Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

+ *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.

+ *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.

+ *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.

+ *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página `http://books.google.com`

Digitized by Google

43º

Bongus

Digitized by Google

Thomas Berckhmiller Med. D.
emit. 4. Chr. 1710. — R. 1. 45.

<36603459930011

<36603459930011

Bayer. Staatsbibliothek

Digitized by Google

43º

Bongus

Digitized by Google

Thomas Berckhmiller Med. D.
emit. A. Chr. 1710. — R. 1. 45.

<36603459930011

<36603459930011

Bayer. Staatsbibliothek

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Matheſis. Cabala & Geomantia 1120.

Digitized by Google

PETRI BVNGI
BERGOMATIS
NVMERORVM
MYSTERIA

Ex abditis plurimarum disciplinarum fontibus hausta:

OPVS MAXIMARVM RERVM Doctrina, & copia refertum. In quo mirus imprimis, idémq; perpetuus Arithmeticæ Pythagoricæ cum Diuinæ Paginæ Numeris consensus, multiplici ratione probatur.

Postrema hac editione ab Auctore ipso copioso Indice, & ingenti appendice auctum.

Illustrissimo Viro, Virtutum omnium, ac disciplinarum genere ornatissimo
RANVTIO GAMBARÆ
Comit. Virolæ, &c.

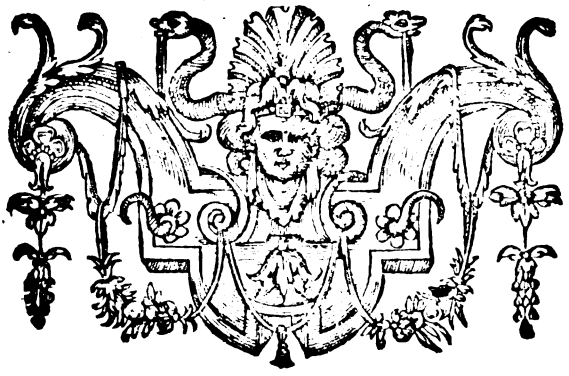

LVTETIÆ PARISIORVM,

Apud LAVRENTIVM SONNIVM, viâ Iacobæâ, sub Circino aureo.

M. DC. XVIII.

Digitized by Google

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

Digitized by Google

Bayerische Staatsbibliothek

ILLVSTRISSIMO VIRO,

AC MVNIFICENTISSIMO

LITERARVM

MECÆNATI

RANVTIO

GAMBARÆ

VIROLÆ COMITI,

Cominus Ventura Typographus. S. P. D.

QVA lege flumina cuncta, vel ampliſſima in mare confluunt, vbi tandem veluti in propria ſede quieſcant: eadem planè quęcunque, aut à grauiſſimis Scriptoribus in lucem eduntur, aut à Typographis noua editione diligentiùs recognoſcuntur, ad celeberrimam illam tuam, omni librorum genere, ac copia refertam bibliothecam referenda duco: quam quidem legem, mihi in primis, dum tertiò hoc opus PETRI BVNGI omni doctrinæ varietate inſigne meis typis excudo, ſanctè co-

Digitized by Google

lendam existimo, ita inductus tum legis ipsius æquitate, tum præcipua quadam mea in te ipsum obseruantia. me enim iampridem allexit ad tui amorẽ, ac cultum, tuarum famã virtutum illustris, ac constans, quę iam compleuit loca omnia prędicatione, & omnium animos admiratione: quare cum in illa cura versarer, vt aliquam tandem inirem rationem, qua meam hanc in te voluntatem, & animi addictionem tibi testificarer, visum est faciendum, vt hoc tibi munus offerrem, ita fore intelligens, vt non solum hoc tibi patefacerem animi mei studium, sed etiam Auctoris immortalitati mirum in modum consulerem. Quemadmodum enim augustissima Familia tua, vel tantorum Heroum, præcipue verò duorum S. R. E. Cardinalium claritate Illustrissima, mirificè tamen claret virtute, & amplitudine tua: ita factum iri video, vt opus istud, etsi ipsa rerum, & sententiarum grauitate satis ipsum per se clarere videatur, tui tamen nominis maximè illustretur splendore, nobilitetur gloria. Tu igitur, Vir illustrissime, librum istum, qui cum sua sponte veluti fluuius in mare, in tuam fertur bibliothecam, tum me ipso dirigente, mei in te animi testificandi caussa rectà ad te tendit, hilari fronte susci pe, meque tuo famulatui iampridem addictum in tuam accipe clientelam. Ego autem Deum nunquam non precabor, vt omnia tibi fortunet. Vale.

Iosephi

Digitized by Google

Ioſephi Vnicorni Bergomatis.

Dum Numeri in Sacris numeras Myſteria verbis,
Enumeras laudes, optime BVNGE, tuas:
Fallor, non numeras, Numerus numerare videtur,
Attamen innumeras quî numerare poteſt?

Digitized by Google

Opus hoc à grauissimo Petro Bungo Bergomate de Numerorum mysterijs eruditè conscriptum pro mandato mihi munere, iuxta noui Indicis regulas examinaui, & cum nihil inuenerim, quod Catholicæ fidei repugnet, hac mea inscriptione iterum prælo mandandum censui. Die 4. Aprilis. 1614.

F. Zacharias Bergomelius Carmelita Sac. Theolog. Doct. Sanctiss. Inquisitionis consultor, ac librorum censor.

Ludouicus Brigientius Canon. S. Theol. Doct. & Prothonot. Apost. pro Illustriss. & Reuerendiss. Episcopo Io. Emo.

F. Siluester Castilion. Inquis.
Horatius Federic. Vic. Gen. } Imprimatur.

Digitized by Google

BONGORVM
INSIGNIA GENTILITIA
A IOSEPHO BANNOTIO
paucis explicata.

QVÆ terris Bona sunt, nullum quæ terminet ævum,
Nullâque non seruent numina, digna puta.
His sua bellipotens det ferre insignia Mauors,
Claraque pugnaci parta Trophæa manu:
His sua Mercurius Talaria cedat, & Ora,
Quaque potens Virga Tartara, & Astra mouet:
Iam BONITATE diu claret GENS BONGA, Beauit
Nomine quam BONITAS, stemmate vterque Deus:
Floruit hæc armis, populos domitauit, & Vrbes,
Prudentum nituit, Pontificúmque toga.

Digitized by Google

En vtrumque notat color hoc discrimine iunctus,
Mente notat claros Luteus, Ense Ruber:
Indicat hæc eadem, crinito quæ eminet ore
Virgo vtroque potens squamea colla gerens:
Monstrat vtrumque vomens violentas vndique flammas
Quas cohibere nequit multo Adamante globus.
Hisce BONIS auctam seruent ô secula GENTEM
Cesserit vt BONGIS Nomen Honósque BONI.

Digitized by Google

M. PVBLII FONTANÆ.

Virgineo quisquis sublimi in casside vultu
Stare vides Colubrem, suspensum pectore toto,
Egregiæ gentis referentem insigne decorũ,
Inuentum ne crede nouum: nec vana mouentem
Artificem finxisse putes: nam conscia cœli
Virtus, se magno terrarum corpore miscens,
Ipsa hac vitali voluit me vescier aura,
Humanúmque efferre caput, tum cætera campo
Serpere, & innocuo sinuare volumina tractu.
Talis eram, cum me gelidi ripa aspera Rheni
Gramineo in campo bibula protrudit arena:
Et cum Belga ferox, atque ipso hoc nomine tanto
Debaccata iugis, stupuit Germania monstrum.
Quid vero portendam homini, dum nescia turba
Scitatur, certumque foret me fata profari,
Fatidicam dixere, & adhuc mihi fama superstes.
At nunc mira mei, galeæ quæ fulget, imago,
Desuper incumbens apice cristisque decorus,
Emeritum proauum atque atauum testatur honorem:
Atque ipsum profert sublustri in luce videndum.
Ergo vbi iam lætóque solo, cœlóque salubri,
Consedere duces, Germano è sanguine BONGI,
Rémque simul patriam, & fortunæ aduecta prioris,
Composuere loco, sibi quas gens aspera bello
Finibus Italiæ extremis molimine multo

Digitized by Google

Imposuit claram summis in collibus vrbem,
Vrbem, quam dexter montano vortice Brembus
Personat, & læuo præcingit Serrius amne;
Explicor ante fores, clypeo sublata coruſco,
Extructæ domus; hinc ſeni diſcriminis vmbo
Alternè effulget, diſſectus purpura & auro.
Nec Deus huic ſigno nec tantis defuit orſis:
Sedulitas, virtúſque virum, quos ipſa ſub auras
Maſcula progenies longo tulit ordine, ad altas
Euexi ſortes at auos magnóſque nepotes.
Nam tum Marte graui, tum docta Palladis arte,
Et fructu ingenij pariter, pulchróque labore,
Aeternum peperêre ſibi patriæque decorem.
Publica manſuris teſtantur nomina faſtis,
Quos ignes BONGI, patrijs quæ incendia muris
Depulerint, toto fureret cum Inſubria bello.
Quin, vbi iucundo fulſit Pax aurea cœlo,
Hæc opibus gens vna ſuis ad mœnia ciues
Attollenda vocat: ſulco tum protinus acto
Murorum erigitur moles; turritaque cingunt
Pergama ſeptenis eductam in collibus arcem.
Dicite præruptæ, veterum veſtigia, turres,
Vos etiam ſtantéſque minæ, & decorata vetuſtis
Saxa notis (modo ſi vobis tritonia Pallas
Æqua eſt, nec iam ſola fouens noua mœnia curat)
Dicite nam quoties armato milite BONGI
Decurrêre iugis primi; quotiéſque ſubactis
Hoſtibus ad portas parto redière triumpho.
Ipſa ſitu longo ſuſpenſa inſignia monſtrant,
Vt proceres inter primos moderamine multo
Proſpicerent vrbi, & certa ditione tenerent.
Hæc non inſidijs rerum ſibi ſumma poteſtas,
Per tot ducta viros, tantos ſeruata per annos,
Aduenit; ſed ſola animi virtute pararunt;
Dum patriam curare manu, blandóque fouere
Conſilio certant; dum nec prudentia metas
Vllo vſu recipit, patrum dum facta nepotes
Egregió que actus generoſis actibus implent.
Hæc nos, tum vultu Virgo, tum cætera Serpens,

Digitized by Google

Et clypei fuluis illucens purpura zonis,
Innuimus, ſigno hæc eadem prætendimus vno.
Felices Serri ripæ, colléſque beati,
Luce quibus tanta magnum ſpectaſſe Robertum
Contigit, & charos tam ſancti patris honores,
Cum ſacrum illius tegeret pura infula crinem.
Quæ pietas? quæ tanta fuit ſolertia menti,
Sacrorum vt leges ſtarent? vt debitus aris
Cultus iret? cura vt nullus teneretur inani?
Ille quidem ſummaſque ædes, auguſtáque templa,
Erexit; cœtúſque itidem ſacróſque miniſtros
Addixit templis, & magnis cenſibus auxit.
Saluete, Heroes, meritis ingentibus aucti.
Vos non vlla patrum ſummorum gloria flexit;
Maieſtas non vlla potens, non ora tyranni,
Terruit inuictos animi, mandata ferentes,
Seu pacis belli-ve forent ea munia. non te
Antoni, pulchro non te, Federice, volatu
Fama vnquam ſileat, duo fortia pectora. longe
Lactanti vox clara ſonat, qui fulmina belli,
Qui Venetum tormenta vnus, terráque maríque
Et premere & tonitru poterat diſploſa ciere.
Te vero, decus Italidum, quæ ſæua pudicam
Euicit pietas? Vt ſancti iura pudoris
Serues, immeritum violaſti vulnere pectus.
Quæ tibi vis animi? tantum ne ante ora Tyranni
Auſa nefas Virgo? collapſam ipſe horruit hoſtis,
Abſtinuítque manu, & greſſu ſuſpenſus inhæſit:
Sed non te hoſtili mucrone, Antonia, dextra
Induis: aſt ſpecies manibus ſe ſe altior ipſis
Numinis inſinuans, ardórque arrectus honeſti,
Dedecoríſque timor pudibundo in corde volutus
Hauſit virgineum crudeli funere corpus.
Vos, quibus integri mores, & candida mens eſt;
Dum ſimul in melius referunt ea facta nepotes;
Et buſtum palma, & multa decorate cupreſſu;
Liliáque, violáſque date. Ecquæ nã immemor ætas
Famæ iſtius erit? ſiquidem pro nomine tanto,
Et ſobolis caſtæ, atque ipſo virtutis amore,

Digitized by Google

Stat pietatis opus, mediæque attollitur vrbi;
Námque huius si quæ est generis quæ fœdera lecti
Virgo ineat, dulces adytis seu destinet annos,
Intemerata colens diuos, hanc optima Petrus
Et meritis ingens, & veri sanguinis hæres,
Munera insit habere, argenti pondus & auri;
Hoc tabulæ, hoc memori testantur Stemmata saxo.
Sed Iouis imperijs, quæ iam mihi reddita vox est,
Phœbigenæ studio, atque ipsius numine Phœbi,
Substrahitur sensim: mittam quæ plurima fando
Enumeranda forent. Tu, cui mens conscia rerum,
Diuitijsque animosa suis opera omnia lustrat,
Et datur immensum cœlum affectare potestas,
Illa ferus Petre, attexens & facta Parentis
Magna tui, vt penitus terris Orator ad Arctum
Disita regna adijt, Romani iussa facessens
Imperij, vtque acies campo direxit aperto
Dux belli totics; vtque ille vno ore sonaret
Tot voces hominum, tot mores mente teneret,
Quin etiam prudens iam tot per tempora clausos
Thesauros retine, vt, quæ animo se condidit vno,
Nobilitas, virtúsque tuorum, & gloria patrum,
Fortius eniteant; velut inter nubila cœli
Erumpunt radij, lætúsque aperitur Apollo.
Sic quæ Panthoides, Samiæ telluris alumnus,
Arcana inuoluit numeris, docuítque tacendo,
Conticeant secum proprijs damnata tenebris;
Téque vnum noscant, téque vnum secula discant.

Digitized by Google

ANTONII MARIÆ AVGVSTI
BERGOMATIS.

AD PETRVM BVNGVM
Eccleſiæ Bergom. Seniorem Canonicum
& Cantorem.

PLurima ſi quis erit charæ qui debeat Vrbi;
Tu debes patrio plurima BVNGE ſolo.
Si cuius proauos vocet armis Patria claros;
PETRE, tuos ſolum Patria Bunge vocat.
Si quis, quem clarum geſtis Vrbs reddat auorũ;
Solus, quem decoret Bergomon, alter eris.
Si quis, nobilitate, ſuæ, quod clareat, Vrbi
Debeat; ingenuus debita Bungus habet.
Si quemquam ingenuis ſelectum Patria ciuem,
Artibus excoluit; tu Petre ſolus ades.
Bergomon, inſignis toto vt colereris in Orbe
Fecit; vt alta petas Bergomon aſtra facit.
Te tua demeruit tantum ſibi Patria Bunge:
Quantum Arpinatem martia Roma ſibi.
Nobilis illa negat ſuperari, Bunge, voluntas,
A patria meritis, officijſque tua.
Acceptaſque vices adeo officioſa rependit:
Vt ſibi eam fuerit demeruiſſe parum.
Laudibus attollis, diademate Bunge perenni,
Cingis; & egregio nomine ad aſtra leuas.
Bergomon infandi manibus gens priſca tyranni,
Stirpis origo tuæ: texerat enſe ferox.
Vendicat ereptum priſcam madefacta cruore,
In libertatem; municipeſque fouet.
Alta ſuo haud tantum Sicyonia debet Arato;
Annibali Pœni: Priamidæque Phryges.

Digitized by Google

Bergomon Vrbs quantum Bungeo debet amori:
Quo viguit, creuit, denique tuta fuit.
Tu modo priſcorum qui facta imitaris Auorum:
Æterno Patriam munere Bunge reples.
Nomine ſi qua fuit reliquas quæ intermicet Vrbes:
Nomine ſola tuo Bergomon alta micat.
Inclyta ſi qua fuit reliquis virtute ſuperſtes:
Vrbs; tua nunc per te Bunge ſuperſtes erit.
Sordida cum populos miſerè detorquet egeſtas;
Vndique collectis dextera præſtat opem.
Cum fœcunda Ceres fructus mortalibus aufert;
Qui tua non adeat limina nullus adeſt.
Grandia virtutum ſi ſtemmata dantur Athenis;
Per te Bergomeis nobile ſtemma datur.
Vnica Muſarum laus, exſtas, gloria, ſplendor,
Immortale decus, præſidiumque ſalus.
Quicquid docta tenet, cognoſcis, turba Sophorum;
Cognoſcis quicquid Bunge Mathema docet.
Solus Theſpiadum ſacro modulaminis hauſtu:
Pectora repleſti, vate docente Deo.
Munera pro patria hæc pretioſa expendis honore;
Vt decet ingenuos, ô Petre Bunge, viros.
Serta ferant omnes; Bungi redimite capillos.
Lætus, is, populus voce, triumphe, canat.
Compita carminibus repleant, & tympana pulſent;
Suſpendántque cauis pendula dona tholis.
Indomiti ſilices Bungorum geſta recenſent;
Et Petrus eximium nomen ab Orbe ferat.

PETRVS POSTEKALSKI.

Quis neget en iterum, poſt ſæcula longa, dolorem
Immenſum cerebri ſuſtinuiſſe Jouem?

Digitized by Google

Quo rursum, vt liber fieret, ceu Pallada quondam,
Nunc Heroa PETRVM in lumina dia tulit,
Ornatum studijs, virtute, & rebus honestis,
Palladis vt fratrem noscere iure queas.
Palladis ingenium nam toto vt fertur in Orbe,
Sic Petri ingenium maximus Orbis amat.
Pallas Pieridum genitrix ceu dicta sororum est,
Pieridum genitor dicitur esse Petrus.
Cælibe ceu vita Pallas, sic Cælibe Petrus
Gaudet: sit studio tutus vterque pio.
At cum tale decus Petro, cum gloria tanta,
Tantus & immensi surgat honoris apex.
Aut summi Petrus Iouis est generosa propago,
Aut Iouis alma Petro filia mater erit.
Nam licet hæc cerebro cælestia munera prompsit,
Ille dedit rari sæpe laboris opus.
Tale tamen nunquam lucis prodiuit in auras,
Palladium cerebrum quod peperisse putes:
Quale Petrus, soboles non inficianda Tonantis,
De Numeris profert nobile dogma pijs.
Nobile dogma, prius non vllo tempore visum,
Non prius in Phæbi lumina clara datum.
Fœlix sorte tua, fœlix qui dignus haberis,
BVNGE Iouis dici filius atque nepos.
Fœlix magnorum mysteria sacra Deorum
Qui pandis, Superum conciliisque præes.
Semper honos, nomenq; tuum, laudésque manebunt,
Dum current vndæ, dum vehet astra polus.
Seraque posteritas quoties tua scripta videbit,
Incendet sobolem talibus ipsa suam;
Laudetur, vigeat Bungus, relegatur, ametur,
Bungus diuinas qui patefecit opes.

Digitized by Google

HIERONYMI MONETÆ
MEDIOLANENSIS
Hexasticon.

Si quæ Panthoides numeris myſteria clauſit
Voluas, nil numeris tetrius eſſe poteſt:
At ſi quæ Bungus numeris arcana recluſit
Spectes, nil numeris clarius eſſe poteſt.
Vincere quid ni igitur Samios dicaris honores?
Tu lux Bunge nitens, nox magis ille fuit.

ALEXANDRI MONETAE
Mediolanenſis
HEXASTICON.

Pythagoram merito quondam eſt venerata vetuſtas,
Miram quod numeri vim prior apperuit.
Aſt en Pythagoram iſta nouum nunc protulit ætas,
Cui magè quàm veteri iure ligata manet.
Tu Bunge ille es, qui numerûm myſteria pandis,
Claudunt quos grauido Biblia ſacra ſinu.

IOANNES BONVS
NOVARIENSIS.

Si, dum ſenſa aperit numerorum myſtica Bungus,
Te à Bungo victum dixero, Pythagora.
Quid reſponſurus ſis per tua dogmata, noui;
Quæ nunc in Bungo eſt, ipſa mea eſt anima.

Idem in Zoilum.

Zoïle ne aſſuetis clamoribus obſtrepe: tradit
Hic ſua, ſi neſcis, dogmata Pythagoras.

Digitized by Google

IO. BAPTISTÆ MAGENI BERGOMATIS.

Carmen.

PHœbe nouos plectro lætus qui pandis honores,
Orbique profers lumina.
Aonidum cœtus deno qui perficis orbe,
Ornas & tua præsentia.
Pelle procul turbam, vulgusque hinc pelle profanum,
Veterno putri deditum.
At si quem doctas iuuat exercere per artes
Mentis vires Palladiæ,
Te Duce iucundo numerosa volumina nostri
Doctoris legens perlegat.
Inuide quid rabido laceras hæc munera dente,
Magnis oblata Patribus?
Cur frustra natum dicas, aut viuere frustra,
Cunctis bonum quem noueris?
Quem sæuus durum nullus fregit labor, aut quem
Nunquam vicit inertia?
Insomnes nunquam spreuit qui ducere noctes,
Curis qui nunquam vacuus?
Quales astra super maiorum rettulit ætas
Virtute cinctos inclyta.
Quod patriæ, quod amicis, quodque sodalibus ortos,
Sibi non solis noscerent.
Vnde triumphales currus, ac vnde trophæa,
Parta prius victoria,
Pyramides, ludos, turres, sublimia templa,
Fumantia ijsque altaria,
Insignes statuas erexit marmore & ære
Regina Roma gentium.

Digitized by Google

Heroas ſic viſa ſibi, ſic tollere Martes,
Sic atque magnos Principes.
Emeriti dignos Petri nunc eſſe labores
Bongi neget quis laurea?
Abdita qui numeri reſerans arcana, receſſus
Oſtendit nobis myſticos;
Vnde haurire queat verum ſibi quiuis honorem,
Quamuis artem præ ſe ferat,
Cuius fama vigens totum cum ſparſerit orbem,
Suis adaucta laudibus.
Quid mirum cælo noua ſi qua refulſerit & lux
Miro, nouóque lumine?

DE MYSTERIIS NVMERORVM.

POſtquam ſtelligeras arces, terraſque, fretumque,
Condidit Altitonans, pecudéſq;, hominéſque creauit
Tantum opus æterno placuit feciſſe parenti,
Sed placuit feciſſe hominem, magis omnibus vnum,
Qui formæ ſpeciem diæ vultumque referret,
Cuique ipſe æternus Cæli in regione paraſſet
Sedes, atque iterum vitam poſt fata dediſſet
Hunc vt diuinum mélius monſtraret amorem
Cunctis præpoſuit rebus, terræque, marique,
Aëriſque plagis, magnaſque vt ad æthera mentes
Erigeret, ſolum fecit ratione vigere:
Promptius hoc vt perficeret, quid celſa polorum
Tecta tenent, quid terra ſinu, quidque æquora claudunt
Omnia noſſe dedit numeris, tellure relicta
Quorum præſidio totum percurrere Olympum,
Infixaſque polo ſtellas, ignéſque vagantes
Corporis obtutu poſſet, mentiſque tueri.

Digitized by Google

His fretus Samij atque Itali doctissimus orbis
Naturas rerum denso caligine tectas,
Humanosque animi penetrauit acumine mores:
Quin etiam aërias oras, animoque rotundum
Percurrit cælum, & stellas numerare nitentes
Sciuit, quidque ferat verso temone Bootes,
Quidue Arcti, quidue ense ferat metuendus Orion.
Cætera quid memorem, stellatum acuerat agmen
Per numeros, & quid cælo quæque astra notarent:
Hinc illum imparibus numeris aptasse videmus
Naturæ formas varias, alijque vicissim
Materiam sophiamque omnem statuisse sub illis.
An quæcunque petunt sensus, fugiuntue, nec vlla
Vi, nisi cælesti capiuntur mente Sophorum
Ille Deus non sub numeris mysteria duxit?
Sed moror innumeros numerans ex ordine fructus
Quos numeri pariunt solus queis optimus auctor
Esse Deus voluit, sacrataque verba repleri
Quæ veteres quondam diuino lumine vates
Afflati varias sparserunt voce per oras.
Quare quò præstant fluxis cælestia rebus,
Hoc etiam numeri, queis pagina sacra coruscat
Præ numeris, qui se naturæ in mole recondunt
Nam quæcunque globo terræ clauduntur in amplo
Formata ad solam numerorum dicere formam
Haud dubitem, tua post monimenta Augusta, Boëti.
Quattuor hinc elementa sui primordia sumunt
Principij, tellusque, aërque, ignisque, fretumq;.
Hinc & ver cinctum viridanti tempora serto,
Frugifera hinc æstas flauos decorata capillos,
Hinc Autumne gerens fructus mortalibus ægris
Omnigenos, & Hyems brumalibus horrida villis

Digitized by Google

Principium trahis, hinc vasti conuersio cæli.
Denique syderei summus moderator Olympi
In numeris terras fluctusque inclusit & astra:
Quos semel humanæ ferret pro munere genti.

PETRI RONCALLI

IOAN. MARTINI FIL.

Octasticon.

Quamuis mortali claudaris carcere Bunge,
Audes per superas attamen ire domos:
Stelliferos axes animo speculare profundo,
Et quid portendant sydera cuncta, tenes.
Quicquid & antiqui quondam cecinere Prophetæ,
Non latet ingenium, maxime Bunge, tuum.
Sic cæli potius quàm diceris incola terræ,
Corpus habet terras, spiritus astra colit.

D. GVLIELMI DE FRANCHIS

ROMANI.

Monachi Vallis Vmbrosæ.

דֵּ עֲךָ־הִ זְהִיר נְגֹהוֹת
הַ סְפִירוֹת הַגְּדוֹלוֹת
אַתְּ תְּבַקֵּשׁ הַשְׁחָקִים
אַתְּ תְּלַמֵּד לַ נְעָרִים
סִפְרְךָ מָלֵא פְּלָאוֹת
כָּל־ אֲשֶׁר טוֹבוֹת בְּחָכְמוֹת
וַ אֲנִי לֹא טוֹב לְסַפֵּר
לִי אֲשֶׁר אֶת־ זֹאת אֲדַבֵּר

כַּ אֲשֶׁר חִפֵּשׂ תְּחִלּוֹת
בֹּל בְּרוֹב חָכְמָה וּבִינָה :
עִם אֲשֶׁר תַּחְתָּיו נְגִ ידִים
לַ עֲשׂוֹת טוֹב עִם אֱמוּנָה :
יֵשׁ בְּךָ כָּל־ מִין לְשׁוֹנוֹת
גַּם סְפִירוֹת גַּם נְגִינָה :
כָּל־ יְקָר לָכֵן תִּכַּפֵּר
כִּי חֲכָמִים אֶת מְכוּנָה :

Digitized by Google

AD BENEVOLVM Lectorem.

QVod nil ferè iucundius plerisque videatur, quam aliena loqui, & aliena curare, (sunt enim vitia maxime communia, inuidia, maleuolentia, obtrectatio) diu multumq; dubitaui, num meas has qualescunque lucubrationes naufrago aliorum iudicio committerem. Nam præterquã quod improba quorundam censorum impudentia eousque processerit, vt Pythagoricam disciplinam, Mathematicasq; scientias, & ipsam etiam Theologiam ludibrio habeat; vt Philosophiam omnem ex malo existimet se in hominum concilia insinuasse, sapientiaque studia, ingenij iactantioris somnia & meras nugas esse dictitet; me etiam deterrebat ingenij mei mihi perspecta tenuitas, & nulla in scribendo exercitatio. Quamquam is mihi iamdiu susceptus labor de Mysterijs, quæ latent in ratione Numerorum, orationis elegantiam haud requirere videatur.

Digitized by Google

Verum nonnulli amici, quibuſcum hæc communicaui, animos mihi addiderunt, quidquid id eſſet, quantulumcunque eſſet, laudabile eſſe dicentes, aliquid in commune laborasſe. Commemorabant illud Platonis, qui ſic ad Architam ſcribit: Illud te conſiderare oportet, quia vnuſquiſque noſtrum non ſibi ſoli natus eſt: ſed partem ortus noſtri patria vendicat ſibi, partem parentes, partem reliqui nobis amici. Et (vt placet Stoicis) quæ gignuntur in terris ad vſum hominum creantur omnia; Homines autem hominum cauſſa ſunt generati, vt ipſi inter ſe alij alijs prodeſſe poſſent. Me etiam interrogabant; num meminerim illius Euangelici ſerui, qui iram commouit aduerſus ſe Domini, propterea quod talentum ſibi creditum ſuffodiſſet, & nihil ex eo lucri Dominicis theſauris intuliſſet. Ita illi mecum: quare humanitatis eſſe viſum eſt, in re propria alienum potius ſubſequi iudicium, quam ſuum: ceſſi igitur, & quæ per ocium conſtruxi, in lucem emitto. Nec verò mihi quiſquam improbe dentatus impingat, quod aliena crebrius hic interſeram, quaſi aliorum opibus ipſe locupletari non erubeſcam. Cum enim duplex ſit probandi modus, vnus videlicet ratione, alter auctoritate conſtans; atque in reliquis diſciplinis primum locum teneat ratio, poſtremum auctoritas; in hoc non tam rationis, & garruli Syllogiſmi vis, quam auctoritatis ſibi locum vendicat. Triumphant in natura, & humanis inuentionibus, atque figmentis, ſi fas eſt, Syllogiſmorum artificia; ſed in Pythagorica diſciplina, quæ

Digitized by Google

Diuina ſcrutatur myſteria, locum ſibi minimum ſperent ac tenuem. Gegorius ille Theologus, qui eminet inter noſtrates in omni Theologicæ facultatis genere, omnique verborum, ac ſententiarum venuſtate, ſimul & grauitate, Oratione prima in Julianum, diſciplinam Chriſtianam teſtatur eſſe Pythagoricam. Atqui apud Pythagoricos tantum opinio præiudicata poterat, vt etiam ſine ratione valeret auctoritas. Illis etenim ΑΥΤΟΣ ΕΦΑ, *IPSE DIXIT, primum & maximum erat è dogmatibus, & aureis verbis, aut etiam plumbeis præſtantius. Poſt primam enim & initiandis decantatam taciturnitatis Philoſophiam, quo ſermonis menſuram ſilentio exercerent, præſcriptum ipſis erat, vt ſi quis eos de dogmatibus ſuis interrogaret, aut de eorum ſcientia aliquam exigeret rationem, nil aliud reſponderent, quam quod ita viſum fuiſſet Pythagoræ, eſſetque aſſertio illa dogmatis ratio inculpabilis, & irreprehẽſibilis, more profectò Cabaliſtarum, qui ferme non aliter cognoſcendarum rerum rationes citant, quam* אמרו חכמים *DIXERVNT SAPIENTES, à quibus illam doctrinæ præſtantiam acceperunt. Et iure optimo quidem ipſe quoque Cabaliſta nominandus erat, quamuis vt poſt diuturnam è longinquo peregrinationem aliquid admiratione dignum referret in patriam, quod facilius vulgo crederetur, ipſe nomen Cabalæ ſuis incognitum, primus in nomen Philoſophiæ Græcum mutauerit. Ita veterem diſciplinam noui nominis conatus eſt ornamento veſtire. Atque hinc animaduer-*

Digitized by Google

tere licet, omnem fere Pythagoræ Philosophiam ab Hebræis ortam esse. Præclarissimorum autem virorum, quorum sententijs, atque sermonibus tanquam opimis apparatibus, & bellarijs Symposium hoc nostrum instructum est, nomina, vt ipsi nostræ, si qua erit, & nos eorum laudis participes essemus, apposuimus. Quod si quibusdam in locis aliquid non citato Auctoris nomine, ascripserimus, Lectorem existimare volumus, id nos non agere, vt tanquam nostrum vsurpemus (sicut temerè quidam sunt arbitrati) sed quod res ita per se sit facilis, clara, & dilucida; vt illam auctoritate comprobare nobis non necesse videatur. In hoc autem opere construendo vsi sumus characteribus Chaldæorum, vtpote Additioni, Subductioni, Multiplicationi, & Progressioni quàm aptissimis: in titulo vero cuiuslibet numeri, de quo disserimus, varietatis gratia, quæ maximè Lectorum fallit tædium, maluimus Romanis litteris vti, quas ex pluribus auctoribus collegimus; & præcipuè ex ijs, qui de Romanis rebus scripsitarunt. Quo circa etiam ferè omnes huius numeri notas quas legendo obseruauimus, in calce huius nostri operis instar appendicis & corollarij cuiusdam apposuimus, nonnullarum earum simul rationes afferentes; vt eorum quoque, qui talem cognitionem aliunde haurire minus potuerunt, inscitiæ aliquo modo hoc labore nostro consulatur.

Digitized by Google

ROMANORVM Numeratio,

QVINQVE CONSTAT REGVLIS.

Arum prima est variari Numerorum figuras: primum quinto loco, mox decimo, deinde quinquagesimo, tum centesimo, eodem in reliquis ordine seruato.

I *notat vnum. Quid enim magis conueniens, quam quod ea littera, cuius minimus est character, significaret etiam illum numerum qui minimus est nempè vnum? Repetitur autem hæc nota vsque ad tria, vel etiam quatuor.*

V *accipitur pro quinque. Est enim apud Romanos vocalium quinta, talis exsistens in ordine, qualis est in numero. Hæc verò minimè duplicatur, nisi inuerso modo, vt patet hoc charactere.*

X *à quo significantur vnitates decem; nam bis quinque tot conficiunt. Potest autem & hic quattuor vicibus repeti.*

L *significat quinquaginta, quia, vt ait Beda, numerus principalis in lege Domini est quinquagenarius. Est enim rationi consentaneũ, vt numerus Iubilæi, qui principatum in lege obtinet, per litteram L. quæ prima est in Legis nomine, significaretur: nec ipsa repeti potest: licet Beda vsus sit hoc charactere LXL. pro numero 90.*

Digitized by Google

C *notat centum. Nam prima littera est in nomine centum. Vsus enim obtinuit apud Veteres, vt per primam litteram nomina significarentur. Ter autem, vel ad summum quater iterari potest. Non me fugit interpretem Philonis Iudæi lib. Biblicarum antiquitatum hanc notam decies iterasse hoc numeri calculo: Tribum Leui perspexit; & factus est omnis numerus eorum* CXXCCXDDCXXCCDCCCC. *Sed mihi & obscurus admodum & de menda vehementer suspectus.*

D *significat quingenta. Quod conueniens esset in numero prioris litteræ, hoc est,* C *finito, illam litteram, quæ sequitur in ordine litterarum, nempè* D, *tenere numerum sequentem. Atque hinc nata consuetudo à similitudine formæ characterum Romanorum pro* D *clauso scribere* IↃ *apertum. Cum vero à dextra parte alium semicirculum addidissent hoc modo* IↃↃ, *notari volebant quinque millia, eadem ratione per quincuplum ascendendo.*

M *notat mille, nam prima littera in hoc nomine. Eiusdem formæ similitudine pro* Ⅾ *notabant* CIↃ. *quod si binos alios semicirculos prædictis collaterales, vt hic* CCIↃↃ, *adiecissent, significabant decem millia: idem in cæteris augendo per decuplum: nam* CCCIↃↃↃ, *significat centum millia: quod si quater fuerant repetiti hoc inquam modo* CCCCIↃↃↃↃ, *decies centena millia significari volebant: nec vltra processerunt Romani; sed cum plura significare voluissent, notas duplicabãt. Nos attamen vltra progredi posse docuit Gulielmus Xylander Plutarchi interpres hoc charactere* IↃↃↃↃↃ, *notans exercitũ Xerxis.*

Digitized by Google

Secunda regula est augeri numerum repetendo litteras illas, quas iterari posse diximus.

Tertia est minorem numerum ante proximè maiorem collocatum, semper tantum detrahere maiori, quantum ipse minor significat. Fit autem hæc numerorum variatio cum detractione quarto loco, deinde octauo, & nono, eodem modo semper obseruato.

Quarta est positi characteres ante M *vel* cIↃ, *ideſt à sinistra parte locati, tot millenarios præsignant, quot ipse numerus præ se fert vnitates.*

Quinta, quælibet numerorum figura, si superponatur ei C *vel* M, *tot respectiue centenarios vel millenarios significat, quot per se ea notat vnitates. Illud quoque obseruandum quod monet Valerius Probus, haud raro Romanos vnam notam numeri alicuius posuisse, & lineam seu virgulam prostratam superaddidisse, eaque tot millia præsignabat, quot ipsa numeri nota præ se ferebat (tametsi hæc regula in sepulchrorum lapide non legatur perpetuo seruata, cum reperiatur non raro in his linea superextensa in longum, licet numerus minimè augeatur) Duplatis pariter lineis superextensis fiunt totidem millies millia.*

Hæc autem vt melius intelligantur, subijciemus præcipuas numerorum antiquas notas, & earum valorem.

I	1	IIII	}	4
II	2	IV		
III	3	Iv		

Digitized by Google

V	5	C	100
VI	6		
VII	7	IXX	120
VIII } IIX }	8	CXXC	180
IX	9	CC	
X	10	CC	200
XI	11	ↄ	
XII	12		
XIII	13	CCC	300
XIV	14		
XV	15	CD	400
XVI	16	CD	
XVII	17		
XVIII } XIIX }	18	D	
		IↃ	500
XIX	19	Ↄ	
XX	20		
XXIIX	28	DC	600
XXX	30	IↃC	
XXXIIII	34		
XL	40	DCC	700
L	50	IↃCC	
LX	60	CC∞	800
LXX	70	DCCC	
LXXX } XXC }	80	C∞	900
XC	90	CM	

CIↃ

Digitized by Google

CIↃ CLↃ ∞ M MS MIL Ī CXↃ IXI 8	1000.
M+L+ ML	1050.
I I CIↃ CIↃ ∞ ∞	2000.
IICC	2200.

Digitized by Google

CIↃ CIↃ CIↃ
∞ ∞ ∞ 3000.
IIII
IIIIM

CIↃ IↃↃ
∞ IↃↃ 4000.

V
M
V
I+ↃↃ
IↃↃ 5000.
IↃↃ
VↃIↃ
VM

IↃↃ CIↃ
IↃↃ∞ 6000.

VII CIↃ
IↃↃ CIↃ CIↃ
IↃↃ ∞∞ 7000.

CIↃ CIↃ CCIↃↃ
∞ ∞ CCIↃↃ 8000.

Digitized by Google

CIↃ CCIↃↃ
∞ CCIↃↃ — 9000.

CC.I.ↃↃ
C·C·I·Ↄ·Ↄ
X̄
X̄ — 10000.
CC.I.CC
ↃMC
ↃMↃ
IMI

CCIↃↃ CIↃ
CC.I.ↃↃ ∞ — 11000.

CCIↃↃ CIↃ CIↃ — 12000.
CC.I.ↃↃ ∞ ∞

CCIↃↃ CIↃ CIↃ CIↃ — 13000.
CCIↃↃ ∞ ∞ ∞

CCIↃↃ CIↃ ICↃ — 14000.
CCIↃↃ ∞ ICↃ

CCIↃↃ ICↃ — 15000.

Digitized by Google

CCIↃↃ IↃↃ CIↃ ccIↃↃ IↃↃ ∞	16000.
CCIↃↃ IↃↃ CIↃ CIↃ ccIↃↃ IↃↃ ∞ ∞	17000.
CCIↃↃ CIↃ CIↃ CCIↃↃ ccIↃↃ ∞ ∞ CCIↃↃ	18000.
CCIↃↃ CIↃ CCIↃↃ ccIↃↃ ∞ CCIↃↃ	19000.
CCIↃↃ CCIↃↃ XXM	20000.
CC.I.ↃↃ CCIↃↃ CIↃ cc.I.ↃↃ CCIↃↃ ∞	21000.
CCIↃↃ ccIↃↃ CIↃ CIↃ ccIↃↃ CCIↃↃ ∞ ∞	22000.
CCIↃↃ ccIↃↃ CIↃ CIↃ CIↃ ccIↃↃ CCIↃↃ ∞ ∞ ∞	23000.

Digitized by Google

CCIↃↃ CCIↃↃ CIↃ IↃↃ
CCIↃↃ CCIↃↃ ∞ IↃↃ — 24000.

CCIↃↃ CCIↃↃ IↃↃ
XXV M — 25000.

CCIↃↃ CCIↃↃ IↃↃ CIↃ
CCIↃↃ CCIↃↃ IↃↃ ∞ — 26000.

CCIↃↃ CCIↃↃ IↃↃ CIↃ CIↃ
CCIↃↃ CCIↃↃ IↃↃ ∞ ∞ — 27000.

CCIↃↃ CCIↃↃ CIↃ CIↃ CCIↃↃ
CCIↃↃ CCIↃↃ ∞ ∞ CCIↃↃ — 28000.

CCIↃↃ CCIↃↃ ∞ CCIↃↃ
CCIↃↃ CCIↃↃ CIↃ CCIↃↃ — 29000.

CCIↃↃ CCIↃↃ CCIↃↃ
XXX Ⅾ — 30000.

CCIↃↃ CCIↃↃ CCIↃↃ IↃↃ — 35000.

CCIↃↃ IↃↃↃ.
XL Ⅾ — 40000.

Digitized by Google

CCIↃↃ	.IↃↃↃ .CCI. CCCI.	45000.
DMIↃↃↃ IↃↃↃ D+ DↃↃↃ L L+M+		50000.
IↃↃↃ	IↃↃ	55000.
IↃↃↃ LXM	CCIↃↃ	60000.
IↃↃↃ	CCIↃↃ IↃↃ	65000.
IↃↃↃ+ LXX. M	CCIↃↃ. CCIↃↃ.	70000.
IↃↃↃ	CCIↃↃ CCIↃↃ IↃↃ	75000.
CCIↃↃ XXC	CCIↃↃ CCCIↃↃↃ	80000.
CCIↃↃ	CCIↃↃ CCCIↃↃↃ IↃↃ	85000.

Digitized by Google

CCIↃↃ cccIↃↃↃ

$\overline{\text{XC}}$ 90000.

CCIↃↃ cccIↃↃↃ IↃↃ 95000.

$\overline{\text{C}}$

CM+

C+ML+

$\overline{\text{CI}}$

$\overline{\text{CM}}$+

C+

C+

1000000.

cccIↃↃↃ

Digitized by Google

$\overline{CC}$

CC_{+} MM_{+} 200000.

$\overline{\backsim}$

D_{+}

IƆƆƆƆ

DM_{+} 500000.

q M D

q Ɔ

C M Ɔ

C_{q}Ɔ

$\overline{M}$ S

CqƆ 1000000.

$\overline{M}$ M

CCCCIƆƆƆƆ

NOMEN-

Digitized by Google

NOMENCLATVRA
ALPHABETICA
AVCTORVM
QVI IN HOC OPERE *appellantur.*

Ydimon.
Aben Ezra.
Abraham Astronomus.
Ægesippus historicus.
Adamantius Sardianus.
Ægyptij sacerdotes.
Ælianus sophista.
Ælius Lampridius.
Ælius Spartianus.
Aemilianus.
Aeschylus Athenienſis.
Aetius Amidenus medicus.
Afranius comicus.
Agnellus Archiep. Rauenn.
Albertus Crantius.
Albertus Magnus.
Albinus Flaccus cognomento Alcuinus.
Albricus philoſophus.
Albumaſar aſtrologus.
Alcabitius aſtrologus.
Alcander
Alcæus poëta antiquus.
Alexander ab Alexandro.
Alexander Aphrodiſeus.
Alexander Polyhiſtor.
Aloyſius Lilius.
Aloyſius Luiſinus Vtinenſis.
Aloyſius Regius.
Almanſor aſtrologus.
Alphonſus Caſtrenſis.
Aluarus Pelagius.
Ambroſius Mediolanenſis.
Ambroſius Catarinus.
Ambroſius Pareus.
Ammianus Marcellinus.
Ammonius Hermeas.
Amphilochius Epiſ. Iconij.
Anaſtaſius Synaita.
Andreas Baccius Elpidianus.
Andreas Cæſarien.
Andreas Tiraquellus. I. C.
Angelomus monachus Luxouienſis.
Annales Conſtantinop.
Annius grammaticus.
Anſelmus Cantuarienſis.
Anſelmus Laudinienſis qui ſcripſit Gloſ. interl.
Antigonus ſcholiaſtes Nicandri.
Antoninus Archiep. Florent.
Antiphon.
Antonius Panormitanus.
Antonius Sabellicus.
Appollinis oracula.
Apollonius Tyaneus.
Appianus Alexandrinus.
Apuleius Madaurenſis.
Aquila ſacrorum codicum interpres.
Architas Tarentinus.
Aratus Solenſis.
Arethas Cæſareæ Cappadociæ Ep.
Ariſteas philadelphi cubicularius.

Digitized by Google

Aristides Adrianensis.
Aristobolus historicus.
Aristophanes poëta comicus.
Aristoteles.
Arnobius Theologus.
Artapanus.
Asconius Pedianus.
Asrael seu Alphonsus Rex.
Athanasius Alexandrinus.
Athenęus Naucratita.
Auerroes.
Augustinus Hipponensis.
Augustinus Steuchus.
Aul. Gelius.
Auicenna.
Auctor libri Altercat. Synagogæ, & Ecclesiæ.
Auctor virorum illustrium.

Bartholomęus Cassanęus.
Baptista Fulgosius.
Bartholomæus Cepola.
Bartholus de Saxo Ferrato. I. C.
Basilius Magnus.
Bernardus Abb.
Bernon Augiensis
Beda presbyter.
Boëtius Seuerinus.
Cabalistæ.
Carolus Borromeus Card.
Carolus Bouillus.
Cassiodorus.
Catena græca in Iob.
Catullus.
Censorinus.
Cerealis Episc. African.
Chromatius Ep. Romanus
Chrysippus.
Cicero.
Claudius Claudianus.
Claudius Quadrigarius,
Clemens Alexandrinus.
Clemens Pontifex.
Columella.
Concilia multa.
Conradus à Liechthenauu abbas Vrspergen.
Constantius felix.
Cornelius Iansenius.
Cyprianus.
Cyrillus Alexand.
Cyreneus.

Damascius Platonicus.
Dauid de Pomis.
Dauid Kimhi.
Demetrius scholiastes Nicandri.
Dicæarchus.
Diogenes Laërtius.
Dion Cassius.
Dionysius Areopagita.
Dionysius Carthusianus.
Dionysius historicus.
Diodorus Tarsens. Episc.
Diodorus Siculus.
Dionysius Halicarnaseus.
Didymus Alexandr.
Dominicus de S. Gem. I. C.
Donatus grammaticus.
Drogon.

Epicharmus comicus.
Epiphanius Cyprius.
Erasmus Reinholdus Saluendensis.
Ericius theologus.
Euclides Megarensis.
Eupolemus.
Euripides.
Eusebius Cæsarienſis.
Eusebius Emissenus.
Eutropius historicus.
Euthymius Monachus Zigadenus.

Fabius Paulinus.
Festus Pompeius.
Flauius Vopiscus.

Digitized by Google

Franciſcus Cataneus Diacetus.
Franciſcus Guicciardinus iunior.
Franciſcus Spinula.
Fulgentius Placiades.

Galenus.
Galfricus.
Gaudentius Ep. Brixien.
Gil. Genebrardus.
Gennadius ſcriptor eccleſiaſticus.
Georgius Cedrenus.
Ederus.
Lilius Britannus.
Peurbachius.
Trapezuntius.
Gregorius Nazianzenus.
Nyſſenus.
Magnus.
Guido. Bonatus.
Gulielmus Budæus.
Hamerus.
Franchus.

Haymo Fuldenſis.
Hector Pintus.
Hierocles philoſophus Alexandrinus.
Helia Iudæus.
Heracletus.
Hecatæus Abderita.
Henricus Glareanus.
Hermes aſtronomus.
Hermes Triſmegiſtus.
Hermippus.
Herodianus hiſtoricus.
Herodotus hiſtoricus.
Heſiodus.
Heſichius grammaticus Alexandrinus.
Heſichius Hieroſolymitanus.
Hiſtoria tripartita.
Hierocles Alexandrinus philoſophus.
Hieronymus Stridonenſis.
Hieronymus Cardanus.
Hilarius Pictauienſis.
Hippodamus Pythagoricus.
Hippocrates.
Hippolytus theologus
Hippon Metapontinus.
Homerus.
Homeri ſcholiaſtes.
Horatius Flaccus.
Horus Apollo.
Hoſtienſis ſumma.
Hugo Eterianus.
Hugo de Foilleto.
Hugo Victorinus theologus.

Iacobus Faber ſtapulenſis.
Iacobus Geauſchelius Vitoduranus.
Iamblichus Syrianus.
Iodocus Clitoueus.
Iohannes Baptiſta Egnatius.
Boccatius.
Bodinus.
Bomeus Aubanus.
Caſſianus.
Chriſtophorſomus Anglus.
Chryſoſtomus.
Damaſcenus theologus.
Deæ Londinenſis.
Franciſcus Picus.
Goropius.
Laurentius Ananias.
Lucius.
Maxentius.
Monte regius.
Nauclerus.
Picus Mirandula.
Rauiſius textor.
De Silua.
Roſinus.
Scotus.
Vigueruis.

Digitized by Google

Iosephus historicus.
Ioseph Moletius.
Iouianus Pontanus.
Ireneus theologus.
Rab. Isaac.
Isidorus Hispalensis.
Iulius Africanus.
Iulius Hyginus.
Iulius Hilarion.
Iulius Maternus.
Iulius Pollux.
Iulius Camillus.
Iustinus philosophus & martyr.
Iustus Ep. Orgelitanus.
Iuuenalis.

LAbeo.
Lactantius Firmianus.
Lambertus Hortensius.
Laurentius Surius Carthusianus.
Laurentius à Villa Vincentio.
Leander Milesius.
Leo Baptista Albertus.
Leo pontifex.
Leontius Aduocatus Byzantinus.
Liuius historicus.
Ludouicus Viues.
Ludouicus Cælius Rhodiginus.
Ludouicus Fidelis.
Ludouicus Vialdus de monte regali.
Lucanus.
Lucas a S. Sepulchro.
Lucretius.
Lucianus.
Lucius Florus.

MAcrobius.
Manfredus.
Manethon Sebennita.
M. Manilius.
Marsilius Ficinus.
Martialis.
Martianus Capella.
Martinus Cromerus.
Maximus philosophus & martyr.
Maximus Tyrius platonicus.
Meletius.
Melito Sardensis.
Menander.
Michael Stiphelius.
Michael Neander.
Michael Psellus.
Micrologus.
Minat Silennius.
Rab. Moses Gerundensis.
Rab. Moses Ægyptius.
Musæus poëta vetustissimus.

NEantes Cyzicenus.
Nicander Colophonius.
Nicandri scholiastes.
Nicephoras Calistus.
Nicetas Setronius.
Nicolaus Cusa.
Lyrensis theologus.
Nicomachus.
Nonius Marcellus.
Numenius Apamensis.

OEcumenius.
Olaus Magnus.
Olympiodorus monachus.
Onomacrites Athenientis. seu
Orpheus.
Origenes Adamantius.
Ouidius.

PAlladas poëta epigrammatarius.
Papinius Statius.
Paulus Comitolus Perusinus.
Paulus Germanus Forolempronienſis.
Paulus Iouius.
Paulus Orosius.
Paulus Patauinus. I. C.
Paulus Diaconus.
Pandectæ iuris.

Digitized by Google

Pausanias Cesarien.
Petronius Arbiter.
Petrus Aponensis.
Appianus.
Berthorius.
Brutus Ep. Catharen.
Crinitus.
Galatinus.
Lombardus Parisien.
Pitatus.
Philastrius Brixien.
Philon Alexandrinus.
Philo Carpathiorum Ep.
Philo Iudæus historicus.
Philolaus Pythagoreus,
Phornutus, seu Phurnutus.
Pierius Valerianus.
Plato.
Plautus.
Plinius senior in naturalibus historijs.
Plautinus platonicus.
Plutarchus.
Pomponius Lętus.
Gauricus.
Mela.
Polidorus Virgilius.
Polychromus.
Porphyrius platonicus.
Primasius.
Priscianus.
Proclus Lycius.
Procopius Gazęus.
Propertius.
Prosper Aquitanicus.
Ptolemæus Alexandrinus.

QVintus Curtius.

RAbanus Moguntinus.
Raphael Volaterranus.
Raymundus Lullius.
Richardus de sancto Victore.
Rufinus Aquilegiensis.
Rupertus Tuitiensis abbas.

SAnctes Pagninus.
Rab. Salomon.
Salonius Ep. Vienen.
Salustius.
Sedulius.
Seneca philosophus tragœdiographus.
Septuaginta interpretes.
Serapidis oraculum.
Seruius Grammaticus.
Seuerus Græcus.
Sibillini libri.
im on Lemnius.
Simon Portius.
Solon.
Soranus Ephesius.
Strabo g ographicus.
Strabus monachus uldensis.
Stratonius Cumarum Episcopus.
Stephanus Ep. Eduensis.
Suetonius Tranquillus.
Suidas.
Symmachus interpres Bibliorum.
Symphorianus Champerius.
Synesius Cyrenensis.

TErentianus Maurus.
Terentius Comicus.
Tertullianus Florens.
Theocritus.
Theocritischoliastes.
Theodoretus Cyrenensis.
Theodorus Herocleotes.
Theodotion Ephesinus.
Theophylactus Bulgariensium Ep.
Theorianus græcus theologus.
Theophilus Alexandrinus.
Theophilus Antiochenus theolog.
Theophrastus.
Thomas Aquinas.
Thomas Gianinius.

Digitized by Google

Nomenclatura Auctorum

Tibulus.
Tichonius Affer.
Timæus Locrenſis.
Trebellius Pollio.
Trogus Pompeius.

VAlerius Flaccus.
Valerius Maximus.
Valerius Probus.
Varro.
Vectius Prætextatus.
Verrius Flaccus.
Victorinus Pictauienſis.
Victorinus Rhetor.
Virgilius.
Vitruuius.

Xenocrates Chalcedonius philoſophus.
Xenophon.
Xenophanes.
Xiſtus Pythagoricus.

ZEnodotus Epheſ.
Zoroaſter.

Digitized by Google

VET. ET NOVI

TESTAMENTI LOCA

PER ORDINEM LIBRORVM sparsim in hoc opere declarata.

GEN. 1.

N principio creauit Deus cœlum & terram. pag. 24. 224.

Fiat lux, & facta est lux. 24. 131. 275

Vidit Deus lucem quod esset bona. 131

Factum est vespere, & mane dies vnus 27. 131.

Vocauit Deus firmamentum cœlum, & factū est vespere, & mane dies secundus. 69

Congregentur aquæ, quæ sub cœlo sunt in locum vnum. 104

Vidit Deus quod esset bonum. 69. 131.

Fiant luminaria in firmamento cœli. 24. 131.

Fecit Deus duo luminaria. 25. 195.

Factū est vespere, & mane dies quartus. 195.

Factum est vespere, & mane dies quintus. 254.

Fecit Deus bestias terræ &c. 25. 254

Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram 29. 273. *& seq.*

Creauit Deus hominem ad imaginem. & c. 29. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 147. 148. 149. 150. 153. 156. 157. 159. 160.

Ad imaginem Dei creauit illum masculum & fœminam creauit eos. 27. 29. 364

Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona. 39. 69. 76. 131. 220. 269.

Factum est vespere & mane dies sextus. 23. 264. *& seq.* 285. 630.

Gen. 2.

Perfecti sunt cœli, & terra, & omnis ornatus eorum. 769. 284.

Complevit Deus die septimo opus suum. pag. 284. 630.

Requieuit die septimo ab vniuerso opere, quod patrarat. 283. 284

Benedixit diei septimo, & sanctificauit illum, 283. 285. 369. 630.

Ista sunt generationes cæli & terræ, quando creatæ sunt, in die quo fecit Dominus Deus cœlum & terram. 25. 26. 27.

Fons ascendebat è terra irrigans vniuersam superficiem terræ. 60

Inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ. 240

Plantauerat Dominus Deus paradisum voluptati à principio, in quo posuit hominem quem formauerat. 125

Fluuius egrediebatur de loco voluptatis, ad irrigandum paradisum, qui inde diuiditur in quattuor capita. 244. *& sequen.*

Ex omni ligno paradisi comede; de ligno autem scientiæ boni, & mali, ne comedas: in quacunque enim die comederis, morte morieris. 44. 59.

Non est bonum hominem esse solum, faciamus ei adiutorium simile sibi. 29. 57.

Cum obdormisset Adam, tulit Deus vnam de costis eius &c. 93.

Ædificauit Dominus Deus costam, quam tulerat de Adam in mulierem. 27

Digitized by Google

29. 57. 93.

Gen. 3.

Serpens erat callidior cunctis animãtibus terrã. 470
Cur præcepit vobis Deus, vt non comederetis ex omni ligno paradisi 40. 44
Vidit mulier quod bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile. 454
Tulit de fructu illius, & comedit, deditque viro suo, qui comedit. 565
Cum audissent vocem Domini Dei deambulantis in paradiso ad aurã post meridiẽ. 281
Mulier quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi. 560
Quia fecisti hoc, maledictus es inter omnia animantia, & bestias terræ. 633
Ipsa conteret caput tuum. 348
Quia audisti vocem vxoris tuæ, & comedisti de ligno, ex quo præceperam tibi, ne comederes, maledicta terra in opere tuo 560
In laboribus comedes ex ea. 278
Fecit Dominus Adæ, & vxori eius tunicas pelliceas. 78.
De tentatione facta per serpentem. 442
Adam cognouit vxorem suam Euam, quæ concepit, & peperit Cain. 400

Gen. 4.

Factum est post multos dies, vt offerret Cain de fructibus. 669
Vbi est Abel frater tuus? &c. 315
Nunquid custos fratris mei sum ego? 315. 560
Maledictus eris super terram, quæ aperuit os suum & reliq. 315. 560
Omnis qui occiderit Cain, septuplum punietur. 306. 315. 560
Posuit Dominus in Cain signum, vt non interficeret eum omnis, qui inuenisset eum. 206. 315. 588
Genuit Ada Iabel. Sella quoq; genuit Tubalcain, soror vero Tubalcain Noema. 378. 379
Occidi virum in vulnus meum, & adolescentulum in liuore meo. 560
Septuplum vltio dabitur de Cain. 306. 558. 559. 560. 617.
De Lamech vero septuagies septies. 232. 306. 558. & seq. 560. 561. 617.
Vocauit nomen eius Seth. 364
Seth natus est filius, quem vocauit Enos. 364

Gen. 5.

Hic est liber generationis Adam, in die qua creauit Deus hominem. 26. 364. 378.
Masculum, & fœminam creauit eos. 27. 364
Vocauit nomina eorum Adam. 364. 528
Adam genuit filium, vocauitque nomen eius Seth. 364
Seth genuit Enos, & reliqua. 364
Vixit Iareth postquam genuit Enoch octingentis annis. 636
Enoch genuit Matusalem. 365
Ambulauit Enoch cum Deo, & non apparuit, quia tulit eum Deus. 171. 366. 548. 588 654.
Matusalem genuit Lamech. 365
Lamech genuit filium, vocauitque nomen eius Nohe. 365
Nohe cum quingentorũ esset annorũ. pag. 580.
Reliqua ad hoc caput spectantia, habentur. pag. Gen. 6. 429
Non permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est, eruntque dies illius centum viginti annorũ. pag. 429. 508. 586. 587. 655.
Videns Deus quod multa malitia hominum esset in terra. 417. 668
Pœnitet me fecisse eos. 600
Nohe vir iustus atque perfectus fuit in generationibus suis. 324.
Fac tibi arcam de lignis leuigatis. 460
Trecentorum cubitorum erit longitudo arcæ. 602. 605.
Quinquaginta cubitorum latitudo. 531.
Triginta cubitorum altitudo illius. 478.
In cubito consommabis summitatẽ eius. 668.
Ingredieris arcam tu, & filij tui, vxor tua, & vxores filiorum tecum. 46.

Gen. 7.

Te vidi iustum coram me in generatione hac. 324
Ex omnibus animãtibus mundis tolles septena & septena masculum, & fœminã. 69. 318
De animantibus vero immundis duo, & duo masculum, & fœminam. 68. 69

Post

Digitized by Google

Post dies septem ego pluam super terrã. pag. 284
Ego pluam super terram quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. 501. 508. 587
Erat Nohe sexcentorum annorum, quando diluuij aquæ inundauerũt super terrã. 429. 580. 622
Cum transissent septem dies, aquæ diluuij inundauerunt super terram. 284
Anno sexcentesimo vitæ Nohe. 429. 580
Mense secundo septimo decimo die mensis rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ &c. 417. 622
Facta est pluuia super terrã quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. pag. 501. 508. 587
Ingressus est Nohe, & Sem, & Cham, & Iaphet filij eius, & vxor illius, & vxores filiorũ eius cum eis in arcam. 324
Factum est diluuium quadraginta diebus super terram. 587
Quindecim cubitis altior fuit aqua super montes quos operuerat. 262. 408.
Vniuersi homines, & cuncta in quibus spiraculũ vitæ est in terra, mortua sunt, & deleuit Deus omnem substantiam, quæ erat super terram, ab homine vsque ad pecus. Remansit autẽ solus Nohe, & qui cum eo erant in arca. 46
Obtinuerunt aquæ terram centum quinquaginta diebus. 408. 590.

Gen. 8.

Reuersæ sunt aquæ de terra euntes, & redeuntes, & cæperunt minui post centum quinquaginta dies. 408. 590
Requieuit arca mense septimo, vicesimo septimo die mensis. 461
Cum transissent quadraginta dies, aperiens Nohe fenestram arcæ quam fecerat, emisit columbã, vt videret si iam cessassent aquæ super faciem terræ. Quæ cum non inuenisset vbi requiesceret pes eius, reuersa est ad eum. 318 & 502
Ex peccatis vltra septem diebus alijs, rursum dimisit columbam ex arca at illa venit ad eum ad vesperam portans ramum oliuæ 218
Expectauit que nihilominus septem alios dies, & dimisit columbam. 318
Sexcentesimo primo anno, vitæ Nohe primo mense, prima die mensis imminutæ sunt aquæ super terram. 623
Mense secundo, septimo & vicesimo die mensis arefacta est terra. 461. 462

Gen. 9.

Vixit Nohe post diluuium trecentis quinquaginta annis. 611.

Gen. 10.

Hæ sunt generationes filiorum Nohe. 555
De diuisione regionum filiorum Nohe. 555.
Nati sunt Heber filij duo, nomen vni Phaleg, eo quod in diebus eius diuisa sit terra. 76. 555

Gen. 11.

Erat terra labij vnius, & sermonum eorumdem. 29. 31
Ecce vnus est populus, & vnum est labium omnibus. 29. 31.
Descendamus & confundamus ibi linguam eorum, vt non audiat vnusquisque vocem proximi sui. 30
Idcirco vocatum est nomen eius Babel, quia ibi confusum est labium vniuersa terræ. 50. 555
Thare genuit Abram, Nachor, & Aram. 429
Mortuus est Abram ante Thare patrem suum in terra natiuitatis suæ in Hur Chaldæorũ. 429
Facti sunt dies Thare ducentorum quinque annorum, & mortuus est in Haram. 615

Gen. 12.

Egredere de terra tua & de cognatione tua. 395
Septuaginta quinque annorum erat Abrã cum egrederetur de Haram. 598
Descendit Abram in Ægyptum. 333

Gen. 13.

Ascendit Abram de Aegypto. 333
Leua oculos tuos, & vide a loco in quo nunc es ad aquilonem & meridiem, ad orientem & occidentem. 217

Gen. 14.

Factum est in illo tempore, vt Amraphel rex Senaar, & Arioth rex Ponti, & Chodorlaomor rex Elamitarum, & Thadal rex Gentium inirent bellum contra Basa regem Sod. & rel. 349. 375. 455
Quartodecimo anno venit Chodorlaomor, & reges qui erant cum eo, & percusserunt Raphaym. 405
Numerauit Abram expeditos vernaculos suos ccexviij &c. 508. 609. 676
Dedit ei decimas ex omnibus. 332. 375

Gen. 15.

Suffice cœlum, & numera stellas, si potes, & re-

Digitized by Google

liqua. 430
Scito praenoscens quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua, & subjecturi eos seruituti, & affligent quadringentis annis. 511. 601. 615
Tu ibis ad patres tuos in pace, sepultus in senectute bona. 574. Gen. 16.
Tulit Agar Aegyptiam ancillam suam, post annos decem quam habitare ceperant in terra Chanaam & dedit eam viro suo uxorem. 375
Octoginta & sex annorum erat Abram quando peperit ei Agar Hismaelem. 568
Gen. 17.
Non ultra vocabitur nomen tuum Abram, sed appellaberis Abraham. 528
Circumcidetur ex vobis omne masculinum, & circumcidetis carnem praeputii vestri. 330
Infans octo dierum circumcidetur in vobis. 330 506. 507
Sarai uxorem tuam non vocabis Sarai, sed Saram. 523
Putasne centenario nascetur filius? 580
Super Hismaelem exaudiui te, benedicam ei, & adolescet & duodecim duces generabit. 395
Hismael filius Abrahae tredecim annos impleuerat tempore circumcisionis suae. 401
Gen. 18.
Apparuit Abrahae Dominus in conualle Mambre sedenti in ostio tabernaculi sui in ipso feruore diei, &c. 72
Cumque eleuasset oculos apparuerunt ei tres viri stantes prope eum. 72. 186
Risit Sara occulte dicens: postquam cōsenui, & Dominus meus vetulus est, voluptati operam dabo. 72. 543
Si inuenero Sodomis quinquaginta iustos in medio ciuitatis dimittam omni loco propter eos. 531
Non delebo si inuenero ibi quadraginta quinque. 526
Non faciam si inuenero ibi triginta. 479
Non interficiam propter viginti. 432
Non delebo propter decem. 333
Gen. 19.
Venerunt duo Angeli Sodomam vespere. 72
Dominus pluit super Sodomam, &c. 72. 454
Gen. 21.
Circūcidit eū octauo die, sicut praeceperat ei Deus. 330. 506. & seq.
Cum esset centum annorum, hac quippe aetate patris natus est Isaac. 580
Septem annos accipies de manu mea ut sint mihi in testimoniū, quoniam ego fodi puteum istum, idcirco vocatus est ille locus Bersabee, quia uterque iurauit. 312 Gen. 22.
Abraham de nocte consurgens, strauit asinum, ducens secum duos iuuenes. 64. 77
Die tertio, eleuatis oculis, vidit locum procul. 17 648
Dixit Abraham ad pueros suos, expectate hic cum asino, ego & puer illuc usque properantes, postquam adorauerimus reuert. 64
Extendit manum & arripuit gladium, vt immolaret filium suum. 164
Nunc cognoui quod times Dominum. 491
Gen. 24.
Tulit decem camelos de grege Domini. 375
Postquam biberunt cameli protulit vir armillas pondo siclorum decem. 375
Soror nostra es, crescas in mille millia. 641
Rebecca conspecto Isaac, descendit de camelo. 648
Gen. 25.
Fuerunt dies vitae Abrahae 175. anni. 589
Deficies mortuus est in senectute bona. 574. 589
Hi sunt filij Hismael, & haec nomina per castella & oppida eorum duodecim principes tribuū suarum. 395
Isaac cum quadraginta esset annorū, duxit uxorem Rebeccam. 501
Dedit Dominus conceptum Rebeccae, sed collidebantur in utero eius paruuli. 53
Duae gentes sunt in utero tuo, & duo populi ex ventre tuo diuidentur. 63. 64
De natiuitate Iacob, & Esau. 469
Gen. 26.
Ne descendas in Aegyptum. 333
Seminauit Isaac in terra illa, & inuenit ipso anno centuplum. 573
Fodit alios puteos, quos foderant serui patris sui Abraham. 163. & seq.
Foderunt in torrente, & repererunt aquam viuam, sed & ibi iurgium fuit pastorū, foderunt autem & aliū, & pro illo quoque rixati sunt.

Digitized by Google

profectus inde fodit alium puteum, pro quo non contenderunt. 106. 163
Esau quadragenarius duxit vxores duas. 501
Gen. 27.
Affer mihi duos hedos optimos, vt faciam ex eis escas patri tuo, abijt; & attulit. 77
Gen. 28.
Vidit Iahacob in somnis scalam stantem super terram, & cacumen illius tangens cælum, Angelos quoque Dei ascendentes &c. 316. 409
Dilataberis ad orientem, & occidentem, & septemtrionem, & meridiem. 217
Gen. 29.
Seruiuit Iahacob pro Rachel vij annis. 313
Seruiens apud eum septem annis alijs. 426
Gen. 30.
Appellauit nomen eius Dan. 280
Gen. 31.
Assumptis fratribus suis persecutus est eum diebus septem. 313
Idcirco viginti annis fui tecum. 426. 615
Sicque per viginti annos in domo tua seruiui tibi, quatuordecim pro filiabus, & sex pro gregibus tuis. 426
Immutasti mercedem meam decem vicib. 374
Gen. 32.
Venimus ad Esau fratrem tuum, & ecce properat in occursum tibi cum quadringentis viris. 426. 615
Timuit Iahacob valde, & perterritus diuisit populum qui secum erat. 427
Separauit de his quæ habebat munera fratri suo capras ducentas, hircos viginti, oues ducentas arietes viginti. 427. 596
Camelos fœtas cum pullis suis triginta. 479
Tauros viginti, asinas viginti. 427
Ecce vir luctabatur cum eo vsque mane, qui cum videret, & reliqua. 427
Nequaquam Iahacob appellabitur nomẽ tuum, sed Israel. 427
Cur quaris nomen meum quidem mirabile. 235. 427.
Vocauit Iahacob nomen loci illius Phanuel, dicens, vidi Dominum facie ad faciem. 428
Ipse vero claudicabat pede. 80 Gen. 33.
Eleuãs Iahacob oculos suos vidit venientẽ Esau, & cum eo quadringentos viros. 426
Progrediens Iahacob adorauit pronus in terram septies, donec appropinquaret frater eius. 313
Gen. 35
Non vocaberis vltra Iahacob, sed Israel erit nomen tuum. 427
Erant autem filij Iahacob duodecim. 397
Gen. 37.
Ioseph cum sexdecim esset annorum, &c. 414
Ioseph accusauit fratres suos apud patrem crimine pessimo. 381
Vendiderunt eum Hismaelitis viginti argenteis. 428. 481. 615 Gen. 39.
Fuit Dominus cum Ioseph. 204
Erat Ioseph pulchra facie, & decorus aspectu. Post multos itaque dies iniecit domina sua oculos suos in Ioseph, & ait, dormi mecũ. 204
Gen. 41.
Post duos annos vidit Pharao somnium. 74
Triginta annorum erat Ioseph quando stetit in conspectu regis Pharaonis. 476. 562
Gen. 42.
Audiens Iahacob quod alimenta venderentur in Aegypto, dixit filijs suis: Quare negligitis, audiui quod triticum venundetur in Aegypto, descendite, & emite. 333
Descendentes igitur fratres Ioseph decem, &c. 333. 375
Frater vester vnus ligetur in carcere. 333
At illi portantes frumenta in asinis suis profecti sunt. 373
Simeon tenetur in vinculis. 333 Gen. 43.
Instrue conuiuium, quoniam hodie mecum sunt comesturi meridie. 281 Gen. 45.
Beniamin dedit trecentos argenteos cum quinque stolis optimis. 259
Addens et asinos decem. 375
Ascendentes ex Aegypto venerunt in terram Chanaan. 335 Gen. 46.
Hæc sunt nomina filiorum Israel, qui ingressi sunt in Aegyptum. 553.
Omnes animæ filiorum Lia & filiarum, triginta tres. 487

Digitized by Google

Vi filij Balæ, quam dedit Laban Racheli filiæ suæ, & hos genuit Iahacob, omnes animæ septem. 312
Omnes animæ domus Iahacob, quæ ingressæ sunt in Ægyptum, fuere septuaginta. 553

Gen. 47.

Quintam partem Regi dabitis. 455
Ex eo tempore vsque in præsentem diem in vniuersa terra Ægypti Regibus quinta pars soluitur. 455

Gen. 49.

Catulus Leonis Iuda, ad prædam fili mi ascendisti, requiescens accubuisti, vt Leo, & quasi Leæna, quis suscitabit eum? 107. 287

Gen. 50.

Præcepit seruis suis medicis, vt aromatibus condirent patrem, quibus iussa explentibus transierunt quadraginta dies. Iste quippe mos erat cadauerum conditorum. 482. 511
Fleuitque eum Ægyptus lxx diebus. 482
Celebrantes exequias planctu magno atque vehementi impleuerunt septem dies. 320
Vixit Ioseph centum decem annis. 562

EXHO. 1.

Hæc sunt nomina filiorum Israel. Dan &c. 280
Erant omnes animæ eorum qui egressi sunt de femore Iahacob septuaginta. 553
Filij Israel creuerunt, & quasi germinates multiplicati sunt. 569 Exh. 2.
Egressus est post hæc vir de domo Leui &c. & videns eum elegantem abscondit tribus mensibus. 569. 570
Cum circumspexisset huc atque illuc, & nullum adesse vidisset, percussum Ægyptium abscondit sabulo. 7 Exh. 3.
Deus Abrahã, Deus Isaac, Deus Iacob. 163. 664
Deducam eum de terra illa in terram quæ fluit lacte & melle, ad loca Chananæi, & Hethæi, & Amorrhæi, & Pherezæi, & Heuæi, & Iebusæi. 670
Ego sum qui sum, sic dices filijs Israel. Qui est misit me ad vos. 226
Ibimus viam trium dierum in solitudinem, vt immolemus Domino Deo nostro. 648. Exh. 4.
Mortui sunt omnes pui quærebant animam tuam. 61 Exh. 5.
Vir quidam nomine Ananias cum Saphyra vxore sua vendidit agrum. Exh. 7.
Erat Moyses 80. annorum &c. 562. 656
Vocauit Pharao sapientes, & maleficos, & fecerunt ipsi per incantationes Ægyptias & arcana quædam similiter. 107 Exh. 8.
Fecerunt similiter malefici incantationibus suis, vt educerentur cyniphes, & non potuerunt, & dixerunt malefici ad Pharaonem: Digitus Dei est hîc. 107. Exh. 10.
Sederunt locustæ in cunctis finibus Ægyptiorum innumerabiles. 672. Exh. 12.
Mensis iste vobis principium mensium primus erit in mensibus anni. 450
Decima die mensis tollat vnusquisque agnum &c. 333. 376.
Si autem minor est numerus, vt sufficere possit ad vescendum agnum, assumet &c. 675
Erit agnus absque macula masculus. 379
Seruabitis eum vsque ad quartam decimam diem mensis huius. 403. & seq. 455
Et sument de sanguine eius, ac ponent super vtrumque postem, & insuper liminaribus domorum, in quibus comedent illum. 77
Septem diebus azima comedetis. In die primo non erit fermentatum in domibus vestris. 309
Primo mense xiiij. die mensis ad vesperam, comedetis azima vsque ad diem 21. eiusdem mensis ad vesper. 402. & duob. seq. 435.
Septem diebus fermentatum non inuenietur in domibus vestris. 309
Profecti sunt filij Israel de Rameses in Sochot sexcenta fere millia peditum virorum. 622
Vulgus promiscuum innumerabile ascendit cum eis. 672
Habitatio filiorum Israel, qua manserunt in Ægypto, fuit 430. annorum. 618. Exh. 13.
In die septimo erit solemnitas Domini, azima comedetis septem diebus. 309 Exh. 15.
Venerunt in Helim filij Israel, vbi erant duodecim fontes aquarum, & septuaginta palmæ 395. 553

Exh. 16.

Egrediatur populus, & colligat quæ sufficiunt per singulos dies &c. die autem sexto parent, quod inferant, & sit duplum, quam colligere solebãt per singulos dies. 278. 284. 285.
Filij Israel comederunt manna quadraginta an-

Digitized by Google

nis. 503. Exh. 17.
Castrametati sunt in Raphidim, vbi non erat aqua ad bibendum populo. 69. 381
Est ne Deus in nobis? 381
Vocauit nomen loci illius tentatio, propter iurgium filiorum Israel 69. 381 Exh. 18.
Prouide de omni plebe viros sapientes, & timentes Deum, in quibus sit veritas, & constitue ex eis quinquagenarios. 532 Exh. 19.
Mense tertio egressionis Israel de terra Aegypti &c. 104
In die tertio descendit Dominus &c. 104
Este parati in diem tertium. 104
Iam aduenerat tertius dies, & mane inclaruerat, & ecce caperunt audiri tonitrua. 104
Descende & contestare populum, ne forte velit transcendere terminos ad videndum Dominum, & pereat ex eis plurima multitudo. 667
Exh. 20.
Ego sum Dominus Deus tuus. 369
Visitans iniquitatem patrum in filios in tertiam & quartam generationem. 305
Faciens misericordiam in millia his qui diligunt me. 638
Non assumes nomen Domini Dei tui in vanũ. 369
Memento vt diem sabbati sanctifices. 369
Sex diebus operaberis, & facies omnia opera tua, septimo autẽ die sabbatũ Domini Dei tui est. 285
Sex diebus fecit Deus Cælum, & terram, & mare, & omnia quæ in eis sunt, & requieuit die septimo. 284
Honora patrem tuum, & matrem tuam. 369
Exh. 21.
Si emeris seruum hebræum, sex annis seruiet tibi, in septimo egredietur liber gratis 285. 278. 311
Si bos cornupeta seruum ancillamque inuaserit, triginta siclos argenti Domino dabit. 482 Exh. 22.
Decimas & primitias tuas non tardabis offerre. 332. 366. Exh. 23.
Sex annis seminabis terram tuam, & congregabis fruges eius, anno autem septimo dimittes eam & requiescere facies. 285
Sex diebus operaberis. 285
Septima die cessabis. 285
Tribus vicibus per singulos annos mihi festa celebrabitis. 105
Septem diebus comedes azima. 309
Ter in anno apparebit omne masculum tuum coram Domino. 105
Primitias frugum terræ tuæ deferes in domum Domini. 332
Ecce ego mittam Angelum meum, qui præcedat te, & custodiat in via, & introducat in locum quem præparaui tibi, obserua eum, & audi vocem eius, est n. nomen meum in illo. 557.
Exh. 24.
Ascende ad Dominum tu, & Aaron, Nadab, & Abiu, & septuaginta senes ex Israel. 551.
Immolauerunt victimas pacificas Domino vitulos duodecim. 395
Habitauit gloria Domini super Sinai tegens illum nube sex diebus. 278
Ingressus Moyses medium nebulæ ascendit in montem, & fuit ibi quadraginta diebus, & quadraginta noctibus pag. 295. 504. Exh. 25.
Facies propitiatorium de auro mundissimo, duos cubitos & dimidium tenebit longitudo eius. 8
Facies & lucernas septem, & pones eas super candelabrum vt luceant. 137. Exh. 26.
Decem cortinas de byssso retorta facies. 370
Longitudo cortinæ vnius habebit viginti octo cubitos. 473
Quinquagenas ansulas cortina habebit in vtraque parte. 532
Facies & sagacilicina vndecim. 377
Facies & tabulas stãtes tabernaculi &c. quarum viginti erũt in latere meridiano & reliqua. 434
Erunt simul tabulæ octo, bases earum argenteæ sexdecim. 414
Facies & velum de hiacyntho, & purpura quod appendes ante quatuor columnas de lignis Sethim &c. intra quod pones Arcam testimonij, quo & Sanctuarium, & sanctuarij sanctuaria diuidentur. 137
Pones contra mensam candelabrum in latere Tabernaculi. 138 Exh. 27.
Facies atrium Tabernaculi, in cuius australi plaga contra meridiem erunt tentoria de byssso retorta, centũ cubitos vnũ latus tenebit in lõgit. 578. 580
In latere aquilonis per longum erunt tentoria centum cubitorum. 580
Columnæ viginti, & bases æneæ eiusdem numeri,

Digitized by Google

& capita eorum. 434 Exh. 28.
Rationale iudicij quadrãgulum erit mensuram palmi habebit tam in longitudine, quam in latitudine. 459 Exh. 29.
Septem diebus consecrabis manus eorum. 318
Septem diebus expiabis altare. 318 Exh. 30.
Quando tuleris summam filiorum Israel iuxta numerum dabunt singuli pretium pro animabus suis Domino, & non erit plaga in eis cum fuerint recensiti. 334
Qui habetur in numero à triginta annis, & supra dabit pretium. 334 Exh. 31.
Dedit Dominus Moysi in mõte Sinai duas tabulas testimonij lapideas scriptas digito Dei. 370 60
Fac nobis Deos. Exh. 32.
Fecit ex eis vitulum conflatilem, dixeruntque, Hi sunt dij tui Israel. 60
Ceciderunt in die illa quasi viginti tria millia hominum. 441. 666 Exh. 33.
Facies mea præcedet te. 219
Ostende mihi gloriam tuam. Respondit Dominus, Ego ostendam omne bonum tibi. 183. 265
Non poteris videre faciem meam, non. n. videbit me homo & viuet. 183. 265
Videbis posteriora mea: faciem autem meam videre non poteris. 188. 219. 220. 265
Exh. 34.
Excidit duas tabulas lapideas, quales antea fuerant. 63
Qui custodis misericordiam in millia. 638
Qui reddis iniquitatem patrum, filijs, ac nepotibus in tertiam & quartam prog. 305
Tribus temporibus anni apparebit omne masculinum tuum in conspectu Dei. 105
Fuit ibi cum Domino Moyses quadraginta dies, & 40. noctes, panem non comedit, & aquã non bibit. 295
Qui videbant faciẽ egredientis Moysi esse cornutã sed operiebat ille rursus faciem suã, si quando loquebatur ad eos. 6 Exh. 36.
Vna cortinarum habebat in longitudine viginti octo cubitos. 473
Fecit saga vndecim de pilis caprarum. 377
Fecitque ansas quinquaginta in ora sagi. 532
Ex tabulis viginti ad plagam meridianam erãt contra austrum cum 40. basibus 434
Fecit ex vtraque parte per singulos angulos vt octo essent simul tabulæ & haberent base argenteas sexdecim. 414
Fecit & tentorium in introitu tabernaculi, & columnas quinque. 456 Exh. 38.
Fecit & atrium, in cuius australi plaga erant columnæ æneæ viginti cum basibus suis, capita columnarum &c. 434 Exh. 39.
Posuit in rationali gemmarum ordines quatuor &c. ipsique lapides duodecim sculpti erant nominibus duodecim tribuum Israel, singuli per nomina sing. LEVIT. I. 395
Masculũ immaculatum offeret. pag. 379
Leuit 4.
Cum intinxerit digitum in sanguinem, aspergeteum septies coram Domino. 318. 358
Leuit. 5.
Anima quæ ieiunauerit, & protulerit labijs suis, vt vel male quid faceret, vel bene, & non fecerit, & idipsũ iurauerit & sermone firmauerit, obliitaque postea intellexerit delictum suum, agat pœnitentiam pro peccato, & offerat duos turtures, vel duos pullos columbarum Domino. 75
Ipsum quod intulit damni, restituet, & quintam partem ponet supra, tradens sacerdoti. 260 Leuit. 6.
Anima cõuicta delicti reddet omnia, quæ per fraudem voluit obtinere integra; & quintam insuper partem domino, cui damnum intulerat. 260 Leuit. 12.
Mulier, si suscepto semine pepererit masculum, immunda erit septem diebus iuxta dies separationis mẽstruæ. 309. 56
Die octauo circũcidetur infatulus 309. 330. 506
Ipsa vero triginta tribus diebus manebit in sanguine purificationis suæ. 487. 506. 656.
Si fœminam pepererit, immunda erit duabus hebdomadibus. 309.
Sexaginta sex diebus manebit in sanguine purificationis suæ. 487. 565. 656.
Leuit. 13.
Homo in cuius cute & carne ortus fuerit diuersus color, sine pustula, &c. 669.
Recludet eum sacerdos septem diebus, & considerabit die septimo, & si quidem lepra vltra non creuerit, nec trãsierit in cute, rursũ recludet eum septem diebus alijs 319.

Digitized by Google

Leuit. 15.

Si sanatus fuerit qui huiusce modi sustinet passionem, numerabit septem dies post emundationem sui. 318

Die octauo sumet duos turtures, aut duos pullos columbæ. 564

Mulier quæ redeunte mense patitur fluxum sanguinis, septem diebus separabitur. 318

Si coierit cum ea vir tempore sanguinis menstrualis, immundus erit septem diebus. 319

Mulier quæ patitur multis diebus fluxum sanguinis, & reliqua. 669

Si steterit sanguis, & fluere cessauerit, numerabit septem dies purificationis suæ. 319

Leuit. 16.

Mense septimo, decima die mensis affligetis animas vestras. 333

Leuit. 19.

Diliges amicum tuum sicut teipsum. 42

Veste quæ ex duobus texta est, non indueris. 79

Quarto anno omnis fructus eorum sanctificabitur laudabilis Domino, quinto autem anno comedetis fructus. 260.

Leuit. 21.

Ne contaminetur sacerdos in morte ciuium suorum nisi tãtum in consanguineis &c. pag. 319

Virginem ducet vxorem: viduam autem, & repudiatam, & sordidam, atque meretricem non accipiet. 95

Homo de semine tuo per familias qui habuerit maculam, non offeret panes Deo, nec accedet ad ministerium si cæcus fuerit, si claudus, &c. 207

Leuit. 22.

Masculus immaculatus erit. 379

Leuit. 23.

Sex diebus facietis opus. 278. 379

Dies septimus, quia sabbati requies est, vocibitur sanctus. 283. 285

Mense primo quartadecima die ad vesperu phase Domini est, & quintadecima die mensis huius solemnitas azimorum Domini est. 410

Septem diebus azima comedetis. 309

Die nono mensis septimi a vespere vsque ad vesperum celebrabitis sabbata vestra. 333

Leuit. 24.

Accipies quoque similam, & coques ex ea duodecim panes. 397

Leuit. 25.

Sex annis seres agrum tuum, & sex annis putabis vineam tuam. 278

Septimo anno sabbatum erit terræ requietionis Domini. 311. 534

Numerabis tibi septem hebdomades annorum, ideſt, septies septem, quæ simul faciunt quadraginta nouem, &c. sanctificabisque annũ quinquagesimum, & vocabis remissionem cunctis habitatoribus. 311. 534. 595

Leuit. 26.

Persequentur quinque de vestris centum alienos, & centum de vobis decem millia. 260. 579. 666

Addam correctiones vestras septuplum propter peccata vestra. 314

Addam plagas vestras vsque in septuplũ. 314

Percutiam vos septies propter peccata vestra. 315

Corripiam vos septem plagis propter peccata vestra. 315

Leuit. 27.

Homo qui votum fecerit, si fuerit masculus, à vicesimo anno, vsque ad sexagesimum annum dabit quinquaginta siclos argenti, si mulier, triginta. 543. 545

Ab vno mense vsque ad annum quintum pro masculo dabuntur quinque sicli. 261

Addet super æstimationem quintam partẽ. 261

Dabit quintam partem æstimationis supra. 261

Omnes decimæ terræ siue de pomis arborum, siue de frugibus Domini sunt, & illi sanctificantur. 332

Quicquid decimum venerit, sanctificabitur Domino. 332

NVM. 1.

Locutus est Dominus ad Moysen in deserto Sina, in tabernaculo fœderis dicens: Tollite summam vniuersæ congregationis filiorum Israel per cognationes, & domos suas, & nomina virilium quicquid sexus est masculini à vicesimo anno, & supra omnium virorum fortium ex Israel. 431. 675

Tribum Leui noli numerare, neque pones summam eorum cum filijs Israel. 436

Num. 2.

Singuli per turmas, in signa, atque vexilla, & domos cognationum suarum castrametabuntur filij Israel, &c. 397

Num. 3.

Omnes Leuitæ quos numerauerunt Moyses & Aaron iuxta præceptum Domini per familias suas in genere masculino à mense vno, & suprafuerunt viginti duo millia. 436

Digitized by Google

Recensuit Moyses sicut præceperat Dominus primogenitos filiorum Israel, & fuerunt masculi per nomina sua, à mense vno, & supra viginti duo millia ducenti septuaginta tres. 436

Num. 4.

Tolle summam filiorum Caath de medio Leuitarũ per domos, & familias suas à tricesimo anno & supra, vsque ad quinquagesimum annum. 476. 479

Num. 6.

Omni tempore separationis suæ nouacula non transibit per caput eius, vsque ad completum diem quo Domino consecratur, sanctus erit crescente cæsarie capitis sui. 600

In octaua die offeret duos turtures, vel duos pullos columbæ. 564.

Num. 7.

Fuerunt in ea acetabulum argenteum pondo centum triginta siclorum. 479

Phiala argentea habens septuaginta siclos. 547

Num. 8.

Cum posueris septem lucernas, candelabrum in australi parte erigatur. 288

Tolle leuitas ex medio filiorum Israel, & radant omnes pilos carnis suæ. 600

Hæc est lex Leuitarum à viginti quinque annis, & supra ingredientur vt ministrent in tabernaculo fœderis. 476. 451

Cum quinquagesimum annum ætatis impleuerint, seruire cessabunt. 533

Num. 9.

Faciant filij Israel phase in tempore suo quarta decima die mensis huius ad vesperam. 402. & *seq.*

Num. 11.

Quis dabit nobis ad vescendũ carnes? Recordamur piscium, quos comedebamus in Ægypto gratis. &c. 400

Congrega mihi septuaginta viros de senioribus Israel, quos tu nosti, quod seues populi sint. 551. 574

Num. 12.

Exclusa est Maria extra castra septem diebus. 319

Num. 13.

Mitte viros qui considerent terram Chanaan, quam daturus sum filijs Israel, singulos de singulis tribubus. 395. 508

Vocauit Osee filium Nun Iosue. 230

Reuersi exploratores terræ post quadraginta dies. 508. 420

Num. 14.

Dominus patiens & multæ misericordiæ, auferens iniquitatem & scelera, qui visitas peccata patrum in filios in tertiam & quartam generationem.. 305

Tentauerunt me iam per decem vices. pag. 374

Filij vestri erunt vagi in deserto annis quadraginta iuxta numerum quadraginta dierum, quibus considerastis terram. 420

Annus pro die imputabitur. 420

Quadraginta annis recipietis iniquitates vestras. 503.

Num. 16.

Fuerunt qui percussi sunt quatuordecim millia hominum. 405

Num. 19.

Qui tetigerit cadauer hominis, & propter hoc septem diebus fuerit immundus. pag. 319

Ista est lex hominis, qui moritur in tabernaculo, omnes qui ingrediuntur tentorium illius, & vniuersa vasa, quæ ibi sunt, polluta erunt septem diebus. 319

Num. 20.

Cum eleuasset Moyses manum percutiens virga bis silicem, egressæ sunt aquæ &c. pag. 69. 78

Gradiemur via publica nec ad dextram, nec ad sinistram declinantes. 470

Omnis multitudo videns occubuisse Aaron, fleuit super eo triginta diebus. pag. 482.

Num. 21.

Percussus est Seon rex Amorræorũ in oregladij. 88

Occurrit eis Og rex Basan cum omni populo suo, percusserunt igitur & hunc cum filijs suis, vniuersumque populum eius. pag. 88. 338.

Num. 22.

Cur percutis me etiam iam tertio? 105

Cur tertio verberas asinam tuam? 105

Num. 23.

Ecce populus vt leæna consurget, & quasi leo erigetur, non accubabit, donec deuoret prædam. 107

Num. 24.

Ad maledicendum inimicis meis vocauit te, quibus è contrario tertio benedixisti. 105

Num. 25.

Occisi sunt viginti quatuor millia hominum 441 448.

Num. 26.

Numerate omnem summam filiorum Israel à viginti annis & supra per domos & cognationes suas cunctos qui possunt ad bella procedere. 431

Num. 27.

Nomina filiarum Salphaad sunt, Mala, & Noa,

&

Digitized by Google

& Egla, & Melcha, & Zersa. 454

Num. 29.

Decima dies mensis huius septimi erit vobis sancta atque venerabilis. 375

Quintadecima die mensis septimi, quæ vobis sancta erit, atque venerabilis, omne opus seruile non facietis in ea, sed celebrabitis solennitatem Domino septem diebus. 410

Offeretis holocaustum in odorem suauissimum vitulos ac arietes tredecim, & reliqua. 550

Num. 31.

Cum pugnassent contra Madianitas atque vicissent, omnes mares occiderunt & reges eorum Eui, & Sur, & Recem, & Hur, & Rebe, quinque principes gentis. 455

Manite extra castra septé diebus. pag. 318. 319

Separabis partem Domino ab his qui pugnauerunt & fuerunt in bello vnam animam de quingentis. 620

Ex media parte filiorum Israel accipies quinquagesimum caput hominum & bouum, &c. & dabis ea Leuitis, qui excubant in custodijs tabernaculi Domini. 533. 620

Num. 33.

Hæ sunt mansiones filiorum qui egressi sunt de Ægypto per turmas suas in manu Moysis. 512

Num. 35.

Præcipe filijs Israel vt dent Leuitis de possessionibus suis vrbes ad habitandum & suburbana earum per circuitum vt ipsi in oppidis maneant, & suburbana sint pecoribus ac iumentis, quæ à muris ciuitatum foris in circuitum per circuitum mille passuum spatio tenduntur. 640

DEVTER. 1.

Hæc sunt verba quæ locutus est Moyses ad omnem Israel trans Iordanem, &c. vndecim diebus. 88. 381

Deut. 2.

Circumiuimus montem Seyr longo tepore. 424

Tempus quo ambulauimus de Cades Barne vsque ad transitum Zareth, triginta & octo annorum fuit, donec consumeretur omnis congregatio, &c. 424

Deut. 3.

Egressus est Og rex Basan in occursum nobis cum populo suo ad bellandum, Dixitque Dominus, Ne timeas eum, quia in manu tua traditus est cum omni populo ac terra sua, faciesque ei sicut feciſti Seon regi Amorræorum. 88

Non fuit oppidum, quod nos effugeret, sexaginta vrbes vastantes omnem regionem Argob regni Og in Basan. 545

Lectus Og regis Basan ferreus monstratur nouem cubitos habens longitudinis. 338. 240. 339.

Deut. 4.

Dominus Deus tuus ignis consumens est.

Deut. 5.

Ego sum Deus æmulator, reddens iniquitatem patrum super filios in tertiam, & quartam generationem his qui oderunt me. 305

Et faciens misericordiam in multa millia diligentibus me. 638

Non declinabitis neque ad dexteram, neque ad sinistram, sed per viam quam præcepit vobis Dominus. 470. 668

Deut. 6.

Audi Israel Dominus Deus vester Deus vnus est. 17

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua. 369

Deut. 7.

Cum introduxerit te Dominus Deus tuus in terram quam possessurus ingredieris, & deleuerit Gentes multas coram te Hethæum, &c. septem Gentes multò maioris numeri, quam tu es. 670

Deus est custodiens pactum, & misericordiam diligentibus se, & his qui custodiunt præcepta eius, in mille generationes 638

Deut. 8.

Recordaberis cuncti itineris per quod adduxit te Dominus Deus tuus quadraginta annis per desertum, vt affligeret te. 503

Misertus est tui Deus, ne diceres in corde tuo, fortitudo mea, & robur manus meæ, hæc mihi omnia præstiterunt, sed recordaberis Domini Dei tui. 20

Deut. 10.

In septuaginta animabus descenderunt patres tui in Ægyptum. 557

Deut. 15.

Septimo anno facies remissionem, &c. 534

Digitized by Google

Obserua diem sabbathi, vt sanctifices eum, sex diebus operaberis, & facies omnia operatua, septimus dies sabbati, &c. 278. 283. 285. Deut. 16.

Septem diebus comedes absque fermento afflictionis panem. 314

Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum tuum in conspectu Domini Dei tui, in loco quem elegerit in solemnitate azymorum, & in solemnitate hebdomadarum, & in solemnitate tabernaculorum. 105. Deut 21.

Si egressus fueris ad pugnam contra inimicos tuos, &c. captiuosque duxeris, & videris in numero captiuorum mulierem pulchram, & adamaueris eam, & reliqua. 484. 485. Deut. 22.

Non indueris vestimento, quod ex lana linoque contextum est. 79. Deut. 23.

Non ingredietur mamzer, hoc est de scorto natus, in ecclesiam Domini vsque ad decimam generationem. 375

Ammonites & Moabites etiam post decimam generationem non intrabunt ecclesiam Dei. 305. Deut. 25.

Pro mensura peccati, erit & plagarum modus, ita dumtaxat vt quadragenarium numerum non excedant. Deut. 27, 508

Hi stabunt ad benedicendum Domino super monte, & reliqua. 480

E regione isti stabunt ad maledicendum, &. 480 Deut. 28.

Si audieris vocem Domini Dei tui, venient super te omnes benedictiones istæ. &c. 480 Deut. 32.

Constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum Israel. 659

Ignis succensus est in furore meo, & ardebit vsque ad inferni nouissima. 74

Foris vastabit eos gladius, & intus pauor, iuuenem simul, ac virginem. 313 Deuter. 34.

Moyses centum & viginti annorum erat, quando mortuus est. 585. 586. 656

Fleuerunt que eum filij Israel in campestribus Moab triginta diebus, & completi sunt dies planctus lugentium Moysen. 482. 483

IOS. 1.

Præparate vobis cibaria, quoniam post diem tertiam transibitis Iordanem. 105

Rubenniti sque, & Gadditis, & dimidiæ tribui Manasse ait: Mementote, &c. pa. 375 Ios. 2.

Patrem tuum ac matrem fratresque, & omnem cognationem tuam congregabis in domum tuam: qui extium domus tuæ egressus fuerit, reus sibi erit. 46 Ios. 3.

Venerunt ad Iordanem Iosue, & omnes filij Israel, & moratisunt ibi per tres dies. 105 Ios. 4.

Alios duodecim lapides posuit Iosue in medio Iordanis alueo. 397

Duodecim lapides quos de Iordanis alueo sumpserant, posuit Iosue in Galgalis. 397 Ios. 6.

Tulerunt sacerdotes arcam Domini, & septem ex eis septem buccinas, &c. circumierunt que ciuitatem secundo die semel, & reuersi sunt in castra, & sic fecerunt sex diebus. 279 Ios. 7.

Vere ego peccaui Domino Deo Israel, vidi enim inter spolia pallium coccineum valde bonum, & ducentos siclos argenti, & concupiscens abstuli. 598 Ios. 10.

Misit Adonisedech rex Hierusalem ad Oham regem Hebron, & ad Pharam regem &c. dicens: Ad me ascendite, & ferte præsidium, vt expugnemus Gabaon, quare transfugerit ad Iosue, & ad filios Israel, congregati igitur ascenderunt quinque Reges. 455 Ios. 17.

Ceciderunt funiculi Manasse decem. 375

IVDIC. 1.

Septuaginta reges amputatis manuum & pedum summitatibus, colligebant sub mensa mea ciborum reliquias. 550 Iudic. 3.

Seruierunt filij Israel Eglon regi Moab decem & octo annis, & postea clamauerunt ad Dominum, qui suscitauit eis Saluatorem

Digitized by Google

vocabulo Aioth, qui vtraque manu pro dextra vtebatur. 422. 423
Humiliatus est Moab in die illo sub manu Israel, & quieuit terra octoginta annis à prælijs 564
Samgar filius Anath percussit de Philisthyin sexcentos viros vomere. 621

Iudic. 4.

Sisara nongentos habebat falcatos currus. 569
Per viginti annos vehementer oppresserat eos. 418

Iudic. 6.

Fecerunt filij Israel malum in conspectu Domini, qui tradidit illos in manu Madian septem annis. 317
Instar locustarum vniuersa complebant innumera multitudo hominum, & camelorum. 672
Dixit Gedeon ad Dominum: si saluum facis per manum meam populum Israel, sicut locutus es, ponam hoc vellus lanæ in area, si ros in solo vellere fuerit, & in omni terra siccitas, sciam quod per manum meam liberabis Israel, factumque est ita. Dixitque rursus ad Dominum: Ne irascatur furor tuus contra me, si adhuc semel tentauero signum quærens in vellere. Oro vt solum vellus siccum sit, & omnis terra rore madens. Fecitque Dominus nocte illa vt postulauerat. pag. 70. 604

Iudic. 7.

Qui manu & lingua lambuerint aquas, sicut solent canes lambere, separabis eos seorsum: qui autem curuatis genibus biberint, in altera parte erunt, fuit itaque numerus eorum, qui manu ad os proiciete aquas lambuerant, trecenti viri. 604
Cameli autem innumerabiles erant sicut arena quæ iacet in littore maris. 672

Iudic. 8.

Habuit Hierobaal septuaginta filios, qui egressi sunt de femore eius. 590

Iudic. 9.

Dederunt illi septuaginta pondo argenti. 550
Occidit fratres suos filios Hierobaal septuaginta viros super vnum lapidem. 550

Iudic. 10.

Iair Galaadites iudicauit Israel per viginti duos annos, habens triginta filios sedentes supra triginta pullos asinarum, & principes triginta ciuitatum. 479

Iudic. 11.

Dimitte me vt duobus mẽsibus circumeam montes, & plangam virginitatem meã. 75
Expletis duobus mensibus reuersa est ad patrẽ suum. 75.

Iudic. 12.

Ceciderũt in illo tempore de Effraim quadraginta duo millia. 515. 666
Sepultus in ciuitate sua Galaad. 60
Iudicauit Israel Abissan de Bethleem, qui habuit triginta filios, & totidem filias, quas emittens foras maritis dedit & eiusdem numeri filys suis accepit vxores introducens in domum suam. 480
Abdon filius Hellel Pharathonites habuit quadraginta filios, & triginta ex eis nepotes ascendentes supra septuaginta pullos asinarum. 551.

Iudic. 13.

Filij Israel fecerunt malum in conspectu Domini, qui tradidit eos in manus Philistinorum quadraginta annis. 509
Cur quæris nomen meum quod est mirabile 235

Iudic. 15.

Perrexit Sanson & cepit trecentas vulpes, caudasque earum iunxit ad caudas, & faciestigauit in medio, quas igne succendens dimisit. 603
Ligauerunt Sanson duobus nouis funibus. bus. 74

Iudic. 16.

Vocauit Dalila tonsorem, & rasit septem crines eius, & cepit abigere eum, & a se repellere, statim enim fortitudo ab eo discessit. 288

Iudic. 20.

Decem viri eligantur è centum, ex omnibus tribubus Israel, & centum de mille, & mille de decem millibus. 375
Cætera ad hoc caput spectantia habentur. pag. 107.

1. REG. 1.

Fuit vir vnus. 16
Nunquid non ego melior tibi sum, quam decem filij. 374

1. Reg. 2.

Donec sterilis peperit plurimos. 306
Et quæ multos habebat filios infirmata est pag. 306. 668

1. Reg. 3.

Digitized by Google

Samuel dormiebat in templo Domini, vbi erat arca Dei, & vocauit Dominus Samuel, & reliqua. 81. 105 1. Reg. 4.

Cæsa sunt in illo certamine passim per agros quasi quatuor millia virorum. 649

Erat Heli nonaginta octo annorum, & oculi eius caligauerát, & videre non poterat. 570 *in Appen.*

Heli iudicauit Israel quadraginta annis. pag. 501 1. Reg. 6.

Fuit arca Domini in regione Philistinorum septem mensibus. 309

Iuxta numerum prouinciarum Philistinorum quinque anos facietis. 454

Percussit Dominus de viris Bethsamitibus, eo quod vidissent arcam Domini, & percussit de populo septuaginta viros, & quinquaginta millia plebis. 666

1. Reg. 9.

Assumens Samuel Saulem, & puerum eius introduxit eos in triclinium, & dedit eis locum in capite eorum qui fuerant inuitati, erant enim quasi triginta viri. 479

1. Reg. 11.

Fuerunt Israel trecenta millia: virorum autem Iuda triginta millia. 662

1. Reg. 13.

Filius anius anni erat Saul cum regnare cæpisset. 59

Elegit sibi Saul tria millia de Israel. 76. 647

Congregati sunt ad præliandum contra Israel triginta millia curruum, & sex millia equitum. 76

Recensuit Saul populum, qui inuenti fuerant cum eo, quasi sexcentos viros. 621

1. Reg. 14.

Erat populus cum Saul quasi sexcentorum virorum. 621

Facta est plaga prima qua percussit Ionathas, & armiger eius quasi viginti virorum. 429

Erant cum Saul quasi decé millia virorũ. 658

Saul confirmato regno, super Israel pugnabat per circuitum aduersus omnes inimicos eius contra Moab, & filios Ammon, & Edõ, & Reges Saba, & Philistæos.

1. Reg. 16. 455

Erat Dauid rufus, & pulcher aspectu, decorusque facie. 204

Ecce vidi filium Isai Bethleemitem scientem psallere, & virum pulchrum, & Dominus est cum eo. 204

1. Reg. 17.

Lorica hamata induebatur Goliath, porro, pondus loricæ eius quinque millia siclorum æris erat. 649

Procedebat Philistæus mane, & vespere, & stabat quadraginta diebus. 502

Accipe fratribus tuis ephi pollentæ, & decem panes istos, & decem formellas casei. 376

Tulit Dauid baculum suum, quem semper habebat in manibus. 562

Elegit sibi quinque limpidissimos lapides de torrente. 260

Erat adolescens rufus, & pulcher aspectu. 204

Misit manum suam in peram, tulitque vnum lapidem, & funda iecit, & circunducens percussit eum in fronte. 204

1. Reg 18.

Percussit Dauid ex Philistijm ducentos viros, & attulit eorum præputia. 597. 598

1. Reg. 19.

Tulit Michol statuam, & posuit eam super lectum 604 1. Reg. 20.

Surrexit Dauid de loco qui vergebat ad Austrum, & cadens pronus in terram adorauit tertio. 105 1. Reg. 22.

Conuenerunt ad Dauid omnes qui erant in angustia constituti & oppressi ære alieno, & amaro animo, & factus est eorum princeps, fueruntque cum eo quasi quadringenti viri. 616. 1. Reg. 24.

Assumens Saul tria millia electorum virorum ex omni Israel, &c. 647

1. Reg. 25.

Cum audisset Dauid in deserto, quod tonderet Nabal gregẽ suum, misit decem iuuenes 379

Festinauit Abigail, & tulit ducentos panes, & duos vtres vini, & ducentas massas caricarum, & imposuit super asinos & reliqua. 596. 1. Reg. 30.

Duæ vxores Dauid captiuæ ductæ fuerant Achinoen Iezraelites, & Abigail. 77

Digitized by Google

2. Reg. 3.
Abner Ioab & Abisas frater eius interfecerunt. 528 2. Reg. 4.
Duo autem viri principes latronum erant filio Saul. 75
Cum festinaret vt fugeret, cecidit, & claudus effectus est, habuitque vocabulum Miphiboseth. 207. 2. Reg. 5.
Filius triginta annorum erat Dauid cum regnare cepisset, & quadraginta annis regnauit. 476. 548
In Hierusalem regnauit triginta trib. annis super omnem Israel & Iudam. 487
Non ingredieris huc, nisi abstuleris cæcos & claudos, &c. cæcus & claudus non intrabunt in templum. 210 2. Reg. 6.
Congregauit rursum Dauid omnes electos ex Israel triginta millia. 661 2. Reg. 12.
Accidit die septimo vt moreretur infantulus. 319 2. Reg. 14.
Absalon quando tondebat capillum, semel autem in anno tondebatur, quia grauabat eum cæsaries, ponderabat capillos capitis ducentis siclis. 598 2. Reg. 15.
Cum Absalon ierunt ducenti viri de Hierusalem vocati. 597
Dereliquit rex decem mulieres concubinas ad custodiendam domum. 376.
2. Reg. 18.
Accidit vt occurreret Absalon seruis Dauid sedens mulo. Cumque ingressus fuisset mulis subter cõdensam quercum & magnam, adhæsit caput eius quercui, & illo suspenso inter cælum, & terram, mulus cui insederat pertransiuit. pag. 198. 2. Reg. 18.
Filimi Absalon. &c. 104 2. Reg. 19.
Rex operuit caput suum, & clamabat voce magna, filimi Absalon, &c. 104
Festinauit Semei, &c. & descendit cum viris Iuda in occursum regis Dauid, &c. & viginti serui erant cum eo. pag. 428
Decem partibus maior ego sum apud regẽ. 376
2. Reg. 21.
Denturnobis septem viri de filijs eius, crucifigamus eos Domino. 313 2. Reg. 23.
Dauid sedens in cathedra sapientissimus princeps inter tres, ipse est quasi tenerrimus ligni vermiculus. 445
Octingentos interfecit impetu vno. pag. 565 636 2. Reg. 24.
Addidit furor Domini iratsci contra Israel, commouitque Dauid in eis dicentem ad Ioab. Vade numera Israel, & Iudam. 317.
Adaugeat Dominus Deus tuus ad populum tuum quantus nunc est, iterumque centuplicet. 573
Lustrata vniuersa terra affuerunt post nouem menses, & viginti dies in Hierusalem. 334. 430
Inuenta sunt de Israel octingenta millia. pag. 636.
Trium tibi datur optio, &c. 317
Tribus mensibus fugies aduersarios tuos. pag. 570.
Melius est vt incidam in manus Domini, pag. 317.
Mortui sunt ex populo à Chan vsque Bersabee septuaginta millia virorum. pag. 317. 666
3. Reg. 2.
Dies quibus regnauit Dauid super Israel quadraginta anni sunt. 476. 548
In Hierusalem triginta tribus annis regnauit 487 3. Reg. 3.
Venerunt duæ mulieres meretrices ad Regem. 75 3. Reg. 4.
Erat cibus Salomonis per dies singulos triginta corisimilæ, & sexaginta corisarinæ. 545
Locutus est Salomon tria millia parabolas. 648
Fuerunt carmina eius quinque millia. 649
3. Reg. 5.
Præcipe vt præcidant mihi serui tui cedros de Libano. 460.
Elegit rex Salomon operarios de omni Israel, & erat indictio triginta millia virorum. 662
Fuerunt Salomoni septuaginta millia eorum, qui onera portabant, & octoginta millia latomorum. 410. 551
Absque præpositis, qui præerant singulis operibus numero trium millium. pag. 648
Præcepit Rex vt tollerent lapides grandes in fundamentum templi, & quadrarent eos. 460 3. Reg. 6.

Digitized by Google

Domus quam edificabat rex Salomon Domino habebat sexaginta cubitos in longitudine. 545
Triginta cubitos in altitudine. 478
Porticus erat ante templum viginti cubitorum longitudinis iuxta mensuram latitudinis templi. 431
Quadraginta cubitorum erat ipsum templum pro foribus oraculi. 503 3. Reg. 7.
Aedificauit Domũ saltus Libani centum cubitorum longitudinis. 580
Quinquaginta cubitorum latitudinis. 531
Triginta cubitorum altitudinis. 478
Linea duodecim cubitorum ambiebat columnam vtramque. 398
Fecit quoque mare fusile, &c. retiacula triginta cubitorum cingebat illud per circuitum. 478
Duo ordines sculturarum histriatarum erant fusiles, & stabant super duodecim boues, è quibus tres respiciebant ad aquilonem, & tres ad occidentem, & tres ad meridiem, & tres ad orientem. 396
Duo millia batos capiebat, & tria millia metretas. 478
Constituit decem bases, quinque ad dexteram partem templi, & quinque ad sinistram. 259
Mare posuit ad dexteram partem templum contra orientem. 576
Misit Hyram ad regem Salomonem centum viginti talenta auri. 586

3. Reg. 10.

Regina Saba dedit Regi centum viginti talenta auri. 586
Erat pondus auri quod offerebatur Salomoni per annos singulos sexcentorum sexaginta sex talentorum auri. 627. 3. Reg. 12.
Dereliquit Roboam consilium senum quod dederant ei, & adhibuit adolescentes, &c. pag. 475.
Recessit Israel à domo Dauid vsque in praesentem diem. 475
Constituerũt eum Regem super omnem Israel, nec sequutus est quispiam domum Dauid praeter tribum Iudae solam. 67. 475
Fecit duos vitulos aureos, & dixit eis: Nolite vltra ascẽdere in Hierusalem, ecce dij tui. 67
Ascendens altare similiter fecit in Bethel, vt immolaret vitulis quos fabricatus fuerat. 60

3. Reg. 17.

Expandit se atque mensus est super puerum tribus vicibus, &c. 105 3. Reg. 18.
Vsquequo claudicatis in duas partes, si Dominus est, sequimini eum: si autem Baal, sequimini illum. 80
Prophetae lucorum quadringenti viri sunt. 615
Implete quattuor hydrias aqua, & fundite super holocaustum, &c. etiam tertio id ipsum facite. 105.106

3. Reg. 19.

Ambulauit Helias in fortitudine cibi illius quadraginta diebus, & quadraginta noctibus vsque ad montem Dei. 295. 504
Zelo zelatus sum pro Domino, &c. Dereliquam mihi in Israel septem millia virorum quorum genua non sunt incuruata ante Baal. 657. 30. Reg. 21.
Adductis duobus viris filijs diaboli fecerunt eos sedere contra Naboth. Atilli scilicet vt viri diabolici dixerunt contra eum testimonium. 74 3. Reg. 22.
Congregauit rex Israel prophetas quadringentos circiter viros, &c. 615
Egressus est spiritus & stetit coram Domino, & ait: Ego decipiam illum, cui locutus est Dominus, In quo? & ille ait, Egrediar & ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. 339

4. REG. 1.

Descendit ignis de caelo, & deuorauit quinquagenarium, & quinquaginta qui erant cum eo. Rursumque misit & reliq. vsque Descendite cum eo. 532

4. Reg. 2.

Dixit Heliseus. Obsecro vt fiat in me duplex spiritus tuus. 74. 75
Ascẽdit Helias per turbinẽ in caelũ. pag. 171
Apprehendit Helisaeus vestimenta sua, & scidit illa in duas partes. 74
Ascendit Heliseus in Bethel, cumque ascenderet per viam pueri parui egressi sunt de ciuitate, & illudebant ei dicentes; Ascende calue, ascende calue. 645.16

Digitized by Google

Maledixit eis in nomine Domini, egressique sunt duo vrsi de saltu, & laceraverunt ex eis quadraginta duos pueros pag. 64. 516

4. Reg. 4.

Oscitauit puer septies, aperuitque oculos. 287

4. Reg. 5.

Vade & lauare septies in Iordane, & recipiet sanitatem caro tua. 319

4. Reg. 6.

Facta est fames magna in Samaria, & tandiu obsessa est donec venundaretur caput asini octoginta argenteis. 564

4. Reg. 8.

Vocauit Dominus famem, & veniet super terram septem annis. 317

4. Reg. 10.

Erat Achab septuaginta filij in Samaria. 551

4. Reg. 14.

Interrupit murum Hierusalē à porta effraim vsque ad portam anguli quadringentis cubitis. 615

4. Reg. 17.

Anno nono Osee cepit rex Assyriorum, Samariā, & transtulit Israel in Assyrios. 334

Fecerunt sibi Israelitæ conflatiles duos vitulos. 674.

Reg. 18.

Nono anno Osee regis Israel capta est Samaria. 334

Anno quartodecimo regis Ezechiæ ascendit Sennacherib rex Assyriorum ad vniuersas ciuitates Iudæ munitas, & cepit eas. 405

4 Reg. 19.

In nocte illa venit angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque millia. 666

4. Reg. 20.

Addā diebus tuis quindecim annos. pag. 409

Facile est vmbram crescere decem lineis nec hoc volo vt fiat, sed vt reuertatur retrorsum decem gradibus. 376.

4 Reg. 25.

Factum est anno nono regni eius mense decimo, decima die mensis venit Nabuchodonosor rex Babylonis, ipse & omnis exercitus eius in Hierusalem, & circundederunt eam, &c. 333

Clausa est ciuitas atque vallata, vsque ad vndecimum annum regis Sedechiæ nona die mensis. 334. 382

Mēse quinto septima die mēsis, ipse est annus nouem decimus regis Babylonis, Nabuzardan princeps exercitus seruus regis Babylonius in Hierusalem, & succendit domum Domini, &c. pag. 424.

1. PARAL. 1.

Adam, Seth, Enos, Caynam, Malalehel, Iared, Enoch, Matusalem, Lamech, Noh. 364

Hebernati sunt duo filij, nomen vni Phaleth, quia in diebus eius diuisa est terra. 76. 555

1. Paral. 12.

Nouissimus centū militibus præerat. pag. 580

Et maximus mille. 641

1. Paral 21.

Consurrexit Satan contra Israel, & incitauit Dauid vt numeraret Israel, & reliq. 317. 579

Augeat Dominus populum suum centuplum, quam sunt. 573

1. Paral. 25.

Huius capitis expositio habetur. 444

1. Paral. 29.

Septem millia talentorum argenti probatissimi ad deaurandos parietes templi. pag. 657

Dauid filius Isai regnauit super vniuersū Israel & dies quibus regnauit super Israel, fuerunt quadraginta anni pag. 476. 548

In Hebron regnauit septem annis, & in Hierusalem annis triginta tribus. pag. 487

2. PARAL. 1.

Ascendit Salomon ad altare æneum coram tabernaculo fœderis Domini, & obtulit in eo mille hostias. 640.

2. Paral. 3.

Altitudo domus centum viginti cubitorum erat. 586

2. Paral. 4.

Capiebat tria millia metretas. 478

2. Paral. 9.

Dedit Regi centū viginti talenta auri. pag. 627

Erat autem pondus, quod afferebatur Salomoni per singulos annos sexcenta sexaginta sex talenta auri. 627

Fecit Rex alios duodecim leunculos stantes super sex gradus. 396

2. Paral. 29.

Expiauerunt templum diebus octo. 564

2. ESDR. 3.

Statuerunt valuas eius, & seras, & vectes, & mille cubitos in muro. 640

4. Esdr. 5.

Ieiunia septem diebus. 314

4. Esdr. 14.

Duodecim partibus diuisum est seculum. &c. 398

Digitized by Google

Priora quæ scripsisti, in palam pone, & legant digni, & indigni: nouissimos autem septuaginta conseruabis, vt tradas eos sapientibus de populo tuo. pag. 552

Tob. 4.

Præmiũ bonum tibi thesaurizas in die necessitatis, quoniam eleemosyna ab omni peccato, & morte liberat. 504

TOBIAS.

Dicatur benedictio super vxorem, & videatis filios vestros, & filiorum vestrorum vsque in tertiam, & quartam generationem. 305

Tob. 12.

Bona est oratio cum ieiunio & eleemosyna. pag. 504

IVDITH. 1.

Turres ciuitatis posuit in altitudine cubitorum centum. 578

Iudith. 2.

Omnem expeditionem suam fecit præire in multitudine innumerabilium camelorum. 672

Iudith. 5.

Cum operuisset omnem terrã fames, descenderunt in Aegyptum, illicque per quadringentos annos, &c. 615

Dum innumerabilis exercitus Aegyptiorum eos sequeretur. 672

Iudith. 7.

Æquo animo estote fratres, & hos quinque dies expectemus à Domino misericordiam: si aũt transactis quinque diebus non venerit adiutorium, trademus vrbem. 575

Iudith. 8.

Quod est hoc verbum in quo consensit Ozias vt tradat ciuitatem Assyrijs, si intra quinque dies non venerit nobis adiutorium? 456

Iudith. 9.

Tu fecisti priora, & illa post illa cogitasti, & hoc factum est quod ipse voluisti. pag. 25

Iudith. 16.

Luxit eam omnis populus diebus septẽ. pag. 320

HESTER. 2.

Bagathan, & Thares duo eunuchi Regis, qui ianitores erant, voluerunt insurgere in Regem, & occidere eum. 75

Hester. 9.

Duodecimi mensis, quem Adar vocari diximus, tertiadecima die quando cunctis Iudæis interfectio parabatur, & hostes eorum inhiabant sanguini, versa vice superiores Iudæi esse ceperunt, & sede aduersarijs vindicare. pag. 398

Hester. 10.

Duo dracones ego sum & Aman. 75

IOB.

Fuit possessio Iob septem millia ouiũ. pag. 657

Et trina millia camelorum. 648

Quingẽta iuga boum, & quingentæ asinæ pag. 619

Iob. 3.

Noctem illam tenebrosus turbo possideat, non computetur in diebus anni, nec numeretur in mensibus. 672

Iob. 5.

In sex tribulationibus liberabit te, & in septima non tanget te malum. pag. 278. 284

Iob. 9.

Si voluerit contendere cum eo, non poterit ei respondere, vnum pro mille. 659

Qui fecit Arcturum. 307

Iob. 13.

A facie tua non absondar. 75

Iob. 19.

En decies confunditis me. 374

Iob. 21.

Post se omnem hominem trahit, & ante se innumerabiles. 672.

Iob. 25.

Nunquid est numerus militum eius? pagina. 659. 673.

Ecce Luna etiam splendet, & stellæ non sunt mundæ in conspectu eius. 196

Iob. 33.

Hæc omnia operatur Deus tribus vicibus per singulos, vt reuocet animas eorum à corruptione. 106

Iob. 34.

Conteres multos & innumerabiles. 672

Iob. 39.

Contemnit Onager multitudinẽ ciuitatis 667

Iob. 40.

Behemot quem feci tecum. 27

Fortitudo eius in lumbis eius, & virtus illius in vmbilico ventris. 96

Iob. 42.

Fuerunt Iob quatuordecim millia ouium. pag. 406

Et sex millia camelorum. 622

Digitized by Google

Vixit Iob post flagella centum quadraginta annis. 405

PSALM. 1.

De titulo & ordine Psalm. 65

Psalm. 2.

Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania. 65

Astiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in vnum aduersus Dominum. pag. 61. 65

De titulo & ordine secundi Psalm. 65

Psalm. 3.

De tertio Psalmo plura habes. 65. 66

Psalm. 4.

Filij hominum vsquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium. 59. 482

Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. 28

Psalm. 5.

Virum sanguinum & dolosum abominabitur Dominus. 60

Psalm. 6.

Domine ne in furore tuo arguas me. 327

De sexto Psalmo. 280

Psalm. 7

In eo parauit vasa mortis. 339

De hoc Psalm. 285

Psalm. 8.

Domine Dominus noster. 327

Ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem. 477

Psalm. 9.

Increpasti gentes, & periit impius. 337

Iudicabit orbem terræ in æquitate, &c. pag. 337

Cuius maledictione os plenum est & amaritudine. 337

Psalm. 11.

Saluum me fac Domine, &c. 378

Diminutæ sunt veritates à filijs hominū. 60

Labia dolosa in corde, & corde locuti sunt. 79

Eloquia Domini eloquia casta, argentum igne examinatum probatum terræ purgatum septuplum. 310

In circuitu impij ambulant. 632

Psalm. 13.

Dixit insipiens in corde suo, non est Deus, &c. 400

Psalm. 15.

Conserua me Domine, &c. 19

Multiplicatæ sunt infirmitates eorum. 668

Nec memor ero nominum eorum per labia mea. 673

Psalm. 16.

De absconditis tuis adimpletus est venter eorum. 338

Ego autem in iustitia apparebo in conspectu tuo, satiabor cum apparuerit gloria tua. 503

Psalm. 17.

De titulo Psalmi decimi septimi. 593

Posuit tenebras latibulum suum. 188.

Psalm 18.

Præsentis Psalmi expositio habetur, 423

In omnem terram exiuit sonus eorum, &c. pag. 649

In sole posuit tabernaculum suum. 121

Exultauit vt Gygas, &c. 626

Nec est qui se abscondat à calore eius. pag. 134

Lex Domini immaculata conuertens animas. 60

Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me, & ab alienis parce seruo tuo. 77

Psalm. 20.

De hoc psalmo. 432

Psalm. 21.

De ordine psalmi vigesimi primi. 435

Salua me ex ore leonis. 604

Qui requirunt eum, viuent corda eorum in seculum. 166

Psalm. 22.

De ordine Psalmi vigesimi secundi. 440

Psalm. 24.

De loco psalmi vigesimi quarti. 447

Psalm. 26.

Vnam petij à Domino, hanc requiram, vt inhabitem in domo Domini. 59

Ne tradideris me in animas tribulantium me, quoniam insurrexerunt in me testes iniqui. 61

Psalm. 28.

Huius Psalmi titulus. 473

Adorate Dominum in atrio sancto eius. 473

Psalm. 29.

Dominus diluuium inhabitare facit. 622

Psalm. 30.

In te Domine speraui non confundar in æternum. 485

Psalm. 31.

Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. 36

Digitized by Google

Psal. 32.
In psalterio decem chordarum psallite illi. 371
Verbo Domini cæli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus eorum. 25. 233
Quoniam ipse dixit, & facta sunt, ipse mandauit & creata sunt. 25
Gigas non saluabitur in multitudine virtutis suæ. 667
Psal. 33.
Benedicam Dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. 310
Gustate & videte quoniam suauis est Dominus. 123. 261
Psal. 34.
De hoc psalmo. 489
Ego autem cum mihi molesti essent induebar cilicio. 377
Psal. 36.
Melius est modicum iusto, super diuitias peccatorum multas. 669
Psal. 38.
Notum fac mihi Domine finem meum. 632
Psal. 39.
Multiplicati sunt super numerum. 674
Circundederunt me mala quorum non est numerus. 672
Psal. 40.
Beatus vir qui intelligit super egenum, & pauperem, &c. 504
Numquid qui dormit, non adijcit, vt resurgat. 93
Psal. 44.
Speciosus forma præ filijs hominum. 204
Constitues eos principes super omnem terram. 397
Psal. 50.
De ordine psalmi quinquagesimi. 66. 532. 589
Miserere mei Deus. 590
In iniquitatibus conceptus sum, in Apen.
In peccatis concepit me mater mea. 55
Ne proijcias me a facie tua. 75
Libera me de sanguinibus. 60
Psal. 51.
De titulo & ordine psalmi quinquagesimi primi. 66
Vespere mane & meridie narrabo opera Domini. 124
Psal. 54.
Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos. 60. 154
De titulo huius psal. 66
Psalm 55.
Multi debellantes aduersum me. 669
Psal. 57.
Exurge psalterium & cithara. 299
Psal. 60.
De hoc psalmo habes. 544
Psal. 64.
Te decet hymnus Deus in Sion. 188
Psal. 67.
Deus qui inhabitare facit vnius moris in domo. 47
Currus Dei decem millibus multiplex milia lætantium. 658
Psal. 68.
Multiplicati sunt super capillos capitis mei qui oderint me. 668
Ne auertas faciem tuam à puero tuo. 75
Psal. 71.
Descendet sicut pluuia in vellus, & sicut stillicidia stillantia super terram. pag. 604
Orietur in diebus eius iustitia, & abundantia pacis donec auferatur Luna. 403
Psal. 78.
Redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum. 317
Psal. 80.
De octogesimi psalmi titulo. 562
Psal. 82.
Idumei Ismaelitæ, &c. 381
Psal. 83.
De titulo huius psal. 562
Cor meum, & caro mea exultauerunt in Deum viuum. 406
Ascensionem in corde suo disposuit, &c. 409
Melior est dies vna in atrys tuis super millia 59. 536. 588
Psal. 86.
Fundamenta eius in montibus sanctis. 397
Psal. 88.
Aquilonem & mare tu creasti. 125

Digitized by Google

Visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum: misericordiam autem meam non dispergam ab eo. 587

Psal. 89.

Mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesterna. 637

Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni. 551. 591. 592

Si autem in potentatibus, octoginta, &c. pag. 247. 591. 592

Psal. 90.

De hoc psal. 569

Cadent a latere tuo mille. 637. 423

Et decem millia a dextris tuis. 423. 658

Psal. 91.

In decachordo psalterio, &c. 371

Psal. 94.

Sicut iuraui in ira mea, si introibunt in requiem meam. 631

Quadraginta annis proximus fui generationi huic. 502. 510.

Psal. 96.

Nubes & caligo in circuitu eius. 188

Psal. 100.

De psalmo centesimo. 589

Misericordiam & iudicium cantabo tibi. 590

Psal. 101.

Ne reuoces me in dimidio dierum meorum. 154

Initio tu Domine terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cæli. 26

Tu autem idem ipse es, &c. 17

Psal. 102.

Qui tegis aquis superiora eius. 240

Qui ambulas super pennas ventorum. pag. 240

Qui facis angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignem urentem. 110. 240

Hoc mare magnum, & spaciosum manibus, illic reptilia quorum non est numerus. 672

Psalm. 104.

Memor fui in seculum testamenti sui verbi, quod mandauit in mille generationes. 639.

Venit locusta & bruchus cuius non erat numerus. 672

Psalm. 105.

Mutauerunt gloriam suam in similitudinem vituli. 666

Psalm. 106.

De regionibus congregauit eos à Solis ortu & occasu, ab aquilone & mari. 503

Psalm. 8.

Constitue super eum peccatorem, &c. 480

In generatione una deleatur nomen eius. pag. 515

Operiantur sicut diploide confusione sua. 73

De hoc psalmo plura. 480

Psalm. 109.

Iudicabit in nationibus implebit ruinas. pag. 338

Psalm. 111.

Gloria & diuitiæ in domo eius, & iustitia eius manet in seculum seculi. 118

Psalm. 112.

De psalmo duodecimo supra centesimum. 581

Psalm. 114.

De psalmo centesimo decimo quarto. 404

Psalm. 117.

Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli. 288

Psalm. 118.

Bonum mihi lex oris tui super millia auri & argenti. 640

Quomodo dilexi legem tuam Domine. 488

Septies in die laudem dixi tibi. 310

Lex tua meditatio mea est. 487

Erraui sicut ouis quæ perijt, quære seruum tuum. 571

Psalm. 120.

Per diem sol non uret te. 122

Psalm. 129.

De hoc psal. 377

Psal. 131.

Adorabimus in loco vbi steterunt pedes eius. 126

Psalm. 138.

Dinumerabo eos, & super arenam multiplicabuntur. 674

Deduc me domine in via æterna. 471

Psalm. 142.

Spiritus tuus bonus deducet me. 119

Psalm. 143. (669

Eripe me, & libera me de aquis multis.

Digitized by Google

In psalterio decachordo psallam tibi. pag. 371

Psalm. 145.

Laudabo Dominum in vita mea. 487

Psalm. 146.

Qui numerat multitudinem stellarum, omnibus eius nomina vocans. pag. 430. 674

Sapientiæ eius non est numerus. 672

Psalm. 147.

Qui emittit eloquium suum terræ. 136

Qui dat niuem sicut lanam. 136

Mittit crystallum suam sicut buccellas. pag. 136

Psalm. 148.

Aquæ quæ super cælos sunt laudent nomen Domini. 240

Ipse dixit & facta sunt. 25. 26

Psalm. 150.

De Psalmo centesimo quinquagesimo. pag. 589.

Laudate Dominum in sanctis eius. 50

Omnis spiritus laudet Dominum. 590

PROVER. 1

Vt detur paruulis astutia, & adolescenti scientia. 604

Prouer. 9.

Sapientia ædificauit sibi domum, excidit columnas septem. 288

Prouerb. 14.

Astutus considerat gressus suos. 603

Prouerb. 16.

Melius est parum cum iustitia, quàm multi fructus cum iniquitate. 669

Prouerb. 18.

Turris fortissima nomen Domini, adipsam currit iustus. 366

Prouerb. 20.

Pondus & pondus, mensura & mensura: vtrumque abominabile est apud Deum. pag. 79

Abominatio est apud Deum pondus, & pondus, statera dolosa non est bona. 79

Prouerb. 22.

Ecce descripsi eam tibi tripliciter in cogitationibus, & scientia. 163

Prouerb. 23.

Noli subtrahere à puero disciplinam, si enim percusseris eum virga, &c. pag. 587

Prouerb. 24.

Septies in die cadet iustus, & resurget. pag. 309. 313.

Prouerb. 30.

Mendicitatem & diuitias ne dederis mihi, tribue tantum victui meo necessaria. 90

Sanguisuga duæ filiæ dicentes: affer affer. pag. 92

ECCLES. 1.

Omnia flumina intrant in mare. 358

Stultorum infinitus est numerus. 670

In multa sapientia, multa est indignatio. pag. 669.

Eccles. 3.

Omnia pergunt ad vnum locum, de terra facta sunt, & in terram pariter reuertuntur. 358

Eccles. 4.

Melior est pugillus cum requie, quàm plena vtraque manus cum labore & afflictione animi. 59. 78. 80

Melius est duos esse simul, quam vnum, habent enim emolumentum societatis suæ, si vnus ceciderit ab altero fulcietur, Væ soli, &c. 433

Funiculus triplex difficile rumpitur. 106

Eccles. 5.

Vbi multa sunt somnia, plurimæ sunt vanitates, & sermones innumeri. 672

Eccles. 7.

Noli esse iustus multum. 470

Sapientia confortauit sapientem super decem principes ciuitatis. 337

Eccles. 9.

Qui in vno peccauerit, multa bona perdet. 36.

Eccles. 10.

Væ tibi terra, cuius rex puer est. 475

Eccles. 11.

Da partes, septem nec non & octo. 408 536

Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit. 124

Lætare iuuenis in adolescentia tua. pag. 155.

Digitized by Google

CANT. 1.

Indica mihi quem diligit anima mea, vbi pascas, vbi cubes in meridie. 281

Cant. 2.

Introduxit me Rex in cellam vinariam, ordinauit in me charitatem. 40

Cant. 3.

Lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt. 546 Cant. 4.

Veni de Libano Sponsa mea, veni de Libano. 262

Hortus conclusus soror mea sponsa. 244. 262 Cant. 6.

Sexaginta sunt regina. 546. 566

Octoginta concubina. 565

Adolescentularum non est numerus. 556 673

Vna est columba mea perfecta mea. 566

Viderunt eam filiæ Syon, & beatissimam prædicauerunt regina, & concubinæ laudauerunt eam. 566

Cant. 8.

Vineafuit pacifico, in ea quæ habet populos, tradidit eam custodibus, vir affert pro fructu eius mille argenteos. 597. 638.

Vinea mea coram me est, mille tui pacifici, & ducenti his qui custodiunt fructus eius. 597. 638. 642

SAP. 1.

Peruersæ cogitationes separant à Deo. 39

Sap. 3.

Iudicabunt nationes, & dominabuntur populis. 398

Sap. 6.

Exiguo conceditur misericordia: potentes autem potenter tormenta patientur. 574

Sap. 7

In ventre matris figuratus sum caro, decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine. 521

Sap. 8.

Sobrietatem & sapientiam docet, & iustitiam, & virtutem, quibus vtilius nihil est in vita hominibus. 243

Sap. 11.

Omnia in mensura, & numero, & pondere disposuisti, 67. 130

ECCLI. 1.

Ne accesseris ad Deum duplici corde, nec fueris hypocrita in conspectu hominum. 79 Eccli. 2.

Væ duplici corde, & labijs scelestis, & peccatori terram ingredienti duabus vijs. 80

Eccli. 3.

Cor ingrediens duas vias, non habebit successus. 80.

Eccli. 5.

Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem. 540

Eccli. 5.

Omnis peccator probatur in duplici lingua. 80

Deuoratio pessima superbilinguem. 80

Eccli 6.

Omnis peccator inuidus & bilinguis. 80

Eccli 7.

Non semines mala in sulcis iniustitiæ, & non metes ea in septuplum. 317

Eccli. 11.

Fili ne in multis sint actus tui. 669

Eccli. 14.

Memor esto quoniam mors non tardat. 540

Ante obitum tuum tuum operare iustitiã, quoniam non est apud inferos inuenire cibum. 278. 540

Eccli. 18.

Qui viuit in æternum creauit omnia simul. 25. Eccli. 21.

Quasi romphæa bis acuta omnis iniquitas. pag. 74

Eccli. 22.

Luctus mortui septem dies: fatui aũt & impij omnes dies vitæ illorum. 320

Eccli. 24.

Gyrum cæli circuiui sola, & profundum abyssi penetraui. 184

Eccli. 27.

Stultus sicut Luna mutatur. 17. 669

Eccli. 33.

Contra malum, bonum est, & contra vitam, mors: sic & contra virum instum.

Digitized by Google

peccator. Et sic intuere in omni opere Altissimi. Duo contra duo, & unum contra unum. 62 Eccli. 40.

Super peccatores septuplum. 314 Eccli. 42.

Melior est iniquitas viri, quàm benefaciens mulier. 379 Eccli. 44.

Enoch placuit Deo, & translatus est in paradisum, ut det gentibus sapientiã. 171 Eccli. 48.

Qui receptus es in turbine ignis in curru equorum igneorum: qui inscriptus es in iudicijs temporum, &c. 171

ESAI. 2.

Innumerabiles quadrigæ eius. 672 Esai. 3.

Dominator Dominus exercituum auferet ab Hierusalem principem super quinquaginta. 532

Dabo pueros principes eorum, & effæminati dominabuntur eis. 475 Esai. 4.

Apprehendent septem mulieres virum unum. 309 Esai. 5.

Decem iugera vinearum faciunt lagunculam unam. 376 Esai. 6.

Seraphin stabant super illud, sex alæ uni, & sex alæ alteri. 278 Esai. 7.

Ecce virgo concipiet, & pariet filium. pag. 231 Esai. 8.

Adducet Dominus super eos aquas fluminis fortes, & multas. 669 Esai. 9.

Vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius. 499

Omnis hypocrita est, & nequam. 79 Esai 11.

Requiescet super eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ, & intellectus, spiritus consilij, & fortitudinis, spiritus scientiæ, & pietatis, & replebit eum spiritu timoris Domini. 69. 286. 287 Esai. 13.

Vox multitudinis in montibus. 667

Vasa furoris eius. 339 Esai. 14.

Ascendam super altitudinem nubium. pag. 339. Esai. 19.

In die illa erunt quinque ciuitates in terra Ægypti, loquentes lingua Chanaan. pag. 414. Esai 23.

Transfretantes mare repleuerunt te in aquis multis. 669

In obliuione eris o Tyre septuaginta annis sicut dies regis vnius, post septuaginta autem annos, &c. 550 Esai 24.

Claudentur impij in carcere, & post multos dies visitabuntur. 669 Esai. 28.

Mittam ego in fundamentis Sion lapidem, lapidem probatum. 288 Esai. 30.

Erit lux Lunæ sicut lux Solis, & lux Solis erit septempliciter sicut lux septem dierum in die qua alligauerit Dominus vulnus populi sui. 308

Nutrimenta eius ignis, & ligna multa. 66 Esai. 38.

Ego adijciam super dies tuos quindecim annos. 409

Reuersus est Sol decem lineis. 119. 376 Esai. 40.

Quoniam completa est malitia Hierusalem, dimissa est iniquitas illius, suscepit de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis suis. 74

Appendit tribus digitis molem terræ. 106 Esai. 41.

Ego Dominus, primus & nouissimus ego sum. 638 Esai. 44

Ego primus, & ego nouissimus. 638 Esai. 45.

Aperiatur terra, & germinet saluatorem. pag. 240 Esai. 48.

Dominus exercituum nomen eius. 242

Ego vocabo eos, & stabunt simul. 24

Ego Dominus Deus tuus. 224 Esai. 53.

Sicut ouis ad occisionem ducetur, & quasi agnus coram tondente obmutescet. 287 Esai. 54.

Multi filij deserta magis, quàm eius quæ habet virum. 668 Esai. 57.

Humiliata es vsque ad inferos, in multitudine viæ tuæ laborasti. 470. 667 Esai. 59.

Digitized by Google

Iniquitates vestræ diuiserunt inter vos, & Deum vestrum 39 Esai. 60.
Erit tibi Dominus in lucem sempiternam. pag. 536 Esai. 62.
Super muros tuos Hierusalem constitui custodes, totadie, & tota nocte in perpetuum non tacebunt. 642 Esai. 65.
Puer centum annorum morietur. 260. 573
Peccator centum annorum maledictus erit. 260 IEREM. 1.
Ab aquilone pandetur omne malum super omnes habitatores terræ. 125
Ierem. 2.
Duo mala fecit populus meus, &c. 67
Me dereliquerũt fonte aquæ viuæ. pa. 240
Populus meus oblitus est mei diebus innumeris. 672 Ierem. 4.
Malum ego adduco ab Aquilone. 125
Laua à malitia cor tuũ Hierusalem. p. 166
Contritio super contritionem. 73
Ierem. 5.
Percussisti eos, & non doluerunt. 73
Ierem. 9.
De malo ad malum egressi sunt. 17
Ascendit mors per fenestras. 455
Ierem. 10.
Vox auditionis ecce venit, & commotio magna de terra Aquilonis. 125
Ierem. 15.
Infirmata est quæ peperit septem. 306
Occidit ei Sol cum adhuc esset medius dies. 122 Ierem. 16.
Reddam primum duplices iniquitates, & peccata eorum qui contaminauerunt terram meam in morticinijs idolorum. pag. 73 Ierem. 17.
Duplici contritione contere eos. 73
Ierem. 25.
Seruient omnes gentes istæ regi Babylonis septuaginta annis, cumque impleti fuerint, &c. 31. 549 Ierem. 29.
Cum cæperint impleri in Babylone septuaginta anni. visitabo vos, & suscitabo super vos verbum meum bonum, vt reducam vos ad locum istum. 548. 549
Ierem. 32.
Qui facis misericordiam in milib. 76. 638
Reddis iniquitatem patrum in sinu filiorũ eorum post eos. 76 Ierem. 39.
Anno nono Sedechiæ regis Iuda mense decimo venit Nabuchodonosor. 334
Ierem. 41.
Venerunt viri de Sichem, & de Silo, & de Samaria octoginta viri rasi barba. pag. 565 Ierem. 50.
Aperuit Dominus thesaurum suum, & protulit vasa iræ suæ. 339 Ier. 52.
Sedechias vndecim annis regnauit in Hierusalem. 382
Factum est autem in anno nono regni Sedechiæ in mense decimo. 334
EZECH. 1.
Factum est in tricesimo anno. 376
Similitudo vultus eorũ facies hominis, & facies leonis à dextris ipsorum quatuor: facies autem bouis à sinistris ipsorum quatuor & facies aquilæ desuper ipsorũ quatuor 243. Ezech. 4.
Dormies super latus tuum sinistrũ, &c. Ego autẽ dedi tibi annos iniquitatis eorũ numero dierum trecentos, & nonaginta dies. 569
Dormies super latus tuum dextrum secundo, & assumes iniquitatem domus Iuda quadraginta diebus. 510
Diem pro anno dedi tibi. 618
Trecentis, & nonaginta diebus comedes illud. 569
Cibus tuus quo vesceris erit in pondere viginti statores in die, tempore vsque ad tempus comedes illud. 418 Ezech. 7
Venit finis super quatuor plagas terræ. pag. 217 Ezech. 8.
Factum est in anno sexto, sexto mense, in quinta mensis. 455
Septuaginta viri de senioribus Israel, &c. pag. 550
Ecce in ostio templi Domini inter vestibulum & altare quasi viginti quinque viri dorsa habentes contra templum Domini, & facies ad orientem, & adorabant ad ortum Solis. 431. 453

Digitized by Google

Ezech. 9.
Vnusquisque vas interfectionis habet in manu sua. 339
Vniuscuiusque vas interitus in manu eius. 339
Transi per mediam ciuitatem in medio Hierusalem, & signa Tau super frontes virorum. 605. 606
Ezech. 11.
Eleuauit me Spiritus, & introduxit me ad portam domus Domini orientalem, quæ respicit ad Solis ortum, & ecce in introitu portæ viginti quinque viri. 451
Vidi in medio eorum Iechoniam filium Azur & Pheltiam filium Banaiæ principes populi, dixitque ad me: Fili hominis hi sunt viri qui cogitant iniquitatem, &c. 76
Ezech. 14.
Et si fuerint tres viri isti in medio eius Noe, Daniel, & Iob, ipsi iustitia sua liberabunt animas suas. 117
Ezech. 16.
Multiplicasti omnes fornicationes tuas, &c. 667
Multiplicasti fornicationem tuam ad irritandum me, 667
Ezech. 18.
Vir si fuerit iustus, & reliqua. 415
Ezech. 20.
Ego dedi eis præcepta non bona. 457
Ezech. 23.
Duæ mulieres filiæ matris vnius fuerunt, & fornicatæ sunt. 75
Ezech. 24.
Factum est verbum Domini ad me in anno nono in mense decimo, decima die mensis. 334
Ezech. 27.
In multitudine operum tuorum, in multitudine diuersarum operum. 667
Ad nihilum deducta es, & non eris vsque in perpetuum. 548
Ezech. 29.
Dabo terrã Aegypti in solitudinẽ &c. & non habitabitur quadraginta annis. 510
Dabo terram Aegypti desertam in medio terrarum desertarum, &c. & erunt desolatæ quadraginta annis. 510
Ezech. 37.
A quatuor ventis veni Spiritus. 218
Ezech. 39.
Egredientur habitatores de ciuitatibus Israel, & succendent, & comburent arma, &c. & succendent ea igni septem annis. 318
Ezech. 40.
Quartodecimo anno postquam percussa est ciuitas, &c. 406
Mensus est latitudinem ædificij calamo vno, altitudinem quoque calamo vno, &c. & mensus est limen portæ calamo vno, latitudinem, id est, limen vnum calamo vno in latitudine, &c. 232
Et mensus est portam a tecto thalami, vsque ad tectum eius, latitudinem viginti quinque cubitorum ostium contra ostium. 453
Et fecit frontes per sexaginta cubitos. 546
Mensus est latitudinem a facie portæ inferioris, vsque ad frontem atrij interioris extrinsecus centum cubitos ad orientem & aquilonem. 580
Septem graduũ erat ascensus eius. 312. 409
Et mensus est a porta vsque ad portam centum cubitos. 500
Octo gradus erant quibus ascendebatur per eam. 409
Mensus est longitudinem vestibuli viginti cubitorum, & latitudinem vndecim cubitorum.
Ezech. 41. 382
Introduxit me in templum, & mensus est frontes sex cubitos latitudinis hinc, & sex cubitos latitudinis inde latitudinem tabernaculi. 278
Mensus est longitudinem ostiorum, viginti cubitorum, & latitudinem viginti cubitorum ante faciem templi. 143
Latera autem latus ad latus bis triginta trium. 487
Et mensus est domus longitudinem centum cubitorum & quod separatum erat ædificium, & parietes eius longitudinis centum cubitorum. 580
Ezech. 42.

Digitized by Google

Contra viginti cubitos atrij interioris. 431

Ezech. 43.

De sinu terræ usque ad crepidinem nouissimam duo cubiti. 78

Et Ariel duodecim cubitorum in longitudine per duodecim cubitos latitudinis quadragulatum æquis lateribus. 396

Ezech. 45.

Cum ceperitis terram dividere sortito separate primicias Domino sanctificatum de terra longitudine vigintiquinque millia. 453.

Septimo mense, quintadecima die mensis in solemnitate facient sicut supradicta sunt per septem dies. 410

Ezech. 48.

Omnis longitudo vigintiquinque millium. pag. 453

Quinque millia, quæ supersunt in latitudine per vigintiquinque millia, prophana erunt vobis in habitaculũ. 451. 453. 649

DAN. 1.

Tenta nos obsecro seruos tuos diebus decem. 374.

Omne verbũ sapientiæ & intellectus quod scisciatus est ab eis Rex inuenit in eis decuplum super cunctos anulos, & magos qui erant in vniuerso regno eius. 375

Dan. 3.

Præcepit vt succenderetur fornax septuplũ, quàm succendi consueuerat. 318.

Dan. 4.

Cum bestijs feriique erit habitatio tua, & fenum vt bos comedes, & rore cæli infunderis, septem quoque tempora mutabuntur super te. 318. 514

Dan. 5.

Balthasar rex fecit grande conuiuium optimatibus suis mille, & vnusquisque secundum suam bibebat ætatem. 641

Dan. 7.

Habebat cornua decem, considerabam cornua, & ecce cornu aliud. 381

Millia millium ministrabant ei, & decies centena millia assistebant ei. 659. 665

Tradentur in manu eius vsque ad tempus, & tempora, & dimidium temporis. 514. 612

Dan. 8.

Vsque ad vesperam & mane dies. 2300.

& mundabitur sanctuarium. 490

Dan. 9.

Septuaginta hebdomades abbreuiata sunt super populum, &c. 548. 549. 618

Dan. 10.

Ego Daniel lugebam trium hebdomadarum diebus. 435

Princeps regni Persarum restitit mihi vigenti & vno diebus. 435

Dan. 12.

A tempore cum ablatum fuerit iuge sacrificium, & posita fuerit abominatio in desolationem dies mille ducenti nonaginta. 569. 643

Beatus qui expectat, & peruenit vsque ad dies mille trecẽtos triginta quinque. 527

Dan. 13.

Consurrexerunt aduersus duos presbyteros, conuicerat n. eos Daniel ex ore suo falsum dixisse testimonium. 74

OSE. 3.

Fodi eam mihi quindecim argenteis, & coro hordei, & dimidio coro hordei. pag. 407. 596.

Dies multos expectabis me, non fornicaberis. 597

Dies multos sedebunt filij Israel sine rege, & sine principe, & sine sacrificio, & sine altari. 669

Osc. 4.

Non visitabo super filias vestras cum fuerint fornicatæ. 587.

Osc. 6.

Viuificabit nos post duos dies, in die tertia suscitabit nos. 170

Osc. 8.

Multiplicauit Ephraim altaria ad peccandum. 667

Osc. 10.

Vitis frõdosa Israel, fructus adæquatus est ei, secundũ multitudinẽ fructus sui multiplicauit altaria, iuxta vbertatem terræ suæ exubreauit simulachris, diuisum

Digitized by Google

est cor eorum. 67
Iuxta desiderium meum corripiam eos, congregabuntur super eos populi, cum corripientur propter duas iniquitates suas. 67

IOEL. 1.

Gens ascendit super terram meam fortis, & innumerabilis. 672

Ioel. 2.

Quasi mane expansum super montes populus multus & fortis. 669
Sol & Luna obtenebrati sunt. 422
Multa sunt nimis castra eius. 669

AMOS. 1.

Hæc dicit dominus Deus: super tribus sceleribus Damasci, & super quatuor non conuertar eum. 305

Amos. 2.

Ascendere vos feci de terra Aegypti. pag. 333
Eduxi vos in desertum quadraginta annis 503.

Amos. 8.

Et erit in die illa dicit Dominus, occidet Sol in meridie, & tenebrescere faciam terram in die luminis. 122

ION. 3.

Adhuc quadraginta dies Niniue subuertetur. 510

MICHE. 5.

Erit iste pax Assyrijs, cum venerit in terram nostram, & quando calcauerit in domibus nostris, & suscitabimus super eum septem pastores, & octo primates homines. 407

AGG. 1.

In anno secundo Darij regis, in mense sexto factum est verbum Domini. 78. 278

Agg. 2.

In vigesima & quarta noni mẽsis, in anno secundo Darij, &c. 78. 334. 447
Vt exprimeretis quinquaginta lagenas, & fiebant viginti. 533

ZACHAR. 1.

In die vicesima & quarta vndecimi mensis, Sabbath, in anno secundo Darij factũ est verbum Domini ad Zachariã. 78. 381
Domine exercituum vsquetu non misereberis Hierusalem & vrbium Iuda quibus iratus es? Iste iam septuagesimus annus est. 550

Zachar. 3.

Lapis quem dedi coram Iesu super lapidem vnum septem oculi sunt. 288

Zachar. 4.

Ecce candelabrum aureum totum, &c. & septem lucernæ eius super illud. 288

Zachar. 5.

Ego video volumen volans: longitudo eius viginti cubitorum, & latitudo eius decem cubitorum. 431

Zachar. 6.

Isti sunt quatuor venti cæli. 202

Zach. 7.

Cum ieiunaretis & plangeretis in quinto & septimo per hos septuaginta annos 548. 549

Zachar. 8.

In diebus illis in quibus apprehendent decem homines ex omnibus linguis gentiũ, & apprehendent fimbriã viri Iudæi. 376
Ecce vir, oriens nomen eius. 126

Zachar. 11.

Appenderunt mercedem meam triginta argenteis. 481

Zachar. 14.

Et stabunt pedes eius in die illa super montem Oliuarum, qui est contra Hierusalem ad orientem. 126

MALACH. 3.

Ego enim Dominus & non mutor. 17

Malach. 4.

Orietur vobis timentibus nomen meum, Sol iustitiæ, &c. 121
Ego mittam vobis Heliam prophetam antequam veniat dies Domini magnus & horribilis, &c. 171

1. MACHAB. 7.

Exijt Angelus, & percussit ex castris Sennacherib cẽtum octoginta quinque millia. 999

2. MACHAB. 3.

Alij apparuerunt duo iuuenes qui circumsteterunt, & ex vtraque parte flagellabant, sine intermissione multis plagis verberantes. 73

2. Machab 5.

Contigit per vniuersam Hierosolymorum ciuitatem videri diebus quadraginta

Digitized by Google

per aëra equites. 509
Erant toto triduo octoginta millia interfecti. 565
Iudas Machabeus, qui decimus fuerat, secesserat in desertum locum. 376

2. Machab. 7.

Fili mi miserere mei, quæ te in vtero nouem mensibus portaui. 317

MATTH. 1.

Abraham genuit Isaac, & reliqua. 421
Ioram genuit Oziam. 421
Omnes generationes ab Abraham vsque ad Danid, generationes quatuordecim, & à Danid vsque ad transmigrationē Babylonis generationes quatuordecim, & à transmigratione Babylonis vsque ad Christum generationes quatuordecim. 405. 406. 421. 513.
Cum esset desponsata mater Iesu Maria Ioseph antequam conuenirent inuenta est in vtero habens de Spiritu sancto. 37
Vocabis nomen eius Iesu. 230
Ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum. 230

Matth. 2.

Surgens accepit puerum & matrem eius nocte, & secessit in Aegyptum, & erat ibi vsque ad obitum Herodis. 314
Occidit omnes pueros qui erant in Bethlē, & in omnibus finibus eius à bimatu & infra. 76
Defuncti sunt qui quærebant animam pueri. 61

Matth. 3.

Venit Ioannes Baptista prædicans in deserto. 477
Baptizatus Iesus confestim ascēdit de aqua & ecce aperti sunt cœli. 478

Matth. 4.

Iesus ductus est in desertum à spiritu vt tentaretur a diabolo. 502
Cū ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctib. postea esurijt. 502 505
Accedens tentator dixit ei, &c. tunc reliquit eum diabolus. 107
Hæc omnia tibi dabo si cadens adoraueris me. 339

Matth. 5.

Vos estis lux mundi. 397
Nolite putare quoniam veni soluere legem aut prophetas: non veni soluere, sed adimplere. 372. 407
Si quis percusserit te in dexteram maxillam tuam, præbe illi & alteram. 423
Quicunque te angariauerit mille passus, vade cum illo & alia duo. 643
Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, &c. 42. 279
Estote perfecti sicut & pater vester cælestis perfectus est. 279

Matth. 6.

Sic ergo vos orabitis: Pater noster qui es in cælis. &c. 47. 99. 120. 225. 311
Panem nostrum quotidianum da nobis hodie, & dimitte nobis debita nostra. 47
Sed libera nos à malo. 47. 284
Nemo potest duobus dominis seruire. 43

Matth. 7.

Nolite sanctum dare canibus, &c. 2
Intrate per angustam portam, quia lata porta & spaciosa via est, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. 470. 668

Matth. 8.

Domine non sum dignus vt intres sub tectum meum. 100
Non inueni tantam fidem in Israel. 514
Filij regni ejcientur in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium. 75
Filius hominis non habet vbi caput suum reclinet. 59

Matth. 9.

Vt sciatis quia filius hominis habet potestatem. 59
Non veni vocare iustos, sed peccatores. 571

Matth. 10.

Hos duodecim misit Iesus, &c. 356. 555
Nolite possidere aurum, &c. neque duas tunicas. 78
Ecce ego mitto vos, sicut oues in medio luporum. 553
Estote prudentes sicut serpentes. 504. 604
Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. 460

Digitized by Google

Vestri capilli capitis oẽs numerati sũt. 676
Multis passeribus meliores estis vos. 669
Qui amat patrem aut matrem plus quam me, non est me dignus. 42
Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. 42. 605

Matth. 12.

Dominus est filius hominis: etiam sabbati. 490. 532
Si autem ego in spiritu Dei eijcio dæmones. 144
Qui non est mecum, contra me est: & qui non congregat mecum, spargit. 67
Sicut fuit Ionas in ventre ceti tribus diebus, & tribus noctibus, sic erit filius hominis in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus. 8
Assumit septem alios spiritus secum, nequiores se. 309. 348

Matth. 13.

Multi prophetæ, & iusti cupierunt videre quæ videtis, & non viderunt. 620
Hic est qui audit verbum, & intelligit, & fructum affert, & facit aliud quidem centesimum. 116. 574. 575.
Aliud sexagesimum. 116. 543. 574. 575
Aliud vero tricesimum. 474. 574

Matth. 14.

Vespere facto accesserunt ad Iesum discipuli eius dicentes: desertus est locus, & hora iam præterijt, dimitte turbas. 456
Nõ habemus hic nisi quinque panes. 259. 456
Cum iussisset turbam discumbere super fœnum, &c. 578
Tulerunt reliquias duodecim cophinos fragmentorum plenos. 650
Mãducantium fuit numerus quinque millia virorum exceptis mulieribus, & parvulis. 456. 650
Quarta vigilia noctis venit ad eos ambulans supra mare. 217

Matth. 15.

Misereor turbæ, quia triduo iam perseverant mecum. 170
Ait illis Iesus, Quot panes habetis? At illi dixerunt septem, & pauces pisciculos, 649
Accipiens Iesus septem panes, &c. & quod superfuit de fragmentis tulerunt septem sportas plenas. 288
Erant autem qui manducauerunt quatuor millia hominum extra parvulos & mulieres. 649

Matth. 16.

Cauete à fermento Phariseorum. 603
Caro & sanguis non reuelauit tibi. 60
Ego dico tibi quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. 46. 461
Si quis vult post me venire, abneget semetipsum & tollat crucem suam, & sequatur me. 605

Matth. 17.

Post dies sex assumpsit Iesus Petrum, & Iacobum, & Ioannem fratrem eius, & duxit illos in montem excelsum, &c. 99. 326

Matth. 18.

Si fuerint alicui centum oues, & errauerit vna ex eis, nonne relinquit nonaginta nouem in montibus, & vadit quærere eam quæ errauit? 574. 676
Si duo ex vobis consenserint super terram de omnire quãcunque petierint, &c. 47
Domine quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? vsque septies? Dicit illi Iesus: Non dico tibi vsque septies, sed vsque septuagies septies. 306. 533. 561. 617. 618
Cum cepisse rationem ponere, oblatus est ei vnus qui debebat decem millia talenta 658

Matth. 19.

Quid me interrogas de bono. Vnus est bonus, Deus. 237
Sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. 398
Centuplum accipiet & vitam æternam possidebit.

Matth. 20.

Simile est regnum cælorum homini patrifamilias, qui exijt primo mane conducere operarios in vineam suam. 382
Conuentione facta cum operarijs ex denario diurno misit eos in vineam suã. 367
Iterum exijt circa sextam, & nonam ho-

Digitized by Google

ram, & fecit similiter, circa undecimam vero exijt, & inuenit alios stantes, &c. dixit illis: Quid hic statis tota otiosi. 332. 382
Ecce ascendimus Hierosolymam. 333
Ecce duo caci sedentes secus viam. 75

Matth. 22.

Multi sunt vocati, pauci vero electi. 470 674
Mittite eum in tenebras exteriores, ibi erit fletus, & stridor dentium. 75
In resurrectione neque nubent, neque nubentur sed erunt sicut angeli Dei. 333
Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. 42. 105 369. 433.
Diliges proximum tuum sicut te ipsum. pag. 42. 433. 500

Matth. 23.

Patrem nolite vocare vobis super terram, unus est. n. pater vester, qui in cœlis est. nec vocemini magistri, quia magister vester unus est Christus. 225
Ve vobis scribæ & Pharisæi. 564

Mat 24

Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. 460
Orate vt non fiat fuga vestra in hyeme, vel vel sabbato. 631
Nisi breuiati fuissent dies illi non fieret salua omnis caro. 644
Mittet angelos suos cum tuba, & voce magna, & congregabunt electos eius à quattuor ventis cœli. 202. 218
De die autem illa & hora nemo scit, neque Angeli cœlorum, nisi solus pater. 491
Duo erunt in agro, vnus assumetur, & vnus relinquetur. Duæ erunt molentes in mola, vna assumetur, & altera relinquetur: Duo in lecto, vnus assumetur, & alter relinquetur. 62. 63. 117

Matth. 25.

Simile est regnum cœlorum decem virginibus, quæ accipientes lampades suas, exierunt obuiam sponso & sponsæ. quinque autem ex eis erãt fatuæ, & quinque prudentes. 260. 375
Amen dico vobis, Nescio vos. 343. 673
Abijt qui quinque talenta acce perat; & operatus est in eis, & lucratus est alia quinque. 260
Inutilem seruum ejicite in tenebras exteriores. 452
Illic erit fletus, & stridor dentium. 75
Cum venerit filius hominis in maiestate sua, & omnes angeli cum eo, tunc sedebit super sedem maiestatis suæ, & congregabũtur ante eum omnes gentes. 398
Statuet oues à dextris, hedos aũt à sinistris. 62. 63. 79. 125. 377. 577
Dicet Rex his qui à dextris eius erunt. Venite benedicti, &c. 62. 544. 577
Dicet Rex his qui à sinistris erunt, Discedite à me maledicti, &c. 62. 77. 125. 577

Matth. 26.

Videntes discipuli indignati sunt. 61
Mittens enim hæc vnguentum hoc in corpus meum, ad sepeliendum me fecit. 481
Abijt vnus de duodecim qui dicebatur Iudas Scarioth ad principes sacerdotum, &c. 45
Constituerunt ei triginta argenteos. 480
Prima die Azymorum accesserunt discipuli ad Iesum, &c. 207. 402
An putas quia non possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modo plusquã duodecim legiones angelorum? 556
Venerunt duo falsi testes, &c. 74
Surgens princeps sacerdotum ait illi: Nihil respondes ad ea, &c. 207

Matth. 27.

Principes sacerdotum, & seniores persuaserunt populis, vt peterent Barrabam, Iesum vero perderent, respondens autem Præses ait illis: Quem vultis vobis de duobus dimitti. At illi dixerunt: Barrabam. 75
Id ipsum autem, & latrones qui crucifixi erant cum eo, improperabant ei. 61
A sexta autem hora tenebræ factæ sunt. pag. 216. 281. 448
Circa horam nonam clamauit Iesus voce magna, &c. 216. 337
Ecce velum templi scissum est in duas par-

Digitized by Google

tes à summo vsque deorsum. 78.138
Seductor ille dixit adhuc viuens: Post tres dies resurgam. 107.331

Matth. 28.

Vndecim discipuli abierunt in Galileã. 377
Angelus Domini descendit de cælo, & accedens reuolutit lapidem, &c. 70
Nolite timere vos. scio. n. quod Iesum qui crucifixus est quæritis, &c. 70
Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. 218
Docentes eos seruare omnia quæcumque mandaui vobis. 478
Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. 502

MAR. 1.

Erat Iesus in deserto quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, & tentabatur à Satana. 502. 505

Mar. 3.

Fecit vt essent duodecim cum illo, & vt mitteret eos prædicare. 396

Mar. 4.

Aliud cecidit in terram bonam, & dabat fructum ascendentem, & crescentem & afferebat vnum tricesimum. 116. 543. 574. 575
Et vnum sexagesimum. 116. 543. 574. 575
Et vnum centesimum. 116. 574. 575

Mar. 5.

Exeuntes spiritus immundi, introierunt in porcos, & magno impetu grex præcipitatus est in mare ad duo millia. 646

Mar. 6.

Præcepit eis ne quid tollerent, &c. & ne induerentur duabus tunicis. 78. 79
Accesserunt discipuli eius dicentes: Desertus est locus hic, & iam hora præterijt, dimitte illos, &c. 456
Præcepit illis vt accumbere facerent omnes secundum contubernia super viride fœnum, & discubuerunt in partes per centenos, & quinquagenos. 578
Et acceptis quinque panibus. 259. 456
Sustulerunt reliquias fragmentorum duodecim cophinos plenos. 650
Erant autem qui manducauerunt quinque millia virorum. 456. 650

Mar. 7.

Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus. 2

Mar. 8.

Misereor super turbam, quia ecce iam triduo sustinent me. 170
Acceptis septem panibus, &c. 649
Erant qui manducauerunt quasi quatuor millia. 649
Cauete à fermento Pharisæorum. 603
Oportet filium hominis pati, &c. & post tres dies resurgere. 331
Si quis vult me sequi, deneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. pag. 42. 605

Mar. 9.

Post dies sex assumsit Iesus Petrum, Iacobum, & Ioannem, & reliqua. pag 95. 326

Mar. 10.

Magister bone, quid faciam vt vitam æternam percipiam? Iesus autem dixit ei: Quid me dicis bonum? nemo bonus nisi vnus Deus. 257
Nemo est qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, &c. qui non accipiet centies tantum nunc in tempore hoc, &c. & in seculo futuro vitam æternam. pag. 578.

Mar. 12.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & ex tota virtute tua, hoc est primum mandatum, secundum autem simile est illi, diliges proximum tuum tanquam teipsum. 500
Cum venisset vna vidua paupercula misit duo minuta, &c. 500

Mar. 13.

Erunt enim dies illi tribulationis, quales non fuerunt ab initio creaturæ, quam condidit Deus vsque nunc, neque fient. 643
Congregabit electos suos a quatuor ventis a summo terræ vsque ad summum cæli. 202. 218
De die autem illo, & hora, nemo scit neque

Digitized by Google

angeli in cælo, neque Filius, nisi Pater. pag. 491

Mar. 14.

Erat Pascha, & azyma post biduum. pag. 402

Erant autem quidam indigne ferentes intra semetipsos. 61

Poterat vnguentum istud venundari plusquam trecentis denarijs. 607

Primo die Azymorum quando Pascha immolabant, dicunt ei discipuli: Quo vis eamus, & paremus tibi vt manduces Pascha. 402

Exurgens autem summus sacerdos in medium, interrogauit Iesum. 207

Mar. 15.

Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum. 280

Qui cum eo crucifixi erant, conuiciabantur ei. 61

Facta hora sexta tenebræ factæ sunt super totam terram, vsque in horam nonam. pag. 216. 281. 337. 448

Hora nona exclamauit Iesus. &c. 216. 337

Velum templi scissum est in duo. 78. 138.

Mar. 16.

Viderunt iuuenem sedentem in dextris, &c. pag. 70. 577

Apparuit primo Mariæ Magdalenæ de qua ejecerat septem dæmonia. 309

Euntes in mundum vniuersum prædicate euangelium omni creaturæ. 273

Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. 577

Dominus quidem Iesus postquam locutus est eis, assumptus est in cælum, & sedet à dextris Dei. 577

LVC. 1.

Apparuit Zachariæ Angelus Domini stans à dextris altaris. 577

In mense sexto missus est Angelus Gabriel à Deo. 280

Vocabis nomen eius Iesu. 230

Dabit illi Dominus Deus sedem Dauid patris eius. 445

Et factum est in die octauo, venerunt circumcidere puerum. 330. 506. 507

Elisabeth cognata tua, & ipsa concepit filium in senectute sua. 543

Luc. 2.

Natus est vobis hodie saluator qui est Christus Dominus. 331

Postquam consummati sunt dies octo, vt circumcideretur puer, vocatum est nomen eius Iesus. 331

Quod vocatum est ab Angelo priusquam in vtero conciperetur. 230

Cum Factus esset Iesus annorum duodecim. 396. 477

Anno quintodecimo Imperij Tyberij Cæsaris. 489 Luc. 3. (*Caipha.* 64

Sub principibus sacerdotum Anna, & Etipse Iesus erat incipiens quasi annorum triginta. 477. 489

Vt putabatur filius Ioseph, qui fuit Heli, &c. 378

Enoch qui fuit Iareth. 548

Iesus filius Ioseph, &c. qui fuit Dei. 232. 559. 561 Luc. 4.

Agebatur in spiritu in deserto dieb. quadraginta, & tentabatur à diabolo, & nihil manducauit. 505. 592

In diebus Heliæ clausum est cælum annis tribus & mensibus sex cum facta esset fames magna. 515

Luc. 5.

Duc in altum & laxabo retia vestra in capturam. 673

Rumpebatur autem rete eorum. 593

Luc 6.

Dominus est filius hominis, etiam sabbati. 490

Vocauit Dominus discipulos suos, & elegit duodecim ex ipsis, quos & Apostolos nominauit 396. 553. 555

Qui te percusserit in maxillam vnam, præbe illi & alteram 423

Luc. 7

Misit ad Iesum centurio, &c. nec in Israel tantam fidem inueni. 574

Duo debitores erant cuidam fœneratori, vnus debebat denarios quingentos, & alius quinquaginta. 75. 533. 19

Digitized by Google

Non habentibus illis vnde redderēt, donauit vtrisque, quis ergo, &c. 619.620
Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum. 36 Luc. 8.
Maria quæ vocatur Magdalene, de qua septem dæmonia exierant. 309
Aliud cecidit in terram bonam, & ortum fecit fructum centuplum. 573
Occurrit illi vir quidam qui habebat dæmonium iam temporibus multis. 669
Multis temporibus arripiebat illum. 669
Mulier quædam erat in fluxu sanguinis ab annis duodecim. 398
Luc. 9.
Dies cœperat declinare, & accedentes duodecim dixerunt illi, Dimitte turbas, &c. pag. 455
Non sunt nobis plusquam quinque panes. pag. 259. 456
Erant autē fere viri quinque millia. 456. 650
Facite illos discumbere per conuiuia quinquagenos. 576
Sunt aliqui hic stantes, qui non gustabunt mortem donec, &c. 326
Factum est post hæc verba fere dies octo, & assumpsit Petrum, & Iacobum, & Ioannem, & ascēdit in montem, &c. 99. 326
Factum est dum oraret: species vultus eius altera. &c. 326 Luc. 10.
Designauit Dominus & alios septuaginta duos. 552. 554
Misit illos binos ante faciem suā. 500. 553
Reuersi sunt autem septuaginta duo cum gaudio. 552. 554
Dedi vobis potestatem calcandi super serpentes, & scorpiones. 348
Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c. & proximum tuum sicut teipsum. 500
Altera die protulit duos denarios, &c. 500
Martha solicita es, & turbaris erga plurima, porro vnum est necessarium. 50.
Luc. 11.
Si in digito Dei ejcio dæmonia, profecto peruenit in vos regnum Dei. 157
Qui non est mecum, contra me est, & qui non colligit mecum, dispergit. 68
Cum immundus spiritus exierit de homine &c. & assumit septem alios spiritus secum nequiores se. 348
Luc. 12.
Attendite à fermento Phariſæorum. 603
Capilli capitis vestri omnes numerati sunt. 676
Omnis qui dicit verbum in filium hominis, remittetur illi, ei autem qui in Spiritum sanctum blasphemauerit, non remittetur. 539
Et si venerit in secunda vigilia, & si in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit, beati sunt serui illi. 155. 217
Omni cui multum datum est, multum quæretur ab eo, &c. 620
Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt accendatur. 539
Erunt ex hoc quinque in domo vna diuisi, tres in duos, & duo in tres dividentur. 68. 454 Luc. 13.
Nisi pœnitentiam habueritis omnes similiter peribitis. 421
Arborem fici habebat quidam plantatam. &c. 156. 276. 421.
Ecce anni tres sunt ex quo venio quærens fructum in ficulnea hac, & non inuenio, succide ergo illam. 156. 276
Ecce mulier quæ habebat spiritum infirmitatis annis decem & octo, & erat inclinata, nec omnino poterat sursum respicere. 276. 421. 610
Cui simile æstimabo regnum Dei? simile est fermento quod acceptum mulier abscondit. 603
Contendite intrare per angustam portam, quia multi, dico vobis, quærent intrare, & non poterunt. 470
Nescio vos vnde sitis. 334
Ecce ejcio dæmonia, & sanitates perficio hodie & cras, & tertia die consummor. pag. 104. 590 Luc 14.
Iuga boum emi quinque & eo probare illa. 456.

Exi.

Digitized by Google

Exi in vias, & sepes, & compelle intrare, vt impleatur domus mea. 338
Qui non baiulat crucē suam, & venit post me, non potest meus esse discipulus. 605

Luc. 15.

Quis ex vobis homo qui habet centum oues, &c. parabolæ expositio. 571.574.602.659
Ita gaudium erit in cælo super vno peccatore pœnitentiam agente, quam super nonaginta nouem iustis. 571
Quæ mulier habens drachmas decem, & si perdiderit drachmam vnam, &c. 338. 364

Luc. 16.

Homo quidā, &c. parabola de villico mystica expositio. 533. 562.
Centum cados olei. 580
Filij huius seculi prudentiores filijs lucis in generatione sua sunt. 470
Nemo seruus potest duobus dominis seruire. 43
Habeo quinque fratres. 456

Luc. 17.

Si septies in die peccauerit in te, & septies in die conuersus fuerit, &c. 306
Occurrerunt illi decem viri leprosi. 341 669.
Nonne decem mundati sunt, & nouem vbi sunt? 342
Venient dies quando desideretis videre vnum diem filij hominis. 59

Luc. 18.

Quid me dicis bonum? nemo bonus nisi solus Deus. 237
Nemo est qui reliquit domum, &c. 578

Luc. 19.

Vocatis decem seruis suis, dedit eis decemnas, &c. 376
Nolumus hunc regnare super nos. 515
Iactantes vestimenta sua supra pullum imposuerunt Iesum. 479

Luc. 21.

Vidit & quandam viduam pauperculam mittentem æra minuta duo, & dixit, Vere dico vobis, quia vidua hæc pauper plus quam omnes misit. 500

Luc. 22.

Appropinquabat dies festus Azymorum qui dicitur Pascha. 402
Venit dies Azymorum in qua necesse erat occidi Pascha. 402 Luc. 23.
Vnus de his qui pendebant latronibus, blasphemabant eum. 61
Erat autem fere hora sexta, & tenebræ factæ sunt in vniuersam terram vsque in horam nonam. 216 281.337.448.507
Velum templi scissum est medium. 78.138

Luc. 24.

Et factum est dum mente consternatæ essent de isto, Ecce duo viri steterunt secus illas, &c. 70
Quid quæritis viuentem cum mortuis, non est hic, surrexit, recordamini qualiter locutus est vobis, &c. 70
Duo ex discipulis ibant ipsa die in castellum, quod erat in spacio stadiorum sexaginta ab Hierusalē. 71
Videte manus meas, & pedes meos, quia ego ipse sum. 258
Sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die. 107
Eduxit eos foras in Bethaniam, & eleuatis manibus suis, benedixit eos. 410

IOAN. 1.

Quod factum est in ipso vita erat. 233
Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. 123
Erat lux vera quæ illuminat omnem hominem. 139. 448
De plenitudine eius (scilicet Christi) nos omnes accepimus. 288
Hora erat quasi decima. 376

Ioan. 2.

Die tertia nuptiæ factæ sunt in Chana Galileæ, &c. 57.104.170
Implete hydrias aqua, &c. 104
Soluite templum hoc & tribus diebus excitabo illud. Dixerunt ergo Iudæi. Quadraginta, & sex annis ædificatum est templum, &c. 277.530

Ioan. 3.

Qui non credit, iam iudicatus est, quia non credit in nomine vnigeniti filij Dei. 77.

Digitized by Google

Non enim ad mensuram dat Deus spiritũ. 288 Ioan. 4.
Iesus fatigatus ex itinere sedebat sic supra fontem, hora aũt erat quasi sexta. 279
Quinque viros habuisti, &c. 456
Cum venissent ad Iesum Samaritani, rogauerunt eum vt ibi maneret, & mansit ibi duos dies. 500
Heri hora septima reliquit eum febris. 286
Ioan. 5.
Est Hierosolymis probatica piscina, &c. quinque porticus habens. 259. 456. 499
In his iacebat multitudo magna. 259
Angelus Domini descendebat secundum tempus. 499
Et qui prior descendisset in piscinam. 259
Erat autem quidam homo ibi triginta & octo annos habens in infirmitate, &c. pag. 499. 500
Surge tolle grabatum tuum, & ambula. 500 Ioan. 6.
Dixit ad Philippum Iesus: Vnde ememus panem vt manducent hi? 595
Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis. 595
Est puer vnus hic, qui habet quinque panes hordeaceos, & duos pisces, &c. 259. 650 651
Erat fœnum multum in loco. 578
Discubuerunt viri quasi quinque millia. pag. 456. 650
Impleuerunt duodecim cophinos fragmentorum. 398. 650
Cum discipuli ascendissent nauim, mare autem vento magno flante exurgebat, eum remigassent ergo quasi stadia viginti quinque aut triginta vident Iesum ambulantem supra mare, & proximum naui fieri, & timuerunt. 457
Hoc est opus, Dei, vt credatis in eum, quem misit ille. 627
Spiritus est qui viuificat: caro non prodest quicquam. 141
Multi discipulorum eius abierunt retro, & iam non cum illo ambulabant. 668
Ioan. 8.
Dixerunt Iudæi ad Iesum, Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti? 488. 532
Antequam Abraham fieret ego sum. 532
Ioan. 10.
Ego sum ostium, per me si quis introierit, saluabitur. 139. 287
Fiet vnum ouile, & vnus pastor. 46
Ego & pater vnum sumus. 45. 69
Ioan 11.
Nonne duodecim sunt horæ diei? 394
Venit Iesus & inuenit Lazarum quatuor dies iam in monumento habentem. 144
Erat Bethania iuxta Hierosolymam quasi stadijs quindecim. 410 Ioan. 12.
Ante sex dies Paschæ venit Iesus Bethaniam. 280
Dixit vnus ex discipulis Iudas Scariothis qui erat traditurus Iesum. 61
Quare hoc vnguentum non venijt trecentis denarijs? 481
Nunc princeps huius mũdi ejcietur foras. 339 Ioan. 13.
Cum diabolus iam misisset in cor vt traderet eum Iudas. 45
Vos vocatis me magister, & domine, & bene dicitis, sum etenim. 225
Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. 505
Ego scio quos elegerim. 674
Mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem. 43 Ioan. 14.
Creditis in Deum, & in me credite. 627
Ego sum via, veritas, & vita. 470. 668
Pacem meam do vobis. 410
Pater maior me est. 9
Venit princeps mundi huius, & in me non habet quidquã. 107. 393 Ioan. 15.
Sine me nihil potestis facere. 366
Ioan. 16.
Cum venerit Paraclitus arguet mundum de peccato, &c. 144
Omnia quæcunque habet Pater, mea sunt. 491. Ioan. 17.
Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me, vt omnes vnum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, & vt ipsi in nobis vnum

Digitized by Google

sint. 45. 118

Ioan. 18.

Adduxerunt Iesum ad Annam primum Erat enim socer Caipha, qui erat pontifex anni illius. 64

Adducunt Iesum à Caipha in prætorium, erat aũt mane, & ipsi non introierunt in prætorium, vt non contaminarentur: sed vt manducarent Pascha. 402

Ioan. 19.

Non habemus regem nisi Cæsarem 509

Erat tunica inconsutilis, desuper contexta per totũ, dixerũt ergo ad inuicem: Non scindamus eam, sed sortiamur de illa cuius sit. 47

Vnus militum lancea latus Christi aperuit, & continuo exiuit sanguis & aqua. 93

Ioan. 20.

Vna sabbati Maria Magdalene, &c. 107

Exijt ergo Petrus & ille alius Discipulus, & venerunt ad monumentum, currebant autem duo simul. 70

Maria stabat ad monumẽtũ foris plorãs, dum ergo fleret, inclinauit se, & prospexit in monumentũ, & vidit duos Angelos, &c. 70

Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. &c. 46

Post dies octo iterum erant Discipuli eius intus, & Thomas cum eis, venit Iesus, &c. 564

Ioan. 21.

Erant simul Simon Petrus & Thomas, &c. 99. 308

Mittite in dexteram nauigij rete. 593. 673

Ascendit Simon Petrus, & traxit rete in terram plenum magnis piscibus centum quinquaginta tribus. 593. 674

Et cũ tanti essent, non est scissum rete. pag. 593

Domine tu omnia nosti. 491

Conuersus Petrus vidit illum Discipulum quem diligebat Iesus, &c. 171

Sic eum volo manere, donec veniam 171

ACT. 1.

Præbuit seipsum viuum post passionem suam in multis argumentis per dies quadraginta apparens eis. 502. 507

Non est vestrũ nosse tẽpora vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate pag. 491. 653

Videntibus illis eleuatus est, &c. 71

Ecce duo viri astiterunt iuxta illos in vestibus albis qui & dixerunt: Viri Galilæi, &c. 71

Reuersi sunt Hierosolymam à monte qui vocatur Oliueti, sabbati habens iter. 631

Erat turba hominum simul fere centum viginti. 410. 585

Oportet ex his viris qui nobiscum sunt congregati in omni tempore quo intrauit, & exiuit inter nos, &c. testem resurrectionis eius nobiscum fieri vnum ex istis. 382

Cecidit sors super Matthiam: & annumeratus est cum vndecim Apostolis. 382

Act. 2.

Cum cõplerentur dies pẽtecostes. 69. 507. 539

Apparuerunt illis dispertitæ linguæ tanquam ignis. 31. 539

Repleti sunt omnes Spiritu sancto. 266

Ceperunt loqui varijs linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis, &c. 31

Erãt autem in Hierusalem habitantes Iudæi viri religiosi ex omni natione. 31

Non sicut vos æstimatis hi ebrij sunt, cum sit hora diei tertia. 216

Appositæ sunt in die illa animæ circiter mille. 478. 648

Act. 3.

Petrus autem & Ioannes ascendebant in templum ad horam orationis nonam. 353

Act. 4.

Multi eorum, qui audierant verbum, crediderunt, & factus est numerus virorum quinque millia. 651

Nec. n. aliud nomen est sub cælo datum hominib. in quo oporteat nos saluos fieri. 231

Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania. Astiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in vnum aduersus Dominum, aduersus Christum eius. Conuenerunt. n. vere in ciuitate ista sanctum puerum tuum Iesum quem vnxisti Herodes, & Pontius Pilatus. 61

Multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna. 17. 31

Act. 5.

Audiens Ananias hæc verba cecidit, & expiranit. 7

Ante hos dies exstitit Theodas dicens se esse aliquem cui consensit numerus virorum circiter quadringentorum. 636

Digitized by Google

Illi quidem ibant gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. 50 Act. 7.

Erit semen tuum accola in terra aliena, & seruitute eos subijcient, & male tractabunt eos annis quadringentis. 615

Mittens Ioseph accersiuit Iahacob patrem suum, & omnem cognationem suam in animabus septuaginta quinque. 557

Descendit Iahacob in Aegyptum. 333

Eodem tempore natus est Moyses, qui nutritus est trib. mensib. in domo patris sui. 569

Eruditus est Moyses oĩ sapientia Aegyptiorũ, & erat potens in verbis. 6

Cum impleretur ei quadraginta annorum tempus. 585.656

Cum vidisset quendam iniuriam patientem vindicauit illum, & fecit vltionem ei qui iniuriam sustinebat percusso Aegyptio. 7.

Expletis annis quadraginta apparuit illi in deserto montis Syna Angelus. 585. 656.

Ego sum Deus patrum tuorum Deus Abrahã, Deus Isaac, & Deus Iahacob. 163. 164

Fac nobis deos qui præcedant nos. 60

Act. 8.

Tanquam ouis ad occisionem ductus est, & sicut agnus coram tondente se sine voce non aperuit os suum. 286 Act. 9

Saule Saule cur me persequeris? 562. 593

Act. 10.

Ascendit Petrus in superiora, vt oraret circa horam sextam. 282

Cecidit super eum mentis excessus, & vidit cœlum apertum, & descendens vas quoddam velut linteum magnum quatuor initijs submitti de cælo. 217. 245

Hoc autem factum est per ter. 105. 218

Ecce viri tres quærunt te. 105

Orans eram hora nona in domo mea. &c. 353

Act. 11.

Venerunt mecum, & sex fratres isti, & ingressi sumus in domum viri. 288 Act. 17

Præteriens & videns simulachra vestra, inueni & aram, in qua scriptum erat: Ignoto Deo, quod ergo ignorantes colitis, hoc ego annuncio vobis. 235

In ipso enim viuimus, & mouemur, & sumus. 139 Act. 19.

Tentauerunt quidam, & de circumeuntibus Iudæis exorcistis inuocare super eos qui habebant spiritus malos nomen Domini Iesu, &c. Erant autem cuiusdam Iudæi nomine Sceuæ principis Sacerdotum septem filij qui hoc faciebant. 288

Multi ex eis qui fuerant curiosa sectati contulerunt libros, & combusserunt eos coram omnibus, & computatis precijs illorum inuenerunt pecuniam denariorum quinquaginta millium. 666

Vox facta est vna omnium quasi per horas duas clamantium: Magna Diana Ephes. 75

Act. 23.

Erant autem plusquam quadraginta viri qui hanc coniurationem fecerant. 509

Act. 24.

Confiteor hoc tibi, quod secundum sectam, quam dicunt hæresim sic deseruio patri & Deo meo, credens omnibus, quæ in lege & prophetis scripta sunt. 342 ROM. 1.

Iudæo primum & Græco. 607

Inuisibilia. n. ipsius à creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus & diuinitas 109

Cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, sed euanuerunt in cogitationib. suis. 341

Obscuratum est insipiens cor eorum. 166. 341

Mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis. 341 Rom. 3.

Iustificati gratis per gratiam ipsius per redemptionem, quæ est in Christo Iesu, quem proposuit Deus propitiatorem per fidem. 9

Rom. 4.

De fide Abrahæ. 434. Rom. 5

Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. 37

Vbi abundauit delictum, superabundauit gratia. 620 Rom. 7.

Non. n. quod volo bonum, hoc facio, sed quod nolo malum hoc ago. 40

Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore

Digitized by Google

mortis huius? 46. 382 Rom. 8.
Nam quod impossibile erat legi in quo infirmabatur per carnem, Deus filium suum mittens. &c. 456
Qui suscitauit Iesum Christum à mortuis, reuiuificabit & mortalia corpora vestra propter inhabitantem spiritum eius in vobis. 330
Quicunque Spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei. 185
Spe salui facti sumus. 231
Nam quos præsciuit & prædestinauit conformes fieri imagini, &c. 674
Quis nos separabit à charitate Christi? 45
Rom. 9.
Non omnes qui ex Israel sunt, hi sunt Israelitæ. &c. Rom. 10.
Corde creditur ad iustitiam, ore aũt confessio fit ad salutem. 408. 48 Rom. 11.
Reliqui mihi septem millia virorum, qui non curuauerunt genua ante Baal. 657
Nam & si tu ex naturali excisus es oleastro, & contra naturam insertus es in bonam oliuam, &c. 38. 39. Rom. 13.
Qui diligit proximum, legem impleuit. 43
1. COR. 1.
Obsecro vos fratres per nomen Domini nostri Iesu Christi, vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata, &c. 18. 47
Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephe. 45. 1. Cor. 2.
Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei. 124. 245
Quis scit hominum, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis qui in ipso est? 245
1. Cor. 3.
Non potui vobis loqui quasi spiritalibus, sed quasi carnalibus, &c. nondum. n. poteratis, sed nec nunc quidem potestis, adhuc. n. carnales estis. 123
Ego plantaui, Appollo rigauit: Deus autem incrementum dedit. 117
Templum Dei sanctum est, quod estis vos. 273
1. Cor. 5.
Epulemur non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ & nequitiæ, sed in azymis sinceritatis. 403 1. Cor. 6.
Nescitis quoniam Angelos iudicabimus? 398
Qui adhæret Deo vnus spiritus est. 559
An nescitis quoniam membra vestra templum sunt Sp. sancti, qui in vobis est? &c. 406
1. Cor. 7.
Bonum est homini mulierem non tangere. pag. 57. 454
Volo vos sine solicitudine esse. Qui sine vxore est solicitus est quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo, Qui aũt, &c. 56
Qui matrimonio iungit virginem suam benefacit: & qui non iungit melius facit. 58
1. Cor. 9.
Omnes quidem currunt, sed vnus accipit brauium. 17 1. Cor. 10
Petra autem erat Christus. 461
Ceciderunt vna die viginti tria millia. 441
Non potestis mensæ Domini participes esse, & mensæ dæmoniorum. 80
1. Cor. 12.
Alij quidem per spiritum datur sermo sapientiæ, alij autem sermo scientiæ secundum eundem spiritum, &c. 20. 1. Cor. 13.
Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus: cum aut venerit quod perfectum est, euacuabitur, quod ex parte est. 45
Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum. 45
Nunc manent fides, spes, charitas tria hæc. 106
1. Cor. 14.
In ecclesia volo quinque verba sensu meo loqui: vt & alios instruam. 260
Nolite pueri effici sensibus, sed malitia paruuli estote. 650 1. Cor. 15
Nouissime omnium tanquam abortiuo, visus est & mihi. 593
Alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, & alia claritas stellarum. 581
Seminatur in corruptione, surget in incorruptione, &c. 363
Factus est primus homo Adam in animam viuentem: nouissimus Adam in spiritum viuificantem. 638
Caro & sanguis regnum Dei possidere non possunt. 60 1. Cor. 16.
Permanebo autem Ephesi vsque ad Pentecosten,

Digitized by Google

ostium. n. mihi apertum est magnum & euidens, & aduersarij multi. pag. 533
Vigilate, state in fide, viriliter agite, & confortamini. 650 2. COR. 2.
Christi bonus odor sumus Deo. 261
2. Cor. 3.
Non quia sufficientes sumus cogitare aliquid à nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est. 20. 332
Littera occidit, spiritus autem viuificat. pag. 141. 593. 2. Cor. 4.
Id enim quod in præsenti momentaneum & leue tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate, &c. 507 2. Cor. 5.
Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi. 398 2. Cor. 6.
Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. 578.
Quæ participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas, &c. 80. 339
Vos enim estis templũ Dei viui sicut dicit Deus, quoniam inhabitabo in illis. pag. 273. 274
2. Cor. 11.
Despondi vos vni viro virginem castam. 95
Ipse enim satanas transfigurat se in angelum lucis. 80
A Iudais quinquies quadragenas, vna minus, accepi. 509
Damasci præpositus gentis Aretæ regis, custodiebat ciuitatem Damascenorum, vt me comprehenderet, & per fenestram in sporta dimissus sum per murum, & sic effugi manus eius. 604 2. Cor. 12.
Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim, siue in corpore, siue extra corpus nescio, Deus scit, raptum huiusmodi vsque ad tertium cælum. 120. 405
Propter quod ter Dominum rogaui, vt discederet à me, & dixit mihi, sufficit tibi gratia mea. 107
Cum essem astutus, dolo vos cepi. 603
Gal. 1.
Veni Hierosolymam videre Petrum, & mansi apud eum diebus quindecim. 407
GAL. 2.
Iacobus, & Cephas, & Ioannes dextras dederunt mihi, & Barnabæ societatis. pag. 318 Gal. 3.
Abrahæ dictæ sunt promissiones, & semini eius. Hoc autem dico testamentum confirmatũ à Deo, quæ post quadringẽtos, & triginta annos facta est lex, non irritum facit ad euacuandum promissionem. 618
Si vos Christi, ergo semen Abrahæ estis. pag. 664 Gal. 5.
Nolite iterum iugo seruitutis contineri.
Ecce ego Paulus dico vobis quoniam si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit. 403
Omnis lex in vno sermone impletur, diliges proximum tuum sicut teipsum. 37
Caro concupiscit aduersus spiritum: spiritus autem aduersus carnem. Hæc. n. sibi inuicem aduersantur, vt non quæcunque vultis, illa faciatis. 365
Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, & reliqua. 671.
Fructus spiritus est charitas, gaudium, &c pag. 37. 396
Gal. 6.
Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi. 500
EPHES. 1.
Eramus natura filij iræ. sicut & cæteri. pag. 77
Ephes. 2.
Vos qui aliquando eratis longe, facti estis prope in sanguine Christi. Ipse enim est pax nostra, qui fecit vtraque vnum, & medium parietem materia soluens inimicitias in carne sua, legem mandatorum decretis euacuans vt duos conderet in semetipso. 39. 69
Ephes. 4.
Solliciti seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. 69
Vnicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi. 265.
Donec occurramus omnes in vnitatem fidei, & agnitionis filij Dei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis, Christi. 46. 485. 486. Ephes. 6.
Honora patrem tuum, & matrem tuam, quod est mandatum primum in promissione. 389.

Digitized by Google

PHILIP. 1.
Coarctor è duobus desiderium habens dissolui, & esse cum Christo. 46
Philip. 2.
Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur cælestium, terrestrium, & infernorum. pag. 144. 172. 231
Deus est qui operatur in nobis, velle, & perficere. 332
Inter quos lucetis sicut luminaria in mundo. 674
Philip. 3.
Eadem vobis scribere mihi quidem non pigrum, vobis autem necessarium. 618
Christus reformabit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. 330
COLOSS. 1.
In ipso complacuit omnem plenitudinem, inhabitare, & per eum reconciliare omnia in ipsum pacificans per sanguinem crucis eius, siue quæ in terris, siue quæ in cælis sunt. 638
Coloss. 2.
Etsi corpore absens sum, sed spiritu vobiscum sum, gaudens, & videns ordinem vestrum, 41
1. THESSAL. 5.
Deus pacis sanctificat vos per omnia vt integer spiritus vester, & anima, & corpus sine querela in aduentu Domini nostri Iesu Christi seruetur. 156
2. THESSAL. 2.
Homo peccati & filius perditionis aduersatur, & extollitur supra omne quod dicitur Deus. 633
1. TIMOTH. 3.
Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, vnius vxoris virum. 94
Diacones sint vnius vxoris viri. 94
Vt scias quomodo oporteat te conuersari in domo Dei. 308
1. Timoth. 5.
Vidua eligatur non minus sexaginta annorum 543
Quæ fuerit vnius viri vxor. 94
2. TIMOTH. 2.
Nemo militans Deo, implicat se negocijs secularibus. 79
Cognouit Dominus qui sunt eius. 674
2. Timoth. 4.
In reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die. 576
TIT. 1.
Si quis sine crimine est, vnius vxoris vir. pag. 94
HEB. 1.
Qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ eius 134
Portans omnia verbo virtutis suæ. 356
Heb. 2.
In primo quidem tabernaculo semper introibunt sacerdotes, sacrificiorum officia consummantes: in secundo autem semel in anno solus pontifex non sine sanguine quem offeret pro sua, & populi ignorantia, hoc significante Spiritu sancto. 9
Hebr. 4.
Ingrediemur in requiem eius qui credidimus, quemadmodum dixit: sicut iuraui &c. 630
Viuus est sermo, &c. pertingens vsque ad diuisionem animæ & spiritus. 156
Hebr. 12.
Quem. n. diligit Dominus, castigat, flagellat autem omnem filium quem recipit. 587
Accessistis ad Syon montem, & ad ciuitatem Dei viuentis Hierusalem cælestem, & multorum millium Angelorum frequentiam. 659
Deus noster ignis consumens est. 240
Hebr. 13.
Honorabile connubium in omnibus, & thorus immaculatus. 57
IACOB. 1.
Vir duplex animo, incōstans est in omnibus vijs suis. 79
Iacob. 2.
Quicunque totam legem seruauerit, offendat autem in vno, factus est omnium reus. 36
Quid proderit fratres mei si fidem quis dicat se habere: opera autem non habeat? fides si non habbat opera, mortua est in semetipsa. 605. 664
1. PETR. 1.
In sanctificationem spiritus inobedientiam, & aspersionem sanguinis Iesu Christi. 286.

Digitized by Google

Mortificatos quidem carne, viuificatos autem spiritu. 141

1. Pet. 4.

Charitas operit multitudinem peccatorum. 36

1. Pet. 5.

Deus superbis resistit: humilibus autem dat gratiam. 259

Aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiens circuit quærens quem deuoret. 604

1. Pet. 2.

Originali mundo non pepercit Deus, sed octauum Nohe iustitiæ præconem custodiuit, diluuium mundo impiorum inducens. 324

2. Pet. 3.

Vnus dies apud Dominum, sicut mille anni, & mille anni sicut dies vnus. 654

1. IOAN. 2.

Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt, si quis diligit mundum non est charitas patris in eo, quoniam omne quod est in mũdo cõcupiscentia carnis est. 39.450.631

Antichristus venit, nunc antichristi multi facti sunt, vnde scimus quia nouissima hora est, ex nobis prodierunt, sed non erant ex vobis, nam si fuissent ex nobis permansissent vtique nobiscum. 68 1. Ioan. 3.

Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. 308

Omnis qui facit peccatum & iniquitatem facit, & peccatum est iniquitas. 39

Scitis quia ille apparuit, vt peccata tolleret. 39

In hoc apparuit filius Dei, vt dissoluat opera diaboli. 39

Qui non diligit, manet in morte. 49

1. Ioan. 4.

Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet. 37.139

Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem. 43 1. Ioan 5.

Tres sunt qui testimonium dant in cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres vnum sunt. 45

Tres sunt qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis, & hi tres vnum sunt. 9.137

IVD.

Commonere vos volo, scientes, semel omnia, quoniam Iesus, populum de terra Aegypti saluans, secundo eos qui non crediderunt, perdidit. 73.513.

Arbores autumnales bis mortuæ. &c. 74.

APOC. 1.

Ioannes septem ecclesiis, quæ sunt in Asia. 307

Gratia vobis & pax ab eo qui est, qui erat, & qui venturus est, & a septem spiritibus, qui in conspectu throni eius sunt. 286

Ego sum alpha & omega, principiũ & finis. 359

Fui in insula quæ appellatur Pathmos. pag. 307

Habebat in dextera sua stellas septem. 308

Ego sum primus & nouissimus. 359.638

Apoc. 2.

Ecce missurus est diabolus aliquos ex vobis in carcerem vt tentemini, & habebitis tribulationem diebus decem. 374

Esto fidelis vsque ad mortem. 374

Apoc. 4.

Ecce sedes posita erat in cœlo, &c. 444

In circuitu sedis sedilia viginti quatuor. pag. 443

Et supra thronos viginti quatuor seniores sedentes. 443

Animal primum simile leoni, & secundum animal simile vitulo, & tertium animal habens faciem quasi hominis, & quartum ãal simile aquilæ volanti. 107.243

Quattuor animalia singula eorũ habebant alas senas. 446 Apoc. 5.

Vidi in dextera sedentis super thronum librum scriptum intus & foris, signatum sigillis septem. 309

Vicit leo de tribu Iuda. 287.604

Vidi agnum stantem tanquam occisum habentem cornua, septem, & oculos septem, qui sunt septem spiritus Dei, missi in omnem terram. 286

Audiui vocem angelorum multorum in circuitu throni, & animalium, & seniorum, & erat numerus eorum millia millium. 593. 659 Apoc. 6.

Et vidi cum aperuisset sigillum sextum, & ecce terræmotus magnus factus est, sol factus est niger., &c. 280 Apoc. 7.

Audiui numerum signatorum centum quadraginta quattuor millia signati ex om-

Digitized by Google

ni tribu filiorum Israel. 396.663
Ex tribu Iuda duodecim millia signati. pag. 396.661
Ex tribu Manasse duodecim millia signati. 380
Vidi turbam magnam, quam dinumerare nemo poterat ex omnibus gentibus &c. pag. 563
Benedictio, & claritas, & sapientia, & gratiarum actio, honor, & virtus, & fortitudo Deo nostro. 308

Apoc. 8.

Vidi septem Angelos stantes in conspectu Dei. 390
Datæ sunt illis septem tubæ &c. 284

Apoc. 10.

Et cum clamasset, locuta sunt septem tonitrua. 312
In diebus vocis septimi Angeli, cum caperit tuba canere, consummabitur mysterium Dei. 284

Apoc. 11.

Ciuitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus. 514.612
Videbunt de tribubus, & populis, & linguis, & gentibus corpora eorum per tres dies, & dimidium. 612
Decima pars ciuitatis cecidit. 338
Septimus Angelus tuba cecinit, & factæ sunt voces magnæ in cælo dicentes: Factum est regnum huius mundi Domini nostri, & Christi eius. 284
Aduenit tempus mortuorum iudicari, & reddere mercedem seruis tuis prophetis, & sanctis, & timentibus nomẽ tuum, pusillis, & magnis. 574

Apoc. 12.

In capite mulieris corona stellarum duodecim. 397
Ecce draco magnus ruffus habens capita septem. 309.313
Et cornua decem, 375
In capitibus suis septem diademata. 313
Peperit filium masculum. 59
Mulier fugit in solitudinem, vbi habebat locum paratum à Deo, vt ibi pascat eam diebus mille ducentis sexaginta. 489.514.611.642
Datæ sũt mulieri alæ duæ aquilæ magnæ vt volaret in desertum in locum suum, vbi alitur per tempus, & tempora, & dimidium temporis. 514.612

Apoc. 13.

Vidi de mari bestiam ascendentem habentem capita septem, & cornua decem. pag. 375
Vidi vnum de capitibus bestiæ quasi occisum in mortem. 632
Data est bestiæ potestas facere mẽses quadraginta duos. 514
Vidi aliã bestiam ascendentem de terra, & habebat cornua duo similia agni. 79
Et fecit terram, & inhabitantes in ea adorare bestiam primam. 632
Vt faciant imaginem bestiæ, quæ habet plagam gladij. 633
Faciet ne quis possit emere aut vẽdere nisi qui habet characterem, aut nomen bestiæ, aut numerũ nominis eius. 629
Hic sapientia est. Qui habet intellectum computet numerum bestiæ. Numerus enim hominis est, & numerus eius sexcenti sexaginta sex. 275.496.623

Apoc. 14.

Ecce agnus stabat supra montem Syon, & cum eo centum quadraginta quatuor milla habentes nomen eius, & nomen patris eius scriptum in frontibus suis. pag. 58.663
Nemo poterat dicere canticum nisi illa centum quadraginta quatuor millia. pag. 663
Exiuit sanguis de lacu vsque ad frena equorum per stadia mille sexcẽta. 614

Apoc. 15.

Vidi aliud signum in cœlo magnum & mirabile, Angelos septem habentes plagas septem nouissimas, quoniam in

Digitized by Google

illis consummata est ira Dei. 314
Exierunt septem Angeli vestiti lapide mundo, & candido. 60

Apoc. 16.

Audiui vocem magnam de templo dicentem septem Angelis: Ite & effundite septem phialas iræ Dei in terram &c. pag. 313

Apoc. 17.

Vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam, plenam nominibus blasphemiæ, habentem capita septem & cornua decem. 375
Septem capita septem montes sunt. 309
Bestia quæ erat, & non est, & ipsa octaua est. 564

Apoc. 18.

Quoniam peruenerunt peccata eius vsque ad cælum; & recordatus est Dominus iniquitatum eius reddite illi sicut & ipsa reddidit vobis, & duplicate duplicia secundum opera eius, in poculo quo miscuit vobis, miscete illi duplum. 74

Apoc. 20.

Apprehendit draconem serpentem antiquum, qui est diabolus, & satanas & ligauit eum per annos mille. 312. 639
Regnabunt cum eo mille annis. 312. 640
Cum consummati fuerint mille anni, soluetur satanas de carcere suo. 639
Et vidi mortuos magnos, & pusillos stantes in conspectu throni. 574

Apoc. 21.

Ego sum Alpha, & O mega, initium & finis. 357. 638
Venit ad me vnus de septem Angelis habentibus phialas plenas septem plagis nouissimis. 314
Habebat murum magnum, & altum habentem portas duodecim, & in portis angulos duodecim. 398
Et murus ciuitatis habens fundamenta duodecim. 397
Ciuitas in quadro posita est, & longitudo eius tanta est quanta & latitudo: Et mensus est ciuitatem de arundine aurea per stadia duodecim millia, & longitudo & altitudo, & latitudo eius æqualia sunt. pag. 460. 661

Apoc. 22.

Ex vtraque parte fluminis lignum vitæ afferens fructus duodecim per menses singulos. 396
Ego sum Alpha & O mega, primus & nouissimus, principium & finis. 359

Digitized by Google

Loca Scripturæ in Appendice explicata.

Gen. 1.

Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram. 274

Gen. 3.

Emisit eum Dominus Deus de Paradiso voluptatis. 125

Gen. 4.

Factum est post multos dies vt offerret Cain de fructibus terræ munera Domino. 63

Omnis qui inuenerit me, occidet me. 316

Occidi virum in vulnus meum, & adolescentulum in liuorem meum. Septuplum vltio dabitur de Cain, de Lamech verò septuagies septies. 560 619.

Gen. 5.

Facti sunt omnes dies Enoch cccIxv. anni, ambulauitque cũ Deo. 614. *il.* 2

Gen. 6.

Erunt dies illius centum viginti annorum. 508

Gen. 7.

Erat Nohe sexcentorum annorum, quando aquæ inundauerunt. 580

Gen. 9.

Euigilans Nohe ex vino, cum didicisset quæ fecerat ei filius suus minor, ait. Maledictus Chanaan. 209

Gen. 11.

Mortuus est Aran ante Thare patrem suum. 429

Gen. 14.

Numerauit Abraham expeditos vernaculos suos &c. 608

Gen. 16.

Octoginta, & sex annorum erat Abram quando peperit ei Agar Ismaelem. 568

Gen. 17.

Infans octo dierum circumcidetur in vobis. 296. 330

Gen. 18.

Quid si minus quinquaginta iustis quinque fuerint, delebis propter quadraginta quinque vniuersam vrbem? & reliqua. 520. 526

Gen. 21.

Hac ætate patris (scilicet centum annorum) natus est Isaac. 568. 580

Gen. 22.

Die tertio eleuatis oculis, vidit locum procul. 104

Gen. 23.

Appendit Abraham pecuniam, quam Ephron postulauerat, audientibus filijs Beth, quadringentos siclos argenti. 615. *il.* 2.

Gen. 25.

Sepelierunt Abraham in spelunca duplici, quæ sita est in agro Ephron. 615. *il.* 2.

Gen. 26.

Seminauit Isaac in Geraris, & inuenit in ipso anno centuplum. 580

Gen. 45.

Beniamin dedit trecentos argent. 603

Exod. 1.

Erant omnes animæ eorum, qui egressi sunt de femore Iacob, septuaginta. 557.

Exho. 3.

Deducam eum de terra illa, in terram quæ fluit lacte, & melle. 670

Exod. 7.

Erat moyses octoginta annorum, &

Digitized by Google

Aaron octoginta trium quando locuti sunt ad Pharaonem. 562

Exod. 12.

Decima die mensis tollat vnusquisque agnum. 376.

Exod 15.

Equum, & ascensorem proiecit in mare. 672

Exod. 17.

Cum leuaret Moyses manus vincebat Israel: sin autem paululum remisisset, superabat Amalech. 238

Exho. 19.

Pereat ex eis plurima multitudo. 667

Exho. 20.

Septimo die Sabbatum domini Dei tui est. 312

Exho. 26.

Facies vectes de lignis Sethim quinque ad continendas tabulas. 259

Exho. 27.

In longitudine occupabit atriū cubitos centum. 580

Exho. 28.

Pones in rationali quattuor ordines lapidum, & reliqua. 397

Exho. 39.

De duobus tintinabulis. 397

Num. 7.

Obtulerūt Principes Israel sex plaustra tecta. 278

Num. 21.

Misit Dominus in populum ignitos serpentes &c. 372

Fecit Moyses serpentem aeneum, & posuit eum pro signo, quem cū percussi aspicerent sanabantur. 372

Deut. 2.

Tempus quo ambulauimus de Cades Barnæ vsque ad transitum Zareth triginta & octo annorū fuit. 499

Deut. 4.

Dominus Deus tuus ignis consumens est. 229. 539

Deut. 23.

Non ingredietur Mazmer, hoc est de scorto natus in Ecclesiam. 384

Deut. 25.

Non ligabis os bouis triturantis in area fruges tuas. 397

Deut. 32.

Quando diuidebat altissimus gentes, quando separabat filios Adam, constituit terminos populorum, iuxta numerum filiorum Israel. 557

Ios. 3.

Hæ sunt gentes, quas Dominus dereliquit, vt erudiret in eis Israelem, & reliqua. 670

Ios. 7.

Filij Israel prauaricati sūt mandatū, & & vsurpauerūt de anathemate. 647

Ascenderunt tria millia pugnatorum &c. 647

Iudic. 4.

Nongentos habebat falcatos currus. 568.

Tolles tecum decem millia pugnatorum de filijs Neptalim. 568

Iudic. 9.

Occidit fratres suos filios Hieroboal septuaginta viros. 550

Iudic. 15.

Descenderunt tria millia virorum de Iuda. 647

Iudic. 16.

Consurgens Sanson apprehendit ambas portæ fores, impositasque humeris suis portauit ad verticem montis. 68.

Apprehendens Sanson ambas columnas, quibus innitebatur domus, al-

Digitized by Google

teramq; earum dextera, & alteram læua tenens, ait: Moriatur anima mea cum Philistijm. 78

I.Reg.3.

Vocauit Dominus Samuel, &c. 105

I.Reg.4.

Finito certamine terga vertit Israel Philisteis. 107

Pugnauerunt Philistijm, & cæsus est Israel. 107

Heli erat nonaginta, & octo an. 571

I Reg.7.

Intonuit Dominus fragore magno super Philistijm, & exterruit eos, & cæsi sunt a filijs Israel. 107

I.Reg.17.

Accipe fratribus tuis ephipolentæ, & decem panes istos, & decem formellas casei. 376

II Reg.9.

Erant Sibæ viginti serui. 428

II.Reg.12.

Percussit Dominus paruulum, quem peperat vxor Vriæ Dauid. 384

III Reg.4

Regnauit Roboam filius Salomonis pro eo 667

III.Reg.7.

Tabulatis cedrinis vestiuit totam cameram, quæ quadraginta quinque columnis sustentabatur. 526

Finxit Salomon duas columnas decem, & octo cubitorum altitudinis. 423

Fecit mare fusile decem cubitorum à labio vsque ad labium rotundum in circuitu. 478

Quinq; cubitorum altitudo maris. 455

Resticula triginta cubitorum cingebat illud, 478

III.Reg.16.

Achab filius Amri regnauit super Israel anno 38. Asa regis Iuda. 499

III.Reg.17.

En colligo duo ligna, vt i nqrediar, & faciam illud mihi, & filio meo vt comedamus, 78

Ægrotauit filius mulieris, & erat languor fortissimus, ita vt non remaneret in eo habitus. 78

Expandit Helias atque mensus est super puerum tribus vicibus. 105

Exaudiuit Deus vocem Heliæ, & reuersa est anima pueri intra eum, & reuixit. 78. 105

IIII.Reg 15.

Anno tricesimo octauo Azariæ regis Iudæ regnauit Zacharias, 499

Tob 3

Perrexit Sara in superius cubiculum domus suæ, & tribus diebus, & tribus noctibus non manducauit, sed in oratione persistens, cum lacrymis deprecabatur Deum. 105

Tob.8.

Deprecemur Deum hodie, & cras, & secundum cras. 105

Psal.8.

Octaui psalmi titulus. 562

Eleuata est magnificentia tua super cœlos. 490

Quid est homo, quòd memor es eius, aut filius hominis quia reputas eum, Minuisti eum paulominus ab Angelis. 274

Psal.15.

Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei, & reliqua. 577

Psal.17.

Assumpsit me de aquis multis. 669

Quoniam tu illuminas lucernam meam Domine. 107

Psal.18.

In omnem terram exiuit sonus eorum, & cætera. 397

Digitized by Google

Psal 32.
Fallax equus ad salutem. 672
Psal. 8.
Ecce mensurabiles posuisti dies meos. 499
Psal. 50.
In iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. 61
Psal. 51.
Ecce homo qui non posuit Deum adiutorem suum, sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum. 669.
Psal. 68.
Multiplicati sunt super capillos capitis mei, qui oderunt me. 668
Psal. 70.
Quasi prodigium factus sum multis. 668
Quoniam non cognoui literaturam, introibo potentias Domini. 1
Psal. 88.
Si derelinquerint filij eius legem meam, & reliqua. 587
Psal. 100.
Misericordiam, & iudicium cantabo tibi Domine. 526
Psal. 101.
Tu autem idem ipse es. 14
Psal 103.
Hoc mare magnum, & spacioſũ. 672
Psal. 126.
Sicut sagittæ in manu potentis, ita filij excussorum. 649
Psal. 146.
Qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat. 674
Cant. 6.
Sexaginta sunt reginæ, octoginta concubinæ. 565
Esa 2.
Repleta est terra eius equis., & innumerabiles quadrigæ. 672
Esa. 7.
Requieuit Syria super Ephraim. 381
Esa. 13.
Vox multitudinis in montibus. 667
Esa. 40
Qui educit in numero militiam eorum, & omnes & nomine vocat. 974
Esa 65.
Puer cẽtum annorum morietur. 260 & 574.
Peccator centum annorum maledictus erit. 260. 574
Ierem 3.
Patrem vocabis me, & post me ingredi non cessabis. 224
Ierem. 12.
Pastores multi demoliti sunt vineam meam. 667
Ierem. 31.
Adducam eos per torrentes aquarum in via recta. 224
Factus sum Israeli pater. 224
Dan. 6.
Ingressus est Daniel domum suam, & tribus temporibus in die flectebat genua sua, & adorabat. 105
Dan. 10.
Princeps Regni Persarum restitit mihi. 435
Ose. 4.
Non visitabo super filias vestras, cum fuerint fornicatæ. 586
Ion. 2.
Erat Ionas in ventre piscis tribus diebus, & tribus noctibus, & orauit Ionas ad Dominum, &c. 105
Ion. 3.
Adhuc quadraginta dies Niniue subuertetur, & crediderunt viri Niniuitæ in Domino, &c. 508
1. Machab. 4.
Apparuit Iudas in campo cum tribus millibus virorum tantùm, qui tegumenta, & gladios non habebant. 647

Digitized by Google

1.Machab 5.

Dati sũt Simoni viri tria millia. 647

1.Machab 7.

Iudas applicuit in Adarsa cum tribus millibus virorum. 947

1.Machab. 9.

Iudas posuerat capra in Laisa, tria millia viri electi cum eo. 647

1.Machab.11.

Misit Demetrio Ionathas tria millia virorum fortium Anthiochiã. 647

1.Machab.12.

Retinuit secũ tria millia virorũ. 647

2.Machab.15.

Prostrauerunt non minus triginta quinque millia, præsentia Dei magnificè delectati. 666

Matth.1.

Ioram genuit Oziam. 526

A Dauid vsque ad transmigrationẽ Babylonis generationes quatuordecim. Matth 5. 526

Vox estis lux mundi. 674

Non exies inde, donec reddas nouissimum quadrantem. 202

Matth.8.

Ibi erit fletus, & stridor dentiũ. 340

Matth.10.

Vestri capilli capitis omnes numerati sunt. Matth. 13. 668

Simile est regnum cœlorum fermento, quod acceptum mulier abscondit in farina satis tribus. 242

Affert fructum aliud centesimum, aliud sexagesimum, aliud verò trigesimum. Ear. 4. 474

Dabat fructum, & afferebat vnum triceſimum, & vnum sexagesimũ, & vnum centesimum. 474

Mar.26.

Non in die festo. 489

Luc.10.

Designauit Dominus & alios septuaginta duos. 556

Mulier quædam Martha nomine, & reliqua. 490

Luc.11.

Si petierit ouum, nunquid porriget illi scorpionem? 348

Luc.12.

Capilli capitis vestri omnes numerati sunt. 668

Luc.14.

Iuga boum emi quinque. 458

Luc.15.

Quis ex vobis homo, qui habet centum oues, &c. parabolæ expositio. 571

Luc 23.

Ducebantur alij duo nequam cum Iesu, vt interficerentur. 75

Erat superscriptio scripta super cum litteris Græcis, & Hebraicis, & Latinis. Hic est rex Iudæorum. 105

Luc. 24.

Inuenerunt cõgregatos vndecim. 550

Ioan 2.

Propè erat Pascha Iudæorum. 489

Cum esset Ierosolymis in Pascha in die festo. 489

Ioan. 5.

Erat dies festus Iudæorum. 489

Ioan. 6.

Erat proximum Pascha dies festus Iudæorum. 489

Ioan 8.

Ego sum lux mundi. 139

Ioan 10.

Pastor propria oues vocat nõiatim. 674

Ioan.12.

Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, &c. 490

Ioan 13.

Ante diem festum Paschæ. 489

Ioan.19.

Erat Scriptum Hebraicè, Græcè, &

Digitized by Google

Latinè. 105

Act. 1.

Præbuit seipsum viuum post resurrectionem suam, in multis argumentis per dies quadraginta apparens eis. Act. 7. 507

Stephanus intendens in cœlum, vidit gloriam Dei, & Iesu stantẽ à dextris virtutis Dei. 577

Act. 12.

Erat Petrus dormiens inter duos milites, vinctus cathenis duabus. 74

Percussit Herodem Agrippam Angelus Domini, eò quòd non dedisset honorem Deo, & consumptus a vermibus expirauit. 73

Act. 21.

Tribunus apprehendit Paulum, & iussit alligari cathenis duabus. 74

Rom. 5.

In similitudienm præuaricationis Adæ, qui erat forma futuri. 280

Rom. 10.

Finis legis Christus, 606

I. Corin. 2.

Non iudicaui me aliquid scire inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum. 605

I. Corin. 11.

Vir quidem si comam nutriat, ignominia est illi. 599

I. Corin. 15.

Christus visus est Cephæ, & post hoc vndecim. 550

Gal. 4.

Qui de ancilla secundum carnem natus est: qui autem de libera per repromissionem. 568

Philip. 2.

In medio nationis prauæ, & peruersæ lucetis sicut luminaria in mundo. 674

I. Thes. 5.

Omnes vos filij lucis estis. 674

I. Tim. 5.

Qui bene præsunt presbyteri, duplici honore digni habeantur. 397

II. Tim 3.

Iamnes & Mambres restiterunt Moysi. 75

Tit. 1.

Cretenses semper mendaces, malæ bestiæ, ventres pigri. 426

Hebr. 12.

Deus noster ignis consumens est. 229 539.

Iacob. 3.

Nolite plures magistri fieri fratres mei. 667

Apoc. 7.

Audiui numerum signatorum centũ quadraginta quatuor millia. 663

Apoc. 9.

Dictum est locustis ne occiderent homines, sed vt cruciarent mensibus quinque. 454

Numerus equestris exercitus vicies millies dena millia. 431

Apoc. 11.

Dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus MCCLX. 489

Corpora eorum iacebunt in plateis ciuitatis magnæ. 612.

Et videbunt de tribubus, & populis, linguis, & gentibus corpora eorũ per tres dies, & dimidium. 612

Apoc. 14.

Agnus stabat supra mõtem Syon, & cum eo centum quadraginta quatuor millia. 664

Apoc. 21.

Ego sum Alpha, & O mega, primus, & nouissimus. 14. 638

Digitized by Google

PRÆFATIO.

NVMERVS est rationalis fabricæ naturale quoddam pullulans principium: mente siquidem carentes, vti bruta, non numerant: adeoque Numerus, principium eorum, quæ ratione attinguntur, esse probatur, quod illo sublato, nihil omnium remansisse, ratione conuincitur. Nec est aliud, ratione Numerum explicare, quam rationem seipsa vti, atque in sui naturali suprema similitudine cuncta figere. Quare Auenzoar Babylonij verbum fuisse scribit Albumasar, Omnia scire eum, qui nouerit Numerare. quod etiam diuinum Platonem respondisse refert Aristoteles, quærenti Neocli, quare homo sit animal sapientissimum, ac propè diuinum, & quare eidem potius quam cuiquam ex cæteris animantibus credendum sit; quia videlicet Numeros nouerit, quos, inquit, à natura hominis si remoueris, etiam ratio perpetuo perierit. Hinc Samius ille Pythagoras primus, & nomine, & re Philosophus, omnem veritatis inquisitionem in Numeris ponens, & Deum, & animas nostras, ac cuncta quæ sunt in Mundo, è Numeris constare profitebatur, ex quibus Arythmeticam sibi constituit omnium scientiarum matrem, sine qua nihil propemodum sciri dicebat: quam postmodum Plato ab Italicis Philosophis, qui Pythagoricorum præceptorum sectatores erant, edoctus, & clariorem reddidit, & apertiorem; tametsi, tam obscurè

Nic. Cus. exc. l. x. qui me inueniet. & de coniecturis. lib. 1. c. 4.

Nic. Cus. de docta ignorant. lib. 1. c. 11.

Digitized by Google

Numerorum mysteria tradidit, vt etiam initiatos ipsos videatur voluisse cælare, nedum profanum vulgus: ita visus est Dominicum
Matth. 7. Mar. 7. *præceptum haud quaquam aspernari, dicens: Non oportere sanctum iactari canibus, nec margaritas mitti ante porcos. occulta enim (dicebat ille) non debent communicari omnibus. Quare à maxima illorum parte lectorem excludit: vnde natum adagium, Platonicis obscurius esse numeris. quo vtitur Tullius ad Atticum scribens, dum rem obscurissimam esse, breuiter intendit significare. Nec à Platone dumtaxat occultam accepimus Arythmeticam istam; sed eandem probauerunt Aglaophemus, Philolaus, Iamblichus, omnésq; Philosophi, quotquot ad hæc vsque tempora numerantur, probabitque Doctorum omnium posteritas vsque ad fines seculorum. quandoquidem sine illa, nec rite quidquam dici potest, nec agnosci. è contra quod ab ea verum probatur, nullo potest redargui pacto. De hac re longo sermone scribit in Epinom. Plato, cum asserit inter omnes liberales artes, ac scientias contemplatrices, præcipuam maximéque diuinam esse Numerandi scientiam; nec artem, nec regimen, vllamve doctrinam posse sine Numeris stare. Quem Iamblichus volumine de Secta Pythagoræorum prosequitur. Nam Mundus vterque Numeris est dispositus, vt Timæus Locrensis, & Plato, ostendunt, circa quos Mundos tota naturalis versatur Philosophia. Quomodo enim Aristoteles (qui singularis videri voluit, priores confutando) aliter nobis in mathematicis Specierum differentiam tradere potuit, quam quod ipsas numeris comparat? quos ex nostris etiam primi, in tantũ secuti sunt, vt Aur. Augustinus, & post ipsum Boetius ille Romanorũ Litteratissimus, affirmarent indubie Numerum creandarum rerum in animo Conditoris principale exemplar fuisse. atq; in Numeris exempla indagandarum rerum per intellectum solerter Sapientes ipsi quæsierumt; & nemo antiquorum, qui magnus habitus sit, res difficiles, alia similitudine, quam mathematica, aggressus est: ita vt Carolus Bouillus astruat, Iacobum Fabrum per introductiones Numerorum, per Arythmeticæ præludia Pytha-*

Digitized by Google

gorico more, totius sui Philosophici profectus, ac litterarij studij exstitisse caussam; & Boetius asserere non dubitauerit, neminem diuinorum scientiam, qui penitus in mathematicis exercitio careret, attingere posse. sic enim scribit quodam loco: Qui spernit Mathematicas scientias, ei denuntio, haud rectè philosophandum. Constat autem sub mathematico genere, etiam Arythmeticam istam contineri. Caueas etenim, ne diuinam hanc, quam tractamus, mercatoriam esse censeas Arythmeticam: non mercatoriam quidem; sed illam cogites, de qua in Epinomide dicitur: Opus est Numeris, non his, qui corpus habent; sed qui omnem paris imparisve generationem, atque virtutem ad perficiendam, cognoscendámque rerum naturam conferunt. hi enim maximè omnium ingenium acuunt, memoriam confirmant, animum ad omnem speculationem actionémque promptissimum efficiunt, eorúmque consideratio fert in contemplationem diuini exemplaris, ac multorum reddit elegantissimas caussas: velut cur sint quatuor elementa, & septem planetæ, quid dicant qui Numerorum ratione carent? Illi verò dicunt, quaternarium corporibus ortum & interitum habentibus atque genitis & generantibus; septenarium verò accommodatissimum numerum esse corporibus ingenerantibus, neque similia sibi generantibus, cuiusmodi sunt cælestia; quia quaternarius primus numerus est qui generetur ab alio, & alium generet: fit enim à duobus bis, & generat octo acceptus bis. Septenarius solus est intra decem (hi autem sunt omnes numeri) qui neque generatur ab alio, neque alium generat: atqui quoniam linearis est, fitque ex unitatibus, illis maximè congruit corporibus incorruptilibus, quæ singula, suo quodque orbe vnum, consisterent. Sed his missis, Arythmeticæ perscrutemur originem. Sunt inter Ecclesiasticos scriptores, qui Pythagoram, Platonem, omnésque Græcos, qui habiti sunt diuiniores, omnem suam Philosophiam ab Hæbreis acceptam, Græcis asserunt tradidisse. De Pythagora Philosophorũ primo, & cæteris Græcis, scribit Numenius Apamensis Syrus, Philosophus

Orig. lib. cont. Celsum Augustin. in Ciuitate Dei lib. 8.

Digitized by Google

Pythagoræus, volumine de Bono, quod quæcumque Brachmanes, Magi Ægyptij, Iudæique inuenerunt, ea Græcè ipsi exposuerunt. Immo, si vera dicere licet, non est vsquam repertus Pythagoras quidquam rerum, aut diuinarum, aut humanarum vel à Græcis didicisse, vel à Romanis: sed (vt Antiphon edidit in lib. de Vita illorum, qui virtute præstiterunt) accessit discendi gratia Pythagoras ad Ægyptios & Arabas, & ad Chaldæos, postquam è Syria, quæ & est, & nominatur Iudæa, discessit. vnde Syrius ipse quoque tum appellabatur, quem alij Tyrium dixere, alij Tyrenum; vt Barbarum, non Græcum fuisse prædicarent hunc omnium Philosophorum primum. Quare D. Ambrosius Pythagoram genere fuisse Hebræum non obscurè tradidit. Cui suum addidit calculum Alexander lib. de Symbolis Pythagoricis, scribens, Pythagoram fuisse discipulum Iudæi cuiusdam Nazareti. Narratur quoque apud Clementem Alexand. discipulus fuisse Sonchedis Archiprophetæ Ægyptij, propter quem etiam fuit circumcisus, vt adyta ingrediens Ægyptiorum mysticam disceret Philosophiam. Plato autem discipulus fuisse dicitur Sechnuphidis Heliopolitani: quare in eius scriptis aperte testatur, illa, quæ sunt in Philosophia præstantissima, se à Barbaris esse mercatum; quos semper magni facit, vt qui meminisset se, & Pythagoram, plurima, illaq; nobilissima dogmata à Barbaris didicisse: & in Dialogo de Anima videtur Plato agnoscere prophetiam, introducens Prophetam, Lachesis orationem enuntiantem apud eas, quæ sortiuntur animas; & in Timæo sapientissimum introducit discentem à Barbaro. Cuias autem fuerit hic Barbarus edocent Iustinus Martyr in Paracleſi ad Gentes, Theodoretus de Curatione Græcarum affectionum, Eusebius Cesarien. de Præparatione Euangel. Aristobolus Iudæus ad Philomatrem lib. primo, & Hermippus in primo de Legislatoribus, ex Hæbreorum libris multa eum in suos transtulisse testantes. quod quidem fieri potuisse temporum ratione monstratur: quandoquidem Mosaica volumina ante Alexandrum, & ante Per-

Digitized by Google

ſarum imperium traducta fuerunt. Audias Origenem, cuius hæc ſunt verba lib. 6. contra Celſum, græcè quidem, ſed in hunc ſenſum: Illud, inquit, nolim inficiari, ſententias illas, quæ in Phædro leguntur, Platonem hauſiſſe ab aliquibus Hebræis; aut vt quidam ſcripſerunt, etiam lectis Prophetarum libris, inſeruiſſe diſputationibus ſuis quædam de ſupercæleſtibus, vt illud: Supercæleſtia loca è noſtris Poëtis cecinit nemo, neque in poſterum pro eorum dignitate decantaturus eſt; & quæ deinceps ſequuntur. in quibus & illud: Subſtantia enim quæ nec calorem, nec figuram admittit, nec tangibilis eſt, animæ haud dubia gubernatrix, ſola mente conſpicitur, circa quam veræ ſcientiæ genus hunc obtinet locum. Hactenus ille. Iam verò etiam apud Petrum Crinitum lib. de Honeſta diſciplina hunc in modum de Pythagora, & Platone diſſerit Io. Picus vir vndecunque doctiſſimus: Pythagoræ diuina illa Philoſophia, quam Magicen nuncuparunt, magna ex parte ad Moyſis diſciplinas pertinebat, vt qui ad Hebræos quoque, eorúmque doctrinas in Ægyptum vſque perrexerit, pluráque illorum ſacra, atque myſteria intellexerit. Nam Platonis etiam eruditio, vt conſtat, ad Hebraicam ferè accedit veritatem, ex quo permultieum germanum Moyſen dixerunt, ſed græcè loquentem. Hæc ibi. Liquet profecto Platonem quoque ipſum in Ægypto peregrinatum, ibique non magis Ægyptiorum, quam Iudæorum ſcientias audiſſe. quod aſtruens Clemens Alexan. Stromatum lib. 1. Platonem vocat Hebræum Philoſophum. Notum ſanè Numenij Philoſophi verbum: Quid eſt Plato, niſi Moyſes atticiſſans? Nec alicui ignotum eſſe dixerim illud de Philone Iudæo Platonis diſcipulo: Aut Plato Philoniſſat, aut Philon Platoniſſat: tanta eſt ſimilitudo & ingenij, & dictionis cum Platonica. Exſtat apud Hebræos, vt idem Picus in Heptaplo teſtatur, Salomonis illius, cognomento Sapientiſſimi, liber, cui Sapientia titulus, non qui nunc in manib. eſt Philonis Alexandrini opus, ſed alter Hieroſolyma, quam vocant, ſecretiore compoſitus lingua, in qua vir naturæ rerum, ſicuti pta-

Digitized by Google

tur, interpres, omnem se illiusmodi disciplinam fatetur de Mosaicæ legis penetralibus accepisse. Quod si rudis ac popularis in suis libris apparet Moyses potius, quam Philosophus, vel Theologus, aut magnæ alicuius scientiæ artifex; reuocemus eo mentem, fuisse veterum Sapientum celebre institutum, vt res diuinas dissimulanter scriberent; hinc appellata mysteria, nec mysteria, quæ non occulta. Arcana enim sermonibus proponuntur obscuris; tum quia (vt admonet Mercurius Trism. in Asclep.) religiosus sermo, & Diuinitate plenus multorum publico interuentu violatur; tum quod Diuina nequaquam percipi possunt, nisi ab his, vt docet magister noster Christus, qui habent aures audiendi, quos videlicet Deus elegit ad intelligenda sanctissima mysteria: nam vulgarium animarum oculi Diuinitatis radios sufferre minimè possunt. Quod Moysis etiam ostenditur exemplo, in cuius cornutam faciem aspicere non poterat populus, nisi prius obuelata fuisset. Quare tam Plato, quam Dionysius ille Areopagita, prohibuerunt hæc mystica hù, qui eleuationes intellectuales ignorant, propalari, quia his nil magis risu dignum, quam hæc alta videtur. Animalis enim Homo, vt audisti, Diuina non percipit; sed exercitatum in his habentibus intellectum, nihil occurreret desiderabilius. Verum quam eruditus fuerit Moyses in vniuersa Ægyptiorum doctrina, testantur Clemens Alexandrinus, & Philon Iudæus, his fermè verbis: Moyses ætate grandior cùm esset, Arythmeticam, & Geometriam, Rythmicam, & Harmonicam, & præterea Medicinam simul, & Musicam doctus est ab his, qui erant insignes inter Ægyptios; & præterea eam, quæ traditur per symbola, seu signa, Philosophiam, quam in litteris ostendunt Hieroglyphicis. Alium autem doctrinæ orbem, tam quam puerum regium, Græci eum docuere in Aegypto. Didicit autem litteras Aegyptiorum, & rerum scientiam à Chaldæis, & ab Aegyptijs. In Apostolorum quoque Actis Stephanus testatur Moysen ornatum fuisse cognitione multarum disciplinarum, & artium, è priscorum monumentis petitarum; quas non attingat

Digitized by Google

litteratorum quilibet: ait enim: Et eruditus erat Moyses in omni Ægyptiorum sapientia. Eupolemus autem in libro de Iudææ Regibus dicit, Moysen primum fuisse Sapientem, & Grammaticam primum tradidisse Iudæis, & Phœnices accepisse à Iudæis; Græcos autem, à Phœnicibus. Ad eorum autem deductus naturam, auxit prudentiam eam, quæ erat sui generis; & maiorum suorum æmulatus est doctrinam, adeo vt etiam Aegyptium, qui Hebræum inuaserat, percutiens interfecerit. Aiunt autem Mystæum solo verbo occidisse Aegyptium: sicuti certè postea Petrus in Actibus Apostolicis fertur, eos, qui pretium agri sibi vsurpauerant, & erant mentiti, verbo interfecisse. Artapanus quoque, in opere de Iudæis, Moysen refert in custodia inclusum à Nechefre Rege Aegyptiorum, eo quod peteret, vt populus liberaretur ex Aegypto, noctu aperto carcere Diuina voluntate egressum, cùm in regiam accessisset, dormienti Regi adstitisse, ac eum excitasse; illum autem eo, quod factum fuerat, stupefactum, iussisse Moysi, vt diceret nomen eius qui miserat; & illum quidem cum ad aurem se inclinasset, dixisse; Regem autem, cum audijsset, mortuum cecidisse; cùm autem eum Moyses tenuisset, rursus reuixisse. Patet igitur, qualis, quantúsque fuerit Moyses in omni doctrinæ genere. Quoniam verò haud me fugit, quod ab aliquibus imperitè tumultuantibus iactatur, oportere videlicet in his duntaxat hominem versari, quæ necessaria sunt, & quæ fidem contineant; externa verò, superuacaneáque transilire, quæ nos frustra conterunt, & detinent in his, quæ nihil conferunt veritati: operæpretium facturum me existimaui, si notum fecero, quàm sit vtile, quámque Theologo necessarium, Numerorum cognitam habere naturam. Possem ego quidem non paucos locupletissimos auctores in medium adferre, qui hoc ipsum sensere; sed mihi nunc sit instar omnium auctoritas sancti & magni viri Augustini, qui in libro 11. Ciuitatis Diuinæ hæc scripsit: Numeri ratio contemnenda nequaquam est, quæ in multis sacrarum Scripturarum locis, quam

Exod. 2. cap. 5.

Digitized by Google

magni sit æstimanda elucet diligenter intuentibus Nec frustra in laudibus Dei dictum est: Omnia in Mensura & Numero, & Pondere disposuisti. Et de doctrina Christiana libro secundo: Numerorum imperitia multa facit non intelligi, translatè ac mysticè posita in Scripturis. Ingenium quippe, vt ita dixerim, non potest non moueri, quid sibi velit, quod & Moyses, & Helias, & ipse Dominus noster quadraginta diebus ieiunauerunt: cuius actionis figuratus quidam nodus, nisi huius Numeri cognitione, & consideratione, non soluitur. Et infra: Multis, atque alijs Numerorum formis, quædam similitudinum in Libris sanctis secreta promuntur, quæ propter Numerorum imperitiam legentibus sunt clausa. In libro denique Quæstionum super Genesim, dum loquitur de Israëlitico populo ingrediente Aegyptum, hæc in medium affert: Videndum est, quid sibi velit, quod cum Ioseph, & filij eius non amplius, quam octo commemorentur; Benjamin verò, & eius filij simul vndecim reperiantur, non decem & nouem omnes, sicut sunt octo & vndecim, sed decem & octo referantur in summam; & postea Joseph cum filijs suis non animæ octo, sed nouem fuisse dicantur, cum nouem inueniantur. Hæc, quæ indissolubilia videntur, magnam continent sine dubitatione rationem: sed nescio vtrum possint cuncta ad litteram conuenire, præcipuè in Numeris, quos in Scripturis esse sacratissimos, & mysteriorum plenissimos, ex quibusdam, quos inde nosse potuimus, dignissimè & firmissimè credimus. Ex his etenim signantur mysteria, reconditam quæ continent doctrinam de Christo, & Ecclesia, de Euangelio, & rebus similibus alibi in Scriptura proditis, & comprobatis. Qua quidem ratione Christus, apud Matth. cap. 12. tres dies, quibus Ionas fuit in ventre Ceti, docet præsignasse mysterium mortis, ac sepulturæ suæ ad triduum, & glorioſæ deinde resurrectionis. Et

Exo. 25. Cap. 3. *in Veteri Testamento, Propitiatorium longitudine duorum cubitorum & semis fieri demandatum, quo Christum Hominem demonstraret. Quod & apud Apostolum Epist. ad Rom. habetur:*

Qui

Digitized by Google

Qui quidem licet verus esset Homo, quem proposuit Deus propitiatorium per fidem in sanguine eius; aliquid tamen habuit quod humanam naturam excederet, tria tamen non exæquaret. nam Pater eo maior est. Idem Paulus epist. ad Hebræos interpretatur, in eo quod Pontifex semel tantum in anno ingreditur in Sancta Sanctorum, latuisse mysterium, quod Christus semel esset moriturus, seq; ad expiandum peccatum humani generis oblaturum victimam. Ioannes capite 5. prioris epist. tria recenset, quæ testimonium de Deo dant in terra, Spiritum, dico, Aquam, & Sanguinem, subindicans in illis mysterium Triadis esse in Diuinitate repositum. Neque tamen quouis loco, aut quolibet Numero sunt vestiganda mysteria; sed sunt diuinæ quædam Numerorum virtutes religione, ac rerum ipsarum ordine celebratæ, quas qui intelligit, ad arcana secretiora penetrare vel facile poterit. Nos quidem quæ potuimus apud multos eosque probatos Auctores obseruare, his collecta commentarijs digessimus, & studioso Lectori vno quasi obiutu intuenda proposuimus, describentes mysteria.

Ioan. 14. cap. 2.

Vnitatis pag. 13. & sequen. 65. 78. 80. 89 92. 93. 95. 98. 99. 173. 174. 175. 176. 183. 193. 194. 245. 262. 269. 365. 367. 368. 499. 500.

II 32. 38. 48. 55. 59. 62. & sequen. 95. 98. 153. 196. 248. 269. 345. 365. 500.

III 8. 66. 68. 72. 82. 95. & seq. 245. 246. 251. 269. 287. 366.

IV 3. 38. 98. 193. & seq. 262. 287. 366. 644.

V 98. 99. 249. & seq. 366. 452. 454. 455.

VI 256. 262. 263. 264. & seq. 284. 385. 366. 610.

VII 3. 69. 98. 99. 282. & seq. 346. 366. 534. 559. 628. 630.

IIX 256. 322. & seq. 346. 366. 564.

IX 113. 246. 332. & seq. 366. 517.

X 196. 355. & seq. 377. 503. 559. 573. 619.

XI 377. & seq. 559. 561.

XII 98. 256. 287. 377. 386. & seq.

XIII 399. & seq.

XIV 401. & seq.

XV 261. 406. & seq. 595.

XVI 411. & seq. 345. 486.

XVII 416. & seq. 595.

Digitized by Google

XIIX	276. 421. & seq. 614.
XIX	423. 424.
XX	256. 424. 481. 382. & seq. 596.
XXI	434. 435.
XXII	436. & seq.
XXIII	441. & seq.
XXIV	38. 443. & seq. 602.
XXV	345. 449. & seq. 583.
XXVII	247. 458. & seq.
XXIIX	464. & seq. 645.
XXX	473. & seq.
XXXII	486. 487.
XXXIII	487. 488.
XXXIV	488. & seq.
XXXV	492. & seq. 583.
XXXVI	345. 496. & seq.
XXXVIII	499. & seq.
XL	499. 500. 501. & seq.
XLII	512. & seq.
XLV	516. & seq. 583.
XLVI	277. 527. & seq.
XLIX	69. 345. 567.
L	66. 69. 531. & seq. 579. 619.
LIV	462.
LX	216. 540. & seq.
LXIII	345. 567.
LXIV	345. 462.
LXX	547. & seq.
LXXII	554. & seq.
LXXV	557. & seq.
LXXVII	232. 558. & seq.
XXC	216. 247. 562. & seq.
XXCI	245. 345. 566. 567.
XXCVI	568.
XC	568. & seq.
XCIIX	in Append.

Digitized by Google

XCIX	571.
C	197. 260. 367. 572. & seq.
CXII	580. 581.
CXX	262. 581. & seq.
CXL	405.
CXLIV	601.
CL	589. & seq.
CLIII	592. & seq.
CC	595. & seq.
CCXV	601. 602.
CCXVI	463.
CCLXXIII	436.
CCLXXVI	527.
CCC	481. 602. & seq.
CCCXIIX	609. & seq.
CCCL	611. 612.
CCCLX	276. 612. 613.
CCCLXV	613. & seq. Append.
CCCXC	569.
CIↃ.	614. & seq.
CIↃXXX.	616.
CIↃ XC.	617. 618.
IↃ.	619. 620.
IↃ C.	621. & seq.
IↃCLXVI	275. 623. & seq.
IↃↃC C.	633. & seq.
IↃCCXXIX	462. Append.
CC ∞.	636. 637.
C ∞.	569.
CIↃ.	197. 367. 637. & seq.
CIↃXCV.	641.
∞ CC.	642.
CIↃCC.	642. Append.

Digitized by Google

CIↃ CCLX. 642. 643.
CIↃ CCXC. 642 643.
CIↃ. C.D. 634.
CLↃ. IↃ. C. 644.
CIↃ IↃ CCXXIIX. 644.
CIↃ CIↃ. 646. 647.
∞ ∞ ∞ 647. 648.
∞ IↃↃ 649. 651.
IↃↃ. 649. & ſeq.
IↃↃ. XL. 652.
IↃↃ ∞ 71. 621. 653. & ſeq.
IↃↃ. CIↃ. CIↃ. 71. 537. 657.
CCIↃↃ 260. 658. & ſeq.
CCIↃↃ ∞ ∞ 661.
CCIↃↃ. CCIↃↃ. CCIↃↃ. 661. 662.
CCIↃↃ. CCIↃↃ. CCCIↃↃↃ 565.
CCCIↃↃↃ. CCIↃↃ. IↃↃↃ. CIↃ. IↃↃ. 663. 664.
CCCCIↃↃↃↃ. 659. 660.
CCCCCCIↃↃↃↃↃ. 659. 660.
De Millenarij cubo. 660. 665.
De Maioribus numeris. 666.
De Multitudine 46. 666. & ſeq.

Digitized by Google

DE VNITATE.

VNITAS numerorum fons, & origo, Diuinæ creaturarum origini, æternóque principio similis esse videtur: per ipsam enim humana mens in Dei contemplationem congruenter tolli potest. Deum autem dicentes Vnum, non numero, sed simplici vniuersitate intelligi volumus. Si quis enim dicat Vnum hominem, aut Vnum equum, hic Vnum pro numero posuit, quia possit & alter homo, vel equus esse, & tertius: vbi autem secundus, vel tertius adiici non potest, Vnus si dicatur, non numeri, sed vniuersitatis est nomen. Deum quoque dicimus Vnum, non quid sit exprimentes, sed quomodo sit id quod est enunciantes. Porro si Pythagoricum, vel etiam Academicum percunctleris: Quid est Deus? respondebit non solùm à se tibi non posse dici quid sit; sed neque à te hoc iure quæri, cùm hæc de illo sit indigna quæstio, qui super omnem essentiam, supérque omne intelligibile est; hoc à se duntaxat posse asseuerari, esse illum Vnitati simillimum, immo essentialiter, & simpliciter esse Vnum, à quo, & per quod, & in quo, & ad quod omnia sunt, & ordinantur, & permanent, & continentur, & implentur, & conuertuntur; esseque primum Vnum; & primum Ens. Sanè Xenophanes ille Parmenidis Præceptor, & idem Pythagoræ coæuus, quamquam vniuersa cælare mos illorum fuit; tamen visus est perspicuè nobis explanare, quid ipsum Vnum esse intellexerit de quo in re-

Io. Picus libro de Ente, & Vno.

Digitized by Google

rum principijs verba fecerit. Dixit autem illud Vnum esse Deum, quo liquidius Pythagoræ arcana nobis patefiunt, cum statuit, Infinitum, & Vnum, & Numerum esse prima rerum principia. Nam perinde atq; Vnitas, numerorum; ita melior naturâ Deus, rerum omnium principium est. Et sicut ab Vnitate omnes numeri principium accipiunt; sic Vnitas Dei, vtpote principium & origo omnis creaturæ, genuit, peperitq; multitudinem entium, & in ipso creationis ordine itum est ab ente Vno in numerum entium. Atq; sicut Vnitas ab infinita Numerorum serie distat in infinitum, licet omnes numeri ab ipsa Vnitate suscipiant ortum; ita à creaturis, Deus. Nulla est. n. substantialis principij, & causse ratio ad suos effectus exteriores. Vtq hæc numeros omnes pares, & impares, ipsa neq; par, neq; impar sua indiuidua simplicitate complectitur; sic ille res omnes sua impartibili infinitate claudit, & continet. Et sicut à sola simplicissima Vnitate pares, impares ve numeri proficiscuntur; sic ab Vno rerum principio procedunt, tum quæ mortalis ac visibilis oculus noster cognoscit in mundo sensibili, tum quæ interna méntis acies in intellectuali prospicit mundo. Item sicut ab Vniuersi principio simplicia fiunt atque composita; ita & ab Vnitate, numeri simplices, & compositi. Simplices, qui Vnitate simpliciter constant, atque mensurantur, vt 3. 5. 7. atque similes; cõpositi vero, qui insuper quodam minori numero mensurantur, vt 4. binario 6. binario, atq; ternario. Et sicut omnis numerus non aliunde, quã Vnitatis participatione, & subsistit, & Vnus est numerus, adeoq; naturali quodammodo Vnitati cohæret, vt ab ea conuelli ac dissparari nequeat: ita & intellectus noster, præcipua quadam & perpetua intentionis vi, in summam illam recurrit Vnitatem, vt totius suæ substantiæ, atque scientiæ initium, illique inseparabiliter cohæret, atque inseritur, illam iugiter admirans ac contemplans. Et quemadmodum à Deo quoquo modo vniuersæ creaturæ fœcundissimo progressu substantiam habent; pari analogia ab impartibili Vnitate, quasi suo quodã motu, omnis procedit numerorum chorus, cum aliud esse non possit omnis numerus, quam

Digitized by Google

Vnitas. habet enim denarius id quod est ab Vnitate, sine qua nec numerus quidem vnus, nec denarius esset. quod n. est denarius penitus habet ex Vnitate; neq. est quid aliud ab Vnitate; nec est quidquam recipiens ab Vnitate, quasi sibi prater Vnitatem, esse aliquod conuenire possit: sed omne id quod est, Vnitas est. Quod & Plato testatur in Parmenide, per Vnum intelligens esse diuinum, in quo omnia vitam habent, tãquam rami in radice. Et licet vniuersæ creaturæ inter se genere, specie, numeróque sint differentes; vnicum tamẽ habent esse in ipso primo, nõ secus ac radij solares in ipso sole, & riui in fonte, & virtutes in sapientia. Ex quo quidẽ sequitur oẽs creaturas non à seipsis, sed à Deo bonorũ omnium fonte, existentiã habere. Quare Luciferum de cælo cecidisse ferunt hac potissimè caussa, quod fortitudinem suam, non ab ipso Deo, à quo cuncta bona, tanquã fonte perenni, promanãt, sed à seipso proficisci, sibi persuasit, pro certoq. habuit. Quod. n. nullus numerus seipsum secundum se metitur, sed id soli tribuitur Vnitati, quis hinc apertè non videat, creaturas, nec ex seipsis esse, nec item per seipsas conseruari? Audi Iamblichum hac in re à Proclo quoque comprobatum: Omnia ex Deo ita sunt, vt nusquam vel minima quæque deserantur à Deo. vbiq. n. Diuina viget Vnitas, per quam res quæque consistunt, ac perpetuo quodam, intimóque circulo ad Deum ipsum, à quo, & in quo sunt, mirabiliter reuoluuntur: alioqui in nihilum repentè prorueren. Ab Vnitate Diuina cuncta prodeunt, prodeuntiáque Vnitatem quandam ipsis impressam retinent Diuinæ Vnitatis imaginem, qua & reuocantur in illam, & reuocata perficiuntur. Hæc Iamblichus. Ad hæc, quod Vnitatis virtus in numeris non euacuari dignoscitur, etiam quocumq; assignato numero, item nec magnitudinis quacunque posita sectione, illud in symbolo exprimunt, Diuinam virtutem in creaturis non terminari, magnitudinem item, atque perfectionem à creaturis non absumi; tametsi ab eadem suam habeat quæque creatura perfectionem. Quod verò vnitas in se ducta se ipsam producit, in alium verò ducta, numerum ipsum in suo statu conseruat,

Nic. Cus. de filiatione Dei.

Carol. Bouil. de oppositis c. 10.

Io. Laurentius Ananias de natur. Dæmonum, lib. 2.

Digitized by Google

quid hoc est aliud, quàm Deum Optimum Maximum semper esse seipsum, cùm Diuina virtus sit tamquã centrum in circulo? Quemadmodum enim circulus super centro mouetur, centrum autem, cum sit indiuisibile, immobile vtique est: ita omnis dispositio & motus à Deo est, & ipse immobilis est, iuxta illud Boëtij de Cõsolatione. li. 3.

22. q. 4 c. in cõ. nut.

O qui perpetua mundum ratione gubernas,
Terrarum, cælique sator, qui tempus ab æuo
Ire iubes, stabilisque manens das cuncta moueri.

Diuinæ igitur Vnitatis emanationes intra se immanentes, sunt semper eædem; verùm extra lucent, iuxta suscipientium naturam, nihil tamen suscipientes mutationis, dũ per Vnitatem ducuntur. At cùm per binarium, aliumve numerũ suscipiũt multiplicationẽ, tunc alterationibus corruptionibúsq. materiæ mancipantur. Sũt igitur omnia in Deo immutabilia, sicut in Vnitate, numeri sine alteratione; in seipsis verò semper aliquo modo mutabilia, tum respectu suæ naturæ, tum etiam respectu nostræ cognitionis. Est. n. in Deo Iustitia, Vltio, Vindicta, Clementia, Misericordia, quoad nos quidẽ diuersa; in ipso autem eadem prorsus, ac indifferentia, quoniã Diuina Virtus nihil extra se recipit. Quod plane Clemẽs Alex. hæc scribens Stromate quinto testatur: Deus, inquit, est impatibilis, iræq. expers, & cupiditatis, & non per eam est metus expers, aut declinat quæ sunt molesta & grauia; sed neq; est tẽperans, aut imperat cupiditatibus, neq; n. in graue aliquod, aut molestum Dei natura incidit; neq; fugit Deus timorẽ, sicut nec concupiscit Quoniam verò qui Deo adhæret, Vnus spiritus efficitur cũ illo, mysticè apud nos etiã dictum est illud Pythagoricum, Oportere hominẽ fieri Vnum. Eadem fermè scripta reliquit Origenes Adamantius, cuius ego, ne plura dicerem, verba subieci: Vide si non hoc ipsum ad laudem pertinet iusti, quod dicitur de Elchana: Erat vir Vnus. Nos qui adhuc sumus peccatores, non possumus istum titulum laudis acquirere, quia vnusquisq; nostrũ non est vnus, sed multi. Intuere namque illius vultũ nunc irati, nunciterum tristis paulò post rursum gaudẽtis, & iterum turbati, & rursũ leniũ,

Origenes hom. vni. in li. Reg. explicans, id quod habetur in cantic. Anæ: Erat vir vnus.

Digitized by Google

in alio tempore de rebus Diuinis, & de vitæ æternæ actibus consulentis, paulo post verò vel quæ ad auaritiam, vel quæ ad gloriam sæculi pertinent molientis. Vides quomodo qui putatur Vnus, verè non est vnus: sed tot in eo personæ esse videntur, quot mores conspiciuntur, quia, & secundum scripturas, insipiens sicut Luna mutatur. Vnde & Luna cùm videatur vna esse per substantiæ immutationem, tamen à semetipsa semper ipsa alia est, sempérque diuersa. Et sic etiam in ipsa constat, quod Vna, multæ sint. Sic & nos, qui adhuc insipientes & imperfecti sumus, quia semper mutamus sententias, & semper diuersa cupimus & sentimus, & quod Ieremias Cap. 9.
diceret, de malo ad malum egredimur. s. de cogitatione in cogitationem, de desiderio in desiderium, de peccato in peccatum, Vnus dici non possumus. De iustis autem non solum per singulos Vnus dicitur, verùm etiam omnes conuenienter Vnus nominantur. Cur enim Act. 4.
omnes non dicuntur Vnus, quorũ cor & anima vna esse describitur? Vnam semper omnes sapientiam meditantur, Vnum sapiunt, Vnũ sentiunt, Vnum Deum venerantur & colunt, Vnum IESVM Christum Dominum confitentur, Vno spiritu Dei replentur? Vnde meritò, & ipsi omnes non solùm Vnum; sed & Vnus dicuntur; sicut & Apostolus designauit dicens: Omnes quidem currunt; sed 1. Cor. 9.
Vnus accipit palmam. Vides apertè quia omnes iusti, Vnus est, qui accipit palmam; Verè enim imitatur iustus, qui talis est, Vnum Deut. 6.
Deum. Nam vt ego arbitror, cùm per Prophetam dicitur: Audi Israel, Dominus Deus tuus, Vnus est Deus: non tantùm numero, Vnus designatur vtique, qui supra omnem numerum esse credendus est; sed per hoc magis Vnus dici intelligendus est, quod numquam à semetipso alter efficitur; hoc est, numquam mutatur, numquam in aliud vertitur: sicut de eo Dauid protestatur dicens: Tu autem Psal. 101.
idem ipse es, & anni tui non deficient. Sed & illud in hunc sensum respicit: Ego sum Dominus Deus vester, & non mutor. Immutabilis igitur est Deus, & per hoc Vnus dicitur, quod non mutatur. Malac. 3.
sic ergo & imitator Dei iustus, qui ad imaginem eius conditus

Digitized by Google

est, Vnus etiam ipse cum ad perfectum venerit, appellatur, quia & ipse cum in virtutis summa constiterit, non mutatur; sed Vnus permanet semper: nam dum in sceleribus versatur vnusquisque, per multa diuiditur, & in diuersa dispergitur: & dum in multis est vitiorum generibus, dici non potest Vnus. Igitur quia secundum mirabilem hanc Vnitatem Vnus est iustus, immo & plures iusti

1. Cor. 1. *Vnus sunt: ideo & Sanctus Apostolus omnem cohortatur Ecclesiam dicens: Vt idem dicatis omnes, & non sint in vobis schismata. Hæc Origenes. Cum omnes numeri in se ducti non ijdem vmquam, sed alij semper fiant producti, sola (vt diximus) Vnitas æterna immutabilis per se, suapteque natura, eiusdem, & semper sibi similis, consentientisque est substantiæ, sibi constans, sibique æqualis semper, omnino eadem, nulli obnoxia varietati, nullam inuehens alterationem, etiam si in se ipsam acuatur. Et quid hoc aliud, quam IESVM Christum Filium Dei vnigenitum, ex Patre natum, ante omnia secula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum non factum, esse consubstantialem Patri? Vnum inquam, de Vno, quia & splendor Vnus est lucis, & Vnum est Verbum cordis, nec in numerum pluralem defluit incorporea generatio, nec diuisionem patitur, vbi qui nascitur, nequaquam à generante separatur. Vnicum dico, vt menti, sensum; vt sapientiam, sapienti; vt cordi, verbum; vt forti, virtutem. Sicut nullum numerum affirmare poteris supremum esse Vnitatis partum: ita & creaturam nullam ritè obijcias fœcundorum Diuinæ Bonitatis processuum periodum, quæ vel diuinam sistat omnipotentiam, vel id sit, quidquid posse Vis illa indefessa & semper plena creditur. Vniuersi principio etiam similis ob id esse Vnitas videtur, quod licet cunctis numeris ortum esse à sola simplicissima Vnitate, nemo nesciat; difficile tamen dictu est, qua emerserit latebra Vnitas: origo enim eius aut est profectò nulla, aut ipsa sibi fons est, seque æternam ante cunctos numeros progenuit, è semetipsa incognito ortu prodijt, & in sua Vnitate perstitisse pro-*

Digitized by Google

batur. Quis enim commodè expresserit, quanto tempore ante dualitatem cæteroſque numeros ſeipſam produxit? Vel quis generationem enarrabit Filij Dei? Præterea cum Vnitas det eſſe numeris, ſequitur vt omnia quæ de numeris dicuntur, ab Vnitate, veluti ſuo principio, naſcantur, nam iuxta proloquium: Quod à nullo habet vt ſit tale, plenius & hoc habet, quam, quod ab alio: & Propter quod quodque tale, illud magis. Vnitas igitur eſt trigonus, tetragonus, Pentagonus, radix, pyramis, cubus, circulus, & ſphæra, atque in omni genere, quod imperfectionem non admittit, in illa iure locari poteſt, & debet: nam laterculus, aut altera parte longior eſſe non poteſt Vnitas, vt quæ imperfecti nihil admittat, quæ prima perfectorum eſt numerorum, non ſolùm omnis perfectionis abundè capax; ſed à ſe in omni perfectionis genere perfectiſſima, & abſolutiſſima: Quemadmodum igitur, ſi quid artificioſum & notatu dignum in numeris inueniatur, omne illud ab Vnitate eorum principio naſcitur: ſic Deus eſt Sapiens, Bonus, Verus, & ipſa Sapientia, ipſa Bonitas, ipſa Veritas: & quæcunque habent creaturæ eius virtutes quaſi per partes diſtinctiuè, habet ipſe ſolus altiori quodam modo: & has perfectiones habent creaturæ eius, quia ipſe has tribuit eis: quoniam & ipſe Bonus, & creaturæ eius bonæ; quia Sapiens, ſapientes; quia Verus, veræ; & ſimiliter de alijs: Verumtamen Deus, propriè habet eas; creaturæ autem, ſecundum participationem. Quidquid enim in Mundo pulchrum vſquam eſt, & admirabile, in eo ipſo fonte Deo, vnde hæc profecta ſunt omnia, longè melius, ſicut & Platoni placet, omnino id totum exſiſtit. Sed & ipſam Virtutem à Deo fonte manari, & ſine auctore Deo illam non poſſe ſeruari, teſtatur fatidicus Vates, loquens in perſona Iuſti de ſtatu ſuo: Conſerua, (inquit) me Domine. Nam qui Vnus poteſt aliquid ex ſe acquirere, is Vnus poteſt & illud per ſe ſibi conſeruare. Qui ergo petit à Deo conſeruari in ſtatu virtutis, ſignificat per hoc, quod nec à principio ipſam virtutem ex ſe acquiſiuit: qui autem recordatur

Carolus Bouil. de nu. præf. prop. 41.

Pſal. 15.

Digitized by Google

virtutem se consecutum, non virtute propria, sed Dei, non debet de ea superbire, sed magis demissus coram Deo incedere; sapius illud Apostoli cogitans. Non quia simus idonei cogitare aliquid à nobis, tamquam ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Et in Deuteronom. vox Dei est: Ne dicas in corde tuo, fortitudo mea, & potentia manus meæ fecit mihi virtutem hanc magnam; sed memoraberis Domini Dei tui, quia tibi ipse dat fortitudinem, & facere virtutem. Cæterùm quod numerorum quidam sunt quadrati, quidam trigoni, quidam cubij, ij démque quadrati, alij circulares, alij denique perfecti, quid hoc aliud, quam quod dicit Apostolus, quoniam alij datur per spiritum sermo sapientiæ, alij autem sermo scientiæ secundum eundem spiritum, alij fides in eodem spiritu, alij autem gratia sanitatum in Vno spiritu, alij verò operationes virtutum, alij prophetia, alij discretio spirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio sermonum? Quæ omnia operatur Vnus & idem Spiritus, Vna & indiuidua Vnitas, diuidens seorsum vnicuique, & dimetiens omnem creaturam, nec minus cuique dans perfectionem, iuxta creaturæ exigentiam & capacitatem. Vnitas igitur principium & finis omnium, neque ipsa principij aut finis patiens, ad summum nos ducit Deum, nostrumque intellectum à sequentium numero rerum, & potestatum separat, nec in inferiore post Deum gradu frustra eam desideraueris. Ab Vnitate nempe cuncta procreantur, omniúmque numerorum sola seminarium est, soláque mensura & incrementorum caussa, statúsque detrimentorum. Quæ tamen vbique pars est, vbiq; totum, dum per cuncta perpetua: neque enim quæ est ante extantia, & quę post assumpta non absconditur, potest non esse perpetua. Hæc illa est Mens è summo nata Deo, quæ vices temporum nesciens in Vno semper, quod adest, consistit æuo. Cúmque vt pote Vna, non sit numerabilis, innumeras tamen generum species & de se creat, & intra se continet. Hermes Trismegistus, per Vnitatis & numerorum analogiam, ad veram Vnitatem cogitandam, verósque naturæ

2. Cor. 3.

Cap. 8.

1. Cor. 12.

Macrob. lib. 1. de somno Scip.

Digitized by Google

numeros nos eleuans, hæc ſcribit in Pymandro: Vnitas omnium principium, radix atque origo; abſque vero principio nihil: initium autem eſt non principij, ſed alterius. Vnitas ergo eſt rerum omnium principium, omnémq; continet numerum, à nullo comprehenſa, omnémq; gignit numerum, ex nullo genita numero. Quidquid vtique genitum imperfectum, diuiduum creſcens, atque decreſcens: ei verò quod perfectum, nihil horum accidit: id ſanè quod augeſcit, virtute augetur Vnitatis; euaneſcit autem imbecillitate propria, cùm vlterius Vnitatem capere nequeat. Hæc tibi pro viribus imago Dei ſubſcripta ſit, quam ſi diligenter conſideraueris, oculiſque internis prænoueris, crede mihi fili, aſcenſum ad excelſa comperies. Hactenus Hermetis Crater. Quibus ſanè verbis nihil dici excogitatiuè potuit præſtantius ad Vnitatis præſtantiam commendandam, cum non ſolum Vna Vnitate rerum omnium originem & principium nobiliſſimi Philoſophi contineri velint; ſed in ea quoque ſimilitudinem ac imaginem Dei ineſſe, eámq; expeditiſſimam eſſe, vt antea demonſtratum eſt, cognoſcẽdi Dei rationem cæterarúmque rerum, quæ ſunt à Deo creatæ, ſi Vnum omnia eſſe prius cognitum fuerit. Ac Mundum quidem ipſum, quod eſt præſtantiſſimum & nobiliſſimum Dei opus, quem multi etiam Vnius ſolum Dei domicilium appellarunt, nullam ob aliam cauſſam adeo admirabilem eſſe Doctiſſimi quique tradunt, quam quod Vnus tantum ſit. Nã qui plures eſſe Mundos aſſerunt, ſine modó q; carent ignorantiæ. Si n. poſſet humanus architectus dominari materiæ, vbi plura feciſſet ædificia, quorum quodlibet in ſe foret Vnum, cuncta tandem ſepiret Vno. Deus autem cum ſit Omnipotens, materiæ vtiq; Dominus eſt: quare Vnum tantum protulit Mundum, ad cuius vniuerſi perfectionem vſus eſt omni eſſentia. integrum. n. haud quaquam eſſet, niſi compactum, & ex õib. partib. conſtitutum fuiſſet. Cum igitur quoduis corpus ſuum habeat propriũ à natura locũ, terram neceſſe eſt vndequaq; ad mediũ ferri, & aquã ſuper hãc vtpote leuiorem ſubſidere. Quod ſi plures fuiſſent conditi Mundi, terram eueniret multifariam igni & aëre ſuperiorẽ,

Digitized by Google

multifariam itidem fore inferiorem, quod de aëre & aqua intelligas necesse erit, quæ alicubi suis in locis à natura tributis erunt, alicubi non erunt. Quæ cum de sententia Philosophi fieri non possint, neque duos esse neque plures Deus statuit Mundos; sed vnum hunc ex vniuersa compactum substantia, in quo corpora iuxta naturæ legem, locorum differentijs sunt disposita. Præterea cum vnus tantũ sit motus cæli regularis, erit dumtaxat vnum primum mobile, & vnus Mundus. Nam si essent plures Mũdi, plures quoq; ac diuersi motus locique extra cælum essent; sed id abhorret natura. Vnus ẽt cum sit Artifex, Vnus secundum exemplar, productus est Mundus. Hic Vnus, ait Philo Alex. creatus est Mundus, quia & Vnus est illius opifex Deus, qui hac Vnitate opus suum sibi simile reddidit: nam sicut ipse Vnus est Deus, ita & vnico contentus Mundo, pluribus abstinuit, hoc.n. pacto concinnè in imaginis ac similitudinis Vnitate, veritatis & exemplaris natura elucet. Cum igitur Mundus quoad fieri potest, diuinum referat intellectum, adeò vt qui formas in hac materia conspicit, quasi diuinum in speculo contueatur vultum; illum ẽt repræsentat in ipsa infinita Vnitate omnium effectrice ac conseruatrice, qua nihil Deo similius, vt nec nix niui esse valeat. Quamobrem cum infinitus esset creationis actus, in Vnitate designatus est: nam cuncta creauit Deus simul, vt cum perfectorum perfectissima sit Vnitas, omnem prorsus creaturam non tantũ creando excederet, verum etiam in modo creandi, sui creatoris ostenderet excellentiam. Et ne hæc potius ex ingenij mei riuulo, quam ex veritatis clarissimis fontibus hausisse videar, maiorum dicta in medium afferam. Concilium Lateranense Romæ sub Innocentio III. celebratum, id comprobasse conspicitur, ex his verbis, quæ in primo capite illarum Sanctionum sunt posita: Deus Vnum vniuersorum principium, Creator omnium visibilium & inuisibilium, spiritualium & corporalium, sua omnipotẽti virtute, simul ab initio temporis, vtramque de nihilo condidit creaturam spiritualem, & corporalem, Angelicam videlicet & Mundanam, ac deinde humanam

Digitized by Google

quasi communem ex spiritu & corpore constitutam: hactenus Concilij verba, quæ habentur extra de sum. Trin. & fi. cath. cap. 1. vbi D. Abbas notat omnia simul creata. Nec nobis obstat quod habetur Gen. cap. primo sex diebus constructum Mundum, hominémq; sexta formatum die, cum hoc innuere videantur & verba Concilij, asserentia primo creatam spiritualem creaturam; postmodũ, corporalem; postremo, spiritualem & carnalem. Est enim humana rationalis fabrica ex spiritu constans & corpore, extra de celebr. Miss. capit. in quadam, & de hæreticis, cap. cum Christus, nam vt inquit Procopius, inter Græcos summus vir, quamuis omnia simul facta fuerint, haud tamen simul dici poterant cuncta, sed tali necesse fuit vti distinctione. Quemadmodum notant Glo. 35. dist. c. sexto die, & Panormit. in ant. de summa Trin. & fi. cath. asserentes oportere, vt primo dentur extrema, ad hoc vt postea detur medium. Dierum igitur numerus, non temporis gratia à Moyse fuit assumptus, sed vt doceret rerum creatarum quasdã conditiones & mysteria. Hinc Nicolaus de Cusa Cardinalis: Aliqua, inquit, participant lucem in infimo gradu, vt elementa; aliqua, in sensitiua; aliqua, in rationali. Per gradus exprimuntur hi dies: nam omnia fecit Deus simul. Dixit enim & facta sunt: sed explicatio gradualis describitur per Moysen in participatione lucis & diei. Hunc in modum loquitur Nic. At Aristides Adrianen. in Hymno ad Iouem confidẽter ait: Iupiter fecit omnia, & à Ioue facta sunt omnia, Fluuij, Terra, Mare, Cælum, & quæcumque inter hæc, vel supra, vel infra eadem exsistunt. Et post pauca, subiungit: Quæ quidem omnia non tanto temporis spacio, quanto nos de his disseruimus, absoluit; sed multo citius, quam vel excogitari possit, simul vt ista fabricauit, ritè singula diuisit. Posteaquam hoc modo, quasi quandam condidit vrbem, colonos deinde introduxit, vt cum distincta esset materia, & Mundus apparatus, gentibus illum repleret: cuncta ordine apte faciendo. Hæc ille. Non dissentiunt a nobis ex Hebræis qui melius senserunt: apud eos enim nominatissimus est Rabbi Moyses Ægyptius, qui

Lib. 3. ex cit. ecce Euangeli. 20.

Cap. 30.

Digitized by Google

Cap. 31. Gen. 1. lib. 2. Doctoris, hæc scribit: Quod debes scire est, quod illud quod dictum est: In principio creauit Deus Cælos & Terram, Sapientes dixerunt multis locis, quod eius expositio est: Cum Cælis & cum Terra, hoc est, quod Creator creauit cum Cælis quidquid est in Cælo; & cum Terra, quidquid est in Terra. Tu verò scis quia dixerunt, quod Cæli & Terra simul sunt creati, eo quod Pro-

Psa. 48. pheta dixit: Ego vocans eos stantes simul: omnia verò simul creata sunt, & omnia primo apparuerunt. Et assimilauerunt hanc rationem agricolæ, diuersa seminum genera seminanti simul in terra: pars autem oritur post vnum diem; alia verò pars post duos dies; alia post tres dies: sed omnia semina proiecta fuerunt vna hora. Secundum igitur hanc opinionem sine dubio solui poterit dubitatio illa, quæ inducit Sapientem quendam ad dicendum quod dixit, cui difficile fuit intelligere quomodo fuerit primus dies, & secundus, & tertius. Sapientes verò manifestè dixerunt de ratione lu-

Gen. 1. cis, de qua facta est mentio in lege, quia fuit creata in prima die, quod ipsa sunt luminaria, quæ creata fuerunt in prima die; sed Deus non ostendit ea vsque ad quartum diem. Hactenus Rabi

In Gen. Moyses. Hanc autem Rabinorum sententiam summopere laudat Greg. Mor. lib. 32. c. 10. Gulielmus Hamerus hebraicæ linguæ peritissimus, illam dicens non solum veritati consonam, sed etiam veritatem ipsam: nam &

August. in Gen. lib. 1. c. 15. Item in C. Dei lib. 11. c. 9. Deus (inquit ille) omnia simul creauit verbo suo, & imperij sui dicto. Nec ab his dissentit Diuus Augustinus, qui sex dierum enumerationem, non ad temporis retulit successionem, sed ad naturalem ordinem operum, qui diebus attribuitur, vel ad ordinem reuelationis sex operum, quæ Deus vnum post aliud Angelis reue-

Li. 1 par. 5. c. 4. lauit. Inde & Hugo, qui à Sancto Victore nominatur, hæc scribit libro De fidei sacramentis: Quod pertinet ad momenta temporum & interualla, & spatia, hoc veritati vicinius profitemur, quod simul in tempore Vno, & in principio temporis, quando tempora ipsa cœperunt, facta est, siue creata pariter rerum omnium visibilium materia, & inuisibilium in Angelica creatura, &

spirituali

ſpirituali natura, nec fuiſſe in tempore, nec cœpiſſe alteram ſine altera, nec prius quam alteram, ſed vtramque ſimul in tempore, & cum tempore. Illis etiam ſe opponens, qui Angelos arguunt per multa ſæcula ante mundum viſibilem extitiſſe, & computant ſpatia, & annos, & ſæcula quibus Deo ſeruierunt, hæc affert: Sed nos magis approbamus quod dictum eſt pro captu intelligentiæ noſtræ, ſalua arcanorum reuerentia, in quibus nihil temerè aſſerendum putamus, & ad hunc modum interim definimus, quod ſimul facta ſint omnia viſibilia & inuiſibilia, ſicut Scriptura dicit: Qui viuit in æternum creauit omnia ſimul. Vniuerſa quippe ſimul condita ſunt, quoniam & eodem tempore pariter cœpiſſe credimus & viſibilium omnium materiam, & inuiſibilium naturam: hæc ille. Eadem fermè leges apud Baſilium, Dionyſium, Bedam, Caſſiodorum, Albertum Magnum, & D. Thomam. Quamuis enim finita determinataque virtus in actione tempus exquirat, tamen hoc non poſcit infinita, qualis eſt Dei. Cuncta enim iuſſu produxit & verbo, dicente Pſalmographo: Ipſe, nempe Deus, dixit & facta ſunt. Quid dico: Dixit & facta ſunt? cum ſola cogitatio perfectum opus Deo ſiſtat, ac repræſentet? Vnde in libro qui inſcribitur Iudith. c. 9. legitur, quod cogitauit Deus, ac præſto fuerunt ſibi omnia, quæ fecit. Credibile eſt vtique Deum in agendo nequaquam tempus exquirere. Immo iniuriam Deo videntur inferre, qui ſummum æternumq; Opificem, niſi per tempus, & ſucceſſione operari poſſe contendunt. Deus, inquit Nicol. de Cuſa, omnia ſimul creauit: Opera enim Omnipotentis non cadunt ſub tempus, ſeu moram. Tale quid loquitur & Sanctus Ambroſius exponens Moyſis Geneſim his verbis: Pulchrè addidit de celeritate conditionis: Fecit, ne mora in faciendo fuiſſe exiſtimaretur, vt vel ſic intelligerent homines, quam incomprehenſibilis operator eſſet, qui tantum opus breui exiguoque momento ſuæ operationis abſolueret, vt voluntatis effectus ſenſum temporis præueniret. Nemo operantem vidit, ſed agnouit operatum. Vbi igitur mora? cum legas:

Contra Hieron. cõ. Epiſt. ad Titum & Ambr. li. 1. hexameron. Hugo de ſacram. fidei lib. 1. part. 5. c. 5. Eccleſ. 18.

Tho. p. 1. q. 61. art. 3.

Pſal. 148.

Excitat. lib. 7.

Exam. lib. 1. c. 3. Gen. 2.

Digitized by Google

Psal.148. *Quia ipse dixit & facta sunt, ipse mandauit, & creata sunt? Nec artis igitur vsum, nec virtutis expendit, qui momento suæ voluntatis maiestatem tantæ operationis impleuit, vt ea quæ non erant, esse faceret tam velociter, vt neque voluntas operationi præcurreret, neque operatio voluntati. Idem etiam explanans illud Prophetæ Regij: Principio Domine Terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt Cæli; Simul illud, inquit, aduerte, quia Propheta Dauid Terram priori loco nominauit, & post eam credidit opus esse Domini declarandum. Quando enim dixit: Et facta sunt; nihil interest quid prius exprimas, cum simul vtrumque sit factum. Eorum igitur refellenda simplicitas, qui existimant sex diebus, aut certo vtique tempore conditum Mundum, cum totus Mundus sit vicissitudo dierum ac noctium, quam Solis motus super terram, sub terramque meantis necessariò conficit; Sol autem pars Cæli censetur, vt fateri necesse sit tempus esse Mundo posterius, quippe quod Mundi est effectus. Cæli siquidem motus temporis indicauit naturam. Accedit ad hoc, quod, vt docet Hiarchas Gymnosophista, Brachmanorum Princeps, non debebant huius mundani animalis membra produci seorsum, sed simul. Animal quippe Mundum esse nullus antiquorum fuit inficiatus; præcipuè Plato, à quo non discrepat Aurel. Aug. Sed vt quod diximus, haud ex humanis figmentis inuentum putetur, nisi etiam Mosaïcis sententijs videatur fuisse constructum, eundem audias, qui diuersis diebus creatum Cælum, & Terram, virgultum, herbam, totámque narrauerat fabricam, simul Vno eodémque temporis atomo cuncta producta subiungentem his ferè verbis: Istæ sunt generationes Cæli & Terræ quando creatæ sunt, in die quo fecit Dominus Cælum & Terram, &c. Quod ideò dictum est, vt quomodo possemus, cogitaremus simul cuncta Deum effecisse, quamuis superior sex dierum enumeratio, veluti temporum interualla ostendisse videretur. Ad hoc ergo pertinere crediderim quod scribit D. Aug. Diuinam. s. paginam aliquando tamquam infirmis infirmiter*

Psal.101. Li.1.c.6. Hexam.

Plato in Timæo.

Gen.2.

Aug. de Gen. ad litterã li. 5.c.6.

Digitized by Google

loqui, & tamen aliquid innuere quod intelligat, qui valuerit. Quare diuina oracula expendens disertissimus Iudæorum Philo: Ne suspiceris, inquit, intra certa temporis spatia lumen aliquid facere; sed ignota, incerta, inscrutabilia, incomprehensibilia humano generi esse illius opera, subinfert has voces Propheticus sermo: Hæc sunt generationes Cæli & Terræ, quando creata sunt: non definiens quando, incircumscriptè siquidem fit, quidquid ab hac causa fit. Atque ita negatur hoc vniuersum intra sex conditum dies. Philonis æmulus Clemens Alexan. eandem sustinuit sententiam hæc scribens: Ne existimemus Mundum in tempore factum à Deo, subiunxit Prophetia: Hic est liber generationis, & eorum quæ sunt in ipsis, quando facta sunt, quo die fecit Deus Cælum & Terram. Illud enim; Quando facta sunt, enunciationem significat indefinitam, & temporis expertem: hactenus ille. Huic quoque illud est consonum, quod qui dixerat ex latere soporati Adæ formatam fuisse Euam, idem scribit, quod creauit Deus hominem ad imaginem suam, ad imaginem Dei creauit illum, masculum & fœminam fecit eos. Nec dum enim facta describitur Eua, & iam homo masculus esse perhibetur & fœmina. Sic Behemot, id est, Diabolum cum Homine creatum perhibet liber cui titulus Iob. Exsuperantissimus igitur cum sit Deus, Mundum ad sui finxit imaginem; cum ipse sit Vnus, Mundum creauit Vnum; cum ipse sit infinitus, Mundum creauit rotundum; cum ipse sit æternus, Mundum creauit incorruptibilem, & æternum; cum ipse sit immensus, Mundum creauit omnium maximum; cum ipse sit summa vita, Mundum etiam vitalibus seminibus exornauit, ex sese cuncta gignentem. Et cum ipse sit omnipotens, sola voluntate sua, non vlla naturæ necessitate, Mundum, non ex præiacente materia, sed ex nihilo condidit in instanti. Ad hoc Vnitatis sacramentum illud itidem spectare censetur, quod in eadem Genesi non fuit dictum, quod factus est dies primus, vt postulasse videtur consequentiæ ratio totius Scripturæ, cum secundus,

Lib. 1. alleg.
Gen. 2.
Strom. 6.
Gen. 2. Gen. 1.
Iob. 40.
Gen. 1.

Digitized by Google

ac tertius, sequentesq. dies enumerentur; sed factus est vespere & mane dies Unus. Quod optimè quidem notauit Iosephus, Antiquitatum volumine primo, hac de re sic inquiens: Et hic quidem est dies primus; Moyses autem eum dixit esse Unum: & licet sufficiat huiusce rei causam etiam nunc dicere, tamen quia pollicitus sum rationem singularum causarum seorsum tradere, illud ad huius rei interpretationem, me necessarium est differre. Quibus quidem verbis Iosephus numerorum rationem, & mysterium voluit indicare, vt quantum Monadis ipsius sacramentum sit, cogitaremus. Cæterum mysteriorum interpres Philo, hæc nobis de prima die considerandæ proposuit. Singulis (inquit) diebus certas particulas attribuit Vniuersi, primo solo excepto die, quem ne nominat quidem primum, ne cæteris adnumeretur; sed Unum nominans apto vtitur vocabulo, Unionis considerata natura, appellationeq; eius, hic conuenientissima. Anastasius Synaita, monachus & presbyter, qui post verè sensibilem secundum litteram creationem, totam Hexameron intellexit de Christo & Ecclesia, diem Vnum intellexit de futuro, qui perpetuus & continuus erit. hæc eius sunt verba: Non dixit (inquit) diem primum, quod magis oportebat & diem extremum recenseri oratione, sed quoniam typicè prænarrabat illum futurum, quem non metiuntur horæ & puncti, & qui nocte non interrumpitur, eum nominauit Unum, vt qui sè semper similiter & eodem modo se habeat; & non primum, propterea quod nec omnino circumscribatur vltimo. primum. n. & vltimum sunt eiusmodi vt afferantur ad aliquid. illic autem nihil tale quale oritur Christus. Inuenies autem eos etiam, qui sunt extra gratiam, eadem ferè dicere. Pythagoræi. n. primum diem mensis, non primum, sed similem nominarunt, non, vt opinor, visione apprehendentes vitam illam indissolubilem; sed interim eam sic nominarunt. Orphæus quoq; Deum vocabat Monada, vnitatem. i. indiuiduũ. Neque. n. sesquialtera, aut sesquitertia, aut aliqua alia pars numeri est in ipso. Differt autem Unitas ab vno, quatenus archetypum differt ab imagine. Exemplar quidem est Unitas, vnita-

Digitized by Google

tis autem imitandum est vnum, quomodo Sol est imitandum vnius Vnitatis, IESV inquam: hactenus Anastasius. Vnitas etiam cõmendata conspicitur in Vnius hominis creatione: nam, cum instituerit Deus animantes alias solitarias, & quodammodo soliuagas, id est, quæ solitudinem magis appetunt, sicuti sunt aquilæ, leones, lupi, & similes alias; alias gregabiles, quæ congregatæ, atque in gregibus viuere malint, vt sunt columbæ, sturni, cerui, & huiusmodi, vtrumque genus non ex singulis propagauit, sed plura simul iussit existere. Hominum verò genus, quod naturaliter politicum est, ac ciuile, secundum Philosophorum sententiam, ex Vno est, ad commendandam Vnitatis concordiam, mysteriúmq; propagatũ, quod ab Aug. in Ciuitate Diuina, & Hugone Sax. lib. de Sacramentis Fidei, fuit adnotatum. Quemadmodum. n. ab Vno cunctipotente Deo per creationem omnes; sic ab homine Vno, per propagationẽ. I mago Dei (inquit Aug.) est in homine, vt vnus factus sit Dominus, ex quo ceteri oriantur, habens imperiũ Dei, quasi vicarius eius, quia vnius Dei habet vir imaginem. Vnus itaq; creatus est Homo, qui quãdiu solus, & Vnus fuit, non præuaricatus est, de pœnit. dist. 2. c. quando Adam solus; sed non relictus est solus, nam creatura Dei est fœmina sicut vir, quæ de viro sumpta est, vt Vnitas commendaretur, quo videlicet esset concordia maior, scirétq; alter alterã se genuisse, & hæc se ex illo profectam; atq; ita vt eadem videatur res vir & vxor, nihilque sit quod illos diuidat & disiungat, quo nihil propemodum esse potest rei familiari, & coniugali vitæ salutarius. Vnitatem quoque Dominus cõmendauit, quãdo à principio Vnam cunctis esse voluit linguam: quod nihil humano generi præstantius, quã quod inter nos mutuò loquimur, & (vt inquit Cicero) exprimere dicendo sensa possumus. Quo. n. alio symbolo homo homini congreditur, nisi linguæ beneficio? Atrox quidem ac inexpiabile dissidium inter diuersas gentes pariunt linguarum diuerticula: nam si duo sibimet inuicẽ fiant obuiã, neq; præterire, sed simul esse aliqua necessitate cogantur, quorum neuter norit linguã alterius, facilius sibi animalia muta, etiã di-

Arist. polit. 1.

Lib. 12. de C. Dei.

Li. quæst. vete. & no. testa.

33 q. vlt. cap. fi.

Aug. in C. D. 1 lib. 22 c. 17.

Hugo à S. Vic.

Gen. 1.

Gen. 11.

In Oratore.

Plato de rep. lib. 5.

Digitized by Google

uersi generis, quam illi, cum sint homines ambo, sociantur. Quando enim quę sentiunt, vicissim communicare non possunt, propter solam linguarum diuersitatem, nihil prodest ad sociandos homines tanta similitudo naturæ, ita vt libentius homo sit cum cane suo, quam cum homine alieno. Hoc inquam inexpiabile dissidium, quo homo ab homine discissus est & diuulsus, non solum licet videre in diuersis gentibus, vt parum videlicet inter illas conueniat, nisi linguarum intercedat commercium; verum etiam in legitimo iustoq; imperio parum dicto audientes erunt subditi, si Princeps qui

Auguſt. in C. Dei li. 16.

in plurimas dominatur gentes, non etiam omnium gentium quas suo complectitur imperio, lingua loquatur: Oratiôque Principis, quæ multum valet ad subditorum animos conciliandos, si non in-

Au. Gel. libr. 17 auct. act.

telligatur, omnes auertit ab ipso. Mithridates ille clarissimus Ponti Rex, tribus maximis bellis à Romanis victus & fractus, tamen amicos animos suorum, & ad parendum paratos semper sensit, quod vnicuique genti suâ loqueretur linguâ. Ferunt hunc Regem, viginti & duarum gentium, quas sub ditione habuit, linguas percalluisse, earúmque omnium gentium viris non vnquam per interpretem loquutũ esse; sed vt quisque ab eo appellatus fuit, ita etiam lingua eius tanquam gentilis eius fuisset, loquutum esse. Est quoque nostro æuo non dissimile studium, sed maximè Monarchis, complures callere linguas, vt popularibus suis quemadmodum sua quemq; lingua loquentem audiant, ita etiam vicissim respondeant. Inflixit mortalium generi graue hoc vulnus Nemrod, qui turrim sperans ædificare, cuius summitas Cælos attingeret, hac animaduer-

Gen. 11.

sione percussus perhibetur, vt lingua damnatus non intelligeretur iubens, nec audiret quisquam vocem proximi sui. Cumque eò vsque Vnus fuisset populus, gens Una, Vnúmque omnibus labium, tale vulnus mortalium generi inflixit linguarum diuisio, vt cum linguarum varietate, variæ quoque diuersæque censeantur Gentes, quæ cum lingua inter sese non communicent, natura ipsa perpetuo inter se laborant dissidio. Nec est audiendus Philastrius Episco-

Digitized by Google

pus Brixiensis asserens firmiter credendum, quod etiam ante turris ædificationem multis sæculis plures fuerint sermonum ac linguarum diuersitates, cum Alphonsus Castrensis, Moysis testimonio fretus, tam longè absit ab hac Philastrij sententia, vt illam non vereatur hæreticam dicere. Docet enim scriptura Diuina ante Babel tempora vnam tantum fuisse omnibus linguam, dum ait: Terram fuisse labij Vnius, & verborum eorumdem. Petrus Galatinus, de Arcanis catholicæ veritatis: Quemadmodum, inquit, ante linguarum diuisionem in turri Babel factam, vniuersa terra Vnius erat labij: ita in resurrectione generali omnes homines Vnâ loquentur lingua, Hebraica. s. quâ primi parentes in Paradiso loquebantur; & qua electi omnes in statu innocentiæ locuti fuissent. si ipsi primi parentes in gratia Dei stetissent. Idem scribunt Hieron. in Sophon. Orig. hom. 11. in Num. Haymo. 1. cor. 13. Viguerius è doctrina Scholasticorum. Viualdus de Monte regali cap. 9. lib. de Laudibus & triumphis trium liliorũ. & Iohannes de Silua super Clemen. Rub. de Magistris. Quid vero de Vna lingua referat D. Cyprianus, ipsum loquentem audiamus: Post Christi ascensionem in Cælos, Spiritus sanctus visibiliter super Apostolos in linguis igneis apparuit, & ad instar prioris sæculi, vniuersitatem fidelium Vnius labij esse voluit; vt quorum erat cor Vnum, & anima Una, Vna esset & lingua; nec posset impedire intellectum credentium aliqua diuersitas verborum; sed Euangelica doctrina propria lingua prolata ad omnium auditum eandem efficientiam obtineret, vt Græcus, & Barbaris, omnibusque Gentibus verbum Euangelij sic esset intelligibile, ac si in eorum auribus, linguæ, in qua nati erant, idiomata resonarent. Aderant Medi, & Elamitæ, Mesopotamiã incolentes, Arabes, & alij: hi omnes, dum Hebræâ lingua Apostoli prædicarent, locutio Iudaica enunciationis suæ articulos cursu consueto euoluens nullo exponebatur interprete; sed verbo eorum per Spiritum sanctum inerat virtus & gratia, vt habitantes Pontum & Asiam, suam esse dicerent linguam, quam audiebant, quasi pri-

In catalogo hæreticon cap. 106. Lib. 9 aduersus hæreses.

Gen. 11.

Lib. 12 c. 13.

Vide Hyginum fabularum. c. 143.

Li. de Spiritu sancto. Act. 2.

Bed. cõment. in Act. 2.

Digitized by Google

mitiuæ linguæ libertas, ad quantitatis reuersa originem, confusionis contumeliam euasisset. Atque hæc ita quidem ex verbis Cypriani. Neq; tamen illud tacendum videtur, quod cum natura vnicuiq; nostrum duas dedisset aures, duos oculos, nares duas, pedésque totidem, vnicam tamen dare voluit linguam; nimirum nos edocens parcè loqui: etenim nulla vna ita oratio dicta profuit, vt multæ silentio pressæ, quippe quod tacitum est, aliquando tamen dici potest; non item quod dictum est, taceri. Nam neq; auem è manibus dimissam facile est denuò comprehendere, neque potest sermo ex ore emissus rursum capi & teneri. Proinde aiunt, quòd nullum nostrorum membrorum natura perinde atque linguam vallo coercuit, positis ante eam præsidij loco dentibus: vt si ratione intus resonantia fræna premente obedire nolens prosiliret, morsibus eam lancinantes, eius compesceremus intemperantiam. Sic Zeno Philosophus ne corpus necessitate expugnatum arcanum animi vllum posset efferre, linguam dentibus abscissam in Tyrannum expuit. Potest autem Vnitas taciturnitatis hieroglyphicum dici, vti dualitas loquacitatis. Quemadmodum enim Vnitas in se ducta suos minimè limites egreditur, sed omnino Vnum perseuerat, manétque, vnde & Monadis nomen inditum; dualitas verò principium est diuisionis indefinitum, statim enim à se deficit, duplicatione in multitudinem tendens, eodem fermè modo sermo ab vno primóque nequaquam recedens, verè arcanus est, ac dicitur. Quod si alteri communicetur, iam famæ ordinem subit. Namque & Mercurius filius Iouis & Maiæ, quasi Mentis & Prudentiæ dicas, vnde oritur oratio, pennatis talaribus præditus erat: vnde & alata verba dixit Homerus. Quare Antigonus ille Rex filio quærenti quando castra essent moturi, respondit: Quid, metuis ne solus tu non audias tubam? vocem ei arcanam non credens, quem erat regni hæredem habiturus. Metellus senex militiæ simile aliquid interrogatus: Si, inquit, tunicam huius arcani consciam arbitrarer, è vestigio exutus concremarem. Omnino autem quo ore obiurgabis eum qui non tacuit id,

Vlyss. A. 122.

quod

quod tu ei dixisti? alium silere quod vis, prius ipse sile. Si enim tacitum & ignoratum oportuit, malè alteri fuit indicatum: si verò rem arcanam ex te dimittens, in alio continere vis, iam tua prodita in alterius confugisti fidem: qui si tui similis est, iure peris; si melior, præter rationem seruaris, inuento, qui tibi sit quàm tu ipse fidelior. Quid verò dicemus de Virtutibus, quæ vniuersas rectè cogitandi & viuendi vias ac rationes continent? quarum alij plura, alij pauciora genera faciunt: ita ne virtus est multiplex, vt Vnitatem omnino repudiet? an cum virtus apud homines sit res omnium præstantissima, sic etiam Vnam esse præcipuè oportet? sic sanè Philosophi quoque sensere, Vnam videlicet esse virtutem, cuius vis & vsus multiplex multis nuncupetur nominibus; quo nimirum modo etiam Drachma vna, atque eadem si detur nauclero, dicitur naulum; si publicano, vectigal; si pro re empta, pretium; si operario, merces appellatur: ita virtus vt ad varios vsus adhibetur, modo Iustitia, modo Prudentia, modo alijs atque alijs nominibus vocatur. Dum enim considerat, quid sit agendum, vel non, Prudentiæ nomen habet; dum moderatur cupiditatem, modumque ac legitimum tempus definit, Temperantiæ; dum in perferendis rebus versatur, Fortitudinis; dum commercia contractusq; hominum inuicem temperat, & æqualitatem constituit in his quæ sunt ad alterum, Iustitiæ: vt vnica sit virtus, quæ comparatione cum rebus, & actione tantum, discrimen admittere videatur. Inde Plato in Ciuili testatus est, virtutes omnes mutua inuicem amicitia vinciri. Et Stoici virtutes probant esse connexas, omnesque habere, qui Vnam habuerit, deesséque cunctas, cui defuerit Vna. Quod astruit Nicolaus de Cusa dicens, tantam esse animæ simplicitatem, quod quælibet virtus est in qualibet. Anima enim quando induit animum Temperantiæ, tunc & aliarum virtutum. Nam non est Temperantia sine Prudentia, Iustitia, & Fortitudine. Sic virtus Prudentiæ non est vera, nisi sit sobria, iusta, & fortis. Ita Iustitia est sobria, prudens, & fortis; Fortitudo prudens, sobria, iusta: & secundum Gregorium

Seneca in Hippol.

Clc. Alc. stro 1. Plato de legib. li. 4.

Lib. 6. excit. Accepit Iesus, &, Dominabuntur populis Aristot. Eth. 6. & Gl. de pœnitē. dist. 2. citius.

Digitized by Google

sine prudentia non est fortitudo, sed temeritas: sunt igitur Virtutes connexæ. Sic ille. Cæterum quia habitus isti magis in concreto, quam in abstracto percipiuntur. Catilina, vt de illo scripserunt qui nosse potuerunt, frigus, sitim, famem poterat ferre, eratque patiens algoris, & vigiliæ supra quam credibile est, ac per hoc videbatur Fortitudine præditus; sed hæc, Fortitudo non erat, nam prudens non erat, quia pro bonis mala diligebat; temperans non erat, turpissimis enim corruptelis fœdabatur; iustus non erat, quia contra patriam coniurauerat. Et ideo nec fortitudo aderat, nam si affuisset, virtus vtique fuisset: Si autem virtus, ac cæteris virtutibus, tamquam inseparabilibus comitibus, non relictus fuisset: Suffragatur Chrysippus virtutes dicens sese inuicem consequi, non modo quod vna præditus omnes habeat, sed etiam quod secundum Vnam agens, secundum omnes agat; & neque virum dici posse perfectum putans in quo non sint omnes virtutes; neque actionem perfectam in quam vniuersæ non concurrant virtutes. Consentit & Diuus Ambrosius hæc scribens super Lucam: Connexæ sibi sunt conchatenataeque virtutes, vt qui Vnam habet, plures habere videatur. Augustinus etiam in lib. de Trinitate sexto probat, virtutes, quæ sunt in animo humano, nullo modo ab inuicem eparari. Gregorius lib. moralium 13. dicit Vnam virtutem sine alijs, aut omnino nullam esse, aut imperfectam. Tullius Tusc. quæst. lib. 2. Si Vnam, inquit, virtutem confessus es te non habere, nullam necesse est te habiturum. Idemque in libris de Officijs ait, qui Vnam habeat omnes habere virtutes. Quod tamen intelligendum est de morali virtute perfecta, quæ est habitus inclinans in bonum opus bene agendum. Quod si quis nobis obijciat, quatuor generales virtutes circulares quidem dici; sed de cæteris idem iudicari non posse, quia Fortitudini videatur aduersari Clementia; respondetur, quod Longanimitas media accedens, vtramque cum altera coniungit. Longanimitas enim dilationem quandam iræ significare videtur, congruum inferendæ pœnæ tempus exspectans: at Clemen-

Digitized by Google

tia tranquilli animi ſtatum, ac perfectam iræ compreſſionem indicat. Atque ob eam cauſſam Longanimitas Prudentiæ laudem habet. Eadem eſt in Prudentia ratio: nam & Simplicitas rationalis animæ partis virtus eſt, & Calliditas, ac Sapientia. Hæ autem dijudicatricis virtutis interuentu inter ſe iunguntur, quod etiam in cæteris eſt videre. Quare ex Indis qui Pedalij vocantur, nihil ferè in ſacrificijs aliud à Dijs immortalibus expoſcebant, quam Iuſtitiam, arbitrati omnium planè compotes ſe futuros, ſi eam modo Vnam forent aſſecuti: quæ ſi animo inſeritur, ſapientiæ nomen vendicat: ſi in corporibus ſeſe promat, proſperior dicitur valetudo: ſi è domibus caput proferat, concordia nuncupatur: ſi in ciuitate celebretur, pax dicitur: ſi eniteſcat in Mundo, prouidentia nuncupatur. Omnes quidem virtutis ſpecies vno Iuſtitiæ nomine contineri teſtatur Diuus Hieron. ad Demetriadem. Et Cic. lib. Officiorum de ea ſic ſcribit: Iuſtitia hæc vna virtus ſola domina omnium & regina virtutum. Ambroſius item libro Hexameron hæc affert: Vbi Juſtitia eſt, ibi concordia eſt cæterarum virtutum: non enim per ſe pars eſt Iuſtitia, ſed quaſi mater eſt omnium, vnde 24. quæſt. 1. vbi Iuſtitia eſſe non poteſt, ibi deeſt Fides, & Charitas. Quo fit vt ſit omnibus perfectior. Et apud Philoſophum ea virtus, qua poteſt vir bonus vti, non ſolùm ad ſe, ſed ad alium, eſt Virtus maximè perfecta: ſed Iuſtitia eſt huiuſmodi: ergo &c. Adhuc Seneca de Copia verborum, ad hunc modum loquitur: Iuſtitia eſt tacitæ naturæ conuentio in adiutorium multorum inuenta; & ſubdit: Juſtitia non eſt conſtitutio noſtra, ſed Diuina lux, & vinculum ſocietatis humanæ: in hac non eſt vt exiſtimes quid expediat, niſi quidquid illa dictauerit. Quiſquis ergo hanc aſſequi deſideras, time Deum prius, & ama, vt ameris ab eo: amabis autem illum, ſi illum in hoc imitaberis, vt velis omnibus prodeſſe, nocere nulli. Et de iſto amore Juſtitiæ Hugo Victorius ſic ait: Sicut Juſtitia amatori ſuo deeſſe non poteſt; ita illi à quo non amatur, nullatenus adeſſe poteſt. Ratio ſecundum eum eſt, quia Juſtitiam. De ſacr. lib. 1.

Digitized by Google

perfectè amare est esse iustum, quam quo magis dilexeris, iustior eris. Hinc licet colligere, nihil aliud apud Philosophos esse Iustitiam, quam dilectionem, amorem, & vt propriè dicam, Charitatem apud Christianum. Vt enim Iustitia per legis imperium ordinat actus omnium virtutum in bonum commune: sic Charitas ordinat omnes fidelium pias actiones in diuinum bonum. Quare Gregorius Theologus Oratione tertia de pace, sic dicit: A nobis si quis sciscitetur quidnam colamus atque adoremus; promptum est respondere, quod charitatem veneremur. Quod si præterea rogemur quæ legis, ac Prophetarum summa sit, haud quidquam aliud, quam charitatem, nos Euangelista respondere sinet. Charitas enim omnia bona maximè continet, & est summa omnium, quæ per sanctam declarantur scripturam. Charitate fit remissio peccatorum, dicente Domino peccatrici Magdalenæ: Remittuntur tibi peccata, quia dilexisti multum. Charitas, Petri testimonio, operit multitudinem peccatorum: vnde beatos illos vocat Psalmista, quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. In charitate omnes virtutes, omnia dona, omnia charismata, omnia molimina, omnia opera, atque præclara exercitia, vt radij Solares in ipsius Solis centro, & diuersæ ac variæ lineæ in pyramidis cono vniuntur atque simul coniunguntur: & vt ab eodem fonte diuersi passim scaturiunt riuuli, vel vti ab eodem Sole diuersi dispergunturradij; non secus à Charitate omnia charismatum dona profluunt ac proficiscuntur. Et vt à corde singula membra vitam desumunt: sic hominum opera Charitate virescunt, cum nulla sit virtutis species, per quam homo Deo fiat familiaris, & ei coniungatur, & sit supernæ gloriæ & regni hæres, nisi dependeat à Charitate, & ab ipsa comprehendatur inexplicabili ratione contenta, & custodita, aduersus quam si quis crimen admiserit, iure merito quidem totius legis reus efficitur, attestante Iacobo Apostolo in Epistola canonica. Nam per vnicum illum in vno defectum, non intelligit quodcumque minimum, ac veniale peccatum,

Luc. 7. 1. Pet. 4. Psal. 31.

Cap. 2. Eccles. 9.

Digitized by Google

quemadmodum impius Lutherus conqueritur; sed illud Vnum graue, ac magnum delictum, quo contra legem Charitatis Dei ac proximi delinquitur. Sic enim locum hunc exposuit Aurelius Augustinus sermone quarto de tempore: Qui offenderit, in- Gal. 5.
quit, in Vno, factus est omnium reus. Quid est hoc vnum, ni-
si illud quod Apostolus dicit: Omnis lex in Vno sermone im-
pletur: Diliges Dominum tuum, & proximum tuum? Idem
confirmat Epistola vigesima nona ad Hieronymum dicens: Qui Aug.
in Vno offenderit, fit omnium reus, si contra Charitatem fa-
cit, vnde tota lex pendet: reus enim fit omnium, si contra eam
faciat, ex qua pendent omnia. Charitas denique primus est fru-
ctus spiritualium donorum. Vnde eam non inordinatè, ita po-
suit Paulus ad Galatas scribens: Fructus Spiritus est Charitas, Cap. 5.
gaudium, & reliqua. Hoc donum est à Deo, protestante Ioan-
ne in Epistola maiori, capit. quarto, quia Deus Charitas est,
& qui manet in Charitate, in Deo manet. Hoc donum à Deo
sibi conferri postulat Ecclesia. Quando enim Sancti Spiritus ad
sanctificandum totius Ecclesiæ sacrificium postulatur aduentus,
nihil aliud peti mihi videtur, nisi vt per gratiam spiritualem in
corpore Christi, quod est Ecclesia, Charitatis Vnitas iugiter Rom. 5.
infracta seruetur, quæ diffusa est in cordibus nostris per Spiri-
tum Sanctum, qui datus est nobis. Quod & sensit Augusti-
nus in libris de Baptismo, cum quæstionem de Hæreticorum re-
ceptione sine Baptismatis iteratione tractaret, in tertio eiusdem
operis libro inter alia sic inquiens: Spiritus autem Sanctus,
quod in Catholica Ecclesia per manus impositionem dari dici-
tur, nimirum hoc intelligi maiores nostri voluerunt, quod Apo-
stolus ait: Quoniam Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris Rom. 5.
per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis. Ipsa est enim Cha-
ritas, quam non habent, qui ab Ecclesiæ Catholicæ communio-
ne præcisi sunt. Matthæus eodem Spiritu Sancto repletus testa-
tur, quod cum desponsata esset Maria Ioseph, priusquam con- Cap. 1.

Digitized by Google

uenirent, inuenta est in vtero habens de Spiritu sancto. Quid verò factum est illius incarnationis Dominicæ mysterio, nisi vt vnirentur diuisa, & dissidentia pacarentur? Quemodmodum enim Vnitas habet potentiam quaternarij, vti ex puncto linea, ex linea superficies, ex superficie corpus; & quaternarius vim habet denarij colligendo vnitates, quæ est proportio analogica elementorum; sed multiplicando vim habet 24. qui est numerus reuolutionis diurnæ; rursusque denarius ex progressu vim habet 55. qui characteres duplicati, si addantur, redeunt ad 10. cuius item characteres additi redeunt ad vltimam vnitatem, ex qua fluxerunt primò omnia, & ad quam omnia. Ita mysterium hoc in primis seculis apparuit, vt ab Vnitate Dei (licet contra legem eiusdem vnius) in multitudinem Deorum, lapsu temporum, Mundus in deterius laberetur. Sed tamen in profectu & successu mali, vt illud tandem tolleretur, itum est reciproca latione à multitudine in Vnitatem. Deus enim exterminandi caussa mali, dum latas præcidit illius habenas, lapsum à se Mundum, à multitudine reuocauit in Vnitatem. Nam per multitudinem impiorum gigantum, quos diluuio tulit, in Vnum virum Nohe, relapsus Mundi status veterem sui faciem immutauit. Rursum à Nohe, labentibus iterum in ignorantiam veri Dei turbis, Deus medelam huic malo laturus, in Vnum Abraham fluxas perditi Mundi recollegit habenas. Vt tandem Vnius hominis vera & personalis Vnio cum Deo fieret, IESVS Christus de Maria Virgine nasci dignatur. Ipse enim est pax nostra, qui dualitatem populorum respuens, illam vertit in Vnitatem; & diuersitatem populorum tollens, è duplici ouili Vnum tantum è cunctis Mundi ouibus ouile confecit, Vnicum illi præficiens Pastorem. Dualitas quidem viguit in Mundo quandiu differentia stetit Israëlis, & Gentium: quandiu hæ sub Idolorum nube vixerunt; & Israël sub veri Dei luce stetit, & vnius Dei cultor fuit. Sublata est dualitas ab Vnitate quando inseruit Deus in sanctam & proceram

Digitized by Google

Abrahæ oliuam etiam filios alienigenarum, dans illis gratiam vt melius fierent Abrahæ filij per regenerationem, quam olim in naturali semine fiebant per circumcisionem. Voluit enim eo pacto Deus vniuersa à seipso progressa, suæ tandem reminiscì originis, vt sicut ab Vno pependit origo omnium, ita & in Vno figeretur stabilis palus, & meta vniuersorum. Sed de hac Vnitate differentem audiamus Paulum ad Ephesios, immo ad omnes Gentes scribentem. Vos qui quondam eratis longinqui, propinqui facti Cap. 2. *estis per sanguinem IESV Christi. Ipse enim est pax nostra, qui fecit ex vtrisque Vnum, & interstitium maceriæ diruit, simultatem per carnem suam, legem mandatorum in decretis sitam abrogans, vt duos conderet in semetipso in Vnum nouum hominem faciens pacem, & vt reconciliaret ambos in Vno corpore Deo per crucem, peremptâ inimicitiâ per eam, & veniens euangelizauit pacem vobis qui procul aberatis, & his qui propè; quia in ipso habemus aditum vtrique in vno Spiritu ad Patrem. Diuus etiam Iohannes in maiori Epistola: Scis, inquit, quia Christus* 1. Ioh. 3. *apparuerit? Vt peccata tolleret, & dissolueret opera Diaboli, quæ separant nos à Deo. Et per quendam sapientem dicitur: Per-* Sap. 1. *uersæ cogitationes separant à Deo. Item Esaiæ cap. quinquagesimo nono, vox Dei est: Peccata vestra separant Vos, & Me: Omnis autem, qui faciat peccatum; & iniquitatem facit; &* 1. Ioh 3. *peccatum est iniquitas. Quæ est autem iniquitas, nisi mala concupiscentia? quam ex Deo non esse idem Johannes manifestat his verbis: Si quis diligit Mundum, non est Charitas Patris in eo,* 1. Ioh. 2. *quia omne quod est in Mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & ambitio seculi, quæ non à Patre, sed ex concupiscentia Mundi est. Hic autem Mundi nomine, homines insinuat istius Mundi sectatores, qui non ideo pro dilectione Mundi puniendi, quasi aliquam malam substantiam diligant, cum teste Moyse Dei interprete, nulla naturaliter sit mala substan-* Gen. 1.

tia, sed quia dilectionis ordinem non tenentes, dum plus iusto diligunt Mundum, minus Deum diligunt, quàm par est. Atque hanc (ni me mea fallit opinio) fuisse putarim primi hominis
D Hier. ad Ctesiphon. prævaricationem, amorem scilicet inordinatum. Mortis enim dissèminator inuidens, venenum suum, decipiendo primorum hominum credulam nouitatem, in corpora nostra latenter transmisit; & ex duabus substantijs vnicam hominis perfectámque naturam quadam diuisionis discordia dissecauit. Vt cum nobis Vna mens esset, id est, illa quam germanitas animæ & corporis gignebat, aliam voluntatem per vitiatam naturam contra ani-
Li. 1. c. 13. mam parturiret. Audi Isidorum lib. de Summo Bono: Diuisio & pugna, vt sint in animo hominis, pœna peccati est, ex primo homine in omnes filios propagata; vt qui noluit esse cum Deo
Gal. 5. Vnitus, esset in semetipso diuisus. Est enim quædam inter spiritum & carnem colluctatio, & discordantibus aduersus se inuicem quotidiana congressio, vt non quæ volumus ipsa faciamus, dum spiritus cælestia quærit, & diuina; caro terrena, & secularia concupiscit. Roman. 7. Non enim quod volo bonum, hoc facio; sed quod nolo malum, hoc ago. Peccati igitur initium, si attendatur, nihil aliud esse putarim, quam inordinatam rationalis creaturæ di-
2. 2. quæst. 162. art. 1. lectionem, quæ sponte perdendo dilectionis ordinem, perdidit & salutem. Peccatum (inquit D. Thomas) est actus deuians ab ordine debiti finis contra regulam naturæ, rationis, vel legis æternæ. Et
2. 2 quæst. 133. art. 1. alio loco, peccatum vocat omne quod est contra naturalem inclinationem, quia aduersatur legi naturæ; secutus nimirum Aur. Aug. qui libro de libero arbitrio, peccatum dicit auersionem ab incommutabili bono, & conuersionem indebitam ad commutabile bonum. Ex quo efficitur, quod in diuinis oraculis, vt euitetur peccatum, assiduè Charitatis ordo legitur commendatus. Et in persona animæ
Cap. 2. amore incensæ, & diligentis ex Charitate, dicitur in Canticis: Introduxit me Rex in cellam vinariam: ordinauit in me Charitatem.

Cui

Cui ordini congratulatur Vas electionis, dicens Coloss. Nam & si corpore absens sum, sed spiritu vobiscum sum, gaudens & videns ordinem vestrum. Beatus etiam Prosper lib. De vita contemplatiua, de hoc ordine hæc verba facit: Si Charitatem Deo exhibeamus ex toto corde, peccato vtique resistimus: ex ea enim parte quis peccat, ex qua minus diligit Deum. Quoniam si ex toto corde diligamus, nihil erit in nobis vnde peccati desiderijs seruiamus. Et quid est Deum diligere, nisi illi copulari, animo concipere fruendæ visionis eius affectum, peccati odium, mundi fastidium, diligere etiam proximum, quem in se censuit diligendum, in ipso amore seruare legitimum modum, nec peruertere dilectionis ordinem constitutum? Hæc ille. Hunc sanè ordinem seruari videmus, vbi Homo præ omnibus diligit Deum Creatorem suum, à quo manat omne bonum; deinde seipsum, quō ad interiorem hominem, seu bonum animæ; postremò, bonum proximi sui: quod confirmat his verbis Rabanus Maurus: Tria diligenda sunt: vnum quod super nos, id est, Deus; alterum quod nos sumus, id est, anima, ad imaginem Dei creata; tertium quod iuxta nos est, id est, alter homo. Verùm sciscitabitur fortassis quispiam, qua causa in illo generali mandato, Dei atque proximi, non autem sui ipsius, euidenti sermone præcipiatur dilectio. Huic dubitationi, etsi difficultate non caret, hæc adhibetur responsio. In primis namque, cum primùm homo eorum, quæ saluti conducunt, notitiam assequutus est, tum citissimè quodam naturæ ductu, sese ad æternam natum protinus intelligit, ac diligit fœlicitatem; quapropter vt seipsum diligat, expresso non eget mandato. Vniuersæ igitur Charitatis ordinem edocti, si legem diuinam naturæ tabulis inscriptam sequi voluerimus, primo Deum ipsum supra nos, ac supra omnia, secūdo loco nos ipsos, tertio proximum diligemus. Sed quoniam Lectori erga Scripturas diuinas amor & studium subiacet, hunc ordinem magis euidentibus Scripturæ sacræ testimonijs approbabo. Primo igitur dilectioni Dei, & Christi nihil esse præferendum, ipso docente & Cap. 2.

Digitized by Google

Matth.10 monente addiscimus. Qui diligit (inquit) patrem aut matrem super me, non est me dignus; & qui amat filium aut filiam super me, non est me dignus: & qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Post amorem Dei sequitur amor sui: vnde scriptum est quod volenti ordinatè dare eleemosinam, à seipso debet incipere, de pœnit. dist. 3. qui vult. Quia prima charitas incipit à se ipso 25. quæst. 5. si non licet. Et qui in se ipsum ausus est sæuire, præsumitur quod in alios omnem tyrannidem exercere non dubitet. Vnde eos quondam publico ferè hominum consensu sepulturæ honore caruisse legimus, qui sibi manus iniecissent, quique, vt est Pythagoræ sententia, iniussu Imperatoris ex statione & præsidio decessissent, hoc est, qui se interemissent. Dignissimum enim esse ait Egesippus, eos qui Dei patris imperium non expectarent, priuari quodam quasi
Cap. 19. matris gremio terræ sepulchro. De amore proximi in Leuitico scriptum
Matth. 22. est, dicente Domino: Diliges amicum tuum, sicut te ipsum, id est, in his quibus diligis te ipsum, in habendis scilicet bonis æternis,
Matt. 5. (neque enim intelligendum est, sicut te ipsum, id est, quantum te ipsum.) Item in Euangelio dicit Veritas: Diligite inimicos vestros, & orate pro his qui vos persequuntur, vt sitis filij Patris vestri, qui in cælis est: in his mandatis vniuersa lex pendet, & Prophetæ. Verè hoc mandatum legem complectitur & Prophetas: Et in hoc verbo omnium scripturarum volumina continentur. Hoc verbi clamat auctoritas; primum est hoc mandatum & vltimum; hoc in libro vitæ conscriptum indeficientem hominibus exhibet lectionem. Legat hic Vnum verbum, & in hoc mandato meditetur Christiana religio, & inueniet ex hac scriptura omnium doctrinarum regulas emanasse, & hinc nasci, & huc referri quidquid Ecclesiastica continet disciplina, & in omnibus irritum esse, & inane quidquid non confirmat ordinata dilectio. Mysticè verò proximi nobis est mandata dilectio, scilicet, vt agnoscamus illam nos debere diligere creaturam, vbi Charitatem ipsam possumus inuenire: omne namq; animal irrationale, sicut non habet rationem, sic non habet Charitatẽ,

Digitized by Google

cum nihil aliud sit ratio, quam competens atque ordinata dilectio. Vnde Paulus ad Romanos scribens, constanter asseuerat quod proximum diligens legem implet, & Dominus apud Ioannem solam de proximi dilectione mentionem fecisse legitur. Nam & qui diligit Deum, non potest eum contemnere præcipientem vt diligat proximum. Et qui sanctè & spiritualiter diligit proximum, quid in eo diligit nisi Deum? Cum enim amor accedere faciat ad amatum, odiũ auertere, ita naturâ comparatum est, vt ad quem se homo conuertit, illum præferat, & pro domino habeat. Non potest autem quis duos æquè sibi præferre. Cum enim duo amores æquales esse nequeant, alter non est verus amor: nam Vnus non compatitur alium. Qui igitur alium amorem nititur assimilare primo, ille odit primum cui detrahit, & quem abijcit: vnde quando studet seruire alteri, cessat à seruitio primi. Quod in sensibilibus ostendit oculus: nam non potest oculus simul, & æquè attentè duos intueri: & vbi amor, ibi attentio visus. Qui igitur seruit Deo, & alteri quod non est Deus, non vtique Deo solum seruit: sed ei quod non est Deus, Quod in Euangelio testatus est Dominus noster dicens.

Cap. 13.

Cap. 13.

Nic. Cusa excit. lib. 3

Idem li. 8.

Carolus Bouil. de sensu. c. 2.

Matth. 6. Luc. 16.

Nemo potest dominis æquè seruire duobus.
Vnius aut odijs cedet, vel cedet amori.

Dicit autem notanter, Duobus: nam potest homo alteri seruire, sed propter Deum. Tunc enim quia Deus finis est, non seruit duobus, sed vni. Idem enim est actus, quo amo id quod ad finem, & finem ipsum: sed si alterum est extra ordinem finis, tunc peccatur, imo seruitur peccato. Quare in Epistola maiori dicit Apostolus, quod perfecta Charitas foras mittit timorem: nam qui timet, non perfectè diligit, cum timor dicat timentem nolle aliquid perdere propter amatum, nolle perdere dicit adhæsionem ad id quod nollet perdere. Sed perfecta Charitas refertur ad verum amatum: minus enim ille amat, quam amare potest, qui diuidit amorem, & diuersa diligit. Hæc cum ita sint, vt vno quidquid honesti in vita est, con-

1. Ioan. 4.

Digitized by Google

tineatur: nemini dubium videri debet, quin vna quoque sit methodus ac via, quæ nos ad virtutem ducat: vna enim perfecta res, cuiusmodi virtus dicitur, Vnum ad se ingressum habere debet.

Iuuenal. ------ semita certè
Tranquillæ per Virtutem patet vnica vitæ.

Philo Alex. alle. lib. 1. *Est autem ratio, quæ sensus regat ac moderetur; corpus verò etiam impedit hanc, tantum abest vt adiuuet. Hæc enim ferè summa est sapientiæ, alienare se à corpore, atque eius concupiscentijs: vt autem quis fruatur vitio, non solùm mente, sed & sensu, & ratione, & corpore opus est. Hæc enim vniuersa mala ad explendam suam malitiam sunt necessaria: alioquin quonam modo proditurus est arcana, si careat instrumento loquendi? Quomodo autem voluptatibus fruetur absque ventre, cæterisque sensibus? Insinuat hoc liber Geneseos cap. 2. vbi dum hortatur Dominus, vt ex omni arbore Paradisi comedat, secundum septuaginta Interpretes, Vnicum hortatur, intellectum dico: dum verò interdicit vsum arboris eius, quæ boni, malique caussa dicitur, vt plures alloquitur, intellectum videlicet & sensum. Illic enim dicit: Ex omni comedes; hic: Ne comedatis, &; Quocumq; die comederitis: non: Comederis: &: Moriemini; non: Morieris. Rectè, inquit Philo, vnam solam rationem alloquitur de quærenda virtute. Solâ enim hâc ad eius acquisitionem opus est; contra de vitio ad plures verba facit, animam, rationem, sensus corporis: nam hoc apparet in his omnibus. Inde & Serpens ait ad Mulierem: Cur præcepit vobis Deus, vt non comederetis ex omni ligno Paradisi?*

Gen. 3.

Orig. in Exo. li. 8. *Peccantes, ait Origenes, vix ferè accidit, vt sine adiutore peccemus, sed aut ministros peccati, aut adiutores semper requirimus: verbi caussa, si adulterium quis molitur, non potest hoc solus admittere; sed necesse est etiam adulteram consortem fieri, sociamque peccati. Tunc præterea & si non plures, esse tamen necesse est aliquem, vel aliquam in ministerijs ad societatem peccati. Et vt ad ea, quæ scripta sunt veniamus, IESVS*

Digitized by Google

Christus Saluator noster crucifixus est, huius piaculi auctor & pater sceleris, sine dubio Diabolus est. Sic enim scriptum legitur: Cum Diabolus iam misisset in cor Iudæ Simonis Iscariotis vt traderet Christum. Sed solus hoc Iudas implere non potuit. Quid ergo scriptum est: Abijt Iudas ad Scribas, & Pharisæos, & ad Pontifices, dicens eis: Quid mihi datis, & ego eum vobis tradam? Habes hic Diabolum, Iudam, Scribas, Pontifices, & Pharisæos. Atque hoc in cæteris cernere vel facilè poteris. Vbi igitur peccata sunt, ibi est multitudo; vbi autem Virtus, ibi singularitas, ibi Vnitas. Ac vt manifestius dicam, principium malorum omnium est multitudo; principium bonorum, coangustatio, & à turbis in singularitatem redactio. Et puta nos omnes, si veram fælicitatem, ad quam cum Angelis factus est Homo, consequi volumus, ad Vnitatem peruenire oportet, vt perfecti efficiamur in eodem sensu, & in eadem sententia, & simus Vnum corpus, & Vnus cum Deo spiritus; vt apud Deum, non apud nos, Deum possideamus, cognoscentes sicut & cogniti sumus. Ille enim nos, non per nos, sed per se ipsum cognouit. Ita & nos cognoscemus illum per ipsum, & non per nos. Hæc est tota merces, hæc est vita æterna, hæc est sapientia quam Sapientes seculi non cognouerunt, vt ab omni multitudinis imperfectione redigamur in Vnitatem per copulam indissolubilem cum eo, qui est ipsum Vnum. Si verò tales sumus, vt nos non circumscribat diuina Vnitas, sed & de nobis dici possit: Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego verò Cephæ, & adhuc à malitia scindimur, atque diuidimur, non sumus futuri vbi sunt illi, qui rediguntur in Vnionem. Nam vti de Patre, Filio, & Spiritu sancto scriptum est: Et tres Vnum sunt; Sic qui Vnum spiritum habet, in Vnionem coarctatur. Ait quippe Saluator: Ego, & Pater Vnũ sumus. Et pro Apostolis orans ad Patrem, dicebat: Pater fac quemadmodum ego & tu Vnum sumus, ita & isti nobiscum Vnum sint. Hanc Vnitatẽ sperabat Paulus dicens: Cognoscam non ex parte, sed sicuti & cognitus sum. Et si sperabat, nonne iure dicebat: Quis me separabit à Charitate

Iohã. 13.
Matt. 26.
1. Cor. 1.
1. Ioh. 5.
Iohã. 10. & 17.
1. Cor. 13.
Rom. 8.

Digitized by Google

Christi: & cupiebat dissolui, vt cum Christo fieret Vnum. Vnde & alibi dicebat: Donec occurramus omnes in virum perfectum, & in mensuram ætatis plenitudinis, & Vnitatem Christi. Amplius etiam ipse Christus ostensurus necesse nobis esse, si salutem adipisci percupimus, fieri Vnum, & multitudinem Virtuti aduersantem deuitare; ad Vnitatem redegit Ecclesiam suam, dicens: Et erit Vnus grex, & Vnus pastor. Et quamuis Apostolis omnibus post resurrectionem suam, parem tribuat potestatem, & dicat: Sicut misit me Pater, & ego mitto vos, accipite Spiritum sanctum, si cui remiseritis peccata, remittentur illi; si cui tenueritis, tenebuntur: tamen vt Vnitatem manifestaret, Vnitatis eiusdem originem ab Vno incipientem suâ auctoritate disposuit, dicens Petro: Ego tibi dico quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claues regni Cælorum, & quæ ligaueris super terram, erunt ligata & in Cælo. Hoc vtique erant cæteri Apostoli vt fuit Petrus, pari honore & potestate præditi: sed exordium ab Vnitate proficiscitur, vt Ecclesia Vna monstretur. 24 q.1. loquitur. Extra hanc Ecclesiæ Vnitatem neque gratia, neque remissio peccatorum, nec spiritualis vita haberi potest, ad salutem quoque æternam nec Sacramentorum perceptio, nec vlla operatio aliquid prodesse valet extra Ecclesiæ Vnitatem. Sicut enim salus & vita non potest membro inesse, nisi maneat in corporis Vnitate; sic alicui aduenire non potest vera salus, nisi existat intra Ecclesiæ Vnitatem. Vna siquidem Arca Noë, extra quam quisquis perfidus euagatur, inuolutus fluctibus mergitur in profundum. Hoc etiam circa Raab expressum videmus, cui mandatur & dicitur: Patrem tuum, & matrem tuam, & fratres tuos, & totam domũ patris tui colliges ad te ipsam in domum tuam; & omnis qui exierit ostium domus tuæ foras, reus sibi erit. Quo sacramento declaratur in Vna domo sola, id est, in Ecclesia victuros oportere qui volunt salui esse. Hæc est illa domus, in qua non nisi concordes atque vnanimes habitant, loquente in psalmis Spiritu sancto, & dicente

Ioan.10.

Ioan.20.

Matth.16.

Aluarus Pelagius de Planctu Ecclesiæ lib.1. art.63.G.

Gen.6.7

Ios.2.

Deus qui inhabitare facit Vnanimes in domo. Hoc Vnitatis sa- Psal. 67.
cramentum, hoc vinculum concordiæ, & inseparabiliter cohæren- Ioan. 19.
tis ostenditur quando in Euangelio tunica Christi non scinditur: sed sortientibus de Veste, quis Christum potius indueret, integra Vestis accipitur, atque indiuisa tunica possidetur. Vnitatem ille portabat de superiori parte, id est, de cælo, & à Patre venientem, quæ ab accipiente, & possidente scindi non poterat. Vnde Apostolus Paulus hanc nobis insinuans diuinam Vnitatem, obsecrat, & hortatur, dicens: Obsecro vos fratres per nomen Domini 1. Cor. 1.
nostri IESV Christi, vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata: sitis autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententia. Ipse denique Vnitatis magister Christus Dominus hanc vnitatem commendauit, quando nos edocens orare, singillatim noluit nec priuatim fieri preces. Neque enim dicimus: Pater meus qui Matth. 6.
es in cælis; nec: Panem meum da mihi hodie; nec dimitti sibi tantum vnusquisque delicta postulat; aut ne in tentationem inducatur, atque vt liberetur à malo: sed nobis est publica & communis oratio: & quando oramus, pro populo toto oramus, quia totus populus Vnum sumus. Deus pacis, qui docuit Vnitatem, sic nos orare Vnum pro omnibus voluit, quomodo in Vnum omnes ipse portauit. Quod etiam apertius insinuasse videtur, quando Vnanimitatem suadens: Dico, inquit, vobis, quoniam si duobus ex vobis conuene- Matth. 18.
rit in terra, de omni re quamcumque petieritis, continget vobis à Patre meo, qui est in cælis: & vbicumque fuerint duo, aut tres collecti in nomine meo, ego cum eis sum: ostendens non multitudini, sed vnanimitati deprecantium plurimum tribui. Diuina Mo- Plutarchus in Hom.
nade Pythagoras quoque illustratus cum omnia redegisset in numeros, & astrorum scilicet circuitus, & animalium generationes, binas faciens rerum series, seu familias, quas rerum principia vocabat, bonorum vnam, malorum alteram, ipsam finitam Vnitatem in bonorum serie collocauit, eam dicens dare cælo temperiem, animis virtutem, corporibus sanitatem, domibus & ciuitatibus pacem,

Digitized by Google

& animorum concordiam; omnémque virtutem, & fortitudinem
7 q.1.In a- plebis esse ex Vnanimitate; quando scilicet est anima Vna in mul-
pib. tis, siue cor Vnum, ibi pacem & firmitatem esse, vti inter membra
De pœnit. Vnius hominis, quæ non habent nisi vnicam animam. At Dua-
dist.1. litatem dicebat præbere contraria, aëri tempestatem, animis vi-
tia, corporibus ægritudines, domibus, & ciuitatibus discordias
& inimicitias: omne siquidem malum ex dispari oritur voluntate.
De Rep. Nullum (inquit Plato) pernicioſius ciuitati malum, quam quod
lib.5. eam diuidit, & ex vna plures facit, vel melius quidquam eo quod
Arist. E- ipsam vincit simul & Vnam efficit. Hæc comprobat & Speusip-
thi.lib.1. cap.6. pus, rem propriè dici bonam atque perfectam dicens, quando sit
Vna; cum res quælibet in se habeat bonitatem suam per Vnitatem,
quâ suum suscipit esse. Tamdiu enim est quidquid est, quamdiu
Vnum est; cum autem desinit esse Vnum, desinit esse id quod est,
vnde est hoc. Materia quippe non habet esse, nisi per vnionem sui
cum forma. Omne enim esse, ex forma est in rebus creatis; sed nullũ
esse ex forma est, nisi cum forma est Vnita materiæ. Esse enim non
est, nisi ex coniunctione formæ cum materia. Vnde Philosophi
dicunt, quod esse sit existentia formæ in materia: cum autem for-
ma vnitur materiæ, ex vtriusque coniunctione necessariò aliquid
Vnum constituitur, in qua constitutione illud Vnum non perma-
net, nisi quamdiu forma manet in materia. Quia enim Creator
Vnus est, rebus, quas condidit, hoc dono dedit, vt vnaquæque res
esset etiam Vna. Forma quippe, haud tenet Vnitatem cum mate-
ria, nisi Vnitas adsit. Ideo materia quæ de natura sua habet mul-
tiplicari, diuidi, & spargi, ne diuidatur & spargatur, necesse est
vt ab Vnitate retineatur. Quo fit, vt destructio rei, non aliud sit
quam separatio formæ à materia; sed separatio siue diuisio, & Vni-
tas contraria sunt: ergo per Vnitatem res ad esse deducitur, & per
Vnitatem in suo esse conseruatur; & tamdiu est quidquid est,
quamdiu Vnum est. Quando enim vniuntur elementa, tunc fit
compositum, & est Vnum, vt lapis, lignum, aurum, & similia.

Sic

Digitized by Google

Sic quæ multa sunt partibus, constat Vnum esse toto; quæ multa accidentibus, Vnum esse subiecto; quæ multa numero sunt, vel esse possunt, esse Vnum specie; Et quæ multa formis, Vnum genere; quæ denique multa sunt eruptionibus, Vnum esse principio. Adeo nihil est quod non aliqua ex parte Vnius sit particeps, quippe quod hoc ipso quod est ex omni parte singulare, omnia & quæ tota sunt, & contraria singulari etiam modo ante in se comprehenderit. Ac sine Vno quidem multitudo non erit; Vnum autem erit absque multitudine; vt etiam Vnitas ipsa omnem numerum multiplicatum & auctum antecedit. Quod si quis cum omnibus omnia coniuncta esse ponat, toto Vnum erunt omnia. Omnis subsistentia (inquit Nicol. Cusa) est Vnio, & ob hoc regnum æternum est pax, quies, & Vnio infinita. Augustinus loquens de cælesti patria: non erit, inquit, ibi aliqua inuidia disparis claritatis, vbi in omnibus regnat Vnitas Charitatis. Et Diuus Gregorius. Tanta vis Charitatis ibi omnes associat, vt bonum quod quisque in se non accipit, in alio se gaudeat accepisse. Regnum igitur vitæ est in Charitate, quæ est Vnio; regnum mortis, in odio, quæ est diuisio, dicente Ioanne: Qui non diligit, manet in morte, de consecr. dist. 4. quomodo. Vita præsens est Vnio: mors diuisio: vt enim scriptum reliquit Dionysius de Ecclesiastica Hierarchia: Mors est in nobis, non essentiæ interitus, vt quibusdam visum est, sed coniunctarum partium separatio, ad id quod nobis obscurum est atque inuisibile ducens, animam quidem quasi priuatione corporis euanidam, disparẽtemq; effectam, corpus autem vt humo abditum. Idem testatur & Diuinus Plato in fine Gorgiæ cum ait: Mors est, vt mihi videtur, nihil aliud, quam rerum duarum, animæ scilicet, & corporis, à se inuicem dissolutio. Quando vnitur anima corpori, tunc fit Vnũ, quod est homo. Quoniam igitur in Vnione posita est salus; contra in sectione, distinctione, & diuisione pernicies: ideo quo ad eius possunt efficere vniuersa omnia, siue naturalia, siue quæ arte constant, coniungunt sese ac coadunant, atq; in Vnione ad sui tutelam persistunt.

Dionys. de Diuinis noīb. cap. vlt.

Excit. lib. 5. Beatus venter.

1. Ioan. 3.

Digitized by Google

Lapis vt esset lapis, omnes eius partes, omnisque natura in Vnum solidata est. Quid arbor? arbor quidem non esset, si vna non esset. Quid membra cuiuslibet animantis, ac viscera, & quidquid est eorum, è quibus constat? Certè si vnitatis patiantur diuortium, non erit animal. Voluptas ipsa non ob aliud delectat vehementius, nisi quod amantia sese corpora in Vnum coguntur. Amor Vnum vult fieri cum eo quod amat, & si ei contingat, Vnum cum eo fit. Amici quidem quid aliud, quam Vnum esse conantur? & quanto magis Vnum, tanto magis amici fiunt. Populus Vna ciuitas est, cui est periculosa dissensio: quid est autem dissentire, nisi non Vnum sentire? Ex multis militibus fit Vnus exercitus. Itemque multitudo eo minus vincitur, quo magis in Vnum coit: vnde ipsa coitio in Vnum, cuneus nominatus est, quasi couneus. Videmus enim ab Vnione generari virtutem, quia quanto Vnio strictior est, tanto fortior est virtus. Et quo essentia est magis vnita, eo maioris censetur esse virtutis. Nam & infinita, & simpliciter maxima Vnio, quæ est Vnitas benedicta, & Vnum absolutè nominatur, infiniti vigoris est; quare etiam maximè necessarium. Hinc Christum arbitror in Euangelio secundum Lucam, Vnum dixisse necessarium. Accedit ad hæc quod singula suo principio, quod Vnum est, desiderant assimilari, quod assimilatio sit causa dilectionis. Quo fit vt cuncta videamus ad Vnitatem dirigere suum finem, & cogi, seu vniri, seu constringi Vno, vt sint, & dum sunt, ne defluant in nihil. Quædam autem vt sint, vniri. Quædam verò magis vniri vt sint, & viuant. Adhuc etiam strictius vniri quædam vt sint, viuant, & intelligant. Animam quippe experimur magis vnitam, quam corpus, nam ipsa in vitam vnit suum corpus, illudque tenet ne defluat. Vnde & ter magnus Hermes nostra corpora ex quatuor elementis dixit esse constructa; habere siquidem in se aliquid ignis, aliquid aëris, aliquid aquæ, aliquid terræ; & neque ignem esse, neque aërem, neque aquam, neque terram. Quæ vtique quam sint veritati consona nemo est qui non videat, cum in carne,

Nic. excitat. lib. 1. Tu quis es.

Cap. 20. Nic. Cusa. excit. lib. 5 hic est verus Proph.

ſit terræ ratio; in ſanguine, humoris; in ſpiritu, aëris; in vitali calore, ignis: ſed neque ſanguis à corpore ſecerni poteſt; ſicuti neque à terra, humor; nec vitalis calor, à ſpiritu; nec ignis, ab aëre: Adeo quatuor elementorum eſt in anima virtus vnita. Quam fortaſſe licet inſpicere in figura interſectionis literæ X. quam Platonici, præcipuè Proclus, Vnum eſſe, & multa ſignificarunt; Vnum quidem, quia à puncto interſectionis medio exeuntes quatuor lineæ, ceu quatuor elementa, & primæ quatuor qualitates, perpetuam rerum oſtendunt generationem; Vnum præterea colligendo rerum rationes per Vnitatem intellectus: multa verò, diuidendo rerum ſpecies & differentias. Pythagoras igitur Vnitatem appoſitè profitebatur eſſe Deum, & bonum intellectum; Dualitatem verò, dæmonem, ac malum, in qua materialis eſt multitudo. Atque huius ſententiam ſecutus Homerus, Vnius naturam in boni quidem portione conſtituit; in mali verò, dualitatem: Vnitatem ſæpius dicens bonum, & concordiam talem affectum; dualitatem verò, vitioſitatem. Quare Vlyſſem ſic concionantem facit:

Ioan. Dec lib. cui titulus eſt Monas hieroglyphica.

οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη εἷς κόιρανος ἔστω
εἷς βασιλεύς. Illi. ζ.

Nec multos regnare bonum, Rex vnicus eſto,
Vnius imperium.

Nam neque in bello dupliciter ire iuſſit, neque in conſilio, ſed Vnam habentes mentem ac prudens conſilium. Vlyſſeæ γ. inquit Neſtor cum Telemacho loquens.

Εἰ γάρ πού εἴος ὡδὲ ἐγὼ καὶ δῖος ὀδυσσεὺς,
Οὐδέ ποτ' εἰν ἀγορῇ δίχ' ἐέλδομαι, οὔτ' ἐνὶ βουλῇ. Od. γ. 126.
Αλλ' ἕνα θυμὸν ἔχοντε νόῳ, καὶ ὄπλοφρονι βουλῇ
Φράζόμεθ' ἀργείοισιν, ὅπως ὄχ' ἄριστα γένηται.

Quæ ſic tranſtulit Simon Lemnius,
Atque ego, non vnquam, quoties ſe concio denſa
Contulit Argolidum, fueramus mente dirempti
Diſcordesve animo, ſed par ſumus ore locuti
Conſilijſque idem fuimus, conſulta ferentes

Digitized by Google

Prudenter Graijs, quæcumque aut ferre salutem,
Siue Trophæa manu poterant.

Hinc à diuino, ad humanum principatum descendendo, per analo-
D. Hier. Epist. ad Rusticũ. Lact. Fir. de vera relig. c. 3. D. Amb. Hexam. lib. 5. c. 15. 21. Cic. de nat. Deor. lib. 2.
giam quandam, necessaria concluditur Vnitas terreni principis, sicut & diuini, cuius gerit simulacrum; quo quidem modo procedit auctor quidam, dicens: Non possunt esse rectores multi in hoc Mũdo; nec in Vna naui, gubernatores multi; nec in Vno regimine, multi Reges: sed Vnus rector in mundana fabrica, moderator Vnus; in bello Vnus est summus Imperator, & in quamuis grandi exercitu Vnius signum expectatur. Rex Vnus est apibus, & dux Vnus in gregibus, & in armentis ductor Vnus: grues Vnum sequuntur ordine iterato, formam trianguli efficientes; in naui, Vnus est gubernator; in ciuitate, Vnus Prætor; in corpore, Vnum caput; in regno, Vnus Rex; in Ecclesia, Vnus Pontifex maximus. Quare Βασύλειαν. *i. Basylian, seu Vnius principatum cunctis Politijs ante-*
Plato in Ciuili.
ponunt insignes Philosophi. Cum enim ciuilis rationis tres omnino sint formæ, Monarchia videlicet, quæ Vnius est principatus, vt regnum Neapolitanum, cæterorumque principatus; Aristocratia, quæ paucorum, vt Venetorum, vbi optimates cum Principe regunt; Democratia, quæ penes populum gubernationis summam ponit, quam vocant popularem, vt Lucensium, vbi ad magistratus, & consilium populus sine discrimine admittitur: illa tamen Reipublicæ forma censetur optima, quæ Vnius est dominatio, quam possit, neque vis, neque gratia à recto inflectere, & quæ possit virtutis sustinere contentionem. Cæteræ quidem id habent quod ferè is, qui imperat, est ipse quoque sub imperio & potestate; nec habet solidam & stabilem vim, qualis est in Monarchia, sed sæpe cogitur, licet inuitus, illud Æschyleum promere, quo vsus est Demetrius Poliorcetes amisso imperio:

Tu me creasti, tu fers exitium mihi.

Nic. Cus. lib. 3. de concord. cath.
Oportet (inquit Nicolaus Cus.) Vnum esse principem multis ex caussis, etiam si principatus ipse ex pluribus heroicis Viris vnitus

Digitized by Google

& compactus foret; alioqui confusio exoriretur, quando in imperando plures concurrerent; & confunderetur ordo, quando subiecti cui obedire potissimum deberent, nescirent. Quid, ait Lact. ille Firmianus, faciet seruus, si multi domini diuersa imperauerint? Rursus si tres Mundi partes Asiam, Africam, & Europam Regibus distributas tribus subegeris, facilè admodum continget, vt vel Vnus duobus, vel duo vni quandoque bellum inferant, aut saltem de finibus, aut alia quapiam de re disceptare cogantur. Quare vel inter eos ad Vnum ex tribus, litis erit deferendum iudicium, vel ad quartum quendam, præter tres prædictos, iudicem constitutum. Quacumque tamen id fiat ratione, iudicem necesse erit, si modo sit acquiescendum sententiæ illius, imperium in eos, inter quos iudicatur, habere: alioquin nullius prorsus momenti erit iudicium, frustraque iudicabitur, quod videri possit Regibus, vel magis, vel saltem æquè potentibus dissoluendum. Quod si ad exempla deuenire licet. Commodus Imperator insidias pertimescens, non Vnum, sed duos constituit præfectos; tutius fore ratus tantam illam potestatem non vni dumtaxat credere, sed dissectam in partes, imbecilliorem eo pacto contra Principem reddere. Quando enim vnquam regni societas, aut cum fide cœpit, aut sine cruore desijt? sic Thebanorum germanitas rupta, & permanens rogis dissidentibus etiam in morte discordia. Et Romanos geminos Vnũ non capit regnum, quos Vnũ vteri cepit hospitium. Nam ipse quidem Vrbis conditor Romulus germanum Remum interfecit suis tantum operibus illudentem. Antonius Getã morti tradidit: taceo Germanicum Neronis, ac Titum Domitiani fratres. Pompeius ac Cæsar affines fuerunt, nec tamen necessitudinis fœdus in æmula potestate tenuerunt. In Rebeccæ vtero Esau, & Iacob bella gesserunt. Neq; hic tu de homine mireris, cum in hoc natura consentiat. Nam Solem duplicem, quo pacto terra patiatur, quæ multis partibus ne Vnum quidem ferre valet? præsto sunt clarissima naturæ indicia. Cur enim partitis vicibus anni brumalis abscedit? nempe vt noctium opacitate terras

Lib. de vera Iap. c. 3.

Herodianus hist. de Imperio lib. 1.

Gen. 25.

Digitized by Google

reficiat, exusturus haud dubiè, & sic quoque exurens quadam in parte, tam excellens est illius magnitudo, tamque incomparabilis vis. Quod admiratus etiam Alexander Rex magnus dixisse fertur: Neque Mundum Soles duos, neque duo summa regna, salvo terrarum statu posse concoquere. Quod prouerbij faciem habet, ac veteri confirmatur apophtegmate, quod passim iactatur, Nulla sancta reperitur regni societas, & regnum non patitur duos, Vnde illud poëticum:

Lucan. libro 1. Phars.

Nulla fides regni socijs: omnisque potestas
Impatiens consortis erit.

In Vnum igitur conferendum est imperium, quo humana gubernatio diuinæ sit quamsimillima, quod Vna sit & Diuina Essentia fons omnis virtutis & potestatis, cuius etiam nomen Vnica simplicissima expressum est littera Iod. sic Vna est suprema intelligentia, fons vitarum, in mundo intellectuali; in supercælesti, Seraphim præest. Vnus in mundo cælesti Rex stellarum fons lucis Sol, quem Astrologi per excellentiam circulo notant integro, centroque visibili. Vnus in volatilibus, Phœnix: Vnus inter feras, Leo; Vnum inter metalla, Aurũ; inter potus genera, Vinum; Vnũ elementum vincens, & omnia penetrans, Ignis; Vna in elementali mundo res est à Deo creata, subiectum omnis mirabilitatis, quæ in terris & in cælis est: ipsa est actu animalis, vegetalis, & mineralis, vbique reperta, à pauciſſimis cognita, à nullis suo proprio nomine expressa, sed innumeris figuris, & ænigmatibus velata, sine qua, neque Alchymia, neque naturalis Magia, suum completum possunt attingere finem. In multitudine membrorum corporis animati, Vnum est principium, quo reliqua viuunt, scilicet Cor: quod est primum viuens & vltimum moriens. Vnus in mixtis Homo, in quo postremo, tota cæterorum perfectio continetur. Esse quippe habet vt in anima; viuere, vt planta; sentire, vt bruta; & præter hæc, intelligere, per quod super cælestibus iungitur. In partibus denique potentialibus animæ est Vna potentia, quæ alijs præest, sci-

Lapis Philosophorum.

Medici.

Digitized by Google

licet, Ratio, prout comprehendit intellectum, & voluntatem facit. Habet etiam hæc ipsa Vnitas admirandum suæ nobilitatis aliud indicium. Quemadmodum enim Dualitas mortalem corporum coniunctionem desinat: ita Vnitas, quæ in se ducta, nihil generat, vt alij numeri, angelicis spiritibus nos efficit virginitate persimiles, his verbis attestante Theologo: Eximia res est virginitas cælibatus, atque in Angelorum naturæque singularis ordine censeri, vereor enim dicere, Christi, qui cum propter nos procreatos esset procreandus, ex Virgine procreatur, virginitatem lege præscribens, vt hinc abducentem ac Mundum contrahentem, vel potius Mundum ad Mundum transmittentem, præsentem nimirum ad futurum. Hæc multo præstantior est mortali corporum cõiunctione & matrimonio, spirituales virtutes imitata angelicam vitæ rationem in terra consectatur: Apud nos nexus, & solutio, & corpora ex corporibus; apud superos autem quilibet Angelus solus est, nulli solutioni obnoxius, qui primi puræ Trinitatis radium ferunt, Spiritus & ignis, ministri edictorum Dei: at materia venereum congressum inuenit, & perpetuo fluxu labens natura, cui Deus lata matrimonij lege modum finemque præscripsit. Monachi igitur monasticam vitam ducite: Nam si cum amasijs vitæ consuetudinem habeatis, non iam Monachi estis, societas enim a monachismo abhorret. Angelicæ gloriæ imago est Vnitas, quod si amasijs oblectamini, mortalis vtique dualitatis amici estis. Marem & fœminam spes melior separauit: at natura occultum morbum intus habet: Matrimonium virginitati radix est; sed interim tamen carnis, atque æstus libidinosi seruitus est. Nam peccatũ à primis parentib. per mãdati diuini violationem admissũ, venereã coniunctionem aduexit, atque ea rursus ad ipsorũ posteros nonnihil sordis & inquinamenti secum traxit, dicente Psalmographo: In peccatis concepit me mater mea. Huc pertinent illa Damasceni dicentis quod abstinentia à nuptijs est Angelorum imitatio. Quod etiam allegoricè insinuat Antæus ab Hercule suffocatus. Græcia. n. quantum stupen-

Gregor. Nazianz. in laudem Basilij.

Nazian. ad virginem.

Nazian. in sententijs.

Psal. 50.

Digitized by Google

da mendacio, tantum est admiranda commento. Porro Antæus in modum libidinis ponitur, ideo & de terra natus, quia sola libido de carne concipitur. Denique tacta terra, validior exurgebat, quo magis enim carni libido consenserit, eo surgit iniquior; superatur autem ab Hercule, quasi à virtute gloriæ, quia denegato sibi terræ tactu, moritur, altiúsq; eleuatus materna nõ potuit mutuari suffragia, quo euidens fabulæ significatio demonstratur. Omnem.n. mentem dum virtus in altum sustulerit, & carnalibus eam etiam aspectibus denegauerit, victrix ea statim exurgit. Etenim si tota nostra cupiditas ad Deum translata fuerit, à nobis vtique spiritalis, ac pestifer, & sinuosus ille draco vincetur & opprimetur, de quo Deus Iob al-

Cap. 40. *loquens, ait: Ecce fortitudo illius in lumbis, & potentia illius in vmbilico ventris. Quibus verbis ostenditur Diabolũ in his, quas diximus, hominum partibus plurimum virium habere, hoc est, in concupiscibili parte, quam grauiori tyrãnide premit, vt pote plus opis ipsi ad hominem bello lacessendum afferentẽ ob voluptatis acrimoniam & vehementiã. Ideoq; dicitur Hercules in eo certamine diu desudasse, quia laboriosa est pugna quæ cum concupiscentia cõmittitur. Hoc*

Fulgẽtius. li. 3. Mythlo. D. Hier. *significat & Græcus Achilles, quem natum velut hominẽ perfectũ mater in aquas stygias intingit, id est, obdurans cõtra omnes labores munit: sed quia in carne præter carnem viuere, angelicum est, non humanum, talum haud tetigit aqua, quia venæ, quæ in talo sunt, ad renum, femoris, atque virilium rationem pertinent, & in eorũ affectibus à Medicis secantur; illud apertè monstrantes, humanam virtutem, quamuis ad cuncta munitam, tamen libidinis ictibus subiacere patulam. Vnde & amore Polyxenæ perijt, & pro libidine per-*

1. Cor. 7. *talum occiditur. Πολυξενὴ enim. i. Polyxene multorũ peregrina græcè dicitur, quod amor peregrinari faciat mentes à recta ratione. Quod præuidens Apostolus: volo, inquit, vos sine solicitudine esse; quia diminuta solicitudine seculi, in Dei rebus propensius vigilatur. Qui sine vxore est, cogitat quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo: amputatâ enim solicitudine rei vxoriæ, quæ sola in Mundo*

cæteris

Digitized by Google

cæteris grauior est, ad Deum promerendum animus eruditur. Qui autem cum vxore est, solicitus est quæ sunt huius Mundi, quomodo placeat vxori, & diuisus est. Mulier quæ nupta est, cogitat quæ sunt Mundi, quomodo placeat viro; innupta verò solicita est de his quæ Domini sunt, vt sit sancta & corpore & spiritu. Dum enim, spe cælestium, mariti & filiorum solicitudinem non suscipit, de Domino cogitat, quomodo propositum Deo deuotum custodiat, si tamen in corpore mundo animus, terrena abijciẽs, cælestibus studeat. Animus est qui aut sanctificat, aut polluit corpus. Quid enim prodest corpus habere mundum, & animam pollutam? cum merito animæ, aut honoretur corpus, aut damnetur? Sed quid dicemus, nunquid repudiandum est Matrimonium? cum dicat idem Apostolus: Honorabile connubium, & thorus immaculatus: & ipsemet Christus illud exornans, nuptijs in Chana contractis interfuerit, easque edito miraculo illustrarit? Ad hæc respondeo, laudandum esse Matrimonium; sed ante Matrimonium, laudandam virginitatem. Cum vigebat lex, & vmbræ, & temporarij cultus, tunc primas quoque ferebant nuptiæ, velut adhuc pueriles, ac minus adultæ. At postquam se subduxit littera; spirituque illius locum subijt, Christusque Virgine, quo ad carnem progressus, supplicio affectus est, tum verò fulsit cælibatus Mundum contrahens. Cum Deus dixit, non esse bonum hominem esse solum; terra erat replenda hominibus. Et vt perficeret Deus, quod cœperat condere, genus humanum, tum nec-dum consummatum, noluit hominem esse solum, hoc est, Vnius sexus; sed vt posset propagare naturam, dedit Adæ adiutorium, naturâ quidem simile sibi; sexu verò dissimile. Enimuero tum demum Vnumquodque in suo genere perfectum dicitur, cum potest generare sibi simile. At verò cum Prædicator Euangelij Paulus dixerit: Bonum esse mulierem non tangere, replendum restabat cælum animabus sanctis, tunc demum iam cæli patefacti, hominum genus multiplicatum, vt ruina Angelorum citius instauraretur,

Hebr. 13. Ioan. 2.

Gen. 2.

1. Cor. 7.

Digitized by Google

Vide Hugonē à S. Vict. de Mariæ virginitate perpetua, & Io. Damascenum Orthodoxæ fidei lib 4 c 25.

docuit continere à congressu carnis, quo hic inciperemus esse similes Angelis, quibus perpetuò posse sociari in cœlis per IESVM Christum iam donatum fuerat. Ne tamen putares, crimen esse nupsisse, scriptum est in Epistolis Apostoli, bonum esse nubere; melius non nubere. Qui hoc enim illicitum credunt, ipsi præmium sui laboris imminuunt. Illicitis enim cauere, iugum necessitatis est; permissa vincere, munus arbitrij. Malis abstinere, disciplinæ merces est; bona supergredi, libertas meriti est; non finis imperij. Illud legis indultum est terminis; hoc gratiæ reseruatum est incrementis. Tria nempe sunt quæ de hominibus prædicantur, secundum naturam, præter naturam, & supra naturam. Secundum naturam, est Matrimonium; præter naturam, scortum; supra naturam, Virginitas. Et secundum naturam sunt opes iustè acquisitæ; præter naturam, auaritia; supra naturam, inopia. Item secundum naturam, est temperantia in cibo; præter naturam, crapula; supra naturam, ieiunium. Similiter, secundum naturam est pax; præter naturam, tumultus; supra naturam, erga inimicos dilectio: & in cæteris similiter. Cæterum ne te lateat nomen, & locus quibus præ alijs gaudebunt Virgines in cælis, lege quam scribit Apoc. virgo Ioannes cap. 14. Ecce, inquit, agnus stabat supra montem Syon, & cum eo centum quadraginta quatuor millia, habentes nomen eius, scilicet, agni, & nomen patris eius scriptum in frontibus suis. Frons vtique sedes pudoris est, fronsque palam ac primo obijcitur obtutibus aliorum ad notitiam, & eam ob caussam frontibus inscripta habent Virgines nomina Dei, & agni Christi, vt clarè, vt palam, & quidem primo obtutu constet eas semper diuinè pudibundas fuisse, vnique Deo, ac Christo suæ integritatis pudicitiam perenni contemplatione dedicasse. Omnes quidem Sancti signum habebunt in frontibus suis, at solis Virginibus datum est, & Dei & Agni immaculati nomen circumferre in frontibus suis ad peculiarem tantæ virtutis prærogatiuam. Stant autem cum agno in monte Syon, in signum quod de valle rerum mutabilium suauium-

Digitized by Google

que secundum carnem, ad ascendentem sursum, & eleuatam contemplationem rerum cælestium animos suos abduxerunt. Illud denique ad laudis cumulum magni momenti censetur, Vnitatem semper laudabilem poni in diuinis litteris; Dualitatem verò, vituperabilem, dicente Ecclesiaste, quod Vnus pugillus habet requiem, & duæ manus labore sunt plenæ. Et filius hominis in laudabilibus positus reperitur in singulari; secus, in plurali. Quemadmodum & dies in singulari positus, venturum illum significat qui noctem non patietur, vt apud Euangelium Lucæ ait Christus: Venient dies quando desideretis videre Vnum diem filij hominis, & non videbitis. De quo etiam suspirans Psalmographus dicebat: Dies Vna melior est in atrijs Domini super millia. In illa enim beatitudinis gloria nulla est interruptio tenebrarum: proinde subdit: Elegi abiectus esse in domo Dei mei, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Adhuc & Psalmo 26. Vnam, inquit, petij à Domino. Genesi rursus ex translatione Septuagintorũ cap. 3. singulari numero Deus vsum arboris interdicit; plurali autem numero pœnas transgressionem secuturas subiungit; quia quamdiu in bono sumus, Vnitatem nostram in eo qui vnus est, seruamus, nimirum Deo adiuncti; cum autem in malum prolapsi sumus, tum verò procul à Deo remouemur, ac pro Vno multi sumus. Sacra quidem scriptura singularem pro plurali numero quandoque ponit; at non absolutè, sed in laudabilibus ferè semper id facere consueuit. Quandoquidem de Ecclesiæ filijs aquâ baptismi regeneratis, scriptum est, quod peperit filium masculum, singulari scilicet pro plurali numero posito. Omnes siquidem masculi sunt quos parit Ecclesia. Et si enim multas habeat filias, solæ tamen illius sunt, quæ non mollitiem muliebrem, sed virile & masculinum robur obtinere nitantur, propter fortitudinem quippe & constantiam, non propter sexum, filij esse dicuntur. Eodem mysterio filius vnius anni legitur fuisse Saul cum regnare cœpisset, id est, simplex corde. Greg. Cur, inquit, Vnius anni esse dicitur Saul, cum regnare cœpisset, nisi vt eius innocentia

Cap. 4. Matth. 9. D Hier. in Ezech. c. 30. Psal. 4. Cap. 17. Psal 83. Pfellus in oratione secunda Paschali. Gregor. Naz. Aug. de gen. ad literam li 5. c. 20. Apoc 12. Euseb. Emissenus. 1. Reg 13.

Digitized by Google

Bed. de creatione sex dierũ. prædicetur? Gen. cap. secundo: Fons ascendebat de terra, & irrigabat omnem faciem terræ: expeditius & facilius intelligitur, si Fons intelligatur pro quatuor fontibus irrigantibus vniuersam terram. Et

Cap. 15. Beda in Apoc. in Apoc. vbi legitur quod exierunt septem Angeli vestiti lapide mundo candido: Si numerum singularem, ait Beda, pro plurali positum intelligas, varia virtutum significat ornamenta. In eundem

Psal. 18. modum & Euangelium, & lex Domini immaculata conuertens animas, singulariter nobiscum vocat oraculum, quamuis plura sint

D. Hier. in Iou. l. 2. & in Eccle c. vlt. Cassiod. Sen. in Psal. 50. Euangelia, mandataque legis. Idioma quoque sacrarum litterarum est, vt pro singulari pluralis apponatur, idque vt plurimum in re infausta, Iudic. 12. Sepultus est in Ciuitatibus Galaad, id est, in vna

Cap. 32. Act. 7. Ciuitatum. Sic enim hunc locum exponit Frater Laurentius à Villauincentio, de rectè formando studio Theologico. lib. 2. c. 9. Eodem mysterio in Regum volumine Hieroboam ponens aureum vitulum in Bethel, idola feciſſe narratur: sic in Exhodo de Iudæorum turba dicitur quod fecerunt sibi Deos aureos; vbi tamen paulò antè de vnico vitulo aureo facta est mentio. Quod fieri putatur, ne sacræ detrahatur Vnitati: quare subdit Aaron: Isti sunt Dij tui, qui eduxerunt te. Quin & in Psal. 11. scriptum est: Quia diminutæ sunt veritates à filijs hominum, licet Vna sit veritas. Et Psalmo 50. cupiens Propheta liberari se de carnalibus delictis, vt iam desineret in ista fragilitate peccare, Dominum deprecatur his

Psal. 5. & 54. verbis: Libera me de sanguinibus: quod & si minus latinè dictum sit, maluit tamen interpres pluralem numerum assumendo, contra latinam linguam peccare, quam à mysterio discedere. Nam si diceret à sanguine, Vnum forsitan peccatum ostendere videretur; sed plurali vsus numero, multa peccata ex origine carnis peccati trahi, id est, ex carne per originale peccatum corrupta confitetur: sanguis enim pro corpore humano ponitur, quia inter cæteros humores eius

Matth. 16. ipse prior videtur existere. Nam & in Euangelio dicitur Petro: Non tibi reuelauit caro & sanguis: & Paulus testatur quia caro

1. Cor. 15. & sanguis regnum Dei non possidebunt, id est, peccata quæ de cor-

Digitized by Google

ruptione carnis, & sanguinis veniunt. Eiusdem doctrinæ censetur quod Psalmo 26. legitur scriptum: Ne tradideris me in animas persequentium me, quoniam insurrexerunt in me testes iniqui. Nam secundum historiam de Saule potest intelligi, qui Dauidem acerrimo odio persequebatur. Eadem præterea ratione, cum Doegh Idumæus eum prodidisse legatur Sauli, plurali numero testes posuit. In Psalmo rursum secundo quod dictum est: Astiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in Vnum contra Dominum, pro singulari positus in Actis Apostolicis inuenitur. Nam reges terræ propter Herodem; Principes propter Pilatum intellexerunt, qui testimoniũ eiusdem Psalmi adhibuerunt. Adhuc & de Herode vita functo legitur dictum: Mortui sunt qui quærebant animam Pueri. Et Moysi de Pharaone pronunciatum est: Quia mortui sunt qui quærebant animam tuam. Matthæus insuper de vnctione Dominica verba faciens, refert quod videntes Discipuli, indignati sunt: & Marcus quosdam scribit indignè ferentes; cum tamen iuxta Ioannis Euangelium super hoc, solus indignatus fuerit proditor Judas. Maria, inquit Origenes, erat habens alabastrum vnguenti nardi pistici pretiosi, & effudit super caput IESV: deinde super hoc indignantibus non omnibus Discipulis, sed Juda solo dicente potuisse venundari trecentis denarijs. Quid de latrone illo, qui ad sinistram Christi cruci affixus est? non ne scriptum legitur, quod Latrones, qui crucifixi sunt cum Christo, conuiciabantur ei? Quomodo conuiciabantur, quando Vnus eorum conuiciatus est, Lucæ testimonio; alter, & obiurgauit eum, & in Deum credidit? Hoc profecto non aliter intelligendum, quam pluralem infaustum in re infausta pro singulari positum.

Cap. 4.
Matth. 2.
Exho. 4.
Cap. 26.
Cap. 14.
D. Hier. in Iouin.
Cap. 12.
Orig. in cant. ho. 2
Matth. 27
Mar. 15.
Cap. 23.

Digitized by Google

DE BINARIO.

DValitatem Pythagorici Isidem, ac Dianam appellarunt: nam quemadmodum Diana sterilis est, vt Plato inquit in Theæteto; sic & prima Dualitas cum principium sit diuersitatis, inæqualitatis, dissimilitudinis, omni quoque caret efficiendi facultate, ex qua sua cuique fœcunditas inest. Est autem Dualitas primus par numerus: & par numerus dicitur, quia partibilis & diuisibilis, immo quia partitus & diuisus: quare Dualitas est vnitatis destructio: nam diuisum est vnius negatio, quia rem diuidere idem est quod destruere; nec ita possumus rei cuipiam suam ac naturalem vnitatem adimere, vt nihilominus illius essentia in sua integritate remaneat. Neque enim totum est suæ partes; sed illud vnum quod existit ex partibus, vt docet Aristoteles libro 8. primæ Philosophiæ. Nam si in partes diuidas totum, partes quidem remanent; at totum quod diuiditur, non remanet, sed desinit esse actu, & potentia tantum est: sicut partes quæ prius in ipso toto erant potentia, tunc seiunctæ, esse actu incipiunt, & propriam virtutem, quam prius in toto actu non habebant, tũc per sese subsistentes nanciscuntur. Cum igitur Dualitas sit principium diuisionis, casusque primus ab vno, iuremerito dissectionis in omni disciplina censetur numerus, quo aptè sit oppositarum inter se rerum distributio: quare per quendam Sapientem dicitur: Contra malum, bonum est; & contra vitam, mors; sic & contra virum iustum, peccator. Et sic intuere in omni opere Altissimi, Duo contra Duo, & vnum contra vnum. His respondet sermo Euãgelicus Matthæi. c. 25. vbi Dualitas est numerus diuisionis bonorũ à malis, & diremptionis in iusto Dei iudicio, quo hi ad mortẽ, illi verò ad vitam æternã destinantur: quod innuit locus ille apud eundẽ Euangelistam. cap. 24. Tunc duo erunt in agro,

Nic. Cusa lib. 8. excit. quærite primũ.

Iodocus Clictoneus.

Eccl. 33.

Digitized by Google

vnus assumetur, & vnus relinquetur. Duæ molentes in mola, vna assumetur, & vna relinquetur. Duo in lecto, vnus assumetur, & vnus relinquetur. Itaque iustorum ab iniustis, electorum à reprobis, & bonorũ à malis diuisio nõ incongruè hoc numero insinuatur in Euangelio: vbi per eum qui assumetur, rectè intelligitur iustus in extremo illo examine asciscendus ad gloriam. Et per eum qui relinquetur, accipiendus est reprobus, in die iudicij deserendus à Deo, & relinquendus in pœnam æternam, interminabileque supplicium. Vnde Duo dumtaxat iudicandorum in illo districtionis die depromuntur ordines in Euangelio, quorum hi ad dexteram statuendi dicuntur iudicis; illi verò ad sinistram. Eandem bonorum à malis diuisionem sacra Oracula patefaciunt per antiquorum patrum filios diuersam sortitos conditionem; licet ijsdem forent orti parentibus: quandoquidem Adam Duos habuit filios, Cain, & Abel; hunc iustum, illum reprobum. Noe itidem ex tribus filijs, Duos habuit benedictionis paternæ hæredes; tertium vero maledictione percitum. Abraham rursus habuit Ismaëlem, cum ancilla matre eiectum domo paterna, neque hæreditatem consecutum; & Isaac libera matre editum, paternæque substantiæ, sicut & virtutis, hæredem. Denique Isaac progenuit Iacob, dilectum Deo, & benedictionis filium; & Esau odiosum Deo, atque maledictioni obnoxium. Vides igitur per horum quatuor priscorum patrum Adæ, Noe, Abrahæ, & Isaac filios, bonorum, malorumque discrepantiam, & dissidium patefieri. Et per Abel, Sem, & Iaphet, Isaac, & Iacob, figuratos esse bonos. Per Cain verò, Cham, Hismaëlem, & Esau, designatos malos; qui ab ijsdem (à quibus boni) parentibus exorti, quam maximè à fratrum suorum bonitate desciuerunt. Hinc & Iudæi legem accipiunt à Deo digitis scriptam in Duabus tabulis lapideis: quo significatur vnitatem populi diuidi in Duas partes, partem quæ seruatur, & partem incredulam quæ perit, dicente Angelo ad Rebeccam: Duæ gentes in vtero tuo viuent, & Duo populi de ventre tuo diuidentur, & populus populũ

Matth. 25.

Gen. 21.

Gen. 25. Mal. 1.

Cyprian. de Syna. & Syon. Exho. 34.

Gen. 25.

Digitized by Google

ſuperabit, & maior ſeruiet minori. Cæterum cum in veteri Teſtamento figuraliter ſcripta ſint, quæ per nouum Teſtamentum re ipſa exiſtunt; Rebecca figuram gerebat Eccleſiæ, & vir eius Iſaac typum in ſe portabat Chriſti, cum ergo dicit: Duæ gentes in vtero tuo ſunt; quia & de gentibus Duas partes futuras ſignificabat, partem inquam idololatriæ deditam, & partem credulam viuentem per fidem, hanc vnam partem gentium deſignat in vtero Eccleſiæ permanere generationem in æternum in figura Rebeccæ, & partem populi infidelium Iudæorum à ventre tunc Rebeccæ diuidi & ſeparari ab Eccleſiæ natiuitate. Hæc fuit præfiguratio per Angelum ſpiritualiter annuntiata. Cum verò Iudæorum ſtatus in deterius laberetur, & pontificatu amiſſo ad exitium & vaſtitatem cuncta vocarentur, & ob mortem IESV innocentiſſimam gens illa bellorum cladibus eſſet affligenda, quo alio ſigno magis hoc indicandum fuerat, quàm in Iudæorum Pontificatu in Duas partes diuiſo? & hoc eſt quod Chriſtus patitur, non ſub vno, ſed ſub Duobus Pontificibus, Anna videlicet, & Caypha, quo religionis eorum ſciſſum quoque monſtraret errorem; quod Iudæis luctuoſum ac triſte futurum erat; quemadmodum præfiguratum fuit in immolatione Iſaac. Nam ſicut Abraham vnicum & dilectum filium Deo victimam obtulit; ita Deus vnicum filium ſuum pro nobis tradidit. Duo autem ſerui illi dimiſſi, & non perducti ad locum ſacrificij, Iudæos declarabant, qui cum ſeruiliter viuerent, & carnaliter ſaperent, non intelligebant humanitatem Chriſti, non intelligebant paſſionem eius; ideo non peruenerunt ad locum ſacrificij. Adhuc etiam in Eliſæo Propheta Chriſtum præſignante, Dualis numerus maximam Iudæorum indicat ſtragem: paruuli enim illudentes ſalutando Heliſæum, Iudæorum ſuſtinuere perſonam, qui in Chriſtum crucifixum acri irriſione illudebant; irridentes autem pueri dicebant Heliſæo aſcendenti in Bethel: Aſcende calue, aſcende calue, quia in Caluariæ loco Chriſtus aſcenſurus erat ad crucem: commotus Heliſæus pueris maledixit, continuoque

D. Hier. in Ezech. c. 11.
Ioan. 18. Luc 3.
Gen. 22.
4. Reg. 2.

vrſi

Digitized by Google

vrsi Duo exierunt de Sylua, & interfecerunt quadraginta duos pueros irrisores. Sic Iudæis propemodum contigit, in quos vrsi Duo de Syluis gentium irruerunt Vespasianus & Titus Romanorum principes, qui post Duos & quadraginta annos ab ascensu Domini in cælum, captis Hierosolymis, tantam Iudæorum stragem fecere, vt deletum penitus sit eorum regnum. Notat itidem Dualis numerus obstinationem Iudæorũ, qui Duas essentias & naturas in Verbi hypostasi non crediderunt fuisse coniunctas. Quod mysterium si cognouissent Iudæi, nunquam Filiũ Dei & Hominis IESVM Christum morti tradidissent. Eorum insidias & consilium in Christi passione prospiciens Psalmographus, ita decantat, in 2. Psalmo: Quare fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Constiterunt reges terræ, & principes conuenerunt in vnum contra Dominum & Christum eius. Numeri calculo mysterium notans: quod idioma est Scripturæ Sanctæ. Est quidem apud Hebræos indiscretus Psalmorum numerus, & sine ordinis adnotatione descriptus: non enim illic primus, aut secundus, aut quinquagesimus, aut centesimus, prænotatur, sed sine præscriptione aliqua ordinis in vnum permixtus est. Esdras enim, vt antiquæ ferunt traditiones, incompositos illos, & pro auctorum & temporum diuersitate dispersos, in volumen vnum collegit & retulit. At septuaginta seniores secundum Moysis traditionem ad custodiam legis & doctrinam manentes in Synagoga, posteaquam illis à Rege Ptolomæo Lagi filio transferendæ ex Hebræo in Græcum sermonem, totius legis cura mandata est, spiritali cælestiq; scientia virtutes Psalmorum intelligentes in numerum eos atq; ordinem redegerunt, singulis quibusq; numeris, pro efficientia sua & absolutione perfectis, perfectorum & efficientium Psalmorum ordinem deputantes: Vnde primus Psal. titulo caret, quia capiti nostro Domino Saluatori, de quo dicitur in Psalmo 1. nihil debuit præponi, dum ipsum rerum omnium constat esse principium. Quo fit vt secundus in ordine Psalmus, sit primus in titulo, quando etiam inchoat ab increpatione Iudæorum. Psalmus etiam

Hilarius in Psalmis

Iustinus in apologetico ad gentes.

Digitized by Google

tertius testante Reg. historia, actu posterior est quinquagesimo; quoniam post culpas adulterij, & homicidij, Absalon filij eius persecutionem contigisse dignoscitur; sed pro virtute sua competenti numero probatur aptatus: tenere enim illum locum tertium, hunc Psalmum oportuerat, qui & S. Trinitatis potentiam, & triduanæ resurrectionis in se mysteria continebat: nam per liberationem Dauid, quæ commemoratur in tertio Psalmo, resurrectio Domini congruè significatur, vt animi Christianorum tali exemplo roborati, in aduersis casibus constanter erigantur. Apologia rursus quinquagesimo loco deputatur, cum tamen priorum gestorum suorum historia subsequatur, vt de proditione Doegh Syri, cuius est titulus in Psal. 51. & Zypheorum, quæ comprehendi titulo videtur Psal. 54. nam Doegh antè prodiderat, vel Zyphei, quam regnum Dauid Propheta susciperet. Quandoquidem Regem Saul fugiens, adhuc per deserta & arida loca exul errabat; Bethsabeæ autẽ iam cum regnaret, accepit. Nec mysterij ratio est in abscõdito: nam cum quinquagesimo, in quo est sabbathum sabbathorum, secundum iubilei anni præformationẽ, peccatorum sit constituta remissio, quemadmodum demonstraturi sumus, vbi nos eò duxerit orationis series, constanter hic Psalmus, in quo est pœnitentia indicta, & peccatorum remissio postulatur, in ordine huius numeri collocationẽ obtinuit. Quinquagesimi siquidẽ numeri virtus & perfectio exigebat, & Doegh Idumæi impœnitens in Dauid odium, anterius postponi, & posteriorem anteferri, vt remissio peccatorum collocaretur in numero 50. & pœna perfidiæ numerum constitutæ remissionis excedens, careret venia, cum tempus & numerum pœnitentiæ perdidisset. Liquet ergo secundum gestorum historiam non quadrare Psalmorum ordinem, quoniam non tam ordinem ordini, quam mysterijs numerorum gesta conuenire curarunt. Restat (inquit Cassiodorus) vt illud quod dictum est, definitione maiorum credere debeamus, in numeris positis atque definitis virtutes omnium conuenire Psalmorum. Rationi quippe consentaneum, cæli terræq; Creatore mo operationes, & dicta sua per

Psal. 50. D. Hier. in Ezech. c. 30.

Ambros. de apolo. Dauid. c. 8

Beda in Pſ.

Io. Picus in apologiam.

Cass. Senator in Pſ. 26.

Digitized by Google

diuersorum calculorum distribuisse sine ambiguitate virtutes, qui cuncta, sicut legitur, in pondere, numero, mensuraque perfecit: Neq; enim quia guttæ pluuiarum, stellæ cæli, vel maris arena numerabilis non est nobis, apud illum quoque nullo est sub numero: nam etiam si nobis abdita & occulta, diuinæ sunt tamen nota potentiæ. Sed redeamus ad institutam de Binario tractationem. Binarius quemadmodum primus ab vnitate recedit, pari ratione iniusti ab vno illo summo bono recedunt: quicquid autem à summo bono recedit, bonum esse nequaquam potest: ex quo efficitur, vt Binario designentur qui relictâ Dei Ecclesiâ, priuatas elegerunt societates, de quibus Dominus indignatus dicit apud Oseam: Juxta desiderium meum corripiam eos. Congregabuntur super eos populi, cum corripientur super Duas iniquitates suas. Item apud Jeremiam cap. 2. Duo mala fecit populus meus, me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas. Porro Duo vituli aurei quos condidit Hieroboam seducens populum ad adorandum eos, & scissæ decem tribus à tribu Iuda & Beniamin, & à templo Domini, quid aliud sunt, quam signum & initium omnis hæreticæ & schismaticæ prauitatis? Hæresis enim dicitur ab electione, quod scilicet sibi vnusquisque eligit quod sequatur, dum peruersa mens non habet pacem, dum perfidia discordans non tenet vnitatem: cui fortasse competit quod de Israële dicit Oseas Propheta: Vitis frondosa Israel fructus adæquatus est ei, secundum multitudinem fructus sui multiplicauit altaria, iuxta vberitatem terræ suæ exuberauit simulachris, Diuisum est cor eorum. Hoc enim Binario apprimè conuenit, quē discordiæ & confusionis numerum, & opinionem mutationi obnoxiam, motumq; nunquam consistentem appellarunt Pythagorici. Neque Binario Hæretici Idololatræque dumtaxat designantur, verum etiam qui à charitate & vnitate Ecclesiæ Catholicæ recesserunt. Dominus enim noster cum in Euangelio suo testaretur aduersarios esse suos qui secum non essent, & secum non colligentes gregem suum dissiparent, non ali-

Sap. 11.

6. qō 2. denique.

Cap. 10.

Isid. de summo bono li. 1. c. 9.

3. Reg. 12

Orig. in Gen. homil. 15.

Cap. 10.

Franc. Spinola libr. de numeris quadratis.

Cyp. epi. ad Magnumquæ. est sexta lib. 1.

Matth. 12.

quam designauit hæreticorum speciem, sed vniuersos prorsus qui secum non essent, aduersarios suos ostendit, dicens: Qui non est me-
Luc. 11. cum, aduersum me est, & qui non colligit mecum, spargit. Item Beatus Ioannes Apostolus nec ipse vllam hæresim aut schisma discreuit, aut aliquos sigillatim separatos posuit; sed vniuersos, qui de
1. Ioan. 2. Ecclesia exissent, quique contra Ecclesiam machinarentur, Antichristos appellauit, inquiens: Audistis quia Antichristus venit, nunc autem Antichristi multifacti sunt: vnde cognoscimus quia nouissima hora est, ex nobis exierunt, sed non fuerunt ex nobis: si enim fuissent ex nobis, mansissent vtique nobiscum. His suum cal-
August. hom. de resurrectione fidelium. culum adhibet Aur. Augustinus huncin modum scribens: Si scissura, si discordia, si dissensio in nobis sit, non sumus digni benedictione Dei, nec Deum dignè laudare possumus quandiu in hac malitia sumus. Quomodo enim confidenter sermone paterno respondere Alleluia possumus, id est, benedic nos Deus simul in vnum, cum non veniamus in vnum? Non conuenit responsio illa Alleluia, Hæreticis, non schismaticis, non aduersarijs vnitatis Ecclesiæ: non sunt simul cum Ecclesia in vnũ, qui nobiscum non colliguntur in vnum.
Luc. 12. Exponens etiam Vener. Beda illud Euangelicum: Putatis quia veni pacem mittere in terram? non dico vobis, sed separationem. Erunt enim ex hoc quinque in vna domo diuisi, tres in Duos, & Duo in tres diuidentur: Tres, inquit, contra Duos, & Duo contra tres diuiduntur, quia boni malis, & mali bonis sentiunt atque agunt aduersa. Tria namque ad eos, qui fidem Sanctæ Trinitatis seruant, pertinere nemo est qui dubitet; Duo quoq; illis congruere, qui ab fi-
Gen. 7. dei vnitate dissentiunt, multis Scripturarum locis, & ibi maximè probatur, quod & immunda in arca animalia sub hoc numero retinentur: tantum Beda, secutus vt in cæteris antistitem Aug. qui tanti facit hunc locum, vt ex eo sumat argumentum Diuinos libros haud esse simpliciter, nec secundum litteralem sensum dumtaxat intelligendos: ad hunc enim modum scribit decimo quinto Ciuita-
Cap. 27. tis diuinæ: Quis nisi mente peruersus inaniter scriptos esse conten-

Digitized by Google

dat ſacros libros per annorum millia tanta religione cuſtoditos, aut res ſolas geſtas intuendas? vbi certè, vt alia omittam, ſi numeroſitas animalium cogebat arcæ tantam fieri magnitudinem, immunda Bina, & munda ſeptena intromitti animalia quid cogebat, cum æquali poſſent numero vtraque ſeruari? idem lib. contra Fauſtum: Ex animalibus in arcam ingredientibus ſeptena ſunt munda, & Bina immunda, non quia pauciores ſunt mali, quam boni: ſed quoniam boni ſeruant vnitatem ſpiritus in vinculo pacis; Sanctum autem ſpiritum Diuina ſcriptura in ſeptiformi operatione commendat. Vnde & ille numerus quinquaginta dierum ad aduentum ſancti Spiritus pertinens in ſepties ſeptenis qui fiunt 49. vno addito conſummatur, propter quod dictum eſt: Studentes ſeruare vnitatem ſpiritus in vinculo pacis. Mali autem in Binario numero ad ſchiſmata faciles, & quodammodo diuiſibiles oſtenduntur: ad Binarium enim pertinet quicunq; facit diuiſionem in Eccleſia. Hierony. etiam tum alibi tum in Aggeum Prophetam hæc ſcribit de immundis animalibus & Secunda die: Denique in Geneſi cum in primo die dictum ſit, & in tertio, & in quarto, & in quinto, & in ſexto poſt conſummationẽ operum ſingulorum: Et vidit Deus quia bonũ eſt; in Secũdo, iuxta Hebraicũ, & Aquilam, & Symmachum, & Theodotionem non habetur. Neq; enim poterat Secundus dies, qui numerum facit, qui ab vnione diuidit, quod bonus eſſet, diuina ſententia comprobari. Vnde & in arca Noe quæcunque Bina & Bina introducuntur, immunda ſunt; Dominus autem ſciſſionem in vnum coarctans, fecit vtrumque vnum, & ſoluit medium parietem, inimicitias in ſua carne condemnans: vnde & auguſtius quid loquitur atq; ſublimius: Ego & Pater vnum ſumus, vt à Iudaïca Dualitate in vnionem nos reuocet fidei Chriſtianæ. Binarius etiam quandoq; titubantem fidem ſignificat. Hinc perturbatus Moyſes ad aquas cõtradictionis murmure populi, & in fide hæſitans, quaſi illud non potuiſſet Deus facere, vt aqua de petra proflueret, quod ante iam fecerat, Bis ſilicẽ virgâ percuſſiſſe legitur.

Gen. 7.

Epheſ 4.

Eſa. 11.

Act. 5.

Eph. 4.

D. Hiero. in Agg. cap. 1. & epiſt. 47. quæ eſt ad Pammachiũ contra Ruffinum; Et in Iouinianũ. & habetur in canon. 32. q. 1. nup. Petrus Lombar. li. 2. diſt. 14. D. Hier. com. in Ezech. 11. Epheſ. 2. Ioan. 10. Exho. 17. Num. 20.

Digitized by Google

Iudic. 6. *Quare offenso Domino Iordanem transire prohibetur. Gedeon rursus vellere lanæ in area noctè posito, tentauit Bis Deum, indubitatæ petens victoriæ signum: in prima quidem tentatione petijt vellus lanæ diuinitus aspergi rore, & in omni reliqua terra siccitatem; in secunda autem tentatione, contrarium à Deo sibi dari futuræ victoriæ signum exegit; vt iuxta morem in omni terra ros fieret, sed in solo extento vellere siccitas, non tam naturæ miraculo, quam diuinâ voluntate naturam cohibente appareret.*

Luc. 24. Ioan. 20. Matth. 28. Marc. 16. *Huius est mysterij, quod Mulieres, quæ venerant ad monumentum, vt vngerent corpus IESV, cum mente consternatæ, sublatum, non resurrexisse, crederent quod quærentes non inuenerant, attestantibus Luca & Ioanne, Vident Duos Viros. Nec obstat, quod in narratione Matthæi, & Marci vnum Angelum dumtaxat repertum fuisse scriptum sit: vnum enim scribentes, narrant de eo qui auoluit à monumento lapidem: Lucas verò & Ioannes Duos referunt fuisse conspectos intus sedere, vel de his qui venientibus ad sepulchrum mulieribus obtulerunt se, his verbis arguentes earum dubiam de resurrectione fidem: Quid, inquiunt, ô mulieres quæritis eum, qui viuit, in sepulchris mortuorum? Non est hic, surrexit; recordamini qualiter locutus est: prædixerat enim sic esse definitum consilio Patris, vt ad salutem humani generis filius hominis, in crucem sublatus, occideretur, sed reuiuisceret tertiâ die à morte: tempus agnoscite: sub vesperam parasceues depositus est de cruce, primus hic à morte supputatur dies, in sepulchro totum quieuit sabbathum, nunc tertij dies diluculum est, quem ille simul exoriens ab inferis toti Mundo lætum voluit esse. Quibus verbis auditis, Mulieres rem esse à monumento, cuncta nunciasse referuntur vndecim Discipulis & cæteris omnibus; qui obliti ferè omnium quæ dixerat IESVS ac prorsus desperantes, non crediderunt; immo exploraturi an mulieres delirarent, Duo ex Discipulis Petrus & Ioannes ad monumentum cucurrerunt. Ex his rursum quibus per mulieres nun-*

Digitized by Google

ciatum fuerat de sepulchro vacuo, dicit Lucas quod Duo ex Discipulis, de resurrectione dubitantes, & quasi nihil sperantes, ibant ipsa die Nicopolim, insignem Palestinæ ciuitatem, ab Hierosolymis, vbi crucifixus fuerat Dominus, stadijs sexaginta distantem. At verò stadium latinum, ex sententia Plinij & Columellæ, continet octauam partem milliaris Italici: quo fit vt sit in spatio passuum septem millium quingentorum: quod siquidem spatium Discipulis apprimè competit, qui de morte ac Sepultura Saluatoris certi, dubij de resurrectione gradiebantur, varios commiscentes sermones: nam resurrectio, quæ post septimam Sabbathi facta est, octauo numero continetur. Discipuli ergo, qui de Domino loquentes incedebant, sextum cœpti itineris milliarium compleuerant, quia illum sine querela viuentem vsque ad mortem, quam sexta sabbathi subijt, peruenisse dolebant; compleuerant & septimum, quia hunc in sepulchro quieuisse non dubitabant: verum de octauo dimidium tantum peregerunt, quia gloriam celebratæ iam resurrectionis nec dum perfectè credebant. Eiusdem considerationis est, quod dum circumfusa nube sublatus esset IESVS, vt hominem quem dilexit, quem induit, quem protexit à morte, ad Patrem victor attolleret, postea venturus è cælo ad pœnam Diaboli, & censuram generis humani, Duo Angeli adstitisse referuntur iuxta Discipulos, de die illa tremendi iudicij verba facturi: Quid, inquiunt, statis viri Galilæi aspicientes in cælum? non admiramini: hic IESVS qui assumptus est à vobis in cælum iterum veniet, & quemadmodum abijt iudicatus, iudex est terribilis rediturus, & videbit collecta in vnum generalitas hominum quas foderat manus, quod terebrauerat latus, faciem quam conspuerat: non miserebitur vltra Deus, neque tunc audiet pœnitentes, sera erit illa confessio; & cum clausa fuerit ianua, frustra carentes oleo acclamabunt excluſi. Nullum ibi refrigerium, nullum remedium. A dextris

Luc. 24.

Petrus Appian. cosmograp. lib. 2.

Act. 1.

Cyprianus de ascensione.

Anselmus de similitudinib. mundi.

Digitized by Google

Vid. Gregor. Naz. in plagam grand.

erunt peccata, hoc est acres & acerbi accusatores; à sinistris, infinita dæmonia; subtus, horrendum chaos inferni; desuper, iudex iratus; foris, Mundus ardens; intus, conscientia vrens, & prolata in medium inflexibilis sententia: occurrentibus Saluatori electis, remanebunt impij infinitis deputati tormentis, immortales miseri viuent inter incendia, & inconsumptibiles flammæ nudum corpus allambent, ardebit purpuratus diues, nec erit qui æstuanti linguæ stillam infundat aquæ, in proprio adipe frixæ libidines bullient, & inter sartagines flammeas miserabilia corpora cremabuntur, & omni tormento atrocius desperatio condemnatos affliget. Dualis Angelorum numerus etiam Duabus ciuitatibus Sodomæ, & Gomorrhæ portendit interitum, diuino igne in eas delato, eo quod hospites prætereuntes contumelijs afficiebant: vt nemo vsque adeo sit imperitus, neque tam nullius ingenij, qui non magnæ significationis caussa factum putet, quod tres Angeli veniunt ad Abraham stantes super eum luce meridianâ, & fulgentissimo iam Sole, vt pote fœlix negotium, sed ad excidiũ Duarum vrbium, Duo duntaxat veniunt, sub vesperam, & primis tenebris intendentibus, sedentes in platea, quod tanto exterminio non competeret ternarius, quo gaudet Deus; sed Binarius ab vnitate & trinitate recedens. Vide quomodo dispensatione Spiritus sancti pro meritis aptati sunt numeri? Vbi gratia largienda, ternarius adest; vbi exercenda seueritas, solus Binarius. Adijciam eiusdem mysterij exemplum Scopæ. fuit quidem Scopa fortunatus homo, apud quem in Cranone Thessaliæ cum cænaret Symonides Ceus Poëta, concinnisset que id carmen quod in eum scripsisset, in quo multa ornandi caussa Poëtarum more in Castorem & Pollucem filios Iouis Dioscuros nuncupatos scripta fuissent, nimis sordidè Scopa se daturum Simonidi dimidium eius quod pactus esset pro illo carmine promisit, reliquum à suis Tyndaridis quos æquè laudasset, peteret, si ei videretur. Accepit conditionem Simonides.

Gen. 18. 19. Suidas.

Origenes in Genes. lib. 4.

Haud

Haud multò post nunciatum fuit Simonidi, vt prodiret, iuuenes enim stare ad ianuam Duos, qui eum magnopere vocarent; surrexit ille, neminem extra ianuam vidit: hoc interim spatio conclaue illud, vbi epulabatur Scopas, concidit; quâ ruinâ oppressus Scopas cum suis interijt. Quos cum humare vellent sui, nec possent obtritos vllo modo cognoscere, Simonides dicitur, ex eo quod meminisset quo loco quisque cubuisset, demonstrator vniuscuiusque sepeliendi fuisse. Quâ re tunc admonitus, inuenisse fertur, Ordinem esse maximè qui memoriæ lumen afferret. Tentante Heliodoro rapere thesauros Ecclesiæ Sanctæ, scriptum est, 2. Mach. 3 *quod spiritus Omnipotentis Dei magnam fecit suæ ostensionis euidentiam, ita vt omnes qui ausi fuerant ei parere, ruentes diuinâ virtute in desolationem & formidinem conuerterentur, dum illis apparuerunt Duo iuuenes virtute decori, qui circumsteterunt, flagellantes ex vtraque parte, sine intermissione multis plagis verberantes. Sic in quodam Psalmo de impijs scriptum legitur:* Psal. 108. Greg. Papæ. *Operiantur, sicut diploide confusione sua. Diplois enim Duplex est vestimentum, quo figuraliter induuntur, qui iuxta reatus sui meritum & temporali, & perpetua animaduersione feriuntur: sicut Antiochus & Herodes, qui vtrique suo tempore aduersus Deum* Euseb. hist. eccle. lib. 1. c. 8. ex Iol. antiquit. libro 17. *repugnantes, quid tormentorum in gehenna perpetuò passuri essent, præsentium afflictionum miseria cunctis ostendebant. Quibus congruit illud Ieremiæ cap. 16. Reddam primum Duplices iniquitates, & peccata eorum, quia contaminauerunt terram meam in morticinijs idolorum: necnon, & capit. 4. Contritio super contritionem, id est, Gemina damnatio, & hic & in futuro seculo. Et alibi: Percussisti (inquit) eos, & non doluerunt;* Cap. 5. *attriuisti eos, & renuerunt accipere disciplinam, Duplici contritione contere eos.* Cap. 17. *Solos enim pœna liberat à supplicio quos mutat: nam quos præsentia mala non corrigunt, ad sequentia perducunt: Vnde & quodam loco scriptum legitur: Iesus populum de terra saluans Ægypti, Secundò eos qui non crediderunt, perdidit. Et per Moysen* Iudæ vnico.

Digitized by Google

Deuter. 32. dicitur: Ignis succensus est in furore meo, & ardebit vsque ad inferni nouissima. Quo enim ad præsentem percussionem spectat, rectè dicitur: ignis succensus est in furore meo: quo verò ad æternam damnationem, subdit: Et ardebit vsque ad inferni nouissima. Notat igitur Dualis numerus Duplicem peccatorum damnationem, quarum prima fit per culpam, altera per pœnam, illa per tribulationem præsentem; ista per futuram. De quibus dicit Judas in Canonica sua: Arbores autumnales infructuosæ, Bis mortuæ, fluctus feri maris, dispumantes suas confusiones. Bis mortui enim dicuntur peccatores, per culpam & per consuetudinem, vel per mortem corporis, & mortem animæ. Vnde Eccli. cap. 21. Quasi Romphæa Bis acuta omnis iniquitas. Timeamus ergo, ne quod Scriptura comminatur apud Esaiam cap. 40. Dei iudicium à nobis incipiat, ne de manu Domini duplicia suscipiamus, id est, duplices pœnas pro peccatis nostris: per huiusmodi namque duplicationem mensura scelerum impletur, secundum quam emendatur & Israel. Sic in Apoc. scriptum est, quoniam peruenerunt peccata Babylon vsq; ad cælum, & recordatus est Dominus iniquitatum eius: Reddite illi sicut & ipsa reddidit vobis, & Duplicate Duplicia secundum opera eius, in poculo quo miscuit vobis, miscete illi Duplum. De Binarij infamia cum multa dicta sint, adhuc plura supersunt, quæ in lege & Euangelio præcipuè memorantur. Joseph Patriarcha falsò accusatus, in carcere detentus est in Ægypto Duos annos: Genes. 41. Duobus testibus Susanna est appetita: Dan. cap. 13. Duos testes inuenit Synagoga, qui aduersus Christum Dominũ falsa iactarent: Matth. 26. Duo virifilij Belial dixerunt falsum testimonium contra Naboth. 3. Reg. 21. Duobus funibus à Philistæis vinctus est Sanson; vt legitur libro Iudicum capit. decimoquinto. In Duas partes scidit Helisæus vestimenta sua, cum vidisset Heliam ascendentem per turbinem in cœlum. 4. Regum secundo. Nec est quod quispiam opinetur Binarium inlaudabiliter positum, quoniam Helisæus (vt eodem Scripturæ loco legitur) petijt in se-

Bed. quæs. in Deut. ca. 22. Iudæ vnico.

Gregor. Naz. lib. in plagam grand. Cap. 18.

D. Cyprianus Serm. de Spiritu sancto.

Digitized by Google

ipsum fieri Duplicem spiritum Heliæ: non enim in Duas substantias, idem spiritus erat diuisus, nec Duos Propheta sanctus habuit spiritus; sed quod populo Christiano, cuius typum Heliseus gerebat, accepto Spiritu sancto, data sit potestas in opere & sermone, & ascendentem Heliam, id est, Christum, pio desiderio prosecutus fide claruerit & intellectu, & vita, & signis, & miraculis fulserit & exemplis. Duo dracones Mardochæus & Aman: Hest. 10. Duo mali eunuchi Bagathan & Thares machinarunt occidere Assuerum: Hest. 2. Duo viri principes latronum erant filio Saul. 2. Reg 4. Duo debitores erant cuidam fœneratori: Luc. 7. Duæ mulieres fornicatæ in Ægypto Oola, scilicet, & Ooliba: Ezech. 23. Duæ meretrices altercantes coram Salomone: 3. Reg. 3. Duo cæci in Jericho sedentes secus viam: Matth. 20. Duabus horis clamabat turba: Magna Diana Ephesiorum: Act. 19. Duos menses filia Iephte fleuit virginitatem suam: Iudic. 11. Duo quæ comminatur Christus damnatis, fletus & stridor dentium: Matth. cap. 22. & 25. Duplex plaga est ab æterno regno Dei separari, & in inferno cum Diabolo damnari, terribilem dico semper pati conspectum Dæmonum, & amittere præsentiam Angelorum & Dei: cum nihil grauius sit in pœnis, quam præsentiâ & visione Dei carere. Quod non ignorãs regius Psaltes Dominum deprecatur dicens: Ne proijcias me à facie tua. Et item: Ne auertas faciem tuam. Et Job ad hoc respiciens: A facie tua (inquit) Domine non abscondar. In Leuitico de illo qui iuramentum protulit, vt vel malè quid, vel benè faceret, & hoc ipsum obliuione transcendit, si non potuerit offerre pecus, in remedio pœnitentis, adiungitur vt Duo pulli columbarum, vel Duo turtures, qui pro cantu gemitum habent, offerantur: quia Duplicem in pœnitentia debet habere fletum quilibet peccator, siue quia per negligentiam bonum non fecit; seu per audaciam malum perpetrauit. Quod enim oportuit, non gessit; & quod non oportuit, egit. Non secus Duas iniquitates commiserunt, qui Barrabam sibi dimitti, Christum autem cruci affigi petierunt; bonum repro-

Auguſt. de triplici habitaculo.

Pſal. 50. 68.

Iob. 13. Cap. 5.

Alcuinus lib. de virtutibus & vitijs.

Matt. 27. Rupertus in Ioan.

Digitized by Google

bantes, & malum eligentes. Herodis etiam impietatem in Christum & æquæuos eius Binarius taxat, quando omnes lactentes pueros à Bimatu & infra iussit interimi, si quo modo etiã IESVM cum æquæuis extinguere potuisset. Deus apud Hieremiam facit misericordiam in millibus, & reddit iniquitatem Patrum in sinu filiorum eorum post eos. In quo grandis clementia Creatoris ostenditur, misericordiam suam in mille generationes extendens, & iustitiam in Secunda generatione demonstrans. Viginti & quinque viri in introitu portæ, qui cogitant malum, & tractant consilium pessimum in Vrbe, habent Duos principes, quia Binarius scindit vnitatem. Vnde & Heber nati sunt Duo filij, nomen vni Faleg, id est, diuidens, quia in diebus eius diuisa est terra, & fabricata est turris, vbi confusio linguarum facta est. Sex millia equitum aduersus tria millia virorum, vt sint Duo contra vnum, possunt, interprete Diuo Gregorio, designare Dæmones conantes auferre amorem proximi, quo sic auferant amorem Dei. Dæmonis quidem nomen tametsi veteribus atque Platonicis non odiosum, nec infestum fuit, quippe hâc appellatione Deos quandoque complexi sunt; in nostra tamen religione solet in deteriorem partem vsurpari, pro ea natura, quæ cum in prima Mundi origine à Deo perfectissimam rationem atque intelligentiam accepisset, suo peccato cælo depulsa est. Quare in sacris oraculis Duo esse leguntur duces Dæmoniorum, Behemot, scilicet, & Leuiathan. Appositè enim malis spiritibus addictus est Binarius, cum nulli creaturæ inesse possit propensio ad malum, nisi ex Duplici natura conflata sit: ipsi profectò ab initio boni fuerunt creati protestante Moyse omnia quæ fecit Deus fuisse valde bona: sed animi peruersitate à melioribus ad peiora, à summa & immutabili vnitate in naturam Binarij liberè atque vltro deciderunt. Vt enim Binarius est primus ab vnitate recessus, ac solus inter pares numerus primus, cuius sola vnitas est pars aliquota, quæ est proprietas primi numeri: consimili modo Dæmones rebus

Matth. 2. Cap. 31.

Ezech. 11.

D. Hieronymus de Hebraicis nominibus. Gen. 10. 1. Reg. 13

Genes. 1.

Digitized by Google

à Deo datis non contenti, sed maiora appetentes, & superbiæ perturbationem admittentes, honore initio dato exciderunt, & ab ipsa vnitate seiuncti, & diuisi sunt in Duas naturas; in primam scilicet, quâ creati sunt à summo Deo; & in secundam ab eorum mala voluntate acquisitam, quâ semper diuisi à Deo, homines etiam diuidere conantur. Secundæ autem naturæ significatione intelligo permanentem & pessimam affectionem, ac diuturnam & malam consuetudinem, quâ vsus est Paulus, Vas electum, dicens nos fuisse naturâ filios iræ. Duo sunt & genera eorum qui in die tremendi iudicij reprobandi sunt. Vnum quidem illorum qui fidem Christi vel nunquam susceperè, vel susceptam, per apostasiam deseruere, de quibus scriptum est: Qui non credit, iam iudicatus est, quia non credit in nomine filij Dei. Alterum eorum qui fidei Christianæ mysterijs initiati, opera fidei exercere contemnunt, quibus Iudex dicturus est: Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo & Angelis eius. Esuriui enim, & reliqua. Duo sunt & genera delictorum, propria scilicet, & aliena. Diabolus suo delicto cecidit: Adam alieno deiecit. Duobus quoque modis impeditur oratio peccatoris, dum vel nullâ luce illustratur, quando scilicet peccata sua nec videt nec confitetur; vel nimia luce obruitur, dum ea tanta videt, vt de remissione desperet. Duplex morti ad nos aditus patet, aut enim iudicio ac ratione peccamus, vt cum nec sana nec recta ratiocinamur; aut affectibus impulsi labimur, vt cum temerè irascimur & concupiscimus. Eam ob caussam sanguinis quoque agni Duplex est signum: & ratio quidem, vtpote princeps, quasi superius limen est: affectus autem, velut postis superiori limini subijcitur. Duo iuuenes euntes cum Abraham, possunt significare Duos populos, qui consenserunt in mortem Christi. Duo hædi, quos Iacob obtulit patri, significant peccatores ex Duobus populis. Duæ vxores Dauid captiuatæ, figurant Duos populos à Dæmonibus in seruitutem adductos. Gemina percussio petræ de virga in deserto,

Michael Psellus de Dæmonibus. c. 2.

Ephes. 2.

Beda.

Ioan. 3.

Matt. 25.

Aug. in Psal. 18.

Nicetas Serronius com. in libro 2. de Pascha.

Gregor. Naz. Exho. 12.

Gen. 22.

Gen. 27.

Gl. interl.

1. Reg. 30.

Digitized by Google

significare potest Duo ligna, quæ in Crucis patibulo eriguntur:
Num. 20. August. in Ioan. c. 6. *quia Christus in vno ligno sacras manus expandit: in alio verò à capite ad vsque pedes immaculatum corpus extendit. In Duas*
Matth. 27 Marc. 15. Luc. 23. Ezech. 43. *partes diuisum velum templi in passione Domini, significabat Duo testamenta diuisa in Scriptura. Duobus cubitis crepidinis altaris terrena & corruptibilia designantur; quibus appositè competit Binarius, cui symbolicè tribui solet materia diuisibilis, informis, permutabilis, impotens, expers vitæ, verum non ens, imago entis, appetitio substantiæ, stans non in statu, apparens omnia, nihil ens, fiens omnia, nihil manens, totius entis defectus,*
Cap. 4. *promissa semper mentiens. Quare à materialibus nos euocans Ecclesiastes dicebat: Vnus pugillus habet requiem, & Duæ manus labore sunt plenæ. Pugillus enim vnus (interprete Olympiodoro) vnitas ipsa est, materia carens; pugilli Duo, materialia, quæ diuidi vel facilè possunt. Melius profectò vnitatem sequi, atque officiosam vitam ducere cum quiete, hoc est, sine inanis gloriæ fuco, quam occupari circa Dualitatem, hoc est, res materiales. D Hie-*
Cap. 1. *ronymus comm. in Aggeum: Materia (inquit) in qua reparatio Mundi sobolisque consistit, Duplicem numerum diligit, quare Darius quia amator erat coitus, & socius draconis (cuius omnis virtus in lumbo est (idcirco in Secundo anno visio cernitur populo, in*
Gen. 3. *immundo numero, & post vnionem virginitatis, & paradisi nuditatem, tunicas significante pelliceas. Potest igitur Binarius notare intemperantes, qui luxuriæ dediti, nimioque cibo ac potu repleti operam litteris dare haud quaquam possunt. Extat Platonis præclara illa quidem Epistola ad Dionis amicos, quâ displicuisse sibi ostendit quod Itali & Syracusani Bis in die saturi fierent, nec vnquam pernoctarent soli. Tunicas duas non possidendas admonet*
Beda. *Deus Matth. cap. 10. & Mar. cap. 6. In quibus videtur Duplex ostendere vestimentum; non quod in loco Scythiæ glaciali niue rigentibus, vnâ quis tunicâ debeat esse contentus, sed quo in tunica vestimentum intelligamus, ne aliud vestiti, aliud nobis futurorum*

Digitized by Google

timore seruemus. Duas etiam tunicas habere dicitur, qui colere vult veterem & nouum hominem. Vel fortè, quia per vnam tunicam vita simplex atque ab omni versutia & improbitate libera designatur, scite qui ad Euangelium promulgandum mittitur, Duabus tunicis vti prohibetur. In lege quoque Moysis, Leuit. 19. (cognata quippe sibi est diuina Scriptura) legitur: Veste, quæ ex Duobus texta, non indues: & alibi: Non indues veste ex lana linoque contexta. Nam in vestimento ex Duobus contexto, lanâ, scilicet, & lino, interdicitur coniunctio simplicitatis innocentiæ, quæ significatur per lanam, propter oues quæ sunt ad dexteram; & subtilitas malitiæ, quæ per linum denotatur. Et nimirum vestis quæ ex lino lanáque conficitur, linum interius celat, in superficie lanam demonstrat. Prohibemur insuper vti Duplici mensurâ, secũdum illam sententiam Salomonis, quâ dicitur: Abominatio est Domino pondus Duplex, & statera dolosa non est bona in conspectu eius. Duo cornua bestiæ similia agni, sunt simulationes Hypocritarum & Antichristi. Binarius enim Hypocritas maximè notat, qui nunc spiritualia sectari videntur, nunc terrenis actionibus & negocijs inuoluuntur, similes prorsus quibusdam piscibus siue animalibus, quæ nunc in aquis, nunc in terris versantur; inde ab Isidoro appellantur dubia, seu ancipitis naturæ, quod non solum natatilia, sed & gressibilia sint per naturam, & vtroque elemento participent, cuiusmodi sunt, phocæ, castores, testudines, cocodrili, & huiusmodi, quæ communiter sunt animalia sæua, vel maligna, & huiusmodi homines dubium videtur vtrum sint Dei vel Mundi: deceptores tamen sunt & iniqui, de quibus legitur scriptum: Omnis hypocrita est & nequam; & alibi dicitur, quia nemo militans Deo implicat se negocijs secularibus, vt placeat Deo. Hos Propheta regius dicebat corde, & corde loqui, quod aliud in corde occultum gestent, aliud in lingua promptum ostentent. Iacobus Apostolus; Vir, inquit, Duplex animo, inconstans est in omnibus vijs suis. Et per quendam Sapientem dicitur: Ne accesseris

Gl. inter I. sup. Exhod. 26.
Deut. 22.
Matt. 25.
Prou. 20.
Apoc. 13. Gl. interl.
Esa. 9. 2. Tim. 2.
Psal. 11.
Iac. 1.
Eccli. 1.

Digitized by Google

ad Deum Duplici corde, nec fueris hypocrita in conſpectu homi-
Eccl. 6. 2. num. Væ Duplici corde, & labijs ſceleſtis, & peccatori terram ingredienti Duabus vijs. Omnis peccator inuidus, & bilinguis; ſuper furemeſt confuſio, & deuoratio peſſima ſuper Bilinguem:
Eccli. 3. Item: Cor ingrediens Duas vias, non habebit requiem. Quibus
Gregor. Naz. lib. de calamitatibus. animę ſuę enim Duplex eſt mens, perpetuos belli tumultus neceſſe eſt patiantur, carne nimirum & anima, ex aduerſo caſtra habentibus. Hæc enim Chriſto impigrè ac libenter paret, ac lucem petit; illa contra, carni & ſanguini dedita eſt, Beliamque ad tenebras pertrahentem excipere parata. Bona eſt (inquit Eccleſiaſtes) plenitudo pu-
Cap. 4. gilli cum requie, ſuper plenitudinem pugillorum Duorum cum labore. Myſtico quidem ſenſu pugillus eſt indeficiens fides, quæ eſt in Dominum IESVM Chriſtum: Duo autem pugilli, intelligendi ſunt, cum quis Duobus dominis ſeruire ſtudet, Deo ſcilicet, &
3. Reg. 18. Mammonæ, & opprobria illa pati, quæ commemorat Helias Propheta dicens: Vſquequo claudicatis in Duas cogitationes, nunc Baal, nunc Deo adhærentes? Si Deus eſt Dominus, ſequimini eum: nam nec Deus commentitijs dijs honorem haberi vult; nec hi verum Deum volunt adorari. Jacob qui Angelum tenuit,
Gen. 32. vno pede claudicauit: quia qui vero amore ſublimia reſpicit, iam in hoc Mundo duplicibus incedere deſiderijs neſcit. Vno enim pe-
1. Co. 10. Nic. Cuſa. lib. 8. excitat. de innititur, qui ſolo Dei amore roboratur. Non poteſtis, inquit Paulus, participes fieri menſæ Domini & Dæmoniorum. Quæ
Gregor. Naz. de calamitatib. animę ſuę. enim participatio iuſtitiæ cum iniquitate: aut quæ ſocietas luci ad
2. Cor. 6. tenebras? Quæ autem conuentio Chriſti ad Belial? Duplicia ſic ſe
2. Co 11. habent, quod vnum eſt contra vnum: Dei proprium eſt vnitas: at Sathan ille Duplicis eſt formæ, atque obliquo & verſipelli conſilio, alios alioſque ſubinde laqueos nectit. Eſt quidem ille caligo obſcuriſſima; ſed ſi tenebras ſuas cognitas & deprehenſas intel-
Anthoni. in ſumma part. 1. tit. 5. c. 2. ligat, confeſtim ſe conuertit in Angelum lucis, ſicque leniter arridens animum demulcet. Legitur in vitis Patrum, quod cuidam ægroto apparuere Duo dæmones in forma Angelorum bonorum, di-

centes

centes se à Deo missos, vt eius animam portarent in cælum; sed adeo grauem reperisse, vt eam deferre nõ possent: nihilominus daturos sibi modum ad alleuianda peccata sua, videlicet, vt exinde teneret silentium continuum. Quibus recedentibus, cum nulli loqueretur insanus, nec responsum interrogantibus dare curaret; fuit admonitus, ne permitteret se decipi à Diabolo, qui se aliquando transfigurat in Angelum lucis. Ex quorum verbis illuminatus ægrotus, verba formauit, apparitionem narrans. Et postmodum recordatus fuit de quodam peccato mortali, quod per obliuionem non confessus fuerat. Non incongruam hoc loco historiam referre piget ex Philonis Iudæi libro Biblicarum antiquitatum desumptam. Cũ recordaretur Deus Israel, voluit reuelare Samueli sermones suos; Samuel autem erat dormiens in templo, & factum est cum vellet eum Deus vocare, cogitauit primò dicens: Ecce nunc Samuel puer, quamuis sit dilectus in conspectu meo, tamen cum nondum vocem Domini audierit, neque ad locutionem Altissimi sit corroboratus, est sicut 1. Reg. 3.
Moyses famulus meus octogenarius, cum ad eum primum locutus sum; Samuel autem est octo annorum: at Moyses vidit ignem in spinis, & expauit cor eius; quod si viderit ignem Samuel, quomodo sustinebit? & ideo nunc erit vox ad eum tanquam hominis, non tanquam Dei; & cum intellexerit, tunc loquar ad eum tanquam Deus. Igitur in media nocte vocauit eũ vox de cælo: & expergefactus Samuel cognouit veluti vocem sacerdotis Heli, & cucurrit ad eũ, & dixit: Quid me excitasti Pater? Ego enim timui quod nunquã me vocasti de nocte. Et dixit Heli: Heu nunquid spiritus immundus seduxit filium meum Samuel? Et dixit ei: Vade, dormi, non vocaui te: tamen dic mihi, an memor sis quoties quite vocauit clamauerit, & ille dixit: Bis. & dixit ad eum Heli: Dic mihi cuius vocem cognouisti, Fili mi? Qui dixit: Tuam, propterea cucurri ad te. In te, dixit Heli, video hoc signum quod habebunt homines ab hodierna die, & vsque in seculum, quoniam si clamauerit Bis alter ad alterũ per noctem vel in meridie, scient quoniam spiritus pessimus est;

Digitized by Google

si autem adiiciat ter clamare, sciant quia Angelus est. Et abiit Samuel, & dormiuit, & audiuit secundo vocem de cælo, & exurgens cucurrit ad Heli, & dixit ad eum: Quis me vocauit, quoniam audiui vocem patris mei Helcanæ? & tunc intellexit Heli, quod inciperet Deus vocare eum, dixit enim Heli: In Duabus vocibus, quibus clamauit ad te Deus, assimilatus est patri & magistro; nunc autem, tertio Deo. Et dixit ad eum: Aure tuâ dextrâ intende; sinistra tace. Et abiit Samuel, & dormiuit sicut præceperat ei, & adiecit Dominus tertiò loqui. Hæc cum legissent multi, factum est vt primâ facie vera putarent, quæ à Magis prodita sunt, Binarium scilicet adferre spectra vmbrarum, terriculamenta laruarum, nocumenta malorum spirituum his qui nocte iter faciunt.

Marc. Fic. in Plat. de leg. lib. 8.

Hanc Binarij naturam non ignorauere Romani, Secundum anni mensem appellantes Februarium, Plutoni dicatum (est enim Pluto prouidentia propriè & separans animas, & iudicans separatas) in eo Secundâ die vrbem lustrabant, iustáque Dijs Manibus soluebant, ac purgationibus quibusdam vtebantur, mortuis parentantes.

Mānfred. in rōne computi.

Nam februare quidem dicunt purgare Latini.
Mos viguit talis Romanis ciuibus olim,
Anno sub quinto dum census fertur ad vrbem,
Mœnia cum muris templa & lustrare Deorum,
Scilicet, istius mensis sub luce Secunda,
Vt quasi purgarent delicti excessibus vrbem,
Et venia atque salus per supplicia ista daretur,
Dicere lustrare sic, & purgare solemus,
Sic & multotiens dicitur quinquennia lustra.

Hanc lustrandi consuetudinem mutauit Christiana religio, cum Secunda die Februarij mensis, plebs vniuersa cum Sacerdotibus & ministris, hymnis & modulationibus deuotis per Ecclesias procedat, datoque à Pontifice cuncti cereos in manibus gestant ardentes, non vtique in lustrationem terrestris imperij quinquennem; sed in perennem regni cælestis memoriam. Quemadmodum

Digitized by Google

autem sunt sacra quædam tempora apud omnis religionis gentes summâ veneratione semper obseruata, quæ aut Dijs ipsis sanctificari præcepta, aut à Patribus & Maioribus in accepti beneficij commemorationem, perpetuámque gratiarum actionem dedicata; sunt eadem ratione his contraria tempora, quæ piacularia dicimus, & quos dies atros vocamus, quod illis diebus aliquam cladem vel calamitatem Respublica passa fuit, quâ ratione dicti sunt dies Ægyptiaci, olim ab Ægyptijs obseruati. Nam quælibet natio hâc ratione suos habet vel fastos, vel infastos dies. Kalendas intercalares, infastas esse in historia prodidit Ammianus Marcellinus: & idcirco Valentinianus Imperator prodire in publicum noluit, vt ominosum, & quasi Secundum diem euitans. Alij & Bissextilem annum infastum dixere; vnde & hâc tempestate fœtæ mulieres, vt ominosum & noxium expauescunt, & execrantur. Quidam etiam narrantur certis anni diebus ægrotare, vt teste Valerio, Antipater Sidonius Poëta omnibus annis eo die quo genitus erat, febre laborabat, quâ ad extremum consumptus est eodem natali suo. Quibusdam legimus euenisse fœlicitates, vt est auctor Ælianus de Athenienſibus, qui mense Thargilione, id est, Februario, victorias maximas eos assecutos fuisse dicit. In quo etiam mense, nempe die S. Matthiæ in hanc lucem editus est Carolus V. Imperator, à Clemente VII. Pont. Maximo Bononiæ coronam accepit, Galliæ Regem in bello superauit. Olim quoq; Pisanis ter victoria de inimicis die sancti Sixti contigit, adeo vt ei templũ extruxerint. P. Cornelius Dolabella Con. vt est apud Appianum de bellis ciuilibus libro 2. legem tulit, vt dies ante Idus Martij, quo C. Iulius Cæsar interfectus est, in posterũ Natalis Vrbis haberetur, quasi scilicet hâc Iulij Cæsaris nece, libertas Reipub. restituta esset. Christianæ Reipublicæ faustus fuit dies ante Nonas Octobris memorabili clade: ipsa enim die à Fidelibus aduersus Turcas apud Naupactum, non longè sanè ab eo loco vbi olim Antonius fuit ab Augusto superatus, fœliciter pugnatum est, cum Seli- 2. digest. lib. 8.

Digitized by Google

nus Turcarum Imperator Cyprio regno paucis antè diebus potito vniuersum Ionium, atque adeo ipsum Adriaticum sinum ingenti classe infestaret, omnium ferè Principum Christianorum classis, qui ad id communis hostis bellum reprimendum in vnum conspirarant, Marco Antonio Columna, Ioanne Austria, & Sebastiano Veniero Ducibus, tandem Nonis Octobris Turcis occurrunt. Ibi Turca, & recenti victoriâ terrestri ferox, & quod fideles tertiam ferè partem superaret, se inuictum existimans, classem summo mane educit, & aspirante vento dat pugnæ signum: faciunt idem non impigrè Christiani Duces, qui maiorem in Deo, quam in viribus, quibus longè cedebant, spem collocatam haberent; itaq; magno clamore & tormentorum strepitu concurritur: sub ipso vero pugnæ initio diuinitus statim ventorum tanta mutatio consecuta est, vt iam Fidelibus aspirarent qui antè reflarant venti. Quare Victoria statim ad Christianos est inclinata, quâ demum potiti sunt, cum à meridie ferè ad noctem vsq; atrocissimè fuisset dimicatum. Feruntur captæ circiter 180. triremes Turcicæ, & plusquam 40. partim combustæ, partim submersæ, reliquæ paucæ duce Ochialino turpiter à principio pugnæ fugam capesserant. Occisi verò ex hostibus 20. millia, & vltra, multi etiam capti: Christianorum, qui apud ipsos captiui tenebantur, inuentus est ingens numerus, qui omnes ferè sunt liberati: nam aliquot ex ipsis Turcis, desperata iam victoria, sunt antè trucidati. Ex nostris triremes admodum paucæ sunt desideratæ. Fuerunt quidem Romanis in vniuersum Nonæ, Idus, & Kalendæ fausti & agendis rebus fœlices dies. Tranquillus in Augusto: Sanxit, inquit, ne plus quàm bis in mense legitimus Senatus ageretur, scilicet Kalendis, & Idibus: tantum ille. Qui prædictos proximè sequuntur dies, Dijs Manibus attributi, atri & tristi omine infames ab ipsis Romanis habiti sunt: tanquam Secundi quidam dies, in quibus exercitum conscribere, legiones educere, manus cum hoste conserere, sponsalia inire, peregrè proficisci, quidquam publicæ vel priuatæ rei moliri, aut aliquid nouæ rei

Digitized by Google

inceptare, inceptum fedum & exitiale existimatum, eo quod illis maximè diebus insignem aliquam cladem calamitatemve passi fuissent. Fuit enim obseruatum vt qui hostes bello tentare, vel acies eo tempore committere curarent, rem in non mediocre periculum discrimenque adducerent, magno posteà exitio consecuto. De hoc meminit Ouidius Fastorum lib. 1.

Vendicat Ausonias Iunonis cura Kalendas:
Idibus alba Ioui grandior agna cadit.
Nonarum tutela Deo caret, omnibus istis
Ne fallare caue, proximus ater erit.
Omen ab euentu est; illis nam Roma diebus
Marte sub aduerso tristia damna tulit.

Tacitum Imperatorem posterum Kalendarum diem nec legere, nec quidquam scribere voluisse narrat Flauius Vopiscus Syracusius, & apud Nonium ex Aphranio: Septembris heri Kalendæ, hodie ater dies. Macrobius in Saturnalibus dicit Nonis prohiberi celebritatẽ nuptiarum, quod primus nuptiarum dies verecundiæ detur, postridie autem nuptam in domo viri dominiũ incipere oportere adipisci, remq; facere diuinam. Ideoq; ne nupta posterâ die libertatem auspicaretur vxoriã, aut atro immolaret, quo nefas erat celebrari, nonas inhabiles nuptijs esse dixerunt. Quid verò de Alliensi pugna, quæ facta est anno A.V.C. 363. postridie idꝰ quintileis, scripserit Verrius Flaccus in 3. de verbor. significat. videamus: Vrbe à Gallis Senonibus recuperata L. Attilius in Senatu verba fecit, Q. Sulpitium tribunum militum ad Alliam flumen aduersus Gallos pugnaturum, rem diuinam dimicandi gratiâ postridie idus feciſſe: tum exercitum populi Romani occidione occisum, & vrbem, præter Capitolium, captam esse. Complureſque alij Senatores recordari sese dixerunt, quoties belli gerendi gratiâ res diuina postridie Kalendas, Nonas, Idus à Magistratu populi Romani facta esset, eius belli proximo deinceps prælio rem malè gestam esse. Tum Senatus eam rem ad Pontifices reiecit, vt ipsi quod videretur, statuerent. Pontifices decreuerunt nullum his diebus sacrificium rectè futurum. Plutarc. in Camil. Aulus Gel. lib. 5. c 17. Petrus Crin. lib. 15. c. 15.

Digitized by Google

Pet. Cri. libro 1 c. 22. Hæc ille. Postridie Nonas Aprilis, quod inter septem mirabilia huius Mundi opera maximè celebrabatur, templum Ephesinæ Dianæ

Hist. Eccl. lib. 7. c. 22. combustum est. Postridie Kalendas Junij consulatu Lupicini & Iouiniani grandinis multitudo in Constantinopolitana vrbe, saxorum gerens similitudinem vehementer effunditur, & post natum Christum anno 1083. Henricus quartus Imperator Romam captam reddidit, post annorum duorum obsidionem, quod refert Albertus Crantus. Accedit quod eam diem mensi extraxerant Athe-

Plut. in Sympos. lib. 9. c. 6. nienses, quoniam tunc contentio Mineruæ cum Neptuno fuisse crederetur, vt apud Plutarchum. Postridie Kalend. sextileis anno supra ducentesimum duodecimo ante Saluatoris Christi aduentum vult Q. Claudius Quadrigarius factam fuisse illam vastissimam

Lib. 5 annalium. cladem Cannensis pugnæ, de qua ita Florus: Æmilio Paulo & Terentio Varrone Coss. & ducibus cũ maxima clade aduersus Annibalem ad Cannas pugnatum est, casaq; eo prælio Romanorũ quadraginta quinq; millia cum Paulo consule, & Senatoribus octoginta consularibus atq; prætorijs, aut ædilitijs triginta. Postridie No-

F. Lauren. Surius carthusian. nas Augusti salutis anno 1546. Mechliniæ in Brabantia accidit clades memorabilis fulmen incidit in portam Arenariam, in qua seruabatur puluis tormenti, quæ illo cælitus lapso igne inflammata, tam horrendum edidit fragorem, vt plerique mortales putarent supremum adesse Mundi diem: fuit id reuera spectaculum horroris, & terroris plenissimum: momento temporis porta illa mirabiliter dissipatur, vicinorum murorum fundamenta reuelluntur, fossarum aquæ vi tanti ardoris exsiccantur: multi homines partim extincti, partim grauiter saucij reperti sunt: quidam post triduum è specu progressus scisitabatur num Mundus adhuc subsisteret?

Nicepho. Call. hist. eccl libro 15. cap. 20. Postridie Idus Septembris grauissimus qui vnquam fuere omnium terræmotus Antiochiam inuasit anno sui natalis quingẽtesimo sexto: domos eius ferè omnes disiecit, cum quidem populosissima foret,

F. Lauren. Surius. ita vt in ea solitudo nulla aut locus quisquam inhabitabilis aut neglectus esset. Eadem quoque die post natum Christum 1509. vrbem

Digitized by Google

Constantinopolitanam, quâ parte spectat mare, horrendum in modum concussit terribilis terræmotus, domosque subruit, & ruderibus fossam complens, solo æquauit; Arcem, vbi Regis Turcici immensi thesauri in quinq; turribus munitissimis asseruabantur, domumque egregiam, in qua leones alebantur, euertit: Cuniculos per quos longis itineribus etiam per montes è Danubio in vrbem aquæ adducuntur, summis & impensis & sudoribus effectos, adeo quassauit, vt maximis opibus instaurari nequiuerint: Ipsum quoque mare inter Constantinopolim & Peram vsq; adeo intumuit, vt vtriusque vrbis muros suis fluctibus excederet, & vndas in vtramque inferret. Multa denique alia damna eo ipso die Turcis illata sunt. Feruntur tum Constantinopoli ad tredecim hominum millia interijsse. Nostro verò sæculo, anno scilicet assumpti Verbi 1566. circa tertiam vigiliam noctis Venetorum celeberrimum armamentarium, quod Arcenale quasi arcem naualem vocant, omnis generis armorum nauiumq; instructissimum (casu ne an proditione factum sit pro incerto habetur, licet bellum paulò post à Turcis indictum, facit vt Turcicum aliquod consilium non abfuisse videatur) exarsit, & momento temporis turres, in quibus asseruabatur pulueris tormentarij immensa vis, mirabili temporis velocitate dissipantur, & non modò turres, sed & vicinæ domus reuelluntur, & longè latéque per aëra iactantur, tam horrendo fragore & tonitru, vt ad quinquaginta millia stadiorum exaudiretur strepitus, flammáque conspiceretur. Patauij enim & Taruisij, quod mirum est, in continenti quasi terræmotu domus aliquot maximè concussæ sunt, atque culminum pinnæ (caminos vocant) decussæ. Vrbs certè vniuersa ita à fundamentis commota est, vt penitus vi diutinâ versam iri arbitrarentur, cum interea æstuaret mare, quateretur ciuitas, & crebri per aërem ignes fulminis instar coruscarent, multæ funditus euersæ ædes, multæ à fundamentis vitiatæ, & vitreæ ferè omnes fenestræ perfractæ sunt, vrnæque aheneæ atque alia id generis vasa non aliter vbique per domos resonabant, ac si Cereris aut Bacchi orgia cele-

Digitized by Google

brarentur. Sed quod maximè admirandum est, in tanta ædium ruina duo tantum homines, qui in ipsis Naualis ædibus erant, oppressi vitam cum morte mutarunt; & cum sacrarum Virginum cœnobium, quod Cælestia vocatur, funditus è vestigio euerteretur, omnes tamẽ Virgines, quæ illic erant, incolumes euaserunt, vnâ exceptâ, quæ in sacrarij limine deprehensa, grauem tulit sinistro humero lapidis iactum. Postridie Kalendas Octobris anno incarnati Verbi 1187. Hierusalem, ob discordias Christianorum, in ius, & potestatem Saracenorum reuersa est. Postridie nonas Octobris anno recuperatæ salutis 1530. circa horam vndecimam noctis, Tybris ita repentè creuit, & intumuit, vt maximum dãnum & iacturam Romanis importarit. Nos ad reliqua accingamur. Binario vitia designantur. Quare interfectis Duobus Regibus Amorræorũ, Seon videlicet, qui habitauit in Esebon, & Og Rege Basan, lex à Moyse recapitulatur, & populus instruitur, quia motis scandalis vniuersis, atq; superatis vitiorum turbis competenter doctrinæ insistitur, & fidei lumen dignè desiderantibus aperitur. Basan quidem, qui interpretatur turpitudo, figuram habet omnium carnalium & materialium rerum, quorum amore & desiderio detenta anima excluditur & separatur à Deo. Aduersus hunc Binarium. i. Duos Reges ita præcipitur bellum gerendum, vt non relinquatur ex eo viuens: nullũ enim à filijs Israel oportet relinqui in regno turpitudinis & dedecoris viuentem. Neq; sine magni consideratione mysterij Moyses Binario vitia demonstrauit, nẽpe cum virtutis sit vnica ratio (nunquã enim discedit à mediocritate, sed circa illam semper versatur) vitiorum contra Duplex est præcipitium: vnum quod in excessum; alterum quod in defectum prolabitur. Hinc illud Virgilij.

Deut. 1.

——— tum tartarus ipse
Bis patet in præceps tantum.

Æneid. lib. 6.

Atqui isti sunt Duo scopuli Scylla & Charybdis, quos idem Poëta describit his carminibus.

Dextrum

Digitized by Google

Dextrum Scylla latus, lævum implicata Charybdis
Obsidet, atque imo baratri ter gurgite vasto
Sorbet, in abruptùm fluctus, rursusque sub auras
Erigit alternos, & sydera verberat vnda. Æn. lib. 3.

Cum ergo inter Duo pericula naviget is, qui à dextra parte Scyllam, à sinistra Charybdin habeat, solus ille incolumis euadit, qui neutri horum periculorum magis adhæserit. Quid enim aliud vita hominum, quàm assidua inter varias molestias navigatio? is autem vnus, qui sanctè piéq; vixerit, & vitia vtrobique existentia deuitauerit, incolumis in patriam, quod beatarum est animarum post hanc vitam concilium, cui præest Deus, peruenire vel facilè poterit. Virtutes igitur, quarum aliæ morales, aliæ intellectuales dicuntur, in mediocritate Duorum vitiorum oppositorum consistere propalam est: quod in sequenti diagrammate liquidò perspici queat.

Vitium	*Virtus*	*Vitium*
Superabundantia	*Status*	*Defectus*
Maius	*Medium*	*Minus*
Fugiendum	*Eligendum*	*Fugiendum*
Audacia	*Fortitudo*	*Timiditas*
Intemperantia	*Temperantia*	*Insensibilitas*
Prodigalitas	*Liberalitas*	*Auaritia*
Ruditas	*Magnificentia*	*Pusillitas*
Lentitudo	*Magnanimitas*	*Pusillanimitas*
Ambitio	*Modestia*	*Honorum contẽptus*
Ira	*Mansuetudo*	*Iræ vacuitas*
Adulatio	*Affabilitas*	*Contentio*
Arrogantia	*Veritas*	*Dissimulatio*
Scurrilitas	*Comitas*	*Rusticitas*
Plus	*Iustitia*	*Minus*
Plus	*Amicitia*	*Minus*
Ignorantia.	*Scientia*	*Sinistra persuasio*

Digitized by Google

Stultitia	*Intellectus*	*Error intellectus.*
Insipientia	*Sapientia*	*Error sapientiæ*
Atechnia	*Ars*	*Error artis*
Imprudentia	*Prudentia*	*Error prudentiæ*

Sic corporis bona, quæ & sensibilia sunt & materialia, tantum in medio rationem sibi vendicant; in extremis autem, mala & vitanda reperiuntur. Horum enim id dumtaxat, quod neque plus, neque minus fuerit, bonum & eligendum est: quod verò exuperat aut deficit, malum est & protinus fugiendum. Hinc perspicuum fit omnem prorsus miseriam nasci ex Dualitate: est enim miseria, vt mihi videtur, vel necessariorum & naturalium bonorum priuatio, vel eorum desiderium irrationabile, veluti cum subiectum aliquod & naturalis potentia, aut proprio priuatur obiecto, propriorum ve & naturalium suorum bonorum fit exsors, aut quando ipsa appetitio, vtriusque & subiecti & naturalium eius bonorum seu potentiæ & obiecti, quantitatem transcendit, vt si & finita est potentia, & finitum eius obiectum, illius tamen ad hoc irrationabilis appetitus. Pari modo & cum finita sint subiecta & naturalia bona, illorum tamen ad hæc irrepressibilis et inextinguibilis ardor. Hanc Dualitatem abhorrere visus est Sapiens

Prou 30. *ille, quando Dominum suppliciter his verbis exorabat: Diuitias vel paupertatem ne dederis mihi, sed tantum tribue victui meo necessaria; ne fortè satiatus illiciar ad negandum, & dicam: Quis est Dominus? aut egestate compulsus furer, & periurem nomen Dei mei. Cui simile est illud Apollonij Tyanei, qui sic Deos precabatur: Concedite mihi pauca habere, & nullius indigere. Paupertas (inquit Aristophanes) bestia est, quâ nihil pernicioſius, & interitu dignius: Diuitiarum verò natura illa, & consuetudo est, scilicet, vt malo magno sint ingenijs & animis hominum. Deuitarent quidem homines, hanc Dualitatem, ac quietissimam vitam a-*

Seneca. *gerent in terris, si ex Pythagoræ præcepto omnia forent communia,*

Digitized by Google

Duo illa frigida verba Meum, & Tuum, à natura omnium rerum tollerentur. Vnus enim puluis omnes sumus, ab eodem fictore genus omnes ducimus, in Duas partes non natura, sed tyrannis homines secuit, ac distinxit. Duo præter hæc sunt nomina eorum à quibus è cælo fruges tanguntur, & læduntur. Vnum in ambiente quod tempestates vocamus, in quibus grando, & nix intelliguntur; quæ, cum plenilunio acciderint, vi maiore impelluntur. Alia sunt quæ in terra silente cælo, serenis noctibus fiunt, nullo sentiente, nisi cum facta sunt sensibus obuia, nempe pruina, & glacies; quæ admodum distant à prioribus. Ex propositis verò alia alijs rubiginem, alijs vredinem, alijs caliginem inducunt, & inuehunt, & omnia sterilitatem. Horum verò hæc fuerit generatio.

Gregor. Naz. inno bilem male moratum.

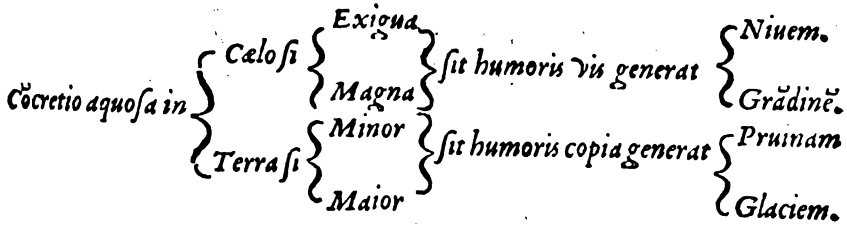

Binæ sunt & animæ ægritudines, Ignorantia, & insania, tanto corporeis graviores, quanto anima præstat corpore. Namque vt anima corporis, ita cogitatio animæ vita est: corpus quidem tunc dicitur ægrotum, quando ab anima dissentit, vnde & medendi ars nil aliud curat, quam animam corpori conciliare. Anima quoq; dicitur infirma, quando cum sua cogitatione nequaquam consentit, sed ab ea omnino dissentit, nec quid ipsa sit, nec quid sua interfit animaduertit, secumque ipsa nimis negligenter agit. Quare diuinus Plato cum vellet significare amantium animos Ignorantiâ, & Insaniâ laborare, dixit Amorem esse nudis pedibus. Anima enim seipsam non curans (quod quidem euenit amanti) omnino quid ipsa sit ignorat, immo quod longè est deterius, credit se aliud esse, quam ipsa sit; quapropter veritatis lumine orbata, temerè ac re verâ nudis pedibus incedit. Duplices rursus animæ sunt passiones, quibus in

Digitized by Google

varia hinc inde intranquilla mens diuellitur, honoris scilicet appetitio, & carnis delectatio. Ex honoris appetitione homo, cum supra seipsum extolli, & medio sui æqualitate fieri superior cupit, in tres scopulos impellitur, Superbiam, iram, Inuidiam, quas spiritales vocant animi labes. At ex carnis corporisue illecebris fit tripliciter homine inferior, quia mergitur in Luxuriam, Gulã, Acediam, quas hominis corporeas maculas dicunt. Auaritia commune est malum: nam & diuitias ipsi partim comparandis honoribus deuouemus, partim ipsas expetimus, ne illecebroso genio defraudemur. In vtramque igitur partem digressus à medio homo euadit infœlix.

Suffragari videtur Greg. Mor. lib. 33. cap. 5. cuius hæc sunt verba: Duo quippe hæc sunt vitia, quæ humano generi immaniter dominantur: vnum videlicet spiritus, atq; aliud carnis. Elatio namq; spiritum erigit; luxuria carnem corrumpit. Et fortasse hæ sunt Duæ filiæ sanguisugæ apud Salomonem dicentes. Affer, & nunquã satiantur. Nam quanto quisque magis luxuriatur & fornicatur, tanto noxius delectatur: Et quo quisque sibi diuitias accumulat, eo magis eas semper augmentare desiderat. Et sicut quidam ait Poëtarum.

Prou. 30.

Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit.

Ad hæc quemadmodum vna est scientia, & simplex, veráque rerum notitia: contra Duplicem esse dicimus ignorantiã. Aut enim ignorantia scientiæ priuatio est; aut contrarius appositusue habitus. Hunc errorem, illam puræ negationis ignorãtiam vocant. Duorum

Digitized by Google

quippe oppositorum quod præstantius est, medium est vnum; quod verò est imperfectum, geminum diuisum, Dualéque reperitur. Sunt eodem modo Duo genera falsi: vnum eorum quæ non sunt, quamuis esse possint; alterum eorum quæ omnino esse nequaquam possunt. Nam qui dicit Kalendis Aprilis, verbi gratiâ, pluisse, tamen, & si factum non sit, id dicit quod fieri potuerit. At qui dicit hominem esse Leonem, id dicit quod omnino esse non potest, quia semper contradictionem claudit. Et sicut nunquam ad vnionem, ita nunquam ad veritatem redigi potest. August. de doct. Christ.

Binarius denique mystico significato corpoream naturam declarat, quod Dualis numerus sociandis generandisque corporibus aptari soleat. Neque tamen, paulò infensior nuptijs videri vellem, vt vnitate quæ tota Dei est, virginitatem dumtaxat, Dualitate verò matrimonium vel fœdera nuptiarum hieroglyphicè significari contendam. Cum matrimonium quandam immortalitatem inducat, atque in noua lege habeat institutionem, quatenus repræsentat coniunctionem Christi & Ecclesiæ. Quo fit vt sit sacramentum nouæ legis ob Duplicem coniunctionem, quæ est in Christo. Prima quidem coniunctio est animorum; corporum altera: notat illa vnionem fidelis animæ ad Deum; significat ista coniunctionem Christi & Ecclesiæ. Inde Augustin. super illud. Nunquid qui dormit, non adiiciet vt resurgat? Nota, inquit, quod dicit: Qui dormit, quia sicut de latere dormientis Adæ, qui erat forma futuri Christi, assumpta est costa, de qua formata est Eua: ita dormiuit Christus somno mortis, vt de latere dormientis, de quo profluxerunt sanguis & aqua, quæ sunt nostræ redemptionis sacramenta, formetur sibi sponsa Ecclesia. Corporum etiam coniunctione significatur coniunctio Diuinitatis & Humanitatis facta in vtero Virginis, vt habetur 26. dist. Acutius. Cum ergo tam coniunctio Christi & Ecclesiæ, quàm vnio Diuinitatis & Humanitatis vnica sit irreiterabilis & indiuisibilis, meritò significata est in primi matrimonij coniunctione carnali: sed Psal. 40.

Digitized by Google

vbi quis ad secundam transit vxorem, recedit ab hac diuina vnitate, cadens in Dualitatem; & ideo non poterit de cætero significare dictam vnitatem, & irreiterabilem ac indiuisibilem cõiunctionem. Ex quo enim significatum, scilicet coniunctio Christi & Eccl-siæ, item coniunctio Diuinitatis & Humanitatis vnicum & irreiterabile & indiuisibile est, oportet quod suum significans, scilicet, matrimonium carnale consummatum, vnicum & irreiteratum ac indiuisum fuerit. His de caussis, licet coniugatus ad sacerdotium priscis Canonibus admitteretur (nam Petrus, Philippus Apostoli Christi vxores habuisse leguntur, & Iustinianus Epiphanium Patriarcham œcumenicum laudat, quod ex Sacerdotibus genus & originem ducat) Digamus tamen omnino repulsus, quod vel ex Paulo colligi datur, dum prima ad Timoth. cap. 3. & ad Titum cap. 1. Episcopos & Diaconos vnius vxoris viros esse vult: & prima ad Timoth. 5. Vidua deligatur, quæ vnius viri vxor fuerit. Non debet, inquit Ambrosius, in Sacerdotem Digamus ordinari, non quia deliquerit, sed quia prærogatiuâ exutus est Sacerdotis, quod in eo sit defectus sacramenti vnitatis, cum carnem suam diuiserit in plures. Item: Vna tantum nec repetita nobis copula permittitur, & in ipso coniugio lex est non iterare coniugium, nec secundæ coniugis sortiri coniunctionem. Rursus: Homini vnam vxorem decreuit Deus, cum qua benedicatur: nemo enim cum secunda benedicitur. Item alio loco: Primæ nuptiæ sub benedictione Dei celebrantur sublimiter, secundæ autem & in præsenti carent gloriâ; concessæ sunt autem propter incontinentiam, & quia solent viduatum iuniores incurrere. Porro quod de Digamis dictum est, in his quoque qui viduam duxerunt, locum habet. Hos enim Canon Apostolorum decimus septimus Digamis omnino comparat, hâc vt arbitror ratione, quia digamiam vxoris, quam ducunt, probare videntur, eiusque digamiæ occasionem eis præbere. Nam digamia mulierem non minus, immo magis, quàm virum dedecere videtur. Quare Porcia cum laudaretur apud eam, inquit Hiero-

Glo. 26. dic. vnius & ca. acutius.

Digitized by Google

nymus in Iouinianum, quædam benè morigerata, quæ secundum habebat maritum, respondit: Fœlix & pudica nunquam præterquam semel nubit. Itaque apud veteres Romanos & alias gentes, Digami à sacerdotio repellebantur. Idem Hieron. ad Gerontiam: Flamen vnius vxoris ad sacerdotium admittitur; Flaminea quoque vnius mariti eligitur vxor. Ad Tauri Ægyptij sacra semel maritus assumitur. Sed & lege Mosaycâ præceptum fuit, vt Pontifex virginem tantum vxorem ducere posset: Virenimseu Pontifex significat Christum, qui sibi copulauit Ecclesiam, quæ semper virgo permansit mente. Quare dicit Apostolus: Despondi vos vni viro virginem castam. Quod si mulier carnem suam diuiserit in plures, destruetur significatio sacramenti vnitatis, & fiet diuisa. Non est autem plenus Binarius, quia diuisus: quod verò non est plenum, vacuum habetur. Adde si lubet, quod ridicula vulgò res est, & cauillis hominum obnoxia, vxorem viduam ducere: quod vel tritum apud Legistas dicterium, Bulgari Iureconsulti discipulorum in præceptorem satis ostendit.

Leuit 21.

Amb. lib. de Noe & arca c. 12.

Glo l. rem non nouã C. de iud.

DE NVMERO III.

AGgredimur Triadem, quâ nihil est vberius ad mysticas significationes & reconditas. Est autem hæc primus numerus; nam Pythagorai binarium non esse numerum dicunt, sed confusionem quandam vnitatum: & Plutarchus vnitatem à Pythagoræus Apollinem refert nuncupari, Diada litem & audaciam, Triada Iustitiam, quæ est summa perfectio, & quatenus Virtus est etiam medium duorum vitiorum vtrinque reductum, quorum alterum est afficere iniuriâ; alterum affici, quæ vtraque sunt fugienda. Impar nu-

Plutarc. de Pyth. disc.

Digitized by Google

merus incorporeis indiuiduisque similis esse videtur. Par primus nempe Dualitas est diuisio, primáque diuersitas, ac casus primus ab vno; Ternarius autem primus numerus impar est, quasi reditus ad vnum atque principium, & perfectior est pari, cum illum comprehendat, non ab eo comprehendatur. Vltra parem abundat vno, ob quam planè copiam masculus appellatur. Par autem ob inopiam, partitionem, & recessum à perfecto, quasi femellus numerus apparet. Parium quidem numerorum humana laus est atque moralis, quatenus in eorum partitione iusta vtrinque fit distributio. Imparium verò sacratior est laus, atque diuina, siquidem Iustitia in ipso pari quasi dissoluta est, nec vllum habet cardinem quo innitatur, sed in ipso impari semper ipsum vnum est medium quasi centrum atque numen quo æqua distributio regitur, & ad quod, quasi finem refertur. Impar etiam propter medium, sui ipsius vinculum intra se possidet; & propter centrum, circulare existit, & propter comparationem extremorum ad medium vniuersi ordinis est principium. Primò Ternario numero contigit vt inter duo summa medium, quo vinciretur, acciperet: in Ternario enim est principium, medium, finis, vnde & Tria sunt omnia. Et prisci Theologi, vt designarent Principium, Medium, & Finem esse referenda in Deum, Tria in sacrificijs offerebant. Et Tria posita sunt à Philosophis in cultu Dei, Adoratio, propter reuerentiam; Thus, ob distributionem suauissimæ cognitionis diuinæ, & cælestium, ac terrestrium virtutum; Hymnus secundum Pythagoram, propter concentum cæli. Atque ne verbis solum egisse videamur, Aristotelem hoc ipsum testantem audiamus: Magnitudinis ea quidem quæ ad vnum est diuisibilis, linea est; quæ verò ad duo, superficies; at ea quæ ad Tria, est corpus. Atque præter has nulla alia prorsus est magnitudo, propterea quod ipsa Tria omnia sunt, & ipsum Tet in omnem partem se fundit. Nam, vt Pythagoræi inquiunt, ipsum omne ac omnia, Tribus sunt definita. Finis enim & Medium, & Principium vniuersi numerum habent,

Lib. 1. de cælo & mundo.

hæc

hæc autem Triadis. Quapropter à natura quasi legibus acceptis, & in Deorum sacrificijs celebrandis hoc vti numero solemus. Hactenus Aristoteles. Est igitur Ternarius numerus sacer, numerus potentissimus, plurimũ conferens ad ceremonias Deorum & religionis, vt cuius auspicio & preces & libamina Tertio repetũtur, vt Tertio quoq; die, aut Trimestri spatio peragerentur. Quod his verbis astruit Nicomachus: Ter libant, & Ter sacrificant, qui vota sua petunt à Deo consummari. Virg. Georg. lib. 4. de sacrificijs Oceani.

Ter liquido ardentem perfudit nectare vestam:
Ter flamma ad summum tecti subiecta reluxit.

Apud Theocritum Idyll. 2.

Ἐς τρὶς ἀποσσένδω, καὶ τρὶς τάδε πότνια φωνῶ. Id est,

Ter libo, Ter & hæc pronuncio mystica verba.

Valerius Flaccus in Argonauticis.

Ipse Ter æquoreo libans Charchesia patre. Lib. 1.

Apollinis Oracula:

Terna quidem diuis cælestibus hostia, & ipsa
Candida mactanda est, Terna & terrestribus, atque
Atra eadem.

Item Aratus:

Forma sacrificij perfecti prisca canistro
Tres panes offerre iubet.

In prisca Græcorum Theologia Tertius crater sospitatori Ioui, secundus Semideis ac Dæmonibus tribuebatur. Trita siquidem est illa Pythagoræ sententia, Superis impari numero, Inferis pari sacrificandum. Ad quod respicientes Ægyptij & Thales Milesius, annum constare voluerunt trecentis sexaginta quinque diebus, id nimirum hortante obseruatione imparis numeri, quem Pythagoras monuit præponi in omnibus oportere. Vnde, & propter dies impares, superis Januarius dicatur, & propter pares Februarius, quasi abominosus, Dijs inferis deputatur.

Ioseph. Moletius de correctione Kalendarij, lib. 1. c. 4. Laertius de vitis Philosophor. li. 1.

N

Digitized by Google

Homerus quem profundior nulla præterijt doctrina, disparem numerum in sorte boni ponens, superis imparia semper contribuit, vt facit Nestor Neptuno, ac vt iubet Vlyssi Tiresias; Achilles verò mactat ad sepulchrum Patrocli defuncti omnia paria, quatuor quidem equos, duodecim iuuenes Troianos, cuius disciplinæ non ignarus Virgil. lib. 6. Æneid. parem numerum Dijs inferis gratum designat, dicens:

Quattuor hic primum nigrantes terga iuuencos
Constituit.

Rursus in inferijs quas Æneas Anchisæ patri celebrat in Cicilia, binarium adhibet, hæc canens lib. 5. Æn.

Hic duo ritè mero libans Charchesia Baccho
Fundit humi; duo lacte nouo, duo sanguine sacro.

Et Eglo. 8. ostendens superis imparem conuenire, ita canit:

Numero Deus impare gaudet.

Neque tamen quouis impari Deum gaudere significauit, sed plurimum Ternario, item quinario, ac septenario. Quod nec spreuit Christiana religio. Namque & Carolus Borromæus Cardinalis sapientiæ, & religionis vir, qui nihil nisi summo consilio & ratione agebat, quique mysteriorum omnium vim maximè tenebat, imparem numerum tanti fecit, vt cum de constructione Ecclesiarum leges sanciret, constituerit, vt Ecclesiæ siue vnam tantum, siue tres, siue quinque, vt dicunt, naues crucis instar haberent, à fronte tot ostia quot naues, in nauibus impares essent fenestræ: in maioribus Ecclesijs, lampadario in longitudinem ducto, septem vel tredecim lampades affigerentur: in minoribus tres vel quinque: Cathedrales Ecclesiæ septem, vel ad minimum quinque campanas haberent: collegiatæ, Tres, Ad altare maius Tribus gradibus ascenderetur; vbi autem pro Ecclesiæ altarisque amplitudine gradus plures esse possent, ibi quinque extrui liceret. Gradus ad capellæ maioris ascensum vnus, aut Tres, aut quinque ponerentur. Ad Ecclesiæ pauimentum Tribus, aut quinque gradibus ascenderetur: quod si Ecclesia

Digitized by Google

in loco editiori esset cõstructa, scalaque quæ pluribus gradibus constaret, opus esset, tot gradus, quot ad ascendendi vsum commoditatemque necessarij essent, collocarentur, hâc tamen ratione initâ, vt numero essent impares, & septimo, vel quinto, tertio ve quoque gradu planum fieret: nam fieri quidem aiunt Architecti, vt recto in templum pede ingrediamur, quam quidem rem ad religionem facere arbitrantur. Illud enim summopere in sacro Missæ obseruare solent Sacerdotes, vt vel vlnam, vel tres, vel quinque, vel ad summum septem collectas dicant. Vnam quidem vt sicut ad vnam Missam vnam tantum lectionem, vnum euangelium, vnum officium canitur, nihilominus & vnam dicant collectam; Tres quia Dominus ante passionem suam Ter orasse legitur; Quinque propter quinquepartitam eius passionem, in cuius commemorationem hæc eadem celebramus officia; Septem denique quia Apostoli ad consecrationem eorundem mysteriorum leguntur frequentasse orationem Dominicam, quæ solis septem petitionibus omnia corpori atque animæ necessaria comprehendit. Ipse quoq; Pontifex Deo sacrificans, testes secum habet solemnibus diebus aut vnum, aut Tres, aut quinque, aut septem Diaconos, vt legitur de Cons. dist. 1. c. Episcopus Deo. Vnus enim Diaconus altari ministrat, quia discipulus vnus adolescens quidam, id est Ioannes amictus sindone super nudo, cæteris fugientibus, sequebatur Christum; Tres ministrant, quia Christus ascendens in montem ad transfigurandum, Tres secum duxit, Petrum scilicet, Iacobum, & Ioannem, Quinque autem propter quinque quos secum Dominus duxit quando resuscitauit puellam, tres inquam præfatos, patremque, ac matrem puellæ; Septem demum obsequuntur, ob illos septem, quibus Dominus post resurrectionem piscantibus se manifestauitr. Neque in dispensatione signorum super oblationem imparis numeri virtus neglecta, cum vnam, vel Tres, vel etiam quinque cruces faciant, & hoc vtiq; non sine certi caussa mysterij. In quinq; enim crucibus quinque partitã Domini passionem signi-

Leo Baptista Albertus, de Lineamentis. c. 13.

Micrologus de Eccles. obseruan. c. 4

Micrologus, de Eccles. obser. c. 14.

Digitized by Google

ficant: in vna, & tribus, vnum & trinum Deum intimant; in cuius numeri mysterio etiam Tres partes facit Sacerdos sacratissimi corporis in Missa. Ter dicit Agnus Dei, & cum spiritibus Seraphicis clamat Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sabaoth. Ter dicit culpam suam qui à peccato vult absolui. Ter cum

Matt 8. *Centurione dicere oportet: Domine non sum dignus, si dignè Sanctam Eucharistiam sumere volumus. Et meritò quidem impar numerus in Ecclesiasticis officijs frequentatur: nunquam enim in duo æqualia, vnitate impediente, secatur, nec Deus vult diuisionem Ecclesiæ. Addunt Pythagorici numeros impares ad omnia esse vehementiores, in primis verò Ternarium. Plinius Natur. hist. lib. 28 cap. 4. Terna despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, at-*

Herodianus lib. 1. *que ex hoc effectus adiuuati. Huic rei argumento est Claudia Vestalis, quæ in impudicitiæ suspicionem deueniens, quo integritatem suam manifesto aliquo exemplo comprobaret, nauim, in qua mater Deûm vehebatur, cingulo suo duxisse narratur, prius tamen Ternario numero vsa est inter precandum.*

Ouid. Fast. lib. 4. Ter caput irrorat; Ter tollit ad æthera palmas.

Ferunt priscorum Theologorum fabulæ Cererem Deam toto errasse Mundo, cum Proserpinam filiam quæreret, cumque in Atticam diuertisset, à Celeo Attico sene receptam hospitio: cuius beneficium, vt aliquo munere pensaret Ceres, filium eius infantem è cunis raptum, immortalem reddere cum destinasset, sacrificia peregit:

Ibidem. Térque manu permulsit eum: Tria carmina dixit,
Carmina mortali non referenda sono.

Atqui & Hippolytum fato functum, dum Æsculapius à Diana exoratus, ab inferis reuocatum pristinæ incolumitati restituere intendit,

Ouid. Fast. lib. 6. Pectora Ter tetigit, Ter verba salubria dixit:
Depositum terrâ sustulit ille caput.

Carna quoque siue Crana Dea liberans Procam filium Regis Albani à strigibus obsessum.

Digitized by Google

Protinus arbutea postes Ter in ordine tangit, Ouid.
Fronde Ter arbutea limina fronde notat. Fast. 6.

Cæsarem dictatorem refert Plinius, post vnum ancipitem vehiculi casum, semper vt primum consedisset, quod, inquit ille, plerosque etiam nunc facere scimus, carmine Ter repetito, securitatem itinerum aucupari solitum. Lib. 28. cap. 2.

Theocritus in Bucolisco.

Χείλεα τοι νοσέοντι. χέρες δέ τι ἐν τὶ μέλαιναι.
Καὶ κακὸν ἐξόσδεις. ἀπ' ἐμεῦ μὴ μεμολύνης. Idil. 24.
Τοιάδε μυθίζοισαι, τρὶς εἰς ἐὸν ἔπτυσε Κόλπον
Καὶ μ' ἀπὸ τᾶς κεφαλᾶς ποτίτω πόδε συνεχὲς οὔδεν. Idest.

Morbo tibi labra laborant
Ipse color manuum niger est tibi, spiritus ater
Sordet, & os fœdum putens exhalat odorem.
I procul attactu ne me fœdaueris vllo.
Hæc effata, sinum Ter conspuit ore sequaci
Ipsa suum, meque attentè lustrauit ab ipso
Vertice ad vsque pedes.

Item Idil. 6. hæc canit Damœtas.

Ὡς μὴ βασκανθῶ δὲ τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον
Ταῦτα γὰρ ἁγραῖά με κοτυτταρὶς ἐξεδίδαξεν. Idest.

Tunc ego ne caperer propriæ sub imagine formæ
Ter secreta sinus tetigi sputamine nostri,
Sicut anus docuit nos ista Cotyttaris olim.

Quorum carminum hæc fermè sententia est: Ne quid me lædat inuidia, neve noceat fascinatio, Ter in meum inspui sinum. Addit Scholiastes eum morem etiam suâ ætate perdurasse mulieribus, vt inuidiã abominantes in sinũ expuant. Huc pertinet quod ait Lucianus in Necyomantia: Τρὶς ἄν μου πρὸς τὸ πρόσωπον ἀποπτύσας, Id est *Posteaquam Ter mihi despuisset in faciem. E simili expiatione profectum, quod indicat Athenæus in Dipnosophistis, Priscos ad depellenda mala solitos Ter aspergi: refert versiculum illum Cyrenæi,*

Τρὶς δὲ ἀπομαξαμένοισι θεοὶ διδόασαν ἄμεινον. Idest.

Porro ter abstersis Diui donant meliora.

Sic Ter lustrari se lauando, aut circumferendo solebant, antequam sacra attingerent, quẽ sanè morẽ expressit Virgil. lib. 6. Æn. vbi ait.

Digitized by Google

Idem Ter socios pura circumluit vnda.
Spargens rore leui, & ramo fœlicis oliuæ.
Lustrauitque viros.

Ouidius lib. 7. Metamorphos.

Ter se conuertit, Ter sumptis flumine crinem
Irrorauit aquis, Ternis & hiatibus ora
Soluit, & in dura summisso poplite terra.

Quin etiam cum fierent lustrationes aruorum, Ter hostiæ circa fruges agebantur, vt docet his versibus Virgil. in 1. Georg.

Térque nouas circum fœlix eat hostia fruges.

Nec illud prætermittendum, quod refert Columella, bestiolas illas maleficas, quæ Erucæ nuncupantur, enecari, si mulier menstruosa solutis crinibus, & nudo pede vnamquamque aream Ter circumeat: huiusmodi sunt versus ex lib. 10. desumpti.

At si nulla valet medicina repellere pestem
Dardaniæ veniant artes: nudatáque plantas
Fœmina, quæ iustis, tum demum operata iuuentæ
Legibus, obscœno manat pudibunda cruore,
Sed resoluta sinus, resoluto mœsta capillo,
Ter circum areolas, & sepem ducitur horti,
Quæ cum lustrauit gradiens (mirabile visu)
Non aliter, quàm decussa pluit arbore nimbus,
Vel teretis mali, vel rectæ cortice glandis,
Voluitur ad terram distorto corpore campe.

Fuit præterea Ternarius ligationibus aptissimus, hinc illud eiusdem Poëtæ in Pharmaceutria:

Terna tibi hæc primum Triplici diuersa colore
Licia circundo, Térque hæc altaria circum
Effigiem duco.

Et paulò post.

Necte Tribus nodis Ternos Amarylli colores.

De Medea quoque legimus:

Verbaque Ter dixit placidos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Fast. lib. 2. *Etiam in sacris feralibus Deæ Mutæ hæc legimus apud Ouid.*

Digitized by Google

Ecce anus in medijs residens annosa puellis,
Sacra facit tacitè, nec tamen ipsa tacet.
Et digitis Tria thura Tribus sub limine ponit.

Ternarius etiam funeribus sacer fuisse perhibetur: nam fato functum proprio nomine Ter clarum inclamabant, fortassis quod ad nihil æquè, atq; ad proprium nomen citius expergiscamur, ad quod si vitalis aliquis adhuc calor inclusus lateret, vitæ signum aliquod ederetur: quod si ne tum quidem se proderet spiritus vitalis, de eo conclamatum dicebant. Vnde dicebantur cõclamati. De qua Proclus inquit: Mortuorum vocationes Ter consueuimus facere. Apud Homerum Vlysses asserit se prius naues non recepisse, quàm socios suos, qui in prælio contra Ciconas occubuerunt, Ter vocasset.

Οὐ δ' ἀρά μοι προτέρων ἦες ἠίον ἀμφιέλισσαι Vlis. 1.
Πρὶν τίνα τῶν δειλῶν ἑτάρων τρὶς ἕκαστον αὖσαι
Οἵ θάνον ἐν πεδίῳ ἠικόνων ὑποδηϊωθέντες. Idest.

Quanquam, nec littore naues.
Inde prius poterant remis contendere cursus,
Quam nos amissos socios Ter voce ciemus,
Qui Ciconum campis deserta rapina cruentis
Oppetiere armis.

Eundem numerum seruauit in morte Patrocli, Iliad. 6.

Τρὶς μὲν ὑπὲρ τάφρου μεγάλ' ἴαχε δῖος ἀχιλλεὺς,
Τρὶς δ' ἐκυκήθης ἀν Τρῶες κλειτοὶ τ' ἐπίκουροι. Idest.
Voce Ter insonuit Vasta metuendus Achilles
Ter percussa retro cesserunt agmina Troum,
Cum socijs.

De Pallantis funere verba faciens Virgil. hæc canit Æn. lib. 11.

Ter circum accensos cincti fulgentibus armis
Decurrere rogos; Ter mœstum funeris ignem
Lustrauere in equis, vlulatusque ora dedere.

Item libro sexto.

Tunc egomet tumulum Rœthæo in littore inanem
Constitui, & Magna Manes Ter voce vocaui.

Sed quid Ethnicos conamur afferre, ad huius numeri mysteria

Digitized by Google

demonstranda? cum etiam in sacris literis videamus complura arcana Ternario significata. Apud Iudæos quidem funeribus, & vitâ defunctis consecratus erat hic numerus. Dauid enim Rex ab Absalone filio suo regno pulsus, tandem receptis viribus, & iusto exercitu conflato, Ducum suorum auxilijs regnum recuperauit; tamen Ducibus suis in prælium exeuntibus mandauerat ne filium Absalonem occiderent: cæterum contra quam Dauid præceperat,
2. Reg. 18. & 19. Absalon in bello periit, tribus hastis à Duce Ioab confixus: quam filij necem pater ægrè ferens, illum his verbis cœpit deplorare.

Fili mi Absalon, Absalon fili mi,
Absalon fili mi, Fili mi Absalon,
Fili mi Absalon, Absalon fili mi.

Exho. 19. Tertio mense populus Israëliticus cum exijsset de Ægypto, ad montem Synai perueniens, obtulit sacrificium Deo, & in die Tertia legem accepit: quare Tertia dies est tempus gratiæ: quod insinuans Propheta Moyses Gen. cap. 1. dixit Deum fecisse Tertia die aquas in congregationem vnam: quoniam post primum diem Mosaycum, & secundum cultum propheticum, Tertio die nos Gentes congregatæ sumus in vnam fidei congregationem, per sagenam Euangelij; quamobrem dicebat etiam Christus qui Tertio die surrexit à
Luc. 13. mortuis: Hodie & cras facio signa. Ecce duos dies: signa autem dicit, quæ facta sunt in Ægypto, quæ in deserto, & quæ per Moysen: sunt hæc (vt verbo dicam) primi diei: secundi autem, quæ per Heliam, & Helisæum, & qui deinceps secuti sunt, Prophetas: Tertio autem die eius aduentus dies lucidus perficitur, qui ostendit per Euangelium perfectũ, & omnibus numeris absolutum eius studiũ. Est enim Christus plenitudo ac complemẽtum legis & Prophetarum.
Ioan. 2. Vnde etiam quæ in Cana celebratæ fuerunt nuptiæ, factæ sunt die Tertio. Cana autem, secundum hebraïcam translationis virtutem, idem est quod creatũra; in qua creatura eo descendente factæ sunt incorruptæ nuptiæ vnionis V'erbi, & nostræ naturæ. In his nup-
Gen. 1. tijs Tertio die primum miraculum Christus fecit in aqua; quo-

niam

niam die Tertio, aquam Gentium congregauit in vnam congregationem.

Ioſue, qui typum Domini præ ſe ferebat, veniens ad Iordanem, iuſſit parare populum viaticum ad diem Tertium: quod myſterium exponit Jacobus Geuſchelius Troporum ſacræ ſcripturæ Lib. 7. Heliæ Prophetæ Triplici inſufflatione Sarephtanæ viduæ filio vita inſpirata eſt. 3. Regum. 17. Ter quoque Helias infudit aquam ſuper holocauſta. 3. Regum. 18. Tertio cum Balaam verberaſſet aſinam, apparuit ei Angelus. Num. 22. Ter Balaam benedixit populo Iſrael. Num. 23. 24. Ter Dauid cadens in terram, adorauit Ionatham. 1. Regum. 20. Ter à Deo vocatus eſt Samuel. 1. Regum 3. Terque à Deo monitus Honoratus Vercellenſis præſul, acceſſit ad Diuum Ambroſium in extremis laborantem, eique ſanctum Domini corpus præbuit. Ter Petro apparuit Angelus Domini, dum mentis exceſſus in eum cecidiſſet: Tres viros Cornelius miſit ad Petrum. Ter in anno compatere omne maſculinum coram Deo Moſaycâ lege ſancitum, in Paſchate, ſcilicet, Penteoſte, & die Tabernaculorum. Paſcha, id eſt, tranſitus Iſrael ex Aegypto, aut rerum ex non eſſe ad eſſe, competit Patri, qui nos eripuit de manibus Diaboli. Pentecoſte, quando lex tantâ celebritate fuit data, competit Filio: collatio enim competit Filio & Verbo, in quo lex erat, antequam daretur, ſecundum Elchanam. Remiſſionum ac Tabernaculorum dies, in memoriam vmbraculi à nube in deſerto facti, reſpondet Spiritui ſancto, in cuius virtute & numero datur remiſſio. Trinum præterea cultum Deo exhibemus, cordis, linguæ, & operis. Sic tres ſunt gradus pœnitentiæ, cordis contritio, oris confeſſio, & operis ſatisfactio. Ternario numerantur & partes ſatisfactionis, ieiunium, eleemoſyna, oratio. Deum quoque diligere iubemur ex toto corde, vt omnes cogitationes noſtras; ex tota anima noſtra, vt omnem vitam noſtram; ex tota mente noſtra, vt totum intellectum noſtrum in illum conferamus, à quo habemus quæ conferimus.

Ioſ. 1. 3.

2. q. 7. c. nos p. ité Balaam.

Act. 10.

Exho. 23 34. Deut. 16

D. Aug. de doct. Chriſ. & queſt. euāg lib. 2. in Ciu. Dei. li. 10. c 4. Matt. 22.

Digitized by Google

Isa 40. Hier. in Psal. 31.

Tres digiti sunt, quibus Deus appendit molem terræ. Tribus modis deleri peccata possunt. Remittuntur enim per baptismum, teguntur per charitatem, non imputantur per martyrium. Jam verò cum multa ac magna sint, atque adeo tot & tanta, vt nemo illa sermone cõplecti possit, quæ nos à Deo partim habemus, partim habituri sumus; in hoc tamen potissimum elucet ipsius erga genus humanum beneficentia, quod ad eum animos erigimus, eique, velut necessitudine quadam, cognatione vnimur: hoc autẽ præcipuè præstat Ternarius Theologicarum virtutum numerus: his enim humana mens à terrenis ad cælestia tollitur, Deoque iungitur; & sine quarum connexione & agglutinatione, non est homini salus; & quæ vbi adsunt, salutis auctore Deo munus afferunt. De his dicebat Apostolus ad Corint. scribens: Nunc autem manent Fides,

1. Cor. 13.

Spes, & Charitas Tria hæc, maior autem horum est Charitas. Vt meritò hic sit virtutum funiculus Triplex, qui secundum Ecclesiasten difficile rumpitur. Tribus modis inuitat Deus ad se peccatorem, virtutibus signorum, occultâ compunctione, ore doctoris.

Cap. 4.

Cap. 33. Vide Iohannẽ Bodinum De monom. Lib. 1. capi. 4. & Catenam auream in Iob, quã è Greco in Latinũ transtulit Paulus Comitolus Perusinus societatis Iesu.

Mirabile verò quod legimus apud Job, Deum, quem humanæ imbecillitatis plurimum miseret, homines, vt eos ad sese conuertat, semel, secundò, ac rursus, hoc est, verbis, somnijs, & morbis arguendo admonitos velle: qui si Tertiò resipiscant, benè illis fore; sin minus, Dei spiritum ab eis discessurum, atque ipsos prorsus deserturum minitari. Sed id mirabilius multò, quod in tentationibus Ter à nobis superatus Diabolus, ita eneruis & confusus discedat, vt vltra nos adoriri vel nequeat, vel erubescat. Quare meritò Satanas Pardo comparatus legitur, qui in capiẽda præda, nisi Tertio saltu eam fuerit assecutus, indignatus vltra aggredi cessat: tanta est huius numeri vis & potentia. Quod dico, discere potes plurimis locis sacrarũ scripturarum. Tertio & nouissimo puteo effosso, cessauit iurgium pastorum, vt legitur Gen. cap. 26. consimili modo Helias Propheta

3. Reg. 18

Triplici lignorum prouolutione, tum cum igni diuinitus immisso sacrificium absumpsit, ignominiæ Prophetas, qui ab eo prouocati,

Digitized by Google

idem facere nequiuerant, obtruncauit. Quin & libro Iudicum legitur, quod cum omnis Israel ad vlciscendum scelus Beniamin, in Gabaa, iubente Domino ascendisset, semel atque iterum cæsus, Tertio victor extitit. Quo docemur, per Tertiam pugnam, Deum perpetuã requiem ac triumphum præstare solitum. Sic Apostolus Paulus post Triplicem victoriam, per Triplicem orationem, impetratam, quieuit securus dicens: Propter quod Ter Dominum rogaui, & dixit mihi: sufficit tibi gratia mea. Sic Iamnes & Mambres magi Pharaonis, quia per ipsam mentis corruptionem iniquissimi fuerũt, virgas in serpentes, aquam in sanguinem conuerterunt, & aquam fecerunt ranis ebullire, sed cyniphes educere minimè potuerunt; vnde dixerunt sibi aduersum esse Spiritũ sanctum, & ita defecerunt in Tertia plaga, quia primum miraculum non fuit plaga; ideoque in Tertio miraculo defecisse dicuntur, Glos. 1. q. 1. teneamus, ver. magi: & Augustinus de celebratione paschæ. Huius rationem mysterij Satanas in bello Christo illato, Ter repulsus & superatus recessit. Quare post Tertiam pugnam & victoriam IESVS Christus quietus & triumphans dicebat apud Ioannẽ: Venit princeps Mũdi huius, & in me non habet quidquam. Sic denique debellatis hostibus inferni, die Tertiâ Dominus resurrexit in gloria & pace. Hinc in Ecclesia, ipsa die sanctissimæ Resurrectionis, legitur Euangelium secundum Marcum, cui ex quatuor animalibus facies Leonis à Patre Hieronymo fuit attributa. Ait enim Adamantius Physiologos hæc de catulo Leonis scribere: eum quidem simul ac natus est, Tribus diebus & Tribus noctibus dormire, tum deinde patris rugitu tamquam tremefacto, concussoque cubilis loco, catulum dormientem expergefieri, eoque trahit dictum illud à Iacob in sacra lectione: Catulus Leonis Iuda, ad prædam Fili mi ascendisti, requiescens accubuisti vt Leo, & quasi leæna quis suscitabit eum? Atque etiam illud ex secundo Balaam responso: Recumbens vt Leo requiescet, & quasi Leæna, quam suscitare quis audebit? Quod dubio procul ad Christi sepulturam & resurrectionem pertinet. Ha-

Cap. 20. 2. Corin. 12. Exho. 7. Exho. 8. Matth. 4. Cap. 14. Ezech. 1. Apoc. 4. Gen. 49. Num. 23.

Digitized by Google

ctenus quæ sunt exposita fuerint tanquam leuioris pugnæ præludia quædam: nunc conabimur, ordine quodam proposito, tractationem de Triade institutam persequentes, Diuinam probare Trinitatem, à qua fluxerit aliquando triplex creatura sui Creatoris imaginem præ se ferens. Quemadmodum enim opus omne imaginem quãdam & similitudinem refert sui opificis, adeo vt ex opere qualis sit opifex, & ex opifice quale sit opus futurum in promptu sit intelligere: ita in rebus omnibus animaduertere est Diuinæ Trinitatis vestigium in Vnitate substantiæ. Deus summæ vigorositatis, nihil imperfecti, parui, & minuti in essentia habens, ocium necesse est abhorreat, aliter summè ocioſus esset; & sic summa fœlicitas esset in pigritia & ocio, quod est impossibile. Et quoniam hoc sic est, quod apud Diuinam essentiam impossibile est ocium reperiri, consequens est illum summæ actionis existere. In omni autem actione perfecta Tria correlatiua necessariò reperiũtur, quoniam nihil agit seipsum, sed distinctum à se, & Tertium surgit ex agente, & eo in quod actio fit, id autem est agere. Erunt ergo hæc correlatiua in essentia Diuina Tres Personæ. Quare Deum Trinum vocamus. Est enim Deus deificans, generans, iustificans, amans cum cæteris perfectionibus, quem vocamus Patrem. Est Deus deificabilis, generabilis, iustificabilis, amabilis, & sic de reliquis, & hunc Filium à Patre genitum nominamus. Est postea spirando deificare deificantis & deificabilis, id est, Patris & Filij, & sic iustificare, conciliare, & amare amantis & amabilis; & hunc Spiritum sanctum ab vtroq; procedentem nominamus. Cum autem summa incommensurabilis bonitas vellet non solum intra se ab æterno producere, multiplicauit etiam creando in tempore extra se suam bonitatem; sed non potuit Deus optimus ad imaginem alicuius extrinseci creasse omnia, nec ad alium finem, nisi ad summum, scilicet, seipsum. Quamuis autem difficile sit admodum in his infimis creaturis Diuinarum rerum coniecturam facere per similitudines; immo inconueniens dici possit ex humanis rebus imaginem colligere Diuinitatis, & res

Nicol. Cus. excitat. lib. 1. in princ.

Digitized by Google

immobiles ad naturas fluxas exigere; Deus tamen sic ab initio temperauit notitiam sui, vt sicut nunquam totus voluit comprehendi, sic nunquam totus prorsus potuerit ignorari. Et sicut totus noluit manifestari, quo fides haberet meritum: ita nec totus voluit occultari, vt infidelitas de ignorantia non excusaretur. Vt enim scribit Hugo à Sancto Victore: Deus conditor Mundi contemplato Mundo conspicitur, & qui videri non potest, fecit quod videri posset, & visus est per id quod fecit. Inuisibilia enim ipsius à creatura Mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus & Diuinitas, ait Paulus ad Romanos primo. Quem locum expendens Scholiastes asserit potuisse Philosophos in lumine naturali peruenire ad tributa trium Diuinarum personarum. Eadem est Origenis explanatio homil. 3. in Cant. cant. hoc modo differentis. Paulus Apostolus nos docet, quod inuisibilia Dei, ex visibilibus intelligantur; & ea quæ non videntur, ex eorum quæ videntur ratione, & similitudine contemplentur, ostendens per hoc quod visibilis hic Mundus, de inuisibili doceat, & exemplaria quædam cælestium contineat positio ista terrena; vt ab his quæ deorsum, ad ea quæ sursum sunt possimus ascendere, atque ex his quæ videmus in terris, sentire & intelligere, ea quæ habentur in cælis. Et paucis interiectis, subdit: Quia ergo impossibile est homini in carne viuenti agnoscere aliquid de occultis, & inuisibilibus, nisi imaginem aliquam, & similitudinem conceperit de visibilibus; ob hoc arbitror, quod ille qui omnia in sapientia fecit, ita creauit vnamquamque visibilium speciem in terris, vt in his doctrinam & agnitionem rerum inuisibilium & cælestium poneret; quo per hæc ascenderet mens humana ad spiritualem intelligentiam. Hæc ille. Nos igitur operæ precium facturos existimamus, si in Mundo Angelico, Cælesti, Sensibili, Humano, vniuersaque creatura Diuinæ Trinitatis imaginem quandam reperiri probabimus; vt his præsidijs, & non parui ponderis coniecturis, natura nos ad tantum mysterium eru-

Eruditionis Diuinæ lib. 7. c. 1.

Digitized by Google

diat, ad arcanumque tantæ scientiæ, quatenus fas est, attollat. Postquam igitur Deo non fuit satis sola sui ipsius contemplatione frui, sed operæprecium videbatur, vt quo plures beneficium sentirent, latius seipsum diffunderet, deriuaretque (quod summæ benignitatis erat) primum quidem cogitatione concepit Angelicas potestates ac cælestes, quæ quidem cogitatio transiuit in opus, quod verbo complebatur, & spiritu perficiebatur. Eorum enim quæ fiunt causſam Patrem cogites opus est; effectricem, Filium; perfectricem, Spiritum, ita vt Patris quidem voluntate administri spiritus existant; actione verò Filij in rerum naturam producantur; Spiritus autem præsentiâ perfectionem accipiant, & expletionem. Sic sunt constituti velut secundi splendores, primi illius lucis ministri, siue eos dicas Angelos, siue spiritus intellectuales, siue ignem ab omni materiæ pondere immunem & incorporeũ, iuxta illud Psalmographi: Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos flammam ignis; siue aliam aliquam naturam impatibilem, & mobilitatis expertem, ac tenuem, & simplicem ab his quas commemorauimus proximam, sed longo proximam interuallo. Ad hunc ergo modum Angelicus chorus, siue cælestis Hierarchia, siue Intelligibilis mundus institutionem accepit, & creationem, quantum nobis de his rebus differentibus paruo rationis lumine licet examinare. Postea verò quamprimum hoc opificium ipsi artifici satis arrisit, alium quendam mundum expressit cogitatione, qui & materiâ constaret, ac per hoc oculis corporeis pateret, atque hoc est vniuersum illud, quod ex cælo, terraque, & quæ in medio sunt, omnibus cernitur concretum ac concinnatum; laudabile quidem fœlici singulorum, ex quibus compingitur, statu, dexteritateque; laudabilius verò omnium rerum admirabili concentu; quo fit vt cum singula singulis pugnent, vniuersa tamen ad vnum mundum consummandum, mirabiliter conspirent. Sic materialis, corporeus ve creatus est Mundus. Æterum nullum erat adhuc vtriusque temperamentum, nec aliqua diuersissimorum mixtura, quæ in-

Psal. 103. Michael Psellus de Dæmon. cap. 1.

Digitized by Google

dicio esse potuisset, & sapientiæ maioris, & ingentis, quod Deus in creaturas insumeret impendij. Quare cum artifex ipsum Dei Verbum hæc vellet ostentare, animal quoddam vnum ex vtraque natura, visibili, scilicet, & inuisibili, nempe Hominem fabricat, corpore quidem à materia, quæ iam antè suppetebat, accepto; vita verò per ipsum indita, quam rationalem animam nũcupamus. Hunc cõpositum, vt alium quendam Mundum in re tenui magnum, in terris constituit, vt mixtum quendam adoratorem, visibilis quidem creaturæ inspectorem, intelligibilis autem cultorem. Deus igitur cum Verbo suo & Spiritu sancto, quæ Tria vnum sunt Deus vnus omnipotens, Tres condidit mundos, angelicum, materialem, & humanum; intelligibilem, scilicet, corporeum, & mistum.

Mundus	Angelicus,	Materialis,	Humanus,
	Intelligibilis,	Corporeus,	Mixtus.

Omne autem quod creatum est, aut est extremum, aut medium; si extremum, intellectus est, aut angelicus, aut humanus; si medium, est sensibilis creatura, posterior Angelis, Homine prior creata. Angelicus intellectus est esse omnium, & vniuersalis omnium actus: sicut enim à materia abiunctus est; ita & sine specie intelligit, nouitque omnia, non per ipsa omnia, neque per ipsorum omnium species, sed simpliciter, & per se, intuitu & contemplatione sui esse, antequam omnia fiant. Humanus intellectus est omnium posse, & vniuersalis omnium potentia. Et quæcumque intra vtrumque intellectum relinquuntur, sunt omnia secundum substantiam ex actu & potentia. Intellectus enim angelicus est, vt simplex omniũ actus: humanus, vt simplex & vniuersalis omnium potẽtia. Quidquid verò supereſt, sensibile est, & eorum medium, ex actu & potentia. Fit igitur vt omnia sint tantum Tria, duo videlicet, extremi intellectus, quorum vterque est omnia: & reliqua omnia, quæ vtriusque intellectus medio claudũtur. Et eorum quodlibet est quod-

Digitized by Google

libet; & eorum quodlibet est omne; & omnia, omnia. Ante omnia igitur creatum est omne; Angelus, scilicet. In omnibus creata sunt omnia; cætera omnia. Post omnia creatum est omne; Homo: quod subijcitur oculis per sequentem figuram:

MVNDVS

Intelligibilis,	Sensibilis,	Intelligibilis & sensibilis,
Angelus,	Cætera omnia,	Homo,
Extremum,	Medium,	Extremum,
Ante omnia,	In omnibus,	Post omnia,
Actus simplex,	Actus & potentia,	Potentia simplex,
Actus omnium,	Utriusque unio,	Potentia omnium,
Omne & totum,	Omne & totum,	Omne & totum,
Vnum.	Vnum.	Vnum.

Est enim horum Trium vnumquodque vnum, totum & omne, quia Actus simplex est totus actus; Potentia simplex, tota & vniuersalis potentia; Actus & Potentia simul, totum sunt ex actu & potentia.

Creauit quoque Deus Vniuersale affirmatiuum, Angelum; Vniuersale negatiuum, Hominem, in quo nullus est actus à principio; Particulare affirmatiuum & negatiuum; cætera media.

Trifariã etiã Deus omnia creauit, in { Esse simplici, Posse fieri, Continuè fieri, } per { Angelicum intellectum, Humanum intellectũ, Esse & posse; quando humanus intellectus continuè perficitur, sitque actu id quod fieri natus est.

Quidquid est, est vnum, & nihil est præter vnum. Angelicus intellectus vnus est: similiter & Humanus est vnus. Omnes item mediæ creaturæ inter vtrumque intellectum, sunt vnum aliquid. Sicut enim in Trino rerum ordine, vtrumque extremum est vnum; ita & medium quodammodo oportet esse vnum. Triplex igitur est vnum quod creatum est.

Vnum

Vnum ante esse, Angelus:
Vnum in esse, Reliqua omnia:
Vnum post esse, Homo:

Vniuersæ deniq; creaturæ mediæ: (nã hæ sunt oĩa) { Sunt in { Intellectu angelico / Seipsis / Intellectu humano } vt { Ante esse. / In esse / Post esse. } ; Subsistũt in { Angelo / Seipsis / Hoĩe } secũdum esse, { Intellectuale / Sẽsibile et natu / Rõnale. (rale.

TRINITAS in mundo Intelligibili, seu Angelica Hierarchia.

Angelica hierarchia Triplici ordine distinguitur, & quilibet ordo Triplici choro, vt per omnes cælestium Angelicorum spirituum choros sit Vnitas hierarchica, & signaculum Vnitatis in Trinitate, & Trinitatis in Vnitate. Est autem Angelorum Ordo multitudo cælestium spirituum, qui inter se aliquo munere gratiæ similantur. Nec à mysterio vacat Angelicos Ordines sub Ternarij quadrato contineri: est enim Trias Triniter prima, summi illius boni primique principij numerus: summum autem bonum primumque principium ab vniuersis Theologis in eiusdem substantiæ Vnitate sub personarum Trinitate sine sui diuisione celebratur. Rationabile itaque est sacrum primi principij numerum, nempe Ternarium in se ductum antistantium illi antiquissimarum, atque immaterialium substantiarum peperisse frequentiam. Neque reprobandam iudicamus Raymundi Lullij sententiam, asserentis in Angelicis Choris esse maioritatem, æqualitatem & minoritatem. Quemadmodum nouem, inquit, sunt glorificationes speciales in Diuinis; ita sunt nouem Ordines Angelorum: gloriatur enim Deus Pater in se, in Filio, & Spiritu sancto: & Filius gloriatur in se, in Patre, & Spiritu sancto: & Spiritus sanctus gloriatur in se, in Patre, & in Filio; sic & omnes Angeli in Deo Trino & vno. Hoc autem modo dispositi sunt cælestes Ordines, apud Gregorium Pap. homil. 34. super Luc. cap. 15. D. Bernardum lib. 5. de Cons.

Digitized by Google

ad Eugenium, quos sequutus est Petrus Lomb. sent. lib. 2. dist. 9.

In superiori Hierarchia sunt { Seraphim, Cherubim, Throni } Considerantes Dei { Veritatem, Bonitatem, Æquitatem.

In { Seraphim, Cherubim, Thronis } Deus { Noscit, Amat, Sedit } Ut { Veritas, Charitas, Majestas.

Triplex est & Ordo mediæ Hierarchiæ { Dominationes, regentes officia Angelorum. Principatus, capitib. præsidentes populorum. Potestates, potestatem dæmonum coërcentes.

In { Dominationibus, Principatibus, Potestatibus } Deus { Dominatur, Regit, Tuetur } Vt { Majestas, Principatus, Salus.

Triplici quoque ordine subsistit infima Hierarchia.

Habet. n. { Virtutes, Archangelos, Angelos } ad quos pertinet { Miraculorum operatio. Negociorum denunciatio. Solicitudo humanæ custodiæ.

In { Virtutibus, Archangelis, Angelis } Deus { Operatur, Reuelat, Mittit } Vt { Virtus, Lux, Inspirans.

Cæterum Dionysius Areopagita, cui in his præcipuè summa adhibetur fides & auctoritas, à Gregorio dissentiens, eo qui sequitur modo disponit Ordines Angelicarum mentium, vt sint in Hierarchia.

Superiori,	Seraphim	Cherubim	Throni.
Media,	Dominationes	Virtutes	Potestates.
Infima,	Principatus	Archangeli	Angeli.

Huiusmodi autem gradatio in Angelica seu spirituali natura necessaria censetur, sicut & in corporali, cum in tali gradatione totius vniuersi pulchritudo consistat; & certificatio æqualitatis, & inæqualitatis fiat per gradus perfectionis Tribus modis, scilicet, aut per excessum, siue secundum maius; aut secundum minus; aut secundum æquale:

Digitized by Google

Suprema Hierarchia, vt idem sentit Dionysius, soli contemplationi vacat, Deumq; perenni sono, continuaque assiduitate nullo vnquam tempore defutura collaudat: Media cælestibus officijs, atque muneribus est delegata: Postrema, & si natura supra omne corpus est, supraque cælum, curat tamen ea quæ sub cælo sunt: cum enim diuidatur in Principatus, Archangelos, & Angelos, omnium horum munus circa ea tantum versatur, quæ sub Luna sunt. Principatuum cura circa Respublicas, Principes, ac Reges, vt ex Daniele cognoscimus; Archangelorum circa mysteria, & sacras ceremonias; Angeli priuatis student rebus, & singuli singulis hominibus adhibentur, vt asserunt Damascenus, Origenes, Gregorius Papa, Hieronymus, & Augustinus. Lib. de Cælesti Hierar.

Quemadmodum autem pictor intendens pingere imaginem Regis in pariete, purgat parietem, illuminat seu dealbat, deinde perficit intentum; eodem ferè modo Tres apud Dionysium sunt actiones Angelicæ: Nic. Cusa excit. li. 5. Mitto angelum.

Purgatio, Illuminatio, Perfectio.

ita inter se distributæ, vt purget vltima Hierarchia; illuminet media; suprema perficiat.

Triplex Angelorum cognitio:

Habet.n. Angelus cognitionem { *Matutinam.i. cognitionem rerum in verbo,* *Meridianam.i. apertam Dei visionem,* *Vespertinam.i. cognitionem rerum in se.*

Triplex Angelorum status:

Innocentiæ, Gratiæ, Gloriæ.

Ternario rursum distinctus est Angelorum motus apud Dionys.

Circularis, Rectus, Obliquus.

Triplex item in Angelo mobilitas est, nempe:

Naturæ, Intelligentiæ, Voluntatis.

Naturæ mobilitatẽ habet; quia omne creatũ est vertibile in nihilũ, nisi à Deo contineatur. Intelligentiæ quoque mobilitate ditatus est; quia licet in Angelo non sit intelligentiæ vicissitudo, quoad scita in

Digitized by Google

Verbo, cum deiformem habeat intellectum, potest tamen in eo quo ad cognitionem rerum in propria natura esse vicissitudo intelligentiæ, & quoad discenda. Et hoc est quod dicit Augustinus: Omne creatum habens intellectum, intelligit vnum, & post, aliud. Habet denique Angelus voluntatis mobilitatem, quia non simul vult hoc, & illud.

TRINITAS in Ecclesiastica Hierarchia:

Virtus regitiua, quæ est in Ecclesia, ex qua pastoralis omnis cura oritur, tres Ordines habet varios, & in quolibet tres choros.

Primus	*Ordo cõstituitur ex*	*Papali, Patriarchali, Archiepisc.*
Secũdus		*Episcopali, Archidiac. Decanali.*
Tertius		*Sacerdotali, Diaconali, Subdiac.*

Etiam in Ordinibus Religionis, & illius partis Ecclesiæ quæ spiritualior censetur, sunt nouẽ Chori ab Episcopali, vsq; ad Monachalẽ.

Suprem⁹	*Ordo cõsti tuitur ex*	*Episcopali, Sacerdotali, Diacõ. totus sacer.*
Medius		*Subdiaconatu, Acolito, Exorcista, mixtus.*
Infimus		*Lectorali, Ostiariali, Tonsorali.*

Monachatus autem ad Tonsoralem connectitur chorum, quoniam est, vt medium inter laïcos, & Clerum.

Aug. in ciu. Dei. li. 1. c. 28. Ambr. li. de Viduis Matt. 13.

Tres sunt status benè viuentium in Ecclesia, nempe Virginalis castitas, Vidualis continentia, Thori coniugalis fides: de quibus Mattheus in parabola seminantis, in qua ponit Triplicem differentiam bonæ terræ, reddentis fructum,

Centesimum, Sexagesimum, Trigesimum.

Gregor. Nazi. in S. Bapt.

Ternarius numerus in his qui seruant diuina præcepta.

Eorum etiam qui salutem assequuntur Tripartitus est ordo; Primus est Filiorum, cum quis Dei amore flagrans, præclarè vitam instituit: quandoquidem filius, nec verborum metu, nec præmij, ac mercedis spe, sed amore patrem colit, atque obseruat: Medius Mercenariorum, cum quis futurorum bonorum pollicitatione illectus, probis, atque honestis actionibus se ipsum adijcit: Postremus Seruorũ, cũ quis suppliciorũ metu, virtutis studiũ amplectitur.

Digitized by Google

Tres sunt viri apud Ezechielem, quos Deus de magna tribulatione liberaturus est, Noe, Daniel, Iob. Aug. lib. de Vrbis excidio. Ezech. 14. Gregor. mor. lib. 1. c. 13. & lib. 32. c. 19.

Quibus tres in ecclesiastica hierarchia fidelium distinctiones significantur, iam enim illi Tres viri dormierant, & apud Deum sunt spiritus eorum; quare nullã timent, à qua liberari debeant, tribulationem. In Noe significantur Præpositi boni, qui in tentationum fluctibus regunt, & gubernant Ecclesiã, quomodo Noe in Diluuio gubernauit arcam. In Daniele (cuius mira abstinentia describitur) omnes sancti continentes, qui de rebus Mundi quas possident, dum pia opera faciunt, quasi per terræ viam ad cælestem patriã tendunt. In Iob omnes coniugati iustè & benè viuentes. In tribus igitur ordinibus sancta Ecclesia constat,

Rectorum, Continentium, Coniugatorum.

Sic in Euangelio Dominus, dum alios in agro, alios in lecto, atque esse in molẽdino alios perhibet, Tres procul dubio in Ecclesia ordines Matt. 24. *ostendit. Siquidem in agro sunt qui gubernant Ecclesiam, & vineam illam Domini electam excolunt; quemadmodum Vas electũ Paulus, dicens de se ipso: Ego plantaui, Apollo rigauit, Deus autem* 1. Cor. 3 *incrementum dedit: in lecto verò dicuntur esse qui amant quietem Diuinæ contemplationis, & ab huius seculi turbine, fluctibusque semoti, in tranquillitate & ocio seruiunt Deo: denique in molendino esse dicuntur, qui vitam huius Mundi negocios am sectantes, solicitisunt, & turbantur erga plurima, instar molæ assidua vertigine se rotantis, varijs & inquietis actionibus occupati atq; distenti. Hosce Tres hominum status in prædictis Tribus viris Augustinus voluit expressos, cuius hæc sunt verba in expositione Psal. 132. Noe significat Rectores Ecclesiæ; Daniel vitam quietam elegit, & in cœlibatu seruire Deo, eos insinuans qui in mẽtis quietudine secretius Deo vacant; Iob vxorem habens & filios, amplasque diuitias, eos indicat, qui actionibus huius Mundi exercentur. Itaque Noe assumendos de agro: Daniel de lecto: & Iob de molendino recipiendos in gloriam designat.*

Digitized by Google

De sacramen. lib. 2. par. 18. cap. 21. Beatitudo nostra Trinitate perficietur secundum Hugonem à sancto Victore.

Ibi enim { Esse / Nosse / Amare } nostrum non habebit { Mortem, / Errorem, / Offensionem;

sed ibi { Vacabimus / Videbimus / Amabimus } & { Videbimus, / Amabimus, / Laudabimus.

Idem testatur Aluarus Pelagius de Planctu Ecclesiæ. lib. 2. artic. 63. dicens: In superna patria, anima sancta capax erit Æternitatis, Sapientiæ, & dulcedinis Dei: quia

Memoria retinebit, / Scientia cognoscet / Amor amplectetur } Deum sine { Obliuione, / Errore, / Alterius rei affectione.

Et ita perficietur Trinitas animæ illâ ineffabili vnione Trinitatis increatæ; pro qua dominus orat Ioan. cap. 17. Pater sancte serua eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, vt sint vnum, id est, vniantur, sicut & nos vnum sumus in natura, id est, vnius essentiæ.

Et secundum Bernardum in Cælis constituti Tripliciter Deo fruemur, videntes, scilicet, eum in omnibus creaturis; habentes eum in nobismetipsis, ipsamque cognoscentes in semetipsa Trinitatem, & gloriam illam sine vllo ænigmate mundo cordis oculo contemplantes. Greg. Apertè, inquit, tunc videbimus quomodo & Vnum diuisibiliter Tria sunt: & indiuisibiliter Tria vnum.

Mor. lib. 30. c. 18.

Tria rursum principalia erunt in Paradiso, quæ commemorat Psalmographus.

Psal. 111. Gloria, Diuitiæ, Iustitia.

Ecce quid erit in fine sine fine.

TRINITAS in Cælesti Mundo.

Interrogatus Anaxagoras, cur nam se natum arbitraretur, respondisse fertur: Cæli ac Solis videndi caussa, digna profectò Philosopho sententia. Nam qui rem totam pensitarit, comperiet cælestem

claritatem adeo præcellere naturæ quadam præsigni maiestate, vt in illa vitali luce Diuinæ Triadis mysterium facile sit deprehensurus, quando Vertiginosus ille motus ampliorem nobis indicat Potestatem; Lux nitidissima, Sapientiam; Calor suauissimus, Amorem: quibus, videlicet: Potestate, Sapientia, Amore, à Deo mouentur, illustrantur, perficiuntur, atq; seruãtur vniuersa.

Triplex dimensio reperitur in Cælo relato ad terram, seu ad centrum: sunt enim Tres viæ continuæ, nempe Longitudo à summo ad imum, vel è conuerso; Latitudo à dextro ad sinistrum; Altitudo ab ante, & retro. In Cælo igitur ad terram relato, relatio circumferentiæ ad centrum caussat longitudinem ascendendo & descendendo: ordo autẽ signorum in circulo aliquo facit altitudinem, quia ab Occidente, in Orientẽ facit antè; sed retro est ab Oriente in Occidẽtem: alius verò motus facit latitudinem, id est, dextrũ ad sinistrum.

Triplex est planetarum circulus,

Deferens, Æquans, Epicyclus.

Triplex quoque gradus in quinque planetarũ cursu, quia quandoque planeta est Retrogradus, quandoque Stationarius, quandoq; Directus. Quasi Stationarius Pater à nullo est procedẽs. Sed quasi Retrogradus est Filius carnem assumens: tunc enim Sol retrocedit ad decimam lineam, quemadmodum figuratum Esaiæ cap. 38. id est, vsque ad humanam naturam, quæ quasi decima est post nouem Ordines Angelorum, vt apertè monstratur numero Denario. Quasi Directus est Spiritus sanctus, qui missus est ad directionem fidelium. Vnde Psal. 142. Spiritus tuus bonus deducet me.

Planeta	Stationarius,	Pater,
	Retrogradus,	Filius,
	Directus,	Spiritus sanctus.

Cælestia luminis subiecta, & luciferæ faces sunt Trinæ, Sol; cæteri Planetæ, qui erratici dicuntur; & stellæ fixæ. Sol enim fons est, & lucis initium, à quo in ipsos errones, & in Firmamenti stellas derivatitia lux transfertur.

Digitized by Google

Corpora cælestia diuiduntur in Lucentia, Non lucentia, & Diaphana. Lucens est Sol: Non lucens, stella & planeta: lumen enim suum à Sole recipiũt: Diaphana corpora sunt omnes sphæræ cæleſtes.

Corpus cæleſt.	Lucens,	Sol,
	Non lucens,	Stellæ,
	Diaphanum,	Sphæræ.

Baptiſt. Egnat. racemat. 21. Tres & sphærarum sunt status.

Centrum, Dimetiens, Circumferentia.

Syderum quoque totidem.

Propodiſmos, Hypopodiſmos, Achronychia.

Triplex in sphæris cælorum est differentia: est enim aliquod cælum mobile & stellatum, vt Firmamentum, cum quo septem planetarum orbes sub eo existentes computantur; Aliquod verò est mobile, sed minimè stellatum, vt nona sphæra; Tertium quod nec est mobile, nec stellatum, sicut Empyreum, quod est Beatorum locus, ad

2. Cor. 12. quod raptus est Paulus Apoſtolus.

Cælum	Stellatum mobile,
	Mobile carens stella,
	Immobile sine stellis.

Etiam Tres cælos in sacris litteris agnoſces si hâc vtarìs diſtinctione, vt primum cælum sit in quo aues cæli commorantur, aëre & igne constans, è quo pluuias cadere sæpius audimus: Alterum illud in quo planetæ, & cætera sydera, de quo loquitur scriptura

Gen. 22. 26. Diuina, dum dicit stellas cæli: diuerſos enim cælos diuerſis planetis adſcribere, & octauum fixis stellis tribuere Sacræ litteræ non videntur: Tertium cælum (vt diximus) est Empyreum, in quo Deus singulari quodam modo dicitur habitare: vnde orantes dicimus:

Matth. 6. Pater noſter qui es in cælis.

In Sole enitescere signum Diuinæ Trinitatis mirum.

De sole dicendum est, nulla siquidem magis re imaginari Diuinam majestatem congruentius possumus, quam per splendidiſſimum

Solis

Solis lumen. Sol enim inter cæteras erraticas principem locum tenet; cui tantum luminis ineſt, vt eius ſplendore cælum omne illuſtretur. Quo factum eſt, vt Orphæus hunc ipſum æternum Mundi oculum appellauerit, quandoquidem eius lumine omnia illuſtrantur, ſicut Deus lux vera illuminat omnem mentem. Quinimo contendimus Solem in Mundo eſſe, tanquam in ſacratiſſima æde, admirabilem Dei ſtatuam. Quapropter apud Ægyptios aureis notis inſcriptio inerat Mineruæ templis: Ego ſum quidquid eſt, quidquid futurum eſt, quidquid fuit: velum meum ſuſtulit nemo: quem fructum protuli Sol eſt. Plato quoque in ſexto de Rep. Solem aſpectabilem Dei filij inaſpectabilis filium, & imaginem appellauit: quaſi per hunc tanquam per quandam Diuinam imaginem, ineffabilem Dei naturam concipere valeamus. Nam quod ſenſibilibus rebus eſt Sol noſter; hoc intelligibilibus eſt Deus. Ille enim Mundum hũc aſpectabilem illuminat: hic inuiſibilem colluſtrat. Ille corporis oculos ita afficit, vt lumen ipſius intueri poſſint: hic mentes deiformes reddit. Atque vt ille cùm, & his quæ oculorum ſenſu prædita ſunt, & his quæ in aſpectum cadunt, hanc vim tribuat, vt & illa videre, & hæc viſu percipi poſſint, interim tamen ipſe omnia, quæ oculis ſubiecta ſunt, pulchritudine antecellit: eodem modo Deus, cum tam his, quæ intelligentiâ vtuntur, quam quæ mente & intellectu comprehenduntur, hoc afferat, vt & illa intelligant, & hæc intelligentia percipiantur, ipſe tamen intelligibilium omnium ſummus, & vertex, in quo deſiderium omne conſiſtit ac deſigitur, nec ſupra eum vſquam fertur. Rurſus vt Sol plenus ſemper conſpicitur, nec vnquam diminuitur: pari analogiâ Deus perpetuò perfectus exiſtit, plenus potentiâ, intellectu, ſapientiâ, immortalitate, & reliquis bonis omnibus. Quemadmodum Sol, quantum quidem ad lumen attinet, circumſcribi non poteſt; quantum autem ad orbem ſuum circumſcriptus eſt: eo ferè modo Chriſtus (qui in Sole poſuiſſe legitur tabernaculũ ſuum, & à Malachia, Sol iuſtitiæ nuncupatur) quantum ad Diuinitatẽ, nullo modo circũſcribi poteſt;

Gregor. Naz. De laudibus Athanaſij.

Pſal. 18.

Cap. 4.

Digitized by Google

quãtum autem ad partem visibilem, id est, ad carnem, circumscriptus est. Præterea sicut Sol quantitate æqualis est, vt nec augescens nec decrescens, qualitate etiam similis, vt qui nec seipso calidior, nec frigidior fiat; non dissimili ratione, Diuina illa, & immutabilis natura, neq; secundum quantitatem, neque secundum qualitatem, neque secundum vllam aliam motus speciem mouetur. Ad hæc quemadmodum prius lumen conditum est, deinde illa luminis domus, hoc est, Solis corpus: eundem in modum Christus lux illa vera, secundum Diuinam suam naturam prius erat; secundum posteriorem autem humanitatis & carnis assumptionem, Solis corpori comparari potest. Sunt & aliæ caussæ cur Christus dicatur Sol: sicut enim Sol anno vertente, ad idem punctum, à quo cursum auspicatus fuerat, reuoluitur: eodem modo Christus à Diuina gloria citra egressionem egressus, dispensationis suæ cursu peracto, rursus ad seipsum reuersus est, hoc est, ad pristinam gloriam, & potestatem. Hinc sanè Christus profectus est, atque huc venit, hoc est, ex Patre & cælo, quò, confecto salutis nostræ negocio, se recepit. Christus etiam dicitur Sol, quia tempora efficit, hoc est, animæ virtutes. Virtutum enim semina nostris animis insita fouet, atque ad fertilitatem mouet, non secus atq; Sol sensibilis quatuor anni temporibus vires quasdam inserit, per quas fructus terræ matureſcunt, ac perficiuntur. Deus enim ad vtilitatẽ omnia dispensat, non secunda tantum, & prospera, verum etiam quæ acerba videntur, sicut Sol non veris dumtaxat, atque æstatis caussa est, sed autumni, & hyemis. Quare in Diuinis scriptis est Sol hieroglyphicum prosperitatis, & consolationis, videlicet cum affulget & splendet. Psal. 20. Per diem Sol non vret te, hoc est, consolaberis, & eris voti compos. Alias verò pro symbolo calamitatum, cum nimirum obscuratur, ac velut occultatur. Ier. 15. Ioel. 28. Amos. 8. Præterea vt Sol nedum visibilia omnia superat, sed ea quoque omnia quæ viderit (nec enim cuiusquam oculus diutius eum intueri potest) ita sanè Deus à nullo intellectu creato sciri exactè, & comprehendi potest. Sol colores ef-

Digitized by Google

ficit (aut certè medium illustrat) & oculos velut igignit, ac fouet: Deus quoque intelligibilium rerum & intellectuum simul auctor est, & qui solus mentis nostræ tenebras vere ac prorsus discutit. Et sicut nihil est magis alienum à capienda Solis luce, quam elementum terræ, ob sui, videlicet, crassitiem, opacitatem, ac duritiem: eodem modo qui terrenis rebus affixi, & graui ac terreo corde sunt, nihil intelligentiæ Dei admittere possunt, quamdiu tales perstiterint. 1. Cor. 3. & Ioan. 1. Vt Sol perspicua corpora primum illustrat, & confestim calefacit, atque opaca è contra primum calefacit, extenuat, moxque illustrat: pari analogiâ Deus animas peccatis inquinatas primum depurat, afficitq; ac postmodum intelligentia donat: vnde Propheta Regius subtiliter, & appositè dixit, Psal. 33. Gustate & videte. Vt omnia astra à Sole lucem habent: ita Angeli, & creaturæ reliquæ omnes, Dei insigni quadam liberalitate, esse, sentire, viuere, & intelligere obtinuerunt. Adhuc etiam sicut vnus est Sol, vt ipsum nomen indicat; ita vnus est Deus. In Sole sunt tres quasi personæ, Solis, scilicet, substantia, radius, & lumen. Radius discedit, lampadis instar, percutiens terram: Lumen illuminat loca tenebrosa absque radio. Ecce itaque tres quasi personæ, corpus solare, radius, lumen: Non tamen dicimus tres soles, sed vnum: nec vnam dicimus personam, sed tres. Namque si fueris interrogatus: Quot sint in cælo Soles? respondebis profectò vnum esse tantum. At si de personarum numero facta quæstio fuerit, respondebis nimirum: Tres, solare corpus, radius, & lumen. Eandem quippe de Deo responsionẽ afferre licet, Deus enim vnus, personæ autẽ Tres, Pater, Filius, & Spiritus sanctus. Vt igitur in Sole tria sunt distincta; ita est & vnus Deus trium personarum. Pater ipse est corpus solare, Filius autem est radius, & Spiritus sanctus est lumen Solis. Et sicut in Sole est corpus solare, est radius, & lumen, & tamen vnus est Sol, non tres; similiter & in Deo Pater, Filius, & Spiritus sanctus, vnus Deus, non tres sunt Dij. Sicut simul sunt corpus Solis, radius, & lumen: sic Pater, Filius, & Spiritus sanctus.

Gennad. Scholarius.

Digitized by Google

Et quamquam vtriusque principiũ est Pater, non tamen antiquior est, non hercle magis quam Sol illis tempore prior. Et quemadmodum substantia Solis producit radios, & à Sole & radijs procedit lumen: ita Pater generat Filium, & à Patre & Filio procedit Spiritus sanctus. Et sicut radius Solis descendit de cælo ad terram, & corpore solari, & non separatur, & neque à cælo abest, neque à terra, sed est in corpore solari, in cælo, in terra, & vbiq; neque sursum, neque deorsum abest: ita & Filius Dei descendit in terram, & neque à Patre abest, nec à cælo, nec à terra, sed fuit semper, & est in gremio Patris, inseparabilis, & sursum, & deorsum, & vbique, & nusquam deest. Et quemadmodum est lumen solare & in corpore solari, & in radio, & in cælo, & in terra, & ingreditur interiora domus, & omnia illuminat: ita & Spiritus sanctus, vbique & cum Patre, & cum Filio est sursum & deorsum, & omnes homines illuminat, & nullibi deest. Spiritus enim, vt ait Paulus, in-

1. Cor. 2. *quirit & profunditates Dei. Solitaque visibilis & vnus est, & in se habet Tria distincta pariter & vnita. Quare prisca Græcorum Theologia (vt apud Plotinum) Solem venerabatur vt Deum: & Heraclitus Solem vocat fontem cælestis lucis. Profectò qui non videt Solem in Mundo esse imaginem, vicariumque Dei, is certè noctem nunquam considerauit, nec Solem suspexit exorientem, nec illius animaduertit munera. Extat & alia Triadis effigies in Sole, quâ Deum veneratur homo, dicente Psalmographo;*

Psal. 54. *Vespere, Mane, & Meridie narrabo opera Domini. Trib. siquidẽ differentijs mortalium oculis Sol reuelatur, primò in Ortu: deinde in Meridie: tertiò in occasu: in Septentrione autem, & mediæ noctis puncto nobis est occultus. Sic prisca Theologia Tres regiones faciens, Ortum, Occasum, & Meridiem, Inferos in Septentrione locabat, propterea quod Sol nunquam eo perueniat. Ad hoc spectat*

Eccles. 11. Salomius Epis. Viẽnens. *quod apud Salomonem scriptum legitur: Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocunque loco ceciderit, ibi erit, id est, vbicumque homo, qui est tanquam lignum, sibi locum*

Digitized by Google

ad futuram sedem præparauerit, ad Austrum cum ceciderit, id est, mortuus fuerit, in requie Paradisi, & gloria regni cælestis permanebit in æternum: si verò malè viuendo sibi locum præparauerit, ad Aquilonem, qui frigidus est, inferni pœnas luet in sæcula. Hoc insinuat & Euangelica Veritas, quæ impios ad sinistram à Deo in extremo iudicio sistendos asserit; sinistram verò in eodem Septentrione esse priscis Theologis quis dubitet? nam T. Liuius libro ab vrbe condita primo, dexteras ad Meridiem partes Augurum instituto; ad Septentrionem sinistras statutas ait. Atque ad hanc sententiam facit, quod Psalmo octuagesimo octauo legitur: Aquilonem & dextrum tu creasti, quod Septuaginta interpretes Mare sunt interpretati; vnde quia in sinistra constituta sunt mala, per Jeremiam Prophetam dicit Dominus: Ab Aquilone exardescẽt mala. & rursum: Malum ego adduco ab Aquilone. itẽ alibi: Vox auditionis ecce venit, & cõmotio magna de terra Aquilonis. Consentiunt Platonici qui asserunt Septentrionales dæmones esse malos: idipsum comprobant Astronomi, Orbe enim in quatuor quadrantes diuiso, partibus extremis Aquilonarib. Martẽ, & Saturnum Ptolomæus tribuit. Quare nullũ inuenias ad Septentrionẽ suas fundere preces; sed Lex Hermetis, & Maumethi ad Meridiẽ adorat: Lex Moysi ad Occidentẽ: Lex Pythagoricorũ, & Christianorũ ad Orientem. Pythagorici quidem ideo adorant ad Orientẽ, non quod in ea parte Mũdi Deus aliquo modo circunscriptus, aut specialiter habitet; sed quia Deus lux est vera, diciturque eã ob caussam ad creatum istud lumen conuersi, non illud quod creatum est lumen, sed eius luminis Creatorem adorant, & ex elemento omnium splendidissimo, omniũ splendidissimum Creatorem Deum venerantur. Nos autem fideles scimus, quod Apostoli Christianorum Ecclesias, ideo iusserunt Orientem versus orare, vt ad Paradisum respicientes, suppliciter à Deo petamus, vt in antiquam nos patriam & locum, vnde cecidimus restituere velit. Nempe vbi nostra, quâ vtimur, translatio habet Genes. c. 2. Plantauerat autem Dominus Deus Paradisum

Matt. 25.

c. 1. 4. 10.

D. Athan. l. b. quæst. cap. 14.

Digitized by Google

voluptatis à principio: altera translatio (quam Glosa explicat ordinaria) cõtinet: Plántauit Deus Paradisum in Eden ad Orientẽ, vt quod nos voluptatis nomine exprimimus, alij nuncupatione Eden signent, & quod domestica nobis translatio dicit: A principio, altera dicat: Ad Orientem. Antiquam igitur patriam requirentes, & ad ipsam suspirantes, Deum ad Orientem adoramus, præcipiẽte etiam per Psalmographum Spiritu sancto, vt adoremus ad locum, vbi steterunt pedes Domini. Docet autem Zacharias Propheta, pedes Domini stare in Oriente in monte Oliuarum è regione Hierusalem. Apollini quoque, qui idem cum Sole est, Tripos datus est, ob Ternarij numeri plenitudinem: deinde etiam à Tribus æqui distantibus circulis, quorum vnum quidem secat Sol anniuersarium motum conficiens, ac duos pertingit tropicos. Hinc Albricus lib. de Deorum imaginibus: Apollo, inquit, sub pedibus depictum habebat monstrum, cuius corpus erat serpentinum, Triaque habebat capita, Caninum, scilicet, Lupinum, & Leoninum; quæ quamquam inter se diuersa forent, in vnum tamen corpus coibant, vnam solam habentia caudam. Dicebat item Pythagoras vaticinari Apollinem ex Tripode, eo quod per Trinitatem primus numerus.

Psal. 131. Zac. 6. 14.

Phornutus.

Iamblicus in vita Pythagoræ.

TRINITAS in his quæ in Mundo sunt.

Tres in Mundo globi sunt omnibus gentibus conspicui: Sol distinguens tempora, Luna ducens aquas, Terra continens mortalium genus. Qui verò nominum auctores imposuerunt nomina rebus, cum essent naturæ rerum scientes, tum ad rei naturam respicientes, tum ad maris, & fœminæ proportionem, qui in mortalibus potissimum animalibus cerni naturâ solent, haud inconsideratè, sed consultò Solem appellare virilis genere decreuerunt: Lunam, muliebris, vt quæ lumen ab illo mutuetur: Terram insuper, quam non Sol modo, verum ipsa quoque illuminat, etiam fœminino articulo, nuncuparunt. Cæterum quia Luna terram illuminans, virili munere fungitur, ideo Ægyptij Lunã masculino articulo nominare consueuerunt, Terræ eam cõferentes. Proinde & in conuiuio Platonico

verba faciens Aristophanes masculum Soli conuenire dixit; Terræ, fœminam; masculofœminam, Lunæ. Nos autem sapientius Ægyptijs facimus, quoniam Luna ratione prima à Sole lumen excipit, quod postea per factam ab ea ipsa refractionem in Terrã transmittit. Sol igitur primus, & per se lucidus, ipsiusque lucis initium; à Sole lux in Lunam deriuatur; à Sole verò & Luna, in Terram. Sol à nullo lumen recipiens, Pater; Luna à Sole illustrata, Filius; Terra ab vtrisque, Spiritus sanctus.

Sol,	Luna,	Terra.
Per se,	Ab vno,	Ab vtroque.
Pater,	Filius,	Spiritus sanctus.

Ex his item quæ sunt in Mundo, manuducimur ad cognitionem attributorum Diuinæ Trinitatis. Mundus enim sine Fœcunditate, Prole, & Amore perseuerare non potest: nam his sublatis, Mundũ deficere oportet; Et Fœcunditate, Partu, & Amore vnus est Mundus. Vnius igitur Mundi sunt Fœcunditas, Partus & Amor. Nec Fœcunditas est alius Mundus; & Partus, alius; & Amor, alius; sed sunt vnus & idem Mundus. Et sic hæc sunt vnius Mundi, vt nihil Mundi sit absque illis: participatur enim Fœcunditas Mũdi, & Partus, & Amor in Angelis, angelicæ; in Hominibus, humanæ; in brutis (vt ita dicam clariores doctrinæ gratia) brutaliter; in mineris, mineraliter; in Sole, solariter; in entibus, enticè; in elementis, elementaliter; & ita de singulis suo modo. Et vnde habet Mundus illa, vt sit necessariò ita Trinus, sicut vnus, nisi à Creatore? Est enim in Deo naturalis hæc perfectio, quam omnibus tribuit, vt sint meliori modo, quo esse possunt. Nam sine hac Trinitate Mundus naturam non haberet; neque naturalem perfectionem; nec benedictionem à Deo posset, quæ in vnitate essentiæ sic Trinitate lucet. Quemadmodum igitur Creator est vnitrinus; ita & creatum Trinum, & vnum est, cum creatum à se nihil sit, & omne id, quod est, in hoc subsistat, quod est imago, & similitudo Creatoris. Trinitas igitur, quæ in creatura videtur, est à Trinitate in-

Digitized by Google

creata, tanquam imago ab exemplari; & cauſſatum, à cauſſa. In Diuina igitur natura eſt Fœcũditas, Proles, & Amor. Fœcunditas Deus eſt, qui & origo & Pater. Proles autem ipſius Fœcunditatis, Filius. Amor vtriuſque nexus, Spiritus ſanctus.

Fœcunditas,	*Proles,*	*Amor.*
Pater,	*Filius,*	*Spiritus ſanctus.*

Hæc Diuinæ fœcunditatis conſideratio reperitur in perfecto magiſterio. Quandoquidem in eſſentia perfecti magiſterij, eſt operatio, ars, & delectatio: ex operatione ars, ex operatione & arte delectatio. Et quia fabricando fabri efficimur, operatio eſt fœcunditas; ars, proles; delectatio, nexus: & eſt propinquior ſimilitudo temporalis magiſterij, ad æternum magiſterium creationis. Sic in eſſentia exercitij eſt faciẽs fœcunditas; id quod fit, proles: & facere ipſum, quod procedit à faciente, & eo quod fit, nexus.

In natura etiam intellectuali ſpeculatiua, quæ magis Deo ſimilis eſt, quanta ſit Fœcunditas, Proles, & Amor, oſtendunt libri innumerabiles, nam quot theoremata circa veritatem generauit intellectualis Fœcunditas? quot delectationes proceſſerunt ab illis, & ſuauitates ſpirituales, quæ fecerũt illos pro nihilo habere gaudia huius Mundi? Quãdoquidem in illa natura intellectuali eſt Fœcunditas, quæ de ſe generat Verbum, ſeu conceptum intellectualem, & ab ipſis procedit amplexus ſeu voluntas. Quando enim mens verbũ generat, ſeu notitiam, ſtatim procedit amplexus, ſeu voluntas: ſicut enim id quod non ſcitur, non amatur; ita non poteſt non procedere à mente & notitia voluntas. Scientia enim eſt de numero bonorum honorabilium; bonum autem eſt quod appetitur: omnia enim bonum appetunt.

TRINITAS ad omnem affectum concurrens.

Trinæ actionum noſtrarum ſunt cauſſæ; Trina agendorum initia; Tria ad omnem effectum concurrentia: quorum ſi quid defuerit, nihil abſoluitur: &, ſi adſint omnia, pariter conſummantur.

Scientia,

Digitized by Google

Scientia, Potentia, Voluntas.

Vbi igitur hæc Tria; Intelligere, Posse, Velle, vna & concordi chorea inuicem colligantur, libera est, facilis, & non impedita actio; si tollas vnum aliquod, perfectionem imminuis. Hâc Trinitate rerum conditor Deus opera sua perfecit: nam cum sit ipse perfectus, in ipso perfecta sunt omnia, quæ neque in parte augeri possunt, quia plena; neque in toto consummari, quia perfecta; neque in vnitate diuidi, quia vnum sunt.

Vti Deus vnitas est, ita Ternario distincta, vt ab Vnitatis simplicitate non discedat, sic Trinitatis diuinæ in Vnitate vestigium conspicitur in omni creatura: quæ enim in creaturis Vnitas videtur, Triplici dispertita ratione deprehenditur. Est quidem primum ea in rebus vnitas quâ vnumquodque sibi est vnum, sibique constat, atque cohæret. Est ea secundò, per quam altera alteri creatura vnitur, & per quam demum omnes Mundi partes vnus sunt Mundus: vt enim inquit apud Ciceronem Crassus, omnia quæ supra, & subter sunt, Vnum esse, & Vna vi, atque Vna consensione naturæ constructa esse animaduerterunt, & affirmarunt Philosophi. Tertia est quâ totum vniuersum cum suo Opifice, quasi exercitus cum suo duce est vnum. Adest Trifaria hæc vnio vnicuique rei per suam vnam simplicem vnitatem deriuatam ab illo vno, quod & primum vnum, & Trinum simul, atque vnum est; à Patre inquam, Filio, & Spiritu sancto. Nam & Patris potestas omnia producens, suam omnibus elargitur vnitatem: sapientia Filij ritè omnia disponens, omnia inuicem vnit, & copulat; Spiritus amor ad Deum omnia conuertens, totum opus Opifici nexu charitatis adiungit. Io. Picus Heptap. lib. 6.

Aliud Trinitatis vestigium est in creaturis omnibus, quod sextò de Trinitate comprobat August. quando in vnoquoque est, quod ad Diuinas personas, seu ad caussam referre debeas: quodlibet enim subsistit in suo esse; habet formam, per quam determinatur ad spe-

Digitized by Google

ciem; habet Ordinem ad aliquid aliud. Patrē indicat Substantia; Verbum autem Forma, vt quæ ex Artificis conceptione proueniat; Spiritum sanctum nobis præfert Ordo: amor est enim, ac ordo effectus ad aliud quippiam ex creantis voluntate profluit.

Substantia	Forma,	Ordo,
Pater,	Verbum,	Spiritus sanctus.

quæ significantur ab eodem Aug. lib. octoginta trium quæst. dicente.

Quod constat, Quod discernitur, Quod congruit. } Aliquid enim { Constat per Substantiam, Discernitur per Formam, Congruit per Ordinem.

Ad hæc Tria reuocantur & illa Numerus, Mensura, Pondus, de quibus meminit auctor libri Sapientiæ:

Cap. 11.

indicat enim { Substantiam, Speciem, Ordinem, } Mensura, Numerus, Pondus.

Vniuersa quidem Mensuram habent ab illo artificis spiritu, qui vnicuique conuenientē tribuit portionem; Numerum, ab illa summa vnitate & fonte omnium numerorum; Pondus, ab illa sapientia, quæ omnia librat.

Nicol. Cus. excitat. lib 1. In princ.

Quia Trinitas est in vnitate, gerit intra se omne creatum in suo esse Trinitatis imaginem, per hoc quod

habet	Esse,	Virtutem,	Operationem,
est ex	Potentia,	Obiecto,	Actu.

& est ex suis innatis correlatiuis.

Sicut Diuina bonitas est ex bonificante Patre, bonificabili Filio, & bonificare Spiritu sancto: ita bonitas efflux a hoc Trinitatis vestigium intra se gerit, vt nulla bonitas creata esse possit sine

Bonificante,	Bonificabili,	Bonificare.

Ita quidem de amore, esse, veritate, & cæteris omnibus à Deo effluxis. Ergo in omnibus infimis, & supremis creaturis, vt ait Diuinus Dionysius, est Essentia, de qua generatur Virtus: ex his autē procedit Operatio, quæ fit per motum: omnis autem motus dicitur

Nic. cus. excit. li. 5. Paraclectus.

Digitized by Google

ſpiritus, ſicut aër motus dicitur ventus, ſeu ſpiritus.

Eſſentia, Virtus, Operatio,
Pater, Filius, Spiritus ſanctus.

Omnis eſſentia cuiuſcunque creaturæ eſt ex

Poſſe, Actu, Vnione.

Poſſe ſe mouet, vt ex ſe eliciat Actum; ex Poſſe & Actu oritur Vnio, quies, & delectatio. Potentia enim viſiua exerit actum, & oritur viſio, in qua delectatio eſt, & quies viſionis. Item ex potentia intellectiua oritur notitia, ſeu ſapientia, vt intellectus ex ſua potentia actum exerat: atque ab vtroque procedit delectatio, & quies.

In omni creatura alia exprimitur Trinitas, nimirum:

Quia eſt, Quia ſic eſt, Quia ad aliquid eſt.

Quodlibet enim creatum quantumcumque paruum, primò habet Eſſe cum omnibus alijs commune; dein & propriam Formam, quâ diſtinguitur ab omnibus alijs; poſtremò & ſuum Finem, in quem ordinatur. Nihil enim fruſtra creatum eſt: & quo nobilior in ſe eſt aliqua creatura, eo perfectius in ſe illa habere dignoſcitur. Homo enim habet ſuum Eſſe, ſuam Formam, ſuum denique Finem; ſed omnia hæc perfectius cæteris creaturis.

Tria quoque in quaque creatura requiri ſcribit Auguſt. ſcilicet: Lib. 11. ciuit. di. c. 23. 24.

Quis eam fecerit, Per quid fecerit, Quare fecerit. } *vt reſpondeatur* { *Deus, Per verbum, Quia bonus.*

Pater enim intelligitur verbi, qui dixit, vt fiat; quod autem illo dicente factum eſt, procul dubio per verbum factum eſt. In eo verò quod dicitur vidit Deus, quia bonum eſt, ſatis ſignificatur Deum Gen. 1. *nullâ neceſſitate, nullâ ſuâ cuiuſque vtilitatis indigentiâ, ſed ſolâ bonitate feciſſe quod factum eſt, id eſt, quia bonum eſt: quod ideo poſteaquam factum eſt, dicitur, vt res quæ facta eſt, congruere bonitati, propter quam facta eſt, indicetur: quæ bonitas, ſi Spiritus ſanctus rectè intelligitur, vniuerſa nobis Trinitas in ſuis operibus intimatur.*

Digitized by Google

In creaturarũ { *Magnitudine* / *Dispositione* / *Ornatu* } *cognoscitur* { *Potentia Patris*, / *Sapientia Filij*, / *Bonitas Spũs sancti.*

Nic. cus. excit. li. 2. Fides cath.

In quolibet individuo inuenies { *Virtutem* / *Speciem* / *Utilitatem* } *conuenien.* { *Patri*, / *Filio*, / *Spiritui sancto.*

In omni creatura est { *Unitas* / *Veritas* / *Bonitas* } *siue* { *Modus* / *Species* / *Ordo* } *vt sit in omni creatura, quo vna ostẽderetur, principij vnitas; & quo Trina, personarum Trinitas.*

Adhuc in omni creatura relucent Dei

Potentia, Sapientia, Benignitas.

Potentia Dei apprehenditur per immensitatem creaturarum; Sapientiam, decor; Benignitatem vtilitas ostendit. Immensitas in multitudine, & magnitudine attingitur; Decor in situ, motu, specie, & æqualitate; Utilitas in grato, apto, commodo, necessario.

Immensitas, Decor, Utilitas.

Tria in se genera habet substantia, secundum Peripateticos; vnum eorum quæ sensibus subijciuntur, & generantur, & intercunt, de quibus nemo vnquam dubitauit: eiusmodi sunt animalia omnia, & quæ gignuntur è terra: Alterum ea complectitur, quæ licet sub aspectum cadant, sempertamen sunt, neque vllum habent ortum: cuiusmodi illam quintam naturam Diuinam esse arbitrantur Peripatetici, ex qua cælestes sphæræ, & stellæ vagæ, & inerrantes constitutæ sunt: Tertium genus earum substantiarum est, quæ nullo motu agitantur: eas Pythagoras, & Platonici simplices, & ab omni corporis societate liberas esse dicunt; sed hoc tertium genus à Platonicis secatur in duo, Mathematicas, inquam, formas, & Ideas; Verum Pythagorici, & Peripatetici Ideas repellunt; & Mathematica relinquunt.

Triplex est Substantia, Materia, Forma, Compositum: sic &

Digitized by Google

Triplex definitio per Materiam, per Formam, per Compositum; & illæ tantum sunt perfectæ. Quæ à forma sumitur definitio, principium est demonstrationis: quæ à materia, conclusio est: quæ verò ex vtraque constat, efficit demonstrationem positu differentem.

Tria sunt vera principia rerum naturalium omni composito concurrentia, scilicet, Materia, Forma, & Priuatio: nam vnum subiectum (hoc est, Materia) quod Græci hylen vocant, sufficit ad patiendum: & duo contraria, scilicet, forma, & priuatio, ad agendum. Arist. 1. Physic. Arist. lib. de Generatione. & corruptione.

Tria generationis & corruptionis principia sunt, Materia, Forma, & Efficiens ad generationem & corruptionem requisita. Nam nihil est mobile, nisi habeat materiam, & materia nuda non potest esse mobilis, cum non possit existere; ergo in motu requiritur forma: Et cum nihil reducit seipsum de potentia ad actum; ergo requiritur Efficiens.

Tria rerum principia constituit Plato, Deum, Materiam, et Speciem, seu Ideas. Deum quidem effectorem omnium: Materiam autem quæ primæ rerum generationi subiaceat: Speciem verò vniuscuiusque faciundæ rei exemplar.

Tria apud Orpheum ab initio rerum principia pullularunt.

Nox, Terra, Cælum.

Elementorum quædam sunt simpliciter leuia, vt ignis; quædam simpliciter grauia, vt est Terra: Quædam grauia & leuia, vt Aër, qui est grauis respectu ignis, leuis respectu terræ: & Aqua, quæ est leuis respectu terræ, et grauis respectu aëris.

Respectu loci est in elementis Trinitas: Tria enim dumtaxat Elementa se continguntin loco generationis, scilicet, Aër, Aqua, Terra. At verò Hebræorum Rabini asserunt in suo Alphabeto Tres esse litteras, Tria significantes Elementa, Terram, Aquam, Ignem: ex quibus vniuersa componantur, et conglutinentur per aërem, quem non elementum, sed glutinum elementorum esse affirmant.

Digitized by Google

Trium in Deitate personarũ expressio nobis inuolucro quodam, & velamento imaginis adaperitur in Igne: in eo enim inuenimus
Cass. Sen. in psal. 50. *Tres Diuinas proprietates: prima ipsa est substantia corporalis quod Ignis est; deinde Splendor eius, qui in ipso permanet; Tertia Calor, qui ab vtrisque procedit: quæ hoc modo æstimãda videntur, vt quod est in igne substantia corporalis, ita intelligatur in Trinitate quodãmodo persona Patris; & quod est in igne splendor eius, hoc sit in*
Heb. 1. *Trinitate persona Filij, sicut Apostolus dicit: Splendor gloriæ eius; quod autem est in igne calor, hoc est in Trinitate persona Spiritus*
Psal. 18. *sancti, sicut legitur in Psalmo: Quis se abscondet à calore eius? In igne igitur primò animaduertitur ipsa fœcunditas sensibus nostris prorsus occulta; deinde lux eiusdem manifesta ex ipsa manans fœcũditate, ipsique semper æqualis; postremò est ab vtroque propagata vis calefactoria penitus vtrisque par. Ab igne oritur lumen, & calor: à natura Dei, Verbum, & Spiritus sanctus. Ignis si non est aliquid quod illuminetur, & calefiat ab eo, tamen hic ignis semper habet lumen & calorem: ita & ante creationem Mundi fuerunt Verbum, & Spiritus sanctus potentiæ naturales Dei, & per has Tres proprietates viuit Deus sempiternè etiam ante creationem Mundi, & per has creauit mundum, & per has regit eum. Et quia hæ Tres proprietates non distingunt almam & amplissimam substantiam Dei, propterea Deus est, & cum proprietatibus suis vnus Deus, & non tres Dei, sicut ignis, splendor, & calor, vnus est ignis.*

Ignis,	*Pater,*	*A nullo,*
Splendor,	*Filius,*	*Ab vno,*
Calor,	*Spiritus sanctus,*	*Ab vtroque.*

Triplex esse habet ignis: est enim ignis purus in propria sphæra; ignis coniunctus rei combustibili, videlicet, in aliena materia; ignis mixtus, scilicet, in re elementata, in qua secundum quosdam ignis & alia elementa sunt actu, non quoad esse primum, videlicet, formarum substantialium; sed quoad esse secundum,

Digitized by Google

nempe qualitatum ſuarum, quæ ſunt reductæ ad medium; & ideo ſunt ibi ſicut extrema in medijs, & ſecundum aliquos non ſunt ibi in actu; ſed in virtute.

Tria habet interſtitia ſphæra Ignis, videlicet, ſupremum, quod vocatur igneum; medium; & infimum, quod dicimus Olympum.

Tripliciter apparet Ignis, nempe

Flamma, Luce, Carbone.

Tres ſunt Aëris regiones, ſeu partes non ſolum ſitu, ſed & naturæ proprietate differentes: ſuprema, ſcilicet, pars eiuſdem elementi & puriſſimus ignis, quod totum ætheris nomine deſignatur, vbi pura & immixta ſunt elementa; media aëris regio, in qua ſublimes illæ impreſſiones apparent, pluuiæ, niues, tonitrua, fulgura, cometes; infima quæ apud nos ſunt, vbi elementum purum nullum, ſed mixta omnia ex craſſiore parte mundani corporis conſtant: ſuprema exceſſiuè calida & ſicca exiſtit propter ignis vicinitatem, cui contigua eſt, atque circulariter cum ipſo ad motum cælorum rapitur: ſemper enim vnum elementum circundat alterum, & eſt altero in decupla quantitate maius; infima ſimili modo calida, atque humida ob radiorum Solis repercuſſionem à terra, temperata per accidens: quandoque frigida, ob Solis elongationem, ſeu diſtantiam multam; media autem eſt perpetuò frigida, quia radiorum ſolarium reflexio eò pertingere nequit; frigiditatem eius, effectus in ea geniti, probant.

Aër	Supremus,	Calidus,
	Medius,	Frigidus,
	Infimus,	Calidus.

Aquarum natura Triplici virtute fungitur, id eſt: Liquidâ, Fœcundâ, Potabili. Hinc Neptunus aquarum præſul Tridentẽ ferre pingitur, ipſiq. Amphitritẽ in coniugium deputãt. Amphi enim græcè circum circa dicimus, eo quod omnibus Tribus elementis concluſa

sit aqua, nempe in Cælo, Aëre, id est, nubibus, et in Terra, vt fontes, et putei.

Aquæ locus { Cælum, Aër, Terra. } Natura { Liquida, Fœcunda, Potabilis. }

Potest et alio modo distingui Trinitas in aqua, vt dicatur

{ Condensata, Congelata, Liquida. } In { Nube, Glacie, Flumine vel fonte. }

Nubes vna et liquida substantia in hæc Tria potissimum, et vsitatissima soluitur.

Pluuiam, Niuem, Grandinem.

Quæ tria sicut distincte sursum nascentia; ita et in imo efficientia vnum, nimirum Diuinarum trium personarum mysterium nobis exponunt: quod tetigit Dauid hæc canens de eloquio Dei, quod pluuiæ comparatur et imbri: Qui emittit eloquium suum terræ. Et Psal. 147. infra: Qui dat niuem sicut lanam. Postremo grandinem submittens, inquit: Mittit chrystallum suam sicut buccellas. Per Chrystallum, ob similitudinem, intelligens grandinem è nube deorsum in terram labentem; non autem terrestrem chrystallum in subterraneis locis nascentem, quæ haud aliter, quam securibus inde euelli et auferri queat. Quod si non de grandine, quæ citò liquefit à Sole, velit quispiam intelligi; sed malit verti debere intelligentiam ad veram solidamque chrystallum, quam frigus intensissimum vsque adeo strinxit, vt nequeat deinceps ab ignis calore, aut à Solis æstu, instar communis glaciei, dissolui, huius opinioni vltrò subscribam: cum etiam in quibusdam plagis, et partibus Orbis in media aëris regione veram chrystallum cum cõmuni grandine gigni, et in terras è nube decidere, frequens experientia docuerit: cuius magnitudinem tangens, buccellæ similem dicit, tantum, scilicet, quantum potest vnâ vice ori hominis intrudi.

Aquarum motus tribus differentijs adimpletur, Fonte, Fluuio, Mari,

Mari: Fons prima est aquæ apparitio, & ex ipsis terræ visceribus emanatio: Fluuius medius est earum motus, quo in suum naturalem locum deuehuntur; Mare verò eatum est receptaculum, congregatio, status, finis.

Motus aquarum:	*Fons,*	*Initium,*
	Fluuius,	*Medium,*
	Mare,	*Finis.*

Est igitur in Aqua quædam Trinitatis imago. Nec mirum, cum ipsa sit vnum ex illis tribus, quæ testimonium dant in terra ipsi Trinitati beatissimæ, Spiritus, Aqua, & Sanguis: Spiritus, inquam, 1. Ioan. 5. *sanctificationis; Aqua ablutionis; Sanguis redemptionis: Extra. de celebr. miss. cap. in quadam nostra.*

Arbor vna est, in stipite coniuncta, in ramis discreta; in quibus hæc Tria profert

Folia, Flores, Fructus.

MVNDVS Trinus.

Tres Mundos figurauit antiquitas, supremum omnium Vltramondanum, quem Theologi Angelicum, Philosophi intellectualem vocant; quem à nemine satis pro dignitate decantatum Plato inquit in Phædro: proximum huic, Cælestem: postremum Sublunarem hunc, quem nos incolimus: hos Tres Mundos à Moyse in tabernaculi constructione figuratos fuisse constat: partitus est enim tabernaculum in partes Tres, quarum singulæ, singulos (quos diximus) mundos referunt. Etenim prima pars nudo defensa tecto, imbribus, calori, frigorique obuia, in qua non modo homines, sed & iumenta, sublunaris mundi simulachrum est; Reliquæ duæ partes, obtectæ, & ab omni peregrina iniuria liberæ; quemadmodũ vterq. mundus, cælestis & Angelicus, nec iniuriæ capax, nec contumeliæ. Ambæ item sanctitatis nomine honestatæ, ita tamen vt secretior Sancti sanctarum; altera Sancti dumtaxat titulo decoretur: in illa enim sacratissima, alata Cherubin erant, Angelicum mundum repræsentantia: hãc, quæ tota auri splendore fulgebat, candelabrum Io. Picus in Hept.

Digitized by Google

illuminabat septem lucernis tanquam septem Planetis distinctum. Hinc patet mysterium, nam quoniam nobis ad Mundum supercæleſtem reſerata eſt via per Chriſti crucem, ideo illo occumbente, ſciſſum eſt velum templi, quo ſancta ſanctorum ab alijs partibus diſcludebantur: quo ſignificabatur nobis patere aditum ad Dei regnũ, ad Deum ipſum, qui volat ſuper Cherubin antea ob peccatũ protoplaſti, iuſtitiæ legibus occluſum. Hic autem illud notandum, eſſe hos Tres Mundos, Mundum vnum, non ſolum quia ab vno principio, & ad eundem finem omnes referantur, aut quoniam debitis numeris temperati, & harmonicâ quadam naturæ cognatione colligentur; ſed quoniam quidquid in omnibus ſimul eſt Mundis, id & in ſingulis continetur, neque eſt aliquis vnus ex eis, in quo non omnia ſint, quæ ſunt in ſingulis.

Eſt.n. { apud nos / in cæleſtibus / in Angelicis mentib. } { Calor qualitas elementaris, / Virtus excalfactoria, / Idea caloris, } { Ignis, / Sol, / Sera-

Eſt eodẽ modo { apud nos / in cælis / ſup cælũ } aqua { elementaris, / huius motrix & dnã, veſtibulũ. ſ. cælorũ Luna. / mentes Cherubicæ. } phicus intelleci⁹.

atque idem de cæteris elementis iudicari poteſt.

TRINITAS in humano intellectu.

Intelligibilis, immortalis, & incognita animæ ſubſtantia ad imaginem, & typicã ſimilitudinem incogniti, & immortalis Dei exiſtit: ſicut enim Deus non eſt aliquid eorum quæ ſunt, ſed ab omnibus diuerſus; ita rationalis anima diuerſa eſt ab omni creatura: nam neque Dei, neque rationalis animæ ſubſtantiam quiſpiam hominum nouit à Mundi origine. Quis enim auſit affectare, ſeu ſperare ſe poſſe, vel animæ, vel Dei ſubſtantiam per imaginationem, nedum verbis concipere? euehit enim ſuper hominis captum: quandoquidem cum Deus ſit vnus, ipſa quoque vnica eſt, non ex partibus, vt corpus, compoſita, ſed eſt ſimplex natura: & quemadmodum Dei locum neſcimus, vbi habitet, ſed tamen credimus quoniam ſemper

Digitized by Google

vbique totus est in toto orbe, & totus in qualibet parte, vniuersa viuificans & gubernans, vt in Actis scribit Lucas, dicens, quod in eo viuimus, mouemur & sumus; pari ratione animæ locum ignoramus, sed tantum scimus quia in orbe suo, id est, corpore vbique tota in toto, & tota in qualibet parte corporis est, & operatur, illud viuificans, mouens, & gubernans: neque enim in maioribus sui corporis membris maior, & in minoribus minor; sed in minimis tota est, & in maximis tota. In hoc etiam ad Dei similitudinem existit anima, quia neque substantiæ Dei rationem humana mens valet comprehendere, neque animæ hominis essentiã valet inuenire, vnde, & quomodo ad esse prouenerit. Atque sicut Dei essentia ex his tantum percipitur, quæ in suis creaturis agit & operatur; sic vtique cum omnia quæ penes animam ipsam sunt, ignoremus, ex solis quas exercet in corpore actionibus, illius essentiam, atq; præsentiam percipimus: omnis quippe animæ definitio, est tantum quasi nominis expositio, cum reuera essentiam, atque formam animæ naturalibus rationibus assequi nequeamus; vnde à fine, & effectis, & accidentibus, tanquam à posteriori, eam notificamus; quod accidentia ad cognoscendum, quod quid est conferre videantur. Præterea sicut Deus, vnus cum sit, nomine non indiget, multis attamen signatur nominibus, quippe qui nomina sortiatur, non ab essentia, sed ex ipsis operibus, quibus maximè viget: ipse est enim Charitas, quæ credentes perducit ad Deum: ipse est lux, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum: ipse est ianua, per quam si quis introierit, saluabitur: sic vtique anima cum sit vna, simplex, innominabilis, indiuisibilis, compositionis, & concretionis omnis expers, plurimis tamen facultatibus & virtutibus instructa, quas per varias edit corporis partes, etiam varias sortitur appellationes. Anima dicitur, quia corpus ex se mortuum animat: Ratio, quia verum à falso tanquam radius quidam Diuinitatis discernit: Mens, quia præterita cogitat, recolit, & meminit: Animus, quia animos inerti præbet corporeæ moli: Sensus denique & intellectus, quia sensibilia

Cap. 17.

1. Ioan. 4.

Ioan. 1.

Ioan. 10.

Digitized by Google

& intelligibilia comprehendit. In hoc alio ad Dei imaginem facta legitur anima nostra, quia Deus est memoria, quæ sui & omnium quæ sunt meminit, quæ Pater nominatur; ex qua nascitur Intelligentia, quæ & vniuersa quæ sunt, intelligit, quæ Filius nuncupatur: ex vtraque Dilectio procedit, quæ se, & cuncta quæ sunt, diligit, quæ Spiritus vocatur. Ipsa anima itidem ad huius imaginem conditur, dum ei Memoria, Intellectus, ratio Dilectionis indicitur: præteritorum namque meminit: inuisibilia intelligit: mala respuens, bona diligit. Amplius tres potentiæ Memoria, Intellectus, Voluntas in vna sunt anima; quemadmodum Pater, Filius, Spiritus sanctus sunt vnus Deus. Ex memoria quidem formatur intelligentia: neque enim est ex quo formetur intelligentia ipsa, nisi ex memoria, secundum quod memoria est notitiam rei apud se habere. Nisi igitur apud animam sit notitia, non est quod formetur intelligentia. Intelligentia autem extendente se & notitia, & accipiente id quod verum est in ratione boni, & conuenientis, statim ex memoria & intelligentia formatur appetitus, qui est voluntas, sicut facilè à quolibet sapiente intelligi potest: nec enim anima perfecta esse potest, sine his tribus, nec horum trium vnum aliquid, quantum ad suam beatitudinem pertinet, sine alijs duobus integrum constat: sicut igitur ex memoria formatur intelligentia; sic ex Patre in diuinis generatur Filius: & quemadmodum ex memoria & intelligentia extensis, & quasi spirantibus bonum, formatur voluntas; sic ex Patre & Filio, tanquam ex vno spirandi principio procedit bonum, quod est Spiritus sanctus: intelligentiam & voluntatem tam pro potentia, quam pro actu sumendo. Ipsa quippe Diuinæ Trinitatis imago, vt placet Scoto in primo lib. dist. 3 quæst. vlt. non in solis primis animæ actibus consistit, sed in primis & secundis simul sumptis. Ibi enim non tantum Diuinarum personarum distinctio, origo, atque productio optimè refulgent, verum ipsarum quoque identitates, ac diuinæ essentiæ vnitas expresse repræsentatur. Sicut enim Pater, Filius, & Spiritus sanctus, non sunt

Aug. lib. De cognitione veræ vitæ.

Petrus Galatinus. lib. 2 c 8. de Arcanis catholicæ veritatis.

Aug. de Spiritu, & anima.

Digitized by Google

tres Dij, sed vnus Deus, personis excellens tribus; ita memoria, intelligentia, & voluntas non sunt tres animæ, sed vna solum anima dignitate insignis triplici. Est itaque anima vna, & indiuisibilis substantia, sine sui diuisione trina, discreta in memoriam, intellectum, & voluntatem. Memoria non est intellectus nec voluntas. Intellectus non est memoria, neque voluntas. Voluntas neque intellectus, neque memoria. Sunt tamen hæc inuicem correlatiua, æquata, & similia, vna insuper eademque animæ substantia. Quare in his tribus Diuinam imaginem gerit in sua natura noster interior homo. In memoria siquidem imago Patris relucet, quia memoria fœcunda cum actu dicendi producit verbum. Intelligentia verò imaginem exprimit Filij, quia Filius per modum intellectus & naturæ gignitur: vnde Filius in Diuinis est notitia genita, quâ se Pater cognoscit. In voluntate autem imago Spiritus sancti insinuatur, quia Spiritus sanctus per modum voluntatis à Patre & Filio, tanquam ab vno principio, & vno spiratore procedit. Quare Spiritus sanctus non est nisi amor, quo Pater & Filius se mutuò amãt.

Ineſt animæ alia Triadis consideratio, adest enim ipsa substantia incorporea rationalis, in qua nunc intellectus & vita est: & quod est in anima substantia, hoc intelligatur, si dici fas est, in Trinitate persona Patris: quod autem est in anima, virtus & scientia, hoc intelligatur in Trinitate Filius, qui est Dei virtus, & Dei sapientia: & quod in anima viuificandi proprietas, hoc & in Trinitate intelligatur Spiritus sanctus, per quem viuificandi opus multis locis prædicatur impleri, sicut ait Petrus in Epistola prima: Mortificatos carne, viuificatos autem spiritu; item Apostolus: Littera occidit, spiritus autem viuificat. Et in Euangelio Dominus ait: Spiritus est, qui viuificat: nam caro non prodest quicquam. Hæc autem quæ diximus tria singulariter sequestrat nullatenus inueniuntur, quamuis intellectus noster ea distincta possit aduertere; sed ita naturaliter sunt vnita, vt dum vnum horum se obtulerit, simul Tria semper occurrant.

Cassiod. in Psal 50.

1. Pet. 3.

2. Cor. 6.

Io. 6.

Digitized by Google

Anima,	*Pater,*
Virtus, & scientia,	*Filius,*
Viuificandi proprietas,	*Spiritus sanctus.*

Possumus & alio modo ex his quæ in nobis sunt, ea quæ supra nos sunt intelligere, atque imaginari: in nobis enim & Mens est, & Sermo, & Spiritus. Hæc autem tria inseparabilia sunt, & æqualia. Et quidem Mens Sermonem impatibili modo gignit; Sermo autem sine Spiritu ex Mente progredi nequit. Ita fit, vt quamquam in nobis Tria sint, vnus tamen homo sit, iuxta id, quod in Tribus personis intelligitur, eo quod Mens & Sermonem, & Spiritum habeat. Eodem modo Pater, Filius, & Spiritus sanctus Tres quidem personæ inseparabiles, vnus autem Deus. Et Pater citra passionem Filium generat, Filius rursum sine Spiritu non est.

Mens	*Sermo*	*Spiritus,*
Pater	*Filius*	*Spiritus sanctus.*

Est item anima nostra vna persona, anima verò producit Sermonẽ, & Sermo producit Spirationem: sunt ergo Tria, Anima, Sermo, Spiratio. Anima est ad modum Patris; Sermo animæ, ad modum Filij & Verbi Dei; Spiratio animæ, ad modum Spiritus sancti. Anima est ingenita, Deus Pater ingenitus est. Sermo generatur ab ipsa anima, & Verbum Dei à Patre generatur. Spiratio ab Anima et Sermone, Spiritus sanctus à Patre Filioque procedit. Anima, Sermo, & Spiratio, anima vna, & non Tres: ita & Pater, Verbum, & Spiritus sanctus vnus Deus, & non Tres. Inseparabilis anima, & Sermo, & Spiratio, vna anima, & non Tres. Inseparabilis Pater, Verbum, & Spiritus sanctus.

Anima	*Sermo*	*Spiratio,*
Pater	*Verbum*	*Spiritus sanctus.*

Adhuc Tria considerantur in Homine, Esse, Nosse, Velle. Aug. lib. Confess. *Sum enim, & noui, & volo; sum sciens & volens; & scio esse me, & velle vt sim; & volo esse, & scire. In his tribus quàm sit inseparabilis vita, & vna vita, & vna mens, & vna essentia, quam*

Digitized by Google

denique inseparabilis distinctio, & tamen distinctio, videat qui põt.

Potest & alio modo distingui Trinitas in Anima: Mens, Notitia eius, & Amor, Tria sunt. Mens nouit se, & amat se; nec amare se potest, nisi se nouerit. Duo autem sunt Mens, & Notitia eius. Duo item sunt Mens, & Amor eius. Cum ergo se nouit mens & amat se, manet Trinitas, videlicet Mens, Amor, Notitia. Hæc autem tria, cum sint à se inuicem distincta, dicuntur tamen esse vnum, quia in Anima substantialiter existunt. Ecce iterum mens intelligit se, diligit se: hoc si cernimus, Trinitatem cernimus. Mens rationalis est vna, & de se generat intellectum, vna vnum; quem nonnunquam dum conspicit quam subtilis, quam verus sit, & quã iucundus, mox diligit eum, & sibi complacet in ipso. Considera ergo tria hæc, Mentem, Intellectum, Amorem. De Mente nascitur Intellectus; de Mente pariter et Intellectu Amor oritur; de sola Mente, Intellectus; quia Mens de se gignit Intellectũ; Amor verò nec de sola Mente, nec de solo nascitur Intellectu, sed ab vtrisque procedit: sicut Pater generat Filium, à Patre, et Filio procedit Spiritus sanctus; sic Mens generat Intellectum, à Mente et Intellectu procedit Amor. Amplius, sicut Mens, Intellectus, et Amor vnum sunt; sic Pater, Filius, et Spiritus sanctus vnum sunt. Tres vnum sunt, quia in Tribus personis est vna substantia. Tres vnus non sunt, quia ille, qui genitus est, non potest esse ille, à quo genitus est: neque item ille, qui à gignente, et genito procedit, ille esse potest, qui est gignens, vel genitus. Quare inexpugnabili veritatis ratione cogimur in Deitate personarum, Trinitatem, et Vnitatem cognoscere substantiæ.

Aug. de Trin lib. 9. ca. 4.

Aug. de Tri lib 14. cap. 7. Pet. Lõb. sentent. 1. dist. 3. Hugo. à S. Vict. libro de Trinitatis summæ per visibilia agnitione. cap. 21.

Tres sunt partis Animæ principis operationes, quas anima, etiam extra corpus, absque organorum adminiculo, vel etiam à corpore segregata, post mortem potest exercere: eas Philosophi vocant merè animales operationes, quia sine corpore, vel extra corpus à sola Anima queunt effici. Ipsæ sunt Tres animæ rationalis vires.

Intellectus, Affectus, Voluntas.

Digitized by Google

quarum duæ posteriores rectè etiam appetitus intellectiuus appellantur. Et sic est quidam animæ motus, quo localiter anima mouetur, etiam extra corpus, & à corpore separata, quo moueri oportuisset animã Hermothæi Clazomenij, si verum fuisset ipsam extra corpus errare in longinqua consuesse, ac inde redire in corpus: qualem fingit & Diuinus Plato in fine de Repub. Socrat. de anima Heri Armenigenere Pamphili, qui, cum duodecimo post mortẽ die in rogo fuisset positus, reuixisse dicitur. Hoc motu non organico motæ & regressæ sunt animæ suscitatorum, puta Lazari quatriduum iam mortui. Tali motu feruntur iam beatorum, & damnatorum animæ, sicut & appetunt iam affectu, vel appetitu intellectiuo, non organico. Plato ex Timæo Locrensi, & cæteris Pythagoreis Tres enumerat animæ partes, siue potentias: Irascentiam, quam statuit in corde: Concupiscentiam, sub medio septo, in iecore & splene: Rationem, in cerebro, tanquam in arce mandatricem operum (vt inquit Claudianus) prospecturamque labori. Per concupiscentiam ad Dei amorẽ excitatur: Per rationem verò scientiam, & sapientiam ab ipso Deo accipit: Per iram spirituales nequitias repellit & abdicat. In qua quidem diuisione imago Dei rursus describi potest: omnes enim tres partes vniuersitatis, cælestia dico, terrestria, & quæ infernorum sunt, tribus modis dispensat & gubernat, conditrice videlicet & potentia, sapiente prouidentiâ, & expultrice vitiorum clementia: omne enim quod facit, secundum aliquem horum Triũm modorum perficit, aut condendo, aut præsciendo, aut castigando. Concupiscibilitas igitur animæ quodammodo conditioni Dei assimilatur: si quidẽ concupiscentia producit concupiscentem ad actum: Rationalitas autem Dei præscientiam imitatur: sed irascibilitas ad Spiritum sanctum pertinere videtur, iuxta illud: In Spiritu Dei eijcio dæmonia: & illud: Cum venerit Paracletus arguet mundum de peccato, &c. Ex concupiscibilitate ratio emanat & irascibilitas: nã antequam loquatur puer, vbera concupiscit, & somnum appetit: similiter autem ratio irascibilitatem præcedit: etenim ante quam discernat,

Plato de Repubi. lib. 10.

Hugo Etherianus. lib. de regressu animarum ab interis. Philip. 2.

Matt. 12.

Ioan. 16.

Digitized by Google

cernat, nequaquam irascitur virtus, sunt tamen tria simul in anima, sed non simul apparentia. Quemcumque igitur scire delectat quomodo ad imaginem Creatoris sui formatus sit, hæc scrutetur, suæ ipsius naturæ constitutionem perquirat, quæ sint huius partes, & quæ sint partes partium; quomodo cum vna sit anima in Tribus consideretur; & cum vna sit in substantia, non tamen vna est in speculatione suarum partium, cum habeat concupiscentiam, rationem, & iram. Si concupiscentiam boni ab anima separas, desinit esse anima; si rationem seiungas, irrationalem ipsam constituis; si mentem amoueas, erit vtique mortua, & non viuifica: liquet igitur Tria esse in anima, secundum rationem, vnum secundum naturam, & secundum substantiam: hæc autem Tria incomprehensibilia, & indiuisibilia: semper enim est anima vna.

Anima rursus in Tribus corporis partibus præcipuè residet: secundum Peripateticos enim sedem suam habet in corde; secundum alios, in posteriore parte capitis, quæ caua vocatur; & in basilicis seu regijs venis. In his Tribus corporis partibus viget anima: quare si cor vulneretur, aut ex basilica vena aliqua multũ sanguinis effluat, aut si caput ac cerebrum cædatur, vel gladio secetur & abscindatur, statim à corpore secedit anima, & mortuum corpus relinquit. In istis porro Tribus partibus anima principaliter sedem habens, in totum corpus vitam distribuit. In hoc etiam ad Dei imaginem factus est homo, quod Tres sunt facultates principes, corpus humanum quandiu suâ integritate fruitur, dispensantes. Martianus Capella.

Animalis Vitalis & Naturalis.

Mysterium quidem Diuinæ Trinitati simile. Nam sicut Deus vnus, Trinus, ac perfectus vniuersa complectitur, implet, fouet, superexcedit, & ambit; ita & anima Tribus hisce facultatibus per totum insinuatur corpus, non quidem locali extensione, sed ita vt tota sit in toto, & tota in qualibet parte. Animalis facultas ex Platone & Medicis ferè, in proprio cerebri temperamento sedem habet, vnde in omnes corporis partes sensum & motum ha-

Digitized by Google

biturasper neruos distribuitur: hæc Trium est generum,

Mouens enim alia est, alia Sentiens, tertia Princeps.

Mouens agit ope musculorum et neruorum; atque itidem Sentiens, quæ in sensibus exterioribus apparet, & consistit. Princeps complectitur.

Rationem seu dianoeam, Memoriam, & Phantasiam.

Vitalis sedet in corde, vnde calor innatus & vita toto corpori maxime per arterias dispensatur. Vitalis autem facultatis insignior, & euidentior actio, pulsatio est, & peruix illa cordis & arteriarum agitatio, quæ corpori Triplicem præstat vsum; cordis enim atq; arteriarum dilatatione Spiritus vitalis allecti aëris beneficio, fouetur; contractione cordis fuligo repurgatur; vtroque autem corporis vniuersi calidum innatum temperatur. Naturalis potissimum facultas secundum Platonem & Medicos, sedem sibi præcipuè delegit in iecore: hæc nonnullis dicitur anima Vegetatrix, vegetans etiam plantas nedum corpora animalium, in Tres alias rursum facultates distincta. Anima enim Vegetatiua est actus substantialis corporis naturalis organici, quo idipsum nutritur, augetur, & generare potest, sicut anima plantæ est vis, quâ planta nutritur, crescit, & seminalem vim habet ad propagandam suam speciem: inest siquidem plantis sola vegetatiua anima. Quare ex prædicta definitione Tres animæ vegetatiuæ operationes eliciuntur.

Pulsationis vsus triplex.

Nutritio, Augmentatio, Generatio.

Nutritio est alimenti extrinsecus aduenientis conuersio in substantiam nutriti corporis, per vim caloris naturalis, qua recuperat corpus quod perdiderit, cui Tres à Philosophis animæ operationes attribuuntur, dimissa expultrice.

Attractio, Retentio, Digestio seu concoctio.

Attractio, seu assumptio alimenti Trino fit actu: aut per propriam virtutem attrahendi seu occultam, vt magnes attrahit ferrum; aut per vacui impletionem, quod nequit admitti, sicut aqua sursum attrahitur; aut transuersum per siphones; aut per calorem stomachi

Digitized by Google

& hepatis, vt lychnus, ardens in lampade, attrahit oleum, aut alium humorem pinguem.

Attractio alimenti trino fit actu vel per { Virtutem occultam: / Vacui impletionem: / Calorem stomachi & hepatis.

Digestionis seu concoctionis, qua alteratur alimentum, & digeritur per calorem naturalem et humorem, Tres sunt operationes: prima est emollitio, & maceratio alimenti in humido, vt in plantis: secunda est quædam ceu coctio, & elixatio alimenti in stomacho corporis animalis, quemadmodum caro elixatur in olla: Tertia ferè est assatio, cum assatur alimentum, solidiusque fit, à quo etiam nutriuntur ossa, & cartilaginea membra, nedum carnea, vt aliquid sentiũt. Tres igitur sunt operationes Digestionis,

Emollitio, Coctio, Assatio.

Habet & augmentatiua operatio Trinitatis perfectionem. Quẽadmodum.n. Nutritiuæ operationis est Alere, Nutrire, et Mouere substantiam corporis animati; sic Augmentatiua potentia corporis animati auget quantitatem in Longum, Latum, Densum. Quare et Medici illam vocant naturalem crescendi Virtutem, quã sic diffiniunt: Augmentatio est conuersiõ alimenti extrinsecus aduenientis in substantiã corporu, vel membri alti, per naturalẽ calorẽ, quâ corpus vel membrum recuperat plus quam perdit crescens in Longitudinem, Latitudinem, Densitatem. Cæterum sicut augmentatio, & nutritio ad conseruationem pertinent individui; pari ratione ad suæ speciei conseruationem valet generatio: ea enim sic deffinitur: Generatiua potentia est qua corpus animatum animâ vegetatiuâ, gignit ex se aliud animatũ corpus, simile sibi in specie, ad cuiuslibet animatæ speciei perpetuã conseruationẽ propagationis, cui Tres à Medicis operationes attribuuntur, Spermatica seu virtus, qua alimentum & humor in semen commutatur: altera immutatrix, qua semen in partes corporis generandi incipit transmutari, vt in sanguinem, carneum, osseum. Plasmatiua vel informatiua

tertia, qua semen mutatur forma in germen, vel embrionis formam, id est, in factum nondum perfectum, neque animatum.

Generatricis potentiæ trina operatio { Seminatiua, Immutatrix, Plasmatiua.

Hominis nutritio Trinis membris perficitur, Ore, Stomacho, Hepate: cibus enim ab ore assumitur, recipitur, continetur, & conseruatur in stomacho; postremo ab hepate concoquitur, & digeritur transiens in venas, & tandem in animalis substantiam. Quemadmodum autem illis Tribus corporis partibus confertur alimentaria substantia, priusquam vertatur in sanguinem; ita & intellectualis species, priusquam mentem pascat sapientis, Tres in animo recipit status, primum in Intellectu; secundum in Memoria; tertiũ in Contemplatione, per quam iterum confertur intellectui. Est enim Intellectus Ori: Memoria Stomacho: Contemplatio verò Hepati analoga. Os siquidem & Intellectus, anteriores sunt partes naturalesque valuæ, quibus tam corporea, quam spiritualis alimonia est introducenda: Stomachus verò & Memoria interiores partes sunt corporis & animi, quarum ille procedens mananſque ab ore, excipit alimentum; hæc autem irrumpentibus per intellectum notionibus, it obuiam, illasque colligit, & conseruat: Hepar autem et Contemplatio hâc ratione respõdere probantur, quod illud quidem introductam ab ore, & à stomacho conceptam alimoniam coquit, digeritque in sanguinem; hæc verò pariter immissam per intellectum, & à memoria conceptam, atque reseruatam notionem, digerit, ordinat, rursumque intellectui offert. Has autem corporis, & animi functiones hâc verborum serie exprimere vel facilè possumus.

Os	Stomachus	Hepar
Cibi assumptio	Conseruatio	Coctio
Intellectus	Memoria	Contemplatio
Speciei apprehensio	Reseruatio	Repræsentatio

Digitized by Google

Primum,	*Secundum,*	*Tertium,*
Perse,	*A primo,*	*Ab vtroque,*
Pater,	*Filius,*	*Spiritus sanctus.*

Trino rursus calore atque igne præparatur, & concoquitur hominis cibus; primo quidem Cæleſti; ſecundo Elementari; tertio Humano: Sole, Igne, Hepate. Hiſce tribus ignibus præparatur alimentaria hominis ſubſtantia, priuſquam ex materia conuertatur in ſanguinem. Nempe à Sole maturantur fructus, herbæ, plantæ, & animalia gignuntur; deinde ab elementari igne, quidquid in eis cruditatis, contrarij, & ſuperflui humoris eſt, exhalatur ac reſoluitur; poſtremò in homine, hepatis calore, in ſanguinem omnia conuertuntur.

Trinus calor, { *Cæleſtis, Sol,* / *Elementaris, Ignis,* / *Humanus, Hepar,* } *Proprietates* { *Maturitas,* / *Coctio,* / *Digeſtio.* }

Tribus etiam ſpeciebus paſcitur, & eruditur Anima.

Marſ. fic. Tneol. Platon. lib. 4. c. 2.

Senſibili,		*Mundo,*
Imaginaria ſiue phantaſtica,	*nempe à*	*Corpore,*
Rationali, ſeu intelligibili,		*Seipſa.*

Mundus enim ſenſibilem mittit, vibratque ſpeciem. Corpus imaginationis ſpeciem, vt ſpectrum animæ præſentat, proponit, & offert. Rationalis ſpecies, & in anima ſubſiſtit, & ab anima animæ præſentatur; Et in hac ſola conſiſtit Hominis

Scientia, Eruditio, & Conſummatio.

Bona omnia, & Hominibus expetibilia, ſunt in triplici genere, nam vtilia, aut honeſta, aut delectabilia. Vtilia quidem ſunt corporis bona, naturaleſque corporis neceſſitudines, vt veſtes, cibus, item & potus, ſine quibus ſaluari nequit humanum corpus. Honeſta verò bona ſunt diſciplinæ, omneſq. Virtutes, quæ propria ſunt animi bona. Delectabilia autem ſunt ſine quibus eſſe quidem pōt ani-

Digitized by Google

malis corpus, hilaritatẽ tamen & iocunditatem præstant, vt varij flores, & vnguenta; quo fit vt hominem partiamur Tres in partes. Corpus, Animam, Totũ: vt bona Vtilia referantur ad corpus: Honesta, ad animum: Delectabilia, ad compositum. Alia quippe sunt Corpori propria; alia Animo; alia Vtrique cõmunia, quæ composito sunt propria. Corpus per se deorsum ad inferiora rapitur, Anima suapte naturâ ad superiora tollitur, Compositum verò nexus est, et amor vtriusque, quo cõtinentur ambæ partes in medio. Itaque alia sunt bona ob quæ disquirenda deprimitur, diciturq; corpus in Mundum: Alia verò quorum amore oblita nesciaq; corporis anima, se se quodammodo illius claustris exerit, tollitq; pro viribus ad Sydera: Alia denique sunt, quæ vtrique parti epithalamiũ siue hymenæum canunt, quibusque coercentur in medio, copulãtur inuicem, coeuntq; in toto. Erit igitur trina rerũ positio seu susceptiua potentia et locus,

Plato de legibus lib. 4.

Corpus, Anima, Mundus.

quod vniuersa hominis bona sint, vel in Corpore, vel in Anima, vel in Mundo, tanquam in potentia, in subiecto, & in continenti loco.

TRINITAS in sensibus exterioribus.

Eodem modo Tripartiti sunt sensus, Vtilium, Honestorum, Delectabilium. Tactus & Gustus ferè vtilium sunt bonorum; Visus & Auditus, honestorum; Odoratus, delectabilium. Tactus.n. & Gustus omnibus animalibus ad naturalium necessitudinum prouidentiam à natura deputati sunt: ita vt præsente tactu, statim id cui inest dicamus esse animal, atque eo absente non esse animal. Comitatur autẽ Gustus Attactum, nec ab eo vnquã separatur. Vt enim is iudex est naturalis, cõueni-entisque loci: ita & ille prætentator naturalis conuenientisque alimenti. Visus & Auditus disciplinæ sensus vocantur omnium præstantissimi et liberalissimi, qui vt Gustus & Tactus ad corporis carnisque salutem; ita & ipsi ad Spiritus, atque animi pastum, eaque haurienda, quæ animum erudiunt, virtuteque consirmantur, facti atque instituti à natura videntur: vera enim animi bona sunt disciplinæ, scientiæ, omnesque virtutes, &

Digitized by Google

quæcũque propter se bona sunt, quæ liberalia, & honesta nuncupantur. Odoratus autẽ, qui æqualis mediusque sensus dici potest, honestior quidem & liberalior est Gustu, & Tactu; minus tamen liberalis Visu & Auditu, minusque animo aut corpori proprius, quam extremis: is enim factus est partim vt animam in corpus temperet, carnemque emolliat odoribus suauè olentibus, qui magis in hominum oblectamentum, quam per necessarium vsum multo sumptu comparantur. Adhuc etiam in quolibet sensu exteriori relucet qualecumque vestigium Trinitatis: nam vt vno testimonio vtamur oculorum, quando quod vnus renunciat etiam in cæteris valet, visio, res visibilis, videns, tria hæc sunt consideranda cum aliquod corpus videmus, primò ipsa res quam videmus, vt pote turrim, quæ vtiq; iam esse poterat antequam videretur; deinde visio, quæ non erat priusquam obiectam sensui turrim sentiremus: tertiò quod in ea re quæ videtur, quandiu videtur, sensum detinet oculorum. In ijs igitur tribus manifesta est distinctio, & discreta natura.

Visus,	*Visibile,*	*Videt:*
Auditus,	*Audibile,*	*Audit:*
Odoratus,	*Odorabile,*	*Odoratur:*
Gustus,	*Gustabile,*	*Gustat:*
Tactus,	*Tangibile,*	*Tangit.*

TRINITAS in materialibus cognitionibus.

Sex sunt materiales cognitiones, internus sensus vnus qui communis dicitur, & externi quinque, in quibus miro responsu, & congruentia, Trinitas eluceſcit: sensuum enim alij sunt præsentatiui ministrantes, & obiectitij; passibiles alij inferiorum iudices arbitri præcipui, & eorum quæ ab illis offeruntur susceptiui. Manus enim quæ tactus quidam sunt, oculis ministrant scripturas, colores, & omnium picturarum varietates; Os auditui vocis concinentiam, omnemque harmoniam offert; Odoratus cerebrum imaginationis locum varijs inspirat odoribus. Tres igitur sunt qui offerunt & ministrant sensus, Carolus Bouil. lib. de sensibus.

Digitized by Google

Tactus, Gustus, Odoratus.

Tres item quibus ministratur,

Visus, Auditus, Imaginatio.

Tria sunt et quæ offerũtur, quibusq. hi ab illis pascuntur et aluntur,

Color, Vox, Odor.

Insunt igitur sensibus trinæ Trinitates; prima ministrantium sensuum; secunda eorum quibus ministratur; tertia obiectorum, quæ ministrantes præstantioribus offerre iubentur.

In Humanitate, quadam participatione, videmus trinum et vnũ Deum: quanto magis enim creatura Deo similis, tanto magis trina, & vna. Video quidem vos omnes esse homines; per essentiam igitur Humanitatis estis homines. Video plures esse in essentia humanitatis, & id per quod subsistit Hominum pluralitas, & sic est Vnitas, quia Vnitas est ex qua pluralitas, quoniam pluralitas est explicatio Vnitatis. Video vos esse inæquales. Vnde sicut inæqualitas sequitur pluralitatem, & ex ea oritur; eodem modo in essentia Humanitatis, ab Humanitate exoritur substãtia inæqualitatis. Inæqualitas autem per æqualitatem subsistit. Quare in essentia Humanitatis est Vnitas, à qua æqualitas. Video vos diuisos, et ab inuicem separatos, sed diuisio seu separatio procedit à pluralitate et inæqualitate: quare in essentia Humanitatis reperitur id, in quo subsistit diuisio, quod procedit ab Vnitate & æqualitate, et id est cõnexio: habemus igitur Diuinæ Triadis imaginẽ in simplicissima essentia Humanitatis, ex qua, per quam, & in qua Homines id sunt quod sunt, propter quod nisi Humanitas vnitrina esset, per ipsam Homines esse non possent.

Humanitas vnitrina.

Etiam ex tribus personis manuducimur ad Diuinæ Trinitatis inspectionem & contemplationem. Non ita dicimus esse plures Humanitates, sicut plures Homines; sic non idem est Humanitas, & Homo: sed idem est Deitas, & Deus, propter simplicissimam essentiam Diuinam: vnde sicut non sunt plures Deitates: ita nec plures Dij, & non sunt nisi tres personæ in Humanitate, videlicet: Ego, tu, ille: vnde verè dicere possim,

Ego

Ego sum homo, Tu es homo, Ille est homo.

Et sunt tres illæ personæ eiusdem Humanitatis. Vnde igitur haberent hoc tres illæ personæ, nisi Creator Deus esset simili modo Trinus in personis, & Vnus in essentia? Potest igitur Deus dicere:

Ego sum Deus, Tu es Deus, Ille est Deus,

eiusdem Deitatis: & non sunt tres Dij; quia non sunt tres Deitates; sed sunt vnus Deus, quia vna Deitas, quæ Deus. Certum est tres personas in vnitate non esse vnitatem, seu singularitatem; & tres personas in numero non esse nisi numerum & pluralitatem. Et veraciter dicimus tres esse diuinas personas vnitate, non in numero; & tres humanas personas in numero dicimus, ideo plures homines.

TRINITATIS vestigiũ in hominis creatione, & propagatione.

Humana species tantum vna est, Trino tamen actu à Deo substantialiter condita atque perfecta. Adam primus homo, & per se, & à nullo: Eua ex Adam, ab vno: Seth ex Adam, & Eua, ab vtroque. Quid tandem Adam erat? Dei figmentum. Tum quid Eua? figmenti segmentum. Quid autem Seth? vtriusque soboles. Quæ eiusdem inter se substantiæ sunt: non idem autem figmentum, segmentum, & soboles. Eua enim & Seth ex eodem Adamo sunt: ex quo enim alio? non tamen similiter ambo ex eo progeniti sunt, quia altera segmentum est, alter proles. Atqui omnes inter se specie idem sunt: homines enim, nemoque est qui inficietur. Adaperit hoc Diuinæ Triadis mysterium Ioannes de Silua, hunc in modum scribens Tract. de Beneficio: Moriente aliquo campanæ debent pulsari; pro Par. 1. q. 5.
Muliere quidem bis, pro eo quod ipsa inuenit alterationem: primò enim fecit hominem alienum à Deo, quare secunda dies non habet benedictionem. Pro Viro autem Ter pulsatur, quia primò inuenta est in nomine Trinitatis: primò enim formatus est Adam de terra: deinde Mulier ex Adam: postea homo creatus est ab vtroque: & ita est ibi Trinitas. Protulit igitur Diuina Mens primò humani generis Actum, Virum: deinde ex Actu, potentiam, id est,

V

Mulierem, eduxit; tertiò ex ambobus extremis actu scilicet & potentiâ, viro & Muliere, eorũ medium, amborum scilicet, Filium, per quem humana species Trinum, totum, perfectumque esse naturaliter est adepta. Mitto tria hominum genera apud Platonem, Ma-
Plato in Symposio rem dico & fœminam, tertium ex vtroque compositum, cuius integra cuiusque hominis species, atque rotunda, dorsum, & latera circum habens, manus quatuor, & paria manibus crura, vultus duos, Masculinum genus Sole genitum dicentes, Fœmininum Terrâ, Luna promiscuum.

Trini sunt infantis status,

In vtero, In natiuitate, Post natiuitatem.

In minore mundo, id est, in suæ conceptionis loco, cum adhuc matris vtero inest: In maioris, & minoris medio: medius enim status est natiuitatis tempus: In mundo maiori, quo ætate proficit, & sapientia consummatur.

Homo trinis positionibus in loco & quiete variatur & differt.

aut enim Iacet, aut Sedet, aut Stat.

Iacere noctis est, & somni positio: Sedentaria positio medij temporis est matutini, aut serotini, cum aut somno expergiscitur, aut incipit dormire: Stare verò perfecta est, & meridiana hominis positio.

Gradus omnes humanæ vitæ ad Trinitatem reuocari.

Seruius Tullius, vt ex Tuberonis historia refert Gellius lib. 10. vitam omnem in tres partes distribuit. Prima, hoc est pueritia nihil magni facit, vt pote quæ nondum integra est & perfecta: vltima, videlicet, senectus, eodem quo prima modo nihil boni in se habet, vt quæ debilis, marcida, sine viribus, sine memoria, plerumque & delira: media est, in qua discimus, sapimus, docemus, valemus, honores gerimus, res magnificas & memoriâ dignas facimus. Huius ætatis perfectione Propheta regius priuari nolebat, quando
Psal. 110. Dominum his verbis suppliciter orabat: Ne reuoces me Domine

in dimidio dierum meorum. Quare Hesiodus Poëta sapientissimus illud præceptum memoriæ dandum existimabat. Incipiente vini vase, & in fine pota quantum libet, veluti non ita perfecto; in medio autem tanquam perfecto, vtere parsimoniâ: quod licet aliqui de vino dictum putent, quoniam vinum in summo vasis, & in infimo insuaue est (optimum enim mel in infimo, vinum in medio, in summo vase oleum); sapientes tamen allegoricè ad humanam vitam referunt, ita interpretantes vt in pueritia, & in senecta teras, & abutare tempore vt libet; & eas ætates, quæ nihil ferè vtilitatis in se habent, nihil facias; mediam verò ætatem magnifacias, & non consumes, sed parcè expendas, quoniam ea est perfecta, & vt medium in vase vinum, suauissima. Ad hos humanæ vitæ gradus referunt Theologi Tres vigilias, de quibus apud Lucam dicit Veritas: Beati serui illi, quos cum venerit Cap. 12.
Dominus, inuenerit vigilantes: & si venerit in prima vigilia, & in secunda, & tertia, & inuenerit sic facientem, beatus ille seruus: quem Euangelij locum dilucidans Haymo hunc in modum scribit: Varietas vigiliarum, diuersitatem significat humanæ vocationis: prima enim vigilia primæuum est tempus nostræ ætatis, id est, pueritia: secunda vigilia, adolescentia, vel iuuentus, quæ pene idem sunt, Salomone dicente: Lætare iuuenis in Eccles. 11.
adolescentia tua: tertia vigilia est senectus; cum verò Dominus nonnullos in pueritia benè operantes ab hac vita vocat, quasi ad seruos vigilantes in prima vigilia venit: si quis ergo in prima vigilia vigilare noluerit, saltem in secunda vigilet, id est, si quis in pueritia à bono opere torpuit, saltem in adolescentia, vel iuuentute somnum torporis à se excutiat, & dum virtus corporis viget, in bono opere se exerceat: si quis autem tam negligens, & desidiosus fuerit inuentus, vt nec in prima, nec in secunda vigilia vigilauerit, saltem in tertia, id est, in senectute iam respiscat, & tunc vigilare non timeat, cum parum vigilaturus sit: neq; enim serò conuersos Diuina pietas despicit, qui per Prophetam:

Digitized by Google

Luc. 13. *ait: Peccator quacunque die conuersus fuerit, & ingemuerit, saluus erit. Hactenus ille. Hi sunt Tres anni, in quibus venit Dominus vineæ quærens fructum in ficu, & non inuenit. Solet enim scriptura Diuina vocare ficum, animam quæ tenetur in peccatis: & vineam, fidelium Ecclesiam. Quoniam ergo in Ecclesia multi viuentes non pro dignitate fidei, non vitis appellantur, sed ficus, vt qui ab ineunte ætate mores non mutauerint: iure merito lenis ac patiens Deus dicit viticolæ, seu Angelo Ecclesiæ: Ecce iam tres annos venio quærens in hac ficu dignos pœnitentiæ fructus, & non inuenio: excinde eam, nam cur terram toto vitæ tempore frustra occupat?*

TRINITAS in hominis compositione.

1. Thes 5 Hebr. 4. Olympiodorus in Ecclesiasten. *Hominem Tribus ex rebus constare, Anima, scilicet, Corpore, & Spiritu astruit Apostolus. Non quod secundum substantiæ vim aliud sit spiritus, aliud anima: neque enim duo rationalia insunt homini: sed quod ratione sola, ea seorsum considerantes, aliud esse spiritum dicamus, aliud animã: vocamus enim spiritum, actum ipsius animæ dexteriorem humilioremque vim, qui spiritus est idem, puto, qui & intellectus, siue ipsa mens, sicut in Esdræ libris accipi animaduertimus. Spiritus, personæ Patris figuram repræsentat; & corpus personam Filij; & anima quasi vtriusque naturam participans, ab vtroque procedentis personam Spiritus sancti.*

Inter partes corporis organicas Tres etiam existunt, quarum potentiâ corpus administratur, quas ob id regentes, & principes, quod alias omnes regant, appellant Jecor, Cor, & Cerebrum. Principes autem dicuntur, non quod ad vitam necessariæ sint: nam ventriculus, aspera arteria, pulmones, renes, vesica, & aliæ similes partes ad vitam fortasse æquè necessariæ sunt; sed quod ex illarum trium qualibet vis aliqua, potentia, & facultas, aut etiam materia, in vniuersum corpus dimanat vniuerso corpori necessaria, cum nihil tale à reliquis partibus influat. Namq; à Jecore materia ad alendum idonea per venas in totum corpus distribuitur; à Corde

Digitized by Google

vis vitalis per arterias diffusa, vniuerso corpori vitam impertitur; à Cerebro per neruos vis in omnes corporis partes deriuatur, quæ motum & sensum ipsis elargitur.

TRINITATIS vestigium in Humano corpore.

Tribus futuris humanum caput distinctum est, anterior vna, quæ Coronalis dicitur, Lambdoides posterior, media Sagitalis. Eas Theologi Trium in Diuinis personarum significationem obtinere opinati sunt, quæ cohærentes, eademque sentientes illud procrearunt, & vti supera contempletur, formauerunt. Quod verò ipsæ Tres futuræ in vnum denuo coeant, substantialem, naturalemque, ac vnius potentiæ vnitatem sub vna potestate repræsentant. Meletius de Natura hominis.

Sicut digitus cum manu & brachio, manus verò & brachium vnum sunt corpore in natura; ita Pater, & Filius, & Spiritus sanctus, Tres quidem sunt personæ, vna autem substantia Diuinitatis. Hinc in Euangelio Digitus Dei, singulariter, Spiritus sanctus accipitur, à quo Spiritu sancto Lex scripta narratur: ipse enim scripsit, qui scribenda dictauit, id est, Spiritus sanctus. Luc. 11.

Est præter hæc in Humano corpore quoddam Trinitatis diuinæ vestigium: cum enim Tres præcipuè numerentur sensibilis Mundi partes,

Firmamentum, Sol, Terra,

(quandoquidem vniuersam sensibilis Mundi fabricam nuncupamus quod est à centro terræ ad conuexum & ambitum firmamenti, qui est terminus visus, totiusque sensus finis) in humano corpore Trias hæc inuenitur Mundo proportionabilis. Hominis cælum, siue Firmamentum, aut stella est eius cerebrum. Hominis Sol, seu Planeta, est eius cor, situs in eius medio. Hominis elementum, aut terra est eius venter, aut ima pars ventris, natura humida, à qua cordis calor non secus, quàm Sol à terra nubes & vapores eleuat, tollitque ad animalis culmen.

Digitized by Google

Mundus	Terra,	Sol,	Firmamentum:	Proportionabilia.
	Elementum,	Planeta,	Stella fixa:	
Homo	Venter,	Cor,	Cerebrum:	
	Ima pars,	Medium,	Suprema pars.	

Secundum distinctionem mundi angelici, cælestis, & elementaris, sunt in humano corpore tres partes, ita disclusæ & separatæ, vt tribus mundi partibus proportione respondeant. Prima quidem & suprema, caput; secunda quæ à collo ad vmbilicum protenditur; tertia quæ ab vmbilico extenditur ad pedes: est in capite cerebrum fons cognitionis: est in pectore cor, fons motus vitæ & caloris: sunt in postrema parte genitalia membra, principium generationis. Sic & in mundo, suprema pars, quæ est mundus Angelicus seu intellectualis, est fons cognitionis, quia facta est illa natura ad intelligendum: pars media, quæ est cælum principium vitæ motus & caloris, in qua Sol veluti cor in pectore dominatur: est infra Lunam, quod omnibus notum, generationis principium & corruptionis. Vide quam aptè Tres maioris & minoris mundi partes inuicem congruant.

Mundus	Supremus,	Medius,	Infimus:	Proportionabilia
	Intellectualis,	Cælestis,	Sublunaris:	
	Angelus,	Sol,	Elementum:	
	Cognitio,	Vita & calor,	Generatio:	
Homo	Caput,	Pectus,	Postrema pars ventris:	
	Cerebrum,	Cor,	Genitalia:	
	Suprema,	Media,	Infima.	

TRINITAS in Artifice.

Nic. Cus. excit li. 8. Sanctus.

Ars oritur de exercitio artificis, & est artificium in arte, vt Pater in Filio: & ars in artificio, vt Filius in Patre: hoc autem quod conseruat operatem in opere, est delectatio, quæ est hoc bonum quod procedit ex exercitio & arte. Tres igitur causas ex artificiato deprehendimus, scilicet, efficientem, formalem, & finalem, &

Digitized by Google

vna non est alia, coincidunt tamen in vnitate magistri, qui est causſa.

Efficiens, Formalis, Finalis.

TRINITAS in omni opere intellectualis naturæ.

Sicut Creator omnium est purus intellectus, qui de se generat suum verbum, seu conceptum, siue ideam rerum creabilium, & ex ipso patre, qui purus intellectus, & verbo eius procedit spiritus, seu voluntas, quæ mouet vt fiat creatura: sic fiunt omnia opera intellectualis naturæ; puta intellectus meus vult sui ipsius similitudinem in nobis formare, concipit primò seipsum, generando de se verbum suæ intelligentiæ, in quo seipsum intuetur, & facit conceptum illum quandam ideam seu formam exemplarem, ad cuius similitudinem vult formare naturam intellectualem, quæ est in interiori homine nostro: & quia hæc forma est ei grata, ipsam amplectitur tanquam bonam: & quia bonum est sui ipsius communicatiuum, tunc oritur motus in voluntate, & mouet linguam & omnia alia, vt formetur vox quam expiro, in qua voce sensibili & formata, est spiritus desiderij mei, in quo est verbum conceptus mei, & in conceptu intellectus qui est pater verbi. Vnde in omni opere intellectualis naturæ relucet similitudo creationis Dei. Et videtur quomodo perfectio requirit Trinitatem, scilicet, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum.

Tria in Homine inuisibilia.

Quemadmodum inuisibilis est Diuina Trinitas: eodem ferè modo Tria sunt in Homine inuisibilia, & indiuisa, & in vnum conglobata, & virtutis efficaciâ redundantia, Vox genitrix Verbi, ex Verbo simul cum Voce procedit efficacia, quæ facit alterum consulem fieri, alterum trucidari. Sunt autem ista tria Vox, Verbum, Efficacia, vnum. Qui enim fieri potest, vt diuidas Vocem à Verbo; & Efficaciam à Voce, & à Verbo? Una itaque est in his subsistendi potentia, Voce, Verbo, Efficaciâ, Tres verò personæ.

Agnellus L. de rõne fidei.

Tria versantur in Voce, nempe Nomina, quæ sunt signa eorum

Digitized by Google

Clemens Strom. 8.

quæ principaliter cogitantur, per consequentiam autem etiam subiectorum: secundò cogitata, quæ res subiectas referunt & exprimunt; vnde sunt omnibus eadem cogitata, propterea quod ex subiectis rebus eadem forma, & typus ingeneretur omnibus, non itidem etiam nomina propter diuersos sermones: tertio numerantur loco res subiectæ, ex quibus imprimuntur nobis cogitata.

Tria doctrinæ insignia.

Nomina, Cogitata, Subiecta.

Ternario quoque comprehenduntur humanæ mentis notæ, & expressiones, Conceptio, Vox, Scriptura. in quibus aut vniuersa disciplina continetur, aut eorum medio disciplina paratur. Et ab his signis humanæ animæ Trini procedunt disciplinares actus,

Trini animæ orbes.

Conceptio, Locutio, Scriptitatio.

Quo fit vt anima nostra in Trino resideat orbe, Trinisque inuestita, & circumuallata sit orbibus.

Intellectuali, Vocali, Scripto, } *seu* { *Proprio, Corporeo, Mundano.*

Carol. Bouil. lib. de sensib. cap. 26.

Est quidem in Anima ignis, interior orbis, quo essentia Animæ exprimitur: Aër, orbis secundus, intellectualibus notionibus plenus: Aqua, orbis tertius, vocibus refertus: Terra, orbis vltimus, scripturis plenus. Anima in interiori orbe, scilicet, in igne, est, sed nihil agit: In secundo orbe, scilicet aëre, intelligit: In tertio orbe, nempe in aquis, loquitur: In quarto, videlicet terra, scribit: est itaq; tantum vnum; sed Tria profert. Nam vnica illi, & simplicissima adest essentia, sed Trinipara, Triumue specierum fœcunda,

Conceptuum, Vocum, Scripturarum.

Menti quoque Aristoteles Tres attribuit species, ex quibus Tres ideæ ex ortæ, Natura, Disciplina, Exercitatio.

Ipsa rursus cognitio, quæ de possibili est, perficitur Tribus, nempe Sensu, quo manuducimur. Imaginatione, qua indagamus verum ex his quæ manuducunt. Intellectu, quo conspicimus inuentum.

Tria

Tria sapientiæ genera.

Musas, quas Alcander dixit genus ducere à Ioue & Memoria; & reliqui Poëtæ & Scriptores vt Deas habent & colunt, Tres tantum esse voluerunt Antiqui, quod Tria quoq; fecissent sapientiæ genera, quibus tota philosophiæ ratio impletur, immo vt Aug. verbis vtar, tripartitam esse sapientiæ disciplinam animaduertere potuerunt: neque enim ipsi instituerunt vt ita esset, sed ita esse potius inuenerunt, cuius vna pars appellaretur Theoretica, altera Logica, tertia Ethica, quarum nomina latina iam multorum litteris frequentata sunt, vt Speculatiua, Rationalis, Moralisque vocarentur. At cum iam facultates istæ multis post temporibus latius se proferrent, ac eas in partes seu formas diuiderent, cognouerunt vnamquamque Tria in se continere discrimina, vt in se ducta conspiceretur Trinitas: nam Rationalis, quæ circa orationem & differendi subtilitatem versatur, Tres in partes est pariter distributa, nempe in Grammaticam, Rhetoricam, & Dialecticam. Moralis, quæ vitæ actionibus occupatur, in Monasticam, Oeconomicam, Politicamque diuiditur. Theoretica seu speculatiua, cuius finis est veritas, secatur in Physicam, Mathematicam, & Theologiam. Physica de inuisibilibus naturis rerum visibilium disputat. Mathematica de inuisibilibus formis rerum visibilium agit. Theologia de inuisibilibus essentijs & earundem naturis agit.

Phornut. in spec. de natura Deor. Clemens Alex. oratione ad Gentes. August. in Ciu. Dei lib. 11. c. 7. & 25.

- Sapientiæ disciplinæ
  - Logica,
    - Grammatica,
    - Rhetorica,
    - Dialectica,
  - Ethica,
    - Monastica,
    - Oeconomica,
    - Politica,
  - Theorica,
    - Physica,
    - Mathematica,
    - Theologia.

Atque has Theoreticæ partes Theologiam dico Mathematicam

Digitized by Google

& Physicam, sunt qui Palladis nomine, quæ Dea fingitur sapientiæ, significari putent, Triplicique proinde subnixam veste, vel vt scribit Albricus triplici colore

Albr. lib. de Deorũ imaginib.

Aureo, Purpureo, Cæsti,

distinctum habentem pallium, quod omnis doctrina Trino subiaceat numero. Cum igitur scientia & ars, quæ ratione & sermone absoluitur, in Tria genera diuidatur, atque horum vnumquodq; in Tria singularia deducatur, cuiq; suam contingere Musam eius fouentem ornantemque facultatem, opinati sunt Philosophi, nouem fingentes Musas, vt apud Hesiodum in Theogonia.

Origenes li. 1. in cãt. cantic.

Generales disciplinas quibus ad rerum sapientiam peruenitur, Tres esse voluit & Salomon, quas Græci Ethicam, Physicam, & Theoricen appellarunt, nos has dicere possumus Moralẽ, Naturalem, & Inspectiuam. Moralis dicitur per quam mos viuendi honestus aptatur, et instituta ad virtutẽ tendentia præparantur: Naturalis dicitur, vbi vniuscuiusq; rei natura discutitur; quo nihil cõtra naturam generatur in vita; sed vnumquodq; his vsibus deputetur, in quos à Creatore productum est: Inspectiua dicitur, qua supergressi visibilia, de Diuinis aliquid & cælestibus contemplamur, eaque solâ mente intuemur; quoniam corporeum supergrediuntur aspectum. Tres has disciplinas distinguere ab inuicem, ac secernere volens Salomon, tribus eas libellis edidit, suo quoque ordine singulis consequenter aptatis: primò in Prouerbijs Moralẽ docuit locum, succinctis breuibusque sententijs vitæ instituta componens: secundam, quæ naturalis appellatur, comprehendit in Ecclesiaste; in quo multa de rebus naturalibus disserens, & inania ac vana ab vtilibus necessarijsque secernens, relinquendam vanitatem monet, & vtilia rectaque sectanda: Inspectiuum locum in Cantico canticorũ tradidit, in quo amorem cælestium Diuinorumq; desiderium incutit animæ, sub specie sponsi & sponsæ, charitatis & amoris vijs perueniendum docens ad consortium Dei. Logicen quam nos rationalem possumus dicere, non extrinsecus, sed per has tres, quas memo-

Digitized by Google

rauimus disciplinas, innexam consertamque per omne corpus esse censuit sapientissimus omnium Salomon: ea enim in vnaquaque disciplina per se ipsa conseritur, & instar staminis, ad firmitatem contexta, cuiuscunque subtegminis laborem admittit, siue pexum plumatile, siue beluatum opus intexere volueris: per eam morum rationes varias edocemur; per eam naturæ vim perscrutamur; per eam deniq; ipsam Diuinarum rerum imaginem intelligimus. Nam cum omnis per sermonem fiat institutio, quomodo quispiam probabilem sermonem suum efficiat, nisi ita loquatur, vt ipsius rei, quæ in promptu est ratio, verisimilitudo ipsaque veritas deposcere videatur? Et licet post has disciplinas tradita fuerit Logicæ methodus, prius attamen quam esset Grammatica, & scribebant, & loquebantur homines; priusquam esset Dialectica, ratiocinando verum à falso discernebant; priusquam esset Rhetorica, iura ciuilia tractabant; priusquam esset Arythmetica, vsum habebant numerandi; priusquam esset Musica, canebant. Iuremerito igitur Logice, vtpote cuiuslibet institutionis ministra, in partem non admissa. Hugo Victor: Didasc. li. 1. cap. 12.

In Psalmis etiam cælestis philosophiæ verus ordo prolatus est, vt primus ad Moralem pertineat disciplinam, de quo & bonus inbuitur, & peccatorum mens scelerata terretur; secundus ad Naturalem, id est, substantiam humanitatis, & Diuinitatis Christi: tertius de resurrectione ipsius loquens, Inspectiuam quodammodo continet partem: quæ ratio per omnes diuinas scripturas decurrit. inde & Isaac Patriarcha Tres puteos fodit, demonstrans præcepta Domini doctrinâ triplici contineri. Sic & sapientia monet vt describamus eam nobis in corde tripliciter. Cassiod. in Psal. 3. Gen. 26. Prou. 22.

Cælestis Philosophia { Moralis, Naturalis, Inspectiua.

His similia videntur, quæ de Deo Abraham, Deo Isaac, & Deo Iacob habentur in sacris litteris: nam quod Abraham vbiq; Exho. 3. 4.

Digitized by Google

locorum se morigerum, & obsequentem Deo præbuerit, moralem innuit: Isaac dum scientiæ puteos fodit, profundaque & abdita quæque rimatur, naturæ indicat philosophiam: Contemplationis verò munus Iacob ostendit, ob inspecta cæli castra, Dei sedes, & Angelorum vias, scalas quippe à terris in cælum vsque subuectas, de quibus in hanc sententiam omnes Theologi plurima disputarunt. Hanc totius philosophiæ in Tres partes sectionem ab Hebræis desumptam, plerique Græcorum sapientes, tanquam propria inuenta sibi vendicantes protulerunt, & institutionum suarum voluminibus cõprehensa, posteris tradenda reliquere: vt enim refert Laërtius lib. quem de viris sententijsque Philosophorum conscripsit, miscuit Plato Heracliteorum, Pythagoræorum, & Socraticorum rationes. At in ijs quidem, quæ sensibus subiacent, Heraclitipartes tuebatur: Quæ ad intelligentiam pertinent, Pythagoræ acquiescebat: In rebus ciuilibus Socratem suum maximè amplectebatur. Atque ita in vnum corpus triplicem Philosophiæ compegit rationem.

Platonica philosophia { Heracliteorum, Sensibilium; Pythagoræorum, Intellectualium; Socraticorum, Ciuilium.

Diog. Laer. lib. 10. Tres in partes diuidit etiam Epicurus vniuersas Disciplinas:

Physicam, Canonicam, Ethicam.

Physica naturæ totam continet speculationem: Canonica accessum continet ad opus: Ethica de electione disserit & fuga.

Jam verò & Poëtæ Tripartitam fecere humanitatis vitam.

Theoricam, Practicam, Philargicam:
Contemplatiuam, Actiuam, Voluptuariam.

Contemplatiua ad sapientiam, & veritatis pertinet inquisitionem, quam apud Ethnicos gessere Philosophi, apud nos Episcopi, & Sacerdotes, quos nulla lucri cupiditas, nulla furoris insania, sed tantum indagandæ veritatis cura macerat, fama ornat, pascit spes. Actiua tantum vitæ commodis anxia, habendi insatiabilis, rapiẽdi

Digitized by Google

tauta, seruandi solicita geritur, hanc vitam penes antiquos Tyranni, penes nos Mundus omnis gerit. Voluptuaria libidini tantummodo obnoxia, vitæ solam appetit corruptelam, penes illos Epicurei & voluptuarij, penes nos huiusmodi vita natura non crimen est. Hanc Trinitatem considerantes Poëtæ trium Dearum certamina posuere, id est, Mineruam, Iunonem, & Venerem, de formæ dignitate certantes. Ideoque Iouem non posse de his iudicium proferre, siue quod præfinitum mundi iudicium ignorabant, siue quia in libertate arbitrij constitutum hominem crederent. Minerua enim vitam theoreticam & contemplatiuam figurat, quia de Iouis nata est cerebro, in quo positum est ingenium: Iuno actiuam figurat, quasi à iuuando dicta, ideo Regnis præesse dicitur, quod hæc vita diuitijs dumtaxat addicta sit: Venus voluptuariam vitam figurat, Venerem dicentes bonam rem, secundum Epicureos, vt pote qui voluptatem maximè laudarent. Hinc factum est quod Minerua, si pro ea iudicasset Alexander, Paridem omnium artificiosissimum futurum pollicita est: Iuno, si victrix discederet, in omnibus terris regnaturum, & ditissimum fore: Venus autem Helenam omnium mulierum formosissimam se in coniugem daturum promisit.

TRINITAS in prima littera alphabeti.

Quemadmodum apud Italos, Latinos, Græcos, Ægyptios, & cæteras linguas A primum in Alphabeto continet locum secundum ordinem aliarum litterarum; ita & Deus respectu creaturarum, à quo, diuino ordine emanant omnia. Et sicut A Tribus lineis construitur, & est Triangulus figuræ Trium æqualium, & rectorum angulorum, quem peritissimi Trinitatis superbenedictæ compararunt; eodē modo & Deus est Trinus in personis, & vnus in potētia. Et quemadmodū A, suapte natura nullius, veluti reliquæ, instrumenti indiga, vt puta linguæ, dentium aut labiorum, et libera pronunciatur, & prima in infantibus articulata dignoscitur, solaque in corde & imo barathri caussatur, vt E, in gutture, I, in capite

Nic. cus. de docta ignor. li. 1. c. 12.

Digitized by Google

gutturis, O in faucibus, & V in labijs; & consonantes ab his vocalibus originem trahunt: sic vniuersæ creaturæ, à Deo effectiuæ, quorum causſa causſatiſſima dicitur. Et idem etiam dici poteſt de corde reſpectu aliorum membrorum, quorum vita ab ipſo corde pendet. Quare per allegoriam Anima dicitur cor, vt apud fatidicum vatem: Qui requirunt Dominum, viuet cor illorum in ſeculum ſeculi: & apud Ieremiam: Laua à malitia cor tuum Hieruſalem: & ad Rom. Obtenebratum eſt cor.

Pſal. 21. Ier. 4. Rom. 1.

Tres oratoriæ partes.

Tria numerantur Rhetoricæ genera Δικανικὸν, id eſt, Dicanicũ, ſeu Iudiciale; Παηγυρικὸν, id eſt, Panegyricum ſiue Demonſtratiuũ; Συμβουλευτικὸν, id eſt, Symbuleuticum, vel Deliberatiuum, quæ Gregorius Theologus, necnon interpres Heſiodi ſymbolicè per chimæram intelligunt caput habentem leoninum, ventrem caprinum, & caudam draconis, vt apud Homerum.

Iliad. 2. Πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.

Prima leo, poſtrema draco, media ipſa chimæra.

vt Leo Iudiciale præferat genus ob terrorem, quem reis incutit; Chimæra verò, id eſt, capra Demonſtratiui obtinet typum, quod in eo genere plurimum laſciuire ſoleat lætius ſimul qui dicit, ſimul & qui audit; Deliberatiuum deniq; genus canis, ſeu vt vertit Lucretius Draconis eſſe dicunt, ob argumentorum varietatem, copiam, vehementiam, & contentionem, longioreſque circumductus, & ſpiras quibus in perſuadendo opus eſt.

Lucr. libro 3.

Tres quoque Oratoriæ ſunt facultates.

Exornatio, Conſultatio, Iudicialis facultas.

TRINITAS in Dialectica.

Omnis perſpicua docendi via, ſeu diſſerẽdi ratio, auctore Platone, diuiditur in Deſinitiuam, Diuiſiuam, & Analyticen ſeu Reſolutoriam, quæ Logica ſola dicitur & Dialectica: per eam enim habetur docendi ſcientia, & ſine hac Trinitate philoſophia non poteſt eſſe conſũmata.

Digitized by Google

Definitio, Diuisio, Argumentatio.

Tres etiam apud Dialecticos sunt partes propositionis: subiectũ, prædicatũ, et verbum substantiuũ, quod copulam dicunt, quia subiectum cũ prædicato coniungat: in verbis. n. naturaliter inest copulæ vt Planetæ non scintillant, id est, planetæ sunt non scintillantes.

Omnis Dialectica ratiocinatio Tribus terminis coalescit:

Primo, Maiori extremitate,
Medio; Medio;
Vltimo: Minore extremitate.

quibus tres procreantur syllogismi partes.

Propositio, Assumptio, Complexio.

Est autẽ prima præmissarum, vt intellectus; secunda siue assumptio, vt memoria; tertia, quæ duab⁹ præmissis et extremitatibus infertur, velut vtriusq; species, status, finis. Cũ igitur tres sint partes syllogismi, fit vt trina positione medij, totidem ratiocinationum figuras eliciant Dialectici. Prima, qua medius terminus in primo prænũciato subijcitur, in altero prædicatur: Secũda, quâ vtrobiq; medius prædicatur: Tertia, qua vtrobiq; subijcitur medius terminus. Primus autem in ratiocinatione terminus est, qui superior ac cunctis amplior de cæteris ritè dicitur, & enunciatur: Vltimus, qui cæteris subest, ac de quo cæteri dicuntur. Medius, qui cum vni subsit, alteri ei subest.

Tres syllogismorum figuræ Trinâ positione medij.

Prima, Vltimum, Medium, Primum,
Secunda, Vltimum, Primum, Medium.
Tertia, Medium, Primum, Vltimum.

Triplex est materia propositionum.

Necessaria, Contingens, Remota, seu impossibilis.

Hinc similiter Triplex discrimen propositionum:

Necessaria, in qua est definitio, aut pars definitionis, vel genus, vel differentia, vel proprium:

Contingens, vbi accidentia prædicantur de subiecto:

Remota, cum diuersæ species connectuntur.

Digitized by Google

Sic & Tres syllogismorum species:

Necessaria, Possibilis, de Inesse.

Tres item demonstrationis (hæc est syllogismus necessarius) species, seu genera secundum Auerroem & sequaces: Demonstrationum Quia, seu ab effectu; Propter quid, seu causse: Et vtriusque. In prima acquiritur cognitio rei quod sit; in secunda, per quid sit; in tertia, quod sit, & propter quid sit, vno & eodem tempore.

TRINITAS in Amicitia.

Clem. Strom. 2. *Triplex est amicitiæ genus, & eorum quidem primum, optimum & præstantissimum iudicatur id quod est ex virtute: valida enim est quæ est ex ratione dilectio; secundum autem, & medium, ex remuneratione: est autem hoc genus aptum ad societatem, & communicationẽ, libenter impertiens, & vitæ conducibile, communis siquidem est, quæ ex gratia amicitia; tertium & vltimum, nos quidem dicimus id quod est ex consuetudine; alij verò id, quod ex voluptate verti, mutarique potest. Ac mihi quidẽ pulcherrimè Hippodamus Pythagoricus videtur Ternario describere amicitias. Vna quidem ex scientia Deorum; altera verò, ex hominum suppeditatione; tertia, ex voluptate animantium. Quo fit vt vna sit Philosophi amicitia; altera, Hominis; bruti, tertia. Reverâ enim Dei est imago Homo benè faciens; qua in re ipse etiam beneficio afficitur, sicut gubernator simul seruat, & seruatur: & ideo cum quis petens, quod petijt fuerit consecutus, non dicit danti: Rectè dedisti; sed: Rectè accepisti. Ita accipit quidem, qui dat; dat autem, qui accipit.*

Amicitia ex { *Virtute, Remuneratione, Voluptate,* } { *Philosophi, Hominis, Animalis bruti,* } *ex* { *Scientia Deorũ, Hoĩnũ suppeditõe. voluptate aĩaliũ* }

Phædrus apud Platonem Tria ponit Amoris exempla; primum fœminæ ad masculum, vbi de Alceste Admeti vxore loquitur, quæ pro marito mori voluit; secundum masculi ad fœminam,

vt

Digitized by Google

& Orphei ad Euridicen; tertium Patrocli ad Achillis virtutem: vbi ostendit nihil fortiores homines reddere.

TRINITAS in pulchritudine.

Quod Amor sit pulchritudinis desiderium, de pulchritudine dicendum, nam & ipsa Trinitate perfecta: Ex plurium sanè Virtutum concinnitate in animis gratia est; Ex plurium colorum, linearumq; concordia, in corporibus nascitur gratia; Ex vocum plurium consonantia, gratia in sonis maxima est.

Triplex igitur pulchritudo. { Animorũ, Corporum, Vocum: } cognoscitur { Mente, Oculis, Auribus, } Hinc fit { Intellectus, seu Visus (Mens, Auditus.

TRINITAS in coloribus.

Licet à priscis ingenijs singulis planetis colores singuli dicati reperiantur; ex Platonicis tamen minimè ignobiles extiterunt qui vniuersales, præcipuosque Mundi colores ad Trinitatis numerum redigerunt, scilicet, Viridem, Aureum, Saphyrinum, quos Tribus cæli gratijs dicatos aiunt, Viridem Veneri simul atq; Lunæ; Aureum Soli, à Ioue tamen, & Venere non alienum; Saphyrinum verò Ioui maximè prædicant accommodatum, cui & Saphyrus dicitur consecratus.

TRINITAS in Æternitate.

Statuit Omnipotens Deus corporeum hunc visibilemq; Mundũ in tempore, definiuitq; illi extrema, principium & finem, librans illum inter duplex æuum. In prima æternitatis parte, nil creatum est, solusq; fuit Deus: In præsenti seculo, & in tẽpore hoc profert Deus, quæ in futurũ æuum introducet, Angelos, inquam, quos creauit in instanti, & in temporis initio, Materiam post Angelos in instãti, ex qua sensibilium creaturarum species, in tempore, & in numero sex dierum perfecit. Rationalem item animam sexta die protulit, ex qua, & ex materia humanam substantiam compegit: In futuro æuo animas, & materiam in æuum introducet: namque ex materia instaurabit humanum corpus.

Digitized by Google

TRINITAS in tempore.

Ternario numero ipsa quoque tempora designantur, quibus leges à Deo hominibus traditæ ad vitæ formationem, & rectam viuendi formam: est enim tempus

Naturæ, Legis, Gratiæ.

Naturæ tempus locum obtinuit à Mundi productione ad vsque Abraham, cui successit Moyses: Legis deinde tempus ab Abraham, cui datum fœdus circunsionis, vel ab ipso Moyse, cui tradita Lex scripta ad Christum vsque vim, & efficaciam sortita: tertium tempus est à Christo per quem nobis gratia, ad finem vsque Mundi duratura. Quod si cuique eorum mysticum diem assignaueris, primum quidē legi Naturali, secundum Mosaycæ, & tertiū Euangelicæ: videbis apertè Christum pro sua benignitate, Tertia die nos visitasse, per exortum ab alto, & nostræ infirmitatis susceptionem; quemadmodum per Osee Prophetam fuerat prænuntiatum,

Cap. 6. *his verbis: Viuificabit nos Dominus post duos dies, in die Tertia suscitabit nos, & viuemus in conspectu eius, sciemus, sequemurq; vt cognoscamus Dominum: vbi à Propheta nouissimum tempus Tertiæ diei appellatione significatur: quoniam non primis, neque medijs, sed nouissimis temporibus propter nos homo factus, naturam nostram lapsam reparauit. Quare apud Ioannem cap. 2. die Tertio, post ea quæ cap. 1. Euangelij sermo descripserat, nuptiæ factæ referuntur: vt Tertio tempore seculi Dominum ad adoptandam sibi Ecclesiam venisse designetur.*

Primum,
Secundum, } *seculi tempus* { *ante legem Patriarcharum exemplo,*
Tertium, { *sub lege Prophetarum scriptis,*
{ *sub gratia Euangelistarum præconijs,*

quasi Tertiæ diei luce Mundo refulsit, in quo Dominus, pro redēptione generis humani, in carne natus apparuit. Hi sunt Tres dies

Matth. 15. Mar. 8. *quibus apud Marcum Turbæ Domino perseuerant, quia totis his Tribus temporibus viri sancti, Spiritu Dei pleni, in Christum credunt, Christum expectant, eiusque panibus & doctrina magno de-*

Digitized by Google

siderio refici cupiunt, nec habentes quod manducarent, quia panis viuus qui de cælo descendit, nondum ei appositus fuerat; Tertio igitur die, id est, hoc Tertio suæ incarnationis tempore turbas reficit, neque vlterius eas fame perire patitur. Sic dies Tertius quo Abraham primus Patriarcha filium Isaac immolauit, indicabat hoc tempus gratiæ, quo gratum sacrificium offertur Deo per Christum. Ad huius numeri sacramentum referri possunt Tres Missæ, quas Sacerdos celebrat die Dominicæ natiuitatis. Quandoquidem quæ noctu Missa canitur, illum refert statum qui fuit ante legem, quando scilicet, omnes erant in tenebris: Quæ verò in aurora cantatur Missa, refert tempus sub lege, in quo iam incipiebant ex parte Christum scire; sed non plenè propter dicta legis & Prophetarum, & ideo celebratur inter diem & noctem: Tertia cantatur in die, qua designatur tempus gratiæ. In his tribus temporibus clamat scriptura Enoch iustum, Heliam Prophetam, & Ioannem Euangelistam fuisse in longiorem vitam translatos, ad destructionem, vt creditur, Antichristi, qui se Christum filium Dei finget: Diabolus enim licentius in vltimis temporibus, propter peccata nostra, omnibus suis viribus vsurus est, vt etiam Electi, si possibile sit, in errorem contrudantur. Oportuit autem vnum ex illis mittere, qui ante legem fuerunt: vnum qui sub lege; tertium sub gratia, qui Christum ipsum viderit, & allocutus fuerit. Quare Tres falsitati resistent testes Enoch, cuius ante diluuium iustitia claruit, quando nullum aliud mandatum hominibus extabat, quam quod natura in singulorum pectoribus insitum est; Helias, qui vel mortuos in vitam restituit oratione, & sub lege coruscauit; Ioannes, quem Dominus plurimum dilexit, & Apostolorum sanctissimus. Gen. 22.

Gen 5. 4. Reg 2. Ioan 81. Georg. Trapez. libello de hoc edito: Sic cũ volo manere, quid ad te. Hyppolitus oõne de Consummatione seculi, & Ambrosius Catharinus in cap. 2. Gen. Genes. 5. Eccli. 44. Eccli 48. Malach. 4

Tria sunt temporis spacia, Præteritum, quod fuit, & iam non est: Præsens, finis præteriti, & initium futuri, quod alioqui instans, & nunc dicitur: Futurum, quod modo non est, sed aliquando erit. Præterita, Præsentia, Futura,

Ternario concinuit totem tẽporis mẽsuram.

Digitized by Google

quasi vnum corpus æternitatis perficiunt. Præterita amare, insipientis est: præsentia, stulti; futura, prudentis. Præteritorum pietas est; præsentium, cupiditas; futurorum, charitas. Tria hæc temporis spacia in animo requirenda videntur secundum Isidorum Præterita reminiscendo, Præsentia contuendo, Futura expectando. Recolimus transeuntia, Intuemur præsentia, Speramus adueniẽtia.

TRINITAS in loco.

Aug. lib. de triplici habitaculo.

Triplex est locus rationali creaturæ deputatus, locus summus, videlicet, cælum, vbi sola lætitia: locus infimus, scilicet, infernus, vbi sola tristitia: locus medius, qui est mundus sensibilis, in quo sunt summa speranda, & infima timenda. Philip. 2. In nomine IESV omne genu flectatur cælestium, terrestrium, & inferorum. Hinc patet cur vita præsens dicitur medium, & tolli de medio pro tolli de hac vita 23. q. 4. cap. hæc vita, & Glos. in proœm. Clemen, in ver. de medio.

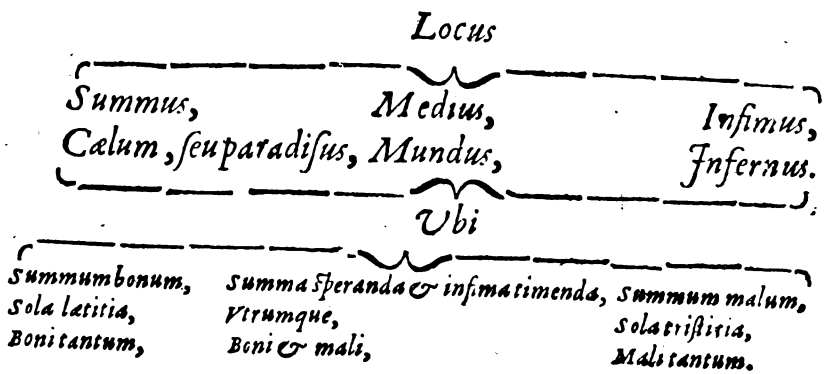

Tria præter hæc sunt mortuorum loca. Vnus quidem beatorum quem Paradisum dicunt: sanctorum enim & iustorum animas in cælo esse, ac superbenedictæ Trinitati assistere, suam denique fœlicitatem consecutas esse nemo Christianorum dubitat: Alter delinquentium est, qui sunt inferi, eorum animas tenens, qui sine pœnitentia mortem obierunt: Qui verò confessi, sacratissimum Christi corpus, absque tamen pœnæ præuia satisfactione, sumunt, continuoque moriuntur, hi dubio procul in igne, quod Purga-

Digitized by Google

torium vocant, expurgantur. Possunt autem coadiuuante Ecclesia, Sacerdotum precibus, Missis, & eleemosynis expiari, & ab igne ad supernam patriam quantotius euolare. Sunt igitur in altera vita Tres loci hominibus deputati.

Cælum, Infernus, Purgatorium.

TRINITAS in Mathematicis disciplinis.

Artes Mathematicas Pythagoræi secant in Arythmeticam, Musicam, & Geometriam, cui coniuncta est Astrologia, vt Musicæ Poëtica. Plutar. Sympos. lib. 9. q. 14

TRINITAS in Monade.

Refert Minar libro antiquitatum Sissenios maximè vnitatem adorasse, vt quæ similis esset Diuinæ creaturarum origini, æternoque principio. Hanc autem Pythagoras vir clarissimus & suo æuo auctoritate irrefragabili Trinam esse probauit: est enim Vnitas æterna, nec vllum numerorum enuntiare poteris supremum esse Vnitatis partum, quod enim omnem alteritatem præcedit, æternum est. Alteritas nempe idem est quod mutabilitas; sed omne quod mutabilitatem naturaliter præcedit, immutabile est, quare æternum. Alteritas verò constat ex vnitate, & dualitate, quare alteritas, sicut numerus, posterior est Vnitate. Vnitas ergo naturâ prior est alteritate; & quoniam eam naturaliter præcedit, est Vnitas æterna. Amplius omnis inæqualitas est ex æquali, & excedente, inæqualitas ergo est natura posterior æqualitate, quod per resolutionem firmissimè probari potest: omnis enim inæqualitas in æqualitatem resoluitur: æquale enim inter maius & minus est: si igitur demas quod maius est, æquale erit; si verò minus fuerit, deme à reliquo quod maius est, & æquale fiet. Et hoc etiam facere poteris quousque ad simplicia demendo venerus. Patet itaque quod omnis inæqualitas demendo ad æqualitatem redigitur: æqualitas ergo naturaliter præcedit inæqualitatem.

Digitized by Google

Sed inæqualitas, & alteritas simul sunt natura, quia vbi inæqualitas, ibi necessario alteritas, & è conuerso: inter duo namque ad minus erit alteritas: illa verò ad vnum illorum duplicitatem facient, quare erit inæqualitas. Alteritas ergo, & inæqualitas simul erunt natura, præsertim cum binarius sit prima alteritas, & prima inæqualitas; sed probatum est inæqualitatem præcedere naturâ inæqualitatem, quare & alteritatem: æqualitas ergo æterna. Amplius si duæ fuerint caussæ, quarũ vna sit altera prior, erit effectus prioris natura prior effectu posterioris; sed vnitas vel est connexio, vel est caussa connexionis: inde enim aliqua connexa dicuntur, quia simul vnita sunt. Binarius quoque vel diuisio est, vel est caussa diuisionis: binarius enim (vt suo dictum est loco) prima est diuisio: si ergo Vnitas est caussa connexionis, binarius verò caussa diuisionis, ergo sicut vnitas est prior natura binario: ita etiam connexio prior natura diuisione; sed diuisio & alteritas, simul sunt natura, quare & connexio, sicut vnitas, est æterna, cum prior sit alteritate. Probatum est igitur quia Vnitas ipsa æterna est, & æqualitas æterna, similiter connexio est æterna. Sed plura æterna esse non possunt: si enim plura æterna, alterum alteri deesset, ideoque nullum illorum perfectum esset; & ita esset aliquod æternum, quod non esset æternum, quia non esset perfectum, quod cum non sit possibile, hinc plura æterna esse non possunt. Sed quia Vnitas æterna est, æqualitas æterna est, similiter & connexio, hinc

Vnitas, Æqualitas, Connexio,

sunt vnum. Et hæc est illa Trina Vnitas quam Pythagoras Italiæ, & Græciæ decus docuit adorandam. Non tacendum hic, quod res quælibet à Deo Patre habet esse; quia vnitas est; & à Deo Filio habet specificatum esse, quia Æqualitas; Et à Deo Spiritu sancto habet perfectum esse, quia Nexus.

Quemadmodum diuina vnitas Trinitate gaudet personarum; pari analogia interna vnitatis fœcunditas Triade absoluitur. Vnitas enim in se primum ducta progignit æqualitatem: dicitur enim

Digitized by Google

Vnitas (si nobis per vindices linguæ latinæ conceditur) quasi entitas, & æqualitas Vnitatis, tanquam æqualitas entitatis: est autem entitatis æqualitas, cum nec plus, nec minus, quod maximè in ortu & generatione perspicuum est: si enim plus, aut minus; iam monstruosum quiddam. Quare vnitatis generatio, sola Vnitatis est repetitio: nam si bis, ter, aut aliquo alio numero, tum non est Vnitatis generatio, sed id creationi respondet, quandoquidem effectus diuersæ à sua caussa naturæ in esse deducitur. Itaque vnitas ex se gignit æqualitatem. Quod si hanc inæqualitatem ducis, qui ductus cubicus, idemque trinus à Pythagoræis appellatur, nascitur etiam Vnitas, Vnitatis & æqualitatis connexio. Porro ductus ille processio est: nam quid aliud processio, quam quædam ab altero in alterum extensio? Talis autem processio non vnius tantum est, sicuti neque vnius est nexus, sed plurium, ac eorum quæ connectuntur vnio. Atqui non contingit aliquem numerum in se amplius, quam trinè duci, vt dicendo, ter tria ter, quater quatuor quater. Et vt radix, & tetragonus in cubo vniuntur, vnaque tetragoni & cubi etiam in numeris radix est; ita sane Vnitas & ipsa æqualitas in connexione vniuntur, estque æqualitatis & connexionis vna radix, eaque primum in numeris originis principium. Tetragonus tamen proxime primoq; loco gignitur à radice, atq; ipsius exprimit fecunditatem. At cubus proxime quidem à tetragono, sed à radice mediate est, vtriusque nihil minus refert fecunditatem; Radice siquidem in semetipsa ductitata, prodit tetragonus, radicalis virtutis expressio, & velut imago quædam; ex ductu vero radicis in suum quadratũ, nascitur cubus vtriusque expressio, & veluti quædam similitudo. Quod si spectes ordinem processionis, vt quod quadratus primo loco à radice, & secundo loco cubus, facies proculdubio quadratum immediatum radici, & secundum; cubum autem mediatum, & tertium; tetragonum autem proximum. Quare ibidem processio quędam dumtaxat immediata est: quędam mediata pariter, & immediata: quę autem mediata solum, inibi non

Digitized by Google

reperiri poteſt. Sin verò medij naturam, cuius eſt ex æquo vnire extrema, cubum, vt qui eſt radicis & quadrati fœcunda vnio, ex æquo ab vtroque dices procedere, & vtrique perinde immediatum. Porro quidnam hæc vnitatis interna fœcunditas Trinitate expreſſa, & quæ in ea conſpiciuntur, aliud ſunt, quam Diuinæ Trinitatis tam aperta & manifeſta ſymbola quam quæ maxime? Quid vnitatem de ſe ſimpliciſſimo ductu gignere æqualitatem, niſi Patrem ſummam & ſuperexcelſam vnitatem, de ſua ſubſtantia Filium gignere ſuæ fœcunditatis expreſſionem conſubſtantialemque imaginem? Et quid aliud ductu vnitatis in æqualitatem, procedere connexionem per omnia vtriq; conformem, quam Patrem, & Filium ſibi conſubſtantialem amorem, vtriuſq; nexum, & Spiritum ſpirare? Sed quid, quod Trino ductu tota Vnitatis pariter & numerorum fœcunditas abſoluitur, niſi illo ſuperimmenſo Ternario, Diuinam eamq; immenſam fœcunditatem perfectã, abſolutamq. eſſe? Quid item aliud innuit coincidentia radicis, tetragoni, & cubi in vnitate (eſt ſiquidem vnitas radix, eſt tetragonus, eſt cubus) quam ſummam illam coincidẽtiam trium Diuinarum perſonarum in natura, ſubſtantiaque? Nonne tetragoni à ſola radice emanatio, Filium à ſolo Patre eſſe exprimit? Quid radicem non ab alio eſſe, niſi Patrem à nullo eſſe? quid cubum à radice & quadrato (nec enim radix ſola, ſolus nec quadratus cubum reſtituit, ſed vtriuſque coniuncta operatio) quam Spiritum ſanctum ab vtroque procedere? ſi enim radicem in ſe vnice ducis, non habes cubum, nec magis ſi quadratum in ſe. Quid, quod vltra cubum non progrediuntur Pythagorici (adeo cubum in Numeris, velut complementum obſeruant) eſt ne id nobis argumento, quod in Diuinis Tertia perſona omnium eſt conſummatio & terminus? Quid cubum mediatè à radice, & id ſpectato progreſſionis ordine, & immediatè à quadrato, quam ſi ſpectes ordinem originis in Diuinis Spiritum mediatè eſſe à Patre, & immediatè à Filio? ſed quid hoc, niſi Spiritum à Patre per Filium procedere, tanquam Diuina motio à Patre per

Filium,

Filium, in Spiritu Sancto terminetur? Et id quidem censuere Græci Cyrillus, Gregorius Theologus, & Damascenus. Porro quod ibi est immediata processio, est item & quæ mediata pariter & immediata: mediata autem non reperitur: quid istud distat à Sanctorum sententia, qui nullam in Diuinis mediatam processionem asserunt? Et quid medij inspecta natura, quæ est ex æquo extrema vnire, cubum dicere medium, & ex æquo à radice, & tetragono, atque adeo vtrique immediatum? quid inquam aliud, præterquam quod Latini Spiritum sanctum mediam personam facientes, ab vtroque ex æquo procedere asseuerant? sicque non tam in re discrepant Latini à Græcis, aut hi ab illis, quam modo & ratione differendi. Hanc autem concordiam præclarè admodum detexit Iacobus Faber Stapulensis in commentario adiecto ad Richardum de S. Victore.

TRINITAS in Numeris.

Tres sunt primæ & præcipuæ Numerorum vnitates,

Linearis, Superficialis, Corporea,

quæ ab eadem oriuntur simplicissima vnitate Denaria, Centenaria, Millenaria: namque inter numerorum sedes, locos, & positiones, quæ decimo quoque loco, denariave distantia notantur, Denarius primus est linearis numerus, Centenarius primus planus, vt quadratus, Millenarius primum corpus, nam cubus:

Linearis,	*Planus,*	*Solidus.*
Decem,	*Centum,*	*Mille.*

Secatur item Numerus in

Digitum, Articulum, & Compositum.

Digitus continet simplices numeros ab vnitate ad decem. Articulus dicitur quilibet numerus, quem possis in denas partiri partes æquales nullo redundante, vt decem, viginti, triginta,

Digitized by Google

Compositus siue commixtus numerus vtrumque complectitur, digitum, scilicet, & articulum, vt vndecim, viginti quatuor, Triginta quinque.

TRINITAS in Musica.

Hugo à S. Vict. Didasc. 2. 13.

Trinitate distincta est Musica: est enim Humana, Mundana, & Instrumentalis. Mundana reperitur in Elementis, Planetis, & Temporibus; Elementalis in Numero, Pondere, & Mensura; Planetaria, in Situ, Motu, & Natura; Temporanea, in Diebus, vicissitudine lucis & noctis; in Mensibus, crementis & decrementis lunaribus; in Annis, mutatione veris, æstatis, autumni, & hyemis: Humana sit in Corpore, Anima, & in vtriusque connexu; Quæ in Corpore, in vegetatione, secundum quam crescit, quæ omnibus nascentibus conuenit; in Humoribus, ex quorum complexione subsistit humanum corpus, quæ sensibilibus communis est; in Operationibus, quæ specialiter rationalibus conuenit, quibus mechanica præest. Instrumentalis seu harmoniæ fit pulsu, Voce, & Flatu: omnis enim sonus editur, aut pulsu, videlicet per tympana, psalterium, &c. aut voce, per fauces; aut flatu, per fistulas. Pulsus secundum Isidorum importat potentiam Patris; Vox, Filij sapientiam; Flatus ad Spiritus sancti viuificatiuam bonitatem refertur.

Boëtius in Musica, & Macrob. 2. Natur. Tria traduntgenera cantus.

Diatonicum, Chromaticum, Enharmonicum.

Terminos item interualla continentes totidem, imam scilicet mediam, & supremam chordam: sicut & Tres symphonias continet harmonia.

Diapason, Hemiolion, Diatessaron.

Sunt & qui Musicorum genus sic diuidant. Vnum, quod carmen fingit; alterum quod instrumentis agit; tertium, quod instrumentorum opus, carmenque dijudicat.

Digitized by Google

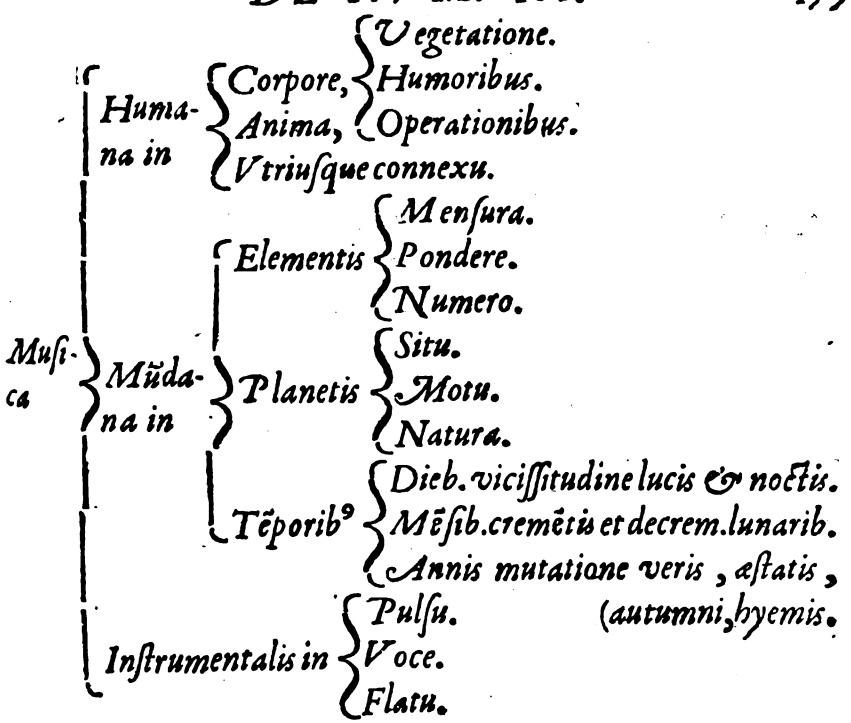

TRINITAS in Pöesi.

Sunt & Poëmatis genera Tria, vt ferè Auctores tradunt, Dramaticum, id est, actiuum vel actuosum, in quo personæ agunt solæ absque vlla Poëtæ ipsius & auctoris interlocutione, cuiusmodi tragœdiæ sunt & comœdiæ, & quædam Vergilij Bucolica. Exegematicum, id est, enuntiatiuum, in quo Poëta omnia narrat sine vlla personarum interlocutione; in hoc omnia didascalico more & simpliciter traduntur, vt Georgica eiusdem Maronis. Mixtum, ex vtroque, in quo & Poëta, & personæ introductæ loquuntur.

Actiuum, Enarratiuum, Mixtum.

TRINITAS in Puncto.

Demonstremus iam apertius quantum faciant Mathematicę disciplinæ ad capescendam, intelligendamq; Diuinam Triadem. Punctum quod substantia vnicum est & insectile, quamuis re ipsa

Digitized by Google

indiscretum, infecundumque sit, carens personali, realique numero; ratione tamen Trinum reperitur: punctum enim in recta linea medium vnius quidem partis est finis, alterius verò initium, totiusq; medium. Vnde fit vt medio eiusmodi puncto insit Diuinæ fœcunditatis, atque Trinitatis vestigium. Nam ex necessitate tres, & non plures, quam tres, id punctum rationes ambit, recipit, & apprehendit: est enim punctum b finis lineæ a b: initium verò lineæ b c: totius autem lineæ a b c, medium. Deesse autem illi aliqua è tribus ratio, aut quarta illi ipsi addi nequit. Id igitur punctum cum se ipsum vnitate substantiæ, rationum verò per necessaria Trinitate metiatur, non immerito primi Entis internas coniunctiones, atque discretiones innuere videtur. Insunt tamen huic puncto ad extremas litteras a b, & b c, eiusce modi rationes præpostere, contrarioque nomine; ad mediam verò, totamq; a b c vnanimi concordiq; nomine ratio exprimitur, est enim prioris finis; posterioris initium; mediæ verò, totiusque lineæ medium:

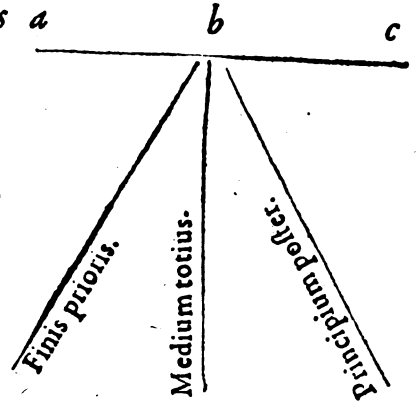

$$\text{Punctum,} \begin{cases} \text{Prioris,} \\ \text{Totius,} \\ \text{Posterioris,} \end{cases} \text{Lineæ,} \begin{cases} \text{Finis,} \\ \text{Medium,} \\ \text{Initium.} \end{cases}$$

TRINITAS in Magnitudine.

Tria sunt Magnitudinum interualla, Longitudo, Latitudo, Profunditas: Tres quoque magnitudines, & continuæ qualitates, Linea, Superficies, Corpus, quarum idem fons atque initium, punctum. Linea est tantum producens, & ideo competit Patri, qui est principium, non de principio. Linea enim, secundum Philosophum, dicitur esse producens, quia est principium, à quo superficies fluit; sed dicitur esse non producta, quia licet dicatur fluere à

Digitized by Google

puncto vsque ad punctum, quod non est in continuo, nisi lineam ducere; non potest tamen habere à puncto aliquam quantitatem, cum punctum sit indiuisibile, Vnde linea, prout continua non diuiditur in puncta, sed in partes continuas; Corpus verò est tantum productum, quia profundum, quod est corpori proprium; fluit à superficie, alioquin idem produceretur à seipso, si in plano plures essent superficies; sed tamen dicitur corpus non esse producens, quia non intelligibilis vltra corpus alia species magnitudinis differens ab istis. Vnde profunditas siue corpus conuenit Spiritui sancto, qui ab aliquo procedit principio, videlicet, Patre, & Filio; sed nulla alia Diuina persona procedit ab ipso. Superficies autem producens, & producta est: producitur enim à linea, & ipsa simul cum linea producit ipsum corpus, siue profunditatem: & ideo competit Filio, qui nascitur ex Patre: & ab eo simul & Patre procedit Spiritus sanctus. Tria igitur

Magnitudinũ interualla, Longitudo, Latitudo, Profunditas;
Et tres magnitudines, Linea, Superficies, Corpus;
Repræsentantes, Patrem, Filium, Spũm sanctũ.

Corporis item superficies Trina. Plana quidem, quorum nulla superficies alteri supereminet, veluti superficies mensæ superior; Concaua, vt interior vasis pars; Conuexa, vt vasis pars exterior.

Ternarius primus est numerorum imparium, & initium corporum solidorum constantium ex pluribus areis. Porro sicut Deus est principium omnium quæ aguntur; eodem ferè modo primus Ternarius numerus omnium reliquorum, per se ipsum auctus, Triangulum constituit parium laterum, quæ prima est earum figurarum, quæ pluribus constant lateribus. Profecto simplex Triangulum æquilaterum, Diuinitatis indicium est, siue rerum cælestium effigies, vtpote quod sit sibi ipsi æquale: & propterea difficiliter moueatur, & ad malum declinare minimè possit.

Pſellus de Dęmon. c. 8. Quõ Triangulus æquilaterus Diuinę Trin. comparetur cum

Digitized by Google

apud alios tum apud Nicolaum Cusl lib 2. c 12. de doct. ignor. doctissimè speculantem licet videre.

Ita Pythagorei non numeros tantum, verum etiam figuras, Deorum nominibus dedicantes, Triangulum æqualium omnium laterum nominauerunt Mineruam è vertice natam, & Tritogeniam; quia tribus perpendiculis eductis è tribus angulis suis diuiditur. Nos autem Goropio assentientes, Triangulo æquilatero diuinam Trinitatem notari posse dicimus: hæc sunt illius verba.

Hieroglyph lib 10.

Quemadmodũ Trinitas prima caussa est omniũ rerum; ita Triãgulus prima figura est omnium figurarũ rectis lineis comprehensarum, in quam omnes aliæ figuræ soluuntur & terminantur, cum ipsa in nullas alias vlterius soluatur, sed in suam formam duntaxat infinitis vicibus diuidi queat. Triangulus ergo æquilaterus Tribus personis in vno Deo essentia vnitis, conuenientissimus fuerit & optimè delinearit ipsum descensum Opificis ad res creatas, quibus omnibus Triangulum suæ Diuinitatis impressit, per quem omnia descendũt, fiunt, & conseruãtur. Hæc ille. Tres autẽ à Geometris numerantur species anguli rectilinei, nempe Obtusus, Rectus, & Acutus. hique Tribus lineis eodem puncto coniunctis clauduntur. Rectus medius & æqualis est; Obtusus, & acutus extremi; hic, recto minor; ille maior.

Anguli rectilinei	*Obtusus,*	*Rectus,*	*Acutus.*
	Maior,	*Medius.*	*Minor.*

TRINITATIS effigies in Circulo.

Circulum esse æternitatis hieroglyphicum neminem latere potest, qui non prorsus sit rationis impos. In omni autem circulo vel orbe, medietas centrum nuncupatur, quod nihil aliud est nisi punctum, quo circuli vel orbis medium certissima obseruatione distinguitur: ducta autem linea à summo in summum, vt necesse sit illam transire per centrum, Diametros appellatur, diametros autem omnis cuiuscunq; orbis triplicata cum adiectione septimæ partis suæ, mensuram facit circuli, quo orbis includitur, id est, si vncias septem teneat diametri lõgitudo, & velis ex ea nosse quot vncias orbis ipsius circulus teneat, ternarium duces per septenarium, & facient 21. his

Digitized by Google

adijcies septimã partem, hoc est vnũ, & pronunciabis viginti duabus vncijs huius circuli esse mensuram, cuius diameter septẽ vncijs extenditur. Cæterum cum nihil à Diuina Trinitate descendat, in quo non sit vestigium aliquod Trinitatis, cum semper gignens geniti sui ipsius imprimat characterem, quæ alia spectabilis Trinitatis species magis dici potest, quam dum Patrem centro, Filium circulo, Spiritum sanctum diametro centrum & circumferentiam coniungenti, & ab vtroq; progresso comparamus? vt intelligamus ipsum Filium toti vniuersitati per diametrum ter acceptum designatæ (Spiritus enim ter maximus omnia complet & permeat) addere vnitatem ad totam integritatem sic absoluendam, ne quicquã omnino restet lacunæ. Mercurius Trismegistus dicere solitus erat quod Monas gignit Monadem, & in se suum reflectit amorem, quod nos ad personarũ diuinarum Trinitatem trahere possumus. Vnus enim Pater vnicum generauit ante secula Filium, cum quo etiam simul ab æterno spirat Spiritum sanctum, qui est nexus, et amor amborum. Nam Deus Pater ab æterno se profectò intelligit, & intelligendo se diligit, quam dilectionem extra se ad alium non extendit, sed in se reflectit, quia ad intelligentem, & intellectum, ad Patrem, & Filium, à quibus procedit ipsa dilectio, ad modum circuli in seipsum reflectit. Quare interrogatus idem Trismegistus quid esset Deus? respondit: Deus est sphæra intelligibilis, cuius centrum est vbique; circumferentia verò, nusquam. Cum enim Deus non sit corpus, nec etiam esse possit, eo quod summè simplex est; quia omne perfectissimum oportet esse simplicissimum, eo quod posterius componentibus sit omne compositum; ideo ad differentiam sphæræ corporalis, dicit esse sphæram intelligibilem: vnde in centro, quod est quid minimum, & simplicissimum, circumferentiæ comparatum, Diuinam simplicitatem intellige; sed per circumferentiam, quæ est maxima, immensitatem Diuinam accipe. Est ergo sensus descriptionis prædictæ: Deus est sphæra, id est, principio carens & fine, multò magis quàm circulus siue sphæra, vt sic eius notetur æter-

Digitized by Google

nitas; intelligibilis, vt notetur eius immaterialitas; cuius centrum, id est, indiuisibilis & simplex essentia vbique tota est; sed circumferentia eius, id est, eius immensitas nusquam est, quia à loco comprehendi non potest. Etiam Deum centro comparamus, circa quod omnia sunt, & à quo vniuersa ordine certo in orbem procedunt, donec integra rerum vniuersitas absoluatur. Vt enim centrum nec magnitudo est, nec circulus, nec orbis, sed omnium & circulorum, & orbium principium: pari mensura & Deus nihil eorum est, quæ sunt in Mundo, nec Mundus totus; sed totius tamen Mundi principium. Ad hoc ergo centrum omnis creaturarum summitas terminatur, perinde atque in circulo omnes portiones per formam Pyramidis à circumferentia in centrum finiuntur. Adhuc quoq; Deus dicitur sphæra, cuius centrum, id est, Pater, est vbique per suam potentiam; circumferentia verò, id est, Sapientia, & Filius Dei, nusquam; quia capi nequaquam potest, & vniuersa circumplectitur, vt in Ecclesiastico legimus: Gyrum cæli circuiui sola, & in profundum abyssi penetraui; relatio verò mutua vtriusque, centri videlicet, & circumferentiæ Spiritum, & amorem reciprocum præsignat. Ex hac Trismegisti doctrina accepit Pythagoras noster cæremoniam illam, quam postea tradidit, nempe esse Deum circumactu corporis colendum: quod etiam Numæ Pompilij institutum fuisse auctor est in Hieroglyphicis Pierius Val. præcipiebant enim vt priusquam aliquis Deum coleret, vt verteret se in orbem, factoque circulo, cultum Deo exhiberet, quia illum venerabatur, qui per circulum, figuram perfectam, erat significatus. Plinius: In adorando, inquit, dextram ad oculum referimus, totumq; corpus circumagimus; Hic notare contentus sum (licet parergon fortasse videatur) Circularem motum, per quem corpus ad eundem vnde abscedit, terminum circumuoluitur, expressissimam esse imaginem veræ, & æternæ fœlicitatis, per quam creatura ad idem principium redit, à quo processerat. Fœlicitatem enim definiunt, reditum vniuscuiusque rei ad suum principium,

Cap. 24.

quia

quia fœlicitas sit summum bonum: summum bonum, id est, quod omnia appetunt: quod autem omnia appetunt id ipsum est, quod omnium est principium: at omnium principium est Deus vnus omnipotens. Idem igitur finis omnium, quod omnium principium. Hinc binæ illæ Dei appellationes apud Pythagoricos, Vnum, scilicet, & Bonum. Vnum enim cognominatur, qua omnium est principium, quemadmodum vnitatem diximus esse totius numeri principium: Bonum autem qua omnium finis, omnium quies, & absoluta fœlicitas. In orbem quidem non mouentur nisi immortalia & incorrupta corpora. Ad Deum non redit nisi immortalis, & æterna substantia. Cælestia etsi idonea sunt motui circulari, non ipsa tamen sibi sufficiunt ad hunc motum explendum, sed diuino opus est motore, qui illa verset & circumuoluat. Non aliter nobis atque Angelis accidit. Tales enim sumus naturâ, vt non circumagere nos & reflectere, sed circumagi motricis vi gratiæ, & reflecti in Deum possumus. Hinc illud; Qui aguntur spiritu Dei, hi filij Dei sunt. Pulsat assiduè animum nostrum spiritus motor, si admittamus, statim Deo plenus per Orbem religionis ad Dominum reportamur, in eo semper vitam possessuri, in quo & semper antequam fieremus, vita fuimus. Hæc est hominis vera fœlicitas, ad quam religio nos promouet, dirigit, & impellit.

TRINITAS in prisca Theologia.

Prisci Theologi tres præcipuè Deos venerabantur, Iouem, Neptunum, & Plutonem, Saturni, & Rheæ filios, quibus vulgatum est, cælum, maria, & infera regna paruisse. Nam post Saturniam vnitatem, id est, intelligibilis mundi vnionem intra se omnia implicantis, tres in partes sensibilem mundum partiti sunt, cælestem regionem, Ioui; subterraneam, Plutoni; mediam verò, Neptuno adscribentes. Trisidum præterea fulmen Ioui; Tridentem, Neptuno; Tricipitem cerberum Plutoni tribuere. In quibus Ternarij numeri seruata est ratio, Tres namque fratres, tria regna, tria diuersa sceptra habent, & hæc trifariam disposita.

Digitized by Google

Triplicem.n.cuſpidem, fulmini; Tria cerbero capita dederunt. Adhuc etiã Tres ſcelerũ vltrices furiæ Alecto, Theſiphone, & Megera. Treſq. humanum ſenſum perturbantes Harpyiæ, Aello, Ocypete, Celæno. Tria deniq; fata, Clotho, Lacheſis, Atropos, in quorum manu mortalium omnium vita poſita eſt, eidem Plutoni deſtinata ſunt. Sed quò tendit huius numeri tam diligens obſeruatio? nempe vt vnus omnes, & omnia idem habeantur & ſint, quod ipſius Diuinitatis communio. omnes.n. Dij habiti ſunt, & idem omnibus nomen probabile reddi. Enimuero, quem cælo regnare putarunt, Iouem ſupremum omnium maximum vocauere. hinc trita illa apud antiquos Oratores præfatio, Iupiter Optume Maxume. ſic enim ordiebantur; Neptunum vero ſecũdum Iouem appellari Papinius his verbis oſtendit.

——dextramq. ſecundi
Quod ſupereſt complexa Iouis,

Aeneid. lib. 4. *Plutonem deniq; Stygium Iouem dici ſatis conſtat apud Virgil.*

Sacra Ioui ſtygio quæ rite incæptaparaui
Perficere eſt animus.

Iupiter igitur cæli rex, Iupiter maris arbiter, Iupiter inferũ rector eſt. Porro omnibus his locis vnum regnare, & vnum eſſe Iouem dicitur quaſi præſeferat vnũ eſſe Deum, ac tres, quamuis diſtinctos, vnum atq; idem habere numen, & in vnam coire poteſtatem. Tres item Deos, Iouem, Neptunum, & Mercurium, diſſimulata perſonæ ſuæ magnitudine ad ſenem quendam Hyreum, ante caſam ſuã

Lib. 5. *ſtantem veniſſe canit Ouidius in Faſtis. Fuit hic hoſpitalis, & tergiuerſantes in tecta ſua ducit, mactat bouẽ, & igni torret, paſcitq. eos pro præſenti ſua fortuna. Tandem vbi Deos eſſe ſenex agnouit, communicati hoſpitij loco filium ab ipſis Dijs, cum ab vxore ſterili tollere non poſſet, exorauit. Poeticum nempe hoc detortum videtur à Tribus Angelis hoſpitio ſuſceptis ab Abrahã ſedente in oſtio tabernaculi ſui in ipſo feruore diei: Cumq; eleuaſſet (inquit*

Gen. 18 *ſcriptura) Abraham oculos, apparuerunt ei Tres viri ſtantes prope*

Digitized by Google

eum. Quos cum vidisset, cucurrit in occursum eorum de ostio tabernaculi sui, & adorauit in terra, & dixit: Domine si inueni gratiã in oculis tuis, ne transeas seruum tuum, sed afferam pauxillũ aquæ, & lauentur pedes vestri, & requiescite sub arbore: ponamq; buccellam panis, & confortetur cor vestrum, postea transibitis. Idcirco.n. declinastis ad seruum vestrum. Qui dixerunt fac vt locutus es. Festinauit Abraham in tabernaculum ad Saram, dixitq; ei: Accelera Tria sata similæ commisce, & fac subcinericios panes. Ipse vero ad armentum cucurrit, & tulit inde vitulum tenerrimum, & optimum, deditq; puero; qui festinauit & coxit illum. Tulitque lauterum, & lac, & vitulum, quem coxerat, & posuit coram eis. Vbi primum ab Abraham habitus est sermo singularis, & tãquam ad vnicum factus; postea vero in plurali commutatus est, vt per illum, singularis & vnica designetur deitatis essentia: per hunc vero, diuinarum pluralitas personarum, quarum numerus: vt ita dixerim, per Tres viros apparentes Abrahæ, in ænigmate, & vmbra ipsi reuelatus est. Mirabile vero quod de Serapidis sorte fertur, qui consultus quisnam eo esset beatior, hoc disticho respondisse fertur.

Πρώτα θέος, μετὰ τοῦτο λόγος καὶ πνεῦμα σὺν αὐτοῖς.
Σύμφυτα δὲ τρία ταῦτα καὶ εἰς ἓν ἰόντα. Id est,

Principio Deus est, tum verbum, his Spiritus vna est.
Cogenita hæc tria sunt, cuncta hæc tendentia in vnum.

Quid de Plotino? cuius etiam liber est de tribus substantijs, siue personis, in quo primum statuit æternum illud atq; perfectum, quod secundum generauit, & mentem æternam itidem & perfectam. Alio in loco Patrem mentem nominat, sed ab eo manasse Verbum, à quibus condita sunt vniuersa. Ita.n. ait in principio libri de prouidentia: Itaque à Mente ipsa, & ab eius Sermone natum hoc vniuersum, & digestum est. Porphyrius hæc principia ponit Patrem, & Filium, quem Græce appellat paternũ intellectum: quod, quamuis in tenebris, videntur tamen Poetæ attigisse, cum Mineruam suã διὸς νοῦν faciunt, sine matre, de illius vertice ac capite produ-

Ficinus li. 4. Theolog.

ctam sapientiam ipsam. Sic Zoroaster & cæteri Magi tres ponunt præcipuos Mundi principes, & trium ordinum dominos, Oromasin, Mithrin, & Arimanin, quos Plato vocat Deum, Mentem, et Animam. Dei enim excelsi propriũ est vnitas: Mentis, ordo, vel pondus: Animæ autem mensura & motus. Tres item Deorum ordines ponit idem Plato, non dignitatis tantũ maiestate inter punctos abiunctosque, sed & locorum intercapedine: hi sunt Dij, Dæmones, Heroes. Dij excelsissimum locũ tenent: Heroes, infimũ: Dæmones, medium: de quibus lib. de legib. 4. & in Epinomide. Et August. in Ciuit. Dei lib. 8. cap. 14. Iam verò libro de legibus 6. Plato noster præcipuam vrbis arcem consecrat Vestæ, Ioui, Palladi: vt intelligeremus in Diuinis tres omnium fontes existere. Vestam

Eusebius de præp. euang li. 14. c. 2.

quidem essendi fontem, Iouem viuendi, Mineruam intelligendi. Sic Socrates Deos tres posuit imitatione Pythagoræ: licet Plato eo modo scripserit, vt inter manifestum, atque occultum sententiam suam cælauerit, non inuidiâ quidem neque maleuolentiâ, sed rerum dignitate commotus, sciens per se bonum vestigari nullatenus posse,

Psal. 96. 37.

Prophetâ regio dicente: Nubes & caligo in circuitu Dei. Tenebras posuit latibulum suum: quo significatur neminem posse cogitare de Deo pro dignitate ipsius, velut in tenebris latentis, quantum ad homines cognitionis eius splendorem non ferentes attinet, nec obtueri valentes, partim propter mentis impuritatem vinctæ humiliato hoc corpore, partim propter eius angustias haud quaquam capaces tanti numinis. Quare vbi in Psalmo quodam alio Interpretũ tralatio legit: Te decet hymnus Deus in Sion. Hebraïca lectio habet: Tibi silentium laudis Deus in Sion: quo significat omnẽ ratiocinandi, omnẽ intelligendi facultatem feriari oportere, quando postrema rerum cum Auctore copula fit: cum nec amicus Dei Moyses

Exho. 33.

Diuinam faciem videre potuerit: sed ex quinquaginta portis, quæ nos ad Diuinorum cognitionem intromittunt, dumtaxat per quadraginta nouem accesserit, vt asserunt Sapientes Hebræorum. Sic Pythagorici scientes neque Angelum, neq. Hominem immensitatis

Diuinæ profundum scrutari posse, negationibus subnixi, propius ad summum bonũ accedebant: quod si aliquando affirmationibus vterentur, eas semper intelligebant ad res habere comparationẽ. Quare dicentes Trinitatem rerum omnium esse mensuram, nil aliud intelligi volebant, quam per se bonum esse principium, medium, & finem. Summus etenim ille Auctor Deus, quæ maxima est illius Bonitas, in seipso permanẽs, producit primò res omnes, mox productas sua vi incendit, & rapit in sui cupiditatem, at denique accensas, & raptas suæ bonitatis largitate perficit, atque complet. Hinc Hospes Athenienſis lib. 4. de legibus: Deus, inquit, vt antiquus quoque sermo testatur, principium, finem, medium rerum omnium continens recta secundum naturam peragit omnia circuens. In eandem sententiam Aristoteles lib. de Mundo ad Alexandrũ hoc modo concludit: Deus (vt est vetusto verbo proditum) principium, & finem, & media rerum omnium continens, rectaque linea incedens operatur ille quidem secundum naturam è vestigio comitẽ habens iustitiæ Præsidem. Antiquo sermone significat Philosophus Orpheum, qui vaticinatus, Iouem principium, & finem vocauit vniuersi. Summus etenim ille Auctor creat primò singula, mox rapit, ac denique perficit. Vniuersa enim ab illo perenni fonte effluunt, dum nascuntur; deinde in eundem refluunt, dum originem illam suam repetunt; postremò perficiuntur vbi in suum redierint principium.

Tria Diuina principia.

Tres Diuinitatis gradus statuunt Plotinus, Porphyrius, & alij Academici, scilicet

Deum, Mentem, Animam.

Deum summum dignitatis gradum obtinere asserunt ingeneratum, æternum, nullum habentem principium, & à nulla causſa pendentem: secundum Menti assignant: tertium ordine & dignitate ponunt id, quod Animam vniuersi vocant. Hæc Tria esse principia ex his, quæ præ cæteris in Mundo maximè communia spectantur,

Thom. Cienin. li. de Prouidentia.

Digitized by Google

non leuem possumus trahere suspicionem. Inter omnia Ad bonum propensio tam longe lateq; patet, vt nihil Mũdum habitet, quod bonum non expetat, illiusq; gratia non agat, quicquid omnino rerum gerit: Ab hac sequitur Ordo, quo formæ sunt inter se distinctæ: Tertio gradu statuitur Modus, quem dicimus vitalem. In bonum procliuitas pendet à Deo, quem Bonũ vocamus. sic. n. omnia sunt condita, vt singulis non solum fuerit impertitum, vt essent, & bene essent; sed præterea facultates fuerint attributæ, quibus hæc assequerentur, quantum cuiusq; vis, ac natura capit: Ad esse data est pronitas, qua se vnumquodq; tuetur ab iniuria corrumpentis: ad bene esse facit boni appetitio, & mali aspernatio. Cum itaq; Deus sit ipsum Bonum, omnia ad Deum habent pronitatem ingeneratã. Ad Mentem spectat Ordo formarũ; & partes sunt Animæ Mũdi motum vitalem impartiri. Hæc Tria Eusebius Cæsarien. lib. 11. de præp. Euang. Theodoretus lib. 2. de curat. græc. affect. Augustinus Steuchus lib. 1. de perenni philos. & quicunq; Platonis doctrinam Christianæ religioni conciliare student, vnum re, & idem esse opinãtur, scribuntq; quod Plato vocat Bonum, Patrem: Mentem, Filium, Verbũq.; Potentiam vero, quæ animet omnia, & viuificet, Animam dico, Spiritui sancto attribui.

His coniecturis fulta humana mens, diuinæ Trinitatis vestigium aliquo modo eliciet; quandoquidem ab eodem supersubstantiali Diuinitatis fonte manarunt vniuersa & materialia, & immaterialia, visibilia, & inuisibilia, quæ cum Ternario sint vniuersa discreta, rationabile est omnem creatam Trinitatem ab æterna, & increata diuina Trinitate duxisse originem; sed aliter signis, aliter caussis archetypis & exemplaribus eadem insunt. nam cum scire, sit rem per causam cognoscere, Arist. 1. Poster: incomprehensibilis erit substantia diuinæ Triadis, quod illius essentia sit increata, nec in creatis reperiri possit similitudo necessarium cõcludens, & rem demonstrans; quia non potest tanta similitudo notari inter creaturam & creatorem, quin sit dissimilitudo maior. In his enim quas appo-

Digitized by Google

ſuimus coniecturis, plerumq; hæc accidunt, inæqualitas, ſubſtantiæ diuiſio; prius, poſterius; ſed ex ſignorum inæqualitate conijciẽda eſt ſumma in Deo æqualitas; ex ſubſtantiæ diuiſione, ſumma coniunctio, & ſubſtantiæ identitas; & ex poſterioritate & prioritate, æternitas. Nam rectilinei anguli tres, obtuſus, rectus, acutus; licet eodem puncto coniuncti ſint à quo lineæ tres protenduntur; inæquales tamen ſunt. Obtuſus maior, Rectus medius, Acutus minor. Rurſum Conceptus, Vox, Scriptura, æquales quidem ſunt. Conceptus enim omnia eſt, Vox omnia, Scriptura omnia; diſtincti tamen ſunt ab inuicem locoque diuiſi; nam Conceptus in mente, Vox in ore, Scriptura in charta: & Conceptus prior eſt voce, vox itidem prior Scriptura. Et in animæ Trinitate Verbum ab Intellectu noſtro productum eſt, ſimiliter & Amor, & Amor à Voluntate emanans, quorum altero diuinum Verbum, altero autem ſanctus Spiritus, qui Amor quidam eſt, deſignatur; Intellectus vero habens obiectum præſens & producens, Patrem effigiat. ſed in hoc differunt quod Verbum in nobis productum, ſimiliter & amor (qui à Scotiſtis dicuntur actus ſecundi) in nobis ſunt accidentia, in Deo vero ſubſtantia, & idem cum ipſo Deo. Memoria quoq; quæ in nobis recordatio quædam eſt præteritorum, in Deo pleniſſimus eſt omnium præcedentium, præſentium, & futurorum contuitus. nihil in eo acquiſitum, nihil temporaneum, nil inæquale, nil diſiunctum atque ſeparatum, nil denique prius aut poſterius. omnia quippe in Deo coniuncta, inſeparabilia, naturalia, inacquiſita, æqualia, infinita, ſimul, æterna.

Digitized by Google

QVATERNARIVS
AD LECTOREM.

DRiſeis, Pandora, Venus, cum Pallade Iuno
Oenone Daphne, Laodamia, Themis.
Nireus, Iliades, necnon formoſus Apollo
Hic fixere ſuos ſub ſtatione pedes.
Omnes ornati, ſimiles vt ſcilicet ipſis
Mittant, aſt abigant queis decus iſtud abeſt.
Vare caue, obliquis qui vix fers cruribus artus
Sunt tibi nulla Deum munera, Vare caue.
Mens mala non animus bonus, imo peſſima cuncta,
Artubus his nulla eſt gratia, Vare caue.
Res quoque nulla tibi mecum ſtrabo, lumina produnt
Te tua, mox lumen faſcinat iſtud, abi.
In me quid gibboſe ruis, procul aufuge, gibber
Nequitiæ ſpecimen turpe dat iſte tuæ.
O furor, ecce breui breuior pede tendit Erynnis
Nomen vis eius? grammata prima docent.
Vir bone ſis ſaluus, lepidum caput vnde rediſti?
Si non fallor ades de Phlegetontis aquis.
Claudito Apollo fores, non fallor, venit ab orco,
Labia bile tument, ſulphur at ora vomunt.
Arce dirum omen, niger eſt, mihi lacteus humor,
Virtuti & vitio non patet vna domus.
Dum procul eſt commune malum, præſepibus arce,
Vicini pecoris ne mala damna traham.
Sum formoſus ego, formoſis ianua ſemper,
Formoſis animo, corpore, mente, patet.
Huc igitur formoſe veni, quem gloria & ardens
Virtus, pieria tollit in aſtra via.
Huc alacer propera, media te ſorte virorum
Ereptum, in celebri ponere luce volo.
Te volo cælicolas inter ſacramque cateruam
Ponere, ſic magnus quo videare Deus.
Corripe lætus iter, ſupera faſtigia montis,
Terreat haud animum cura laborque tuum.
Nam, ſi parta niſi iucundis gloria rebus,
Nulla futura tua eſt: nulla futura tua eſt.

DE

Digitized by Google

DE NVMERO IV.

QVaternarij naturam nemo satis pro dignitate laudare potest, quippe quæ omnem dicendi facultatẽ longe superet: verum quamquam plus admirationis in se complectatur, quam quod oratione hactenus ab vllo sit explicatum, haud tamen propterea tacere, sed audacter aggredi debemus; vt si minus omnia, quæq; ipsius maxime naturam exprimunt, ea saltem quæ cadunt in nostram cogitationem dicendo aperiamus. Atq. illud primum ad huius numeri commendationẽ afferri potest, quod primus solidi naturam ostendit, cũ præcedentes numeri incorporeis, rebus sint dicati. In vnitate quidem censetur punctum, quod vocant Geometræ; in binario linea, ea est longitudo sine latitudine, quæ ex accessione fit superficies ad ternarium spectans. Hæc vero quo minus sit corpus natura solidum, vna destituitur altitudine, qua iuncta ad ternarium, nascitur Quaternarius, qui primus est corporeus solidusue numerus trigonæ pyramidis, quæ ternario, vnitateque erigitur: ad vnitatis enim apicem, basium vice functa trinitas, arythmeticum primum, ac simplicissimum producit corpus quatuor dispansum vnitatibus, & hoc arythmetica ratione. Quod si geometrico modo pyramidem conflare volueris, vnitatis vice sumetur punctum, nam punctis quatuor geometricum primum, minimumue corpus vallabis, quam trigonam quoque pyramidem nuncupamus: hanc enim quatuor puncta angulorum ipsius capita finiunt; lineæ sex dirimunt, ac dispartiuntur; quattuor superficies eandem operiunt; ipsa denique corpus vnicum existit sub ipsis cõclusum terminis. quo factum est, vt Quaternarius nõ modicã sane sit assecutus dignitatem, quando nos ab incorporea, intelligibiliq; essentia ad considerationem solidi corporis trifariam patentis duxit.

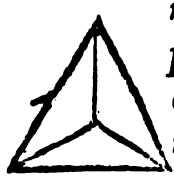

Quemadmodum autem vnitas vniuersam numerorum perfectio-

Digitized by Google

nem in se astringit, nempe in quam cuncti adducuntur numeri; pari filo corpus emergit Quaternario, quod magnitudinum tota perfectio corpore contineatur, non puncto, quod est infimum omnem entis excludens rationem, quippe quod per se neque est, neq; intelligitur. Quare cum de Deo, & Intelligentijs philosophamur, in numeris quidem nostræ mentis artificio texenda per vnitatẽ philosophia; in magnitudinibus aũt non per punctum; sed per corpus, quod suapte natura primum percipitur visu omnium sensuum nobilissimo. Inter sensuum.n. nostrorum organa, vnum illud eorum, quæ sensui subiacent, euidentissimam obtinet cognitionem, & intelligentiam, nempe visus. Nam quæ formidabilia sunt, nequaquam potest quis auditu internoscere, perinde ac visu. Adde quod alia vis nulla peræque apprehendit quid potissimum expetere debeas, vt visio, quod eandem vim oculus teneat in corpore, quam mens in animo. vtrique enim cernendi facultas attributa, huic quidem, quæ ratione; illi, quæ sensu percipiuntur. Porro mens ad eas res cognoscendas, quæ corporis sunt expertes scientia indiget: oculi autem ad corporum comprehensionem lucem desiderant, quod eam ad oculorum sensum velut instrumentum maxime necessarium natura suppeditarit. liquet .n. sublato lucis medio tot corporum qualitates, ac tot colorum formarũque species conspicuas esse non posse. Verũ enimuero licet infinita bona nobis afferat Solis lumen, numerorum tamen naturam maxime demonstrat, quæ in bonis præcipuum obtinet locum, quod hominũ vita ratiocinatione, numeroque valde indigeat. Viuimus (inquit Epicharmus) numero, & ratiocinatione. hæc.n. conseruant homines. Porro numerus oritur quando aspectus subsidio lucis in sublime sublatus astrorum æquabilem motum ratosq; illorum cursus, quæ inerrãtia, quæque errãtia & vaga dicuntur peruidet, & numeri naturam contemplatur, tempore illam proferente. ad tempora siquidem dimetiẽda natæ sunt stellæ, quia ex vno die fit vnum, ex duobus fiunt duo, ex tribus tria, ex mense triginta, ex anno tãtus numerus, quantum dierum continetur duodecim mensibus, &

Epicharm⁹ comicus ĩ Republ. & Clemens Alexan. stro. 5.

Digitized by Google

ex infinito tempore infinitus oritur numerus. Confirmatur nostra sententia à Platone dicente in Timæo. Vt esset quædam velocitatis syderum, tarditatisque mensura certissima, omniumque motuum prodiret in lucem chorea, accendit lucem clarissimam Deus in secundo à terra circulo, quam modo Solem vocamus, cuius splendore cælum omne illustrare tur: & animantes omnes, quæ cũque natura numeri capaces sunt, ipsius particeps efficerentur, vsum numerandi dicentes ab illo eiusdem, similisque naturæ circuitu. Hec Plato. Illam profecto sensibilem lucem, quæ & semetipsam, et cætera manifestissime indicat, Quarto die formatam fuisse describit propheta Moyses. Solus porro Quaternarius ex eisdem, & compositione, & innata potentia consistit; compositione quidem ex duobus & duobus; rursum potentia, ex bis duobus, pulcherrimam quandã præse ferens consonantiæ speciem, quæ nulli ex alijs numeris inest. mox. n. senarius e duobus ternarijs compositus haud amplius gignitur his per se multiplicatis, sed alius nempe nouenarius. ex quo fit vt Quaternarius sit amplissimus quadrangulorum numerus. fiunt enim quadrati ex quolibet numero in se ducto, & quotusquisque fuerit in ordine quadratus, totidẽ in latere monades habebit, quare constabit rectis angulis, vt liquet ex figura geometrica. hi rectæ rationis sunt significatiui, recta autem ratio perennis virtutum fons est. oportet vero æqualia esse quadranguli latera. Aequalitas porro mater est iustitiæ, virtutum cæterarum ducis, ac principis. Ex his igitur quæ diximus perspicuũ est æqualitatis iustitiæ, omnisq; virtutis signum esse Quaternarium numerum, atq; etiam vtramq; naturæ speciem, videlicet corporis expertis, & corporeæ comprehendere, incorporeæ nimirum in superficie, quam explent tetragoni, corporeæ autem in altera dimẽsione, quam absoluunt cubi quartam sedem in omni geometrica progressione tenentes. Nam, vt habet Euclidis octaua propositio noni, constitutis ab vno continue similium rationum numeris, tertio quoque loco tetragonus se se ingerit sumendus, itemq; quarto loco cubus, atq; adeo trino progres- Gen. 1.

ſu ab incorporea nõ abſumus natura. cæterum quaterno aduſq; corpoream prolabimur naturam, vt in duplis 1. 2. 4. 8. 16. 32. 64. tertius à primo 4. tetragonus eſt, à quo rurſum tertius ſcilicet, 16. etiam tetragonus; itemq. tertius ab illo, vt pote 64. idemq. in reliquis excreſcente quantumuis duplorum ſumma. cæterum quartus à primo ſcilicet 8, cubus eſt, à quo qui quartus nempe 64. rurſum cubus, & ita deinceps. Nõ ſecus in triplis, in quadruplis, deniq; in reliquis ſumendũ occurrit. Sed dices fortaſſe, quomodo quadratus ad incorpoream, ſi Quaternarius, qui etiam quadratus, ad corpoream naturam refertur? ſed id facile diluitur. Quaternarius. n. cum ad ternarium confertur, vt pote in quo nulla craſſities intelligi poteſt, tum ſane corporeus eſt, & pyramidis habens craſſitiem. at cum idem quadratus ad octonarium cubum confertur, tum Quaternarius eſt incorporeus, ac dumtaxat octonarij planities, tetroganuſque nullam attollens molem. octonarius autem quarto poſitus loco prorſum craſſus, & corporeus eſt. ita ſane & ipſis accidit rebus. Nam ſi Angeli ad Deum conferantur, & ad ſupremam, eandemq. ſumme ſimplicem naturam, ſunt vt craſſi, corporeiq.; ſin autem ad nos, & ad res ſenſibiles corporeas obductas molle, vere etſi ſunt, & dicuntur incorporei. Incorporeus autem, inquit Damaſcenus, Angelus & immaterialis dicitur quantum ad nos: nam omne ad Deũ collatum, qui ſolus incorporeus, craſſum & materiale comperitur. ſola. n. vere immaterialis eſt, & incorporea Diuinitas. ſic luna in conſpectu Dei ſplendore caret, & ſtellæ non ſunt mũdæ. ſic humana iuſtitia Auctori comparata, iniuſtitia eſt. Tranſeamus ad huius numeri plenitudinem. implet. n. Quaternarius vniuerſam numerorum differentiam, primum parem, ac primum imparem in ſe complectens. nam Plato duo, & item vnum, non tã numeros, quam numerorum principia nuncupauit. implet & numerorum progreſſionem: denarij ſiquidem omniũ abſolutiſſimi cauſſam ac fontem dicere licet. quod. n. actu denarius eſt, hoc Quaternarius videtur eſſe potentia. ſi enim ab vnitate, vſq; ad Quater-

Angelos eſſe corporeos ſtatuit Baſilius & Michael Pſellus,

Iob. 25.

Digitized by Google

narium deinceps componantur numeri, denariũ conficient immensitatis numerorum terminum, ad quem ceu metam circumagũtur, ac se reflectũt. De vnitate quidẽ, cuius est perspicuum; quod vero & ceteros deinceps contineat, ex numerorum supputatione facile colligitur, 1. 2. 3. 4. si componamus, oĩs eximetur dubitatio. ex vno quidẽ & quattuor constat quinarius; ex duobus, & quattuor, senarius; è tribus, et quattuor, septenarius; et triplici cõpositione, ex vno, tribus, quattuor, octonarius; rursum è duobus, tribus, quattuor, nouenarius. denarius aũt ex iam dictis oĩbus: nam vnum, duo, tria, quattuor, vt dictũ est, conficiunt decẽ. Numerus aũt denarius, & quaternarius dicitur oĩs; sed denarius quidem actu, Quaternarius potentia. Et ideo Quaternarium appellãt apotelesmaticon, hoc est, perficientẽ, quoniã ex eius partibus, si reducãtur ad vnitatẽ cõstituitur denarius. quem, cum vniuersus sit numerus, Pythagorei Cœlum & Omẽ appellauere, quod ẽt subobscure veteres Theologi significarũt, nouẽ Musis vnũ Apollinẽ præponẽtes. De ipso aũt denario, qui est altera vnitas, pari quaternario progressu quadratæ radicis attingitur explicatio, nã 10. 20. 30. et 40 simul iuncta, centenariũ numerũ conficiũt, qui denarij radicis est quadratura. Cẽtenaria itidẽ vnitas pari motu procreat millenariũ. nã 100. 200. 300. et 400. simul cõpositis, efficitur millenarius cubus æternitatis. nec amplius, quasi nihil supersit, proceditur. quãuis tã post denariũ, vt ĩ vndenario, vbi post ipsum denariũ ad vnitatẽ fit regressio, quã post millenariũ pariter repetitio non negetur. Sunt igitur naturali influxu decẽ numeri, qui quaterna progressione arcentur, nec vltra solidum denarię radicis millenarium, fit repetitionis variatio, cum hic progressione Quaternaria ter repetita, denario exsurgat ordine. Habes itaq; Quaternarium, vnitatis explicationem vniuersi numeri cõtinere potentiã. Accedit ad hæc quod Quattuor primis cubis ordine dispositis licet reperire centenarium ipsius denarij quadratum. si disponatur progressio cuborum, qui suis sint signati radicibus cubicis, i. numeris ab vnitate naturaliter progredientib. vsq. ad Quaternariũ, hoc modo.

Digitized by Google

1	2	3	4	10
1.	8.	27.	64.	100

Summa omnium cuborum facit numerum quadratum, cuius radix est summa omnium radicum eorundem cuborum. quemadmodum enim 1. 2. 3. 4. simul addita, faciunt decem, consimili modo 1. 8. 27. 64. conficiunt 100. cuius radix est 10. Adhuc Quaternarius præter id quod, vt dictum est, in se potentia denarium continet, quem Pythagoras numerorum supremum promulgauit, vniuersarum quoq; rerum ordines numerat, metitur, & apprehendit, adeo vt nihil ferme in rerum natura compertum habeas, quod non aliquo pacto numeretur à Quaternario. Nã & hunc Hierocles Pythagoræ fidus interpres adeo extollit, vt opificẽ, et oũm caussam dicat. A Quaternario quippe manarunt totius mundi radices, prima videlicet, maxima, et simplicissima corpora ignis, Aer, Aqua, Terra. In imo subsidet terra suo librata pondere, quo cætera quoq; fulcit elemẽta; Aqua, & Aer in medijs regionibus sistuntur; Ignis summum obtinet Mundi fastigiũ. In his quattuor omnis sensibilis actus in materialibus atomis suffulcitur. quidquid. n. ex materia, formaq; conflatur, natura extra elementum degere, seruarique nequit. De his hæc canit poeta Naso lib. 15. de mutatione formarum.

Quattuor æternus genitalia corpora mundus
Continet ex illis duo sunt onerosa, suoque
Pondere in inferius tellus, atque vnda feruntur,
Et totidem grauitate carent, nulloque premente
Alta petunt aer, atque aere purior ignis,
Quæ quamquam spatio distant, tamen omnia fiunt
Ex ipsis, & in ipsa cadunt, resolutaque tellus
In liquidas rarescit aquas, tenuatus in horas
Aeraque humor abit, dẽpto quoque põdere, rursus
In superos aer tenuissimus emicat ignes,
Inde retro redeunt, idemque retexitur ordo.
Ignis enim densum spissatus in aera transit,
Hic in aquas, tellus glomerata cogitur vnda.

Vt igitur in sphæra centrum, & ambitus maxime distant; ita per situm, et natura ignis, terraq. plurimum discrepant, quare etiã cõ-

Digitized by Google

traria. Fit igitur, vt Mũdo, qui est sub luna Quaternarius sit addictus. Nam si terra sit, ignem quoq; esse necesse est, quia si vnum cõtrariorum exstat, alterũ etiam exstare necesse. Oportet etiam aerẽ, & aquã inter hæc collocari. cum. n. inter contraria medium desideretur, quando cõtraria maxime distant, & absq; medio nequaquã congruant, duobus vt hæc vinciantur opus est medijs, namq; solida nisi duplici medio copulari non possunt. quod si planorum duntaxat naturam saperent, vnum tantum sufficeret medium, quod inter duo plana vnicum sufficiat medium. quod ex numeris cõfirmari difficile non erit. omnes. n. planæ figuræ, quæ nulla crescunt altitudine, vna tantum medietate copulantur, alia, quæ iungat, reperiri non potest. quod si fuerint cubi, duas habere medietates necesse est secundum geometricam proportionem. Sint igitur duo tetragoni 4. & 9 hos poteris vnico medio deuincire, singula quadratorũ latera ductitando, illius quidẽ latus est 2. istius 3. qui multiplicati 6. restituunt. nam 2. per 3. ductus dat 6. Aut etiam multiplica quadratos inter se, & producti sume radicem quadratam, vt 9. ductus 4. reddit 36. cuius quadrata radix est 6. Profecto sicuti se habet 6. ad 4. pari ratione 9. ad 6. per rõnem vtrobiq. sesqualteram. caterũ gemini cubi, siue proximi, siue distantes in geometrica medietate nisi duobus medijs compingi possunt, veluti 8. & 27. cubi hisce duobus medijs conglutinantur. Sic aũt media analoga datur inuenire. duco minorẽ numerum 8. in se, fiunt 64. quæ duco in maiorem 27. vnde fiunt 1728. cuius radix cubica 12. primum vtiq; mediũ; tum multiplico 12. quadrate, vnde fiunt 144. quæ diuisa per 8. relinquunt 18. alterũ medium. Inuenies ẽt medios terminos hoc modo, si laterũ vtriusq; cubi maius in minus ducatur, deinde idẽ minus in productum, habebis minorem mediũ analogum, nã 8. cubi latus est 2. 27 cubi latus 3. atqui 3. in 2. ductus restituit 6. quæ si rursum per 2. minus latus multiplicantur, 12. cõstituunt, primũ analogum. secundus item habetur si maioris cubi latus in semetipso acuitur, & multiplicatur, tũ minor ducitur in productum. quare ducatur 3. in se

fiunt 9. quæ per 2. minus latus aucta conficiunt 18. secundum medium. vbiq. n. subsequaltera continua habitudo consticitur. Hæc autem quam sint vtilia ad intelligendã Timæi cosmopoeam, id est, Mundi fabricã, Platonis quæ sequuntur verba testãtur: Quoniã, inq̃t, Mũdus corporeus, aspectabilis, tractabilisq. futurus erat, ac sine igne nihil videri potest, nihilq. sine solido tangi, & solidũ absq. terra nihil, ideo in operis huius exordio, Deus ignem primo, terrãq. creauit; sed duo sola absq tertio quodam cõmode cohærere non possunt, mediumq. aliquod vinculum, vtrorumq. desiderant; vinculorum, id est aptissimum, atq. pulcherrimum, quod ex se, & ex his quæ astringit, quam maxime vnum efficit. Hoc maxime proportio, ratioq. alternæ comparationis assequitur. quãdo. n. tribus in numeris aut molibus, aut viribus medium ita se habet ad postremum, vt primum ad medium, vicissimq. vt postremũ cum medio, ita medium cum primo congruit, tunc quod medium est, & primũ fit, & postremum: postremum quoq. & primum media fiunt, ita necessitas cogit, vt omnia quæ sic deuincta fuerint, eadem inter se sint; eadem vero cum facta sint, efficitur vt omnia sint vnũ. quod si corpus vniuersi latitudinẽ habere debuisset, nullam vero profunditatem, vnum sane tum ad se ipsum, tum ad extrema vincienda interiecti medium sufficisset. at cum soliditatem requireret Mũdus, solida vero non vno, sed duobus semper copulentur medijs; inter ignem, & terram Deus aerem, aquam q. locauit, eaq. ita inter se inuicem, quoad fieri poterat comparauit, vt quemadmodum ignis ad aerem, ita aer ad aquam, sic aqua ad terram congrue conferatur. qua ex coniunctione ita constitutus est Mundus, vt aspici, tangiq. possit propterea ex huiusmodi rebus, numero Quattuor, Mundi corpus cõflatum est, ea connexũ cõparatione, quia dixi, ex quo seipsum amicitia cõcordi complectitur: atq. ita apte cohæret, vt nequeat dissolui vllo modo, nisi ab eodem, à quo est colligatum. Hactenus ille. Cæterum vt magis notum faciamus, quãta apud Platonem congruitas mathematicis inest ad Physica, repetenda sunt media duorum solidorum.

Posui-

Digitized by Google

Posuimus inter 8. & 27. cõpetentia media duo, videlicet, 12. & 18. Duodecim quippe numerus tum ex 8. tum ex 27. nascitur. latus. n. ex quo multiplicantur 8. binarius est: latus vero ex quo 27. ternarius; sed ex binario, ternarioq. ita fit numerus 12. si egeris bis duo ter, vbi duodenarius oriens, duo ab 8. accipit latera, vnũ vero à 27. Itẽ ex binario, atq. ternario ita fit 18. si egeris ter tria bis, vbi 18. numerus nascẽs, ab 8. quidem remoto latus vnũ accipit, vbi dicitur bis, sed à numero 27. latera duo, vbi ter tria. simili prorsus modo se duo habent inter ignem, & aquã elementa media, dum ex duobus extremis contẽperantur, interim à proximo quidem naturas reportant geminas, à remoto vnicam mutuantur. quemadmodum. n. tria in igne terraq. considerantur, Substãtia scilicet virtus, & actio: sic & tres potissimum proprietates, nempe in igne per substantiã subtilitas; per virtutem, acumen; mobilitas per actionem. in terra per substantiam, crassitudo; per virtutem, obtusitas; immobilitas, per actionem. Ignem sequitur aer duplici qualitate, subtilitate inquã, & mobilitate, terram imitatus obtusitate. Terram quoque sequitur aqua duabus, obtusitate dico, & crassitudine, vna tantum qualitate, scilicet, mobilitate ignem imitata.

Ignis.	Aer.	Aqua.	Terra.
8.	12.	18.	27.
2. cuborum,		latera,	3.
Acutissimus,	Subtilissimus,	Mobilissimus,	Ignis.
Bis,	Duo,	Bis,	8.
Subtilis,	Mobilis,	Obtusus,	Aer.
Bis,	Duo,	Ter,	12.
Obtusa,	Crassa,	Mobilis,	Aqua.
Ter,	Tria,	Bis,	18.
Obtusissima,	Crassissima,	Immobilis,	Terra.
Ter,	Tria,	Ter,	27.

Digitized by Google

Ex his Quattuor elementis fecit omnia Deus, atq; ipsa Quattuor in singulis eorum in Quattuor consideratur. Ignis quidem in luce, & Stellis, & Luna, & Sole. Aqua autem in Firmamento, & alia aqua super firmamentum, & terrestri, & abyssina. Aerem in Quattuor ventis diuisit. Terram partitus est in Quattuor fines, in qua exortus est Mundo Sol cælestis, propter cuiusmodi ortus mysterium, fecit etiam Quarto die Solem. Eo modo quoque in Quattuor generationes terram dispartitus est, herbæ inquam, & fructuum, & animantium, & hominum. Similiter animantia in Quattuor genera diuidens, ea nominauit pecora, animalia, feras & reptilia. Simili modo Quattuor semina in creatura super terram agnoscuntur, nempe germinantium, & volucrũ, & animalium, & hominum. ea. n. sola in terra, & è terra nascuntur: Pisces autem semen deijciunt in terram, nisi quod citra semen nascuntur ex aquis. Neq; tamen sunt priuati figura Quaternaria, cum habeant figuram crucis, sicut etiam volucres, cum quibus facti sunt. ipsi. n. duabus alis, & capite, & cauda feruntur in aere, & aquis. Peccora quoq. cum sint Quadrupedia, Quartum describunt numerum. Similiter Homo, vt qui sit ad imaginem Christi crucifixi, adorãs, ad formam crucis figuratam habet imaginem: atque etiam ex Quattuor humoribus, quas simplices, & homogeneas partes dicunt, compositus est. Constat. n. humana hæc moles sanguine, pituita, flaua, atque atra bili. & sanguis quidem cum calidus, humidusq. sit, ex aere est vtique: flaua vero bilis, quia calida, & sicca, constat quod sit ex igne: atra autem, & sicca terræ proportione respondet. pituita vero, vt pote quæ frigida, & humida est, aquæ vim referre videtur. Sanguis gustu dulcis est: pituita salsa: flaua bilis, amara, atra vero, acetosa & flauescens: sanguinis locus, & spiritus in corde est: à dextris quidem huius sanguis: à sinistris vero spiritus consistit. flauæ bilis, in iecore: atræ, in liene: pituitæ, in cerebro locus est. Atque horum non naturalis excessus, defectusq. & ex loco proprio in aliorum translatio, intes-

Digitized by Google

ſtinam quandam ſeditionem, & morbos inferunt. Hunc pulcherrimum corporis concẽtum Diczarchus ad animam referre non dubitauit, eam dicens eſſe principium elementorũ, ſcilicet ignis, aeris, aquæ, & terræ, in ipſo corpore, cui inſidet, infuſam, afferentem ſecum eidem corpori pulcherrimam ex Quattuor complexionibus, & elementaribus qualitatibus harmoniam, & commixtionem. Hinc & Philolaus Pythagoræus, & Medicorum aliqui, vt Hippocrates, animam nihil aliud eſſe, quam harmoniam, & temperaturam ex Quattuor complexionibns, & qualitatibus, atq; inde ex virtutibus vitalibus ac animalibus dicunt, qua harmonia diſſoluta, & qua craſi diſturbata, ipſum quoq; corpus animatum diſſoluatur, et moriatur, cuius vita omnis alioqui non niſi per iſtam temperaturã, & proportionem geometricam conſiſtat: porro nobiliores hominis actiones, vt pote intellectum diuinum, rationem, liberũ arbitrum, et ſimilia, prouenire à commodiore temperatura, ſicut alias complexio humanorum corporum diuerſa, variat quaſi animi, ac ingenij habitum. Fuit enim veterum ſapientum comprobata ſententia, quod Mũdi auctor Deus miſſurus animã in corpus, velut domicilium, prius id, atq; eo dignum, metitur hoſpitium, nobiliſſimumq. animum, etiam ſpecioſo corpore condonat, quod tunc etiam animus ipſe, diuinitatis ſuæ conſcius, pro habitu ſuo ſibi adfingit, atq; adornat. Abſoluta igitur numeris omnibus cenſeri pulchritudo debet, vbi iſta conueniant, animalis virtus, atq; præſtantia, tũ corporis concinna linearum, colorum, membrorũque compacta, beneq. conſtituta proportio: alias mutilata eſt. Nam corpus, in quo hæc optime inter ſe conſentanea videantur, id primum pulchrum, acconcinnum dicunt: deinde propemodum fieri non poſſe putant, quin his non inſit præſtantiſſimæ animi dotes, qui forma corporis cæteros antecellunt: perinde ac ſi illorum animus longe potior, diuiniorq ſit, quorum forma corporis, vt pote re vera animæ ſimulacrũ, eſt honeſtior. Nam et Porphyrius Dæmones, quorum animi iniqui ſunt, corpora item habere deformia pronunciat. Eſſe quoque natu-

piacerius Panegyrico in amorem.

Digitized by Google

raliter intus bona statuit Plotinus, quęcumq; sint extrinsecus verè pulchra, quippe quod ex interioris formæ perfectione, atq; seminariæ rationis victoria super materiam proueniat externa formositas. Quare Diogenes cum adolescẽtem formosum admodum turpia quædam fabulantem audisset: Non te, inquit, pudet ex eburnea vagina plumbeum gladium exerere? quasi, vt apud plurimos vulgatum est, Pulchritudo bonitatem semper comitetur; nec fieri possit, vt citra bonitatem sit pulchritudo: quod his verbis comprobat Maximus Tyrius: Quod pulchrum est, id neq; exitiosum vnquam, neque lubricum, neque flagitium aliquod efficit, neque quenquam, ad infortunium ducit, aut ad calamitatem deducit, neque in pœnitentiam desinit. In quam sententiam Aur. Augustinus pronunciauit speciosos in diuina pagina dici Bonos. quemadmodum legimus apud Prophetam, qui ad ostendendam Saluatoris Christi sanctitatem, vsus est Pulchritudinis voce, cum diceret: Speciosus forma præ filijs hominum. Quid de ipso Dauid? cuius multa virtutum ornamenta cũ celebrasset Oraculum, tum vero quasi omnium summam addidit pulchritudinem: Ecce vidi, inquit, filium Isai Bethlehemitem scientem psallere, fortissimum robore, virum bellicosum, prudentem verbis, pulchrum aspectu, decoraq; facie. quare meruit, vt, quod testantur diuinæ litteræ, esset Deus cum eo. amat enim pulchra Deus, non quia pulchra, sed quia probitatis insigne pulchritudo est. sic Ioseph Patriarcha, de cuius prudentia testatur æquanimitas perpetua, in tantis circa fortunã eius mutationibus, cum ille tot, & tantos fortunæ ictus recte sustinuerit, ea corporis pulchritudine fuisse legitur, vt amor mulierem adegerit ad insaniam: sic & Achillem, atque Hectora singulari pulchritudine insigniuit Homerus. Virgilius quoque Homericæ per omnia perfectionis imitator, à dignitate formæ commendat Aeneam, quem vnum, & Achilli, & Hectori, & Vlyssi virtute, pulchritudine, atque animi magnitudine comparat, sic enim in quarto Aeneid.

Sect. 11.

In Ciuit. libro 15. cap. 23, Psal. 44.

1. Reg. 16.

Gen. 39.

Digitized by Google

——ipse ante alios pulcherrimus omnes
Infert se socium Aeneas.

Ad ea, quæ diximus pertinet, quod apud Spartanos erat Licurgi lege sancitum, vt speciosus puer, & forma liberali publicè educari; mancus vero, & deformis in loca vasta, & prærupta exponi, vel in vltimas terrarum oras ablegari deberet. Testatur & Diodorus Siculus corporis pulchritudinem præ omnibus, magno in primis pondere apud eos fuisse, quibus imperauerat Sopithes, atq; in ipsa statim infantia, puerorum discrimẽ feciſſe, vt, qui membra, ac naturam ad bonum corporis statum, & robur idoneam habere viderentur, eos educarent: quibus corpora essent deformia, ijs alendi curam impendere superuacaneum existimarent, ac mortem inferrent; pariter & in matrimonio contrahendo, neque dotis, neque magni apparatus, sed formæ dumtaxat, & proceritatis corporum rationem habuisse; quasi illud Apuleij ex Apologia secunda iactantes: Virgo formosa, & si fuerit oppido pauper, tamen abunde dotata est: affert quippe ad maritum nouã animi indolem, pulchritudinis gratiam, floris rudimentum. Ioannes Boemus Aubanus de moribus gentium: Connubia (inquit) non opibus, & nobilitate, sed formæ præstantia conciliant inter se liberorum causſa, qui in Catheis Indis habitant populi. Memoriæ quoque traditum, Aethiopum populos qui Gymnosophistarum sapientia regebantur, Reges sibi non ex his, qui fortissimi, & opulentissimi essent, creare: sed eos tantum, qui forma essent pulcherrimi, atque præstantissimi. Approbatur hoc auctoritate Cepolæ, qui in tract. de Imper. militum eligendo fol. penult. concl. 10. dicit, in dubio diligendum esse in Imperatorem exercitus, qui forma eleganti cæteros excelleret. Nam & Aristoteles in Politicis suadet illos ad magistratum legendos esse, qui sint forma decenti, & non monstruosa. Et in Ethicis, non satis ad felicitatem idoneum dicit, qui deformis est. Alibi quoque à signatis, cauendum esse monet.

In Alexandro.

Lib. 2.

Ethic. 1. cap. 2.

Digitized by Google

Quod in Caïn aperto testimonio sacra Genesis testatur historia, qui perpetuò profugus fratricidij signum palam in fronte, Dei decreto, semper portauit. Animum certè ipsum non cernimus, ideo neque illius inspicimus pulchritudinem: corpus autem vmbram animi, imaginemq; videmus. Itaque ex eius imagine suspicantes, in corpore formoso speciosum animum facilè coniectamus: vnde & natura comparatum est, vt eos etiam, quos nunquam nouimus, statim diligamus, si corpore insignes fuerint; contra statim contemptui nobis aliquo pacto sint, qui turpi corpore sunt, aut non ita eleganti, vsq; adeo vt si duo virtute aliqua animi præditi sint, longè magis eam æstimemus in formoso, quam in deformi: quod Maro vidit, dum in Heroicis ita cecinit.

Æneid. l. 5 Gratior, & pulchro veniens in corpore virtus.

Pythagoram quoque legimus à principio statim adolescentes, priusquam in disciplinam suam admitteret, physiognomoniam consueuisse, hoc est, indolem ex oris, vultus, totiusq; corporis filo, atque habitu scrutari, vt si minus apti ad philosophandi scientiam viderentur, aliò potius ingenium, atque studium transferrent, quàm cum scholæ, & magistri dedecore oleum, atque operam perderent. Quem secutus Plato, diuini planè iudicij vir, quoniam existimaret corporum structuram ingenijs non dissimilem, distorta membra, distortum ferè gerere animum, eumque prauitate, & passionibus immutatum, corpus quoq; conforme sortitum, scholæ suæ talem adscripsit titulum. Ne quis corporis habitudine, & proportione praue dimensa, compage malè structa, figura ve deformi illam ingrederetur: quod sentire videntur etiam multi tum prisci, tum recentiores Philosophi, qui abditarum in ipsis naturæ penetralibus caussarum secreta mirati, ausi sunt attestari, nullum vitium, nullamque inæqualitatis prauitatem humano corpori insitam esse, quam non itidem sequatur animus vitiosus, atque intemperans, cum sæpe alterum alterius quasi naturam redolens crescat, et adolescat, atq; operetur. Apud Mathematicos faciem inuenias collo, ore, oculis, & toto ca-

Digitized by Google

pitis gestu tortuosam: idque contradicentem aduersarium significare cuiusmodi simulachrum in decimo Scorpij gradu intulere, eoque supra horizontem ascendente in lucem editum, ceruicis fore indomitæ, futurum esse præsagiunt. Notatum quoque & illud in prisca Romanorum Theologia, vt non solum funesti à consecratione, & sacris arceantur; sed & manci, quique insignes debilitate corporis, aut membro, velut indigni, qui sacra tractarent: propterea M. Sergium ob prauitatem, imminutionemque corporis à sacris fuisse amotum. Quin etiam huius generis homines à propria hæreditate perpetuò excluduntur. Vulcanus, quia deformis erat, de cælo fuit eiectus, & dum caderet, factus est claudus. Miphiboseth, quod interpretatur os confusionis, vel ignominiæ, cadens factus est claudus, & tandem propriâ hæreditate in dimidio diminutus. Temporalia enim, & æterna sunt duæ partes hæreditatis nostræ; claudis autem hæreditas dimidiatur, quando cælestia (dimissis eis tẽporalibus) subtrahuntur. Plutarchus probl. 73. scribit Augures, si vlcera haberent, inaugurandi caussa sedere prohiberi, eiusque rei caussam recitat, signum hoc esse, quod vlcus mutilatio quædam, & pollutio corporis videatur, significans non oportere eos, qui morsum aliquem, aut vlcus & perturbationem in animo haberent, res tractare diuinas. Assentiunt diuinæ legis interpretes, quando ad animi vitia referri volunt, quæ de corporis deformitate ad Moysen locutus est Dominus, ne scilicet claudus, vel paruo aut grandi naso vel torto, ne fracto pede, aut manu, nec gibbosus, nec lippus, nec albuginem habens in oculo ad sacerdotium assumatur. In cuius rei testimonium hunc sermonem protulit Augustinus & decreta canonica clamant 41. dist. §. vlt. Incompositio corporis inæqualitatem indicat mentis; Vnde historiographus Salustius, cum eius mutabilitatem describeret, cuius conscientia excitata curis mentem vastabat, inter cætera hoc etiam notabile indicauit, dicens: Incessus eius modo citus, modo tardus. Apud Marcum Euangelistam, vt insania mentis, motu corporis demonstraretur, ira præceps, & impatiens excu-

Seneca declamat. li. 4.

2. Reg. 4.

Plinius nat. hist. lib. 7. Leuit. 21.

49. dist. hinc etenim.

Matth. 26 Mar. 24.

Digitized by Google

tit de solio Caipham summum sacerdotem non inuenientem calumniæ locum in Christo. Quid vero de impio Iuliano scripserit Greg. Naz. audiamus: Hæc quidem de Iuliano alijs ipsa experimenta tradiderunt, & assumpta potestas imperij: mihi autem eius mores comperti sunt, cum hunc virum Athenis clarius agnouissem. Venerat enim illuc, cũ frater eius Imperatori videretur inimicus, fuitq; aduentus eius ratio duplex: vna quidẽ quasi decentior, qua dicebat se venisse, vt Græciam, eiusq; scholas videret: altera vero secretior, & ignota plurimis, vt immolatores Dæmonum, & viros fallaces inquireret, quia nondum habebat impietatis suæ licentiã: tunc igitur me non malum huius viri coniectorem fuisse memini. non.n. fortuito ista conspexi, sed faciebat me cautum incõstantia morum eius, atq; incredibilis quædam mentis emotio. Vates siquidẽ egregius est, qui bene considerat. Nullum.n. signum in eo mihi vtile videbatur, ceruix inflexibilis, humeri iactabiles, oculi currentes huc illucq. directi, & furiose respicientes, pedes instabiles & titubantes, nasus contumeliam & contemptum spirans, vultus lineamenta ridicula idem significantia, risus petulantes ac effrenati, consensus & negatio simul, ratio nulla ratione consistens, interrogatio inordinata, atq; responsio nulla congruentia sibi conueniens. Sed quid per vniuersa discurro? talem ante opera conspicatus sum, qualem in operibus postea cognoui. Quod si essent mihi præsentes, qui tunc aderant, testarentur, quod cum hæc vidissem, repente dixi. Quale malum Romanorum terra nutrit. Hæc Theologus. Non solum aũt mali existimantur, qui deformes, sed inauspicatissimi etiam omnes est distorto cuipiam occurrisse. Hinc in deformes fœdoque aspectu homines natum adagium: Qui te conspexerit, augurium capere poterit: Clarissimum sane illud Plutarchi in Bruto, qui infaustum pugnæ exitum apud Philippos sibi significari putauit Aethiope illo deformi, qui procedentibus aciebus occurrit. Pari modo Septimus Seuerus Imperator ex occursu Aethiopis sibi mortem cõcepit: autore Aelio Spartiano in vita illius. Simile quiddam & de Adriano fertur,

Lib. 2. In Iulianum.

Vide adagiũ, Ominabitur aliquis te cõspecto.

fertur, qui ex occursu Mauri, hominis longè omnium distortissimi, ingruere sibi extrema coniecit. Augustus denique Imperator, vt tradit Suetonius, pumilos atque distortos, vt ludibria naturæ, malique ominis abhorrebat: quò spectare videtur carmen illud Satyricum Iuuenalis.

Et cui per mediam nolis occurrere noctem. Saty. 5.

Proinde non ab re, Philosophus, monstra non putat alenda, cum rarò apparere soleant, quin ingentia mala non portendant, ideoque antiqui augures, ac Romanorum aruspices, eiusmodi visis, supplicationes publicas decernebant, vt mala impendentia Imperio Romano Iupiter placatus, auerteret. Huiusmodi siquidem humana monstra, mala semper agunt, atque exitium afferre solent; sicut & de his constat, qui Saturnini sunt, de quibus his verbis meminit Marsilius Ficinus: Saturnini quidem euadunt immundi, inuidi, tristes, dæmonibus immundis expositi, quorum commercium procul effugito: nam Saturnini venenum alibi sopitum latet, ceu sulphur à flamma remotum; in viuentibus verò corporibus sæpe flagrat, atque vt sulphur accensum, non comburit solum, sed etiam vapore noxio omnia circum implet, atque inficit appropinquantes: ita etiam Iouiales præsenti tali aliquo signato infœlices euadunt. Hæc ille. Non possum hic non palam facere, quod de his qui mẽbris aliquibus à natura mutilati sunt, scribens Auctor quidam ab illorum commercio temperandum admonet, & ab his etiam quibus malè propitia fortuna est, verbi gratia, quibus mutilati sunt oculi, nares, os, pedes, manus, & qui altero claudicant pede. Quod de Rege Spartarum Agesilao claudo, non tantum exitu comprobatum, sed longè etiam antea sapientissimo Apollinis oraculo pronunciatum est his carminibus.

Sis inuicta licet tibi dico Sparta, cauebis
Ne claudo victrix patiare incommoda regno,
Includent subito multo te tempore morbi,
Et sæuo bellum prosternens omnia fluctu. Plutar. in Agesilao.

Digitized by Google

Accedat & Therſites Homericus, qui vt erat garrulus, factioſus, principibus malus conſultor, ac grauiſſima vniuerſo Græcorum exercitui peſtis; ſic & corpus ad portentum vſque à capite ad pedes deforme habebat, vt in eo poſſis intelligere peſſimum animum in domicilio ſe digno habitaſſe: ſic enim illum deſcribit Iliad. lib. 2. Fœdiſſimus omnium, qui ad Troiam nauigauerant, altero oculo ſtrabo, altero pede claudo, curuis humeris, & in pectus contractis, vertice acuminato, rara lanugine. His ſignis & notis Valerius Martialis lib. 12. Epigrammaton, Zoilum quendam malum eſſe ſuſpicatur.

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læſus,
Rem magnam præſtas Zoile, ſi bonus es.

Extat & Græcum Epigramma Palladæ in claudum quempiam lib. 2. Epigrammaton.

Χωλὸν ἔχεις τὸν νοῦν, ὡς ὃν πόδα. καὶ γὰρ ἀληθὲς
Εἰκόια τῶν ἐντὸς σὴ φύσις ἐκτὸς ἔχει. Hoc eſt,
Pes tibi quod claudus, quod clauda per omnia ſit mens,
Interius retegunt extera ſigna malum.

Eſt item locus quidam Scripturæ, ad rem de qua nunc agimus, maximè commodus, eadem quæ de claudis, vel oculo mutilatis adduximus, mira conteſtatione confirmans, in eo libro, qui Regnorum ſcribitur, in quo ita de claudis, & cæcis ſcriptum legitur: Abijt Rex
2. Reg. 5. *Dauid, & omnes viri qui erant cum eo, in Jeruſalem ad Iebuſæum habitatorem terræ, dictumq. eſt Dauid ab eis: Non ingredieris huc niſi abſtuleris cæcos & claudos, dicentes: Non ingredietur Dauid huc. Cepit autem Dauid arcem Syon: hæc eſt Ciuitas Dauid. Propoſuerat enim Dauid in die illa præmiũ, qui percuſſiſſet Iebuſæum, & tetigiſſet domatũ fiſtulas, & abſtuliſſet cæcos & claudos odientes animã Dauid. Idcirco dicitur in prouerbio CÆCVS ET CLAVDVS non intrabunt in templum. Sed quid ex antiquitate huiuſmodi exempla eximere conor? cum ſuperioribus diebus in hac vrbe rabulam oculis viderimus, qui vt inter mortales om-*

Digitized by Google

nes maximè deformis erat; ita etiam animi improbitatem pessimis moribus testatissimam faciebat. Erat quidem Hyperbolus ille adeo breuis pede, vt ambulando toto contorqueretur corpore; sed mirum quanto maiori claudicatione mens illius vacillaret: nihil.n. nisi quod distortum, & ab æquitate deuium suscipiebat agendum; quas vidisset caussas, vt iniustas à verecundis & bonis viris reiectas, eas ipse impudentia singulari præditus amplectebatur, existimans mendacem fortunam tantum dominari, quam comitentur scelera, fraudes, periuria, quas iuris formulas vocabat: vbi ergo ad subsellia ventum erat, garrulitate scurrili, bonorum conuitio, & maledictis caussas agitabat, quas ob res Bonhomus noster terque quaterque fustibus ac verberibus cæsus est, atque publica iudicum sentẽtia tanquam simia petulantis & effrenatæ linguæ pœnas dans, turpiter è foro eiectus; in quem postea locum vix supplex, & se grauiter accusans, recantatis opprobrijs fuit restitutus. Neque hic mihi aliquis succenseat, quod Ciuitas Bergomea, quæ semper viris omni virtutum genere ornatissimis floruit, nunc monstrum omnibus flagitijs, ac sceleribus insigne protulerit. Necesse enim fuit vt natura purgandi sui gratia, postquam tot claros Viros ediderat, eum tandem emitteret, in quem vniuersa vitia, quasi excrementa sua conijceret, quo purior & vegetior ad pristinum institutum procreandorum hominum illustrium reuerteretur. Hic tamen etiam atque etiã considerandum quæ diximus corporis vitia à conceptu ne insita corporibus, an casu contracta fuerint. Nam si qua corporis deformitas fortuito contigerit, cum nulli, neque arti, neque rationi sit subiecta, ea vtiq; nemini vitio verti debet. Quinimo si ab euentu ratio petatur, pluribus etiam corporis eiusmodi labem maximæ laudi, & ornamento fuisse compertum est. Vt enim ad exẽpla deueniamus. Sp. Caruilio, cui grauiter claudicanti ex vulnere ob Rempublicam accepto, & ob eam caussam verecundanti in publicũ prodire, mater dixit. Quin prodis mi Spuri? quotiescunq; gradum facies, totiestibi tuarum virtutum veniet in mentem. Horatium Romanum, cui Cic. de Oratore lib. 2.

ab euentu Coclitis cognomen iniunctum, alterius oculi iactura, quam strenuè pro patria pugnando in prælio passus est; non deformem, sed potius insignem & glorioſum reddidit. Hannibal ille militari disciplinâ, & maximis contra Romanos victoriis clarissimus, simili alterius oculi orbitate, qua in traiiciendis Alpibus frigoris violentia affectus est, non ideo corporis dignitatem, aut rerum gerendarum solertiam, vel gloriam minuit, aut turpauit. Mutium illum alterum nobilem Romanum, cui postea Sceuolæ nomen inditum, clades dextræ manus, quam pro patria à Porsenæ Etruscorum Regis obsidione redimenda incurrit, perpetuâ nominis celebritate insigniuit. Et vt etiam nostri seculi referamus exemplum aliquod illustre. Lactantius Bongus Nobilis Bergomas bellicis tormentis pyrobolis totius exercitus Venet. Præfectus, ictu globi tormentarij in Veronensi expugnatione, quam Venetorum nomine molieba-tur, altero femore abscisso, ob eam caussam in maximo fuit honore. Quod si natura, non autem illustri casu id ei contigisset, nequissimi hominis ob illam mutilationem indicium præse tulisset; At illius vita, & maximæ res pro Veneto imperio gestæ, clarissimum virtutis, prudentiæ, & probitatis testimonium consecutæ sunt. Nunc mihi si tanti Viri gentilis mei recordatione à re proposita aliquantisper euagabor, parcendum existimo. Ille est Lactantius, qui singulari virtute, militari solertiâ, rerum gestarum magnitudine patriam nostram illustrauit, ita vt omnes ferè pro constanti teneant illum, si non fortuna, virtute certè & animi magnitudine & prudentiâ ad Illustrissimi Imperatoris Bertholomei Colleoni famam, si par vita fuisset (perijt enim annos natus triginta) propius accessurum fuisse: infelici etenim illa tempestate, qua vnà cum Iulio secundo Pont. Max. omnes propè Europæ Principes ad delendum Venetorum imperium, & nomen conspirasse videbantur, ferroq; & anathemate cum ea Resp. vndiq; premeretur, acceptaq; illa funesta clade in Glarea abduæ, qua fuerant ferè ex omni continente Italiæ Veneta arma expulsa, hic inquam Lactantius noster,

Digitized by Google

exercitus & tormentorum Venetorum Præfectus, reliquis hostium victoriam sequentibus, vnus propè velut alter Horatius fidem seruauit, atque afflictis Venetorum rebus toto eo bello operam non minus strenuam, quam fidelem præstitit. Quare non solum à Venetis meruit præclara stipendia, & præmia suæ virtutis, & inuictæ fidei; sed mortuus etiam publicum funus, & lamentationem adeptus est, publicoque Senatus Consulto equestris ei statua erecta est. Concludendum igitur corporis defectus, quos casu, non natura quis patitur, nullam animi deformitatem indicare, aut patientem ad aliquod scelus impellere. Quinimo ea est vis humanæ mentis & intelligentiæ ratio, vt aliqua etiam naturali deformitate laborantes, nisi suapte obstinatione, & praua voluntate maligni sint & impuri, Diuinâ adiuuante gratiâ, & philosophiæ adminiculo possint externas omnes virtutique contrarias affectiones exuere, & rebus honestis inuigilare: educatione enim ac philosophiæ studijs fingitur, vt lubet, animus. Quare dictum fortasse est sapientem fortunæ dominari, & suæ vnumquemque fortunæ esse artificem; cum pro comperto videamus, quamuis astris vel natura ad aliud impellatur mens, ratione tamen & libera voluntate effici, vt possit homo sequi quam maluerit viam. Cuius rei argumentum est Socrates ille (de quo nihil satis posset pro dignitate dici, quem fuisse Gentilium omnium sapientissimum constat, proximéque ad Christianam sapientiam verè accessisse) virtemperans, castus, iustus, modestus, iniuriarum patiens. Hic igitur cum à Zopyro physiognomo ex corporis forma libidinosissimus omnium fuisset indicatus, amicos in contrarium nitentes, hominiq; minitantes, confestim corripiens, asseruit se talem omnino fuisse euasurum, nisi se philosophiæ corrigendum exhibuisset: quamquam tantus postea vir (proh dolor) maleuolorũ linguas felle infectas effugere nequiuerit. Ita enim natura cõparatum est, vt facilè de altero malum suspicetur, qui facilè ad malum impellitur: quemadmodum simplex animo nec turpe quidquam admittit, nec de alijs temerè suspicatur.

Ad Lactantium Bonum honestandum posita equestris statua.

Lud. Viues in August de ciuit. li. 8. cap. 1.

Ælianus & Cic. de fato.

Digitized by Google

Quoniam ergo Philosophus forum circumibat, iuuenesq; ad philosophiæ studium hortabatur, præsertim elegantiori forma præditos, quos ad philosophiam aptos iudicabat, quod, vt dixi, ex liberali forma eosdem egregia animi indole esse conijceret, in hanc pessimam opinionem adducti sunt quidam Athenienſium, vt Socratem puerum amore correptum, & obscenæ libidinis causſa cum Alcibiade consuetudinem habuisse putarent: quod ipse Plato tetigit, dum Socratem loquentem inducit his verbis: Pulcher est Theætetus; pulcher Carmides. Ac planè in Dialogis suis ostendit Socratem apud prophanum vulgus huiusmodi falsa suspicione laborasse: at verò ille quamuis videretur mirari formas adolescentulorum, videretur amare, et Zelotypia tangi; ab his tamen affectibus dis diapason aberat; cum animi, non etiam corporis pulchritudinem intelligeret. Nouerat enim vt qui omnium sapientissimus Apollinis oraculo fuerat iudicatus, non minus homicidam esse censendum, qui hominem præripit nasciturum, quam qui natum tollit è medio. Audacior profectò qui præsentem abrumpit vitam; sed crudelior qui lucem inuidet nascituro; & nondum natos suos filios enecat. Sed iam satis animum meum hac digressione oblectaui: redeundum ad Quaternarij plenitudinem. Implet hic numerus totum anni tempus, quia Sol in Signifero delatus ab Occidente in Orientem anni circulum peragit quadripartitis temporum varietatibus; in quibus vniuersa mutantur: namque ab Ariete incipiens ver ostendit, & Taurum & Geminos transiens idem significat; sed ingrediens Cancrum, & Leonem transiens, & Virginem, æstatem perficit: at dum Libram ingreditur, æquinoctium conficit, & autumnum significare incipit, ab hoc signo transiens ad Scorpium, & Sagittarium: deinde protinus incurrit in hyemalem circulum, & Capricorno, Aquario, Piscibus, hyemem transigit. Hinc Astrologi quatuor hæc signa Arietem, Cancrum, Libram, Capricornum mobilia nominarunt: nam vere germinant plantæ, animalia pleraq; coeunt; veluti asini, aues. Æstate verò fructificant plantæ; pulli animalium adolescunt,

Digitized by Google

aquæ silent. Autumno cuncta senescunt, & arescunt. Hyeme contrahunt, & silent; contra turgent aquæ, & intumescunt. Eadẽ ferè Sol operatur in homine diurno motu, ab Oriente tendens ad Occidentem. Nam vt Galenus in sexto Epidemiorum dicebat, partes diei naturalis partibus ipsius anni correspondent; matutina quidem veri, in qua homo lætus exurgit, mouetur sanguis, lætaque sunt omnia. Post meridiem verò calor ingens, bilisque feruet. At prima noctis parte, melancholia dominatur, homo arescit ac contristatur. Post mediam verò noctem pituita & somnus dulcis, & iucunda quies mortalibus segnisque torpor accedit: nam quod homines prima parte noctis dormiant profundius, non id contigit ob temporis naturam, sed ob cibos assumptos. Aliam verò partitionem affert Soranus dum ait, ab hora noctis nona ad horam vsque tertiam diei moueri sanguinem: consentaneum enim est tunc peractâ coctione sanguinem abundare: respondet etiam aëris matutina constitutio, & somni suauitas. Flauã autem bilem ab hora tertia diei vsq; ad horam nonam, circa quas horas etiam in tertianis febribus paroxysmos excitari deprehenditur: & aëris constitutio congruit. Melancholia autẽ habet quadrantem diei, qui est ab hora nona diei vsque ad tertiam noctis, aëris quoq; constitutione ad siccitatem & frigus declinante. Phlegma deniq; habet tempus ab hora noctis tertia vsq. ad nonam eiusdem, circa quod tempus non aër tantum ex Lunæ de nocte fulgentis radijs, sed corpus quoque nostrum humidissimum est, maximeq. flaccidum, somniq. ex copia halituum profundissimi.

Laertius. de vitis Philosophorum. lib. 8.

Proportione rursus Quatuor temporum anni, totidẽ à Pythagora assignantur humanæ vitæ partes: Pueritia, Adolescentia, Iuuentus, Senectus: harum quælibet viginti continet annos. Pueritia. n. quæ est à natiuitate vsq. ad vigesimum annum, humiditate magis gaudet, quam caliditate, & assimilatur veri: nam cuncta animalia prima in ætate humido abundant, & mollia, teneraque sunt, sicut illa tempestas sentitur. Sed proxima ætas, quæ assimilatur æstati longè calidior est, quã sicca, et incipit à vigesimo primo anno, annos

complexa viginti, vocaturque adoleſcentia. Tertia, quæ iuuentus dicitur, tanquam defloreſcens, & ab interitu non admodum diſtans, arida eſt, autumno ſimilis, incipiẽs à quadrageſimo primo anno. Vltima, ſenectus in qua animantis eſt corruptio, ita vt hyems prorſus eſt frigida, annum octogeſimum vt plurimum pro termino habens. Quare prima ætas eſt incrementi; ſecunda roboris; tertia ſapientiæ; quarta debilitatis. Quatuor partibus anni, & quatuor partibus diei naturalis, & quatuor ætatibus proportione reſpondent etiam quatuor partes diei ciuilis ſecundum Almanſorem inſignem aſtronomum. Namq; vt pleriq; norunt, Iudaïca antiquitas, aliæq; gentes lucis & tenebrarum diſcreta ſpacia fecerunt, ac lucis ſpacia duodenario numero horarum donarunt, ita quidem vt cuiuis, verno æquè ac æſtiuo, dehinc autumnali pariter & hyberno, duodecim horas æquales attribuerint: de quibus loquitur Plinius lib. 2. capit. 29. Ptolomeus etiam paſſim in magno ſyntagmate Aſtronomico lib. 4. cap. 6. & lib. 5. cap. 3. et 5. Iuxta quam conſuetudinem in Euangelio ſcriptum eſt, à ſexta hora vſque ad nonam factas fuiſſe tenebras ſuper vniuerſam terram; quod intelligendũ eſt à decima octaua horæ vſque ad vigeſimam primam diei naturalis, vt nunc horæ aguntur. Eodem modo de his intelligi debet quod legitur in Act. cap. 2. vbi populo ex diuerſitate linguarum ebrietatem Apoſtolorum ſuſpicanti Petrus inquit: Non, ſicut vos exiſtimatis, hi ebrij ſunt, cum ſit hora diei tertia: per quam vel 12. vel 13. intelligi debet, reſpectu noſtrorum horologiorum. Prima igitur diei hora vſq; ad perfectionem trium horarum, eſt ſanguinis; tres verò ſubſequentes, quarta ſcilicet, quinta, & ſexta, cholera rubea; at ſeptima, octaua, & nona, cholera nigra; tres ſuprema, decima nimirum, vndecima, & duodecima, pituita. Similiter noctu: id enim tẽporis non tam in horas, quàm in vigilias diuiſum fuit: cum enim militibus longum eſſet per noctem totam excubias agere, in vigilias eam. Quatuor diſpartiti ſunt, qualibet trium horarum ſpacium æquante; atque harum non aliter, ac horarum apud Auctores multa fit mentio,

Propoſit. 117.

Matt. 27. Mar. 15. Luc. 23.

vt

vt apud Euangelium Lucæ cap. 12. Beati sunt serui illi, quos Dominus, siue circa secundam, siue tertiam vigiliam venerit, inuenerit vigilantes: & Matth. cap. 14. Dominus quarta vigilia noctis ad nauigantes venit Apostolos. Plinius libri secundi 70. capite: Canopus in Arabia Nouembri mense, prima vigilia occultus, secunda se ostendit. Apud Liuium passim huiusmodi exempla legentibus occurrunt. In his igitur omnibus etiam prima vigilia humida est & calida, sed minus calida, quam humida, sicut ver, quod plurimum habet humiditatis, cum soluto frigore aura calore diffunditur; at secunda calidior, quam sicca, sicut æstas, quod tum Sol proximè verticale nobis punctum feratur; tertia verò pars siccior, quam frigida, nam autumni propria est siccitas, humiditatem tum præterito æstu reprimente; quarta demum frigidior quàm humida, sicut hyĕs, quod tum Sol longissimè distet à verticali nobis loco. Prima igitur sectio vernalis est calida, humida, puerilis, sanguinea in Ariete, Tauro, Geminis: secunda æstiua, calida, & sicca iuuenilis, cholerica in Cancro, Leone, & Virgine: tertia autumnalis, frigida, & sicca melancholica, decrescens, Libram, Scorpium, Sagittariumque complectens: quarta hyemalis, frigida, humida, pituitosa, senilis continens Capricornum, Aquarium, Pisces. Hinc emanarunt quatuor cardines cæli apud Astronomos. Hinc quatuor orbis terræ regiones habitationi humanæ assignatæ, & quidem nominatissimæ: de quibus Ezechiel 22. cap. 7. Venit finis super quatuor plagas terræ: quamuis enim totum hoc quidquid id est, cui Mundi, cælique nomen indidimus, vnum sit, vnoque ambitu se, cunctaque complectatur, partibus tamen differt: vnde Sol oritur, Oriens nuncupatur, aut ortus; qua demergitur, Occidens, vel occasus; qua decurrit Meridies siue mare: ab aduersa parte Aquilo, Septentrio vocatur. Quemadmodum in Psalmi centesimi tertij explanatione Augustinus mysticè explicans id visum quod beato Petro rapto in extasim ostensum est, cum vidit cælum apertum, & vas quoddam velut linteum magnum quatuor initijs submitti de cælo in Act. 10.

terram, in quo erant omnia quadrupedia, & serpentia terræ, & volatilia cæli: hoc autem vas cum voce cœlo delapsa iubente Petrum animalia illa occidere, & manducare; ter hoc pacto submissum est, atque illi ostensum. Hanc inquam visionem in loco supradicto pertractans Aug. ait: Discus qui Quatuor lineis continebatur, Orbis terrarum erat in quatuor partibus. Has quatuor partes sæpe Scriptura commemorat, Orientem, Occidentem, Aquilonem, & Meridiem. Ideo quia totus Orbis terrarum per Euangelium vocabatur, quatuor Euangelia conscripta sunt: ter autem submissum
Matt. 28. vas de cælo; hoc significat, quia dictum est Apostolis: Ite, baptizate omnes gentes in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Proinde cum omnes ad iudicium homines congregandi significantur,
Cap. 24. apud Matthæum & Marcum dicitur Filius hominis congrega-
Cap. 13. turus Electos suos à quatuor ventis, id est, ab omni Mundi parte, quam habitant homines; quoniam quatuor ventis præcipuis totus
Ezech. 37 Mundus perflatur. Apollini deniq. dicata quadriga, quod quadripartito limite diei metiatur spacium. Inde & ipsis equis condigna nomina sunt imposita, id est, Erythræus, qui latinè dicitur rubens, quod à matutino lumine rubicundus exsurgat. Actæon dici potest lucidus, quod tertia hora instante lucidior fulgeat. Lampus lucens vel ardens dicitur, quod fit, dum ad vmbilicum diei contra Arcticum circulum conscenderit. Philogæus Græcè terram amans dicitur, quod hora nona procliuior vergens occasui pronus incumbat.

Sed & Apollinis soror Diana facies monstrat Quatuor, quod dispensationibus septenarijs sui luminis vices sempiterna lege variando disponat: porro primis septem diebus dimidiata semiorbẽ ostendit; secundis totum orbem complet, fitq; plenilunium; tertijs efficitur dimidiata; quartis fit coitus Lunæ cum Sole, quod vocatur interlunium. Facies prima, calida, humidáq; censetur, quia nascens Luna humorem assolet concitare; secunda, calida, & sicca, adolescente in ea iam luce de Solis aspectu; tertia, frigida & sicca, quasi plus ab ortu remota; quarta, frigida, & humida, deficiente iam

Digitized by Google

lumine. Prima rursum est sanguinis; secunda, bilis rubeæ; tertia bilis nigræ; quarta, pituitæ. ¶ Quatuor præterea sunt, quæ cuncta continent, Ens, Vnum, Verum, Bonum; si ita accipiantur, vt eorum negationes sint, Nihil, Diuisum, Falsum, Malum. Nam quæ sunt post Deum, habent causſam efficientem, exemplarem, & finalem: ab ipso enim, per ipsum, & ad ipsum omnia. Si igitur res consideramus, vt à Deo efficiente constituuntur, sic Entia dicuntur, quia eo efficiente esse participant; si, vt exemplari suo quam vocamus ideam, secundum quam illas condidit Deus, quadrant & respondent, Veræ dicuntur (vera enim imago Herculis dicitur, quæ Herculi ipso conformatur); si, vt ad eum, tanquam ad finem vltimum tendunt, Bonæ dicuntur: si verò vnaquæque res secundum se absolutè accipiatur, Vna cognominatur. Est autem hic ordo huius Quaternionis, vt primum vnumquodque sub Entis ratione concipiatur; quoniam prius efficit agens vnumquodque, quam illud in se sit aliquid; alioquin non, secundum totum quod est, esset ab agente. Succedit Enti vnum. Tertia est veritas, quia postquam est aliquid in se, videndum est an sit tale, quale est exemplar, ad quod fuit formatum; cui si reperitur simile, reliquum est, vt in illud, vtpote affine, atq; cognatum per bonitatem se conuertat. Hæc autem æquali esse ambitu manifestum est. Da aliquid esse, certè & vnum est: nam qui vnum non dicit, nihil dicit, vt ait Plato in Sophista; et qui vnum non intelligit, nihil intelligit, secundum Aristotelem: est enim illud quidquid est à se indiuisum, & ab alijs diuisum, quæ non sunt ipsum. Verum est etiam necessario: nam si homo est, vtiq; verus homo est: idemq. dictu id non esse verum aurum, & non esse aurum: nam cum dicis, verum aurum non est, hoc significas: videtur quidem aurum, & est aliquid auro simile; sed non est aurum: similiter etiam bonum est, quia quidquid est, quatenus est, bonum est. Docet hoc Deus Opt. Max. qui ostensurus Moysi cuncta creata, inquit: Faciam vt ante te transeat omnis bonitas mea. Quod deinde exponens, dicit: Posteriora mea videbis. Nam Dei poste- Exh. 33.

Digitized by Google

riora suffragante columna veritatis Athanasio Alexan. sunt creaturæ, & res, quas vidit, & exposuit, de quibus dictum est: Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona. Neque enim malum substantia vlla est, sed boni priuatio.

quæst. 13 R. Moyses Ægyptius perplexorum li. 1. c. 53.

Gen. 1.

Quatuor præcipuè sunt, propter quæ verè enunciare possumus stata esse fixa & immutabilia vniuersa, omnem ab eis ortum atque interitum excludentes, Diuina Mens, Angelicus intellectus, Materia, & Humanus intellectus. Diuinæ quidem menti actu insunt omnia ab æterno, eiq. semper super substantialiter inerunt. Angelicus item intellectus à suæ creationis initio, actu est omnia, semper omnia futurus. Materia, & Humanus intellectus à sua item creatione, quamquam non eodem modo, potestate sunt omnia i. omniũ potentia, eruntq. semper id quod sunt. i. vniuersorum potentiæ.

Lib. de intellect. c. 14.

Quaternus gradibus distincta est omnis cognitio, cum Quatuor sint prima, & præcipua Mundi entia cognitionis facultate prædita; Deus, Angelus, Homo, Irrationale animal. Diuinam cognitionem Bouillus Mentem dicit: Angelicam, intelligentiam vocat; Humanam, rationem; Animalem, sensum. Efficit igitur cognitionum numerus vnum quoddam corpus, cui trini sunt termini, videlicet Animalis, vt punctum; Humana, vt linea; & Angelica, vt planities. Eiusdem autem corporis arcana, propriaque dimensio, Diuina cognitio est. Sunt eodem modo in humana eruditione quatuor elementa: Mentis substantia, Mentis notio siue interna conceptio, Vox, Scriptura. Mentis quidem substantia igni, Diuinæq. cognitioni, & corporeæ plenitudini respondet. Mentis notio, Angelicæ cognitioni, aëri et superficiei comparatur. Vox, quæ prima sensibilis est, sensibili homini, aquæ, & lineæ adaptatur. Extrema verò Scriptura, animali rationis experti, terræ, ac puncto comparanda.

Prima Entia:	Animal,	Homo,	Angelus,	Deus,
Cognitiones:	Sensus,	Ratio,	Intellectus,	Mens,
Humanæ eruditiones:	Scriptura,	Vox,	Conceptus,	Mens.

Digitized by Google

Quatuor sunt prima rerum genera; Substantia, Quantitas, Qualitas, Locus: quorum numero comprehensa perma[illegible]et omnis rerum fluxio, & permutatio, quia in vnoquoque genere ge[illegible]næ & contrariæ permutationes contingunt. In substantia quidem [illegible]eratio & corruptio, qui sunt motus in puncto primi, & abiec[illegible]ssimi. In quantitate fiunt auctio & diminutio in quadam dualitate, & linea. In qualitate qui fiunt motus, peculiarium & contrariorum nominum penuria, generatim alterationis vocantur, suntq; vt trinitas, & superficies. In loco, quæ contingit permutatio, hoc vno nomine vocatur latio: & hæc fit in Quaternario, in corpore, & in profundo: hæc enim permutationum est præstantissima, tantumq. perfectis animalibus, præcipuè homini competit.

Quatuor pari analogiâ sunt ordines rerum naturalium, Subsistentia dico, Viuentia, Sensibilia, Rõnalia, quarũ singulis singula mutationũ genera tribuuntur, vt peculiaria, & propria. Subsistentibus substantiales motiones generatio, & corruptio; Viuentibus, vitales, quibus viuentia augescunt, aut minuuntur; Sensibilibus, contrariæ alterationes, quibus aut prospera, aut etiã aduersa valetudine variantur; Rationabilibus verò Latio (supremus motus) in potissima ambulationis, ac erectæ staturæ specie competere probatur.

Rerum genera:	*Substantia, Quantitas, Qualitas, Locus,*
Rerum gradus:	*Subsistentia, Viuentia, Sẽsibilia, Rõnalia.*
Mutationes:	*Generatio, Augmẽtatio, Alteratio, Ambulatio.*

Omnis scientia, & disciplina Quaternario vocum, dictionumve numero constat, Genere, Specie, Generis differentia, & Speciei proprietate. Genus enim, & Speciem vt præcipua, & substantialia, & recta in linea collocata desumunt; Differentiam verò & Proprietatem, vt eorum circumstantias, & laterales à natura inditas qualitates: sunt enim Differentia, & proprium, generis, & speciei qualitates, quas de genere, aut specie, quale rogantibus

Digitized by Google

respondere solemus, nempe interroganti quale sit animal? rationale, aut irrationale. Qualis verò homo? risibilis respondendum. Nihil infra genus humana disciplina meditatur: nihil quoq. infra speciem concipit. Inchoat omnis disciplina à genere; terminatur in specie: continet sese quadrato generis, speciei, differentiæ, & proprij, aut diuidens genus, aut finiens speciem, aut demonstrans speciei proprietatem. Eadem differentia, quæ diuidit genus, componit, finitq. speciem. Genus verò cum differentiæ quidditate speciei proprietatem eliciunt, eamq. demonstrant. Genus est maximum disciplinæ summum & præcipuum eius prædicatum. Species disciplinæ vltimum, minimum, & cunctorum subiectum, de qua & genus, & differentia, & proprium in disciplinis enunciantur. Itaq. repudiant omnes humanę disciplinæ tria hæc: Quod supra genus sit transcendens: Quod sub specie indiuiduum singulare & vnum numero: Quod denique & extra, & post proprium accidens.

Tres à disciplinis voces repudiatæ

Transcendens	*Metaphysicum:*
Indiuiduum	*ad mechanicas*
Accidens	*spectantia.*

Disciplinarum voces quatuor.

Genus,	*Diuisibile,*
Species,	*Diffinibilis,*
Differentia,	*Diuidens et diffiniẽs,*
Proprium,	*Demonstrabile.*

Vniuersa igitur humanæ scientiæ hoc quadrato constant.

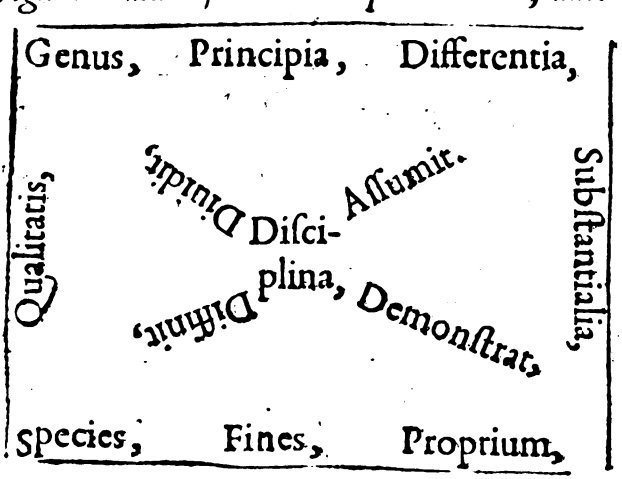

Digitized by Google

Ægyptiorum sapientiam Quaternione contineri testantur Iamblichus, Diodorus, Laërtius, Philo, Alexan. & Eusebius Cæsarien.

Mathematicæ in Quatuor secantur partes, quadriuium vocant nostri, Arythmetica de numeris disserit, id est, de quantitate discreta per se; Musica de proportione, i. de quantitate discreta ad aliquid; Geometria de spatio, i. de quantitate continua immobili; Astronomia de motu, i. de quantitate continua mobili. Est autem elementum Arythmeticæ, Vnitas; Musicæ, Vnisonus; Geometriæ, Punctum; Astrologiæ, Instans. Astrologia rursus circa Quatuor versatur, quæ sunt infra lunarem orbem, elementa scilicet mineralia, seu metallica, quæ item vegetantur, & quæ sentiunt.

Musicas etiã symphoniarum rationes implet Quaternio, Diatessaron, Diapente, Diapason, ex quibus cõcentus fit absolutissimus: nam Diatessaron proportionem habet super tertiã; Diapente, sesquialteram; Diapason, duplam: numerus quidem sesquitertius dicitur qui constat ex toto aliquo numero, & ex tertia illius parte, sicut se habent quatuor ad tria: nã & ipsum totum nempe 3. comprehendit & tertiam eius partem, nempe vnum. Sesquialter verò appellatur quando numerus continet numerum, & illius dimidium, vt tria se habent ad duo: constat quippe ex duobus & ex eius dimidio, nempe ex vno. Duplus autem nuncupatur qui est æqualis duobus numeris, vt duo se habent ad vnum, & quattuor ad duo: nam bis ipsum continent. In his tota viget harmonia. Sed & præter istas, continet Quaternarius alias etiam consonantiæ species, vt triplam in tribus ad vnum; quadruplam, in quatuor ad vnum, ex quibus efficitur Diapason & diapente, quam vocant duodecimam; & Dis diapason, id est, quindecimam. Continet & Tonum si quatuor, tria, & vnum, quæ reddunt octo, sumantur; & iterum quatuor, tria, & duo, quæ faciunt nouem, à quo numero ad octo est proportio sesquioctaua, Tonum conficiẽs: in Quaternario igitur continetur omnis harmoniæ ratio: quapropter Antiqui eum Pana vocabant.

1 2
3 3
4 4
8 9
Tonus

Quatuor tandem erga nos sunt Dei appellationes

Dei, Hominis, Patris, Magistri.

Nomen quippe Dei competit illi cum primis vt omnium auctori: vox enim ipsa Diuinæ appellationis, id est, ipsum Dei nomen peculiarem quãdam inspectionem habet ad creaturas, quæ ab ipsa vnius veri Dei substantia, non necessariam, sed spontaneam originem acceperunt. Exemplum huius rei in promptu est à sacra pagina: quoniã Moyses, qui Diuino spiritu afflatus, prius ipsam Mundi creationem, & vniuersarum originem supra humanum sensum descripsit, Dei appellatione vsus est, totius mundanæ creationis seriem, incipiens his verbis: In principio creauit Deus cælum & terram. Sequens Domini appellatio adest ipsi, quippe vt super omnia, & semper, & in omnibus dominanti, & moderanti, & possessori populi à se dilecti, & latarum à se legum iure viuentis. Quare Octauianũ Augustum à Sybilla edoctum, quod quidam nasciturus esset in terris se maior, reueritum fuisse ferunt, ac penitus respuisse Domini appellationem, qua Romani illum vulgò honorandum, censendumque decreuerunt; & loco eius appellationis, se quidem patrem patriæ dici, & nominari voluisse. Tertia appellatio Pater est, ob eam causſam, quia vt ait Merc. omnia gignit. Patris enim officium est generare; quare Plato in Timeo supremum Deum omnium patrem & opificem appellat, angelorum scilicet, & hominum patrem, vt vocat Homerus; brutorum autem & animâ carentium opificẽ: dicitur quoq. Pater Mentis: etenim cum Deus sit vita, & lumen, ex se parit Verbum, tanquam lumen de lumine, Mentem, scilicet, totius Mundi effectricem: adhuc etiam paternum nomen dandum illi est vt Zeloti, & vt naturali bonitatis amore humanum saluari genus cupienti, & ad suorum bonorum participationem, & hæreditatem benignè inuitanti. Magistri deniq; nomen ponendum est illi vt illustratori nostrarum mentium, & vt largitione suæ lucis, ac gratuito dono eminentis scientiæ suæ nos erudienti, & à malis ad bonum conuertenti. Has inquam appellationes inhibuit in

Ad Tatiũ cap. 2.

Euan-

Digitized by Google

Euangelio Deus ab hominibus vsurpari & præsumi, cũ apud Matthæum cap. 6. nos edocens orare: Sic (inquit) orabitis. Pater noster, qui es in cælis. Et cap. 23. Patrem nolite vobis vocare super terram: vnus est. n. Pater vester in cælis, & ne vocemini Magistri: vnus est enim Magister vester Christus. Et rursum apud Euangelium Ioannis: Vos vocatis me Magister, & Domine, & bene dicitis, sum etenim. Quatuor his sacris nominibus non ab re distinguitur erga nos Deus. Nec plura inuenimus, saltẽ erga nos, nomina illius, præter ea, quæ ab his quatuor elementis Substantia, Lege, Regeneratione, & Lumine conflamus: quæ redegimus in sequentem figuram. cap. 23.

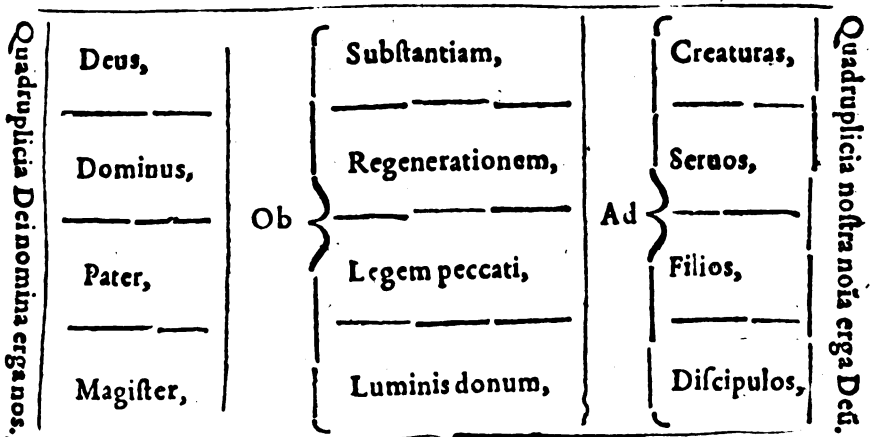

Cæterũ quã sanctus, quãq. admirabilis sit Quaternarius, hinc colligitur, q̃ vniuersæ gentes proferre solent quatuor literis substantiã illã sine principio, sine fine, simplicẽ, sine vlla admixtione, inuisibilẽ, incorporeã, ineffabilem, inæstimabilẽ, incomprehensibilẽ, in qua nihil adiunctum, nihil est creatum; cuius nomẽ, cũ vna sit, non quærendũ q̃ illic tamen opus sit vocabulis, vbi proprijs appellationum insignibus multitudo fuerit dirimenda: nam interrogatus Attalus, quod nomen haberet Deus, legitur respondisse, nullum nomen ei propriè conuenire posse: omnia enim nomina ex quadam singularitate rationis, per quam discretio fit vnius ab alio, imposita esse; vbi verò oĩa sunt vnum, nullum nomen proprium esse posse. Hanc igitur substantiam Latini vocant Esse, Hebræi אהיה EHIE, id est, qui fui, sum, & ero:

licet nostri aliter interpretentur. Deus enim erat semper, & est, & erit; imo semper est: quandoquidem fuisse & fore, temporis, cui nos subiacemus, articuli sunt, & huius fluxæ naturæ momenta; ille autē semper est: vniuersum enim quod est, in se complectitur, nec principiū habens, neq. finem: non enim Diuinarum rerum, atq. humanarum idem iudicium: nam cum in motu & fluxu sint ista, eiusmodi etiam earum tempus esse liquet, cuius pars altera præterijt, futura altera est: nam præsens illius nullo modo comprehendi potest, quod, antequam cognitione perceptum sit, auolet ac dilabatur. At rerum Diuinarum alia censetur ratio, quæ cum careant omni motu, profectò seculum quoq. ipsarum & firmum & constans esse necesse est. Quare primum
Exh. 3. Dei pronunciatum erit ESSE. Hoc sanè modo seipsum nominat, cū in Monte Synai oraculum edit Moysi: Ego sum qui sum, vt discant differentiam interesse, & non esse; & nullum nomen de me dici propriè, cui soli cōpetit Esse. Non dicitur autem DEVS propriè Ens, sed Esse. Diuersum est enim Esse, & id quod est, quod ipsum esse nondū sit. At verò quod est, accepta essendi forma est, atq; cōsistit Quod est, participare potest aliquo, sed ipsum Esse, nullo modo aliquo participat: fit enim participatio cū aliquid iam est: est autem aliquid cum Esse susceperit. Id quod est, habet aliquid mixtum; ipsum verò Esse nihil aliud, præter se, admixtū habet. Diuersum est autē, esse aliquid, & esse aliquid in eo quod est: illic enim accidens, hic substantia significatur. Omne quod est, participat eo quod est esse, vt sit, & alio participat, vt aliquid sit. Ac per hoc id quod est, participat eo quod est esse, vt sit. Præterea cum nominum alia sint concreta vt calidum, homo; abstracta alia, vt caliditas, humanitas, hæc illorum vis est ac diuersitas, vt quod dicitur abstractum, id notet quod à se tale est, non ab alio; at concretum, quod non à se, sed alterius beneficio tale est. Cum igitur ens concreti speciem habeat: idem enim dictu ens, & id quod est, huius abstractum erit hæc dictio Esse, vt ens dicatur quod ipsum esse participat; quemadmodum calidum caliditate calidū est, homo humanitate homo. Quoniam verò nihil seipsum participat,

Digitized by Google

neque eadem conditio eidem rei, & à se, & alterius participatione inesse potest, sequitur vt quod dicitur abstractum à concreto denominari non possit. Quare non dicitur congruè calor est calidus, humanitas homo est, esse est ens: non quia calor frigidus sit, sed quia quod calidum est, caliditate calidum est; quod homo est, humanitate homo est; & quodcumq. est, huius participatione est. Quædam ergo negamus rei cuipiam inesse, aut quia illa non habeat, vt calidum nõ est frigidum: aut quia excellentiori nota, & perfectiori ratione contineat, quam nos habere eam ex tali locutione significamus, vt cum negamus caliditatẽ esse calidã, non quia frigida sit, sed quoniam non solum ideo non est frigida, quia est calida, quod idem est dicere, quia habet caliditatem, sed quia caliditas ipsa est. Secundum hanc ergo loquendi rationem, entis appellationem non dabimus Deó, cum sit concretũ, significans id quod ab alio esse participat: sed Esse dabimus illi qui est ipsum Esse. A Romanis dictus est AIVS, eo quod aiebat, & loquebatur. Namq. olim Romæ audita vox est silẽtio noctis clarior humana voce, quæ iuberet Magistratibus nunciare, & Gallos venire, ac vt prouiderent ne ROMA caperetur à Gallis, vt narrant Arnobius libro primo contra Gentes, & Cicero libro secundo de Natura Deorum. A Persis dicitur SYRE. A Magorum disciplina vocatur ORSI, vnde Oromasis. Assyrij, quem summum habent Deum, ac maximum venerantur, ADAD verbo gentium illarum proprio nuncupant: significat autẽ non aliud ferè, quam VNVM, de quo Macrobius in Saturnalibus: Ne sermo, inquit, per singulorũ nomina Deorum vagetur, accipe quid Assyrij de Solis opinentur potẽtia. Deo. n. quem summè maximum venerantur, ADAD nomen indiderunt, quod VNVS interpretatur: hunc vt potentissimum adorant Deum. Sic ille. Gothi suũ maiorem Deum vocant ODEN, id est, fortiorem: potentissimum autẽ Numen THOR appellarunt, vt habet Olaus Magnus de Gentibus septentrionalibus lib. 3. cap. 3. & 4. Vpsalensis Deorum Satrapa, FROE nuncupabatur. Macedonum Sacerdotes, vt scribunt

Cic. de Diuinat. lib. 2.

Digitized by Google

Neanthes Cyzicenus, & Clemens Alexan. in precibus inuocant BEDY, *vt sit eis propitius, & filijs. Mahometistæ vocant* ABDI. *Apud antiquos Hetruscos seu Tyrrhenos dictus est* ESAR, *tametsi quidam cum diphtongo scribant, vt Æsychius, & Annius: quibus suffragari videtur quod apud Ioannem Laurentium Ananiam scriptum legimus de nomine Cæsaris Augusti inciso illius statuæ, à quo fulgur è cælo decidens cum C primam litteram abstulisset, relictâ hac voce, æsar, eum intra centum dies ex hac vita migrandum, atque in Deorum albo referendum significarunt Aruspices. Germani sua lingua pronuntiant* GOTT. *Belgæ* GODT. *Peones ac Tartari* ITGA. *Sarmatæ* BOVH, *&* ISTV. *Bohemi* BVVH. *Sclaui auctore Nic. de Cusa* BOEG, *seu* BOOG, *à bonitate. Ab Italis appellatur* IDIO; *Ab Hispanis,* DIOS; *A Gallis,* DIEV. *de quo Io. Goropius Gallicorum lib. 3.* DIVS, *inquit, Gallicum est, & idcirco Sabinum vocabulum non aliud notans, quã Deum. Huius vocis ea est notio, vt ipsa æternitas intelligatur ex Di articulo & euu, quo æternitas notatur. Vnde hactenus Galli* DIEV *pronunciant, longè correctius, quam vel ipsi sciant, vel quisquam hactenus annotarit. Ex Di-euu namque* DIEV *vetustissimi dixerunt, vt æternum Dei esse, quod extra diuinam naturam intelligi nequit, significaretur. Hæc ille. Apud Arabes, Saracenos & Turcas dicitur* ALLA. *Chaldæa, & Indicâ lingua vocatur* ESGI ABIR, *id est, creator vniuersi. Populi quidam noui Orbis appellant* ZIMI. *Apud Ægyptios nomen summi Iouis est* AMVN, *quod nos corrupto vocabulo dicimus Ammonem: quæ sanè voce Manethos Sebennita occultum, & occultationem significari dijudicat. Hecataeus autem Abderita hoc verbo inuicem vti Ægyptios asserit, cum alter alterum vocat: esse enim vocem inuocatiuam; & cum principem Deum eundem cum Vnitate putent, vtpote obscurum & absconditum, ab ijs vocari* AMVN, *dicentibus vt prodat seſe, ac conſpiciendum præbeat. Opifex intellectus,*

Io. Laurentius Anamias de natura dæmonum. lib. 1. Excitat. lib. 1. In principio erat.

Hispanic. li. 4.

Plutar. li. de Itide & Oſeade. Plato in phædro.

Digitized by Google

ait Iamblichus, qui & veritatis est dominus atque sapientia, quatenus in generationem progrediens, occultam latentium rationum potentiam traducit in lucem, AMVN ægyptiaca lingua vocatur. Hæc ille lib. mysteriorum. Græci suis litteris ΘΕΟΣ enunciant, quod hinc cæpissent homines Deum agnoscere, cum vidissent stellas tantam concinnitatem efficere, ac dies noctesque æstate, vel hyeme suos seruare statos ortus atq; obitus, indeque terram animantia fructusque proferre: itaq; pro patre Cælum, pro matre Terram acceperunt; Patrem illũ, quod aquam instar seminis effunderet; Matrem hanc, quod conciperet & pareret. Cumq. viderent stellas perpetuò moueri, & in caussa nobis esse, vt Solem, & Lunam contemplaremur, Deorum his nomen feceruni, à cursu dictum: quod his verbis astruit diuinus Plato. Videtur mihi Græcorum prisci Deos putasse solos eos, quos etiam his temporibus arbitrantur barbarorum plurimi, Solem, Lunam, Stellas, Cælũ; quæ omnia cum perpetuo in cursu esse conspicerent, ab hac currendi natura, lingua sua ΘΕΟΥΣ nominasse: sic Plato. At nos censemus ΘΕΟΥΣ à currendo quidem dici posse, sed illud currere non esse intelligendum de motu locali, transitus videlicet de aliquo, in alium locum; sed de Dei prouidentia & efficaci operatione ad omnia perueniendi. Alij ΘΕΟΣ nomen dictum volunt, quod eis nihil desit: vel ἀπὸ τοῦ θεῶ quod est video, speculor, aut ἀπὸ τοῦ δέομαι id est, timeo, vnde quidam Poetarum.

Primus in orbe Deos fecit timor. Petronius

Vtrumq. D. Ambrosius probat his verbis. Deus dicitur quod omnia spectet, & timeatur à cunctis. Athanasius lib. definitionem. Dicitur, inquit, Deus ἀπὸ τῦ θεωρεῖν τὰ πάντα, id est, ab eo quod contemplatur omnia. Illud etiam addi potest, vt Græca lingua à Chaldæa capit denominationem, sic à Teu, quod bonum significat, nomen istud etymon accepisse, sicut & latinè DEVS à ΘΕΟΣ deriuatur. Ægyptij. n. TEVT vocant, quem liquet esse Mercurium, qui præfuit Ægypto, de quo sic in Phædone loquitur Plato: Audiui equidem circa Naucratim Ægypti, priscorum quen-

Nic. Cus. excit. lib. 1 in principio. Clemens Alexand. strom. 1. Euſ. de præp. Euangel. 11. cap. 4.

Digitized by Google

dam fuisse Deorum, cui dicata sit auis quam IBIM vocant; Dæmoni autem ipsi nomen TEVT: hunc primum ferunt numerum & numerorum computationem inuenisse, geometriamq. & astronomiam, ac litteras. Idem affirmat apud Ciceronem Cotta, licet Eusebius Cæsarien. primo de præparatione Euangelica contendat hunc appellari Toit, ac primum anni mensem dici Teut, siue Thoth, qui incipit sexto Kalend. Septembris. Nos item IESV à Patre accepimus, quod admiratus Dionysius Areopagita, cuncta Theologiæ mysteria in diuinis nominibus exquisiuit. Est autem IESV non Græci sermonis vocabulũ, sed Hebræi. Moyses enim longè per Dei Spiritum præuidens, qui sibi præpararetur successor, & prænoscens quod is qui post se regnum susciperet, maioris sacramenti minister existeret, Iesum cognominauit eum, qui prius Auses parentum fuerat appellatione vocitatus, sciens quod in huius vocabuli sacramento, cuiusdam maioris gloriæ rex, quam mortalis natura recipit, poneretur: apud nos enim IESV interpretatur Saluator. Glo. in cap. decet, de Immunit. Eccles. libro 6. Scribitur autem Hebraicè hisce quatuor litteris יְשׁוּעַ (sumpta ו V au, pro consonante) à verbo יָשַׁע Iasciach, quod significat saluare. Cæterum Iudæi nostrates, odio in Christum concepto, quem Messiam esse inficiantur, detracta ע postrema littera, tribus dumtaxat primis litteris scriptitant nomen IESV, hoc modo יְשׁ, quæ secundum notas quas רָאשֵׁי תֵבוֹת id est, capita dictionis vocant, significant יִמַּח שְׁמוֹ וְזִכְרוֹ i. deleatur nomen eius, & memoria eius: hoc inquam nomine suam ipsorum perfidiam demonstrantes. Græci suis characteribus hunc in modum scribunt ΙΗΣΟΥΣ ex quo factum est, vt multi nomen istud cum aspiratione scripserint, rati litteram hanc H, esse aspirationem, cum sit Η & græca vocalis, quæ semper est, e, productum tam apud nos, quam apud Græcos: eam enim sic scribunt Græci H, n similem prorsus nostræ longiusculæ aspirationi. Eos autem arguens Origenes, qui nomen hoc sanctum tribus litteris cum aspiratione, aut etiam quinque scribendum putant, lib. contra Celsum.

Beda.

Matth. 1. Luc. 1. 1. Io. Chrysosto. in Matth. hom. 2. Euseb. histo Eccl. lib. 1. cap. 1.

proteſtatur quibuſdam nominibus ſacris mirificam ineſſe virtutem, quæ mutatis ipſis nominibus non ineſſet, ideoq; illa non eſſe mutanda. Neque enim vllus Hebræus cabaliſta ire poteſt inficias, quod nomen IESV, ſi ſcribatur, & ſecundum modum & principia cabalæ interpretetur, hoc totum præcisè, & nihil aliud ſignificat, id eſt, Deum, Dei Filium, Patriſque ſapientiam per tertiam Diuinitatis perſonam, quæ eſt ardentiſſimus amoris ignis naturæ humanæ in vnitate ſuppoſiti vnitum. Vnde vas electionis Paulus ad Philipp. ſcribens, dicit datum eſſe IESV nomen, quod eſt ſuper omne nomen, vt in nomine IESV omne genu flectatur cæleſtium, terreſtrium, & infernorum. Et in actibus Apoſtolicis de IESV legimus dictum, non eſſe aliud nomen ſub cælo, in quo oporteat omnes homines ſaluos fieri. Hoc eſt, inquam, illud ſalutare gentibus nomen quod protoplaſto fuerat ab Angelo repromiſſum ad humani generis reſtaurationẽ. Conditor enim noſter à primis illis hominibus offenſus, maledicta ſuper ſingulos, prout criminis quantitas exigebat, effudit: & quamuis iratus, mox tamen myſterium noſtræ ſalutis, vt bonus Paſtor, oſtendit. Neque enim æquum fuerat alio tempore de ſalutis noſtræ remedio cogitare, niſi eo quo mors inuenta fuiſſet. Nõ enim tunc primò Dominus ac Saluator noſter promiſſus fuit, quando clamabat Eſayas: Ecce virgo concipiet in vtero, & pariet Filium: nam hoc erat pene iam ſero, & tam multa millia Patriarcharum, ſine ſpe mortua videbantur: quibus vtique vita eſſe non potuit, ſi Dominum non ſperauerunt eſſe venturum, dicente Paulo: Spe ſalui facti ſumus. Et qualis ſpes eſſe potuit, ſi non fuit repromiſſa? Fuit autem repromiſſa. Quo tempore. n. ſupplicia merebamur, argumentum ſalutis oſtendit; vt intelligere poſſemus, quantum poſſet præſtare non læſus, qui tantum donaret iratus. In primo igitur homine vt loquebatur ſtatim iudiciarium ſpopondit auxilium, ſtatim ignotum ipſis Angelis publicauit ſacramentum, & terreno Adæ ADAM promiſit è cælo. Ex quo colligi poteſt ante legẽ eadem fide patres ſeruãdos, qua & nos modo: illi venturũ,

Cap. 2.

Act. 4.

De Hieronym. ad Cteſiphontem.

Cap. 7.

Rom. 8.

Gregor. in Ezechielem hom. 16. nos Christum venisse credimus : quam vnam fidem designabat vna mensura omnium thalamorum templi Ezechiel. capit. 40. Verum enimuero licet à principio peccati, de remedio salutis Dominus excogitasset, distulit tamen aduentum salutare, ac redemptionẽ nostram vsq; ad septuagesimam septimam generationem, quo Lamech solueretur impietas. Cyprianus. n. sermone de Spiritu sancto: Ipse (inquit) Dominus IESV ab Adam secundum generationes, quas Lucas commemorat, septuagesimus septimus inuenitur, vt vltionem in Lamech septuagies septies promulgatam veniens terminaret. Sic etiam solui potest. Nouum quiddam atque mirabile futurum erat, quod multis testibus prius erat promittendum ac firmandum, & ideo per multam seriem temporum prædicendum. Nam si subitum atque omnibus incognitum euenisset, nullus fidem tantæ rei habuisset, cum etiam post tot reuelationes, tot signa, tot prædictiones, & tantam temporis moram, pauci admodum inuenti sint, qui Christo venienti fidem præbuerint. Porro si ante datam legem Dominus saluare mundum venisset, aliquis dicere posset, quia superuacaneus esset eius aduentus, cum aliqua præcepta dare potuisset, quæ salutem contulissent. Voluit ergo Dominus nos cuncta prius experiri, quo probatum esset, homines nullâ alia via saluos fieri posse, nisi per eum; & eius tantum gratiæ vniuersa adscriberentur. Supereſt tandem vt examinemus & illud apud Hebræos celeberrimum Dei nomen. Habet vtique Hebraica lingua diuersa enunciata, quibus diuinam solet inuocare potentiam; non quidem vt Dei natura significetur, quæ quia vnica est, atque simplex, si foret nominanda, vnicum nomen esset illi imponendum; sed vt multa, variaque à Deo profluentia significentur. Quare Mercurius scripsit in Pymandro, Deum habere omnia nomina, quoniam vnus est Pater, & nullum habere, quia Pater est omnium, atque super omnia. Proprium verò Dei nomen bis quatuor litteris scribitur יהוה totidem mysterijs personalibus distin-

Cap. 3.

Vide Nicephorum Call. hist. Eccl. lib. 2. cap. 3.

Digitized by Google

distinctis, quarum י Iod, quæ prima est, Principium interpretatur, eo quod cæterarum omnium principium sit: cumq. ab ea vna quæq. omnes scripturæ originem habeant, ipsaque à nulla sumat originem, scite Patrem in diuinis insinuat, qui cum à nullo sumat originem, aliæq. personæ ab eo emanent, principium sine principio dicitur. Secunda ה He, quæ esse vel viuere significat, Filium in diuinis aptissimè innuit, per quem vniuersa quæ facta sunt, esse cœperunt, & quidquid factum est, in ipso vita erat. Tertia autem ו Vau, quæ copulatiuam dictionem, ET, denotat, Spiritum sanctum optimè exprimit, qui cum sit amor Patris & Filij, quo se vicissim amant, rectè copula, id est, nexus vtriusque nuncupatur: potest etiam interpretari Ipse, seu Virtus; quia spiritus spirat omnem virtutem in omnia, testãte Psalmographo quia Verbo Domini cæli firmati sunt, & spiritu oris eius omnis virtus illorum est. Quarta & vltima est ה He, significans humanitatem Christi iunctam Verbo, quæ littera duplicata, duas naturas in vna persona iunctas esse designat, ac ipsum Dei nomen ita ex Quaternario constituit, vt à ternario, quo semper gaudet, minimè discedat. Porro hoc altissimum nomen à Deo datum non proferebatur, neque pronunciabatur, neque dicebatur, nisi in sanctuario à Sacerdotibus Domini sanctificatis, & solum in benedictione Sacerdotum, & tunc etiam à Sacerdote magno, & nisi in die ieiunij glorioſæ sanctificationis: & vbi in illorum Biblijs hoc glorioſum nomen conspicitur, ibi Rabini pronunciant Adonai, tametsi, suffragante auctoritate Petri Bruti Episcopi Catharen. pronuntiare deberent Adon: est.n. אדון Adon nomen absolutũ, sicut & יהוה Iehouah, & horum quodlibet Dominũ significat. Adonai autẽ est nomen compoſitum cum alio prònomine, quod à Grammaticis Hebræis affixum dicitur, nec Dominum, sed Dominos meos significat, si tamen non asserimus cum Hebræis litteram Iod in nomine אדוני Adonai, non affixum; sed substantialem ipsius nominis litteram esse. Huius autem nominis ADON expreſsionem Theodoretus esse dicit apud Samaritanos IAVE.

Ioan. 1.

Psal. 32.

In victoria contra Iudæos. capit. 2.

quæst. 15. in Exod.

Digitized by Google

Quidam IOVA pronunciant, vnde & Iouis nomen volunt esse deriuatum, quos iure & merito emunctæ naris viri rident. D. Hieronymus in expositione octaui Psalmi hoc ipsum explicat per verbum IAHO, quod apud nos dicitur Dominus. A Græcis dictum est Tetragrammaton, quo significant esse nomen ineffabile, tum quod nulla exprimi valeat voce articulata, tum quod per intellectum sit inconceptibile, nec vlli creaturæ vnquam communicabile factum, cum solam omnipotentis Dei substantiam absque mixtura, nec secundum aliquam particularem virtutem vel proprietates extrinsecas, sed secundum omnipotentiam Deum demonstret. Astipulatur Rabbi Moyses Ægyptius dicens omnia nomina proLib. directionis perplexorum. uenire ab operibus diuinis, præter Tetragrammaton, quod est appropriatum altissimo Creatori, vtpote significans & ostendens Creatoris substantiam, atq; eius quidditatem, ostensione, & significatione perfecta, ac manifesta, in qua non est æquiuocatio, neq; mixtura, Petrus Catharinus lib. 2. cap. 10. contra Iudæos. id est, nihil est quod commune sit Deo & creaturæ in hoc nomine: reliqua autem ipsius glorioſa nomina significant æquiuoce, & cum mixtura, eo quod sunt ab operibus similibus ijs, quæ sunt in nobis deriuata. De hoc admirabili nomine sic scribit diserti ſſimus Iudæorum Philo Alexandrinus libro de vita Mosis: Cidaris pro diademate imponitur capiti Sacerdotis, cui præfigitur aurea lamina insignita quatuor litteris, per quas Entis nomen aiunt indicari. Et infra: Erat, inquit, lamina aurea quatuor inscripta litteris nominis illius, quod solis aures ac linguam sapientia purgatis fas est audire nominareque in sacris, præterea nemini, id Theologi esse dicunt Tetragrammatõ, quod fortasse significet primos numeros, vnum, duo, tria, quatuor. Hæc Philo. Cæterum Ludouicus Fidelis lib. de Militia Christi asserit nomen Tetragrammaton cõtinere ineffabile diuinitatis pariter & humanitatis Christi redemptoris nostri mysterium, ideoq; & ineffabile dici, ac Sacerdotum capiti inde poni solitum id nominis, vt Christi nomen precioſum Sacerdotes potiſſimum coram Gentibus ac Regibus intrepidè portent. Legimus in-

li. 2. c. 9.

terrogatum Angelum, quod sibi nomen esset, respondisse: Cur sic quæris de nomine meo, quod est secretum? sic enim Iudæi exponunt de nomine Iehoua, quod non fuerat publicandum. De hoc ineffabili nomine hunc in modum scribit Merc. Trismegistus apud Lactantium Firm. Caussa autem huius caussæ, est Diuini boni voluntas, cuius nomen non potest humano ore effari. Est. n. o fili secretus quidam sermo sapientię sanctus de solo Domino omnium præsciente omnia Deo, quem dicere supra hominem est. Hoc neque cacodæmon tacere potuit: nam Apollo Delphicus, interroganti cuidã quisnam esset? respondit de Deo: cuius nomen verbo capi non potest. His accedit quod Areopagitæ inter cætera Deorum altaria, aram etiam habebant ita inscriptam IGNOTO DEO. Quod vas electionis Paulus tãquam fœlicem concionandi occasionem arripiens, verum Deum adduxit in medium. At neque Philosophos hoc Tetragrammaton latuisse visum est, vt sunt non pauca mysteria ad Ethnicos etiam delata. Nam Pythagorici, quod nos cum Græcis dicimus Tetragrammaton, ipsi, iuxta suæ disciplinæ morem, Tetractyn vocant, quam omnibus Dijs, ac Deorum virtutibus præferũt; & perpetuæ naturæ fontem esse in animos nostros manãtem describunt. Attestatur hoc quod aureum Pythagoræ carmen appellant, in quo, iuramenti loco, Tetractys assumitur, tanquam summum quo fides innitatur: vtque sacrum à prophano segregaret, optimâ ratione nomen sanctum per Ypsilon, quod apud Atticos notat Quaternarium per centenarium ductum, scripsit; cum tamen Actis vulgò per Iota scribi consueuerit. Ac vt diuinam essentiam maximè demonstraret, Tetractyn hoc loco egregiè in genere masculino protulit, quo quidem more Latini quoque veteres Cupidinem, aut Venerem masculinè pronunciarunt, cum alias instrumentalem Quaternitudinis numerum ipsam Tetractyn genere fœminino eloquantur. Porro si Ioann. Picum Mirandulanum sequi voluerimus, Quatuor sunt quæ Deus Opt. Max. habet à se, non in respectu ad caussam, quam non habet prorsus: ipse. n. omnium caussa à nullo est:

Gen. 32. Iudic. 13.

D. Hier. in ps. 8.

Lactan. Fir. diu. inst. lib. 7 ca. 7.

De Atheniensium ara lege Oecumenium. Act. 17. D. Hier. in ca. 26. Ezech. Gregor. Naz. lib. de Pentecoste. Io. Picus li de Ente & vno cap. 7.

sunt autem hæc Esse, Vnum, Verum, Bonum. Chaldæi quidem Vnius nomine Deum vocitarunt, vt per hoc significarent non esse plures Deos, sed vnum, atque ita vnum, vt neque ex pluribus sit compositus, neque vlla ratione diuiduus. Hanc nomenclationem Ægyptij retinuerunt; & Platonici aptè Deo conuenire multis modis exposuerunt; neque Mundi nomen Deo tribuere voluerunt, quia Mundus significat ornamentum ex pluribus compositum; Deus autem est vnitas simplicissima expers omnis coagmentationis, quoniam si ex pluribus esset compositus Deus, & minimè simplex, ex aliquo constet oportet, quod habeat rationem materiæ, ac potestatis, & ex aliquo, quod sit veluti forma & actus. Verum si Deus sit huiusmodi, non omni ex parte erit perfectissimus, neque summam vndique habebit perfectionem, cum in eo pars, quæ formæ, & actus obtinet proportionem, alteri, quæ est tanquam materia, & potestas, plurimum dignitate præstet; neque præterea erit agens primum, quia non se toto efficit quicquid molitur, sed altera parte, quæ forma & actus existit, quæque omnem vim præstat composito ad agendum. Deus igitur est vnitas maximè simplex. Quod verò essentiæ nomen Deo competat, satis aperte à nobis alibi demonstratum. Approbantur hæc etiam auctoritate D. Hier. cuius hæc sunt verba Epistola quarta, quæ est ad Damasum. Vna, inquit, est Dei sola natura, quæ Vera est: ad id enim quod Subsistit non habet aliunde, sed suum est. Deinde subdit: Deus solus qui æternus est, hoc est, qui non habet exordium, Essentiæ verè nomen tenet, &c. Quomodo autem hæc se inuicem consequantur, considerandum est. Primò quidem Deum sic concipimus, vt sit vniuersitas omnis actus; & plenitudo ipsius Esse, quam intelligentiam ita subsequitur vt sit Vnus, vt nec oppositum concipi possit, & statim verissimum est: quid enim habet quod appareat esse, & non sit, qui est ipsum esse? Consequens certè vt sit & ipsa Veritas, sed & ipsa Bonitas. Nam boni tres conditiones, vt scribit Plato in Philebo, vt sit per-

Digitized by Google

fectum, sufficiens, expetendum. Erit autem hoc, quod tale concipimus, perfectum, quia illi nihil deerit, qui est omnia. Erit sufficiens, quia possidentibus illud, nihil deerit, in quo inuenient omnia. Erit expetendum, quia ab illo, & in illo sunt vniuersa, quæ expeti possunt aliqua ratione. Vnde cum ab incredula Iudæorum turba, secundum carnis aspectum Christus diceretur Magister bonus. Quid me, inquit, interrogas de bono, qui me cælorum Dominum esse non credis? Nemo bonus nisi solus Deus, qui homines facit implere quod boni sint. Deus ergo plenissima Entitas, indiuidua Vnitas, solidissima Veritas, beatissima Bonitas. Atque hæc esse potuit Tetractys, quam Pythagoras vocabat principium semper fluentis naturæ. Principium enim hæc, quæ Vnus sunt, Deus omnium est. Iuramus item per ea quæ sancta, quæ firma, quæ diuina sunt. Sed quid illis aut firmius, aut sanctius, aut diuinius? Neque hic possum inuoluere silentio auctoritatem Isidori asserentis in Deo substantialiter Quatuor considerari, nimirum, Bonitatem, Incorruptionem, Immortalitatem, & Incommutabilitatem. Summum bonum, inquit ille, Deus est, quia incommutabilis est, & corrumpi non potest: Creatura verò bonum, sed non summum est, quia mutabilis est, & dum sit quidem bonum, non tamen esse potest summum. Quid est Dei immortalitas, nisi eius incommutabilitas? Nam, & Angeli, & Animæ immortales sunt, sed immutabiles haud quaquam sunt. Ideo solus Deus dicitur immortalis, quia solus incommutabilis est: quandoquidem anima morti subditur, dum deserente Deo, de bono in malum mutatur. Sic & Angelus est mutatus, dum derelicto Deo est lapsus. Quod materiam habet vnde existat, mutabile est, quia de informi transit ad formam. Quod verò non est materiei subditum, immutabile est, sicut Deus vtique est. Quatuor igitur sunt in Deo substantialiter,

Matth. 19. Mar. 10.

De summo bono lib. 1. c. 2.

Bonitas, Incorruptio, Immortalitas, Incommutabilitas.

Digitized by Google

Quibus fortè Pythagoras instructus, ad hunc modum iurare solitus erat: quemadmodum in aureis eius, ut vocantur, carminibus scriptum est.

Philoaus In Aureis carminibus.

Ναὶ μὰ τὸν ἁμετέρα ψυχᾷ παραδόντα τετρακτύν.
Παγὰν ἀενάου φύσεως, &c. Quæ verba sic verti possunt.
Testor eum, numeri nobis arcana Quaterni
Qui tribuit, rerum caussæ fontisque perennis.

Adsunt tamen qui Iusiurandum Pythagoricum referant ad figuram Crucis, de qua Dauid dicit in Psalmo Quarto: Signatum est super nos lumen vultus tui Domine: quia sicut nummus imaginem gerit Imperatoris; ita & Fideles signo cælestis Principis imprimuntur ac muniuntur. Hoc verò munimine Diabolus multiformis expellitur, & fraudulenta machinatione non praualet superare tentatum, quem habuit primi hominis suasione captiuum. Crux est enim humilium inuictum tutamen, superborum deiectio, victoria Christi, perditio diaboli, infernorum destructio, cælestium confirmatio, mors infideliũ, vita iustorũ. Ægyptij & Arabes per † Crucis effigiem venturæ salutis spem intelligi volebant, ac summam potentiam habere confirmabant, quæque sit omnium cælestium virium atque intelligentiarum firmissimum receptaculum, quia ipsa sit figura omnium rectissima, ratione hieroglyphica Quaternarium notans, ex quatuor rectis lineis ab vno puncto sese separantibus, sitque prima superficiei descriptio habens longitudinem, & latitudinem: dicebantque eam cælestium fortitudine conspiratam, quia eorum fortitudo per rectitudinem quatuor angulorum atque radiorum resultat, suntque stellæ maximè potentes, quando in figura cæli quatuor obtinent cardines, atque radiorum suorum in se inuicem proiectione Crucem constituunt. Sed præstat audire

li. 3. capit. 18.

Marsi. Ficinũ hunc in modum scribentem lib. de triplici vita. Crucē (inquit) veteres figuram esse dicebant, tum stellarum fortitudine factam, tum earundem fortitudinis susceptaculum; ideoq; habere summam in imaginibus potestatem, ac vires, & spiritus suscipere planetarum. Hæc autem opinio ab Ægyptijs vel inducta est, vel

Digitized by Google

maximè confirmata, inter quorum characteres, Crux vnus erat insignis, vitam, eorum more, futuram significans, eamque figuram pectori Serapidis insculpebant. Ego verò quod de Crucis excellentia fuit apud Ægyptios ante Christum, non tam muneris stellarum testimonium fuisse arbitror, quã virtutis præsagium, quam à Christo fuerat acceptura. Hactenus Ficinus. Non temerè autem ad denarium significandũ ab antiquissimis latinis Philosophis Crux assumpta censetur, cum Quaternarius potestate contineat denarium. Quidam rursus haud parui nominis Pythagorici ad ipsam Quaternarij potentiam absolutam hoc iusiurandum referre non dubitarunt; quod omnis perfectio Quaternione sit absoluta, fontem rerum hunc numerum appellantes maximè propter primaria fundamẽta rerum omnium corporalium, quibus omnia elementata in istis inferioribus componuntur, non per modum coaceruationis, sed secundum transmutationem & vnionem. Et si quis hanc elementorum rationem considerauerit, videre facilè poterit de promptuario Diuinæ mentis pendere. Est enim Platonicorum omniũ vnanimis sententia, quemadmodum in mundo archetypo cuncta sunt in cunctis, ita etiam in hoc corporeo mundo omnia in omnibus esse, modis tamen diuersis, pro natura videlicet susciptentium. Sic & elementa non solum sunt in istis inferioribus, sed & in cælis, in stellis, in Angelis, in ipso deniq. omnium opifice & Archetypo. Sed in istis inferioribus elementa sunt crassæ quædam formæ, immensæ materiæ, & materialia elementa: in cælis autem sunt elementa per eorum naturas & vires, cæleſti scilicet conditione. Plato in Timæo ex Pythagorica doctrina, ait cælum constare quatuor elementis, quemadmodum hęc inferiora corpora; sed dicit illa esse multò subtiliora, & alterius naturæ, quam sint hæc. Idem scribit D. Ambrosius lib. 1. c. 6. Hexameron. Nam cæleſtis terræ soliditas illic est absque crassitudine aquæ; & aëris agilitas procul ab effluxu; ignis caloribi, non vrens, sed lucens, omniaq. suo calore viuificans. Porro ex stellis ignei sunt Mars, atq; Sol ratione Astrologis manifestissima; aërei, Iupiter, & Venus tẽperato

calore viuifica: aquei, Saturnus senex. s. damnatæ frigiditatis, & Mercurius versipelle sidus & transformabilis, ideoq; apud Lucanum Vndæ arbiter appellatus: terrei, firmamentum atq. Luna infima ignobilissima q. omnium syderum, vti est terra omnium elementorum opacitate, itidem substantiæ & maculis illi prorsus similis; quæ tamen à pleriſque putatur aquea, quando videlicet, terræ instar, cæleſtes aquas attrahit, quibus imbibita vicinitate suâ illas nobis influit ac communicat. Sũt etiam inter signa, quædam ignea, quædam terrea, quædam aërea, quædam aquea. Sunt præterea in Angelis & beatis Intelligentijs quatuor elementa: est enim in ipsis essentiæ stabilitas, terrea vis, qua sunt firma Dei sedilia: est & clementia, pietasque aqua virtus mundans: hinc à Psalmista vocantur aquæ, vbi de cælo ait: Qui tegis aquis superiora eius: & Aquæ quæ super cælos sunt laudent nomen Domini: sunt etiam in illis aër subtilis spiritus, & amor ignis relucens, dicente etiam Psalmista: Qui ambulas super pennas ventorum, deinde: Qui facis Angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignis flammam. Adhuc ex Ordinibus angelicis ignei sunt Seraphin, & Virtutes, & Potestates; terrei Cherubin; aquei Throni, & Archangeli; aërei Dominationes, & Principatus. De ipso deniq; Archetypo omnium rerum opifice legitur: Aperiatur terra, & germinet Saluatorem. Et de eodem dicitur: Me dereliquerunt fontem aquæ viuæ. Et idem Spiritus spirans spiraculum vitæ. Idemq; etiam (Moyse & Paulo testibus) ignis consumens est. Cum igitur quatuor elementa sint; in Archetypo, ideæ producendorum; in Intelligentijs, distributæ Potestates; in Cælis, virtutes; in inferioribus, crassiores formæ, mysticè Pythagorici per Quaternariũ iurare solebant. Theodosius Macrobius Pythagoricos scribit hoc iusiurandum ad animam retulisse, hæc sunt illius verba: Quaternarium Pythagorici, quem Tetractyn vocant, adeo quasi ad perfectionem animæ pertinentem inter arcana venerantur, vt ex eo etiam iusiurandi religionem sibi fecerint:

Psal. 103 & 148.

Psal. 130.

Esa. 45. Hier. 2.

Gen. 2. Deut. 4. Heb. 12.

Iuro

Iuro tibi per eum, qui dat animæ nostræ Quaternarium numerũ. *Cum enim Pythagorici in numerorum linearumque scientia plurimum versarentur, & ex his aliqua etiam mentibus esse dicenda censerent, animã signarunt per Tetragonum rectangulum. Quamuis Architas non in Tetragono, sed in Circulo posuerit animæ finitionem. Atqui hos secutus Diuinus Plato Animam dixit esse numerum harmonicum compositum ex Vnitate, binario, ternario, & quaternario. Item ex proportione Quadrupla. Item quasi ex puncto, linea, superficie, & cubo. Quin & Mercurio, tanquam cuidam animarum præfecto, & custodi, Quaternarium omnium maximè consecratum dicit; multosque opinari natum fuisse illum Quarta die mensis. Quatuor enim sunt animæ, veluti fundamenta, scilicet, Mens, Scientia, Opinio, Sensus: vnde omnes artes, & scientiæ profectæ sunt, ipsique ratione præditi propterea sumus. Mens siquidem est vnitas. Nam Pythagorici vnitatem ipsam omnium parentem numerorum sui tantummodo, non alij præterea similem: non tantum Deum, sed & mentem esse protulerunt, hoc est, animum sui simillimum, totius corporis regem, dominumque actionum vniuersarum. Nam & quæ percipit mens, vnitatis in morem percipit. Exempli caussa: multi sunt homines, horum vnusquisque per se percipitur sensu: numerus eorũ definiri nequit à nobis. Vnicam verò mens hominis notionem cõcipit, quæ repræsentatur in singulis. idem de æquo & cæteris intelligimus, quorum indiuidua sunt innumera. Formæ siquidem siue dicas species, itemque genera cuncta, monadis habent rationem: itaq. singula eorum definientes, dicunt: animal ratione præditum, animal hinniens. Hoc fuit in caussa, cur Intellectus, siue Mens, quæ rerum percipit formas, vnitatis nomine afficiatur. Et hoc quoque rationi consentaneum est, quod binarius, infinitatis socius, scientiæ accommodatur: omnis etenim demonstratio, omnis ratiocinatio, quæ scientiæ finem parat, ex quibusdam in confesso positis id de quo disceptabatur concludit, aliudque colligit ex præmissis, quorum apprehensio, cum sit scientia, il-*

Io. Bapt. Egnat. li. de dictbus.

Plato.

Aristot. Post. lib. 1.

Digitized by Google

lam binario æquũ est comparari. Opinio autẽ ternarius est, perceptio scilicet probabilis, quæ multarum rerum est: nam multitudinẽ ternarius notat: dist. 66. cap. reliqui sacerdotes. Ad quã sermonis formam spectat quod est apud Platonem libro de Rep. decimo, vbi agit de his, qui è Poëtis sumunt rectè viuendi rationem, cum illi pro veris tradant phantasmata: Et cum vident (inquit) illorum opera, non intelligunt ea Tertio gradu à veris abesse. Poëtis quidem amplificandi forma à Ternarij numeri additione nimis quam familiaris est.

Horatius Odarum lib. 3.

Ter si resurgat murus aheneus
Auctore Phœbo, ter pereat meis
Excisus Argiuis: ter vxor
Capta virum, puerosque ploret.

Virg. Maro Æneid. lib. 2.

Ter conatus ibi collo dare brachia circum,
Ter frustra comprensa manus effugit imago.

Et lib. 5.

Ter se se attollens, cubitoque innixa leuauit,
Ter reuoluta thoro est.

Item lib. 3.

Dextrum Scylla latus, lævum implicata Charybdis
Obsidet, atque imo barathri ter gurgite vasto
Sorbet in abruptum fluctus, rursusque sub auras
Erigit alternos, & sydera verberat vnda.

Lambertus Hortensius.

Vbi non numerum, sed fluctuum vehementiam indicare videtur. satis enim compertum est, id bis in die fieri, de quo videndus Strabo lib. 1. Geographiæ, vbi Homerum excusat, qui Vlyssea lib. 12. ter id fieri decantauerat. Potest adhuc ternarius significare opinionem dubiam inter tria, scilicet, verum, falsum, & probabile. Quaternario numero sensus insinuari potest, quod hic corpora tantum, & solida quasi sentiat: incorporea enim sensibus haud subiecta sunt. Afferunt Pythagorici alteram rationem, ostendentes animæ conuenire Quaternionem: aiunt enim compactam esse animam ex Quatuor elementis spiritalibus. Experimur quidem in ea quandam spi-

Digitized by Google

ritalem vim, quadruplicem ex se motum exerentem, concupiscibilem, irascibilem, rationalem, liberumque, siue voluntarium. Profecto cum anima sit intellectualis naturæ, ideo Quatuor hos motus intellectualiter satagit dirigere, cuiuslibet motus impetum intellectualiter modificando: & modificatio motus concupiscentiæ dicitur Temperantia: modificatio motus irascibilis vocatur Fortitudo: modificatio motus rationalis, Prudentia nuncupatur: & modificatio motus liberæ voluntatis, appellatur Iustitia. Quatuor hasce virtutes morales (quas cardinales vocant Stoici) officiorum omnium fontes ponunt; nostri verò primarias principalesque astruunt ad edomandas animi perturbationes, & vitam secundum rectæ rationis leges degendam: quas in libro Sapientiæ cap. 8. nominatim expressisse videtur Salomon, cum ait de ipsa vniuersali legitimaque iustitia: Sobrietatem & sapientiam docet, & iustitiam, & virtutem, quibus vtilius nihil est in vita hominibus: vbi nomine Sobrietatis, temperantia eius genus accipitur; nomine Sapientiæ, prudentia, quæ est vt quædam sapientia circa agibilia, vnde prudentes, viros sapientes vulgò dicimus: & imprudentes, atque inconsultos, insipientes: nomine verò iustitiæ, intelligitur iustitia particularis, & æquitas, cuique quod suum est reddens: demum nomine Virtutis, fortitudo designatur, non quidem corporis, sed animi contra terrores constantis robur. Ad quas sanè quatuor, cæteras omnes virtutes ad componendos mores assignari ab alijs solitas, reduci volunt. Plato de Repub. lib. 4.

Easdem S. Ambrosius diuinat fuisse figuratas in Quatuor animalibus Ezechieli Prophetæ in visione ostensis, quorum quodlibet habebat quatuor alas, quatuor facies, quatuor manus, quatuor incessus (vt ipse capit. 1. testatur) & in quatuor animalibus oculatis ante & retro, de quibus loquitur Apocalypsis capite quarto: vt Leo significet fortitudinem. Vitulus, Iustitiam, vtpote proprijs contentam laboribus. Aquila, Temperantiã: de hac enim testimoniũ fertur animali huic. Homo, Prudentiam. Licet Aretas Episcopus Cæsareæ Cappadociæ per Quatuor animalia, totidem intelligat ex- Lib. 3. de Virgin. Apoc capit. 4.

Digitized by Google

cellentes Diuinas virtutes, qualescunque illæ sunt, quæ Dei potentiã designant, circa Mundũ ex Quatuor elementis compositum; Theodoretus virtutes Quatuor creatas, quas præfecit Deus Quatuor elementis, ex quibus subsistit vniuersum, & quæ ipsum conseruant; Polychromus Quatuor Angelos quatuor Mundi partibus præpositos; Rabi Salomon Angelos Quatuor, quatuor monarchijs præpositos; Rupertus Tuitiensis Iesu Christi incarnationem, passionem, resurrectionem, & ascensionem. Cæterum Athanasius, August. Hier. & cum his alij primæ classis Doctores, probant has facies potissimum insinuare Quatuor illos cælestes scribas, & verborum operumque Domini nostri, cum in terris diuersaretur Spiritu sancto dictante conscriptores, sanctos inquam Euangelistas Matthæum, Marcũ, Lucam, Ioannẽ, prout modus sermonis conducere videtur.

Animalium facies.	Athanasio.	Aug. Bedæ, Primasio.	Hiero. Greg. ꝑꝑ. Theoph. Antioch.	And. Cęsar. Aretæ.
Homo,	Matthæus,	Marcus,	Matthæus,	Matthæus,
Leo,	Lucas,	Matthæus,	Marcus,	Ioannes,
Vitulus,	Marcus,	Lucas,	Lucas,	Lucas,
Aquila,	Ioannes,	Ioannes,	Ioannes,	Marcus.

Hier. in Pſal. 93. Nec absque ratione mysterij factum est, vt fundamenta legis Quaternario continerentur: cõputantur enim in Decalogo Quatuor Euãgelia, vt quodcunque dicebatur in Decalogo, Quatuor Euangelijs

Primas. in Apoc. li. 1. compleretur, ne lex vetus ab Euangelica dignitate dissentiret. Nisi illud afferri velis, quod cum omnium vnum sit Euangelium, ideo

Gen. 2. Quatuor demonstrari propter Quatuor flumina Paradisi: nam cum vnus sit fluuius, in partes diuisus est quatuor, quibus Orbis vniuersus irrigari traditur; sicut horum prædicatione totus Mundus instruendus creditur. Paradisus enim Ecclesia est: nam de illa sic

Cap. 4. habetur in Cant. Canticorum: Hortus conclusus est soror mea.

Digitized by Google

Vel fortè fluuius iste paradiso egressus designat Dominũ nostrum à summo cælo per naturæ nostræ susceptionem egressum ad irrigandam verbo doctrinæ & baptismali lauachro Ecclesiam. Et mysticè quidẽ iste fluuius in Quatuor capitalia flumina diuisus est, quia quadrifido Euangelistarum cõtextu, fluenta doctrinæ eius & miraculorũ opera, in toto terrarum Orbe aridas hominum mentes irrigant, et ad proferendum fidei bonorumq. operum fructum, eas largiter fœcundant. Vt non solum in ore duorum vel trium; sed istorum quatuor testium, stet omne actionum Christi & doctrinæ verbum. Est & huiusce rei argumentum vas Quatuor initijs de cælo demissum Petro in excessu mentis, quod non aliud significat, quam Euangeliũ. Licet enim Quadriformi Euangelistarum narratione distinctum, principia Quatuor habere videatur, vnum tamen est Euangelij corpus, eiusdem scilicet Christi natiuitatem pariter ac deitatem, miraculaq; complectens, & passionem. Origenes Adamantius, & Greg. Nazianzenus asserunt Quatuor facies animalium Quatuor designare animæ vires, siue dictas affectiones. Homo vis rationalis est. Leo vis irascibilis. Vitulus, vis concupiscibilis. Aquila conscientia est, reliquis incumbens, quæ à Paulo Apostolo Spiritus dicitur hominis. Appositè verò hunc animæ Quaternariũ progressum ad vnitatem redigunt Philosophi: nam simplex animæ essentia monade exprimitur; tum quod ipsa quoque vnitas incorporea sit, sicut anima; tum quod vnita sit respectu partium corporis, & potentiarum eius. Etiam ad ipsam animam congruè ternarius referri potest ob indissolubile mediæ vnitatis vinculum: nã in ternario circa medium eius, id est, vnum, extat vtrinq; pariter vnum, quasi simplicia & diuina circa diuinum, siue Deum. Sed hæc numeris demonstranda: Dic ter 1. fiunt 3. duc ternarium in seipsum, proueniunt 9. quæ multiplicata per ipsum trenarium, eliciunt 27. ter 27. dant 81. vide quomodo in quarto gradu tibi occurrit vnitas prima: quod in cæteris numeris euenire liquebit factâ semper multiplicatione per ternarium, queni diximus animæ conuenire.

Deut. 19.

Act. 10. Ioan. Cassianus li. 3. cap. 3.

1. Cor. 2.

Digitized by Google

Quaternarius animæ progressus ex proportione tripla.

	3	243	1968	1594323	129140163
Animæ essentia.	9	729	59049	4782969	387420489
	27	2187	177147	14348907	1162261467
Vnitas	1	81	6561	531441	43046721	3486784401

Quod si cordi est scrutari mysteria quaternæ progressionis, diligenter attende quomodo prima progressio animæ est, qua de simplici essentia, quæ monade figuratur, in ternarium sanctum se extendit, vbi iam per concupiscentiam aliud appetat, aliud per iram contemnat, per rationem inter vtrumque discernat. Et admodum eruditè ab vnitate in ternarium profluere dicitur; quia essentia omnis secundum Philosophum naturaliter est potentia sua. Quod verò eadem vnitas in ternario multiplicante ter inuenitur, hoc significat, quod anima non per partes, sed tota in singulis suis potentijs consistat: neque enim vel rationem solam, vel iram solam, vel concupiscentiam solam tertiam dixeris animæ partem, cum vna, eademque substantia, secundum diuersas potentias suas, diuersa sortiatur enunciata: cum enim asserimus tres esse partes animæ, iram, concupiscentiam, & rationem, non hoc dicimus, quasi anima sit diuisibilis in partes quantitate mensurabiles, vel quasi species à principali separatas, aut inter se inuicem disparatas. Rursus à ternario secunda progressione ad regendam humani corporis musicam descendit, quæ nouenario mensuratur, quia nouem sunt in humano corpore foramina, quibus secundum temperantiam regularem

Aug. lib de Spiritu & anima.

Digitized by Google

influit, & effluit omne, quo vegetatur, ac regitur idem corpus. In tertia progressione per sensus iam extra se profusa, ad hæc visibilia, quæ per 27. qui solidus est numerus, ac trinâ dimensione ad similitudinem corporis extenditur, figurantur dispensanda per infinitas actiones. Denique in quarta progressione à corpore soluta ad suæ simplicitatis puritatem reuertitur. Ideoq; in quarta multiplicatione, vbi ter 27. in 81. excreuit, vnitas apparet in summo, quo euidenter appareat, quod anima post huius vitæ terminum, qui secundum Prophetam Regium & Pythagoram Samium per 80. designatur, ad suæ simplicitatis vnitatem reditum faciat, à qua prius discesserat, quando ad regimen corporis descendebat. Rationalem nempe animam ante corpus extitisse asseuerauit Mercurius Trismegistus, qui moriturus ad circunstantes discipulos dicebat: Hactenus filij pulsus à patria, vixi peregrinus, & exul: nunc verò patriam repeto. Sed & Plato animam docet esse substantiam propriam habentem potentiam, qua & moueatur à se, & cætera moueat. Quemadmodum verò res ex se mobilis rem ab alio mobilem antecedit; sic animam rationalem putat antecedere totam machinam corporalem, cum nullum corpus ex seipso mouere valeat. Ex eo autem, quod animę substantia prior est substantia corporis, concludit etiam, quod anima prius naturalibus sit ditata potentijs, quam corpori misceatur, quod & Pythagorę sententia comprobatur, cum ex vnitate proueniat primo ternarius; ex quo nouenarius. Sed Platonem lib. 10. de legib. audiamus: Recte, & proprie, vereq; & absolute diximus prius corpore animam factam fuisse, corpus vero posterius; atq; secundo animæ, secundum naturam dominanti subiectũ. At si antiquior corpore declaratur anima, illa etiam quæ ãiæ competunt his quæ corporis propria sunt, priora esse simul declarãtur. hæc ille: Amplius Platonici et dignitate simul, & tempore volunt antecedere. Quod si quis Platonem à Christianis minus dissentire velit, exponat animam nostram, dignitate, Creatorisque intentione præcedere. hanc enim assertionem citra vl-

Aug. eodem.

Psal. 89. Laert. li. 8. de vitis philos.

lum hæreſeos periculum plerique Theologorum credi poſſe, defendique putant: dummodo exiſtimemus non peccaſſe animas antequam corporibus illaberentur: ac propter peccata detruſas in corpora, tanquam in carcerem. Quod & in Origeniſtis, & in Priſcillianiſtis Conciliorum Decreta damnarunt. Nicolaus Cuſa Cardinalis libri tertij capite tertio Idiotæ, qui eſt de mente; ſapientes dicit, non tempore, ſed puritate, & naturæ dignitate animam putaſſe prius eſſe corpore, illam viſui in tenebris comparantes. Viſus autem nequaquam actu fuit ante oculum, niſi natura tantum. Vnde quia mens, ſiue intellectualis anima Diuinum quoddam ſemen eſt ſua propemodum vi complicans omnium rerum exemplaria notionaliter: tunc à Deo, à quo vim iſtam habet, eo ipſo quod eſſe recipit, eſt ſimul, & in conuenienti locatum terra, vbi fructum facere poſſit, & ex ſe rerum vniuerſitatem notionaliter explicare. Alioquin hæc vis ſeminalis fruſtra prorſus illi fuiſſet data, ni fuiſſet addita opportunitas in actum prorumpendi. Sed hac de re ſatis. Quaternariam hanc progreſſionem putant aliqui intelligendum illum animæ Quaternarium Pythagoricum; eumq; ad diſtinctionem Quaternarij corporis, nuncupatum animæ Quaternarium. Nam & corpori ſuus etiam aſſignatur Quaternarius progreſſus, qui in dualitate conſtitutus eſt. quemadmodum enim trinitas animæ rationali, formiſque competit; pari ratione dualitas materiæ corporique dicatur. Diſpoſitis igitur numeris pariter paribus, vt fiat progreſſio in dupla proportione conſiſtens, ſemper quarto quoque loco idem numerus binarius, à quo progreſſio ſumpſit exordium, tibi occurrit: vt ex his numeris per duplam creſcentibus euidentiſſimè patet.

Nic. Cuſa lib. 3 ca. 3 qui eſt.

Boet. arithmet. lib. 1. c. 6.

Digitized by Google

Quaternarius corporis progressus ex proportione dupla.

Materiæ	4	64	1024	16384	262144	4194304
corporiq.	8	128	2048	32768	524288	8388608
addicta	16	256	4096	65536	1048576	16777216
Dias	2	32	512	8192	131072	2097152	33554432

Hic itaque Quaternarius est corporis progressus, in quo prudens lector mathematicâ ratione nouit esse dissolutioni obnoxium quidquid à dissolubilibus suscipit compositionem.

DE NVMERO V.

QVINARII *numeri vis tanto quaternario augustior habetur, quanto animatum inanimato præcellētius iudicatur: nemo enim est qui nō videat quaternarium, postquam naturam vsq. ad corporis perfectionem produxit, ac tactui renitētem molem exhibuit, eā destituere, rei indigam maximè necessariæ. Nam quod animæ est expers, id, vt in pauca conferam, mancum est & imperfectum; neque vllam ad rem animâ non mouente accommodatum. Motus autem siue affectio animā introducens, mutatione per Quinque fit, naturæque perfectionem conciliat: vt Quinarij ratio eo sit, quam quaternarij præstantior, quo maior est animalis, quam anima carentis corporis dignitas. Quamobrem concinnitas & facultas Quinarij numeri plus virium nacta-, nequaquam permisit in infinitum animatorum naturam progredi; sed viuentium Quinque genera tradidit, Deo primum locum sibi vendicante, sequentibus dæmonibus, seu genijs, heroibus inde tertio constitutis loco, hominibus subsequentibus, brutis vltimo-*

Plutar. de Ei inscripto foribus tēpli Delphici.

Digitized by Google

In Epinomide. Quinque locos ſtatuit Plato eſſe in Mundo capaces animalium habentes aliquam inter ſe differentiam poſitionum ob corporum diuerſitatem, quæ inhabitent eoſdem locos: ſummus locus eſt ignis; huic proximus ætherius; dehinc aëris; poſt aquæ; imus & vltimus terræ. In primo ait ignea, & immortalia animalia contineri; in infimo terrena, & mortalia; ex medijs ſecundum, & tertium à Dæmonibus occupari; & quartum ſemideis adſcribi. Quinque ſunt & Mundi habitatores, ſiue animaliũ genera, puta: Homines, quadrupedia, reptantia, natantia, & volatilia. Hirundo nonniſi Quinq; pullos in lucem edit, quos magnâ alit æquitate, ab eo qui eſt maximus natu incipiens, in cæteriſq. ortus rationem habẽs. Iam ſi ipſam animam, ita, vt natura illius fert, patiare, Quinario comprehenſam inuenies: prima enim, & obſcuriſſima illius vis eſt vegetandi; proxima, ſentiendi; poſt hanc, appetendi; deinde, iraſcendi; in ratiocinandi facultate quinta, tanquam in extremo, perfectionem adſecuta ſubſiſtit natura. Animæ rurſus in ſui corporis mundo peregrinanti Quinque ſunt ad ſapientiam veluti gradus: Senſus, imaginatio, ratio, intellectus, & Mẽs: quemadmodum etiam cognitionum opifices Quinq; recenſentur ab Ammonio poſt Ariſtotelem, qui eorum quatuor tantum in primo de Anima libro meminit: ſunt autem Mens, diſcurſus, opinio, imaginatio, ſenſus. Quinque numero ſunt & animales affectus turbidi, Ira, dolor, metus, ſollicitudo, inuidia, quibus imperat mentis prudentia. Quod ſi veterum placita licet conſectari, præcipuè Platonicorum, qui noſtro ſcribendi inſtituto ſuggerunt argumentum, Quinarium numerum pluribus de cauſſis animæ compoſitioni conuenire comperiemus: nam genera, quibus à Deo componuntur omnia, per Quinarium accipiunt diſtributionẽ: ſunt autem, Eſſentia, idem, alterum, ſtatus, & motus. Animã verò, velut omniũ medium, præcipuâ quadã ratione ex ipſis Quinq; omnium generibus compoſitam Platonici, ex Pythagoræorum ſententia, arbitrantur. Eſt quoq; Quinario ſimilis anima, quia, cum ſit medium vniuerſi, ſponte Quinarium ſuſcipit vniuerſi quidem numeri medium:

Digitized by Google

est enim Quinarius perfectũ denarij medium: nam cum Quinquies ritè denarium diuidimus, medium est æquè distans in qualibet diuisione Quinarius: primò quidem, si decem in nouem diuiseris, atq. vnum, videbis Quinarium inter vnum, & nouem medium existere pariter vtrinque distans: si præterea in octo, atque duo partiri decẽ volueris, rursum Quinarium æquale inter hæc medium reportabis. si tertio in septem, atq; tria, vel quarto, si in sex, & quatuor, iterum verum accipies inter extrema Quinarium: quinto quod decem partitus in quinque, & quinq; medium Quinarium præbeat, dictu superfluum. Adhuc anima ex natura, quæ indiuidua est, semperq. eodem modo habet, tũ ex ea, quæ circum corpora diuisioni est obnoxia, tertium quoddam genus interiectum contemperauit; quod etiã inter eiusdem & diuersi naturam medio loco intercederet, ac proinde id constituit in medio indiuiduæ naturæ, & eius quæ circa corpora esset diuidua. Quare Pythagorici, quos postea Xenocrates fuit imitatus, animam definientes numerum, qui per se ipsum mouetur, nil aliud intelligi voluisse putantur, quã exortum numeri indiuiduæ, diuiduæq. naturæ mixtione progeniti. Quemadmodum igitur anima ex diuidua, indiuiduaq. constat natura, ita ferè Quinarius ex primo pari, primoq. impari. Namq; parem numerum definit Euclides sexta septimi eum dici, qui bifariam secari possit. non potest autẽ secari vnitas, vt dicitur prima septimi: nam si secaretur vnitas, par esset quilibet numerus, & nullus similiter esset impar. Est igitur par numerus, qui ex binis vnitatum ordinibus numero æqualibus conflatur; impar verò, qui in duos vnitatum ordines æquales numero secari non potest. Hinc sequi necesse est, binarium esse primum parem; primũ autem imparem, ternarium. Constat igitur anima ex binario primo pari, ac diuiduo, & ternario primo impari ac indiuiduo, qui simul iuncti Quinarium constituunt. Præterea cum ternarius vltra parem abundet vno, masculus ob eius copiam appellatur: binarius autem, vtpote par, ob inopiam, partitionem, fœmininus apparet: Quinarius ex his compactus Matrimonium nuncupatur,

Plutar. li. de Ei inscripto foribus templi Delphici.

Digitized by Google

ac nuptijs sacer esse perhibetur, ob paris cum fœmina, impares cum mare similitudinem. Quãdo enim numeri in æquas partes secantur, par omnino diuulsus, principiũ quoddam capax in seipso, spatiumq. relinquit: impari diuiso, semper restat medium gignendo aptum. Itaque & pari fœcundior est, mixtusq. semper prævalet, nunquam vincitur: nunquam etenim par impari mixtus, parem, sed imparem producit semper: immo verò vterq. secum compositus, discrimen ostendit: nunquã scilicet par pari adiunctus (per vigesimam quintã noni) imparem procreat, neque suam potest mutare naturam, imbecillus & vi alium gignendi destitutus. Impares imparibus iuncti, quoniam sunt vsquequaq. fœcundi, permultos pares generant. Quod si impares numeri componantur, multitudo autem illorum fuerit impar (per vigesimam quartam noni) totus impar erit. Quinarium igitur Pythagorici ob similitudinem congressus primorum maris, ac fœminæ; paris, & imparis Coniugium appellauere. Inde à Veteribus etiam institutum erat, vt aqua, & igni (quorum alterũ quasi masculinum est elementum, alterum quasi fœmininum; alterum actiuum, alterum passibile) quæ sanè vitam maximè mortalium continent, nuptiarum fœdera sancirentur. Licet autem ignis permisceri cum aqua non possit, quod vtraque sint aduersantia, & si cominus venerint, alterutrum quod superauerit, alterum conficiat necesse sit; eorum tamen substantiæ permisceri possunt. Est autem ignis substantia calor, humor aquæ, quæ mirabiliter Deus ad sustentanda, gignendaque omnia excogitauit, cum fœtus animantium calore, & humore corporentur, atque animentur ad vitam. Ignis igitur & aqua afferebantur in sacris nuptialibus, quibus hieroglyphico sensu significabatur, ita virum fœminamq; disiunctos esse steriles & infœcundos, sicuti sine humore calor nihil progignere potest; at coniunctos vim habere generationis aptissimam.

Ouid. Transfor. lib. 1.

Quippe vbi temperiem sumpsere humorq. calorque;
Concipiunt, & ab his oriuntur cuncta duobus.
Cumq; sit ignis aquæ pugnax, vapor humidus omnes
Res creat, & discors concordia fœtibus apta est.

Digitized by Google

Accedit quod Prisci matrimonium contrahentes Quinq. Deorũ patrocinio indigere putabant, Veneris, Suadæ, Dianæ, Iouis præfecti, & Iunonis præfectæ, quam parientibus opem ferre volebant, eam proinde Lucinam appellantes, vt quæ filios in lucem edat. Huius speculationis fuisse putatur, quod Plato libro de legib. 6. ad nuptiale conuiuium non plures, quã Quinq; amicos, & amicas Quinque ex latere paterno vocari voluit; ex cognatis, & propinquis, totidem. Est adhuc huius mysterij, quod Quinque faces in nuptijs accendebantur, quia lumen sit procreationis signum; ac Mulieres Quinque geminos vno posse gignere partu symbolicè significent: quod testantur & Iurisconsulti, qui simul quinq. in hanc lucem edi posse, eosque quandoque superuiuere asseuerant; & iuxta hanc rationem mulieri prægnanti partes ex hæreditate defuncti coniugis asseruant; ita vt si tres filios coniux ex priori vxore reliquerit, illi filij ex hæreditatis fructibus tres dumtaxat partes ex octo partibus sumant; vxor prægnans relicta, quinque. Nam & Quinos fœtus vno partu edidit Augusti Cæsaris ancilla. Et Caius Digestorum libro 34. Serapim Alexandrinam liberos quinque vnico partu narrat enixam. Anno quoque humanæ redemptionis. 1554. vt lib. de Prodigijs retulit Ambrosius Pareus, Bernæ apud Heluetios, vxor Ioannis Gelingeri Doctoris, quinos pariter fœtus vno partu edidit, tres mares & duas fœminas. Albertus Ratisponensis cognomento Magnus scribit quandam fuisse mulierem in Germania, quæ sexaginta filios peperit, quolibet partu quinq. quorum nullus ad dimidium annum peruenerit. Aristoteles denique mulierem quandam viginti filios quatuor partubus edidisse testatur; eumque censuit esse finem multijugæ hominum partionis: neq. plures vnquã simul genitos compertum. Non sum nescius Martinum Cromerium libro 9. de rebus Polonorum litteris mandasse, in Cracouiensi regione honestam quandam matronã Margaritam Virboslai Comitis vxorem 36. pueros viuos vno partu edidisse vigesima die Ianuarij anno post natum Seruatorem 1270. Sed hæc sunt portenta.

Horat. in Carm. Secul.

Auicen. de nat. ani. lib. 9.

De natu. anim. li. 7. ca. 4.

Digitized by Google

Nam cõceptacula ſpermatica genituræ gratia comparata ex Anà-
tomicorum quorundam obſeruationibus Quinq. numero viſa ſunt,
Libro de oraculorum defectu. his verbis atteſtante Plutarcho: Semen fœcundiſſimum Quinque-
fariam diuiditur: non enim mulierẽ plures Quinq. fœtus partu edi-
diſſe memoratur: multæ autẽ quinque vno enixæ partu. Sed & poſt
partum ſacrum fuiſſe Quinarium numerum ex Platone in Theæ-
teto facilè intelligi datur, cum ita loquitur: Poſt partum (vt mos
eſt) Quinta die ab eius natali ſolemnia celebrantes circulo curſim
circumferre debemus, cauentes ne nos fallat, ſi fortè educatione di-
Suidas. gna non ſit hæc opinio noſtra, ſed inanis et falſa. Quinto enim à na-
to infante die Amphidrome agebatur, qua manus expurgabãt, quæ
obſtetricis munere fuerant perfunctæ, curſuque ad focum ferebatur
puer, mittebanturq; à propinquis polypodes, ac ſepiæ loco munerum.
His accedit, quod in animantibus Quinq; ſunt Senſus, quibus ani-
mata ab inanimis maximè ſecernuntur, quod ſignificare viſus eſt
Gen. 1. Propheta Moyſes, cum animaliũ creationem dixit factã die Quin-
ta, oſtendens nullam eſſe inter duo quæpiam tantam cognationem,
quãtam inter animalia, et Quinarium, inter animatum, & ſenſum.
Plato in Theæt. Quinque ſunt enim organa ſenſus communis, eo quod ad naturam,
& numerum eorum, quæ ſub ſenſum cadunt ſentiendi ſunt inſtru-
menta: quandoquidem Tactus aſpera experitur & lenia, dura &
mollia, quæ in ſolidis ſunt qualitates, tum quidquid calidum eſt, ac
frigidum, humidum & ſiccum; Guſtus dulce, & amarum, ac
ſalſum, & id genus alia, quæ in humidis reperiuntur & ſiccis; Ol-
factus quod male, quodque bene olet, quæ in euaporationibus inue-
niuntur; Auditus ſonituum, & fragorum eſt explorator, quæ circa
aëris verſantur colliſionem; Viſus denique colores dijudicat, qui in
tenuiſſimo ac ætheris luciditſimo ſpiritu ſunt collocati: ſolidum ſi-
quidem effuſum humidum efficitur; humidum porro, vapor; vapor
autem, aër; aër, æther & tenuis ſpiritus, perinde ac cathena quæ-
dam exiſtit, quæ à terra, cælotenus adoleuit. Quinq. etiam eſſe di-
cemus corporeos ſenſus, quoniam cuncta quæ cæli ambitu continen-

Digitized by Google

tur, constant Physici ex materia & forma: hæcq. duo dicunt cuiusuis rei totam esse substantiam; sed materia & forma Quinarium simul adimplent. materia .n. quaternitas quædam est, & quatuor elementorum, simplicissimorum Mundi corporum, complexio; forma vero vnitas quatuor elementis pacem imponens. ex quo fit, vt Quinarius numerus sit metrum compositionis omnium sensibilium substantiarum. quidquid .n. cuiuis mixto inest, præter formam, de natura est alicuius elementi; formam vero non esse elementarem, sed cælestem imitari naturam, nullus ibit inficias. Quinq. rursus, quod totidem sint, quibus visibilis Mundus cõponitur, nam præter elemẽta quatuor, in quibus vniuersa versatur generatio, exstat & quinta quædam substantia, elementorum proprietates, virtutesq. quadam eminenti ratione complexa, quam cælum, vel quintam essentiam, seu substantiam, vel lucem, siue etiam ætherem appellant, cui soli omnium corporum, non necessitate, non accidentis ratione, sed à natura datum est, vt circulo rotetur. Nobis assentitur Homerus, qui vniuersum in Quinq. Mundos dispartitur, Cælum inquam, aquam, aërem, terram & olympum, ex quibus duos relinquit communes, terram scilicet vniuersi infimam, & olympum supremam partem; reliquos autem tres tribus Deis attribuit, Ægyptiorum scilicet secutus sacerdotes, qui Rheam vnico partu Quinq; Deos peperisse fabulantur. Diuinus quoq. Plato, quamuis aduersus eos pugnans, qui vel infinitos, vel plures numero Mundos ponunt vnum fateatur à Deo cõditum Mundum, pulcherrimas attamen primasq. corporum species vniuersi distinctis partibus accõmodans, Quinq. Mundos facit, terræ vnum, alterum aquæ, alios aeris, & ignis, extremum qui hos contineat: illis itidem se opponens, qui vnum esse vniuersum pronunciant, in Epinomide Quinq. principia statuit, Ens, idem, diuersum, motum, & quietem; quibus Quinq. primas ac perfectissimas earum, quæ sunt in natura figuras Pyramidem, cubum, octahedrum, icosahedrum, & dodecahedrum singulas singulis accommodauit in Timæo. Est autem Quietis signum

cubus ob facierum ſtabilitatem, quod hæc figura ſub ſex quadratis angulis comprehendatur, terram exhibens, namque omnium maximè immobilis terra. Pyramidis igneam vim, & ad Motus agilitatem quiuis in acumine laterum, vel facilè cognoſcet: comprehenſa eſt enim planis ab vno plano ad vnum ſignum conſtitutis. Dodecahedri natura, quæ apta eſt ad complectendum reliquas figuras, vtpote ſub duodecim quinquangulis, æquiangulis, & æquilateris ſibi inuicem æqualibus comprehenſa, effigies Entis eſſe videtur vniuerſa corpora comprehendentis. Octahedrum, quod figura ſit ſub octo æquilateris triangulis ſibi inuicem æqualibus concluſa, Eiuſdem ideæ conuenit, aërem quaſi vna in forma omnem ſubſtantiam continentē exhibens. Deniq. Icoſahedrum figura ſub viginti æquilateris triangulis ſibi inuicem æqualibus comprehenſa, Diuerſi ideæ competit, aquam exhibens, quæ temperando plurimas qualitatis ſpecies recipit. Habent autem ſimilitudinem quandam hæc Quinque corpora ad exteriores ſenſus. Tactus ſiquidem terræ rationem habere dignoſcitur: eſt enim terreſtre quippiam & reſiſtens. Guſtus autem aquæ humectatione, guſtabilium percipit qualitatem. Aeris verò appulſus ex ictu, vnde naſcitur ſonus, aut vox, auditum perficit. Ignem quoque imitatur olfactus, nam & ex qualitate calida, odores proficiſcuntur. At videndi ratio ex æthere contemperatur & lumine, ſicut in Moralibus edocet Plutarchus. Quod ſi Philoſophorum principem ſequi voluerimus, obtutricem oculi facultatem aquæ conuenire dicemus: ſenſitiuam ſonorum, aeri: odoratum igni: tangendi facultatem, terræ: deguſtandi vim, tactus quandam ſpeciem affirmabimus. Quinque demum eſſe ſenſus exteriores neceſſe fuit, nam & totidem ſunt vniuerſa genera ſubſtantiarum, Deus inquam, Angelus, anima, corpus, & mundus. Æternus & increatus Deus cunctis præſtat creaturis: Angelus, vt ſimpliciſſimus primus rerum omnium productus à Deo actus, ſecundo ſtatuendus eſt loco, cum ſit ipſi Deo non ſolum proximus, ſed etiam attiguus. Anima etiam, licet omnium ſit vltima creaturarum, ſupremum tamen

Ariſt. de ſenſu. & ſenſ.

ſenſibi-

sensibilium, ac Angelis proximum locum sortita fuit. Animæ proximum est Corpus, quod illi inseruit, ac subditur: postremo loco positus est Mundus, vt humani corporis circumstantia, ac natiuum domicilium. Quo fit, vt iuxta totidem res obiectas, animæ cognitiones sint distribuendæ: quoniam

Cognoscit Anima { *Mundum:* / *Proprium corpus:* / *Seipsam:* / *Angelum:* / *Deum.*

Qua vi Mundum intuetur, sensitiua, seu exterior sensus vocatur: qua proprium corpus, imaginatio, seu sensus interior appellatur: qua seipsam, ratio, vt quæ animæ propria est, nominatur: qua Angelus illi fit notus, intellectus dicitur: qua Deum licet contemplari, mens nuncupatur.

Animæ cognitiones { *Mens:* / *Intellectus:* / *Ratio:* / *Imaginatio:* / *Sensus.* } *Obiecta* { *Deus:* / *Angelus:* / *Anima:* / *Corpus:* / *Mundus.*

Porro hanc Quinariam animæ cognitionẽ natura in superficie corporis expressit humani, eamque in totidem organa distribuit, spacio, gradu, loco, in humano corpore separata, à quibus totidem peculiares sensus promanant, quos appellamus exteriores. Ex quinq; enim quas diximus, cognitionibus, duæ supra animam sunt; duæ infra animã; in anima vna: quãtoq; magis ab ea, quæ omniũ humillima & abiectissima est, ad altiorẽ & præstãtiorem contendimus; tanto magis in interiora, & abditiora penetramus: abditior est autẽ imaginatio sensu; imaginatione, ratio; intellectus, ratione penitior; mens cunctis interior, sibiq; maximè insita. Cum igitur in Quinque organa distribuantur sensus, tactus, licet toto sit in corpore fusus, verius tamẽ & peculiarius in manibus est locandus; gustus, in lingua; olfactus, in

Digitized by Google

naribus; in oculis, visus; in auribus, auditus. Atque hic est ordo naturalis Quinque sensuum ab ignobiliore ad præstantissimum:

Sensus,	Imaginatio,	Ratio,	Intellectus,	Mens,
Tactus,	Gustus,	Olfactus,	Visus,	Auditus,
Manus,	Lingua,	Nares,	Oculi,	Aures.

Auditus in nobis acrior est visu, hic olfactu, olfactus gustu, & tactu: atque adeo tactus ne census quidem esse videtur. Nam cæterorum sensuum quilibet in vna quapiam rerum sensibilium oppositione, & in intermedijs versatur, veluti auditus in sono graui & acuto, & interiectis: visus in albo & nigro, & interiectis coloribus: olfactus in odoribus & fœtoribus: gustus in dulci & amaro, & interiectis saporibus: cæterum tactus in pluribus oppositionibus cernitur, non subalternis, vt in frigido, & calido; & humido, & sicco; & duro, & molli; graui & leui; raro & denso, quæ subalterna esse non possunt: illud superaddere non inutile fuerit, sensus maioribus sensilibus perceptis, haud amplius vnà cum illis minora percipere posse: nam qui magnos strepitus audiuit, minores non sentit; & qui Solem intuitus est, legere non potest, aut alia aspectabilia percipere; & qui acriores sapores gustauit, remissiores non percipit, eadem & tactus est ratio; mẽtis verò contraria. Quo enim maiora intelligibilia comprehenderit, eo expeditior est ad maiora comprehendenda.

In diuinis oraculis præsens numerus præclaræ dignitatis est, quia præcipuorum Domini nostri IESV Christi vulnerum pro nostra redemptione acceptorum est designatiuus, quorum signa & cicatrices triumphata morte rediuiuus dignatus est in suo corpore iam glorioso conseruare, ad comprobãdam Discipulis fidem suæ resurrectionis. Sanè ex his, tanquam quinque fontibus viuis, effluxit largiter Luc. 24. sanguis ille preciosus, qui emundat conscientias nostras ab operibus mortuis; qui pretium est nostræ redemptionis, qui sanctificationis nostræ & purificationis saluificum est lauacrum. Vnde in mysterijs Missæ & augustissimi sacramenti altaris, pleraque Quinquies fieri debere instituta sunt, vt conuersio Sacerdotis ad populum, si-

Digitized by Google

gnorum crucis efformatio, & quintuplex (cum id celebranti visum fuerit) oratio siue collecta, ad repræsentandam nobis hanc quintuplicem Christi passionem, quæ in sacratissimorum Quinq. principium suorum vulnerum inflictione peracta est. Et nos ipsi qui redempti sumus à Domino, eadem sacratissima vulnera alto debemus animo figere, nunquam obliuione obliteranda. Præterea Quinarius interdum Quinque corporeos sensus designat, per quos nobis rerum notitia innotescit, attestante Philosopho omnem nostram cognitionem incipere à sensu: vt per hunc numerum illi designentur qui sensus optimè regunt. Quare Gen. ca. 45 Beniamin accipit à Ioseph Quinque stolas, id est, sapientiam omnium sensuum. Interdum quoque præsens numerus Quinque librorum Mosis, Geneseos, Exhodi, Leuitici, Numeri, & Deuteronomij nota est, & significatio: qui antiquæ legis mandata, iudicia, & ceremonias, cum historia productionis rerũ, & propagationis humani generis; deductionisq. populi à Deo peculiariter electi, ad mortem vsque Mosis complectuntur. Quare numerus, de quo agimus, & totius legis doctrinam & scientiam non incongruè signat. Sic Quinque porticus piscinæ, quinque libros legis significant, quibus populus Israel continebatur: per aquã n populus Iudaïcus est intelligendus, qui adueniente Domino nostro ita turbatus est eius videndo miracula, sicut aqua per Angelum mouebatur; ideo ad aquæ motum, vnus curabatur, quia vnica est Ecclesia, quare scriptum est, quod non nisi descendisset, sanabatur; quia superbis Deus resistit, humilibus autem dat gratiam. Sic Quinque panes hordeacei, quibus Christus turbam satiauit, ad legem referuntur, quia hordeum, Mosis legislatio est: vt enim hordeum ante triticum matureſcit, ita etiam ante euangelicam prædicationem lata lex, qua Israelitæ quasi bruti, & ad Diuina mysteria capescenda rudes, pascerentur. Isti sunt Quinque bases templi, quæ erant ad dextram, & quinque quæ erant ad sinistram, sicut dicitur 3. Reg 7. quoniam in templo Ecclesiæ à dextris, & à sinistris. i. in prosperis, & aduersis, hi quinq. libri sunt bases, id est, morum, & fidei funda-

D. Hier.

Ioan. 5.

Iacob. 4. Ioan. 6. Matth 14. Mar 6 Luc. 19.

Digitized by Google

2 Reg. 17. menta. Quinque limpidissimos lapides de torrente sumpsit Dauid; sed vno spurium Goliath Philistæum impudenter exercitum Dei viuentis exprobrantẽ potenter concussit, prostratumq. occidit: quia
1. Cor. 14. in vno præcepto charitatis perficitur lex. Quinq. verba, quibus loqui se velle in Ecclesia gloriatur Apostolus, designãt pentateuchum sensibilia scripturarum verba quinq. sensibus respondentia. Quin-
Matth. 25. que virgines sapientes habentes secum oleum in lampadibus, eos significant, qui in lege Domini meditantur die noctuq. vel eorum nota sunt, qui se continent ab illecebris quinque sensuum, & sic continent vt in sua conscientia gloriam habeant, haud laudẽ ab hominibus exspectantes. Possumus etiam cum D. Hieronymo Quinq. virgines sapientes, & quinque stultas, quinq. sensus interpretari, quorum alij festinant ad cælestia, & superna desiderant; alij mobilibus & fluxis rebus inhiantes, lumine veritatis, quo illuminentur, ca-
Cap. 26. rent. In Leuitico vox Dei est: Persequimini inimicos vestros, & corruent coram vobis. Persequentur Quinq. de vestris cẽtum alienos. Quia si sapienter & probabiliter pugnemus in verbo Dei; si prudenter de lege Domini disseramus, conuincimus & fugamus infideliũ multitudinem. Sicut enim Quinarius, sapientes indicat, & insipientes: ita centenarius cum fideles notat, tũ infideles: ibi enim centum fideles persequuntur decem millia, & à quinque fidelibus effu-
Esa. 65. gantur centũ infideles. Et alibi testatur Scriptura maledictum fore
D. Hieronym. in Matt. 25. peccatorem, qui céntum annorum moritur. Quinq. talenta in Euan-
Orig. in Matth. libro 33. gelio possunt significare maiorem cognitionem Scripturæ his qui sensus habent exercitatos ad bonum, malumve discernendum. Duplicantur autem cum quis ex creaturis intelligit Creatorem; ex corporeis, corpore carentia; ex visibilibus, inuisibilia; ex breuibus, æterna.
Leuit. 5. 6. Quintam partem tradere Sacerdoti, aut domino rei, est illum sensum offerre Deo, per quem peccauit, ne amplius per ipsum peccet; vel offerre linguam confitendo peccata, & laudibus Deum prosequen-
Leuit. 19 do. Quod verò quinto anno fructibus nouæ arboris vesci licebat, designatur, post gratias Deo habitas & actas vtendum esse rebus

Digitized by Google

per Quinq. sensus ad intelligendũ. Qui demum peccasset in Sanctis, tantumdem reddere iubebatur, & ad illud quintas adiycere, quod non ita intelligendum, vt si quis de sacris, vel oblationibus, vel muneribus in vsum pauperũ erogatis, aut pro tẽpli ædificatione, vel alterius voti operis designatione datis, aliqua interuertisset, oportere eũ Quintã partem addere eorumquæ subtraxit, mox peccati veniã imploraturũ; sed alia quinq. superaddere præceptũ erat, aliquidq; insuper auctarij: de quo vide Origenẽ hom. 3. in Leuit. & Cyrillum, qui hanc sententiã examinãs, in hæc verba prorũpit: Si quis Quinq. sensuũ opus peruerterit, & debito, honestoq. vnũquemq. officio defraudauerit, oportet eum synceros illos & integros Deo restituere; mox alios Quinq. interiores adiycere, & horũ omnium deniq. summã & solidationem quandã superaddere, firmũ. s. benè agendi propositũ, si Deo satis ex asse facere voluerit. Ad hoc etiã spectare videtur, quod ab vno mense ad Quintũ vsq. annum offeruntur sicli Quinq. hoc est, vt Hesichius Hierosol. interpretatur, quinq. sensuum perfectio, quæ ideo per geminatũ numerũ exprimitur, vt intelligamus, ea quæ puer sensibiliter audit, videt, gustat, odoratur, & tangit, illa etiã conduplicet, dũ institutus fuerit illa ad intellectum, & interiores hominis sensus accõmodare, per quos vel mundi corde effecti Deũ videmus; vel aures habemus ad audienda ea, quæ docet IESVS; vel odorem capimus illũ, quẽ dicit Apostolus: Quia Christi bonus odor sum Deo; vel etiã gustum sumimus illũ, de quo dicit Psaltes: Gustate, et videte, quoniã suauis est Dominus; vel tactũ illum quẽ dicit Ioannes: Quia oculis nostris inspeximus, & manus nostræ contrectauerũt de verbo vitæ. Est & illa Quinarij numeri in philosophia, & in diuinis scriptis consideratio, quod expansione Cabalistica quindenariũ continet: si quis enim vnũ, duo, tria, quatuor, quinque in vnum coniunxerit, quindecim reperiet. Sed & Quinq. sensus, triplicem habentes collectionem, quindenarium procreant, ex eo quod tactus quod tãgendi substantiæ subiacet, tangit; gustus gustabile, gustat; & odoratus odorabile, odoratur; & visus visibile, videt; & auditus audibile, audit.

Leuit. 27

2. Cor. 2.

Psalt. 33.

1. Ioan. 1.

Digitized by Google

Hinc in Diuinis oraculis quindenarius pro Quinque sensibus aliquando positus inuenitur: nam & arcam, quam humani corporis esse figuram Diuus testatur Ambrosius, quindecim cubitis super excelsos montes fuisse scribit Moyses, nimirum propter Quinque sensus, qui sunt in corpore nostro, velut excelsi montes, qui hãc carnem passionum obumbrant, & plerunq incursantur bestijs, & exagitantur condensa & opaca eorum. Vnde Dominus, per nationum credentium fidem, veniens ad Ecclesiam suam, venit à Libano; sicut habes Canticum canticorum. Ac vt magis constet quanta sit Quinarij ad quindenarium societas, ex Quinarij partibus, vel facilè perdisces: namq. illarum cõpositione fit quindenarij trigonus: si enim ducatur 1. in 2. fit 2. qui ductus in 3. producit 6. & hic ductus 4. procreat 24. quod si 24. per 5. ductitaueris, nascetur 120. trigonus ipsius quindenarij. Habet Quinarius alios etiã honores: ortus enim eius non inelegans est, non is quem supra commemorauimus, vbi ex binario & ternario docuimus esse conflatum; sed quod oritur principio cum quadrato primo coëunte: omnis enim numeri primordium est vnitas; quaternarius autem quadratorum primus. Quod si rectè vnitatem quadratum censemus, quoniam & ipsa ex seipsa propagatur, Quinarius coitu duorum primorum quadratorum natus; haud potuit nobiliori ab origine existere. Adde per penultimam primi Euclidis, quod tantum potest quadratum, quantum coniuncta faciunt duorum quadrata numerorum, qui ipso proximè priores sunt; & quod primus hic numerus sesquialteram proportionem continet. Aliam quoq. huius numeri præstantiam animaduertunt Pythagorici: idem namque natura dicitur, quoniam sui multiplicatione semper in se redit: quod etiam Senario commune est. Quare Circulares, ac Sphærici ab Arythmeticis appellantur: id enim circulare, Sphæricum ve dicitur, quod quanto vis ambitu in seipsum redit, ac finem principio copulat. Porro sicuti natura triticum loco seminis accipiens, multas alterando eo, mutandoque formas interim inducens, tandem triticum reddit, in fine totius mutatio-

Gen. 3.

Cap. 4.

Digitized by Google

nis principium restituens: ita cum cæteri numeri in se se multiplicati, incremento facto in alios desinant, soli Quinarius, & Senarius in se ducti, seipsos semper ostendunt, respiciunt, ac conseruant. Auge seipso Quinariũ, proueniet tetragonus 25. in idem latus desinens: dein ducatur 5. in suum tetragonũ 25. & conficies cubum 125. in idem reuolutum latus: ducatur item latus 5. in productũ cubum 125. & fit 625. qui in idem latus reuoluitur: postea in 625. idem latus ducatur, proueniet 3125 in idem latus terminatum: in quem iterum ducatur 5. & fit 15625. iterum in productum ducatur idem latus 5. & fit 78125. in idem reuolutum latum. Auge rursus seipso senarium, surget 36. qui quadratus est in idem latus reuolutus, in quem & ipse ductus gignit 216. cubum sphæricum: deinde in productum cubum ducatur senarius, & fiunt 1296. rursum in productum ducatur 6. & consurget 7776 in quem deinceps ducatur 6. producetur que 46656. in quem denique idem ducatur latus, fietque 279936. Si in immensum etiam Quinarius, senariusque suos ipsi multiplices augeant, nullius vsquam alijs, quam suis radicibus ipsorum multiplicium ambitus finiri poterit. In tota igitur numerorum serie (vnitate postpositâ) duo sunt spectabiles numeri circulares, ac radices circularium numerorum, tanquam gemini omnium oculi, & magna luminaria, Quinarius vt prior & impar, masculus, luminare maius dici potest; senarius vt posterior, & par, fœmina, luminare minus: impar numerus est actus & forma quædam: sed par potentia & materies. Quare in numeris vnicus reperitur actus, atque vna tantum potentia inuariabilis. Quemadmodum autem Quinarius & senarius nulla sui progressione extra se fiunt, nusquam diuersis finibus excipiuntur, sed in semetipsis quantumuis aucti redeunt: ita

5	
25	
125	
625	
3125	
15625	
78125	
6	
36	
216	
1296	
7776	
46656	
279936	

Digitized by Google

eos dicimus æuo persimiles, cuius omnis finis est vt principium, & omne vltimum vt primum: est enim æuum semper idem: Sed Quinarius etiam præter hunc cum suo genere multiplicationis fructum, etiam cum alijs imparibus sociatus, se semper ostendit, nam Quinquies terni, decem quinque, & Quinquies septeni, triginta quinque. Quinquies noueni, quadraginta quinque. Si verò sibi ipsi fuerit adiectus, denarium perfectum numerum gignit, idque perpetuò durat. Quinarij igitur illa est natura, vt cum Quinario congressus nihil imperfectum, aut alienum procreare possit, sed aut sese, aut denarium, id est, vel suæ naturæ, vel perfectum numerum. Habet denique Quinarius in Cælestibus diuidendi facultatem; nam & Ægyptij astrum pingere solebant, dum Quinarium numerum vellent significare: quinario enim comprehenduntur conuersiones stellarum vagarum, cum eadem sit Solis, Luciferi, & Mercurij. Sed & Cælum circulis describitur Quinque æquidistantibus, duobus videlicet polaribus, totidem solstitialibus, & horum medio æquinoctiali; qui nomina sortiuntur vel à regione Cæli, vt Arcticus, & Antarcticus, vel à caussis, vt Tropicus æstiualis, Tropicus hyemalis, siue hybernius, & Æquinoctialis; sub hoc enim decurrente Sole fiunt æquinoctia: sub illis solstitia.

DE NVMERO VI.

SEnarius Numerus, siue spectes mysticos sensus in sacris voluminibus, siue quæ ab his scribantur, qui de numeris philosophantur, vberrimam segetem ad contemplandum suppeditat: Moyses enim Diuino spiritu afflatus admirabilem hanc rerum vniuersitatem à summo Architecto Sex diebus exædificatam scribit, non quod Opifex Ver-

bum

Digitized by Google

bum Deique Filius, cui intra momentum ſuppetit facere, quæ velit, tempore indiguerit ad eam conſtituendam. Credendum eſt enim Deum vniuerſa ſimul dicto citius effeciſſe ſolo voluntatis nutu. Sed numero vſus eſt, quod ea quæ fiunt, ordinem requirant; ordo autem numero continetur: namque ordo plurium rerum eſt; quæ verò plura ſunt, aliquem numerum habeant neceſſè eſt. Cum autem omnipotenti Deo liberum eſſet vniuerſa ſimul ordinare, ſicut & creare, quod opificis finiti ſit ordinatio, infiniti creatio; oſtendit per ipſum quidem licere infinitum eſſe, ſed rebus ipſis haud concedi, vt ſummam perfectionem, quæ eſt Vnitas, aſſequerentur. Quamuis enim pro natura corporea perfectus ſit Mundus, abſoluta tamen natura non eſt omnino perfectus, cum, propter materiam, informia patiatur, vel deformia; propter dimenſionem, virtutis ſubeat defectum, diuiſionemque expectet, ſi diuiſor acceſſerit: ob compoſitionem, diſſolutioni ſit obnoxius: ob partium repugnantiam, machinetur malum: propter motum, præ ſe ferat indigentiam, priuationemque patiatur admixtam. Beneficus autem cum ſit Deus, non pro magnitudine ſuæ benignitatis, quæ immenſa eſt, & infinita, ſed pro viribus accipientium beneficia confert. Non eſt verò Mundus tam natura ſua ad accipiendum beneficium diſpoſitus; quam Deus ad conferendum. Namque huius vires omnium præſtantiſſimæ ſunt. At illius infirmitas impar eſt eorum magnitudini, penituſque ſuccumberet, niſi Deus aptè, quod cuique conueniat, viribus cuiuſque metiretur. Argumento eſt Moyſes Dei amicus, & myſteriorum interpres, qui dum ſupplex Deum his verbis deprecaretur: Oſtende mihi te ipſum, ſibi dictum audiuit: Ardorem diſcendi probo, vt meretur; cæterum quod petis neminem natum impetrare fas eſt. tibi tantum largiar quantum conuenit: neq;.n. quidquid ego dare poſſum facilè, id & homo poteſt accipere. Apoſtolus item: Vnicuiq. noſtrum data eſt gratia ſecundum menſuram donationis Chriſti. Non quod ad menſuram ſpiritum, & gratiam tribuat Deus, cuius

Philo Alexan. Exho. 33.

Epheſ. 4.

Digitized by Google

beneficentiæ nullis terminis circumscribitur; sed quod iuxta mensuram vasculorum infundat liquorem, tantum numeris largiens,
Act. 2. quantum potest ille, cui donatur, accipere. Quare licet D. Lucas de Apostolis scriptum reliquerit, quod repleti fuerint Spiritu sancto: hoc tamen secundum mensuram vasculi intelligendum est. Quomodo enim verbi gratia, si dicere voluerimus: hæc vasa sunt plena vino, non statim quia æquali mensura sunt plena, indicabimus, si quidem aliud sextarium, aliud amphoram capere potest: & tamen est secundum mensurã suam vtrumq. completum. Ita ferè Mundus perfectus est: at perfectionem summam, quæ in vnitate consistit, assequi non potuit; sed ad secũdum declinauit perfectionis gradum, qui in Senario constitutus est, quod hic lege naturæ generationi sit aptissimus. Numerorum enim qui oriuntur ex vnitate, iste primus omnium perfectus est, quippe qui suis partibus æquetur, & ex eisdem plenè expleatur, ex ternario nimirum, qui est illius dimidia pars, & ex binario, qui est tertia, & ex vnitate tandem, quæ est sexta: quæ partes omnes ductæ in summam, Senarium conficiunt. Pars autem in hac numerorum contemplatione illa est intelligenda, quæ aliquoties sumpta, totum conficit, & quæ quota sit, dici potest, sicut est dimidia, tertia, quarta, & deinceps ab aliquo numero denominata. Neque enim exempli gratia, quia in nouenario numero, quatuor est aliqua illius pars, ideo dici potest quota pars eius sit: vnum autem dici potest quota pars sit, nam nona eius numeri est; sic tria, nam tertia pars eius sunt: coniunctæ verò istæ binæ ipsius partes, nona scilicet, & tertia, id est, vnum, & tria distant à tota summa eius, quæ nouem est: sunt. n. quatuor. Itemque in denario, quaternarius est aliqua pars eius, sed quota sit haudquaquam dici potest: vnum autem dici potest quota pars sit, quia illius est decima pars: habet & quintam denarius, quæ sunt duo: habet & dimidiam, quæ sunt quinque, sed hæ tres partes eius decima, & quinta, & dimidia, id est, vnum, duo, quinque, simul ductæ, non complent decem: sunt enim octo. Duodenarij contra partes in sum-

Digitized by Google

mam ductæ, ipsum superant: habet siquidem hic numerus duodecimam, quod est vnum: habet & sextam, quæ sunt duo: & quartam, quæ sunt tria: habet tertiam, quæ sunt quatuor; habet & dimidiam, quæ sunt sex: sed huius partes maiorem summam colligunt, quam sit ipse duodenarius: omnis enim hic cumulus, vnum, duo, tria, quatuor, & sex, redundat in sexdecim, maiorem vtique summam, quam sint duodecim. Primus igitur omnium Senarius partibus suis in summam redactis perficitur: quare non incongruè generationi, nuptijsque sacer dicitur, quod eius partes simul collectæ, ipsum, vt diximus, gignant, similemq. reddant genitum genitori. Præterea cum Mundus creaturarum omnium absolutissimus, in seipso complexurus esset generationes è binaria copula, vt in se contineret, tum proseminantis masculi, tum fœminæ gignendam speciem susceptura, necesse fuit ex hac copula Senarium componi perfectum numerum. Nam cum in rebus masculus censeatur numerus impar, sicut par fœmina; imparium autem principium sit ternarius, parium binarius: mascula, fœminaque natura Senarius præditus dicetur, cum ex ambarum viribus constet, ac vtriusque sexus admixtione conficiatur. Exstat Clementis Alexandrini hæc diserte scribentis Stromatum primo, de duobus mundis auctoritas: Vnum quidem mundum nouit Barbarica Philosophia, qui percipitur intelligentia, alterum sensibilem; illum quidem archetypum; hunc imaginem eius, qui dicitur exemplar: ac illum quidem attribuit Vnitati; hunc verò nempe sensilem, Senario. Coniugium siquidem apud Pythagoricos vocatur Senarius, vt qui genitalis sit numerus. Idem alibi: Senarium, inquit, Geneſi ac Nuptijs accommodari probant Pythagorici. Gamon nempe coniugium appellantes, quod ex vtriusq. sexus mixtione conficiatur. Nam sicuti coniugium ex masculo generatur, & fœmina: pari modo Senarius ex impari quidem ternario, qui masculus est, ex pariq. binario, qui fœmina, procreatur. Clementi assentitur Martianus Capella hunc numerum tribuens Veneri, quæ idcirco fortè mater Harmoniæ di-

Plutarc. de Oraculorum defect.

Lib. 11 ca. 12 Euseb. de præp. Euang. allegat Clemētem in texto.

Digitized by Google

citur, quod Senarius fuerit primus harmoniæ genitor: nam per primum motum, hoc est, binarium collatus, 12. facit, inter quos numeros duo medij inueniuntur, id est, 8. & 9. Porro 12. ad 6. gignit diapason symphoniam; 9. ad 6. gignit diapente; 8. ad 6. diatessaron producit. Constat præterea Senarius ex proportione dupla, quam intra se proximè continet; ea est 4. ad 2. qui simul iuncti numeri Senarium conficiunt: quod in cæteris vix poterit reperiri, nisi in quibus seruata fuerit natura Senarij, vt sunt duplus, quadruplus, aut quadratus eius, & similes. Est igitur Senarius resultans ex dupla proportione, quæ diapason conficit omnium consonantissimam. Quare ad huius visibilis Mũdi fabricam nec consonantior, nec perfectior reperiri numerus poterat, quam Senarius, in quo summus artifex Deus sua perficeret opera. Nec enim Senarius sacer, ac perfectus solum perhibetur, quod hoc dierum numero conditæ sint vniuersæ rerum species, vt opinatus fuerat Gulielmus Hamerus, secutus Gregorium Pontificem summum lib. 35. capit. 20. Moral. sed etiam ea de caussa sex diebus Deus opera sua perfecit; quia senarius perfectus est, ac sacrosanctus. Itaque etiam si ista non essent, ille perfectus esset; nisi autem ipse perfectus esset, ista secundum eum perfecta non fierent; quemadmodum sentire visus est Hugo, qui à Sancto Victore nominatur, cum libro de Sacramentis legis naturalis & scriptæ hunc in modum loquitur: Senarius, quia ex partibus suis constat, signum perfectionis est: & idcirco voluit Deus sex diebus complere opera sua, vt ostenderet se in his quæ fecerat, nec superuacaneum aliquid posuisse, nec imperfectum reliquisse. Confirmat hoc ipsum Aurelius Augustinus asserens, Senarij perfectionem nobis à sacris litteris commendatam in eo maximè, quod Deus sex diebus perfecit opera sua, & die sexta fecit hominem ad imaginem & similitudinem suam. Sicut igitur perfecto nihil deest: ita neque ordinationi, aut rebus ordinatis quidquam, aut addi tanquam diminuto, aut detrahi tanquam à superabundante potest, non po-

Comm. in Gen. D. Tho. quolib. 8. q. 1. art. 1.

De Trin. li. 4. & in Gen. ad lit. li. 4.

Digitized by Google

testate quidem terminata, sed ipsa rerum serie sibi terminos præscribente: id fuit, ac si dixisset, per Senarium illum eorum quæ creata sunt, ordo melior, ac dispositio non potuit assignari, aut esse: quare die sexta subdit Propheticus sermo. Vidit Deus vniuersa quæ fecerat, & erant valde bona: & factum est vespere, & mane dies sextus. Cum ergo audis sex diebus constructum fuisse Mundum, non intelligas de numero dierum tantum, sed de perfectione vniuersi, quæ per Senarium perfectum numerum designatur. Vnde cum ad hunc absolutum numerum opus Dei peruenisset, dixit Diuini verbi Scriba: Perfecti sunt cæli, & terra, & omnis ornatus eorum. Sic & Orpheus Mystarum princeps Hymnos iubet sexta generatione finiri, cum ait. Gen. 1. Gen. 2.

Ætate in sexta studium finite canendi.

Quod de rebus creatis non vltra cani possit, cum ibi tota sit terminata perfectio. Non videtur hic prætermittenda fabricæ maximè competens figura trigona, quam constituunt Senarij partes. Huius enim basis est, A A A; summitas, A; intermedium, A A; vt in obiecta figura facilè patet. Vnitas, vt quæ impartibilis sit in se, à se, & circa se, fabricatori Deo adscribitur. Dualitas prima monadis productio fœmina, mater elementorum (nam de illa quatuor elementorum numerus procreatur) similis est materiæ primæ, ac generationi. Trinitas secunda monadis productio mascula, idealibus formis, vel compositis corporibus consequenter aptatur apud Martianum Capellam.

A
A A
A A A

Vnitas,	Diuina virtus,
Dualitas,	Generatio rerum,
Trinitas,	Forma perfecta.

Ita sentiebat Pythagoras ex hisce tribus vniuersa procreari,

Digitized by Google

atque in eadem resolui. Senarius igitur primus est dux perfectorum numerorum, primusque numerus æqualitatis, qui seipso constet, suisque partibus restituatur, neque ipsis maior, neque inferior, gaudetque partium Trinitate, quibus restituitur: nam ter trinus esse comperitur; trinus quidem figura, nam quilibet perfectus is & trigonus est; trinus denominatione, quippe qui trigonorum tertius; trinus partibus, nam singulæ trigoni partes incipiunt à ternario. Ad hæc vniuersi molem circulari figura summus Conditor insigniuit. Hæc enim ex omnibus cælo maximè competit, quod quemadmodum capacissimum, simplicissimum, & perfectissimum esse oportebat; sic & capacissimam, simplicissimam, & perfectissimam figuram sapientissimus Architectus elegit. Perfectissimum quidem est, cum sua omnia possideat, nec fieri possit, vt iacturam, vel minimam patiatur; simplicissimum, quoniam, vt sentiunt Platonici, non est ex quo fiat, aut in quod resoluatur, alioqui corruptionem, generationemque cognosceret; capacissimum, quoniam nihil extra se ipsum reliquit, sed vniuersa intus complexum est. At huiusmodi Sphæram esse indicio est, quod eandem ad cætera solida, quam & ad reliqua plana circulus habet comparationem. Primo quidem circularis figura est omnium isoperimetrarum capacissima; ad hæc perfectissima, quod nullum incrementum, decrementumve suscipit; quin & simplicissima, quod vna dumtaxat linea continetur: est enim Circulus figura plana vna tantum linea contenta, quæ circumferentia nuncupatur, ad quam ab vno signo, quod centrum vocant, omnes rectæ lineæ prodeuntes, inter se sunt æquales; sic & sphæra figura est solida, vna superficie comprehensa, ad quam ab vno signo, quo medium ab ipsa æqualiter abest, omnes rectæ lineæ ductæ, sunt æquales. Ergo & Sphæra Capacissima est, quia pro termino circulum sibi sumit: est Perfectissima, vbi instar recti corporis, nec crescit vspiam, nec decrescit: quin & Simplicissima, nam vnica superficie concluditur. At quorsum hæc? Dicam. Orbicularem Mundum senis decuit formare diebus: si enim

Eucli. def. 15. 16.

Digitized by Google

pingis in ſuperficie circulum, huius ſemidiametrum reperies ſuæ totius circumferentiæ ambitum Senario permeare, ſenis ve arcubus illū totum diducere: hinc. n. factum eſt, vt geometricus Hexagonus hoc vno cęteris figuris præſtare meritò cenſeatur, quod ſolus naturale, & per ſe cognitum latus obtinet in circulo: hoc ſiquidem latus eſt ipſa ſemidiameter, quæ & circulum ipſum circinat. Circulus igitur myſterium promit Creationis vniuerſorum, cuius Sex trianguli maiores æqualium laterum ſunt diuini totius operis tempus & menſura, cauſſam ſimul exprimens quare dies ſeptima, dies eſt quietis, qua ceſſauit Deus ab operibus ſuis. Sed hoc apertius demonſtrabit ſubiecta geometrica roſa. Scribe in quauis ſuperficie circulum: huic ſi circulos æquales ſic circumſcribas, vt & ſe mutuò, & hunc ipſum circulum medium contingant, circulum medium totum non amplius quam Sex circumſcripti circuli complebunt. Sit igitur circulus Q. cuius circumferentia ſemidiametri ſpacio in Sex æquales arcus diuidatur punctis A, E, M, V, S, R, & à centro circuli Q, ducantur per eadem puncta Sex rectæ lineæ, quæ æquales inter ſe erunt, Sex iſopleuros conſtituentes: demum ſuper harum rectarum extremis Sex dicti æquales circuli circumſcripti totum exterius ſpacium complent, circulo medio Q, æquales.

Digitized by Google

Sex isopleurici anguli totũ circuli spacium implentes.

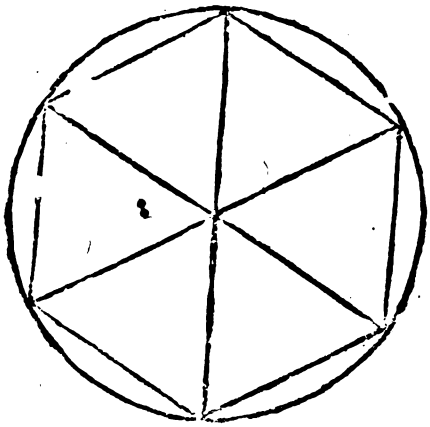

Circulus sex sibi æqualibus circulis circumscriptus.

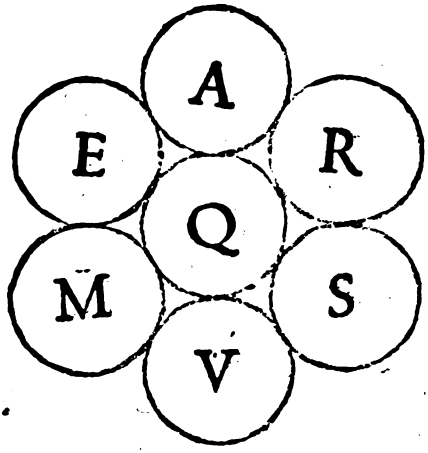

Liquet omnino hos circulos nulla se sectione partiri, sed esse & medium circulum, & se se mutuo contingentes, ac totum spacium, quod circumstat Q, circulum ambire: elicio igitur Vnitatem esse centri numerum; Senarium verò circumferentiæ; totius autem circuli numerum esse Septenarium. Quid verò hæc geometrica rosa, visibilis septem æqualium sese contingentium circulorum figura nobis significet, indicabo. Vnitas illa per se ab æterno subsistens, velut in infinito se circumstante spacio, sex diebus seipsam ciens, totum quod circa illam vacuum imaginamur spacium, varijs creaturis impleuit; septima autem die in seipsam reciproca nullam prorsus creaturam protulit, quod plena perfectaq; esset omnis primæuæ illius, & antiquissimæ Vnitatis circumstantia, nullusque septimæ creaturæ locus superfuisset circa Diuinam Vnitatem (ordinem & rerum seriẽ respicio, non potentiam Dei absolutam.) Sicut enim sextus demum circulus primi, medijq. circuli circumstantiam adimplet; pari modo sexta Creatura diuinam impleuit circumstantiam, diuinumque consummauit opus. Diuinam circumstantiam appello Creaturarum vniuersitatem, & naturam hanc vniuersam dispositam circa Diuinam Vnitatem, illique intendentem, à qua primò id quod est accepit,

pit, & cuius Virtute continetur. Quo efficitur vt Senarium dicere valeas Diuinæ circumstantiæ, siue creaturarum numerum præcipuè Hominis, in quo complicatur huius Mundi tota perfectio, qui & huiusce regionis vniuersis entibus præest: itemque propter ipsum sunt illa omnia. Duo enim cum creati sint spiritus, primus per se subsistere natus sine corpore, quem dicimus Angelum: alter natus in corpore subsistere, humanus qui nuncupatur spiritus: Angelus, vt per se potens, quia nullo ad subsistendum egebat, creatus est ab initio totus, & per se: Humanus verò non aliter subsistere, quam in corpore natus, creari post corpus debuit: oportuit enim prius à Deo condi, excudi, & componi humanum corpus humani spiritus domicilium, quam humanum spiritum procreari. Namque & materies, ex qua corpus huiusmodi conflatur, humano spiritu creata est prior. Sed & humanum corpus haud aliter creari debebat, quam post omnes sensibiles creaturas, quæ sunt ipsius materiei, & humani corporis particulæ. Omnis enim sensibilis, materialisve substantia est, vt quædam humani corporis pars: istud quippe conflatum est ex vniuersis, quæ sunt in Mundo cum omnibus symbolum habens, cum omnibus operationem, cum omnibus conuersationem: adeoq. in seipso habet id totum quod in maiori Mundo continetur, vt nihil relictum sit, quod aliquo modo in ipso homine non reperiatur: sunt in ipso elementa per verissimas naturæ suæ proprietates: est in ipso æthereum corpusculum animæ vehiculum, Cælo proportione respondens: sunt in ipso plantarum vita vegetatiua: animalium sensus: cælestis spiritus, angelica ratio: mensque Diuina, & omnium horum simul in vnum confluentium vera coniunctio, & Diuina possessio. Quare in Euangelio, Homo vocatur omnis creatura, & à Philosophis alter Mundus. Nec solum Homo alter Mundus effectus, ipsius partes omnes in se complectitur, sed etiam ipsum Deum concipit, & continet. Inde Xistus Pythagoræus Hominis animum dixit esse templum Dei: quod etiam multò lucidius expressit D. Paulus dicens: templum Dei estis vos. Mar. 16. 1. Cor. 3.

Digitized by Google

1. Cor. 3. 2. Cor. 6. Idemque variis locis sacræ litteræ testantur. Nam sicut Deus nec tangi potest, nec auribus percipi, nec oculis videri; sic animus Hominis nec cerni, nec audiri, nec tangi potest. Ac sicut Deus ipse infinitus est, & à nullo compelli potest; ita & humanus animus liber est, & nec cogi, nec mensurari potest. Tum vt Deus totum hunc Mundum, & quidquid in eo est, sola mente gerit; sic illum humanus animus etiam cogitatione complectitur: atque quod soli illi cum Deo peculiare est, vt Deus Mundum totum solo nutu mouet ac gubernat; sic animus nutu solo corpus suum agit, atq. regit: & sicut Deus vniuersa cognoscit; sic etiam Homo cuncta cognoscibilia cognoscere potest, cum pro obiecto adæquato ens in communi, vel vt alij dicunt, ipsum verum habeat. Nec aliquid in Homine reperitur, non vlla dispositio, in qua Diuinitatis aliquid non appareat, nec quidquam est in Deo, quod ipsum etiam in Homine non repræsentetur: & quicumque seipsum cognouerit, cognoscet in seipso omnia: cognoscet in primis Deum, ad cuius imaginem factus est: cognoscet Mundum, cuius simulacrum gerit: cognoscet vniuersas creaturas, cum quibus symbolum habet. Illud tamen pium lectorem non lateat, licet Homo cuncta in se contineat, quæ in Deo sunt; Deus tamen per eminentiam quandam omnia continet virtute sua, & simpliciter, sicut omnium caussa, & principium. Homini autem virtutem dedit, vt similiter vniuersa contineret, sed actu & compositione quadam, velut omniũ nexus vinculum, atq; nodus. Adhuc Homo cum sit opus ex materia præstantissima, vt custodiatur, & seruetur, indiget omnibus quæ sunt in Mundo, propter quem sunt singula, & qui vniuersis huius regionis rebus præsidet. Hinc quia prius erat construenda aula regia, atq. ita Rex introducendus omni iam caterua stipatus, postremus Homo creatur, Dei manu, atq; imagine formatus, extremum quidem Artificis opus, & consummatio. Quare in ipsa diei Sextæ præfiguratione formatus legitur, vt ipsius perfectio designetur. Incipiens n. Artifex Deus ab Angelico intellectu, atque immateriali creatura, & per materiam, & materiales

Digitized by Google

substantias progrediens, Hominem statuit supremum creaturarum, suique totius operis periodum. Quo fit: vt Diuina operatio, quæ est vniuersorum creatio, facta sit in circulo. Deus enim creando inchoauit ab intellectu Angelico, & desijt in Humano, coniungens totius sui operis finem initio. Diuini autem operis principium Angelus est, finis Homo. Hic est enim creaturarum ordo, quo ab Artifice profectæ sunt, Angelus, Elementum, Minerale, Vegetabile, Sensibile, Rationale. Coniuncti sunt igitur à Deo, & proximi loco facti Angelus, & Homo: processit etenim Deus ab Angelo ad Elementum; à perfectis, ad imperfecta.

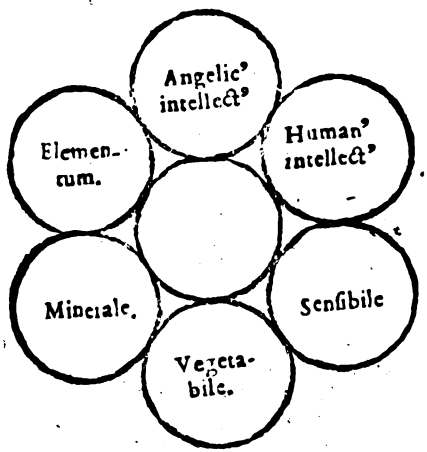

Vt verò ab elementis permixta ad Hominem, ab imperfectis ad perfecta. Sexto igitur die, id est, gradu Hominem perfecto omni intellectuali ac sensibili ornatu è terra consummauit. Ideo finis creationis est Homo; & Senarius est radix vestigandi Humani numeri, quem, qui sit, sacer hic sermo pronunciat: Hic est sapientia, qui habet intellectum, computet numerum bestiæ: numerus enim eius numerus hominis est, & numerus eius 666. Trino igitur trium primarum vnitatum Senario numerus idem bestiæ, atque hominis definitur Sexcentorum scilicet sexaginta sex. Hac autem arte humanum numerum ex Senaria radice elicies. Volue Senarium in se ipsum; habebis 36. Senarij quadratum: hunc numerum auctum vnitate, id est, effectum 37. multiplica per numerum 18. qui est medietas quadrati, conflabitur num. 666. qui trigonus est triceſimus sextus. Senarium numerum quandam temporis præ se ferre figuram, etiam in illa ratione tripartitæ distributionis agnoscimus, Apoc. 13

qua vnum tempus cõputamus ante legem, alium sub lege, tertium, sub gratia. In quo tempore sacramentum renouationis accepimus, vt in fine temporis etiam resurrectione carnis, omni ex parte renouati ab vniuersa non solum animæ, verum etiã infirmitate corporis
Luc. 13. sanemur. Vnde intelligitur illa mulier in typo Ecclesiæ à Domino sanata, & erecta, quam curauerat infirmitas alligante Sathana. Hæc autem mulier decẽ & octo annos habebat in infirmitate, quod est tres senos. Menses autem annorum decem, & octo inueniuntur in cubo Senarij, quod est Sexies seni sexies, id est, ducentim decem sex. Sed & iuxta est in eodem Euangelij loco arbor illa ficulnea, cuius miseram sterilitatem etiam tertius annus arguebat, quo mensium numero Senarij quadratus est constitutus, nam per duodenarium ductus ternarius triginta sex producit. Annus etiam vnus, si duodecim menses integri considerẽtur, quos triginta dies complent, Senario numero perficitur: talem quippe mensem veteres obseruarunt, quem circuitur Lunaris ostendit: distinxerunt quippe Zodiacum in tercentenas sexaginta æquales partes, iustas huius dissectionis causas à Lunæ, & Solis in motu fœdere nacti. Docuit enim experientia obseruationis Lunæ hanc annuo spatio, quo Sol totum Signiferum eundo conficit, duodecies cum Sole, vel iũgi, vel opponi: & quidem inter coniunctiones, vel oppositiones singulas triginta dies intercedere. Quare hoc exemplo moniti, Zodiacum primò in duodecim dodecatemoria, & hæc rursus in triginta gradus distinxerunt, vt multiplicatio loquatur totum Zodiacum non ex duodecim tantum signis, sed ex trecentis sexaginta gradibus constare. Porro quod valent Sex in primo ordine numerorum, qui constat ex vnitatibus, vt perueniatur ad decem; hoc valent sexaginta in secundo ordine, qui constat ex denis, vt deueniatur ad centum. Sexagenarius ergo numerus dierum Sexta pars anni est. Quare per Senarium primi versus multiplicantur, tanquam Senarius secundi versus, & fiunt Sexies Sexageni, trecenti & sexaginta dies, qui sunt integri duodecim menses. Verum quoniam sicut mensem cir-

Digitized by Google

cuitus Lunæ ostendit hominibus: sic annus circuitu Solis animaduersus est. Vt igitur Sol impleat cursum suum, annumque concludat, desunt quinq; dies, & horæ ferè sex, quas si pro die ponas, vt à parte totum computetur, apertè totum Sex faciunt. Sed & ipsosmet dies quinque, & quadrantem si consideremus, Senarius numerus in eis plurimum valet, quia in ipsis quinq; diebus Sexta pars est mensis: ipse autem quadrans Sex horas habet: primus enim quadratus, in primum perfectum ductitatus, horas diei noctisque dimetitur, nam quater seni 24. faciunt. Ita in Mundi constructione, in anni cursu, in mense, & in die Senarius numerus plurimum valet. Etiam in ædificatione Dominici corporis, in cuius figura templum à Iudæis destructum triduo se resuscitaturum dicebat, numerus ipse Senarius mysticè positus intelligitur. Dixerunt. n. Iudæi: Ioan. 2. Quadraginta & sex annis ædificatum est templum. Porro quadragies sexies seni, fiunt ducenti septuaginta sex, qui dierum numerus complet nouem menses, & sex dies, quibus in vtero Mariæ Virginis clausus est Christus: ab octauo. n. Kalend. Apr. quando passus est Dominus (nam & tunc etiam creditur fuisse conceptus) vsque in diem octauum Kal. Ian. quo natus est, computati dies, ducẽti septuaginta & sex reperiuntur, qui Senarium numerum quadragies sexies habent; non quod parientes fœminæ ad sextum diem post nonum mensem perueniãt semper: sed quia ipsa perfectio corporis Domini tot diebus ad partum perducta comperitur. Formatur siquidẽ humanus partus quadraginta quinq. diebus: qui per Senariũ ducti, procreant dies 270. nouem. s. menses, quibus gestatur in vtero partus. Aliquando etiam formatur fœtus diebus 35. qui numerus per Sex ductitatus parit dierũ numerum, qui septem mensibus explicatur. Sunt huius numeri alia mysteria discutienda: quia. n. sex diebus Mundum legimus consummatum, Senarius est continens sacramentum omnium creaturarum, per quorum notitiam, causſasque conditionis, atque rationem intramus ad templum Dei, & ex creaturarum ordine, atque constantia Creatorem cognoscimus, D. Hier.

Digitized by Google

Cap. 41. vt prædixit Ezechiel, apud quem ex vtraque parte latitudo tabernaculi Senum cubitorum erat. Sex diebus gloria Domini inclinauit
Exho. 24. super monte Sinai, cooperiens illum nube, quo significaretur huius vitæ tempus. Sex alæ Cherubin, tempus seculi demonstrant, vel
Esa. 6. secundum Rupertum, plenam & perfectam significant notitiam veritatis, quam Spiritus sanctus Apostolos docuit, iuxta promissum
Ioan. 10. dicentis: Cum venerit ille Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem. Sextus mensis, in quo factum est verbum Domini in manu
D. Hier. Agg. 1. Aggæi Prophetæ, non habet solemnitates Dei, sicut mensis septimus; sed vicinus est dierum sex, in quibus factus est Mundus, in quo laboramus, & in sudore faciei comedimus panem; & terra generat nobis tribulos, & spinas; & cum sementem acceperit tritici, lolio magis, aueniisque fœcunda est; Sextus ergo mensis labori
Cap. 5. deputatur. Sex tribulationes apud S. Iob, sunt huius vitæ passiones, septima verò, in qua malum non tangit iustos, erit post hanc vitam, quando iusti venient ad requiem sabbathi: sic seruus Hebræus Sex annis seruit Domino suo. Exho. 21. Sex annis seminanda terra. Leuit. 25. Sex dies sunt, quibus licet operari. Leuit. 23. Sex diebus colligendum manna: & sexta die duplum legẽdum. Exho. 16. Et quid hæc aliud sunt, quam quod nos conuenit hoc labentis æui curriculo Domino nostro inseruire, illi fructum afferre, talenta nobis data multiplicare, eaq; cum fœnore reddere? vt cum venerit coram illo fideles habeamur. Neque. n. aliud est vita præsentis seculi, quam negotiationis tempus, eo vsque ne panis Spiritualis doctrinæ, morum, & Spiritualis sanctitatis sit negligendus, Christi & Beatorum exemplo. Illa nostra debet esse negotiatio, vt imitatione, exemplo, doctrina, sumant incrementum quæ in nobis sunt, quo sic referamus fœnus: atque ex ea parte secundum semen Diuini verbi, bonorum operum, neque salutis posthabenda opera. Ante obi-
Cap. 14. tum tuum, inquit Ecclesiasticus, operare iustitiam; quoniam non est apud inferos inuenire cibum: sic nobis operandum bonum ad omnes, & non ad amicos modo, quod & Ethnici faciunt, sed vt

Digitized by Google

cælestis hominum Magister iubet, benefaciamus his qui oderunt nos. Et quia in perfectione Senarij facienda sunt opera, quo postea frui valeamus æterna requie, subiungit: Vt simus filij Patris nostri, qui in cælis est, qui Solem oriri facit super bonos, & malos, & pluit super iustos, & iniustos. Estote, inquit, perfecti sicut & Pater vester Cælestis perfectus est. Nec omittendum, quod Sex diebus circumeundam vrbem Iericho cum Arca Domini, & clangentibus tubis exprimit Iosue, quod præmonstrat fore operæ pretium, vt toto nostræ mortalitatis tempore, sanctæ Ecclesiæ donarijs, & sacramentis armemur, quo videlicet antiquum hostem huius Mundi principem exterminemus. Est enim Iericho omnium vitiorum sentina, spirituumque immundorum ciuitas; quæ sola bonorum operum assiduitate oppugnanda est atque delenda: nec rursus vbi semel deleta fuerit, instauranda; ne fortè, quod Achan accidit, exturbemur, lapidibusque obruamur; sed bonorum operum perseuerantia, quæ per Senarium, atq; bono splendidoque exemplo, quod per buccinarum clangorem significatur, die quietis ac tranquillitatis, deuicta Iericho, id est, vniuersis vitijs, modis omnibus expetendam assequamur victoriam. Supereſt adhuc aliud sacratius declarandum. Sexta ætate Deus hunc venit visere Mundum factus homo, qui etiam Sexta hora, ætate perfecta, iuxta puteum sedens fatigatus, mulieri Samaritanæ diuini fontis fluenta aperire dignatus est: quod mysterium D. Augusti. exponens: Iam, inquit, incipiunt mysteria: non enim frustra hora sexta sedet: quare hora sexta? Quia ætate seculi sexta: eā quippe nunc ætas agitur, siue milleni anni singulis distribuantur ætatibus; siue in Diuinis litteris memorabiles, atque insignes quasi articulos temporum vestigemus, vt prima ætas inueniatur ab Adam propter creationem Mundi; Secunda à Noe propter cataclysmum vsque ad Abraham; Et deinceps sicut Matthæus Euangelista distinxit, ab Abraham propter circumcisionem vsque ad Dauid. Quarta ab ipso Dauid ob regiam vnctionem: antea enim Hebræi, Iudices

Matth. 7.

Ios. 6.

Augusti. de Trin. li. 4. c. 4.

Ioan. 4.

Cap. 11.

Digitized by Google

solum, & Prophetas habebant. Quinta à transmigratione in Babyloniam propter reparationem, & reductionem. Sexta, quæ nunc agitur, ab humili aduentu Domini nostri Jesu Christi, propter liberationem generis humani, vsque ad occultum

Primas. in Apoc. *temporis finem. Lege Ioannis Apocalypsim, vbi Manasses,*

Gen. 41. *qui non filius Iacob, sed nepos erat, licet inter filios adopta-*

Gen. 30. *tus, Sexto loco ponitur, cum Dan, qui vtique filius est siue in*

Capit. 1. *Genesi, siue in Exhodo cum cæteris fratribus adnumeratus osten-*

ditur, in Apocalypsi omnino prætermittitur, Ecclesiam declara-

Capit. 7. *rans ex Gentibus adoptatam, Sexta Mundi ætate Iudæorum per-*

Luc. 1. *fidia reprobari. Sexto mense annunciante Archangelo, beata Virgo Maria, hausto Diuino spiritu, Redemptorem nostrum concepit, vt sacra refert Euangelij lectio. Adsunt etiam, qui velint illum feria Sexta natum, & feria Sexta ieiunium qua-*

Ioan. 12. *draginta dierum terminasse. Ante Sex dies Paschæ venit Christus Bethaniam, & feria Sexta, hora Sexta in crucem agi pro hominum salute decreuit: qui enim die Sexta creatus est homo, eum hora Sexta peccasse, & paradiso pulsum fuisse Hugo à san-*

In Spec. Eccles. *cto Victore his verbis tradit: In eadem hora Christus Redemptor noster mori voluit pro homine, in qua homo expulsus est de paradiso: & in eadem hominem per lignum redimere placuit, qua eum lignum hostis deceperat, ars vt artem falleret, & medelam ferret inde hostis vnde læserat Hæc itaque supputatio, & hominis initium, & absolutionem peccatorum*

Beda in Apoc. c. 6. *aptissimè continet. Inde Dauid in Sexto Psalmo personam pœnitentis accommodauit: & in Apocalypsi Sexto sigillo aperto, nouissima nunciatur persecutio; quia tenebris, & pauore concuti*

Mat. 15. *visus est Mundus in passione Domini. Quod verò vnus Euangelistarum Christum cruci affixum hora tertia dixerit, non effectu, sed lingua debet intelligi, vt habetur de pœnitentia distinctione prima capit. periculosè: & Glossa de consecratione distinctione prima capit. nocte sancta, vers. crucifixus.*

Nec

Digitized by Google

Nec à mysterio vacat, quod in Dominica passione non dicitur meridies, sed hora notatur Sexta, cum vtiq; sexta hora, non aliud, quam meridianum tempus ostendat. nullus tamen meridiem nominauit, sed ita dixit Matthæus: Ab hora Sexta tenebræ factæ sunt super terram, vsq; in horam nonam. Cap. 27. Lucas vero: Erat iam quasi hora Sexta. Cap. 23. Sed & Marcus: Cum autem esset facta hora Sexta, tenebræ factę sunt. Cap. 15. In conuiuio autem Patriarcharum apud Ioseph, & in Cantico canticorum tempus id non significatum est nomine sexti numeri, sed meridiei. Gen. 43. Cap. 1. Euangelistę vero, in his quæ narrabant, non meridianum tempus, sed horæ sextæ numerum requirebant, ad enarrãdum scilicet sacrificium hostiæ eius, quæ oblatá est in die Paschæ pro redẽptione hominis, qui sexta hora peccauit, atq; paradisiaca sede propulsus est. Vnde Senarius dicitur redemptionis numerus, illique cum cruce magna cognatio. Non me quidem fugit quosdam, vt traditum antiquitus est, referre, Adam tertia hora fictum, sexta peccasse, nonæ eiectum, eo argumento vtentes quod hora sexta Dominus cruci affixus, nona pro nobis mortuus est; fortassis eoquoq; in hanc adducti opinionem, quod sub vesperam ad eos venit Dominus: at trium horarum spacium, quo in paradiso Adam moratus sit, breue admodum ac nimis incredibile est, atq; magnificentia eius qui cuncta imperuestigabilibus sapientiæ iudicijs dispensat, indignum. Qui. n. in tribus istis horis Adam ad imponendam omnibus terrestribus ac volucribus nomina tempus habuisset? quando ceteris in paradiso fructibus vescendo ad eorum fruitionis satietatem prolapsus cupiditatem degustandæ arboris, qua ei fuit interdictum, in animum induxisset? vt noxam inuidentiæ fraudem, & serpentis ad Mulierem aggressus atq; consultationem non commemorem, quæ ipsa amplius eo tempus requirebant. Quocirca probabile admodum est ac credibile, Sexta die, et Sexta hora delictum illud ab his admissum, eademque diei hora paradiso ac vita, ob violatum Dei mandatum, excidisse; sed anno demum septimo id factum, sicut ex Antiquis quosdam pronunciasse refert in historia Georgius Cedrenus.

Digitized by Google

Sexta hora Petro in excessu mentis fit vocatio Gentium omnium per submissionem vasis Euangelici delati cælitus, & purificatio omnigenum animantium in eodem consistentium, delata ad eum voce
Act. 10. *diuinitus reuelatur, dicente sibi: Surge Petre, occide, & manduca. Alia quam plurima adduci possunt huiusce generis testimonia, quæ diligentibus legenda relinquo.*

DE NVMERO VII.

Philo li. de Mundi opificio.

IN Septenario (qui sacratissimus est in Oraculis numerus, & mysteriorum plenissimus) tam sacrum augustumq; decus ineſt, vt inter eos numeros qui concluduntur in denario, singularem eximiamq; præ cæteris rationem habeat. Nam eorum, alij procreãt, non procreantur; alij procreantur, non procreant; alij vtrumq; faciunt, & procreant, & procreantur: solus Septenarius nec procreat vllum eorum, nec à quoquam procreatur: vnitas. n. gignit omnes sequentes numeros, ipsa à nullo genita: octo à bis quatuor gignuntur, sed nullũ gignunt ex his qui sunt intra denariũ: quatuor item eundem locum inter genitores & prognatos obtinet, repetitus. n. hic numerus octo gignit, ipse autem numerus quatuor gignitur à repetito binario: soli igitur Septenario nec gignere natura dedit, nec gigni. Atque ob hãc causſam effectum est vt Pythagorici hunc numerum Duci & rectori omnium similem dixerint: nam quod neq; procreat néq; procreatur, immobile manet, procreatio. n. in motu est: quandoquidem & quod procreatur, non vacat motu, mouetur etenim alterum, vt gignat, alterum, vt gignatur: solus autem nec mouet, nec mouetur antiquus ille Princeps, & auctor, cuius imago Septenarius meritò dici potest: huius rei testis est Philolaus inter Pythagoræos haud ignobilis, hunc in modum scribens: Est Dux & Princeps rerum omnium Deus semper vnus, stabilis, motu vacans, ipse sui similis, aliorum

Digitized by Google

dissimilis. Adeo autem Septenario inoleuit opinio Virginitatis, vt quæ sapientiæ præfecta putata est, vtilisq. Dea formandis credita adolescentium ingenijs, Minerua nominetur: eam enim perpetuam virginem faciunt Poëtæ, quia venereus coitus exhaurit spiritus, præsertim subtiliores, cerebrumq; debilitat, labefactat stomachum atque præcordia, quo malo nihil ingenio aduersius esse potest. Quare sciscitatus Pythagoras quando esset cõcubandum? tunc, inquit, cum te ipso infirmior fieri vis: cur. n. Hippocrates coitum comitiali morbo similem iudicauit? nisi quia mentem, quæ sacra est, percutit; tantumque obest, vt Auicenna in lib. de Animalibus dixerit, si quid spermatis supra, quam natura tolleret, coitu profluat, obesse magis, quam si quadragiesies tantũdem sanguinis emanauerit. Symbolicè igitur sacris initiati Pythagorici semper virgini sine matre natæ Mineruæ, Septenarium assimilant, quia & illa nec partu est edita, sed ex Iouis orta capite: dicit enim Oraculum, quod quiescere fecit Deus septimum diem ab operibus suis, quæ fecit; quemadmodum ipsum quoque sabbathi nomen indicat, quod si interpreteris quietem sonat: de quo hæc scribit Philo Alexandrinus: Illud vnum solum sincerum Esse hebdomadam sine matre ex seipso solo genuit, nulla prorsus adhibitâ materiâ. Idem de sanctificatione sabbathi. Tertia (inquit) lex est de semper virgine sine matre nata hebdomada, vt creatura assueta eius ocio reminiscatur eius qui cuncta facit inuisibiliter. Quid verò de illo sabbatho scribat Nic. Cusa. lib. 3. Excitat. audiamus: Homo est sexta dies, seu microcosmus: Deus in verbo omnia creauit; verbum autem est, vt ars infinita: creaturæ autem participationes artis infinitæ: ars autem illa verbum, seu mens æterna est lux infinita, siue sapientia. Quomodo autem, lucem illam æternam participãdo, omnia creata in esse gradatim prodierint, Moyses describit, & quomodo vltimo, id est, sexto die hominem ad imaginem suam. Hominem autem sursum creauit ad se, qui nõ nisi in die septimo, seu sabbatho quiescit; Sabbathum autem est lux, quæ non legitur creata, sed Deus benedixit diei septimo, vnde solum in hac Gen. 2.

luce increata, quæ sabbathum dicitur, est quies hominis, & non est hominis lux benedicta, nisi in sabbatho. Item libro 6. Septima, inquit, petitio Dominicæ orationis est ista: Sed libera nos à malo: quia septimus numerus est quietis, & amoto omni malo, quisque in bono quiescit. Hactenus Cusa. Te verò non lateat per sabbathismam mortem animarum intelligi, hoc est, eam ab operibus mundanis cessationem, quam homini vita functo mors affert: tum enim animæ sabbathum agunt, quietem ab omni motu nactæ, nec vllam omnino agitationem habentes post summi illius boni, quod ante exquirebatur, manifestationem, quæ quærentibus perspicuum fit id quod quæsitum est: nam cum id quod quærebatur apparuit, motus omnium eorum quæ mouebantur, conquiescit. Ad hunc sabbathismum spectat, quod post Septem dies, ex quo ingressus est Noha in arcam, factum est diluuium: quia in spe futuræ quietis, quæ Septima die significata est, baptizamur: sic in Apocalypsi Septem tubæ recensentur, quarum sex priores seculi præsentis ætatibus comparantur, varios bellorum concursus denuntiantes Ecclesiæ militanti, Septima verò sabbathi æterni nuncia, victoriam tantum & imperium indicat veri Regis, dicente septimo Angelo, factum esse regnum huius Mundi Domini Dei, & Christi eius. Huc facit quod de iusto scribit sanctus Iob: In sex tribulationibus visitabit te, in Septima autem non tanget te malum: quæ verba quasi ex persona Dei ad iustum proferuntur. Sexies quippe, hoc est, in præsenti vita, in qua tentationes, atque operum labores existunt, tentaberis, atque in necessitatibus, & rerum difficultatibus versaberis; verum in Septima, in qua beatus iustorum sabbathismus est, & requies, nullius molestiæ recordatio animum tuum anget. Porro quod sex diebus formatus legitur Mundus, & in Septimo die Deus Optimus Maximus ab aspectabilis creaturæ opificio requieuit; Septimo item die manebant filij Israel in tabernaculis suis, neque exibant ad colligendum manna, neque operis quidquam faciebant; Rursum seruus Hebræus anno septi-

D. Aug. in Ciui. li. 15. & contra Faustum li. 12. c. 17.

Gen. 7. c 8. 9. 10.

D. Ambr. de sacram. lib. 2.

Apoc. 11. Cap. 5.

Gen. 1.

Exho. 16. 20. 21. 23.

Digitized by Google

mo libertatem sibi vendicabat; exemptus iugo seruitutis; Et ager sex laboratus annis, septimo demum requiescebat à labore agriculturæ ferendo; Denique septimo die sabbathum requietionis erat, neque opus aliquod moliri poterat. Quid hæc omnia sub figurarum velamine aliud prætendebant, nisi quod in septimo seculo requies exspectanda iustis, postquam cum multis afflictionibus conflictati fuerint, illos liberante Deo? Quærens Origenes cur de manna dictum est, vt in sexto die duplum colligatur in repositione, quantum sufficiat etiam sabbatho: Hoc (inquit) secundum nostram intelligentiã non ociosi præterire debemus, sextus dies est hæc, in qua nunc sumus vita: in sex enim diebus Dominus fecit hunc Mundum: hac ergo die tantum reponere, & recondere debemus, quantum sufficiat & in futuro die: si quid enim hinc boni operis acquiras: si quid iustitiæ, misericordiæ, & pietatis recondas, hoc tibi in futuro seculo cibus erit. Comprobat id ipsum Cassiodorus in dilucidatione Septimi Psalmi, dicens: Septenarius quoque numerus admonet nos de illa requie æterna cogitare, ad quam nos spẽ præsens Psalmus extendit, vt merito tali numero receptus, iocunda exultatione cãtetur. Dubiũ quippe non est quod peractis sex diebus, qui ad actiuam pertinent partem, septimus repausationi deputetur, qui contemplationi theologicæ noscitur adhærere. Hæc Cassiodorus. Neque ab hoc alienum est mysterio quod Dominus noster septimo die toto requieuit in sepulchro, vnde & septimus dies, sabbathi, id est, requietionis denominationem sortitur: quoniam vtrumque horum insinuat nobis placidam illam requiem, quâ beatorum animæ, mole corporea exutæ, iam requiescunt à laboribus suis in superna ciuitate Hierusalem, vsque ad Mundi consummationem, & iteratam corporum viuificationem. Mysticè igitur sabbathum commendatum est priori populo in ocio corporaliter celebrandum, vt figura esset sanctificationis in requie Spiritus sancti. Nusquam enim legimus in Genesi sanctificationem per omnes priores dies, nisi de solo sabbatho, de quo dictum est: Sanctificauit Deus diem Septimum. Exho. 16. Hom. 8. in Exho. Gen. 1. Gen. 2.

Digitized by Google

Gen. 1. 2. Beda cap. 21. in Ioannem. 1. Pet. 1. *At cum septimo die sonet sanctificatio, appositè sancto Spiritui deputatur septenarij ratio: nam sanctificatio vlla non est diuina, & vera, nisi à Spiritu sancto. Neque enim frustra dictus est Spiritus sanctus, cum sit & Pater sanctus, & Filius sanctus; sed quia ipse requieſcit super humilem & quietum, tanquam in sabbatho suo.*

Cap. 5. *Dilectus Deo Ioannes in sua Apocalypsi Septenario numero Spiritus sancti gratiam designari probat: cum enim se vidisse diceret agnum habentem cornua Septem, & oculos Septem, mox exponẽdo subiunxit: Qui sunt septem spiritus Dei missi in vniuersam terram, cum tamen sit vnus, atque idem spiritus diuidens propria vnicuique prout vult; sed operatio septenaria vnius spiritus sic appellata est ab eodem spiritu, qui scribenti adfuit, vt septem spiritus dicerentur.*

Cap. 4. *Quoniam ergo sanctificatus est Septenarius in operibus ac donis Spiritus sancti, in quo sanitas hominibus credentibus constat, quia in Spiritu sancto, qui est donum Dei, remissio est omnium peccatorum credentibus: ideo filius Reguli apud Ioannem relictus est à febre hora Septima. Quem Euangelij locum tractans Ericius hæc de septiformi spiritus gratia nobis consideranda proponit: Non est (inquit) vacuum à magno mysterio quod filium Reguli Euangelista narrat Septima hora ab infirmitate dimissum. Non solum enim miracula Christi, quæ corporaliter gessit, miraculo nobis existunt, sed etiam in ipsis operibus suis secreta sunt mysteria consideranda. Septenarius numerus sacratus est donis Spir. sancti, quoniam omnia dona spiritualia, quæ à Deo cunctis fidelibus largiuntur, eodem septenario numero comprehenduntur. Septem enim sunt virtutes spiritualium donorum, quibus & status hominum in præsenti vita decentissimè ornatur, sapientia videlicet, intellectus, consilium, & fortitudo, scientia, pietas, ac timor Domini. Sine gratia enim Dei nec sapiens quis esse potest, nec intelligens, nec consiliarius, nec fortis, nec eruditus, nec pius, nec plenus timore Domini. Quæ dona quia non aliter, quam gratia Spiritus sancti homini tribuuntur, meritò etiam Spiritus sanctus, qui nihil aliud est, quam verus Deus, eisdem no-*

Digitized by Google

minibus nuncupatur. Sicut enim Filius à Patre procedens vocatur leo propter fortitudinem, ouis propter innocentiam, ostium quia per ipsum introimus ad Patrem, lux quia illuminat omnem hominem, vocatur & veritas multisq; alijs nominibus secũdum quasdam proprietates: ita quoq; Spiritus sanctus procedens à Patre simul & Filio, his septem nominibus propriè appellatur, sapientia. s. intellectus, consilium, fortitudo, scientia, pietas, ac timor; Vnde & septiformis gratiæ dicitur propter mysterium septenarij numeri in quo summa perfectio intelligitur. Est enim compositus ternario & quaternario, habetque in ternario significationem sanctæ Trinitatis; in quaternario, Euangelij. Siue enim tres per quatuor, vel quatuor per tres multiplicentur ad duodenarium numerum consurgit, quẽ etiam constat esse perfectissimum, quia mysterium S. Trinitatis, & doctrinam Euangelij per 12. Apostolos in quatuor Mundi partes deriuata est. Et infra: Spiritum quoque sanctum super Dominum corporaliter requieturum Isayas Propheta, cum de Christo prophetaret, prædixit. Egredietur virga de radice Jesse, Dominus videlicet Iesus de stirpe Dauid, & requiescet super eum Spiritus Domini, spiritus sapientiæ, & intellectus, spiritus consilij, & fortitudinis, spir. scientiæ & pietatis, et replebit eũ spir. timoris Domini. Ipse enim spiritus requieuit super D. I. Christum, quia in eius corpore omnis plenitudo diuinitatis pleniss imè habitauit, nequaquam per partes, vt in cæteris sanctis; sed plenariè requieuit super eum. Quia igitur per septenarium numerum ipse Sp. sanctus designatur, à quo, & per quem omnis sanitas, omnis fortitudo, atque vniuersa dona spiritualia cunctis fidelibus largiuntur, rectè septima hora diei filius Reguli sanitati redditus ab Euangelista refertur: quia quacunque sanitas, siue in corpore, siue in anima datur, eodem spiritu largiente tribuitur, qui per eundem septenarium numerum designatur: hactenus Ericius. Huius ratione mysterij Helisæus super mortuum Septies inspirasse legitur, quia Dominus septiformem spiritum humano generi dat, per quod viuificatus à morte peccatorum resurgat. In

C. p. 11.

4. Reg. 4. Beda q. in lib. 4. Reg. 4. & in Apoc. 19.

Digitized by Google

Act.11. qua etiam figura Septem fratres ad Cornelium Spiritu sancto bap-
Act.19. tizandum euangelizaturi veniunt. Filij quoque Sceuæ, quasi spiri-
tus malos expulsuri, Septenario numero censentur. Isti sunt Septem
Iudic.16. crines Samsonis, quibus per Dalilam, id est, Diabolum subtractis,
recessit ab eo spiritus, & amissa fortitudine, captus, & à Philistæis
est incarceratus, & ligatus: quia tunc à dæmonibus excæcatur,
quando septem crinibus, id est, septem donis Spiritus viduatur. Et
ideo septuplex istud Spiritus sancti donum mysticè apud Zachariã
cap.3. designatur per lapidem, in quo septem sunt oculi. Quis enim est
Esa.28. lapis iste, nisi Dominus noster IESVS Christus? qui positus est in
Psal.117. Sion lapis angularis, probatus à Deo; reprobatus quidem ab ædi-
ficantibus, sed positus in caput anguli. In hoc lapide septem sunt
Oculi, quia in Christo est plenitudo totius gratiæ spiritualis, &
vberrima septem donorum Spiritus sancti fœcunditas, de cuius
Ioan.1. plenitudine nos omnes accepimus. Dedit enim ei Deus spiritum non
Prouer.9. ad mensuram. Quare in Prouerbijs hunc in modum loquitur Salo-
Ioan.3. mon: Sapientia ædificauit sibi domum, suppositi columnas Septẽ.
Quo loco per sapientiam, subsistentem Dei sapientiam intelligit,
vnigenitum inquam verbum; per domum autem ædificatam, tem-
plum corporis, quod ex sancta Virgine assumptum induit: per septem
autem columnas, spiritus gratias, quæ omnes in Christo elucebant.
Rursus septem ista dona figurantur in illo candelabro, de quo dici-
tur apud eundem Prophetam cap.4. Ecce candelabrum aureum to-
tum, & Septem lucernæ eius super illud. Iustus enim dicitur cande-
labrum, quia portat ignem charitatis. Aureus dicitur, quia continet
honestatis splendorem. Dicitur habere septem lucernas, quia septem-
plicem habet spiritum virtutis: quare dictum est Num. cap.8. Cum
posueritis septem lucernas, candelabrum in parte Australi erigatur.
Cap.4.8. Huius ratione mysterij apud Leuit. fit aspersio sanguinis septies, vt
expulsis septem dæmonibus recipiantur dona Spiritus sancti. Sep-
Cap.15. tem denique sportæ apud Matthæum quid aliud præ se ferunt,
quam dona Spiritus sancti exuberantia super septem panes, qui

sunt

sunt summa spiritualium perfectio: vnde non dicuntur hordeacei. D. Ambr. Epist. 39. Hac hebdomas sicut ipsa Patris, & Filij, & Spiritus sancti venerabilis Trinitas, sine tempore, sine ordine, auctor numeri, non sub numeri lege deuincta. Itaq; sicut ad æternæ Trinitatis gratiam, cælum, terra, maria formata, sicut Sol, Luna, & Stellæ; ita etiam ad illum septenarium virtutum spiritualium circuitum, atque orbem, operationis diuinæ vigore præstantem, Septenarium quoddam ministerium stellarum creatum aduertimus, quo Mundus hic regitur. Vrsa. n. quæ sita est in vertice axis cælestis nunquam occidens nobis, Septentrio latinè nomen accepit, quod septem in eo fulgur stellarum irradiet, in quem maximè gubernatores, quasi ducem, intendere feruntur, commerciorum, consocietatis, hospitalitatisque hominum caussa præcipua: sic Vergiliarum, siue Pleiadum chorus ex septem absolutus est stellis in dorso Tauri existentibus, quarum emersus, & occultationes magnorum commodorum omnibus fiunt caussa: illis enim occidentibus proscinduntur sulci ad sementem; ortu verò earum instante lætum futuræ messis afferunt nuncium: exortæ item agricolas gestientes ad comportationem excitant rerum necessariarum. Accedit erraticarum chorus septem distinctus ordinibus, maximum præ se ferens affectum erga terram, & aëra. Arabes Soli cerebrum, & cor adscribunt, Lunæ stomachum, Saturno splenem, Ioui hepar, Marti sanguinem, Veneri renes & genitale semen, Mercurio linguam & os. Platonici verò planetas metallis comparant, tribuentes aurum Soli, Lunæ argentum, Saturno plumbum, Ioui electrum, Marti ferrum, Veneri auricalcum, Mercurio stannum; At verò qui passim de metallorum metamorphosi scribunt, plumbum Saturnum nuncupant, stannum Iouem, ferrum Martem, aurum Solem, æs Venerem, viuum argentum Mercurium, argentum Lunam. Etiam Septenario decorantur, quorum est maxima potentia, primogeniti Angelorum princeps, seu cælestes intelligentiæ Orbes post Deum gubernantes; de quibus hunc in modum scribit Conciliator Medicorum:

Digitized by Google

Septem planetis ſpiritus ſeptem à principio cæli, & terræ, quorum quiſque Mundum annis gubernat trecentis quinquaginta quatuor, menſibus ex ordine quaternis. Horum primus eſt Horiphiel Saturni ſpiritus: ſecundus Mundi gubernator Anael ſpiritus Veneris: tertius Zachariel Iouis ſpiritus: quartus Raphael Mercurij ſpiritus: quintus Samael Martis: ſextus eſt Gabriel ſpiritus Lunæ: ſeptimus Michael Solis ſpiritus. In Luna rurſum declarat Septenarius ſuam magnam, latiſſiméque patentem vim natam ad profectum omnium terreſtrium. Nam, vt tradidit Seleucus mathematicus, Luna mutat figuram Septies, quia ex obſcura, & non apparente fit cornuta; deinde dimidia ſui parte cæſa; dein concaua, ac gibboſa & plena; & rurſus occidendo concaua, & gibboſa; & ſimiliter ſui dimidiâ parte cæſa & cornuta Lunula. Certis etiam Lunæ recurſibus intimatur ſeptenarij dignitas. Is nempe numerus ex vnitate & cæteris deinceps compoſitus gignit 28. perfectum numerum ſuis adæquatum partibus aliquotis: nam ſi ab vno vſque ad Septem, quantum ſinguli exprimunt numeri, tantum antecedentibus addendo procedas, inuenies trigonum viginti octo naſci ex Septenario, qui ſic natus numerus aptus eſt ad reſtituendam Lunam in id momentum ex quo primum cæpit ſenſibiliter creſcere, & ad quod decreſcendo recurrere ſolet. Ea creſcit à prima lunata facie vſque ad dimidiatam diebus Septem; moxque totidem alijs ad plenum orbem proficit; dein rurſus à meta per eandem viam à pleno orbe ad dimidiatum alijs Septenis diebus recurrit; totidemque ad lunatam faciem, quibus deinceps additis conficitur modo dictus numerus vigintiocto. Hinc & viginti octo manſiones Lunæ ſingulari virtute, & influentia pollentes in cæleſtibus numerantur. In mari quoque eaſdem vices inducit Septenarius Luna accedente recedenteque: licet enim de fluxu maris ac refluxu multiplex quæſtio fieri ſoleat, nec in obſcuro ſit diuerſa pro ingenijs diſſerentium potius, quam pro veritatis fide adducta fuiſſe: omiſſa tamen ancipiti concurrentium quæſtione,

Carolus Bouil.

Cle. Alex. Str. 1.

Digitized by Google

Theodosius Macrobius adducetur in medium, qui libro de Somno Scipionis maris accessum, & recessum Lunæ motu gubernari tradit, ita vt Oceanus primo nascentis Lunæ die fiat solito copiosior, minuatur paulisper secundo, minoremque videat eum tertius, quam secundus, & ita decrescendo ad diem Septimum perueniat; dein octauus dies maneat septimo par, & nonus similis sexto fiat, decimus quinto, vndecimus fiat quarto par, tertio quoque duodecimus, & secundo similis fiat decimus tertius, quartusdecimus, primo: tertia verò hebdomas eadem faciat, quæ prima; & quarta, quæ secunda. Beda libro de Mundi constitutione: Augetur (inquit) mare secundum Lunæ incrementum & decrementum. Nam incipiente illa crescere, crescit mare per dies Septem, & per totidem proximos decrescit, rursus per sequentes Septem recrescit vsque ad vigesimum primum diem, & inde decrescit vsque ad vigesimum octauum diem. Hinc A. Gellius Oceanum vocat Lunæ comitem quendam, vt qui cum ea crescat decrescatque. His similia scribit Paulus Orosius, dicens: Forma Oceani maris omni die dispar nunc succiduis per septem dies attollitur incrementis, nunc consequentibus totidem diebus naturali damno, & defectu interiore subducitur. Illud tamen obiter notandum augeri fluxum maris in finem mensis, quia tunc Luna magis deficit, & si Luna idoneo aspectu Veneri, aut aliæ humidæ misceatur stellæ, aut humidam occupauerit mansionem; contra minui, si Martem, vel aliam igneæ naturæ stellam debitè aspexerit. Hic quoque referendum videtur quod à Plinio & alijs scriptoribus de natura cuiusdam fluminis relatum est, qui quamquam satis ingentibus aquis, præcepsque per sex dies integros decurrat; mox ceu obturatis fontibus deficiens, per integrum sabbathum siccum aluei sui transitum præbet; rursusque sequentibus sex alijs diebus, ignotis naturæ caussis, ad priorem redit aquarum abundantiam, atque ab eo facto ab incolis Sabbathicus nuncupatus, ob sacrum Iudæis septimum diem. Illud etiam mirabile dictum quod lib. 2. capite septimo de situ

Pompon. Mela de situ orbis lib. 3. c. 1.

Li. 6. c. 12.

Plin. natu. hist. lib 31. cap. 3. Bapt. Fulgos. in fine lib. 1. Pe Galat. lib. 11. c. 9. Dauid de Pomis in Dictionario. Iosephus de bello Iud. lib. 7. cap. 35.

Digitized by Google

Orbis scribit Pomponius Mela. Euripum seu fretum angustum inter Aulidem Bœotiæ portum & Euboeam insulam alterno cursu Septies die, ac Septies nocte fluctibus inuicem versis currere eo impetu vt nauigia repugnãtibus ventis plena, secum rapiat. Neque minori dignum admiratione quod scribit Bartholus de Saxoferrato Iur. Cons. tract. de Alueo, Nursiæ. s. esse flumen quoddam, cui nomen Turbido, quod Septẽ annis fluit, & Septem annis occultatur. Nec ipse Zodiacus Septenarij dignitate fuit orbatus: nam cum sint quatuor cardines cæli diametraliter sese continentes, qui aspectus plenissimus, & potentissimus habetur, Septenario numero constat: fit enim à septimo signo, crucemq. constituit figuram omnium potentissimam. Simili ratione, & numero solstitium distat à bruma; bruma à solstitio; æquinoctium, ab æquinoctio. Sol enim diei dux bina quotannis efficiens æquinoctia vere, atque autumno, vernum in Ariete, in Libra autumnale, euidentissimam exhibet probationem diuinæ majestatis in Septenario, quod vtrumq. Septimo mense fiat. Non solum autem summus Artifex cælos ornauit Septenario; sed quem suas etiam esse delitias voluit, hominem dico, ita moderatus est, vt intima corporis extimaq. cõstare voluerit Septenario. Namque Septem ferunt in nobis esse interiora viscera, Stomachum, cor, pulmonem, lienem, hepar, renes, & vesicam, Septem quoq. exteriora, Caput, posteriora, ventrem, binas manus, & binos pedes. Quemadmodum & Septem corporis partes hominem perficiunt, Caput tenus imo collo, pectus, venter, manus, & pedes. Septem item in corpore gradus, qui dimensionẽ altitudinis ab imo ad superficiem complent, videlicet Medulla, os, neruus, vena, arteria, caro, cutis. Septem apud Macrobium sunt intra hominem, quæ à Græcis nigra membra vocantur, Lingua, cor, pulmo, iecur, lien, renes duo. Et Septem alia cum venis & meatibus, quæ singulis adiacent, ad cibum & spiritus reciprocationẽ destinata, Guttur, stomachus, aluus, vesica, & intestina principalia tria, dissipium, mesenteron, & hira. Septem corporis nostri sunt excretiones, scilicet, Lachrymæ, mucus,

Lib. 1. in Som. Sci.

Digitized by Google

ſaliua; ſemen genitale, excrementum ſiccum, & excrementum humidum, ſudorque totius corporis. Sanguinis qui mulieribus per genitalia manare ſolet furorem, Septimanas Galli plerique appellant, quia ſedentarijs & guloſis Septem dierum ſpatio duret. Præterea quæ diuiduntur, non niſi Septem compagibus iuncta ſunt, vt in manibus eſt humerus, brachium, cubitus, vola, & digitorum nodi terni. Ceruix ſiue collum medium inter humeros & caput, Septem habet nodos ſiue vertebras. Item quod regnum obtinet in animante caput, maximè neceſſarijs inſtrumentis Septem vtitur geminis oculis, auribusque, & totidem naribus, ſeptimoque ore, per quod mortalia, vt ait Plato, intrant, exeunt immortalia. Item quæ per viſum præſtantiſſimum omnium ſenſuum iudicantur, ad eundem numerum pertinent in genere. Septem enim ſunt quæ conſpiciuntur, corpus, diſtantia, figura, magnitudo, color, motus, ſtatus, præterea nihil. Septem quoque colorum ſpecies: duo enim ſunt extremi, niger & albus tanquam aliorum parentes; & quinque mediȳ, croceus ſcilicet, cæruleus, viridis, purpureus, puniceus, naturam participantes extremorum. Sunt & ſaporum genera totidem, amarus, auſterus, ſalſus, acutus, dulcis, acerbus. Vocis etiam mutationes vniuerſæ cadunt in Septenarium, acuta, grauis, circumflexa, quarto loco vox aſpera, quinto lenis, ſexto longa, breuis ſeptimo. Quin & motus Septem eſſe animaduertuntur, ſurſum, deorſum, dextrorſum, ſiniſtrorſumque, prorſum, retrorſumque, & in orbem ſeptimus. Venæ quoque, & arteriæ, vt tradunt Medici, numero mouentur Septenario. Sed & de ſpiritu, & cibo conſtat, quod ſine hauſtu ſpiritus vltra horas Septem ferè vita non durat. Tum quibus inedia mori conſtitutum eſt, poſt Septimum diem non viuunt, aut ægrè. Ad Septimum quidem diem corporis quodam habitu naturali, ſine cibo vixiſſe aliquando quendam memoriæ à Iouiano Pontano proditum eſt: inquit enim libro ſecundo de ſermone: Sub Ferdinando Neapolitanorum Rege age-

Auicen. doct. 5. fen. primæ par.

Digitized by Google

bat Caietæ in Cœnobio Gerardus quidam, qui Septimum in diem cibo abstinere consueuisset ac potu; indeque sanctus habebatur, ac Deo charus. Venerabatur illum populus, vtque eum adorarent, frequentes ad eum finitimis conueniebant ex oppidis: misit ad eam rem perspiciendam Ferdinandus Marsium Aquosam, & perspicacem, & abundè expertum virum, cuius & fides esset quam perspectissima: is dies noctesque cum illo septem eodem simul in cubiculo cum egisset, summa cum vigilantia & cura, comperit tandem, & capitis illum, & stomachi pituita laborare, nimiaque humectatione, quo è vitio appetendi cibi vis illa consopita iaceret, ac penè extincta, esseque siue ieiunium illud, siue abstinentiam ad morbum malumq; corporis habitum referendum. Leguntur etiam nonnulli vltra septem dies produxisse ieiunium: sicut puella illa Germanica, quã biennium sine cibo & potu vixisse his verbis refert Conradus à Liechthenauu Abbas Vrspergensis: In agro Tullensi, iuxta villam Commerciacum, puella quædam annorum circiter duodecim, post sacram communionem, quam in Pascha de manu Sacerdotis accepit, sine omni victus desiderio plenum biennium vsque in tertium annum dimidium compleuit, nulla penitus corporis alimenta percipiens. Cœpit autem ieiunare anno Domini 823. à Pascha, & in 825. circa initium Nouembris, peracto ieiunio cibum sumere, ac cæterorum hominum more manducando viuere cœpit. Peruſiæ quoque Palumba Interamnensis viginti annos nata, eodem Eucharistiæ Sacramento, nullo alio sumpto cibo Septem annos vixit, quod Innocentius octauus Pontifex, re quæsitâ, diligenter inspexit. Sed id certè non aliquâ naturæ causſa, sed diuinitus factum esse videtur: natura enim longiori, quam septena inedia conficitur, cum fomes, subtracto cibo, calori naturali & humido radicali desit, quæ duo inter se commixta, efficiunt vt viuat animal. Quare quod de nonnullorum monachorum ieiunio scribit Gregorius Nazianzenus, qui sæpe totos viginti dies totidemque noctes à cibo abstinebant, dimidia ex parte Christi ieiunium imitantes, mira-

Li. Chronicorum. de hac Simon Portius Philosophus libellum ad Paulum tertium dedit.

Io. Bapt. Fulgosius lib. 1. c. 6.

Rupertus Abbas Tuit. in Exho. li. 3. c. 45.

Digitized by Google

culo est adscribendum. Nam de Moyse & Helia, qui quadraginta dies ieiunarunt, neminem esse puto, qui id diuina effectum virtute ignoret. Idem de illo, quem recitat Ioannes Boccacius, dicendum videtur; qui suo tempore hominem Venetijs fuisse refert, in singulos annos per quadraginta dies absque vllo cibo agentem ieiunium à multisque eius rei experimentum fuisse factum. Et Aur. Augustinus cum Casulano scriberet, affirmauit temporibus suis quendam quadraginta diebus sine cibo vixisse. Sic de animalibus septimo refert Albertus Magnus mulierem in Colonia Agrippina; quæ sine cibo dies quandoque 20. transmiserit; sæpe verò & 30. Virum quoque melancholicum se vidisse testatur, qui sine cibo septem hebdomadis perseuerauerit, alternis tantum diebus aquam exorbentem. Etiam sub Clemente Pontifice eius nominis septimo, vir Scotus iuuenis, cum sponte se obtulisset, diebus vndecim in custodia habitus absque cibo, alioquin assuetus vsque ad 20. dies, & vsque ad 30. in eadem inedia perseuerare, miraculi præmium accepit. Sed quid dicam de F. Nicolao Suitz Vnderualdensi, quem in solitudine 22. annos, nempe quousque vita excessit, nihil omnino degustasse constat, nisi semel iubente Episcopo Constantiensi, tres panis particulas comedit? certè portento simile videri debent hæc, & alia id generis exempla omnes naturæ vires excedentia, cum, vt præmisimus, vsque ad septem dies inedia naturæ consentiat. Ad homines etiam gignendos ac conformandos vis pertinet Septenarij, quia cum in aluo mulieris genitale semen receptum est, si per horas Septem absque effusione permanserit, hæsisse in vitam certum est: tum primis Septem diebus conglobatur, & coagulatur ad capiendam figuram factum idoneum. Quarta dein hebdomada quod eius virile fœtus futurum est, caput & spina quæ est in dorso informatur. Septima hebdomada, iuxta sententiam Empedoclis, totus in vtero absoluitur homo, ad rationalem se aptans animam, quod hic sit Septenarius in quadratum dilatatus. In decima hebdomada con-

Exho. 24. 34. 3. Reg. 19.

Digitized by Google

ceptus mouetur ad partum, Septimum explicans mensem: fœlices enim septimestrium partus æquè ac nouimestrium. Egressos quoque ex vtero materno numerus Septenarius suscipit & comitatur, quia Septima post partum hora manifestum aut vitæ aut mortis argumentum affert: quandoquidem vltra hunc numerum, qui halitum aëris sustinuerit, intelligitur natus ad vitam. Per hebdomadas etiamnum incrementi infantilis, adolescendique corporis rerum naturæ periti rationem concipiunt: post dies enim Septem vmbilici reliquias reijcit: quare prisci Romani ante diem à natiuitate Septimum, nomen non imponebant infanti, veluti prius non videretur omnino vitalis, vt docuit Aristoteles de Animalibus libro septimo, plurimis ante diem septimum pereuntibus. Post bis septem incipit ad lumen illius visus moueri. Post septies septem liberè iam pupillas, totamque faciem vertit ad motus singulos circa videnda. Post septem menses incipiunt dentes mandibulis emergere; Septem quoque ex vtraque parte dentes gigni compertum. Post bis septem, sedet absque timore casus. Post ter septem, sonus eius in verba prorumpit. Post quater septem, non solum firmiter stat, sed incedit. Post quinquies septem, incipit lac nutricis abhorrescere: hæc de mensibus. Anno septimo cadunt primi dentes, & nascuntur alij ad cibum solidum aptiores; Septimo quoque anno plenè absoluitur integritas loquendi, & ratio, nempe quando iam idoneus est interpres visitatorum nominum ac verborum, rationalem sibi comparans habitudinem. Sequenti septennio ad summam perfectionem dicitur peruenire, nimirum ad potentiam progignendi sui similem, quod accidit circiter ætatis annum decimum quartum: tunc enim pubescit, & moueri vis incipit generationis; tunc etiam pubescentes hirciscant pueri, quod tum humana natura, dissocians corpora, multam ac repentinam mutationem efficiat ætatis. Inde Ægyptij quarto decimo anno circuncidunt mares, & fœminæ apud eos circuncidi feruntur eodem anno, quod ab eo tempore fœmina

Plutar. li. Rō. quæst. 202.

Alexan. Aphrod. probl. sect. 7.

D. Amb. de Abrahā li. 2. ca. 11.

rum

rum menstrua & purgationes, exordia sumant. Tertio Septennio incrementi finis est. Inde & quilibet Christianus eo natu ex præcepto ad ieiunium tenetur Ecclesiæ, quod ad vsque primum supra vigesimum annum proceritas hominis augeatur, quod sanè tempus à multis maturitas ætatis appellari solet, nobis attestante Nicolao Cusano, & dicente virilitatem exire tertio septennio, quod incremento in longitudinem coronida impingat. Summus etiam humani corporis crescendi modus est Septempedum. Statura Dominici corporis ad palmos prorsus septem protendebatur: de cuius etiam monumento, qui de Hierosolymis venerunt, ferunt, quod domus fuerit rotunda de subiacente rupe excisa, tantæ altitudinis, vt intro consistens homo vix manu extentâ culmen attingere possit, quæ habet introitum ab Oriente, cui lapis magnus aduolutus atque impositus est, in cuius monumenti parte Aquilonari sepulchrum ipsum, hoc est, locus dominici corporis, de eadem petra factus est, Septem habens pedes longitudinis. Quarta annorum hebdomas impleta in latum crescere vltra iam prohibet. In quinta omne virium & roboris completur augmentum. Sexta vires seruat ante collectas, nec diminutionem nisi ex accidenti patitur euenire. Septima diminutionem quidem virium, sed perfectum intellectus & rationis incrementum habet, vt refert Aristoteles in septimo Politic. quare soliti sunt Milites ea ætate rude donari, & consilijs rebusque publicis adhiberi. Atque hanc ob rationem fortasse Horatius ad Mecœnatem scribens, se liberari à labore postulat, ob ætatem iam donandum rude: nam qui vndenos Decembres quater iam, vt ipse de se dicit, expleuerat, per septimam hebdomadem deferri iam occeperat. Adde, vt notarunt eruditi, quod septem septies multiplicati faciunt ætatem, quæ propriè perfecta habetur & dicitur. Cuius rei non ignarus Romulus lege sanciuit, vt qui è singulis Tribubus eligebantur Sacerdotes, annum quinquagesimum ingrederentur. Approbatur hoc etiam Platonis auctoritate libro de legibus sexto, vbi de legum custodibus verba facit. Octauo Septenario perfectionem & in intellectu,

Pli. naturalis hist. li. 11. c. 37. D. Tho 2. 2. q. 147. Nic. excit. lib. 3. Alleluia dies. Niceph. call. hist. ecc. lib. 1. cap 40. Sepulchri Domini forma ex Beda.

Ioã Rossius Antiquit. Roman lib 3. c. 7.

& in ratione videre est, qualis maior in vnoquoque iam sperari debeat. In nona hebdomada ad casum deducitur, qui annus est sexagesimus tertius, fatalis quidem, grauiaque semper hominibus indicans pericula. Verum cum ad decades septenas deuenerimus, vbi Septenarius per numerum completum conducitur, tunc habemus cõmunem viuendi metam. Atq; huic meo sermoni testimonium perhibent Physici metam viuendi signantes cum decas heptadi iungitur perfecto numero, i. aut decies septem, aut septies decem computantur anni, quod humanæ vitæ perfectum spacium si quis excesserit, ab omni officio vacuus, suum omnem in suadendo tantũ habebit vsum, attestante Platone, qui loco nuper allegato septuagenarios à ciuilibus negotijs in ocium remittit his verbis: Custos legum non plus, quam annos viginti hunc habeat magistratum, nec pauciores natus, quam quinquaginta eum gerat. Ac si quis sexagesimum ætatis annum agens magistratum hunc nactus est, solum præsit decennium, hac vtique ratione, vt qui septuagesimum annum excesserit, tantũ magistratum non teneat. Accedit & Zenodotus in collectaneis suis Æschilum citans, qui huiusmodi fermè tradiderit in opere de paræmijs, Gentem scribit esse quandam Charthaginensium coloniam; ei morem esse senes septuagesimum prætergressos annum Saturno sacrificare. Quod de Caspijs quoq. memoriæ proditum est: nam filij parentes septuagenarios domi clausos, aut in loca inculta & deserta, intimasque solitudines expositos, vel fame enectos, siti & inopia conficere, celebre funus putarunt. Hunc ætatis nostræ septenarium Solon Athenienſium legislator his elegiacis graphicè descripsit apud Clementem Alexandrinũ strom. 6. et Philonẽ Iudæum lib. de Mũdi fabrica, quæ in latinũ transtulit Joannes Christophorsonus Anglus.

Strabo Geographiæ li. 11.

Primis septem annis niueos puer edere dentes
Cœptat, dum tener est, membraque pube carent.
Quando alios septem Deus illi adiunxerit annos,
Puberis hinc æui signa recluſa patent.
Barba genas decorat, cum tertia creuerit ætas,
Mutaturque rubens flore cadente color.

Quarta

Digitized by Google

Quarta dabit vires, cum vir sit factus, & almæ
Virtutis specimen præbeat ipse suæ.
Septem lustra virum vinclo sociare iugali
Suadent, & sobolem lege creare nouam.
Sexta ætate, viro vis mentis acumine pollet,
Nec facinus posthac vile patrare studet.
Septima si octauæ iungatur, linguaque, mensque,
Consilio hæc solers, illa loquendo viget.
Nona ætas languet, tum frigida membra retardant
Virtutem non vnquam interituram animi.
At decimi si quis cursum confecerit æui;
Tunc maturus erit mortis adire loca.

Hunc in modum Solon humanã vitam dispensat. At Hippocrates medicus per Septem ætatũ cursus vitam nostram vsq. ad senectutem transcurri scriptis explicuit suis. Prima ętas infantia est, secũda pueritia, tertia adolescentia, quarta iuuentus, quinta virilis ætas, sexta aui maturitas, septima senectus: sic autem dicit: Infans est vsq. ad annos septem, dum emittit dentes; Puer, ad quatuordecim, dũ semen in eo crescere incipit, ad geminatum. s. septenarium; Adolescens, vsq. ad vigesimũ primum, i. ad annum ter septimum, dum barbæ pubescit lanugo; Iuuenis, vsq. ad trigesimum quintũ, dum totius corporis augescũt vires, quod est ad quinquies septimũ; Vir, vsq. vndequinquagesimũ, nempe ad septies septẽ; Veteranus, ad quinquaginta sex. i. ad septies octo. Senex, quod inde reliquum est tẽporis obtinet. Quare inuenias humanæ vitæ rationem significari per lyram, in qua Septem chordas, seu discrimina vocum celebrari comperit antiquitas. Nam & magnus Basilius per citharã corpus interpretatur: quod. n. Psal. 57. legitur: Exurge psalterium & cithara, per psalterium, animã; per citharam, corpus intelligit, quod ita pluribus esse locis acceptum Euthymius obseruauit. Hinc cum Phrynis musicus præstãtissimus duas septem fidibus lyræ addidisset, eas recidit bipenni. Emerepis Lacedæmonius Ephorus, cũ assereret nouem neruis omnẽ concentũ deprauari. Lyram. n. cuius primus vsus apud Thebas fuit, vel cuius opera Amphion, vt volunt alij, Thebæ ipsæ constructæ fuerunt, cũ lapides ipsi Plutar l. 9 sympos. quæst. con.

Digitized by Google

per se ad harmoniam Amphionis, & Orphei in mœnia, & domos exstruerentur, volunt septem tantum fidibus constasse, vel ad Thebarum portas, quæ septem fuerunt, repræsentandas. Ad ea quæ diximus pertinent veterum instituta: qui erudientes suos in Philosophia liberos, per Septennia illorum ætatem distribuebant. In primo enim septennio (inquit Aloysius Luisinus) pueros ita alimentis exercitationibusq; educabant, vt eorum corpora non solum studijs, verum et omnibus vitæ actionibus idonea redderentur; in secundo, prima eos philosophiæ parte, quam vt instrumentum dicere possumus, imbuebant, logica scilicet, quæ grammaticæ, dialecticæ, rhetoricæ, poëticæ, historicæque nominibus continetur; tertio septennio, quod erat ab annis 14. ad 21. ad secundam Philosophiæ partem Mathematicam nuncupatam ipsos prouehebant, id est, ad geometriam, arithmeticam, musicam, astrologiam; quarto deinceps quod erat ab annis altero & vigesimo, ad vigesimum octauum, libris dicabant naturalis Philosophiæ, quorum alij principia rerum naturalium concernunt, vt qui de Physica auscultatione, deque Anima inscribuntur; alij res naturales ipsas, vt qui de Generatione & Corruptione, de Animalibus, de Plantis, de Metallis, ac Meteoris; nonnulli quædam respiciunt res naturales consequentia, qualia sunt locus, tempus, motus, de quibus agitur in libris Physicis; quinto septennio, quod ab anno vigesimo octauo ad trigesimum quintum pertinebat, ad moralem Philosophiam traducebant, ea ratione arbitror quod hominem viderent in eo septennio plus habentem doctrinæ, plusque experientiæ; magis exinde posse passionibus ac perturbationibus animi resistere. Reliquum verò quod supererat vitæ, totum id homo speculatiuis, moralibusque instructus, & veluti ex ignorantiæ tenebris ereptus, vitiorumque labe purgatus, animum à terra sublatum ad altiorem doctrinam, vtpote Metaphysicam erigebat, dum illum speculationibus rerum incorporearum ac immortalium, quales sunt omnes separatæ substantiæ cælestes, occuparet. Hactenus Luisinus:

De compescendis animi affectibus lib. 2. cap. 4.

Digitized by Google

de quo Fabius Paulinus libro 5. Hebdomadum capit. 5. verius, quam de me eam protulisset sententiam: Septimo demum fructum omnem ante actæ vitæ legendo, & commentando percipiebant, quod non attingit Bongus, qui in his recensendis omisit hoc postremum. Quamquam neutrum obliuionis aut incuriæ iure incusauerit, quibus propositum fuit hoc loco agere de solis annorum Septenarijs quatenus pertinent ad filiorum educationem iuxta veterum morem & consuetudinem; non autem de his, quæ ad educatos pertinent, & continent totum id vitæ spatium, quod superest homini vltra sextum Septenarium annorum. Hoc enim tempus (præterquam quod ad educatos, non autem educandos spectat) totum vna annorum hebdomade seu Septenario haud quaquam concluditur; sed multis, hisque incertis siue hebdomadibus, siue annis: in quibus hominem Plato (vt nuper legimus) gubernandæ Reipublicæ addixit potius. Atqui manifestè cecutijsse videtur Fabius eodem libro Hebdomadum septimo, capit. 3. hæc scribens de Christo: Septem panibus quinque millia hominum; & rursum è contra totidem panibus scilicet quinque, Septem millia hominum pauit. Hæc enim apertè Euangelistis repugnant: siquidem apud Matthæum cap. 14. Mar. cap. 6. Luc. cap. 9. & Ioan. cap. 6. panibus quinque saturauit Christus quinque millia hominum; & apud Matth. cap. 15. panibus septem pauit hominum quatuor millia. Superest vt in ægritudinibus ostendatur Septenarij vis, quæ tanta nimirum est, vt nullam prorsus Lunæ, aut Solis, vel cæterarum stellarum potestatem suspicari valeamus. Acuti enim corporum morbi, præsertim cum ex mala temperatura in febres continuas incidimus, septimo fermè die iudicantur: hic enim in tali de vita certamine alijs salutem, alijs mortem decernit. Et Auicenna vt exactè acutas Septimo die, ita diuturnas Septimo mense, Septimo anno, quartodecimo; vicesimo primo, vt plurimum terminari contendit. Ita enim natura comparatum est, vt per dies impares acuti morbi moueantur; qui verò diuturniores, per pares;

Digitized by Google

Lunaris verò rationis nec verbum quidem fecit Hippocrates, sed ordinẽ hunc ad numeros naturæ mirè gratos retulit. Quod sensit & doctissimus Galenus qui ternos conscripsit libros de Diebus criticis, in quibus septenarij numeri potentiam ostendens, ardentissimas febres dicit solui die Septimo: aut, si tanta humoris noxij & pituitæ fuerit magnitudo, vt primæ hebdomadis nequaquam feruore consumpta sit, secundæ hebdomadis vltimus exspectatur dies, i. quartus decimus, qui Hippocrati 2. aphor. est terminus acutorũ simpliciter morborum. Quod si hoc in tempore sanitatem consequi haud datum fuerit, transeundum ad diem vigesimam primam, hoc est, ad finem tertiæ hebdomadis. His calculum suum adhibet Censorinus astruẽs post Septimum quemque annum articulos quosdam pati, & in ipsis noui quid naturam ostendere. Licet & ista confirmari au-

In Plat. de Repub. l. 8

ctoritate Marsilij Ficini nobilis Platonici, asserentis Septenarium multa metiri, per annos quidem mutationes in vita, per dies autem mutationes in morbis maiores, per horas verò minores, tum in bonum, tum in malum: quin & Physionomum singulis humanæ ætatis Septenarijs, valetudinis argumenta perspicere: quemadmodum septimo quoq; die in ægrotantibus noua potissimum indicia captari: ita septimo quoq; anno quædam accidentia & lineamenta nouæ figuræ, nouos colores & gestus nobis suboriri. Addemus hic mirabile de Septenario experimentũ, quod filia quæ septima nata, modo nullus interceſſerit partus, vi vt puto numeri Septenarij, miro modo partum adiuuare traditur. Similiter Masculus omnis septimus, absque femella intermedia natus, vim habere dicitur solo tactu vel verbo curandi strumam gutturis vitium, quod nonnulli scrophulam vocant. Ecce quod tamdiu Chirurgum fatigauit, quod pharmaco curare non potuit, nec ferro, nec caustico consumere, cuiq; nulla videbatur prodesse medicina, vi numeri septenarij curatum, persanatumque apparuit quandoq;. Ecce quod caret sensu, quod vita, quod materia, quod succo aut aliqua qualitate: plenum tamen vi medica, plenum energia abdita visum est. Atque hanc similem virtutem

Matt. in Plotinum enneade 2 lib. 3. c. 4.

Digitized by Google

in dextera Anglorum Regum videmus. Edoardus. n. Rex Angliæ (siue is sit tertius secundum Polyd. Virg. siue decimus nonus, vt placet Georgio Lilio Britanno) strumas solo tactu in quamplurimis sanasse dicitur, quod Diuinum munus ad posteros Angliæ Reges, quasi hæreditarium emanauit, quod quidem faciunt prius recitatis quibusdam hymnis non sine ceremonijs. Refert etiam Plutarchus Pyrrhi pollicem dextri pedis vim quandam diuinam habuisse, vt eo pressi ex splene laborantes curarentur; eum præterea ardere non potuisse reliquo corpore cremato. Cernitur in Septenario alia species & forma, quæ est ad cogitandum diuinissima, quia dicitur numerus rationalis fabricæ.

Quattuor atque tribus septem constare videmus.
Quattuor ex totidem corpus compactum elementis,
Tres animam signant triplici ratione eluentem.
Ast animæ coniunctum corpus format Homonem.
Quattuor ergo tribus Hominem coeuntia reddunt:
Sed tria de superis manantia, quattuor imis.

Ex dictis partibus constans Septenarius habet aliam maximam excellentiam, quia Artificis inuisibilis, & visibilis materiæ primarias substantias exprimere distinguereque videtur; vt ternarius Creatorem ob Trinitatem enunciet; & quaternarius creaturam propter quatuor elementa, quæ rerum omnium causſæ sunt & semina, sub huius numeri breuitate concludat. Spiritus sanctus procedens à Patre & Filio, quaternario superfertur, & Conditor benignus suum amplectitur opus, et diligit quod plasmauit, et creaturam suã sanctus ipse sanctificat, ac sibi consociat, & charitatis nexu statuit & conquadrat. Præterea Septenarius id quod in rebus secundum naturã rectum est, quodq; flecti nequit, indicat, id quomodo fiat declarandũ videtur. Triangulus rectis constans angulis, quod est qualitatum principium, ex his numeris 3. 4. & 5. conficitur: tria verò & quatuor, quæ sunt materia seu essentia septenarij, rectum faciunt angulum: nam obtusus & acutus inæqualitatem, confusionem, & imparitatem præ se ferunt: alius. n. alio obtusior est, vel acutior: at re-

Digitized by Google

ctus nullam recipit comparationem, neque alius cum alio collatus rectior dicitur, neque suam aliquando naturam commutat; sed in simili eademque ratione manet. Origo namq; triangularium numerorum sunt 3. & 4. ab his autem omnes multiplices in infinitum sunt triangulares. Dum enim fuerit triangulus cuius duo latera sint 3. & 4. ad angulum rectum coniuncta, eorum quadrata nempe 9. & 16. iuncta faciunt 25. cuius radix, quæ est 5. erit latus oppositum angulo recto, per penul. 1. Euclidis: vt hac figura facilè conspicitur. 4.

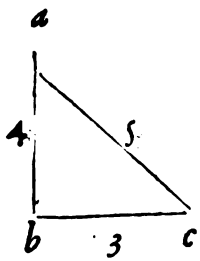

.n. & 3. constituunt angulum a b c rectum, horum quadrata scilicet 16. & 9. simul iuncta faciunt 25. cuius radix est a c linea angulo recto subtensa. Fuit autem hoc (teste Proclo) Pythagoræ inuentum: conferebat enim Pythagoras iustitiam & virtutem angulo recto; vitia verò duobus extremis angulis, acuto, vel obtuso, iuxta illud Horatij,

Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
Quos vltra citraque nequit consistere rectum.

Cum ergo triangulus rectus angulis constans principium figurarum sit, & qualitatum, & hic à ternario quaternarioq; procedat, Septenarius qui ab his enascitur, cuiusque figuræ poterit, & qualitatis fons reuera putari. Huc accedit & illud, quod ternarius, vt antea demonstrauimus, planæ figuræ numerus est, quandoquidem iuxta vnitatem est punctum, in binario linea, superficies in ternario numero constituitur, quaternarius ad solidum corpus pertinet per accessionem vnitatis, accedente ad superficiem altitudine. Quo perspicuum fit essentiam Septenarij & geometriæ, & dimensionis, quæ cernitur in solido, ac vt summatim dicam, rerum tum corporearum, tum corpore vacantium principium esse. Habet igitur quodlibet corpus actiuum tres dimensiones, longitudinem dico, latitudinem, & altitudinem, siue profunditatem; quatuor item extremitates; punctum, lineam, superficiem, & solidum, ex quorum compositione nascitur Septenarius. Quare non immeritò à proprietatis vocabulorum

Digitized by Google

lorum ſtudioſis abſolutorius nuncupatur hic numerus, cùm eo abſoluantur, & perficiantur vniuerſa, quippe quæ geminam vinciendi vim tenet: ipſius enim partes vincula prima ſortitæ ſunt, ternarius ſcilicet cum vna mediate, quaternarius cum duabus. Tot igitur virtutibus inſignitus Septenarius, quas vel de partibus mutuatur, vel etiam totus exercet, iure plenus & habetur & dicitur. Nam & huiuſmodi partes Septenarij ad eum fermè ſenſum interpretari debent, vt plenitudinem quandam ſacri myſterij ſignificent tam in diuinis litteris, quam apud Poëtas. Virgilius, quem nulla præterijſſe videtur doctrina, omnibus numeris beatos ſignificauit, de quibus hæc cecinit.

——O terque quaterque beati, Æn. 1.
Queis ante ora patrum Troiæ ſub mœnibus altis
Contigit oppetere.

Quemadmodum & de ſeipſo dicit Tibullus.

O mihi fœlicem terq; quaterq; diem.

Horatius 1. Carm.

Quippe ter & quater
Anno reuiſens æquor Atlanticum.

Ouidius etiam Faſtorum lib. 1.

Ter quater euolui ſignantes tempora faſtos,
Nec Sementinæ eſt vlla reperta dies.

Hoc verò cum multis pateat diuinæ ſcripturæ oraculis, tum præclariſſimè illud oſtendit Tobiæ teſtimonium: Dicatur benedictio ſuper vxorem, & videatis filios veſtros, & filios filiorum veſtrorum vſque in tertiam & quartam generationem. In Exhodo rurſus, & alibi, Deus reddit peccata patrum in filios in tertiam & quartam generationem: quia peccatum originale à parentibus trahimus, & niſi per gratiam baptiſmatis ſoluamur, etiam parentum peccata portamus, quia vnum cum illis ſumus. Eo referendum quod recitatur 1. q. 1. cito turpem, §. denique, Moabitæ non intrabunt in Eccleſiam Dei vſque in tertiam & quartam generationem: quia Septenarius per hos numeros intelligitur eſſe perfectus, voluit ora-

Capit 9. Hugo Victorius de Sacramentis fidei lib. 1 parte 7. c. 38. Exho. 20. 34. Deute. 5. Gregor. Rom.

Digitized by Google

culum vniuersitatem significare, & huius numeri vniuersitatis caussam intimare, non ipsum potius Septenarium ponens. Vnde Augustino auctore, esse & illud propheticum creditur: In tribus & quatuor impietatibus non aduersabor: per quod voluit potius vniuersas impietates, quam tres, vel quatuor intelligi. Sæpe etiam Septenarius, iuxta auctoritatẽ diuinarum scripturarum designat quod perfectum est: nam de remissione peccatorum percunctanti Petro, quoties inquam condonare deberet fratri, qui in illum peccasset, & post quotam culpam repelli deberet à venia, num vsque septies? Respondit Dominus: Non dico tibi septies, sed vsque septuagies septies, hoc est, resipiscenti in infinitum offensam cõdonabis: neque enim hoc numero terminus circumscribitur veniæ, verum per eum semper condonandam esse proximo noxam, & quoties peccatum confessus fuerit ac resipuerit, illi ignoscendum esse mandatur. Quamuis autẽ Dominus alludere videatur ad locum Geneseos, cap. 4. vbi Deus cõminatur ei, qui occiderit Cain pœnam septuplam, Lamech autem daturum pœnas septuagies septies: non eodem tamẽ cardine hoc voluitur ostium: cum non idem sit iudicium in remittenda offensa, æquè ac in animaduertendis & vlciscendis flagitijs: punit enim misericors Deus citra condignum: parcit & remunerat vltra condignum: illud quod perfectum est designat hoc quod finem habet. Explicans Ieremias calamitatem Hierosolymæ, & interitum Iudæorum: Infirmata est (inquit) quæ peperit Septem, ac si diceret, oppressa est Hierosolyma mater multorum virorum, qui in prælio corruerunt. Eodem sensu Anna mater Samuelis in suo Cantico hunc in modum loquens inducitur: Quia sterilis peperit Septem, id est, multos; & quæ multa erat in filijs infirmata est. Historia porro talis est. Anna & Pheenna cum Elcana matrimonio iunctæ erant, ac Pheenna quidem liberos edebat; Anna autem nequaquam pariebat; Verum solutis tandem per orationem sterilitatis vinculis, Prophetam illum eximium Samuelem procreauit, qui matri suæ instar Septem, hoc est, numerosæ sobolis loco fuit. Imperfecta autem

In Ciuit. D. li. 11. ca. 31 & li quæst. Deuter. nu. 41. Amos 1.

Math. 18 Luc. 17.

August. de verbis Domini. ser. 15.

Cap. 15.

1. Reg. 2.

Digitized by Google

in liberis Pheenna dicitur, quæ multos filios habebat. Hæc.n. vox: Multum, indefinita est; quod autem indefinitum est, vtique & imperfectum. Vel etiam imperfecta dici potest, quia nullum extulit omnibus virtutum numeris, Samuelis instar, absolutum. Atque hunc etiam Septem vocauit, vtpote perfectum, omnibusque virtutibus expolitum. Nam Septem per pleonasmum pro multis accipi debet. Porro per Annam matrem Samuelis Ecclesiam fuisse prophetatã volunt sanctissimi Patres, quæ prius fuit sterilis, & posteriore fœcunditate lætata est: nam sterilis Ecclesia ex Gentibus conflata peperit Septem; Synagoga verò, quæ antè multis filijs erat fœcunda, defecit; & plures mulieris filij fuere desertæ, quam illius, quæ virum habebat. Vnde Theodoretus Heraclienſis: Prædicit, inquit, Ecclesiæ fœcunditatem, Septenarius siquidem numerus signum est multitudinis: inter Septem enim dies totum includitur tempus, & Ecclesiæ filij terram impleuere; Quæ verò multa erat in filijs Synagoga infirmata est. Iudæa namque cum permultos habuerit filios, nunc sterilis facta est. Augustinus itidem Ecclesiæ perfectionẽ Septenario significari his verbis ostendit: Hic totum quod prophetabatur, eluxit, agnoscentibus numerum Septenarium, quo est vniuersa Ecclesiæ significata perfectio. D. Greg. Rom. tractans illum locum Iob. cap. 9. Qui facit arcturum. Quid, inquit, Arcturi nomine, qui in Cæli arce constitutus Septem stellarum radijs fulget, nisi vniuersalis Ecclesia exprimitur? Iam verò Ioannes Apostolus relegatus in insulam Pathmos, quæ iuxta minorem Asiam sita est, Apocalypsin Septem Ecclesijs scribit ibidem existentibus, quas nominat propijs enunciatis: non quod ipsæ solæ sint Ecclesiæ, aut principes; sed quod vni dicit, omnibus dicit. (neque enim his tantum in locis fuit tunc Ecclesia Christi.) In toto verò Orbe septennatim Ecclesias omnes septem esse nominatas, & vnam esse catholicam Paulus edocet, qui primum quidem vt seruaret & ipse typum, septem Ecclesiarum nequaquã excessit numerum, sed ad Romanos, Corinthios, Galatas, Ephesios, Thessalonicenses, Philippenses, & Colossenses,

Io. Chrysost. actione in Iudæos quinta, & homi. 62 in Matth.

Aug. Seuerus Græcus Didymus.

Aug. in c. Dei li. 17. c 4.

Apoc. 1. D Hier. in Zach c. 8. & Aug in ciuit li. 17. c. 4. Beda in Apoc. li. 1. cap. 1.

Digitized by Google

postea singularibus personis scripsit, ne numerum excederet septem Ecclesiarum, & breuibus suam contrahens prædicationem, ad Ti-
1. Tim 1. *motheum sic scribit, Vt scias qualiter conuersari debeas in Ecclesia*
cap. 3. *Dei viui. Iterum in Apoc. dum Septem his voculis, benedictione, sapientia, claritate, gratiarum actione, honore, virtute, & fortitudine Deo declamatur ab illis beatis spiritibus, nulli dubium est quidquid laudis, quidquid glorificationis aut iubilationis concipere potest mens, vel proferre, quæcunq; illa est Angelorum lingua, sub istis Septem contineri: quamquam alio vertat Ven. Beda dicens quod Ecclesia septenariam virtutum laudem offert Deo, quam se in singulis membris ab eo percepisse fatetur. Eiusdem mysterij sunt Septem*
Apoc. 1. *stellæ in Apoc. quas Christum in dextera sua tenere testatur, omnes videlicet Præsules omnium Ecclesiarum, quos, cum esset in dextera, id est, in magna fœlicitate, quippe qui resurrexerit à mortuis, non plures, neq; pauciores ex Discipulis quam septem sui participes*
Ioan. 21. *habuit conuiuij, sicut scriptum est, Quia erant simul Petrus & Thomas qui dicitur Didimus, & Nathael qui erat à Cana Galileæ, & filij Zebedæi, & alij ex Discipulis eius duo: isti septem missum in dexteram nauigij rete, plenum magnis piscibus ad terram perduxerunt, & cum Domino sunt epulati, vniuersos designantes qui in generali resurrectione præsentabunt electos vniuersos, quos studijs suis siue laboribus acquisierunt, & cum Christo sedebunt ad dexteram eius in cælestib us. Eandē habet interpretationem quod de facie siue præsentia Dei legitur, quæ in die futuri iudicij erit sicut*
Cap. 30. *Sol: sic enim vaticinatur Esaias: Erit lux Lunæ sicut lux Solis, & lux Solis erit septempliciter sicut lux Septem dierum, in die qua alligauerit Dominus vulnus populi sui. Quænam est Luna quæ tunc lucebit sicut Sol absq; varietatibus crementi & decrementi, quibus nunc variatur in isto seculo, nisi Ecclesia, quæ tunc erit similis Soli*
1. Io. 3. *suo, Deo suo? Scimus, ait Ioannes, quia cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Ipsa autem Lux Solis, quanta erit? sicut lux septem dierum, ac si diceret: Quantæ cla-*

Digitized by Google

vitatis erat Deus verbum cum sex diebus fierent omnia, & Septimo die complerentur omnia per ipsum; tantę claritatis tunc erit apud Deum. Eiusdem intelligentiæ censetur quod in eodem Propheta scriptum legitur. Apprehendent Septem mulieres virum vnum, id est, plures mulieres apprehendent virum vnum: licet D. Hier. adstruat dictionem hebræam hoc positam loco ambiguam esse, & nunc Septem, nunc plura signare. Eo itidem spectat quod in Prouerbijs dicit Salomon: Septies cadet iustus, & resurget: sensus.n. est, quotiescunq; ceciderit, non peribit. Septem sigillis signatum librum vidit Ioannes, quod est omni latentum mysteriorum plenitudine tectum. Septem Angeli stantes in conspectu Dei, significant vniuersitatem sanctorum & iustorum. De Maria Magdalena Septem dæmonia eiecta fuisse relatum est, vt in numeris, immo cunctis vitijs plena fuisse monstretur. Intimat enim Maria Ecclesiam de Gentibus mũdatam à sordibus, cui congruit quod de immundo spiritu scriptũ est: quia cum exierit ab homine, reuersus assumit secum Septem alios spiritus, id est, vniuersa vitia. Septem capita Draconis, omnes Reges terræ designant, qui etiam dicuntur septem montes. Quod verò Septem diebus fermentum non inuenitur in domibus Iudæorum, nobis est documento vitium esse submouendum, vt omni vitæ nostræ tempore in simplicitate ac puritate viuamus: etiã Septem diebus azyma comedere, nil aliud sibi vult quam cunctis vitæ nostræ diebus humilium Christi actionum sacræ passionis, & acerbissimæ mortis eius nos meminisse debere: sic Septem menses quibus fuit Arca apud Philistæos, designant tempus huius seculi vsq. in finem: sic Septem diebus est immunda mulier, quæ peperit masculum, & octauo purificatur. Quæ autem minam peperit bis Septem diebus in immundicia permanet. Quibus innumeris mysteria latentis arcani continentur: quia in septimana dierum consummatus est Mundus, in quo donec sumus in carne positi, ad liquidum puri esse non possumus, nisi octaua venerit dies, quod est futuri seculi tempus, in quo tamen die purgandus est ille qui viriliter egit: statim enim munda

Esai. 4.
Prou. 24.
Apoc. 5. Beda in Apoc. li. 1. Psal. 11.
Apoc. 8. Mar. 16. Luc. 8.
Matth 12. Apoc. 12. Cap. 17.
Exho. 12. 13.
1. Reg. 6.
Leuit. 12.

Digitized by Google

efficitur mater eius, quæ genuit eum, purgatam namq; vitijs carnem ex resurrectione suscipiet. Qui verò nihil in se habuit virile a luersus peccatum, sed remissus, & effeminatus permanserit in actibus suis, iste neq; in præsentis seculi hebdomada, neque in futura purgabitur ab immundicia sua. Rursum vniuersa laus Deo offerenda sacro exprimitur Septenario à Propheta Regio, cum ait: Septies in die laudem dixi tibi. Nam si ad litteram hunc numerum velimus aduertere, Septem illas significat vices, quibus se Clericorum pia deuotio consolatur, id est, matutinos, primam, tertiam, sextam, nonam, vesperas, & completorium; vel vt vocant Monachi: matutinos, tertiam, sextam, nonam, lucernariam, completorium, & nocturnos: quod & S. Ambrosij hymnus in sextæ horæ decantatione testatur. Verum si spiritaliter hæc intelligamus, assiduam precãdi formulam nobis à Regio Psalte insinuatam asseremus, Septenario numero se assiduè, iugiter ac sine intermissione Deum orasse palam demonstrante. Quid.n. aliud septies in die orare, quã cum Deo sabbathizare, cũ Deo placidè semper agere, ac tranquillè conquiescere, seu sine intermissione illi instanter hærere? qui enim sic quieuit, peccatis non angitur, sed cum Deo sabbathizat, septiesque in die laudem Domino profert. Et vt in alio Psalmo apertè dicitur: benedicit Dominum in omni tempore, semper diuinam laudem in ore habens. Nam vt has laudes continuas intelligere debeas, subter adiunxit: Super iudicia iustitiæ tuæ: quia parcet videlicet supplicanti, & sic humilibus pius est, vt non solum dimittat culpas, sed eis etiam æterna præmia largiatur. Adhuc in alio Psalmo, Eloquia Domini eloquia casta, argentum igne exploratum, purgatum Septuplum esse dicuntur: verba Dei enim cuncta ab omni prorsus mendacio, aut vitio sunt libera, sicut argentum septies conflatum, probatum reperitur & purum: ea quippe quæ funduntur, vbi ad Septimam decoctionem peruentum fuerit, tum perfectum illud, & absolutum existit, quo nihil perfectius inueniri potest: compertum enim est ab hominibus nostræ ætatis, non in argenti solum, sed etiam multorum

Psal. 118.

Cassiodorus in Psalmo 100.

Aug. in Ciui. Dei libro 11. cap. 31.

Psal. 33.

Psal. 11. Theodoretus Cyren.

Digitized by Google

decoctione, septima decoctione, perfectissimum fundi: veluti quotidie cernere est in saccharo depurgando: nam vbi septies igne id examinaueris percoxerisque, nihil quidquam proficit vlterius; sed lapidescit omnino, ne vlterius eliquari possit. Adagium inde vsurpatum de re, quæ summam adepta sit perfectionem: Septimæ decoctionis saccharum, vbi sagacissimum quempiam atq; vaferrimum hominem designamus. Apud Mathematicos etiam Septenarius vniuersitatem quandam perfectionis signat. Nam si Petri Aponensis inuenta sumus admissuri, hierogliphycum Septem capitibus insigne, quintodecimo Geminorum gradu statuere: inde significantes, sub eo graduum numero in lucem editum, multiscium fore, quippe nullum doctrinæ genus, artem nullam, nullam denique linguam esse celebrem, quam is non sit optimè consecuturus; eundem tam publicis, quam priuatis rebus agendis aptissimum, atque inter mortales admirabilem omnino fore pollicentes. Sed his missis perscrutemur huius numeri reliqua mysteria, quæ diuinis oraculis continentur: fuit quidem Septenarius apud S. Moysen remissioni, & indulgentiæ consecratus. Septimo mense cuiuslibet anni, & Septimo quoque anno fiebant remissiones. Et post quadratum Septenarij cuiusq; obligationis remissio condonabatur: quippe si quis possessionem distraxisset, recipiebat: si liber seruitutem incidisset, iterum libertatem assequebatur: indulgentiam debitor accipiebat: exul in patriam redibat, vt in Leuitico legitur. Huc accedit, quod populus ex Babylonica captiuitate Septuagesimo anno redijt, sicut Ieremias prædixerat, & rerum euentus confirmauit; vt præclarus, & maximè mysticus decadibus Septenarij numerus ob populi redemptionem, ac mysterij quoque nõnihil habeat, nimirum liberati populi proclamationem. Septem petitionibus absoluitur oratio Salomonis. Totidem consummauit Cælestis Doctor orationem expiationis nostræ, & in quadrato Septenarij dictiones absoluit, quod mysterium adnotauit Iul. Camil. Quare Septenarius libertatis numerus nũcupatus. Vocatur & numerus iuramenti: hinc apud Hebræos iu-

Exho. 28. Leuit. 25.

Cap 25.

3 Reg 8. Mat. 6.

Gen. 21. rare dicitur septenare, quasi per septem obtestari: sic Abraham quando pepigit fœdus cum Abimelech, statuit Septem agnas in testimonium. Accommodatur Saturno, qui ab inferioribus ascendendo, Septimus est planetarum, qui requiem indicat, cui Septimum diem adscribi monstrauimus, Qui etiam millenarium Septi-

Cap. 20. mum indicat, quo teste D. Joanne in Apoc. captiuato dracone malorum suggestore Diabolo, quiescent mortales tranquillam vitam degentes. Inde & ad Mosaicam legem referri solet hic numerus pro-

Exech. 40. & 41. pter sabbathum. Septem gradibus ascendebatur ad portam aquilonarem templi, vt per hebdomadas, & ceremonias Iudæorum ascen-

Gen. 46. datur ad superiora. Septem filij Balæ ancillæ, sunt seruientes sub le-

Cap. 10. ge. Septem tonitrua in Apoc. sunt voces, & oracula Prophetarum. Quod si extra has veri cultus cæremonias egredi licebit, atque vetusta Gentium sacra peruagari, non minori mysterio apud eos Septenarium numerum fuisse commendatum comprobabitur. Per septem .n. dies Memphitici Apis natalem, iactu aureæ pateræ in Niligurgitem, celebrabant, quibus diebus quasdam cum sacerdotibus indu-

lib. 8. capit. 46. cias habuisse Crocodilos testatur Plinius, nec attrectasse lauantes: verum octauo die cæremonijs iam peractis, post horam diei sextam, velut reddita sæuiendi licentia, solitam resumere atrocitatem. Quid

lib. 31. capit. 2. Ammianus Marcellinus. illud quod refert idem Plinius in Andro insula in templo Liberi patris fuisse fontem statis Septenis diebus vinum fluentem, quod si è conspectu templi fuisset ablatum, saporem vini in aquam conuerti, quanto mysterio contineri dicendum est? Iam verò matricidam Orestem, & si iam ab insania liberatum, expiari tamen materna cæde non potuisse tradit Varro, nisi ex Apollinis oracvlo, Septem fluminibus, quæ vno tantum alueo miscerentur, prius ablueretur. Hunc locum tentat & Apuleius, dicens: Meque protinus purificandi studio marino lauacro trado, Septies submerso fluctibus capite. Antiquus etiam mos fuit homicidio pollutos vestes suas bis Septem inundationibus, immersionibusque lauare: vnde ortum adagium. A bis Septẽundis quod in eos competit, qui à noxa quapiã purgati sunt.

At.

At quando hic sumus, illud non dissimulandum videtur magnam esse purgandorum scelerum Septenarij potentiam etiam in diuinis litteris: nec id cuiquam mirum videri debet si Virgini Mineruæ dicatus numerus, vtpote solus ex omnibus qui denario includuntur nec gignens, nec genitus, aliqua etiam imperfectionis nota suggilletur. Quemadmodum enim nulla multitudo, aut cõgregatio, aut collegium est, in quo non aliquis sit præuaricator, nec vllum humanum corpus absq; næuo aliquo vel cicatrice, nec deniq; hominem vllum reperire facilè possis, qui sine vitio nascatur, cum vel iustus Homo Septies in die prolabatur: sic nullum inuenias numerum ex omni parte fœlicem: connumeratur etenim Septenarius inter steriles & à perfectione maximè distantes, qui à nullo, nisi ab vnitate dimetiri possunt: vnde, & primi nuncupantur: nullus siquidem eos numerus diuidere vno ordine potest, nec æquis portionibus discernere: quare partibus aliquotis orbatus cum sit Septenarius, sterilitatem, quæ non est ex benedictione, nobis demonstrabit: nec.n. Virginitas ex eo est magis Deo grata, quia non fœcunda, sed Virginitas in fœcunditate, & fœcunditas in Virginitate Deo est gratissima Quare benè, sicut libro 30. excitationum testatus est Nicolaus de Cusa, Maria Virgo benedicta est inter mulieres, quæ cum sit virgo, est summa fœcunditas. Adde quod ad illud Deuter. 32. Iuuenem simul ac virginem, lactentem cum homine sene, Rabanus Maurus virginem pro sterili à bonis operibus interpretatur. Non immerito igitur in malam partem Septenarium quandoque positum inuenias in diuinis oraculis. Aliquando.n. iniquos præsignat, vt in Apoc. Septem capita draconis, Septem diadematibus insignita. Septem mali Angeli cum Septem phialis iræ Dei venena continent. Septẽ viri de stirpe Saulis, qui à Dauid sustinuere crucis suspendia Quandoq; etiã Septenarius humiliationi dicatus habetur. In hoc.n. Iacob seruit pro Rachel, totidemque diebus Labani persecutiones experitur; Septimo die comprehensus in monte Galaad, Septies pronus in terrã adorat, donec appropinquaret Esau; vt iniuriam, quam se accepisse putabat,

Prouer. 24

Septenarium sola metitur vnitas 12. de fin. 7.

c. Constituite.

Cap. 12. Cap. 16.

2. Reg. 21.

Gen. 29. Hieron. Gen. 31. Gen. 33.

Digitized by Google

remitteret, & quamuis læsus, in gratiam rediret. Septem persecutiones passus est Dauid, quas describit Rupertus Tuitien. com. in
4. Esd. 5. Matt. 2. lib. Reg. cap. 8. lib. 2. Septem diebus ieiunandum mandat Vriel Angelus. Herodis etiam immanitatem deuitans Ioseph, cum puero aufugisse legitur in Ægyptum, vbi latitauit per Septennium 22. q. 2. Quod vero. Septenarius denique perpetuam, & insolubilem
Cap. 15. dicit vltionem: vnde septem nouissimæ plagæ in Apoc. punitionem perfectam indicant. Quoniam in illis, ait Beda, consummata est ira Dei, nouissimas dixit, quia semper ira Dei populum percutit contumacem Septem plagis. Lege librum Numerorum, inuenies Septem plagis consumptos omnes qui numerati erant à viginti annis & supra: prima quidem plaga fuit in sepulchris concupiscentiæ: secunda
Num. 16. vbi inconsueta morte hominum Chore, Dathan, & Abyron interierunt, nouamque rem fecit Deus, vt aperiens terra os suum deglutiret eos, descenderentque viui in infernum: tertia plaga fuit eadem
Num. 16. die, vbi egressus ignis à Domino, interfecit 250. viros, qui offerebant incensum: quarta plaga fuit die sequenti murmurantium con-
Num. 16. tra Moysen & Aaron, atq; dicentium: Vos interfeciſtis populum et
Num. 21. percussi sunt 14700. quinta plaga quando populum tædere cœpit itineris & laboris, locutusque est cõtra Dominum & Moysen; vn-
Num. 25. de in eos misit Dominus ignitos serpentes: sexta quando Dominus suspendi in patibulis iussit principes populi pro scelere Beelphegor.
Num. 25 septima, qua Phinees filius Eleazari filij Aaron sacerdotis auertit à filijs Israel iram Domini, percutiens in locis genitalibus virum Israelitem Zambri, s. ducem de cognatione & tribu Simeonis, cum Madianitide scorto, scilicet Chozbi, filia Sur principis nobilissimi Madianitarum. Deuter. capit. 16. scriptum est: Septem diebus comedes afflictionis panem. Et Eccli. c. 40. Super peccatores Septu-
Cap. 16. plum. Adhuc verò in Leuitico dicit Dominus: Si non obaudieritis mihi, addam correctiones vestras Septuplum propter peccata vestra: si ambulaueritis ex aduerso mihi, nec volueritis me audire, addam plagas vestras vsque in Septuplum: quod si nec sic volueritis

Digitized by Google

recipere disciplinam, ego quoque contra vos aduersus incedam, & percutiam vos Septies propter peccata vestra: sin autem neque per hæc audieritis me, sed ambulaueritis contra me, & ego incedam aduersum vos in furore cõtrario, & corripiam vos Septem plagis propter peccata vestra. De Cain rursum qui seipsum fraternæ cædis crimine constrinxerat, scriptum est: Septies animaduerteturin Cain, Gen. 4. hoc est, septuplo cruciabitur, septenisq; mulctabitur pœnis: quarum prima fuit, Maledicta terra; secunda, Operaberis terrã, hoc est, sine vlla intermissione ac relaxatione agriculturæ laboribus vexaberis; tertia, Et non addet virtutem suam dare tibi; quarta, Gemẽs ac tremens eris super terram: tribus duas adiecit pœnas, gemitum perpetuum, & corporis tremorem: sequitur aliud supplicium, quod Cain ipse patefecit, sic loquens: si nunc à terra me eïcis, hoc est, si à terræ commoditatibus me disiungis, & à facie tua abscondar: atrocius sanè supplicium apud eos, qui mentis sunt compotes, separatio à Deo: septima: posuit Deus signum super eum: ecce infamiam. Cæterum quod Aquila transtulit Septempliciter, et Symmachus, Hebdomas, siue Septimus vlciscetur, veterum sententia est, quod à Lamech putant interfectum Cain septima generatione. Septimus. n. ab Adam Lamech: translatio verò Septuaginta interpretum & Theodotionis sic habet: Omnis qui occiderit Cain Septem vindictas exoluet: talemque videtur intelligentiam præse ferre: postquam Cain occiderat fratrem, interrogatus à Domino, Vbi est Abel frater tuus? contumeliosè respondit: Nescio, nunquid custos fratris mei sum ego? Quamobrem maledictione damnatus, vt gemens & tremẽs viueret super terram, veniam noluit deprecari; sed peccatis peccata congeminans, tantum putauit nefas, cui à Domino non posset ignosci; quare Domino respondit: Maior est iniquitas mea, quam vt veniam merear: ecce me hodie eïcis à facie terræ, & à facie tua abscondar, & ero gemens & tremens super terram, & erit omnis qui inuenerit me, occidet me. Eijcior inquam, à conspectu tuo, & conscientia sceleris tremebundus, lucem ipsam ferre non sustinens,

Digitized by Google

abſcondar, vt latitem; eritque omnis qui me inuenerit, occidet me, dum ex tremore corporis, & furiatæ mentis agitatu eum eſſe intelligit, qui mereatur interfici; Verum Deus nolens eum mortis cõpendio finire cruciatus, nec pœnæ tradere, qua ſeipſum damnauerat, ait: Non ſic. i. non vt exiſtimaſti morieris, mortẽ pro remedio accipiens,

Horatius in Epodo.

Nec proderit ditaſſe Pelignas anus,
Velociuſue miſcuiſſe toxicum.
Nam tardiora fata te votis manent.
Ingrata miſero vita ducenda eſt in hoc;
Nouis vt vſque ſuppetas doloribus.
Optat quietem Pelopis infidus pater,
Egens benignæ Tantalus ſemper dapis,
Optat Prometheus obligatus aliti,
Optat ſupremo collocare Siſyphus
In monte ſaxum; ſed vetant leges Iouis.

Inuitus igitur vitam duces miſeram vſque ad Septimam generationem, & conſcientiæ igne torqueberis, ita vt quicunque te occiderit, ſecundum duplicem intelligentiam, aut in Septima generatione, aut Septimo te liberet cruciatu. Non quod ipſe qui occiderit Cain Septem vltionibus ſit ſubijciendus, ſed quod Septem vindictas, quæ in Cain tanto tempore cucurrerunt, ſoluat in occiſo, interficiens eum qui vitæ fuerat derelictus ad pœnam. Argumento eſt Adam, qui ſemel prolapſus, ſi moriendi neceſſitati non fuiſſet obnoxius, maximum damnum accepturus erat, nimirum peccatum operans; qui beneficio afficitur: quod eſt autem hoc beneficium? Mors, quæ licet pœnæ rationem habeat, vtpote vitam extinguens, tamen in miſericordiam recidit, immortalem non ſinens eſſe peccatorem. Vt autem quod diximus fiat manifeſtius, quotidianæ conſuetudinis ponatur exemplum. Loquatur inter verbera ſeruus ad Dominum, Quia incendi domum tuam, interfice me. Dominusque reſpondeat: Non vt vis morieris, & finies morte ſupplicia; verum lõgo tempore cuſtodieris ad vitam, & tam infœliciter in hac luce verſaberis, vt quicunque te occiderit, beneficium præſtet occiſo, dum te de tam multis liberet cruciatibus. Et hæc de Cain per digreſſionem com-

Digitized by Google

memorata sint. Redeundum est ad testimonia. In sulcis iniustitiæ malas eminantem, in Septuplum puniendum esse testatur Ecclesiasticus his verbis: Ne semines mala in sulcis iniustitiæ, & non metes ea in septuplum: quod perinde est ac si dixisset, Non des exemplum malè agendi hominibus ad hoc pronis, sicuti sulcus paratus ad seminis receptionem, & non metes ea in pœna tibi in septuplum inferenda. Israel qui peccauerat in sabbathũ, Septem decadarum, hoc est, septuaginta annorum supplicium sustinet. Septuplum etiam pessimi vicini in sinum suum recipiunt: reuersos enim Iudæos ex secunda captiuitate Babylonica, templumque restaurare tentantes, vicini ab Antiocho Epiphane seducti prohibebant, vnde Propheta Regius septuplicem eis imprecatur afflictionem, dicens ex Iudæorum persona: Redde Domine vicinis nostris Septuplum in sinu eorum. Ipsi verò Dauid qui magna animi extollentia, qua tum gloriari in subditæ plebis multitudine, tum cristas erigere aduersus Deum visus est, misit Deus Gad Prophetam, qui vbi superbiam illius à superflua populi dinumeratione increpauit, mox in peccati sui expiationem trifariæ mulctæ illi obtulit optionem, petens quidem, iussus à Deo, vt quam vellet è tribus, vnam ob reatum suũ, vltionem deligeret, aut scilicet Septem annis famem super terram fieri, aut tribus mensibus fugere à facie inimicorum suorum, aut triduo mortem fieri in terra: cum autem nimis coarctatus pestem triduanam elegisset, melius fore ratus incidere in propitiabiles manus Dei, quam dari in inclementes manus hominum: egit Deus cum electo suo iuxta eius optionem: & parcens Septem annorum fami, & bello trimestri, gladium triduanæ pestis immisit, qua Angelo, populum ab alto cedente, à matutino tempore vsque ad horam prandij conciderunt de populo à Dan vsque Bersabeæ Septuaginta millia virorum, vt colligitur capite 24. secundi Regum. Alibi quoque vocat Dominus famem, & venit super terram Septem annis. Præterea totidem annis oppressi sunt Israëlitæ à Madianitis. Eodem sensu in Ezechiele scriptum est:

Cap. 7.

Psal. 78.

2. Reg. 24.

Origenes in Num. hom. 16.

4. Reg. 8. Iudic. 6.

Ca. 39.

Digitized by Google

Ezech 39. Cap. 3. *Egredientur habitatores de ciuitatibus Israel, & succedent, & comburent arma, & succendent ea igni Septem annis. Et in Daniele, dicitur quod Nabuchodonozor Rex Babylon. præcepit vt succenderetur fornax Septuplum, quam succendi cõsueuerat. Qui post-*

Dan. 4. *modum Deo offenso ob animi tumidam elationem, nudus inter feras per deserta, vt bos, toto Septennio fœnum comedisse visus est. Quod si quis huiusmodi transformationem irrisione dignam putet, audiat hic saltem Platonem, qui illius creditur fuisse sententiæ, imaginationes hominum flagitiosorum sic lædi, vt arbitrentur se in bestias esse conuersos: qua sententia Cabalistæ exponunt huius Regis imaginatricem facultatem diuinitus fuisse labefactatam, vt imaginaretur se bouem esse factum, & ob id graui dolore afficeretur; existimans se inter boues diuinitus translatum. Habet in religione præsens numerus aliud euidens sacramentum, quia omnis purificatio, omnisque mundities fit per Septenarium. Septem ani-*

Gen. 7. *malia munda ingrediuntur in arcam Nohe: licet enim animalia quaternarium elementalem sequantur; ternario tamen superiori & diuino participant, vt munda sint, quod mundities & purificatio procedant à septenario. Hinc Septimo die emissa est columba: cum*

Gen. 8. *enim Nohe constitutus in arca, exploraret an cessassent aquæ diluuij, postquam reuersa est columba, septem diebus exspectasse dicitur, atque iterum emisisse columbam, quæ Mundi munditiem pacemque nuncians, attulit oliuæ ramum virentibus folijs; quo facto, Nohe septem alijs diebus exspectauit, vt alio subsequente Septenarij curriculo, plenius subsequeretur & plena mundities. Huius spe-*

Exho 29. Leuit. 4. *culationis est quod Propheta Moyses Septem diebus expiat altare, & Septem vicibus aspergit. Septem diebus consecrantur manus Pontificum. Sacerdotem quoque per ignorantiam peccantem iubet lex mactato vitulo, digitoq; in sanguine tincto, Septies aspergi con-*

Leuit. 15. *tra velum sacrarij. Est eiusdem mysterij quod seminifluus, qui sanitatem fuisset assequutus, numerabat Septem dies in emundatione.*

Leuit. 15. *Mulier etiam, quæ redeunte mense pateretur fluxum sanguinis,*

Digitized by Google

Septem diebus separabatur, virq; qui cum ea rem habuisset tempore sanguinis menstrualis, Septem diebus erat immundus. Quod si sanitati reddita fuisset mulier, post dies Septem purificabatur, vt in Leuitico edictum atque imperatum est. Adhuc qui fuisset ingressus tẽtorium hominis mortui, vel etiam in agro tetigisset cadauer occisi hominis, aut per se mortui, pollutus erat Septem diebus: at Sacerdotibus vetitum erat ad obeuntes ingredi, nedum mortuos tangere: non quod sceleratum sit corpus; sed fortasse quod peccatum, & inobedientia sit carnalis, & in corpore versetur, sitque mortua, & ideo abominanda: ad solos autem Patrem, Matrem & Filios mortuos permissum sacerdotibus ingredi, quod hi soli sint cognati carnis, & seminis, à quibus proximam & continentem caussam ingressus in vitam acceperint: mundantur autem ij quoq; Septẽ diebus, per quot dies efficitur generatio. Helisæus Propheta, vt scriptum habetur Regum libro 4. ait Nahaman Syro leproso: Vade & laua te septies in Iordane, & recipiet sanitatem caro tua, & mundaberis: & sequitur paulò post: Et lauit se septies in Iordane, & mundatus est: præceptum. n. erat in lege vt mundandus leprosus, purificaretur Septies in sanguine passeris, Septẽque diebus extra Tabernaculum permaneret. Allegoricè autem iubetur leprosis vt exeãt de castris, & sedeant foris, donec eorum lepra mundetur, intelligendo hæreticos ab Ecclesia proijci debere, donec proprio errore purgentur, & sic reuertantur ad Dominum. Maria soror Moysis lepra percussa, totidem diebus, iubente Domino, separata fuit extra castra: porro Maria significat pœnitentem, interpretatur. n. amarũmare. Vnde sanctorum Patrum decreto sancitum quod peccator post Septennem pœnitentiam ad pristinum sanitatis gradũ restituatur, 33. q. 2. si quod, & dist. 82. presbyter. 27. q. 1. deuotam, & notat glo. eo. ver. d. & de pœnit. dist. 3. sunt plures. ver. s. Hinc etiam Psalmi Pœnitentium Septenario sunt calculo titulati. glo. in ant. de celeb. miss. cap. 1. Nam & Dauid Regem de adulterio reprehensum & homicidio, Septẽ diebus pœnitentiã egit 33. q. 2. hoc ipsum. Quã-

Leuit. 15.
Num. 19. Leuit. 21.
Clemens Alexandrinus. 4.
4. Reg. 5. Ambrosius de sacramentis li. 1. cap. 5. Leuit. 13.
Num. 12. Aug. quæst. super numeros.
2. Reg. 12.

Digitized by Google

quam, & illud dici posset quod adnotauit & Cassiodorus Senator, Psalmos pœnitentiæ ad hunc numerum fuisse perductos, quod Septẽ modis peccata nobis dimitti posse maiores nostri dixerint, primo quidem, per baptismum; secundo, per martyrij passionem; per eleemosynam, tertio; quarto, per hoc quod remittimus peccata fratribus nostris; quinto, cum conuerterit quis peccatorem ab errore viæ suæ; sexto, per abundantiam charitatis; septimo, per pœnitentiam: sed his addenda videtur etiã communicatio corporis & sanguinis D. N. I. Christi, cum tamen dignè suscipitur. Inueniuntur & alij fortasse modi remissionum: congruit.n. vt numerum supplicationis nostræ indulgentia diuina transcendat; sed tamen Ecclesia plurimum Septenario numero tribuit, eoque maximè vti solet ad optandam diuinam gratiam: Nam Septem dies defunctis iusta persoluimus, quæ quidem obseruatio habet auctoritatem qua necessarium pietatis impletur officium, dicente Strabo: Dei cultores Septem
Cap. 22. diebus exequias celebrant: & in Ecclesiastico scriptum est, quia luctus mortui Septem dierum; fatui autem omnes dies vitæ eius. Genesi quoque cap. quinquagesimo. Iacob fati diem functum, continuo mœrore lachrymis continẽter manantibus, Septem diebus prosecuti sunt filij: quem tamen luctum decuplauerunt Ægyptij, quod ab antistite Aug. lib. quæstionum de Genesi scite fuit adnotatum.
Cap. 16. Adhuc etiam cum Judith fata subduxisset, luxit omnis populus diebus Septem. D. Ambrosius de fide Resurrectionis: Ergo quia dudum dies mortis inter lacrymales aspectus debuit animum inclinare fraternum, qui totum tenebat, nunc quoniam die Septimo ad sepulchrum redimus, qui dies symbolum futuræ quietis est, à fratre paululum ad communem humani generis cohortationem iuuat deriuare mentem, intentionemque transfundere. Nos etiam hodie eundem mysticum numerum à funere elato, veteri Christiano instituto obseruamus, Missas quas vocant celebrari curãtes, largasq; eleemosynas pro fato functis effundentes, vt cum Domino conquiescãt, exantlatis vitæ huius ærumnijs impatibilibus, vel vt deleantur pec-

cata,

cata, quæ fragilis Homo in hac vita, quæ per Septem dies ducitur, commisit: vel vt anima corpori recõcilietur, quæ carne illiciente peccauit. Cæterum quod ad [illegible] ritum spectat, idud apud Veteres seruatum refert Alexander ab Alexand. vt defuncti corpus per interualla conclamatum, propriores affines calida abluerent, deinde vnguentis vngerent, candidoque amictu induerent, ac diebus Septem seruarẽt antequam cremaretur. Seruabatur etiamnum hic dierum numerus à S. P. Q. R. quando suos vita defunctos Imperatores consecrabant, iustaque persoluebant qui honos Apotheosis dicebatur. Mos enim fuit consecrare Imperatores, qui superstitibus filijs vel successoribus è vita decessissent, quique hoc honore fuerant affecti, relati dicebantur in Diuos. Erat autem tota Vrbe quasi luctus quidam festæ celebritati promiscuus: quippe functum vita corpus ritè hominum sumptuoso funere sepulturæ mandabant. Ceream tamen imaginem, defuncto quam simillimam ad ægroti speciem pallidam fingentes, eamque in regiæ vestibulo proponentes supra eburneum lectum maximum atque sublimem: circa lectum verò vtrinque magnam partem diei sedebant, à læua quidem Senatus omnis vestibus atris amictus, à dextra verò Matronæ, quas virorum aut parentum dignitas honestabat. Hæc ita per Septem dies continuos faciebant, Medicis ad lectum quotidie accedentibus, inspectumque velut ægrum deterius se habere subinde pronunciantibus.

Herodianus hist. lib. 4.

Septimo autem die ex hac mortali vita ad cælestem patriam migrasse asserebant.

Ss

DE NVMERO IIX.

Octonarius ita omnium sensibilium numerorum principem locum tenet, vt vnitas omnium numerorum: cum enim vnitas intellectualis sit numerorum abyssus, totiusque multitudinis principium, sola sibi primigenium nomen vindicauit: primus enim ipsa est trigonus, primus tetragonus, primus pentagonus, prima pyramis, primus cubus, & vt vno verbo complectar, in alijs figuris primum: adeo nihil est in vnitate quod extra producat, cuius non sit eodem quoque pacto particeps. Verum enimuero cum secari vel diuidi non possit vnitas, nusquam illam in proprijs rationibus sensibilium, aut angulorum, aut laterum metis expressam inuenies: hæc sequentium figurarum, inter quas prima velit nuncupari, nullo se visibili contexit amictu, nullamque præsefert claram speciem eorum, quorum nomina sibi præsumit adscribi: primus ipsa cubus est sine angulis, ac sine lateribus, tota est angulus, totaque latus. Quæ verò sine specie, sine vlla partium varietate sunt in vnitate, in sequentibus numeris sensui ipso expressa conspiciuntur, suntque visibili laterum atque angulorum habitu contecta. Octonarius igitur primus ab vnitate sensibilis est cubus, quare & Vulcano dicatur. Ex primo enim motu, & dualitate, quæ Iuno est, constat. Nam dualitas ter multiplicata, octonarium conficit cubum, & solidum numerum, vt bis, duo, bis; octo. Neque hunc trinũ ductum Pythagorici transcendunt, quod quilibet numerus in semetipso ter ductus, cubum constituat. Quo fit, vt cubum omni ex parte æqualem ex trino radicis ductu facilè conspicias; nã cum dicis bis, duo, bis, longitudo primo binario exprimitur; latitudo, secundo; tertio, profunditas: & ita longitudo æquatur latitudini; & vtrique, profunditas. Neq; id solum, sed & angulis siue hos sursum aut deorsum, siue dextra parte aut sinistra, siue quauis alia positione sumpseris, sunt æqui. Quanta autem sit Octonarij perfectio vel ex hoc

Digitized by Google

facilè poteſt excogitari, quando omnis cubus & à ſenario tegitur numero inter cæteros perfectiſſimo, & ab ipſo vel eius multiplici originem habere conſpicuum eſt. Diſpoſitis enim continuè ab vnitate ſenario, & ſenarij multiplicibus, ijſq; continuè ſimul iunctis, oriuntur omnes numeri primi vnitate ſenarij multiplicibus maiores: hisq; rurſum continuè ſimul additis ſurgunt continui cubi.

Senarij multiplices,	1	6	12	18	24	30	36	42
Numeri primi ex eis facti,	1	7	19	37	61	91	127	169
Cubi ex numeris primis.	1	8	27	64	125	216	343	512

Vide quæ pag. 399.

Præterea dempto à quolibet cubo, quotiens poteſt ſenario: aut id quod relinquitur latus eſt cubi, aut additus ei ſenarius, aut ſenarij multiplex, latus gignit cubi. Siverò nihil ex diuiſione ſupereſt, aut ſenarius, aut eius multiplex erit cubi latus. Ab vnitate.n. primo cubo, nulla facta ſenarij ſubtractione, ſupereſt vnitas, quæ eſt & latus vnitatis. Ab eo numero, quem in manibus habemus, demptus ſemel ſenarius, reſiduum facit binarium, Octonarij cubi latus. Tertius cubus 27. ſenario diuiſus, ternarium ſuum latus relinquit. Quartus 64. quaternarium ſuum latus. Quintus 125. quinarium relinquit. Sextus 216. nihil eius. n. latus eſt ipſe ſenarius. Poſt ſextum autem cubum vſque ad duodecimum, reſiduis numeris additus ſemel ſenarius, latera cuborum profert. A duodecimo ad decimum octauum cubum, reſiduis ſenaria diuiſione numeris, bis eſt addendus ſenarius ad elicienda cuborum latera, & ita creſcendo continuè pergas, ſecundum ſeries & ſenarias cuborum reuolutiones, & habebis propoſiti cubi radicem. Redeo ad Octonariũ, qui non ſolum ſolidorum primas tenet, verum etiam primus omnium in numeros ita ſoluitur pariter pares, hoc eſt, in bis quaternos, vt nihilominus in numeros æquè pariter pares ipſa quoq; diuiſio diſſoluatur, id eſt, bis binos; rurſusq; qua æqualitate reſoluitur, eadem quoq; componitur: namque bis bini bis octonarium conſtituunt. Cum ergo & compo-

Digitized by Google

sitio ipsius pari æqualitate procedat, & resolutio æqualiter redeat vsq; ad vnitatem, quæ diuisionem pro arithmetica ratione non recipit, iure optimo Pythagorici iuxta suæ disciplinæ morem, hoc numero Iustitiam comprehendebant, quod Iustitia sit æqualis pro cuiusq; meritis distributio, fundamentumque firmissimum ciuitatis. Nec aliam ob caussam Deus dicitur Iustitia, nisi quod linea recta infinita primo circulum, deinde triangulum faciens, ex triade venit in tetractyn. Vnde si trigonum est perfectè, est necessario quadratum: & hinc Octonarius ex Pallade, & Amore, i. ex verbo & spiritu genitus, diuina quadam ratione consurgit: primo quidem in vnũ, duo quinque diuisus, deinde in quindecim multiplicatus, ac nihilo diminutus, sed auctus in quaternarium à seipso circulum facit primum, quæ figura solius Dei est. Hinc Orpheus quotiescunq; diuinam volebat obtestari iustitiam, per Numina Octo iurabat, quæ rerũ summæ imperare dicebat Euander, Ignem scilicet, Aquam, Terram, Cælum, Lunam, Solem, Mithram, & Noctem. Mithram autem Persæ idẽ cum Sole existimant: vt. n. scribit Strabo, Deos octo venerabantur Persæ; Cælum, quem Iouem putabãt, Solem, quem Mithran vocabant, Lunam, Venerem, Ignem, Tellurem, Ventos, & Aquam. In Ægyptia quoq; columna in signum iustitiæ posita Octo Deorum nomina notabantur inscripta, Saturnus, Rhea, Osiris, Spiritus, Cælum, Terra, Nox, Dies. Etiã Deos Octo esse prodidit Xenocrates Chalcedonius, de quibus commeminit Cicero lib. 1. de natura Deorum; quinque scilicet in stellis vagis, vnum qui ex omnibus sideribus, quæ infixa cælo sunt, septimum Solem, octauum Lunam constituens. Neque illud quidem ignoretur oportet, Octonariũ in diuinis oraculis signum fuisse iustitiæ, cuius rei argumentum est

Gen. 6. 7. 2. Petri 2. *Nohe, qui & Octauus, & iustitiæ præco nuncupatur. Hunc numerum ob Iustitiæ Sacramentum Ioui sacrum fuisse perhibent prisci Theologi. Matri quoq; Deum Cybele dicatur, cui omnis cubus attribuitur. Plutarchus illum Baccho, seu Dionysio adsignat, quod Octauo mense in lucem editus esset, cuius rei sempiternum est illud*

Digitized by Google

teſtimonium. Naxos.n.inſula illi dicata, hanc prærogatiuam obtinuit, vt ſolæ Naxiæ Mulieres Octauo menſe ſalutariter pariant, fœtusque vitales edant, cum vbique ferè gentium omnes eo menſe geniti intereant, & manifeſto etiam verſentur in periculo: quare Saturno atq; Parcis illũ conſtituerunt. Ad huius numeri cõmendationem illud item afferri ſolet quod ab Arithmeticis primus actu quadrans fuit nuncupatus, omnibusq; numeris, ſicut & ſenarius, dictus perfectus, & qui terminant in illis, qui verò ab his defecerint, imperfecti iudicantur, quod in infinitum ſemper hi duo ſenarius ſcilicet, & Octonarius diductionẽ æqualitatemue recipiant. Illud quoque relatu dignum videtur, quod hunc numerum vſurpauit antiquitas, cui nihil alicui rei deeſſe ſignificaret, aut cum multa inter ſe viderentur ſimilia Ἀπαντ' ὀκτὼ, id eſt, Omnia Octo, dicentes: quod prouerbium fuiſſe videtur, atq; hinc natam eſſe parœmiam putant. Steſichori Poëtæ conditorium, magnifico extructum impendio, ex octonis conſtabat omnibus, Octo columnis, Octo gradibus, Octo angulis. Cuius meminit Julius Pollux agens de luſu taxillorum, quem dicit numeris cõſtare, in quibus vnus ſit, qui Steſichorites appelletur, nimirum octo, idque cognominis ſumptum ab eius monumento. Alij rurſus in Olympijs octo fuiſſe certaminum ſpecies teſtantur; atque inde ductum adagium: Omnia Octo: Delectatum apparet hoc prouerbio Heliogabalum Imperatorem, cui morem hunc fuiſſe ſcribit Ælius Lampridius, vt ſimul ad cœnam vocaret Octo caluos, Octo luſcos, Octo podagroſos, Octo ſurdos, Octo nigros, Octo prælongos, & Octo præpingues & obeſos. Sunt etiam qui dicant Haletem, qui Corinthios in vnam ciuitatem coegit, ciues vniuerſos in Octo tribus, & in Octo partes vrbem diſtribuiſſe, atque hinc ortum fuiſſe vulgi ſermonem. Præſens numerus in diuinis ſcriptis, nouum teſtamentum, futuræ reſurrectionis diem, & æternam bonorum requiem, quæ poſt Mũdi conſummationem in animabus & corporibus glorificatis eſt futura, demonſtrat. Quod quidem volens præceptor noſter IESV

Libro 9. Luſus talarius Steſichorius.

Digitized by Google

Cap. 9. *Discipulis aperire, sic eos allocutus perhibetur in Euangelio Lucæ: Dixi venturum filium hominis in gloria patris sui, & existimatis me narrare fabulas: quoniam ergo inefficax fuit oratio, res docebũt. Sunt aliqui homines stantes, qui non gustabunt mortem donec videant regnum Dei: factum est autem post hæc verba ferè dies octo, assumpsit IESVS Petrum, & Iacobum, & Ioannem fratrẽ eius, & duxit illos in montem excelsum, & transfiguratus est coram eis, & mutata est eius forma, & cum lucis induisset tunicam, fulguris præ se ferentem speciem ostendit aspectum, Octonario dierum calculo verum tempore surrectionis gaudium venturum docens. Nam & ipse post sextam sabbathi, qua crucem ascendit, & septimã sabbathi, qua in sepulchro quieuit, octaua die surrexit à mortuis. Et nos post sex huius sæculi ætates, quibus pro Domino pati, & elaborare gaudemus, & septimã sabbathi quietis animarum, quæ interim in alia vita geritur, Octaua resurgemus ætate. Sed quid dicemus cum Marcus & Matthæus veluti vno ipso ore loquentes, dicant post sex dies transfiguratum fuisse Dominum? Ad hoc beatus Lucas respondet: Nec temporis ordine, nec mysterij ratione discrepant, quæ à me, & ab illis dicuntur: illi enim die prætermisso, quo id quod paulo post erat à Verbo faciendum, Apostolis communiter est prædictum, & illo rursus in quo id quod prædictum est, Verbum fecit admirabili quodam modo: eos, qui sunt inter duos, primum, inquã, & vltimum, vel potius inter primum & octauum, numerant: qui quidem sunt apertè sex, quibus si duos iunxeris, principium & finem coniungens medio, habebis sine contradictione quod quæritur. Inde etiam illi absolutè post sex dies factum memorant: ego verò primũ, quo Dominus hæc promisit, & vltimum quo promissa cõpleuit, adiungens, temperantius posui, Octo ferè dies. Et in ratione mystica illi post sex Mundi ætates Sanctis ab omni labore quiescendum: ego autem tempore Octauo surgendum esse designo, quando. s. finita seculi hebdomada, Dominus venerit ad iudicandum Mundum. Inde etiam Psalmista, resurrectionis diem considerans, quia de extre-*

Mat. 9. Matth. 17. Aug. de con. euã. lib. 2. De doct. ch. lib. 3. De quæst. euang cap. 7 Ioan. Chrisost. in Matth. 17.

Digitized by Google

mi iudicij districtione erat locuturus, præmisit titulum dicens: In finem Psalmus Dauid pro Octaua. Vt.n. quam octauam diceret, demonstraret, diem illam tremendi terroris in Psalmi inchoatione secutus est in hæc verba: Domine, ne in ira tua arguas me, neque in furore tuo corripias me: modo. n. quisquis per flagella corripitur, Psal. 6. *& in correctionibus emendatur, in mansuetudine corripitur, non in ira: in districto autem illo examine omnis argutio atque correctio ira est, quia venia post correctionem non est. Post sex igitur ætates, quibus licet operari, precibus est insistendum, ne in Octauo retributionis tempore à iudice corripiamur irato. Infinita porro sunt huius numeri sacramenta; sed quia Hilarius præfatione Comm. in Psalmos, & in Psal 118. D. Hieronymus in expositione libri Eccl. & Ambrosius epist. 39. & in explanatione Lucæ Euangelistæ, vbi Dominus in monte transfiguratus est, & Aur. August. de sermone Domini in mõte: vbi de Octo beatitudinibus disseruit, diuinam illã quietem, & summam beatitudinem designantibus; adeo diligenter & accuratè de eo locuti sunt, vt si dicta illorum in vnam seriem colligantur, vix possint longissimo volumine comprehendi, mihi breuitati studenti, de hac Octaua tantum erit differendum: nam quod lectori placuerit, ex his eligere licebit, cum huiusmodi viros aduocare sufficiat. Hæc igitur Octaua dies est, de cuius sacramento, & omnium nationum in Christo fide, Octauus quoq; Psalmus incipit: Domine Dominus noster. Octauũ autem diem non recipit Mũdus; sed finito septimo ad primum vt redeat necesse est, quod Octaua ad æternam requiem pertineat. Octonarius (inquit Nic. Cusa) semper est reiteratio post complementum: hic Mundus septem ætatibus rotatur in Octauam: sunt septem spiritus Dei, quibus mouetur spiritus noster, vt in Apoc. & omnium consummatio est per septem, & renouatio in Octaua, vt in harmonia, quia Octaua repetit primam. Hinc Philolaus Pythagoræus harmoniam geometricam vocabat Octonarium, quod in eo cunctæ rationes conuenire viderentur. Nam apud Pythagoræos septenis harmonicis*

D. Hier. Vide Io. Damascenum. Orthod. fidei lib. 4. cap. 24. Psal. 8. Cassiod. Sen. in ps. 11. Nic. Excit. lib. 3. Alleluia dies.

Digitized by Google

modis absoluitur quæque consonantia, eoque cum ad septimum peruentum est, ad primum redit progressus: quare in modorum Octonario initium, & finis vnũ sunt; in septenario autem, nequaquam. Progressus autem ab eodem in idem, circularis est, isque cum perfectionis sit argumentum, nobis facilè exprimit progressum à Deo in creaturas, qui à creaturis rursus in Deum resilit & reflectitur. Idem est à veritate ad imaginem ipsam in suam veritatem referens: progressus autem à veritate in imaginem, qui septenario exprimitur, nempe in quo finis & principium non sunt vnum, semicirculi est & imperfectus: nam præterquam quod imaginem suum nactus est terminum, est prioris sola portio: non itaque ab re vetus instrumentum, quod noui vmbra & imago, septenario exprimitur; nouum autem veritas, Octonario. Adeo veteris instrumenti homines imaginibus hærebant affixi, ne illas quidem in suum referentes auctorem, & finem: at diuino incarnati verbi detecto mysterio, summa veritas, vnitasque septenario adiuncta, septenarium in Octonarium commutauit. Nec ab re quidem humanam septenario expressam assumpsit naturam, quo plenius ac perfectius vmbratilem septenario expressam imaginem, in suam transferret veritatem, qua parte Iudaismum, ritum item Gentilium, quique solis hærebat imaginibus, in veram Dei latriam commutauit, & sacrificiorum vmbratilium multitudinem septenario expressam, in vnum verissimi, & immaculati agni commutauit sacramentum, in quo quæque omnia complectuntur sacramenta, eoque mediator veteris, & noui testamenti factus est, mediator nihilominus Dei & hominis, vitæ præsentis & futuræ. Quod quidem est argumento, nobis de hac vmbratili vita transeundum ad veram & immortalem vitam. Quemadmodum enim angelicus intellectus purus est, & per se subsistere natus extra corpus: Ita & humanus intellectus in corpore subsistere natus est. Cum igitur humani intellectus natura subsistat in corpore, non debet natura extra corpus esse, neque disiungi aut à corpore segregari. Nam quod

extra

Digitized by Google

extra corpus animam degere firmissimè credimus, huius causſa fuit peccatum, quod præter naturam est: quare iterum etiam cum sit immortalis & incorruptibilis, natus est corpori restitui, vt in proprio gradu & suapte ipsius natura subsistat semper. Facta sunt enim & creata vniuersa ab omnipotenti Deo, vt eo modo subsistant, quo nata sunt esse; nec statuit, aut vult Deus quidquam in rerum natura inane, vel ociosum. Atqui nata est rationalis anima, vt sit & saluetur in corpore, vtpote cui multæ vires insunt, quas nisi corpori addicta & conglutinata nequit exercere: nam si verum est, prout verum est, animæ nostræ substantiam conditam esse in æuo, nunquamue interituram, aderunt illi semper siue in corpore, siue extra corpus vniuersæ vires ipsius, naturalesque potestates; extra corpus autem subsistenti plurimæ eius vires ociosæ relinquuntur, vt quibus desunt ipsa subiecta, & organa, & exercendarum naturalium operationum facultates, veluti sensitiua, & imaginatiua, ad quas duntaxat in subiecto corpore exercendum nata est anima. Et cum omnis naturalis animæ vis, & potentia sit propter operationem, quæ ab ea proficiscitur, debet & naturalis potentiæ sempiternæ semperque manentis, sempiterna continua, & iugis esse operatio; alioquin (quod contra naturam est) vis animi inanis, atque ociosa manebit. Licet enim illæ animæ vires, quæ sunt in aliqua parte corporis, & quæ, vt perficiant suas functiones, indigent organis corporis, animam non consequantur emigrantem è corpore; omnino tamen in ipsa anima potentiæ istæ penitus manent, tanquam in radice. Futurum est igitur post sex huius seculi ætates, & septimam sabbathi, in qua noster intellectus à corpore segregatus quiescit, vt resolutum in atomos corpus, Octaua ætate, pristinam corporis formam recipiat, fiatque rursus æternum animæ domicilium: cui confine esse videtur illud Platonis de Repub. libro 10. vbi Herus Armenius genere Pamphilius animas refert, cum in prato dies Septem requieuerint, oportere Octauo surgentes die illinc recedere. Quod à Sancto Moyse creditur desumpsisse,

Digitized by Google

vt sunt pleraque mysteria ad Ethnicos quoq; delata. Hoc quippe
Gen.17.21 Leuit. 12. Matt 22. fuerat præfiguratum in Circunciſione, quæ Octauo die à natiuitate fiebat. Nam per membrum, quod circunciditur, mortalis propagatio generatur: & quia in reſurrectione nec matrimonium contrahunt, nec elocantur, nullaue carnis agitur propagatio, nullaue ſucceſſio, ſed ſunt omnes, ſicut Angeli Dei in cælo, ideo die Octaua præputium amputari cautũ erat. Eſt & alia cauſſa cur Circunciſio fieri præcepta die Octauo, nempe ad inſinuandum Sanctorum corpora in die reſurrectionis extremæ ab omni prorſus labe corruptionis emundanda, & immortalitatis atq; incorruptibilitatis gloria cõdecoranda. Tunc ſanè creatura ipſa liberabitur à ſeruitute corruptionis, in
Rom. 8. libertatem gloriæ filiorum Dei. Tunc itidem Saluator noſter reformabit (vt ait Paulus) corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ. Deniq; tunc corruptibile hoc induet incorruptionem, & mortale hoc induet immortalitatem. Non eſt tamen illorũ
Philip 3. ſpernenda conſideratio, qui circunciſionem dicũt figuram fuiſſe Baptiſmatis. Quemadmodum.n. Circunciſio non vtile membrum amputabat corporis, ſed ſuperfluitatem, inutilem; ſic per ſanctum Baptiſma à peccato circuncidimur. Manifeſtum autem, quod peccatũ, ſuperfluitas concupiſcentiæ eſt, & non neceſſaria concupiſcentia. Impoſſibile.n. eſt quemquam nullo modo concupiſcere, aut tandem ſine guſtu voluptatis eſſe: ſed quod inutile eſt voluptatis, i. inutilis concupiſcentia & voluptas, hoc eſt, peccatum: idipſum eſt quod circuncidit ſanctum Baptiſma, præbens nobis ſignum honorabile, crucẽ in fronte: non à Gentilibus diſcriminans nos (nam omnes ferè Gentes Baptiſma conſecutæ ſunt) ſed in vnaquaque gente fidelem ab infideli diſtinguit. Veritate igitur apparente, inutilis figura, & vmbra, quare ſuperflua nunc Circunciſio, & contraria ſancto Baptiſmati. Ex quo enim Chriſtus baptizatus eſt, & Spiritus ſanctus hominibus in ſimilitudinem columbæ apparuit deſcendens ſuper eum in Iordane, ex tunc ſpiritualis cultus, & conuerſatio, & cælorum regnum prædicata ſunt. At verò ante Baptiſma, vt impleret & ſiſteret le-

Digitized by Google

gem Dominus, in se voluit Circunciſionis aptari ſignaculum. Vt. n° in Euangelica hiſtoria cap. 2. ſcribit D. Lucas, poſtquam conſummati ſunt dies octo, vt circuncideretur puer, vocatum eſt nomen eius IHΣOYΣ. Vbi illud nobis annotandum occurrit, quoniam ſi verba ſpectemus Euangeliſtæ, ſignificari videtur circunciſum eſſe Chriſtum tranſactis Octo diebus, id eſt, nono die: at non eſt hic eorum verborum intellectus: neque. n. in Circunciſione violare voluit Chriſtus legem Moyſis; ſed eſt modus quidam loquendi ſacræ paginæ ſignificans poſtquam aduenit Octauus dies, in eo die Chriſtum fuiſſe circunciſum. Quemadmodum & Matthæus facit Iudæos di- Matth. 27.
centes Pilato, Chriſtum dum viueret dixiſſe reſurrecturum ſe à
mortuis, poſt tres dies, pro eo quod eſt, tertia die. Sic Marcus nar- Cap. 8.
rat Chriſtum dixiſſe, filium hominis reſurrecturum poſt tres dies. At
Lucas cap. 9. & Matthæus cap. 16. idem commemorantes, ſcri- Luc. 2.
bunt dixiſſe eum tertia die. Spectat etiam ad Octonarij myſteria Beda li-
diſcutienda, quod filij Dei nomen vocatum eſt IHΣOYΣ: huius bro 1.
. n. nominis non tantum etymologia, ſed & ipſe, qui litteris notatur Com in
numerus, perpetuæ ſalutis noſtræ myſteria redolet: nam ſi reſpicis Lucam.
etymon, Octo abſolutè continet elementa: interpretatur. n. SALVATOR: ſi verò Græci nominis numeros ſpectes, numerum habebis diuinæ reſurrectioni congaudentem. Huius. n. numeri ſunt I, 10. H. 8. Σ. 200. O. 70. Y. 400 Σ. 200. Qui in vnum redacti, efficiunt 888. Octo ſcilicet vnitates, octo decadas, Octo hecatontadas: quemadmodum à Sibilla Cumana fuerat pronunciatum his verſibus ex Græco in Latinum conuerſis.

Tunc ad mortales veniet, mortalibus ipſis — Sibillinorũ oraculorũ li. 1.
In terris ſimilis, natus patris omnipotentis,
Corpore veſtitus. Vocales quattuor autem
Fert, non vocaleſq; duas binum Geniorum.
Sed quæ ſit numeri totius ſumma, docebo.
Namq; octo monadas, totidem decadas ſuper iſta,
Atq; hecatontadas octo, infidis ſignificabit
Humanis nomen: tu verò mente tenero
Aeterni natum Chriſtum, ſummique parentis.

Digitized by Google

Hoc igitur diuinum nomen Octonis absoluitur elementis, quia resurrectionis exemplum in se mortalibus Octaua die resurgendo praestitit. Continet & decuplata, quia legis decalogus quomodo debeat impleri, suæ nos resurrectionis figuris instituit. Continet & centies ducta, quia gloria suæ resurrectionis ostensa, quæ nos in futurum sequatur retributio præmonstrat. Centenarius namque numerus, qui post tot in læua cursum numerorum, primus dexteram petit, illius nimirum seculi gaudijs figurandis aptissimè congruit. Perfectorum autem cumulatio numerorum vnitatis scilicet, Denarij, & Centenarij firmitatis indicium est, auctore Beda. Hæc de Octonario castigatius, quam se copia suggerebat.

Com. in Luc. c. 2.

DE NVMERO IX.

NOuenarius numerus ad Denarij non accedens perfectionem, sed vnitate minor, citra illum deficiens, rerum & operum imperfectionem ac diminutionem designat; mortalibus potius & rebus seculi competens, quam diuinis. Exhodi cap. 22. Decimas & primitias Deo offerri præceptum, nouem verò partes retineri. Quod ergo primum est, & decimum Deo offertur; quod Nouenario mensuratur, retinetur: quia reuera cuiuslibet boni operis inchoatio, & complementum, ac perfectio, Deo sunt adscribēda: quoniam sine diuina gratia nullum bonum opus perficitur, aut completur: ipse enim Dominus operatur in nobis velle, & perficere: nec sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, tanquam ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Nouem igitur partes, id est, quæcunque imperfectio nobis est retinenda, & nobis adscribenda. Docuit hoc pater familias apud Euangelistam, qui hora Nona inuenit otiosos in foro. Legens diuina oracula, vix aut nunquam Nouenarium laudabiliter positum in-

Leuit. 27.

Philip. 2.

2. Cor. 3.

Matt. 20.

Digitized by Google

uenies. Considera Symeonem filium Iacob in Ægypto detentum, & Nouem fratres eius dimissos vt reuerterentur ad Patrem, quorum diminutum numerum dum specularetur magnus ille Scriba, non dixit eos ascendere ex Ægypto, quod ad hoc reor spectare mysterium: si enim diligentius consideremus, inueniemus, quia nunquam ferè in sanctum locum quis descendisse refertur; nec ad vituperabilem conscendisse memoratur. Nam de ciuitate sancta Hierusalem, quæ pacis visio interpretatur, scriptum est: Ecce ascendimus Hierosolymam. Contra in Ægyptum (ea Mundus dicitur, in quem Dominus descendisse in carne memoratur) quiex semine Abraham nascuntur, descendisse scriptum legitur; & rursum filios Iacob ascendisse de Ægypto. Et de ipso Abraham sic dicitur: Descendit Abram in Ægyptum: Item: Ascendit Abram de Ægypto ipse, & vxor eius. Tum deinde, & de Isaac dicitur; quia apparuit ei Dominus, & dixit ei, non descendas in Ægyptum. Adhuc: Videns, inquit, Iacob, quia est commercium frumenti in Ægypto, dixit ad filios suos: Vt quid desides estis, ecce audio quia est frumentum in Ægypto, descendit illuc. Et paulò post dicitur, quod descenderunt decem fratres Ioseph in Ægyptum comparare frumentum; cum autem dimissi reuerterentur ad patrem, eo quod detento Symeone, Nouem essent, non est scriptum, quod ascenderint ex Ægypto; sed: Imponentes, inquit, frumentum super asinos suos, abierunt. Quæ de ascensione, & descensione dicta esse volui, quo diuinam paginam non inerudito sermone compositam, sed secundum disciplinam diuinæ eruditionis accommodatam; neque tantum historicis narrationibus, quantum mysticis rebus, præcipuè numeris, inseruire dignoscas. Pascha immolat populus, & alias celebrat festiuitates: omnis eius solemnitas octauo absoluitur die, nec ad Nonum peruenit. Qui agnum Paschæ parant, transacta die Nona incipiunt præparare. Dies denique propiciationis, & expiationis mensis septimi, post diem Nonam celebratur. Nouenarium numerum non in bonam partem accipit, & quartus Regno-

Gen. 42. Origenes in Gen. lib. 15.

Matt. 20.

Gen. 45. Amos 2.

Gen. 12.

Gen. 13.

Gen. 26.

Gen. 42.

Gen. 42.

Gen. 42.

Exho. 12. Leuit. 16. 23.

Digitized by Google

Ier. 39. & 52. rum liber, & Ieremiæ narrat historia: in hoc enim obsessa, & expu-
2. Reg. 25. gnata Hierusalē à Nabuchodonosor Rege Babylonis. Anno Nono
4. Reg. 18. regni Oseæ, Salmanasar Rex Assyriorum Sammariam cepit, ducēs
populū Israel in Assyrios captiuum. Die Nona mensis Iulij vtrumq;
templum dirutum, atq; euersum: ideo apud Iudæos infaustus, & ater
D. Hier. ī Aggæū 2. nuncupatus est Nouenarius. Apud Aggæum, quia prophetia de im-
mundicia populi futura erat, secundo anno Darij Nonus mensis
2. Reg. 24. Exho. 30. iungitur. Taxatur hic numerus libro Reg. 2. quando peccauit Rex
Dauid populū mandans dinumerari absq; sicli dimidij collectione:
dicitur. n. quod Ioab, lustrata vniuersa terra, adfuit in Hierusalem
post Nouem menses. Indicabat autem hic numerus subsecuturam
pœnam. Quare tria leuat Dominus super Regem, vt vnum ex tribus
eligat. D. Hieronymus exponens illud Ezechielis: In anno Nono,
Ezech. 24. decimo mēse, decima mēsis: Nouenarius, inquit, pœnarum, et dolorū
numerus est, & semper sequitur iustitiam, & decimi mensis, & diei
4. Reg. 25. decimæ clementia temperatur: idcirco. n. adhibentur ægrotantibus
Psal. 9. pœnæ, vt dolorem sanitas consequatur. Homerus omnis doctrinę ar-
tifex, cum sua scripta omni doctrinarum varietate sparsisset, ne desi-
deraretur quasi sacratior eruditio, mystica etiā numerorum obser-
uatione decorauit, quē præ manibus habemus Nouenariū semper adhi-
bens ad res tristes, hominiq; infestas. Sciens. n. hunc numerū pœnæ ac
castigationi addictum. Iliad. Rhapsi. 1. Nouem diebus sagittæ Apol-
linis Græcorum exercitum peruaserunt, pestē et interitum inferētes.

Nouem diebus per exercitum ibant sagittæ Dei.

Vlyssea Rhapsi. vndecima, Tityus ob improbitatem, temerariam-
que libidinem deiectus ad inferos, atq; illic ligatus & prostratus,
iugera nouem terræ cooperire fingitur: vt ex Virgiliana tralatione.

Virgil. Aen. 6. Necnon & Tityum terræ omniparentis alumnum
Cernere erat, per tota Nouem cui iugera corpus
Porrigitur.

Vbi verò Vlyssem Nepruni fluctibus, furentibus austris iacta-
tum fuisse describit, sic infenso hoc ferè semper vsus est Nouenario,
vt denarium hinc tandem stationi consecrarit, hæc canens Vlyss.

Digitized by Google

Rhapſ. ſeptima, vt interpretatus eſt Simon Lemnius.

Naufragus ipſe ratem cepi, latera ardua prendens,
Brachia iactando, per cærula naue ferebar.
Namq; Nouem errabam cæca caligine ſoles,
Per pelagus raptus, totidem ſine ſidere noctes.
At decima tandem ligno me luce vagantem
Ipſe Deus quicunq; fuit, miſeratus arenis
Appulit Ogygiam curſu, fluctuq; per vndas,
Seruatum ex pelago triſti me littora primum,
Ogygia accipiunt, peregrino nomina dicta,
Inſula in ingenti ponto, quam ſæua Calypſo
Pulchra comas habitat.

Vlyſs. Rhapſodia 9.

Hei mihi, tum patriæ tetigiſſem littora terræ
Incolumis, ſi non aquilo fluctuſq; feroces,
Aequoreæq; vndæ, Maleæ ſub curua ſequacis
Saxa retorſiſſent, triſtiq; errore Cithera.
Lucibus inde Nouem varijs freta concita ventis
Ipſe lego, curſu piſcoſa per æquora vectus.
Lotophagum decima tetigi ſub luce carina
Proſper humum, virides qui carpunt frondibus eſcas
Florigeris alacris, terramq; intramus ab vndis.

Vlyſs. Rhapſ. 10.

Lucibus inde Nouem vaſtum trabe currimus æquor,
Nocte dieq; ſimul remos lentamus in vndis.
Proxima poſt Nonam cum ſeſe aurora moueret,
Tum procul è fluctu patriæ mihi cernitur ora,
Atque Ithacæ decima ſe tollunt littora terræ.

Vlyſs. Rhapſ. 14.

Lethiferis ventis, & tempeſtate ferebar,
Perq; Nouem ſoles rapiebar flamine diro:
At decima vnda rotans Theſprotum ſiſtit in oris,
Nocte ſub immenſo fluctu, cæciſque tenebris.

Etiam ad huius numeri naturam indicandam ſpectare videtur, quod idem Homerus Iliad. Rhapſ. 6. de armorum Diomedis, & Glauci commutatione cantans, Nouenario tanquam deteriori conditionis numero vſus eſt.

Digitized by Google

Sic vociferantur ab equis descendentes,
Manusque mutuo acceperunt, & fidem dederunt,
Tunc Glauco Saturnides mentes abstulit Iuppiter,
Qui ad Tydiden Diomedem arma mutauit.
Aurea æreis; centum ducatorum Nouem ducatorum.

Est autem huiusmodi historia. Diomedes Græcus, & Glaucus Troianus cum in medio pugnæ feruore inter se obuiam facti essent, vterq; magna sui fiducia fretus, in eoque iam essent, vt manu conserturi viderentur, inuicem (vt fit) sciscitantes alter alterius genus & patriam, amicitiam tandem hospitiumque auitum agnouerunt; quo facto cum pugnare nollent, atq; ideo diuersi abire cœpissent, ibi Diomedes Glaucum ita alloqui cœpit. Heus tu quin arma inuicem commutamus, vt omnibus his innotescat paternum auitumque hospitium nobiscum intercedere? Quo dicto confestim ex equis desilientibus illis, & mutuis complexibus accepta dataque fide, in tãtam amentiam Glaucus, Ioue mentem eripiente, prolapsus est, vt arma aurea, ac centum bobus æstimata, æreis armis Nouemque bobus æstimatis continuo immutaret. Huius autem Diomedis & Glauci inæqualis permutatio prouerbio locum fecit, quoties deteriora melioribus reddita volumus significare. Nec tandẽ à mysterio vacat quod apud eundem Poëtam Græci Nouem annis mala machinati sunt Achiuis, tentantes omnibus dolis: nouerat enim Martidicatum esse Nouenarium, quare hæc canit Vlissææ Rhapsodia 3.

Annis namq; Nouem celsæ prope Pergama Troiæ
Nexuimus fraudes Phrygibus per Dorica castra.
Obruimusq; illos pugnis.

Quemadmodũ Græcis Calchas prouidus augur ex serpentis portento in Aulide prædixerat, de quo Naso sic cecinit lib. 12. Metamorph.

Hic patrio de more Ioui cum sacra parassent,
Vt vetus accensis incanduit ignibus ara,
Serpere cæruleum Danai videre draconem
In platanum cœptis quæ stabat proxima sacris.
Nidus erat volucrum bis quattuor arbore summa,
Quas simul & matrem circum sua damna volantem

Corripuit

Digitized by Google

Corripuit serpens auidaq; recondidit aluo.
Obstupuere omnes: at veri prouidus augur
Testorides vincemus, ait, gaudete Pelasgi:
Troia cadet: sed erit nostri mora longa laboris:
Atque Nouem volucres in belli digerit annos.

Ad diuina oracula redeamus. Nonus Psalmus illorũ primus est, qui aduentũ Antichristi prophetãt, cuius os maledictione, & amaritudine plenũ, & sub lingua eius labor, & dolor. In eo rursum sacratissimus Domini aduentus exponitur, quãdo Dominus iudicabit Orbem terræ in æquitate, & populos in iustitia. Numerus etiã præsens illud occultum aperire probatur, quod hora Nona Dominus noster IESVS Christus sanctum emisit spiritum. Circa horã quippe Nonam, cum inclinata iam esset ad vesperam dies, & tepefactus à meridiano feruore radius solis, mysterium victoriosissimæ passionis consummauit, euidenter se insinuans, propter auferenda scelera, quibus à Diuina luce & dilectione in huius mortem peregrinationis incidimus, crucis subijsse patibulum. Quare inter alia etiam de passione Dominica Psalmus loquitur Nonus, per calculum suum transitus eius horam annuncians, quando etiã Crucis ipsius noscitur narrasse mysteria. Quod si D. Athanasium sequi voluerimus, in hoc Psalmo est Angelorum demonstrata pernicies, cum dicitur: Increpuisti gentibus, & perijt impius. Nam vt in Canonicis decretis legitur, quod nouem hebdomadibus, Alleluia, intermittimus, non incongruè per Nouem hebdomadas, Nouem Ordines accipimus Angelorum, quorum decimus, per superbiam corruens, Angelicum numerum minuit, & à fœlicitate perturbauit: item Augustinus sermone de Decimis: Hæc est, inquit, Dominii iustissima consuetudo, vt si tu illi decimam non dederis, & tu ad decimam reuocaberis, hoc est, ad Dæmones, qui sunt Angelorum pars decima, associaberis. Tractans Salonius locum illum in Ecclesiaste: Sapientia confortabit sapientem super decem principes ciuitatis: Sapientia, inquit, in hoc loco Iesum significat, qui est virtus & sapientia Dei. Decem principes ciuitatis sancti Angeli sunt intelligendi, qui sunt principes

Matth. 27. Mar. 15. Luc. 23.

De Con. dist. 1. c. Hi duo.

Rupertus Tuitien. li. 12. in Ioan.

16. q. 1. Decimæ.

Cap. 7.

Digitized by Google

ciuitatis, id est, cælestis Hierusalem, sunt & principes Ecclesiæ, quia ipsi quotidie regunt eam & custodiunt. Decem autem dicuntur, quia decem fuerunt ordines Angelorum, sed vnus cecidit per superbiam, & idcirco boni Angeli semper ad hoc laborant, vt de hominibus numerus adimpleatur, & perueniat ad perfectum numerum, id est, denarium; sed quia maius est auxilium sapientiæ, i. Iesu Christi, quam sit Angelorum, ideo dicit quod sapientia confortat super decem principes. Est eiusdem sententiæ Gul. Durandus, hæc scribens libro Diuinorum officiorum: Nouem sunt Ordines Angelorum, qui, postquam decimus cadens propter superbiam, versus est in Diabolum, in perseuerantia æternæ beatitudinis solidati sunt. Adistius ruinæ mentionem spectare videtur quod in Apocalypsi legitur: Decima pars ciuitatis cecidit. Hinc etiam illud exstitit, tot fore saluandos homines, quot Angeli ceciderunt; quod Angelorum ruina per Hominem sit restituenda, vt Psalmo habetur nono supra centesimum: Iudicabit in nationibus implebit ruinas: hoc apertius declarasse visus est cælestis hominum magister Christus, cum de illis, qui ad cœnam vocantur, inquit: Compelle eos intrare, vt impleatur domus mea: sic.n.hũc locũ Doctores aliquos explicasse legimus: Quia Lucifer cum subditis sibi, & desertorijs prolapsus locum vacuum reliquit, eum à nobis in ipsius gradum, atque ordinem per virtutem impleri necesse, iuxta parabolam decem drachmarum apud Euangelium Lucæ. Og Rex Basan, qui typus est diaboli, mysticè Nouem cubitorum in longitudine fuisse describitur Deuter. cap. 3. Og.n. secundum quod nominis interpretatio notat, congregans dicitur vel absconditus: quo Diabolus ipse, qui hominum peccata tanquam lapillos assiduè in vnum congregat, & in pectoris abscondito iugiter reseruat, non ineptè repræsentatur, iuxta illud Psalmographi: De absconditis tuis, hoc est, hominum peccatis, adimpletus est venter eorum. In cuius figuram, cum filij Israel desertum pertransirent, ad hunc Regem nullum miserunt nuncium; sed continuo illum sine fœdere, sine interpellatione, aut communicatione ali-

Cap. 11. Pet. Lõb. sent. lib. 2. dist. 9.

Psal. 109.

Luc. 14.

Ius senator in Ps.

Cap. 15.

Psal. 16.

Num. 21.

Digitized by Google

qua interfecerunt: quoniam Pauli testimonio, nulla Christi cum Be- 2. Cor. 6.
lial, nec militum Christianorum cum Dæmonibus, sicut nec iustitiæ cum iniquitate, aut lucis cum tenebris habenda est communicatio. Nec est quod quisquã miretur quoniam Regẽ dixerimus figuram tenere Diaboli, cum audis ipsum etiam Dominum & Saluatorem nostrum, in Euangelio de eo dicentem: Ecce nunc venit prin- Ioan. 14.
ceps huius Mundi, & in me non inuenit quidquam. Et iterum: Ecce Ioan. 12.
nunc princeps huius Mundi mittetur foras: si ergo totius Mundi princeps esse in Euangelio dicitur, haud absurdum videri debet, si Og, Regi comparatur. Princeps enim dicitur Mundi, non quia Mundum creauerit, sed quia multi sunt hoc in Mundo peccatores. Peccati autem quia ipse princeps est, ideo etiam Mundi princeps appellatus est. Neq; sine magni significatione mysterij Sathanæ addictus est Nouenarius: nam & illustres Theologi malos Dæ- Rabã. in
mones in Nouem gradus distribuunt, quoniam aliqui Dæmonum Aum. li-
gradus pseudothei, hoc est, falsi Dij appellantur, qui assumpto diui- bro. 3.
næ maiestatis nomine, pro Dijs coli volunt, sacrificia, & adorationes Cap. 4.
expetunt, sicut Sathan ille, qui ait ad Christum: Si cadens in ter- Matth. 4
ram, adoraueris me, dabo tibi hæc omnia: ostendens illis vniuersa regna Orbis terrarũ, atq; horum princeps est ille qui dixit: Ascendam super altitudinem nubium, & ero similis Altissimo: hos secundario Esa. 14.
sequuntur spiritus mendaciorum, cuiusmodi fuit ille, qui egressus 3. Reg. 22.
est spiritus mendax in ore Prophetarum Achab. tertio loco censentur vasa iniquitatis, qui spiritus sunt inuentores malorũ, omniumque artium prauarum, qualis apud Platonem fuit Teut ille Dæmon, qui ludos, et aleã docuit: eos Psalmographus vocat Vasa mor- Psal. 7.
tis; Esaias vasa furoris; & Ieremias vasa iræ; Ezechiel vasa in- Esa. 13.
terfectionis, & interitus: quarto loco veniunt vltores scelerum; Ier. 50.
quinto, præstigiatores, qui miracula imitantur, & magis infa- Ezech. 9.
mibus, maleficisque inseruiunt, atque ita populum seducunt miraculis suis: sextæ classis assignantur aëreæ potestates, se tonitruis, fulminibus, & fulguribus admiscentes, aërem corrumpentes, pestes,

Digitized by Google

& alia inducentes mala: septimum locum occupant furiæ semina-
trices malorum, discordiarum, bellorum, & vastationum; octauum,
criminatores, & exploratores; postremum, tentatores, & insidia-
tores, qui singulis adesse creduntur hominibus, mali Genij idcirco
nuncupati. Sunt igitur in Mundo infernali Nouem genera Cacodæmonum, Pseudothei, Spiritus mendacij, Vasa iniquitatis, Vl-
tores scelerum, Præstigiatores, Aereæ potestates, Furiæ, Crimina-
tores, siue exploratores, & Tentatores, seu insidiatores. Hoc ipsum Pythagoricorum doctrina licet occultè, astruere videtur, dum fra-
ctis alis animam labi è cælo fingunt, inq; Nouem distribuunt gene-
ra tanquã Nouenos Dæmonum gradus. Nam & Pherecides scri-
ptum reliquit Dæmonas olim cælo lapsos, Ophioneumque nuncupa-
tum, hoc est, dæmonicum serpentem, qui antesignanus fuerit ag-
minis, à diuino mentis placito deficientis. Illud quoque in mysteriis exploratum, Iouem quandoque Dæmones inferiores ad inferna de-
turbasse. Præterea Nouenario absoluitur sensibilis mundus. Firma-
mentum quidem, quod prisci maximum, & supremum sensibilium corporum crediderunt, sequitur planetarum septenarius numerus, cælum videlicet Saturni, Iouis, Martis, Solis, Veneris, Mercurij, & Lunæ. Infra Lunam quattuor supersunt elementa, Ignis, Aër, Aqua, Terra, quæ licet heterogenea, & ab inuicem differentia sint; quia tamen vna simpliciq; ratione, qua & corruptibilia, & inuicẽ transmutabilia, continuaque, & sensibiliũ omnium seminaria quæ-
dam sunt, ab ætherea, cælestiue substantia distare cognoscuntur, simpliciq; nomine ea complectimur, vocamusque corpus elemẽtale: conflatur. n. vniuersus Sensibilis mundus duobus corporibus, elemẽ-
tari s. & cęlesti; atque id totum, quod à centro terræ ad Firmamen-
ti circumferentiam, cũuexamq; superficiem clausum continetur, sen-
sibilem mundum, totiusque sensibilis mundi corpus, & quidquid est sensibile nuncupamus: exstant profectò supra Firmamentum cæli, sed inuisibiles sunt, & insensibiles erratica vel fixa stella carentes. Nouem igitur cum sint totius Sensibilis mundi partes, hieroglyphicè

Digitized by Google

Nouenario numero notantur idololatriæ, qui cum debuissent, has Nouem sensilis mundi partes transilientes, venire ad perfectum numerum, qui est super omnes Deos, decimam nempe partem, ac vt verbo vno complectar, ad Dei cognitionem, post creaturas desiderando Creatorem, euanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum, dum simulachris diuinos honores tribuunt, atque adorationem à Creatore ad creaturas transferunt, colentes, ac seruientes creaturæ potius, quã Creatori. Vnde D. Ambrosius. Inexcusabiles (inquit) facti sunt Gentiles, quia, quæ creata erant ad vtendum, venerati sunt ad colendum. Apud Esaiam sub Nouem partibus seu nominibus regnorũ vel prouinciarum, vniuersi nominis Christi & ciuitatis eius cælestis Hierusalem aduersarij condemnantur, singulisque onus iudicij, ac grauissimum iniquitatis eorum talentum superponitur, quæ partes immo scissuræ Nouẽ sunt, decimamq; vnius fidei catholicam Ecclesiam impugnant. Ad quod spectat quod de decem leprosis narrat Euangelium Lucæ. Nouenarius.n.numerus, si vnum in augmentum sui percipiat, quandam formam vnitatis explet, & in denarium surgit; quo numero, i.denario tanta fit complexio, vt vltra illum alius numerus non excrescat, nisi hic idem denarius repetatur à capite, hoc est, ab vnitate, & hæc per infinitatem numeri regula custoditur. Vnum ergo ad vnitatem suam custodiendã non indiget Nouem; Nouem verò indigent vno, vt quædam effigies vnitatis compleatur, id est, denarius: In eundem modũ & illi qui intra vnitatem sanctæ Ecclesiæ sunt collocati, qui per vnum designantur, non indigent auxilio eorum qui extra sunt positi per infidelitatem; illi verò, qui foris sunt indigent adiutorio Electorum, vt per eorũ ministerium ac intercessionem mereãtur sanctæ Ecclesiæ incorporari, quoniam aliter saluari nequaquã possunt. Præterea sicut illi Nouem ex Patria Iudæi, qui mundatori suo gratias non agentes, sed ingratè abeuntes, effecti reprobi, declarati sunt amisisse regnum cælorum, vbi maximè vnitas custoditur: pari ratione vnus ille, licet Samaritanus alios, & grati animi officio

Clemens Alexand. strom. 2.

Rom. 1.

Rupertus in Esa. lib. 2. c. 2. & li. 3. c. 12.

Cap. 17.

Digitized by Google

vicit, & Deum laudibus celebrans, vnius Ecclesiæ deuotam Deo humilitatem significat, qui verò Deo quotidie gratias exoluit, quia repressis præsumptionis suæ cogitationib. infirmitatem suam humiliter aspicit, de bonis quæ agit, nihil sibi tribuit, sed omnia à diuina clementia procedere confitetur. Vnde scriptum est: Nonne decem mundati sunt, & Nouem vbi sunt? Non est inuentus qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena, qui vnus idemque decimus vnius fidei Ecclesia est: ita profectò si aduersarijs vna inseratur fides, vna fiunt Ecclesia. Quanquã autẽ lepræ, vt præter naturã existenti, peccatum comparari possit, vtpote quod præter naturam sit, animamq; deformitate, quemadmodum lepra corpus afficiat: nõ incongruè tamen, iuxta significationem spiritualem, leprosorum nomine signantur Hæretici, qui, vnitatem fidei non habentes, varias doctrinas profitentur erroris: non.n. imperitiam suam abscondunt; sed pro summa peritia proferunt in lucem, & iactantia sermonis ostentant. Nulla porro falsa doctrina, quæ nõ aliqua sit veritate permixta, ne si aut apertè mendax fuerit, haud recipiatur; aut si ex toto vera, hæretica non sit. Quemadmodum autem vulnera vnius corporis in cute apparentia, diuersis coloribus carnem obducunt; ita in vniuscuiusque Hæretici doctrina falsa veris respersuntur, vt sub obtentu veritatis falsitas inimica prævaleat, more eorum qui venena propinantes, ora calicis melle liniunt, vt dum mellis dulcedo intenditur, virtus poculi auidius insumatur. Nec me fugit hæresim esse electionem vel sectam, quæ, vt dicunt Scriptores, referente Laërtio, rationem aliquam, iuxta id quod apparet, & in prõptu est sequitur, aut sequi videtur, vnde & Nouem Philosophorum sectas seu disciplinas fuisse testatur apud Suidam Hippobotus, Megaricam, Eretriacam, Cyrenaicam, Epicuream, Annicerian, Theodoriam, Zenoniam, seu Stoicã, Academicam, Peripateticam. Et Cicero in præfatione Paradoxorum, de secta Stoicorum verba faciens: Cato (inquit) & ea sentit, quæ non sanè probantur in vulgus, & ea est hæresi, quæ nullum sequitur florem orationis, neq; dilatat argumen-

Gregor. Naz. lib. de baptismo.

Aug. qq. Euang. li. 2. ca. 40.

Seruius Grammat. Aen. li 10.

Act. 14.

tum, sed minutis interrogatiunculis quasi punctis, quod proposuit, efficit. Augustinus lib. de Ciuitate Dei: Aristoteles Platonis discipulus, vir excellentis ingenij, cum sectam Peripateticam condidisset, quod deambulans disputare consueuerat, plurimos discipulos, præclara fama excellens, viuo adhuc præceptore, in suam hæresim congregauit. Nostri tamen Theologi malam opinionem hæresim intelligunt, hæreticosque vocant, qui contra dogma catholicum, & christianum sentiunt, suntque in sua opinione pertinaces: qua de re isti in Nouenario numero tanquam imperfecti, remanebunt. Et meritò eos Seruator noster Christus, quasi ignotos, vbi sint, inquirit. Sicut enim quos eligit, scire comprobatur; ita, quos reprobat, non incongruè nescire dicitur. Quare & quibusdam in fine dicturus est. Nescio vos, vnde sitis: non quod Deum aliquid lateat; sed quia impiorum vias, quorum figuram isti prætendunt leprosi, quasi ignotos reprobat. Nunc à Pythagoricis hæc demonstrata fuisse probemus; ipsi quidem perfectum numerum vocant, quem suarum sectionum singulæ partes aliquotæ simul sumptæ coæquant. Huius igitur perfecti numeri vniuersæ notæ in vnum redactæ Nouenarij multiplicem vna superant vnitate. Nam si numeri 28. notas aggregaueris, denarium habebis ex 2. & 8. conflatum, qui sola vnitate Nouenarium superat: numeri quoque 496. perfectorum tertij, necnon 8128. perfectorum quarti, & 130816. quinti perfecti, separatim sumptæ notulæ, numerum 19. reddunt, à quo dempta vnitas, remanent 18. bina Nouenarij pluralitas: perfectorum sexti 2096128. perfectorum pariter septimi 33550336. simul acceptæ notæ, vt prius, 28. producunt, qui subtracta vnitate, residuũ faciunt tertiam Nouenarij pluralitatẽ. Atq. hoc in cunctis perfectis ita habet, vt, dempta vnitate, sola relinquatur Nouenarij pluralitas. Et quid hoc aliud notat, quam nullam exstare numeri perfecti substantiam, nisi vnitas Nouenario copuletur? Vsque adeo Nouem indigent vno, vt perfecta sint. Accedunt ad hanc rem comprobandam decem prædicamenta, seu decem prima genera, ra-

Libro 8. ca. 12.

Gregor. mora. li. 2. ca. 4.

Digitized by Google

tione distincta in substantiam, & accidentia, de quibus dici solet.

Summus Aristoteles, trutinando cacumina rerum,
In duo diuisit, quidquid in Orbe fuit.

Substantiæ vnum est prædicamentum; reliqua Nouem sunt accidentium: substantia, vtpote omnibus numeris absoluta, & per se existit, & seiuncta ab omnibus accidentibus considerari, & mente percipi potest; Nouem verò accidentia ita affecta sunt, vt per se existere nunquam possint; sed in subiecto, quod est substantia, semper esse necesse est: dicunt enim Logici, aliquid esse in subiecto, quod, cum in alio sit, sine eo esse non possit, & tamen non est pars eius. Atque de his hæc dixisse sit satis, ad alia transeamus. Humano mortalium generi infestissimum esse Nouenarium argumento sunt multæ admodum graues, & acutæ infirmitates, quæ vsque ad hunc numerum semper crescunt. Quare in renunciationibus apud Iudices contexendis de imbecillitate seu de membri deprauatione, primis à vulneris diebus suspendit iudicium Medicus, nec ante Nonum diem exactum elogio suo vulneris qualitatem testificatur, quod intra id tempus promere se soleant symtomata, leuia, vel horrenda, pro vulneris, & corporum læsorum conditione, aërisque ambientis secundum primas qualitates, aut venenatam corruptionem conditione. Mulier quoque infante nato, si purgari perseueret, permanet sana; sed si vltra Nouem dies differtur purgatio, propè ad periculum accedit ægritudinis: vnde malè admodum habet, & cito incurrit ad mortem. Homo quoque dicitur Nouem diebus in aqua, vbi submersus est, latere; & postea enatare. Homo etiam, qui morsus à Leopardo, à muribus ad corrodendum impetitur, liber remanet, si Nouem diebus ab ipsorum murium impetu defendatur. Pediculus item, qui de homine nascitur, Nouem diebus viuit. Quin & Noueni ætatis anni, sicut & septeni, quos enneaticos vocant, & hebdomaticos, decretorij, maleficique, ac ad vitam succidendam apti.

Ambrosius Parens. tract. de Renunciationibus.

Petr. Berthorius.

Auctor

Auctor Iulius Maternus propterea sexagesimum tertium ætatis annum præcipuè videri periculis insignem, quoniam vtriusq; multiplicatam, ac inuicem obligatam sibi summam perficiat. Nouies.n. septem, & septies Nouem, 63. efficiunt. Apud Aul. Gellium Gel.lib.15 7. *legimus obseruatum in multa hominum memoria, expertumq. senioribus plerisque sexagesimum tertium vitæ annum cum periculo, & clade aliqua venire, aut corporis, morbiq; grauioris, aut vitæ interitus, aut animi ægritudinis; quo sanè argumento Andracles dicitur, quod vitæ substantiam omnem frangat, & comminuat. Augustus Caium nepotem latũ natalem diem suum celebrare iubet, quod annum illum omnibus senibus periculosissimum, euasisset. Quare Climactericus præcipuè annus ille vocatur, quia à Nono incipiens, vitam hominis, quasi per gradus quosdam agat. Admonent Pythagorici sexagesimam tertiam numerorum Sedem perfectò orbatam esse atq; vacuam numero, sicut & octogesima prima. Nam & numerus 81. in humanæ vitæ annis maximè formidabilis iudicatus est; quippe qui rarò sine vitæ, aut fortunarum periculo transmitti soleat, vt qui ex Nouem Nouenarijs resultet. Quare Climactericus, siue scansilis, & ipse nuncupatur, quod ad eum per gradus, & veluti quasdam scalas, paulatim ascendatur: ternamque sumpta vnitas ternarium conficit: is per se multiplicatus, Nouenarium. Nouenarius autem in se ductus 81. constituit. Ad quod fortè respicientes Sophistæ seu Magi, qui cælestibus syderum errantium globis quadratos numeros dicarunt, Nouenarium Saturno. 16. Ioui. 25. Marti. 36. Soli. 49. Veneri. 64. Mercurio. 81. Lunæ consecrarunt. At verò Philosophi, vbi cælestibus numinibus numeros assignant, dualitatem dicunt dari Lunæ, quæ secundum luminare est; itemque Saturno & Marti, duobus apud Astrologos infortunijs: ille.n. frigidus est & siccus, melancholicus, naturæ humanæ inimicus, & vitam destruẽs, maleuolus, & infortunijs associatus: hic verò calidissimus, & immoderatè siccus, cholericus, maleuolus, & malæ fortunæ comes.*

Digitized by Google

Septenarius ad Saturnum pertinet, idemq. Lunæ motum, lumenq. dispensat. Nouenarius item ad Lunam, omnium cælestium influxuum vltimum receptaculum, spectat: nam omnes aspirationes per orbem ipsius ad nos vltimo descendunt. Sic in harmonia Binarius, Septenarius, & Nouenarius malè audiuntur: nullus.n. in Musica vel leuiter versatus, ignorat secundam vocem, & septimam esse dissonantes: at cum octaua omnium consonantiarum perfectissima redeat ad primam, Nona similis erit secundæ; quare & insona. Pythagorici Nouenarium, vtpote primi versus finem tenentem, adscribunt Marti, à quo finis omnium rerũ. Cum.n. ex litterarum numeris nati horoscopũ aucuparivoluissent, computabãt nomen suum, & vtriusque parentis sui per singulas litteras, collectamque totius summam per 12. diuidebant, & si remansisset vnum, notari volebant Leonem. 2. Aquarium. 3. Capricornum. 4. Sagittarium. 5. Cancrum. 6. Taurum. 7. Arietem. 8 Libram. 9. Scorpium 10. Virginem. 11. Pisces. 12. Gemini. Cum verò dominatricem stellam scrutabantur, totam summam collectam per Nouenarium diuidebant, illum subtrahendo quoties fieri potuisset, & remanente vnitate, aut 4. vtroq; Solem volebant indicari; si 2. aut 7. Lunam. 3. Iouem. 5. Mercurium. 6. Venerem. 8. Saturnum. 9. deniq; Martem. Quod verò de stella dominatrice adduximus, illud animaduersione dignum videtur, quasdã in corpora humana vires ostendere; actuum autem nostrorum nulla prorsus esse signa: nos.n. liberæ potestatis à Conditore facti, domini nostrarum actionum sumus: si enim astrorũ imperio cuncta facimus, etiam necessitate ea operamur quæ facimus: atqui quod ex necessitate fit, neq; virtus, neq; vitium est; si autẽ neq; virtutem neque vitium possidemus; neq; laudibus & coronis, neque vituperationibus & punitionibus sumus digni. Inuenietur autẽ & Deus iniustus, his bona, illis verò tribulationes tribuens: sed neque gubernabit, neque suarum ipsius creaturarum prouidentiam geret Deus, si secundum necessitatem ducuntur omnia: sed & in nobis ratiocinandi potestas vana erit. Nã si nullius actionis domini sumus

Digitized by Google

vanè consultamus: rationalis autem potestas, omnino consilij gratia nobis indulta est: vnde & omne rationale, liberæ potestatis & arbitrij est: quod præter Ptolomeum, sensit & rerum omnium peritissimus Virg. cum dicit lib. 2. Georgicorum. Centiloq. propos. 8.

Fœlix qui potuit rerum cognoscere causſas,
Atq; metus omneis, & inexorabile fatum
Subiecit pedibus.

Et lib. 3. Æneidos.

Fata viam inuenient, aderitq; vocatus Apollo.

vbi ostendit religionem dominari fato. Quod si quis obijciat de Cometis, qui plerumq; portendunt interitum Regum, dicimus cometas non esse stellas cælestes, aut in cælo constitutas, sed diuina ordinatione eos interdum in aëre fieri ad quippiam præsagiendum, & deinde disparere atque resolui. Nam secundum Aristotelis sententiam, ex exhalatione copiosa in supremam aëris regionẽ sublata, atq; compacta, gignitur cometes, vbi illa exhalatio ex ignis vicinia incendium concipit, & ab halitu calido atq; sicco continuè sursum ducto pabulum suscipit & alimentum. Redeamus ad nostra: dicebamus Nouenarium Marti, Scorpioq; dicatum: mirè, n. vtriusq; coniunctionis similitudo est: nam Scorpio, qui est Domus & Gaudium Martis, etiam humani corporis pudenda assignantur; & ipse Mars adulteriorum infamia semper notatus fuit, ex quo à Satyrico Poëta Meretrices NONARIÆ dictæ videntur.

Si Cynico barbam petulans Nonaria vellet.

siue quod Mars censeatur Deus adulterij; siue quod hora Nona cellas aperire solerent, prostituendi sui corporis gratia. Nam hac ipsa hora rebus serijs, ciuilibusq; expeditis negotijs, somno, voluptati, libidiniq; operam dare licebat, quod præclarè quidem Martialis in diei atque horarum populi Romani partitione hoc epigrammate complexus est.

Prima salutantes, atq; altera continet hora,
Exercet raucos tertia causidicos.

Digitized by Google

Ad quintam varios extendit Roma labores,
Sexta quies lassis, septima finis erit.
Sufficit in nouam nitidis octaua palestris,
Imperat exstructos frangere Nona toros.
Hora libellorum decima est Eupheme meorum,
Temperat ambrosias cum tua cura dapes.

Hinc illud etiam apud Venetos vulgatum.

Nell'hora di Nona non s'in contra buona persona.

Nec illud tacendum, eam esse Scorpij improbitatem, vt diuina oracula per eum indicent Diabolum, & sectatores eius, de quibus Luc. 10. *in Euangelio dicitur: Dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & Scorpios. Ac fortasse huc spectat, quod dictum est: Ipsa* Gen. 3. *nempe Mulier, conteret caput tuum: nam & si Scorpij conteratur caput, non tamen ad insidiandum adimitur venenum, quod in cauda est; sic etiam si apertæ Dæmonis tentationes repellantur, re-* Matth. 12. Luc. 11. *dit tamen, vt testatur Dominus in Euangelio, fortior, assumptis secum spiritibus nequioribus se. Itaque quo sæpius de Dæmone triumphatur, eo maior adhibenda cura ad cauendum; cum in cauda remaneat venenum: quod conspicatus Nicander Colophonus* num. 43. *in Theriacis dixit Scorpij caudam, in qua veneni aculeus est, Nouem à cuspide compagibus sphondylorum contineri.*

Τοίη οἱ κέντροιο κόλις. Τοίῳ δ' ἐπὶ κέντρῳ
Σφόνδυλοι ἐννεάδεσμοι, ὕπερθ' εἰρουσι κεραίης.

Vbi Antigonus & Demetrius Ἐννεάδεσμοι *simpliciter, non pro Nouem positum dicunt (neque enim Nouem sunt sphondyli, sed tantum septem, vt inspicienti cuique manifestum est) sed quod Nouenarius numerus maximè infælix sit, atque veneni Scorpij quamsimillimus. Quin etiam idem Nicander* Ἐννεάδεσμοι *alibi dixit de eo, qui duos tantum aculeos haberet, vt Scholiastes notat. Quare* Suidas. *& Hydram Lerneam maximè mortiferum monstrum, Nouem* Gre. Nazar. in Iul. oratione. 1 *serpentum capita habere dixerunt. Alcæus enim eam* Ἐννεάκεφαλην *vocat; cuius significatum multi alijs atque alijs modis interpretati sunt: nos ea contenti esse possumus expositione, quam Plato in Eu-*

thydemo posuit, vbi per eam sophisticas ait nugas significari; quo hominum genere nihil in vitæ societate pernicioſius esse potest. Itaq; benè cum Nouenario consentit Scorpius. Ipse autem Nouenarius vsque adeo affinis est Marti, vt in Oraculis res bellicosa habeatur hic numerus, quemadmodum colligitur ex Nouem regnis quando ciuili bello quatuor affectus contra quinque sensus insurrexerunt, ac totam animam quasi ciuitatem adduxerunt in ruinæ & vastitatis periculum: constat enim Nouem esse temperamenta, seu complexiones, resultantia ex quatuor qualitatibus humorum, quibus anima à diuinitate prohibetur, quarum quatuor simplices sunt; quatuor verò commixtæ: nam siccitas mixta frigori, terrestrem, ac melancholicam corporaturam facit; calori, igneam ac biliosam; humiditas cum frigore, aquaticam seu pituitosam; cum calore, aëreã facit, & sanguineam; Nonam volunt æqualem, in qua suam iustitiã omnes qualitates operentur; nullaq. nec superet, nec superetur. Ex harum igitur Nouem complexionũ discordia, religari animas apud inferos dictum est: symboliceq. per Paludem Stygiam Nouies inferno circumfusam coërceri & contineri. De qua Poëta nobilis.

Alligat & nouies styx interfusa coercet.

Quam quidem Paludem Stygiam ad iusiurandum adhibere cum soliti essent Dij Gentium, tum si quis eorum peierasset, illa erat proposita pœna, vt per Nouem annos à nectare & ambrosia, atque ab omni Deorum consuetudine abstinerent, præsertim autem concubitu: lectus enim & mensa Deorum, cui simul contingebant, hunc diuinitate donari volebant, vt apud Virg.

Nec Deus hunc mensa, Dea nec dignata cubili.

& Hesiodus in Theogonia.

Ille Nouem procul à Diuis depellitur annos;
Concilio totidem Diuorumque abstinet, idem
Cum superis pariter conuiuia nulla frequentat;
Pristina conditio decimo cui redditur anno.
Tantus honor stygijs iuratis additur vndis.

Addam hic quosdam Gentilium asseruisse Nouem apud inferos esse

Digitized by Google

animarum sedes, de quibus commeminit Ioannes Rauisius Textor in officina: harum prima infantium animas tenet. Secunda, eorum qui sibi per simplicitatem adesse nequiuerunt. Tertia, eorum, qui euitantes erumnas sibi lethum peperere. Quarta, eorum habet animas qui amauerunt. Virg. per totum sextum Æneidos. Quinta, virorum fortium. Sexta, nocentum, qui à Iudicibus puniuntur. Septima, vbi purgantur animæ. Octaua, vbi animæ ita purgatæ sunt vt redeant. Nona est campus Elysius. Hic suum teneat locum Oraculum illud celeberrimum ad D. Patritij puteum in Hybernia, quo Nouenis hausti bus expiari animos à grauibus delictis ferunt, atque inde concepto vaticinio ad diuinationem præparari. Antiqui Nouenarium numerum mœstitiæ symbolum esse voluerunt: inde Venerem, quæ est vniuersæ hilaritatis auctor, arbitrati sunt ab Erycis monte digressam per Nouem dies statos singulis annis secessum colere, interimque nullas toto eo tractu Columbas apparere: abire enim illas Deæ suæ comites, Nonam verò post diem aduentare vnam reditus prænunciam, quæ Veneris templum ingrediebatur, reliquas mox vno turmatim agmine reuerti: atque hinc gaudio exultantes Venerem adesse profitebantur, diemque illum hilarem, cantibus & iocis festiuum celebrant. Scribit quoq; Ælianus Sophista quod Formica, cum Nonum à Lunæ coitu diem inauspicatũ norit, nunquam eo die de latebris exit. Notant hunc numerum Græci littera Theta Θ, quam Isidorus libro Etymologiarum mortem designare scribit, eamque in sepulchris solitam poni, quod illa, tum cordis humani transfixi speciem quodam modo repræsentet; tũ capitalis sit littera verbi Græci θάνατος, quod mortem significat: ac ita militari more fieri solitum dicebat, vt T nomini militis appositum, superstitem designaret: Θ, cæsum. Ad hanc alludit Martialis.

Palus Iouius in descriptione Hybernię

Vide Pierium in Hierogl.

De anima libro 1. capit. 23.

Etym. li. 1. cap. 2.

Nosti mortiferum Quæstoris Castrice signum.
Est operæ pretium discere Theta nouum.

Et Satyrographus:

Persius Satyr. 4.

Et potis est vitium mortis præfigere Theta.

Digitized by Google

Item alius Poëta:

O multum ante alias infœlix littera Theta.

Nec omittendum quod Asconius Pedianus litteris mandauit, olim scilicet in iudicijs, sortes, quæ mittebantur in vrnam, triplicem notam habere solitas: ac Θ quidem damnationis signum fuisse: T, absolutionis: Λ, ampliationis, id est, quoties sibi non liquere significabant, ac denuo caussam agi oportere. Atq. ab huiusmodi iudiciorum more dictum est illud à Cicerone in Oratione pro Milone, cum de Pompeio loqueretur, qui illi quæstioni iudicioq. præfuerat: Vidit, inquit, in confessione facti, iuris tamen defensionem suscipi posse: quod nisi vidisset posse absolui eum qui fateretur, cum videret nos fateri, neque quæri vnquam iussisset, nec nobis hanc tam salutarem in iudicando litteram, quam illam tristem dedisset. Etiam in sacrificijs Gentium Nouenarius expiationi dicatus habebatur. Cum enim piaculum esset si quis cæde pollutus, vel alio flagitio, ad aras accessisset, minimeq. grata essent sacrificia, quæ ab impuris sceleratorum hominum manibus offerebantur, per Nouem dies, noctesq. opus erat vt abstinerent ab omni libidine sacerdotes aut mulieres, quibus sacra res erant tractandæ, vt est apud Ouidium lib. 10. Metamor.

Festa die Cereris celebrabant annua matres,
Illa, quibus niuea velatæ corpora veste
Primitias frugum dant spicea serta suarum,
Perque Nouem noctes Venerem, tactusque viriles
In vetitis numerant.

Idem aperto testimonio declarat Propertius lib. 2. Eleg. 33.

Tristia iam redeunt iterum solemnia nobis,
Cynthia iam noctes est operata Nouem.
Atque vtinam Nilo pereat, quæ sacra repentè
Misit matronis Inachis Ausonijs.
Quæ Dea tam cupidos totiès diuisit amantes,
Quæcunque illa fuit, semper amara fuit.

Nundinam quoq. Deam colebant Romani, vt asserit Vectius Prætextatus, qua ipsi infantes Nona die à suo natali aqua & igne lustrabantur, illisque nomen imponebatur, quos dies appellant Lu-

Digitized by Google

ſtricos, vt in cænis etiam Macrobianis habetur. Præterea Nouem vicibus orabant cum Lemures placare putabant: de quo ritu in hũc modum ſcribit Alexander libro 3. Genialium dierum: Funeſtam (inquit) familiam, aut hominem funere pollutum, nec ædes Deorum dedicare, nec publica ſacra facere poſſe, liquet, niſi in Lemuralibus & Parentalibus, in quibus inferis dijs dare inferias vſus obtinuit: quo tempore ædes Deorum clauſæ iacent. In Lemuralibus fabam noctu iacere vſurpatum eſt, Lemures ſe ex domo eijcere clamantes, quam nigrã eſſe conuenit; ipſamq; lotis manibus, & pede nudo per ora verſare, & poſt terga reijcere, æriſque tinnitum facere, vtque Lemures fabis redẽpti, domo abirent, Nouies Orare. Hæc Alexander. At quando videmus Nouenarium conuenire luſtrationi & deprecationi, non incongruum fortaſſe fuerit hic referre, quæ de primo Tartarorum duce ſcribit Aloyſius Regius libro de rerum viciſſitudine nono: ſic. n. ait: Sciangis primus Chã, primusq; Scytharum dux vidit in ſomnijs equitem cataphractum equo albo inſidẽtem, à quo proprio nomine vocatus fuit his verbis: Scias Scianguis Cham, Diuinam voluntatem eſſe, vt tranſeas montem Belgiam, ac tendas Occidentem verſus, vbi acquires ditiones ac Regna, innumeraſq. nationes tuo imperio ſubiugabis; vtq. certè ſcias quæ te facere moneo, Diuino nutu tibi indicta eſſe, Surge & cum copijs tuis verſus Montem illum proficiſcere ea ex parte qua à Mare abluitur, eoq; deſcendes, & vbi deſcenderis Nouies genuflexus Deum adorabis. Ipſe. n. Omnipotens monſtrabit viam qua tutiſſimè valeas pertranſire. Quamobrem hanc viſionem ſequens Scianguis cum exercitu eò perrexit vbi amplum pelagus Montem illum attingebat. Et cum ibi nullum iter vlterius proficiſcendi apparuiſſet, nihilominus Diuino iuſſui fidens, ipſe & vniuerſus exercitus deſcendentes de equitibus, ibi Orientem verſus flexis genibus Deum adorauerunt, ſuppliciter petentes, vt viam, qua inde incolumes exirent, oſtenderet. Cumque illa nocte orationibus intenti perſtitiſſent, manè ſurgentes viderunt Mare vlterius per Nouem paſſus à Monte remotum fuiſſe,

Cap. 12.

Vide Martinũ Cromerũ de rebus Polonorum li. 7.

adeo

adeo vt ipsis progrediendi viam satis latam reliquisset. Atque hoc factum est anno à Christo nato 1212. Adde quod hora Nona effunduntur ad Deũ preces & supplicatio. Vt.n. legitur in Actis Apostolicis cap. 3. Petrus & Ioannes ascendebant in templum ad horam orationis Nonam, & cap. 10. Orans erã hora Nona in domo mea, & ecce vir stetit ante me in veste candida, & ait: Corneli exaudita est oratio tua. Illud deniq. de hoc numero dici potest, quod ad extremam mœstitiam & luctum declarandum eum adhibuerunt, qui externis ritibus sacra naturæ, et viuentis Dei mysteria explicare conati sunt. Cum enim aliquid humani acciderit, vel ipsi Summo Pontifici, vel purpuratis Patribus, qui & totius Ecclesiæ cardines sunt, & omnium Fidelium instar, ex mystica cæremoniarum formula indicitur per Nouem dies vniuersæ Romanæ curiæ luctus. Quod idcirco ab Ecclesia vsurpatum videri poterit, quod cum duo omnino Fidelium sint vitæ status, alter quidem in via, qui futuri figura censetur, et octaua benedictione perficitur: alter in patria, vbi Deum facie ad faciẽ videbimus, qui denario numero perfectus habetur; mors ipsa sanè sit medium quoddã terribilis horrendiq; transitus, non tam huius corporeæ naturæ dissolutione, quam diuini iudicij vltionisque diei exspectatione. Quare infœliciſſimum hoc tempus, cum & suppositum nostrum tanto doloris sensu dissoluatur, & anima ipsa nudata & perterrefacta illi tremendo Iudici sistatur, ex cuius sententia vel summa gloria, vel horrendi cruciatus pendeant, Nouenario teterrimo numero significari mystice voluerunt, simulq; interea per totidem dies sine intermissione exorandam precibus Dei benignitatẽ iudicarunt. Neq; verò hic moueat nos quod huiusmodi Nouendialia ab Aur. Aug. improbari videantur. Nam si rectè eius sententia attendatur, non damnat Nouendialia; sed quorundã opinionem, qui propterea ad expiandos Manes à fidelibus adhiberi arbitrabantur, quod olim fuissent à Gẽtibus in funeribus excogitata. fuit.n. solẽne apud illos vetustissima consuetudine Nouendialia pro mortuis celebrare, quemadmodũ licet plurimis in locis animaduerte- Li quæst. in Genes.

Digitized by Google

re. Apud Homerum, quem vnum omnium Gentium mores diligentissimè persecutum fuisse testatum est, Nouem diebus inter Deos immortales contentio exorta, eo quod Achilles Hectoris cadauer inhumatum teneret, neque Priamo patri, vt sepeliretur, restitueret,

Iliad. 24. Nouem diebus iam contentio inter immortales orta est
Hectoris circa cadauer, & Achillem Vrbium expugnatorem.

Et paulò post inducitur Priamus Nouem dierum inducias ab Achille petere ad faciendas Hectori exequias.

Si placet vt dignos nato impendamus honores.
Flere Nouem luces permitte domi Hectora nostræ,
Ætheraq;, & miseris implere vlulatibus vrbem.

Apud eundem Poëtam Niobes sex filij, & filiæ totidem; hæ ab Apolline; illi à Diana interfecti, Nouẽ diebus inhumati iacuerunt.

Ibidem. Namque & pulchra comas Niobe postquam edita vidit
Funera natorum ter quattuor, obruta luctu
Indulsit mensis tamen, atq; alimenta recepit.
Sex etenim pueroſque mares, totidemq; puellas
Enixa est vtero, quorum illos Delius arcu
Lethifero occidit: tulit has irata Diana,
Quod se prætulerit Latonæ stulta parenti,
Quod geminos tantum Latona enixa tulisset,
Se bis sex peperisse animo iactabat inani.
Hi gemini tamen hos omnes arcu atque sagittis
Confecere suis, qui ter tribus vsque diebus
Immundo iacuere solo, sine honore sepulchri.
Non etenim exstabat quisquam qui corpora humaret,
Cum populum in lapides vertisset Iuppiter omnem.
At decima superi miserati luce iacentes
Mandauere solo.

De hoc ritu loquitur Poëta nobilis.

Æn. lib 5. Præterea si Nona diem mortalibus almum
Aurora extulerit.

Vbi Seruius Grammaticus docet apud Maiores in more positum, si forte defunctus non extinctus erat domi, cui celebrandæ fuerant exequiæ, domum referebatur, vbi dies septem seruatus, octauo incen-

In Exodo *debatur, Nono sepeliebatur. Vnde & Nouendiales pulueres vocat Horatius: sic & ludi funerales Nouendiales aliquando dicti sunt,*

Digitized by Google

& sacra ipsa, Nouendialia. Idem affirmat Donatus in Commentario Phormionis dicens, in funere Nonum diē voti habere instaurationem. Atque huius sacrificij mentionem fecit Suetonius Tranquillus scribens Cottam Messalinum quandoq. coargutum, quod cū die natali Augustæ inter Sacerdotes epularetur, Nouendialem dixisse cœnam illam. Ad hanc Nouenariam funerum cæremoniā spectat quod cum Plotina supremum diem clausisset, per Nouem funeris dies pullatus incessit Adrianus, templumq; erexit, ac hymnos in eam fecit, vt refert Dion Cassius. Vigebat itidem huiusmodi vsus mortuorum lugendorum per Nouem dies temporibus Iustiniani Imperatoris, per quem etiam sancitum fuit, quod hæres non teneretur creditoribus defuncti respōdere ante Nouem dies ab obitu defuncti in Auct. Sed neq; C. de sepul. viol. De quo Glos. fin. l. si ex re. § fi. ff. de stip. ser. dicit tempore Digestorum in vsu fuisse, vt vniuersa familia defuncti veste lugubri incederet, famuliq. atq. omnes hæredes tenerentur portare illas vestes per Nouem dies: quia totidem diebus debebant lugere: ideoq. non vocabantur in ius illis Nouem diebus. Subijciam tandem miraculo Cimiterij Innocentij Parisiensis confirmatum fuisse numerum Nouenarium morti dissolutionique obnoxium esse: sic. n. proditum est, & quotidie experimento comprobatur, cadauera quæ illuc fuerint illata, intra Nouem dies adeo computrescere, quod in puluerem reducantur, & ossa nuda extrahantur, alijq; in eisdem sepulchris sepeliantur.

Petrus Berthori in dictiō. mor.

DE NVMERO X.

SENTENTIA omnium Sapientum illa est præclarissima, eo superiora inferioribus perfectiora dici quo plura dispersa in infimis eminenter continent. Hinc fit, vt inter corpora, cælestes Orbes infimis corporibus præstent, non solum quia corruptionis expertes, verum etiam quia quod perfectionis & nobilitatis his inferioribus inest, in illis

Digitized by Google

Dionys. lib. de diuinis nominib.

præexsistat eminenter. Substantiæq. illæ separatæ licet corpulentam non habeant compositionem, virtute tamē perfectionem in compositis repertam complectuntur. Deus denique qui purissimus idemque simplicissimus ab omnibus habetur, eminenti virtute, cuncta continet, portans omnia verbo virtutis suæ. Hebr. j. *Quod mirum vtique non est, cum rerum species, attestāte Philosopho, sint sicut numeri, qui consistunt non solum propter vnitatis additionem, quæ differentiam ab alio numero specificam constituit, verum etiam quia superior numerus vniuersas inferiores complectitur vnitates. Ex quo fit, vt Denarius numerus cunctis perfectior dici possit; vt qui vniuersa numerandi genera in se continet, parium quidem, & imparium; parium, vt duo; imparium, vt tria; & ex vtrisq; compositorum parium & imparium, vt quinq; sed & numerum primum nuncupatum, quem vno tantum metimur, cuiusmodi esse duo, tria, quinque, septem diuidendo intelligas: cōtinet & quadratum quaternarium, numerum quidem pariter parem; tum & tessellatum, siue cubum octonarium, pariter parem pariter figura præditum, id est, longitudini latitudiniq. æqualem habentem profunditatem: deinde & senarium suis adæquatum partibus. Et si in se ipsas duxeris Denarij partes, quæ sunt vnum, duo quinq., restitues Denarium, quo nihil absolutius, quod in decem proportionibus quatuor cubici numeri consummationem accipiant, quibus aiunt Pythagorici cuncta constare. Complectitur etiam Denarius numerus naturam, tum indimensam, tum dimensioni obnoxiam: quæ dimensione caret ex puncto solo constat: at quæ distinguitur interuallis tres habet formas: Lineæ, Superficiei, & Solidi: quæ.n. duabus notis siue punctis terminatur, Linea est: quæ autem in duo interualla tribuitur, Superficies, linea scilicet in latitudinem diffusa: quæ deniq. in tria, Solidum, cum longitudo & latitudo crassitudinem sibi adiunxerit, in quibus natura gradum sistit: nam plura, quam tria non procreauit interualla. Numeri, vnde ista primum expressa, sunt, Vnum quæ est puncti dimensione carentis nota: Duo, quæ lineæ: Tria, quæ su-*

Digitized by Google

perficiei: & Quatuor, quæ solidi rationem habent. Horum compositione, vnius scilicet, duorum, trium, quatuor, perficitur Denarius. Qui etiam in rebus sub aspectum cadentibus, alias præclaras formas exprimit: per hunc. n. numerus infinitus penè fit mensurabilis, eo quod fines quatuor ipsum constituentes sint, Vnum, Duo, Tria, Quatuor. Quibus totidem fines æquis portionibus respondentes ex Denarijs Centenarium gignunt: coaceruatis. n. Decem, Viginti, triginta, quadraginta, Centenarius procreatur. Eodem quoq. modo & Millenarius ex Centenarijs conflatur. Vnitas autem, Denarius, Centenarius, & Millenarius, quatuor sunt termini, è quibus nascitur Denarius. Vnde illum Pythagorici primam quaduraturam appellarunt, quod ex 1. 2. 3. & 4. collectis fiat Denarius primus numerorum limes. Est autem Denarius etiam tanto cæteris numeris perfectior, quanto cunctos singulatim numeros includit. Quemadmodum enim ipsum nominis etymon docet, decas dicitur, ὡς δεκτικὴ πάντων τῶν ἀριθμῶν, id est, quod omnes numeros complectatur: nam cum ad decem peruenerint numeri, progrediendi finem faciunt, ac deinceps iterantur solum ac reuoluuntur. Hinc efficitur, vt quisque iure merito mirari possit huius numeri naturam: cum omnes ferè homines, tam Barbari, quam Græci ad Decem vsque numerare consueuerint: quasi decem digitis naturali lege creati homines, sui numeri calculos adipiscentes, hac eadem multitudine cætera quoque connumerent. Quod ipsum ex Pythagora adducit Aristoteles, & à Plutarcho quoque traditur lib. de Placitis Philosophorum primo, quo loco de principijs rerum disserit. Sed & Vitruuius lib. 3. Architect. cap. 1. Perfectum (inquit) Antiqui instituerunt numerum qui Decem dicitur: namque ex manibus Denarius digitorum numerus, ex digitis verò palmus, & à palmo pes est inuentus. Sicut autem in vtrisque palmis ex articulis à natura Decem sunt perfecti: ita etiam Platoni placuit esse cum numerum ea re perfectum, quod ex singularibus rebus, quæ Monades apud Græcos dicuntur, perficitur decussis, quæ simul ac vndecim, aut

Digitized by Google

vicit, & Deum laudibus celebrans, vnius Ecclesiæ deuotam Deo humilitatem significat, qui verò Deo quotidie gratias exoluit, quia repressis præsumptionis suæ cogitationib. infirmitatem suam humiliter aspicit, de bonis quæ agit, nihil sibi tribuit, sed omnia à diuina clementia procedere confitetur. Vnde scriptum est: Nonne decem mundati sunt, & Nouem vbi sunt? Non est inuentus qui rediret, & daret gloriam Deo, nisi hic alienigena, qui vnus idemque decimus vnius fidei Ecclesia est: ita profectò si aduersarijs vna inseratur fides, vna fiunt Ecclesia. Quanquã autẽ lepræ, vt præter naturã existenti, peccatum comparari possit, vtpote quod præter naturam sit, animamq; deformitate, quemadmodum lepra corpus afficiat: nõ incongruè tamen, iuxta significationem spiritualem, leprosorum nomine signantur Hæretici, qui, vnitatem fidei non habentes, varias doctrinas profitentur erroris: non.n. imperitiam suam abscondunt; sed pro summa peritia proferunt in lucem, & iactantia sermonis ostentant. Nulla porro falsa doctrina, quæ nõ aliqua sit veritate permixta, ne si aut apertè mendax fuerit, haud recipiatur; aut si ex toto vera, hæretica non sit. Quemadmodum autem vulnera vnius corporis in cute apparentia, diuersis coloribus carnem obducunt; ita in vniuscuiusque Hæretici doctrina falsa veris respersuntur, vt sub obtentu veritatis falsitas inimica præualeat, more eorum qui venena propinantes, ora calicis melle liniunt, vt dum mellis dulcedo intenditur, virtus poculi auidius insumatur. Nec me fugit hæresim esse electionem vel sectam, quæ, vt dicunt Scriptores, referente Laërtio, rationem aliquam, iuxta id quod apparet, & in prõptu est sequitur, aut sequi videtur, vnde & Nouem Philosophorum sectas seu disciplinas fuisse testatur apud Suidam Hippobotus, Megaricam, Eretriacam, Cyrenaicam, Epicuream, Annicertam, Theodoriam, Zenoniam, seu Stoicã, Academicam, Peripateticam. Et Cicero in præfatione Paradoxorum, de secta Stoicorum verba faciens: Cato (inquit) & ea sentit, quæ non sanè probantur in vulgus, & ea est hæresi, quæ nullum sequitur florem orationis, neq; dilatat argumen-

Gregor. Naz. lib. de baptismo.

Aug. qq. Euang. li. 2. cã. 40.

Seruius Grammã. Aen. li 10. Act. 14.

tum, sed minutis interrogatiunculis quasi punctis, quod proposuit, efficit. Augustinus lib. de Ciuitate Dei: Aristoteles Platonis discipulus, vir excellentis ingenij, cum sectam Peripateticam condidisset, quod deambulans disputare consueuerat, plurimos discipulos, præclara fama excellens, viuo adhuc præceptore, in suam hæresim congregauit. Nostri tamen Theologi malam opinionem hæresim intelligunt, hæreticosque vocant, qui contra dogma catholicum, & christianum sentiunt, suntque in sua opinione pertinaces: qua de re isti in Nouenario numero tanquam imperfecti, remanebunt. Et meritò eos Seruator noster Christus, quasi ignotos, vbi sint, inquirit. Sicut enim quos eligit, scire comprobatur; ita, quos reprobat, non incongruè nescire dicitur. Quare & quibusdam in fine dicturus est. Nescio vos, vnde sitis: non quod Deum aliquid lateat; sed quia impiorum vias, quorum figuram isti prætendunt leprosi, quasi ignotos reprobat. Nunc à Pythagoricis hæc demonstrata fuisse probemus; ipsi quidem perfectum numerum vocant, quem suarum sectionum singulæ partes aliquotæ simul sumptæ coæquant. Huius igitur perfecti numeri vniuersæ notæ in vnum redactæ Nouenarij multiplicem vna superant vnitate. Nam si numeri 28. notas aggregaueris, denarium habebis ex 2. & 8. conflatum, qui sola vnitate Nouenarium superat: numeri quoque 496. perfectorum tertij, necnon 8128. perfectorum quarti, & 130816. quinti perfecti, separatim sumptæ notulæ, numerum 19. reddunt, à quo dempta vnitas, remanent 18. bina Nouenarij pluralitas: perfectorum sexti 2096128. perfectorum pariter septimi 33550336. simul acceptæ notæ, vt prius, 28. producunt, qui subtracta vnitate, residuũ faciunt tertiam Nouenarij pluralitatẽ. Atq. hoc in cunctis perfectis ita habet, vt, dempta vnitate, sola relinquatur Nouenarij pluralitas. Et quid hoc aliud notat, quam nullam exstare numeri perfecti substantiam, nisi vnitas Nouenario copuletur? vsque adeo Nouem indigent vno, vt perfecta sint. Accedunt ad hanc rem comprobandam decem prædicamenta, seu decem prima genera, ra-

Libro 8. ca. 12.

Gregor. mora. li. 2. ca. 4.

Digitized by Google

tione distincta in substantiam, & accidentia, de quibus dici solet.

Summus Aristoteles, trutinando cacumina rerum,
In duo diuisit, quidquid in Orbe fuit.

Substantiæ vnum est prædicamentum; reliqua Nouem sunt accidentium: substantia, vtpote omnibus numeris absoluta, & per se existit, & seiuncta ab omnibus accidentibus considerari, & mente percipi potest; Nouem verò accidentia ita affecta sunt, vt per se existere nunquam possint; sed in subiecto, quod est substantia, semper esse necesse est: dicunt enim Logici, aliquid esse in subiecto, quod, cum in alio sit, sine eo esse non possit, & tamen non est pars eius. Atque de his hæc dixisse sit satis, ad alia transeamus. Humano mortalium generi infestissimum esse Nouenarium argumento sunt multæ admodum graues, & acutæ infirmitates, quæ vsque ad hunc numerum semper crescunt. Quare in renunciationibus apud Iudices contexendis de imbecillitate seu de membri deprauatione, primis à vulneris diebus suspendit iudicium Medicus, nec ante Nonum diem exactum elogio suo vulneris qualitatem testificatur, quod intra id tempus promere se soleant symtomata, leuia, vel horrenda, pro vulneris, & corporum læsorum conditione, aërisque ambientis secundum primas qualitates, aut venenatam corruptionem conditione. Mulier quoque infante nato, si purgari perseueret, permanet sana; sed si vltra Nouem dies differtur purgatio, propè ad periculum accedit ægritudinis: vnde malè admodum habet, & cito incurrit ad mortem. Homo quoque dicitur Nouem diebus in aqua, vbi submersus est, latere; & postea enatare. Homo etiam, qui morsus à Leopardo, à muribus ad corrodendum impetitur, liber remanet, si Nouem diebus ab ipsorum murium impetu defendatur. Pediculus item, qui de homine nascitur, Nouem diebus viuit. Quin & Noueni ætatis anni, sicut & septeni, quos enneaticos vocant, & hebdomaticos, decretorij, maleficique, ac ad vitam succidendam apti.

Ambrosius Parent. tract. de Renuntiationibus.

Petr. Berthorius.

Auctor

Auctor Iulius Maternus propterea sexagesimum tertium ætatis annum præcipuè videri periculis insignem, quoniam vtriusq; multiplicatam, ac inuicem obligatam sibi summam perficiat. Nouies.n. septem, & septies Nouem, 63. efficiunt. Apud Aul. Gellium legimus obseruatum in multa hominum memoria, expertumq. senioribus plerisque sexagesimum tertium vitæ annum cum periculo, & clade aliqua venire, aut corporis, morbiq; grauioris, aut vitæ interitus, aut animi ægritudinis; quo sanè argumento Andracles dicitur, quod vitæ substantiam omnem frangat, & comminuat. Augustus Caium nepotem lætũ natalem diem suum celebrare iubet, quod annum illum omnibus senibus periculosissimum, euasisset. Quare Climactericus præcipuè annus ille vocatur, quia à Nono incipiens, vitam hominis, quasi per gradus quosdam agat. Admonent Pythagorici sexagesimam tertiam numerorum Sedem perfectò orbatam esse atq; vacuam numero, sicut & octogesima prima. Nam & numerus 81. in humanæ vitæ annis maximè formidabilis iudicatus est; quippe qui rarò sine vitæ, aut fortunarum periculo transmitti soleat, vt qui ex Nouem Nouenarijs resultet. Quare Climactericus, siue scansilis, & ipse nuncupatur, quod ad eum per gradus, & veluti quasdam scalas, paulatim ascendatur: ternamque sumpta vnitas ternarium conficit: is per se multiplicatus, Nouenarium. Nouenarius autem in se ductus 81. constituit. Ad quod fortè respicientes Sophistæ seu Magi, qui cælestibus syderum errantium globis quadratos numeros dicarunt, Nouenarium Saturno. 16. Ioui. 25. Marti. 36. Soli. 49. Veneri. 64. Mercurio. 81. Lunæ consecrarunt. At verò Philosophi, vbi cælestibus numinibus numeros assignant, dualitatem dicunt dari Lunæ, quæ secundum luminare est; itemque Saturno & Marti, duobus apud Astrologos infortunijs: ille.n. frigidus est & siccus, melancholicus, naturæ humanæ inimicus, & vitam destruẽs, maleuolus, & infortunijs associatus: hic verò calidissimus, & immoderatè siccus, cholericus, maleuolus, & malæ fortunæ comes. Gel. lib. 15 7.

Digitized by Google

Septenarius ad Saturnum pertinet, idemq. Lunæ motum, lumenq. dispensat. Nouenarius item ad Lunam, omnium cælestium influxuum vltimum receptaculum, spectat: nam omnes aspirationes per orbem ipsius ad nos vltimo descendunt. Sic in harmonia Binarius, Septenarius, & Nouenarius malè audiuntur: nullus.n. in Musica vel leuiter versatus, ignorat secundam vocem, & septimam esse dissonantes: at cum octaua omnium consonantiarum perfectissima redeat ad primam, Nona similis erit secundæ; quare & insona. Pythagorici Nouenarium, vtpote primi versus finem tenentem, adscribunt Marti, à quo finis omnium rerũ. Cum.n. ex litterarum numeris nati horoscopũ aucuparivoluissent, computabãt nomen suum, & vtriusque parentis sui per singulas litteras, collectamque totius summam per 12. diuidebant, & si remansisset vnum, notari volebant Leonem. 2. Aquarium. 3. Capricornum. 4. Sagittarium. 5. Cancrum. 6. Taurum. 7. Arietem. 8 Libram. 9. Scorpium. 10. Virginem. 11. Pisces. 12. Gemini. Cum verò dominatricem stellam scrutabantur, totam summam collectam per Nouenarium diuidebant, illum subtrahendo quoties fieri potuisset, & remanente vnitate, aut 4. vtroq; Solem volebant indicari; si 2. aut 7. Lunam. 3. Iouem. 5. Mercurium. 6. Venerem. 8. Saturnum. 9. deniq; Martem. Quod verò de stella dominatrice adduximus, illud animaduersione dignum videtur, quasdã in corpora humana vires ostendere; actuum autem nostrorum nulla prorsus esse signa: nos.n. liberæ potestatis à Conditore facti, domini nostrarum actionum sumus: si enim astrorũ imperio cuncta facimus, etiam necessitate ea operamur quæ facimus: atqui quod ex necessitate fit, neq; virtus, neq; vitium est; si autẽ neq; virtutem neque vitium possidemus; neq; laudibus & coronis, neque vituperationibus & punitionibus sumus digni. Inuenietur autẽ & Deus iniustus, his bona, illis verò tribulationes tribuens: sed neque gubernabit, neque suarum ipsius creaturarum prouidentiam geret Deus, si secundum necessitatem ducuntur omnia: sed & in nobis ratiocinandi potestas vana erit. Nã si nullius actionis domini sumus

Digitized by Google

vanè consultamus: rationalis autem potestas, omnino consilij gratia nobis indulta est: vnde & omne rationale, liberæ potestatis & arbitrij est: quod præter Ptolomeum, sensit & rerum omnium peritissimus Virg. cum dicit lib. 2. Georgicorum. Centiloq. propos. 8.

Fœlix qui potuit rerum cognoscere causſas,
Atq; metus omneis, & inexorabile fatum
Subiecit pedibus.

Et lib. 3. Æneidos.

Fata viam inuenient, aderitq; vocatus Apollo.

vbi ostendit religionem dominari fato. Quod si quis obijciat de Cometis, qui plerumq; portendunt interitum Regum, dicimus cometas non esse stellas cælestes, aut in cælo constitutas, sed diuina ordinatione eos interdum in aëre fieri ad quippiam præsagiendum, & deinde disparere atque resolui. Nam secundum Aristotelis sententiam, ex exhalatione copiosa in supremam aëris regionẽ sublata, atq; compacta, gignitur cometes, vbi illa exhalatio ex ignis vicinia incendium concipit, & ab halitu calido atq; sicco continuè sursum ducto pabulum suscipit & alimentum. Redeamus ad nostra: dicebamus Nouenarium Marti, Scorpioq; dicatum: miræ, n. vtriusq; coniunctionis similitudo est: nam Scorpio, qui est Domus & Gaudium Martis, etiam humani corporis pudenda assignantur; & ipse Mars adulteriorum infamia semper notatus fuit, ex quo à Satyrico Poëta Meretrices NONARIÆ dictæ videntur.

Si Cynico barbam petulans Nonaria vellet.

siue quod Mars censeatur Deus adulterij; siue quod hora Nona cellas aperire solerent, prostituendi sui corporis gratia. Nam hac ipsa hora rebus serijs, ciuilibusq; expeditis negotijs, somno, voluptati, libidiniq; operam dare licebat, quod præclarè quidem Martialis in diei atque horarum populi Romani partitione hoc epigrammate complexus est.

Prima salutantes, atq; altera continet hora,
Exercet raucos tertia causidicos.

Digitized by Google

Ad quintam varios extendit Roma labores,
Sexta quies lassis, septima finis erit.
Sufficit in nouam nitidis octaua palestris,
Imperat exstructos frangere Nona toros.
Hora libellorum decima est Eupheme meorum,
Temperat ambrosias cum tua cura dapes.

Hinc illud etiam apud Venetos vulgatum.

Nell'hora di Nona non s'in contra buona persona.

Nec illud tacendum, eam esse Scorpij improbitatem, vt diuina oracula per eum indicent Diabolum, & sectatores eius, de quibus
Luc. 10. *in Euangelio dicitur: Dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & Scorpios. Ac forta sse huc spectat, quod dictum est: Ipsa*
Gen. 3. *nempe Mulier, conteret caput tuum: nam & si Scorpij conteratur caput, non tamen ad insidiandum adimitur venenum, quod in cauda est; sic etiam si apertæ Dæmonis tentationes repellantur, re-*
Matth. 12. Luc. 11. *dit tamen, vt testatur Dominus in Euangelio, fortior, assumptis secum spiritibus nequioribus se. Itaque quo sæpius de Dæmone triumphatur, eo maior adhibenda cura ad cauendum; cum in cauda remaneat venenum: quod conspicatus Nicander Colophonus*
num. 43. *in Theriacis dixit Scorpij caudam, in qua veneni aculeus est, Nouem à cuspide compagibus sphondylorum contineri.*

Τοίη οἱ κέντροίο κόλος. Τοῖφδ' ὅπι κέντρῳ
Σφόνδυλοι ἐννεάδεσμοι, ὑφ' εἱρουσι κεφαλῆς.

vbi Antigonus & Demetrius Ἐννεάδεσμοι *simpliciter, non pro Nouem positum dicunt (neque enim Nouem sunt sphondyli, sed tantum septem, vt inspicienti cuique manifestum est) sed quod Nouenarius numerus maximè infœlix sit, atque veneni Scorpij quam-*
Suidas. Gre. Nazar. in Iul. oratione. *simillimus. Quin etiam idem Nicander* Ἐννεάδεσμοι *alibi dixit de eo, qui duos tantum aculeos haberet, vt Scholiastes notat. Quare & Hydram Lerneam maximè mortiferum monstrum, Nouem serpentum capita habere dixerunt. Alcæus enim eam* Ἐννεάκεφαλον *vocat; cuius significatum multi alijs atque alijs modis interpretati sunt: nos ea contenti esse possumus expositione, quam Plato in Eu-*

Digitized by Google

thydemo posuit, vbi per eam sophisticas ait nugas significari; quo hominum genere nihil in vitæ societate pernicioſius esse potest. Itaq; benè cum Nouenario consentit Scorpius. Ipse autem Nouenarius vsque adeo affinis est Marti, vt in Oraculis res bellicosa habeatur hic numerus, quemadmodum colligitur ex Nouem regnis quando ciuili bello quatuor affectus contra quinque sensus insurrexerunt, ac totam animam quasi ciuitatem adduxerunt in ruinæ & vastitatis periculum: constat enim Nouem esse temperamenta, seu complexiones, resultantia ex quatuor qualitatibus humorum, quibus anima à diuinitate prohibetur, quarum quatuor simplices sunt; quatuor verò commixtæ: nam siccitas mixta frigori, terrestrem, ac melancholicam corporaturam facit; calori, igneam ac bilioſam; humiditas cum frigore, aquaticam seu pituitoſam; cum calore, aëreã facit, & sanguineam; Nonam volunt æqualem, in qua suam iustitiã omnes qualitates operentur; nullaq. nec superet, nec superetur. Ex harum igitur Nouem complexionũ discordia, religari animas apud inferos dictum est: symboliceq per Paludem Stygiam Nouies inferno circumfusam coërceri & contineri. De qua Poëta nobilis.

Alligat & nouies styx interfusa coercet.

Quam quidem Paludem Stygiam ad iusiurandum adhibere cum soliti essent Dij Gentium, tum si quis eorum peieraſſet, illa erat proposita pœna, vt per Nouem annos à nectare & ambrosia, atque ab omni Deorum consuetudine abstinerent, præsertim autem concubitu: lectus enim & mensa Deorum, cui simul contingebant, hunc diuinitate donari volebant, vt apud Virg.

Nec Deus hunc mensa, Dea nec dignata cubili.

& Hesiodus in Theogonia.

Ille Nouem procul à Diuis depellitur annos;
Concilio totidem Diuorumque abstinet, idem
Cum superis pariter conuiuia nulla frequentat;
Pristina conditio decimo cui redditur anno.
Tantus honor stygijs iuratis additur vndis.

Addam hic quosdam Gentilium asseruisse Nouem apud inferos esse

Digitized by Google

animarum sedes, de quibus commeminit Ioannes Rauisius Textor in officina: harum prima infantium animas tenet. Secunda, eorum qui sibi per simplicitatem adesse nequiuerunt. Tertia, eorum, qui euitantes erumnas sibi lethum peperere. Quarta, eorum habet animas qui amauerunt. Virg. per totum sextum Æneidos. Quinta, virorum fortium. Sexta, nocentum, qui à Iudicibus puniuntur. Septima, vbi purgantur animæ. Octaua, vbi animæ ita purgatæ sunt vt redeant. Nona est campus Elysius. Hic suum teneat locum Oraculum illud celeberrimum ad D. Patritij puteum in Hybernia, quo Nouenis haustibus expiari animos à grauibus delictis ferunt, atque inde concepto vaticinio ad diuinationem præparari. Antiqui Nouenarium numerum mœstitiæ symbolum esse voluerunt: inde Venerem, quæ est vniuersæ hilaritatis auctor, arbitrati sunt ab Erycis monte digressam per Nouem dies statos singulis annis secessum colere, interimque nullas toto eo tractu Columbas apparere: abire enim illas Deæ suæ comites, Nonam verò post diem aduentare vnam reditus prænunciam, quæ Veneris templum ingrediebatur, reliquas mox vno turmatim agmine reuerti: atque hinc gaudio exultantes Venerem adesse profitebantur, diemque illum hilarem, cantibus & iocis festiuum celebrant. Scribit quoq; Ælianus Sophista quod Formica, cum Nonum à Lunæ coitu diem inauspicatũ norit, nunquam eo die de latebris exit. Notant hunc numerum Græci littera Theta Θ, quam Isidorus libro Etymologiarum mortem designare scribit, eamque in sepulchris solitam poni, quod illa, tum cordis humani transfixi speciem quodam modo repræsentet; tũ capitalis sit littera verbi Græci θάνατος, quod mortem significat: ac ita militari more fieri solitum dicebat, vt T nomini militis appositum, superstitem designaret: Θ, cæsum. Ad hanc alludit Martialis.

Palus Iouius in descriptione Hybernię

Vide Pierium in Hieregl.

De anima libro 1. capit. 23.

Etym. li. 1. cap. 2.

Nosti mortiferum Quæstoris Castrice signum.
Est operæ pretium discere Theta nouum.

Et Satyrographus:

Et potis est vitium mortis præfigere Theta.

Persius Satyr. 4.

Digitized by Google

Item alius Poëta:

O multum ante alias infœlix littera Theta.

Nec omittendum quod Asconius Pedianus litteris mandauit, olim scilicet in iudicijs, sortes, quæ mittebantur in vrnam, triplicem notam habere solitas: ac Θ quidem damnationis signum fuisse: T, absolutionis: Λ, ampliationis, id est, quoties sibi non liquere significabant, ac denuo caussam agi oportere. Atq. ab huiusmodi iudiciorum more dictum est illud à Cicerone in Oratione pro Milone, cum de Pompeio loqueretur, qui illi quæstioni iudicioq. præfuerat: Vidit, inquit, in confessione facti, iuris tamen defensionem suscipi posse: quod nisi vidisset posse absolui eum qui fateretur, cum videret nos fateri, neque quæri vnquam iussisset, nec nobis hanc tam salutarem in iudicando litteram, quam illam tristem dedisset. Etiam in sacrificijs Gentium Nouenarius expiationi dicatus habebatur. Cum enim piaculum esset si quis cæde pollutus, vel alio flagitio, ad aras accessisset, minimeq. grata essent sacrificia, quæ ab impuris sceleratorum hominum manibus offerebantur, per Nouem dies, nocteſq. opus erat vt abstinerent ab omni libidine sacerdotes aut mulieres, quibus sacræ res erant tractandæ, vt est apud Ouidium lib. 10. Metamor.

Festa die Cereris celebrabant annua matres,
Illa, quibus niuea velatæ corpora veste
Primitias frugum dant spicea serta suarum,
Perque Nouem noctes Venerem, tactusque virilcs
In vetitis numerant.

Idem aperto testimonio declarat Propertius lib. 2. Eleg. 33.

Tristia iam redeunt iterum solemnia nobis,
Cynthia iam noctes est operata Nouem.
Atque vtinam Nilo pereat, quæ sacra repentè
Misit matronis Inachis Ausonijs.
Quæ Dea tam cupidos totiès diuisit amantes,
Quæcunque illa fuit, semper amara fuit.

Nundinam quoq. Deam colebant Romani, vt asserit Vectius Prætextatus, qua ipsi infantes Nona die à suo natali aqua & igne lustrabantur, illisque nomen imponebatur, quos dies appellant Lu-

Digitized by Google

ſtricos, vt in cœnis etiam Macrobianis habetur. Præterea Nouem vicibus orabant cum Lemures placare putabant: de quo ritu in hũc modum ſcribit Alexander libro 3. Genialium dierum: Funeſtam (inquit) familiam, aut hominem funere pollutum, nec ædes Deorum dedicare, nec publica ſacra facere poſſe, liquet, niſi in Lemuralibus & Parentalibus, in quibus inferis dijs dare inferias vſus obtinuit: quo tempore ædes Deorum claúſæ iacent. In Lemuralibus fabam noctu iacere vſurpatum eſt, Lemures ſe ex domo eijcere clamantes, quam nigrã eſſe conuenit; ipſamq; lotus manibus, & pede nudo per ora verſare, & poſt terga reijcere, æriſque tinnitum facere, vtque Lemures fabis redẽpti, domo abirent, Nouies Orare. Hæc Alexander. At quando videmus Nouenarium conuenire luſtrationi & deprecationi, non incongruum fortaſſe fuerit hic referre, quæ de primo Tartarorum duce ſcribit Aloyſius Regius libro de rerum viciſſitudine nono: ſic. n. ait: Sciangis primus Chã, primusq; Scytharum dux vidit in ſomnijs equitem cataphractum equo albo inſidẽtem, à quo proprio nomine vocatus fuit his verbis: Scias Scianguis Cham, Diuinam voluntatem eſſe, vt tranſeas montem Belgiam, ac tendas Occidentem verſus, vbi acquires ditiones ac Regna, innumeraſq. nationes tuo imperio ſubiugabis; vtq. certè ſcias quæ te facere moneo, Diuino nutu tibi indicta eſſe, Surge & cum copijs tuis verſus Montem illum proficiſcere ea ex parte qua à Mare abluitur, eoq; deſcendes, & vbi deſcenderis Nouies genuflexus Deum adorabis. Ipſe. n. Omnipotens monſtrabit viam qua tutiſſimè valeas pertranſire. Quamobrem hanc viſionem ſequens Scianguis cum exercitu eò perrexit vbi amplum pelagus Montem illum attingebat. Et cum ibi nullum iter vlterius proficiſcendi apparuiſſet, nihilominus Diuino iuſſui fidens, ipſe & vniuerſus exercitus deſcendentes de equitibus, ibi Orientem verſus flexis genibus Deum adorauerunt, ſuppliciter petentes, vt viam, qua inde incolumes exirent, oſtenderet. Cumque illa nocte orationibus intenti perſtitiſſent, manè ſurgentes viderunt Mare vlterius per Nouem paſſus à Monte remotum fuiſſe,

Cap. 12.

Vide Martinũ Cromerũ de rebus Polonorum li. 7.

adeo

adeo vt ipsis progrediendi viam satis latam reliquisset. Atque hoc factum est anno à Christo nato 1212. Adde quod hora Nona effunduntur ad Deũ preces & supplicatio. Vt.n. legitur in Actis Apostolicis cap. 3. Petrus & Ioannes ascendebant in templum ad horam orationis Nonam, & cap. 10. Orans erã hora Nona in domo mea, & ecce vir stetit ante me in veste candida, & ait: Corneli exaudita est oratio tua. Illud deniq. de hoc numero dici potest, quod ad extremam mœstitiam & luctum declarandum eum adhibuerunt, qui externis ritibus sacra naturæ, et viuentis Dei mysteria explicare conati sunt. Cum enim aliquid humani acciderit, vel ipsi Summo Pontifici, vel purpuratis Patribus, qui & totius Ecclesiæ cardines sunt, & omnium Fidelium instar, ex mystica cæremoniarum formula indicitur per Nouem dies vniuersæ Romanæ curiæ luctus. Quod idcirco ab Ecclesia vsurpatum videri poterit, quod cum duo omnino Fidelium sint vitæ status, alter quidem in via, qui futuri figura censetur, et octaua benedictione perficitur: alter in patria, vbi Deum facie ad faciẽ videbimus, qui denario numero perfectus habetur; mors ipsa sanè sit medium quoddã terribilis horrendiq; transitus, non tam huius corporeæ naturæ dissolutione, quam diuini iudicij vltionisque diei exspectatione. Quare infœlicissimum hoc tempus, cum & supposititum nostrum tanto doloris sensu dissoluatur, & anima ipsa nudata & perterrefacta illi tremendo Iudici sistatur, ex cuius sententia vel summa gloria, vel horrendi cruciatus pendeant, Nouenario teterrimo numero significari mystice voluerunt, simulq; interea per totidem dies sine intermissione exorandam precibus Dei benignitatẽ iudicarunt. Neq; verò hic moueat nos quod huiusmodi Nouendialia ab Aur. Aug. improbari videantur. Nam si rectè eius sententia attendatur, non damnat Nouendialia; sed quorundã opinionem, qui propterea ad expiandos Manes à fidelibus adhiberi arbitrabantur, quod olim fuissent à Gẽtibus in funeribus excogitata. fuit.n. solẽne apud illos vetustissima consuetudine Nouendialia pro mortuis celebrare, quemadmodũ licet plurimis in locis animaduerte- Li quæst. in Genes.

Digitized by Google

re. Apud Homerum, quem vnum omnium Gentium mores diligentissimè persecutum fuisse testatum est, Nouem diebus inter Deos immortales contentio exorta, eo quod Achilles Hectoris cadauer inhumatum teneret, neque Priamo patri, vt sepeliretur, restitueret,

Iliad. 24. Nouem diebus iam contentio inter immortales orta est
Hectoris circa cadauer, & Achillem Vrbium expugnatorem.

Et paulò post inducitur Priamus Nouem dierum inducias ab Achille petere ad faciendas Hectori exequias.

Si placet vt dignos nato impendamus honores.
Flere Nouem luces permitte domi Hectora nostræ,
Ætheraq;, & miseris implere vlulatibus vrbem.

Apud eundem Poëtam Niobes sex filij, & filiæ totidem; hæ ab Apolline; illi à Diana interfecti, Nouẽ diebus inhumati iacuerunt.

Ibidem. Namque & pulchra comas Niobe postquam edita vidit
Funera natorum ter quattuor, obruta luctu
Indulsit mensis tamen, atq; alimenta recepit.
Sex etenim pueroſque mares, totidemq; puellas
Enixa est vtero, quorum illos Delius arcu
Lethifero occidit: tulit has irata Diana,
Quod se prætulerit Latonæ stulta parenti,
Quod geminos tantum Latona enixa tulisset,
Se bis sex peperisse animo iactabat inani.
Hi gemini tamen hos omnes arcu atque sagittis
Confecere suis, qui ter tribus vsque diebus
Immundo iacuere solo, sine honore sepulchri.
Non etenim exstabat quisquam qui corpora humaret,
Cum populum in lapides vertisset Iuppiter omnem.
At decima superi miserati luce iacentes
Mandauere solo.

De hoc ritu loquitur Poëta nobilis.

Æn. lib 5. Præterea si Nona diem mortalibus almum
Aurora extulerit.

Vbi Seruius Grammaticus docet apud Maiores in more positum, si forte defunctus non extinctus erat domi, cui celebrandæ fuerant exequiæ, domum referebatur, vbi dies septem seruatus, octauo incendebatur, Nono sepeliebatur. Vnde & Nouendiales pulueres vocat Horatius: sic & ludi funerales Nouendiales aliquando dicti sunt,

In Epodo

Digitized by Google

& sacra ipsa, Nouendialia. Idem affirmat Donatus in Commentario Phormionis dicens, in funere Nonum diē voti habere instaurationem. Atque huius sacrificij mentionem fecit Suetonius Tranquillus scribens Cottam Messalinum quandoq. coargutum, quod cū die natali Augustæ inter Sacerdotes epularetur, Nouendialem dixisse cœnam illam. Ad hanc Nouenariam funerum cæremoniā spectat quod cum Plotina supremum diem clausisset, per Nouem funeris dies pullatus incessit Adrianus, templumq; erexit, ac hymnos in eam fecit, vt refert Dion Cassius. Vigebat itidem huiusmodi vsus mortuorum lugendorum per Nouem dies temporibus Iustiniani Imperatoris, per quem etiam sancitum fuit, quod hæres non teneretur creditoribus defuncti respōdere ante Nouem dies ab obitu defuncti in Auct. Sed neq; C. de sepul. viol. De quo Glos. fin. l. si ex re. § fi. ff. de stip. ser. dicit tempore Digestorum in vsu fuisse, vt vniuersa familia defuncti veste lugubri incederet, famuliq. atq. omnes hæredes tenerentur portare illas vestes per Nouem dies: quia totidem diebus debebant lugere: ideoq. non vocabantur in ius illis Nouem diebus. Subijciam tandem miraculo Cimiterij Innocentij Parisiensis confirmatum fuisse numerum Nouenarium morti dissolutionique obnoxium esse: sic. n. proditum est, & quotidie experimento comprobatur, cadauera quæ illuc fuerint illata, intra Nouem dies adeo computrescere, quod in puluerem reducantur, & ossa nuda extrahantur, aliq; in eisdem sepulchris sepeliantur.

Petrus Berthorius in dictiō. mor.

DE NVMERO X.

SENTENTIA omnium Sapientum illa est præclarissima, eo superiora inferioribus perfectiora dici quo plura dispersa in infimis eminenter continent. Hinc fit, vt inter corpora, cælestes Orbes infimis corporibus præstent, non solum quia corruptionis expertes, verum etiam quia quod perfectionis & nobilitatis his inferioribus inest, in illis

Digitized by Google

Dionys. lib. de diuinis nominib.

præexsistat eminenter. Substantiæq. illæ separatæ licet corpulentam non habeant compositionem, virtute tamē perfectionem in compositis repertam complectuntur. Deus denique qui purissimus idemque simplicissimus ab omnibus habetur, eminenti virtute, cuncta continet, portans omnia verbo virtutis suæ. Quod mirum vtique non est, cum rerum species, attestāte Philosopho, sint sicut numeri, qui consistunt non solum propter vnitatis additionem, quæ differentiam ab alio numero specificam constituit, verum etiam quia superior numerus vniuersas inferiores complectitur vnitates. Ex quo fit, vt Denarius numerus cunctis perfectior dici possit; vt qui vniuersa numerandi genera in se continet, parium quidem, & imparium; parium, vt duo; imparium, vt tria; & ex vtrisq; compositorum parium & imparium, vt quinq; sed & numerum primum nuncupatum, quem vno tantum metimur, cuiusmodi esse duo, tria, quinque, septem diuidendo intelligas: cōtinet & quadratum quaternarium, numerum quidem pariter parem; tum & tessellatum, siue cubum octonarium, pariter parem pariter figura præditum, id est, longitudini latitudiniq. æqualem habentem profunditatem: deinde & senarium suis adæquatum partibus. Et si in se ipsas duxeris Denarij partes, quæ sunt vnum, duo quinq., restitues Denarium, quo nihil absolutius, quod in decem proportionibus quatuor cubici numeri consummationem accipiant, quibus aiunt Pythagorici cuncta constare. Complectitur etiam Denarius numerus naturam, tum indimensam, tum dimensioni obnoxiam: quæ dimensione caret ex puncto solo constat: at quæ distinguitur interuallis tres habet formas: Lineæ, Superficiei, & Solidi: quæ.n. duabus notis siue punctis terminatur, Linea est: quæ autem in duo interualla tribuitur, Superficies, linea scilicet in latitudinem diffusa: quæ deniq. in tria, Solidum, cum longitudo & latitudo crassitudinem sibi adiunxerit, in quibus natura gradum sistit: nam plura, quam tria non procreauit interualla. Numeri, vnde ista primum expressa, sunt, Vnum quæ est puncti dimensione carentis nota: Duo, quæ lineæ: Tria, quæ su-

Heb. j.

Digitized by Google

perficiei: & Quatuor, quæ solidi rationem habent. Horum compositione, vnius scilicet, duorum, trium, quatuor, perficitur Denarius. Qui etiam in rebus sub aspectum cadentibus, alias præclaras formas exprimit: per hunc. n. numerus infinitus penè fit mensurabilis, eo quod fines quatuor ipsum constituentes sint, Vnum, Duo, Tria, Quatuor. Quibus totidem fines æquis portionibus respondentes ex Denarijs Centenarium gignunt: coaceruatis. n. Decem, Viginti, triginta, quadraginta, Centenarius procreatur. Eodem quoq. modo & Millenarius ex Centenarijs conflatur. Vnitas autem, Denarius, Centenarius, & Millenarius, quatuor sunt termini, è quibus nascitur Denarius. Vnde illum Pythagorici primam quadraturam appellarunt, quod ex 1. 2. 3. & 4. collectis fiat Denarius primus numerorum limes. Est autem Denarius etiam tanto cæteris numeris perfectior, quanto cunctos singulatim numeros includit. Quemadmodum enim ipsum nominis etymon docet, decas dicitur, ὡς δεκτικὴ πάντων τῶν ἀριθμῶν, id est, quod omnes numeros complectatur: nam cum ad decem peruenerint numeri, progrediendi finem faciunt, ac deinceps iterantur solum ac reuoluuntur. Hinc efficitur, vt quisque iure merito mirari possit huius numeri naturam: cum omnes ferè homines, tam Barbari, quam Græci ad Decem vsque numerare consueuerint: quasi decem digitis naturali lege creati homines, sui numeri calculos adipiscentes, hac eadem multitudine cætera quoque connumerent. Quod ipsum ex Pythagora adducit Aristoteles, & à Plutarcho quoque traditur lib. de Placitis Philosophorum primo, quo loco de principijs rerum disserit. Sed & Vitruuius lib. 3. Architect. cap. 1. Perfectum (inquit) Antiqui instituerunt numerum qui Decem dicitur: namque ex manibus Denarius digitorum numerus, ex digitis verò palmus, & à palmo pes est inuentus. Sicut autem in vtrisque palmis ex articulis à natura Decem sunt perfecti: ita etiam Platoni placuit esse cum numerum ea re perfectum, quod ex singularibus rebus, quæ Monades apud Græcos dicuntur, perficitur decussis, quæ simul ac vndecim, aut

Digitized by Google

duodecim sunt facta, quod superauerint, non possunt esse perfecta, donec ad alteram decussim peruenerint. Hæc Vitruuius. Tum quoque iustissimi viri dextras præbebant in tutela rei, vnde Diodorus Siculus in Philippo dicit: date dextræ fidem apud Persas firmissimam. Homerus omnis doctrinæ Artifex. Iliad. 6.

Sic vociferans ab equis descendentes
Manusq; mutuo acceperunt, & fidem dederunt.

Virgilius Æneid. lib. 1.

— cur dextram iungere dextræ
Non datur?

Item libro 6.

— nec veriti dominorum fallere dextras.

Ouidius in Epistolis.

Heus vbi pacta fides, commissaq; dextera dextræ.

Et ad Gal. 2. dicitur quod dederunt dextras: quasi Denarium numerum præmittentes. Quæ quidem res nunc suis hominum litteris confirmantur. Hic igitur numerus, sicut Vnitas, est circularis, quia coaceruatus redit in Vnitatem, à qua sumpsit exordium. Et ipse numerorum omnium finis est, & complementum, & principium Decadum. Porro sicut Denarius refluit in Vnitatem, ex qua processit: non secus omne fluens reuertitur ad id, à quo habuit principium sui fluxus: sic Aqua currit ad mare, à quo traxit originem. Corpus in terram, à qua sumptum est, reuertitur. Eccles. 1. Eccli. 3 *Tempus redit in æternitatem, à qua fluxit. Mens à Deo facta, ad eundem regreditur. Beda in Genesim: Anima, inquit, à Deo data est, & ex nihilo facta: quare nullum habet elementum, ad quod reuertatur, nisi ad Creatorem suum, postquam de corpore exierit. Omnis denique creatura, secundum se considerata, fluit in nihilum, ex quo creata est, nec nisi Diuino Verbo sustentatur, in quo vniuersa sunt condita. Cuncta demum cum Denario, & per Denarium gyrum efficiunt, vt inquit Proclus, à Deo incipientia, & in ipsum desinentia: sicut enim ab*

Digitized by Google

vno principio demanant omnia, nempe à summo bono; sic in vnum finem tendunt, in bonum dico, quod omnia appetunt. Deus enim Ἄλφα, & Ωμεγὰ, principium, & finis omnium entium. Ipse prima Vnitas, qui priusquam seſe in principio temporis communicasset, primo se ab æterno in primum numerorum, scilicet ternarium diffundit, dehinc in Denarium, tanquam in Decem Ideas, mensuras omnium numerorum, & rerum omnium faciendarum: quas Hebræi decem attributa vocant, & Decem Diuina nomina numerant: qua de causſa vlterior numerus dari nequit. Hinc, quæ in natura Categoriæ siue Prædicamenta vocantur, quibus constare putant, & intelligi quæcunque in hoc Conditoris orbiculari globo continentur, Decem dumtaxat esſe consentit etiam Aristoteles Peripateticorum Gymnasiarcha: Substantiam dico, quantitatem, ad aliquid siue relationem, qualitatem, agere, pati, habere siue habitum, situm esſe, vbi, & quando. Quæ quidem omnia hoc elogio continentur: Alexander Magnus, Imperator, Philippi Regis filius, comedendo, venenatus, hic, nunc, iacet, tumulatus. Hunc quoque ornatiſſimum Mundum Mathematici recentiores Decem Sphæris moueri probant. Cui & tu addas Denarium à Græcis Decada vocari, quod omnem, vt diximus, in seſe numerum recipiat, Pythagoræoſque Decada Mundum vocasſe, quod eo numero sit compactus. Architas etiam Tarentinus nobilis Pythagoræus omne, quod est, Denario numero claudit. Diuinus autem Plato Denarij numeri perfectionem oſtendere volens, vt Marſilius docet, integram absolutæ Reipublicæ formam denario librorum numero compoſuit. Iam verò apud Iureconſultos maior pars præſcriptionum Decem annorum numero circumſcribitur, aut si longius tempus depoſcit, aut illius absentia, contra quem præſcribitur, vel causſæ aut partium qualitas eodem annorum numero, vel duplicato, aut aliter multiplicato ferè semper concluditur. Ad hæc ſtatuerunt tempus ſimpliciter, & ſine alia declaratione prolatum, ſi-

Apoc. 1. 21. 22.

Arist. lib. Prædicamentorū.

Digitized by Google

gnificare decennium: ita enim scribitur in l. sine præfinitione D. de pœnis: quam in ea rem expendit Dominicus, & dicit singulare in cap. ex litteris col. 4. ver. quid si Iudex dicit, extra de constitutionibus. Sed & rerũ Series, quas Alcmæonij contrarietates appellarũt, ob Arithmeticæ artis amorem, in numerũ Denariũ coarctarunt: vt

Finitum,	Infinitum:
Impar,	Par:
Vnum,	Multa:
Dextrum,	Siniſtrum:
Maſculinum,	Fœmininum:
Quietem,	Motum:
Rectum,	Curuum:
Lucem,	Tenebras:
Bonum,	Malum:
Quadratum,	Altera parte longius.

Atque hæc ita sunt vtralibet, quod duo sunt, nam si vnum essent, non vtiq. contraria forent. Deniq. omnia Dena perfectum quoddã in se habent. Nam & prisci Scriptores quicquid ingens esset, vocabant Decumanum, amplissima quæ fuissent scuta appellantes Decumana, & Decumanum dicentes ouum, ac fluctum Decumanũ, pro magno: quod à rusticis, & nautis obseruatum sit decimum quodq. ouum nasci cæteris maius: & decimum quemq. fluctum reliquis esse ampliorem, quod astruit Ouidius lib. 1. de Tristib. cum ait:

Alexand. Neapol. lib. 6. c. 22. genialiũ dierum.

Qui venit hinc fluctus, fluctus supereminet omnes:
Posterior, nono est, vndecimoque prior.

Et libro Transformationum decimo.

Vastius insurgens Decimæ ruit impetus vndæ.

Et Greg. Nazianzenus in distichis.

Doctus Gubernator Decimas vndas cauet.

Valerius item Flaccus lib. 2. Argonautic. n.

—— quanta quoties & Palladis arte
Incassum Decimæ cecidit tumor arduus vndæ.

Postremo Lucanus lib. 5. Belli ciuilis.

Hæc fatum Decimus, dictu mirabile, fluctus
Inualida cum puppe leuat.

Quod

Digitized by Google

Quod si Poëtarum auctoritas non satis est, Bedam quoq; libro de Mundi constitutione his verbis loquentẽ audiamus. Exæstuat mare inter diem & noctem ter; bis in æstiuo die, & semel in nocte; bis in hyemali nocte, & semel in die: et dodrantẽ, & semuncĩa horæ durat: sed siue exæstuent, siue vento impellantur, dein, & dein fluctus ordinantur, quorum Decimus est maximus: hæc ille. Erit igitur Denarius & ipse quædam vnitas, iteratione Vnitatis, ac secunda Vnitas perfecta, perfectionisq; procreatrix, atq; aliquo pacto ipsi primæ, & antiquissimæ Vnitati magis similis, quam vllus simplicium numerorum, vtpote qui ipsius Vnitatis lucidam captat effigiem. Estque formalis quædam Vnitatis resumptio. Nam Decem per 1. id est Iota, quæ virgula est erecta, Græcè scribimus, aut per solum punctum Hebraicè notamus', id est Jod, quæ tam Barbaris, quam Latinis alioqui simplicem referunt Vnitatem, quippe à qua numerus Denarius oritur, & in quam desinit. Neq; tamen hanc expressam, claramque simplicissimæ Monadis effigiem, hanc sui principij formalem identitatem Denarius fert absolutam; sed in alteritatis cuiusptam, ac priuationis subsellio. Non enim Denarius simplici seque ferente Vnitate pingitur ab Arithmeticis; sed Vnitate, cum anteriore scabello priuationis, id est, Vnitate, cui ab antiqua parte, notam alteritatis adiungunt, O, quam vocant Zifram. Nam huiusmodi orbiculare signum, numerus quidem non est, nec vllum exprimit numerum; sed numerorum alteritates, & interualla. Quo fit, vt in Denario, qui ad hunc modum pingitur 10. manifesta Rationalis fabricæ conspiciatur imago. Quemadmodum enim Denarius ex Vnitate, & priuationis forma conflatur: ita humana substantia animo, corporeque constat. Humanus Intellectus est quidem intellectus, non tamen per se, sed intellectus inditus alteritati corporis: corpus autem ad animum, vicem non entis obtinet. Vnitatis igitur character hominis exprimit animum; sed alteritatis & priuationis appositio speciem gerit humani corporis. Quemadmodum autem vera, perfectaque

Digitized by Google

Denarij essentia ipsius Vnitatis est species, conducit tamen & ad eius substantiam priuationis articulus: pari analogia verum hominis esse præcipua est animi portio (à forma.n.prouenit esse secundum Philosophum,) ad illius tamen substantiam quoquo pacto corporea desideratur appendix. Præterea primus numerorum Denarius Vnitatis speciem in scutula priuationis excepit: prima quoque humana substantia insignem Diuina specie animum corporeo texit amiculo. Supra Denarium, quidquid est numerorum, expers est priuationis, & exteræ sedis, seipsum fulciens, & sustentans: quidquid item est eminentius humano animo, corporis ac sensuum exsors in sua ipsius sede figitur, ac stabilitur. Est enim humanus intellectus in confinio vtriusque naturæ mortalis, & immortalis, vtriusq; nexus, & medium ad vtramque. Nam per mortale, mortalibus coniungitur, & ad mortalia descendit; per immortale, immortalibus, ad immortaliaque ascendit. Et vt elucidatior Denarij numeri ad humanum intellectum struatur analogia, scribo numerorum ordinem ab Vnitate ad Denarium, à dextris in sinistrum, vt Hebræorum morem sequar, tanquam ab Ortu in Occasum, quo modo etiam Decima Mundi rotatur Sphæra.

10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Denarij formæ, quæ est præcipuum eius esse, quæ Vnitatis scribitur nota, priuationis effigies videtur obesse, quo minus superiori immaterialium numerorum cœtui adnumeretur: quemadmodum etiã humanum intellectum esse Diuinam effigiẽ, sed corporis obice è choro simplicium Diuinarum imaginum eliminatã fatentur Theologi. Magis enim ad imaginem Dei, simpliciter loquendo, dicendus est Angelus, cum principaliter attendatur ista imago secundum intellectualem naturam, quæ perfectiori modo in Angelis reperitur, cum sint formæ simplices intellectuales; homo autem anima constet, & corpore. Rursus priuationis nota, quamquam media sit inter 9. numerorum simplicium supremum, & Denarij Vnitatem; longius

Digitized by Google

tamen abest à nouenario, nihil ei cohæret, sed ad animam spectat Denarij, illiusque est naturalis positio, cum qua substantiam quoq; Denariam adimplet: in eundem modum corporis moles, licet inter extremam simplicium intelligentiarũ, & humanam intelligentiam habeatur media; hæc tamen nihil ad Angelicum intellectum pertinet, sed ad humanum spectat tota. Qui verò citra Denarium sunt numeri, absoluti sunt, & simplicissimi, immateriales, nulli numerorum alteritati, & varietati permixti, simplicibus descripti notis, persimiles prorsus illis absolutis cælestibus formis substantiam sortitis extra, ac supra materiam, nullis alteritatibus subiugati. Qui rursus Denarium præcedunt numeri, nullo in orbe sedent, superiores sunt orbe, nullis circumferentiæ vallis obteguntur: Et quæ supra hominem Angelicæ mentes circulum transcendũt, orbi nequaquam insunt, nullo ambitu circumferentiæ capiuntur: nullo.n. loco circumscribuntur, neq. sunt alicuius corporis formæ; sed in loco dici merentur per operationẽ, & corporibus cælestibus, vt motrices, non vt formæ inhærentes, adesse. Quemadmodum item humanus intellectus, ab intellectu Angelico separatus, inferiori regioni mancipatur: ita ferè spiritus, qui Denarij inest orbiculo, à superiorum numerorum regione seorsum, inferiori cuidam terrestri regioni deputatur. Nihil enim refert si Denarij spiritum intra eius corpus collocaueris, id est, Vnitatem, in suæ priuationis orbiculo, hoc inquam modo ⊙, quod mutata descriptione illius non immutetur substantia. Est igitur Denarius rationalis animæ numerus, hoc materiali, & corruptibili corpore vallatæ. Quando autem corruptibile corpus nostrum, à vitijs purgatum, rẽsurget corruptione deposita, vt verum sit illud quod dicit Apostolus 1. Corint. cap. 15. Seminatur in corruptione, surget in incorruptione: seminatur in ignobilitate, surget in gloria: seminatur in infirmitate, surget in virtute: seminatur corpus animale, surget corpus spiritale: tum profectò nostra mens sedem nanciscetur inter purissimas, simplicissimas, ac supercælestes mentes; vt per Apostatarum ruinam, diminutum numerum rursum superueniens vni-

Digitized by Google

Amb. de Noe & Arca. c. 1.

tas, Decadem restituat. D. Gregor. explanans Euangelium apud Lucam cap. 15. de vna ex decem drachmis perdita, diligenter quæsita, & demum reperta: Sed inter hæc (inquit) nequaquam relinquere negligenter debemus, cur ista mulier, per quam Dei sapientia figuratur, decem drachmas habuisse perhibetur, ex quibus vnam perdidit, quam cum quæreret, inuenit. Angelorum quippe & Hominum naturam, ad cognoscendum se, Dominus condidit; quam dum consistere ad æternitatem voluit, eam procul dubio ad suam similitudinem creauit; Decem verò drachmas habuit mulier, quia nouem sunt Ordines Angelorum; sed vt compleretur Electorum numerus, Homo Decimus est creatus; qui à conditore suo nec post culpã perijt: quia hunc æterna sapientia per carnem miraculis coruscans, ex lumine testæ reparauit. Hæc Greg. Quoniam verò in illa perenni luce, vbi Dominum facie ad faciem contuebimur, erit vera quies, mysticè Nohe, qui requies interpretatur, Decimus in generationibus constituitur. Adam quippe genuit Seth, qui genuit Enos, ex quo natus est Caynan, à quo Malalehel, qui genuit Iareth, ex quo natus est Enoch, à quo genitus est Mathusalem, à quo Lamech, ex quo decimus natus est Nohe. Porro Adam secundum Hebraicam translationis virtutem interpretatur homo, quod commune est masculo & fœminæ. Nam sic de eo scriptum est: Creauit Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam, masculum & fœminã creauit eos. D. Hieron. hominem, siue terrenum, vel terram rubrã interpretatur. Eusebius Cæsarien. terrenum, seu carnalem, siue natũ à terra.

Denominum interpretatione legen. Hier. li. de Hebraicis nominib. Aug in Ciuit. lib. 15. c 17. Isidorus Etym. lib. 7. c. 6. Glos. ordin. in Gẽ. Philo Alex.

Seth resurrectio dici potest, eo quod post interfectum fratrem natus sit in hanc lucem. Beda de sex Mundi ætatibus: Seth (inquit) interpretatur resurrectio, significans resurrectionem Christi à mortuis, cuius mortem illatam à Iudæis significat Abel, qui dicitur luctus, à fratre Cain occisus.

Enos interpretatur homo, verum non sicut Adam: quem enim nostra lingua rationalem hominem dicimus, Chaldæi dicunt Enos. Vnde ait Eusebius: Hominem Enos appellant Hebræi, quo sanè

Lib 7 c. 3. de pp. Euang.

Digitized by Google

vocabulo, non terrenam, sed rationalem naturam significant.
Caynan iuxta hebraicam veritatem dici potest lamentatio, vel lugens, aut luctus.
Malalehel dicitur laudans Deum.
Jareth interpretatur roboratus:
Enoch dicitur dedicatio.
Mathusalem dici potest mortis remissio, vel mortis concussio.
Lamech humilis siue humiliatus.
Cum igitur Noh quietem sonet, hæc erit conuenientia mysteriorum ex interpretatione decem nominum: Philo biblic. antiquit.

1: Procedens Homo ex terra,
2: Resurgens à peccatis,
3: Vir erit inuocans Deum,
4: Delens peccata pristina,
5: Sicq; laudans Deum,
6: Roboratus spiritu Diuino,
7: Dedicatur ad vitam æternam,
8: Atque mortis victor,
9: Deo subiectus, & humiliatus,
10. Requiem possidet sempiternam.

Quis hic non videat vel duce natura, vel Dei iudicio nominum factam impositionem? Scite profecto magnus ille Origenes, cum Diuinorum nominum virtutem mirificam considerasset, testatus est in his magnam atque mirabilem latere virtutem; ideoque ipsa non esse ex Hebræa, in aliam linguam transferenda. Plato verò in Cratylo, asserere non dubitauit, positione quadam constare nominum rectitudinem; at non quidem temerè, vel vt obtigit, sed positionem ipsam de naturæ penu promi; nec aliud esse nominum rectitudinem, quam naturæ ipsi consonam positionem. Porro quod ad huiusmodi nominum rationem spectat. Cōt. Celsum. lib. 4. & 5. Beda in c. 9. Apoc.

1. Adam siue homo in Genesi Vnitatem adeptus est, quia Vnus creatus est homo, vnaque illi mens indita.
2. Sed qui per peccatum noluit esse cum Deo vnitus, factus est in seipso diuisus, Ideoq. in secunda propagine, vocatus à Deo, resurgit à peccatis.

Digitized by Google

Prou.18. *3. In tertia factus vir, inuocat nomen Sanctissimæ Trinitatis, quia turris fortissima nomen Domini, & ad ipsum concurrit iustus.*

4. In quarta generatione deflet peccata pristina: nam quaternarius elementorum (ex quo corpus quod corrumpitur, & aggrauat animam) ductus per suum trigonum Denarium, procreat quadragenarium numerum pœnitentiæ sacrum.

5. In quinta mundatus, & purificatus Deum laudat, dum oculus recta videt, odoratus recta odoratur, auris recta audit, & gustus Verbum Dei gustat, manus denique palpat, & contingit de Verbo Dei. sic

6. Roboratus spiritu Dei ad senarium transit numerorum omnium perfectissimum, quia Sine me, dicit Veritas apud Ioannem, nihil potestis facere. Hoc igitur Diuino auxilio roboratus, Ioan. 15.

7. In septima dedicatur ad vitam æternam. Enoch enim septimus Deo placuit & translatus est: & septima requies prædicatur, ad quam transfertur omnis, qui tanquam sexto die, id est, sexta ætate seculi Christi aduentu reformatur: post septimam, Gen. 5. Aug. con. Faust. lib. 12. c. 14.

8. Ad octauam transiens, victor mortis resurgit.

9. Et per superbiam diminutum numerum supercælestium mentium, ipse, Deo subiectus, implebit.

10. Vt ex nouenario fiat Denarius, vnde etiam hominis est decimas soluere. Augustinus Serm. de Decimis: Attende quod creatura decima inter intellectuales creaturas est Homo, quia Angeli in nouem ordinibus consistunt: decimus verò ordo est Hominum, & Hominis est decimā soluere, vt ruinam Angelorum valeat supplere, & decimum ordinem adimplere. Ad quod respiciens Legislator & animalium, & omnium terræ fructuum Decimas Domino consecrat. Atque hæc edoctus Ethnicus ille, qui fecit Europiam de Apolline, qui mysticè ex priuatione multorum, intelligitur vnus Deus, Decimam Deo reddi demonstrat his verbis. Exho. 22. Clemens Alexand. Strom. li. 1.

Ὄφρα θεῷ δεκάτην ἀκροθίνιά τε χρήματα σαίμην,
Σταθμῶν ἐκ ζαθέων, καὶ χιόνος ὑψηλοῖο.

Digitized by Google

Quæ sic quidam vertit non ineptè:

Vt decimamque Deo, primos fructusque dicemus,
Sedibus ex sacrosanctis, celsaque columna.

Tradit præterea Herodotus libro 1. Cyrum à Cresо monitum vt Decimæ omnium hircorum Ioui redderentur. Et lib. 9. Æginetas Decimam ex spolijs Persarum, qui ad plateas occubuerunt, dijs quibusdam dedicasse. Xenophon quoque in Oratione, quam habuit de Agesilai laudibus, in duobus annis centum talenta & amplius Deo apud Delphos Decimã dedisse refert. Vt quod notius est omittam, Decimas Herculi olim fuisse destinatas: propter quod Plautus Decimam partem appellat Herculaneam, in Trinum. Narrat & Plinius lib. 12. cap. 15. quod vbi Tus collectum erat in ciuitate Sabotam, per vnam specialem portam inferebatur, & ante omnia decimabatur, nec illud extrudere licebat, donec Sacerdos Decimam habuisset. Insinuat igitur Denarius numerus Angelici chori restaurationem, & spem cælestium præmiorum, Domino confirmante, cũ eos qui in vinea magni patris familias laborabant, remunerandos fore Denario repromisit; qui Diurnus præcipuè nominatur, quod inibi sit perpetuus dies absq; aliqua nocte, sicut in Apocalypsi legitur scriptum: quod etiam ab Antistite Augustino fuit adnotatum, qui mercedem illam, id est, ipsius Dei visionem in matutinam secat, & vespertinam, nocte secluſa, in qua damnati permanebunt orbati huiusmodi Denario diurno: in Inferno enim, tenebræ, ignis sine luce. Matth. 20

Ab hoc mysterio non dissonant Pythagorici supercæleſtem mundum Denario cõparantes: statutis.n. duobus extremis, Vnitate. s. & Millenario, cæteros omnes numeros per accessum, aut recessũ ab illis definiebant; atque inter hæc, duo statuebant media nempe 10. & 100. Denarium numerum appellantes radicem; 100. quadratum; 1000. cubum. Vnitas absq; diuisione est, & vt Punctum; Denarius, Millenarij radix, cum vnica diuisione. est. n. pariter impar, & vt Linea; Centenarius cum dupla diuisione, & vt Superficies: diuiditur enim in 50. & 50. dein 25. & 25. Millenarius verò cum trina diui-

Digitized by Google

sione, & vt corpus, cum diuidatur in 500. & 500. deinde in 250. & 250. rursus in 125. & 125. ibiq. diuisio finem habet. His igitur ad triplicem mundum, Supercælestem, Cælestem, & Elementarem surgebant. Triplici Mundo supereminet simplicissimus actus expers potentiæ Deus ipse; non secus atque Vnitas, Denario, Centenario, & Millenario; necnon Punctum, lineæ, superficiei, & corpori; eoq; Deum vnitate, & Puncto ob simplicitatem exprimebant; Supercælestem mundum, Denario, & Linea, nempe ob vtriusq; simplam diuisionem. Nam cum extra Deum nihil sit simplex, est vtiq; quodque à Deo compositum, saltem compositione actus & potentiæ, esse & essentiæ: quare diuisibile; simplicissimum autem diuisibile, quod vnam dumtaxat diuisionem sustineat. Habet item Linea vnicum sui dimensus terminum; & Denarius, vnicam se priorem Vnitatem, à qua multiplicatione surgit, ac definitur. Ita sanè supra mundanarum Mentium vnica, eaq; simplicissima mensura. Quod si solam respicis quantitatem, occurrit Linea simplicissima cuiusque continui mensura. Nam quodq; continuum Linea, superficies, aut corpus est. Porro Linea metitur, & definit superficiem pariter, & corpus; & ab horum nullo finitur, mensuraturue. Non absimili ratione si creaturas dumtaxat spectamus, supra mundanas Mentes agnoscimus aliorum quidem esse discretiores, & mensuras, & à nullo discerni, præsertim cum compositum, id quod simplex est metiri nequaquam possit. Eam ob rem Angelicus intellectus, cum sit creatura simplicissima, & nullum proinde creaturæ dimensum subiens, tempori nostro non subiacet, atque supra tempus, quo nos, cæteraq. entia inferiora metimur, esse ritè colligitur. Quare qui ad solas creaturas suos deflectit obtutus, Angelum cognoscit immortalem & incorruptibilem, vtpote materiam non habentem priuationi cõnexam, quæ malum corruptionemque tendit semper. Quod si ad vsq. Deum se se attollit, qui Angelo per immensum, simplicior, perfectior, quique omnium rerum mensura, ac principium est, nõ obscurè agnoscit eundem Angelum mensuram aliquam se habere priorem; perinde atque

linea,

Digitized by Google

linea, se priorem punctum habet suum quidem terminum. Quare non simpliciter absoluteq. immortalis est: quemadmodum neq. absoluta, neque simplicissima mensura, quod in puncto, & linea è vestigio innotescit. Cæterum superficie, ac Centenario Cælestem mundum exprimebant, idque quo cælestia corpora geminam admittunt sectionem. Corpore tandem, ac Millenario, elementarem regionem, obtrinam sectionem, quæ secum pariter inuehit omnem alteritatis rationem, quæ profectò in hoc inferiori mundo est vel maxima. Elementarem igitur mundum, Millenarius refert: Cælestem, Centenarius: Supercælestem, Denarius. Et iure optimo per Denarium merces figuratur æterna, in qua nostra & in æternum Diuinæ visioni coniungitur, quia in ipso numero mysticè Diuina simul & humana natura designatur. Deus quippe Trinitas est: Homo autem, septenarius: nam & quatuor elementis constat corpus: & triplex est interioris hominis differentia, quam nobis oracula Diuina demonstrant, cum diligere iubent Deum ex toto corde, ex tota anima, Matt 22.
& ex tota virtute. Vnde & in Decalogo tria sunt mandata, quæ ad cultum Diuini amoris excitant: septem, quæ proximi dilectionem commendant. Primum quidem tribuitur Patri, dum dicitur: Exho 2
Dominus Deus tuus Deus vnus est: vtiq. vt hæc audiens, vnum Deum Patrem colas, & in multos fictos Deos fornicationem non effundas. Secundum tribuitur Filio dicens: Non assumes nomen Domini Dei tui in vanũ, id est, ne putes creaturã esse Filium Dei, quia omnis creatura vnitati subdita est: sed credas eum æqualem esse Patri. Tertium mandatũ de sabbatho potest tribui Spiritui sancto, cuius dono requies nobis sempiterna promittitur. Nam quia Spiritus dicitur Sanctus, propterea & septimum diem sanctificauit Deus. Reliqua septem mandata ad dilectionem proximi pertinent, Matth. 15.
quorum primum, quod tamen in ordine quartum est, incipit ab honore parentum: inde Apostolus hoc primum nominauit, dicens: Honora patrem, & matrem, hoc est primum mandatum in lege. Ephes. 6.
Qui ergo Decalogum in Dei, & proximi amore custodierint, iure

Digitized by Google

mercedem huius custodiæ in Dei visione percipient, & de gloria proximi gaudebunt. Quiq; in hac vita, & proximum, quem vident, & Deum, quem non vident, diligunt, hi in futura vita, & Deum Regem in decore suo, & proximum glorificatum ac decoratum videbunt. Cæterum quis inficiabitur Decalogum digito Dei fuisse descriptum, cum diuina scriptura testetur Deum dedisse Moysi in monte Synai duas Tabulas lapideas digito Dei conscriptas? Porro digitus Dei est Dei potentia, per quam efficitur Creatio Cæli, & Terræ, quorum amborum intelliguntur Tabulæ esse signa. Nam Dei scriptura & formatio in subiecta tabula, est Mundi Creatio; Decalogus autem in imagine cælesti continet Solem, & Lunam, astra, nubes, lucem, spiritum, aquam; aërem, tenebras, ignem. Hic est Cæli naturalis Decalogus. Terræ autem imago continet homines, pecora, reptilia, bestias, & ex aquatilibus pisces, & cete; similiter ex volucribus, & quæ sunt carniuoræ, & quæ miti ac mansueto vtuntur cibo, & ex plantis similiter, & quæ sunt fertiles, & quæ steriles. Hic est Terræ naturalis Decalogus. In ipso quoq; Homine, quem Philosophus minorem mundum nominauit, habet Denarius admirabilem vim: adsunt. n. quinque sensus, & vocis edendæ facultas, & vis seminaria, & hic quoque octauus qui fuit in formatione spiritus, nona est facultas animæ, quæ principatum tenet, & dicitur principalis, & decima est sancti Spiritus, quæ per fidem accedit, formam & characterem tribuens proprietas, per lauacrum regenerationis. Adhuc decem sunt sanguinei Hominis res, menstruum dico, sperma, plasmatiuus spiritus, massa, humores, organicum corpus, vegetatiua, sensitiua, ratio, & mens. Decem præter hæc simplicia integralia Hominem constituentia, os, cartilago, neruus, chorda, ligamentum, arteria, vena, panniculus, caro, cutis. Decem insuper partes, quibus constat intrinsecus Homo, spiritus inquam, cerebrum, pulmo, cor, hepar, fel, splen, renes, genitalia, matrix. Tabernaculum denique Mosaicum cælesti tabernaculo figura respondens, & humani corporis formam præseferens,

Exho. 31.

Clemens Alexand. Strom. l. 8.

Aristot. Physicorum li. 8.

Exho. 26.

Digitized by Google

decem cortinis erat ornatū. Accedunt huius numeri alia Sacramenta. Decem fuerunt Cantores Psalmorum, vt habetur in מדרש תלים Midrasch: Tillim, videlicet, Adā, Abrahā, Melchisedech, Moyses, Asaph, Dauid, Salomon, & tres filij Chorę; quamquam à nostris Theologis alij connumerentur, nimirum: Moyses, Dauid, Salomon, Asaph, Ethā Ezrachi, Eman, Ezraita, Idithū, & tres filij Chorę, quorum in primo Paralipomenon nomina recensentur, videlicet: Assir, Elcana, & Abiasaph. Illis correspondent Decem organa; id est, Decem instrumenta, vel Decem modi Musicę, quibus canebantur, sic dicta apud Hebræos: Neza, in quo canebantur Odę: Nablum, idem quod Organum; Mizmor, in quo Psalmi: Sir, in quo cantica: Tephila, in quo orationes: Beracha, in quo benedictiones: Hale!, in quo laudationes: Hodaia, in quo gratiarum actiones: Asre, in quo alicuius fœlicitas: Halleluiah, in quo laudes Dei tantum, atque contemplationes. Quin & Græcorum Theologia, nouem deputat Apollini Musas, ipsumq; Decimum Musis adiycit: illa videlicet causſa, quod humanę vocis Decem sint modulamina. Cap. 6.

Vnde cum Decachorda Apollo pingitur cythara. Dauid etiam Psalterium vocat Decachordum Psal. 32. 91. & 143. Porro decem chordę, sunt Decem præcepta legis; quia ipsa chordę sunt, quas si bonorum actuum qualitate tanganus, salutare melos efficiunt, & ad Cælorum regna perducunt. Quod si priscorum Theologorum mysticos sensus scrutari voluerimus, Decachordum Psalterium dicimus Verbum IESV, qui manifestatur elemento Decadis. Decalogus (inquit Clemens Alex.) per elementum Iota, nomen beatum significat, IESV, qui Verbum est, ostendens. Vt enim Græci Denarium notant elemento Iota 1; Hebræi, littera ' Iod; Arithmetici, & Calculatores signo 1, addita nota priuationis orbiculo signata: pari modo Latini Denarium insinuant interiectione Græcæ litteræ X, quam dicunt decussationem, cuius forma Iustinus Philosophus, & martyr in secunda ad Antonium Pium Apologia, sacratissimæ Crucis Christi mysterium continere

D. Hier. in Psal 32. & Epist. ad Dardanū de diuersis generibus Musicorū

Clem. Alexan. Pędagog. li 2. capit. 6.

Beda in Rur. Stro. 6.

Decem à Græcis scribitur per Iota, quæ est prima litera nominis IESV.

Valerius probus de litteris antiquis.

Digitized by Google

probat. Nam recto vno apice à summo in imum ducitur, rursus alio non dissimiliter per transuersa brachiorum componitur. Vnde & merito Decem verbis lex absoluitur, vt per eundem numerum figura Crucis exprimeretur. Hinc & ipsemet Christus ait: Non veni soluere legem, sed adimplere; vtique per passionem Crucis, cuius imago fuit in tabulis. Adhuc etiam Ægyptiorum Sacerdotes per † Crucis effigiem, venturæ salutis spem intelligi volebant, sic ea vsi, postquam huius characteris nota cuncti, iussu Diuino, ianuarum postibus sanguine signatis, Hebræi ab Ægyptijs incolumes, illorũ primogenitis omnibus ab Angelo interemptis, euaserunt. Quãquam & illud dici posset, Ægyptios notasse Denarium, per virgulam, quæ lineam transuersim agat; vti quinarium per eam, quæ lineam contingat, non autem secet; vnitatem verò, per eam, quæ seorsum ponatur, vt hoc in exemplo licet videre. ┼ significat decem: ╪ notat quindecim: ╪ significat sexdecim; ╪ I. decem & septem. Orbiculus verò notabat centum sic o, seorsum positus: at coniunctus totidem, quot numeris apponitur, centenarios indicabat, vt sic oo, vel sic IIo. ducenta, sic ooo, vel etiam sic IIIo, trecenta; ├o quingenta; ┼o, decies centena, siue mille. Magnum hoc mysterium Arabibus non fuit incognitum, qui hanc diuinam imaginem ┼, in brachijs, quo à nonnullis calamitatibus tutiores forent, sibi pingi volebant: quod & Platonem olfecisse, per suã decussem, coniectura consequi possumus. Refert etiã Ruffinus Aquileien. in Historia Ecclesiastica in templo Serapidis Alexandreæ destructo inuentas fuisse litterarum notas in lapidibus sculptas, quæ apud Ægyptios vocantur sacræ, habentes † crucis figuram, quas cum vidissent Christiani, Paganiq; singulos eorum hoc signum religioni propriæ deputasse. Christiani quippe signum esse dicebant salutiferæ passionis IESV Christi; Pagani verò aliquam communionem Christo, & Serapidi per hoc signum † asserebant; Interpretes autem signum Crucis, hieroglyphico sensu, vitam superuenientem insinuare dicebant. Quam ob caussam Christiani ad summũ fastigium sunt erecti.

Matth. 5.

Lib. 11 ca. 29. & Tripart. lib 9. c. 29. Georg. cedrenus libro Hist. Symbol. †

Digitized by Google

Cumque & per alias litteras, quæ apud eos dicuntur ſacerdotales, iudicaretur finem habiturum Serapidis templum, & ea quæ tunc colebantur, quando videlicet Crucis character apparuiſſet, qui vitam ſuperuenturam ſine dubio declararet, multò plures ad fidem conuertebantur ex his, qui erant ex Sacerdotibus, vel miniſtris templorum, quam ex illis, quos errorum præſtigiæ, & deceptionum machinæ delectabant. Non eſt ſilentio inuoluendum quod de Bathi Tactarorũ Principis vexillo legimus, cui character X. Græcorum litteræ non abſimile, pictus erat, terra percuſſa, ex templo, tali tantaq; caligine, Polonorum acies, qua pene Tactaros profligarant, obducta eſt, vt eius cauſſa victi, & in fugam verſi ſint. Denarius præter hæc aliud habet euidens ſacramentum, quia dicitur numerus iuſtitiæ, quod aſtruere viſus eſt ſapiẽs ille Abraham Patriarcha, dum imminente incendio ſupplex pro Sodomitis deprecatur, vt, ſi reperiatur in his Denarius, veluti quidam numerus iuſtitiæ, detur eis venia: orditur.n. ſupplicationẽ à remiſſionis numero quinquagenario, & in Denariũ deſinit. Mitto allegoricam expoſitionẽ, quod vſq. ad Decem iuſtos non perire Sodomã dixit, quia ſi in quolibet, per Decẽ præceptorum cuſtodiã, Chriſti nomen inueniatur, iſte non perit. Decem.n. vt diximus, ſunt Diuina mandata, et Denarij numeri figura Crucẽ Chriſti demonſtrat. Adde quod nomẽ Ieſu apud Hebræos et Græcos à Iod', & Iota i incipit, quod vtrumq; denarij numeri nota eſt. Animis item purgandis hic numerus accõmodatur, vnde Veteres cæremonias appellauere Denarias, quibus illos qui expiandi, aut ad ſacra adituri eſſent, per Decem cõtinuos dies à certis quibuſdã rebus abſtinere oportebat. Inde apud Ægyptios mos fuit illi, qui ſacrũ Iſidis initiari vellet, Decem dierum ieiuniũ indici: quod teſtatur Apul. de ſeipſo inquiens: Illud planè cũctis arbitris præcepit, vt Decẽ illis continuis diebus cibariam voluptatẽ coercerem, et neq; vllũ animal eſſem, & ieiunus eſſem. Adhuc apud Plat. Herus Armenius genere Pamphilius de ſupplicijs purgatorijs diſſerens, ad delendam culpã vtitur Denario numero, quod doloribꝰ aboleatur, quæ

Io. Laur. Ananias lib. 4. de natu. dæmonum. Aug. de Concor. Euang. li. 2. c. 4. Gen. 8.

Lib. vlt.

De Legib. lib. 6. Clemen. Alexãd. Stro. 5.

Digitized by Google

voluptatib. inoleuit culpa. Sanè pro quolibet voluptatis gradu, Decem adhibet supplicij gradus, quasi vniuersus numerus opportunè purgãdis animis accõmodetur, vt per hũc allegoricè insinuetur, vniuersam corporis labẽ prius esse deponendã, quã ad Vniuersi peruenias Principem, penes quẽ nihil potest esse corporeũ. Vniuersitatẽ quippe notat hic numerus, vt qui primus numerorũ limes: ex quo etiã fit vt consummatæ tribulationis significationẽ accipiat. Hac nimirũ lege, in Hebræorum gratiam, Ægyptijs Decem inflictæ sunt pœnæ; vt, qui in peccando nihil sibi reliquum fecerant ad summam malitiam, omnibus punirentur modis, perfectoq; pœnarũ numero ferirentur.

Cap. 2. Eò spectat quod in Apocalypsi legitur scriptum: Ecce missurus est Diabolus aliquos ex vobis in carcerem, & habebitis tribulationem diebus Decẽ: quod explanans Primasius: Vniuersali (inquit) Ecclesiæ hæc dicta conueniunt, aduersus quã Diabolus inextricabiles inimicitias semper exercet: & propterea in Decẽ diebus, præsentis vitæ

Ibidem. significatur excursus, in quo Decalogi mãdata sunt necessaria; quare subdit propheticus sermo: Esto fidelis vsq; ad mortem; & dabo tibi coronã vitæ: ostendens quo pertingant Decẽ dies, qui vsq; ad mortẽ

Gen. 31. Glo. interest. suadet seruare fidem. Sic Decẽ vicibus dicitur Laban mutasse mercedem Iacob: typum gerens Diaboli inducentis hominẽ ad omnium præceptorũ transgressionem. Sanctus Iob dicebat amicis suis, qui eũ

Iob. 19. multis affecerant cõtumelijs: En Decies confunditis me, et nõ erubescitis opprimentes me. Numerorum cap. 14. vbi Deus loquitur de Iudæorum sceleribus, quibus ipsum sæpe ad iram prouocauerant: Qui viderunt (inquit) maiestatẽ meam, & signa quæ feci in Ægypto, et in solitudine, & tentauerunt me iã per Decem vices. Et 1. Reg. cap. 1. Helcana Annam vxorem alloquens: Nunquid, ait, non ego melior tibi sum, quã Decem filij? Daniel cap. 1. dicit de se ipso ad Malasa: Tenta nos diebus Decem: quem locum his verbis dilucidat D. Hier. Non temeritate aliqua, sed fidei magnitudine, firmissimaq. Diuini auxilij fiducia, Decem illos dies præstituit, certum habens fore, vt Deus apud gentem illam barbaram miraculo aliquo declararet, quã

Digitized by Google

sibi grata esset suæ legis obseruãtia. At contra Ozias arguitur quod quinq; dierum tempus præfinisset, post quos, nisi aliunde subsidium popularibus præberetur, se ipsos dederent Assyrijs. In eodem Propheta scriptum est Regem inuenisse pueros Decies doctiores alijs sapientibus, qui Arioli & Magi dicebantur. In Apoc. cap. 12. 13. & 17. Decem cornua draconis, omnia Mundi Regna cõplectuntur. Decẽ verò virgines in Euangelio, vniuersitatem credentium possunt insinuare: sic Decima generatio aliquando dicit totum tẽpus, vt qui non intrant in Ecclesiam etiam post Decimam generationem. i. nunquam. Vis Denarij alia sacramenta? Nouenarius, vt prædiximus, res bellicosa in oraculis habetur; superueniens autẽ Vnitas ad explendum Denarium amica putatur: id colligitur ex nouẽ Regibus, quando ciuili bello quatuor affectus, contra quinq; sensus insurrexerunt, & totam animã quasi ciuitatem adduxerunt in ruinæ & vastitatis periculum. Quod prudens Abraham Decimus cum suorũ manu superueniens sustulit, pro tempestate, tranquillitatem; pro morbo, sanitatem; vitam pro morte, afferens, fauente nimirum Deo victoriam assecutus; ob quam gratus obtulit illi Decimas. Docent deniq; diuina oracula hoc numero quidquam esse latentis energiæ ac mysterij, cum adeo frequenter illum nobis inculcent. Gen. cap. 16. Sara post Decem annos Agar ancillam dedit Abrahamo in vxorem, vt ex ea liberos susciperet. cap. 24. Decẽ cameli, quos accepit seruus Abrahę, quęsiturus Rebeccã, significant decem præcepta legis, secluſis traditionibus Pharisæorũ. Armillæ quoq; põdo Decem siclorũ, quas dedit Rebeccæ, sunt custodia mandatorũ. cap. 42. Decẽ fratres Ioseph in Ægyptũ descenderunt, & cap. 45. Ioseph fratri Beniamin redeunti Decem asinos, ac totidem asinas dedit tritico paneq; onustas. Num. ca. 29. mensis septimi dies Decima sancta & venerabilis prædicatur: & paulò post dicitur: Die quarto offeras vitulos Decem. Ios. cap. 1. Nouem tribus cum dimidia transeunt Iordanẽ cum Iosue, quia doctrina Christi perficienda fuit per Spiritum sanctum. cap 17. Ceciderunt Manasse funiculi decem. Iudic. 20. Decem viri eliguntur è

Iudith. 7. 8.

Matth. 25. Deuter. 23

Gen. 14.

Origen. hom. 3. in Ios.

Digitized by Google

centum, & mille è Decem millibus. Ruth. cap. 4. Boos tollit Decem viros de senioribus ciuitatis. Adhuc & 1. Reg. 17. Isai filium Dauid iubet accipere Decem panes decemq; formellas casei. Et cap. 25. Dauid misit Decem iuuenes ad Nabal. Et 2. Reg. 15. Reliquit Dauid Decem concubinas ad custodiendam domũ. Rursum cap. 19. in fine, Decem partibus, inquit vir quispiam, maior ego sum apud Regem. 4. Reg. 20. Sol Decem gradibus reuersus est: quod & repetitur Esaiæ cap. 38. Thobias, vt in eius lib. c. 1. scribitur, Decem talenta à Rege accepit. 2. Mach. 5. legitur scriptum quod Iudas Machabæus, qui Decimus fuerat, in desertum locum secessserat: quasi diceret, in paterna Decem præceptorũ lege perfectus. In Esaia cap. 5. Decem iugera vinearum faciunt lagunculam vnam. Quem locum enarrans D. Hier. scribit Denariũ numerum in scripturis sacris mysticum esse, atque perfectum. Apud Zachariam cap. 8. Decem ex omnibus linguis Gentiũ apprehendunt fimbriam viri Iudæi. Joan. 1. Hora Decima venerunt discipuli Ioannis ad Christum, quia docturus erat legem spiritaliter implendam: vel quia necesse est vt qui Deum videre desiderat, Dei se mandatis humiliter subdat; quique luce diuinæ contemplationis postmodum frui appetit, prius adiuuante Domino Decalogum per opera lucis, quasi Decem horas dici Sole illustrante compleuit: vel quia aduentus Christi fuit in nouissimis diebus. Aut quia Decima die tollebatur agnus. Luc. cap. 19. homo nobilis Decem minas seruis dedit, ex quibus his, qui ex vna Decem alias minas acquisiuit, laudatus est, & à Domino potestatem supra Decem ciuitates accepit in præmium: de qua restatim audies quid Origenes dixerit. Et ne per singula curram, lege eundem Origenem hom. 13. in Leuiticum. Gregorium in Iob cap. 49. Cassiodorum Senat. in expositione decimi Psalmi. Augustinum de doctrina Christiana lib. 2. & de ciuit. Dei lib. 15. cap. 20. Hirenæum aduersus hæreses lib. 1. cap. 15. Nicolaum Lyranum in Matth. cap. 25. Andream Tiraquellum Tract. de Præscriptionibus: & inuenies quæ de huius numeri ratione disserunt.

Rupertus in Amos.

Exho. 11.

De

Digitized by Google

DE NVMERO XI.

VNDENARIVS numerus nullam habet cum diuinis, neque cum cæleſtibus communionem, nec attactum, nec ſcalam ad ſupera tendentem, nec vllum meritum. Primus enim tranſgreditur denarium, ſignificans illos qui tranſgrediuntur Decalogum mandatorum. Et ſic poteſt dici illud Matthæi cap. 28. quod Vndecim Diſcipuli abierunt in Galilæam: quia ſcilicet Galilæa interpretatur Volubilitas vel tranſmigratio. Et ſicut denarium legis, & præceptorum numerum ſuperat; ita deficit à duodenario, qui gratiæ, & perfectionis eſt. Ideo numerus peccatorum, & pœnitentium dicitur. Vnde non abſque huius numeri myſterio, in gradu Vndecimo collocatus Propheta Regius pœnitentiæ ſe ſatisfactione proſternit. Omne enim peccatum eſt Vndenarium, quia dum peruersè agit, præcepta decalogi tranſit. Inde quia nulla noſtra iuſtitia per ſe vitæ æternæ meritoria eſt, in tabernaculo teſtimonij, quod erat in itinere populi Dei veluti templum ambulatorium, iuſſa ſunt fieri Vndecim ſaga cilicina, qui eſt habitus pœnitentium, & lugentium pro peccatis. Namque in cilicio eſt peccatorum recordatio propter hædos. In veteri ſiquidem lege hoc genus pecudis pro peccato iubetur offerri: pilus verò ſpecies eſt emortua, exanguis & exanimis: ex pilis autem caprinis (hædos enim Iudex in fine ſeculi ad ſiniſtram collocaturus eſt) contexebantur cilicia, quibus operiebantur, qui dignos pœnitentiæ fructus agebant, tanquam dicentes cum Pſalmographo: Ego autem cum mihi moleſti eſſent, induebar cilicio: id eſt, habitu pœnitentiæ, & humilitatis. Beatus Proſper de Promiſſionibus & prædicationibus Dei: In huius (inquit) numeri ſacramento, Vndecim velis cilicinis tabernaculum deſuper operiebatur, quo reum eſſe oſtendat totum

Pſal. 118. Beda.

Exho. 36 & 36.

Origenes lib. 13. in Exhodū. Matth. 25.

Pſal. 34.

Digitized by Google

mundum Deo, ab ſub pœnitentia degere. Et in Vndecimo pſalmo Propheta defeciſſe ſanctos, & filios hominum veritates vanitatibus ac dolis mutaſſe conqueritur, dicens: Saluum me fac Domine, quoniam defecit ſanctus, quoniam diminutæ ſunt veritates à filijs hominum; vana locuti ſunt vnuſquisq; ad proximũ ſuum labia doloſa, in corde & corde locuti ſunt. Hoc numero tacitè deſignans, quod huiuſmodi homines duplicis linguæ & cordis, neq; legalia decalogi præcepta cuſtodiant, neq; apoſtolicã Euangelij percipere gratiam poſſint. Eandem ſententiam profert D. Auguſtinus lib. 2. de Concor. Euang. dicens. Denarius iuſtitiæ numerus in decem præceptis legis oſtenditur: porro peccatum eſt legis transgreſſio, & vtique transgreſſio denarij congruenter in Vndenario figuratur: vnde & vela cilicina iubentur in tabernaculo Vndecim fieri. Quis autem dubitet ad peccati ſignificationem pertinere cilicium? Alibi etiam ſeptenarij, & Vndenarij perſcrutatus naturam, hæc infert: Non fruſtra, nec temerè Dominus ſeptuageſima ſeptima generatione venit aboliturus omnia peccata, niſi quia in illo numero aliquid latet, quod ad ſignificationem pertinet omnium peccatorum, et hoc Vndenario, & ſeptenario conſiderandum eſt, qui numeri per ſe multiplicati, ad tantum perueniunt: nã Vndecies ſeptem, & ſepties Vndeni ſunt ſeptuaginta ſeptem. Vndecimus autem numerus denarij tranſgreßionem ſignificat. Deinde ſubdit: Manifeſtum quod tranſgreſſio denarij peccatum ſignificat per ſuperbiam plus aliquid habere cupientis, & integritatem perfectionemq. amittentis: tantũ ille. Spectat ad hoc myſterium quod in Geneſi quatuor Lamech filij cõmemorantur, Iabel, Tubal, Tubalcain, et eorum ſoror Noema: cum tamen in cæteris vnus dumtaxat filius recenſeatur. Vxores. n. Lamech aliud ſignificãt; non hoc, quod nunc cõmendatur: hic quippe de generationibus loquimur: illæ verò, vnde genitæ ſint, tacetur. Cum igitur varia quantitate numeroſitatis annorum interpoſita per tam longam ætatem ab Adam vſq. ad Cataclyſmum non æquales numeri generationes habuerit vtraq; progenies, ſed per Seth de-

Cap. 4. In Ciuit. Dei lib. 15. cap. 20.

Quæſtio euang. li. 2 cap. 6. Beda in Luc. c. 3.

Gen. 4.

Aug. in ciuit. li. 15. c. 20.

Digitized by Google

cem, nam decimus Nohe; per Cain sceleratum septẽ, à quo Lamech, isti tres adduntur filij, & filia, vt impleatur Vndenarius, peccatum mysticè notans. Quare & ipse numerus à fœmina clauditur, à quo sexu initium factum est peccati, per quod omnes morti subijcimur. Cuius mysterij non ignarus Augustinus hæc scribit in Ciuit. Diuina. Hoc non incassum notandum arbitror, quod in his generationibus, quæ propagantur ex Seth, cum genuisse filios dicatur & filias, nulla ibi genita nominatim fœmina expressa est: in his autẽ quæ propagantur ex Cain, in ipso fine quousq; protenduntur, nouissima fœmina genita nominatur. Hæc ille. Commissum est etiam vt & voluptas carnis, quæ spiritui resisteret, sequeretur: nam & ipsa filia Lamech Noema, voluptas ab eodem Augustino interpretatur. Non est autem hoc loco prætereundus sacrificij veteris mos, vbi masculi vocabulo insontem, & nulla criminis macula notatum intelligi debere autumant Theologi; per fœminam verò, crimen. Cyrillus. n. in Leuitico Hom. prima, siue huius sit, siue Origenis, vbi agitur de vitulo masculo sine macula offerendo, masculum ait intelligi, qui peccatum ignorat, propterea quod fœmina sit peccati symbolum: labilis. n. mollis, & ad delinquendum procliuis admodum est mulier, tantaq. infirmitatis vt Salomon dixerit, meliorem esse iniquitatem viri, quam mulierem benè facientem. Cui concinit Menandri versiculus.

Li. 15. c. 17

Li. 15. c. 20

Exho. 12. Leuit. 128

Eccles. 42

Fœminarum mala plurima in vnũ cõgessit Ioã. Chrysost. ea Homil. quã in decoll. Ioan. edidit Tertul. lib. de habitu muliebri. Origen in Euã. Chananæa. Cypr. li de singularitate fœminarum.

Muliere nihil est peius, vel etiam bona.

Alter quoque.

Vbicunq; mulieres sunt, ibidem mala sunt omnia.

In quibusdam libris hanc inueni descriptionẽ: Mulier hominis confusio est, continua solicitudo, indeficiens pugna, quotidianum damnum, solitudinis impedimentum, adolescentiæ naufragium, animal pessimum, pondus grauissimum, aspis insanabilis, humanum mancipium. Nonnulli fœminas monstra esse hominum aiunt, & propter calorem deficientem nasci. Nec id quidem iniuria, cum multis placeat mulieres fermè rationis esse expertes. Nã Diuinus Plato du-

Digitized by Google

bitare videtur, vtro in ignem ponat mulierem, rationalium animalium, an brutorum. Martianus autem scribit Mineruam ideo sine matre natam, quoniam in fœmina prudẽtia non est, cuius dea est ipsa Minerua. Versus Martiani sunt huiusmodi in hymno Palladis.

Hanc de patre ferunt sine matris fœdere natam,
Prouida consilio quod nescit curia matrum.

Dũ hæc scriberemus Lucretius Rotha Comes & Canonicus Bergomas optimæ indolis adolescens, familiæ claritate, litterarũ studio, & morum commendatione insignis hoc epigramma nobis suppeditauit.

Vxor, amice, tibi est semper mala; cum malè tractas,
Fit peior: sed fit pessima, quando bene.
Sed bona, si moriatur, erit: melior tamen, id te
Si faciat viuo, ast optima, si properè.

Porro mulierem omnem esse malam, per quam venustè significauit & Democritus, qui cum percunctaretur, cur cum magnus esset, vxorem duxisset pusillam: Ego (inquit) in malo deligendo, quod minimum erat, elegi. Et Protagoras interrogatus, ob quam caussam inimico filiam dedisset; respondit se illi nihil dare potuisse deterius. Vt aliquid tandem à nostris mutuemur, Blancum Bongum vtroque iure Consultissimum, atque in maiori Bergomate Ecclesia Primicerium, patruum nostrum, tantæ profectò & dignitatis & auctoritatis virum, vt in huius obitu totius cleri lumen, & ciuitatis extinctum splendorem magno Illustrissimi Cardinalis Albani testimonio comprobatum sit, sæpe illum inquam dicere solitum accepimus, trium maximè rerum caussa gratias se Deo agere, primo quod homo non bellua, deinde quod non mulier, sed vir natus esset, postremo quod cælibem vitam agere maluisset. Nec verò nos quispiã existimet, in mulierum genus ideo inuehi vehementius, quod ab illis grauia fortè perpessi sumus. Quemadmodum n. nemo non intelligit, & antiquitate & splendore Bungorum familiã multis id genus alijs in nostra ciuitate maximè excellere, cum plurimis quidem de caussis, tum præcipuè quod olim summa rerum Bergomatum diu potita fuerit, quemadmodũ annales ipsi forenses vel facilè testantur,

Ant. Monachus serm. lib. 2 c. 34.

Digitized by Google

in quibus aclitata multa apparent in curia Nobiliũ de Bungis: vnde postea factum est, vt ad hãc vsq; diem Nobilitatis elogio ipsa familia decoretur, nec vllo illiberali studio violata sit; sed perpetuo viris vel litterarum studio, vel militiæ disciplina præcellẽtibus floruerit: ita illud etiam ad huius generis splendorẽ conseruandũ accessit, quod ne fœminis quidem huius familiæ vlla vnquam labis nota inusta sit. At de his hactenus. Reperitur hic idem numerus in generationibus filiorum Cham à patre maledicti. Nã generationes filiorũ Nohe cæptæ sunt commemorari à filio minimo, qui vocatus est Iaphet, cuius filij octo nominati sunt, nepotes autem septem de duobus filijs eius; tres ex vno, quatuor ex altero. Fiunt itaque omnes quindecim. Filij autẽ Cham (hoc est, medij filij Nohe, qui propter peccatum reprobatus, ac in filio maledictus) quatuor, ac nepotes quinque ex vno eius filio; pronepotes duo ex nepote vno. Fit igitur eorũ summa vndecim. D. Hieronym. in Zach. Vndenarius ad res seculi pertinet, sicut Vndecimus mensis. Refert & Ven. Beda com. in Apoc. Cap. 17. Antichristum positũ hoc in numero, quo illius insinuetur præuaricatio. Vndecimũ. n. cornu in bestia significat Antichristũ, et Deuteronomij librũ Vndecim dieb. à Moyse fuisse descriptũ addicit significandũ Iudaicæ plebis lapsum in Euangelio per transgressionem Decalogi mandatorum. Est. n. Deuteronomium repetitio quatuor librorum legis, siue secunda legislatio, quod significat Euangeliũ. Ostendunt huius numeri infœlicitatem Vndecimi filij Iacob vendentes eorũ fratrẽ Ioseph, eo quod apud patrẽ illos accusasset crimine pessimo, vt legitur Genesi cap. 37. Ad hæc Vndecima mãsio filiorũ Israel fuit in Raphidim, quo sub numero duo mala cõmisit populus, alterũ iurgij aduersus Moysen, alterum tẽtationis aduersus Deũ, dicendo: Estne Deus in nobis? Quare nomen loci illius dictũ est Tentatio. In hoc numero persecutiones patitur iustus. Quare in Psalmo 82. Vndeni enumerantur pugnantes aduersus sanctos, Idumæi. s. Ismaëlitæ, Moab, Agareni, Gebal, Ammon, Amalech, Philistijm, Tyrũ habitantes, Assur, filij Lot. Quod mysterium D. Hier. non reliquit in-

Cap. 1. Dan. 7. Gre. Moral. 32. 15. Beda qõ. in Deut. cap. 1. Beda in Act 1. Gregor. mor. li. 32. c. 25. Exho. 17.

Digitized by Google

tactũ hæc scribens in eiusdẽ Psalmi expositione: Undecim (inquit) sunt qui pugnant aduersus sanctum. Quoniã ergo pugnauerunt contra sanctos, ad perfectum numerũ. i. duodecimum, venire nõ potuerunt. Ierem. cap. 52. de Sedechia, qui peccauit contra Dominum, nec veritus fuit Regis Babylonis fallere dextrã, scriptum est quod Undecim annis regnauit in Hierusalem. Et 4. Reg. 25. relatũ est clausam fuisse ciuitatem Hierusalem atq; vallatam vsq; ad Undecimũ annũ Sedechiæ. In Undenario Petrus Apostolus remanere metuit. Nisi. n. signari culpam per hunc numerum cerneret, impleri Apostolorum numerum tam festinè duodenario non curaret. Cum. n. proditor Iudas defecisset, Matthiam duodecimum sorte missa requisiuit. Et hic est ille operarius in Vinea Domini, qui circa horam Undecimam venit, qui cum cæteris Undecim Apostolis connumeratus est. Homo. n. qui diluculo egressus est ad conducendũ operarios, Deus est; Vinea, Mundus: Operarij sunt Apostoli. Iuxta altiorem autem intellectum, damnum Ecclesiæ, quod in falsis fratribus patitur, hactenus ex parte maxima perdurat incorreptum. At cum in fine Mundi Populus Iudæorum, qui Dominum crucifixit, reconciliandus Ecclesiæ creditur, velut quinquagesimo die appropinquante, Apostolorum summa est restituta. Cæterum quod apud Ezechielem dicitur longitudinem vestibuli viginti cubitorum, & latitudinem vndecim cubitorum, videtur facere quæstionem quomodo dualis numerus (qui refertur ad duas decadas) & Undecimus, qui probantur infausti, in vestibulo templi esse dicantur? Hoc ita soluit D. Hieronymus: quamuis sancti sint Sacerdotes, & in templi ministerijs collocati, & quotidie victimas offerant Christo, tamen quia in hoc mortali fragiliq. corpusculo, et ægrotationibus vitijsq. subiecto, commorantur, vicenarium habent numerum, & Undecimum. Unde dicebat Apostolus: Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Sed ab his transeamus ad Pythagoricam disciplinam. Perfectum numerum suis adæquatum partibus, Virtuti contribuũt Pythagorici; abundantem vel diminutum, vitijs. Omnis. n.

Beda in Act. 1.

Gregor. mor. lib. 32 c. 15.

Atha lib. quæst capit 51.

Matt. 20.

Beda.

Cap. 40.

Rom. 7.

Digitized by Google

moralis Virtus medio inter plus & minus reſidet loco, & in mediocritate extremorum conſiſtit, arcens ac vetans tam quod abundat, quam quod deficiens & imperfectum eſt. Quemadmodũ igitur perfectus numerus, virtutis; pari ratione diminutus, vel ſuperfluus, vitiorum habet ſimilitudinem, id quod rata ſit ſerie. Qui enim ſuperuacua magis progreſſione porrigitur, vel contracta diminutione remittitur, is vitiorum maximè cenſetur æmulator. Liquet verò Vndenarium numerum apud Arithmeticos, inter primos & incompoſitos locum poſſidere, qui veluti paupertate inopes, ac nimis oppreſſi, nullam aliam partem habent, niſi eam, quæ à tota numeri quantitate denominata eſt, vt ipſa pars non ſit, niſi vnitas. Quare Vndenarius myſtico ſenſu vitia deſignabit: quod adeo conuenit cum Theologis, vt nec quidquam ſimile dici poſſit magis. Illud itidem ad huius numeri naturam conſiderandam referri poteſt, quod antiquis gentilium Sacerdotum ritibus reconditum, hoc dierum numero vmbras errare, ac ſilicernio paſci: quo ſanè tempore Dijs ſuperis haud ſacrificabant, nec accendebantur ignes, nobiles ſeipſos non ornabant, & nuptæ à viris ſuis ſecubabant. Huius ritus meminit Ouidius Naſo libro de Faſtis.

Conde tuas Hymenæe faces, & ab ignibus atris
Aufer, habent alias mæſta ſepulcra faces.
Dij quoque templorum foribus cælentur opertis,
Ture vacent aræ, ſtentque ſine igne foci.
Nunc animæ tenues, & corpora functa ſepulchris
Errant, nunc poſito paſcitur vmbra cibo.
Non tamen hoc vltra, quam quot de menſe ſuperſunt
Luciferi, quot habent carmina noſtra pedes.
Hanc quia iuſta ferunt dixere feralia lucem.
Victima placandis Manibus illa dies.

Lib. 2.

Licurgus huius numeri perſpecta natura Lacedæmonijs Vndecim dierum ſpacio funeris luctum terminauit. Illud deniq; mirum quod Vndenarius numerus ita videtur natura vndiq; imperfectus, vt in vndecima numerorũ linea, ſiue ſede vnitatis, nullum perfectum numerum inuenias, cum id ferè in alijs contingat: id autem ſingu-

Alexan. Neap. li. 5. c. 7.

Digitized by Google

los numeros recenſentibus, qui vndecim notis conſtant, perſpicuum erit, & à nobis quoque clarius explicabitur, cum ad 28. numerum perfectum deuenerimus. Quam ob cauſſam fortaſſe Nothis hic numerus attributus videri poteſt, cum & numerus, & ipſi nothi ſint in omnes partes imperfecti. Eſt. n. diuinum quiddam & legitimum in natalibus hominum, quo qui caret Nothus dicitur, quaſi numine priuatus, vel à Diuinitate alienus. Quare exiſtimantur qui ex illegitimo concubitu naſcuntur, ad honorum gradus inhabiles. Itaq; tam ex veteri lege, quam Summorum Pontificum decretis, interdicti ſunt à ſacris Eccleſiæ muneribus, quibus nihil non perfectum & omnibus numeris abſolutum videtur conuenire: quamuis aliæ quoque cauſſæ (vt quaſi prateriens id quoque tangam) ſoleant à ſcriptoribus aſſignari, quamobrem ſacris Ordinibus non admittantur ſpurij: quarum prima eſt incontinentiæ metus, ne quid in liberis paternæ libidinis reſideat, cum ipſi nati cenſeantur vna ſtimulante libidine. Solent. n. liberi plerunq; parentum vitia, virtutes ve referre. Quo circa iam vſurpatum in prouerbijs eſt: Fortes gigni ex fortibus. Et Atticiſmus ille tritus eſt, Κακοῦ κόρακος κακὸν ᾠόν, id eſt, ex malo coruo, malum ouum. Atqui ita ferè fieri videmus, vt ex nothis, nothi ſæpe gignantur: licere enim ſibi putant, vtpote qui nulla ſint exiſtimationis dignitate inſigniti, tanquam immundæ ſues eodem cœno, quo nati ſunt, vſq; volutari. Iure igitur cum ſancta & pura Dei miniſteria deceat ſanctè & purè tractari, id hominum genus flagitioſa labe pollutum reijcitur. Altera verò eſt, vt hominum incontinentia reprimatur, cum videant ex ea gigni fœtus, qui ſint cenſuris Eccleſiaſticis obnoxij: liberorum. n. pœna, vel ipſo Cicerone teſte, retardat maximè parentes à ſcelere. Tertia cauſſa eſt, quod ferè apud omnes mortales Nothi nomen opprobrio detur. Scite enim Lacedæmones, cum Delphicum oraculũ vulgaretur, tum eorũ imperium caſurum cum mancus ac claudus imperaret; interpretatus eſt Leander, nullum magis debilitatum videri, quam, qui ex adulterio natus malè audiret. In cultu autem ſummi, & altiſſimi Dei,

Suidas dictione Nothus.

Ad Brutũ.

qui

Digitized by Google

qui adhibentur, carere debent omni vitio & labe. Itaque reijciuntur nothi, qui, cum plurimum à cæterorum hominum perfectione distent, Vndecimo numero, qui imperfectionis est, notati sunt. Percrebruit.n. dictum: Nothos esse Vndecim vnciarum: quod certè idcirco dictum videri potest, quia quemadmodum vndecim vnciæ deficiunt à perfectione ponderis, quæ libra est, eaq. duodecim vnciarũ, qua ferè solent res ponderari: sic nothi etiam quodammodo vncia deficiunt à perfectione humanæ naturæ, quæ per perfectum pondus, nempe libram, designatur. Etsi arbitrarer ego Vndecim digitorum dicendos esse nothos, quia mos est oblatarum rerum magnitudinem spithamus, quæ nobis prompta est mensura, dimetiri. Est autem spithame duodecim digitorum spacium; digitus verò, quantum occupant tritici quatuor cohærentia grana. At verò spithame auctoribus D. Hieronymo, & Michaele Neandro extentam significat manum à pollice vsque ad extremum digitum auricularem, quam quidem dimensionem nos materna lingua haud multum à Græco sermone distante, Spana, vocamus. Obseruatum est autem nothos breuiorem habere digitum auricularem, quam legitimos, ita vt auricularis digiti summum sit infra extremum annularis digiti articulum, & manus extensione spacium spithames, quod duodecim digitorum latitudine constat, dimetiri non possint; sed eorum manus extensio ad Vndecimum tantum digitum perueniat. Hocque inditio etiam Chiromantici vsi sunt ad dignoscendos illegitimo matrimonio procreatos. Quod si aliqui occurrant, qui, cum habeant digitum istum breuiorem, censeantur tamen, & habeantur certa communi hominum opinione legitimi; non idcirco tamen falsa præsens obseruatio existimanda est, quæ non tam hominum opinioni, quam veritati rei innititur, statuens quod longo vsu, & probatione verum comperijt, cum ex diuerso opinio ducatur sæpe tum ab apparentibus quibusdam coniecturis, tum verò ab hominum fama & rumore, qui in verbis solis plerumq. consistit. Prudentissimo tamẽ consilio factũ est, vt sæpissimè opinio præualeat,

Hieron. com. in 13. 40. Esaiæ.

Digitized by Google

veriorq; censeatur, & maiorem auctoritatem apud omnes obtineat, quam ars vel scientia aliqua, & faciles, vel sapientissimus quisque aures ei rei adhibendas putat, quæ sibi & honestior & tutior videtur. Nam cum expedit in ijs, quæ in pretio habentur, vel vitio verti solent, prudens ab inueterata opinione recedendum non putat. Non ob id igitur quod filius hoc digiti signo sit præditus, vir bonus & prudens vxorem adulterij insimulauerit, neq; ad maculam delendam vtetur remedijs, quæ ab iratis vulgò solent adhiberi, diuortio. s. vxoricidio, veneno, & filiorum abalienatione. Ex quibus quæ dedecoris labes, quæ inimicitiæ, quæ vitæ propriæ odium contrahatur, quis est cui possit esse dubium? Quare semper prudentes viri, minimè prudentis existimarunt huiusmodi suspicionem vel liberis, vel vxori, vel cuiquam alij obijcere: & facilè passi sunt etiam non incertæ cognitioni derogari ab hominum opinione.

DE NVMERO XII.

PLENÆ, consummataeq; virtutis est Duodenarius: recipit enim diuisiones (ex quibus consurgit) ordinatas, multiplicatione senarij per binarium, & binarij per senarium, & ternarij per quaternarium, & quaternarij per ternariũ: nec mysterio vacat, quod in eius compositione quinarium elegit, & septenarium: nam quinarius consurgit copulatione binarij cum ternario. Materies exprimitur nomine binarij, forma verò nomine ternarij; atque id sanè quod binarius fons existit diuisionis, ac multitudinis, vt non tam multitudo Philosophis videatur, quam multitudinis initium, & origo, quodq; ab vnitate primò fluxit, primusque sit vnitatis partus, quatenus, & Diuinæ creationis primo producto respondet, Ponebant. n. Philosophi non ignobiles Deum, & Nihil, infinita duo; sed nihil Diuinæ subiectum infinitati, & omnipotentiæ, vtpote cuius verbo ad esse pro-

Digitized by Google

dijt: primitus autem prodjit materia, quam complexionis necessitudinem nonnulli posuere, quoniam iuxta eius compositionem darentur formæ: hinc dicebat Plato formas dari secundum merita materiæ. Secundo autem loco prodijt forma, quod tamen intellige posterioritate temporis, non naturæ: idq. non ab re, ternarium, vtpote secundo loco ab vnitate, formæ adscripserunt, quod forma secũdum se indiuidua, & quo perfectior, eo amplius, veluti à qua omnis procedit vnio. Primum autem compositum dixere quinarium, binario & ternario resurgentem; Septenarium autem secundum dixere compositum, vtpote ex crassiori materia restitutum; ternario inquã, & duplicato binario, ex quibus conficitur Duodenarius, Ciuitatis apud Platonem numerus. Continẽtur autem his Duodenarij partibus omnes concentus, totaq. harmoniæ ratio. Nam prima sesquialtera nascitur inter tria, & duo, vnde quinarius dicitur prima huius proportionis radix: prima quoq. sesquitertia prouenit inter quatuor, & tria, quare septenarius est radix sesquitertiæ. Sesquialtera consonantia generat Diapente. Sesquitertia procreat Diatessaron. Ex his duabus quinta, & septima conflatur consonantia, in dupla proportione cõsistens, Diapason, cuius radix est Duodenarius. Porro consonantiam Diapente Plato potioribus assignabat: at Diatessaron deterioribus tribuebat, & imperfectioribus. Adeo volebat Ciuitatem potioribus, & deterioribus constare, quo nobis, vt in symbolo, pingitur hic Mundus perfectioribus, & imperfectioribus compositis conflatus. Eo vsq; per quinarium de perfectioribus huius Mundi compositis philosophatur; & per septenarium de imperfectioribus. Verum si ad nos hæc conferre voluerimus, dicemus, quæ trium ad duo concinnitas assignatur, nobis esse argumento perfectionis animæ, & id actione, & contemplatione, cui consonantia Diatessaron, eaq. quatuor ad tria, admota, concinne partis corporeæ sensibilisq. ad animam, exprimit interuallum. Rursum quod Duodenarius duobus perfectis numeris, nempe sex & sex, in quos primũ resoluitur, constat, humanã vitæ vtriusq. notat perfectionem.

Digitized by Google

actiuæ. ſ. & contemplatiuæ. Adeo ſtatus humanus, humanaq. perfectio in quodam velut biuio, vita inquam actiua, & contemplatiua exiſtit. Porro vtraq. tribus integrata, nempe principio, medio, & fine: ita ſanè vtrinq; ſunt incipientes, proficientes, & perfecti; quẽadmodum ſenarius tribus conſurgit partibus reſtitutus, ternario, binario, vnitate, eoq. pedetentim deiformes fiunt, & ad vſq. vnitatem, omnis perfectionis initium & complementum, feruntur. Præterea cum impariter pares conſurgant imparium diſpoſita ſerie à ternario, & pariter parium à quaternario, quolibet in quemlibet ducto, Duodenarius primus erit impariter par, ſurgens ex ductu primi imparis, nempe ternarij in quaternarium primum pariter parem. At quaternarius cum ſit numerus elementorum, rerum corporea exprimens elementa, ſintq; impares numeri formarum expreſſiones, appoſitè Duodenarius perfectiſſimum exprimet mixtũ. Homo. n. quo ad corpus, expreſſus eſt quaternario, & quo ad animum ternario, trina ſiquidem rationalis anima, Diuinæ Trinitatis proximum veſtigium. Porro ternarij in quaternarium ductu, & veluti quadam ternarij informatione, reſtituitur Duodenarius nobis ex ea parte Hominem exprimens. Præterea Duodenarius eſt primus vitæ numerus, primi item prouentus, atque incrementi: omnes etenim ſe tranſilientes atq; abundantes numeros quidam Pythagoræorum (Bouillo teſtante) vitales vocant ac fœcundos. Hi. n. poſtquam ſemetipſos reſtituere, ſuisque partibus coaluere, aliquid inſuper in ſeſe proferunt, largoſq. prouentus ac fœnora reddunt. Horum primus eſt Duodenarius, nam eius ſimul ſumptæ partes. 1. 2. 3. 4. 6. ſextumdecimum conflant, & ſimul ductæ pariunt. 144. Duodenarij quadratum. Et vt Duodenarius ſe præcellit, ſuperatq. quadrato, nam quaternario; ita & ſuis partibus efficit gignitq. quadratum. Eſt enim 4. ſecundus actu quadratus. 16. quartus. Et ſi quod ſuis efficit partibus videlicet. 16. illi copulaueris, ſurget perfectorum ſecundus. 28. concreſcens ex. 16. & 12. quo numero Aſtronomi Lunæ globum proprio motu circa terram circumuehunt. His de cauſſis

Digitized by Google

Platonici uniuersalis formæ mundanæ, uel humanæ, atque ciuilium gubernatorem indicant Duodenarium, plurimumque rerum propagationi, mutationiq; congruere. Illum porro summopere Plato celebrat in Phædone, Duodenario formarum numero describens Orbem: in Critia plagis Duodecim antiquas ante diluuium describit regna: in Phædro Deorum, Dæmonumque exercitum sub duce Ioue in ordine disponit Duodecim: in Legibus custodias, magistratus, agros, uicos, ciuitatemque secat in partes Duodecim. Quod uero partes urbis sequi circuitum Uniuersi dicit, totum octauæ sphæræ circuitum intelligit, triginta & sex annorum millibus perficiendum: qui sanè numerus tribus millium Duodenarijs perfectè completur, adeo ut in primo millium Duodenario, ex Antiquorum sententia, intelligas iuuenilem totius Mundi habitum, in secundo uirilem, & senilem in tertio. Suam quoque Ciuitatem Dijs Duodecim commendat Plato, quod & in syderibus Zodiaci Duodecim à Pythagoræis positi fuerint particulares Dij, siue animæ sitæ in cordibus eiusmodi syderum, atque exinde totum sydus regentes, scilicet in corde Arietis, Pallas particularis; in corde Tauri, Uenus particularis; in corde Geminorum, Phœbus particularis; in corde Cancri, Mercurius; in corde Leonis, Iuppiter; in corde Uirginis, Ceres; in corde Libræ, Uulcanus; in corde Scorpionis, Mars; in corde Sagittarij, Diana; in corde Capricorni, Uesta; in corde Aquarij, Iuno particularis; in corde Piscium, Neptunus particularis. Octauo deniq; libro de Republica Duodenarium tanquam diuinum celebrat. Neque dumtaxat Duodenarium laudat Plato; sed & uniuersum illum, qui Duodenario prorsus accommodatur, commendans numerum 5040. in domiciliorum & agrorum diuisione, quod in Duodecim partibus secari possit. Uidetur. n. Plato plurimi facere, quod ille numerus Duodecies diuidatur in 420. quod ue hic rursus Duodecies in 35. at uerò hic Duodecies, in duo, atq; insuper undecim duodecimas partes: sed hæc de hoc nu-

Digitized by Google

mero proprius dabitur loquendi locus. Ad Duodenarium redeo, quo facierũ numero Mundus à Platone formatur in Timæo, etiã propter ſphæras Mũdi Duodecim. Namq. poſt illam primam Mundi animam totius huius viſibilis auctricem, quam dicimus Mundum ſiue Vniuerſum, Duodecim ſunt principes animæ, quæ Duodecim præſunt partibus Vniuerſi, octo videlicet Orbibus cæleſtibus, ac quatuor elementis, quarũ ſingulæ, quia iuxta Orphicam Theologiã, partim congruunt cum Mundo intelligibili, ex quo ſunt: partim declinant ad corpora, quæ producunt, duplicem dicuntur habere virtutẽ: vnã in cognoſcendo poſitam: alteram in viuificando & regendo corpus ſuum ſitam. Hoc modo in cæleſtibus ſphæris priorem illam virtutem Orpheus vocat Bacchũ, alterã appellat Muſam, nominans animã-

Terræ,	Plutonem & Proſerpinam;
Aquæ,	Oceanum & Thetin;
Aëris,	Iouem fulminatorem & Iunonem;
Ignis,	Phanetam & Auroram;
Lunæ,	Bacchum licnitem & Thalian;
Mercurij,	Bacchum lyſium & Erato;
Veneris,	Bacchum trietericum & Melpomenem;
Solis,	Bacchum ſilenum & Euterpen;
Martis,	Bacchum baſſareum & Clio:
Iouis,	Bacchum ſabazium & Terpſicoren;
Saturni,	Bacchum amphietum & Polymniam;
Poſtremi Orbis,	Bacchum Pericyonium & Vraniam;
Ipſius autẽ Vniuerſi,	Bacchum Eribromium & Calliopen.

Duodecim igitur ſunt totius Orbes, Duodecimq. animarũ diuinarũ & ordines & duces. Nec tamen cum quibuſdam Platonicis ita cẽſemus, quaſi Cælum, & omnia elementa habeant ipſa quoq. peculiarem animam, quam vocant motricem, eo quod perpetuò & infatigabiliter moueantur, quod opinatus fuerat etiam Theophraſtus Ariſtotelis diſcipulus: nam huiuſmodi opinio de anima motrice prorſus peccat contra vulgatam loquendi rationem, & contra Philoſophiæ principia. Quod. n. præclari Philoſophi, vt Cicero commeminit,

Digitized by Google

Cælum, Stellas, & Mundum dicunt habere animam, procul dubio significare volunt ista moueri, regi, & gubernari ab animis & spiritibus, non quidem insitis sibi tanquam corpori animato, sed cura Dei sic instructis & alligatis, vt Angeli, aut boni Dæmones suum quisque cælestem orbem, suam stellam moueant, ac regant, atq. ipse demum Mundus vniuersus à summa Anima; id est, à Deo ipso vegetetur, foueatur, ac regatur, iuxta illud Virgilianum, Li. de natura Deorum.

Principio cælum, ac terras, camposq; liquentes,
Lucentemq; globum Lunæ, Titaniaq; astra
Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.
Igneus est ollis vigor & cælestis origo
Seminibus. Æn. 6.

Ad Heliophorum redeo.

—— vt certis dimensum partibus Orbem
Per Duodena regit Mundi Sol aureus astra; Virgil. Georg. libro 1.

sic iure conijcere possumus cæteros omnes pari ratione se habere, quando singuli quodammodo totius retinent ingenium, sicut in Timæo noster significat Plato. Non sunt autem silentio inuoluendæ, quas Astronomi rationes adducunt de Duodenario numero Signiferi. Primo enim Sol, Venus, & Mercurius Zodiacum Duodecim percurrunt mensibus: Iuppiter, annis Duodecim: Luna quotidie gradus, siue partes peragit Duodecim, suasq. mansiones habet Duodecim partium, ipsaq. cum Sole menses agit Duodecim, adeo vt multi Lunarem non Solarem secuti rationem, annum constituerint dierum tercentum quinquaginta quatuor, Duodecim enim menses Lunares conficiunt dies 354. mensibus alternatim in 29. & 30. diebus distributis, quibus si 11. Epactas, & quadrantem adieceris, numerum 365. $\frac{1}{4}$ conflabis. Adhuc etiam quatuor naturarum, siue qualitatum sunt elementa: est enim in igne, caliditas, & siccitas; caliditas & humiditas, in aëre; est aqua frigida & humida; terraque frigida & sicca. Cæterum cum signa agant in

Digitized by Google

elementa (nam superiora imprimunt in inferiora) necesse fuit esse signa secundum quatuor qualitatum varietatem. Quare in quatuor elementa agent signa secundum tres modos: primo modo, esse nutriendo & augmentando: secundo, esse nec ex toto nutriendo, nec ex toto destruendo: tertio, esse destruendo: quo efficitur, vt quælibet tria signa, secundum prædictos tres modos, in vnum agant quatuor elementorum, tria scilicet ignea, Aries, Leo, Sagittarius, in ignem: tria simili ratione aërea, Gemini, Libra, & Aquarius, in aërem: tria quoq. aquea. s. Cancer, Scorpio, Pisces, in aquam: tria denique terrea, Taurus, Virgo, & Capricornus, in terram. At tria per quatuor ducta Duodenarium restituunt. In his fuere concordes Ptolomæus, Aaydimon, Astaphan, Alcabitius, Albumasar, Bonatus, omnes deniq; Astronomi, vniuersum globum diuidentes in domos Duodecim, quod diagramma, seu themation vocant Attici. His accedit, quod signorum quodlibet in suum agit elementum secundum tria esse, principium. s. medium, & finem: quare quatuor cum sint elementa, Duodenario numero signa concludi necesse fuit. Hinc Plato (si ea quæ scripsit in Timæo sunt potius ad eius dogmata referenda, quam ad Pythagoricam disciplinam) Duodecaedram figurã, quæ Duodecim facies habet, adscribit Mũdo, propter syderum formas Duodecim, non ex Mathematicis Physica componens, sed in his quandam proprietatem communiter esse per similem insinuans; & comparanda hæc inter se potius, quam componenda. Quemadmodum. n. Duodecim sunt formæ Signiferi, quarum quælibet in partes triginta secatur, ac per Duodenariũ numerum ducta, omnes statuunt numerũ 360. pari analogia in figura Dodecaedra pẽtagonos licet intueri Duodecim, sigillatim in triangulos æquilateres quinq; diuisos, ita vt vnusquisq; rursus ex triangulis sex scalenis cõficiatur, & in omni mole Dodecaedra 360. trianguli reperiantur. Hic suum habet locum geometrica figura, qua solidam Orbis circunstantiam numero concludi Duodenario conspiciemus: sed reuocanda in mentem quæ de circuli circumferentia diximus alibi: docebamus

docebamus enim ſuperficiei plenitudinem, planamq. circuli circumſtantiam eſſe ſenariam. Conſtitutio igitur Orbem vnum in plano aliquo ſubiecto, cui addo circumſtantiam ſex æqualium Orbium (ſicut enim ſex circulis in plano eundem medium circumſtare aſſeuerabam, ita prope & ſex Orbes eundem ambiunt æqualem Orbem) ſcrutor deinde quot Orbes medium Orbem, eiuſque circumſtantiam tangendo aperiant, ſuperiusque impleant Hemiſphærium: comperio id tribus impleri Orbibus, quod de parte aduerſa idem cenſeas opus eſt: quare ſex additi Orbes totum claudent, quem quærimus, ambitum. Hoc igitur experimento didiciſti Duodenarium numerum eſſe metrum totius corporeæ plenitudinis, ac ſolidæ Orbis circumſtantiæ; nec plures quam Duodecim Orbes circa eundem ſiſti poſſe, illum, ſeq. prementes, & attingentes: ſex enim Orbes in corona illi aptantur, & conglutinantur, in ſuperiori quidem Hemiſphærio tres; totidem in inferiore. Conſtat igitur circumſtantiam circuli planam, dimidiam tantum eſſe plenitudinem; corpoream autem ſolidam circumſtantiam, duplam totam ac integram. Huius ergo Duodenarius, illius ſenarius inuentus eſt numerus. Oſtendit etiam Duodenarius in inferioribus ſuam fœcunditatem: nam creſcentia multa hoc numero progrediuntur: ſic Pauo Duodecim oua ponit. Lepus & Cuniculus fœcundiſſimi Duodecies in anno generant, pariuntque. Camela Duodecim menſibus fœtum gerit; & licet tanta ſit inſignis magnitudine, vſque ad Duodecimum diem ſine potu perdurat. Vnde Ægyptij longa ieiunia, & diuturnæ ſitis tolerantiam per hoc animal ſignificant. Quod verò hydrologijs ſedentem inſculpunt Cynocephalum, illud habet myſterij, noctem cum die Duodecim horarum ſpacio ab eis diuidi: nam & huiuſmodi animal vtriuſque æquinoctij tempore Duodecies, per horas quippe diei ſingulas, potus excrementa profundit, in ipſisque temporum cardinibus, id animal Duodecies, horis quippe ſingulis quanto poteſt argutiore vlulatu vociferatur. Atque ex ipſis datur intelligi, quodnam ſit animantium id genus,

Ariſt. de nat. ani. li. 6. c. 9.

Digitized by Google

quod nullo expresso nomine Victorinus Rhetor memorat eo loco, vbi M. Tullius lib. Rhet. temporis finitionem quærit. Ait. n. is, Trismegist. cum in Ægypto esset, sacrum quoddam animal Serapidi dicatum Duodecies toto die vrinam facere obseruasse, idq. pari semper interposito tempore, vnde ipse diem per Duodecim horas dimensum esse coniecerit; exindeque hunc horarum numerum constitutum. Quamquam sunt qui velint ex cæli dimensione, quæ secundum musicam rationem in Duodecim partes diuisa fuit, horas itidem Duodecim adinuentas. Adde quod lib. 6. de Thermis c. 23. scribit Andreas Bacius Elpid. in Cantabria tres fontes octonis distantes pedibus, singulis diebus. Duodecies exsiccari: sic Iudæi & aliæ gentes sicut diem à nocte diremerunt, ita diei quoque cuius artificiali, tam æstiuo, quam hyberno; tam verno, quam autumnali, horas Duodecim assignarunt, hoc est, singulos dies in Duodecim æqualia spacia distinxerunt, quorum quodlibet Hora dicebatur. In cuius rei testimonium apud Euangelium secundum Ioannem dicit Christus;

Cap. 11. Nonne Duodecim sunt horæ diei? si quis ambulauerit in die non offendet. Vbi quamuis allegoricè se diem, Discipulos verò qui à se illustrandi fuerant, horas appellauerit, solito tamen humanæ computationis ordine numerum definiuit horarum? Mirabile verò quod scribit Georgius Cedrenus auctor Græcus, hoc Duodenario spacio cunctas creaturas preces offerre Deo. Prima, inquit, diei hora preces peraguntur primæ in cælo; secunda, preces Angelorum; tertia, volucrium; quarta, iumentorum; quinta, bestiarum; sexta, Angeli assistunt, omnesq. discernuntur creaturæ; septima, ad Deum intrant Angeli & exeunt; octaua, laudatio & sacrificia Angelorum; nona, precatio & cultus ab hominibus; decima, aquarum inspectio, precesq. cælestium & terrestrium; vndecima, mutua confessio, & exaltatio omnium; Duodecima, interpellatio hominum Deo accepta.

Beda de temporũ ratiõe. c. 2

2. secundæ c. 83. artic. 10. ad 3. Hæc Cedrenus in Cõpendio hist. Neq. mirandum quod bruta numeri inscia, Deum laudare dicantur: quemadmodum. n. S. Tho. docet, dicũtur bruta Deum inuocare propter naturale desiderium, quo

cuncta suo modo Diuinã bonitatem consequi desiderant, sicut etiã Deo dicuntur obedire ob naturalem instinctum, quo mouentur à Deo. Videamus tãdem Duodenarij copiosissimum vsum in diuinis litteris: magna. n. est huius numeri præ cæteris omnibus obseruatio, magnaq. & multiplicia eius mysteria, quorum aliqua recensebimus, quibus facilè constabit Duodenarium plenitudinem quandam mysteriorũ significare. Duodecima mansione post exitum de Ægypto, descendit Dominus in monte Synai, dans populo legem, vbi fabricatur tabernaculum, hostiarum varietas præcipitur, vasorum diuersitas, indumenta Pontificis, Sacerdotũ, & Leuitarum cæremoniæ: ibiq. enumeratio populorum, & Leuitarum, oblationes quoque Principũ, & reliqua sacramenta in hac Duodecima mansione scripta sunt. Duodenario numero electa Dei familia, in coordinatione bellica, in distributione promissæ terræ: & in omni celebri progressu, partita fuit. Duodecim Duces Hismael. Duodecim viri, qui noluerunt sumere lapides pro turre fabricanda, ex quibus vnus fuit Abraham sapientissimus, quem Dominus iussit egredi de terra, & cognatione sua. Duodecim vituli, Duodecim sunt opera pietatis, sex dico corporalia, & totidem spiritualia. Isti sunt Duodecim fontes in Helym, vnde lassatus valde, valida siti, populus potatus est. Helym. n. deficiens interpretari potest, quia deficientes & pauperes debemus cum Duodecim fontibus. i. cum Duodecim pietatis operibus refrigerare, & spiritualiter ac corporaliter recreare. Duodecim lapides altaris, quos ferrum non tetigit. Duodecim lapilli cum suis sculpturis, qui in pontificali veste talari circum rationale, quod vocant, intexebantur, quibus insculpta fuerant Duodecim nomina Patriarcharum notata diuinis litteris, naturarum diuinarum monumenta, de quibus meminit Ezechiel, necnon & Ioannes in sua Apocalypsi. Post Iesum Naue rem Iudaicam Duodecim Iudices rexerunt, per successionem ordine in defunctorum locum subrogati. Duodecim Exploratores, quos iubente Domino, misit Moyses ad considerandam terrã Chanaan, quam Deus Abrahæ,

Tribus Israel. Gen. 17. Philo Iud. lib. Biblicarum. Antiq. Gen. 12. Exho 24. Exho. 15. Philo Alexan. lib. Quis hæres rerum diuinarũ. D. Hier. Epist. 58. ad Damas. Num. 13.

Digitized by Google

2.Paral.9. & semini eius daturum promiserat. Duodecim leunculi in solio
Apoc.12. Salomonis. Duodecim cubiti Ariel. Duodecim fructus ligni vi-
ad Gal.5. tæ, & fructus spiritus, de quibus meminit Paulus Apostolus.
Diabolus in Paradiso delitiarum inter Duodecim lapides legitur
enutritus. Sancta denique, illibataq. Dei Ciuitas Hierusalem in
concordi, atque vnanimi Ducum vtriusq. legis delectu à Deo in-
stauranda decantatur: vbi etiam perpetes in ea futuri ciues, ani-
mique & corporis immortalitate pares Angelis euasuri sub Duo-
Apoc.7. denarij quadrato definiti à Beato Ioanne pronuntiatur. Erunt
enim ex vnaquaque Tribu Duodecim millia signati: quia in qui-
buscunque singuli fidelium virtutibus profecerint, antiquorum ne-
cesse est Patrum semper fide roborentur, atque informentur exem-
B.da cõment. in Apocal. plis. Ad augmentum autem perfectionis pertinet ipsa Duodecim
duodecies multiplicari, & ad summam millenarium perfici, qui est
denarius numerus quadratus solidus, Ecclesiæ significans stabilem
vitam, quare etiam Duodenario figuratur, quia per orbem quadra-
tum, id est, per quatuor Mundi cardines in fide consistit sanctæ Tri-
Matth.10. nitatis: ternarius.n. quater ductus, Duodecim conficit. Hinc Do-
Mar.3. minus & Seruator noster, non multò post initium suæ prædicatio-
Luc.6. nis, Duodecim ex omnibus Discipulos assumpsit, quos & cæteris se-
ctatoribus suis præferens, speciali quodam electionis priuilegio no-
minauit Apostolos, cuius nominis virtus missos indicat, numero
Duodenario figurantes operis sui mysterium, vt videlicet mundi
salutem, quam verbo prædicaturi erant, suo quoque numero my-
Luc.2. sticè commendarent. Vnde & Dominus Duodennis suæ sum-
psit disputationis exordium: quod hic prædicandæ fidei Euange-
3.Reg.7. lizantium numerus deberetur. Inde & illud perspicuum fit, cur
Salomon, in typum Ecclesiæ, Templum Domino ædificaturus, fecit
& mare æneum, in quo Sacerdotes mundarentur, Duodecimque
illud boum clunibus imposuit, quorum tres Aquilonem, tres Oc-
cidentem, tres Meridiem, & tres Orientem aspicerent. Allegori-
cè enim insinuabat Apostolos ac Apostolorum successores cunctas

Digitized by Google

Orbis quadrati plagas fide, confessioneque sanctissimæ Trinitatis à peccatis expurgaturos: quoniam robusti sunt, & fortes virtute ad fulciendum doctrinam sacramentorum; in quibus lauantur animæ fidelium. Porro vt de quatuor animalium facicbus suo loco dictum est, ipse & sacer Apostolorum numerus multis antiquæ legis figuris, & velamentis ante signatus est: primo quidem per Duodecim Patriarchas filios Iacob: quoniam ipsi sunt principales, & præcipui patres in nouo testamento. Gen. 46. *Deinde per Duodecim principes tribuum Israel, quia constituti sunt à Deo, principes super omnem terram, vt legitur Psalmo 44. tertio per Duodecim lapides de medio Iordanis alueo sublatos, quos Iosue fixit in loca castrorum in testimonium sempiternum posteris suis, quod siccis pedibus illum transissent: quoniam ipsi sunt lapides viui, coniuncti cemento charitatis ipsi Christo primario lapidi: quarto designatus est sacratus Apostolorum numerus per Duodecim Prophetas minores vno volumine comprehensos: ipsi enim sunt Duodecim præcones altissimi, annunciantes Mundi terminum, & tremendi Iudicis aduentum:* Num 2. Iosue. 4. *quinto per Duodecim stellas in corona sponsæ, quoniã Ecclesiæ Christi afferentes ornatum spiritualem, totum mundum suæ doctrinæ claritate illustrant: sexto per Duodecim panes propositionis non fermentatos, qui pro numero Tribuum in sacrario per singulas hebdomadas super mensam purissimam coram Deo proponebantur, quoniã solido doctrinæ Euangelicæ cibo ieiunas hominũ mentes ipsi à Deo missi refecerunt atq; confortarunt. Attestatur planè hoc ipsum Cyrillus lib. 4. cõmentariorum in Ioannem dicens: Quemadmodum cum ipse Christus sit vera lux, hanc rem Discipulis quoq; gratia attribuit: Vos enim estis (inquit) lux mundi: sic cum ipse sit panis viuus, qui* Apoc. 12. Leuit. 24. Matth. 5. *omnia viuificat, cõtinetq. vt sint; similitudine atq. vmbra legali per Duodecim panes sacrum Apostolorũ præfigurauit consortiũ: septimo designatus est Apostolici collegij numerus per Duodecim fundamẽta supernæ ciuitatis: quoniã ipsi sunt fundamẽta ipsius spiritalis Hierusalem, de qua dicitur in Psal. 86. Fundamenta eius in montibus* Apoc. 21.

Digitized by Google

Apoc. 21. *sanctis: octauo significati sunt itidem Apostoli per Duodecim portas eiusdem ciuitatis sanctorum, quod per ipsos habemus aditum ad patriam, & regionem viuorum æternam. Vel fortè etiam per Duodecim portas designatur vniuersitas saluandorum: sæpe. n. Duodenario*

Beda in c. 7. Apoc. Matth. 19. *numero propter Apostolorum & Patriarcharum summam, totius Ecclesiæ formam designari certissimum est. Nam & apud Matthæum per Duodecim eorum qui iudicaturi sunt sedes, omnes sancti cum Christo mundum iudicaturi, accipiendi sunt. Et per Duodecim tribus Israel, vniuersitas eorum qui iudicandi sunt, ostenditur. Non. n. soli Duodecim Apostoli iudiciariam exercebunt auctoritatem in regeneratione seculi. Nempe & Paulus, qui ex illis Duodecim non est, etiam iudicaturus est mundum, sicut ad Corinth. scribit. Nes-*

1. Cor. 6. Sap. 3. *citis quoniam Angelos iudicabimus: & de iustis dicit sapiens, quod iudicabunt nationes, & dominabuntur populis. Neq; etiam soli Iudæi in extremo illo examine iudicandi sunt; sed omnes nos manife-*

2 Cor. 5. Matth. 25. *stari oportet ante tribunal Christi, vt scribit Paulus: & cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, congregabuntur (vt dicit Matthæus) ante eum omnes gentes. In eundem sensum quan-*

Ioan. 6. *do satiata turba ex quinq; panibus, collegerunt Apostoli Duodecim cophinos fragmentorum plenos, omnis Doctorum spiritualium chorus exprimitur, qui obscura scripturarum (quæ per se turbæ capere nequeunt) & meditando colligere, & mandata litteris, suo pari-*

Luc. 8. Esther. 8. 9. *ter ac turbarum vsui cõseruare iubentur. Cæterum quod anno Duodecimo mulier liberatur à fluxu sanguinis, & Duodecimo mense liberantur Iudæi à cæde per Haman intentata, finis Mundi potest*

4. Esd. 14. 3. Reg. 7. *insinuari. Duodenis enim partibus diuisum est seculum, quãdo iusti ibunt in vitam æternam; mali verò, in ignem æternum. Nam & Duodecim cubitorum erat linea ambiens vtramque columnam Salomonis, significans in iudicio iudicandos omnes per sex opera misericordiæ; bonos quidem à dextris per misericordiam, quia impleuerunt opera misericordiæ; malos verò à sinistris per veritatem, quia illa opera spernere maluerunt.*

Digitized by Google

DE NVM. XIII. ET XIV.

IN culpabilibus apud Pythagoræos, Hebræos, et Græcos Theologos positus reperitur numerus Ternarius supra denarium. A Pythagoræis quidem dictus est Leimma, siue Diesis, quasi defectus, quod de partitione toni in partes æquales desperauissent. Cum. n. de interuallis ad concentum pertinentibus tonum notassent numero 27. defectũ appellarunt 13. quod vnitate distet à medio. Adhuc primus & incompositus nuncupatur, cum nullã habeat partem aliquotam, præter eã, à qua denominatur decima tertia, nempe vnitas: quod fuit quinario, septenario, & vndenario proprium. Semper. n. huiusmodi numeri post binariũ, & ternarium, in senariorũ multipliciũ vicinia collocati cõperiuntur, aut vno minores, aut vno maiores.

Progressio incompositorum.

Primi incompositi. 5. 11. 17. 23. 29. ---- 41. 47. 53. 59. ---
Senarij multiplices. 6. 12. 18. 24. 30. 36. 42. 48. 54. 60. 66. — Quomodo è senarij multiplicibus cubi exurgant: vide 323.
Primi incompositi. 7. 13. 19. ---- 31. 37. 43. ---- 61. 67.

Ternario supra denarium vsus est Theocritus cum vellet significare hominem ingenij hebetis, tardi, & stupidi, inducit. n. Praxinoen de Viro ita cum socia Gorgo loquentem Idyl. 15.

Ille quidem pater ille forum quum nuper adesset
Empturus nitrumque recens, fucumque marinum,
Rettulit insipidi demortua grana salilli:
Hic vir inutilis vlnarum bis quinq; triumq;.

Longitudinem vlnarum Tredecim ei tribuit, quasi omni corporis & animi proportione carenti. Ex corporis. n. forma (vt alibi diximus) conditio mentis ferè conijcitur. Nouies quidem repetita longitudo manus, quanta ea est, à summis digitis ad extremam vsque manum (quam vocant vlnam) complet communiter longitudinem corporis; sicuti etiam latitudo eiusdem manus extensæ à summo pol-

Digitized by Google

lice ad extremum auricularem, octies repetita, continet eandem. Si quis igitur esset Tredecim vlnas longus, omnino necesse foret eũ habere manum multo minorem, quam fert communiter hominum natura. Huiusmodi autem manuum paruitas, ex Pomponij Gaurici, & aliorum Physiognomorum sententia, exiguitatem quoq; sensus, & rationis indicat. Quod si quis malit cubitum in eo loco interpretari mensuram longiorem, videbitur tum Theocritus hyperbolicè locutus de homine iusto longiori, & proportionem moderati corporis excedẽte: quales etiam esse videntur insipientes, & imprudentes. Vnde apud nos adagio quodam vulgo dici solet. Questi è vn huomazzo. Sed ab his receptui canentes huius numeri sacra mysteria recenseamus. Juxta Hebræorum traditionem anno à Mundo cõdito Tertio decimo primus reproborum exemplar, primus parricida, ciuitatis diaboli, & regni impiorum conditor Cain nascitur: hoc item numero Iudæorum impietas taxata: vt.n. colligitur ex lib. Numerorum Decima tertia mãsione in exitu de Ægypto murmurauit populus contra Dominum suum, & Moysen, reuersi corde in Ægyptum ad carnes, cœpas, & pepones, dicentes: Venerunt nobis in mentem pisces, quibus in Ægypto vescebamur gratis, cucumeres, pepones, porrum, cœpe, allium: nunc anima nostra exaruit: nihil, præter manna, vident oculi nostri. Quare irato Domino tunc multos subitum vorauit incendium, & intercedente Moyse humum vorax flamma consumpsit. Tunc accipiunt coturnices, et vsque ad nauseam ac vomitum deuorant. Saturatoq; populo dum adhuc escæ essent in ore eorum, ira Dei ascendit super eos, & occidit pingues eorum, vnde & appellatus est locus Sepulchra concupiscentiæ. Et quia pro meritis digestus est etiam Hymnorum liber, in Psalmo Decimo tertio de Iudæorum vesania in hunc modum legitur scriptum: Dixit insipiens in corde suo: non est Deus: Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in iniquitatibus, non est qui faciat bonum, non est vsq; ad vnum. Sepulchrum patens, est guttur eorum; linguis suis dolosè agebant: venenum aspidum sub labijs

eorum,

Digitized by Google

eorum, & reliqua. Hismael Tredecim annos natus circumcisus est: Gen.17.
quo significatur tunc coercendam esse libidinem, cũ incipit excitari:
vel (vt exponit Glossa) designatur non pertingens ad perfectionem
legis, & Euangelij, quæ denario, quaternarioque signantur. Adhuc
quia Decimus tertius est primus à duodenario, doctrinæ Apostolo-
rum notat transgressionem. Hugo à S. Victore: Christus, seruator
noster Tertiadecima transgrediens, Tertiadecima passus est, ad ve- 2. Miscell.
speram, anticipans comedere Pascha, fecit pro nobis sacrificium li. 4. tit. 26.
vespertinum, vt de vespere mortis, nos perduceret ad matutinum
vitæ. Quamuis autem sequenti die, hoc est, Decimaquarta luna,
qui erat dies Paschæ, ad vesperam, affixus fuerit cruci, hac attamen
nocte, qua immolatus est agnus, & carnis, sanguinisque sui Discipu-
lis tradidit celebranda mysteria, & à Iudæis detentus ac ligatus,
ipsius immolationis, hoc est, passionis suæ sacrauit exordium. Hu-
goni suum addit calculum Paulus Orosius in hunc modũ scribens: lib 7. c. 3.
Eadem quoq; die ad horam diei sextam Sol in totum obscuratus,
terraq; nox subito obducta terris est, &, sicut dictum est:.

Impiaque æternam timuerunt secula noctem.

Vsq; adeo autẽ, neq; Lunam lumini Solis, neq; nubes obstitisse ma-
nifestum est, vt Decimaquarta Luna ea die tota Cæli regione inter-
iecta longissimè à conspectu Solis abfuisse, & stellas tunc diurnis
horis, vel potius in illa horrenda nocte toto cælo fulsisse referatur:
hactenus ille. Ex his posset solui quæstio, cur Pascha non cele-
bretur Decima quarta Luna, quod non passionis, sed resurrectio-
nis dies sit obseruandus: si enim Luna Decima quarta, qua affi-
xus fuit cruci, inciderit in dominica, in alteram hebdomadam ce-
lebritas Paschæ transfertur. Huic tamen assertioni de passione Do- Chrysost.
mini soli Græci subscribunt: nam cæteri Latini Doctores vo- Nicephor.
lunt Dominum edisse Pascha Luna Decima quarta. Vnde inter Call. lib. 1. cap. 28.
Græcos, & Latinos orta est contentio de materia Eucharistiæ,
Græcis asserentibus panem esse debere fermentatum; quod talem
panem putent fuisse in mensa cum institueretur Eucharistia, quia

Digitized by Google

ante vesperam Lunæ Decimæquartæ non auferebatur fermentum è domibus Iudæorum. Ambrosius Epist. ad Episcopos per Æmi-
Epist.83. liam constitutos: Ipse (inquit) qui legem locutus est, veniens per Virginem nouissimis temporibus plenitudinem legis consummauit, & celebrauit Pascha hebdomadæ, in qua fuit Decimaquarta Luna, quinta feria: sequenti autem die, hoc est, sexta feria, crucifixus est Luna quintadecima. Sabbatho quoq; magno illo sextadecima fuit. Porro suam Latini probarunt rationem ex verbis Lucæ,
Luc.22. & Marci, quorum ille dicit de feria quinta, quod in ea necesse erat
Mar.14. occidi Pascha; iste verò, quod tunc Pascha immolabant: sic.n. habet capite Decimoquarto: Primo die Azymorum, quando Pascha immolabant, dicunt Discipuli: Quo vis eamus, & paremus tibi
D.Hieronym. in Matt. 26. comedere Pascha? Aiunt igitur Latini primum diem Azymorum esse Quartumdecimum primi mensis, quando fermento abiecto Pascha immolare. i. agnum occidere solebant ad vesperã, adeo vt quintadecima Luna suum Christus tradiderit spiritum. Hoc quidem iuxta veteris instrumenti scripturam inter Pascha, & Azyma distat, quod Pascha, ipse solus dies appellatur, in quo agnus occidebatur ad vesperam, hoc est, Quartadecima Luna primi mensis: quintadecima autem, quando egressum est de Ægypto, & succedebat festiuitas Azymorum, quæ septem diebus vsque ad vigesimumprimum diem eiusdem mensis ad vesperam est statuta solemnitas. Euangelistæ tamen indifferenter & diem Azymorum pro
Mar.14. Pascha; & pro diebus Azymorum Pascha ponunt. Dicit.n. Mar-
Luc.22. cus: Erat autem Pascha, & Azyma post biduum: dicit Lucas: Ap-
Ioan.18. propinquabat dies festus Azymorum, qui dicitur Pascha. Item Ioannes in passione Domini: Qui ducebant IESVM non introierunt in prætorium, vt non contaminarentur, sed manducarent Pas-
1.Cor.1. cha: notandum verò quod & Paschæ dies, videlicet Luna Decimaquarta, in Azymis panibus est celebrari præceptus. Neq. tamen sine magni significatione mysterij Græci in fermentato conficiunt: significatur enim vnio naturæ humanæ ad verbum diuinum, sicut

Digitized by Google

fermentũ pane miſcetur: hoc etiam fit in deteſtationem hæreſis Nazareorum, aſſerentium obſeruanda eſſe cæremonialia legis veteris ſimul cum Euangelio: & quia Chriſtus confecit in Azymis, vt ſeruaret cæremonias paſchales, volunt etiã Nazarei conficere in Azymis, vt obſeruent illam cæremoniam legis veteris: non licet tamen iam obſeruare cæremonias veteres, quia Apoſtolus eas deteſtatur, vt patet Gal. 5. Ideo Græci ne viderentur obſeruare cæremonias veteris legis, voluerunt potius in fermentato, quam in azymis conficere: nos verò Latini non in fermento veteri malitiæ, & nequitiæ; ſed in Azymis ſinceritatis & veritatis panem manducamus: peccaretque Sacerdos Latinus qui manens inter Latinos, cõficeret in fermẽtato, & puniretur vt patet extra. de celebr. miſſ. c. per litteras: peccaret eodẽ modo Græcus presbyter, ſi in Eccleſia Græcorum exiſtẽs, cõficeret in azymis: quia ſeruandæ ſunt Eccleſiarum conſuetudines. Thom. 3. par. q. 74. ar. 4. Chriſtus igitur fecit paſcha cum Diſcipulis ſuis Luna Decimaquarta ſub ipſum. ſ. tempus, quo lunaris circulus omni ex parte perficitur, atq; velut adulterino quidem lumine Orbẽ colluſtrat; cæterum decreſcere ac deſinere incipit, vt hinc, quaſi ex imagine quadam intelligas, quod omnibus quidem Orbis partibus tenebrarum princeps celebrabatur (Luna ſiquidem in principatum noctis poſita eſt) ac Mundi ſapientiam velut fucatam quandam lucem errantium hominum cordibus infundẽs, plenam ſibi gloriam comparabat. At verus Agnus pro nobis moriens, diaboli gloriam oppreſſit: eam. n. deſinere in poſterum, & abſumi coget. Atq; id. ſ. erat, quod in Pſalmis canebatur: Orietur in diebus eius iuſtitia, & abundantia pacis, donec auferatur Luna. Quod ſi hoc loco Lunam in bonam partem intelligere volueris, idcirco ad Decimamquartam ſpectamus, quia per aſpectabilem lucem, materiaq. conſtantem eam imagine quadam concipimus, quæ ſpiritalis eſt, materiæque expers, vt in ſpeciem quidem Lunam plenam expetamus, quæ lucem ſuam tota nocte perdurantem nobis præbeat: reuera autem nobis legis vice ſit hæc ceremonia, iubens, vt omne tempus, quod in Pſal. 71.

Digitized by Google

diem noctemque secatur, nobis perpetuo clarum sit, nec vlla caliginosa opera admixta habeat. Quod si alia ratio proferenda est cur Decima quarta Luna agnus immolaretur, dic Lunam esse typum Ecclesiæ Christi, vt coniugem Christi, quare die in quo fuit Quartadecima Luna in principio, eo die Israel iussus est in primis sacrificare Pascha, in typum Christi. Si ergo agnus Christum præfigurabat, est perspicuum quod Lunæ quoq; dies, qui est plenæ Lunæ, significat plenitudinem Ecclesiæ, propter quam Christus est sacrificatus. Aliam huius numeri speculationem in medium affert D. Ambrosius Oratione quam habuit in obitu Theodosij Imperatoris, his fermè verbis: In Quartodecimo perfectionem hominis accepimus; sed illic formatus perfectus licet vir, sed adhuc peccato obnoxius, quia viuit in seculo. Hic vera perfectio est, vbi iam culpa cessauit, gratia perpetuæ quietis affulsit. Ideo centesimus quartus decimus Psalmus, quia remuneratio Charitatis est. Vnde Domini Pascha Quartadecima Luna formam celebritatis accepit, quoniã qui Pascha celebrat, debet esse perfectus, debet amare Dominum Iesum, qui diligens populum suum perfecta Charitate, se se obtulit passioni. Grande numeri mysterium quando Pater Filium vnicum pro nobis omnibus tradidit cum pleno luminis sui orbe Luna fulgeret. Ita est.n. Ecclesia, quæ piè Pascha celebrat Domini nostri Iesu Christi, sicut Luna perfecta in æternum manet: quisquis benè hic Domini Pascha celebrat, in lumine perpetuo erit: hæc ille. Etiam Quartadecima agnus immolabatur die, quando Luna plena est, & nihil ei de lumine deest, quia Christus non immolatur, nisi in perfecto corde, & pleno lumine sine tenebris. Adhuc etiam agni immolatio

Libro de Argumẽtis Lunæ.

Decima quarta die fieri conuenit, quia vt notat Beda, Mesraim Decimus quartus ab Adam, primus sanguinem idolis immolauit. Complectitur præter hæc quaternarius supra denarium suo ambitu vtrumque testamentum, quod quaternarius, Euangeliorum, quæ ad nouum attinent Testamentum, prætendat demonstrationem: denarius verò decalogi significatiuus, antiquam respiciat legem, ex

Digitized by Google

quibus si mul cõpactis totus hic numerus surgit. Atqui hunc esse dixerim illũ Quartumdecimum annum, in quo D. Paulus raptus fuit in cælum, de quo 2. Cor. 12. Scio (inquit) hominem in Christo ante annos Quatuordecim raptum vsq; ad tertiũ cælum: ac si diceret per hunc perfectionis numerum ad Empyreum cælũ perueniri, vtriusque Testamenti obseruantia. Ad huius mysterij contemplationem refertur numerus centum quadraginta annorum, quibus vixit Iob post flagella. Designatur. n. ducendo 10. per 14. quod vtrumq; Testamentum Ecclesia custodiens, & tam secundum legis decalogum, quam secundum quatuor Euangelij libros viuens, vsque ad perfectionis culmen extenditur. Habet sanè cognationem quãdam cum denario numerus 14. nam huius simul positæ partes aliquotæ parturiunt decem, & in semet multiplicatæ restituunt Quatuordecim numerum quaternario denarium excedentẽ: & si ab vno addens numero, ad quatuor perueniás, denarium implebis numerum, atq; ita fiet, vt & vetus Testamentum constringatur in nouo; & nouum in veteri dilatetur. In veteri namq. Testamento Sacramenta sunt Euangelica: & in nouo Testamento Sacramenta sunt legis. Quare 4. Reg. dicitur, quod anno Quartodecimo Ezechiæ ascendit Sennacherib contra Hierusalẽ. Et Num. cap. 6. Fuerunt qui percussi sunt, Quatuordecim millia hominũ. Gen. rursus cap. 14. Quartodecimo anno capti fuere Sodomitæ à Chodorlahomor: quia per transgressionẽ præceptorũ legis. s. & Euangelij, capiuntur homines à Diabolo. Sẽtit id ipsum Augustinus, exponens tres tessaradecadas. i. ter Quatuordecim generationes, quas deducta Christi generatione ab Abraham vsq; ad Christũ, epilogo quodã constringit Euangelista, vbi ait: Tres distinctiones in generatione Christi, mysticè insinuant fidem sanctæ Trinitatis, quã concorditer astruit doctrina legalis, & euangelica. Tres. n. Trinitatis fidẽ: quatuor, doctrinam euangelicã: decem, legis significant institutionẽ. Idẽ quoq; paulò post: Quod autẽ ter Quatuordecim ponuntur; id verã significat religionem: quatuor. n. & decem, nouũ & vetus testamentum indicant: quia via ad Christum per decẽ

Cap. 2.

D. Hier. in Ezechiel. 48. & in Psal. 90.

Cap. 18.

Matth. 1.

Digitized by Google

verba legis & quatuor Euangelia prædicatur: ita tamen vt quidquid adscribitur, Trinitate, quæ Deus est, consecremus: quia nulla præceptio impletur, nisi hic numerus colẽdi Deum teneatur. Ex his Augustini iimo Euangelistæ verbis, & altera sese præbet obuiam ipsius qua vt supra denarium numerum commendatio, vtputa quia aduentui
Cap. 40. Christi in carnẽ addicitur, atq; appropiatur. Vnde Quartodecimo anno percussionis ciuitatis, vidit Ezechiel nouam ciuitatẽ: quia tertia tesseradecade. i. Quartadecima generatione post captiuitatem Baby-
Matth. 1. lonicam, venit Christus ædificator Ecclesiæ suscipiens infirma carnis nostræ. Quod sanè annotauit Cassiodorus hæc scribens in fine expositionis Decimiquarti Psalmi: Calculi quoq; ipsius, nõ est consideratio negligenda. Nam Quartadecima generatione à transmigratione Babyloniæ, aduentus Domini saluatoris eluxit: vt merito & hic ipse videatur locutus, qui in eiusdem numero generationis aduenire dignatus est. Præsens deniq; numerus, quia geminatum continet septenarium, quo septena Spiritus sancti gratia declaratur, duplicatam in homine interdum designat eiusdem Spiritus largitatem: vt
Psal. 83. cor et carnẽ in vnum iungens, faciat vtrumq; exultare in Deũ. Non .n. anima solũ, sed et corpus hominis, Spiritus sancti est receptaculũ.
1. Cor. 6. Quemadmodũ scribit Paulus ad Corinth. An nescitis quoniã membra vestra templum sunt Spiritus sancti, qui in vobis est, quẽ habetis à Deo, & non estis vestri? Deniq; Quatuordecim millia ouium pos-
Gregor. Mor. lib. 36. c. 20. sidet Iob, vt ipse testatur c. 42. quia cum in sancta Ecclesia virtutum perfectio ad vtrũq; sexũ ducitur, septenarius in ea numer⁹ duplicatur.

DE NVMERO XV.

VINTVS supra decimum numerus diuinarum scripturarũ mysterijs accommodatus, vel vitã, quæ nunc est, & futurã, vel cõplementũ vtriusq. testamenti in passione Domini, vel sabbathum animarũ in futuro, & carnis resurrectionem, vel plenã scien-

Digitized by Google

tiam, consummatamque doctrinam, aut certè aliquid aliud cælestis semper & spiritalis continet arcani: nec vtiq. mirum: conflatur. n. ex septenario & octonario vnà coniunctis, quorum septenarius (sicut sæpe dictum est) significat hebdomadã, propter sabbathum veteris Testamenti. Octonarius verò dominicum diem in quo Dominum à mortuis resurrexisse manifestũ est, quod ad nouum pertinet testamẽtum: qui simul iuncti, Quintumdecimum numerũ complent. Huius est mysterij quod vas electionis Paulus, post Damascum Arabiamq. lustratas, ascendens Hierosolymam, diuersatus est apud Petrum diebus Quindecim; significans se constitutum esse doctorem veteris ac noui Testamenti. Hieronymus ad Paulinum: Hoc (inquit) mysterio hebdomadis, & Ogdoadis futurus Gentiũ prædicator instruendus erat. Isti sunt septem & octo de quibus & Osee dicit, quod eo numero conduxerit sibi & acquisierit fidei plenitudinem: sic. n. habet: Et abij, & conduxi mihi Quindecim argenteis, & coro hordei, & dimidio coro hordei. Conducendã autem ei meretricem Dominus præceperat. In superioribus itaq. manifestum est quod conduxit eã, qui etiam mercedem quantitatis expressit. Duorum igitur Testamentorum, id est, plenæ fidei precio, prophetia consummationem accepit fidei; Ecclesia, plenitudinem. Primo enim Testamento Israel acquisitus est populus; secundo nationum & Gentium. Fide ergo plena conducitur meretrix, vel ex Gentibus copulam sui quærens; vel ex adultero Judæorum populo, qui Dominum suum, & auctorẽ virginalis fidei dereliquerat, conuentus suos totius Orbis spacio diffundẽs. Quod autem dixit: In coro & in semicoro hordei; in coro mensuræ plenitudo est; in semicoro, semiplena mensura; plenitudo, in Euangelio; semiperfectio, in lege. Sicut legimus, dicentem Dominum. Nõ veni soluere legem, sed adimplere, Matth. 5. & alibi habemus dicente Domino per Micheam Prophetam: Quia tunc pax erit in terra Israel, cum venerit Assyrius in terram eius, & insurrexerint in eum septem pastores, & octo morsus hominum. Tunc enim plena pax est fideli populo ab omnibus tentationibus, & vanita-

Gal. 1.

Cap. 3.

D. Ambrosius Epist. 39.

Cap. 5.

Digitized by Google

tibus absoluto, cum mundi huius vanitatem excluserint de cordibus nostris pax, & gratia; pax veteris; gratia noui Testamenti. Septem pastores, præcepta legis sunt, quibus grex adhuc quasi irrationabilis in virga Moysi per desertum ductus, & gubernatus est: octo morsus hominum, mandata Euangelij, & dominici
Rom. 10. oris alloquia: corde enim creditur ad iustitiam, ore confessio fit ad salutem. Boni morsus, per quos vitæ æternæ munus gustauimus, peccatorum remissionem in Christi corpore deuorantes. Quod si cum Hebræo morsus non legamus, sed: septem pastores, & octo primates homines: septem pastores, omnes sunt Patriarchæ, & Prophetæ, sanctique viri, qui hebdomadi. i. veteri testamento seruierunt; octo verò morsus hominum, siue octo primates homines, vniuersi sunt noui Testamenti, qui ab Apostolis vsq; ad hanc ætatem momorderint Assyrium, & suis dentibus lacerauerint. Nam Judæorum sabbathum septem diebus finiebatur, cui successit Euangelij gloria, & resurrectionis quies, quæ octonario numero significatur. Quare in Ecclesiaste præcipitur, vt in vtrumq; Testamentum, tam vetus scilicet, quam nouum, pari veneratione credamus, cũ
Eccles 11. D. Hieronym. dicitur: Da partes septem, nec non & octo. Iudæi dederunt partes septem, sabbathum credentes: at non octo dederunt, resurrectionem diei dominicæ denegantes. Quoniam verò septima requies cum
D Aug. con. Faustũ lib. 12. octaua resurrectione coniungitur, & hoc in sacramento regenerationis nostræ. i. in Baptismo, altum profundumque mysterium est,
Gen. 7. Quindecim cubitis supercreuit aqua diluuij, excedens altitudinem montium. i. hoc sacramẽtum Resurrectionis, & quietis transcendit omnem sapientiam superborum; ita vt nulla possit indagare scientiæ suæ altitudine Resurrectionis quietem. Septem quippe & octo coniunctis Quindecim fiunt, & quia septuaginta à septẽ, & octoginta ab octo denominationem accipiunt, cõiuncta ab vtroq. numero cen-
Ibidem. tum quinquaginta diebus exaltata fuit aqua magni Cataclysmi, eandẽ nobis commendans atq. confirmans altitudinem Baptismi in consecrando nouo homine ad tenendã quietis, & resurrectionis fidẽ.

Insu-

Insuper numerus Quindenarius spiritualem ad cælos ascensum per virtutis iter mystice demonstrat, vnde in templo Ezechiel (quod interpretatur Ecclesia, & cælestis Hierusalē) septē & octo gradibus ascenditur. Idem numerus Quindenarius canticis graduū consecratus est, qui in Psalmis assignantur Quindecim, sacris documentis instituentes animum; quo ascensiones in corde suo disponat in valle lacrymarum, vt tandē videatur Deus deorum in Sion. Quod non subticuit Cassiodorus in expositione Psalmi 119. dicens: Illud tamen commonendum puto, quod Diuina gratia concedente, varia significatione meritorū, & in istis Psalmis Quindecim gradus ponūtur, sicut in illo tēplo Hierosolymitano, quod à Salomone notum est fuisse perfectū, vt præsens ordo Psalmorū, & in illa constructione præfiguratus videatur esse, & prædictus. Terrena siquidē illa fabrica, cælestis tēpli similitudinē gestare videbatur Quapropter cum gradus audimus in Psalmis, nō terrenū aut corporeis gressibus subeundū nobis aliquid suspicemur, sed mētis accipiamus ascensionē. Ideo enim præmissū est, Canticū, vt hoc potius ad animæ prouectū applicare debeamus. Vnde scalā illam Iacob pro parte aliqua, his gradibus fortasse non immerito dicimus cōparandā. Illa enim & ascendentes habuit, & descendentes: in istis verò gradibus, beatorū solus ascensus est. A nōnullis etiam Quindecim anni, qui Regi Ezechiæ sunt additi, huic similitudini sunt aptati: vt hic numerus, & ibi perfectæ vitæ cursum indicasse monstretur. Hæc Cassiodorus: ex cuius postremis verbis emergit, & alia admodū digna Quindenarij significatio: vtputa quod perfectionem vitæ in præsenti incolatu nonnumquam designat, quæ per cursum viæ mandatorum Dei potissimū vendicatur. Quod in Psalmi Decimi quinti explicatione latius adaperit, cum ait: Cōuenit etiam contueri, quid sibi velit Decimus quintus numerus. Signficat. n. (vt putamus) Quindecim gradus, quibus tēpli Hierosolymitani cōscēdebatur mirabilis amplitudo: designās quinq. sensibus corporis per Trinitatis gratiā superatis, ad atria sanctæ Ecclesiæ fœlici munere peruenirī. Quod & per istū quoque dabitur Psal-

Cap 40.

Psal. 83.

3. Reg. 7.

Gen. 28.

4. Reg. 20

Esai. 38.

Digitized by Google

mum; si eius saluberrimam prædicationem Domino protegẽte seruemus. Hæc ille. Alia multa mysteria, si quis diligentius inuestigauerit, sub hoc numero cõsecrata reperiet. Nam Dei solẽnitates à Quindecimo die mensis principium habuisse manifestum est ex Leuit. c.

Luc. 24. *23. & Numer. 29. cap. Christus Dominus in cælum ascensurus, Discipulos, quibus benedicat, educit foras in Bethaniam, quæ ciuitacula, testante D. Ioan. c. 11. est iuxta Hierosolyma Quindecim stadijs: rectè. n. quibus vtriusq; Testamenti scientiam aperuit, quos & omnem viuendi sperandique docuit regulam, Quindecim stadijs in locum, quo illis benediceret, & præcepta docendi traderet, eduxit.*

Beda in Mar. c. 41. *Mysticè quoque Quindecim gladijs glorioſæ Ascensionis locum à victoriosissimo passionis loco secreuit, vt omnes. s. vel viuere, vel mori pro Christo cupientes, & primo quiescendi post mortem, & in fine à mortuis resurgendi desiderio pariter & amore firmaret.*

3. Reg. 5. Ioan. 14. *Audi maiora mysteria. Salomon, hoc est, pacificus noster (qui dicit: Pacem meam do vobis) quo tempore ædificauit Templum Deo, erant Latomorum septuaginta millia; & eorum qui portabant onera, octoginta millia. Latomi qui lapides cædunt, qui quasi fundamenta ædificiorum præparant, qui lapides ad ædificandum in templo Dei de terra tollunt; in septimo numero ponuntur, in Prophetis, in Patriarchis: illi. n. genus humanum, quasi de terra eijcientes, in templum Domini præparauerunt: isti verò, hoc est, octoginta millia, Apostolica prædicatio & Euangelica; hi qui cum Deo Saluatore, & ipso Salomone grauia gentium peccata portabunt. Huius*

D. Hieronym. in pſal. 89. Beda in act. 1. *speculationis fuisse putant turbam Discipulorum IESV Christi, super quos die sancto Pentecostes cecidit Spiritus sanctus: est enim numerus 15. trigonus expansione cabalistica continens numerum 120. nam si addideris terminos progressionis arythmeticæ extremos ad se, proueniunt 16. aggregati partem dimidiam, quæ est 8. multiplica per numerum locorum, id est, 15. & habebis summam omnium terminorum progressionis dispositæ: nam 8. per 15. multiplicatus, gignit 120.*

Digitized by Google

DE NVMERO XVI.

HABET numerus 16. quandã perfectionis ſpeciem, quia Mathematici perfectum vocant ſenarium rationibus ab Euclide ſignificatis vltima noni. Philoſophi quoq; perfectum appellant denarium numerum, eo quod perficiat, & terminet velut forma cunctos alios numeros; & quæ in ortu ſunt & interitu comprehendat. Decẽ quippe docuimus eſſe Prædicamenta; & omnem numerum à decimo per circuitum gigni. Perfectus igitur iudicabitur numerus 16. duobus reſultans perfectis numeris, perfecto nimirum Mathematico 6. & Philoſophico 10. In rationali quoq; fabrica numeri 16. perfectionem monſtrauit natura, quia ante Sextumdecimum ætatis annum, puerorum cum lateat ingenium, & quaſi frumenta etiamnum in herbis ſint, annus 16. adoleſcentium iam profert animos, & quid poſterius ſit ſperandum, ſatis aperit. Adſtipulatur nobis Heracletus, homines dicens tunc perfici, cum iam etiam genitalis vrina ſecerni incipit; & arbores tum incipere perfici, cum gignere ſemina incipiunt; immaturas ante & imperfectas eſſe, dum fructu carent. Propterea ea ætate homo iam in notitiam boni venit, ac mali, eorumque diſciplinæ incipit eſſe capax. Neque ſilentio inuoluendum videtur, quod Ægyptij ſacerdotes in litteris hieroglyphicis hunc numerum notare conſueuerunt, dum veneream voluptatem vellent inſinuare, quod tunc temporis incipiant homines Veneri indulgere, generareque. Quod ſi complexum venereum voluiſſent ſignificare, numerum 16. geminatum adnotabant: quoniam filij ſunt ex voluptatibus; coitus autem ex geminis voluptatibus maris ſ. & fœminæ: propter hoc ſecundum numerum adiungere ſolebant. Eruditè igitur annum ætatis Decimumſextum adoleſcentiæ ianuam nominauit Terentius Varro, dum quinq; faciens vitæ gradus, Pueritiam ad annum 15. protraxit; Adoleſcentiam à 16. ad 30; Iuuentutem vſque ad 40;

Petrus Apponen. Probl. part. 15. cap. 3.

Horus Apollo Niliacus de notis hyeroglyph.

Aug. ſu Ciu Dei lib. 22. cap. 25.

Digitized by Google

Senectutem, ad 60. inde vsq; in finem vniuscuiusque Senes nuncupati. Consentiunt itidem Astronomorum traditiones super ætatum affectibus, qui Lunam ad quintum vsq; annum infantes propemodum ductitare dicunt, decennium inde Mercurio adscribentes; vnde illud ætatis studium rerum plurimarum, & mutabilitas, & incõstantia, qua modo hoc, modo illud appetant: hinc gestiunt paribus colludere, temeréq. iras colligunt, atq; ponunt, & vt inquit Horatius: Mutantur in horas. Mox hominem Sextodecimo ætatis anno in Veneris ditionẽ deuenire asserunt. Atq. hic ille est ætatis flos, de quo sæpius apud Auctores, vt apud Terentiũ: Anni Sexdecim, ætatis flos ipse: & Ouidius Philosophiæ istiusmodi non ignarus, cũ Narcissum ostẽdere vellet eius iã ætatis, vt amorib. dare operã posset, ait:

Iamq; ter ad quinos vnum Cephisius annum
Addiderat.

Diuinus item Plato mulieri Decimum sextum ætatis annũ constituit ad matrimonium contrahendum: hunc in modum scribens ad finem lib. 6. de Legibus: Nuptiarum tẽpus sit puellæ à Sextodecimo anno in vigesimum. Habet adhuc præsens numerus aliam mathematicam dignitatem, quoniam tam senarius, quã denarius (ex quibus ipsum diximus esse compositum) sunt numeri trigoni; numeros verò trigonos dicimus qui ex imparibus simul atque paribus consequenter dispositis componuntur. Itaq. si vnitati velut impari, virtutemq. in se trigonicam possidenti, subdas 2. habebis trigonum, id est triangulum ipsum, scilicet ternarium: si deinde 3. subieceris, senarium secundum trigonum reportabis: rursus addito quaternario, denarius & ipse trigonus generabitur. Cum ergo numerus 16. in sui compositione habeat duos se subsequentes trigonos, inter quadratos iure locandus erit. Quemadmodum enim in figuris trianguli duo, quadratum vnum faciunt; sic & in numeris duo trigoni æquilaterum numerum efficiunt. Vnitas enim quasi quidam virtute trigonus, simulq; ternarius, & ipse trigonus, quaternarium tetragonum pariunt; deinde 3. & 6. trigoni, æquilaterum nouenarium procreant:

Digitized by Google

pari modo 6. & 10. ambobus trigonis in vnum adactis, consurgit numerus 16. quadratus quadrati quaternarij, quatuor in lateribus continens vnitates. Quotusquisque enim erit in tetragonorum ordine quadratus, totidem in quolibet latere sortietur vnitates. Ex quo efficitur, vt ratione quadraturæ sit assecutus perfectionem. Omnis .n. quadratus, si ei proprium latus addatur, vel ab eo subducatur, fit altera parte longior: vt ipsi tetragono 16. subtracto suo latere scilicet 4. relinquitur minor altera parte longior 12. Quod si eidem tetragono adijciatur idem latus, fiet maior altera parte longior 20. adeo æqualitatis natura sibi constans est, vt minimo cremento, vel decremento in alienam protinus naturam degeneret, quod suæ perfectionis est argumentum. His accedit, quod perfectioni numerorum perfectorum, adeo propinqui sunt pariter pares, vt eorũ quilibet sola deficiat vnitate. Vt, si omnes partes aliquotæ numeri pariter paris cuiuscumque in vnam collegeris summam, addasque illi aggregato solam monadem, tunc restituatur illarum partium integer numerus. Et partes illæ inter se semper constituunt progressionem geometricam in proportione dupla. Nam partes numeri 16. qui est pariter par, sunt 8. 4. 2. 1. quibus simul iunctis, fit numerus 15. vnitate scilicet minor numero 16. Et hæc est propositio Caroli Bouilli libro de Numeris perfectis: Quotquot ab vnitate dupli simul sumuntur, sequentem minus vno restituunt: vt subiecta figura ostendit.

1	2	4	8	16	32	64	128	256	512	1024	2048	Pariter pares.
1	3	7	15	31	63	127	255	511	1023	2047		Partiu sũma.

(Mitto nunc, quod in se ductæ partes numeri 16. dant 64. cubum habentem radicem cubicam 4. qui est radix quadrata 16. & quod à Pythagoricis dictus est numerus fœlicitatis.) Hinc factum est) vt ad perfectorum numerorum procreationem soli tetragoni sint accõmodati. Namq. inter pariter pares, apti, qui 4. & 6. terminantur,

Digitized by Google

& hi vniuersi inter pariter pares tetragoni. Porro, si perfectum, cui nihil addi vel subtrahi potest, sed proprijs se coercet finibus, quod à perfecto abest, protinus aut abundans fit aut diminutum. Proinde Vir bonus à Pythagoræis tetragonus dicebatur, quippe qui à medio virtutis calle, quem vndiq; vitiorum circumstant anfractus, ne alba quidem linea discedit: quemadmodum neq; Tetragoni, quos vndiq; in Pythagoræ diagrammate circumstant longilateri, à sua eaq; media absunt semita. Sed vt, quod diximus, exemplis comprobetur. Scipio Africanus, vt sunt auctores T. Liuius, ac Plutarchus, consummatis 16. ætatis annis à patre in castra ductus est, principio belli Punici secundi: constatq; iam tum in congressu Annibalis primo circumuentum ab hostibus, ac saucium patrem liberasse. Sed & Alexander Philippo Macedone natus, annũ agens Decimumsextum à patre profecto ad obsidionem Byzantij, ad Regni curam relictus est domi. Adhuc C. Cæsarem Dictatorem, scribit Plinius, animi vigore fuisse præstantissimum; virtutemque ac constantiam, & sublimitatem omnium capacem, quæ cælo continentur, in illo fuisse. Et tantus postea Imperator, Sextumdecimum agens annum, Reipublicæ munera aggressus est. Octauius etiam Augustus annos natus Sexdecim, vt tradit Suetonius, virili toga sumpta, militaribus donis triumpho Cæsaris Africano donatus est. In Genesi quoq; Ioseph dicitur fuisse Sexdecim annorum, vt ostendatur ex ephebis excessisse, magnaq; virtutum specimina, & eximiam ad vniuersas res gerendas spem præ se tulisse: sed allegoricè perfectionem vitæ & doctrinæ Sexdecim designare possunt: ad quod referri debent Sexdecim bases in occidentali plaga Tabernaculi. Hic numerus insignis est Prophetarum veteris instrumenti complexione ac dinumeratione, vt quidquid per Euangelicam offerimus dignationem, prædictũ illorum vaticinationibus approbemus: nam quaternarius numerus, qui Euangelica Sacramenta demonstrat, in se multiplicatus, Sexdecim producit. Quod si cui non placet hæc mystica ratio, alteram afferre non pigebit. Sexdecim veteris instrumenti Prophetarum,

Libro 7. Natural. hist.

In Augusto. Cap. 37.

Exho. 26. & 36.

quatuor: Esaias, Ieremias, Ezechiel, & Daniel, maiores vulgò dicuntur, & numeri identitate atque affinitate mysteriorum, sanctorum Euangelistarum referunt similitudinem: duodecim verò reliqui dicuntur minores, & Apostolorum Christi (vt paulò antè dictũ est) gerunt typum & effigiem. Quod & Cassiodorus in Decimi sexti Psalmi dilucidatione his verbis innuit. Huius etiã Psalmi numerum, & quantitas prophetalis ornauit, vt meritò in hoc numero incarnatio Domini relata esse videatur; vbi etiam prophetalis chorus conuenisse cognoscitur. Proinde à repræsentatione ad veritatem progrediendo, non ineptè per hunc numerum sextum post denarium, significari dicetur sanctorum noui testamenti patrum, Euangelistarum inquam, & Apostolorum cœtus: & in summa, primariorum vtriusque testamenti patrum, hic numerus sanctissimum Chorum, concionemque venerandam continet. Ostendit adhuc præsens numerus mysterium suum in virtutibus Iusti viri apud Ezechielem cap. 18. quarum prima est feciſſe iudicium & iustitiam: secunda, non comediſſe in montibus: tertia, oculos non leuasse ad idola: quarta, vxorẽ proximi sui non violasse: quinta, menstruatæ vxoris vitasse complexus: sexta, hominem non contristasse, siue vt Septuaginta ediderunt, oppressisse per potentiam: septima, pignus debitori reddidisse: octaua, per vim nihil rapuisse, vel iuxta Septuaginta, rapinam non rapuisse: nona, panem suum esurienti dedisse: decima, nudum operuisse vestimento: vndecima, ad vsuram pecuniam non dedisse: duodecima, nihil ex his quæ dederis amplius accepisse: decimatertia, ab iniquitate auertisse manum suam: decimaquarta (quæ similis videtur primæ, sed in parte diuersa est) iudicium verũ feciſſe inter virum & virum, siue proximum suum: quintadecima, in præceptis Domini ambulasse: decimasexta, iudicia & iustificationes illius custodisse: Quorum singula quid velint docet D. Hieronymus. Alia huiusmodi plura diligens lector inuenies, vt hunc calculum multis mysterijs refertum esse cognoscas. D. Hieron. in Ezech. 40.

Digitized by Google

DE NVMERO XVII.

OST decimum sextum discutiendus occurrit Decimus septimus, priscis Theologis semper inuisus numerus. Illud profectò in Onirocritarum monumentis obseruatum legimus, si audias Decemseptem, vel scriptum videas, ad numeros transferendum, sit XVII. sic enim apud nos pingitur hic numeri calculus, ex cuius characteribus nulla dictio significatiua componi potest, præterquam VIXI: quare præsens numerus mortem significabat. Apud Romanos fiebant anniuersaria parentalia die 17. Februarij auctore Ouidio in Fastis. Græcis Septemdecim diebus corpora antequam cremarentur, totidemque noctibus seruare mos erat. Nam & Achillem fato functum scribit Homerus Deos atque homines diebus 17. lacrymis prosecutos; & die decimo octauo fuisse illatum rogo.

Vlyss. lib. 24.

Bisque dies luctu septenos funeris atro
Et ternas luces Phœbo labentis Olympi,
Æquoreæq, Deæ, & lacrymoso carmine mœsti
Mortales querimur: sed postquam aurora quadrigis
Nata bis octonos ortus inuexit eois,
Atque dies binos veniens reparauerat Eos,
Tum te conijcimus flammis atque ignibus atris.

Ægyptij Decima septima die mensis Nouembris (qui ab illis Athyr dicitur) Osyridem interijsse fabulantur, qua die maximè plenilunium fit euidens. Inde Pythagoræi diem istam dixerunt Antiphraxin, quasi oppositionem cum obstructione coniunctam, & omnino numerum 17. auersantur, tanquam positum inter 16. qui quadratus, & 18. qui altera dimensione longius parallelogramum constituit. Atque cum hi duo soli omnium numerorum planorum ambitus habeant areis suis æquales; medius interueniens 17. obstruit & disiungit eos inuicem, inque partes scissus inæquales, sesquioctauam cõstituit proportionem: cum enim tonus in sesquioctaua proportione

consistat

Digitized by Google

cõsistat, quæ sit 9. & 8. horũ nullus naturaliter medius est numerus. Eos igitur si binario multiplicabimus, resultabunt 18. & 16. inter quos medius est 17. Quare inter 18. & 16. sesquioctaua notatur proportio, quã 17. medium non in æqualia partitur. Infaustus etiam ob aliam causſam à Pythagoricis iudicatus est numerus 17. Nam Decima septima regio siue vnitas perfecti numeri honore destituta est: nullum.n. reperies perfectum numerum habentem Decem septẽ figuras. Est etiam iste primus incompositus, necnon & quatuor primorum & incompositorum summa: nam duo, tria, quinq;, septem, hunc absoluunt. Hic numerus, si quis alius, portẽdere solet terræmotus, incendia, inundationes, multaq; alia malorum genera. Gen. c. 6. scriptum est, quod videns Deus quia multa malitia hominum esset in terra, cunctaq; cogitatio cordis intenta esset ad malum, pœnituit, quod hominem fecisset in terra, & præcauens in futurum: Adducã, inquit, aquas diluuij super terram, & interficiam omnem carnem, in qua spiritus est vitæ subter cælum: anno igitur sexcentesimo vitæ Noe mense secundo, Septimo decimo die mensis Maij rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ, &c. Nautis quidem diem Decimum septimum Februarij, Septimumque decimum Martij, ob satis firmam naufragij suspicionem, maximè infaustos esse testatur in antiquis lectionibus Cælius Rhodiginus. Nam & eo die Februarij salutis nostræ anno 1230. apud Frisios populos nocte tanta ventorum ac fulgurum tempestas exorta est, vt vniuersa illa prouincia fluctibus pene obrueretur. Die 17. mensis Martij anni 1586. tantam fuisse in Burgundia aquarum inundationem renuntiauit nobis Gulielmus Tixerãdetus Burgundus, quo spectante res accidit, vt vrbis Champlitensis turrim fortissimam, pontem, necnon multos pagos furioso quodam impetu penitus euerterit. In Hollandia, teste Francisco Guicciardino in descriptione Belgica, anno salutiferi partus quadringentesimo vicesimo supra millesimum, Die 17. Aprilis, sæuitia maris circa Dordracũ, facta eruptione, totã regionem inundauit, aggeres fregit, & supra centum millia hominum extinxit vna cũ.

Gen. 6.

Lib. 14. cap. 9.

Digitized by Google

iumentis & ſupellectili eorum. Anno poſt natum Seruatorem quingenteſimo octogeſimo nono, die 17. Octobris, maxima fuit in Venetiarum, & Liguriæ finibus aquarum inundatio, quæ haud modicum hominibus animantibuſque detrimentum intulit. Atheſis fluuius adeo excreuit, vt magnam Veronæ mœnium partem euerterit. In hac diluuij effuſione Tybris fluuius in tantum excreuit, vt aquæ eius ſupra muros vrbis Romæ influerent, ac maximas in ea regiones occuparent. Tunc per alueum eiuſdem fluuij cum multa ſerpentium multitudine, draco etiam miræ magnitudinis, per vrbem tranſiens, vſque ad mare deſcendit. Subſecuta ſtatim eſt hanc inundationem, ob defuncta corpora, peſtilentia grauiſſima, quam vocant inguinariam, vt Paulus Diaconus ſcriptum reliquit de geſtis Longobardorum lib. 3. cap. 11. Anno quoque ſeptuageſimo nono ſupra milleſimum & quingenteſimum, Decimo ſeptimo Aprilis, qui dies de Aſſertoris noſtræ ſalutis nece publico luctu nefaſtus fuit, nix vento quodam frigidiſſimo agitata, cunctos vinearum pampinos, tum primum erumpentes, & arborum flores adeo compreſſit, & corrupit, vt omnem ſpem vini, & fructuum aliorum, præcipuè in montanis locis Hetruriæ, & Galliæ Tranſpadanæ, ademerit. Hic illud interſeram quod retulit Nauclerus (licet fortè parergon cuique dictum videatur) ipſo die Iunij 1278. Minturnis impios quoſdam homines, qui ad Moſæ pontem conſtiterant, quod ſacerdotem, ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum ferentem neglexerint, Diuino omnes conſilio, vno excepto, qui quidem ex his omnibus Hoſtiam ipſam ſacratiſſimam veneratus, in eo ipſo flumine periiſſe. Huc accedit, quod anno poſt natum Chriſtum 1533. die 17. Nouembris Curiæ, Bludenti, Veldchirachi, Sangalli, aliiſq; in Ciuitatibus iuxta Rhenum, maximus ſub mediam noctem terræ extitit motus, vt in Germanicis hiſtoriis legitur. Eo ipſo die Nouembris anno 1570. illa vrbi Ferrariæ calamitas horribilis euenire cœpit, cum terra ingenti motu concuſſa effecit, vt neque in domibus tuto homines manerent, neque ſub dio rectè verſarentur. Quin-

Digitized by Google

quennio item post, hora diei nona, & proximæ noctis vndecima Venetiæ, & circumiecta loca magno terræmotu contremuere. Die 17. Augusti mensis graue in vrbe Constantinopolitana grassatum est incendium, quale haud vnquam alias illa sensit: plurimam namque eius partem flammia peruasit, adeo vt maxima quæque horrea, & frumenti receptacula conflagrarit. Et, quod relatu dignum, cum in illo incendio Nouatianorum Episcopus Paulus, Chrysanti successor, suam Ecclesiam in periculo videret, & in sanctius sacrarium ingressus, Deum, vt Ecclesiam conseruaret, supplex oraret, Deus Opt. Max. nescio quo modo, precibus exauditis, delubrum inuiolatum seruauit: ignis namq; per ianuas, & fenestras iam omnes inuolans, ei non nocuit; sed cum circum circa ædificia simul multa consumpsisset, Templum præterijt: cumque (quod maximum est) incendium biduum totum grassatum vbiq; esset, ne vestigium quidem fumi in tignis, & muris apparuit Ecclesiæ. Nouatiani ergo ex eo tempore quotannis 17. Augusti die, ob seruatum Templum, sacra celebrarunt. Hoc eo referre volui, quo cuncti cognoscere possint, Deum persæpe, etiam per indignos, solita consueuisse prodigia exhibere. Nam & de his, qui ad Vates accedunt, & ad Incantatores, & ad eos qui faciunt amuleta, Ioannes Chrysostomus in expositione Epist. Pauli Coloss. nec non Oratione sexta aduersus Iudæos, docet, quod etiam si quis mortuum suscitauerit, non sanctè viuens, illi non sit credendum; sed cum nihil putandum. Romanos rursum perculit hic numerus, quando 17. Decembris anno Domini 548. Gothi, ductore Totila, Vrbem proditione Isaurici militis ingressi, porta Cælimontana, imperio potiti sunt: nec eo contenti bona diripiunt: mœnia bona ex parte solo æquant, domos aliquot igni absumunt, incolas à Roma præcipientes discedere, ducturi alium in locum coloniam: multitudo omnis in propinquas vrbes se recipit: sine habitantibus Vrbs relinquitur: manentq; in ea solitudine diebus quadraginta. Ferunt autem incendium cingentibus flammis, dies 13. emicuisse; quemadmodum & Carthago à Sci-

Niceph. Call. lib. 14. c. 41.

Pop. Læt. Paul. Oros.

Digitized by Google

pione debellata & accensa igni, 17. continuis diebus arsit, miserum prębens spectaculum, omni murali lapide in puluerem redacto. Anno virginei partus 798. cum à matre Eirene Constantinus sextus Imperator oculis, & imperio fuisset orbatus, Sol ad illud matris facinus per dies 17. suos radios abscondit. Sed nec illud intactum relinquam, quod Romani duabus olim cladibus fracti, infaustum hunc ipsum diem appellarunt. Nam & die Decimoseptimo Julij anno ante Christum natum 474. vt Liuius, & Plutarchus testati sunt, Veientes iuxta Cremeram Tusciæ flumen Romanas acies fuderunt: præsidium expugnatum: ad vnum omnes cæsi: vbi ex Fabiorum familia 300. interijsse satis constat. Anno item ante Christum 376. eadem planè die Iulij, secundum virorum illustrium Auctorem, apud Alliam flumen Brenno duce Galli Senones, Romano deleto exercitu, Vrbem etiam ipsam, excepto Capitolio, deleuerunt. Apud Iudæos etiam ater & infaustus fuit dies Decimus septimus ob multas calamitates: vt enim capite sexto habet Chronologia maior Hebræorum, quæ Sederolam rabba inscribitur, die Decimo septimo mensis Tammuz, qui cadit in Iunium, cum peccasset populus, Moyses descendit de monte, & tabulas legis confregit. Nabuchodonosor eadem die Hierusalem cinxit obsidione, vel vt alij asserunt, muri Hierusalem primum diruti: quare eo die institutum ieiunium quarti mensis. Die quoq; Decimo septimo Iulij regressi duodecim exploratores, ad terram Chanaam missi, populum Hebræorum terrore affecerunt, referentes Chananeorum esse vires insuperabiles. Vnde seditione exorta in castris, cælesti oraculo decretum est Iacobitas non ingressuros terram sanctam propter incredulitatem; sed vt per desertum quadraginta annos discurrerent laboriosè, atq; in annis quadraginta in eremo omnes perirent. Afferunt etiam Iudæi alias calamitates, quas ea die euenisse ratum habent. Vt enim ex Iosepho Mattathiæ filio colligi datur, Ciuitas Hierusalem, seu potius Templum illud sanctum die 17. Iulij, quo celebrantur ieiunia, COSS. M. Ant. & M. T. Cicer. in

Ioan. zonarro. 3. Diacon. lib. 23.

Libro 2. In Camillo.

Cap. 23.

Ex Calendario Cōstātij fœlicis.

Rabanus Maurus de instit. clericor. ait hæc eccidisse die 17. Iulij.

Digitized by Google

*Pompei magni ditionem deuenit. Hac eadem die per Herodem Ascalonitam, dum contra Antigonum bellum ageret, iterum expugnatur: anno. s. vicesimo septimo postquam à Pompeio fuerat debellatum. Ex his forta*sse colligere licet cur S. Matthæus in generatione IESV Christi tres omiserit generationes: ab Abraham enim vsque ad Dauid Regem quatuordecim numerat generationes: & à Dauid vsque ad transmigrationem Babylonicam, alias generationes quatuordecim; cum tamen in multis alijs libris, decem & septem deprehendantur: quod non mendacij, vel negligentiæ vitio, nec casu vel fortuito factum fuisse creditur, vt Euangelista deuitato numero 17. maluerit numerum 14. in generatione Domini ponere: tres enim præteritæ sunt generationes, quia Ioras genuit Ochoziam; Ochozias verò genuit Ioam, Ioas deinde Amasiam; Amasias autem, Oziam: in Matthæo autem Ioras OZiam genuisse describitur, cum tamen quartus ab eo sit.

Cap. 1.

D. Hilar.

DE NVMERO XIIX.

NVNC ad Decimi octaui numeri explanationem nos vocat naturalis ordo numerorum, qui sanè sacratissimus est in diuinis litteris. Duodeuiginti qui oppressi sunt in Siloe, vniuersos prænunciant Iudæos, qui pœnitẽtiam agere noluerunt, cum ipsis suis mœnibus interituros, quod hinc maximè damnatione digni sint, quia Seruatoris Christi nomen, quod audierunt, spernere, quam audire maluerunt. Octodecim enim apud Græcos notis ijsdem scribitur, quibus incipit IHΣOYΣ. quare subdit Oraculum: Si non egeritis pœnitentiam, omnes similiter peribitis: statimque de infœcunda, & eradicanda arbore, parabolam subiungens, docet eos ad quos loquebatur, instar infructuosæ sici, si pœnitentiam non egerint, succidendos; atque vt aper-

Luc. 13.

Digitized by Google

tius intimaret, non alio parabolam tendere, sed hoc esse fructum in ficu quærere, & non inuenire, verbum Synagogæ offerre, nec recipi; quam tamen ne totam funditus ob culpam sterilitatis excludendam putares, sed reliquias per electionem scires esse saluandas, mox Ecclesiæ primitiuæ sanatio sub incuruæ mulieris specie subsequitur: cui bene Decem & octo annis res fuit cum morbo immedicabili miseroque: qui numerus ternario sexies ducto perficitur, quia videlicet eam, quæ in testimonio legis, in vaticinio prophetiæ, & in reuelatione gratiæ per infirma opera langueret, ostendit. Senarius enim numerus, & sextam seculi notat ætatem, in qua à diabolica captiuitate liberatus est homo; & sextũ diem, in quo Mundi est creatura perfecta: sicque bonorum operum perfectionem designat: tria verò sunt tempora Dominicæ visitationis, quibus fructum dare negauit, quia ante legem, sub lege, & sub gratia obedire despexit; in quibus Iudæa, quia terrena magis, quam cælestia nouerat operari, quasi Decem & octo annis à suæ mentis erat rectitudine curuata. Accipe aliud de muliere inclinata mysterium. Ecclesia cum mensuram legis, in qua est Decalogus, & resurrectionem Christi, in qua octo beatitudines sunt, impleuerit, tunc sabbatho, id est, quiete perpetua perfruetur, & in sublime erecta fastigium, inclinationem nostræ infirmitatis sentire non poterit: Ideo autem curata est hæc mulier, id est populus Christianus, quia & legem impleuit, & percepit gratiam in lauacro, per quod morimur seculo, & resurgimus Christo. Nam in decem verbis, legis perfectio est: in octauo numero, resurrectionis est plenitudo. Glossa ordinaria exponens curationem illius mulieris: Hæc mulier (inquit) non nisi post Decem & octo annos erigi potuit; quia humana natura hanc corruptionem deponere, & ad induendam incorruptionem æternæ beatitudinis erigi non poterit, nisi prius impleuerit legem, quæ in decem præceptis continetur, & gratiam in qua Christi resurrectio facta est, & nostra exspectatur. Pertinet ad hanc significationem, quod cum Iudæa fecisset malum in conspectu Domini, traditaq; fuisset

D. Amb. lib. de Salomone ca. 5.

Theophilus Antioch. Allegor. libro 3.

Iudic. 3.

Digitized by Google

in manu pinguissimi Eglon Regis Moab, clamans ad Deum anno Decimo octauo meruit suscitari sibi saluatorem nomine Aioth: vt scilicet intelligatur hic numerus Diuinæ in nos beneficentiæ nota esse, & demonstratio. Mysticè autem Aioth duas dexteras habuisse dicitur, nempe quia iustus erat: non.n. poterat iustus esse, & habere sinistram. Inde Psalmo nonagesimo de sancto dicitur: Cadent à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis. Dextera sancti dicitur: sinistra non dicitur, sed latus. Item in Euangelio dicit Dominus: Qui te percusserit in dexteram maxillam, præbe illi & alteram. Non sinistram, non enim est sinistra quæ præbetur, sed dextera alia, quia iustus duas habet dexteras. Aioth igitur, qui secundum Hebraicam translationis virtutem Laus interpretatur, typus est Christi: quare Psalmo Decimooctauo Propheta Regius edisserit de primo IESV Christi aduentu; nam per hunc suscepit inimicus occasum, & genus humanum singulare præsidium; per hunc tyrannus ille relegatus ingemuit, & absolutus est homo, qui mortiferis vinculis tenebatur obnoxius: & sicut mulier hoc numeri calculo, iubente Christo, à sua infirmitate saluata est; ita se in hoc Psalmo petijt Dauid peccatis proprijs liberari, nempe per hunc calculum significans tempus aptissimum, in quo & ipse Domini salutifera beneficia mereretur.

Psal 90.

Matth. 5. Luc. 6.

Psal. 18.

DE NVMERO XIX.

NVMERVS Nouenarius supra denarium, neq; trigonus est, neq; cubicus, neq; sphæricus, neq; perfectus, nec deniq; vllam aliquã habet mathematicam elegantiam; sed cum sit primus incõpositus ipse etiam, sicut & cæteri huius generis numeri, vitijs, & castigationi addictus est. Anno secundo exitus de Ægypto cum Iacobitæ decepti ab exploratoribus, ob incredulitatem murmurassent aduersus Dominum, decretum fuit cælesti Oraculo, eos non ingressuros terram repromissionis: sicque relicta recta via,

Num. 13. 14.

Digitized by Google

qua incedebant versus mõtem Seyr, qui est in terra Idumæorum, errare incipiunt in deserto, hærentes annis 19. in cades Barne. Anno Decimo nono iterum insaniunt, & contra Dei oraculum pugnam aduersus Amalechitas infœlicem capessunt. Vnde & in pœnã alijs 19. annis circa eundem locum desident. Hinc illud apud Hebræos: Sedebitis in Cades Barnea iuxta dies quibus antea federatis: cum ergo illic prius mansissent 19. annis, & postea etiam alijs 19. annis manserint, fiunt omnes triginta octo: de quibus legitur Deuter. cap. 2. Tempus quo ambulauimus de Cades Barnea vsque ad transitum torrentis Zareth triginta octo annorum fuit, donec consummaretur omnis congregatio hominum bellatorum de castris, sicut iurauerat Dominus. Hoc etiam numeri calculo destructam fuisse domum Domini his verbis testatur quartus Regnorum liber: Mense quinto septima die mensis, ipse est annus Nonus decimus Regis Babylonis, venit Nabuzardan princeps exercitus, seruus Regis Babylonis in Hierusalem, & succendit domum Domini, & domum Regis, & domos Hierusalem, omnemq; domum combussit igni, & muros Hierusalem in circuitu destruxit omnis exercitus Chaldæorum.

Rab. Salomon. Vide eromicon maius Hebræorum cap. 8. quod latinitati Genebrardus

Cap. 25.

DE NVMERO XX.

DE Vicenario dicturi illud in primo limine obseruandum occurrit, characterem videlicet 2. qui in singulari limite seu nota duo significat, suam tenere naturalem nempe tristem significationem etiam in secundo scilicet 20. in tertio nimirum 200. & in quarto nempe 2000. Cum .n. hi numeri radicem in dualitate habeant, nũquam ferè in rebus lætis, apud Poëtas, vel etiã sacra Oracula vsurpati reperiuntur. Veritatis huius testis locupletissimus accedit Homerus Poëtarum omniũ coryphe⁹, qui cũ optimè numerorũ mysteria nosset, nũquã Vicenariũ numerũ adhibet, nisi ad res tristes, luctuosas, acerbas, atq; tãdẽ diri oĩs.

Vice-

Digitized by Google

Vicenario equidem vtitur Antinous insidias instructurus Telemacho profectionem paranti Vlyss. Rhaps. 4.

Sed mihi vos nauim celerem,, socioſq; feroces
Bis denos date iam, ſi quid confiditis vni,
Vt vadam inſidias illi poſiturus in vndis.

Eiuſdem operis Rhaps. 2. refertur vaticinium Alytherſæ canentis Vlyſſi reditum poſt annum vigeſimum his verſibus.

Quippe mari multum paſſum, & deniq; Ponto
Amiſſis ſocijs, atque vndis claſſe Pelaſgum
Extincta, ignotum cunctis in patria rura
Venturum, vt canas perfecerit annus ariſtas
Vicenus, iamq; ad finem hæc adeo omnia tendunt.

Quod poſtea comprobauit euentus, Vlyſſe hunc in modum canente, Vlyſs. Rhaps. 16.

----- Veni noſtras ego talis in horas
Multa ſolo paſſus, multum iactatus & alto,
Adſum Viceno patrijs allatus arenis
Anno.

Et lib. 19.

----- Tandem poſt mille dolores
Vicenis equidem iam nunc labentibus annis
In patriæ terræ veni dulciſſima rura.

Itidem lib. 21.

Quoſq; tuli poſt tot terræ pelagiq; labores
In patriam veni iam nunc labentibus annis
Vicenis.

Adhuc etiam libro 4. Vlyſſis, deplorat Menelaus vim fortunæ ſeſe detinentis viginti dies Ponto: hunc in modũ alloquens Telemachũ.

Hic me bis denas tenuerunt numina luces,
Nullæ auræ reſonant Ponto.

Quibus congruunt quæ referuntur lib. 23. Vlyſs.

---- Cum tot labentibus æuo
Iam luſtris redeat, patriſq; in dulcia rura
Viceno coniux veniat cariſſimus anno.

Eiuſdem operis lib. 6. Vlyſſes naufragus, & nudus deflet caſum ſuum, qui iactatus fuerit viginti dies: ſicque Nauſicaam affatur.

----- Me luctus acerbus

Digitized by Google

Irruit, heu lapsum nimium fortuna gubernat,
Hesterna siquidem fulsit Vicesima luce
Nempe dies lugenda mihi, cum cærula Ponti
Naufragus euasi, vicenos æquore soles:
Vsque adeo miserum celeres rapuere procellæ,
Per pelagusq; egit nox intempesta sub vndis,
Insula ab Ogygia, Ponti tot fluctibus alti,
Donec me hinc pepulit casusq; Deusq; per vndas.

Rursus lib. 19. refertur somnium Penelopes videntis in somnis viginti anseres cædem Vitinti procorum portendentes.

Concipe, ab aueribus Vicenis arce sub alta
Pascuntur mixto lymphæ frumenta liquore.
Quos ego dum video pascentes, lætor, ab alto
Monte volans pennis rostro crudelis aduunco,
Atque ingens aquila inuasit, pendentia colla
Cerueicemq; tuens victos mactauit,

Quare lib. 22. Eurymachus suæ, & procorum vitæ consulens, promittit Vlyssi Viginti boues pro quolibet procorum.

----- Precor ô fœlix miserere tuorum
Parce tuis populis, etenim consensibus æqui
Posthac reddemus preciumque, & munera larga:
Quicquid & epotum, patr aq; sub arce comestum,
Restitui volumus, Viginti quisq; daturus
Sede boues nostra.

Huius tandem numeri meminit Helena deplorans exilium suum.

Iliad. li. 24.

Quatuor hic iam lustra moror, quo tempore nunquam
Iratus miseræ mihi verba indigna dedisti.

Ex quibus locis planè liquet numero Vicenario demonstrari res, vt diximus, acerbas, duras & tristes: verum huiusmodi veritatis longè certior stabilitas cernitur in sacris litteris: vt. n. testatur liber Geneseos, Jacob seruit annis viginti. Nam cum audisset se odio esse Esau, pro benedictione qua benedixerat illi pater, dixissetque ille in corde suo: Venient dies luctus patris mei, & occidam Iacob fratrem meũ, locũ dans fraternæ iracundiæ, in Mesopotamiam ad Labã aufugit: cumq; ibi septem annis seruisset, fratris materni filias, Liam scilicet, & Rachel vxores duxit, ac in alijs septem annis duodecim suscepit

Cap. 20. Euseb. de præp. Euangli. 9. cap. 4. D. Hiero in Iouin. lib. 1. c. 12.

filios; cumq; redire vellet ad parentes, rogatus à Laban, alios annos sex permansit, seruiens viginti annis. Quibus elapsis, domum redeunti occurrit obuiam Esau cum quadringentis viris, qui vicenarij quadratus est numerus: quare timens sibi Iacob, diuisit pueros super Liam, & super Rachel, & super ancillas duas. Non enim, vt plerique existimant, tres turmas fecit, sed duas, vnde etiam vbi nos habemus: diuisit: Aquila posuit, dimidiauit, vt vnum cuneum faceret ancillarum cum paruulis suis, & alium Liæ, & Rachel, quæ liberæ erant cum filijs earum; primasque ire faceret ancillas, secundas liberas; ipse autem ante vtrumque gregem, fratrem adoraturus occurreret: sciensque binarium principem alteritatis gratum esse Esau, separauit de his quæ habebat munera fratri, hircos Viginti, arietes Viginti, tauros Viginti, asinas Viginti, camelos fœtas cum pullis suis triginta, capras ducentas, oues ducentas: & merito, quando non sponte, sed metu munera mittit ad fornicatorem & profanum, intemperantem, iracundum, minantem parricidiale flagitium, eum denique qui pro vna esca vendiderat primogenita sua: quare nunc Israel tunc appellatur, sed Iacob, quod acutissimus Origenes adnotatum reliquit. Vera enim vocis Israel ratio est, quod contra Angelum steterit, conflixeritque ab Hebraico verbo שָׂרָה, id est, conseruit manum. Hoc siquidem nomen ipsi Iacob inhæsit à lucta, & insita fortitudine, qua cum Angelo tota nocte ad matutinam vsque auroram congredi ausus est. Percunctante enim post finem luctæ Angelo ab eo: Quod est nomen tibi? respondit, Iacob. At Angelus ad eum: Nequaquam Iacob appellabitur nomen tuum, sed Israel: quoniam si contra Deum fortis fuisti, quanto magis contra homines prævalebis? Vel vt verti etiam potest ex Hebræo, Non solum Iacob appellabitur posthac nomen tuum, sed etiam Israel: quia si cum Deo fortis fuisti, quanto magis aduersus homines superior euades? Vt sit sensus: Non tantum supplantator deinceps vocaberis, verum etiam fortis cum Deo. Quam ob causam non debes fratrem tuum Esau formidare: nam si cum Deo

Gen. 32.

Gen 25. Lib. 15. in Gen.

Gen. 32.

Eusebius Eccles. hist. lib. 2. cap. 1.

Digitized by Google

luctans euasisti victor, quãto magis homines superabis? Hanc interpretationem Iosephus comprobat his verbis: σημαίνει ἰσραὴλ κατὰ τὴν ἑβραίων γλῶτταν τὰ ἀντιστάντα ἀγγέλῳ θεοῦ id est, significat Israel secundũ Hebraicam linguã, illum qui aduersus Angelum Dei stetit. Neq; tamen me fugit multos magni nominis viros voluisse dictũ esse Israel tanquã videntem Deum, cum & nomen Israel inter Hebræos sit etiam videns Deum. Nam & Iacob paulò post initam cum Angelo luctam, appellauit nomen loci illius Phanuel, dicens: Vidi Dominũ facie ad faciem, & salua facta est anima mea. Licet autem sit longè præstãtius & sublimius quiddam videre Deum, quam luctari cum Deo; potior tamẽ significatio nominis Israel à fortitudine & lucta, quam à visione Dei manauit. Viginti annos seruiuit Iudæa Iabin Regi Chanaã. Viginti argenteis Ioseph venditus in seruũ Ismaelitis, vt habent Hebræi & Latini codices emendatiores: ipse enim figura fuit venditionis Christi Domini: vnde Scriptor aliquis, quo figura veritati magis responderet, ex Viginti argenteis, fecit triginta, apposita scilicet littera intersectionis x. At typum per omnia figurato respondere non est necesse, sed Christum pluris æstimari conueniebat, quam ipsius figuram. Semei cum esset ingenij in primis dolosi, in Dauidis occursum, quem specie honoris simulatè prætexerat, assumit comitatũ Viginti seruorum, perinde quasi huiusmodi numerus seruituti sit addictus. Ezechiel vt (typum in se gerens eorum qui puniantur) populum doceat, per ea quæ facere iubetur, futurã Hierosolymis famem, mãdatum accipit, vt cibus quem comedat in die, sit in pondere Viginti stateres; vel, vt habet alia editio, viginti siclos; siclus autem siue stater profanus quo vulgò vtebantur, & de quo intelligi volunt Septuaginta interpretes, non tetradrachmon, sed didrachmon est, vt asserunt qui pondera hæc & mensuras perscrutantur. At verò cum vncia habeat drachmas Atticas octo; sequitur futurũ cibum quinq; duntaxat vnciarum: qui sanè pondus argumentum est inopiæ: eo.n. trahitur magis anima, quam sustentatur: et iuxta inclytum Oratorẽ non vires tribuit, sed mortem prohibet. Mitto nonnullos Scriptores

Iudic. 4.

Gen. 37. D. Hier. in Iouin. li. 1. c. 12. Ians. in Concor.

2. Reg 19.

Cap. 4.

Polydor. Virg. c. 3. lib. 2. de rerum inuento Michael Neander sinopsi de ponderib. Alexand. Neap li. 2. c. 20.

Digitized by Google

ea sententia fuisse, vt astruant Viginti siclos tres tantum vncias, & paulò amplius conficere. Cæterum si cum Patre Hieronymo contendas hic intelligi de siclo sanctuarij, qui profani duplus est; erit cibus decem vnciarum. Viderint alij an huiusmodi pondus sit sterilitatis argumentum: nisi illud affirmare satius sit, huiusmodi mensuras plurimũ discrepare secundum tempora, & loca, quare & nobis incertã fore huius ponderis quantitatem. Illud constat, cum siclus vulgaris duabus æstimetur drachmis, posse quadraginta drachmas esse symbolũ ieiunij & pœnitentiæ: sicut & Viginti stateres panis pœnitentiam, & laborem populi designant. Viginti virorum plaga, peccãtes insinuat per quinque sensus, qui conuersi remedia inueniunt in quatuor Euangelijs. Viginti & centum annos concessit Deus ad agendam pœnitentiã, quãdo multa malitia hominum erat in terra. Quia verò pœnitẽtiam agere contempserant, noluit Deus tẽpus exspectare decretum, sed Viginti annorum spacijs amputatis, induxit cataclysmum anno. s. centesimo agendæ pœnitentiæ destinato. Vigesimus in generationibus describitur Thare, cui supplicij loco à Deo fuit irrogatum vt primus esset à condito Orbe, qui Aram filium morientem videret, cum superiores patres filios suos semper superstites reliquissent; Nec de Abel quis dicat, quod ante Adam obierit diem suum, quandoquidem hic non fatali quidem morte decesserit, sed violẽtia, vtpote à fratre interfectus. Auctores sunt Iudæorum Rabini, Thare hunc non solũ impium in Deum fuisse, verum etiam sæuum in filiũ Abraham, quẽimpietatis detulerat apud Nemrod, qui tum dominandi libidine omnia interturbabat. Siquidem Abraham, absente patre, domesticos pœnates incendio dãnauerat: quod Nẽrod iniquo ferens animo, Abraham tanquã sacrilegum rei capitalis damnauit: coniectus proinde in caminum ignis ardentis, diuino beneficio ab incendio interituq; vindicatus est. De Thare hæc habet Suidas: Is statuarius fuit, qui ex diuersa materia imagines faceret, easque Deos esse diceret, & adorandos, vt bonorum auctores. Huius numeri mentio legitur facta, quando Rex Dauid contra præceptũ Domini

in cap. 4. Ezech.

Budæ de Asse. li. 1.

1. Reg. 14.

Gen. 5. 6.

Gen. 7.

Gen. 11.

Gene. 4.

Vide Philonem Iudæum li. Biblicarũ antiquit.

Suidas in voce Serech.

2. Reg. 24.

Digitized by Google

populum iussit dinumerari; dicitur enim quod lustrata vniuersa terra, affuit Ioab in Hierusalem post nouem menses & Viginti dies. Quemadmodũ .n. sacratus, & Deo gratus censetur numerus, cum Deo præcipiente populus numeratur; non secus quando contra Diuinum mandatum, quis numerare contendat, numeri taxantur infausti. Id ex Origenis verbis facilè cognoscimus: sic.n. ille lib.15.in
Gen. 15. *Num. scriptum est (inquit) quia eduxit Deus Abraham foras, & ait ei: Respice ad cælum, & dinumera stellas, si potes dinumerare eas: & ait: Ita erit semen tuum. Et credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam. Et Abraham quidem, & alius quilibet hominum, aut etiam Angelorum, fortassis autem & superiorũ virtutum, non poterat numerare stellas, nec semen Abraham, de quo scriptum est: Sic erit semen tuum. Deus autem, de quo scriptum*
Psal 146. *est, Qui numerat multitudinem stellarum, & omnibus eis nomina vocat: & qui dixit: Ego stellis omnibus mandaui: potest inuestigare semen Iacob, & dinumerare plebem Israel: Ipse enim scit solus qui verè sit Iacob, & qui verè sit Israel. Non enim ad eum, qui in manifesto Iudæus est, respicit; neq; ad eam, quæ manifestè in carne est, circuncisio; sed videt illum, qui in occulto Iudæus est; & qui circũcisus est corde, non carne. Ipse ergo est solus, qui dinumerare potest, & inuestigare, & ipse secundum ineffabilem, & incomprehensibilem sapientiam suam ad illam cælestem formam, quam ipse solus scire potest, posuit etiam istos numeros, quos habemus in manibus, in quibus præcipit, vt secundum cognationes suas, & secundum domos familiarum suarum, ex nomine omnes masculi per capita numerentur à Viginti annis, & supra omnis qui egreditur in virtute Israel; & colligitur eorum quidam sacratus numerus. Sed iste numerus tunc demum sacratus est, & placitus Deo cum ipso præcipiente numeratur. Si autem contra præceptum Domini voluerit aliquis numerare, licet ille Dauid sit, licet magnus Propheta, contra legem agit, & arguitur per Prophetam, & patitur illa, quæ in*
Exho. 30. *secundo libro Regnorum legimus scripta. Hactenus Origenes. In*

Digitized by Google

deserto igitur ab anno Vicesimo ætatis adnumerantur populi, qui ad prælium eliguntur; quia ab hac ætate, contra vnumquemque vitiorum bella nascuntur: ideoq; ad pugnam eliguntur, vt habeant cõtra libidines conflictum, ne luxuria superentur. Hieronymus in expositione quadragesimi primi capitis Ezechielis: Et mensus est (inquit Propheta) longitudinem eius. s. templi, siue vt Septuaginta transtulerunt, Ostiorum, viginti cubitorum: pro quo in plerisque codicibus (iuxta Septuaginta) quadraginta continentur. Latitudinem quoq; Viginti cubitorũ ante faciem tẽpli: illud significat, quod ante templi faciem, & introitum eius, præteriti laboris atq; certaminis nobis mensura semper occurrat: quam.n. rationem in singulis numeris duplex numerus possidet, eandem duæ habent decades. Hæc ille. Volumen volans, in quo omnium peccata descripta sunt, vt vnusquisque recipiat secundum opera sua siue bonum, siue malum, Viginti cubitos habet longitudinis, & decem latitudinis, in quo numero tristibus læta sociantur. Ad hoc enim Dominus corripit, vt emendet. In Vicesimo, qui ex duabus decadibus efficitur, austera & tristia nunciantur: in decimo. s. vna decade, meliora & prospera. Apud Ezechielem, vbi Hebraica lectio habet Viginti quinq; viros apostatas, Septuaginta interpretes posuerunt Viginti: nec errasse credendi sunt, vt non dicerent: viginti quinq;, sed Viginti, maiore quippe auctoritate præditi, quam interpretum officium est, prophetico spiritu, quo etiam ore vno in suis interpretationibus, quod magnum miraculum fuit, consonuisse firmantur, Apostatas Vicenario numero taxare maluerunt: & quia Apostatæ ab Ecclesia sunt excluſi, non sine mysterio, vbi in Hebræo apud eundem Prophetam legitur: Contra Viginti cubitos atrij interioris: ipsi formidantes Vicenariũ ponere in atrio interiori, similitudinem atrij interioris, interpretati sunt. Hæc quidẽ hactenus de Vicenarij tristitia ex intentione nostra dicta sint. Cæterum quia omnis scriptionis ratio poscit, vt veritas sincerè, simpliciterque aperiatur, tum quæ fauet, tum quæ non; ideo ne videamur huius numeri tristitiæ infensiores, quam eiusdem læ-

Num. 7. 16.

Beda in lib. Nu. cap. 5.

Zach. 5.

Ezech. 8.

Ezech. 42.

Digitized by Google

tis mysterij amici, atque studiosius collegisse mala, quam bona indagasse, vt suus sit veritati locus, æquum est inspicere eius etiam dignitatem. In hoc quidem numero sentiunt multi esse aliquid honoris, vtputa quod vtriusque Testamenti vnum & eundem declaret auctorem; neq; hunc huius esse datorem, illum verò alterius, vt nonnulli confinxerunt. Duplicatus.n. denarius vtrumque designare Testamentum potest: quod & in veteri decalogus datus sit, in nouo verò rursum approbatus, atq; latius explicatus. Sed ex huiusmodi ingeminatione vnus constituitur numerus, vtrumque denarium in se complectens, quo vnus & idem designetur veteris & noui institutor Testamenti. Ea sanè Cassiodori est sententia in expositione Psalmi Vicesimi, ita de hoc numeri calculo verba facientis: Exstat hic denarij numeri duplicata societas; vt sicut hæc parilitas vnam summam designat: ita Psalmus iste vtriusque legis vnum Dominum proclamet auctorem. Est.n. in istis decadibus virtus eximia, & quotiens se geminant, totiens ingentium rerum sacramenta declarant. Præterea qui D. Augustini sententiam sequuntur, contendunt hoc numero notari posse seruantes Diuina mandata cum charitatis affectu: quod liquidò ex eo Geneseos loco constare volũt, quo legitur Abraham dixisse ad Deum: Quia semel cœpi, loquar ad Dominum meum: Quid si inuenti fuerint ibi Viginti? Dixit autem Dominus: Non interficiam propter Viginti: vbi interiecta litteræ Glossa dicit per Viginti, intelligendos esse seruantes mandata cum dilectione, propter binarium & denarium, qui numeri in se ducti hunc de quo agimus numerum procreãt: sanè quemadmodum denarius est decalogi significatiuus: eodem ferè mysterio binarium volunt esse charitatis, & dilectionis symbolum, tum quod minus, quã inter duos (vt dicit Greg.) haberi charitas non possit, vtpote diligentem, & eum qui diligitur (tametsi reciprocus faciat amor, vt qui diligitur, mutuo diligat, & è diuerso diligens diligatur: quo fit vt non sint duo, sed vnum habentes cor, & animam vnam (tum etiam quia licet tres diligere teneamur, Deum inquam, nos ipsos, & proximum

Gen. 18.

mum noſtrũ; duo tamen, non tria, dedit nobis IESVS præcepta dilectionis, dicens apud Matth: Diliges Dominũ Deũ tuũ ex toto corde tuo, & proximũ tuum ſicut te ipſum. Superfluum ſane fuerat illud præcipi, ad quod faciẽdum homo adeo pronus erat ex ſe, vt illud aut non poſſet, aut nollet dimittere etiam ſi prohibẽretur, cum hoc naturæ inſitum ſit, vt non ſolũ quiſq; carnem ſuam odire non poſſit; ſed multos etiam hominũ videamus vſq; adeo ardente, & inordinata charitate ſe ipſos amare, vt eorũ nimius amor peccatorum fons, & cauſſa iure merito dici poſſit. In cuius rei teſtimoniũ hunc ſermonem profert diuiloquus Plato lib. de Legibus quinto: Omnium maximũ quiddã malum in multorum hominum animis eſt innatum: cuius quidem, cum facile ſibi omnes ignoſcant, remedium nullum excogitant. Eſt autẽ hoc quod dicere ſolent, quod natura ſibi quiſq; amicus eſt recteq; eſt ita id ſe habere. Sed reuera nimius in ſeipſum amor omnium peccatorum omnibus ſemper eſt cauſſa. Occæcatur quippe circa amatũ, qui amat. Quapropter qui ſe amat, cum ſeipſum magis, quam veritatem honorandã putet, quid bonum, iuſtum, pulchrum ſit, male iudicat. Decet ſane cum qui magnus vir futurus eſt, neq; ſeipſum, neque ſua diligere; ſed iuſta ſemper, ſiue à ſeipſo, ſeu ab alio quouis gerantur. Et reliqua. Platoni lucide patrocinari videtur Eccleſiaſtes dicens. Melius eſt duos eſſe ſimul, quã vnũ. habent. n. emolumentum ſocietatis ſuæ; ſi vnus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ ſoli quia cum cèciderit non habet ſubleuãtem ſe; & ſi dormierint duo, fouebuntur mutuo, vnus quomodo calefiet? Et ſi quiſpiam præualuerit contra vnũ, duo reſiſtent ei. Quo quidem in loco per vnum, & ſolum apte is intelligi poteſt, qui dum taxat ad ſeipſum amore afficitur, neq; alteri dilectione coniunctus eſt, ſolam ſuæ propriæ vtilitatis habens rationem, omniaq; proprio dimetiens commodo, quoniam qui talis eſt, ſæpius incidit in calamitates, à quibus neminem habet ſe ſubleuantem, & preſſus ærumnis, omniũ deſtituitur auxilio. Celebris eſt Menãdri verſiculus: Nimis te ipſum amans, amicũ non habebis. Ineſt deniq; huic numero dignitas alia, ratione. ſ. cæterarum partiũ quibus conſtruitur.

Cap. 22.

Videadagiũ Multi te oderint, ſi teipſum amas.

Cap. 4.

Digitized by Google

cõsurgit. n. ductu quaternarij in quinarium. At verò cum lex Mosaica quinq; libris: gratia vero noui testamenti quatuor Euangelijs contineatur, poterit Vicenarius aptari sanctis Doctoribus, qui mirabili veritatis consensu cõpleta in Euangelio legis arcana, & præfigurata in lege Euangelij sacramenta manifestant. Hos quidẽ præsignarunt Viginti tabulæ tabernaculi, colũnæ atrij, Viginti bases, & capita colũnarum: nã & ipsi præcepta seruant, aliosq; seruare docẽt.

Exho. 26. 27. 36 38.

DE NVMERO XXI.

CELEBRIS est numerus Vigesimus primus, cum apud Pythagoræos, quod senarij perfectissimi trigonus sit, tũ etiam in diuinis litteris, quod & septenariũ Mundi natalem, & sanctam significet Trinitatem, vel etiã absolutionem humanæ perfectionis, quæ in firma summæ Trinitatis fide, et Spiritus sancti gratia præsertim consistit. Enimuero qui ter septenarium composuerit, vnum supra viceſimum procreabit: ternarius autem supersanctæ Trinitatis fidẽ, illius q. mysterium continet; septenarius verò septipotentẽ Spiritum, & septeno charismatum dono munificum. Quare sublimius quoq. cẽsetur mysterium ipsius numeri 21. Ac præterea Abraham, qui, quantum ad generationem Vigesimus primus fuit à protoplasto, primus est inter Patriarchas mysterij maioris accessione: primus fundator veræ religionis: primus qui & naturæ legem absoluit, & de Diuina lege meditatus est: primus qui cultũ vnius Dei aduersus idola, & gentes, hominibus persuasit: primus qui & tenebras erroris depellere, & malis dæmonibus bellũ indicere est aggressus: hic vnus est quem Deus dedit patrem multitudinis gentium, idq. fidei ipsarum merito. Vnde Paulus eum vocat hæredem Mundi. Deo. n. promittenti neutiquam diffisus est; sed fidem habuit Deo, hæredem ac successorem sibi pollicenti, nec in desperationẽ eum adegit, quod iam magno natu esset, viribusq. defectus, neq. in vxorem suam æquè iam annis obsitã, respexit, tanquam ferendo vtero inhabilem: sed fide sola fretus, semen illud, quo omnis esset mũdus be-

Rom. 4.

Digitized by Google

nedicendus incõcussa spe præstolabatur. Potest adhuc præsens numerus, non incongruè significare Diuinæ bonitatis subsidiũ post ærũnas, et calamitates impetratũ, vt sentit Cassiod. in fine expositionis Psalmi 21. dicens: Continet autẽ præsentis Psalmi numerus alia rerũ cælestium sacramẽta: nam cũ Propheta Daniel trib. hebdomadib. orationẽ suã Domino iugiter immolasset, vt q̃ essent Israelitico populo futura, cognosceret, Angeli voce resp̃õsum est, ad primas p̃ces se fuisse transmissum; sed altero Angelo reluctante tardatum, die 21. ad eum potuisse descendere, quo votis eius satisfacere potuisset. Quare & hic Psalmus nõ immerito tali calculo noscitur collocari, qui diaboli peruersitate destructa, medicinalis passionis dona reserauit, cuius beneficio genus humanũ ab æterna morte liberatũ, ad perpetuę salutis dona peruenit. Vterq. autẽ Scripturæ loc⁹, cuius hic meminit Cassiodorus, ex Dan. cap. 10. desumptus est, circa cuius principium ita legimus: In dieb. illis ego Daniel lugebã trium hebdomadarũ dieb. Tres autẽ hebdomadæ dierũ, dies 21. conficiunt. Deinde nonnullis interiectis, in eodẽ cap. subnectit Scriptura: Noli metuere Daniel, quia ex die primo, quo posuisti cor tuũ ad intelligendũ, vt te affligeres in conspectu Dei tui, exaudita sunt verba tua, & ego veni propter sermones tuos; princeps autẽ regni Persarũ restitit mihi Viginti & vno dieb. & ecce Michael vnus de princip. primis venit in adiutorium meũ, & ego remansi ibi iuxta Regẽ Persarũ: &c. Dies 21. mensis de quo legitur Exo. c. 12. vitæ finẽ insinuare potest: ideo vsq. ad eũ vescũtur azymis, & est dies solẽnis bonis. Et quia constat ex ter septẽ, plenissimũ sacramentum Trinitatis indicat. Vel fortasse (vt interpretantur Isidorus & Rabanus) vsq. ad vicesimam et primã diem Pascha obseruatur, propter numerũ septenarium, quo vniuersitas sæpe significata: qui sanè numerus etiã ipsi Ecclesiæ tribuitur propter instar vniuersitatis. Ecclesia verò adhuc in ista mortalitatis carne constituta, ratione isti⁹ mutabilitatis, Lunæ nomine in scriptura Diuina sæpe nuncupata. Illud denique ex Beda addi posset, vsq. ad 21. diem Pascha celebratum, quia in figuris duarum legum, & illarum vnitatis.

De Eccles. officijs li. 1. c. 31. De Diuinis officijs lib 2. c. 39. Lib. de argumentis Lunæ.

Digitized by Google

DE NVMERO XXII.

QVI vel mediocrem sacris arcanisque litteris legendis adhibent operam, mysticum esse Secundum supra vigesimum numerum facilè deprehendunt. Numerorum etenim liber, in quo permultæ sunt differentiæ numerorum, quæ conscribuntur de populo Dei, post filios Israel enumerat seorsum Leuitas (neque enim fuerant connumerati filijs Israel) horum habetur segregatus quidam ac præcipuus præ cæteris numerus, quo referuntur omnes simul Viginti duo millia reperti, ita, vt neq; amplius aliquid, neq; minus hoc numero sit inuentum: (vnde perspicuũ sumitur argumentum, Deo gratum esse hunc numerum, cum Deo præcipiente numeretur.) Post hæc etiam primogeniti filiorum Israel numerati sunt, inuentiq; Viginti duo millia, & ducenti septuaginta tres. Quod verò hic adduntur 273. nõ per hunc numerum historiam tantum nobis insinuat, sed solito clausit sibi more mysteriũ. Humani siquidem generis in carne generatio, vt asserunt qui in talibus periti sunt, hoc fit modo: quando hebdomada duodecima conceptus mouetur, nouem mensibus continetur in vulua, sed prius non moueri fertur ad partum, quam etiam decimi mensis triduum transeat, (Menses hic dico lunares, quos solos cum emboliſmis suis norunt Hebræi) & ita tribuendo cuique menſi triginta dies, inuenitur, quod numerus 273. dies illos indicat, qui ex nouem mensibus & triduo mensis decimi colliguntur, & fiunt simul 273. dies isti, quibus humano generi in hunc Mundum præbetur ingressus. Quare in Viginti duobus numeris omnium simul creaturarũ rationibus mysticis summa colligitur; in his verò quæ ex abundanti in primogenitis Israel inueniuntur, etiam mysterium humanæ generationis exprimitur. Leuitæ igitur .i. qui Domino deseruiunt, & primogeniti filiorum Israel, hoc admirabili, sacratoque numero titulantur. Ad eorum, quæ diximus, assertionem, lubet hic ex Suida breuibus

Num 3.

Num. 1. Orig. lib. 15. in Nũ.

Origenes in Num. Hom. 4.

Ex Hipocrat. sent.

Suidas in explicatione nominis IESV.

Digitized by Google

contractam historiam cunctis seculis memorabilem adscribere: ea ita se habet. Quo tempore Iustinianus imperium obtinebat, erat quidam inter Iudæos Princeps Theodosius nomine. Hic cum familiariter admodum vteretur argentario Christiano, cui nomen erat Philippo, qui ipsum crebro ad amplexandam Christianam religionem hortabatur, tandem ingenuè fassus est, se nihil dubitare quin IESVS, quem nos Christum colimus, is sit, quem sacri vates mundi Seruatorem prædixerunt: verum se animum inducere non posse, vt abdicatis, quibus nunc apud suam gentem fungitur honoribus, nomen suum IESV Christo det. Vt autem ita de IESV Christo crederet, se non solum sacrorum vatum Oraculis persuasum esse; sed mysterio quodam, quod apud Iudæos in arcanissimis scriptum seruatur, compertum habere, idque huiusmodi esse. Mos erat olim apud gentem Iudaicam, quo tempore ædes sacra in Hierosolymis exstabat, Viginti duos perpetuò Sacerdotes habere; & quoties de eo numero vnus aliquis mortem oppeteret, mox alium in defuncti locum allegere, allectumq; in codicem, qui ad eam rem in æde seruabatur, cum illius ipsius, tum parentis, vtriusque expresso nomine, referre; notatis etiam cum defuncti, tum suffecti diebus. Cum itaq. quo tempore IESVS Christus in Iudæa versabatur, necdum tamen sese prodere, veramque fidem propalam docere cœpisset, mortuus esset quidam ex dicto Sacerdotũ numero, nec post multa ac varia suffragia, quispiam satis idoneus esset repertus, qui in illius locum adscriberetur, tandem propositus est IESV Ioseph fabri (vt dicebant) filius, tanquam homo ætate quidem iuuenis, cæterum, & vita, & moribus, & doctrina in primis commendatus: atq. hoc suffragio ab omnibus demum approbato, visum est matrem eius in consensum accrescere (Pater enim obierat) cognoscendorũ nominum gratia, quæ in codicem, vt dictũ est, describenda essent. Illa igitur accita, & de filio, eiusq. patre sedulo interrogata respondit, se matrem quidem esse IESV, atque ipsum peperisse (nam eius rei testes sibi esse eas mulieres, quę cum pareret, præsto fuissent)

Digitized by Google

patrem verò nullum illi in terris esse: quod ex me, inquit, quibus vultis discite argumentis: dum.n. virgo in Galilæa agerem, Angelus Dei in domum in qua versabar, ingressus, non quidem dormienti, sed vigilanti mihi nunciabat, futurum vt è Spiritu sancto parerem filium, iubebatq. nomen illi IESV indere: itaq. virgo cum essem, per eam visionem concepi, peperiq. IESVM, permanens virgo in hunc vsq. diem. Quibus auditis, Sacerdotes iubebant adesse fidas obstetrices, easque summa cura explorare, an etiam num virgo esset Maria. Illæ verò cognita veritate ex ipsa re, affirmabant eam virginem esse. Aduenerunt quoque & illæ mulieres, quæ fortè fortuna adfuerant parienti, conspexerantq. edentem infantem, quæ & ipsæ attestabantur filium eius esse IESVM. Quibus rebus attoniti Sacerdotes, denuo Mariam rogabant, vt liberè profiteretur, quibus esset editus ille parentibus, quo, ea ipsa parentum nomina possent in Sacerdotum album referre. Ibi rursus Maria: Ego, reuera, eum peperi; verum nullius conscia patris in terra, audiui ab Angelo filium Dei esse, Filius est igitur meus & Dei. Sacerdotes ergo cum hæc intellexissent, in allato codice scripserunt hæc verba: Eo die mortuus est Sacerdos ille, illis natus parentibus, cooptatusq. est pro illo Sacerdos communi omnium nostrum suffragio IESVS, Filius Dei viui, & Mariæ virginis. Porro hic codex ex templi & vrbis excidio à primatibus inter Iudæos viris magno studio ereptus est, asseruaturq. in Tyberiade, &c. Tandem subijcit Auctor se hæc ab his audiuisse, qui ex Philippi argentarij ore intellexerant. Appositè autem Leuitarum ac Sacerdotum numerus, quo Ecclesiasticus ordo signatur, qui deseruit in sanctis, & in lege Domini die noctuq. meditatur ac docet, iuxta numerum 22. titulatur: eodem enim perfecta veteris instrumenti cognitio demonstratur: namq. Origenes, Cyprianus, Epiphanius, Ioãnes Damascenus, Amphilochius, Gregor. Nazian. Athanasius, Melito Sarden. Leontius Aduocatus Byzantinus, Iosephus, Philo Iudæus, & D. Hieronymus, cui maxima habetur fides in Ecclesia, in his præsertim quæ ad sacrarum

Digitized by Google

litterarum translationem spectant (eius enim translatione vtitur Ecclesia Romana potissimum, præter Psalmos à Septuaginta interpretibus versos) hi inquam totidem libris vetus testamentum absolui asseuerant, Cuius numeri ea potest afferri ratio, quod cum nullum sit spectaculum, quo magis ad Deum cognoscendum incitemur, quam admirabilis cælorum machina, & varij astrorum decursus, & reuersiones; nec horum nobis mensura constare possit, nisi ratio aliqua inueniatur, qua circularis figura ad rectam comparetur, visus est huic inuestigationi idoneus, aut potius necessarius numerus Vigesimus secundus, eo quod circulus per hunc æquabilibus portionibus sectus diametrum ostendat, cui est triplus; & vlterius tanto maior, vt Vicesima secunda parte triplicatum eius septenarium excedat. Quo planè mysterio Hebraicum quoque alphabetum in Viginti duobus elementis est comprehensum: quod & Syrorum ac Chaldæorum lingua testatur: nam & ipsi teste D. Hieronymo, Viginti duo habent elementa. Origenes cap. 3. Philogalię: Quoniam (inquit) Singuli numeri in numerorum suo loco vim quandam habent in rebus, qua vsus est vniuersorum Opifex ad productionē partim Vniuersi, partim speciei singulorum, attendendum est, & vestigandum è scripturis, quæ ad illos, & illorum singulos pertinent. Non igitur ignorandum Testamenti libros, vt Hebræi tradiderunt, esse viginti duos, quibus æqualis numerus elementorum apud ipsos vsurpatorum non absurdè conuenit. Vt enim Viginti duo elementa videntur esse introductio ad sapientiam, & diuina documenta his characteribus expressa, & hominibus tradita; sic Viginti duo libri diuinitus inspirati, sunt elementum atque principium sapientiæ Dei, & introducunt ad rerum notitiam. Hactenus Origenes. Sunt igitur Viginti duo volumina, quibus vniuersa continentur, quæ de diuinis rebus sciri possunt, & enuntiari, videlicet. Genesis, Exhodus, Leuiticus, Numeri, Deuteronomium; Iosue; Iudices, & Ruth; Regum primus & secundus, vnus est apud Hebræos, qui vocatur Samuel; Regum

Digitized by Google

tertius, & quartus, vnus etiam apud eos, quem appellant Regnum Dauid: Paralipomenon primus, & secundus, quem dicunt sermones dierum: Esra primus, & secundus in vno est: Esther: Esaias: Jeremias: & cum ipso Baruch, lamentationes & Epistola: Ezechiel: Daniel: præterea duodecim Prophetæ minores, scilicet, Oseas, Joel, Amos, Abdias, Jonas, Micheas, Nahum, Abacuch, Sophonias, Aggeus, Zacharias: & Malachias, quos vno volumine contineri dicunt Hebræi: Job: Psalmorum liber: Salomonis prouerbia, & alius Ecclesiastes, & tertius eiusdem Cantica canticorum. Exstant & alij libri, ecclesiastici à maioribus appellati, quos legi in Ecclesijs voluerunt, id est, Sapientia, quæ dicitur Salomonis, & alia sapientia quæ dicitur filij Syrach, qui liber apud nos hoc ipso generali vocabulo Ecclesiasticus appellatur, quo non auctor libri, sed sermonis qualitas cognominata est. Eiusdem ordinis libellus est Thobiæ, & Iudith, & Machabæorum libri. Quemadmodum ergo Viginti duo sunt elementa, per quæ scribimus Hebraicè omne quod loquimur, & eorum initijs vox humana comprehenditur; sic Vigintiduo volumina supputantur ab Hebræis in canone veteris Testamenti, quibus quasi litteris, & exordijs, in Dei doctrina tenera adhuc & lactens iusti viri eruditur infantia; vt hac descriptione commoti ministri Domini secundum id quod in lege Domini continetur viuant, operentur, & doceant, vt possint cum Propheta Regio se gaudere ditatos decem beneficijs, quæ commemorantur in Vigesimo secundo Psalmo. Multis alijs principalibus caussis adscriptus in Oraculis hic numerus inuenitur. Viginti duo ab Adam vsque ad Iacob, ex cuius semine initium duodecim tribus habent, patres fuisse memorantur. Omnium quoque creaturarum Dei species intra Viginti & duo numerum colligi, & Iudæorum, & Christianorum interpretes his verbis probant. In singulis diebus, creationis fecit Deus opera dierum numero paria. Nempe in primo die post simplicia elementa, opus vnum, quod est lux. In secundo autē, duo,

Hugo à S. Vict. lib. 4 Didasc. 8

Origenes in Num. 20. Anastasius Synaita in Genes. Isidorus Etymol. lib. 16. c. 25

duo.ſ.firmamentum,& diuiſionem aquarum,tam quæ ſunt ſupra, quam quæ infra.Tertio die,tria,congregationem aquæ,& terræ detectionem,& fructuum ex ea germinationẽ. Quarto, quatuor ſtellas,& Solem,& Lunam,et eorum poſituram.Quinto rurſus,quinque opera,nempe quinq; ſenſus,& piſces,& iumenta,volucres,& quæ in eis facta eſt benedictionem. Sexto die,ſex, quæ ſunt,ex terra animantia,& hominem,& fœminam, & quæ eſt eis exhibita benedictionem,& quæ fuit eis data poteſtatem,& cibum. Ex his perſpicuum fit, vniuerſa, quæ ſex diebus facta ſunt opera,ſenarij trigono fuiſſe diſpoſita. Fecit enim Deus primo die opus vnum;ſecundo, duo:tertio,tria:quarto,quatuor:quinto,quinque:ſex,ſexto,quæ in vnum complicata,conficiunt vnum ſupra viginti; Viceſimum autẽ ſecundum Dei opus eſt futuri ſeculi paratum regnum,& ſpiritualis contemplatio: nam quomodo creaturam condidit, hinc etiam die.ſ. ſeptimo parauit regnum.

DE NVMERO XXIII.

APVD Pythagoræos inter atros numeratur Vigeſimus tertius numerus,tum quia primus incompoſitus, quos ſemper infauſtos eſſe cognouimus, tum quia Vigeſima tertia numerorum ſedes perfecto numero vacua atq; deſtituta eſt,ſicut & quinta, vndecima,& decima ſeptima. Quare apud Moyſen notat diuinam vltionem ſuper peccatores.Exhodi cap. 32. Viginti tria millia hominum fabricantium vitulum, iubente Moyſe interempti ſunt.Et lib.Numer.cap.25.Viginti tria millia hominum cæſi ſunt vna die,ex his qui cum Madianitarum mulieribus ſe commaculauerant, atq; initiati fuerant Beelphegor.Non me quidẽ fugit in Hebræo ſcriptum eſſe:viginti quatuor millia:ſed nos ad Apoſtolo Paulo apto numeri ſacramento hic ſequi maluimus tranſlationem Septuaginta interpretum, quod in ternario forma triplex peccatorum ſit demonſtrata:omne enim peccatum (vt ait Origenes)

Digitized by Google

aut facto, aut verbo, aut consensu mentis admittitur. Et sicut in primo parente didicimus, tribus modis fit omnis tentatio, nempe suggestione, delectatione, & consensu: suggestio quippe fit per diabolum, Gen. 3. delectatio per carnem, consensus per Spiritum: quia cum primâ culpam serpens suggessit, Eua velut caro, se delectationi subdidit. Adam velut Spiritus suggestione, & delectatione superatus, consensit: qui etiam requisitus confiteri culpam per audaciam noluit. Hoc verò in humano genere quotidie agitur, quod actum in primo parente nostri generis non ignoratur. Serpens suadet, quia occultus hostis mala cordibus hominum latenter suggerit. Eua delectata est, quia carnalis sensus ad verba serpentis mox se delectatione substernit. Consensum verò Adam mulieri præpositus præbuit, quia dum caro in delectatione rapitur, etiam à sua rectitudine Spiritus infirmatus inclinatur, Et requisitus Adam confiteri culpam noluit, quia videlicet Spiritus, quo peccando à veritate magis disiungitur, eo in ruinæ suæ audacia nequius obduratur. Habet tamen præsens numerus nonnulla suæ dignitatis indicia, quandoq; enim significat sapientiæ perfectionem, consimili penè ratione qua præcedens, quod litterarum Latinarum (quæ tres sunt & viginti) summam complectatur; quæ ad assequendam Diuinorum cognitionem adminiculariæ sunt, & adiutrices: quod planè Cassiodorus in 23. Psalmi elucidatione contestatur, dicens: Numerus autem huius Psalmi, ad Viginti tres litteras fortasse pertineat, quæ eloquentiæ propriæ dicta concludunt, vt apud Hebræos viginti duæ: apud Latinos (vnde nunc sermo est) Viginti tres: apud Græcos viginti quatuor habeantur. Tamen in vnaquaque lingua comprehendenda, competens adhibetur quantitas litterarum; sic & in isto Psalmi calculo, redolet beata perfectio. Hæc Cassiodorus. Posset eodem numero designari humanæ salutis complementum, & consummatio, quæ præsertim in fide recta, & operibus bonis est constituta. Fides integrâ, ternario denotatur, qui superdiuinæ Trinitatis fidem mysticè continet, Operum verò perfectio, in mandatorum Dei obseruatione

Digitized by Google

collocatur, quæ per Vigenarium numerum constantem geminato binario exprimitur, quod decalogus, & in veteri Testamento traditus est, & in nouo amplius declaratus. Tria autem si ad viginti iungantur, numerum præsentem conficiunt.

DE NVMERO XXIV.

NVMERVS quartus supra vigesimum superna mysteria declarat ex senioribus laudes Domino indefessis vocibus suaui modulatione concinentibus. Namq; in visione Ioannis, sedilia sunt Viginti quatuor in circuitu sedis, & super thronos Viginti quatuor seniores sedentes. Quare autem hoc numero demonstrentur, super hoc diuersa Patrum, sed sed tamen mystica fuit expositio. Aretas quidem, qui ex Græcorum Patrum sententijs commentarios composuit in Apocalypsim, hunc mysticum numerum dilucidans hæc considerandaproponit; Supereminens, & diuinissima, sanctissimaque Trinitas numerum septenarium, quem etiam affinem posuit huic suæ multitudini, initio iuxta inscrutabilem suæ sapientiæ profunditatem æquali numero sibi ipsi conuoluens, numerum Viginti quatuor ostendit: siquidem ter septem, viginti & vnum efficiunt, qui est numerus deficiens à Viginti quatuor ternario, qui ternarius Diuinæ Trinitati omnium creatrici consecratus est. Ideo quoque septenarius numerus tertio circumuolutus vna cum circumuoluente ternario numerum Viginti quatuor perficit. Septenarij autem numeri num totus hic Mundus sensibilis penitus capax est, an iuxta aliquam suam virtutem mortali naturæ impossibile est ad huius pertingere notionem? Æquali autem numero cum sedibus sunt hi qui sedent, & seniores sunt, non iuniores, quoniam & hæreditatis promissio vetustissima est, quippe cum à Mundo condito paratum nobis sit Regnum cælorum. Porro his qui præparatum habent ante Mundi con- Apoc. 4.

Digitized by Google

ſtitutionem præmium, non tanquam recentioribus, ſed tanquam inueteratis in Diuinis præceptis datur regnum æternum. Hæc ex commentarijs Aretæ. Pleriq; hoc numero vniuerſas cathedrales Eccleſias intelligi volunt, quæ, licet multæ ſint, ſub hoc numero deſignentur, ob veteris ac noui Teſtamenti concordãtiam: legitur enim in volumine dierum Prophetã Regium deſiderio raptum ad diuini cultus augmentum, Sacerdotes in Templo ſtatuiſſe Viginti quatuor per hebdomadas ſucceſſiuè miniſtrantes, vt quilibet ſuo fungeretur officio, incenſum Domino ponendo. Cabaliſtæ per 24 thronos ſenioru volunt intelligi Reges Viginti quatuor Regnorum Mundi, qui veri, legitimiq; ſunt Reges. Cæterum alij ſymbolicè putant intelligi eos, qui perfectionem operis, quæ ſenario perfectiſſimo commendatur, clara Euangelij prædicatione conſummant. Senarius enim primus perfectus à quaternario primo quadrato multiplicatus procreat 24. Alij hoc numero ſacratum vtriuſq; Teſtamenti Doctorum cœtum inſinuari putant. Nempe in veteri Teſtamento duodecim Prophetæ, omnes illius legis Doctores ſua nuncupatione comprehendunt: in nouo verò duodecim Apoſtoli, cunctos euangelicæ doctrinæ peritos & prædicatores ſua ſumma conſtringunt. Huic expoſitioni conſentit Gloſſa ordinaria: Doctores (inquit) alias dicuntur 24. alias 12. Omnes enim Doctores veteris ſiue nouæ legis, dicuntur 12. propter fidem Trinitatis, quam annuntiant quatuor partibus Mundi: Viginti quatuor autem dicuntur, quia numerus ille conficitur per ſexies quatuor: ſex referuntur ad opera, quæ ſex diebus fecit Deus: quatuor verò ad Euangelia: quoniam ea, quæ in nouo, & veteri Teſtamento fecit Deus opera, Doctores ipſi colunt, & explicant. Nonnulli in eisdem ſenioribus intelligunt Eccleſiam per geminum Teſtamentum de duodecim Patriarchis veteris Eccleſiæ, & duodecim Apoſtolis generatam; alij duodecim Iudices priores, & poſteriores Eccleſiæ Dei: nam ſedes illa in cælo poſita, quam intelligi volunt Regnum Dei, cuius in circuitu erant hæc ſedilia, ex tũ poni cœpta eſt, ex quo Regnum Iſraelitici populi Dauid Chriſti

i. Paral. 25 Ioſeph Antiq. li 7 Glo. de conſ di 1. Tabernaculum. Auguſt. & Beda.

Victorin' Galfred'.

Digitized by Google

secundum carnem pater, obtinuit. Ille enim in typum eiusdē Christi futuri filij sui regnauit in populo Dei: &, sicut futurum erat, vt destructo peccati regno, regnaret ille iustitiæ Rex, manu fortis, & desiderabilis; sic factum est, vt abiecto regno Saul, quem propter superbiam Deus proiecit, regnaret Dauid quasi tenerrimus ligni vermiculus, humilis in oculis suis, quatenus recto ordine supernæ dignationis prior filio suo sederet Rex pater in populo Dei. Nā vt non dubitemus ita esse, quod .s. illius patris, & huius filij vna sedes sit, occurrit auctoritas Euangelica, cum ad Mariam Gabriel Archangelus dicit: Et dabit illi Dominus Deus sedem Dauid patris sui, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis. Si ergo sedem illam in cælo positam dilatato sensu intueamur, in qua sedit Dauid, & post eum hic filius eius, statim apparet, quæ sint sedilia Viginti quatuor in circuitu eius. Nam post filium, cui Dominus Deus dedit sedem Dauid patris sui, Salomonem dico, successerunt per ordinem duodecim Iudices, & ante patrem illum, qui primus in illa sede sedit electione Dei, præfuerunt populo Dei duodecim Iudices; primus Othoniel filius Cenez frater Caleb; secundus Aioth filius Gera filij Iemini; tertius Sangar filius Anath; quartus Barach filius Abinoem; quintus Gedeon filius Ioas, sextus Iair Galodites; septimus Jephte Galaadites; octauus Abessan de Bethleem; nonus Ahialon Zabulonites; decimus Abdon filius Hellel Pharaotonites; vndecimus Samson; duodecimus Samuel. Isti sedem illam, vel Regnum Dauid tempore præcedentes, quasi ab anteriori parte sedem in cælo positam circumsedent. Alij verò Iudices, duodecim videlicet Apostoli, quibus dictum est: Sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel: filio Dauid temporaliter succedentes, circum sedem illam, quasi à parte posteriori sedent. Secundum Ambrosium, sunt 24. libri Prophetarum, & legis, referentes testimonia iudicij. Nam Aben Ezra, & Dauid Kimechi Viginti & quatuor libros veteris instrumenti numerant, iuxta numerum litterarum

1. Reg. 15
2. Reg. 24.

Luc. 1.

Nicephorus Call. Eccl. hist. lib. 1. c. 6. Iud. 3.

Matth. 19.

Digitized by Google

Hebraici alphabeti, ter tamen repetita littera Jod, in honorem Diuini nominis. Solent enim Hebræi nomen illud Dei quatuor litterarum triplicata littera Iod Chaldaico more conscribere, hoc modo ,,. Hanc partitionem veterum Græcorum nonnullos suscepisse compertum habemus: nam & ipsi Viginti quatuor litteras habent in suo alphabeto, quot uncia scrupulos capit, unde scrupula à Græcis grãmata. i. litteræ dicta. Non solum autem Græci, sed & Latini, tum recentiores, tum etiam ex priscis, hunc complexi sunt numerum, quod quatuor animalia, quæ Euangeliorum figuram alias præ se

Cap. 4. *ferre diximus, Ioannes scribat habuisse alias senas. Unde Primasius, & item Beda hæc scribunt in comment. Apocalysis: Alæ senæ quatuor animalium, quæ sunt Viginti quatuor, totidem veteris instrumenti libros insinuant, quibus Euangeliorum fulcitur auctoritas: quasi noui Testamenti prædicatio fide careat, nisi veteris instrumenti habeat prænuntiata testimonia, per quæ tollatur à terra, & volitet: quemadmodum etiam ad volandum natum animal, nec volare potest, nisi pennas habuerit; & vitam unde trahat nequaquam habebit, nisi animali hæreant alæ. Nisi enim quæ prædixerunt Prophetæ in Christo essent consummata, inanis omnino fuisset illorum prædicatio, cum ea teneat Ecclesia catholica, quæ &*

De Canonicis libris Vet. testament. lege ca 35. Decretorum Concilij Laodicẽsis caput itẽ 45. Decretorũ Concilij Carthaginen. tertij, & Concilij Trident. Sessi. 4. *antea prædicata, & postmodum sunt consummata. Eiusdem sententiæ Victorinus est Pictauien. Quatuor supra viginti esse libros dicens priscæ legis, qui recipiuntur, quos in epithomis Theodori dicit contineri. Nos igitur inhærentes Decretis etiam Sacri Concilij Tridentini inter agiographos subsequentes connumerabimus.*

Libri Viginti quatuor, quos canonica auctoritate suscepimus, iuxta 24. Græcas litteras: & 24. Hebraica elementa: littera Iod ter repetita ,,.

Moysis quinque libri Genesis, Exhodus, Leuiticus, Numeri, & Deuteronomium: Iesu Naue; Iudicum, simul cum Ruth; Regum quatuor libri, & horum quidem primus, & secundus in unum librum numerantur; tertius autem & quartus similiter in unum. Paralipomenon. i. prætermissorum libri duo, pro uno computati. Esdræ

Digitized by Google

primus & secundus qui dicitur Neemias: nam tertius, & quartus inter apocrypha reijciuntur à D. Hieronymo. Thobias: Iudith: Esther: Iob: Psalterium Dauid centum quinquaginta Psalmorum: Parabolæ: Ecclesiastes: Canticum canticorum: Sapientiæ liber qui nunc in manibus habetur: Ecclesiasticus: Prophetæ maiores quatuor, Esaias: Ieremias, cui annexus est Baruch: Ezechiel: Daniel, quos pro vno habemus: Duodecim minores Prophetæ, qui omnes pro vno habentur: Duo Machabæorum libri, pro vno itidem cõputati. Quos tametsi Iudæi nequaquam recipiant, Ecclesia tamen pro canonicis habet. Hi sunt, quos Sancta Mater Ecclesia intra canonem concluſit, ex quibus fidei nostræ assertiones constare voluit.

Inde & Psalmus Vigesimus quartus ad Catechumenos pertinet, & electos. Die 24. cœpit ædificari Templum Domini, vt habetur Agg. cap. 2. quia octonarius numerus, qui sanctus est, & in veræ circumcisionis accipitur typo, triplicatus Vigesimum quartum numerum facit, quo mysticè docemur, vt ædificemus domum Domini in amputatione carnis, & circumcisione vitiorum; & veram puritatem esse credamus in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Porro alius quidam Auctor sexies quaternarium supputat, & 4. refert ad elementa Mundi, ex quibus subsistimus; 6. verò ad conditionem Mundi, in quo ipsa elementa versantur, dicens (quia adhuc in materia sumus, & graui corpore circumdamur, & seruimus generationibus) extruere quidem nos templum, & intrare in domum Dei, & quasi de graui somno suscitari spiritum nostrum; sed adhuc in vicesimo quarto die id ipsum facere. Mysticè igitur in hoc numero duæ dodecades, & tres octoades, quatuorq; sunt hectades. Poterunt & aliæ huiusce rei significationes mysticæ, ex aliarum partium (ex quibus vel additione, vel multiplicatione consurgit) ratione, & habitudine ad inuicem facilè desumi. Nobis illud addidisse cordi est, magnam considerari tum quaternarij, tum senarij cum numero 24. affinitatem: si enim duxeris in se partes quaternarij, habebis procul dubio ipsum numerum 24. ducatur 1.

Hieron. Agg. 2.

Digitized by Google

in 2. fit 2. qui ductus ter procreat senarium, hic verò multiplicatus per quaternarium conficit 24. Quod verò ad senarium spectat, dicimus vtrosq; esse prorsus similes, cum vtriusq; latera in se proportionem habeant in dupla ratione consistentem: senarij .n. latera sunt 2. & 3. at huius .s. 24. latera sunt 4. & 6. Duo autem ad quatuor, & tria ad sex proportio dupla. Illud deniq. notare contenti sumus, numerum 24. à Sole (vt ita loquar) fuisse illustratum. Solem quidem credidit Plato perspicuam Dei statuam esse in hoc templo mundano ab ipso Deo positam, quem etiam, vt refert Plotinus, venerabantur vt Deum: vnde Heraclitus eum vocat fontem cælestis lucis. Et qui non videt Solem in Mundo esse imaginem, vicariumque Dei, is certè noctem nunquam consideravit, nec Solem suspexit exorientem, nec illius animaduertit munera. Quemadmodum enim Christus lux vera illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum; non secus Sol lux imaginaria Viginti quatuor horis, vniuersam Mundi molem circundans, illuminat. Patiente autem Christo, aduersa Luna deficiens, consensum naturæ suæ cum Christo euidenter ostendit, vt non immerito (ne altiorem tangam caussam) diem quam Mathematici Solis appellant, nos diem Dominicam vocauerimus, & illius cultui totã mancipauerimus. Admonemur autem hinc mysterij, quod superiori numero attigimus, cur .s. secundum Hebraicam veritatem liber Numerorum cap. 25. referat Viginti quatuor millia hominum fornicãtium cum filiabus Moab, & adorantium Beelphegor fuisse morti tradita. Iure optimo .n. sub numero vicenario & quaternario millia hominum occisorum sunt adnumerata; quia qui lumen veritatis & iustitiæ derelinquentes, in caecitatem idololatriæ ac fornicationis se immergunt, Solis æterni lumine priuati, perpetuæ mortis tenebras sentiunt. Horis ergo 24. Sol mundanus totum Orbem vndiq. illustrat, atque noctis tenebras suo ambitu fugat. Qui .n. fidei lumine, quod per Apostolos atque Prophetas prædicatum est, mentis suæ oculos illuminat, peccatorum tenebras euitare decertat. E contrario verò, qui lumen rectæ

Ioan. 1.

Rabanus in Num. lib. 3. c. 9.

fidei

fidei habere nequaquam curat, ac per callem iustitiæ ambulare detrectatur, quando iusti æterna luce fruuntur: iste cum peccatoribus atque Diabolo inferni cruciatibus punietur.

DE NVMERO XXV.

SENSILIS Mundi natalem diem esse 25. Martij nonnullorum primæ classis hominum tenuit opinio. Nã de prima die Geneseos hæc scribit Georgius Cedrenus in compendio histor. Est prima dies primi Hebræorum mensis, qui mensis ab his Nisan dicitur, eademq; Quinta post vigesimam eius mensis, quem Romani vocant Martium. Ea die Diuinam Dei nostri Seruatoris conceptionem castissimæ Virgini Dei Genitrici Gabriel salutatione denunciauit. Eadem die vnigenitus Patris filius, cum ineffabili modo luce Vigesima quinta Decembris natus, omni suo in carne defunctus esset officio, de cruce pependit, Mundumque renouauit. Præterea quidam Beatorum, & Diuino instinctu præditorum patrum, eadem die alterũ Filij Dei, & Seruatoris nostri IESV Christi aduentum fore pronunciarunt, quod de omni anima est iudicium acturus; quippe futurum seculum rursum ab hac ipsa die inchoandum existimantes. Diuus Athanasius problemate proposito, quare Vicesima quinta die mensis Martij in vtero Virginis clausus habitare cœpit Christus, & Deus noster veniens in terram, dicit eodem die in Mundi principio Deum creasse primum hominem; hinc esse, quod in hoc ipso mense omnes arbores, & herbæ, animalia item ad proferendum fructum, & ad liberos procreandos commouentur, tanquam à Deo hoc tempore creata sint. Gregorius Nazian. Arcanus (inquit) apud Hebræos est sermo, hoc tempus esse, quo Deus vniuersam condidit molem. Vernum porro hoc tempus est, quo pubentes herbæ succrescunt è terra:

Niceph. Cal. lib. 12 c. 32. Iuli⁹ Hilarion. li. de Mũdi duratione

Ad Antiochum principem quæst. 17.

Naz ser. 2. in Pascha.

Digitized by Google

Omnia tunc florent, tunc est noua temporis ætas:
Et noua de grauido palmite gemma tumet:
Et modo formatis operitur frondibus arbos:
Prodit & in summum seminis, herba solum:
Et tepidum volucres concentibus aera mulcent:
Ludit & in pratis, Luxuriatque pecus.
Tunc blandi soles, ignotaq; prodit hirundo,
Et luteum celsa sub trabe figit opus.
Tunc patitur cultus ager, & renouatur aratro:
Hæc anni nouitas iure vocanda fuit.

Ouid. lib. 2. Fast.

Vt ergo ostenderet Scriptura veris tempora in constitutione Mundi, dum loqueretur de Pascha Domini, quod Veris initio colebatur, ait: Mensis hic. s. Nisar, vobis principium mensium, primus erit in mensibus anni: primum mensem, vernum tempus appellans: decebat. n. principium anni, principium esse generationis, & ipsam generationem mollioribus auris foueri: neq; n. possent terrena rerum exordia aut asperioris laborem tolerare frigoris, aut torrentis æstus iniuriam sustinere. Vt enim scribit D. Ambrosius: Inde oportebat Mundi exordium capi, vbi erat opportuna omnibus verna temperies. Accedunt & Astronomorum placita, quoniam tum primam Arietis partem tenebat Sol fons lucis, dux, princeps, & moderator cæterorum hominum. Quare Romani ad octauum Kalendas Aprilis lætitiæ diem colebant, quem dicebant Hilaria, quo festa solemnia, & ludos publicos, ac dies hilares concelebrabant: quod eo tempore iterum Sol Zodiaci peragrato spacio, per omnes signorum stationes ad nos rediret. Hinc factum, vt hoc numero hieroglyphicè notarentur, qui illecebris & voluptatibus huius vitæ dediti, semetipsos rebus creatis manciparunt, quos arguit D. Ioan. Epist. 1. canon. dicens: Nolite diligere Mundum, nec ea quæ sunt in Mundo: si quis diligit Mundum, non est charitas Patris in eo: quoniam omne quod est in Mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ, quæ non ex Patre, sed ex Mundo est. In eandem sententiam D. Cyprianus ad hunc modum loquitur libro de duodecim abusionibus: Mundi amor, & Dei pariter in

Exho. 12.

Cap. 2.

Digitized by Google

vno corde habitare non possunt, quemadmodum oculi pariter cælum & terram nequaquam conspiciunt. Vt enim mors (inquit Euthymius) animam separat à corpore; ita & præsens Mundus amatores suos separat à Deo. Non incongruè igitur hoc numero significamus homines sensuales, idololatras, ac consummatam illorum malitiam, atq. induratam obstinationem, vt apud Ezechielem cap. 8. & 11. Ecce in hostio templi Domini inter vestibulum, & altare quasi Viginti quinq. viri dorsa habentes contra templum Domini, & facies ad Orientem, & adorabant ad ortum Solis. Nempe per hos Viginti quinq. viros, vt explicat Nicolaus Lyren. designantur apostatæ à fide, maximè quando sunt in sua malitia solidati, quæ signatur per numerum 25. tetragonum: quod adaperit, & Glos. Ordinaria eundem Prophetæ locum explanans his verbis: Signat Propheta Viginti quinq; viros, qui in quadrum solida statione fundati sunt, & à quinque sensibus per quinquies quinque, figuram efficiunt quadranguli. D. Hier. comm. in cap. 8. Ezechielis: Vsq; hodie, in Ecclesia, quæ est domus Dei, & ante portam, & in introitu, siue in via portæ, quæ significat Saluatorem, per quem ingredimur ad Patrem, sunt Viginti quinque viri ad sensus cuncta referentes. Idem cap. 48. dilucidans locum illum: Quinque millia quæ supersunt in latitudine per Viginti quinq. millia, profana erunt vrbis: Vt cũctis (inquit) habitare liceat Israelitis, omnique de plebe, non quod immunda sint, aut aliquid in habitatione terræ sanctæ contaminatum, putridum putetur, & sordidum; sed quod præter Sacerdotes, omnibus in eis habitare permissum est. Per quæ intelligimus cuncta, quæ referimus ad sensus, hoc est, ad corporis voluptates, quæ visu, & auditu, tactu, odore, & sapore capimus esse profana, & templi sanctimoniam non habere, nec sacerdotale esse priuilegium, sed laicæ vtilitatis. Et quantum non subterfugit memoriam meam, nunquam in bonam partem hunc numerum potui reperire. Licet. n. Numer. cap. 8. ad sacerdotale ministerium à Viginti quinq; annis eligi dicantur, in Hebræo tamen non habetur hic numerus, qui In Psal. 32.

Digitized by Google

in Septuaginta dicitur, sed tricenarius, quod annotatum reliquit D. Hieronymus Epist. 23. quæ est ad Theophilum Alexan. Porro si quæras vnde constet hic numerus, de quinario fieri comperies, qui neque triangulus, neque tetragonus, neque cubus, neque perfectus est: quinimo quinque figurarum nullus reperitur perfectus numerus: quinta enim vnitas, quæ à decem millibus ad centum millia porrigitur, regij decoris totiusque perfectionis est expers.

1	2	3	4	5
1	10	100	1000	10000	100000
6	28	496	8128	------

Præterea sicuti numerus 25. duas dumtaxat habet partes aliquotas, nempe 1. & 5. pari modo quinarius cum sit primus incompositus, sola numerabilis est vnitate, sic etiam ex diametro distans à perfectione. Vnde & huiusmodi numeri, qui nullam habent partem denominatam, præter vnitatem, infructuosos in vinea Domini notant, de quibus apud Matthæum dicit Veritas: Seruum inutilem proijcite in tenebras exteriores. Nobis etiam consentiunt Pythagorici, quinarium Mineruæ sacrum habentes, quæ sterile producit. Mineruam quidem dicit Seruius Grammaticus, natam quinta luna, sicut omnes qui steriles fuere. Vt intelligamus (inquit Ioan. Bocc.) Titanis filios steriles fuisse, quinta Luna ipsos natos dicunt. Antiquis enim creditum est, quidquid Luna quinta nasceretur, sterile atque damnosum fore. Hinc natum adagium vt nullius numeri hominem dicamus natum Quinta Luna. Quemadmodum & Quintæ classis appellamus infimæ notæ homines, & supra modum ignauos, nulloque dignos honore. Cuius rei testis est Cicero in Academicis lib. 2. de Democrito loquens: Quis (inquit) hunc Philosophum non anteponat Cleanti, Chrysippo, reliquisq. inferioris ætatis? qui mihi cum illo comparati Quintæ classis videntur, id est, postremi ordinis. Accedit Hesiodi lucubrantiuncula, qua, pro ratione

Cap. 25.

temporum, dierum alios comprobans, alios reijciens, reprobat Quintas, in quibus Erinnyes Rixæ filias natas dicit, quas iussu Plutonis vagari, & plus habendi desideria castigare, periurosq; deposcere ad supplicium insinuat.

Ἐν πέμπτῃ γάρ φασιν ἐριννύας ἀμφιπολεύειν,
Ὅρκον τιννυμένας, τὸν ἔρις τέκε πῆμ' ἐπιόρκοις.

Quæ sic vertuntur.

----quintas fuge: namque illarum pallidus Orcus,
Tum diræ Eumenidum facies toto Orbe vagantes
Castigant, si qua in tertis periuria falsum
Affirmant, quæ lis alternè agitata creauit. Hesiodus libro de diebus.

Idem monet Virgilius in primo Georgicorum.

------ quintam fuge: pallidus Orcus,
Eumenidésq; satæ. *& quæ sequuntur.*

Exstabat in Melampodis commentario, vti refert Lud. Rhod. peierantes Luna Quinta, totidem commori diebus, quod (inquit ille) cum obseruarim quandoque, verum comperi. Atque id quidem ex Pythagoricorum sententia, qui numerum illum in diebus lunaribus iustitiæ, & æquitatis diem esse tradiderunt: nam & exuperans adimit, & quod deficit, restituit æquitas, quorum vtrumque est iudicis munus. Istud ipsum efficit dies Quinta, quæ prima addit deficienti; cum altera quinta labentis, & occidentis mensis adimat, quod est exuperans. Cognati igitur sibi sunt 5. & 25. & horum quisque Mundo deditos notat, & vitam sensibilem, propter quinque sensus, quibus vita corporea transigitur. D. Hieronymus in explanatione Ezechielis, vbi legitur: Porta à tecto thalami vsque ad tectum est latitudinis Viginti quinq. cubitorum; ostiũ, contra hostium: Hic, inquit, numerus ad sensus refertur: si enim quinos cubitos contra se quinquies ordinaueris, Vicesimum & quintum numerũ efficies. Vigintiquinq; millia in mensura Ciuitatis, ad quinq. sensus referuntur, & simplicem historiam littera.

Lect. ant. li. 22. c. 10.

Cap. 40. & 48.

Hier. in Ezech. 45. 48.

Digitized by Google

Num. 27. Aug. in Psal. 49. & 147. Quinque filiæ Salphaad designant opera quinq; sensuum, aut ipsos sensus, qui sunt filiæ, quæ nascuntur ex obliuione; non ex memoria.

1. Reg. 6. Greg Papa eod. Quinq; verò anni aurei, designant memoriam peccatorum per quinque sensus commissorum. Quinq; in domo vna, hoc est, in homine,

Luc. 12. Amb. eod. sunt anima, caro, appetitus rationalis, concupiscibilis, & irascibilis:

Esai. 19. Hier. eodem. & diuiduntur quæ prius in malum consentiebant. Quinque ciuitates in terra Ægypti loquentes lingua Chanaan, sunt figuræ quinque sensuum.

Beda in Luc c. 78. Visus noster, qui principem inter sensus locum tenet, lingua Ægyptia loquitur, quando videmus mulierem ad concupiscendum. Gustus noster loquitur lingua Ægyptia, quando dulcescunt fauces nostræ, in quas pertrahitur quidquid porrigitur, & quod antequam accipiatur charum habebatur, idem perceptum vilescit, & contemnitur. Ab his sensibus morti aditus est patefactus.

Gen. 3. scriptum est. n. de fructu illo qui nobis mortem intulit: Et vidit mulier, quod lignum esset bonum ad vescendũ, & pulchrum oculis. Olfactus noster loquitur lingua Ægyptia quando secundũ Prophetã viuentes in delitijs, vtimur vnguentis, & odorum suauitatibus: quorum immodico vsu, ad venereum congressum reddimur propensiores. Nam & Commodus Imperator, cum grassante aliquando peste vnguentis vsus esset, ex ea re ad libidinem maiores flammas concepit. Tactus noster loquitur lingua Ægyptia quando non audientes illud quod Apostolus loquitur; Bonum est homini mulierẽ non

1. Cor. 7. tangere; sed eneruamur tactu: neq; .n. illum tamen dico tactum qui manu fit, sed qui in toto corpore seruatur: (vt enim in Quinario diximus) vis & facultas tangendi, per totam carnem sparsa ac diffusa est. Auditus deniq; noster loquitur lingua Ægyptia quãdo susscipientes auditionem vanam, turpia verba atq; ad fraudem & curiositatem composita nos in fraudẽ inijciunt, ac circũuentos rursus

Gen. 19. à veritate abducunt: quemadmodũ olim, et primos parentes, Quinq; sunt ciuitates, quæ imbribus igneis conflagrarunt, Sodoma, Gomorra, Adama, Seboim, & Segor: illud (nisi fallor) significantes, quod omnes qui sensus corporis sui libidinosè tractauerint, in illo incendio

Digitized by Google

concremandi sunt. Spectat ad id quod apud Ezechielem facta dicitur prophetia sexto anno, & sexto mense, & quinto die mensis: qui numeri ad fabricam Mundi referuntur, & carneos sensus, qui terrena conspiciunt, & nec dum cœlestia contemplantur. Dirigit. n. sermonem ad presbyteros Iuda, è quibus septuaginta tenebant turibula, & Viginti quinq; (vt nuper diximus) in templo adorabant Solem: sedebatq; Propheta in domo sua fugiens frequentiam multitudinis. Ipsi Quinque Gentes contra quas pugnat Saul, Moab scilicet, Filij Ammõ, & Edõ, & Rex Soba, & Philistæi. Greg. Papa. In superandis (inquit) aduersarijs, quia insidiæ oppositę quinque corporalibus sensibus designantur, aptè per Quinarium numerũ exprimuntur: qui. n. Quinq: Gentium nomina posuit, oppositas Quinque sensibus corporis fraudes dæmonum designauit. Hæc ille. Ipsi sunt Quinque Reges, qui regnant in vitijs, vt euidentissimè doceamur, quod omne vitium regnans in corpore, pendet ex quinque sensibus, proinde mandat Dominus eos perimi de regno Madianitarum, vt vltra non regnent super eos vitia. Ipsi quinq; Reges à quatuor superati, designantes quinque sensus ab illecebris superatos. Ipsi sunt Quinq; Reges aduersus Gabaonitas in prælium conspirantes, quod se sociassent ad filios Israel: animæ siquidem rationali, cum se verbo Dei sociauerit, pugna paratur aduersus quinque corporis sensus, quod per horum aliquem necesse sit decidere in peccatum: nisi. n. probè regantur: sensus, ad vitium faciles sunt vix. Per eos ad vitia nobis aditus patet; ac per eos in animum influit, ac intrat peccatum. Inde & Agnus in Quintã diem asseruabatur, hoc est, à decima vsq; ad decimam quartam, quia Christus victima nostra quinque nostros externos sensus erat expugnaturus: hæ. n. domus animæ fenestræ sunt, de quibus ait Ieremias: Ascendit mors per fenestras, hoc est, per sensus, à quibus peccatum proficiscitur, non vt efficientibus caussis, sed vt adiuuantibus: & circa quos bellum committitur peccati sagittam extrinsecus incidentem admittentes. Hoc est tributum, quod impendunt Ægyptij Pharaoni, qui semper visi-

Cap. 8.
1. Reg. 14.
Num. 31.
Gen. 14.
Iosue 10.
Exho. 12.
Gen. 47.

bilibus, & corporalibus obsequuntur. At Israeliticus populus, non sic; sed decimas offert Deo. Quinta.n. pars sunt quinque sensus seruientes Principi huius seculi. Ipsi præterea sunt Quinque dies, quibus exactis, Ozias princeps Bethulienſis populi consensit populariIudith.8. bus suis vt traderent Holoferni Ciuitatem: quare arguitur per Iudith his verbis: Quod est hoc verbum, in quo consentit Ozias, vt tradat Assyrijs Ciuitatem, si intra Quinque dies non venerit nobis adiutorium? Et qui estis vos qui tentatis Dominum? Non est iste sermo, qui misericordiam prouocet, sed potius qui Iohan.5. iram excitet, & furorem. Ipsi rursus sunt Quinque porticus piscinæ illos languidos continentes. Ipsi quoque sunt Quinque viBeda in Iohan.4. ri, quos Samaritana habuit ad libidinem. Ipsi Quinque fratres epulonis apud Euangelium Lucæ. Ipsi Quinque iuga boum, propCap.16. Luc.14. ter quæ recusat inuitatus cœna frui magnifica, eos præsignans Aug.li.de verbis Domini.ser. qui mundanis dediti rebus, vocati venire nolunt ad cæleste conui33. Beda in Luc. uium. Adhuc ipsi sunt Quinque panes hordeacei, qui franguntLuc.9. tur à Seruatore, & multiplicantur, eorum qui audiunt multitu-Ioan. 6. dini: quæ etiam 5000. virorum est, eos significans, qui in seculari Matt. 14. adhuc habitu positi, exterioribus quæ possident, haud benè vti Beda in Matt.14. nouerunt: quare non ipse Dominus, sed Discipuli recordantur Mar.6. eorum, inclinante iam Sole. Multi enim solum attendunt sensibilibus, vt quæ sola sint. Vide autem circumspiciens, inquit Lib. De Scientia. Plato, ne quis exaudiat ex his, qui non sunt mysterijs initiati: sunt autem hi, qui nihil aliud esse putant, nisi id quod possint manibus tenaciter apprehendere: tales enim sunt, qui attendunt soClem. Alexãd. Strõ. lib.5. lum sensuum quinarium; auditus autem, & quæ sunt eius geExho.36. Philo de vita Moysis.lib.3. neris, adire non possunt Dei intelligentiam. Proinde in veteri Testamento operculum, quo arcebatur infidelitas populi, oppansum erat ante Quinque columnas, arcens eos qui erant in ambitu. Ipsi denique sunt Quinque libri Moysis, quibus significatur lex, quæ iram operatur, & nihil ad perfectionem duxit. Neq; tamen cum Rom.3. Manichæis absolutè malam appello legem; sed non simpliciter bonã:

mala

Digitized by Google

mala quidem eatenus non erat lex, quatenus pedagogus nobis erat in Christo. Non bonam autem esse legem aperte docet Propheta, apud quem Deus de Hebræis verba faciens: Dedi, inquit, eis præcepta non bona: non dixit præcepta mala: sed non bona, id est, nõ perfecta, non absoluta, non consummata. Nam multa permisit Legislator ob duritiam populi, veluti auaritiam, vsuram, diuortium, connubia illicita, quæ postmodum non permisit Euangelium. Quod confirmant veteres Hebræi Doctores, qui illud Ecclesiastici interpretantes: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas, inquiunt: Vana est etiam lex, donec venerit Messias. Huic igitur legi, antequam veniret Euangelium, deerat perfectio, quæ senario comprehenditur: quinque autem per sex si multiplicantur, vt lex per Euangelium impleatur, vt fiant sexies quini, nascetur numerus 30. ad Euangeliũ spectans. Inde apud Euangelium secundum Ioannem scriptum legitur, quod Discipuli cum ascendissent nauim, mare, vento magno flante, exurgebat: cum ergo remigassent quasi stadia 25. aut 30. vident IESVM ambulantem supra mare, & proximum naui fieri, & timuerunt. Mystice quidem hos numeros æstimantis voce proferens Euangelista, non affirmãtis. Quantum n. accedit finis Mundi, crescunt terrores, crescit iniquitas, crescunt errores. Ipsi sunt fluctus Ecclesiæ nauem turbantes tempestates: tamen inter omnia tentamentorum genera nauis proficiebat, portum quærebat: ad eos autem qui implent legem, venit IESVS, & tamen tantæ sunt tribulationes, vt etiã ipsi qui crediderunt Dominũ IESVM, & qui conantur perseuerare, expauescant. Hactenus ab vnitate, continuata numerorũ serie, ad hunc vsq. numerũ Deo adiutore progressi sumus, cuiq; eorum ex sanctorum Patrũ, & Pythagoræorum sententia mysticam aliquã significationem adaptantes, Post hac verò non est nostri consilij naturali numerorum seruato ordine, quemque eorum singulatim explicare: tum quod multi occurrent quorum non satis perspecta inueniri possit, aut comperta mystica ratio; tum quod ex præcedentibus, qui simpliciores sunt, &

Ezech. 20.

Cap. 1.

Cap. 6.

Beda in Ioan.

Digitized by Google

aggregatione aut multiplicationis ductu sequentes constituunt, colligi facilè queat eorum qui sequuntur significatio: ex simplicibus enim facile est ad compositorum cognitionem peruenire. Deinceps igitur insigniores numeros enodabimus.

DE NVMERO XXVII.

TERNARII cubus est numerus 27. nam si producuntur cubi ductu laterum, & radicum in suos tetragonos, ductus ternarius in suũ quadratum, nempe nouenarium 27. procreabit. Habent quidem quadrati longitudinem, & latitudinem, sed altitudine sunt orbati: quod si per latera vnam recipiant multiplicationem, æqualem proferunt profunditatem; nam 9. tetragonus post vnitatem tertius, tres habet in latere, & natus ex tribus in se multiplicatis: ter. n. tria conficiunt nouem, si verò vnam lateris multiplicationem adiunxeris, cubus æquali laterum formatione consurgit: ter. n. tria, si tertio duxeris, 27. cubi forma producetur. Tot autem vnitates habere cubũ in latere necesse est, quot habuit tetragonus, ex quo productus est, vtpote 9. tetragonus tres numeros habet in latere, tres quoq; 27. cubũ habere opus est. Quoniã igitur omnis cubus ab æquilateris quadratis proficiscitur, æquus ipse cunctis est partibus: nam & latitudini longitudo, & his duobus compar est altitudo. At cum tribus terminis longo, lato, & profundo sit quiescendũ, sequitur vt numerus cubus plenitudinem notet ac firmitatem. Par est vt hoc loco referam commentũ Cabalistarum. Veritas apud eos dicitur אמת *hemeth, quarum litterarum figuræ solidæ sunt, & quadratæ, firmos habentes pedes, & bases, quibus indicatur veritas eius q: stabilitas, vti vi-*
Col. 124. *dere licet in nouissimo thesauro Pagnini. Et vice versa* שקר *Sciecher. i. mendacium scribitur ea litterarum forma, quæ habent firmitatem, nec seorsum stare possunt, neq; simul iunctæ: vt verum sit*

Digitized by Google

adagium illud Mendacium breues habet pedes, immo claudos ac debiles. Consentiunt Poetæ dum mendacem fortunam, quæ obambulat quocunque, & alijs eripit facultates, alijs tradit, ab ijsdemque rursus aufert illico quæ tradiderat, & alijs tradit temerè, & inconstanter, vsqueadeo vt calamitates magnæ, & asperæ fiant cum quispiam ei crediderit, quo incertum, & instabile eius donum significarent; eam super rotundo lapide insistere finxerunt. Quemadmodum cecinit Ouidius lib. 2. de Ponto.

Scilicet indignum iuuenis rarissime dulcis,
Te fieri comitem stantis in Orbe Dex.

Et Tibullus primo Elegiarum.

Versatur celeri Fors leuis orbe Rotæ.

Cæterum Athenienses, vt in Messenicis traditum à Pausania, quadrangula figura Hermas fecere, & eam ab illis alij Græciæ populi acceptam formam in Mercurij sigillis vsurparunt, nempe ob veri sermonis firmitatem atque constantiam, quia veritas vndecunque sui similis est: mendacium verò vanum ac multiplex est, sibi ipsi minimè consentiens: in hac significatione Hieroclem Philosophum Alexandrinum dicere solitum refert Suidas, Socratis disputationes similes esse tesseris: erectas .n. stare semper, vtcunque cecidissent. Idem è Damascio quodam allegat hæc verba de cordato quodam viro: in omnibus erat grauis, & honestus, & quadratus, & sine reprehensione compositus: vbi Quadratus pro constanti accipitur. In quam sententiam dici potest quod Rationale, quo vtebantur antiquæ legis Sacerdotes, Quadrangularis erat figuræ, in longitudine, & latitudine palmi mensuram obtinens: hac enim figura significabatur constantia Sanctorum, qui non circumferuntur omni vento doctrinæ; sed irrequieto motu in præclaris operibus, & fide constantissimè vsque in finem perseuerant. Nihil sanè perfectum, quod non stabile, & perpetuò sibi constans, atque adeo ipsa stabilitas, & constantia rerum omnium absoluit perfectionem. Neque is qui semel cuique suum reddidit, iustus; neque qui semel mortem con- Exod. 28

Digitized by Google

tempſit, is fortũ, ſed qui hæc conſtanter, & perpetuò facit, præclarum horum nominum decus meretur, conſiderãs illud Matt. cap. 20. & 24. Qui perſeuerauerit vſq; in finem, hic ſaluus erit. Hinc Ariſtoteles hominem vocauit tetragonum, cuius videlicet omnia ita rectis angulis includerentur, vt nihil de ipſorũ lapſu aut inconſtantia eſſet verendum. Eodem myſterio Ioannes Apoſtolus in ſua Apocalypſi hunc ſermonem profert: Ciuitas in quadro poſita eſt, & longitudo eius tanta eſt quanta & latitudo. Et menſus eſt ciuitatẽ de arundine aurea, per ſtadia duodecim millia, & longitudo, & altitudo, & latitudo eius æqualia ſunt: quem locum dilucidans Victorinus Pictauien. Per ciuitatem (inquit) quadratam Sanctorum adunatam turbam oſtendit, in quibus nullo modo fides potuit fluctuare. In eadẽ ſignificatione 3. Reg. 5. legimus Regem præcepiſſe vt tollerent lapides precioſos in fundamentum Templi, & eos quadratos redderent. Geneſi quoq. cap. 6. Arca Noe quæ figuram geſtabat Eccleſiæ, ex lignis quadratis, vt diluuij poſſet impetus ferre, facta eſſe deſcribitur. Licet. n. non ſit minimi faciẽda Hebraica lectio, quæ habet: Fac tibi arcam lignorum cedri: quod cedrus ſit arbor altiſſima, & ad claſſes ædificandas aptiſſima cenſeatur, quæq. etiam nunquam carie putredineq; vitietur; Græci nihilominus Latiniq; Theologi ſequuntur lectionem Septuaginta, quæ è lignis quadratis arcam conſtare dicit. Eccleſiaſtici ſiquidẽ Scriptores quadratum interpretantur cordatũ, iuſtum, & tenacem propoſiti virũ, quem vt Flaccus eleganter canit.

Moraliũ lib. 1.

Cap. 21.

Aug. in Ciuit. Dei li. 15. c. 26.

Lib. 3. Carm.

Non ciuium ardor praua iubentium,
Non vultus inſtantis tyranni
Mente quatit ſolida; neq; Auſter
Dux inquieti turbidus Hadriæ,
Nec fulminantis magna Iouis manus.
Si fractus illabatur Orbis
Impauidum ferient ruinæ.

Eſt igitur huius viri mens tanquam quadrata, Attendite ſimilitudinem quadrati lapidis, cui ſimilis eſſe Chriſtianus debet, Quadratus lapis ſolidæ conſtantiſque figuræ quomodolibet iactus, qua-

Digitized by Google

dratus semper stat. In omni tentatione sua non cadit Christianus, nec suum mutat animum, quæcunque inciderit fortuna. Et Electorum mens, si inter vniuersa Mundi siue aduersa, siue prospera permanserit immota, quasi quàdratam sibi figuram inesse virtutis inuictæ demonstrat. Cæterum quam benè fundata sit Ecclesia supra firmam petram, & quam firmiter ædificata, illud perspicuè manifestat quod Simon vocatus est à Domino Cephas. Est enim Cephas Chaldaicum verbum idem quod petra. Porro Petrus auctore Augustino vniuersam significabat Ecclesiam, quæ in hoc seculo diuersis tentationibus velut imbribus, fulminibus, tempestatibusque quatitur, & non cadit: quoniam fundata est super petram: vnde & Petrus nomen accepit: non enim à Petro petra, sed Petrus à petra: sicut non Christus à Christiano, sed Christianus à Christo vocatur. Ideo quippe ait Dominus: Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: quia dixerat Petrus: Tu es Christus filius Dei viui. Super hanc ergo, inquit, petram, quam confessus es, ædificabo Ecclesiam meam. Petra enim erat Christus, super quod fundamentum etiam ipse ædificatus est Petrus. Redeamus ad Arcam. Euidentius enim Ecclesiæ soliditas fuit expósita, quando Vicesimus septimus dies mensis commemoratus est; quia nos ad omne opus bonum paratos, id est, quodam modo quadratos Trinitas perficit; in memoria, qua Deum recolimus; in intelligentia, qua cognoscimus; in voluntate, qua diligimus. Nec à mysterio vacat, quod Arca Noh septimo mense sedit, hoc est, requieuit: ad illam siquidem septimam requiem recurrit significatio. Et quia perfecti requiescunt, ibi quoque illius quadraturæ numerus iteratur: nam secundum translationem Septuaginta, Vicesima septima die septimi mensis commendatum est hoc sacramentum, cum Arca requieuit super montes Armeniæ. Et rursus, Vicesima septima die secundi mensis, quando arefacta est terra, ea commendatio confirmata legitur: quod enim promittitur in spe, hoc exhibetur in re. Addit Augustinus,

Matth. 16

Gen 8.

Aug. contra Faustũ li. 12. c. 19.

Gen. 8.

Ibidem.

Ibidem.

Digitized by Google

Contra Faustum lib. 12. Vicesima septima die secundi mensis siccatam fuisse terram, tanquam finita esset iam baptizandi necessitas in numero dierum quinquagesimo septimo. Ipse est enim dies secundi mensis Vicesimus septimus, qui numerus ex coniunctione spiritus, & corporis, septies octonos habet, vno addito propter vnitatis vinculum. In hoc cubo scribit Plato animæ Mundi factam fuisse generationem: assumit. n. vnitatem commune principium parium, & imparium; deinde 2. & 3. qui primi sunt eorum, quos vocamus planos, seu superficiem referentes; tum 4. & 9. primos quadratos; deinde & primos cubos 8. &, quem in manibus habemus, 27. qui id habet peculiare, quod cum sit postremus præcedentium omnium continet summam, tum inter se compositorum, tum imparium in se ductu: vnum. n. duo, tria, quatuor, octo, nouem simul colligata conficiũt Viginti septem; idem, si in se duxeris partes aliquotas ipsius numeri 27. quæ sunt vnum, tria, nouem. Quod si ipsa 27. in se ductitaueris, habebis quadratum suum 729. cubum nouenarij, quem summopere libro de Repub. nono Plato noster laudat, illum magnum dicens ac fatalem. Si verò omnes numeros scilicet 1. 2. 3. 4. 8. 9. & 27. inter se composueris, habebis 54. qui apud Plutarchum est numerus dimidiæ vitæ humanæ. Adhuc si 1. 2. 3. 4. 8. 9. in semet ductitaueris, nascetur 1728. cubus duodenarij. Si denique cunctos pares in seipsos multiplicabis, orietur 64. quadratus ab octonario primo cubo, & cubus quaternarij primi quadrati. Inde etiam septem hos numeros in vna recta linea non disposuit Plato; sed duobus ordinibus, quorum vnus pares, alter impares contineret. Quo significetur geminam vim inesse animæ; alteram qua in mundum intelligibilem semper inhæret, imparibus numeris expressam, alterã qua corpus producit, quam pares numeri significant. Anima. n. cum à mundo intelligibili degeneret, à quo procedit, in corpus vergit, quod producit. Verumtamen nec adeo degenerat à mundo intelligibili; vt diuinæ conditionis expers sit; nec adeo vergit in corpus, vt materiæ sordibus participet. Vnitate igitur in vertice collocata, terni ex

In Timæo

Plutar. de Oraculorum defectu.

Digitized by Google

vtraque parte fluunt ab eadem; ab vna quidem 2. 4. & 8. pares ac feminei; ab altera 3. 9. & 27. impares ac mascula præditi natura, vt hic:

		1	
Superficiales	2		3
Quadrati	4		9
Cubi	8		27

Ex his septem numeris facta contextio generationem animæ summi artificis efficit imperio. Et hic magna comprobatur dignitas, & potentia numeri 27. quod origo animæ mundanæ sub hoc numero comprehendatur; sed maior etiam censebitur, vbi similes numeri cum similibus fuerint multiplicati: producunt.n. numeros planos, quia ducti 2. in 3. conflant 6. perfectum, & ex numerorum principijs primo pari conflantem, & primo impari 4. & 9. multiplicati, producunt 36. primum qui simul quadratus sit, & trigonus: deniq; 8. in 27. faciunt 216. senarij cubum suo ambitui æqualem, & primum qui duorum cuborum ductu nascatur: sunt.n. 8. & 27. cubi, quare cubus etiam erit hic numerus. Cum enim fuerint duo numeri cubi, qui inde producetur, erit cubus. Et hic etiam obiter notabis, quod omnium trium quantitatum continuè proportionalium, cubus secundæ quantitatis est æqualis ductui omnium quantitatum inuicem, vt 4. 6. 9. senarij cubus est 216. ducatur igitur 9. in 6. fit 54. ducatur 54. in 4. fit 216. Neque tacebo, quod numerus 216. componitur ex tribus cubis, nempe 125. 64. & 27. habentibus radices cubicas 5. 4. & 3. quemadmodum enim quadratus sæpe componitur ex duobus quadratis; ita hic primus est qui tribus componatur cubis. Neque verò obscurum est, quin huic numeris etiam consonantiarum rationes insint. Nam duo ad vnitatem duplam habent rationem, qua refertur Diapason. Sesquialtera ternarij ad binarium, qua Diapente: quaternarij ad ternarium sesquitertia, qua Diatessaron: tria ad nouem triplam habent proportionem, qua refertur in harmonia Diapason cum Diapente, seu duodecima quam

Digitized by Google

vocant. Octo ad duo seu quatuor ad vnum quadruplam habent rationem, qua Disdiapason, seu decimaquinta. Denique 9. ad 8. sesquioctauam, qua Tonus.

DE NVMERO XXVIII.

PERFECTISSIMVS est numerus 28. virtutis quidem æmulator, qui nec superuacua progressione porrigitur, nec contracta rursum diminutione remittitur; sed medietatis obtinens terminum, suis æquus partibus, nec crassatur abundantia, nec eget inopia: habet enim medietatem 14. & septimam 4. nec caret quarta, id est, 7. possidet quartamdecimam 2. & vicesimam octauam 1. quæ in vnum redactæ totum partibus corpus æquant: nam iunctæ partes 14. 7. 4. 2. & 1. efficiunt 28. qui cum medium obtineat locum inter abundantem & diminutum, virtutis dicitur numerus: nam quod suæ partes summam non excedunt, hoc cum diminuto conuenit, & ab abundante abest: quod verò partes in vnum collectæ à summa non absunt, sed eam implent, cum abundanti conuenit, & à diminuto differt: est itaque inter vtrumque medius. Sic sanè virtus inter excessum, & defectum media est, vtpote cum vtroque nonnihil conspirans, itemq. & ab vtroque discreta: sic liberalitas sua elargitione prodigalitati consentiens, ab auaritia prorsus abest; acceptione contra, cum auaritiæ non prorsus aduersetur, certè prodigalitatem à se repellit: eademq. media sese collocat: idem in alijs licet intueri. Neq; numerus perfectus solius virtutis symbolum gerit, immo verò omnis prorsus perfectionis: adeo in singulis est mediocritas, quæ seruat & restituit; sed excessus & defectus corrumpunt: sic corporis pulchritudo in concinna partium ad totam summam respondentia, vt neq. corporis partes modum supergrediantur, neque ab eo absint, consistere dignoscitur: quæ profectò certa est membrorum symmetria, & commensuratio.

Ethic. li. 3. cap. 8.

Digitized by Google

mensuratio. Est item perfectus numerus totius harmoniæ symbolum; nam quæ harmoniam statuunt & in se concludunt, in quadam æquitate, necnon rata concinnaque proportione respondeant, est operæpretium. Nec omittendum vniuersos perfecti numeri multiplices, abundantes esse: omnes autem submultiplices diminutos, vt ternarius subduplus senarij, diminutus est: nam & primus, cuius pars sola vnitas. Deficit igitur ternarius à perfectione, binario. Senarij autem duplus est duodenarius abundans, cuius omnes partes sunt 1. 2. 3. 4. 6. quæ simul sumptæ, constituunt 16. Abundat igitur duodenarius quaternario, binarij duplo.

Submultiplex,	Æquale,	Multiplex.
3	6	12
1	6	16
2	0	4

Defectus ad Abundantiam.

Dupla proportio.

Rursus numeri 28. subduplex est 14. quaternario diminutus, deficiens à perfectione: eius enim partes 1. 2. 7. simul positæ, denarium constituunt, quem decimus quartus transcendit quaternario. At duplum numeri 28. est 56. cuius omnes partes 1. 2. 4. 7. 8. 14. 28. simul sumptæ, conficiunt 64. qui numerum 56. transcendit octonario, quaternarij duplo: id quod de cæteris censeas opus est.

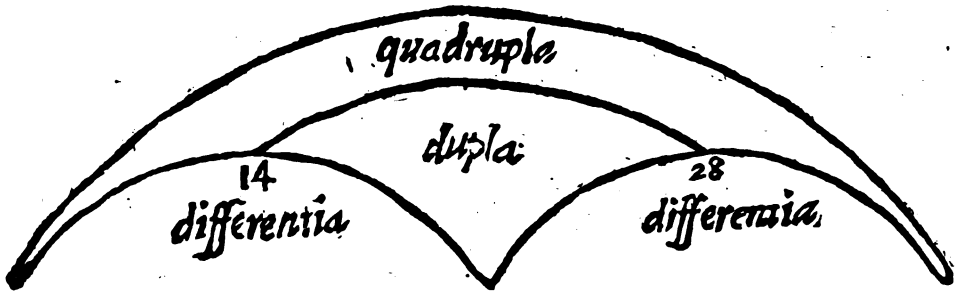

14 ---------- dupla ---------- 28 ---------- dupla ---------- 56

10	28	64
4	0	8
Dimidium,	*Totum,*	*Duplum,*
Diminutum,	*Perfectum,*	*Abundans,*
Extremum,	*Medium,*	*Extremum,*
Minus,	*Æquale,*	*Maius,*
Vitium,	*Virtus,*	*Vitium,*
Malum,	*Bonum,*	*Malum.*

Numerus igitur perfectus medius existit inter abundantem, & diminutum geometrica medietate, quod arithmetica medietas in minoribus quidem terminis maiorem obtineat proportionem; in maioribus autem, minorem: harmonica contra, in maioribus numeris, maiorem; in minoribus, minorem. At geometrica vtpote inter vtrãque media, & in maioribus, & in minoribus semper æqualem continet proportionem. Quo fit, vt geometricam medietatem maximè virtuti competere conspiciamus. Virtus enim id sibi proprium ac peculiare adsciscit, vt inter plus & minus propria gaudeat æquitate, in neutrumq; deflectat latus; sic sanè neque plus habens excedit, neq; minus habens in defectum prolabitur: quod quidem & geometricæ competit medietati: nam inter terminos parte vna ad excessum prolapsos (quippe qui maiorem habeant differentiam parte altera ad defectum, quod contra minorem sortiti sunt differentiam) suam virtutis instar obseruat rationum ac proportionum æquitatem, in neutrum procumbens latus. Conspicis itaque perfectum nume-

Digitized by Google

rum omni ex parte medium inter abundantem, & diminutum: atque adeo quod ad ipsum non pertingit, diminutum est; quod contra supergreditur, abundat. Illud autem ad perfectorum commendationem effertur maximè, quod eos admodum raros reperias, quippe qui pauciſſimi ſint, & nimis conſtanti ordine procreati; at verò ſuperfluos ac diminutos longè multos, infinitoſque reperias, nec vllis diſpoſitos ordinibus, & à nullo certo fine generatos: adeo perfecti regium ſibi vendicant honorem ſummo imperij faſtigio conſidentes: quanto .n. quidpiam rarius, tanto illud honorabilius, meſius, ac præſtantius cenſetur. Hi quippe adeo ſunt infrequentes ac rari, vt in vnaquaque vnitate niſi vnus occurrat perfectus: ſed & quædam ſedes perfecti numeri honore deſtitutæ, orbataque ingemiſcunt: prima enim vnitas, quæ vſque ad 10. ſe extendit, vnius tantum ſenarij primi perfecti regijs inſignitur honoribus: ſecundæ numerorum ſedi, quæ à 10. ad 100. porrigitur, perfectus ſecundus imperat 28. in tertia à 100. ad vſque 1000. tertius perfectus præſidet 496 quartæ regionis imperium, quæ à 1000. ad 10000. progreditur, quartus perfectus 8128. adminiſtrat ſolus: quinta, quæ à 10000. excreſcit, regij decoris eſt expers: ſexta rurſum, ſeptima, octaua, nona, ac decima numerorum ſedes ſingulæ vnico tantum perfecto reguntur: vndecima verò pari quo quinta modo perfecti numeri honore deſtituitur. Omnis igitur perfectus in ſua ſede vnitatis eſt vnicus ac ſolus, immultiplicabilis, impatiens conſortis, vt qui ſua præſentia regionem propriam ac ſedem occupat totam. Et ſicut vnicus eſt in Orbe Sol; ita & quæuis numerorum vnitas vno tantum honoratur perfecto. Nulla autem ſedes duorum eſt capax: ſed & quaſdam (vt antè docuimus) regiones, ſedes, & manſiones illud regium perfectionis faſtigium repudiat ac dedignatur.

Digitized by Google

Perfecti vsque ad notas 28.

1	6
2	28
3	496
4	8128
5	
6	130816
7	2096128
8	33550336
9	536854528
10	8589869056
11	
12	137438691328
13	2199022206976
14	35184367894528
15	562949936644096
16	9007199187632128
17	
18	144115187807420416
19	2305843008139952128
20	36893488143124135936
21	590295810341525782528
22	9444732965670570950656
23	
24	151115727451553768931328
25	2417851639228158837784576
26	38685626227663735544086528
27	618970019642672545263517696
28	9903520314282978304488166128

Non longè igitur à virtute abest talis perfectorum raritas. Vera enim illa sententia Biantis, qua illum vsum fuisse Laertius re-

Digitized by Google

fert: τὸς γὰρ πλείους εἶναι κακούς, *id est, plures esse malos. Et Cicero verissimè ait: Deteriorum magna natio est, boni verò singulares. Huc duo respiciunt fratres Esau, scilicet figurans reprobos, & Iacob electos: nam populus vitijs deditus appellatur maior, & priorem in nascendo locum occupat: alter verò qui ad virtutis studium fertur, minor vocatur, posterioremque natiuitatis sortem tenet, quia malorum hominum copia vbiuis gentium ingens est, & in omnibus sibi principatum ac primas vendicat; bonorum verò mira raritas, & malus vbique cedere cogitur. Et hoc fit vitio fomitis vt quisque ad vitia propensior sit, quam ad virtutes, & citius bonorum hominum multitudo ab vno vitioso in deterius pellicetur, quam ingens malorum caterua ab vno studioso ad meliorem frugi reuocari possit. Hæc humani generis tam mira in vitia propensio in causa est, vt malorum plena sint omnia, vt vix decimus quisque ad virtutis studium incumbat: malorum frequentiam, & multitudinem, his versibus testatur Poeta Satyricus.*

Iuuen. Sat. ij.

Rari quippe boni, numero vix sunt totidem quot
Thebarum portæ, vel diuitis hostia Nili.

Iam verò & Plautus: Mores (inquit) boni sunt intermortui; mores verò mali, quasi herba irrigua succreuerunt vberrimè. Scribit Lucianus, bonos & integros homines inuentu difficiles esse. i. Boni possessio est, quæ haud facilè inueniri potest, vt quæ iamdudum è vita concesserit, adeo obscura atque pusilla, vt illam vel Lynceus vix dum inueniat: sunt enim boni perpauci. Ita sanè bonum solistimum; malum verò infinitum: nam difficile propemodum est pulchrum, & honestum, quod latet inuenire, cum sudor ante virtutem sit positus, sicut quidam è priscis testatur.

Lucianus in Timone.

Angustum collem tenuis quo semita ducit
Ipsa colit virtus magno stipata labore
Sic voluere Dei, sed summo in vertice montis
Planicies ignota manet, tutique receptus.

Hesiodus.

Digitized by Google

Angustam esse portam ducentem ad vitam Christus his verbis in-
Matth. 7. Luc. 13. *dicat: Intrate per angustam portam, quia lata porta, & spacioſa via est, quæ ducit ad perditionem, & multi sunt qui intrant per eam. Quam angusta porta, & arcta via est, quæ ducit ad vitam, &*
Mat. 22. *pauci sunt qui inueniunt eam. Et rursus: Multi sunt vocati, pauci verò electi. His Christi verbis simile est quod Virgilius canit.*

Ænеid. lib. 6.

---- facilis descensus Auerni,
Noctes atq; dies, patet atri ianua Ditis.
Sed reuocare gradum, superasq; euadere ad oras,
Hoc opus, hic labor est: pauci quos æquus amauit
Iuppiter, aut ardens euexit ad æthera virtus.

Hinc & Prodici Ceiproficiscitur fabula de virtute & vitio. Et Pythagoras iubens ingredi via regia, non veretur prohibere sequi vulgi sententiam, quæ caret iudicio, & non est sine controuersia. Qui ambulat in via regia, non laborat: de hac via per Moysen pra-
Deut. 5. *cipit Deus: Via regia ambulabis, & non declinabis ad dexteram,*
Num. 20. *neque ad sinistram: & alibi legitur: Nec ad dexteram, nec ad sinistram declinabimus, via regia gradiemur: in vtraque enim parte quidquid supra modum est, in vitio est. Apud Euangelium secun-*
Ioan. 14. *dum Ioan. dicit Christus: Ego sum via, veritas, & vita. Una igitur veritas, vna via est veritatis; multæ verò mendaciorum, per quas Hierusalem arguitur ambulasse, dicente Domino apud Esaiã:*
Cap. 57. *In multitudine viæ tuæ laborasti. Porro via regia cum vna sit, temperata est, nec plus in se habens, nec minus. Via recta prudentia est: ille declinat ad dextram, qui plus sapit, quam oportet sapere, & pro prudentia calliditatem diligit, quia serpens*
Cap. 3. *prudentior erat omnibus bestijs in paradiso: & filij tenebrarum prudentiores sunt filijs lucis. Scite enim per quendam Sapientem dicitur:*

Eccl. 7.

Esse nimis iustus, prudens nimis esse caueto:
Omnia summa nocent, sed moderata iuuant.

Ad sinistram quoque diuertit quando stultus est, & minus

Digitized by Google

ſapit, quam neceſſe eſt. Pietas etiam, & vera religio via regia eſt: declinat ad dexteram qui ſuperſtitioſus eſt; ad ſiniſtram, qui negligit cultum Dei. Liberalitas quoque & diſpenſatio virtus maxima eſt, à qua declinat ad dexteram, qui parcus eſt, & non ſolum alijs, ſed ne quidem ſibi tribuit, quod neceſſe eſt; ad ſiniſtram, qui comedit ſubſtantiam ſuam cum meretricibus, & dicit cum Iſrael: Manducemus & bibamus, cras enim moriemur. Eſa. 22. *Fortitudo etiam atque conſtantia via regia eſt, à qua ad dexteram declinat, qui temerarius eſt, ac pertinax; ad ſiniſtram, qui formidoloſus, & pauidus eſt. Vnde Propheta Regius per viam rectam ingredi cupiens, his verbis Deum deprecatur: Deduc me Domine* Pſal. 138. *in via recta. Sed iam ſcrutemur cætera. Omnes perfecti numeri alternatim 6. & 28. finiuntur, & terminantur, quod ex pariter pare quaternario finito, in imparem ſeptenarium, vel ex pariter pare ſenario finito, in imparem vnitate finitum coaleſcant. Nam pariter par quaternario finiens, in imparem primum ſeptenario finitum ductus, numerum perfectum gignit, 28. deſignentem: qui verò in ſenarium deſinit pariter par, ductus in imparem primum vnitate finitum, ſenario finientem perfectum numerum procreat.*

$$\begin{matrix} 4 \\ 6 \end{matrix} \text{ ducta } \begin{matrix} 7 \\ 1 \end{matrix} \text{ producunt } \begin{matrix} 28 \\ 6 \end{matrix}$$

Diſpoſita igitur progreſſione pariter parium ab vnitate, præcedentibus ſequentes coaceruando, qui pariter par ſenario vel quaternario finitus, ductus fuerit in coaceruatorum maximum, perfectum procreabit. Et ſi quotcumque numeri ab vnitate dupli in vnum colligantur, donec compoſitus ſit numerus primus, erit numerus factus ex illo primo in vltimum duplorum perfectus, vt habetur vltima noni Euclidis.

Digitized by Google

Pariter pares, siue ab vnitate dupli.	1	2	4	8	16	32	64	128	256
Impares ex coacer uatione producti	1	3	7	15	31	63	127	255	511
Perfecti.	1	6	28	----	496	-----	8128	------	130816

Primo igitur dispositi pariter pares, qui coaceruati restituunt impares, & hi medio loco positi, & qui horum ductu producuntur: (nam perfecti) tertio ordine sunt collocati. Primo, quod Vnitas sit incõposita, in se ducenda est, & exurgit vnitas; deinde ex coaceruatione vnitatis, & binarij, surgit 3. qui primus est incõpositus, in quo ducendus binarius aceruatorum maximus, & producitur 6. perfectus. Inde priori 3. adiungitur 4. & surgunt 7. in quæ ductus quaternarij 28. procreatur secundus actu perfectus: & ita deinceps. Hac etiam ratione poteris singulos perfectos numeros cõponere ex progressione pariter parium, vt nullus omnino prætermittatur, hoc scilicet modo.

4. 8. | 16. 32. | 64. 128. | 256. 152. &c.

Vides quemlibet terminum habere socium. A maiore igitur inter duos combinatos, subtrahe vnitatem, & residuum multiplica per minorem, tunc semper habebis perfectum numerum.

4, 16, 64, 256 *Multiplica per* 7, 31, 127, 511 *producunt* 28, 496, 8128, 130816

Prop. 23. *Huiusmodi Theorema ponit Bouillus lib. de Numeris perfectis, dicens. A quolibet pariter pari binario, octonarioq; finito, dempta vnitas numerum imparem primum relinquit, vnitate, septenarioque finitum, in quem ducta pariter paris medietas, numerum perfectum gignit, qui in senarium, aut octonarium desinit. Sed de hoc satis.*

Numeri 28. de quo nobis agitur sermo, exiguus est vsus in sacris litteris, quod eo significetur summa perfectio, non solum eo quod partibus suis consistat, verum etiam magis propter sacramentum septiformis gratiæ, & euangelicæ doctrinæ. Nam septenario quater ducto, in hanc perfectionis summam excrescit. Nulli

Ex Bernone Augiē.

verò

verò dubium quin septem ad Spiritum sanctum, quatuor verò pertineant ad Euangelium: quia propter septiformem gratiam Sancti spiritus prædicatur Euangelium per quatuor plagas Mundi. Præterea si ab vno vsq; ad septem omnes in ordine numeros pleno ordine numeraueris, Viginti octo complebis. Quia ergo in partibus septenarij, Vicesimus octauus inuenitur numerus, meritò in eo cortinarum tabernaculi longitudo continetur: quia fides Sanctorum & patientia virtutum varietate distincta, in omnibus quæ agit aut patitur, non humani gloriam fauoris; sed supernæ quietis exspectat beatitudinem. Hinc est quod Vigesimus octauus Psalmus de consummatione tabernaculi scribitur, qui de perfectione Ecclesiæ cantatur, vnde: Adorate Dominum in atrio sancto eius, &c. & in templo eius dicent gloriam: quia in hoc perfectio est peregrinantis Ecclesiæ, vt per fidem, & opera bona, ad requiem tendat. Exod. 26. & 36. Beda

DE NVMERO XXX.

DE Tricenario dicturus, illud præmittendum, quod prisci Magi per manuum, & digitorum varios inflexus, & reflexus repræsentabant numeros, quorum gesticulatione ineffabilium virtutum vocabula, sono ignota, numeris varia, iugatis alternatisque digitis tacitè inclamabant; venerabanturque sacro silentio Mundi præsules Deos. Eius ritus meminit Martianus Capella lib. de Arithmetica, dicens: Digiti verò virginis recursantes, & quadam incomprehensæ mobilitatis scaturigine vermiculati, quæ mox ingressa septingentos decem & septem numeros complicatis digitis Iouẽ salutabunda surrexit. Tum philosophia, vt Tritonidem propter adstabat, quid numero tali arithmetica intulisset, exquirit: cui Pallas: Proprio Iouem nomine salutauit. Apuleius in secunda defensione Magiæ: Si Triginta annos pro decem dixisses, posses videri pro computationis gestu errasse; Secunda Apolog.

Digitized by Google

quos circulare debueris, digitos aperuisse: cum verò quadraginta, quæ facilius cæteris porrecta palma significantur, ea quadraginta tu dimidio auges; non potes digitorum gestu errasse, nisi forte triginta annorum Pudentillam ratus, binos cuiusq; anni Consules
Cap. 7. *numerasti. Vide etiam Plinium lib. 24. de Iano à Numa dicato; & Plutarchum de Artaxerse. Patet igitur istius computationis cognitionem ad pleraq; veterum intelligenda necessariam. Eam descripsit Ven. Beda, & quidquid huius est, id Bedæ vniuersum debemus. A Beda desumpsit Fr. Lucas à S. Sepul. Ipse autem diuinæ in-*
In Iouin. *terpres historiæ Hieronymus in Euangelicæ tractatu sententiæ, huius disciplinæ adiumentum assumere non dubitauit. Cum igitur*
Hier. in Matt. 35. *Magi dicunt 30. vngues indicis, & pollicis læuæ blando amplexu coniungunt. Hæc enim digitorum coniunctio, quasi molli osculose complexans, & fœderans, maritum pingit & coniugem. Adsentiunt tum Philosophi, tum Theologi, qui in parabola sementis Tricenarium fructum nuptijs contribuunt, asserentes hanc ætatem, homi-*
Matt. 13. *nis ostendere perfectionem: nam vigentis ætas ex Heracliti sen-*
Plutar. de Oraculorum defectu. *tentia, Trigesimus est annus, quia tanto tempore natum genitor gignentem præbet. Comprobat hanc sententiam Hesiodicum illud libri secundi eius operis quod inscribitur Opera, & dies:*

Ætate matura vxorem domum ducito,
Neq; multo maiorem natu Triginta annis,
Neq; multo minorem. Istæ.n. tempestiuæ sunt nuptiæ.

Huïc etiam concinit quod ab Aetio Amideno Medico traditum est Tetrabib. 4. Sermone 4. cap. 26. Ætatem vel iuniorem vel prouectiorem conceptionem impedire. Ideoque primum pubescentes à Venere prohiberi debere: ita vt vir Trigesimum annum attingat. Subscribere videtur, & Plato lib. de Repub. quinto vbi ait: Moderatum adulti roboris tempus est viro annus Trigesimus: postquam
Plato de leg. lib. 4. & 5. *acutissimum sui cursus vigorem transierit. Item alibi: Nuptiarum tempus masculi sit à Trigesimo ad trigesimum quintum Magistratus tempus vltra Trigesimum annum: tantum ille. Profecto*

Digitized by Google

ad magnarum rerum gubernationem requiritur sapientia, multarum quoque rerum experientia, quas duntaxat in annosis licet inuenire. Maxima sanè pœna & supplicium est, cum ciuitati adolescentes præsunt. Iuuentus.n.leuis est, & ad mala propensa, atque procliuis; libido indomita, ira immanis, insolentia, & contumelia, superbia, & animus inflatus, propriæ sunt iuuentutis perturbationes: inuidia præterea in rem, quæ excellit suspicio aduersus suos, sexcentorum denique malorum aceruus iuuentuti est adiunctus. Quorum omnium participes esse necesse est eos, qui ab illis reguntur: quoniam Principum mala calamitatem afferre solent his, qui in eorum ditione, ac imperio sunt. Quare cum Dominus apud Esaiã se persecuturum Hebræorũ scelera testaretur; Dabo (inquit) Principes eorum pueros. Et Eccles. cap. 10. Væ tibi terra, cuius Rex puer est. Quasi à puerorum imperio sint vniuersa mala attẽdenda. Quod quidem exemplo certè comprobatum legimus lib. 3. Regum: mortuo .n. sapientissimo Salomone postularunt Israelitæ à Roboam, qui in regno patri successerat, vt grauissima patris sui onera remitteret; is verò tertio die, vt pollicitus fuerat, reiecto seniorum consilio prudentiæ, & lenitatis pleno, durè respondens ex iuuenum sententia, quibuscum fuerat educatus, abnuit populi rogatis, minasq. insuper addidit dicens: Pater meus aggrauauit iugum vestrum, ego autem addam iugo vestro; Pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cædam vos scorpionibus. Quo circa factum est, vt decem statim ex duodecim tribubus ab eo desciscerẽt, aliumq; Regem sibi constituerent, tantum effecit iuuenilis animi imprudens consilium. Accedat huc Marius Marij Arpinatis filius, qui viginti natus annos consulatum inuasit, quem honorem tam immaturum mater fleuisse traditur: huius Marij interfecti caput ad Syllam missum est, & in medio fori ante rostra appensum: Romana iuuentus hunc Marium sic irrisit: Remigem esse prius opportere, quam ad gubernacula dimouere manus. Hinc etiam mala, quæ ante euersionem Hierusalem extitere profecta sunt, cum inter se iuuenes concurrendo se- Cap. 3. Cap. 12.

Digitized by Google

ditioneſq; excitando, ſeditionibus ac cædibus Ciuitatem repleuiſſẽt, neque vellent, etiam ſi mœnia eorũ iam hoſtes cinxerant, ad neceſſariam concordiam redire; ſed de rebus nullius precij concertantes, vrbe iam capta, mœnibus dirutis, hoſtibus vrbem ingreſſis, de ambitione & principatu inter ſe cõtendebant; & hæc paſſi ſunt, eò quod ſeniore & ſapienti cõſultore priuati eſſent, quodq; ipſis iuuenes præeſſent. Inde etiam à Romanis lege cautum erat, ne quiſpiam ante Trigeſimum ætatis annum, aut conſul efficeretur, aut triumphum duceret. Etiam apud Hebræorum Rabinos traditione cautum fuit, ne quis vnquam auderet exordium lib. Geneſ. vel Canticum Canticorum, primaq; octo capita Ezech: propter arcanos ſenſus, legere, niſi Trigeſimum ætatis annum impleuiſſet; neque Leuitam, qui procedit ad miniſterium, vt faciat opera in tabernaculo teſtimonij, lex Moyſis ſecundum Hebraicam lectionem admittit permittit, niſi Trigeſimum ætatis numerum in annis non conſummauerit: quod Triginta annorum ætas iam poſito adoleſcẽtiæ feruore, virilem aſſumens prudentiam atque conſtantiam, accommoda ſit ad præclara officia, vt adminiſtrationem populi, propheticam denuntiationẽ, aut verbi diuini ſeminationem aggrediendam. Proinde Ioſeph Tricenarius ablutis ergaſtuli ſordibus, gubernacula ſuſcepit regni, vt primum & quadrageſimum Geneſ. caput refert. Dauid etiamnum puer opilio, Iudaici populi Rex à Deo deſtinatus erat, ſacro ceromate gentis illius more delibutus; ſed ſacrum Regni ſceptrum, quod ſeptuagenarius, hoc eſt, perpetua quiete dignus, compleret, non prius attigit, quam Triginta natus annos. Ezechiel anno Triceſimo, videns viſiones Domini, iuxta fluuium Chobar, prophetiæ dona promeruit, vt ipſe primo cap. teſtatur, quẽ locum exponens Gregorius Pontifex: Vt oſtendatur (inquit) cuius auctoritatis ſit Ezechiel in prædicatione, ætatis ſolidæ fuiſſe deſcribitur. Hoc quippe regulare eſt omnibus Prophetis. Nec contra hæc quiſpiam mouere debet, quod Ieremias, & Daniel prophetiæ ſpiritum adhuc pueri perceperint, quia miracula in exemplum operationis trahenda nequaquã

Origenes in Cantic. cant. Epiſt. 23. ad Theophilum. & in Ezech. cap. 11. & cap. 46. num. 4. 8.

2. Reg. 5.

Greg. in Ezech.

Beda in Luc. lib. 1. c. 10.

Digitized by Google

sunt. Omnipotens enim Deus, & linguas infantium facit disertas, & ex ore infantium & lactentium perficit laudem: aliud siquidem est, quod nos doctrinæ discimus vsu; aliud quod de miraculo scimus. Porro quis vnquam in hunc Mundum sanctior prodijt Ioanne Baptista? neque hic tamen delegatam sibi à Deo prouinciam obire sustinuit, nisi eosdem cum Christo suo impleſſet ætatis annos: tunc enim in deserto incepit prædicare Baptismum pœnitentiæ, & Domini præparare vias, vt annorum maturitas, & virile decus barba, officio auctoritatem cõciliaret. Christus.n. Deus & Homo, in quo omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi, & qui ab initio quo Hominem induit, magno omnium hominum stupore, summa quæque miracula edere potuisset; destitit tamen, donec trigesimus appeteret annus, & tunc incepit signa facere, & docere; nec prius inclaruit, atque in hominum lucem prodijt, quam hunc ætatis annum attigisset, legitimum .s. & maturum tempus ostendens ætatis his, qui omne tempus, atq; omnem ætatem, vel ad sacerdotium, vel ad docẽdum putant opportunum: qui etiam duodecimo suæ ætatis anno in medio Doctorum sedens in Templo, non docens, sed interrogans voluit inueniri. Vt.n. non auderent homines in infirma ætate prædicare, ille duodennis interrogat homines in terra, qui per Diuinitatem suam semper Angelos docet in cælo. Quare etiam in Canonicis Decretis mulieri Monialiũ curam gerenti, quæ Abbatissa dicitur, præstituti sunt anni Triginta, vt habetur.c.indemnitatibus, de Elect. in 6. Sed & de ætate promouendi ad sacerdotium dist. 51. qui in aliquo, & dist.77.c.Episcopus, legitur: Presbyterum vel Episcopum ante Triginta annorum spacium .i. antequam ad perfecti viri ætatẽ perueniant, nullus Metropolitanorum ordinare præsumat. Etiam de Elect.cum in cunctis.§.1.& distin.78.c. presbyter. Presbyter ante 30. annorum ætatem non ordinetur, sed obseruetur vsque ad præfinitum tempus. Dominus .n. Tricesimo anno ad fluuium veniẽs Iordanis, baptizatus est, & tunc prædicauit. Prædictas Trigenarij dignitates & commendationes constringit Cassiod. in dilucidatione

Psal.8.

Matth.3.

Luc.3.

Hieron. de Epiphania Domini.

Luc.2.

Digitized by Google

Trigesimi Psalmi, dicens: Numerus quoq; Psalmi, erectæ supputationis culmen ostendit: præmia quoq; fideli coniugio compromittit: vt cum se anima huic prædicationi beata conuersatione sociauerit, Trigenaria remuneratione ditescat. Huic etiam numero, & alia sacramenta conueniunt. Triginta siquidem annorum Ioseph, Dominus legitur in Ægypto constitutus: Triginta etiã annorum Saluator noster, vitale Baptisma intinctus aquis Iordanicis cõsecrauit. Hæc Cassiodorus. Potest autem baptizati Seruatoris nostri Tricennalis ætas etiam nostri Baptismatis intimare mysterium propter fidem Sanctæ Trinitatis, & Decalogi legalis operationem, qui quidem Decalogus reuelata fidei gratia, quo sublimius intelligitur, eo & deuotius impletur. Quasi .n. quoddam sacrosanctum triennij tempus baptizandos habere docuit, qui dixit: Ite docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Quasi hoc idem triennium per decem multiplicari præcepit, cum subiunxit: Docentes eos seruare omnia quæcunq; mandaui vobis. In huius quippe figuram mare æneum in quo Sacerdotes lauabantur Templum ingressuri, & Triginta cubitorum funiculo circum exterius, & intus 3000. metretas capere potuisse, narratur; quia corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Cui mysterio suffragatur quod Apostoli percepta Spiritus sancti gratia, primo animarum tria millia baptizant. Tricenarius igitur significat integritatem fidei cum perfectione boni operis, sine qua fides mortua est, vel est spes, & desiderium seculi venturi. Quia in ternario triplex spes signatur, de venia, de gratia, & de gloria: in denario autem addito, adimpletio Decalogi, vt scilicet adsit nobis impletio Decalogi sub spe prædicta triplici; alioquin spes absque meritis, vel operibus bonis haud esset vera, sed præsumptio. Et quia per fidem & aduersa lõganimiter ferri, & sublimiter debent sperari præmia, Arcę, vel etiam Templi altitudo Triginta cubitis mensuratur. Benè (inquit Beda) in altitudine sunt Triginta cubiti, quia omnis Electorum spes ad visionem sanctæ Trinitatis, quantum valet se exer-

Matt. 28.
Ibidem.
3 Reg. 7.
2. Par. 4.
Rom 10.
Act. 2.
Origenes in Genes. homil. 3.
Gen. 6.
3. Reg 6. 7
Beda in Lucã lib. 1 c. 10.
Num. 7.

Digitized by Google

cendo, & purificando præparat. Tria igitur ad celsitudinem spei pertinent, & hæc per denarium, qui perfectus est numerus, multiplicantur, vt multiplex eiusdem perfectionis augmentum figurare denuntietur. Notandum autem quod Triginta cubiti altitudinis templi, non vsque ad supremum eius fastigium, sed vsq; ad laquearia pertingebãt; Deinde ad laquearia medij cœnaculi alij Triginta cubita altitudinis assurgebant. Porro tertium cœnaculum, quod supererat, bis Triginta cubitos habebat in altitudine: quo fit vt omnis altitudo domus, in centum viginti cubitos extenderetur. Prima igitur domus, Triginta cubitu in altitudine surgit, quia præsens Ecclesia ad videndam speciem sanctæ Trinitatis, tota intentione suspenditur. Superior domus Triginta æquè cubitis in altum surgit, quia solutæ corporibus animæ perfectorum, vsque ad diem vniuersalis iudicij, eiusdem beatæ, & indiuiduæ Trinitatis præsenti visione fruuntur. Suprema domus bis Tricenis alta est cubitis, quia resuscitati à mortuis omnes Electi, in contemplatione eiusdem sui Conditoris, qui in tribus personis vnus est Deus, æterna spiritus simul, & carnis immortalitate gaudebunt Hactenus Beda. Acetabulum argenteum ponderis centum & 30. siclorum, qui numerus ex vnitate centena, & ternario deceno consistit, nil aliud significat, quam vnius Dei, triumque personarum fidem. Propter Triginta iustos parcit Deus Sodomis, hoc est, propter seruantes legem cum fide Trinitatis. Ad hos referuntur Triginta camœli fœtæ. Numerati Leuitæ à Triginta annis, & supra, interprete Origene designant perfectos ad opera Dei. Triginta viri recumbentes cum Samuele, significant habentes fidem, quæ per dilectionem operatur. Iair Galaadites iudex strenuus, Triginta filios, super Triginta pullos asinarum sedentes habuisse legitur, nostrum ducem IESVM Christum significans, qui sedens super pullum asinæ, triplicatum decalogum suis sequacibus in fide sanctæ Trinitatis excolendum, & tenendum quasi filijs suis commendauit, per quem carnis petulantiam refrenarent, & in ea ad statum vitæ se

Gen. 18.

Gen. 31. 1. Reg. 9.

Iudic 10.

Luc. 19.

Digitized by Google

Iudic.12. dirigerent. Abessan quoq; de Bethlehem, eiusdem numeri Tricenarium in filijs & filiabus ostendit, filijs vxores, filiabus maritos eiusdem numeri prospiciens, & in domum suam vxoratos filios, & maritatas filias simul introducens. Christum in hoc duce, doctores Ecclesiæ in filijs, plebem in filiabus aduerte; fide, spe, & charitate,

Leuit. 26. omnes introductos per ducem suum in domum Ecclesiæ. Illud etiam

Deut. 28. ad huius numeri proprietatem notandum, quia custodientibus diuina mandata lex Moysis Triginta ponit benedictiones: sic .n. eas

Deut. 27. numero inuenies vnamquamque benedictionem ab alia seiungens.

Isychius Philo Alexand. Lib. de hęrede diuin. Cum autem Legislator duos montes pro æqua portione discretos, alterum tribuerit benedicentibus, alterum execrantibus, Phylarchas vtrobiq; præficiens, insinuauit benedictiones, & maledictiones esse numeros pares, atque etiam honore propemodum, si dicere fas est. Similiter .n. laudes bonorum prosunt, & malorum vituperia, quandoquidem rerum malarum fuga, & bonarum optio similes à prudentibus iudicantur.

Cap. 20. Quare in Deuteronomio Triginta numerantur maledictiones. Sed & Psalmo octauo supra centesimum, Tri-

Beda in Act. c. 1. ginta maledictiones sunt, tam in eum qui Christum vendidit, scilicet Iudam proditorem suum, quam in eos qui emerunt, quarum prima est: Constitue super eum peccatorem, extrema: Operiantur velut diploide cõfusione sua. Alia hic sese præbet obuiam ipsius Tricenarij commendatio, vtputa quod pretium proditionis ipsi traditori à Iudæis constitutum summa sua comprehendit, quo traditus est in manus peccatorũ, & appreciatus Dominus noster omni precio pecuniario, dignior, superior, & precioſior. Nempe vt Mat-

Cap. 26. thæus Euangelista meminit, constituerunt Scribæ & Pharisæi ipsi Iudæ proditori Triginta argenteos, infœlicem illi pecuniam, quam postea pœnitentia ductus integram reddidit, & simul animam atq; corpus miserabiliter perdidit. Vt eius exemplo, cognoscantur semper tristes, & infausti esse cæcæ cupiditatis pecuniæ exitus. Quoties autem nobis in mentem venit, aut nominatur numerus ipse Tricenarius, animum nostrum simul subire debet iniustum illud precium

eo

eo designatum numero, quo traditus est Dominus noster in manus iniquorum, vt nos eriperet de potestate tenebrarum. Atque ea crediderim ratione factum, vt cum vulgari, atque quotidiana supputatione ad Tricenarium peruenitur, hic numerus non nisi cum Dei inuocatione, atq; laude nominetur. Prædixerat quidem multo ante Zacharias prophetico oraculo hanc sanguinis iusti tradendi mercedem; cum capite vndecimo, inquit: Appenderunt mercedem meam Triginta argenteos. Præfigurauerat etiamnum hanc Christi venditionem innocens Ioseph, de quo hæc scribit D. Ambrosius capite decimo octauo libri de Spiritu sancto: Duo quæ præstantiora sunt omnibus Iudæa violauit, fidem atque pietatem; sed in vtroque Christum fidei, & pietatis auctorem. Nam & in Patriarcha Ioseph typus Christi fuit, & in veritate sui corporis. Christus, qui non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo; sed formam serui accepit, propter lapsus videlicet nostros suscipiens seruitutem, nec refugiens passionem, alibi viginti aureis emitur, alibi Triginta. Quomodo enim poterat verum eius precium comprehendi, cuius non potest meritum definiri? Erratur in precio, quia erratur in studio. Viginti aureis in veteri testamento venditur; Triginta in Euangelio. Precioſior enim typo, veritas; largior gratia, quam disciplina; opimior lege, præsentia. Viginti aureis emunt Hismaelitæ; Triginta Iudæi. Ne hic figura mediocris. Ad sacrilegium perfidi, largioresque ad salutem fideles sunt. Vtriusque tamen contractus considerari conuenit qualitatem. Viginti aurei precium seruitutis, Triginta aurei crucis sunt. Denique non ociosè Iudas Scarioth vnguentum illud 300. denarijs æstimauit, quod vtique ipsius precij definitione crucem videretur Domini declarare. Vnde & Dominus ait: Hæc enim mittens hoc vnguentum in corpus meum ad sepeliendum me fecit. Venditio igitur Christi mysterium continet crucis. Notandum etiam quod tanti sibi ad mortem tradendum emerunt Dominum Iudæi, quanti seruum occisum redimere solent.

Trenta in nome di Dio.

Gen. 37.

Matt. 20.

Ioan. 12.

Matt. 2.

Digitized by Google

Cap. 21. *In exod. enim præceptum est, vt pro seruo, aut ancilla à boue cornupeta occiso domino serui soluantur Triginta sicli argentei. Itaque tanti venditus est Dominus omnium, qui pro nobis serui formam accepit, quanti emi solent vulgares serui. Eodem precio Ptolomæus Philadelphus iussit manumitti Iudæos seruos, qui erant in Ægypto, persoluto. s. precio drachmarum 120. pro singulis capitibus, vt apud Iosephum lib. Antiq. 12. Centum. n. & viginti drachmæ conficiunt Triginta argenteos, quia argenteus valet quatuor drachmis.*

Lib. 1. q. Euang. in Matt. 26. *D. Aug. Quod Dominus Triginta argenteis venditus est, significat per Iudam Iudæos iniquos, qui sequentes carnalia, & temporalia, quæ ad quinque sensus pertinent corporis, Christum habere noluerunt: quod quia sexta Mundi ætate defecerunt, sexies quinos eos tanquam precium venditi Domini accepisse significatum est.*

Psal. 4. *Quo tempore talibus insultat Propheta, dicens: Filij hominum vsquequo graues corde, vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Et si quinque ætatibus fuisset aliqua excusatio sequendæ veritatis, vel sextam comprehenderent veritatem, quæ per Dominum Iesum prædicabatur, & demonstrabatur, sicut sexta die homo factus est ad imaginem Dei: quod quia noluerunt, habent sexies quinquies impressam imaginem Principis seculi, & non habent Christum, per quem signatum est in nobis lumen vultus tui*

Psal. 4. *Domine. Hactenus ille. Inest Tricenario proprietas alia, nam luctui dicatus habetur. Vnde Nicolaus de Lyra dilucidans locum illum Geneseos cap. quinquagesimo de Ioseph, qui præcepit seruis suis medicis, vt aromatibus condirent patrem suum, quibus iussa explentibus transierunt 40. dies. Fleuitq; eum Ægyptus septuaginta diebus, &c. tempus septuaginta dierum refert ad Quadraginta dies condimenti, & Triginta fletus. Eodem mysterio Aaron Sacerdotem fato functum planxit Israel humi prostratus Triginta diebus. Atque eius sororem Mariam finientem dies suos, flenit omnis populus totidem diebus, lacrymis continenter manãtibus. Sed & Moysen Dei amicissimum, luxit vniuersa gens lacrymis de-*

Diodorus lib. 2 c. 5. De more Ægyptiorum in sepeliendis mortuis scribens, dicit corpora vngi dies amplius Triginta. Num. 20.

13. q. 2. Quia.

Digitized by Google

fluens per mensem integrum, accedentibus ad publicum luctum priuatis affectibus; quemadmodum ipse testatur Deuter. capit. 34. Quandoquidem assumendus, & in ipsis stans carceribus, vnde ad cælestem metam euolaturus erat, diuinitus afflatus, viuens adhuc prophetauit de seipso tanquam mortuo, ante obitum narrans se mortuum ac sepultum. Addit Plutarchus Argiuorum institutum fuisse, vt qui familiarium, aut cognatorum quempiam amisissent, statim ab excessu Apollini sacra facerent, Tricesimo post die Mercurio, animas à Cyllenio suscipi putantes. Ad hoc refertur quod libro 34. scribit Liuius bello Punico secundo post Cannensem cladem ex S. C. decretum ne matronæ vltra Trigesimum diem luctus suos extenderent, vti ab his sacra Cereris peragi possent. Apud Anglos etiam luctus Triginta diebus hodie terminatur. Nec illud hic prætermiserim quod refert Suidas in voce Triachas. Trigesimum scilicet, id est, postremum cuiusque mensis diem, sacrum fuisse defunctis. Hæc illi in tenebris constituti; nos autem quibus diuinæ cognitionis iubar illuxit, Triginta diebus Missam pro defunctis celebrari facimus, vt quidquid in Decalogo legis deliquerint, sanctæ Trinitatis miseratione deleatur. Ambr. de obitu Theodosij. Ioan. de Silua tract. de benefic. par. 1. q. 5. Hugo à S. Vict. lib. de mysterijs, & officijs Eccles. cap. 37. Adhuc cum Tricenarius constet ex duobus quindenarijs, & quindenarius ex septenario confletur, & octonario, per septenarium Patres veteris instrumenti significantur, qui septimum diem, septimam septimanam, septimum mensem, septimum annum celebrabant, per octonarium verò Patres noui Testamenti intelliguntur, qui diem octauum Dominicæ resurrectionis i. diem dominicum, & octauas reseruant ac celebrant. Per primum autem quindenarium intelligitur præsens vita Patrum vtriusque Testamenti: per secundum, futura. Referendum videtur quod D. Greg. libro quarto Dialogorum litteris exarauit de quodam monacho nomine Iusto vita functo, pro cuius anima idem Gregorius iussit Missas celebrari Tri-

Lib. Problemat. Alexan. Neapol. lib. 3. c. 7. Polydor. Virgi. de rerum inuent. lib. 6 c. 9. Val. Maxi. li. 1. c. 1.

Cap. 51.

Digitized by Google

ginta diebus. Eius orationis contextum, & si diffusus est, hic subijcere non piget: Cum (inquit Gregor.) post mortem Iusti monachi, Triginta iam essent dies reuoluti, cœpit animus meus defuncto fratri compati, eiusq; cum dolore graui supplicia pensare, & si quod esset ereptionis eius remedium quærere. Tunc euocato ad me precioso monasterij mei proposito, tristis dixi: Diu est quod frater ille qui defunctus est, in igne cruciatur; debemus ei aliquid charitatis impendere, & eum in quantum possumus, vt eripiatur, adiuuare. Vade itaque, ab hodierna die diebus Triginta continuis offerre pro eo sacrificium, stude, vt nullus omnino prætermittatur dies, quo pro absolutione illius hostia salutaris non offeratur. Qui protinus abscessit, & dictis paruit. Nobis autem alia curantibus, atq; dies euolutos non numerantibus, idem frater, qui defunctus fuerat, nocte Trigesima qua pro eo oblatio fuerat fratri suo impleta, germano Copioso per visionem apparuit. Quem ille cum vidisset, inquisiuit dicens; Quid est frater, quomodo es? Cui respondit; Nunc vsque malè fui; sed iam modo benè sum; quia hodie communionem recepi. Hactenus Greg. Qui ergo seruant Tricesimum, optant mortuis, vt sicut in hac vita fuerunt in fide cum Patribus vtriusq; Testamenti, ita sint cum eis gloriantes æternaliter in futura. Secutus est etiam legislator numerum Tricenarium in luctu captiuarum. Nam si inter captiuas Hebræus formosam mulierem adamasset, voluissetque habere vxorem, non permittens lex tanquam in serua explere cupidinem, præmissi ei erant 30. dies, vt lugeret patrem, matrem, ac cæteros domesticos, aut mortuos, post quos cum illa, vt cum vxore legitima, congredi poterat: sic.n. habes Deuter. cap. 21. Si exieris ad bellum, & videris mulierem decora facie, & concupieris eam, rades omnes pilos capitis eius, & vngues abscindes, & indues vestimento lugubri, & sedebit lugens patrem, & matrem suam, & post 30. dies erit vxor tua. Eam.n. quæ ascensura est viri cubile, non mercede vt meretrix formam venditãs, sed propter quærendos liberos, æquum est ius habere coniugij. Qua in lege multa laudanda sunt;

Digitized by Google

primo quod non laxat frena libidini; deinde quod amorem examinat, num merè furiosus fastidiosusq; sit, an aliquid rationis admixtum habeat: ratio.n.cohibet concupiscentiam, ne quid agat insolentius; tertio quod miseratur captiuam, quia si virgo est, parentes ei optatas nuptias non conciliant; quarto, quod ad reprimendam libidinem Triginta dierum numerum elegit: quod sanè tempus dicitur plenissimum ad deliberandũ super quolibet negotio: cui adsimile videtur, quod Theodosius Imperator lege sanciuit: vt sententiæ Principum super animaduersione prolatæ, in diem Trieesimum ab executoribus differentur, quo locus misericordiæ, vel si res tulisset, pœnitentiæ, non periret: sed hæc moralis est expositio: nunc allegoricè videamus quæ sit hæc mulier in bello inuenta, tandẽ post Triginta dies bellantis thalamo digna. Doctor Ecclesiasticus ad bellum egreditur, cum à vitijs, & à diabolica potestate animam eruere conatur. Mulier autem anima est, in gentili conuersatione inuenta, à Deo pulchra creata, quam si Christo sociare voluerimus: deponat cultũ idololatriæ, induat vestem luctus & pœnitentiæ, deploret patrem & matrem. i. memoriam Mũdi, eiusq; carnales illecebras, radat pilos, abscindat vngues. i. omne peccatum infidelitatis mortuũ, & inane: inde post Triginta dies. i. post agnitionem sanctissimæ Trinitatis sponsa Christi efficitur. Sæpe enim in Patrum antiquorum vxoribus & filiabus Ecclesia designatur, vt quod confœderatione carnalis copulæ dicitur, fructuosius spirituali intelligentia capiatur. Trieesima mansio filiorũ Israel in deserto, bonitas interpretatur, vt cum peruenerimus ad perfectum virum, in sacerdotalem gradum, & in ætatem plenitudinis Christi, in qua & Ezechiel erat iuxta fluuium Chobar, possimus cum Dauid in Trieesimo Psalmo canere In te Domine speraui, non confundar in æternum. D. Hieronymus in Epitaphio Paulæ matris Eustochij: Iuxta Ecclesiarum traditiones, & Apostolum Paulum in virum perfectum, & in ætatẽ plenitudinis Christi resurrecturi sumus, in qua & Adam Iudæi conditum autumant, & Dominum saluatorem legimus resurrexisse.

11. q. 3. cũ apud.

D Hier. lib. de 42. mansionibus Ephes. 4.

Digitized by Google

Lib. 21. *Hæc Hieronymus. Eadem sententia fuisse videtur Augustinus. inquit. Diuina, cuius verba, cum notatu digna sint, libet adscribere: Quod commemorauit Apostolus de mensura ætatis plenitudinis Christi, de resurrectione corporum dictum accipiatur, vt nec vltra nec infra iuuenilem formam resurgant corpora mortuorum, sed in ea ætate & robore, vsque ad quam Christum hic peruenisse cognouimus: circa Triginta quippe, aut paulò plures annos diffinierunt esse etiam seculi huius doctissimi homines, iuuentutem. Quæ cum fuerit spacio proprio terminata, inde iam hominem in detrimenta vergere grauioris ac senilis ætatis, ideo non esse dictum, in mensuram corporis, vel in mensuram staturæ: sed in mensuram ætatis plenitudinis Christi.*

DE NVMERO XXXII.

Lib. de formatione. TRICESIMVM secundum numerum Hebræorum Rabini sapientiæ adscribunt, quod totidem ab Abrahamo descriptæ fuerint semitæ sapientiæ; ad quarum demonstrationem, in descriptione mundanæ fabricæ bis triciesque nomẽ Elohim reperitur. Cæterum Pythagorici hunc numerum Iustitiam appellarunt, quia semper ad vnitatem diuisibilis est in partes æquales; in æqualitate autem, omnis seruatur Iustitiæ ratio atque integritas. Ægyptij verò maritalem copulam hoc numero hieroglyphicè notabant, siue vt apud Horum Apolloniliacum licet videre, maris & fœminæ congressum, geminæ inquam voluptatis interuentu. Cum enim numerus 16. vt alibi diximus, voluptatis, præsertim venereæ, symbolum haberetur; illi mox duo atque triginta nuptiarum hieroglyphicum esse constituerunt. Nuptiæ verò, coniugalisque coniunctio eodem hic significato accipiuntur. Qui sanè congressus vtrique voluptuosus, cum, vt Ouidius diceret, vtrinque resoluat, geminari identidẽ poscit ipsum voluptatis signum. Atque hoc illud est, quod

Digitized by Google

trigesimum ætatis annum, qui non multum abest ab hoc numero, pro maritali copula positum legimus. Ex Medicorum placitis dentium numerus in Homine ad Triginta duos increscit. Inesse verò quædam præsagia hoc dentium numero opinatus est Philosophorum Princeps Aristoteles (fides sit penes auctorem.) Nam quibus rariores, & hoc numero minores fuerint, non ita diu viuere; qui verò dentium ordine sint prediti numerosiore, esse iidem vitæ productioris videantur. Pollux. Bedali.de Natiuit. intant. Hippocrates de morbis. li.2.sect.6.

DE NVMERO XXXIII.

VETVS in Leuitico loquitur Testamentum in ortu maris post vnam hebdomadam, & illam quæ genuit, & illum qui genitus est, Triginta tres explere dies, vt veniant ad purificationem. Porro si genuerit fœminam, duplicem obseruari numerum, id est, 66. Et quia, vt veniamus ad Sancta sanctorum, non solum prima indigemus natiuitate; sed & secunda, vt nati in carne renascamur in spiritu: idcirco apud Ezechielem latera, quæ in circuitu domus erant, & quatuor cubitorum spacio à Templi parietibus separabantur, iuncta sibi erant, ita vt vnum latus aliud latus contingeret, & haberet in longitudine bis Triginta tres cubitos. Non igitur sexaginta sex, sed bis Triginta & trium ponitur numerus, vt vtraq; natiuitas carnalis. s. & spiritualis Deo auctori debeatur, illiusq; clementiæ, & duplici muro circumeant latera domus, quæ Templi fulciunt ædificium. Triginta tres filij egressi de Lia, numerantur in descensu Iacob in Ægyptum. Triginta tribus annis regnauit Dauid in Hierusalem. Tricenarius quidem tres habet decades, in decade lex, quæ decem præceptis consistit; in ternario triplex animæ profectus accipitur, quæ viuendo, meditando, vel amando legem Dei custodit. De primo dicitur: Laudabo Deum in vita mea: de secundo: Lex tua meditatio Cap.12. D.Hier.in cap.41. Ezechielis Cap.41. Gen.46. 2.Reg.5. 3 Reg.2. 1.Par.29. Drogon lib. de sacramento Dominicæ passionis. Psal.145. Psal.118.

Digitized by Google

Psal.118. *mea est, de tertio: Quomodo dilexi legem tuam Domine. Tres verò qui super triginta sunt, quosdam contemplatiuorum excellentissimos indicant, qui puritate conscientiæ, plenitudine sapientiæ, perfectione charitatis summæ Trinitati approximant. Hæc autem præclara mysteria insinuat suo calculo numerus tertius supra trigesimum.*

DE NVMERO XXXIV.

ON ignobilis censendus Tricenarius quaternarius. Quemadmodum enim Tricenarius ad sanctum IESV Christi Baptismum; ita numerus, quem dico, ad mysterium ætatis, qua Dominus in carne versatus est refertur. Quãuis .n. de Christi morientis ætate inter celeberrimos, & primos quosque Ecclesiæ Doctores haud modica oborta fuerit controuersia, adeo vt Ireneus lib. 2. aduersus hæreses cap. 39. & 40. asserere minimè dubitauerit Christum vixisse paulò minus

Ioan.18. *quinquaginta annos, propter illud quod Iudæi dixerunt Christo, Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti? Tertullianus item lib. aduersus Iudæos cap. 5. Clemens Alex. Strom. 1. Lactantius lib. 4. ca. 10. & Iulius Africanus lib. 5. Annalium, Christum crucifixum referunt expleto Tricesimo suæ ætatis anno, et Imperij Tyberij Cæsaris quinto decimo: quibus (vt legimus numero Tricesimo) assentire videntur Hieronymus, & Augustinus: hæc attamen illorum assertio, quam repugnet consensui historiarum, nemo est qui non videat. Saluatorem.n. nostrum fuisse natum post primum Consulatum, vel post Triumuiratum Cæsaris Aug. anno secundo et quadragesimo, testes idonei sunt Eusebius hist. Ecclesiast. lib. 1. c. 2. & 12. & Epiphanius in hæresi quinquagesima prima: perspicuum autem est ex Iosepho Antiquit. libro 18. capit. 3. Cæsarem Augustum annos regnasse quinquaginta septem, & menses sex:*

quibus

Digitized by Google

quibus si addantur quindecim imperij Tiberij Cæsaris, fient duo & septuaginta, ex quibus detracti quadraginta duo Cæsaris Augusti, remanebit tricenarius numerus annorum Christi baptizati: quemadmodum ex Euangelio Lucæ manifestum est, qui ipsum dicit anno decimo quinto imperij Tiberij annorum fuisse triginta, quando Iordanis ablutus vnda, vidit Cælos apertos, & Spiritum Dei in columbæ specie venientem super se. Et, vt quoto anno sese pro peccatorum nostrorum expiatione Deo Patri victimam obtulerit, liquidò constet, triennio & amplius per Iudæam, Galilæam, & Samariam, cælestem illam & salutiferam doctrinam sparsisse, ex Euangelistis colligitur: ita vt hac ratione ad Tiberij principatus decimum octauum annum perueniamus. Approbantur hæc auctoritate Bedæ hunc in modum loquẽtis lib. de temporũ ratione cap. 45. Habe. (inquit) ni fallor Ecclesiæ fides Dominum in carne paulò plus quàm triginta tribus annis vsque ad sua tempora passionis vixisse; quia videlicet triginta annorum fuerit baptizatus, sicut Euangelista Lucas testatur, & tres semis annos post baptisma prædicauerit, sicut Ioannes in Apocalypsi sua perdocet, Daniel quoq; in suis visionibus prophetice designat, &c. Quod verò Beda allegat Apoc. credo respexisse ad versiculum cap. duodecimo positum: vbi dicit: Mulier fugit in solitudinem, vbi habebat locum parãtũ à Deo, vt ibi pascant eam diebus mille ducentis sexaginta. Cuius versiculi expositionem si te audire delectat, ad tractatum Haimonis recurre, qui inter alia hæc habet: Nam sicut Antichristus mille ducentis sexaginta diebus regnabit; ita & Christus 1260. diebus, id est, tribus annis, & dimidio prædicauit. Ideoque totum præsens tempus possumus accipere per hunc numerum, à quo diuina prædicatio cœpit, in quo & per nouissimos prædicatores terminabitur: tantum ille. Insinuabit igitur numerus Quartus post tricenarium, qua Dominus ætate sit passus, quaue à mortuis resurrexit. Inde non sine magni significatione mysterij Psalmus Triceſimus quartus, illorum secundus est, qui Domini passionem,

Cap. 12. Dan. 9.

Apoc. 11.

Niceph. cal. lib. 1. cap. 27.

Digitized by Google

& resurrectionem latius intimare noscuntur. Sunt autem Triginta quatuor, primi duo perfecti numeri, 6. nempe, & 28. simul adacti: ea parte Christus duos implens perfectos numeros, quibus omnis in illo perfectio tum huius vitæ, tum futuræ significatur. Nam senario præsentis vitæ perfectio attribuitur, 28. qui 8. terminatur, vitæ spiritualis & futuræ. Quod si licet audire vndecunque doctissimum Nicolaum de Cusa, Triginta quatuor Iubilæis duraturam dicemus Ecclesiam militantem, huius mysterij rationem ab eadem desumentes: cum.n. Ecclesia sit sponsa Christi; Christus exemplar; illa imago, ad tempus Christi inspiciendum: at Christus in Euangelio, filius hominis perhibetur, & sabbathi. Adeo tempus Christi, tempus est Deo dicatum & sanctificatum: vt in quo diuinorum operum, & temporis vera quies existat. Si itaque diem Christi inspicias, sabbathum est, in quo summa quies; si annum, Iubilæus Domini, annus item sanctificationis. Vixit autem Christus, vt præmisimus, annis Triginta quatuor, quorum quisq; sanctificationis est annus. Si ergo durationis Ecclesiæ, quæ Christi imago, totidem sumpseris iubilæos, habebis Ecclesiæ durationem annorum mille septingentorum: quæ quidem coniectura minimè discrepat ab his, quæ Philo Iudæus in historijs refert, Moysen .s. de duratione Mundi Dominum interrogantem, responsi id obtinuisse: Duo semis transierunt, duo semis supersunt. Quo tempora quatuor intimantur: primum à creatione Mundi ad diluuium: secundum à Cataclysmo ad Moysen: tertium à Moyse ad Christum: quartum à Christo ad consummationem. Trium autem primorum quodque Triginta quatuor impletum iubilæis, eatenus coniiciendum, vltimum ijsdem impleri. Quod & oraculo Danielis confirmari videtur, apud quem ita legitur: Vsque ad vesperam, & mane dies duo millia trecenti, & mundabitur sanctuarium: pro die accepto anno, vt Ezechieli fuit ostensum, inuenies tempus in coniectura habitæ. Anno siquidem tertio, Balthasar fuisse illam visionem, & primo anno Cyri Daniel eodem capite significat. At prout illic notat Hie-

Matt. 12. Luc. 6.

50
34
1700

Lib. biblicarū antiquitatū.

Dan. 8.

Num. 14 Ezech 4 Dan. 8.

Digitized by Google

ronymus ex Ioſepho, Cyrus Chriſtum præceſſit annis circiter quingentis quinquaginta nouem, quem numerum ſi à dato 2300. auferas, relinquuntur 1741. numerus à dato 1700. haud admodum diſcrepans. Conſpicis igitur duobus primis perfectis numeris quodque tempus impletum, hisque vniuerſorum perfectionem fuiſſe inſinuatam. Nec interim tamen omittendum cenſuimus, hæc in Diuina mente æternaliter præſcita; in nobis non niſi ex coniectura, omnique prorſus remota certitudine, his verbis Domino teſtante in Euangelio. De die illo, ſcilicet extremi iudicij, nemo ſcit, neque Filius hominis, nec Angeli cælorum; niſi ſolus Pater: hoc eſt, Deus. De quo loco Hilarius & Auguſtinus Eccleſiæ ſanctæ lumina, plurima & luculenta dixerunt; iudicantes eſſe nefarium, ſi illa omnipotẽs verbi humanatio aliquod de futuris ignoraſſe putaretur, quod Patrem ſcire prædicauit: nam cum Petrus in Euangelio dicat: Domine tu omnia noſti, tu ſcis quia amo te: item ipſe Dominus dicat: Omnia, quæ Pater habet, mea ſunt; Vtique Patris omnia non haberet, ſi quod Pater noſſet, ille neſciret. Sed ita ſalubriter ac verè credendum eſſe docuerunt, vt per Metonymiam, id eſt, tranſnominationem, quæ in ſcripturis ſacris ſæpius inuenitur, intelligi debeat, quod vtiliter ſuos faciat neſcire ſubiectos. Nam in Geneſi ad Abraham Deus dicit: Nunc cognoui quod times Deum, id eſt, nunc te cognoſcere feci. Sic de hoc temporis calculo, dicit: Neſcio, id eſt, neſcire vos facio. Vnde interrogatus de ipſo articulo, dicit: Non eſt veſtrum noſſe tempora vel momenta, quæ poſuit Pater in ſua ipſius poteſtate. Non enim dixit: Non eſt meum, vel veſtrum: ſed: Non eſt veſtrum ſcire, vt homines ignorarent, quæ illos non oportebat agnoſcere. Eodem myſterio Horam vltimam Dominus noſter idcirco nobis voluit eſſe incognitam, vt ſemper poſſit eſſe ſuſpecta, quia dum illam præuidere non poſſumus, ad illam ſine intermiſſione præparemur.

Matt. 24. Mar. 13.

Ioan. 21. Ioan. 16.

Athanaſ. contra Apollinarẽ. & diſputatione cõtra Arium. Aug. in expoſitione fidei Nicenæ concilij.

Gen. 22.

Act. 1.

Digitized by Google

DE NVMERO XXXV.

VNC naturalis ordo numerorum, nos vocat ad elucidationem numeri Trigesimi quinti, quē Pythagoræi dixerunt harmoniam, quod ex his quatuor numeris, 6. 8. 9. 12. sortiatur compositionem, quibus omnes harmonias in se complectitur. Nam 8. ad 6. sesquitertiam habent rationem, quæ est in consonantia Diatessaron: eadem habetur inter 12. ad 9. Inest & sesquialtera ratio inter 9. ad 6. vel etiam inter 12. ad 8. quæ est consonantia Diapente. 12. ad 6. duplam constituunt proportionem, quæ est in harmonia Diapason. Quin & toni proportio est sesquioctaua inter 9. ad 8. Habet etiam hæc numerorum dispositio cunctas proportiones, Arithmeticam quidem ex 6. 9. 12. sicut enim medius terminus primum tribus superat, sic à postremo superatur, & extremorum coniunctio duplex est medio termino. Geometricam quoq; complectitur ex his quatuor 6. 8. 9. 12. quam rationem habent 8. ad 6. eandem 12. ad 9. est autem vtraque proportio sesquitertia; & quod sub extremis continetur, æquum est ei quod sub vtraq; medietate inter se ducta conficitur. Harmoniaca denique consideratur ratio ex his numeris, 6. 8. & 12. Est autem harmonicæ proportionis duplex dijudicatio, vna cum eandem habet rationem numerus ille, quo postremus superat medium, ad numerum, quo primus superatur à medio, quam postremus habet ad primum: cuius rei argumentum ex propositis numeris capi potest, 6. 8. 12. (Quando enim tertius inter extremos est medium arithmeticale, tunc secundus inter eosdem extremos, erit medium harmonicale.) Postremus ad primum duplus est, numerus rursum, qui superat, duplus: duodecim enim superant 8. quaternario; octo autem superant 6. duobus. Quatuor ad duo, dupla. Duodecim rursus & sex simul sumpta, conficiunt 18. quæ aucta per 8. restituunt 144. quæ quidem summa dupla est ad eam, quæ extremis 12. & 6. inui-

Euclides 20. 7.

Digitized by Google

cem multiplicatis enaſcitur, nempe 72. Altera eſt harmonicæ proportionis indagatio, cum medius numerus æquali parte ſuperat extrema, & ab iiſdem ſuperatur: octo enim, qui medius eſt numerus, ſuperat tertia parte primum, quia ſublatis ſex, remanent duo, tertia pars primi: ſuperatur etiam medius à poſtremo æqualiter: nam ſi à duodecim dempta fuerint octo, reliqua fiunt quatuor, tertia pars poſtremi. Cum igitur numerus Trigeſimus quintus conflctur ſenario, octonario, nouenario, duodenarioque, ad omnem concentum aptiſſimis, iure merito à Pythagoræis Harmonia fuit nuncupatus.

Harmonicæ proportiones.

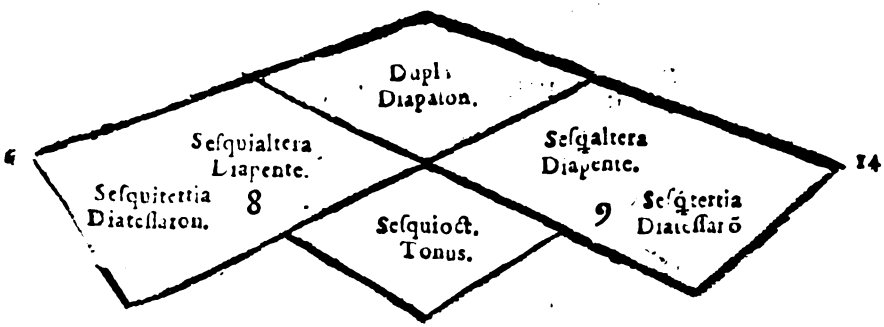

Partes minoris 2 Dupla. 4 *maioriſq; terminorum.*

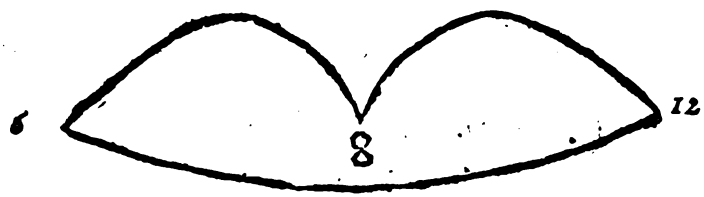

Dupla.

Digitized by Google

Extremitates iunctæ, & per medium ductæ.

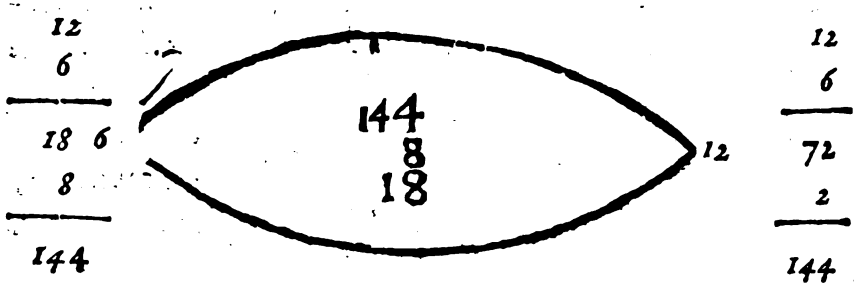

72

Extremitates multiplicatæ.

Proportionalitas Arithmetica.

3 *Differentiæ* 3

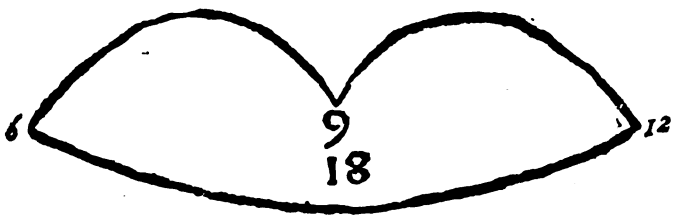

18

Extremitates iunctæ ad 9. medium, ſunt duplæ.

Digitized by Google

Geometrica proportio.

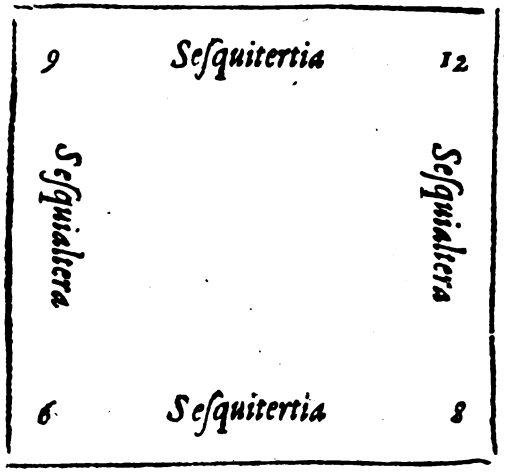

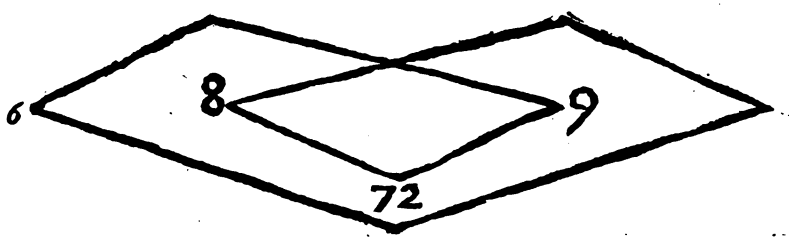

72

Mediorum & extremorum multiplicationes.

Habet hic numerus alia suæ nobilitatis indicia, quoniam conflatur ex duobus primis cubis 8. & 27. quorum hic impar, & masculus; ille par est, & fœmina. Quemadmodum autem ijs numeris animæ Mundi compositionem factam fuisse noster Plato asseuerabat; sic humani partus septem mensium ratio sub asciti numeri 35. multiplicatione procedere perhibetur. Hunc enim si multiplicauerit senarius, procreabit 210. qui dierum numerus mensem septimum claudit. Vsque adeo igitur est natura fœcundus hic numerus, vt primam partus humani perfectionem, quasi arbiter quidam maturitatis, absoluat.

Digitized by Google

DE NVMERO XXXVI.

ACcedamus ad Trigesimum sextum, quem à Pythagoræis appellatum fuisse Mundũ retulit Plutarchus lib. de Iside & Osiride: esse quidem Tetractyn illã, quæ tantopere celebratur. i. quaternionem mysticum 36. constantem vnitatibus, per quam Pythagoras iurare solitus erat.

Ναὶ μὰ τὰν ἀμετέρᾳ ψυχᾷ παραδόντα τετρακτύν,
Πηγὰν ἀενάου φύσεως.
Nę per nostrę animę dantem quaternionem
Fontem perennis naturę.

Conficitur autem Tetractys illa primis quatuor imparibus, 1. 3. 5. 7. & primis paribus 2 4 6 8. in vnam summam collectis: Vt hic. Exstant huius Numeri proprietates aliæ dictu, cogitatuq; mirandæ: est. n. trium cuborum summa, nimirũ 1. 8. & 27. Primus est etiam, qui nascatur duorum tetragonorum vnius in alterum ductu, quaternarij. s. & nouenarij: nam quater nouem, & nouies quatuor conficiunt 36. quadratum numerum: cum. n. tetragonus tetragonũ multiplicat, tetragonus prouenit. Nec solum tetragonus, sed & trigonus simul esse comperitur hic numerus, trigonus. s. ab octonario: hic. n. gignitur si assidui numeri ab vnitate ad octonarium vsq; in vnam summam conflentur, 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. fit eorum summa 36. Quadratus itidem est senarij omnium perfectissimi: nam sexies sex hunc restituunt: quo fit, vt radix non immeritò dici possit vestigandi humani numeri: quemadmodum enim octonarius trigonus est 36. pari filo numerus 666. trigonus erit 36. de quo tale quid sacrum pronunciat eloquium Apoc. cap. 13. Hic est sapientia, qui habet intellectum computet numerum bestiæ: numerus enim eius, numerus hominis est: & numerus eius sexcenti sexaginta sex. Apta igitur omnes numeros vsque ad 36. & habebis numerum hominis 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

	1	2
	3	4
	5	6
	7	8
	16	20
	36	

Digitized by Google

9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. fiunt omnes 666. Magna igitur censetur dignitas numeri 36. quod vnicum illum è cunctis numeris immensa numerorum series simplicissimarum ac principantium figurarum trigoni, atq; tetragoni versicoloratu contexit, Solariq. quodam, Lunariq. congressu illum præ cæteris extulit. Nam triangulus mathematicarum figurarum præcipua simplicissima, & prima, Solem imitatur: quemadmodum .n. à Sole cætera Mundi luminaria mutuato, deriuatitioq. lumine euadunt conspicua, in primis Luna, quæ ampliore facula solarem captat splendorem: ita & cunctæ mathematicæ figuræ à trigono promanant, trigoniq. frequentia atq. iteratione gignuntur. Et prior ante omnes quadratus persimilis Lunæ è triangula scatebra emergit, solaq. trigonorũ dualitate profertur, cæteris figuris post triangulum maior atque insignior. Præterea numerus 36. facit Parallelogrammum alteram dimensionem longiorem habens, ter duodecim, aut quatuor nouies sumptis: proinde expositis numeris laterum tetragoni s. 6. trigoni 8. & parallelogrammorum altero 9. altero 12. conficientur rationes consonantiarum numero 35. à nobis descriptarum. Neque perfunctorie transeundum est, quod si eidem numero 36. addideris sua ipsius latera, id est, 8. & 6. consurget illico quinquagenarius in diuinis scripturis sacratissimus numerus. Denique si eidem numero, quem tractamus, octonarij tetragonum nempe 64. addiderimus, quinquagenarij duplum, id est, centesimum conflabis, quem supremæ decadis videbis esse quadratum. His alijsque virtutibus insignitus Tricenarius senarius, commendationem habere meruit apud sanctos Patres. Dominus enim noster factus homo, & in Cruce passus, Triginta sex horis fuit in sepulchro, à vespere scilicet sepulturæ vsque ad diluculum resurrectionis, vno videlicet die, & duabus noctibus. Duodecim verò horæ diei ad vigintiquatuor horas duarum noctium, simplum ad duplum est. Et duodecim quidem horæ, simplæ morti Redemptoris nostri conueniunt;

Gal. de dieb. decr. lib. 3. ca. 2.

Aug. libro quæst. 65. & de Trinit. li. 4. c. 5. Beda quæst. in Gen.

Digitized by Google

viginti quatuor autem nocturnæ ad duplam nostram consentiunt mortem. Mors enim Domini nõ fuit in anima, sed in corpore; mors verò nostra non solum in carne, sed etiã in anima. In anima propter peccatum; in carne propter pœnam peccati. Ille verò, qui peccatum non habuit, in anima non est mortuus, nisi tantum in carne. Et hoc propter similitudinem carnis peccati, quod de Adam traxerat. Igitur simpla eius mors profuit duplæ nostræ; & simpla eius resurrectio, duplæ nostræ resurrectioni profuit. Mors. n. carnis eius, & resurrectio eius, duas mortes nostras, & duas resurrectiones nostras significant. Magno igitur sacramẽto vna die, & duabus noctibus iacuit in sepulchro, quia lucẽ simplæ mortis suæ, tenebris duplæ mortis nostræ adiunxit: veniens. n. ad nos, qui in morte carnis pressi eramus, vnam suam. i. carnis mortem detulit, & duas nostras absoluit; simplam suam duplæ nostræ contulit, & duplam nostram subegit. August. de Trin. lib. 4. cap. 6. Sic ergo apparet illa ratio simpli ad duplum in horis Triginta sex, cum duodecim conferuntur ad viginti quatuor. Et horum quidem numerorum causſas, cur in Scripturis positæ sint, potest alius alias irdagare; vel quibus istæ quas ego reddidi præponendæ sint, vel æquè probabiles, vel istis etiam probabiliores: frustra tamen eos esse in Scripturis positos, & nullas causſas esse mysticas, cur illic isti numeri commemorentur, nemo tam stultus, ineptusq. contenderit. Ego autem quas reddidi, vel ex Ecclesiæ auctoritate à maioribus traditas, vel ex Diuinarum testimonio scripturarum, vel ex ratione numerorum, similitudinumq. collegi. Contra rationem nemo sobrius, contra Scripturas nemo Christianus, contra Ecclesiam nemo pacificus senserit. Hactenus verba August. Est denique illud in hoc calculo considerandum, quia dici potest numerus hominis pœnitentis. A prima. n. Dominica Quadragesimæ, vsque ad Paschalis solemnitatis gaudia, sex hebdomadæ veniunt, quarum videlicet dies quadraginta, & duo sunt, ex quibus dum sex dies Dominici ab abstinentia subtrahuntur, non plus in ieiunio, quam Triginta & sex dies remanent. Dum verò

Greg. pap. hom. 16.

per Trecentos sexaginta dies annus ducitur; nos autem per Triginta sex dies affligimur, quasi anni nostri decimas Deo damus; vt qui nobismetipsis per acceptum annum viximus, auctori nostro nos in eius decimis per abstinentiam mortificemus. Non commemorabo Mercurij Trismegisti Triginta sex horoscopios.i. horarum speculatores, in eodem loco semper defixorum syderum: hæc.n. dæmonum figmenta esse videntur, & quædam inuolucra ad gentilitios errores pertrahentia. Asclep.c.8

DE NVMERO XXXVIII.

IMPERFECTAM, & languidam charitatem erga Deum, & Homines ostendit numerus 38. Vnde paralyticus totidem annis ad piscinam sedebat, in qua iacebat multitudo lãguẽtium, exspectantium aquæ motum; nec aliquis sanabatur, nisi Angelo in piscinam descendente, quo mouebatur aqua, ac sanabatur vnus. Porro Angelus est Christus Iesus, qui vocatur iuxta Prophetam magni consilij Angelus: de cælo venit in populum Iudæorum, & dum prædicat, & nunciat salutem ac pacem, mota est gens inquieta, versaq. est in seditionem, illum morti tradens, qua morte sua, vitæ mundo condidit sacramentum, vt in morte eius baptizaretur genus humanum.i. omnes qui diuersis retro temporibus collecti, quinq; libris Mosaicæ legis testificatã hactenus exspectauerunt gratiam Dei. Iacebat autem paralyticus in infirmitate annis Triginta octo; quem quidem numerũ ad languores spectare censuit Augustinus, quia binario .i. duplici dilectione (quam s. Deo debemus, & proximo) cadit à quadragenario, qui numerus plenitudinem confert Iustitiæ, cursumque vitæ nostræ, ac conuersationem nostram mystice designat. Vnde ante Pascha, quia præsentem vitam significat, quadraginta dierum ieiunium obseruamus, vt Pascha, quod æternę vitæ imaginem habet, Ioan 5. Esa. 9.

Digitized by Google

Exod 34. 3 Reg.19. Matth.4. cum gaudio celebrare valeamus. Nam quadraginta diebus Moyses, Helias, & Christus ieiunasse noscuntur: quoniam ab vno, qui Deus est, vsque ad quatuor multiplicatio facit decem, quot sunt mandata decalogi: qui denarius numerus veteris Testamenti per Euangelium, quadragenarium numerum facit, ad quem implendũ, quia duo mandata deerant paralytico, scilicet, diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & proximum tuum sicut te ipsum: quæ duo talia sunt, vt sine ipsis reliqua nihil sint: ideo venit ad languidum IESVS, quia erat Deus & homo, vtriusq. dilectionis auctor, atq. collocator, & sanans eũ, per gratiam Spiritussancti exhibuit ista duo præcepta charitatis. Et pro illo, qui incidit in latrones, duos denarios dedit: & apud Samaritanos, duos dies transegit, vt in eis Dei & proximi charitatem confirmaret. Et vidua illa, in typo Ecclesiæ, duo æra misit in gazophilacyum. Dominus quoque ad prædicandum bipartita charitate, binos Discipulos destinauit: hęc enim duo, ante aduentum Christi humanum genus habere non meruit, quare Dominus dixit paralytico: Surge, tolle grabatum tuum. Quid est. n. Surge, nisi Dominum dilige? quia omnis, qui Dominũ diligit, cor habet sursum: & quid est: Tolle grabatum, nisi dilige proximum? Cur autem proximi dilectio per grabatum designetur, Apostolus docet, dicens: Inuicem onera vestra portate, & sic adimplebitis legem Christi: Ergo si præuentus fuerit in aliquo frater tuus, portetur à te; & si tu præuentus fueris, sustineat te. Vel fortè grabatum, hominem ipsum oppressum onere delictorum debemus accipere, cui ideo dimittuntur peccata, vt ablata languoris iniuria, purificata anima corpus suum baiulãs pergeret ad propriam domũ, hoc est, ad legis diuinæ custodienda præcepta. Potest & paralyticus iste populum Gentilem scelerum suorum enormitate pressum significare, qui cum & ipse in Christum crederet, & baptizari vellet, nemo tamen Apostolorum (sicut in Act. de Cornelio legitur) vnitati illorum qui ex circuncisione erant, illum admittere audebat. Quare Triginta & octo annos habebat in infirmitate. i. olim despe-

Matt. 22.

Luc.10. Ioan.4. Mar 12. Luc. 21. Luc.10.

Gal.6.

Theotihilus antipoch.lib.2 alleg.

Digitized by Google

ratus, perdita corporis & animæ, temporali & æterna salute fraudatus vitæ præsentis pariter, & futuræ veritate. Nam per triginta annos, qui numerus annorum plena viri ætas est, vitæ præsentis perfectio; per octo annos, vitæ futuræ æternitas symbolicè figuratur: sed Gentilis populus præsentem vitam se haud posse retinere sciebat, neq; futuræ vllam spem habebat.

DE NVMERO XL.

EST Quadragenarius numerus nuptiarum hieroglyphicum: ad virum enim facit hic annorum numerus. Nam Philo problemate proposito: quare Isaac Quadragenarius Rebeccam duxerit? tempus id ait congruum maritali copulæ, sapienti viro, idque fieri boni ominis caussa, quia semen in vulua reconditum, ex Aristotelis sententia (aliud enim sentiunt Physici) Quadragenis diebus in masculum figuratur. Esau quoq. Quadragenarius Iudithen vxorem accepit. Facit & ad mulierem, atque hoc illud est, quod paulò superius haberi docuimus apud Apuleium: Cum verò Quadraginta, quæ facilius cæteris porrecta palma significantur, ea 40. tu dimidio auges, non potes digitorum gestu errasse, nisi fortè 30. annorum Pudentillam ratus, binos cuiusq. anni cõsules numerasti. Hæc ille disputat Oratione 2. pro seipso, vbi Pudentillã Quadragesimum annum non excedere contẽdit, quã Æmilianus iam sexagenariã deposuerat, ideoq. nefas esset eam ad nuptias solicitare, quando, vt sacri interpretes aiunt, sexagenarius numerus viduitati sacer est, vt infra suo loco plenius. Idem numerus, quem in manibus habemus, temporalem huius vitę durationẽ, ac totum præsentis seculi curriculũ, quo hic degimus, interdum insinuat. Quod enim Quadraginta diebus, & Quadraginta noctibus Cataclysmus factus est in vniuersa terra, non tantum

Li. quæst. cap. 1. Gen. 25

Gen. 26.

Gen. 7.

Digitized by Google

Prosper. de prædic. & benedict. Dei Cap. 8.

præteriti in hoc numero, quantũ etiam præsentis tẽporis animarum diluuium ostendit, quæ in scopulis seculi, atq. in gurgite flagitiorum diuersarumq. voluntatum naufragijs fluctibus submerguntur. Huic expositioni suffragatur, quod in eadem sacrata Genesi scriptum est de Columba post Quadraginta dies emissa ex arca; quæ cum non inuenisset requiem, reuersa est, ostendens per nouum Testamentum requiẽ Sanctis in hoc Mundo non esse promissam: sic & Quadraginta dies, quibus à Sathana tentatus est Christus Dominus, totũ huius seculi tempus insinuant, quibus membra eius, sanctam dico Ecclesiam, nunquam tentare desistit: quia Mundus, in quo Domino famulamur, & à quatuor ventis delimatur, & à quatuor elemẽtis erigitur; quaternarioq. diurna et annua curricula peraguntur; diurna, matutinis, meridianis, vespertinis, nocturnisq. horarum spacijs: annua vernis, æstiuis, autumnalibus, hyemalibusq; mensibus: decẽ verò sunt præcepta, per quorum obseruantiam Domino famulantes contra hostis indefessi malitiã decertamus, ex quo fit, vt totum malitiæ nostræ tempus diserte Quadragenario numero cõprehendatur. Isti sanè sunt Quadraginta dies, in quibus contra Goliath, & exercitum eius. i. contra Diabolum & Angelos eius, Christianorum populus pugnare non desinit; nec tamẽ vincere posset, nisi verus Dauid Christus, cum baculo. i. crucis mysterio descẽdisset. Qui etiam occulta quadã præsentia quæ promiserat, impleturũ se fore demonstrans, post resurrectionem, apparens Apostolis, & loquens de regno Patris, dicebat: Ecce ego vobiscũ sum omnibus diebus vsq; ad cõsummationem seculi. Quem tamẽ Quadragesimo die cælos ascendisse legimus. Suffragatur antistes Augustinus in explanatione Psalmi 94. vbi legitur: Quadraginta annis proximus fui generationi: Quadraginta, inquit, anni hoc significauerũt quod est semper. Quadragenarius etenim numerus integritatem indicat seculorum, tanquã perficiantur secula per hunc numerum. Quod mysterium eruditè describens venerabilis Beda lib. de templo Salomonis: Ipsum, inquit, tẽplum,

Beda con. in Mat. 1.

Aug. con. quinque hæreses.

1. Reg. 17.

Aug. de consti. euang. lib. 3

Matt. 28.

Beda in Act. 1.

De con. distin. 1. ieiunium.

Ecclesiæ typum gerebat: vnde rectè præforibus oraculi Quadraginta cubitorum erat longitudinis: qui numerus sæpe in significationem ponitur præsentis fidelium laboris, quo modo quinquagenarius in significatione futuræ quietis & pacis. Denario namq; numerò continentur præcepta, quorum obseruatione ad vitam peruenitur: denario æquè significatur ipsa, quam desideramus, & pro qua laboramus, vita perennis: quadratus verò est Mundus, in quo pro acquirenda eadem vita, certamus. Vnde & Psalmista congregandam de gentibus Ecclesiam præuidens aiebat: De regionibus congregauit eos, à Solis ortu, & occasu, ab Aquilone, & mari. Decẽ autem quater ducta, 40. faciunt. Inde populus ab Ægypto liberatus, in figurã præsentis Ecclesiæ, 40. annis in eremo multis laboribus exercebatur, simul & pane cælesti reficiebatur: ac si tandem ad promissam olim patriam peruenit. Exercetur. n. tentationibus Quadraginta annis, vt labores Ecclesiæ, quibus totum per Orbem in obseruanda Dei lege desudat, insinuentur. Pascitur manna de Cælo per eosdem Quadraginta annos, vt ostẽdat ipsas, quas Ecclesia tolerat passiones, spe denarij cælestis, hoc est, æternæ beatitudinis esse leuãdas, vbi hi, qui nunc esuriunt, & sitiunt iustitiam, saturabuntur: & sicut eadẽ Ecclesia suo canit redemptori Deo: Ego autem cum iustitia apparebo in conspectu tuo: satiabor cum apparuerit gloria tua. Quadragenario rursus nostri corporis castigationem, omnemq; expiationem significari aduertenda litterarum documẽta testantur. Omnis quippe reatus peccatorum in decachordo præceptorum admittitur, qui ductus per quaternarium elementorum, à quo potissimum error prouenit & culpa, producit Quadragenarium: quod astruit Gregorius Papa, dicens: In hoc mortali corpore ex quatuor elementis subsistimus, et per voluptates eiusdem corporis, præceptis dominicis contrahimus, præcepta autem dominica per Decalogum sunt accepta. Quia ergo per carnis desideria Decalogi mandata contẽpsimus, dignum est eãdem carnem quater decies affligamus: tantum ille. Cæterum quia

3. Reg. 6.

Psal. 106.

Num. 14. Amos. 2. Deut 8. Exo. 16.

Psal. 16.

Hom. 16. in Matt. cap. 4.

Digitized by Google

Tob. 4. 12 peccatorum emundatio per ieiunium & eleemosynam fit appositè, loquente in Scriptura Spiritu sancto, & dicente: Eleemosynis & fide delicta purgantur. Et iterum: Cum facis eleemosynam, præmium bonum reponis tibi in die necessitatis, quia eleemosyna liberat à morte, & non patitur ire in gehennam. Item denuo dicit: Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna extinguit peccatum. Ideo quoque Psalmus Quadragesimus animas nostras cælesti purificatione mundificaturus, de eleemosyna disserit opportunè, beatum terque, quaterque prædicans eleemosynæ largitorem, multiplicique illum benedictione concelebrans. Beatus (inquit) qui intelligit super egenum, & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus. Dominus conseruet eum, & beatum faciat eum, &c. Quid de Ieiunio? Naturam sequamur, Ursa fœta dies quatuordecim (vt scribit Aristoteles) immobilis manet, sine cibo verò diebus Quadraginta, tantum pedis dextri linctu sese sustentans: hoc remedio vtitur in morbo intestinorum. Serpens item, cuius prudentiam imitari nos mandat IESVS in Euangelio, quando senuerit, perdit aspectum, & si voluerit redire ad iuuentutem, ieiunat Quadraginta diebus, vt laxetur pellis eius, & sic angustum foramen inquirit, vt dum nititur exire inde, pellem senectutis deponat. Quid autem est vetusta serpentis pellis, nisi praua, & vetus consuetudo carnalis corruptionis? quam si quis appetit deponere, illum oportet carnem suam ieiunio Quadragesimali castigare. Inde dicit Leo sermone de Ieiunio decimi mensis, quod per voluntarias affectiones abstinentiæ caro concupiscentijs moritur, & spiritus virtutibus renouatur. Quare numerus Quadragenarius sanctorum antiquæ legis Patrum ieiunio sanctificatus dignoscitur. Siquidem Moyses vt legem semel, & iterum mereretur accipere, bis ieiunauit Quadraginta diebus, & Quadraginta noctibus. Helias itidem Propheta fugiens Iesabel, & Dei desuper ira pendente, ambulauit in fortitudine cibi sumpti,

Ecc. 3.

Psal. 40.

De hist. animal. l. 6 ca. 30. & li. 8. c. 17

Matt 10. D. Hier. ad præsidium de ratione cerei paschalis. Augu. in Ciuitat. Dei lib. 8. c. 15.

Exho. 24 34.

3. Reg. 19.

& Digitized by Google

& allati angelico ministerio Quadraginta diebus, & noctibus, non manducans neq; bibens, donec venit ad montem Dei Horeb illuc diuersaturus, & Deum compellaturus. Ipse denique Dominus noster Christus legis, & Prophetarum consummatio, priusquam à Sathana tentaretur, statim post susceptum Baptismum, Quadragenarium dierum ac noctium numerum ieiunio decorauit, tum vt aduersas tentationes superaret, tum vt nobis formam purificationis ostenderet Quadragesimæ. Omnis .n. Christi actio, nostra est instructio, quia ipse est via, & magister, qui in se ipso nobis viam ostendit, dicens: Quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis. Vt igitur Christum Dominũ imitentur Christiani, & Ecclesiæ simul præcepto obtemperent, astringuntur & ipsi sub pœna peccati mortalis ad obseruandum quotannis Quadragesimale ieiunium, cum id ipsum præcipiat Ecclesia, vt legitur de con. dist. 5. c. Quadragesima. Enimuero non tantum vocabulo nominis; sed & re Christiani esse contendere debemus, ac Christum (à quo tam dignum, & honorabile nomen sortimur) in his quæ imitanda proposuit, insequi, quare & in obseruatione ieiunij Quadragesimalis. Si.n. quæras vnde constet numerus Quadragesimus, inuenies surgere ex quaternario in denarium ducto: quaternario nouum Testamentum significatur, quoniam in quatuor Euangelistis consistit; Denario, vetus: quia in decem mandatis legis continetur. Quadraginta ergo diebus ieiunat, qui ab illis omnibus se immunem, & ieiunum custodit, quæ vtrumque Testamentum facere interdicit: vt sicut caro exterius ieiunat à cibis, ita & animus interius ieiunet à vitijs. Dicit .n. Scriptura, Non occides, non mœchaberis, non furtum facies, non falsum testimonium dices, non concupisces rem proximi tui, & similia: hi sunt illi cibi, à quibus vtrumq; Testamentum præcipit abstinere. Et qui carnem ieiunijs macerat, nisi interius ab istis cibis se ieiunum custodiat, haud benè ieiunat. Quadraginta ergo diebus Christum imitãtes, ieiunamus, quatenus in ciborũ ieiunio, ieiunium corporis; & in dierum numero, cordis ieiunium demõ-

Matth. 4.

De Sepul. c. 1. De elec. signif. 2. q. 2. Deus. Ioan. 13.

Digitized by Google

ſtremus. At verò quod ipſe Dominus noſter multifariã ſanctificauerit numerum Quadragenarium, in alijs etiam operibus, quam ieiunio exinde ſit perſpicuum; quia Quadraginta ſeptimanis (vt perhibent ſancti Patres) in vtero Virginis portatus eſt. Quadraginta diebus à natiuitate in domo Bethleemitica (quæ fuerat ei natalitia) detentus eſt, antequam offerretur in Templo. Quemadmodũ .n. ſeruatum veteribus tradunt, vti geſtans vtero ante partum ne ſacra adiret Quadraginta diebus, qui dierum numerus dicebatur Teſſeracoſton; ſic à partu maſculi totidem diebus decurrebat mulier, quæ enixa fuiſſet maſculum, antequam in templum domo abiret, & puerum deferret: ſic.n. ſcriptum eſt Leuit. cap. 12. Mulier ſi ſuſcepto ſemine pepererit maſculum, immunda erit ſeptem diebus iuxta dies ſeparationis menſtruæ, & die octauo circuncidetur infantulus, ipſa verò triginta tribus diebus manebit in ſanguine purificationis ſuæ. Si igitur ſeptem diebus immunditiei addiderimus triginta tres purificationis, fient Quadraginta. Ex ſententia ſiquidem Hippocratis & Ariſtotelis, quos hac in re ſecutus eſt Galenus, vt intra ſeptem dies fiunt ſeminis effluxus: ita intra Quadraginta, abortus, atque vt recens nati ſolent intra ſeptem dies perire, fortaſſe quia tum purgari deſinunt quæ concepere, ſi erit maſculus: ita qui hos effugiunt, alium, eumque proximum periculi finem habent Quadraginta dies; atque vt ſupra ſeptem dies contentum intra vterum ſemẽ eſſe, certa eſt conceptionis nota; cum verò tranſit prægnationis Quadrageſima dies, abortus periculum maximum receſſit: pari menſura cum recens natus (reſpondent enim vitæ principia principijs generationis) attigit octauum diem, homo iam vitalis eſt, cum Quadrageſimum, robuſtior, viuacior, & ſapientiæ iam ſit particeps, Indicio eſt, quod eorum qui ſeptimum euaſerunt, multi moriuntur intra Quadrageſimum: à Quadrageſimo verò incipiunt iam pueri ridere, quaſi firmiores iam facti, & ſapientiæ quædam exordia oſtẽtantes. Infantem ſiquidem ante Quadrageſimum quoq; diem intervigilandum, neque ridere, neque lacrymas fundere viſum affirmant:

Digitized by Google

dormientes verò feciſſe vtrumque referunt. Meritò ergo, atq; vt natura ipſa poſcebat, inſtitutum eſt, vt puer die octauo circunciderétur, vt qui iam vitalis eſſe cognoſceretur; mater verò ingrederetur in ſanctuarium, illum Deo oblatura Quadrageſimo, vt qui magnũ recens natorum periculum euaſiſſet, & roboratus iam eſſet, & ſapientiæ indicia præ ſe ferret: interim mater iubebatur manere in ſanguine purificationis ſuæ. Rurſus Quadragenarium numerum decorauit Dominus quãdo Quadraginta menſibus mundo publicè prædicauit, & Quadraginta horis mortuus delituit in ſepulchro, computata. ſ. hora qua ſpiritum emiſit, & vltima hora Dominicæ noctis, in qua reſurrexit. Denique Quadraginta diebus poſt reſurrectionem ſuam Dominus Diſcipulis ſuis ſeipſum viuum præbuit, vt primum Actuum Apoſtolicorũ caput meminit, qui dierum numerus conreſurgentem Chriſto peregrinationis huius Eccleſiam deſignat; ſicut dies quinquageſimus, quo Spiritus ſanctus accipitur, perfectionem quietis beatæ, qua labor Eccleſiæ temporalis denario æterno remunerabitur, congruenter exprimit; Nam & ipſe numerus Quadragenarius, æqualibus partibus cõputatus, addit amplius ipſum denarium, & fiunt Quinquaginta, tanquam merces laboris, & continentiæ. Quadragenarij .n. dimidium eſt 20. quarta pars 10. quinta 8. rurſus octaua 5. decima 4. vigeſima 2. & Quadrageſima 1. Viginti autem, decem, octo, quinque, quatuor, duo, & vnum pariunt quinquaginta. Cuius quidem computi facillimè patet figura, quoniam præſens conflictus gaudium nobis Iubilæi, quaſi latenter generat ſempiternum, Apoſtolo dicente: Quod in præſenti momentaneum eſt, & leue tribulationis noſtræ ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operatur nobis. Vera eſt autem noſtra beatitudo corporis, & animæ nos immortalitate gloriantes ſummæ & beatæ Trinitatis æterna viſione ſatiari: nam quatuor notiſſimis qualitatibus conſiſtimus; in interiori autem homine, toto corde, tota anima, tota mente Deum diligere iubemur. Et hoc eſt perfectum vitæ denariũ, Diuinæ nos gloriæ præſenti viſione lætari.

Aug. de Trin. lib. 4. c. 6.

Hier. de celebratione Paſchæ.

2. Cor. 4.

Digitized by Google

Cæptum prosequamur opus ostendentes expiationi peccatorum, & pœnitentiæ in hoc vitæ incolatu subeundæ accommodari Quadragenarium, & conuenire orationi, & sacco, & lacrymis, & perseuerantiæ deprecandi. Pestis contagione suspectos, perfectis Quadraginta diebus, absoluendos docuere Legislatores, & Medici, quod Quadraginta diebus terminentur morbi etiam chronici: quæ caussa etiam fuit cur vulneratis vltra Quadraginta dies, intereuntibusq; non censeantur mortis caussam præbuisse vulnerum illatores: curq; Quadraginta diebus, qui Gallico morbo laborãt, vel cõsimili chronica ægritudine, decoctum ligni Guaiaci ferè potare iubeãtur. Motus quoque à grauioribus plerisq. valetudinibus ad conualescentiã ex Quadragesima terminari die passim conspicimus. Quare qui de Thermis volumen edidit Andreas Baccius Elpidianus hæc scribit cap. vlt. lib. 3. Saluberrimum ob id omnibus esse censetur, vt diutius post balneum nihilo magis sibi indulgeant, quam in balneo, ita vt summa eius obseruationis sit Quadragesimus dies; qui sicut motuum naturæ, ac morborum, ita & medicinæ in suis ministerijs est terminus, veluti peremptorius. Quadraginta diebus duodecim exploratores circumierunt terram Chanaam. Quadraginta annis fletum commemorat Propheta, quasi iam tempore expiationis expleto, liberationis tempus à Domino iure debeat impetrari. Ter Quadraginta annos dedit Dominus resipiscẽti mundo, priusquam tempore Nohe diluuio genus humanum disperderet. Quadraginta postea dies aquæ Cataclysmi inundarunt super terram, abstergentes hominum piacula, & purgantes eam à peccatis ante commissis, vt sextum & septimum Geneseos cap. enarrant. Iustum. n. erat, vt qui per quatuor elementa Mundi, quibus omnia constare dicuntur, dum ea diligit & fouet, Deum offenderat, in ipso numero puniretur. Decem plagas, quibus percussi Ægyptij, dies Quadraginta perdurasse refert Suidas vers. Ægyptus. Quadraginta plagis emendabantur, qui commeruissent: ad hunc enim modum legitur in Deuteron. Pro mensura peccati erit & plagarum

Num. 13.

Cap. 25.

Digitized by Google

modus, ita dũtaxat vt Quadragenarium numerum non excedant, ne fœdè laceratus ante oculos tuos obeat frater tuus. Probabile est autem, ob humanitatem, vnam plagam remitti solitam, vt citra numerum præscriptum consisterent. Vnde Paulus Apost. Quinquies Quadragenas vna minus se accepisse testatur. Quærens Theophylactus, cur vna minus acceperit Apostolus, dicit, apud Iudæos lege cautum, vt si quis vel vnam plagam supra Quadragenas accepisset, ad honores & dignitates consequendas non amplius idoneus haberetur; quare Hebræos iussisse tot numero plagas, vna minus infligi, ne Paulo cederet ad ignominiam, si fortè percussor vltra constitutũ numerum progressus esset: quod si errore vel casu aliquo accidisset, eam esse voluerant Quadragenam. Cupiebant.n. eum per eiusmodi castigationes ad se trahere: quod si facere potuissent, par erat, vt hominis doctrina, ingeniũ, & fandi vis, honores sibi deposcerent, quos nequaquam deferre recusassent. Cauebant verò, ne ad repulsam locus esse posset ignominiæ: quod tamen in Apostolis locum habere nõ potuit: vnde ibant gaudentes à conspectu concilij, quod digni habiti Act. 5. essent, qui pro nomine IESV contumeliam paterẽtur. Hoc numero taxãtur viri, qui in Pauli mortẽ coniurauerant, illũ educi de carcere quærẽtes; vt consiliorũ suorum ictibus interficerent, quẽ congressione persecutionis publicè superare nequibant, Act. c. 23. Quadraginta annis traditi filij Israel in manus Philistinorum, vt habetur Iudic. c. 13. Paulo antequam Antiochus Epiphanes Syriæ Rex captis Hierosolymis, atq. spoliato thesauris templo, Iudæorum gẽtem in extremã adduceret calamitatem, in cælo cõspecti sunt Quadraginta diebus homines tanquam diuersæ acies in curribus concurrere magno armorum fragore strepituque equorum, vt legitur 2. Machab. 5. Qualis verò Iudæos subsecuta sit pœna, pro eo quod auctorem vitæ IESVM Christum à semet conclamauerant auferri, testatur præter alios Eusebius lib. 3. hist. Eccles. c. 7. Nam contra Iudæos Vespasianus cum filio Tito à Romanis missus est, vt sicut Dei Filium vna cum Patre negauerant, dicentes: Non habemus Ioan. 19.

Digitized by Google

Regem, nisi Cæsarem; ita patri & filio Vespasiano. s. & Tito merito exterminandi traderentur, qui in festo Azymorũ, in quo Iudæi ipsi perfidi mortẽ Christi perpetrauerant, innumeros ferè eorũ populos, qui Hierosolymã ad ipsum festũ celebran. conuenerant, concluserũt. Tanta autẽ fuit, teste Iosepho, quæ aderat prostratorũ multitudo, vt vndecies cẽtena millia peremptа fuisse dicantur, electos autẽ quosq; iuuenum per diuersas prouincias in seruitutem perductos nonaginta millia. Tanta deniq; eodem in populo vilitas fuisse dicitur, vt quis vno argenteo dato triginta sibi emeret Iudæos: quod nutu Dei factum esse, nemo qui ambigat. Vt qui Deum dominum suũ, quasi vile mancipium, vili precio vendiderant, viliori precio & ipsi vẽderentur. Non tamen Iudæos, pro his quæ in Christum commisere piaculis, vltio subsecuta fuit. Verum pietas ac clementia Dei, licet ingratis, fuit oblata: nam Quadraginta post admissum piaculum, continuis protracta annis impiorum pœna differtur. In quibus & Apostoli omnes, præcipuè tamen Iacobus, qui frater Domini dicebatur, in Hierosolymis Episcopus constitutus, indesinenter populũ commissæ impietatis feralis ausi de scelere commonebat, si possent fortè commissi criminis agere pœnitentiam. Ostendebat namque eis Deus per suam patientiam, quod eorum quæreret pœnitentiam. Verum quia Quadragenarium annorum numerum pœnitentiæ sacrum, & expiationi, transgredi voluerunt, dedit eos Deus in dispersionem.

Gegipp. Cap. 3. Huic argumento sunt Niniuitæ, ad quos missus Ionas, cum eum clamantem audissent, ac dicentem: Adhuc Quadraginta dies Niniue subuertetur: dignos fecere pœnitentiæ fructus. Quare Dominus misertus est super malitiam quam loquutus fuerat, vt faceret eis, & non fecit. Quadraginta annis non habitata Ægyptus, impœnitentiam designat. Quadraginta diebus dormiens Ezechiel super latus dextrũ, assumpta iniquitate Iuda, Quadraginta annos captiuitatis domus Iuda, designauit. Quadraginta annis contulerat Deus Opt. Max. beneficia Israelitis, qui non sunt conuersi. Quadraginta annis iudicãs Heli Israeliticum populum, designat transgressionem

Ezech. 29. Ezech. 4. Psal. 94.

Digitized by Google

mandatorum: ideo iudicat Quadraginta annis, quia legis austeram disciplinam ad timorem subiectæ plebis exhibuit, vt materiã humanæ conditionis per concupiscentiam fragilem per timorem retineret. 1 Reg. 4. Gl. interlin.

Quadringentis annis populus seruiturus in Ægypto nuntiatur, qui faciunt quadraginta decadas, siue quatuor ecatontadas. In Parentalibus denique Quadragenarij vsus non modicus. Æthiopum populi sub Pretoiano defunctos lugent Quadraginta dies, auctore Anthonio Sabellico. Ægyptij totidem diebus corpus conditũ obseruabant, pro defuncto speciales orationes, eleemosynasq. facientes: cuius rei argumentum Ioseph, qui præcepit seruis suis medicis, vt aromatibus condirent patrem in Ægypto vita functum: quibus iussa explentibus, transierunt Quadraginta dies. Iste quippe mos erat cadauerum conditorum. Genes. c. 50. & habetur. 13. q. 12. quia alij. Gen. 15.

Eundem numerum Quadraginta dierum in cæremonijs funebribus obseruant Galli; ex quo (vt refert Bartholomæus Cassaneus) per officialem Heduensem sententiatum fuit, quod domicella Iaquelina de la Trimiolle, filia nob. D. Georgij de la Trimiolle Locum tenentis Regij generalis in Burgundia, citata coram ipso super certis promissionibus matrimonialibus per verba de præsenti, instante procuratore Episcopali, & ad denuntiationem Mag. D. Ioannis de la Bulme domini de Pesme, non tenebatur comparere in iudicio, nec exire domum ante Quadraginta dies, computandos à tempore mortis dicti q. eius patris. In Catalog. Gloriæ Mun. part. 2. arg. 5.

Addit Cælius Rhod. non solum à Gallis, sed à Scytis etiam obseruari, vt Regem fato functum totidem diebus custodiant, quibus fit integerrimum, & amictu ferali proceditur: elapsis autem Quadraginta diebus, nouum creari Regem. Iam verò & priuatorum Scytarum inferias hunc in modum fieri solitas legimus: defunctorum corpora condiunt eaq. palustris imposita proximi ad amicos circumferunt, qui cadauer suscipientes, epulum his, qui illud sequuntur, exhibent, atq; hoc modo Quadraginta diebus priuatorum hominum comitatus circumagitur, post hæc humatur. Significant autem hi dies aliquid Lect. antiq. lib. 7. c. 21.

Digitized by Google

pœnitentiæ, qua peccata sepeliuntur, vt per tot dies accommodatos humiliationi pœnitentium, intelligatur in ieiunijs sua defleuisse peccata, & diuinam impetrasse misericordiam. Vel etiam hac de caussa seruatur Quadragenarius, vt quod illi in doctrina quatuor Euangelistarum, & in decem præceptis peccauerunt, sibi condonetur. D. Hieronymus in Epistola ad Iulianum: Laudent te, & tuas contra Diabolum victorias panegyricis prosequantur, quod læto vultu mortem tuleris filiarum, quod in Quadragesimo die dormitionis earum lugubrem vestem mutaris: hæc ille. Ex his apparet numerũ Quadragenarium sacrum ferè habitum in præparationibus, & peccatorum expurgationibus, atq. designare nobis tempus vitæ præsentis, quod pœnitentia, abstinentia, & lucta cum aduersitatibus, & malis est transigendum.

DE NVMERO XLII.

Quadragesimus secundus numerus spiritualẽ viam veniendi ad Christum per huius vitæ peregrinationem designat. Cum. n. Moyses electam à Deo familiã erueret de iugo Ægyptiacę seruitutis, vt illam in terram promissionis induceret, Quadraginta duabus mansionibus eo peruenisse diuina testantur oracula. Hæc autem spiritaliter intelligenda esse nemo in sacris litteris vel leuiter versatus ambiget, cum nulli dubium sit vniuersa, quæ in veteri Testamento Iudæis contigerunt, nunc in Euangelica lege, & si secundum litteram vera sint, altiori tamen modo & sublimiori quodam mystico sensu à nobis semper recipienda atq; intelligenda esse: quare haud incongruè hæc ad nos spectare videbimus: hoc etenim numeri sacramento peruenit Christianus ad illud bonum, quod præparauit Deus, sub quo mystico numero seruator noster IESVS Christus à primo Patriarcha peruenit ad Virginem, quasi ad Iordanem, quæ pleno

gurgite

gurgite fluens Spiritus sancti redundabat gratijs. Fit (inquit Hieronymus) mansionum catalogus à prima vsque ad vltimam; & numerantur simul Quadraginta duæ, de quibus Matth. loquitur: Ab Abraham vsque ad Dauid, generationes quatuordecim; & à Dauid vsque ad transmigrationem Babylonis, generationes quatuordecim; & à transmigratione Babylonis vsque ad Christum, generationes quatuordecim. i. simul generationes Quadraginta duæ. Per has currit verus Hebræus, qui de terra transire festinat ad cælũ, & Ægypto seculi derelicta, terrã promissionis ingreditur. Hæc Hier. Porro Ægyptus pro hoc Mundo semper accipitur. Vnde in Epist. catholica Iudas Thadæus frater Iacobi: Commonere, inquit, vos volo scientes semel omnia, quoniam IESVS populum de terra Ægypti saluans, secundo eos, qui non crediderunt, perdidit: & ne putares de Iesu dici filio Naue, statim sequitur: Angelos verò, qui nõ seruauerunt suum principatum, sed dereliquerũt suum domicilium, in iudicium magni diei vinculis æternis sub caligine reseruauit. Indicat etiam præsens numerus militantis Ecclesiæ tempus, quo Domino cooperante in spem futuri sabbathi laborat: nam septies seni, Quadraginta duo faciunt, & sex quidem ad opera; septem verò ad requiem significandam pertinere nullus est qui dubitet. Vnde Populus de terra Ægypti saluatus, 40. quidem annos in deserto moratur; verum quia sub spe intrandi in requiẽ sedulus exercetur, septies sena. i. Quadraginta duo in via arctissima castra figit, è quorum vltimis, dum Iesum suscipit ducem, mox aperto Iordane, promissas olim sedes, deuictis hostibus adit, sicut et Dominus IESVS Christus Quadragesima secunda generatione, ex quo mundus cæcitatis priscæ tenebras, Abrahã credente, discussit, aduenies in carne Baptismi nobis lauacro cæli ianuas pandit. Et ipsi perfecto virtutũ cursu, in quo, quod non videmus sperantes, per patientiam exspectamus, sub eiusdem, vt dictum est, numeri sacramento, post siccatum Christo duce fluuiũ, promissa patriæ cælestis perueniemus ad regna. Qui quoniam ipso, quem tricenarius inchoauit, Baptismo, totius sit

Ad Fabiolam. Cap. 1.

Orig. in Num. homil. 27.

Cap. vni.

Digitized by Google

Ecclesiæ sordes expiaturus, eorundem quoque numerorum mystica cognatio declarat. Quia videlicet 30. æqualibus suis partibus computata, pariunt amplius 12 qui est Patriarcharum, & Apostolorũ numerus, & fiunt 42. habent. n. 30. partem tricesimam, vnum; quintamdecimam, 2 decimam, 3. sextam, 5. quintam 6. tertiam, 10. dimidiam, 15. quæ simul posita, 42. consummant. Vbi mysticè innuitur totam Ecclesiæ perfectionem in Christi fide & gratia consistere, quæ à Patriarchis primo agnita, Apostolorum est latius voce diffamata; nec esse nomen aliud sub cælo, in quo oporteat saluos nos fieri, quomodo in 42. nulla est particula, quæ non æqualibus tricenarij numeri contineatur in partibus. Tricenarius ergo numerus suis partibus Quadragesimum & secundum complet, quia Dominus Ecclesiam sui Baptismatis sacramentis, & nunc laborantem temporaliter munit, & finitis laboribus ad requiem æternaliter perducit. Sunt huius numeri alia discutienda mysteria. Cum enim superabundet partibus, tempus notat, quo regnaturus est Antichristus: de quo in Apoc. hæc legimus: Ciuitatem sanctam calcabunt Cap. 11. *mensibus Quadraginta duobus. Iterum: Data est bestiæ potestas* Cap. 13. *facere menses Quadraginta duos. Item: Mulier fugit in solitudinem, vbi habebat locum paratum à Deo, vt ibi pascant eam diebus* Cap. 12. *mille ducentis sexaginta: si enim dies 1260. diuidas per 30. habebis nimirum menses Quadraginta duos Lunares, tricenis diebus per* Aug. de ciu. lib. 15. c 14. *menses singulos distributis. Ad huius temporis insinuationem spectat quod in eadem Apoc. scriptum est: Datæ sunt mulieri alæ duæ* Cap. 12. *aquilæ magnæ, vt volaret in desertum in locum suum, vbi alitur per tempus, & tempora, & dimidium temporis. Et in Daniele:* Cap. 7. *Putabit quod possit mutare tempora, & leges; & tradentur in manu eius vsque ad tempus, & tempora & dimidium temporis. Tempus namque, & tempora, & dimidium temporis, tres annos, superque dimidium annum, id est, menses Quadraginta duos intelligimus: quia tempus appellatur vnus annus, quod omnis præcipua, vulgoque obseruabilis, & tota temporis varietas vnius anni con-*

Digitized by Google

uersione contineatur. Vnde & cap. 4. idē Propheta Daniel dicit mutanda septem tempora super Nabuchodonosor, id est, septem annos efferationis eius. D. Hiero. in cap. 7. Danielis: Tempus, inquit, annum significat, tempora iuxta Hebraici sermonis proprietatem, qui & ipsi dualem numerum habent, duos annos præfigurant; dimidium autem temporis sex menses, quibus Sancti potestati Antichristi permittendi sunt. Est idem numerus, quem præ manibus habemus, multarum calamitatum significatiuus. Onia Pōtificatum gerente, Antiochus Epiphanes Hierosolymam cepit, prædam multam egit, Temploq, Dei spoliato, idolum quoq; Templo imposuit, religionem omnem cum victimis & cæremonijs sustulit ad menses Quadraginta duos: tanto. n. tempore persecutionem eam durasse legenti primum & quartum cap. primi lib. Machab. manifestum est. Præterea in diebus Heliæ Thesbitis propter peccata Achab, & populi Israel, clausum fuit cælum annis tribus, & mensibus sex, vt legitur 3. Reg. 17. Luc. cap. 4. quod perinde est, ac si dixisset mensibus Quadraginta duobus. Denique Quadraginta duo millia de Ephraim, quæ percussit Iephte, significant omnes rebelles, qui in sex ætatibus fuerunt, condemnandos in fine Mundi, qui dicebant: Nolumus hunc regnare super nos. Præter supradictas afferunt Theologi aliam huius numeri significationem; qua nobis insinuet longanimitatem Dei ad exspectandum in nobis fructum pœnitentiæ, & conuersionem ad bonum, quod post Dominicam passionem, duos supra Quadraginta annos exspectauerit Deus pœnitētiam, & emendationem Iudæorum in melius. Verum postquam diutina illa exspectatione facti sunt deteriores atque crudeliores in persecutione fidelium, Quadragesimo secundo post transactam Domini passionem anno, venerunt Romani, & tulerunt locum, & gentem: vt adimpleretur quod dictum fuerat Psal. 108. In generatione vna deleatur nomen eius: quem locum dilucidans D. Hieronymus hęc scribit: Post passionem Domini, Quadraginta duo anni transierunt, & populus ille deletus est. Siquidem perfecta ætas quadra-

Niceph. lib. 1. c. 6.

Iosephus Antiquit. lib. 12. c. 6.

Iudi. 12.

Aug. in Iud. quæst. 49. Luc. 19

D. Hier. in Psal. 108.

Digitized by Google

geſimo anno venit: poſt paſſionem ergo Domini quadrageſimo ſecundo anno deleta eſt Hieroſolyma. Videte ergo quoniam in generatione una deletum eſt nomen eius. Hactenus ille. Hoc etiamnum figuratum dicunt per id hiſtoricum quod quarti libri Regum ſecundo capite ſcribitur de Heliſæo, quo aſcendente per viam in Bethel, pueri parui egreſſi ſunt de ciuitate, & illudebant ei dicentes: Aſcende calue, aſcende calue: qui cum reſpexiſſet, vidit eos, & maledixit eis in nomine Domini, egreſſiq; ſunt duo vrſi de ſaltu, & lacerauerunt ex eis Quadraginta duos. Quem locum exponens Iſidorus (vt adducit Glo. ordinaria ibidem) ait: Heliſæus: ſalus Dei: is eſt qui ſaluator vocatur, cui illudunt Iudæi; quia in Caluariæ loco aſcenſurus erat in crucem: ſed Chriſtus poſtquam aſcendit in cælos, ſicut Heliſæus aſcendit in Bethel. i. in domum Dei, Quadrageſimo ſecundo anno immiſit duos vrſos de ſyluis gentium, Veſpaſianum ſ. & Titum, qui eos crudeli ſtrage deiecerunt, ibique ſanguis eorum effuſus eſt, vbi Dominum ſuſpenderunt. Et ſicut tribus annis cum dimidio, quibus Saluator Mundi docuerat, Dei gratiam contempſerant: ita tribus annis cum dimidio eos Romani ipſi principes obſidione atroci, atq; duriſſima afflixerunt.

DE NVMERO XLV.

ABSOLVTAM infantis in vtero cõceptionem numerum ſortitam fuiſſe 45. atteſtantur Phyſici, quia totidem ferè diebus ſemen embryo factum vegetatur ac transformatur, quo vſque in corpus organicum perfectum ſuis debitis & organicis menſuris conducatur, vt diſpoſitus ſit ad ſuſcipiendam animam rationalem. Complentur quidem aliqui partus triginta diebus, ſexto naſcentes menſe, ſed propter teneritudinem non poſſe ſuperuiuere dicuntur. Quidam verò perficiuntur diebus triginta quinque, qui ſeptimo menſe prodeunt in lucem, & id ge-

Digitized by Google

nus viuere posse compertum. Adhuc quidam quadraginta diebus formari dicuntur, qui in mense octauo nascuntur, at neque istos in vita seruari manifestum est. Nam Galenus & alij omnem infantem in septem mensibus motum habere dicunt, qui si adeo fortis est, vt possit exire ad vitam, vtique conualescere: quod si tunc septimo mense non egrederetur, ipso suo motu debilitari, & etiã summè pati: vnde, si etiam sequenti mense, videlicet octauo exierit, viuacem esse non solere. Vt plurimum autem formari volunt. Quadraginta quinque diebus, nono nascentes mense, atque hos superuiuere: quod si formatio transisset ad quinquagesimum, decimo mense nasci, eiusmodiq; difficilem vitam agere: hanc quidem esse postremam finem, qua mulier parere possit, testatur Auctor libelli de carnibus, qui inter Hippocraticos numeratur: deceptasque esse omnes, quæ se vndecimo mense affirmant peperisse, mensium suppressione anticipãte conceptionem; infra illam verò finem esse alios plures. Inter omnes autem pariendi fines, qui maximè videntur, iuxta id quod deprehenditur experimento, naturales sunt dies 270. qui complent nouem menses græcos, hoc est, vulgares. Quare libro secundo Machabæorum capite septimo hunc in modum alloquitur mater filium suum minimum: Fili mi miserere mei, quæ te in vtero nouem mensibus portaui. Nec est quod alicui mirum videatur, quod nouem mensium numerus adeo naturæ gerendo partui arrisserit. Sunt enim nouenarij vires admodum potentissimæ, maximéque inter impares omnes numeros eminentissimæ: quare Poetæ Musis adscribũt hunc numerum, quem arbitrantur esse perfectum: quoniam circa medium eius, id est, vnum quasi numen iustitiæ, id est, octonario se medium inserit: nam octo (vt alibi demonstrauimus) propter æqualem ad vltimum distributionem, à Pythagoræis iustitia nominatur: rursumque est impàriter impar, scilicet quia in tres diuisibilis terniones, quorum quilibet in tres diuiditur vnitates: è primis etiam conflatus est cubus vnitate, & octonario: alioquoque modo è duobus triangulis ternario, & senario, quorum

Hippon. Metapontinus.

Auicenna lib. 10. de nat. an.

Alcabitius

Digitized by Google

vterque est perfectus: quod verò sit quadratus primum imparem numerum radicem habens, dictu superfluum. Nouenarius denique (quod enodetur hoc potissimum loco, dignum prorsus est) in trigonum ductus, efficit numerum 45. quem tractādum assumpsimus. Quod si Astrologorum scholas percurrere volueris, inuenies statim singulis vteri gerendi mensibus, singulos præesse planetas: ideo octauo mense natos viuere haud posse, quoniam qui primo, idem octauo mensi Saturnus dominetur planeta frigidus, & siccus, hoc est, qualitatibus vitæ contrarius: Mensi autem nono, Iupiter Fortuna maior, calidus & humidus; vt septimo mensi Luna frigida & humida. Adducunt Chaldæi multas, easque probabiles rationes, asserentes actum vitamque nostram stellis tam vagis, quam stantibus esse subiectam, earumq. vario multipliciq. cursu genus humanum gubernari; sed ipsarum motus schemataq. & effectus à Sole crebro immutari: nam vt aliæ occasum, nonnullæ stationem faciāt, nosque omnes hac sua disparilitate pariter afficiant, Solis fieri potentia. Itaque eum qui stellas ipsas, quibus mouemur, permouet, animam nobis dare qua regamur, potentissimumque in nos esse, moderarique quando post conceptionem veniamus in lucem; sed hoc per tres facere conspectus. Quid autem si aspectus, & quot eius genera, paucis aperiemus, si illud prius adnotabimus natiuitatem persimilem esse generationi, quia natura emittit fœtum in illa cæli constitutione, quæ similis est constitutioni generationis. Inde dixit Hermes quod locus Lunę in hora infusionis spermatis in matricem, est horoscopus in natiuitate: gradus verò oriens in conceptione, est locus Lunæ in natiuitate; & Ptolomæus dicit in Centiloquio: In quo signo est Luna in genitura, illud in conceptu fac ascendens: & in quo signo fuerit in conceptu, illud aut eius oppositum fac ascendēs in partu. Libro quoque de Iudicijs astrorum, duo statuens humani corporis principia, primam scilicet generationem, & natiuitatem, natiuitati præfert generationem. Cum ergo circulus Heliophori, in quo Sol, & Luna, cæteræque stellæ vagæ feruntur, in partes duodenas toti-

Ptol. in cē tum enunciatis aphor. 15. Lib. 3. c. 1. Quadripartiti.

Digitized by Google

dem signis redditas æquabiliter sit diuisus, eum Sol annuo spacio metitur, ita in vnoquoq. signo fermè vnum mensem moratur. Sed signum quodlibet cum cæteris singulis habet mutuum conceptum; non tamen vniformem cum omnibus; nam validiores alij, infirmiores alij habentur. Igitur quo tempore partus concipitur, Sol in aliquo signo sit necesse est: quem propriè vocant locum cõceptionis. Sol ergo cum in proximum signum transcendit, locum illum conceptionis, aut aspicit, aut non. Proximantia.n. signa inuicem se videre omnino inficiantur Astronomi: at cum in tertio est signo, hoc est, vno medio interposito, tum primum illum locum vnde profectus est, videre dicũt, sed valde obliquo, & inualido lumine, qui aspectus Sextilis appellatur: cuius natura à primo signo sit ad tertium, à tertio ad quintum, inde ad septimum, deinde ad nonum, à nono ad vndecimũ: hunc autem aspectum non vsquequaq. receperunt, quod minimum ad maturitatem partus conferre videretur. Cum verò Sól in quartum signum peruenerit, & media duo fuerint, videt aspectu Tetragono, quoniã linea quam visus pertendit, quartam circuli partem abscidit: fit is radius à primo ad quartũ, à quarto ad septimum; inde ad decimũ. Quare si fuerit Sol in decimo zonio tempore natiuitatis, in quo fuerat tempore primæ generationis, viuet quidẽ infans, sed cum difficultate, quia quadratus aspectus est discordiæ atque mediæ inimicitiæ. Viuet etiã si prodierit in lucem Sole septimũ signum occupante, sed non facilè respectu oppositionis; immo (si Cardano creditur) habebit vngues imperfectos, ac cutim non expolitã; et vix vnus hoc in mẽse nascitur, qui aliqua nõ habeat in corpore vitia, seu debilitates, & ægritudines inseparabiles. Si verò infans hãc in lucẽ natus fuerit Sole nonum à generatione signum possidente, nascetur validus, quo ad rationẽ signorum & radiorum, quia Trigona radiatio est omniũ potentissima. Cæterum si vterum exibit Sole in sexto vel octauo signo existente haud vitam ducere poterit, quia nullus intercedit aspectus, cum huiusmodi numeri non sint pars integra decenarij. Veteres.n. rationẽ aspectuum attulerũt ex numeris, vt

numero illo partium inter se, sydera separata iuncta dicerentur, qui in aliquem numerum ductus, vniuersus Zodiaci partes numeraret. Hexagona .n. radiatio duobus signis computatur, quæ sunt sexta pars duodecim partium. Quadrata radicatio partibus fit tribus, quas si per 4. duxeris, summam colligis 12. Pariter trigonum ex quatuor partibus constat: quas si triplicaueris, enascetur idem Duodenarius: sex denique partium interuallo diametra fit radiatio, duplicatus enim hic numerus integrum numerum 12. partium efficit. Accedit alia proferenda ratio, qua perspicuum erit, cur cæterorum conspectuum plenissimus potentissimusq; sit trigonus: & nono mense nati infantes maturi sunt & perfecti. Ex signis Zodiaci quædam masculina sunt & diurna; quædam fœminina & nocturna. Et ex his alia sunt calida & sicca, vt ignis; frigida, & sicca, vt terra; calida et humida, vt aër; frigida & humida, vt aqua. In nono signo viget consonantia, tum sexus, quod vtraque masculina & diurna, vel fœminina & nocturna: tum etiã qualitatum, quoniam vtraq, vel ignea sunt, vel aërea, vel aquea, vel terrea. Namque ab Ariete nonum signum est Sagittarius, vtraque masculina, diurna, calida et sicca, sicut ignis. In septimo autem signo sexus quidem consonantia reperitur; sed in vna consentiens qualitate, dissentit in altera, quia septimum ab Ariete Libra est, vtraque masculina, & diurna; sed Aries calidum est, & siccum, Libra calidũ & humidum, sicut Aer. Adhuc in decimo quolibet signo vna consonat qualitas; sed altera discrepat. Aries .n. calidum, & siccum; Capricornus frigidum & siccum; illud masculinum, & diurnum; istud fœmininum, & nocturnum; illud igneum, istud terreum. In octauo deniq; signo nulla intercedit, vel sexus, vel qualitatum consonantia. Cum .n. Aries sit masculinum, & diurnum; Scorpius fœmininum, & nocturnum est; Aries, calidum & siccum; Scorpio, frigidum & humidum. Ex his patet cur octimestres infœlices esse conspiciamus. Sociabilia quippe sunt, quorum vnum ab alio nonum est; deinde quorum vnũ ab alio septimum est; postremo quorũ vnum ab alio decimũ est: insociabilia

Ptolom. in quadripart. lib. 1. cap. 11.

Ptol. quadrip. lib. 1. cap. 17.

quo-

Digitized by Google

quorum vnum ab alio octauum est. Quare secundũ hanc rationem nata mense nono vitalia sunt, deinde quæ septimo: sed quæ decimo cum difficultate vitam agent. At verò dubitabit quispiam quomodo Christus Dominus, qui est omnium perfectissimus, manserit in vtero matris nouem duntaxat mensium spacio: conceptus.n.traditur die 25. Martij, à quo supputantur dies 275. id est, menses nouem, & dies quinq. vsque ad 25. Decembris, quando creditur natus. Ex quo efficitur, vt vel dies Dominici natalis, amputatis quinque diebus, sit celebrandus die 20. Decembris, in qua sententia fuisse legimus D. Epiphanium & Clementem Alexandrinum; quibus consentire videntur ea scripta, quæ Titus Hierosolymis Romam reportauerat, cum eam vrbem caperet: aut dicatur in vtero Virginis habitasse decem menses, nouem scilicet menses, & quinq. dies decimi. Sed hæc quæstio facilè diluitur. Vt enim accepimus à Philosophis, primigeni fœtus quinque diebus in matrum suarum aluo diutius existunt, quam non primogeni. Cui opinioni fidem conciliant ex illo sapiente Salomone, de seipso dicente: Decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine, ex semine hominis. Quibus verbis hoc indicare vult, quod non modo nouem mensibus in vtero matris suæ fuerit, sed tanquam fœtus primigenius, etiam decimi partem aliquam, nempe dies quinque, ceperit: vt figura synechdoche totum pro parte positum censeas, quod annotauit Tichonius regula quinta. Aut ita intellige, Salomon Hebræorum more tempora metiens, decem mensium spacio se in corpore defixum dicit: quippe menses Hebræorum breuiores sunt nostris mensibus, cum ad Lunæ cursum eos metirentur, non Solis. Vnde quoties in Scriptura sacra, siue in lege, siue ante legem quota die mensis quid factum sit, indicatur, nihil aliud, quam Lunæ ætas significatur; & alius quidem 30. alius 29. dierum mensis habetur, videlicet quia Luna spacio 29. ½ dierum Solem sua velocitate semper assequitur, eidemque singulis annis solaribus duodecies, hoc est, in singulis dodecatemorijs semel coniungitur. Itaq; si Luna

Aug lib. 4 de Trin. c. 5. cõputat dies 276. incluſiuè.

Theorianus legatione ad Armenios Sap. 10.

Digitized by Google

circuitiones numeras, nascuntur infantes decimo mense; sin vulgares menses, nono, tempus verò idem est. Illud addamus ad Lunæ commendationem, Romanos ante Iulium Cæsarem menses habuisse ad Lunæ cursum accommodatos, atq; à media nocte, ad mediã sequentem, integrum diem fecisse, Lunam terris familiarissimam, nocturniq; temporis ducem in dierum ciuilium diuisione sequentes. quod notatum reliquit Paulus Patauinus Iureconsultus lib. 2. Digestorum tit. 12. qui de Ferijs inscribitur, lege 8. Hinc natæ illæ locutiones AD. X. Kal. id est, ante diem decimũ Kalend. Cicero Philip. vltima: Memoria tenent me ante diem xiiij. Kal. Ianuarij principem reuocandæ libertatis fuisse: quibus verbis eum diem significauit, quo die xiiij. Kal. Ian. dicitur, vt ex Philippica liquet. Nam dies vulgariter est tempus inter Ortum & Occasum Solis interiectum; locutio autem illa Ante diem, vel Ex ante diem, comprehẽdit etiam tempus proximum ante Ortum, quinimo à media nocte ad Ortum. Atqui de his satis. Superest ratio physica. Qui enim naturæ secreta mirantur, humani corporis formam Quadraginta quinque dierum spacio perfici tradunt, quia videlicet primis sex diebus à conceptione, lactis habeat similitudinem; sequentibus nouem, conuertatur in sanguinem; deinde duodecim solidetur, & fiat caro; reliquis decem & octo formetur vsq; ad perfecta lineamenta omnium membrorum; & hinc iam reliquo tempore vsque ad tempus partus magnitudine augeatur: sex autem, & nouem, & duodecim, & duodeuiginti in vnum collata, Quadraginta quinque faciunt: quæ per senarium, qui huius ordinationis caput tenet, multiplicata, ducentum septuaginta conflabunt, qui dierum numerus procreat nouem menses: nam 9. ductus 30. parit 270. Quatuor etiam dictis numeris scilicet 6. 9. 12. 18. quibus corpus masculi organizatur ac perficitur, & arithmetica, & harmonica includitur proportio, quam progressionem cum vulgo vocamus, cuius vis erit conspicua, si descriptionem proposuerimus.

Digitized by Google

Esto igitur Parallelogrammum rectangulum A.G.Q.T. cuius latus A.G. quinque: latus A.T. nouem sit punctorum: secetur que A.G. in duo, & tria puncta, vbi est punctum B. latus A.T. in tria, & sex puncto C. ducantur deinde à punctis sectionum

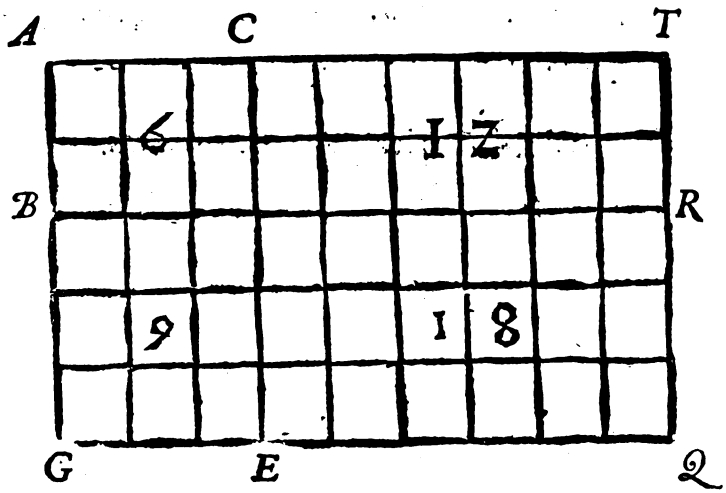

lineæ paralleli lateribus, vt B.D.R. & C.D.E, quæ se in puncto D. inuicem secent. Ita figura B. D. E. G. continebit areolas nouem; C. D. R. T. duodecim; D. E. Q. R. octodecim; A. B. C. D. sex. Totum autem parallelogrammum Quadraginta quinque numeris areolarum, quas continet, primarum consonantiarum rationes proponit: quoniam 9. ad 6. & 18. ad 12. rationem habent Sesquialteram, quæ est harmoniæ Diapente. 12. ad 9. ratione sesquitertia, quæ est in harmonia Diatessaron. 12. autem ad 6. rationem habent duplam in consonantia Diapason: parem rationem habent 18. ad 9. per 14. septimi, & 16. quinti Euclidis. Quando enim fuerint quatuor quantitates proportionales, permutatim quoque proportionales erunt, hoc est, sicut ea est proportio primi ad secundum, quæ est tertij ad quartum; sic ea est proportio primi ad tertium, quæ est secundi ad quartum: sequitur post hæc proportio tripla inter 18. & 6. quæ est Diapason diapente, quam vocant duodecimam. Adhuc etiam vniuersas proportiones his numeris

Digitized by Google

contineri conſpicuum eſt, primum quidem Arithmeticam, in qua medietas pari numero præſtat, parique ſuperatur: vt 6. 12. 18. nam 12. medium vtrique extremo Arithmetica medietate connectitur, ſenarij differentia: & extremorum coniunctio duplex eſt propria medietate, quia ſi iunxeris 6. ad 18. habebis 24. qui eſt 12. medio termino duplus.

Arithmetica proportionalitas.

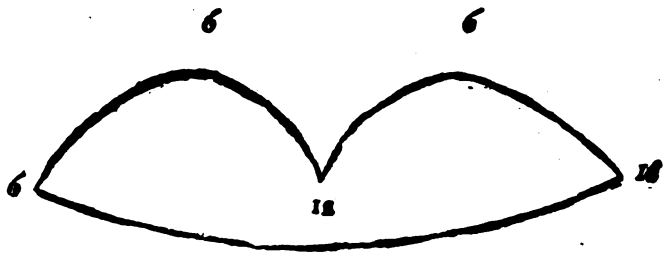

Poteſt etiam Arithmetica proportio his numeris conſiderari: 6. 9. 12. quoniam medium tribus minorem ſuperat, totidemq. à maiori ſuperatur, & 12. iuncta ad 6. efficiunt 18. dup. 9.

Arithmetica proportio.

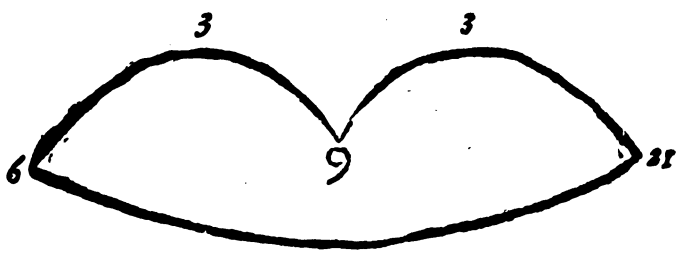

Ineſt adhuc conſideratio Geometricæ proportionis: qualis enim habitudo 9. ad 6. eadem vtique 18. ad 12. quia vtraque comparatio

Digitized by Google

ſeſquialtera proportio eſt: & quæ ratio inter 12. ad 6. eadem inter 18. ad 9. quoniam vtraque dupla: quodque continetur ſub extremitatibus, æquum eſt ei, quod ſub vtraque medietate ad ſe inuicem multiplicata conficitur: nam ſub extremis 6. & 18. continetur ſumma 108. quæ ſub medijs etiam 9. & 12. continetur, iuxta propoſitionem vigeſimam ſeptimi Euclidis.

Geometrica proportio.

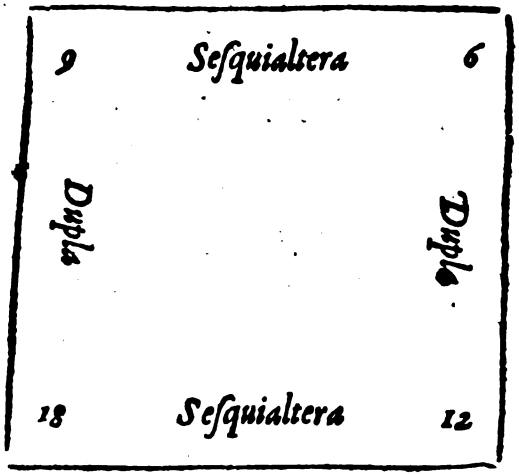

Licet etiam inuenire harmonicam comparationem, ex his tribus 6. 9. 18. quam enim rationem habet 18. ad 6. eandem habet id, quo 18. ſuperat 9. medium, ad id, quo 6. ſuperatur à 9. quia vbiq; tripla. Et partes quibus hi numeri ſe inuicem ſuperant, triplæ ſimiliter, nam 18. ſuperat 9. medium nouenario, & 9. ſuperat 6. ternario. Rurſus 9. medium æqua portione ſuperat, & ſuperatur.

Digitized by Google

Harmonica proportio.

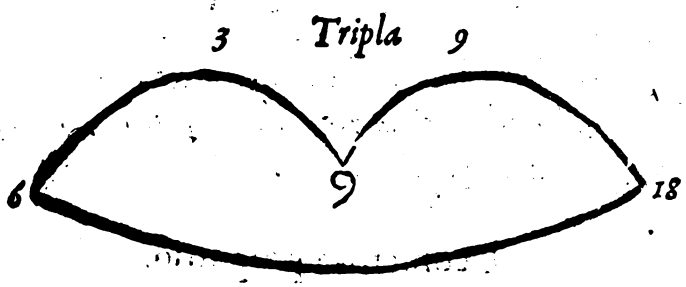

Tripla.

Potest & dupla proportio his terminis 9. 12. 18. considerari Partes enim se inuicem superant ratione dupla: nam 18. superat 12. senario, & 12. superat 9. ternario. Est autem senarius ternarij duplus. Ad hæc 12. proportione tertia superat, & superatur ab extremis: subtractis enim nouem, reliqua tria sunt nouenarij portio tertia: & subtractis 12. à 18. reliqua 6. fiunt maioris termini, nempe 18. portio tertia.

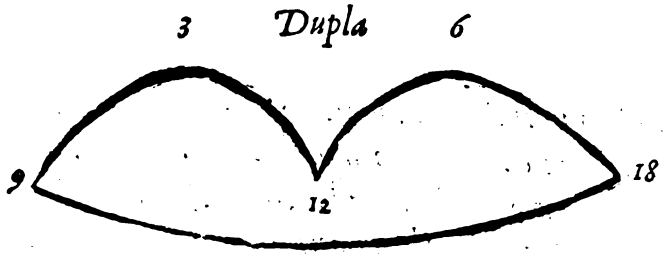

Dupla.

In diuinis Scripturis hoc numero designantur, qui corpus quadragenaria abstinentia castigantes, & in seruitutem redigentes, quinque sensibus ordinatè vtuntur. Quare Gen. cap. 18. propter quadraginta quinque iustos promittit Dominus se parciturum Sodomis: idem dierum spacium concessum iri à Diuina clementia post mortem Antichristi ad agendam pœnitentiam ijs, qui vel per igno-

Digitized by Google

rantiam, vel per infirmitatem carnis, Antichristo consenserant, sentiunt præter alios Anselmus Cantuarien. in c. 5. primæ Thessal. & Dionysius Carthusianus. Angelus. n. apud Danielem cap. 12. terq. quaterq. beatum dicit, qui exspectat & peruenit vsque ad dies mille trecentos & triginta quinque: id est, qui vixerit vsque ad finem mille ducentorum & nonaginta dierum, quibus (vt infra demonstrabimus) duratura est atrox illa persecutio Antichristi: & in cuius temporis extremo occidendus est Antichristus, & præterea superuixerit per dies Quadraginta quinque agendæ pœnitentiæ destinatos. Nec tamen credendum est, omnes qui eo tempore fuerint, acturos præsentiam, siquidem multos in sua nequitia permanentes, repentinus Christi aduentus in sua maiestate, & Mundi interitus opprimet: non secus quam diluuium eos, qui fuerunt tempore Nohe, quemadmodum testatus est Dominus.

Vide Bedam de tẽp. ratione. cap. 68.

Gen. 7. Matt. 24. Luc. 17.

DE NVMERO XLVI.

QVADRAGESIMVS sextus numerus mystico suo calculo sacramentum inhabitationis Domini nostri in castissimo Virginis matris vtero, cum nostræ substantiæ, infirma susciperet, & tempus illius sacræ immansionis nobis conficit. Nempe & Quadraginta & sex annis ædificatum legitur secundũ Templum Hierosolymitanum, figura & typus sacratissimi illius Templi, in quo habitat omnis plenitudo Diuinitatis corporaliter, & quod Iudæorum crude litate dissolutum, in triduo ab eodem Domino nostro excitatum est. Verũ vt figura ipsa veritati accõmodetur, pro annis illis Quadraginta sex, totidẽ dies accipiendi sunt, in quos si ducatur senarius numerus perfectus, colliguntur dies ducẽti septuaginta sex: tempus scilicet nouem mensium, quo Christus in virginali thalamo antequam de eo, vt sponsus processit, habitasse monstratur. Et hoc est templum corpo-

Digitized by Google

reum, quod sibi Christus ædificauit ex carne Adæ, cuius nomen apud Græcos ex litteris numerum 46. comprehendentibus conflatur. Tradunt.n. Pythagorici, assentiunt Aristoteles, & Hebræorũ Cabalistæ ipsa litterarum elementa certos quosdam numeros possidere, per quos ex proprijs nominibus in summam collectis, de rebus occultis elicimus sententiam, atque inde mutata fuisse nomina Abrahæ, & Saræ, quo mutarentur & numeri, quos litteræ præseferunt. Dicebatur enim prius אַבְרָם Abraham, postea superaddita ה he littera, nuncupatus est אַבְרָהָם Abraham. Et שָׂרַי Sarai primum vocata est, sublataque, iod, addita est ה he littera, & appellata fuit שָׂרָה Sarab. Eadem mysterij ratione Abisai dicunt ablatam fuisse litteram, iod, eo quod necis Abner fuerit conscius. Quare capite decimo 2. Reg. & lib. Paralipom. legitur אַבְשַׁי Absai: alibi verò libri Regum semper habent אֲבִישַׁי Abisai. Cuius rei doctrinam D. Gulielmus de Franchis Romanus neophytus nobis subministrauit. Is Vallis Vmbrosæ monachus est, tantumq. morum integritate, philosophiæ, & sacrarum litterarum cognitione præstat, vt eius Ordinis lumen ac decus merito sit existimandus. Hebraicarum litterarum eruditione sic est institutus, vt ad id vnum studium natus esse videatur. Hetrusca oratione eius doctrinæ institutio ab eo litteris prodita est, & Bergomi fœliciter impressa, qua Hebraicæ linguæ rationem plurimum illustrasse, atque exornasse censetur. Addunt Pythagorici, quod si duo in pugnam collati fuissent, palmam illi fauere, qui maiorem possederit numerorum summam. Hinc Patroclem dicebant nouem confici litteris, quarum summa 871. colligeret. Ideo fuisse ab Hectore interfectum, quod hic quinque litteris, quibus constat apud Græcos, 1225. comprehenderet, maiorem vtique Patrocle summam. Pari ratione Hectorem ab Achille deuictum & superatum, quod Achillei numeri summa maior fuisset Hectorea, nempe 1276. De quibus Terentianus Maurus hæc scribit.

Gen. 17.

Vide quæst. D. Hieron. in ca 10. lib. 2. Reg.

De hoc Pythagoræorũ cõmento exstat in operib. Vener. Bedæ Epistola Petoryris ad Neceptum Regem Ægypti.

Et

Et nomina tradunt ita litteris peracta,
Hæc vt numeris pluribus, illa sint minutis:
Quandoque subibunt dubiæ pericla pugnæ,
Maior numerus qua steterit, fauere palmam
Præsagia læti minima patere summa.
Sic Patroclon olim Hectorea manu perisse:
Sic Hectora tradunt cecidisse mox Achilli.

Hinc & amicabiles dicti sunt Numeri, quorum videlicet partes vnum numerantes mutuo alterum aggregant, cuiusmodi sunt 220. & 284. nam primi numeri partes aliquotæ, semel iunctæ, parturiunt 284. cuius etiam numeri partes producunt 220. Cum ergo sub aliquo numero constet omne creatum, arbitrantur Pythagorici, quæ taliter conuenerint, mutuo se diligere. Sed his missis de numero 46. disserentem audiamus D. Cyprianum lib. de Syna & Sion: Omnipotens Deus ab initio Mundi, & deinceps omni homini nascendi dedit tempus: & nati nomina à parentibus suis accipiebant, non quidem ex se; sed à Deo mente impellebantur, qui antequam fiant, præscius futurorum, quales post crementum ætatis suæ futuri essent, posteriori tempore vegeti in nominibus Hebraicis designabantur: quid singulis futurum esset, interpretatio nominum designabat veritatem: sicuti tunc temporis in Patriarchis completum est, secundum quod primi hominis carnem ex terra & limo esse, ex ipso protoplasto probamus veritatem. Nomen accepit à Deo Hebraicè ADAM, quod interpretatur caro facta, cuius nomen ex principalibus quatuor climatum Mundi litteris apud Græcos constat, per quod innuitur, ipsum primum parentem nostrum de Paradiso eiectum, & in totum Orbem fuisse disseminatum. Nomina quippe quatuor Mundi partium, secundum Græcos, sunt Arctos, Dysis, Anatole, Mesembria, hoc est, Oriens, Occidens, Septentrio, & Meridies. Ex singulis nominibus climatum tolle singulas litteras cardinales, & habebis nomen ADAM, per quod designabatur primum ADAM per Orbem dispersum, per secundum ADAM,

Eusebius Cæsar. de præpar. Euang. lib. 11. c. 4. & li. 7. ca. 3. Itẽ Isidorus Etym. lib. 7 ca. 6. Esa. 40.

Digitized by Google

id est, Christum, colligendum atque in vnionem fidei congregandũ. Nam de Anatole tollẽs A, de Dysis D, de Arctos A, de Messembria M, resultabit nomen ADAM: quarum litterarum summa secundum Græcos est A, vnum; D, quatuor; A, vnum; M, quadraginta: ex quibus resultat numerus Quadragenarius senarius, passionem carnis Adæ designans, quam carnem in se figuralẽ Christus portauit, & eã in ligno suspendit. Quæ caro Dominica à Deo patre IESV vocata est. Hic ergo numerus 46. Dominicã passionẽ declarat, eo quod Sexto millesimo anno, hora Sexta passus, à mortuis resurgens, Quadragesimo die in cælos ascẽdit. Act. 1. Eadem Hieron. in Ezech 9. Vel quia Quadraginta sex annis Templum reædificatum est, in cuius Templi similitudinem IESV carnem suam esse dixit, hunc in modum alloquens Pharisæos: Destruite fanum istud, & ego in tribus diebus excitabo illud. Quod sacramentum cum non intelligerent Pharisæi, dicebãt: Quadraginta sex annis ædificatum est fanum istud, & hic in tribus diebus suscitabit illud? Dicebat autem IESVS fanum de corpore suo. Ioan. 2. Quoniam igitur Christus de Maria corpus accepit, non de Adam peccatum traxit, templum corporeum inde sumpsit, nõ iniquitatem quæ à Templo pellenda est: ipsam autem carnem, quam traxit de Adam (Maria enim de Adam, & Christi caro de Maria) Iudæi crucifixerunt, solueruntq; Templum Quadraginta sex annis exædificatum; ille verò triduo suscitauit illud. Hactenus fermè Cyprianus. Quod si quis nobis obijciat esse ambiguum, ex qua officina prodierit tractatus ille de Syna & Sion, legatis Augustin. tract. nono & decimo in expositione Ioannis, legat Bedam, legat Clementem Alexandrinum: ij enim fusius de hoc mysterio locuti sunt. Illud monendum superest, per illos Quadraginta sex annos, quibus templum Hierosolymitanum à Iudæis de captiuitate Babylonica reuersis diximus instauratũ, intelligendos esse sex & quadraginta dies, quibus corpus Christi in sacratissimo Virginis vtero est absolutum, quod ad augmentum, non quo ad formationem. Neq; n. sacrosanctum Domini nostri corpus sensim per dierum curricula figu-

Digitized by Google

ratum est in vtero Virginis & effigiatum, perinde atque in nostra ipsorum generatione masculi corpus certo quodam dierum spacio dicitur in vtero materno formari; sed vno (vt ita dixerim) eodemque momento atq; articulo, sacratissimæ Virginis consensum protinus sequente, sanctum Christi corpus omnino completum, absolutũ, & lineamentis corporis, figuraq. membrorum omniquaq. consummatum fuit: quod non intactum reliquit D. Tho. par. 3. q. 33. art. 1.

DE NVMERO L.

MVLTA Quinquagenarij Numeri inueniuntur symbola Ecclesiæ in diuinis Scripturis. Primo loco suæ originis & radicis, à qua denominationem habet .s. quinarij, naturam sapiens, designat quinque corporis sensus. Nempe sicut senarius perfectionem operum demonstrat: ita præsens numerus vniuersa bona opera, quæ perficiuntur per quinque corporeos sensus: quinquies. n. deni, quinquaginta fiunt. Hinc à Dominica Quinquagesimæ, vsque in diem sanctũ Paschæ, Quinquaginta dies computantur: quoniam si quis per quinque sensus, id est, per exteriorem administrationem, decem verba legis impleuerit, hic procul dubio ad consortiũ beatæ resurrectionis, quæ in Pascha celebratur, est peruenturus. Secundo verò Quinquagenarius remissioni & indulgentiæ consecratus est. Nam spiritualis Nohe Christus Dominus in arca sua, in qua genus humanum de interitu liberat. i. in Ecclesia sua, hunc Quinquagenarium remissionis numerum in latitudine collocauit: nisi enim remissionem peccatorum donasset credentibus, non fuisset per Orbem terræ diffusa Ecclesiæ latitudo. Quare apud Moysen, vbi Deus tractat de indulgentia Sodomorum, si fortè possent ad veniam peruenire, huiusmodi mysteriorum conscius pater Abraham à Quinquagenario numero incipit pro indulgentia Sodomorum supplicare Domino, dicẽs: si inuenti fuissent

Gen. 6. 1. Reg. 7.

Orig. in Homil. 2. in Gen.

Ambros. lib. de Salom. c. 4.

Gen 18.

Digitized by Google

Exod.36. *Quinquaginta in Ciuitate, num saluasset illam propter Quinquaginta? Sic vndecim saga cilicina, quibus Decalogi transgressores significantur, Quinquagenis ansulis sibi sociantur, propter pœnitentiæ signum, & spem indulgentiæ. Huius est doctrinæ, quod apologia Regis Dauid calculo Quinquagenario constituitur, quæ propriè vox est pœnitentiæ & remissionis: licet enim in toto Psalmorũ libro septem Psalmi pœnitentium esse doceantur, Ecclesiarũ tamen vsu receptum est, vt quoties peccatorum petitur venia, per Quin-*

Psal.50. *quagesimum Psalmum magis Domino supplicetur. Nam & hunc*

Cassiod. Senat. in Psal.50. *Psalmum licet iterare frequenti meditatione, nec nobis impedit ad honores Ecclesiasticos expetendos: si verò à Sacerdote supra nos pœnitentiæ voto dicatur, quoniam ex persona datur, iustè à Canonibus vetamur vltra accedere: quidquid enim in Christi nomine percipimus, inuiolabile nobis, & definitiuum decet esse iudicium.*

Cap.18. *Legimus in Exodi lib. quod Iethro sciens minus intentum humanis actibus animum Deo quodammodo vacuari, hoc Moysi consilium dederit, nempe vt constitueret Quinquagenarios in Israelitico exercitu, qui in capite essent Quinquaginta militum. Un-*

Cap.3. *de apud Esaiam scriptum est, quod Dominus aufert à Hierusalem*

4.Reg.1. *Principem super Quinquaginta. Et in Reg. historia, impius Rex mittit duos Quinquagenarios cum subditis sibi militibus, vt exhiberent Heliam, qui diuino igne consumpti sunt: tertius autẽ saluatur ex eis, qui conuersus ad preces, pœnitentiæ sacramenta cognouerat. Semper.n. Quinquagenarius numerus refertur ad pœnitentiã & remissionem peccatorum: princepsq; remissionis, & caput eorum qui per pœnitentiam salutem assequuntur, Christus est; Iudæi verò non volentes Dominum esse perfectum, nec principem Quinqua-*

Ioan.8. *genarium, dicunt ad eum: Quinquaginta annos nec dum habes, & Abraham vidisti? & ille sciens se esse non solum pœnitentium principem, sed & iustorum, respondit: Antequam Abraham esset, ego sum: quod autem Dominus princeps sit Quinquagenarius, ex vna*

Matt.12. *festiuitate intelligere vel facilè possumus, de qua ait: Dominus est*

Digitized by Google

sabbathi filius hominis, quod si sabbathi, & Kalendarum; & si Kalendarum, & Paschæ, id est Azymorum; si Paschæ, & iubilei, si iubilei, & tabernaculorum; si tabernaculorum, & Pentecostes, de qua mox dicemus. Ad idem mysterium refertur quod Apostolus apud Ephesios, quibus mystica quæq, dissoluerat, vult permanere vsque ad Pentecosten, donec perfectè ad Dominum conuertãtur, dicens: Ostium enim mihi apertum est magnum, & euidens; sed aduersarij multi. Eo etiam referendum videtur, quod sanctorum asseruationem ac custodiam, non quibusuis committit legislator, sed Leuitis duntaxat numerum sortitis Quinquagenarium, annunciãtem remissionem & libertatem. Hæc est (inquit) lex Leuitarum à triginta annis ingredientur, vt ministrent in tabernaculo testimonij, & à Quinquagesimo anno ministrare cessabunt, succedente fratre in ministerium. Huc itidem facit, quod de præda, & spolijs tam de hominibus, quam de iumentis, Quinquagesimum caput iubet sumere Sacerdotes, & Quinquagesimum Leuitas, qui fores custodiunt tabernaculi: & de Madianitarum spolijs Domino Quinquagesima delibatur. Ad huiusmodi mysterium spectat parabola, de qua Saluator dicebat in Euangelio. Homini cuidam fœneratori erant duo debitores, vnus ex ipsis debebat denarios quingentos, & alius Quinquaginta: non habentibus illis vnde redderent, douauit vtrisque. Quinquaginta lagenæ apud Aggæum, significant remissionem per IESVM Christum: sed Iudæis fiunt viginti, quia solum confitentur duos denarios in ipso, nempe natiuitatem, & mortem: sed negant tres, videlicet resurrectionem, ascensionem, & aduentum ad iudicium. Non prætermerim quod S. Hieronymus in responsione IESV de dimittendis peccatis, septenarium dixit in se multiplicatum, numerum conficientem 49. septenarij quadratum, vnde laudetur & villicus iniquitatis de prudentia, qui centũ, non sine mysterio, reduxit ad Quinquaginta, vt inde facilius misericordiam consequeretur. Cæterum quia de septenario huius numeri radice cecidit sermo, illud memoria recolendum, septenarium nume-

Matt. 12.

1. Cor. 16.

Num. 8.

Num. 31.

Luc. 7.

Cap. 2. Rupertus.

Matth. 18

Luc. 16.

Digitized by Google

rum magno semper in precio fuisse tum apud Hebræos propter Sabbathum, quod apud illos assiduè celebratur, tum apud nos propter septiformem Spiritus gratiam. Nec in hebdomadis solũ septenario suus constat honor, sed etiam in hebdomadarum hebdomadis. Hebdomades autem dico, non dierum tantum, sed & annorum quoque. Ac annorum quidem hebdomada, septimus est annus, quo terram incultam, & inaratam requietis ipsius caussa relinquere iubebãtur, sponteque nascentibus acquiescere: debitumque omne relinquere, atque Hebræos, qui seruituti astricti erant, libertate donare. Annorum autem septimanæ Iubilæum conficiunt, quo non modo eadem hæc facere, sed & seruos ethnicos manumittere atque prædiorum emptorum possessione veteribus dominis cedere lege cautũ erat. Dierum pariter hebdomadæ Pentecosten faciunt insignem apud Hebræos, & nobilem diem, ac diuinitus nomen consecutum: de quo hæc scribit Philo Alexand. de his disserens, qui totam vitam ex Moysis instituto, dedicarunt cognitioni naturæ cõtemplationique. Hi numeros, inquit, in primis obseruando, post septem hebdomadas elapsas, conuentus suos instaurant, venerati non solum simplicem septenarium, sed & vim eius multiplicem. Castam enim sciunt hebdomadam, & semper virginem. Is dies profestus est maximæ festiuitatis, incidentis in numerum Quinquagenarium sanctissimum, et naturæ gratissimum, cõstantem ex vi rectangularis trianguli, quod est initium generationis rerum omnium. Sic Philo, cuius verba, quia quadam difficultate, & obscuritate videntur implicata, in gratiam Quinquagenarij explicabimus. Quorundam sanè Philosophorum fuit comprobata sententia, principia rerum naturalium ex Geometricis figuris fieri, quod ex lineis superficies, ex superficiebus fiant corpora trina dimensione contenta: cæterum quia figurarum prima est triangulus, vti circulus est finis earum; ac triangulorum maximus est rectangulus, data paritate circumferentiæ, ideo analogicè dicitur triangulus principium generationis rerum omnium. Quod verò numerus Quinquagenarius con-

Deut. 15.

Leuit. 15.

Lib. de vita cõtemplatiua.

Digitized by Google

ſtet ex vi rectangularis trianguli, quæ ſequitur figura demonſtrabit: ſit triangulus orthogonius a b c, cuius rectus angulus ſit b, contentus à duabus lineis a b, & b c, quarum altera ſit Rad. 32. altera Rad. 18. harum quadrata faciunt 50. Et hæc eſt vis ſeu potentia lateris a c; latus verò ipſum, Rad. 50. Cum ergo quinquagenarius numerus ſit potentia lateris oppoſiti angulo recto contento ab illis duabus lineis, quorum radices conſtituunt 50. Ideo iuremerito

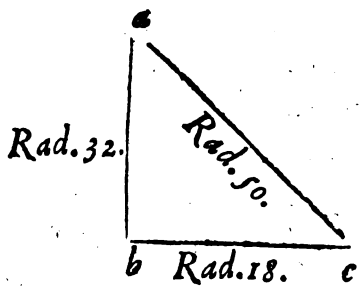

Philo dixit Quinquagenarium numerum conſtare ex vi rectanguli trianguli. Atqui de hoc ſatis. Sublimiori inueſtigatione, ex his quæ adduximus de anno remiſſionis, alia ſeſe offert admodum myſtica Quinquagenarij ſignificatio, ſicut & anni Iubilei: hoc enim numero deſignatur nobis perfecta æternæ vitæ requies, quæ poſt generalem, & nouiſſimam reſurrectionem Iuſtis conferetur. Septenarius enim, qui quietis poſt laborem numerus eſt, in ſeipſum multiplicatus, quadraginta nouem conſtituit, ſolidæ firmæque quietis indicatiuum numerum: cui ſi vnum addas abſolutæ, completæ, & pleniſſimæ quietis ſignificatiuum, conſurgit Quinquagenarius numerus, qui non ab re ſtatum exprimit futuræ reſurrectionis, in quo vnuſquiſque Iuſtorum reuertetur in poſſeſſionem ſuam, ſiue patriam, ſcilicet paradiſum, quæ vera eſt Beatorum patria. Cætera quoque anni Iubilæi propria priuilegia ad litteram explicata, ad quietem illam ſupernam adaptari vel facilè poterunt, in qua non ſerendum, neque metendum, quia tunc amplius operandi non erit tempus; ſed operum mercedem percipiendi. Hunc quidem vnum ab eo, qui propriè vnus eſt, ex futuro ſeculo, velut imaginem ac figuram, Cyprian. lib. de Spiritu ſancti

adiecit Spiritus sanctus, octauum eundem ac primum; octauum quidem præcedentium numerorum ratione & adiunctione; & quia sequitur septimum (septimus enim præsens est seculum, vtpote quod per hebdomadas numeretur) primum autem vt diuinæ ac cæleſtis Reipub. atque immortalis vitæ principium, vel vt eximium & excellentem, vel vt rectius loquar, quoniam primus dies ratione secundi, & tertij, & aliorum deinceps sequentium dicitur. Dies autem futuri seculi nullos alios dies sibi succedentes habet, nec Solis occubitu extinguitur: idcirco solus ille vnus nominandus est, vt successore carens, finisque nescius, nec iam nocte interciſus, verum sempiterno fulgore coruscantem, nec vnquam occumbentem Solem habens. Hinc fit, vt in diuinis litteris quotiens in singulari numero dies ponitur, venturus ille significetur, qui noctem non patitur, de quo scriptum legitur: Et erit illi Dominus lumen æternum. Et in quodam Psalmo dicitur, quia melior est dies vna in atrijs Domini super millia. Merito igitur vnum hunc diem, qui ad Quinquagenarium explendum desideratur, ex futuro seculo accepimus. Necesse est enim in illius seculi statum desinere sabbathismum illũ, qui animis nostris in hac vita contingit, hoc est, cessationem illam à mundanis operibus, quam mors affert; quemadmodum septenarius in octonariũ desinit, vt hac ratione curæ nostræ partem septem impertiamur, hoc est, huic vitæ, atque ita demum octo, id est, futuræ; nimirum, vt non huius tantum vitæ cura, & solicitudine tangamur, sed etiam futurę: sic enim nonnulli illum Salomonis locum intellexerunt: Da partes septem atq; etiam octo. Septem quidem hanc vitam nominantes, vt quæ eadem cum septenario numero mensura finitur; octo autem, futuram. Is porro suam vtrique vitæ partem dat, qui hic quidem bonis actionibus atque operibus incubuit; in altero autem seculo restitutus est, hoc est, in cæleſtium bonorum perceptione constitutus. Atq; id notatu dignum, à nobis haud multum dissonare Pythagoricos, quando octonarium appellant cubum, cum septem errantibus inerrãtem sphæram connumerantes, per

Esa. 60. Psal. 83.

Eccles. 11.

Clemens Alexan.

quas

quas annum magnum fieri censebant, veluti quandam periodum remunerationis eorum quæ sunt promissa; octauum nempe orbem, quem cælum dicimus, & firmamentum, in quo omnes quas cernimus stellæ præter septem errantes continentur, extremum atque vltimum esse credidit ætas Aristotelis, Ciceronis, & Plinij, solumque perpetuo cursu ab ortu in occasum ferri, atque ideo ab firmitate, & constantia motus, Firmamentum vocauere. At recentiorum diligentia duas alias supra eum sphæras adinuenit, quod hic orbis tribus impellatur motibus (neq; enim potest corpus vnum plures vno proprios habere motus.) Primo quidem eoque in proprio cursu, quem tum accessus & recessus, tũ trepidationis motus appellarunt, fertur ab Austro ad Septentrionem, & inde rursum in Austrum: cieturq; hic motus circuli duobus paruis ab Arietis, & Libræ initio in orbe octauo circum principia Arietis, & Libræ orbis noni, perficiturq; circuitus septem millium annorum interuallo. Secundo, qui motus Mundi, & raptus cognominatur, quod eo vniuersa circumagãtur, præter quatuor elementa, cum decimo, & nono communis quotidie ab exortu per meridiem in occasum decurrit, circulum absoluens horis quatuor, & viginti. Tertio, ab occasu in ortum, spacio annorum quadraginta nouem millium perficitur motus, nonum orbem imitatus, quo vertentium annorum numero noni orbis proprius perficitur cursus, ab occasu per meridiem in ortum circum axem Zodiaci deuolutus, qui motus augium, & stellarum fixarum dicitur: quo sanè motu stellæ, quæ sunt in Firmamento, variantur de signo in signum respectu Zodiaci primi mobilis. Vnde Pleiades stellæ fixæ, quæ iuxta figurationem sunt in capite Tauri, in Firmamento respectu Zodiaci superioris sunt in vigesimo tertio gradu Tauri. Et hic est annus ille mundanus magnus, & Platonicus, quo cuncta astra ad eundem locum, vnde semel sunt profecta, redeunt, eandemque totius cæli descriptionem longis interuallis referunt. De quo istiusmodi versus in volumine quodam inueni.

Digitized by Google

An nouus Mundi redijt Platonis
Annus; & quidquid fuerat peractis
Omnibus cæli spacijs refertur
Ad rude corpus.

Huius anni hyems est cataclysmus, quem nostri diluuium vocant; æstas autem empyrωsis. i. exustio, quod est Mundi incendium. Christianis quidem omnibus hoc planè persuasum habetur, Mundum hunc duplici exitio obnoxium: semel quidem aquarum cataclysmo, quod iam re ipsa consummatum in ortu Mundi ex mysterijs num. 17. & 27. didicimus: rursus in fine seculi Mundus ignis incendio deflagrabit, qua deflagratione secundo delebitur impietas hominum. Quod præter Christianos, & primi seculi homines, non latuit Ouidium, qui lib. 1. Transformationum hæc canit.

Vide quæ de duabus columnis scribit Iosephus antiquit. lib. 1. c. 4.

Esse quoque in fatis reminiscitur affore tempus,
Quo mare, quo tellus, correptaque regia cœli
Ardeat, & Mundi moles operosa laboret.

Libro 7. Pharsal.

Lucanus stomachans in Iulium Cæsarem, quod cæsos à se in Pharsalico prælio cremari noluerit, quod tum honestum sepeliendi genus erat, solatur eos, tandem fore vt omnes vltimo Mundi incendio deflagrentur.

Hos Cæsar populos si nunc non vsserit ignis
Vret cum terris, vret cum gurgite ponti.
Communis Mundo superest rogus, ossibus astra
Mixturus.

Sed ab his accedamus ad Euangelium: nam & nos quinquagesimum diem Hebræorum more colimus, quamuis, vt dictum est, illud intersit, quod illi propter sabbathum, hunc diem habẽt sacrum: nos autem propter aduentum Spiritus sancti: quemadmodum & alia quædam sunt in lege Moysis, quæ apud eos quidem per figuram, & adumbrationem peraguntur, ac celebrantur; à nobis autem mysticè & verè restituuntur ac perficiuntur: quo in genere illorum est Circumcisio, & noster Baptismus; eorum Iubilæus, quo terræ fit remissio & seruorum libertas, & noster Iubilæus; quo

Digitized by Google

peccata dimittuntur, & à diabolica seruitute liberamur per Spiritum sanctum. Illorum etiam Pascha, agnus sensibilis: nostrum, Christus. Quemadmodum enim in veteri Testamento Quinquagesimo die, post immolationẽ paschalis agni, Moyses digito Dei scriptam legem accepit in monte, à qua Pentecostes nomen accepit tantæ rei solemnitas; Ita quando Pascha nostrum immolatus est Christus, peractis Quinquaginta diebus, in linguis igneis super Apostolos descendit Spiritus sanctus. Et his multum concordant Cabalistæ, qui numerum Quinquagenarium attribuunt Spiritui sancto, qui apud eos etiam per ignem significatur, tum quia purgandi vim spiritus habet, veluti ignis ille de quo Christus loquebatur: Ignem veni mittere in terram, & quid volo si iam accensus est? hoc est, euangelica prædicatio, quæ ignis more credentium peccata purgat atq; abolet: tum etiam propter essentiam: scriptum enim habetur in Deuteronomio: Dominus Deus tuus ignis consumens est: præter hæc apud Cabalistas Spiritus sanctus est tertia persona siue proprietas in diuinis, procedens à prima, & à secunda, quæ secunda dicitur sapientia, & procedit à prima, & differt ab vtraq; solum ratione processionis, quemadmodum. s. id quod procedit differt ab his à quibus procedit, cum sit tamen per substantiam & essentiam idem cum illis. Vocant etiam eandem tertiam proprietatem Pœnitentiam, quod concordant modo dicto, vt idem sit numerus Spiritui sancto attributus, qui & pœnitentiæ sacramento. Vnde & illud possumus colligere, Peccatum in Spiritum sanctum propriè peccatum esse impœnitentiæ, quod nec in præsenti, nec in futuro seculo remittetur. Quando enim isthinc excessum fuerit, nullus iam locus est pœnitentiæ, nullus satisfactionis effectus. Hic vita aut amittitur, aut tenetur, hic æternæ saluti cultu Dei, & fructu fidei prouidetur; Quamobrem ad eum, qui longioris vitæ fiducia, & exspectatione, corruptissimæ vitæ emendationem semper differt, eaque procrastinatione deceptus, inopinatæ tandem mortis superuentu miserrimè circumuoluitur, peritque, legitur in litteris

Exod. 31.

Act. 2.

Io. Picus.

Luc. 12.

Cap. 1.

Gregor. mor. li. 16. c. 31.

Cyprian. tract. 1. cõtra Demetr.

Digitized by Google

Eccl. 5. *diuinitus inspiratis dictum: Fili, ne tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die in diem, quia nescis quid futura pariet dies.*

Horatius lib. 4.
Quis scit an adijciant hodiernæ crastina summæ
Tempora Dij superi?

Eccli. 14. *Qui tardat conuerti, periculum facit animæ suæ, quia mors non tardat. Homerus in Iliade Rhapsodia quarta testatur Deos nonnunquam differre pœnas nocentium; sed tandem persoluere cum magno fœnore, ipsis supplicio affectis cum vxoribus & filijs.*

Haud impunè sinunt superi scelera impia, quamquam
Distulerint culpas hominum, grauiora morantur
Supplicia, æterni si qua est sententia cœli.

Libro 1. *Celebratissima illa sententia Valerij Max. & quæ vel mediocriter doctis in ore est: Lento enim gradu ad vindictam sui diuina procedit ira, tarditatemque supplicij grauitate compensat.*

DE NVMERO LX.

SEXAGENARIVS *prima est mensura ijs, qui tractant Astronomiam. Nam erudita & ingeniosa antiquitas ne multas paginas, quod adhuc fieri solet, tacitis numeris impleret, coacta fuit certa numerandi compendia, ac certos quosdam numeros inuenire quibus veteretur facilè in immensa magnitudine vniuersitatis, & cœli in quo versatur. Magni enim circuli sunt diuidendi; varij & multiplices planetarum motus sunt obseruandi: Ephemerides conficiendæ. Quare ex cunctis numeris duo delecti potissimè duodenarius, & Sexagenarius, vterque quidem vnica de caussa, quod facilè in tenuissimas quasque partes rumpi, & distrahi posset. Habet enim Sexagenarius semissem, 30. trientem, 20. quadrantem, 15. sextantem, 10. præterea partem quintam, 12.*

Digitized by Google

tum decimam, 6. duodecimam, 5. decimam quintam, 4. vigesimam, 3. trigesimam, 2. sexagesimam, 1. Et ideo sexagenarius numerus, eorum qui infra centum sunt, aptissimus est diuisionibus conficiendis; quemadmodum, & numerus quinquies mille, & quadraginta, quem Plato commodum duxit in agrorum, tribuum, & domiciliorum diuisione, quod multas habeat partes diuisibiles. Omnia igitur integra, quæ non habent partes vsitatas, Astronomi partiti sunt in Sexaginta partes. Nam gradus, siue partes, & horas secant in Sexaginta scrupula prima; vnum scrupulum primum, in sexaginta secunda; secundum vnum, in sexaginta tertia; similiter tertium, quartum, quintum, in quarta, quinta, sexta: qua ratione licet semper progredi, quoties calculi vsus requirit. Neque motuum numerandorum gratia tantum artifices circulorum gradus in minuta, secunda, & tertia, per Sexagenariam diuisionem continuè partiti sunt; sed eodem modo etiam temporis distributio initur; diei quippe in scrupula prima, secunda, & tertia; horæ quoque, in scrupula prima, secunda, & tertia, ob accuratiorem temporis mensurationem. Nec solum partes, seu gradus circulorum velut integra, in minutissimas ac subtilissimas quasque particulas Sexagesimas distribuunt, perpetua diuisione Sexagenaria: verum ipsa quoque integra eodem Sexagenario colligunt, seu coagmentant, vt fiant Sexagenæ partes, id est, sextans circuli, qui duo dodecatemoria, seu sexaginta partes continet, & vnam Sexagenam primam constituit. Et Sexaginta sexagenæ primæ, id est, decem integri circuli, vnam sexagenam secundam efficiunt, & sic vlterius ascendendo. Ad hunc igitur modum in accumulandis, seu coaceruandis integris ascendunt, donec vsus postulet. Nec illud ignorare debemus, quod nos in 360. gradus circulos secamus, Græci verò in Sexaginta tantum partes, quarum singulis, sex Latinorum gradus respondent, quod numerus 360. constet ex Sexaginta senarijs, quos Manilius in circulis parallelis secutus est.

De legibus lib. 5. & 6.

Digitized by Google

Prisca Romanorum theologia inter sacros Sexagenarium numerum collocauit: vt .n. scribit Dionysius lib. 2. præter gentilia sacrificia, Sexaginta Romulo regnante designati sunt publici Sacerdotes, qui publicè pro ciuitate sacra tributum & curiatim facerent. Quos cum alij temerè plerunque atque inconsideratè eligant, quidam licitatoribus hunc honorem proponentes, quidam committentes sortibus; ipse neque venalia voluit esse sacerdotia, neque sorti subdita, sed lege sanxit vt è singulis Curijs legerentur bini annum ingressi quinquagesimum, qui virtute ac genere præcellerent cæteros, sensumq; sufficientem haberent, & integro essent corpore. Apud

Plutar. de Iside, & Osiride.

Ægyptios etiam religioni sacer fuit Sexagenarius numerus Quandoquidem quos ipsi pro Dijs habẽt Crocodili, sexaginta annos (teste Philosopho) viuere dicuntur, & dentes eodem numero habere,

Arist. de hatu. an. l. c. 33.

totidemq; diebus in secessu quiescere quotannis sine cibo; Sexagenis præterea diebus oua parere Sexaginta, totidemque dies excludendo fœtui impendere. Deniq; in hoc animali inesse vim præsagiendi probant, cum eo loco oua ponat, quo exundationis Nili terminus esse debet. Itaque cui ea primum obuiam facta fuerint, is reliquis agricolis prædicit, denuntiatque quousque Nilus assurgere debeat: res quidem admiratione digna. Illud addit Plutarchus, quod cicuratus condocefactusque ab homine Crocodilus, non modo humanam vocem audit, vocatusq. respondet; sed & manu tractari se patitur, deductaque gula, dentes sibi scalpi, & mantili abstergi. Solusque animalium elinguis esse comperitur: quare huiusmodi animal fuit Ægyptijs exemplum Dei, quia voce Numen nihil indiget; sed iter iustitiæ citra vllum conficiens sonitum, res humanas iustè temperat. Aiunt etiam huic soli in humore versanti oculos à membrana tenui ac pellucida contegi, quæ à fronte descendat, ita vt videns non videatur ipse; qua in re principi Deo respondet, de quo confidenter

Clemens Alexan. Strom. 1.

hæc cecinit Onomacrites Athenienſis, cuius esse dicuntur Poëmata, quæ Orpheo adscribuntur.

Vnicus ex se natus, sunt atque omnia ab vno.

Digitized by Google

In his ingreditur, nec quisquam respicit illum
Mortalis verum ipse immensus respicit omnes.

In diuinis scriptis magnarum rerum sacramenta continet numerus quem dilucidamus: primo enim viduarum statum, & post mortem coniugis in cœlibatu viuentium, continentiumque conditionem significat. Nec dissentiunt Physici, quibus viduitas hoc numero designata, quod mulier id ætatis nata haudquaquam amplius idonea est ad cõceptum, propterea quod ab eo annorum numero claudi vuluam Philosophi naturæ cõtemplatores tradunt: ideoq. vlterius illi nubere non licebat: cui legi plurimum nititur Æmilianus contra Lucium Apuleium; si qua verò, quod aliquando accidisse ferunt, natu tam grandis concepisset, ostenti loco habitum. Luc. 11.
Quare Helisabetis conceptus grandæua illa ætate pro miraculo Gen. 18.
adducitur à diuino nuncio, vt Virgini Deiparæ fidem faceret, posse Deum quæcumque naturæ vim excedunt, efficere. Sara etiam cum à summo Numine sibi iam nonagenariæ promitti conceptum audiisset, risit; vtpote quæ id naturæ lege fieri minimè posse cognoscebat. Paulus quoque, qui Sexagenarium numerum viduitati dicatum agnoscebat, illi inquam viduitati, quæ vera viduitas est, castaq; sincera, & non incontaminata in solitudine perseuerat, vbi probatam mulierem eligi mandat: quæ iunioribus præsit: Vidua, 1. Tim. 5.
inquit, eligatur non minor Sexaginta annorum, ad eum vsque numerum scilicet perfectionem in muliere designans. Et quia est viro Matth. 13.
infirmior, nonnisi Sexagesimum fructum colligit in diuinis litteris. Aug. li. 83. quæst. & in Ciuit. li. 15
Ideo si se redemptura sit mulier in Leuitico, didrachmas triginta c. 26. 27.
offert .i. fructum Sexagenarium. Eruditéque admodum Hieronymus in Iouin. causſam, cur Sexagenarius numerus ad continentes, & viduas referatur, explicare volens, ad numeri ipsius hieroglyphicum se confert, in quo s. pollex à superiore digito deprimatur, arctéque ab eo in quantis affligatur angustijs & tribulationibus ipsa viduitas ostentet, quæ ita sit vndecumque cohibita: maiorem enim habent molestiam, atque difficultatem, ob præteritas nuptias

Digitized by Google

D. Ambr. in princip. lib. de Viduis.

continendi, quam quæ nuptijs sunt addictæ, legitimum thorum inuiolatum obseruandi, amplius q; se abdicant à Mundi voluptatibus, soli Deo hærentes. Hinc illud addit idem Hieronymus, ad consolationem: Quanto scilicet maior est difficultas expertæ quondam

Vide Glo. in cap. 2. in ver. facili de pœnit. distin. 3.

voluptatis illecebris abstinere, tanto maius propositum est præmium. Atque his, quæ diximus, veritatis fert testimonium Psalmus Sexagesimus, qui fidelibus Domini Sexagenaria præmia pollicetur. Neque enim Viduarum dumtaxat status; sed & virorum etiam

Lactan. Firm. li. 1. capit. 16.

cælibatus hoc numero demonstrati. Eo siquidem natu homo ad casum ferè deducitur. Ad quod respiciens Tyberius Cæsar lege Papia

Tranquillus in Claudio.

Poppia (sic. n. legendum est, non Pompeia) cauit, ne Sexagenarij viri, & supra eam ætatē uxores ducerent: quod turpe visum esset, & fœdissima res senecluti, vt quibus ad eam ætatem sors liberos

Auguſt. de quæst. Euang. lib. 1. c. 9. & c. 12

minimè dedisset, aut cælibes vixissent, his quasi emeritis, ætate affecta, aliunde liberos quærere libido foret. Sexagenarius præterhac perfectionem obseruationis Diuinorum mãdatorum rectè designat, vt qui constet ductu senarij in denarium, quibus numeris asserunt

Libro 83. quæstio. cap. 55.

Hebræi infinitam Diuinarum virtutum copiam significari, eo quod denarius, antistite Augustino suffragante, totius scientiæ & sapientiæ plenitudinem; senarius autem vniuersarum rerum virtutem designare soleant. Nam summam inter homines perfectionem, & puritatem eius, quæ in agendo versatur philosophiæ, cuius finem dicunt esse bonum, quod quidem est ipse Deus, sola perfectè charitas, quæ per senarium suarum partium numerum rectè perficitur, constituit: in quibus partibus in seipsum apertè suscipit eam, quæ in egentes exercetur, benignitatem. Misericordibus enim misericordia repensans misericordiam, & vt munificus tribuens dona eius,

Matth. 25.

quæ illic est, beatitudinis, cum iam digni habiti fuerint, vt stent à dextris, dicet: Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione Mundi. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare; sitiui, & dedistis mihi bibere; hospes eram, & collegistis me; nudus, & operuistis me; infirmus, & visitastis me;

eram

eram in carcere, & veniſtis ad me: tunc reſpondebunt ei Iuſti, dicentes: Domine, quando te vidimus eſurientem, & pauimus; ſitientem, & dedimus tibi potum? Quando autem te vidimus hoſpitem, & collegimus te: aut nudum, & cooperuimus te: aut quando te vidimus infirmum, aut in carcere, & venimus ad te? Et reſpondens Rex dicet illis: Amen dico vobis, quandiu feciſtis vni de his fratribus meis minimis, mihi feciſtis. Hac de cauſſa vniuerſitatem ac perfectionem notare videntur tum 60. tum 600. Apud Troglodytas habetur lapis, quem vocant Hexecontalithon, quod eſt ſexaginta lapidum, quoniã hic lapis in parua magnitudine multicolor inuenitur, nomen ob id Sexaginta adaptans ſibi: præterea Sexaginta vrbes quas à populo Dei vaſtatas legimus in regione Og regis Baſan, id eſt, diaboli, qui eſt rex turpitudinis, ſignificant omnem vitiorum delectationem eſſe perfectè deſtruendam. Si abundantius adhuc Sexagenarij numeri placet colligere ſacramenta. Annus Sexageſimus eſt vita ſpiritualis. Homo qui votum feciſſet, & ſpopondiſſet Deo animam ſuam, à vigeſimo anno vſq; ad ſexageſimum dare tenebatur Sexaginta ſiclos: vt apud Leuit. cap. 27. & Plato belli tempus in viro metitur in annis viginti ad Sexaginta: exiſtimans in hoc præcipuè tempore homines ad hoc officium corpore vegetos, validoſq; exiſtere. Porro Sexageſimũ humanæ ætatis annum eſſe fatalem cenſuit Mimermus, quem tamen à Solone redargutum ſcribit Laertius, monuiſſeq; vt Octogeſimum qui ſola monade cadit à nouenarij quadrato, ſcriberet. Hebræi hunc ætatis annum ſenecluti adſcribunt: vt .n. in Dictionario Hebraico refert Dauid de Pomis conſuetudo apud priſcos Doctores Hebræorum fuit, in Sexageſimo anno conuiuium agere, præſertim dum filios poſſideret: dicebant.n. Deum ob grauiſſimas culpas, aut hominẽ ante ſexageſimum annum, aut filios ante mortẽ patris rapere. Sexaginta cori farinæ in cibum Salomonis per ſingulos dies, perfectionem operum deſignãt. Longitudo templi Salomonis Sexaginta cubitorum, fidem ſanctæ Eccleſiæ deſignat, per quam longanimiter inter opera

Deut. 3. Glo. ordin. Diog. in Solone. 3. Reg. 4. 3 Reg. 6. Beda.

Digitized by Google

Ezech. 40 *sua bona, prauorum aduersa tolerat. Sexaginta cubiti in Templo, notant perfectionem Mundi & operum, quia sex sunt dies in quibus oportet operari, & in sex diebus omnem cursum nostræ bonæ operationis perficimus: hinc in Canticis capite sexto legitur, quia Salomoni Sexaginta sunt Reginæ: quod exponens ille Carpathiorum magnæ grauitatis antistes Philo: Per Sexaginta (inquit) Reginas, eos omnes significari arbitror, qui ante legem, & in lege ipsa sanctissimè vixerunt; quod hi naturæ legem iustissimè seruantes, senarij numeri, quo quidem omnia à summo ipso Deo rerum omnium conditore patrata constant, mysticam perfectionem acceperunt; illi verò decalogo æquissimè parentes, Diuinam gratiam meruere: sex enim decies multiplicata, Sexaginta reddunt. Consentit Theodoretus Cyrenen. Episcopus, qui edisserens illud dictum Canticorum tertio capite: En lectulum Salomonis Sexaginta fortes ambiunt ex fortissimis Israel, dixit, Sexagenarium numerum hic positum, non vt hanc exprimat quantitatem; sed vt indicet viros in veteri Testamento sanctitate præstantes. Numerum enim denarium (ait ille) perfectum esse contendunt; senarium autem illis congruere qui erant sub lege. Glossa item ordinaria lectulum Salomonis dicit esse Ecclesiam Christi, vbi ille dicitur quiescere & cubare, quam animorum fortitudine sepți, verboque Dei muniti Pontifices, Doctores, & Declamatores custodiunt, qui Decalogum legis perfectione operum implent, & denarium retributionis pro perfectione operum exspectant. Quod posterius ideo dictum intelligatur, quoniam denarius (vt suo expositum est loco) interdum retributionem operum in altero futuram seculo, designat, eo quod pater familias cuiq; operariorum, qui laborauerunt in vinea, singulum dedit denarium, tanquam diurni operis mercedem. Non tamen omittenda sententia Gregorij Nyssæni, & D. Maximi asserentium per numerum, de quo agimus, intelligendos qui sensus optimè regunt. Quare Sexaginta fortes symbolicè referent cogitatione efficaces, qui Dini-*

Digitized by Google

na virtute vndique tuentur animam ad Dei requiem præparatam, aduersus fallacias spirituum improborum. Ratio enim quæ quinque sensibus corporis præest, simul cum ipsis sensibus accepta, senarium conficit numerum: at cum Diuina præcepta, quæ sunt decem numero, is, qui sensibus ratione imperat, perficit, numerum absoluit Sexagenarium, ex virtute viuens, vt dictum est. Vel etiam fortes illi numero notantur Sexagenario, quia quinque corporeos sensus ad regulam Apostolicæ doctrinæ temperant. Duodenarius enim per quinarium multiplicatus, reddit Sexagenarium. Breuitatis ergo quamplurima alia omisimus, quæ in huius numeri laudem produci potuissent testimonia.

DE NVMERO LXX.

SEPTVAGENARIVS numerus ex denario Septenarioq; compositus, primo Euangelicã septiformis Spiritus sancti gratiam, & legis, cuius decem præcepta sunt, veram designant scientiam: sic phiala argentea habens in pondere siclos Septuaginta, ostendit obseruationem mandatorum non nisi per gratiam Spiritus sancti, qui in nouo Testamento manifestius datus est, perfici posse. Vnde & aptè hæc vasa plena similia conspersa oleo in sacrificium fieri iubentur, quia spiritalis scientia in lege, & in Euangelio inesse omnibus rectè credentibus, & ritè intelligentibus patet; quæ Spiritus sancti gratia dispensante ad hominum salutem conscripta atque prolata est. Secundo loco præsens numerus, propter septimam Sabbathi ad eorum legem significandam, qui iuuante Christi gratia Decalogum impleuerint, aptissimè congruit. Nam & apud Euangelium Lucæ generationum ordo, à baptizato Num. 7.

Digitized by Google

Gen. 5. Dei filio vsque ad Deum patrem ascendens, Septuagesimo gradu Enoch habet, qui mortis fato nequaquam perfunctus est; sed in paradisum translatus, ne mortem videret; illos quidem presignans, qui in gratiã adoptionis filiorũ, ex aqua, & Spiritu sancto regenerãtur, interim post absolutionem corporis æternam suscipiẽdos in requiem, & in resurrectionis tempore indemutabili Dei sapientiæ contẽplandæ per secula monstret esse iungendos. Huius est doctrinæ regnum,
2. Reg 5. 1. Par. 29. quod Dauid inchoauit trigesimo ætatis anno, Septuagenarius, hoc est, perpetua quiete dignus, compleuit. Septuagenarius etiam vetus instrumentum notat: vnde & Patres nostri Psalmorum numerum in veteri ac nouo Testamento, ita diuidendum esse rati sunt, vt septem decades ponerent in sabbathum; octo autem decades ad nouum Testamentum, vt per vtramque supputationem, vetus & nouum Testamentum continere dignosceretur: quod enim possunt septem & octo decades, hoc valent significare septem & octo monades. Sed de his alias: nunc enim hæc commemorare curauimus, vt quamuis breuiter dicta, non tamen viderentur esse prætermissa.

Adferri potest ad huius numeri commendationẽ, quod à Tichonio
Regula 5. Donatiano fuit obseruatũ, septenarium scilicet per denarium ductũ pro vniuerso tempore solitum poni in diuinis Oraculis: namque & Septuaginta sunt anni vitæ humanæ: quod non tacuit D. Hier. dilucidans locum illum in Ezechiele cap. 27. Non eris vltra vsque in seculum: ait. n. Vnius seculi tempus ostendit, quod iuxta ætatem hominis annorum Septuaginta circulo supputatur. Eodẽ ferè mysterio per Septuaginta annos, quibus in Babylone captiuus fuit populus
Aug. de doctrina Christ. li. 3 cap. 3. Israeliticus, intelligunt sacri Auctores totum præsentis vitæ tempus, quo Ecclesia in belli procinctu contra hostes hic stans & dimicans, in cõfusione Babylonica, pressuris & miserijs huius vitæ versatur.
Ierem. 29. Dan. 9. Zachar. 7. At sicut expletis ipsis Septuaginta annis populus Domini edicto Cyri Regis Persarum libertate donatus, redijt in Hierusalem, & instaurauit Templum prius dirutum & exustum; ita post breuem mortalis vitæ decursum, & exactas temporariæ durationis reuolu-

Digitized by Google

tiones, quæ ſeptenarij dierum numeri repetitione tranſcurrunt, Eccleſia Dei ad ſupernam euecta Hieruſalem reædificabitur vt ciuitas Domini electa, triumphaliq; decorata gloriâ, immortalitate ſimul & incorruptibilitate dotabitur: necnon erepta de ſeruitute Babylonis, perpetuâ in Domino libertate florebit. Hanc ſanè myſticam Iudæorum captiuitatem Auctor libri cui titulus Altercatio Synagogæ, & Eccleſiæ his ferè verbis dilucidat: Typus humani generis pro exceſſu protoplaſti in exilium miſſi, hæc captiuitas eſt, vbi homo cæleſtibus, & ſpiritualibus bonis amiſſis, captiuitati mortis mancipatus eſt: & hoſtibus inuiſis, quaſi Babylonicis ſubiectus, fruſtra reſpexit ad bona perdita, quem ſemper repreſſerunt ad ima peiorum incrementa. Nam & Septuaginta annorum tempus, totius vitæ mortalis decurſus figura eſt, quo tempore peracto, tandem per Regem noſtrum Chriſtum IESVM reuocamur ad patriã, reconſignatis Templo Dei vaſis aureis, & argenteis, id eſt, ſanctis animabus per compaſſibilem noſtræ naturæ Diuinitatis gratiam. Myſterium hoc admodum dignum referat etiam D. Auguſtinus in expoſitione Pſalmi centeſimi vigeſimi quinti dicens: Homo ciuis eſt Hieruſalem; ſed vẽditus ſub peccato, factus eſt peregrinus. De propagine ipſius natum eſt genus humanum, & impleuit terras captiuitatis Sion: & iſta captiuitas Sion quam acceperunt Iudæi in imagine, in figura fuit in captiuitate in Babylonia, & poſt Septuaginta annos rediit ille populus ad ciuitatem ſuam. Septuaginta anni ſignificant omne tempus; quod ſeptem diebus voluitur. Cum autem tranſierit omne tempus, tunc redimus & nos ad patriam noſtram, quemadmodum ille populus poſt Septuaginta annos rediit à captiuitate Babylonica. Babylonia certè eſt Mundus iſte. Babylonia. n. interpretatur confuſio. Idem quoque in explicatione Pſalmi 147. eandem exprimit ſententiam dicens: Reparata eſt Hieruſalem poſt Septuaginta annos captiuitatis. Sic Hieremias Propheta Septuaginta annis: Septenario illo numero omnem volubilitatem huius tẽporis ſignat. Septenario. n. numero voluuntur dies hi (ſicut noſtis) Cap. 17. Cap. 25.

Digitized by Google

ijdem abeunt, ijdem redeunt. Post Septuaginta ergo annos cum prophetauit Ieremias reparari ciuitatem Hierusalem, factum id est, vt & ibi significaretur imago futurorũ. Significatum est nobis post omnem istam volubilitatem temporis (quæ Septenario numero voluitur) futuram illã ciuitatem nostram iam in æternitate in vno die. In illa quippe habitatione tempus non voluitur; quia habitator ibi

Esa.73. *non labitur. Hactenus Augustinus. Septuaginta anni Tyri, post quos restituitur in antiquum statum, significant remissionem post pœnitentiam. D. Hieronymus 23. in Esa. commen. Septenarius (inquit) & Septuagesimus numerus, qui vel de singulis diebus, vel de septem conficitur decadibus, perfectam significat & consummatam pœnitentiam; vt iustè Tyrus expleto pœnitentiæ tempore in*

Zach. 1. *antiquum redeat statum: hæc ille. Septuagesimus annus Hierusalem, requiem post labores significat. Multis etiam creaturis aptatus reperitur hic numerus apud sanctum Moysen, vt quod est in monadibus, hoc sit & in decadibus, & maiori mysterio crescant*

Num. 29. *& ipsa quæ perfecta sunt. Septuaginta iuuenci mactantur ad epuleum solemne festi tabernaculorum, vt vocant, idque certo ordine, non simul, sed per dies septem, incipiendo à 13. sic enim quotidie subtrahendo vnum, vsque ad diem septimum Septuagenarius numerus adimpletur. Mactantur igitur prima die iuuenci 13. secunda 12. tertia 11. quarta 10. quinta 9. sexta 8. septima 7. cunctisimul positi numeri, Septenarium proferunt per decadem multiplicatum. Item Septuaginta annis ignis sacrificij in Babylonica captiuitate sub aqua latens vixerat. Septuaginta annis complebatur de-*

Ezech 8 *solatio Hierusalem. Septuaginta viri de senioribus domus Israel tenebant thuribulum in manu sua, stantes ante picturas, & idola-*

Iud. 1. 8. 9. *Septuaginta Reges, amputatis manuum, & pedum summitatibus, colligebant cibum sub mensa Adonibesech. Septuaginta filij egressi sunt de femore Ierobaal. Septuaginta pondera argentei dabantur Abimelech. Qui etiam fratres suos ex ingenuis mulieribus procreatos, viros Septuaginta in vno lapide morti tradidit.*

Digitized by Google

Septuaginta filios, & nepotes habuit Abdon, qui ascendebant super Septuaginta pullos asinarum. Septuaginta millia virorũ erant Salomoni, qui onera portabant. Septuaginta filij Achab Regis in Samaria decapitati sunt. Septuaginta iuxta Psalmistam sunt anni nostræ ætatis. Moyses à principio egressus elegit Septuaginta seniores, quibus cum familiarius conuersabatur, vt patet Exo. 24. qui etiã postea cum conquereretur se solum nõ posse ferre onus populi, ex mandato Dei Septuaginta seniores delegit, quibus Deus spiritum Moysis impertiuit, vt scribitur Num. 11. Vnde & postea mãsit apud Iudæos consuetudo, vt in Hierusalem essent Septuaginta seniores veluti Senatores, qui cum principe sacerdotum populum Israeliticum iudicarent, & gubernarent. Decorarunt hunc numerum libri Cabalæ: non eam dico Cabalam, quæ languet circa litterarum apices, numeros, transpositiones, vocum inuersiones, & amphibologias, cuius vanitatis mysteria tribus præcipuè constant, Arithmetica .s. quando litteræ expenditur numerus: Notariacon vbi littera pro integra dictione ponitur: Temura, cum vna littera pro altera substituitur. Illam inquam cum eruditis patribus intelligo Cabalam, quæ legis scriptæ pura est interpres, legalium rerum arcana, spiritalem allegoricamq; intelligentiam, ac simplices synagogæ traditiones cõtinens. Est. n. communis Rabinorum & constans opinio, à quibus nequaquã dissentiunt nostri Doctores, Moysen duplicem à Deo in monte accepisse legem, litteralẽ & spiritalem: illam litteris mandasse, & ex præcepto Dei, populo cõmunicasse: de hac verò mãdatum ei à Deo ne ipsam litteris traderet, sed Sapientibus solum, qui erant Septuaginta cõmunicaret, atq; eis pariter præciperet ne illam scriberent; sed successoribus suis viua voce reuelarent, tum & illi, alijs. At verò postea quam à captiuitate Babylonica restituti fuerunt per Cyrum, & sub Zorobabel Templi facta est restauratio, tum Esdras, qui fuit præfectus Synagogæ, vbi reparauit legem scriptam Moysis, statuit etiam vt hæc secreta Dei eloquia scriberentur: (neque enim poterant ob gentis captiuitatem illum seruare

3. Reg. 5.
4. Reg. 10.
Psal. 89.
Hier. prologo in libros Regum.

Digitized by Google

ordinem tradendi per manus) & iuxta numerum Septuaginta
seniorum iussit illa secreta redigi in Septuaginta volumina, quæ
tamen deinde etiam non nisi sapientibus communicarentur. Ad hoc
confirmandum satis erit ex quarto Esdræ libro testimonium: Prio-
4. Esd. 14. *ra (dicit Altissimus) quæ scripsisti, in palam pone, & legant digni*
& indigni: nouissimos autem Septuaginta conseruabis, vt tradas
eos sapientibus de populo tuo: in his enim est vena intellectus, & sa-
pientiæ fons, & scientiæ flumen, &c. Neq; mirandum accidat Le-
ctori me vsum auctoritate quarti libri Esdræ, quem non esse cano-
nicum dixi: hic.n. & in Duodenario, vbi duodenis seculis diuisum
esse Mundum asserebam, secutus sum auctoritatem Cypriani, qui
aduersus Demetrianum ex eo multa sumpsit de Mundo senescente.
D. etiam Ambrosius hunc, vt sacrum citat 2. in Luc. comment. &
c. 10. de bono mortis. Epistola quoque 21. quam scripsit ad Horon-
tianum suadet librum quartum Esdræ esse legendum, quod in ipso
anima cælestis esse naturæ demonstretur, & Philosophorum nugæ
de ipsius substantia confutentur. Etiam ad huius numeri mysteria
Clemens strom. 1. Aristeas ad Philocratem de 72. Interpret. Iustin. admonitorio Gentium. August. in ciuit. lib. 18. ca. 42. Iren lib. 3. cap. 13. Orig. in Exod. Hom. 7. Eusebius Eccl. hist. lib. 1. c. 11. Niceph. lib. 1. c. 18.
referuntur interpretes ab Eleazaro summo Iudæorum Sacerdote
ad Ptolomeum Regem Ægypti missi, qui legem Moysis, & vetus
Testamentum ex Hebræo in Græcum transferrent Regi id impen-
sius exposcenti. Licet.n. duo & Septuaginta essent, vtpote ex sin-
gulis Tribubus delecti seni; attamen ab omnibus ferè Scriptoribus
Septuaginta interpretes sunt nominati, tũ propter Septenarij digni-
tatem, à quo pentagonus est Septuagenarius: tum etiam ob integri-
tatem, appellandiq; compendium. Quemadmodum Iudices illi Ro-
mani, qui ad hastam de rebus minoribus iudicabant, quo facilius
nominarentur, Centum viri appellati sunt, qrãuis quinq; amplius,
quã centũ fuerint. Nã cum essent Romę triginta quinq; Tribus, quę
& Curiæ sunt dictæ, terni ex singulis Tribubus sunt electi. Auctor
Festus. Hac loquendi forma de septuaginta duob. Discipulis, quos
cum duodecim Apostolis elegit Dominus, scriptum est; Septuaginta
fuisse delectos, atq; ita nõnullos primæ classis Doctores legisse video.

Pro

Digitized by Google

Pro numero 70. facit, & typus veteris instrumenti, vbi duodecim fontes, & Septuaginta palmæ in deserto repertæ, præfigurant duodecim Apostolos, & Septuaginta Discipulos: quod diligenter annotauit Theophylactus; & Cyrillus, qui citatur in catena, consentit, præter duodecim fontes, & Septuaginta palmas commemorans etiam illos Septuaginta Iudices, quos iussu Domini delegit Moyses, & impleti sunt Spiritu sancto. Ac ne quis causſetur solos Græcos ita legisse, producetur in medium D. Hieronymus, qui ad Fabiolam mansione sexta scribit in hunc modum: Nunquam prius occurrerunt fontes purissimi, nisi vbi Magistrorum doctrina prorupit. Nec dubiũ quin de duodecim Apostolis sermo sit, de quorum fontibus deriuatæ aquæ totius Mundi rigant siccitatem. Iuxta has aquas Septuaginta creuerunt palmæ, quos & ipsos secundi ordinis intelligimus præceptores, Luca Euangelista testante duodecim fuisse Apostolos, & Septuaginta Discipulos minoris gradus, quos & binos Dominus ante se præmittebat. Diuus item Ambrosius ita legisse videtur, cum exponens eum locum: Ecce ego mitto vos sicut oues inter lupos: Ad Septuaginta, inquit ille, Discipulos dicit hoc. Ad hunc numerum faciunt animæ domus Iacob, quæ ingressæ sunt in Ægyptum. Nam si animabus sexaginta sex, quæ intrauerunt cum Iacob in Ægyptum, tres adijciantur de semine eius, quæ iam in Ægypto erant, Ioseph nimirum, & duo eius filij Manasses & Ephraim sient sexaginta nouem, quibus si adnumeretur & pater Iacob, habebis numerum Septuaginta. Quemadmodum igitur Septuaginta animæ intrarunt in Ægyptum: ita Septuaginta Discipuli ad prædicandum verbum Dei toto mittuntur Mũdo. Ægyptum enim esse hunc Mundum, figuraliter multis Prophetarum vocibus approbatur. Aliter. Septuaginta animæ, quæ descenderunt in Ægyptum, mysticè in numero remissionis accipiuntur, scilicet vt huic seculo, quod per Ægyptum figurabatur, post tanta peccata, & sacrilegia donaretur remissio delictorum.

Matt. 10.

Exod. 1.

Gen. 46.

16. dist. Septuaginta.

Digitized by Google

DE NVMERO LXXII.

EST numerus secundus post septuagesimum magnopere in Diuinis scripturis celebratus, quod Diuinæ legis Interpretum summam teneat, & exprimat calculum. Licet enim, quod nuper ostendimus, sub numero LXX. citentur, Iosephus attamen lib. 12. antiquit. cap. 12. Tertulianus in Apologetico aduersus Gentes. Augustinus de Ciuit. Dei libro 18. Iustinus Martyr. Eusebius Cæsarien. & eiusdem suffragij aliquot clarissimi docent Interpretes illos fuisse Septuaginta duos. Eodem mysterio quos Dominus designauit Discipulos, legimus fuisse Septuaginta duos. Græcum enim exemplar Euangelij Lucæ, quod antiquitatis & grauitatis gratia in Vaticana seruatur bibliotheca, habet Septuaginta duos. Epiphanius vetustate, & sapientia insignis, in fine primæ partis aduersus hæreses differens de numero Discipulorum, hæc nobis scripta reliquit: Misit autem & alios Septuaginta duos ad prædicandum: & paulò post: Et reliquos Septuaginta duos: ac non multo post, de D. Paulo verba faciens: Quem (inquit) reperimus D. Lucam de numero Septuaginta duorum existentem sibi socium fecisse. Clemens etiam summus Pontifex, huius nominis primus, Discipulus D. Petri Apostoli lib. 2. cap. 59. Apostolicarum constitutionum asserit Discipulos fuisse Septuaginta duos. Hyppolitus, cuius meminit D. Hieron. lib. de Viris illustribus, qui floruit anno Domini 220. testatur & ipse totidem fuisse Discipulos, eosque nominatim appellat in catalogo quem edidit, eorum nomina referens in tabulas, quas apud Georgium Ederum in Oeconomiæ, seu partitionum theologicarum lib. 4. videre licet. Non aberrauerit autem à recta sententia qui Christi Discipulos dixerit fuisse adumbratos in supradictis Septuaginta duobus Interpretibus, cum hi & illi tum numero conueniat, tum officio elucidandæ Diuinæ legis, & vtrique id Spiritu sancto

Digitized by Google

auctore, mirificè sint assecuti atque expleuerint. Augustinus lib. 2. Euang. quæst. edisserens de mystico numero Discipulorum, hæc scribit: Sicut viginti quatuor horis totus Orbis peragitur, atque à Sole illustratur: ita mysterium illuminandi Orbis per Euangelium Trinitatis in Septuaginta duobus Discipulis intimatur. Viginti quatuor enim ter in 72. ponimus. Affert Beda eiusdem numeri Discipulorum Christi alteram rationem, dicens: Certificauerat Deus per Prophetas, quod Euangelij prædicatio salutaris comprehensura erat non solum Israel, sed etiam Gentium greges; & ideo à Christo post duodecim Apostolos, & alij Septuaginta duo sunt instituti. Et benè Septuaginta duo mittuntur, quia totidem linguarum Gentibus Euangelium prædicandum erat. Vt quomodo duodecim Apostoli primo propter duodecim Tribus Israel; ita & hic propter exteras gẽtes destinarentur imbuendas. Cũ. n. filij Nohe ab Oriente proficiscerentur, atq; in Assyriam venissent, Babyloniã & turrim ædificare cæperunt Nemrod impulsore, statimq; in Septuaginta duas linguas de tribus Nohe filijs Orbis terrarum cum suis cultoribus distinctus est, vt linguæ hominibus pares fuerint: sicut maiorum nostrorum sagax prudentia posteritati transmisit. Sem primogenito Nohe pars facta est à Persida, & Bactris vsq; in Indiam longè, & vsq; Rhinocoruras; quæ spacia terrarum habent linguas sermone barbarico 27. Filij ergo Sem ab Euphrate fluuio vsq; ad Oceanum terrã incoluerunt. Porro filij Iapheth possederunt terrã ab Amana, & Tauro Syriæ Cœles, & Ciliciæ montibus vsq; ad fluuium Tanaim. Habet etiam Tigridem fluuium, qui diuidit Mediam, & Babyloniam, in linguis 23 Cham verò pars facta est à Rhinocoruris vsq; Gadiram, habens linguas sermone punico: à parte Garamantum, latino sermone: à parte Boreæ, barbarico sermone: meridiana Æthiopum & Ægyptiorum ac barbaris interioribus, vario sermone 22. linguis. Fuit autem terminus eius à Sydone donec venias in Gerara, vsq; Gazam, pergentibus Sodomam, & Gomorram, à Danaim vsq; Lisen: fiunt ergo linguæ simul Septuaginta duæ. Ipsa verò gen-

Gen. 10.

Arnobius rhetor in expositione Psal. 104.

Beda li. de sex ætatibus Mũdi.

Digitized by Google

tium vocabula, vel patrias, seu linguas, mutatis & deletis alicubi temporum vetustate vocabulis, & scriptorum vitio exemplaribus corruptis diffinire admodum difficile est. Verũtamen ad hæc explicanda gressus calami nostri præcedentium imprimamus vestigijs. Sunt igitur hæc: Paronia, Dissonia, Abusia, Partauia, Tarsia, Pacreuantia, Samsutia, Mesopotamia, Epiphania, Aranuntia, Põponia, Macedonia, Aractonia, Cretica, Vrbachia, Cananæa, Sidonia, Sadochia, Vuasconia, Brictia, Pamphilia, Philippia, Carterioni, Ismaelitæ, Parthia, Seuortia, Balathia, Pacationi, Arcinoni, Saxonia, Numidia, India, Ciporia, Vngaria, Ruscia, Polonia, Bulgaria, Becinac, Scotia, Hispania, Aquitannia, Britãnia, Fracina, Armenia, Vuirich, Eppeperich, Osch, Trech, Apahamuth, Tepegia, Maschuth, Zelech, Amazonia, Alan, Æthiopia, Saumaria, Gerstentania, Keuia, Mesepia, Vaspurgania, Caldie, Peræsica, Scythica, Arabica, Ellemazie, Maris, Persica, Galilæa, Caldæa, Hebræa, Assyria. Habet hic numerus cum duodenario magnam communionem. Hinc D. Hieron. vbi Dominus dixit ad Petrum: An putas quia non possum rogare Patrem meũ, & exhibebit mihi modo plusquã duodecim legiones Angelorum? Vna (inquit) legio apud Veteres sex millibus complebatur hominum. Pro breuitate temporis, numerorum non occurrimus explicare typos, tantum dixisse sufficiat, Septuaginta duo millia Angelorum, in quot Gentes hominũ lingua diuisa est, de duodecim legionibus fieri. Hæc D. Hieronymus. Hinc etiam in cęlestibus, quouis signo in sex partes diuiso, resultant Septuaginta duo quinarij, quibus præsident totidem Angeli, & totidem influunt nomina Dei, & quilibet quinarius vni præest idiomati, tanta efficacia, vt inde Astrologi, & Physiognomi cognoscere queant, cuius idiomatis quisque fuerit oriundus. Respondent istis totidem patentes in humano corpore articuli, quorum in quouis digito manuum, & pedum habentur tres, qui cum principalibus duodecim, constituunt Septuaginta duos. Quod verò de nominibus Dei dicimus, illud sciendũ quod licet Deus sit vnitissimus,

Matt. 26.

Suida.

Digitized by Google

nullo indigens nomine; sortitur tamen diuersa nomina, non quæ diuersas eius essentias, vel deitates exponãt, sed quasdam eius proprietates ab eo emanantes, quæ per nomina in nos, & ea quę creata sunt, multa beneficia velut per canales quosdam distillant. Est quidam textus in Exodo tribus versiculis contentus, quorũ quilibet Septuaginta duobus scribitur Hebraicis litteris, quorum primus incipit Vayssa; secundus, Vaiauo; tertius, Vaiot, qui vnam in lineam extensi, videlicet primus & tertius à sinistra in dextram, medius verò conuerso ordine à dextra incipiens terminatus in sinistram, tunc singulæ tres litteræ sibi subalternatæ constituũt vnum nomen, quæ sunt Septuaginta duo nomina, quæ Mecubales Schemhamphoras, hoc est, expositorium vocant: quibus si in fine addatur nomen diuinum El, vel Iah, producunt Septuaginta duo Angelorum nomina trisyllaba, quorum quilibet fert magnum nomẽ Dei, sicut scriptum est; Angelus meus præcedet te, obserues eum, est.n. nomẽ meum in illo. Et hi sunt qui præsident Septuaginta duobus quinarijs cælestibus, totidemq; nationibus & linguis, & humani corporis artubus, & cooperantur Septuaginta duobus senioribus Synagogæ. Cap. 14. Exo. 23.

DE NVMERO LXXV.

DIVVS Stephanus plenus Spiritu sancto in oratione habita ad populum, quam S. Lucas litteris mandauit Act. c. 7. asserit animas Septuaginta quinq; ex Iacob progenie descendisse in Ægyptũ: quod ex Septuaginta interpretum tralatione desumpsit Euangelista. Cum.n. Græcè scripserit Acta Apostolorum, quæ ad Gentes emisit, illam sequutus est scripturam, quæ iam fuerat Græcis diuulgata, græcoq; scripta sermone. Et vtiq; maioris opinionis illo præsertim tempore Septuaginta interpretum habebatur auctoritas, quã Lucas, qui ignotus in nationibus erat. Porro vbi D. Hier. secutus hebraicam veritatem, transtulit Septuaginta animas, tralatio Septuagintorum habet Septuaginta quinque. Nec in hoc Augusti. quæst. super Gen.

Digitized by Google

errasse videntur, qui propter aliquam numeri mysticam significationem, & quadam veluti prophetica libertate hunc numerum complere voluerunt. Est. n. numerus 75. sensibilis naturæ insensibilisque senioris iunioris q; corruptibilis incorruptibilis q; confinium. Nam intelligibilis, senior, incorruptaq; ratio in septuaginta est: sensibilis, iuniorq; quinque sensus æquat numero: quo fit vt sensibilem Mundum præsignet, cuius etiam speciem tenet Aegyptus. Symbolicè igitur scriptum legitur quod erant Septuaginta quinque animæ in Iacob progenie, quæ descenderunt in Aegyptum sensuum regionẽ.

Gen. 12. Philo Alexan. lib. de Migratione Abrahę

Atque etiam Abraham amator sapientiæ, futurusque perspicacior, discussa caligine, sensuum regionem, cui nomen Charra, relinquendam censet natus annos Septuaginta quinque. Non me fugit ab anno natiuitatis Abrahæ, vsque ad annum quo egressus est Charra, annos cucurrisse 135. sed ei non computantur anni, qui transacti sunt antequam exiret de igne Chaldæorum, Dei liberatus auxilio.

DE NVMERO LXXVII.

PLENA Mdelictorum remissionem post completam pœnitentiam notat numerus 77. Nã de Lamech, qui post legem (id est) post sententiam aduersus Cain à Deo pronuntiatam (nam lex scripta nondum data erat) homicidium perpetrauerat, scriptum legitur: quia septies vindicabitur de Cain, de Lamech autem Septuagies septies. Quæ verò fuerint Septuaginta septem vindictæ, auctore D. Hieronymo, quidam Hebræus asserebat in aprocryphis illorum libris Septuaginta septem

Iosephus lib. 1 ca. 4. antiquit.

animas ex Lamech progenie reperiri, quæ diluuio sint deletæ, atque in hoc numero de Lamech factam fuisse vindictam, quod genus ipsius vsque ad diluuium perseuerauerit. At vera Patrum expositio fuit simpliciter quidem de Cain vindicatum esse diluuio, verum Lamech non iam cataclysmo ad curationem opus habuisse volunt,

Digitized by Google

sed illo ipso qui tollit peccata Mũdi, & Patri coniungit, vt fiat quod ait Apostolus: Qui adhæret Domino vnus spiritus est. Ideo in eo numero, qui est penes Euangelium Lucæ, & ipse Christus à quo incipit numeratio, & Deus ad quem peruenit, connumerantur, & fit numerus 77. Quod si retroacto ordine atq; inuerso modo ab Adã vsq; ad Christum cæperis numerare, Septuagesimum septimũ illum inuenies. Sicut ergo septima generatione peccatum Cain dissolutũ est (nõ .n. vindicabit Deus bis in id ipsum; & qui semel receperit mala in vita sua, non eosdem cruciatus patietur in morte, quos passus est in vita) ita, & Lamech. i. totius mundi peccatum, Christi soluitur aduentu. Quod mysterium Alcuinus non reliquit intactũ, hęc scribens: Peccatum Lamech, qui interpretatur Humiliatus, significat deiectionem humani generis, quod præuaricante Adam corruit, nec per legem vel circunciſionem, nec per suam iustitiam surgere potuit, donec post Septuaginta septẽ generationes secundum Lucam Christus in Mundum veniens, effusione sui sanguinis peccatum deleuit: hæc ille. Non temerè autem, nec frustra Septuagesima septima generatione venit Dominus noster aboliturus omnia peccata, nisi quia in illo numero aliquid latet, quod ad significationem pertinet omnium peccatorum, hoc autem in vndenario & septenario considerandum est: nã 7. in 11. faciunt 77. Vndenarius porro transgressionẽ denarij notat. At si in denario perfectio beatitudinis significatur (vnde est etiam illud quod omnes conducti ad vineam denario remunerãtur, quod fit vbi septenaria creatura Trinitati Creatoris adiungitur) liquet quod transgressio denarij peccatum notat per superbiam plus aliquid habere cupientis, & integritatem perfectionemq; amittentis: hoc autẽ septies propterea ducitur, vt motu hominis facta significetur illa trãsgressio. Ternario quidem numero incorporea pars hominis significatur, vnde est quod ex toto corde, & ex tota anima, totaq; mente Deum diligere iubemur; quaternario verò, corpus: multis etenim modis quadripartita inuenitur corporis natura, quẽadmodum & anima tripartita: ex his ergo coniunctis constans ho-

1. Cor. 6. Cap. 3. Aug. de quæst. Euang. li. 2. cap. 6. Matt. 20. Deut. 6. Matt. 22.

Digitized by Google

mo, non absurdè septenario numero significatur. Motus autem in numeris non exprimitur cum dicimus vnum, duo, tria, quatuor, & reliqua; sed cum dicimus semel, bis, ter, quater. Quare, vt cum Aug. loquar, non septem & vndecim, sed septies vndecim significant transgressionem, quæ motu hominis facta est peccantis, hoc est, perfectionis suæ stabilitatem transgredientis cupiditate amplius aliquid habendi. Exstat, & alia de hoc numero sententia. Cum enim, vt nuper diximus, sit resolubilis in 7. & 11. ideo peccatum Lamech ostenditur remissibile; at verò peccatum Cain, de quo dictum est: Septies vltio dabitur de Cain: insolubile demonstratur, cum septenarius sit numerus primus incompositus, nullam habens partem aliquotam, nisi septimam. Cum ergo legimus dicente Domino: Omnis qui occiderit Cain septuplum punietur: insolubilis pœna debet intelligi, & subaudiri oportet, nisi præcedens pœnitentia solubile, id est, remissibile peccatum fecerit. Cum verò dicit Lamech: Septies vltio dabitur de Cain, de Lamech verò Septuagies septies: insolubilis vindicta Cain, & solubilis vindicta Lamech debet intelligi. Cain quippe pœnitentiam non egit; sed Deo negare ausus est: Ipse verò Lamech confessus est peccatum suum, & pœnitentiam egit. Huiusmodi expositionem approbare videtur D. Athanasius hunc in modum scribens libro Quæstion. capit. 96. 107. Cain, inquit, negauit, & à Deo peccatum suum abscondit, quapropter illum execratus est Deus, dicens: Maledictus tu super terram. Adam verò, quia confessus fuerat, supplicium illud à se depulit. Qui enim sua peccata confitetur, remissionem consequitur: quare execrationem imposuit terræ, non Adæ, dicens: In operibus tuis maledicta sit terra. Eadem reminiscentia Lamech, accusando scilicet peccatum suum, pœnam declinauit, & ipse sua lata sententia, sententiam Dei remoratus est. Hæc ille. Huius numeri meminisse, & huc respicere dignatus est Dominus, qui ferè nihil absq; Scripturarũ auctoritate loquebatur. Cum enim apud Matthæum cap. 18. illum Petrus de dimittendis peccatis interrogasset, dicens: Do-

mine

Digitized by Google

mine quoties peccauerit in me frater meus & dimittam ei: vsque septies? id respondit Dominus: Non dico, septies; sed, vsque septuagies septies dimittes proximo in te peccanti. Vsq; septies etenim peccare, est incessanter & insolubiliter, id est, absque pœnitentia peccare, sicut Cain: At verò septuagies septies peccare, est peccatū quidem admittere; sed per pœnitentiam illud soluere, quemadmodum fecit Lamech. At verò quibus hæ non arridentexpositiones, aliam audiant à Beda in supradicti loci Euangelici dilucidatione desumptam: sentit quidem, & ipse numero 77. omnium peccatorum designari remissionem; sed alia numeri septenarij attenta ratione: hæc sunt illius verba: Septenarius quidem numerus est sacratissimus, ex donis septiformis Spiritus; vndenarius verò numerus figuram tenet omnis peccati. In duodenario namque transgressio est decalogi; & nos cum peccamus, decalogum profecto præceptorū Dei transgredimur. Hinc est, quod in tabernaculo Dei vndecim saga cilicina fuisse memorantur: cilicium namq; habitum pœnitentium, & pro peccatis mœrentiū designat. In tabernaculo ergo Dei vndecim saga cilicina fieri iussa sunt, quia sancta Ecclesia non solum ex iustis, & immaculatis, verum etiā ex peccatoribus pœnitentibus, & conuersis existit. Septuagesimus autem septimus numerus constat ex septenario, & vndenario: nam siue septies vndecim, siue vndecies septē dicamus, Septuaginta septē perficimus. Septuagies septies ergo Dominus dimitti peccata præcepit, vt ostendat quia quotiens & quotiens aliquis peccauerit; totiens & totiens ei dimittere, & nunquam à dimittendo cessare debemus. Quod enim per hunc numerum, peccatorum significatur remissio, illud quoq; manifestat, quod beatus Lucas catalogū Dominicæ generationis septuaginta septem generationibus terminauit, incipiens à Ioseph & vsq; ad ipsum Deum conditorem perueniens. Quia enim Dei filius ad soluenda mundi peccata veniebat; ideo iure eius incarnatio 77. generationibus texitur, & hoc ascendendo: quia videlicet filij Dei incarnatio, nostra fuit exaltatio; & vnde ille descendit, inde nostra

Digitized by Google

abiectio ascendere meruit. Quod verò hic numerus ex septenario & undenario multiplicatus exurgit, significat quod omnis peccatorũ remissio per gratiam sancti Spiritus fit: cuius donis priuari merentur, quicunque fratribus in se peccantibus dimittere nolunt.

DE NVMERO XXC.

OCTONARIVS in denarium surgens, significat sacramentum legis propter circuncisionem, quæ die octauo à natiuitate infantis fieri demandata est. Quando.n. Moyses legislator locutus est ad Pharaonem, ætatis erat Octoginta annorum; quia lex, quãdo ad salutem Gentibus per sanctos Doctores oblata est, circuncisionem spiritualem perfectè docuit. Notat idem numerus sanctam Iesu Christi resurrectionem: in cuius figura Ioseph à carcere sublatus in regnum, Octoginta annos à fame defendit Ægyptios, vt colligitur ex Gen. c. 41. 50. De hac etiã vaticinatus fuerat Propheta Regius. Psalmus .n. Octogesimus pro torcularibus habet inscriptionẽ, sicut & Octauus, & Octogesimus tertius, qui omnes Ogdoadis habent mysteriũ. Euãgelij siquidem gloria coruscante Gentiũ torcularia nouo musto exuberabant, dilatato in diem Octauum Mosaycæ legis sabbatho. Huius quidem numeri mysterium dilucidare dignatus est Dominus in Parabola de Villico iniquitatis apud Euangelium Lucę, quã exponens Theophilus Antiochenæ Ecclesiæ septimus post Petrum Episcopus, hæc nobis ingenij sui monumenta dimisit: Diues qui habebat villicum, siue dispensatorẽ, Deus omnipotens est, quo nihil est ditius. Huius dispensator Paulus erat, qui ad pedes Gamalielis sacratas litteras discens, legem Dei susceperat dispensandam, qui cũ cępisset credẽtes in Christum persequi, ligare, morti tradere, & omnẽ Domini sui dissipare substantiã, correptus est à Domino: Saule, Saule quid me persequeris? durum est tibi contra stimulum calcitrare.

Exod. 7.

D. Hier. de Dominico Paschæ, & Hilarius in Psalmis.

Allegoriarum lib. 3. Luc. 16.

Act. 9.

Dixitque Saulus in corde suo: Quid faciam? quia magister fui, & villicus, & cogor esse discipulus, & operarius? fodere non valeo: cuncta.n. mandata legis video destructa, & legẽ ac Prophetas vsq. ad Ioan. Baptistam esse finitas: mendicare erubesco, vt qui doctor fueram Iudæorum, cogar à Gentibus, & discipulo Ananiæ salutis & fidei mendicare doctrinam. Faciam igitur quod mihi vtile esse intelligo, vt posteaquã proiectus fuero de villicatione mea, recipiant me Christiani in domos suas. Cæpitq. eis, qui prius versabantur in lege, & sic in Christum crediderãt, vt arbitrarentur se in lege iustificandos, dicere legẽ abolitã Prophetas præterijsse. Vocauit itaq. duos de plurimis debitoribus: primum, qui debebat centum cados olei, eos videlicet, qui fuerant ex Gentibus congregati, & magna indigebãt misericordia Dei: & de centenario numero, qui plenus est ac perfectus, fecit eos scribere quinquagenarium, qui propriè pœnitentiũ est, iuxta Iubilæum. Secundum autẽ vocauit populum Iudæorum, qui tritico mandatorum Dei nutritus erat, & debebat ei centum coros tritici, & coegit, vt de cẽtum faceret Octoginta .i. credere sanctam Domini resurrectionem, quæ Octauæ diei numero continetur, & Octo completur decadibus, vt de sabbatho transiret ad primam sabbathi. Ob hanc causſam à Domino prædicatur quod benè fecerit, et pro salute sua in Euangelij clementia de legis austeritate mutatus sit. Hæc Theophilus. Potest etiam numerus, de quo agimus, significare Euangelij nouiq. Testamẽti gratiam per obseruationem mandatorũ obtentam: quod his verbis approbat Ven. Beda in expositione eiusdem parabolæ villici iniquitatis. Euangelij (inquit) gratia significatur per Octonarium, sicut austeritas legis per septenarium: sed meretur Octonarij gratiam, qui præcepta custodit, quæ significantur per decem: vt per Octonarium iunctum denario, gratiam intelligamus acquisitam præcepto: vt qui scribit Octoginta per decalogi custodiam perueniat ad Octonarij gratiã. Præterea Octogenarius significat statum gloriæ & salutis, quia in cælesti gloria inuenitur denarius in Octogenarium ductus, quoniam ibi acquiritur obser-

Digitized by Google

uantiæ decem mandatorum retributio, & octo beatitudinum perfecta consummatio. De hoc autem mysterio dicitur Iudic. cap. 3. Humiliatus est Moab sub manu Israel; & quieuit terra annis Octoginta. Illud tandem de Octogenario dici potest, esse illum peccati hieroglyphicũ, vt qui producatur ab Octonario, per quem crimina nostra purgamus. 2. Paral. 29. Expiauerunt templum diebus Octo. Per Octonariũ, Deum placare solemus. Ioan. cap. 20. Post dies octo vbi Discipuli erant congregati in vnum, venit IESVS clausis ianuis. Per Octonarium defectus nostros ploramus. Apud Moysen Nazareus qui super mortuum peccasset, vel seminifluus die octauo ab emundatione offerebant duos turtures, vel duos pullos columbarũ, quæ scilicet sunt aues gemebundæ. Per hunc etiam peccator significatur, vt Apoc. cap. 17. Bestia, quæ erat, & non est, & ipsa octaua est: octo namq; sunt principalia vitia, quæ genus humanũ infectãt, primum gula, secundum fornicatio, tertium auaritia, ira quartum, quintum tristitia, sextum acedia, id est, otium, vel tædium cordis, septimum vana gloria, octauum superbia. Totidem sunt & modi peccandi. Amentia, vt Dathan: deceptio, vt Eua; repentina obreptio, vt Petrus Apostolus; obliuio, vt Moyses, qui non sanctificauit Deum super petram; tyrannis, vt Darius, qui tradidit Danielem; incredulitas, vt vxor Loth: contemptus, vt Giezi Eliſæum: mala affectio, vt Pharisæi, qui celabant resurrectionem Domini. Quare propheta Amos octo vicibus malũ Israeli intentat per enuntiatiua verba hæc: Stridebo super vos; peribit fuga; non obtinebit fortis virtutem; non saluabit robustus animam; non stabit tenens arcum; non saluabitur velox; non saluabitur ascensor equi; fugiet robustus corde. Totidem vicibus Esaias, & ipse Dominus apud Matthæum cap. 23. Væ generationi illi, &c. inclamat contra Scribas & Pharisæos. Quod ergo audis de Octonario, idem prorsus opus est censeas de Octogenario ab eo producto: qui & ipse quandoque notat statũ peccati, vt peccator insinuetur in capite asini, de quo 4. Reg. 6. legimus, Samaria obsessa à Benadab Rege Syriæ, venundatum fuisse

Num. 6. Leuit. 15.

Beda in collectaneis.

Athanasi in Quæst.

Rupertus in Amos. 1

caput asini Octoginta argenteis. Ierem. cap. 41. Octoginta viri, quos morti tradidit Hismael. 2. Reg. 23. Octingenti interfecti impetu vno. Et 2. Machab. 5. Octoginta millia occisi: Octonarij numeri fatale exitium nouerunt Astronomi, qui Mundum secantes in duodecim æquales partes quas vocant domos, Octauam morti contribuunt. Cumque ex domibus vna sit alia fortior, Octaua omnium debilissima iudicatur. Prima domus (inquiunt) est fortior decima, hæc fortior septima, septima fortior est quarta, ista fortior vndecima, quinta cedit vndecimæ, quinta est fortior nona, tertia debilior est nona, tertia præualet secundæ, hæc demum præualet Octauæ, in qua magnum est infortunium. Adhuc etiam in ortu infantis ostendit Octonarius perniciem suam, quod magno quidem miraculo adscribendum: septimo enim mense in plerisque (vt alibi demonstrauimus) origo legitima formatur, & qui fuerit editus, vitalis generationis curricula sortitur, Octauo autem mense, interdicta naturali lege pariendi cernimus tempora: ac si fortè leteralis necessitas partus claustra laxauerit, periculum pariter generantis properatur, & pignoris. Quinsi concubuerit mense Octauo parens, fiet infans oppletus lentoris mucosi, & cute fœda, atque ostreacea valde obscœna. Apud Moysen Octoginta diebus à viri thoro, & ab ingressu sanctuarij arcebatur, quæ enixa fuisset fœminam, quod duplum est ad formationem masculi, vtpote duplo longiori indigens expurgatione. Obidque dedit Dominus expurgationi primæ duas hebdomadas: secundæ sexaginta sex dies, vt coiunctis vtrisque fierent Octoginta, qui duobus constant quadragenarijs, qui numerus imperfecto, & fœmineo sexui maximè congruit, vt vnitas virili: quia vnitas perfectio & forma est, binarius principium diuisionis & materiæ. Porro mulier serpentis persuasioni consensit, & virum persuasioni suæ consentire coegit: vir autem soli mulieri consensum præbuit. Cum ergo mulier & se, & virum deceperit, ideo in ortu suo duplici subiacet maledictioni. Octoginta concubinæ in Canticis designant animas terrenorum mercedem accipientes, vel

Octonarius vitæ animosus.

Ex Petri Pitati Isagog.

Leuit 12.

Cant. 6.

Digitized by Google

animas minus perfectas. Denario.n. significatur scientia vniuersitatis: quæ si ad terrena & corruptibilia referatur, quæ Octonario significari possunt, fiunt Octoginta. Hieronymus: Multam esse distantiam animarum in Christo credentium demonstrat Canticum canticorum, in quo scriptum est: Sexaginta sunt reginæ, Octoginta concubinæ, & adolescentulæ, quarum non est numerus. Vna est columba mea, perfecta mea, proxima mea, de qua dicitur. Viderunt eam filiæ, & beatificant eam reginæ, & concubinæ, & laudant eam: quæ ergo perfecta est & sancta corpore & spiritu; & columba, & proxima vocari meretur: quæ autem supergressæ sunt sex dies Mundi, & futura regna suspirant, reginæ appellantur: si qua verò circumcisionem quidem habet octauæ diei, sed adhuc non venit ad nuptias, hæc concubina vocitatur: Diuersa autem multitudo credentium, quæ necdum potest sponsi copulari amplexibus, nec de eo liberos parere, adolescentula dicitur. Hæc strictim posuimus; vt sciamus in hoc numero & bona & mala pariter contineri.

Ad Principiam Virginem.

DE NVMERO XXCI.

MAGI inter cætera suæ disciplinæ dogmata, illum asserũt perfectissimum numerum, quem nouies nouem multiplicata componũt: is est 81. Idcirco, vt refert Anneus Seneca, qui forte fortuna tunc Athenis aderant Persarum Magi, immolarunt Platoni vita functo, quod septimo Nouembris die, quo natus fuerat, in nuptijs discumbens remotis dapibus expirasset, annum alterũ & 80. absoluens absq; vlla prorsus additione vel deductione, amplioris sortis, quam humana rati, quod hunc numerum consummasset. Quæ de caussa Labeo Romanus Theologus Platonem inter Semideos, vt Herculem & Romulum, referendum non dubitauit. De annis climactericis disse-

Petrus Crinitus lib. de honesta disciplina.

Laer. de vitis Philos. lib. 5.

rens Symphorianus Champerius, hæc scribit de Platone, & anno 81. Alij, inquit, non pauci vnum omnium difficillimum climacterа prodidere; anno scilicet Vno de quinquagesimo, quẽ complent anni septies septeni; ad quam opinionem plurimorum consensus inclinant. Nam Quadrati numeri potentissimi dicuntur. Deniq; Plato ille venia cæterorum Philosophiæ Doctissimus, Quadrato numero annorum vitam humanam consummari putauit. s. Nouenario, qui complet annos 81. Fuerunt etiam qui vtrumq; recipiant numerum vnum de quinquaginta, & 81. & minorem, nocturnis geneſibus: maiorem diurnis adscriberẽt. Pleriq; aliter moti, duos istos numeros subtiliter discreuere, dicentes: septenariũ ad corpus, Nouenariũ ad animã pertinere: illum medicinæ corporis & Apollini attributum: hunc Musis, quia morbos animi, quos appellant Pathe, musica lenire ac sanare consueuerit. Itaq; primum climacterа annum 49. esse prodiderunt; vltimum autem 81. medium verò ex vtroq; permixtũ anno tertio & 60. quem hebdomades 9. vel 7. enneades conficiunt. Hunc licet quidam periculosissimum dicãt, quod ad corpus, & animam pertineat; ego tamen cæteris non duco infirmiorem: nam vtrũque quidem supradictum continet numerum; sed neutrum, quadratũ; & vt est ab vtroq; non alienus; ita in neutro potens. Nec multos sanè, quos vetustas claro nomine celebrat, hic annus absumpsit. Aristotelem Stagiriten reperit; sed hunc ferunt naturalem stomachi infirmitatẽ, crebrasq; morbidi corporis offensiones adeo virtute animi diu sustentasse; vt magis mirum sit ad annos 63. eum vitam pertulisse. Illi autem qui animi potius, quam corporis naturam sciunt dominari, eos viros qui tales fuerunt, non prius vita excessisse, quam ad annum illum 81. peruenerunt; in quo Plato finem vitæ, & legitimum esse existimauit, & habuit legitimum. Hoc anno & Dionysius Heracleotes, vt vita abiret, cibo abstinuit. Contra Diogenes Cynicus cibi cruditate in choleram solutus est. Eratosthenes quoque ille Orbis terrarum mensor, & Xenocrates Platonicus veteris Academiæ princeps: ad eundem annum vixerunt.

Symphoniæ lib. 4. tract. 3. c. 7

Digitized by Google

DE NVMERO XXCVI.

HABET & numerus Octogenarius senarius sua mysteria in Diuinis scriptis. Neque enim absque mystico sensu sex, & octoginta annorũ legitur fuisse Abraham quãdo genuit Hismaelem: sed vt designetur eum generasse tempore vitæ spiritualis. Porro Octoginta sex annorum quantitas duobus disponitur terminis: est.n. in decimo limite Octonarius: in singulari, senarius. Senarius perfectus numerus ipse quodammodo est Abraham perfectorum vir operum, sed parui atque frigidi sanguinis: Octonarius autem, qui à Pythagoricis fœmina dicitur, ipse in decemo limite quodammodo est Agar, infirmior quidem, quia fœmina: sed viro fœcundior, quia iuuencula.

Gen.16.

Glo. interl.

Ex Ruperto in c. 27. Gen.

DE NVMERO XC.

NVMERI Nonagesimi infœlicitas nota Mathematicis Chaldæis, qui Nonagenariã radiationem, minacem malignamq. esse dicunt, quod duo signa huiusmodi interuallo disiuncta, sexu naturaq. dissideant: hæc fit à signo vno ad aliud signum quod ab eo ordine sit quartum, vt à Leone ad Scorpium: quare & quadratus, & quadrantalis aspectus appellatur. Plin. lib. 2. Martis (inquit) stella vt propior etiam ex quadrato sentit radios ab Nonaginta partibus: vnde & nomẽ accepit. Pythagorici Nonagenariũ, tristem iudicarunt numerum, vtpote altera parte longiorẽ, sicut & 2. quo in Diuinis oraculis notantur hæretici, & 20. in quo persecutiones passus est Iacob, atque etiã 42.

quo

Digitized by Google

quo fuit Ecclesiæ persecutio denotata, quam impius agitat Antichristus. Quare huiusmodi numeri semper habentur infausti in Diuinis litteris. Ad hæc in Nonagesimo calculo, eadem quam sæpe designauimus, obseruatio custodiat, vt eiusdem naturæ dicantur 9. 90. & 900. & deinceps in maioribus summis, dum per eundem articulum numerus surgit. Maiores enim numeri suorum minimorum, à quibus primum denominantur, seruant etiam significationem. Sanè quemadmodum Nouenario notati sunt Idololatræ, & qui Ecclesiæ aduersantur Hæretici; eodem mysterio Nonagesimo numero terminantur persecutiones & afflictiones quas ab infidelibus militaris Ecclesia patitur: vt habet liber Danielis. Sic & trecentis nonaginta diebus, quibus Ezechiel dormiuit super latus suum sinistrum, captiuitas domus Israel designatur, quæ cæpit tempore Regis Phaceæ, vsq. ad extremum annum Assueri, qui & Artaxerces. Eiusdem significationis est quod Israeliticus populus legitur traditus in manu Siſaræ principis militiæ Iabin, cui inerant Nongenti curtus ferrei, quibus scilicet affligerentur Israelitæ. Porro Siſara interpretatur visio equi. Iste est enim animalis non spiritalis, qui non videt nisi ea quæ animalis sunt. Et ideo semper animalis homo, & is qui secundum carnem est, persequitur eum qui secundum spiritum est. Præterea Psalmus, de quo Dominum nostrum IESVM Christum Sathan tentare non dubitauit, nonagesimum in ordine continet locum: quod ab Athanasio mysticè fuit obseruatum libro de mysterijs Psalmorum. Hoc dierum calculo fuit & Pharaonis in Iudæos insinuata sæuicia. Cum enim Rex Ægypti animaduertisset Israeliticum populum, tunc in Ægypto detentum, magis ac magis crescere, veritus ne inquilini, superante numero, cum indigenis de principatu contenderent, vires illorum nefarijs artibus elidere conatus, iussit vt ex recens editis mares tollerentur è medio, ne opidatim inualescerent. Eo tempore natus Moyses, visus præ se ferre non vulgarem indolem, Nonaginta diebus domi lacte nutritus est, nemine conscio: sed timentes parentes, ne dum vni consulunt, ipsi

Cap. 12. Hier. in c. 4. Ezech.

Iudic. 4.

Exod 2.

Digitized by Google

necis eius fierent accessio, puerum exponunt in ripa fluminis, atque ita gementes discedunt dicentes: Heu miseri debueramus recens natum exponere, quando priusquam nutricis intercedat officium, vulgus vix habet pro homine. Nos nimia cura per Nonaginta dies aluimus, maiorem nobis parãtes tristitiam, maiorem cruciatum puero, vt voluptatum & dolorum per ætatem capacior se perire sentiat. Hæc illi de futuro incerti, præsenti indulgentes luctui. Huius numeri mentionem facit liber Regnorum quando peccauit Dauid iubens dinumerare populum contra præceptum Domini: vsus erat .n. vt si quando numeraretur populus, à viginti annis & supra numerarentur hi qui poterant ad bella procedere. At verò quia Dauid, nulla habita ætatis ratione omnes in vniuersum numerari iusserat, ideo indignationem Domini expertus est, dum tria leuat super eum, vt sibi vnum ex his eligat, nempe, vel septem annis fames veniat in terra, vel tribus diebus veniat pestilentia, vel Nonaginta dies fugiat aduersarios suos. Notat etiam hic numerus statum imperfectorum, qui cæcantur ignorantia obscuritatis, quare vt legitur Luc. 23. tenebræ factæ sunt vsque ad horam Nonam. Et de Helicæ cutiente dicitur quod mortuus est cum esset annorum amplius Nonaginta. Neque te latere velim quod refert Valerius Probus, hunc numerum per N. litteram à Romanis fuisse designatũ, quæ auctore Festo, diem nefastum notabat in Fastis, sunt autem fastis diebus contrarij nefasti, quos & nefandos vocatos ait Priscianus, à Græcis Apophrades eodẽ auctore dictos, quorum apud veteres crebra mentio est. Dies quoque quibus rei capitis damnabantur, vel insigni aliqua calamitate funesti, eodem nomine dicti. Quibus & festiuè Lucianus hominem nullam Numinis rationem habentem, corpore vitiatum, conflatum ex impostoris, & mendacijs, omnibus abominandum dici posse ait similem.

2. Reg. 23. Leuit. 26 Vide Origenem hom. 15. in Nnm.

1. Reg. 4.

Digitized by Google

Latinis litteris expressi numeri ex Valerio Probo.

A	B	C	D	E	F	G	H
500	300	100	500	250	40	400	200
I	K	L	M	N	O	P	Q
1	51	50	1000	90	11	400	500
R	S	T	V	X	Y	Z	
80	70	160	5	10	150	2000	

DE NVMERO XCIX.

NONVS supra nonagenarium numerus Iustorum nobis insinuat numerũ, ob parabolã illam Euangelicã Lucæ cap. 15. conscriptam de centũ ouibus, quarũ vna perdita, reliquæ Nonaginta nouẽ relinquuntur in deserto, & vna quæ perdita est, solicitè à pastore quæritur. Illic enim in vna oue perdita, peccatorũ intelligitur conditio: vnde Psalmus ait: Erraui sicut ouis quæ perierat, require seruum tuum Domine: In ouibus verò 99. relictis in deserto, Iustorũ accipitur numerus: non. n. venit Dominus vocare Iustos; sed peccatores ad pœnitentiam. Quare eo in loco parabolã exponens Dominus: Dico (inquit) vobis quod ita gaudium erit in cælo, super vno peccatore pœnitentiam agente, quam super Nonaginta nouem iustis, qui non indigent pœnitentia. Quẽ Euangelij locum Greg. Rom. explanans ait: Quia Centenarius numerus perfectus est, Deus Centũ oues. i. perfectum numerum habuit, cum Angelorũ et Hominum substantiã creauit; sed vna periit, quãdo Homo pascua vitæ peccãdo, dereliquit. Ergo quia rationalis creaturæ numerus pereunte homine erat diminutus, quærit in terra Hominem, vt summa integretur. Dimisit autem Nonaginta nouẽ in deserto; quia illos summos Angelorum choros reliquit in Cælo.

Psal. 118.

Matth. 9.

Digitized by Google

DE NVMERO C.

ENTVM apud Poetas haud rarò licet inuenire non pro exacto numero accipi, sed pro multis; & eximia quadam, & summa multiplicatione, quæque etiam rei cui adiecta est, & singularem dignitatem indicet, & præstantiam. Musæus vetustissimus Poeta puellæ Herus pulchritudinem & gratiam sic describit.

Tres gratias mentiti sunt esse, alteruter verò Herus
Oculus ridens Centum gratijs pullulabat.

Vbi centum gratias pro multis intelligit. Homerus vt nobilissimæ insulæ Cretæ potentiam & splendorem significaret, illam appellat ἑκατόμπολιν, *quasi centum vrbes habentem. Interp. glossographus,* ἑκατὸν φησὶν, οὐ τῷ ἀριθμῷ ἀλλ' ἀντὶ τοῦ πολλὰς, *id est, Centũ dixit non ipso numero; sed pro multis. Quod Homerus ipse satis declarat Vlyss. 19. cum Cretam his verbis describit.*

Creta terra quædam est sita in nigricanti Ponto
Fœcunda, & fertilis, circumflua, in qua homines
Multi & infiniti.

Homerum secutus est optimus maximus Poeta Virgilius Æn. lib. 3.

Creta Iouis magni medio iacet insula Ponto
Mons Idæus vbi, & gentis cunabula nostræ
Centum vrbes habitant magnas, vberrima regna.

Et de Veneris cultu, quem apud Paphum Cypri vrbem habebat, scribens, ait, illum ibi habere Centum aras, vt sciamus illam ibi exquisitissimis, & maximis honoribus affici.

vbi templum illi, Centumque Sabæo
Æn. 1. Thure calent aræ, sertisque recentibus halant.

Digitized by Google

Alibi quoque Centum pro infinito leguntur.

Non mihi si linguæ Centum sint, oraque Centum
Ferrea vox, omnes scelerum comprendere formas, Æn. 6.
Omnia pœnarum percurrere nomina possem.

Quem imitatus Sedulius.

Nam Centum licet ora mouens, vox ferrea clamet,
Centenosque sonos humanum pectus anhelet. Lib. 1.

Et Satyricus Poeta,

Vatibus hic mos est Centum sibi poscere voces,
Centum ora, & linguas optare in carmine Centum. Sat. 5.

In scripturis etiam diuinitus inspiratis, tum temporum, tum rerum, de quibus agitur, perfectionem Centenarius insinuat. Nam denarius numerus pro perfectione semper accipitur, quia in decem præceptis legis omnia continetur. Actiua enim, & contemplatiua vita, simul in decalogi mandatis coniuncta est: quia in eo, & amor Dei, & amor proximi seruari iubetur. Amor quippe Dei, ad contemplatiuam; amor verò proximi pertinet ad actiuam; Denarius autem numerus per semetipsum multiplicatus, in Centenarium surgit. Designat igitur Centenarius absolutam completamq; perfectionem, vt sui lateris atque radicis naturam teneat, & conditionem: quinimo vt id ipsum quod suum latus, sed vberius ac copiosius. Proinde Isaac vnam sementem iaciens fidei, hoc numeri Gen. 26.
calculo, sui laboris multiplicata suscipit opera, quod non intelligitur de certo ac definito numero supra & infra quem nihil esse possit; sed pro copioso, & amplissimo, vberem significans esse messem, & pleno, vt aiunt, copiæ cornu effusam. Christus etiam in Euangelio Luc. 8.
fertilissimum agrum Centum asserebat productum, fertilitatis probatæ animæ plenitudinem subostendens. Et primi Paralipomenon. c. 20. Augeat Dominus populum suum, Centuplum quam sunt. i. ad perfectam vsque multitudinem copiamque prouehat. Eodē modo perfectam eruditionem demonstrat Esaias dicens de Beatis, quod Iuuenis Centum erit annorum, nullusque ibi immaturæ sapiē- Cap. 65.

Digitized by Google

Theophilus Episcopus Alex. paschalium lib. 3.

tiæ reperietur. Nemo.n. in sacris versatus litteris ignorat, iuuenem vocari absolutè non ætate vigentem, sed eum qui habet animam temerariam, & nouarum rerum cupidam: sicuti non longitudine temporis, sed ex laudata vita honore præstantes vocantur seniores. Nam chari Deo populi consistorium, quod cogitur ex decies septeno numero, seniores solent nominari: dicitur enim: Conuoca mihi septuaginta viros ex senioribus Israel, quos tu ipse nosti quod seniores sint. Adhuc sapientissimus Abraham breuioris æui quam vllus penè omnium maiorum suorum inducitur: cum tamen dicat oraculum, quod Abrahã erat senior ætatis prouectæ. Illud quoq; quod in Apocalypsi Ioannis legimus; post resurrectionem exhiberi præsentiæ Iudicis paruos, & magnos, non ętatum, sed meritorum significat differentias. Qui .n. paruus est, iuxta sententiam Salomonis, dignus est misericordia; potentes autem potenter tormenta patientur. Iuuenes igitur Centum annorũ dicuntur, non qui iuuenili temerarioq; animo fuerint, sed qui disciplinas canicie dignas optimè callent, iuxta prudentiam facti seniores. In Euangelio quoq; Pastor noster Christus habere se dixit Centum oues, plenitudinem insinuans rationalium creaturarum; quemadmodum qui crediderunt credituriq; sunt Iudæi, numero notantur quinquagenario ad Centenarium sub duplo, longéq; distante à plenitudine. Vnde & Centurio, cuius fidẽ Dominus Israeli prætulit, electos ex Gentibus ostendit, qui quasi Centeno milite stipati, virtutum spiritualium sunt perfectione sublimes, nihil à Domino terrenum, sed sola salutis æterna gaudia sibi suisq; requirentes. Centenarius .n. inter tres eorum qui salui fiunt gradus, eos demonstrat qui supremum ac maioris perfectionis hac in vita locum obtinent. Quod apertè liquet auctoritate Sanctorũ Patrum explanantium id Euangelicum verbum apud Matth. cap. 13. & Mar. cap. 4. positum, quod semen cecidit in terram bonam, & fecit fructum, aliud tricesimum, aliud sexagesimum, & aliud Centesimum: quem quidem locum exponens D. Hieron. inquit: Fructus terræ bonæ in tricesimo, sexagesimo, & Centesimo continetur:

Num. 11.

Gen. 15.

Hiero. in Esa. c. 10. cap. 65.

Sap. 6.

Matt. 18. Luc. 15.

Matt. 8. Luc. 7.

Digitized by Google

hoc est, in lege, prophetia, & Euangelio. Vnde constat semper illud quod inter tria bona minimum est, trigesimi fructus nuncupatione censeri: medium, nomine sexagesimi: & supremum atque praestantissimum, centesimi prouentus fœnore notari. Eundem locum explicans Theophilus ait: Qui in Centum fructificant, sunt qui perfectam & obedientem habent vitam, vt Virgines & Eremitæ. Qui autem in sexaginta, qui mediocriter se habent, vt cõtinentes, & qui in cœnobio sunt. Qui autem in triginta, qui parui quidem sunt, secundum propriam virtutem fructum ferentes, vt laici, & qui in coniugio sunt. Deniq; eundem locum ediſſerens Ven. Beda: Christus (inquit) exijt de sinu Patris in Mundum, semen doctrinæ suæ spargere per se, & prædicatores suos, vt fructus bonę operationis in cordibus fideliũ creſceret. Bona terra significat corda perfecta, in quibus verbum Dei in alio generat fidem Trinitatis, quã significat tricenarius: in alio loco perfectionem bonorum operũ, quod sexagenarius: in alio perseuerantiam, quæ ad æternam ducit remunerationem, quę in Centenario numero figuratur. Hactenus Beda. Nõ est autem à mysterio alienũ Centenario significari præmium atq; mercedem Sanctorum in cælesti regione: quoniam ab antiquis (vt in tricenarij numeri tractatu tetigimus) certo digitorum inflexu atq; dispositione & situ numeros omnes designãtibus Centenarius figurari solebat vngue indicis dextræ manus fixo in medium articulum pollicis eiusdem manus. Huiusmodi autem infixio vnguis ipsius indicis dextri in medium pollicis locum, speciem quandam circuli, coronæque repræsentat ob inflexionem in girum. Coronæ verò figura manifestè insinuat præmiũ Sanctis, qui legitimè certarunt, in regno cælorum præparatum. Quod si testem huiusce significationis centenarij quis exposcit, illico offert se Cassiodorus in Psalmi Centesimi expositione dicens: Merito sanctissimus iste qui in medio domus Diuinæ misericordiam & iudicium Domini pura mente cantauit, hunc numerum centenarium obtinuisse videtur; qui speciem desiderabilis coronæ, digitorum dextræ manus inflexione designat.

Digitized by Google

Aug. in Ciu. Dei Li. 15. c. 26. Beda in cap. 13. Matth. 2. Tim. 4.

Hoc donum Martyrum, hoc est, Virginum munus: & quidquid est eximium in Ecclesia, tali fructu peruenire demonstratur ad præmium, sicut dicit Apostolus: De reliquo reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddit mihi Dominus in illa die iustus iudex. Orbis ipse terrarum hoc schemate fertur ambiri. Cælũ in innumeris Auctoribus legimus esse conuexum. Stellas videmus sphærica rotunditate fulgentes. Solem ipsum circuli pulchritudine radiare. Lunam quoq; certum est in hanc venire formam, quando noscitur esse perfecta. Et ideo consideremus cuius hæc persona sit meriti, cuius elegantiæ comprobetur; vt in hoc calculo posita esse videatur, qui & præmiorum ingentium continet dignitatem, & creaturarũ cœlestium portat imaginem. Pudet .n. dicere peccatis obnoxium, Centenarij numeri fœcunditate prouectum: & quod Sanctorum diximus meritis applicatum, indigno mihi fuisse collatum. Hactenus Cassiodorus. Ex eo autẽ maximè computatur quæ à Cassiodoro adducta est Centenarij significatio, quoniam cum cæteri numeri omnes ante Centenarium signari apud antiquos Auctores soleant certa quadam lege positionis digitorum sinistræ manus; hunc de quo agimus numerum de sinistra transferunt ad dextram, eodemque vtuntur modo, quo in læua decem monstrabant. Vulgatum sanè illud Iuuen. Sat. 10. de Nestore, qui ad Centum ætatis annos peruenerat.

Atque suos iam dextra computat annos.

Centesimus igitur numerus, licet eodem inflexu digitorum videatur tenere figuram, quam habuerat denarius, cuius æqualia latera continet; de læua tamen translatus in dexteram, ac nimium quantitatis magnitudine supercrescens, in cælestis vitæ significationem poni consueuit in Oraculis. Nam vbi dextera simul & sinistra in bono accipiuntur, vel futuram & præsentem Ecclesiæ vitam, vel lætitiam Sanctorũ & tristitiam, vel bonos & malos insinuant. Vbi verò absolutè dextera ponitur, æterna gaudia demonstrat. Ad hanc

3. Reg. 7. *significationem respicit quod Salomon posuit mare æneum ad dexteram partem Templi, insinuãs per lauacrum Baptismi, ad regnum*

cæleste

cæleſte debere peruenirí. Qui enim crediderit, & baptizatus fuerit, Luc. 1.
ſaluus erit. Zachariæ quoq; apparuit Angelus, ſtans à dextris altaris incenſi. Apud Marcum Euang. quia Redemptor noſter iam præ- Cap. 16.
ſentis vitæ tranſierat corruptionem, Angelus, qui annunciare perennem illius vitam venerat, in dextra ſedebat. Iſidorus de ſummo bono: Sedet, inquit, Chriſtus ad dexteram Patris, non vt dexteram corpoream habeat Pater, ſed dextera Patris beatitudo eſt, ſicut ſiniſtra miſeria. Hinc apud Euangelium ſecundũ Matthæum Matth. 25
dicit veritas, bonos à dextris collocandos, malos à ſiniſtris. Origenes: Sancti, qui dextera opera operati ſunt, pro mercede dexterorum acceperunt dexteram Regis, in qua requies, & gloria eſt. Mali verò propter opera ſua ſiniſtra, ceciderunt in ſiniſtram, & in triſtitiam tormentorum. Eiusdem ſententiæ fuit Pythagoras noſter, qui vt habetur Metaph. 1. inter decem rerum principia dextrum poſuit, & ſiniſtrum: hoc quidem in ſerie malorum, illud in bonorum ordine locans. His etiam conſonat diuinus Plato, qui Herum Pam- Plato de Repub. lib. 10.
philium reſurrexiſſe confingens, eum inducit de inferis ita diſſerentem, vt poſt corporis interitum anima cum pleriſq; alijs in dæmonicum quẽdam peruenerit locum, in quo terræ duos agnouerit hiatus; totidemq; ſuperne in cæleſti regione ex aduerſum; inter hiatus verò huiuſmodi ſedentes Iudices, qui vbi iudicaſſent animas, Iuſtos quidem ad dexterã ſuperne per cælum aſcendere iuſſerint; Iniuſtos contra, ad ſiniſtram inferius. Adhuc & nobiliſſimus Poeta Maro:

Hic locus eſt, partes, vbi ſe via findit in ambas;
Dextera, quæ ditis magni ſub mœnia tendit. Æn. [illegible].
Hac iter Elyſium nobis: At læua malorum
Exercet pœnas, & ad impia tartara mittit.

Ad hoc myſterium referendum eſt quod nos Chriſtiani Centeſimo die ab obitu defuncti parentalia celebrari curamus, nempe vt mortui tranſeant à læua in dextram; à malitia in triumphum; à terra in cælum; à miſericordia in gloriam; à morte in vitam. In repromiſſionibus etiam pro his quæ contempſimus, multiplicata nobis

Digitized by Google

Centuplum Dominus pollicetur, dicens apud Marcum cap. 10. Amen dico vobis, nemo est qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut matrem, au filios, aut agros propter me, & propter Euãgelium, qui non accipiet Centies tantum nunc in tẽpore hoc domos, & fratres, & sorores, & matres, & filios, & agros cum persecutionibus: & in seculo futuro vitam æternam. Et apud Matthæum cap. 19. Omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomẽ meum, Centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Centuplum intelligens amplissimum illud præmium, quod pijs, pro relictis caducis, ac vilibus possessionibus, & carnis affinitatibus, confertur; nempe preciosam illam margaritam Euangelicæ mentis, nullis huius Mũdi mercibus æstimandam: quod insinuans quodã modo Paulus ad Corinthios scribens, ait: Quasi nihil habentes, & omnia possidẽtes: quia & ante iam dictum erat: Fidelis hominis totus Mundus diuitiarum est. Quamquam & illud dici potest, quod Centuplum promittatur, ac æternæ vitæ possessio, quia quisquis pro nomine Dei temporalia terrenaq; contemnit, & hic perfectionem recipit mẽtis, vt iam ea nõ appetat, quæ contempsit, & in futuro seculo ad æternã vitæ gloriam peruenit. Terra bona, inquit Greg. fructu Centuplo fœcundatur, quando cor docile virtutum spiritualiũ perfectione donatur. Notat ergo Centenarius complementum virtutis & gratiæ, vnde de tentorijs Tabernaculi, id est, de viris virtute præditis, qui sunt in Ecclesia, dicitur Exod. capite vigesimo septimo: Erunt tentoria de byssо retorta, cubitorum Centum. Centum enim cubiti perfectam virtutum dimensionem designant: significant & complementum, ac perfectionem salutis, & gloriæ: hinc de Paradiso potest dici illud, quod de illa ciuitate legitur Iudith. capite primo: Turres posuit in altitudine cubitorum Centum. Huc itidem facit quod homines iubet Christus accumbere in virenti gramine secundum contubernia in partes per Centenos & quinquagenos, vt postquam suam carnem calcauerint, & omnes illius flores,

2 Cor. 6.

Gregor. Mor. lib. 15. cap. 7.

Gregor. Mor. li. 30 c. 33. & in Ezech. homil. 18.

D. Hier. in cap. 14. Matth. Mar. 6. Luc. 9.

Digitized by Google

& seculi voluptates, quasi arens fœnum sibi subiecerint, tunc per quinquagenarij numeri pœnitentiam, ad perfectum Centesimi numeri culmen ascendant: vnde per quendam dicitur: Quinquagenij ad conuiuium Domini discumbunt, qui adhuc in pœnitentia commissorum positi, verbi percipiunt auditum: Centeni autem qui iam præsumpta veniæ spe, de solo vitæ æternæ desiderio suspirant. Possunt etiam diuersi conuiuantium discubitus distinctos per Orbem Ecclesiarum conuentus, quæ vnam catholicam faciunt, designare. Quos benè Dominus quinquagenos per turmas, vel Centenos discumbere præcepit, vt videlicet turba fidelium escam suam, & locis distincta, & moribus coniuncta perciperet. Iubilæi quippe requiem quinquagenarij numeri calculo contineri satis superque monstratum: bis autem ducitur quinquagenarius, vt ad Centenarium perueniatur. Quia ergo prius à malo quiescitur opere, vt post anima plenius quiescat in cogitatione, alij quinquagenarij, alij Centeni discumbunt, quando sunt nonnulli, qui à prauis actibus habent operis requiem; & sunt nonnulli qui à peruersis cogitationibus iam mentis requiem habent. Centenarius item mysticè bis continet quinquagenarium: vt enim quinquagenarius spiritualis vitæ hieroglyphicum est, & animi eius qui diuinis intentus, sublimia quæque mente concipiat, & contempletur: ita duplicatus in Centenarium, negocioſam solet insinuare. Quinquagesimo enim post resurrectionem die descendit Spiritus sanctus. Et operum nostrorum fructus vberrimi atque pinguissimi, ad Centenarium vsque numerum cumulantur, eorum inquam qui vitæ integri, scelerumque puri peregrinationis nostræ cursum piè sanctéque peregerunt. Quodsi maiora desideras huius numeri sacramenta, memento decem millia inimicorum fugari à Centum bonis: quia Centum fideles, non tam numero Centum, quam perfectione signati, multa millia contrariorum virtutum persequuntur. Fugant.n. fideles doctores innumeros dæmones, ne animæ credentium antiqua fraude decipiantur. Centum milites sunt qui

Beda in Lucã lib. 3

Beda in Mar. 6. li. 2 cap. 26.

Act. 2.

Leuit. 26.

2. Paral. 32 Ezech. 40

Digitized by Google

perfectioni ſtudent. Centum cubiti à porta interiori ad exteriorem, deſignantes altiorem profectum eorum, qui iam perfectionem attigiſſe videbantur. Centum bati olei apud Lucam, magnam Dei miſericordiam præſignantes. Arca Nohe, quæ ſpecialiter typum geſtauit Eccleſiæ, Centum annis fabricata deſcribitur. Centum cubiti longitudinis atrij tabernaculi, ſpem cæleſtium ſignificant, & Cæleſtem vitam. Centum quoque cubitorum erant longitudo, & latitudo Templi, vt oſtendatur nos mente, ſermone, & operibus Deo ſeruire debere: vel etiam deſignari poteſt perfectio operum. Abraham Centenarius Deo credidit, iuſtificatus eſt, & genuit Iſaac. Rupertus Tuitienſis: Cum naſcitur (inquit) Iſaac, cuius generationem vnica Dei gratia operata eſt, paternæ ætatis numerus plenus & integer, vnus & ſimplex. i. ſolo limite Centeno contentus eſt ſub vnitate. Vnitas namq; apud Philoſophos, neq; mas, neq; fœmina dicitur, & proinde rectè ſub Centena vnitate paternorum annorum naſcitur Iſaac, cuius generationē neque viri, neque fœminæ natura, ſed ſola diuinæ promiſſionis veritas operatur. Hæc Rupertus. Tu verò illud ſuperaddas, In Iſaac Centeſimo patris ſui anno naſcente, Electos omnes, atq. diuinæ promiſſionis filios intelligi, quos Centeſimo anno naſci nihil aliud eſt, niſi ſingulari magnoq; Dei beneficio non ſolum in præſenti hac vita affici, verum etiam poſt hanc longè fœliciſſima immortalitate frui. His alijſq; ſecretioribus rationibus, quas illuſtrium virorum ſubtiliora ingenia indagarunt, Centenus numerus in ſcripturis ſanctis ſæpe ſacramentales cauſſas cōplectitur.

Cap. 16. Cap. 5. 7.

Exod. 27.

Ezech. 40 & 41.

Gen. 7. Gen. 21.

Aug. in Ciu. Dei lib. 18. c 3. & Rupertus. ſ. Gen. 7.

DE NVMERO CXII.

Iodocus Click.

CENTENARIVM conſequens duodenarius, idem ferè deſignat in ſacris litteris, quod ante Centenarium duodenarius, ſex exuberantius atque auguſtius, totam ſcilicet Sanctorum in cæleſti ciuitate multitudinē, atque frequentiam. Vt.n. Centenarium antecedens duodenarius,

Digitized by Google

præcipuos ſanctæ Syon & Eccleſiæ præſentis patres complectitur; ſanctos inquam Prophetas & Apoſtolos: non ſecus ex adiectione centenarij accreſcens duodenarius, ſacratiſſimum ſupernæ Hieruſalem, & ciuium cæleſtium comprehendit cœtum, totamque illam fœliciſſimæ regionis curiam. Quod vel ex Caſſiodori Senatoris patet ſententia in explanatione Pſalmi centeſimi duodecimi dicentis: Vehementer admiror, quotiens iſtum numerum reperio, ingentium ſacramentorum honore pleniſſimum. Ipſe.n. calculus Apoſtolos complectitur, ipſe Iſraeliticum populum diuiſit in Tribus, futuram illam (ſicut pater Hieronymus ait) ſignificans beatitudinem duodenaria quantitate diſtingui. Verbi gratia, vt primum locum habeant Apoſtoli, ſecundum Prophetæ, tertium Martyres, quartum infantes poſt baptiſmum rapti, quintum Virgines, ſextum verè pœnitentes: vt ſic vſq; ad duodecim partes per diuerſas meritorum diſtantias gaudeatur. Hoc tangere videtur Apoſtolus cum dicit: Alia claritas Solis, alia claritas Lunæ, alia claritas ſtellarum. 1.Cor.15 Stella enim à ſtella differt in claritate. Sic erit & reſurrectio mortuorum. Quapropter iſte Pſalmus poſt centeſimum duodenario numero conſtitutus, futuræ nobis beatitudinis imaginem compromittit; quando ad illam æternæ lætitiæ ſimilitudinem, iugiter Dominum à pueris præcipit eſſe laudandum.

DE NVMERO CXX.

ADMIRABILIS eſt numerus Centeſimus viceſimus, cum tantis reſtituatur, & numeretur partibus, quotus ipſe trigonus eſt. Habet enim partem dimidiam, hoc eſt, ſexaginta: habet tertiam, nam quadraginta: nec caret quarta, videlicet triginta: habet quintam nimirum viginti quatuor: nec illi deeſt ſexta, ſcilicet viginti: tenet octauam, quindecim; decimam, quæ ſunt duodecim: habet & duo-

Digitized by Google

1	1	1	decimam, nempe decem: quindecimam, octo: rursus vicesimam, nempe sex: vigesimam quartã, quæ
2	2	2	sunt quinque: tricesimam, quatuor: quadragesimam, hoc est, tria: sexagesimam, duo: habet deniq;
3	3	3	centesimam vicesimam, quod est vnum. Sunt
4	4	4	igitur omnes partes quindenæ, quarum partium
5	5	5	notas, si ad vnum iunxeris, habebis sexaginta, ad
6	6	6	120. subduplum: & si dictas partes quis copulauerit, eius duplum, id est, 240. restituet: si suis quo-
8	7	8	que partibus ipse adijciatur, triplum ipsius, id est,
10	8	1	trecentorum sexaginta numerus emerget. Est igitur
12	9	3	numerus 120. se ipso toto fœcundus, & abundans,
15	10	6	se ipsum quantus est transcendens, semet congeminans, sese integrè restituens, seque totum toto se ipso
20	11	2	compensans ac redimens. Est alias quoque 120. nu-
24	12	6	merus triangulus, & constat ex paritate quidem
30	13	3	numeri 64. nempe octo imparibus ab vnitate sumptis: nam vnum, tria, quinque, septem, nouem, vndecim, tredecim, & quindecim, simul iuncta producunt sexaginta quatuor, quadratum numerum, quod eorum quæ fit per impares compositio, quadratos generet: nam dispositis ab vnitate imparibus, eisdemque in vnam summam coaceruatis collectisque tetragoni prodeunt.
40	14	4	
60	15	6	
240.	120.	60.	

Hier. ad Paulinum Clemens Alexan.

Impares 1. 3. 5. 7. 9. 11. 13. 15.
Quadrati 1. 4. 9. 16. 25. 36. 49. 64.

Ex imparitate rursus numeri 56. *nempe septem paribus à binario, posteriores coaceruando superioribus, siue etiam in ordine dispositio naturali numerorum ordine, secundo per primum ducto, procreabuntur altera parte longiores, quorum septimus erit* 56.

Numeri continuè pares 2. 4. 6. 8. 10. 12. 14
Altera parte longiores 2. 6. 12. 20 30. 42. 56.
Numerorum naturalis ordo 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

Altera parte longiores 2. 6. 12. 20. 30. 42. 56.

Digitized by Google

Simul autem iuncti 64. & 56. procreant numerum 120.

In alio rursus significato constat 120. ex quatuor, triangulo quinto, quadrato quinto, quinto pentagono, & hexagono quinto.

Trigoni	1.	3.	6.	10.	15.
Tetragoni	1.	5.	9.	16.	25.
Pentagoni	1.	5.	12.	22.	35.
Hexagoni	1.	6.	15.	28.	45.

Eadem igitur proportione sumptũ est 5. in vnaquaq; specie. Triãgulorum enim ab vnitate quintus est 15. Quadratorum quintus 25. Pentagonorum 35. Hexagonorum 45. simul autem sumptis, 15. 25. 35. & 45. exurgit numerus 120. Iam verò, vt de his rursus pauca tangam, Numerus quadragenarius quinarius constat ex descriptione quæ fit ex triplis 6. 9. 12. 18. quarum compositione gignitur numerus 45. qui sexies multiplicatus, parit 270. qui dierum numerus conficit menses nouẽ, quibus humanus perficitur fœtus. Numerus tricenarius quinarius ipse quoq; habetur ex ea quæ fit ex duplis descriptione arithmetica, geometrica, & harmonica nempe 6. 8. 9. 12. quorum compositio numerum 35. generat, qui ductus, 6. parit 210. quo dierum calculo diximus formari fœtus septem mensium. Numerus autẽ Vicenarius quinarius, qui est ab vnitate quintus tetragonus, pertinet ad Christum seruatorem nostrũ, qui vt multorum Doctorum Ecclesiasticorum constat sententia vulgatum, mortuus est die Vigesimo quinto Martij (hic .n. dies tunc in decimam quintam Lunam primi mensis Hebræorum incidebat.) Hoc quippe præter cæteros astruunt Cyrillus Epistola ad Synhodum Carthag. Tertull. lib. 1. cont. Iudæos. Athanasius in Quæstionibus. Ioan. Chrysost. serm. de Ioan. Baptista. Augustinus de Trinitat. lib. 4. cap. 5. & in Ciuit. lib. 18. cap. vlt. Et beatus Hieron. in Martyrologio testatur dicens: Octauo Kalendas Aprilis Hierosolyma Dominus crucifixus est, & sexto Kal. April. Hierosolyma resurrectio Domini nostri Iesu Christi celebrata est. Eadẽ ferè verba refert Beda lib. de temporum ratione c. 45. & lib. 1. c. 3. in Lucam. Vt .n.

Digitized by Google

æquinoctio verno, & Sole in eo existente, Luna autem plena ad punctum autumnalis æquinoctij sibi opposita, Mundi creatio, & primi hominis plasmatio, principium habuerunt; ita ipse post sacri Paschatis ad idem tempus institutionem die 25. Martij, Sole, & Luna conformiter æquinoctium tenentibus, pati voluit, maculam illam, quam simili tempore post protoplasti Adæ peccatum & præuaricationem genus humanum contraxerat, per suam ipse passionem deleret, atque omnia parata ac nitida redderet, & humanam naturam pristinæ innocentiæ restitueret: vtque æquinoctio illo totus aquæ atque terræ ambitus pleno ab vtroque luminari vndecunque illuxit; ita fugatis & pessundatis tenebris, æternam nobis lucem cuius tota terra capax esset reduceret. Est enim vernum æquinoctium vertex temporis, & lucis principium, quandoquidem ante primum æquinoctium dies luxque non fuit: & Sole in circulo æquinoctiali existente, lumen diei, supra tenebras noctis crescere incipit, vt non semel magni mysterij arcano tempus æquinoctij, quod in 25. mensis incidit, Saluator noster obseruasse videri debeat: quemadmodum in libris, quos de Romani Kalendarij correctione edidit, scriptum reliquit Paulus Germanus Forosemproniensis Episcopus. Numerus denique quindenarius ipse etiam sacer habetur, magnamque cum Centesimo vicesimo coniunctionem habet. Post ethicum illum Psalmum, quindecim carmina, & quindecim Graduum Psalmi sunt, per quos primum ad canendum Deo, & in atrijs consistendum iustus ascendens eruditur in lege; & septenario numero completo, postea per ogdoadem ad Euangelium scandit. Præterea hic idem numerus illud continet Sacramentum, vt cum quinque sensus corporei (per quos fragilis humanitas contrahit omne peccatum) beatæ, & indiuiduæ Trinitatis fuerint virtute superati, ad quintum decimum Gradalium Psalmorum nos culmen educat, eoque fiat vt corporis imbecillitate submota, victoribus præmia sempiterna donentur. Deniq; quindenarius vtriusquè gerit Testamenti significationem, & trigonus in

Iosephus Moletius lib. 1. de correctione Kalendarij c. 15.

Psal. 118. 119.

Hieron. in Eccl. c. 11.

Beda in Psal. gra.

ordine

Digitized by Google

ordine quintus decimus, constituit numerum Centum viginti, vt nuper ostendimus: quo fit vt numerus 120. typum figuramq; veteris & nouæ legis præferat, eorumq; qui in vtroq; Testamento legis, & Euangelij præcepta implere laborant. Quindenarius quidem ex septem & octo confertur: septem, ad sabbathum refertur; octo ad circunciſionem, quia octaua die circuncidebatur puer: si verò ad nouũ Testamentum respicias, habes septem dona Spiritus sancti, & in octauo resurrectionem Christi. Centum viginti ergo eos significant, qui vel in veteri, vel in nouo Testamento legis & Euangelij præcepta implere studeant. Simili modo in Actis Apostolorum cap. 1. cum describitur surrogatio & ascriptio S. Matthiæ in numerum Apostolorum loco Iudæ proditoris, ait Lucas: Erat autem turba hominum simul ferè centum viginti. Quod exponens Hieronymus in principio libri 17. in Esaiam: In hoc (inquit) numero virorum, gratiam Spiritus sancti primitiua suscepit Ecclesia, patenter ostendens, quia qui lege legitimè vtuntur. i. qui Christi in ea gratiam cognoscentes amplectuntur, iure spiritus eius gratia replentur, qua in charitate eius amplius igneſcant: nam 120. doctrinæ legali conueniunt, propter annos totidem Legislatoris. Oportebat. n. vt sacramentũ, quod Legislator in annis exhibuit, hoc nouæ gratiæ prædicatores suo numero designarẽt. Porro Moyses vita vixit annos Centum supra viginti. Quadraginta siquidem annis Ægyptum coluit, dux sub Pharaone Ægyptiæ militiæ; quarta verò decade, profugus ex Ægypto, sequẽtibus quadraginta annis, pascendis ouibus operam dedit gener Sacerdotis Madianitarum; in exitu autẽ octauæ decadis Deo: sub inambusti rubi flamma conspecto, reuersus in Ægyptũ octogenarius populi Dei pastor est institutus; demũ quadraginta annis, sacro perfunctus populi Dei pastoratu, peracto omni diuinitus instituto magisterio, centesimũ supra vigesimum attigit vitæ terminũ. Rabanus in Gl. ordinaria: Hic, inquit, numerus Cẽtum viginti congruit ętati Mosi, vt sicut sub hoc num. Mose defuncto, Iesus successit, qui populum in terram promissionis induxit: sic veteri legi in Ecclesia prin-

Gl. ordin. in c 34. Deu.

Digitized by Google

cipatus Christi successit, ꝟerũ Israel ducens ad regnum cæli. Deniq; numerus Cẽtesimus ꝟigesimus æternam Sanctorum beatitudinem in futura vita designat, propter habitudinem eius ad quindenariũ iam expressam, vitæ venturi seculi designatiuum. Nempe septenarius & octonarius quindenarij partes, placidã cælestis patriæ quietem insinuant, hic quidem corporũ requiem in resurrectione ꝟltima (quam signat) venturam; ille verò quietem animarum iam corpore solutarum. Attestatur hoc Glo. ordinaria in explanatione supradicti loci de ætate Mosis, in qua supremum diem clausit, ex Deut. adducti, dicens: Quod Moses centum & ꝟiginti annorum erat quando mortuus est, hoc significat tam eum, quam cæteros patres ꝟeteris Testamenti post perfectionem mandatorum Dei, quæ est in duobus præceptis charitatis, per gratiam Christi, & sanguinis redemptionem, æternæ quieti & futuræ vitæ aptos esse. Scrutemur cætera huius numeri mysteria. Centum viginti cubitorum erat altitudo domus Domini ædificatæ à Salomone, ꝟt secundus habet liber Paralip. cap. 3. Hyram Rex Tyri misit centum viginti auri talenta Regi Salomoni: totidem auri talenta recepit Salomon à Regina Saba. Hic item annorum numerus consecratus est vitæ hominum eorum, qui fuerunt in diebus Nohe, quibus istud conceditur vitæ spacium, quo inuitãtur ad pœnitentiam, magis volens Dominus ignoscere, quam punire, ꝟt imminentis diluuij terrore, suspensos ad ꝟeniam cogeret postulandam; quo, dum periculum futuræ mortis horrescunt, impietati, atq; iniustitiæ renunciarent. Homo .n. inter intellectuales creaturas hoc præcipuè sortitus est, quod solus pœnitentiam agendo, venia dignus sit. Ex quo Domini supra modum clementiam colligere licet; quia multorum annorum offensionẽ à Mũdi constitutione in finem vsq; contractã voluit relaxare, si eos pœnituisset hoc temporis curriculo. At verò Deus cum ad pœnitentiam Centum ꝟiginti annos præfiniisset, postquam ꝟidit peccatum crescere, & inundare, non expectauit præscriptum terminum; sed amputatis viginti annis, morte plectendos homines iudicauit; tum

Cap. 34.

3. Reg 9.

3. Reg. 10.

Gen. 6.

August. in Ciuit. Dei li. 15. c. 24.

Hier. ho. 2. in Cant.

Io. Franc. Picus de rerũ præmotione lib. 3. ca. 4.

Theodor. Cyrenen. in Prophe. ca.

vt peccati progressionem comprimeret; tum quia non ignorabat satius fore his, qui insanabiles sunt, mori, quam vitam agere; ac si vita priuentur, dupliciter prodesse cæteris: namq; horum exemplo à peccato cæteros deterreri, & improbis hominibus mundũ ipsum emendari. Mysticè verò qui pondere & mensura omnia regit, & administrat Dominus, Centum viginti annos deputarat, quod pœnitentiæ sit addictus hic numerus ex conflatione quadragenarij ter repetiti, quem frequenter emundationi & purificationi in diuinis litteris inuenimus aptatum. Inde & quadraginta diebus, fuso Cataclysmo ab hominum iniquitatibus terra diluta est. Reijcit autem D. Hier. translationem illam, quæ habet: Non permanebit Spiritus meus in homine, &c. dicens in Hebræo scriptum esse: Non iudicabit spiritus meus homines istos in sempiternum, quoniam caro sunt; hoc est, quia fragilis est in homine conditio, non eos ad æternos seruabo cruciatus; sed hic illis quod merentur restituam: sic enim legit & Rabi Salomon: Non disceptabit, non iudicio contendet spiritus meus. Iam verò apud Philon. Iud. dicit Dominus: Non dijudicabit spiritus meus in omnibus istis in secula, eo quod carnales sunt: erunt autem anni eorum 120. in quos posui terminos seculi. Nec ab ijs dissentit Glo. de pœniten. dist. 1. prædixerat: Spiritus meus, id est, indignatio mea non remanebit in homine in æternum. i. non erit æterna, quia non reseruabo hominem in æternis cruciatibus, sed ipsum hic puniam temporaliter. s. diluuio, quasi Dei sonet clementiã, dum peccator hic pro suis sceleribus visitatur. Magna siquidem est ira Dei, quando peccantibus non irascitur, vltionis tempus differt vt maiori supplicio delinquentes afficiat. Vnde iratus Dominus in hunc modum ad quosdam loqui describitur: Non visitabo filias eorum cum fuerint fornicatæ; nec sponsas earum cum adulterauerint: è contrario misericordiam nuncians: visitabo, inquit, in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum; verum tamen misericordiam meam non dispergam ab eis, neq; nocebo in veritate mea. Fatidico vati subscripsit Plato, asserens si quem Deus

Plato de legib. li. 9.

De pœni. dist. 1. c. ne forsitan.

Hier. li. de Hebraicis quæst. 10. Chrys. in Gẽ. hom. 20.

Lib. B. blicarum antiq.

Osee. 4

Psal. 88. Prou. 23.

De Rep. lib. 2.

punit, punire gratia boni: & si quis Poeta Iambica inducat, in quibus passiones Niobes referantur, vel Pelopidarum, vel Troianorũ, aut aliquid huiusmodi; vel sinendum non esse eum dicere hæc Dei opera esse, vel si Dei sunt, educendum esse in his rationem, dicendũq. Deum quidem bona, iustaq. egisse, atque eos puniendo iuuisse. Quod verò miseri sint, qui pœnas pendent, sitq. Deus, qui sic affligit, Poetam dicere non est permittendum; sed si diceret malos homines, vtpote miseros, pœnis egere, easque soluentes à Deo iuuari, permittendum. Diodorus Tarsen. Episcopus. Iosephus Heb. Antiq. lib. 1. c. 5. Lact. Firm. Diuin. instit. lib. 2. c. 14. Trebellius Pollio in Claud. Petrus Aponen. lib. qui ab eo Conciliator inscribitur differentia 9. Carolus Bouill. lib. de numeris perfectis, hunc numerum referunt ad terminum vitæ hominum, quam Deus intra Centum viginti annos coarctauerit, ne diu viuẽdo, & peccata, & damnationem nostram augeremus. Sunt ex Hebræis, qui opinentur Henoch filium Jaret

Gen. 5. præmatura morte à Deo sublatum, idque sacram scripturam ostendere, quæ de eo sic scribit: וַיִּקָּחֵהוּ אֱלֹהִים ideſt quoniam tulit eum Deus: vt clarum sit Deum illi mortem, muneris loco, dedisse. Idem etiam Menander Poeta scribit: Deos nonnunquam iis quos diligunt, mortem præmaturam, ceu beneficium aliquod dare, vt vitam

Vide Adagium, Optimum nõ nasci. eripuisse putandi non sint, sed magis mortẽ dedisse, ὃν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν ἀποθνήσκει νέος. id est. Quem Dij amant, moritur iuuenis. Vt. n. mala vita, quo longius fuerit propagata, eo magis delinquentibus pœnam multiplicat, sic Fidelibus non vita longa prodest; sed bona. Nã

Plinius natural. hist. lib. 7. cap. 50. si rem penitus introspicias, soli bono viro bonam senectutem concedi compertum est, non longæuitatem dico; sed vitam cum prudentia. Fœlices enim dies multis annis sunt meliores: sicut breuis lux, me-

Psal. 83. lior, quam æternæ tenebræ: salubriter etenim dixit Propheta, malle se vnam diem cum virtute viuere, quam mille annos in vmbra mortis: per vmbram, vitam subindicans malam, quod re magis, quam verbis diuina docet auctoritas, quando impium Cain, pro eo

Gen. 4. quod se ipsum fraternæ cædis crimine constrinxerat, Dominus vi-

Digitized by Google

uere voluit vsq. ad septimam generationem. Vnde varia quantitate numerositatis annorum interposita, ab Adam vsq; ad Cataclysmum per Cain septem enumerantur generationes; at per Seth, decem. Abraham rursus patriarcham, cui bonam senectutem Dominus pollicetur, breuioris æui narrat oraculum, quam vllum ex eius maioribus, philosophicè nos erudiens quæ sit bona senectus, ne hoc promissum intelligamus de senectute, quæ apparet in corpore plena probrosis fœditatibus; sed de prudentia, constantiaq. animi dictum accipias. Hic suum teneant locum Platonis verba in Timæo: Nostris illis fabricatoribus de nostro genere consultantibus, vtrum diuturnius quidem, sed deterius; an breuioris quidem vitæ, sed melioris efficerent, visum fuit vitam breuem melioremq. diuturnæ & deteriori esse omnino anteponendam. Itaque caput osse rarò texere; sed carnibus, neruisque, quia flexiones non erat habiturum, non fulciuerunt. His de caussis caput membris omnibus acutius ad sentiendum, prudentiusque, sed imbecillius est constitutum. Gen. 5.

DE NVMERO CL.

CENTESIMVS quinquagesimus numerus in scripturis diuinitus inspiratis admodum sacratus habetur, & mysticus propter certam quantitatē quam summa sua complectitur, nam triplum in se continet quinquagenarium, quasi illum multiplicauerit Trinitas: vnde hac de caussa non ineptè conspicimus Psalmorum coæquationem fieri numero 150. qui si per quinquagenarios articulos interrogetur, magnū aliquid & valde mysticum continere probabitur. Non.n. frustra quinquagesimus Psalmus est de pœnitentia; centesimus, de misericordia, & iudicio; Centesimus quinquagesimus, de laude Dei in sanctis eius, quando completo illorum numero magnę festiuitatis cōpletorium celebrabitur in æternū. Sic porro ad beatam, æternamq; tendimus vitam, primitus damnando peccata; deinde benè viuēdo, vt post vitæ malæ fugam, per bona opera perueniamus ad vitam Hugo à S. Vict. in spec. Eccl. c. 3.

Digitized by Google

æternam. Hi sanè tres sunt dies ante Pascha, quorum primus est
Luc. 13. pœnitentiæ, secundus iustitiæ, tertius dies retributionis, in quo fit consummatio. Vnde Dominus in Euangelio: Hodie, & cras eijcio dæmonia, & sanitates perficio, & tertia die consummor. Dies pœnitentiæ significatur, per diem, in quo passus est; dies iustitiæ, per diem in quo iacuit in sepulchro; dies retributionis, per diem in quo surrexit Dominus. Pœnitentia cruciat: iustitia tranquillat: remuneratio, & vita æterna glorificat, & lætificat.
Psalm. 50. Pœnitentiæ vox est: Miserere mei Deus, & secundum multi-
Psal. 110. tudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam. Iustitiæ
Psal. 150. Christi vox est in Electu suis: Misericordiam, & iudicium cantabo tibi Domine. Vitæ æternæ vox est: Laudate Dominum in sanctis eius; & omnis spiritus laudet Deum. Est huius numeri aliud
Gen. 7. euidens sacramentum: nam quemadmodum Centum quinquaginta diebus, diluuio superducto, criminibus suis terra diluta est; ita
In Psal. 150 Psalmi tali numero producti genus humanum peccatis suis polluti conuenienter reddunt absolutum. Cassiodorus: Psalmorum, inquit, spiritualis abyssus peccatis inquinata corda mortalium, vsque ad iudicij tempus perpetua emundatione purificat, & sit nobis ex ipso salutare diluuium, quod nostrum sensum delictis sordidum reddit ablutũ. Tertio quoq; mysterio decoratur hic numerus: cum.n. quindecim constet decadibus vtriusq; Testamenti complectitur sacramẽta; septem quippe decades referuntur ad vetus Testamentum, vel propter obseruantiã sabbathi, quam septima die fieri præcipiebat; vel quia promittebat terrena, & temporalia bona, quæ septenario dierũ voluuntur: vel quia carnalis ille populus, cui talia promittebat, septuaginta annis in captiuitate detentus est Babylonica: octo verò nostro tempori deputantur, qui resurrectionem Domini, quæ octaua die manè facta est, per quam reparati sumus ad æternitatem, per singulas hebdomadas die octaua cum deuotione veneramur: vel propterea quia sex ætates huius seculi sunt: septima dormientium, id est, illorum qui adhuc exspectant communem resurrectionem:

Digitized by Google

octaua verò resurgentium quando nouissima mors destruetur, & quando duplici stola vestiemur. s. in anima, & in corpore. Inde patet quod Psalmi, in quibus noui, & veteris Instrumenti mysteria panduntur, Centum & quinquaginta mystice numerantur: quid. n. in illo cælesti armario scripturarum diuinarum inuenire non possis? Genesim quæras, hîc quemadmodum fabricatus fuerit Mũdus, exprimitur. Prophetam dicas, quis de incarnatione Domini, tanta locutus est? Euangelium quoq. cupias, passionem & resurrectionem Christi Domini locis innumeris euidenter ostendit. Apostolum velis, audi doctorem, audi miserentem, qui & futura iudicia propter correctiones prædicat, & pro peccatoribus frequenter exorat: quidquid deniq. in cælo, in mari, in terra, vel apud inferos agitur, omnia suis posita locis competenter agnoscis. Cum igitur idem valeant septem, & octo in ordine singulorum, quod septuaginta, & octoginta in ordine decadum, non immerito septem primæ Psalterij decades, ad vetus: cæteræ octo decades ad nouum Testamentum spectabunt: quamuis interdum in prima parte veteris Instrumenti noua misceãtur mysterij sacramenta, vt vtrumq. culturæ nostræ conuenire modis omnibus sẽtiatur. Huc facit quod Psalmo octogesimo nono scriptum est: Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni: si autem in potentatibus octoginta anni, & plurimum eorum labor, & dolor. Nam si annos illos ad litteram velimus aduertere, multos hominum, & nonagenarios benè vigentes inuenies, vt Saturnios, & Iouiales, vtpote tardiorem vitam sortitos, ob tardiorem stellarum ambitum: quia etiam sic decernit suum Hilech & Alcocoden, vt Astronomi dicunt. Et iterum, necdum septuagenarios debilitate confectos, vt Mercuriales puros: quorum vitæ spacium Astronomi decernũt triginta annorum. Asclepiades dicebat Æthiopes celerius senescere anno. s. trigesimo: idque propterea quod eorum corpora nimio Solis æstu exurantur. In Britannia contra senium anno 120. inchoari, quod corpora, ob frigiditatem istarum regionũ, igneam in sese contineant naturam. Et corpora Æthiopum rariora esse, quod

Ex Plutar. de Placitis Philos. li. 5. cap. 3.

Digitized by Google

relaxentur calore Solis: in Septentrionalibus regionib. corpora densiora, ideoq; etiam viuaciora: vt quod ibi dicitur, constare minimè posse videatur. Ergo duo testamenta per hos numeros insinuauit. Ipsa sunt-n. præcepta, in quibus animæ fideles saluberrima mentis valetudine reguntur. Vnde numero octogenario addidit: In potentatibus, quia tunc reuera cæpimus habere potentiam, quando nobis Saluator noster apparuit. Isti sunt igitur dies annorum nostrorum, qui nobis probabilis vitæ conferunt claritatem, vt merito dies dicantur, per quos Dominum in verbis suis illuminata mente conspicimus. Quod si adhuc mystica quædam nosse desideras, dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni. Aliud est in ipsis, aliud in potẽtatibus: nam in ipsis temporalibus rebus septuaginta, quia temporalia promittuntur in veteri Testamento; si verò non in ipsis annis, sed in potentatibus, id est, non in temporalibus, sed æternis octoginta anni, quod nouum Testamentum in spe est renouationis, & resurrectionis in æternum, & amplius eorum labor & dolor: qui enim hæc duo Testamenta transcenderit, laboribus maximis & doloribus implicatur. Non enim est illic aliquid, sicut Hæretici faciunt, plus minus ve sentire, vbi cælestem regulam seruat moderata distinctio.

DE NVMERO CLIII.

NVMERVS aliquis in diuinis oraculis expressus, sæpe totam aliquam multitudinem insinuat, numero quidem indeterminatam, & assignato illo numero longè profusiorem; in aliqua tamen certa proprietate, per numerum illum indicata, conuenientem. Huiusmodi est numerus Centesimus quinquagesimus tertius, significans omnem Electorum multitudinẽ in die iudicij collocandam ad dexteram, & in gloriæ sortẽ assumendam. Non.n. solummodo Centum quinquaginta tres Iusti

in

in dextera Iudicis erunt, cum ex omnibus populis, tribubus, & linguis millia milliũ in conſpectu throni, & agni ſtãtia, Diuo Ioanni in reuelatione oſtenſa ſint; verum numero Centum quinquaginta trium omnes ſignificantur certa quadam ratione, pertinentes ad reſurrectionem vitæ æternæ. Hic.n. piſcium inuentus eſt numerus, quando Diſcipulis piſcatui intentis, poſt reſurrectionẽ ſuam Dominus, nouam vitam demonſtrans, retia leuari præcepit: quæ tamen non rupta ſunt, quia tunc hæreticorum inquietudo non erit: mittuntur.n. in dexteram partem, vbi peccatores, qui ad ſiniſtram pertinent, non inueniuntur: tunc quippe homo perfectus, & quietus, purgatus in anima ſua & corpore, per eloquia Domini caſta, argentum igne examinatum, terræ purgatum ſeptuplum, accipiet mercedem denariũ, vt ſint decem & ſeptẽ. Quare Pſalmus decimus ſeptimus in Regnorũ libris ſolus integer legitur, quia regnum illud ſignificat, vbi non habebimus aduerſarium. Titulus enim illius eſt: In finem, puero Domini Dauidi, qui locutus eſt Domiño verba Cãtici huius, in die qua liberauit eum Dominus de manu omnium inimicorum eius, & de manu Saul. Quis enim figuratur in Dauid, niſi ille, qui venit in carne ex ſemine Dauid? qui vtique in corpore ſuo, quod eſt Eccleſia, adhuc patitur inimicos. Vnde & illi perſecutori, quẽ voce mactauit, & in ſuum corpus traijciens quodam modo manducauit, inſonuit de cælo: Saule, Saule quid me perſequeris? quando autem merebitur arripere hoc corpus de manu omnium inimicorum eius, niſi cum & illa nouiſſima deſtruetur mors? Amplius vis ſcire vniuerſam Sanctorum multitudinem numero notari 17? hac ratione cognoſces, ſi numerum conſtituas qui legem ſignificet, quot erunt niſi decem? ſed lex quando non adiuuat gratia, præuaricatores facit, & tantummodo in littera eſt: propter hoc enim maximè dicit Apoſtolus: Litteram occidere; ſpiritum viuificare. Accedat ergo ad litteram ſpiritus; ſed vt operemur præcepta legis, non viribus noſtris, ſed gratia Saluatoris. Cum autem accedit ad legem gratia, id eſt, ad litterã Spiritus, quodammodo denario numero ſeptenarius addi-

Apoc. 5 7.

Ioan. 21.

vide Hier. ion. in Eſa. li 17. & in Ierem. cap. 32.

Act. 9.

2. Cor. 3.

Digitized by Google

tur, Spiritui ſancto dicatus numerus. Cum itaq; legis denario per ſeptenarium Spiritus ſanctus accedit, fiunt decem & ſeptem, quæ in trigonum reſurgentia, conficiunt numerum 153. qui poteſt occurrere ad Eccleſiæ ſanctitatem, quæ per Chriſtum facta eſt, vt quoniam ſeptenario numero creatura conſtat, cum ternarius animæ, quaternarius attribuitur corpori, ſuſceptio ipſa hominis ſignificetur: ducantur itaq; tria ſepties, quia Pater miſit Filium, & Pater eſt in Filio, & dono Spiritus ſancti de Virgine naſci dignatus eſt: hæc ſunt tria, Pater, Filius, & Spiritus ſanctus; ſepties autem ipſe homo temporali diſpenſatione ſuſceptus eſt, vt fieret ſempiternus; fit ergo ſumma numeri 21. vel tria ſepties. Hæc autem hominis ſuſceptio, ad liberationem valuit Eccleſiæ, cuius Chriſtus caput exiſtit: at ipſa Eccleſia propter animam, & corpus, in eodem reperitur numero ſeptenario: ducantur itaque 21. etiam ſepties, propter eos, qui per hominem dominicum liberantur, & fiunt ſimul 147. cui additur ſenarius perfectionis ſymbolum, quia ad illud etiam ſacramentum pertineat quod Deus ſexta die perfecit opera ſua: ad 147. cum ſex addideris, fient omnes Centũ, & quinquaginta tria. Aliud huius numeri myſterium. Centenarius Gentium ſignificat multitudinem; quinquagenarius, Iudæos ad fidem ſanctæ, & indiuiduæ Trinitatis conuerſos: vnde additur Triadis myſterium, vt fiant Centum quinquaginta tres: tres.n. dicti numeri myſticè coniunctim deſcripti ſunt; quoniam coniunctim intelligitur, quia vnum ſunt omnes pij, & credentes in Deum per IESVM Chriſtum Dominũ noſtrum, cuius mandato ad virtutem, & perfectionem trahuntur. Vel ita cum D. Gregorio conſideretur. In Teſtamento veteri omnis operatio per decalogi mandata præcipitur; in nouo autem eiuſdem operationis virtus per ſeptiformem gratiam Spiritus ſancti multiplicatis fidelibus datur; ſed ille in hoc ſpiritu operationem percipit, qui fidem Trinitatis agnoſcit, vt & Patrem, & Filium, & eundẽ Spiritum ſanctum vnius virtutis credat, vnius ſubſtantiæ eſſe fateatur. Omnis igitur noſtra virtus & operatio per 17. poteſt plenè

Hom. in Ioan. 21.

Digitized by Google

comprehendi: ducamus ergo per ternarium 17. nascetur 51. qui sanè numerus à magno mysterio non vacat, quia in Testamento veteri legimus quod annus quinquagesimus Iubilæus vocari iussus est, in quo videlicet vniuersus populus ab omni operatione quiescet; sed vera requies in vnitate est: diuidi quippe non potest vnum: vbi enim diuisionis est scissura, vera requies non est: ducamus ergo per ternarium, quinquaginta vnum, fiunt centum quinquaginta tres: quia ergo cuncta nostra operatio in fidem Trinitatis exhibita tendit ad requiem, decem & septem ter ducimus, vt ad quinquaginta vnum venire debeamus. Et quia vera nostra requies tunc est, cum ipsam iam claritatem Trinitatis agnoscimus, quam in vnitate diuinitatis esse certum habemus, quinquaginta & vnum ter ducimus; & Electorum summam in superna patria quasi centum quinquaginta trium piscium numerum tenemus. Post resurrectionem ergo Domini missum rete, dignum fuit vt tot pisces caperet, quot solummodo electos ciues supernæ patriæ designaret. Leuit. 25.

DE NVMERO CC.

DVCENTESIMI numeri calculum sæpe in malam partem in diuinis oraculis positum reperies: quandoq. n. titubãtem fidem significat, vt qui proueniat à dualitate prima ab vnitate dissidente. Cũ Dominus noster subiens in montẽ cũ Discipulis suis, numerosam conspexisset hominũ multitudinem ad se venientem, & nosset suorum rudes adhuc, & obliuiosos animos, dixit Philippo, illius tentans animũ, et ad futuri miraculi fidem formans; Vnde ememus panes, vt isti manducẽt? At Philippus, non expectans miraculum, statim refugit trepidus ad pecuniarum viam, nullo alio modo rem hanc perag i posse putãs, nisi cõmuni, tritoq; pecuniarũ medio, nihil interim cogitans de virtute & potentia verbi IESV, tametsi viderat illum in nuptijs aquam vertentem in vinum: ab impossibili igitur argumentatus, iuxta humanã rationem: Quid, inquit, Domine quæris de panibus emendis? Ioan. 6.

Digitized by Google

etiam si Ducentù emamus denarijs, panes non sufficiunt eis. Qualitatem nimirum ostendens animi, per hunc numeri calculum. Obseruet autem benignus Lector, quod Ducenti denarij (supputatore magno illo Budæo de partibus assis) valebant 20. aureos coronatos Gallicos: quos numeros inuenies in muneribus Abigail uxoris Nabal: nam primi Regum cap. 25. Abigail placatura Regẽ Dauid ad iram accensum stolido & superbo responso stulti Nabal, illi obuiam iuisse memoratur, secum afferens munera Ducentos panes, duos vtres vini, Ducentas massas caricarum. Cuius ratio numeri non vacat prorsus mysterio: non n. sponte hæc offert munera Regi, sed vi timoris, & quasi coacta, nempe quo iustam indignationem hostis temerè, contumeliosè, & stolidè offensi, placaret. Cum hoc facto congruit item quod Gen. cap. 32. de muneribus Iacob memoratur: dum enim & ipse timeret occursum fratris sui Esau, diuisit de his quæ habebat munera capras Ducentas, hircos Viginti, oues Ducentas, arietes Viginti, tauros Viginti, asinas Viginti. Quæ ratio numeri habet quandam latẽtem significationem conuenientiæ cum eo, cui munera dantur. Cum enim numerus 200. itemque 20. originem ducant à Dualitate fonte diuisionis & alteritatis, recte munera in hoc numero ad eum mittuntur, qui ab amore germanitatis erat calumniosè diuisus. Cum autem à binario, id est, 2. cognominentur 20. 200. & 2000. meritò cognati sunt omnes, eiusdemq. naturæ censentur, quod & sæpe docuimus, & hic vno vel altero exẽplo dilucidabimus. Diximus vnitatem esse hieroglyphicum Virginitatis, vt Matrimonij dualitatem; ostendamus iam secunda vel tertia dualitate, id est 20. & 200. significata fœdera nuptiarum: nec non secunda, tertia, & quarta vnitate videlicet. 10. 100. & 1000. notari virginum statum. Apud Oseam capite tertio est sermo de meretrice, quam sibi Dominus conduxit pretio quindecim argenteorum, & coro hordei, & dimidio coro hordei. Vides neque in argenteis, neq; in hordeo quantitatem non peruenire ad dualitatẽ. Esset quidem vnitas si dixisset, decem argenteis: quia denarius nu-

Digitized by Google

merus est secunda vnitas: itemq; si dixisset: coro hordei, neque addidisset, & dimidio coro hordei. Excessit secundam vnitatem, nec ad secundam dualitatem peruenit, quia neque viginti sunt argentei, neque duo sunt cori hordei. Quid igitur hoc sibi vult? nisi quia mulier ista, cuius de carne Christus Deus homo fieri dignatus est, & tanquam sponsus processit de thalamo suo, ad coniugium eiusdem Christi non peruenit? sequitur enim: Et dixit ad eam, dies multos expectabis me, non fornicaberis, & non eris cum viro. Itaque coniugij defectum notat huiusmodi numerorum defectus; quia neque vnitas sola, neque dualitas tota. Gens enim illa de qua Christus Ecclesiæ sponsus natus est, neque virgo est, quippe quæ iam adultera nominatur; neque vxor esse meretur, quia sine viro: patrem quippe non habet, qui filium non fatetur. At contra quæ virum hunc habet, quæ sponsa dici meretur, & est, & virgo est & coniux: atq; idcirco quantitas argenteorum eius, vnitate & dualitate taxatur. Sic enim habes in Canticis: Vinea fuit pacifico in ea quæ habet populos, tradidit eam custodibus, vir affert pro fructu eius mille argenteos: statimque vir ipse, scilicet Christus, dicit: Vinea mea coram me est, Mille tui pacifici, & ducenti his qui custodiunt fructus eius. Igitur sicut illa neque virgo, neque viro iuncta est, & ideo argentei eius neque decem, neque viginti, neque corus vnus, neque cori hordei; è contra quia hæc virgo est, & coniux, idcirco argentei eius mille sunt, quia virgo; & ducenti, quia coniux. Habet Ducentenus in diuinis oraculis alia suæ tristitiæ documenta, ex quibus huiusmodi numerum dolos, fallacias, & proditionem sapere perspicuum est. Vt enim habet liber secundus Regum cap. 15. Absalon dolos molitus, & oppressionem impiam, delegit ad peragendum praua consilia, viros Ducentos. Præterea Taxatus etiamnum legitur præsens numerus in præputijs Philistinorum, quando Rex Saul duobus periculis arbitrabatur interimi posse Dauidem, nempe vel insidijs filiæ suæ, à qua se multum amari videbat, aut caussa Ducentorum præputiorum Philistinorum: Cap. 8.

Digitized by Google

I.Reg. 18. Hier. in trad. Heb.

propter quæ adipiscenda Philistæos bello aggressurus erat. Dixit ergo Saul: Dabo filiam meam Michol illi, vt fiat ei in scandalũ; & sit super eum manus Philistinorũ. Deinde dicit ad Dauid: In duabus rebus gener meus eris hodie: quia iam illi tulerat præputia Philistinorum, pro Merob, quam Saul dedit Adrieli; & postea pro Michol Ducenta. Præterea Ducẽtos siclos argenti furatus est Acham. Ios. cap. 7. Deniq; præsens numerus ostendit mysterium suum in cæsarie Absalonis, quæ ponderabat Ducẽtis siclis, vt legitur 2. Reg. 14. quem locum exponẽs Drogon, atq; ab historia ad mysticum sensum ascendens, hæc nobis considerauda proponit libro primo de Sacramento Dominicæ passionis. Animæ caluities quanto dilatatur, tanto se purius in eam vera lux infundit. Qui autem sibi comam nutriunt, cæcitatis & grauitatis sibi damnationem acquirunt: propterea lucis huius beatæ visionem perdidit Absalon, quia grauabat eum cæsaries, & non nisi semel in anno tondebatur, & crines suos ponderabat Ducentis siclis pondere publico. Vnde in eodem crine suspensus ad arborem interijt. Absalon, qui interpretatur patris pax, ipse est & Iudas, & quicumque in pace Christo est amaritudo amarissima. Sed quomodo comam nutriebat? fur erat, & loculos habebat: ista enim cæsaries grauabat, & semel in anno tonsus est, quando semel retulit triginta argenteos, quos ponderauit Ducentis siclis, qui numerus immundorum est. Pendet Iudas & Absalon per comam capitis sui. Crinis Absalon quo suspenditur, radix omnium malorum auaritia est; vbi hæc radicauerit omnium malorum cæsaries abundabit, &c. In hac capillorum tonsura ne illud quidem quod Pythagoram sæpius dicere solitum accepimus, silentio prætereundum est, quippe qui Diuinis addictos mysterijs monebat capillis positis sacrificare: purum enim à non puro tangi nefas esse dicebat Plato: liquet profecto nullum excrementum alimenti purum esse vel castum. Atqui ab excrementis nascuntur crines. Hominem sanè constat inter cætera animantia capite esse piloso tum ad necessitatem: propter cerebri humiditatem, &

Eadẽ ferè Hugo de Foilleto, & Hugo à S. Vict. li. 2. c. 32. Mcfcell.

Digitized by Google

commissuras caluæ: (vbi enim plurimum humoris caloriſque eſt, ibidem ortum pilorum eſſe copioſum neceſſe eſt) tum ad ornatum, qui ſi velut in culmine ædificij, nec in orbem coactus, ne quibuſdam partibus nudis, eſſet informis. Cuius rei non ignarus Licurgus memoriæ traditur ciues ſuos inſuefeciſſe comam nutrire, quod ea pulchros redderet decentiores, deformes verò terribiliores. Charilaus item ſiſcitatus cur comam nutriret? reſpondiſſe fertur, ex omni ornatu hunc eſſe pulchriorem ac venuſtiorem. Cæterum peſſum euntibus vitæ precijs, acre tota in turpem effeminatamque molliciem abeunte, adeo vt nullum eſſe comatum videas, qui, vt eſt in prouerbio, non ſimul ſit cinædus, teſtante Cicerone in Catilinam lib. 2. vbi capillo pexo nitidos cenſoriè ſubnotauit. Hinc Antonini præclara ſententia cum Philiſcum ſophiſtam inceſſeret: Coma (inquit) virum, rhetorem indicat vox. Hinc & Pherecydes iuuene comato ſibi obuio, oculos tunica operuit, digito oſtendens ex corpore eius manifeſtum fieri, illum eſſe de pathicorum grege, vt ſcribit Syneſius Cyrenenſis in Oratione de Caluitij laudibus. Qui & ipſe paulò antè hæc ſcripſerat: Qui comam curant, effeminati ſunt, & meretricij omnes. Proſtant enim tantoque maiorem palmam ſe conſequi putant, quanto magis fœminei ordinis imitatores fiant: Hæc igitur proſpiciens Pythagoras optimè iudicauit, Dei miniſtros detonſo eſſe capillo. Huiuſmodi autem præceptum, per manus traditum, ad noſtra vtique tempora peruenisse videtur, cum Sacerdotes ſacris legum decretis comam nutrire prohibeantur, ſed illi tonſura, raſuraque competere probetur. Admonet autem vertex raſus, omnibus huius Mundi cupiditatibus liberum eſſe oportere Chriſto dicatum, cum ſacræ litteræ nihil aliud doceant, quam terrena contemnere, & vendere omnia quæ poſſidentur in hac vita. Quare tolluntur capilli ex parte ſuperiori, ne mens per occupationes temporales retardetur à contemplatione diuinorum myſteriorũ: ſummitas.n. capitis eſt eminentia mentis. Adde per capillorum detonſionẽ fieri eleuationem ſenſuum nẽpe viſus & auditus, ne oculi vel aures

23. diſt. 6 quis exr. de vit. & hon. cle. c. ſi quis.

impediãtur ab officio suo. Quare Euangeliũ audituri in sacro Missę aperiunt caput, quo sensus ad audiendum magis fiant idonei. Vnde dicit Canon, quod incedere debent Clerici detonso capite, & patentibus auribus. Cæterum, si alterum desideres sensum, paulisper attende. In sacris scripturis capillorum nomine, hominum petulantes motus, inordinatiq. affectus, & quæuis naturæ superflua designantur incommoda. In cuius typum veteris Testamenti Leuitæ, ac Sacerdotes, carnis suæ capillos crebro radebant. Porro hominũ peccata ante Christi aduentũ, mortemq; mirum in modum augebantur, in diesque multiplicabantur: ita vt Moyse teste, Deum fecisse ac creasse hominem propemodum tęderet & pœniteret. Vnde in huius signum Nazareorum, hoc est, Domino sanctificatorum, ac voto cõsecratorum cæsariem amplè, diffusèque luxuriari non tantum permissam, sed & Dei mandato tunc distinctè præceptam autumant Doctorum plerique. Verum Christo iam spinis coronato, passo, atque in montis cacumine decaluato, omnium nostrum maledicta, atque in vnum congesta peccata, acutiori passionis nouacula rasa fuere, & precioſi sanguinis eiusdem effusione deleta. In cuius figuram peracta agni immaculati oblatione, Nazareorũ cæsaries Dominico præcepto radebatur, quo post Christi (qui verè agnus est immaculatus) passionem, tum Sacerdotum capita radenda, tum vniuersa vitiorum portenta ab omnibus resecanda, & diuino amoris ardore concremanda esse intelligãtur. Nunc igitur refulgente Christo, Sacerdotum cæsaries nouacula tondetur, quod Dominus noster IESVS Christus Nazareorum, & omnium Deo consecratorum princeps spinea corona insignitus, atque in summo Caluariæ montis vertice pro omnium peccatis cruci appensus sit, ac decaluatus. Qui hoc insigni facto, omnibus passim caluiciem sequendam, capitisq. rasuram amplexandam esse denuntiat. Nec suo mysterio caret, quod cæsaries in modum coronæ nouacula tondetur: hoc.n. fit ratione figuræ, quod corona perfectionis symbolũ teneat, vtpote circularis, angulo carens, in signũ carentiæ sordium; quia vbi angulus, ibi sordes.

24. dist. c. pen.

Num. 8.

Gen. 16.

Num. 6.

DE

DE NVMERO CCXV.

NVMERVS Quindenarius supra ducentesimum nihil eorum habet, quæ in numeris illustria ac præclara habentur. In Vet. Test. tẽpus indicat quo Patriarchæ peregrinati sunt in terra Chanaan. Ab eo siquidem tempore, quo dictum est Abrahæ, peregrinum fore semen eius in terra non sua, vsque ad illud tempus, quo Iacob descendit in Ægyptum, completi sunt anni 215. qui Abraham anno septuagesimo quinto vitæ suæ egressus est Mesopotamia in terram Chananeã, & genuit Isaac, cum esset annorum centum, vt dicitur Genes. 21. Aguntur itaque anni viginti quinque à promissione, vsque ad diẽ Isaac natalem. His adduntur anni, quos vixit Isaac, id est, centum octoginta, & fiunt 205. Tunc erat Iacob annorum centum supra viginti: nati sunt enim sexagenario patre gemini, ipse & Esau, vt apertè colligitur Genes. cap. vigesimo quinto. Post decem autem annos intrauit Iacob in Ægyptum, cum esset annorum centum triginta, Ioseph autem cum ageret ætatis suæ annum trigesimum nonum; ad triginta scilicet quos agebat, quando à Rege honoratus est, additis septem vbertatis, & duobus famis, fiunt peregrinationis anni 205. Postremo notat hic annorum numerus duram seruitutem filiorum Israel in Ægypto, & hominum sub peccati iugo oppressionem. Ioseph enim ab illo trigesimo nono ætatis suæ anno, quo eum pater reperijt in Ægypto, quam Dominus vocat domum seruitutis, vixit septuaginta & vnum annos, quandoquidem ex hac vita migrauit annos natus centum & decem: vt patet Genes. capite vltimo: post cuius obitum filij Iacob seruierunt in Ægypto annos centum quadraginta quatuor. Ex annis igitur Ioseph centum & decem, detractis triginta nouem, supersunt 71. quibus iuncti centum quadraginta quatuor, exurgent Ducenti & quindecim. Quoniam igitur in fornace ferrea, Ægypti, populus

Athanas. in Exod. Rabanus. Gen. 15.

Aug. in ciuit. Dei lib. 16. 43.

Ex translatione lxx. Interpretum, vt patet Exhod. c. 12.

Digitized by Google

Israeliticus igne tribulationis fuit excoctus, ac graui pressus seruitute: Ægyptus autem, quæ interprete Hieronymo, tenebras & tribulationem significat, statum qualitatemque peccati insinuat, quod hominem interioribus inuoluit tenebris: non absurdè numero 215. oppressio hominis sub onere & sarcina vitiorum exprimitur, ipsum in captiuitatem redigentium.

Lib. de nominib' Hebraicis in Acta Apost.

DE NVMERO CCC.

Trecenta pro magno admodum numero ponũtur. Virgilius. Georg. 1.

Tercentum niuei tondent dumeta iuuenci.

Et Æneid. lib. 4.

Tercentum tonat ore Deos.

Item apud Catullum.

Quos simul complexa tenet Trecentos.

Et iterum.

—.----- Hendecassyllabos Trecentos
Expecta.

Est numerus 3000. trigonus 24. sumpti siquidem ab vnitate numeri continui ad vsq; 24. tercentesimi summam parturiunt, cuius trigonum latus est aggregatorum supremus 24. si. n. medietatem, nempe 12. in numerum qui 24. vnitate transiliat, videlicet 25. ductitaueris, trecentesimus, per trigonorum normam, consurget. Quemadmodum autem 24. legis plenitudinem notat, ac perfectam diuinæ paginæ cognitionem; pari mensura numerus, quem dico, plenitudinem perfectionis insinuat. In arca enim Nohe, vbi mensura calitus dantur, Trecentorum cubitorum ponitur longitudo: porro Trecenti, ter centeni sunt. Centenarius autem numerus plenus in omnibus, ac perfectus ostenditur, totiusq; rationabilis creaturæ continens sacramentum, sicut in Euangelio Lucæ legitur, vbi dicit, quod habens quis centum oues, cum vna periisset, relictis nonaginta nouem in montibus, descendit quærere eam, quæ perierat; quamque

Gen. 6.

Origen. in Gẽ. hom. 4.

Cap. 15.

Digitized by Google

repertam, humeris suis reportauit, & posuit cum illis nonaginta nouem, quæ non perierant. Centenarius ergo totius creaturæ rationabilis numerus, quoniam non ex semetipso subsistit, sed ex Trinitate descendit, & longitudinem vitæ, hoc est, immortalitatis gratiam ex Patre per Filium, ac Spiritum sanctum suscepit, idcirco triplicatus ponitur, vtpote qui ad perfectionem per gratiam Trinitatis augeatur, & ex centenario per ignorantiam lapsum, per agnitionem Trinitatis restituat in tercentos. Trecentesimum igitur Trinitatis ferre mysterium manifestum est, quo sub numero omnis Electorum censetur exercitus, in quo obtinemus, vt nos etiam mereamur adscribi. Et, si in Veterum gestis ingentia designari mysteria non inficiabimur, poterunt fortasse (si tamen coniectare licet, non affirmare) per Trecentas vulpes à Samsone captas, quibus, igne caudis alligato, Philistinorum segetes incendit, sapientes Ecclesiæ Doctores, ac verbi Dei concionatores designari, qui in fide diuinæ Trinitatis dolosam huius Mundi sapientiam in melius mutauerunt, & feruentissimo Zelo contra messem hæreticorum exarserunt, dolo dolum opponentes, iuxta illud: Cum essem astutus dolo vos cœpi: & illud: Astutus considerat vias suas. Neque enim ignoramus astutias eius, id est, diaboli latentis in corde errantium. Quid est autem ignis in cauda, nisi in amore Christi Doctorum perseuerãtia? Caudæ siquidem nomine, operis consummatio designatur, quia in lege cauda offerri præcipitur. Itaque sancti Doctores terga Mundo vertentes, in sui abiectione magis hostium mentes inflammarunt, cum Mundi contẽptu ea quæ retro sunt obliuiscentes, & mentes in anteriora, id est, ad brauium supernæ vocationis extendentes, in via Dei profecerunt. Nec est quod quispiam caussetur, quoniam vulpem astutum ex ipsa natura animal, in laude posuerimus. Plurima enim eademq; in sacris scripturis enuntiata crebro pro rebus eisdem, interdum pro diuersis, immo nonnunquam sibi inuicem pugnantibus accipiuntur. Nam & in vituperatione posuit fermentũ Dominus, dicens: Cauete à fermento Phariseorum; & in laude cum

Iudic. 15.

2. Cor. 12. Prouer. 14

Mar. 8. Luc. 12. 13.

Digitized by Google

diceret: Simile est regnum cælorum mulieri, quæ abscondit fermentum in tribus mensuris farinæ, donec totum fermentaretur. Tale est
Apoc. 5. etiam quod Leo significat Christum, vbi dicitur: Vicit Leo de tribu Iuda: quandoq; verò pro Dæmone Christi implacabili aduer-
2. Pet. 5. sario sumitur: quomodo B. Petrus sic vtitur dicens: Vigilate, quia
Psal. 21. aduersarius vester Diabolus tanquam Leo rugiens, circuit quærens quem deuoret: cui concinit Psalmographus dicens: Salua me ex ore Leonis. Eodem tropo serpentis vocabulum Christus & Diabolus, bonus & malus, licet effectu dissimili, sortiuntur. Et sapientibus
Prouer. 1. animis adscribitur astucia in diuinis oraculis: vt detur, inquit, paruulis astutia, & adolescenti scientia, & intellectus: & apud Mat-
Cap. 10. thæum nos admonet Dominus esse prudentes, sicut serpentes. Nos quidem minimè fugit vulpem speluncæ suæ duos parare exitus, vt dum vrgeri cœperit per venatorem ex ista parte, euadendi locum habeat ex altera. Hac præditus astucia Paulus Apostolus, dum
2. Cor. 11. 1. Reg. 19. positus in Damasco ab hostibus ex parte vna vrgeretur; ex altera parte euasit in sporta. Sic Dauid quæsitus vt occideretur astu, & auxilio vxoris Michol filiæ Saulis, per fenestram noctu in sporta dimissus, euasit: & trunco in lecto posito, persequentes illusit. Neque igitur est quod miremur si dux iste hostes oppugnauit cum Trecen-
Iudic. 7. tis Vulpibus, & facibus. Gedeon cum Trecentis viris deuincens Madian, nostræ spiritualis militiæ expressam gerit imaginem. Madian. n. iniquitas Hebraica tralatione interpretatur, seu contradictio, quæ vniuersam dæmonum designat phalangem. Gedeon autem, qui circumiens in vtero dicitur, typus primùm est Christi in vtero Matris humanitatem assumentis, dein cuiusuis strenui militis in Ecclesiæ gremio circumeuntis, ac strenuè decertantis. Ipsi
Iudic. 6. namque Gedeoni, dum excuteret atque in torculari frumenta expurgaret, apparuit Angelus Domini qui eidem spectandam pollici-
Psal. 71. tus est victoriam, illud proferens signum de quo Psaltes: Descendit (inquit) sicut pluuia in vellus; & sicut stillicidia stillantia super terram: hoc est, si victoriam expectes, crede Christi primum

Digitized by Google

admirandam in Virginis vtero incarnationem, deinde eiusdem per vniuersum Orbem longè latéque diffusam gratiam. Nec hoc satis est, sed & Gedeonis exemplo pariter tibi cum viris Trecentis fortiter certandum, hoc est, in Trinitatis Diuinæ cognitione, & Decalogi legis obseruatione assiduè laborandum: nemo enim sine fide pugnabit, & sine operibus mortua est fides. Quare canino more aquam lambentes, eliguntur; flectentes genua, sequestrantur: illi nempe qui verbo, & opere in prælio Domini proficiunt, victores erunt hostium: qui verò in actu remissi sunt, & curui, Christi bello iudicantur indigni. Addit Gregorius eo virorum numero crucis mysterium fuisse figuratum, hæc proferens Moralium libro trigesimo capite trigesimo tertio: Tricentenarius numerus in Tau littera continetur, quæ Crucis speciem tenet, cui si supertransuersam lineam, id quod in Cruce eminet, adderetur, non iam crucis species, sed ipsa crux esset. Quia ergo iste Trecentorum numerus in Tau littera continetur, & per Tau litteram, sicut diximus, species crucis ostenditur, non immeritò in his Trecentis Gedeonem sequentibus, illi designati sunt, quibus dictum est: Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & me sequatur. Qui sequentes Dominum tanto verius crucem tollunt, quanto acrius & se edomant, & erga proximos suos charitatis compassione cruciantur. D. Gregorio subscribit Auctor libri cui titulum fecit Altercatio synagogæ & Ecclesiæ: cuius hæc sunt verba. Quid in Trecentis cubitis, quibus longitudo Arcæ constabat, accipimus, nisi fidem passionis Christi, sicut habes in pugna Gedeonis, vel in signo Tau, quod habes in lib. Ezechielis? Eiusdem sententiæ fuere Aur. Augustinus quæst. 37. in Iudic. Beda. Gloss. interlin. Genes. capit. 45. Isidorus & Strabus adducti à Gloss. ordin. in Gen. capit. decimo quarto; asserentes littera Tau apud Hebræos notari numerum Trecentesimum. Quod si quis à nobis scisciteretur, an mutata fuerit litterarum forma, cum postrema littera alphabeti Hebraici non habeat formam crucis,

Iac. 2.

Matt. 10. Mar. 8.

Gen. 6.

Digitized by Google

neque Græcorum: hanc ei dabimus responsionem. Elementa quidem, quibus iam olim, hodieque Iudæi vtuntur, fuisse Assyriorum, non veterum Hebræorum, auctore Esdra, qui ideo litteras (idque opinantur eruditi consilio quintæ Synhodi, in qua editus Canõ Hebræorum de sacris scripturis, cuius scriba asseritur idem Esdras) mutauit, quod has Samaritani post exilium callerent. Non tamen mutauit antiquam figuram litteræ Tau, vt quæ gereret formam crucis: sed hæc post captiuitatem Romanam, vel à Masoretis vel à Rabbinis, odio crucis, immutata est: vt ex Origene, & Hieronymo colligi vel facilè potest, qui suo tempore crucem expressisse narrant: quorum hæc sunt verba, Origenis quidem homilia in Epiphania, Hieron. verò tractat. de Natiuitate Domini: In Ezechiele Propheta, cum omnes qui missus fuerat Angelus occidisset, & interfectio cæpisset à Sanctis; illi tantummodo sospites reseruantur, quos Tau litteræ, id est, Crucis pictura seruauerat. Exultemus itaque ad Crucis similitudinem; sanctas in cælo leuemus manus; cum sic nos armatos dæmones viderint, opprimentur. Quando Moyses erectas habebat manus, vincebatur Amalech; si paululum illæ conciderant, inualescebat; Antennæ nauium, & velorum cornua sub figura nostræ Crucis volitant. Aues quoque ipsæ, quando in sublimiora tolluntur, & pendent per aerem, extensis alis imitantur Crucem: sed & trophæa ipsa, & victoriæ triumphorum, ornamenta Crucis sunt, quam non solum in frontibus, sed in manibus quoque nostris habere debemus. Hæc illi. Qui maiora litteræ Tau mysteria velit agnoscere, is consulat Io. Goropium Becanum lib. 16. Hieroglyphicorum, vbi post longam disputationem hæc subdit: Dico figuram Tau, & figuram Crucis antiquam, quam in D. Antonij & manu & penula cernimus, eandem prorsus esse; atq; id Ezechielis testimonio, vna cum Diui Hieronymi explicatu non obscurè indicari: quin etiam hieroglyphicis Ægyptiorum notis tam aperte doceri, vt si quis vlterius dissentiat, cum eo non magis velim altercari, quam cum eo, qui effrontè impudentia ijs, quæ oculis omnium

Vide Hier. in prol. Galeato, & comm. in c. 9. Eze.

Idem in Mar. c. 15.

Digitized by Google

cernuntur, velit aduersari. Accedere deinde ipsius Crucis etymologiam; quæ tametsi nihil esset cæterorum, luculenta tamen veritate demonstraret, quæ ipsius Tau fuerit figura. Si enim Crux Tau Gallicum est Virgilio, si Crux ad formam litteræ Tau Græcorum facta sit de Luciani testificatione, qui alterutrius figuram norit, vtriusque norit. At littera Tau Græcorum notissima est, notissima etiam forma scipionis cum ligno transuerso, quem vel claudicantes, vel vtero qui non satis firmi axillis subijciunt. Quid igitur reliquum est dubitationis, quin dicamus antiquissimam Tau figuram eam ipsam esse, quam Græci, & Latini seruarunt. Goropij verbis suum calculum adhibent Attici priscæ militiæ notarij, quibus T signum vitale fuit, & salutiferum: dum enim in breuiculis, quibus militum nomina continebantur, vellent demonstrare, quot ex militibus supereſſent, quotve in bello cecidissent, T notam in capite posita versiculi, superstitem designabant: significat autem hoc elementum apud eos Tercentum in numeris: sicut etiam Θ, quod nouem insinuat, eorũ nominibus præponebant, quos dura mortis oppressisset iniuria. Hugo à S. Victore in Miscellaneis vult Trecentenario numero figuratas fuisse gentes crediturus in Crucifixum, quod T sit Græcum elementum: cui suffragatus fuerat Apostolus Græcorum nomine cunctas gentes his verbis significans: Iudæo primum, & Græco: quod in linguis Gentium ita excellat Græca, vt per hanc omnes significentur. Solet præter hæc Trecentenus numerus significare sensus nostros corporeos, tum exteriores, tum interiores; sensus item spirituales animæ (qui cognatione quadam & germanitate ad corpus sumuntur) perfectè repressos, atque ad virtutis vsum accommodatos. Vtraque sanè harum significationum manifestè colligitur ex Hieronymo exponente locum illum Euangelicum apud Marcum cap. 14. Poterat enim vnguentum istud venundari plusquam Trecentis denarijs. Ait enim: Sub prætextu auaritiæ, Iudas mysterium loquitur fidei. Etenim nostra fides Trecentis emitur denarijs, id est, decem sensibus, per corpus, animam,

Alexand. ab Alex. lib. 3. c. 5.

Isidorus Etym. 1. cap. 13. lib. 1. cap. 181.

Rom. 1.

Digitized by Google

& spiritum triplicatis. Vt & nos sicut Gedeon Trecentorum virorum numerum assumentes, Allophilorum castra pauperes spiritu fractis lagunculis nostris cum tubis & lucernis destruamus. In tanta mysteriorum occurrentium copia, illud penè excideràt, eum, de quo loquimur, numerum in bello ad assequendam victoriam esse validissimum, quod & Gedeonis exemplo (quem supra diximus eo virorum numero potentissimum quondam exercitum profudisse) &
Gen. 14. Abrahæ comprobatur, qui Trecentis vernaculis ingentem hostium multitudinem in fugam conuertit. Leonidæ etiã Lacedæmoniorum regis præclarum facinus, & proximè vel ad Gedeonis, vel Abrahæ accedens, tacitus nullo modo præterire possum: Qui per vniuersam Græciám tot hominum millibus, quibus Xerxes Persarum Rex in Græciam irruperat, imparem viribus esse iudicaret, collectis tantum Trecentis è suis ciuibus Xerxem audacia viribusque exultantem, aggressus, castra eius inuadit, factoque repentè in barbaros impetu, multis confixus telis, in Xerxem contendit, eiusque caput diademate vi spoliauit. Quid dicam de Trecentis Fabijs? qui in ipso Vrbis exordio totius belli contra Veientes onus subiere: cumque sæpe victores extitissent, paulatim recedente Veientum exercitu, ad Cremeram fluuium castra posuere: Veientes verò cum viribus se esse Fabijs inferiores sæpe experti essent, conuersi ad dolos iuxta prouerbium, Si Leonina pellis non sufficit, addenda est vulpina, tentarunt dolis vincere, quos viribus superare nequiuerant: Quare pecora ex diuerso in conspectu propulerunt, ad quæ progressi Trecenti Fabij, & in insidias lapsi, conserta pugna omnes contrucidati. Ex tanta tamen Fabiorum familia vnicus per ætatem ad bellum nondum idoneus, & ob id domi relictus, superfuit, ex cuius sanguine per nepotum seriem natus est Fabius ille maximus dictator, qui Reip. ad extremas angustias ab Annibale redactæ amissum penè decus, & potestatem restituit: qui maiorum suorum ductus exemplo, Trecentis manibus armatis cum eodem Annibale conseruit, eiq; diadema regium à capite auulsit. Accedit

cedit etiam illud dictu mirabile, quod passim apud Historiographos legitur, à Gallis scilicet Trecentis bello Cæsaris Africano duo millia equitum loco expulsos ac fugatos fuisse: Nec à recta via aberrabimus, si peccatorum omnium principem ad huius Numeri potestatẽ respexisse asseuerabimus, quando Vlyss. lib. 13. Vlyssem sic cum Minerua loquentem inducit.

Si mihi sic animosa astabis Minerua,
Et cum Trecentis ego viris pugnarem
Tecum, venerabilis dea, quando mihi prompta adiuuares.

DE NVMERO CCCXIIX.

TRECENTESIMI decimi octaui sacratam haud potui reperire calculi rationem, qualis scilicet creatura hoc numero sit aptata. Verum cum in scripturis canonicis nihil frustra, nihil superfluè sine caussa scriptum sit; sed omnia mysticũ aliquid resonent, secundum exempla quæ adducta sunt, quando non inuenimus rationem in numero singulari, operæpreciũ erit aliquas similitudines indagare in partito calculo. Trecentos quidem, & octodecim fuisse grauissimos Patres qui in Concilio Nicæno vnanimi sententia, & vno ore determinarunt, Filium Dei esse consubstantialem Patri, & de Patris substantia æternè genitũ contra blasphemiam Arij, cum ex alijs passim habetur, tum ex histor. Ecclesiastica Tripartita lib. 2. cap. 9. Præterea totidem numero fuisse expeditos vernaculos Abrahæ, quibus hostes profligauit, et excussit prædam de manibus eorum, liquet ex cap. 14. Genes. quod explanans Isidorus adductus in Glo. ordinaria: Abraham, inquit, in Trecentis decem & octo aduersarios debellauit; quia nos in sacramento Crucis (quam littera Tau repræsentat, quæ Trecenta significat) quinque sensus carnales, nos antea varijs captiuantes, superamus; Decẽ verò & octo ex ternario & senario multiplicatus, fidem Trinitatis, & perfectionem significat operis, quibus virtu- Hier. ad Damas.

Digitized by Google

tum contra vitia plena victoria perficitur. Gregorius Papa hunc modum scribit de hoc mystico numero: Hic numerus Trecentenarius, sanctæ crucis, etiam in vernaculis Abrahæ aduertendus est, per quos fratrem ab hostibus liberauit, quando eum Melchisedech magno mysterio benedixit. Quod .n. exuberant decem & octo videtur significare, quo tempore fieret victoria per crucem atq; benedictio, id est, tertio, quod futurum erat sub gratia. Nam primum est ante legem, secundum sub lege, tertium sub gratia. Singula verò tempora senario significata sunt numero propter perfectionem; ter enim seni, decẽ & octo sunt: vnde & mulier decem & octo annos habebat in infirmitate, quam curuam Saluator erexit. Hæc Gregorius. Illud verò minimè prætermittere debemus non casu, sed ita disponente Domino, & in Abrahæ vernaculis, et in cõcionis Nicenæ paribus eundem omnino reperiri numerum; vt hic per illum præsignificatus non immeritò credi possit. Respondet enim & consimile in vtrisq; opus atque officium. Quando quidem sicut serui illi Abrahæ ad bellum prompti, hostilem fuderũt insigni victoria exercitum; ita & sacrosanctæ Synodi Nicenæ Patres, eodem prorsus, vt dixi, numero comprehensi, vesanam hæreticorum cohortem, & turbam dæmonicã sibila dira mouentem contra Christi Diuinitatẽ, grauiq; turbine infestantem Dei Ecclesiam, debellarunt, egerunt in fugam, atq; subneruarunt; præstiterunt q; vt victrix veritas celebrem egerit de hostibus suis triumphum. Occurrit adhuc aliud de hoc numero considerandum. Quemadmodum apud Græcos T littera est typus Crucis, significans in numeris 300. eadem mysterij ratione Ιοτα & Η τα significant nomen salutare. Vt .n. alibi diximus, Ι & Η ΙΕΣΥ significant, & octodecim: insinuari ergo videtur eos esse Abrahæ domesticos, Deoq; coniunctos, quod ad salutem spectat, qui ad signum & nomen Domini confugerunt; c superasse eos, qui ipsos abducebant in captiuitatem, & plurimas gentes infideles, quæ eos sequebantur. Est .n. numerus 18. hieroglyphicum victoriæ, quoniam Antiquiores tribus tesseris vti cõsueuerant, non quemadmodũ nunc

Luc. 13.

Hilarius de Synodis circa finem.

Ruffinus Eccles. hist. lib. 10 Clemens lib. 1.

Digitized by Google

duabus; atq; in trium cubitorum iactu, seniones iecisse, fortunatissimũ erat, & primæ palmæ victoria. Vnde Ter sex iacere, prouerbio dictum, cui ex animi sententia, ac pro votis omnia prosperrimè succedũt. Exstat & aliud prouerbium, quod ancipiti voto, vel infimam vel supremam sortem deposcit. Aut tres vniones, aut ter sex: vt.n. tres cladem, sic 18. victoriam significant. Ad hoc fortasse referri potest quod Rupertus Abbas in volumine quatuor Euang. cap. 27. colligit octodecim virtutes, seu miracula, quæ fecit IESVS, quæ quidem talia sunt, vt ex illis manifestetur potestas Regis Dei. Ex his partibus (non quidem aliquotis) constans numerus 318. necessarios ad intelligentiam Scripturarum parturit intellectus.

DE NVMERO CCCL.

SACRATVS est numerus 350. sed in partito calculo sunt vestiganda mysteria. Cum.n. post diluuiũ dicitur Nohe vixisse annis tercentis quinquaginta: in tercentis, Crucem significari nuper ostendimus, cuius typo Iustus à cataclysmo liberatus est: in quinquaginta, qui septies ducti constituunt 350. Iubilæus est remissionis numerus, quo Spiritus sanctus missus est de cælo, gratiã humanis peccatoribus infundens. Quare perfecto numero remissionis & gratiæ Iustus impleuit huius vitæ curriculum. Tichonius lib. de septem regulis, vbi de temporibus disserit, quodam tropo ex minori temporis quantitate maiorem colligit, & dies sæpe transmutat in annos, ex quodam dierum numero computans annos 350. per quos notari posse dicit persecutiones, quibus adhuc militans Ecclesia subiecta est. Si.n. in diuinis oraculis aliquando dies vnus, sunt centum dies, poterunt dies 1260. de quibus legitur in Apoc. c. 12. ad hunc numeri calculum reduci, si per centenarium fuerint multiplicati: nã millies ducenties sexagies, centeni, sunt dies 126000. qui conficiunt annos 350. mensibus tricenorum dierũ. Quod si diem vnũ pro centũ annis quandoq; positũ dixeris,

Gen. 9.

Ambr. de Nohe & Arca cap. 33.

Digitized by Google

prout sentit & Primasius comm. in Apoc. poterunt dies tres cum dimidio significare annos Trecentum quinquaginta, vt in eadem Apoc. de Ecclesia scriptum legitur cap. 11. Iacere in ciuitate, vbi Dominus eius crucifixus est, tres dies & dimidium. Adhuc etiam tempus, & tempora, & dimidium temporis, significant annos 350. si tempus pro centum annis, tempora pro ducentis, & dimidium temporis pro quinquaginta intelligantur. Eadem prorsus figura, menses per centenarium multiplicare contingit, vt in Apoc. cap. 11. Ciuitatem sanctam calcabunt mensibus 42. nam quadragies bis centeni, quatuor millia & ducenti menses sunt, qui constituunt annos Tercentum quinquaginta.

Dan. 7. Apoc. 12.

DE NVMERO CCCLX.

NVMERVS Trecentum sexaginta in legibus à Platone magnopere commendatur, quod Ciuitatibus sit accommodatus. Cõsilium, inquit, triginta constet duodenarijs, nam distributio huic per Sexaginta trecentosq; viros conuenit. Cælestis quoq; Ciuitas in tot partes ab Astronomis fuit distributa: licet enim Sol in 365. diebus & sex horis ferè totum peragret signiferũ; quia tamen supputationibus hic numerus incommodus reperiebatur, Zodiacum diuiserunt in numerum proximiorem partibus plurimis constantem, qui est 360. Vt sic vnum quodque signum triginta partibus constet: ductus autem 12. in 30. numerum, quem dico, constituet. Neque dumtaxat Heliophorum, sed & in vniuersum omnes cælestes circulos, cum postulat vsus, cogitatione in 360. partes diuidunt Astronomi: quod ab arte quidem, non natura, constitutum est. Porro intra spacium, quod Sol signiferum perlustrat, Luna ad Solem duodecies reuertitur, totiesq; diametrum ei locum transit. Ac quia interea dum Luna à Sole digressa eundem rursus cõsequitur, triginta ferè dies elabuntur, ideo

Plato de legibus lib. 6.

Digitized by Google

cæli spacium, quod Sol medio tempore emensus est, in totidem partes secari intelligitur, quas à gressu Solis diurno vidētur Neoterici dixisse gradus. Ex his fontibus, quos ipsa monstrat natura, oritur hypothesis astronomica circulos diuidendi in duodecim partes, & earum quamlibet in gradus 30. quorum summa conficitur numerus 360. Primi igitur Mathematici omnem cæli peripheriam in 360. gradus partiti sunt, ad locorum distantias, regionum differentias, poli multiplices eleuationes distinguendas: quod nullus fuerit ab vnitate ad infinitum numerus conuenientior huic negocio tribuendus, qui in tot æquales partes diuidi posset, sine aliqua minutione physica. Primò enim in duas æquales partes diuidi potest, vtpote in bis, 180. gradus: secundò, in tres æquales, & cuilibet portioni respõdebunt 120. tertiò, in quatuor, scilicet in quadrantes 90. grad. quartò, in sex, & quælibet pars obtinebit grad. 60. portionem inquã duorum signorum; quinto, in duodecim, & cuilibet parti conuenient grad. 30. Sunt adhuc aliæ diuisionis partes, vtpote quinta 72. octaua 45. nona 40. decima 36. quindecima 24. & decima octaua scilicet 20. Habet rursus alias diuisiones quibus partes sunt denominate: nimirum vigesimam, 18. vigesimam quartam. 15. trigesimam, 12. trigesimam sextam, 10. quadragesimam, 9. quadragesimã quintam, 8. sexagesimam, 6. septuagesimam secundam, 5. nonagesimam, 4. centesimam vigesimam, 3. centesimam octogesimam, 2. tricesimam sexagesimam, 1.

DE NVM. CCCLXV.

CVM vrbis conditor Romulus digereret tempora, annum in decem menses partitus est: at Numa Pompilius, cum ineruditiorem hanc mensium numerationem esse animaduerteret, vt quæ neque ad Solem, neque ad Lunam fuisset accommodata, ad anni magnitudinem, quo lunari vsus est, imitatione Græcorum, complendam, mensibus anti-

quis duos insuper adiecit, Ianuarium scilicet, & Februarium, eosq; vniuersos dispares habuit, vt huic 29. alij 30. dies alternatim attribuerit: Vnde facilè à quouis colligi potest, annum Pompilianum ex 354. diebus tantum constitisse (mitto quæ de Pontificum intercalatione disputat Macrobius lib. 1. Saturnal.) sed Ægyptij & C. Iulius Cæsar, neglecto menstruo Lunæ cursu, periodico motu Solis anni metas concluserunt. Verùm nec hi per omnia inter se consentiunt. Nam Ægyptij, Chaldæi, & Persæ annum solarem finierunt diebus 465. tantum. Cuius rei testis est Q. Curtius, qui lib. 1. describens agmen Darij Persarum Regis cum Alexandro magno congressuri: Erant (inquit) in eo Trecenti sexaginta quinque iuuenes, punicis amiculis velati, qui magos sequebantur; totidem anni diebus numero pares, quippe Persis annus in totidem dies descriptus est. Cæterum Iulius Cæsar, cum Rempublicam in suam redegisset potestatem, adiutore Sosigene, alijsque artificibus, nouam emendationē instituens, vt iustus & vertens annus conficeretur, diebus 365. addidit quadrantem, hoc est, sex horas, ex quadrante quater replicato, faciens quouis anno quarto diem intercalarem, hoc est, annum habentem 366. dies, vt signorum quodlibet Heliophori tricenis diebus denisque horis ac semisse, id est, dimidia hora transcurrens Sol incremento dimidiarum horarum quarto anno vnum diem compleat. Intercalationi autem illi deputatus fuit Februarius, quod tunc vltimus esset anni mensis, quemadmodum cecinit Ouidius.

Ioan. Rosin' Rom. antiquit. lib. 4. Africanus apud D. Hier. in Dan. ca. 9.

Fast. lib. 2.

Sed tamen antiqui ne nescius ordinis erres,
Primus vt est Iani mensis, & ante fuit
Qui sequitur Ianum, veteris fuit vltimus anni.
Tu quoque sacrorum termine finis eras.
Primus enim Iani mensis, quia Ianua prima est.
Qui sacer est imis Manibus, imus erat.

Nec tamen intercalatio illa fiebat vltim. Februarij die, sed sexto Kalendas Martij, Terminalibus scilicet iam peractis, Vnde & bissextilis est appellatus. Cæterum quia astrorum calculatoribus perspicuum est quam ineptum locum habeat dies intercalandus in

nostro Kalendario, & quantum illis faciat negocium; optimè actum foret, si diei intercalando alius assignaretur dies, puta vel finis Decembris, cum publico ferè consensu annum auspicemur à Ianuario: vel (quod alijs magis quadrat) finis Februarij: anni principium statuentes in Æquinoctio verno, vt die prima primi mensis Sol primum Arietis gradum ingrediatur, sicq; vna incedant menses & signa Zodiaci. Nam & Sole primum Arietis gradum tenente legimus creatum fuisse Mundum. Neq; tamen ad amussim solarem motum assecutus fuerat Iulius; sed hæc anni Iuliani quantitas adhuc alia indigebat correctione: succedente enim tempore supereſſe ex illis sex horis scrupula quædam compertum est, adeo vt quarto quolibet anno, post diem intercalatum, Sol præcisè non sit in illo cæli loco & pũcto, in quo fuerat quarto ab hinc retroacto anno. Atq; hunc errorem nonnulli pro viribus elidere conati sunt: primus Cl. Ptol. ante annos 1444. hoc est, post tempus natiuitatis Saluatoris nostri Christi 138. diligentissimis obseruationibus tempus reuolutionis Solis 365. dierum, horarum 5. minut. 55. secund. 12. inuenit; ita, vt in annis 300. vnus bissextus prætermitteretur. Nam si exactè residuum tempus à diebus esset sex horarum, inter annos 300. essent bissextiles 75. at hic desunt minuta 4. secund. 48. Quare si multiplices 4. minut. & 48. secund. in 300. producetur integer dies. Minuta enim 1200. horas 20. & secunda 14400. horas 4. constituunt. Sed & hæc anni quantitas nostro tempore ab experimentis aberrat. Ptolomæus enim nec motum absidis excentrici Solis, ob inopiam obseruationum, deprehendere potuit: nec initium anni, vt par erat, ab aliquo ecliptica fixæ loco, sed ab Æquinoctij puncto sumpsit: illud inquam temporis spacium complexus, quo Sol ad verum, vel Æquinoctium, vel Solstitium reuertitur, cuius anni spacia inæqualia sunt: ætate enim Albategni non horarum 5. m. 55. sect. 12. vt tempore Ptolomæi, sed fuit dierum 365. hor. 5. m. 47. ferè. Quare Asrael, qui tabulas motuum Alphonso Regi cõposuit, Georg. Peurbachius, Ioannes à Monte regio,

Digitized by Google

atq; omnium postremus Aloysius Lilius multò verius ac certius tẽpus restitutionis Solis ad idem eclipticæ fixæ punctum tam in longitudine, quam in latitudine, per circumferentiam maximi circuli à polis eclipticæ fixæ in Solis centrum ductam, atq; ibidem fixã, donec Sol in idem punctum reuertatur, nullam ex hoc differentiam statuẽtes, quod Sol sub mobili ecliptica à fixa dimotus, nunc in Septentrionalẽ, nunc in Merid. partem deflectat, ad definiendam anni quantitatem assumpserunt, veram nostri temporis annorum quantitatem facientes dierum 365. hor. 5. cum minut. horæ 49. secundis verò 16. ferè. Ex qua anni quantitate sequitur vt quibuslibet 134. annis, per integrum diem æquinoctium versus mensis initium retrocedat. Huic autem retrocessioni illud potest adhiberi remedium nempe vt quolibet 134. annorum circuitu vnus eximatur ex anno dies, & ex bissextili communis fiat. Verum vt annis notabilioribus id contingat, quales sunt centesimi, Aloysius Lil. aliam à Io. Lucido relatã rationem affert, vt 5. non in ipsomet 134. annorum completo spacio, demptio illa per annum bissext. communem factum efficiatur; sed vt per 300. annos centesimus quilibet annus ex bissextili cõmunis fiat, quadringentesimus dehinc verò bissextilis relinquatur, atq; eodẽ ordine deinceps propemodum procedatur. Nõ commemorabo hic numerũ illum 365 cælorum, cuius principem Abraxan Basilidis deliramẽta constituerunt, ne rem seriam inanibus & ridiculis fabulis infarciã.

Hieron. in Amos c. 3.

DE NVM. CD. ET CDXXX.

SI quis diligentius Diuinã scripta perscrutetur, nunquam laudabiliter positum reperiet numerũ Quadringentesimum, quem dilucidandum assumimus. Eorum n. est expressiuus qui cum sequerentur magiam Theode, dissipati, & vsq; ad vnũ ad nihilum redacti sunt. Eos quoq; complectitur qui erãt in angustia cõstituti, et amaro animo, atq; oppressi ære alieno, quorum

Act. 5.

4. Reg. 21.

Digitized by Google

quorum princeps factus est Dauid dum fugeret à facie Saulis. Notat & Prophetas lucorum, quos Helias interfecit in torrente Cyſſon. Prophetas Baal nobis aperit, quos conſuluit Rex Iſrael, & deceptus eſt. Rurſum præſens numerus inſinuat deſtructionem muri Hieruſalem, atteſtante Scriptura Quadringentis cubitis interruptos muros à porta Effraim uſque ad portam Anguli. Viros etiam taxat hic numerus quibus Eſau perſequutus eſt fratrem Iacob. Præterea quemadmodum in Vicenario Eſau munera quædam accepit à fratre: pro Rachel ſeruitute preſſus eſt Iacob: in ſeruum vēnundatus eſt Ioſeph: & his plura: ſic Quadringenteſimo, vicenarij numeri quadrato, peregrinationem, & ſeruitutem ſignificari teſtantur, quæ ad Abraham per Angelum dicta referuntur Geneſ. c. 15. his verbis: Scito præneſcens quod peregrinum futurum ſit ſemen tuum in terra non ſua, & ſubijcient eos ſeruituti, & affligent annis Quadringentis: generatione autem quarta reuertentur huc. Idem commemorat D. Stephanus in Actis Apoſt. cap. 7. dicens de Abraham: Locutus eſt ei Deus quia erit ſemen tuũ accola in terra aliena, & ſeruituti eos ſubijcient, & malè tractabunt annis Quadringentis. Perplexa autem & implicita prorſus eſt hæc ſtructura verborum: non .n. ita intelligendum quaſi peregrinaturum & malè tractandum, & ſeruituti apud exteros ſubijciendum, vel in Ægypto detinendum dixerit hoc ſemen annis Quadringentis: ſed per hyperbaton ſic legendum, quia peregrinum erit ſemen annis Quadringentis, in cuius parte temporis etiam accidet ſeruitus in Ægypto. Quod planè atteſtatur Auguſtinus hæc ſcribens lib. 16. c. 24. Ciuitatis diuinæ. Quemadmodum ſcriptum eſt de Thare patre Abrahæ: Et fuerunt dies Thare in Charra quinq; & ducenti anni, non quia ibi omnes acti ſunt; ſed quia ibi completi ſunt: Ita & hic propterea interpoſitum eſt: Et in ſeruitutem redigẽt eos, & affligent eos Quadringẽtis annis: qnoniam iſte numerus in eadem afflictione cõpletus eſt; non quia ibi vniuerſus perfectus eſt. Hactenus Aug. Quia enim ſcriptũ eſt: In Iſaac vocabitur tibi ſemẽ: & ab anno natiuitatis Iſaac

3. Reg. 18.
3. Reg. 22.
4. Reg. 14. Gen. 32.
31. 37.
Beda lib. de Tẽpo. rib. c. 19.
Gen. 11.
Gen. 21.

Digitized by Google

vsq; ad annum egressionis ex Ægypto, computantur anni quinque & quadringenti, & à quinto anno Isaac, quo per filium ancillæ capit affligi, labor Quadringentorum computatur annorum, quibus siue in terra Chanaan, siue in Ægypto peregrinum fuit illud semen. Nec obstat quod Paulus vas electum supradictis Quadringentis annis adjecit triginta annos, quoniam non idem sumitur exordium supputationis annorum hic, & illic: Apostolus.n. dicit legem datam post annos Quadringentos triginta à Testamento seu fœdere Dei facto cum Abraham, numerans annos Quadringentos triginta à tempore primæ promissionis factæ ad Abraham agentem tũc ætatis annum septuagesimum quintum, ad illud vsq; tempus quo lex data est Hebræis in monte Syna tertio mense, quam egressi fuerant ex Ægypto: sic enim ait ad Galatas scribens tertio suæ Epistolæ capite. Abrahæ dictæ sunt promissiones, et semini eius. Hoc autem dico Testamentum confirmatum à Deo; lex, quæ post annos Quadringentos & triginta facta est, non irritum facit ad euacuandam promissionem. Eandem supputationem requirit quod scriptum est Exodi cap. 12. Habitatio filiorum Israel qua manserunt in Aegypto Quadringenti triginta anni. Non quod ex eo tempore quo illa promittebantur Abrahæ, in ea seruitute, affligentibus Aegyptijs, fuerit semen Israel Quadringentis triginta annis; sed quia bonus & amator hominum Deus à sua sententia, non à rerum euentu disciplinæ tempus numerare consueuit: quod & hic erga Patriarcham Abraham fecit, non permittens semen eius hoc omne tempus affligi in Aegypto, verum à sententia sua Quadringentos triginta annos enumerat: tunc.n. Abraham egressus Mesopotamia terram promissionis ingressus est, quod aperte docet editio Septuaginta interpretũ, quæ dicit: Habitatio filiorum Israel, qua habitauerunt in Aegypto & in terra Chanaan, ipsi & patres eorum anni 430. Quam necessario sequendam, & ipsa hebraica veritas ostendit, quæ narrat Chaath filium Leui, quem natum esse constat in terra Chanaan, vixisse annos 133. & filium eius Amram Patrem Mosis annos

Digitized by Google

137. & ipsum Moysen 80. fuisse annorum, tempore egressionis de Aegypto: quorum annorum summa non perficit 430. sed 350.

DE NVMERO CDXC.

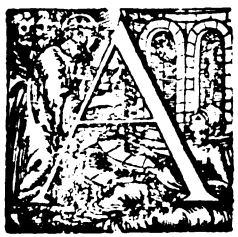

AD numerum Quadringentorũ nonaginta referri debere remissionem atq; relaxationẽ peccatorum sunt qui referant Theologi, quod percunctanti Petro Apost. quoties condonaret fratri in eum peccanti, nũ vsque septies; Dominus responderit: Non solum vsq; septies, sed vsque septuagies septies. Aiunt ergo in numero 490. terminum constituisse remissionis, quod hanc numeri summam conficiant septuagies septies, seu septuagies septem: non vt terminũ remissioni constituat; sed vt toties ille peccanti dimitteret in die, quoties ille peccare minimè posset: (impossibile est enim quadringentis nonaginta vicibus in fratrem posse delinquere) siue quia hic numerus ita veniæ conuenit, vt pœnæ. Quidam enim hac ratione explicarunt locum illum Geneseos: De Cain vltio dabitur septies; de Lamech verò septuagies septies. Cain ob id quod fratri manus inferre ausus est, septem supplicia sibi accerset. At Lamech post Caini condemnationem duplici cæde constrictus meritò dicit: Si de Cain septies vindicatum est, de me Lamech septuagies septies vindicabitur: hoc est, si iusta aduersus Cain Dei sententia extitit, vt septem supplicijs afficeretur, ipse equidem dignus sum, qui Quadringentis nonaginta pœnis excrucier. Quoniam ille, quemadmodum ab alio, quid, quamque graue crimen esset, cædem committere, minimè didicerat; sic nec homicidam vllum viderat meritas pœnas exoluentem. Ego autem gementem, ac trementem cernens, iræque diuinæ magnitudinem ob oculos habens, huiusmodi exemplo nec melior factus, nec à facinore deterritus sum: proinde iure optimo multo maiora mihi tormenta inferentur. Hic igitur numerus honori habitus est non modò in remittendæ

Theophilactus Ioã. Chrysost. Beda. D. Hier. Matth. 18.

Theophilus Antio. Alleg. li. 1. D. Hier.

Gen. 4.

Digitized by Google

offensa; verum etiam in animaduertendis, atq; vlciscendis flagitijs. Scio in his cõmentarijs nonnulla bis à me fuisse conscripta: quod non tam ex obliuione, quã ex animi sententia facilitaui. s. vt satisfacerẽ veteri prouerbio, Non nocet bis dicere quod benè dicitur. Et vt cecinit Horatius, quæ per se pulchra sunt, ea vel decies repetita placebunt: sic D. Paulus ad Philipp. 3. veluti se excusans, quod eandem rem iterum scriberet: Eadem (inquit) vobis scribere me quidem non piget, vobis autem tutum. Non erubescam igitur hic repetere expositionem alteram ex numerorum partibus aliquotis desumptam: quoniam vti septenarius nullas habet partes in quas resolui possit; numerus verò 490. multas continet partes in quas resoluatur; ita per septenarium, in quo signatum est peccatum Cain, insolubilis intelligitur vltio, quæ de ipso data est, eo quod impœnitens fuerit: per 490. in quo numero positum est vulnus seu liuor Lamech, dicendo: De Lamech septuagies septies, solubilis intelligitur vltio, id est, quam aliquando terminet, vel finiat remissio. Et hoc est quod Dominus Petro dixit: Non dico tibi, septies, sed septuagies septies, id est, non omni impœnitenti, sed cuique pœnitentiam agenti dimittes. Ad hunc numeri calculum referendæ videntur septuaginta hebdomadæ Danieli ab Angelo vsque ad peccatorum remissionem, & iniquitatis expiationem determinatæ, quæ in Triceſimum tertium IESV Christi annum desinunt: quia si pro singulis hebdomadæ diebus singuli Solares anni, vti consueuit Scriptura, numerentur, ex septuaginta assumptis septies, Quadringenti & nonaginta Solares anni propagantur, qui, si à septimo Darij Longimanni anno, quo Esdras Hierosolymam constituendæ denuo Reipublicæ caussa missus est: siue ab Olympiadis octogesimæ anno tertio, vsque ad Christum pro nobis voluntaria nece peremptum Olympiadis ducenteſimæ secundæ anno quarto colligantur, erunt exactè intermedij anni Solares Quadringenti nonaginta, vti Angelus Danieli præscripserat.

Plato de egib. 6.

Dan. 9.

Vide Hieron. in Dan. t. 3 Leuit. 25. Petrus Galatinus de Arcanis cath. ve. li. 4. c. 14.

Digitized by Google

DE NVMERO IC.

QVINGENTESIMVS numerus significat quietis perfectionem, quoniam fit ex quinquagenario decies multiplicato. Quinquagenarius autem, requiem; denarius perfectionem designat: vt superius demonstratum. Greg. Mor. lib. 1. c. 15. exponens illud Iob c. primo positum: Fuerunt Job Quingenta iuga boum, & Quingentæ asinæ: In Quinquagenario (inquit) numero, qui septem hebdomadibus ac monade addita impletur, requies designatur: denario autem numero summa perfectio exprimitur. Quia ergo fidelibus perfectio quietis promittitur, quasi quinquagenario decies ducto, ad Quingentesimum peruenitur. Porro quod Quingẽtesimús remissionis, & indulgentiæ teneat sacramentum, non solum vetus scriptura, sed Saluatoris in Euangelio verba demonstrãt, qui dum parabolam remissionis edocet, & indulgentiæ debitores, quos introducit, vnum in Quinquaginta, & alterum in Quingentis fuisse denarijs, dicit obnoxios. Quinquaginta autem & Quingenti, licet cognatus sit numerus, quod ibi septem septimanis, addita vnius numeri perfectione, cõsurgat quinquagenarius; & hic, septuaginta septimanis, addita vnius decadis perfectione, Quingentorum numerus cumuletur: quo tamen plures sunt septuaginta septimanæ, quam septẽ, eo perfectior ac præstantior (ex sententia doctissimi Origenis) numerus Quingentorum, quam quinquaginta. Vnde Saluator noster pronunciat, quod plus diligat ille, cui Quingenti, quos debebat, denarij donati sunt, quam ille, cui quinquaginta. Hæc historica expositione dicta sint, nunc mystici intellectus secreta videamus. Duo quidem debitores vtrumq; populum Iudæorum. s. & Gentium designant, qui vni fœneratori. i. suo Creatori nõ materialem pecuniam, sed propriè salutis nummum debebant. Conditor. n. noster, quos ad imaginem suam creauit, quasi cõmodato ad seruandum sublimauit denario. Nam denarius solet Regis imagine, ac nomine formari.

Hieron. in Ezechielẽ 42. Luc. 7.

Ibidem.

Digitized by Google

Luc. 12. *Omni autem, cui multum datum est, multum quæretur ab eo. Et cui multum commendarunt, plus petunt ab eo. Et quidem vtriusque populi debitum per quinarium numerum multiplicatur. Quia videlicet quinq; sunt sensus, quibus in hac vita vtentes, imaginem, quam accepimus nostri Conditoris excolere debemus. Sed minus debet populus, cui legis decalogus per seruum data est; amplius autẽ, cui gratia vitæ æternæ, per filium commissa: ideoque huius per denarium, illius per centenarium numerum fœnus accumulatur, quem ad regni cælestis, quod his, qui sunt à dextris dabitur, significationem pertinere sæpe docuimus. Neq; frustra eodem flexu digitorum, quo denarius in læua, ipse figuratur in dextra, nisi quia & nunc opera decalogi quæ littera non poterat, fides perficit, & in futuro reddet vnicuique secundum opera eius. Verum quia neutri nostrum viribus, sed illius gratia salui facti sumus per fidem, rectè dicitur: Non habentibus illis vnde redderent, donauit vtrisque. Et vtique plus diligit, cui plus donatur. Cui autem minus dimittitur, minus diligit: quia siue bona perficiendæ, quam accepimus, scientiæ; siue vitandæ, quam incurrimus, insipientiæ velis intelligere, multò vtique plus Ecclesiæ, quam synagogæ donatur, quæ & fœdiori quondam, vtpote quam nullus doctor prohibuit, idololatriæ sorde corrupta est: sed vbi abundauit peccatum, superabundauit gratia: &*

Rom. 5.

Matth. 13. *maioris nunc est perfectionis Euangelicæ sublimata præconio. Cui dicitur, quia multi Prophetæ, & iusti cupierunt videre, quæ vos*

Cap. 31. *videtis, & non viderunt; & audire quæ auditis, & non audierunt, Conuenit huic loco quod Numerorũ historia refert, diuisis æqualiter cæsorum Madianitarum spolijs, eos quidem, qui de pugna venerunt, Quingentesimum de sua portione caput, cæteros verò Quinquagesimum Domino dedisse. Quia & magna offert, qui se in castris virtutum exercendo, tutum ab incursione conseruat hostili; sed*

Ioannes Rosinus Roman. antiquit. *maiora vtique, qui gladium verbi vibrando, innumeras aduersarij exercitus copias sternit. Designabant hunc numerum Romani, quemadmodum scribit Valerius Probus, littera, A, quam Gul-*

Digitized by Google

Budæus refert ſalutarem dici litteram, eamque in iudicijs abſolutionis fuiſſe notam; vt triſtem. C. quæ Condemnationis. Aſconius Pedianus Comm. in primam & tertiam Orationem con. Verrem. In diuinatione (inquit) & in alijs cauſis maioribus vniuerſi Iudices in ciſtam tabulas ſimul conijciebant ſuas, eaſque inſculptas litteras habentes, A abſolutionis, C condemnationis; cum de alicuius capite agebatur, N.L, ampliationis: his.n. litteris ſignificabant non liquere. lib. 9. c. 24 Alex. ab Alex. lib. 3 cap. 5.

DE NVMERO DC.

COMPLETAM operum ſeriem atq; ſupremã perfectionem demonſtrat numerus ſexcentenus. Quod vel ex D. Gregorij patet ſententia in explanatione illius loci cap. 13. lib. 1. Reg. Recenſuit Saul populum, qui inuentus fuerat cum eo quaſi Sexcentos viros: vbi dicit: Septem diebus hebdomada impletur: ſed vnus eorum ad operandum prohibitus eſt: ſex verò in boni operis ſtudio conceduntur. Centenarius autem numerus ſummam continet numerorum. In ſexcentis ergo viris deſignantur qui opere & cordis deliberatione robuſti ſunt. Nam quidam fortia proponũt: ſed quia quod proponunt, non faciunt, ad Sexcentorũ virorum numerum non pertingunt. In Sexcentis ergo viris, fortes operarij ſanctæ Eccleſiæ deſignantur, quia magna proponunt, & rigorem propoſiti fortitudine complent bonæ operationis. Hæc Greg. Sexcenteſimi numeri perfectionem comprobat et Origenes lib. 4. in Iudic. his verbis: Hoc ipſum quod Scriptura dixit in Sexcentis viris Semegad percuſſiſſe Allophilos, non mihi videtur ociosè dictum: quid .n. opus erat deſignare etiam numerum; niſi fortè euidentius in ipſo numero ea (de quibus ſuperius diximus) indicauit? Namque ſenarius numerus qui multiplicatus venit in Sexcentos, Mundi huius figuram tenet, qui in ſex diebus dicitur conſummatus Sex- Iudic. 3. Ambr. de Nohe & arca lib. 12 Gen. 7.

Digitized by Google

centos ergo in aratro dicitur percussisse ille qui per crucem Domini crucifixus est Mundo: tantum ille. Est etiam illa perfunctoria consideratio quod Sexcẽtesimo anno Nohe factum fuit diluuium illud vniuersale: videtur.n. ostendere, quia sexta die Adam creatus est. Idem numerus est par, & in auctore, & in reparatore seruatur: quia senarius, qui singularis dicitur, & huius mundanæ fabricæ figuram tenet, transpositus vltra in secundum, tertium, quartum, quintum, & sextum limitem, 60. 600. 6000. 60000. & 600000. designat. Vnde & secundus mensis anni Sexcentesimi, quo intrauit Nohe in arcã, eandem senariam diem significat, quia duo menses sexaginta diebus concluduntur. Sic Sanctus Iob sex millia camelorum possidet; quia plenitudinem operis in Ecclesia accipiunt, qui ab illa dudũ vitiorum suorum fœditate perierunt. Quod verò in Exod. de Israelitis egressis ex Ægypto scriptum est numerum perditum virorum fuisse Sexcenta ferè millia. Per hunc numerum designantur perfecti in operibus bonis: at verò per hoc quod dicit, ferè, intelligi datur, quod in præsenti vita quantumcumque sit homo perfectus, semper tamen deest ei plenitudo in hac vita meriti, iuxta illud cuiusdam sapientis: Gloria perfectorum principium, non perfectio. Illud igitur dici potest, quod anno Sexcentesimo inundauerunt aquæ cataclysmi, quia sexta Mundi ætate commendatum est Sacramentum Baptismi. Diluuium enim præsignabat sanctum Christi Baptismum. De quo Psalmographus dicebat: Dominus Diluuiũ inhabitare facit: quia inundat super vniuersa peccata. Et hoc septima decima die mensis, quia denarius, decalogum: Septenarius, propter sabbathum, septimam requiem designat. Et quia in decalogo, renunciatio vitiorum videtur, quicumque in Baptismo initiatur; propter æternam requiem omnibus intus se abrenuntiare profitetur. Illud etiam apertum est mysterium, quod anno 600. vitæ Nohe completa est arca, quia sexta ætate, veniente Christo, instituta est Ecclesia, quam ingrediantur seruandi; vt iam in egressione ab arca finis Mundi designetur, quando non iam opus erit arca, quod fiet post Sexcentesimum,

Ambr. de Nohe & arca li. 14. Gen. 7.

Gen. 7.

Cap. 42. Gregor. mor. 35. cap. 20.

Exod. 12.

Gen. 7.

Athanas. quæst. 110. Ambr. de sacram. ẽt. lib. 2. Psal. 28.

Gen. 7.

mum annum. Sexcenteſimo autem & vno anno vitæ Nohe, id eſt, peractis ſexcentis annis, aperitur arcæ tectum, quia finita ſexta ſeculi ætate, quæ etiam ſex milleno anno dicitur poſſe concludi ſecũdum prophetiam Heliæ, reuelabitur abſconditum ſacramentũ atq; promiſſum. Habet autẽ Sexcenteſimus numerus quoddã perfectionis ſymbolum: cũ.n. procedat à ſenario primo perfecto, cùm Græci, tum Latini eo vtuntur, vbi rem, cui nihil addi poteſt, amplificare contendunt. Greg. [illegible] in funere patris: Ne à Sexcentis quidem, vt dici ſolet, emotus fuiſſet. Item Lib. in plagam grandinis: vtinam mihi potius quinq; verba eloqui prudẽter contingat, quam Sexcenta in lingua, & voce tubæ obſcura & incerta. Plutar. lib. de his qui ſerò à Numine puniun. Medicinam animæ, quæ Iuſtitia cognominatur, omnium eſſe artium maximam, præter Sexcẽtos alios, etiam Pindarus teſtatur. Cicero ad Attic. Venio ad Epiſtolas tuas, quas ego Sexcentas vno tempore accepi: item: Sexcenta incommoda ſum perpeſſus in tuenda Republica: &: Sexcenta paſſum decreta proferre. De nat. Deorũ lib. 1. Cur non Sexcenta mihi eſſe Mundorum, ſed innumerabilia auſus es dicere? De Diuinatione lib. 2. Sexcenta licet eiuſmodi proferri. Martialis epigrammat. lib. 6.

Gen. 8. Aug. cont. Fauſtum Manich. lib. 8. Lactanti. Firm. diuin. inſt. lib. 7 c. 14. Auguſt. in Ciu. Dei lib. 20. c. 7

Et dolet, & queritur ſibi non contingere frigus.
Propter Sexcentas Baccara gauſapinas.

Lepidéque Plautus in Captiuis: Sexcentoplago nomine fecit illi, cui plagæ innumeræ nunciabantur. Sed ne Sexcenta eiuſmodi proferam, ad reliqua progrediar.

DE NVMERO DCLXVI.

NVMERVS beſtiæ dici poteſt Sexcẽteſimus ſexageſimus ſextus, quod viri quidam illuſtres ſcripſerint ex litteris componi nomen Antichriſti comprehendentibus 666. dicẽte Spiritu ſancto: Hic eſt ſapientia. Qui habet intellectum computet numerum beſtiæ: numerus .n. hominis Apoc. 13.

Digitized by Google

est: & numerus eius Sexcenti sexaginta sex. Itali quidam ausi sunt affirmare hanc prophetiam adimpletam in impio illo Martino Lutero, quod huius numeri, in vnum collati, conficiant 666. Diuidunt. n. totum alphabetum tres in classes, quarum prima tenet vnitates; secunda, decadas; tertia, centurias. Cumq; in nostro alphabeto, ad complementum viginti septem characterum, quatuor desint, illarum locum supplent I, & V, consonantes simplices, vt in Iacobus & Vincentius nominibus; deinde HI, & HV, aspiratæ, vt in Hieronymus, & Huielmus: licet Germani pro H V aspirato, vtantur duplici V V, vt Vuielmus. Galli autem & Itali in suo alphabeto vulgari G, cum V coniunctum loco eius ponunt, dicentes Gulielmo. Eundem ordinem seruant Græci, omnibus suis litteris exprimentes numeros: verùm toto alphabeti sui characterein numerorum figuras extenso, tres, qui plus sunt, numeros notis proprijs, quæ ex alphabeto non sunt, depingunt: prima est S, significans 6. secunda Ϙ, notas 90. postrema Ϡ, vel ϻ, signans 900. Hebræi verò, quibus quinque sunt finales litteræ, illas cæteris viginti duabus superaddunt.

Digitized by Google

Expressi Numeri Hebraicis, Græcis, Latinis litteris.

1	א	Α	A
2	ב	Β	B
3	ג	Γ	C
4	ד	Δ	D
5	ה	Ε	E
6	ו	Ϝ	F
7	ז	S	G
8	ח	Ζ	H
9	ט	Η	I
10	י	Θ	K
20	כ	Ι	L
30	ל	Κ	M
40	מ	Λ	N
50	נ	Μ	O
60	ס	Ν	P
70	ע	ϩ	Q
80	פ	Ο	R
90	צ	Π	S
100	ק	Ϙ	T
200	ר	Ρ	V
300	ש	Ϛ	X
400	ת	Τ	Y
500	ך	Υ	Z
600	ם	Φ	I
700	ן	Χ	V
800	ף	Ψ	H
900	ץ	Ω	HV
		ϡ	
		K K k k	ij

Digitized by Google

Hæc igitur apud Italos erit ſumma numerorum perfidi Hæreſiarchæ.

M 30. A 1. R 80. T 100. I 9. N 40.
L 20. V 200. T 100. E 5. R 80. A 1.

qui ſimul iuncti faciunt 666. Fuit hic caput & patriarcha Hæreticorum, qui ſe toti armarunt contra Chriſti doctrinam, & beneficiorum eius. Adde ad illorum coniecturas characteribus Hebraicis reddere numerum 666. לוּלְתַר. *Lulter.*

Græci, quorum idiomate ſcripta eſt hæc viſio, nomen beſtiæ reperiũt in dictione τειτανος, id eſt, gigantis, hoc inquam modo:

Irenæus lib. 5. c. 30. T 300. E. 5. I. 10. T. 300. A 1. N. 50.

hoc ſibi nomen Antichriſtus, quaſi omnibus potentia antecellat, vſurpatum reputans, ipſum eſſe ſe iactans; de quo ſcriptum eſt: Pſal. 18. *Exultauit vt Gigas ad currendam viã à ſummo cælo egreſſio eius. Accedit huic ſententiæ Heſichius Grammaticus, conferunt quæ Suidas tradit, Titanes nempe eſſe dæmones infernales, qui vt Hyginus fab. 150. enarrat, bellum Ioui inferre auſi ſunt. Ioue tamen eos apud Inferos vinctos, relegante, & ideo dici ἀπὸ τῆς τίσεως, id eſt, ab vltione. Id quod Antichriſto eiuſq; Titanibus & ſectatoribus euenturum certiſſimè credimus. Chriſto in tartareum ignem eos per Angelos & miniſtros ſuos fideles, detrudi faciente. Cæterum ex nomine illo non ſatis colligitur numerus 666. cum Titan per ι, & non per ει apud Græcos ſcribatur: ſed alius quinque vnitatibus minor. Quare Tychõ. ponit aliud nomẽ, quod Illuſtris dicitur interpretatũ.*

Λ 30. A 1. M 40. Π 80. E 5. T 300. I 10. Σ 200.

Aliud affert Arethas, quod Latinus dicitur:

Λ 30 A 1. T 300. E 5. I 10. N 50. O 70. Σ 200.

Rupertus Tuitienſis, & ante eum Haymo adducunt quoddam nomen Gothicum, quod interpretatum ſonat Gentium ſeductor.

Digitized by Google

Γ 3. Ε ſ. Ν ſ0. Σ 200. Η 8. Ρ 100. Ι 10. Κ 20. Ο 70. Σ 200.

Quocirca per hunc numerum, nomen; & ex nomine ſupputatus numerus inuenitur; atq; ipſius interpretatione nominis, qualitas meritorum agnoſcitur. Cur verò hoc numero voluerit inſigniri, facile dictu Senarius, quo factus eſt Mundus, operis perfectionem ſignificat, qui ſiue ſimplex, ſiue per decem, centumue multiplicatus, eiuſdem perfectionis ſexageſimum, ſexcenteſimumq. fructum demonſtrat. Erat autem pondus auri, quod afferebatur Salomoni per ſingulos annos Sexcentorum ſexaginta ſex talentorum, vt habetur 3. Regum cap. 10. & 2. Paral. cap. 9. Quod ergo vero Regi iure munus & debetur & ſoluitur, hoc etiam ſibi ſeductor ille tyrannus exigere præſumet. Duo quoq; nomina ponunt Primaſius, Anſelmus, Richardus dictam numerorum ſummam comprehendentia: primum eſt:

Α 1. Ν ſ0. Τ 300. Ε ſ. Μ 40. Ο 70. Σ 200. Anſelmus. Richard.

quod ſignificat honori contrarium (neque enim honor ei, ſed anathema conuenit) alterum iſtud:

Α 1. Ρ 100. Ν 50. Ο 70. Υ 400. Μ 40. Ε ſ.

interpretari poteſt. Nego. Nec mirum quod hoc vocabulo dignus dicatur Antichriſtus, id eſt, negationis; cum Chriſto nomen congruat credulitatis, ipſo teſtante, cum dicit: Hoc eſt opus Dei vt credatis in eum quem miſit ille. Itemque creditis in Deum? & in me credite. Ac per hoc ſiue honori contrarium dixeris, quod eſt Antemos; ſiue, nego, quod eſt Arnoyme, iure ad Antichriſtum poteſt vtrumque referri; vt per duas partes orationis, nominis ſcilicet, & verbi, tum perſonæ qualitas, tum operis aſperitas inſinuetur. Beatus Hippolytus Oratione de Mundi conſummatione, eiuſdem eſt ſententiæ, ſcripturam ſ. ſigilli eſſe Arnoyme, verba eius ita ſe habent: Ante quoq. hoſtis ille nobis aduerſarius, opera Miniſtrorum ſuorũ, hoc eſt, idololatrarũ, Chriſti Martyres hortãtium: Negato, aiebat, Ioan. 6. 14

Digitized by Google

Deum tuũ crucifixum. Tale erit tẽpore illius tẽpestatis, omnis oſoris ſigillũ dicens: Nego creatorẽ cæli & terræ, nego baptiſma, nego adorationem à me Deo præſtari ſolitam; tibi adhęreſco, in te credo. Hoc n. Enoch & Helias denunciabunt: Ne credatis hoſti qui venturus eſt & apparebit. Hic tamen lectorem monitum volumus, ne in errorem Hippolyti à Patribus damnatum, impingat. Exiſtimabat ille Antichriſtum non alium fore, quam ipſummet diabolum, ſub ſpecie ſimulata humani corporis & naturæ. Ne putemus (inquit D. Hieron.) Antichriſtum, iuxta quorundam opinionem, diabolum eſſe futurum, ſed vnũ de hominibus, in quo totus Sathanas habitaturus ſit corporaliter. Hæc ille. Nonnulli quidem viri eruditiſſimi ſentiũt Mahometem illũ ſpurciſſimum, & abominabilis execrandæq; legis auctorẽ, eſſe verũ in perſona Antichriſtum à ſacris litteris prænũtiatũ, quia vident ferè omnia, quæ Scripturæ de Antichriſto prædicãt, in eo eſſe cõpleta, ipſiq. potiſſimũ rationem nominis Antichriſti cõpetere. Hic quippe fuit primus dux Arabum ſeu Iſmaelitarũ, edoctus à Sergio & Ioãne hæreticis Arrianis monachis, Alcoranũ ſuum ex Iudæis Gentibus, & Chriſtianis cõpoſuit, quẽ partim verbis & prodigijs mendacibus colũbæ, tauri, comitialis morbi, & Lunæ, partim vi, & armis infinitæ multitudini perſuaſit, quo maior Mundi pars nunc corrupta deploratur. Quis autẽ magis vnquã Chriſto contrarius in lege & moribus? Chriſti ſiquidẽ lex repugnat carni & ſanguini, monetq. animã noſtram odio habendam, vt in vitã æternam cuſtodiamus eã; Mahometes verò vt propenſum ad libidinẽ genus humanũ his illecebris ineſcaret, atq. inuitaret ad ſuæ legis ſuſceptionem, laxauit habenas voluptatibus & ſpurcitijs, vxorũ pluralitatẽ admiſit, earum repudiũ; & pro arbitrio reconciliationem, & demũ paradiſum voluptatibus & delitijs Mundi refertiſſimũ, ſuis cultoribus repromiſit cũ Cherinto hæretico & ſectatoribus eius. Chriſtus item aliena detineri & concupiſci vetuit, quinimmo auferentibus tunicam, dandũ inſuper palliũ conſuluit. Mahometes verò rapinã, prædas, populationemq. ſuis permiſit, aſſuetus ex rapto viuere, legem

Cedrenus in Chronogr.

Digitized by Google

ſuam non rationibus, ſed armis defenſandam dictitans, & alterius ſectæ viros armis adigendos ad ſuæ legis obſeruationem decernens. Deniq. Chriſtus totius veritatis magiſter, nihil niſi verum, piũ, ſincerum, rationabile credendum agendumq. proponit; Mahometes verò in ſuo Alcorano, futilia multa, deliramenta, nænias, fabulas, & mendacia confingit, neq. rationi quoquo pacto conſona. Ob eius igitur beſtialem & fœdiſſimã vitam, legemq. turpiſſimam, dicere vel facilè poſſumus: Hic eſt ſapientia, qui habet intellectũ computet numerũ beſtiæ, numerus. n. hominis eſt, & numerus eius 666. Hic ſanè numerus eſt annorum ab incarnatione Domini vſq. ad ſubdolã & beſtialem legiſlationem pſeudoprophetæ Mahometis, quæ quidem pullulare cæpit circa annum Domini ſexcenteſimum ſexageſimum ſextum, circa finem imperij Heraclij Rom. Hic idem numerus reperitur in nomine Mahometis, per litteras Græcas hunc num. referẽs.

M 40. A 1. O 70. M 40. E 5. T 300. I 10. Σ 200.

Hinc colligunt huius ſententiæ aſſertores Mahometem eſſe in perſona Antichriſtum, aut ſaltem regni Antichriſti conditorem. Cæterum quia multa in Daniele, Euangelijs, Apoſtolo ad Theſſ. & Apocalypſi dicuntur de Antichriſto, quæ non facilè poſſunt accommodari Mahometi, nec in eo completa, neque complenda videntur, illud ad quærendum ſupereſt, quid ad illum hominem ſpectet hic numeri calculus, quãdo & numerus taxatur, & tamen ad eiuſdem computationem quæritur Sapientia & intellectus. Sapientiam igitur quæramus, diuinam paginam conſulamus de Antichriſto dicentẽ: Et faciet ne quis poſſit emere, aut vendere, niſi qui habet cha- Apoc. 13.
racterem, aut nomen beſtiæ, aut numerum nominis eius. Diligenter igitur conſiderandum quia prius cum dixiſſet: Vt ne quis poſſit emere, aut vendere, niſi qui habet characterem, aut nomen beſtiæ, aut numerum, non ſine certi promiſſione ſacramenti addidit: Nominis eius: poſt verò cum dicit: Si quis habet ſapientiam, computet numerum nullam de nomine fecit mentionem, ſed tantum modo: Computet numerum beſtiæ: ac deinde: Et numerus

Digitized by Google

eius (& absq; vlla nominis interpositione) est Sexcenti sexaginta sex. Cur hoc quæso? nisi quia aliud nomen bestiæ significat, & aliud ipsa est? ipsa namq; bestia homo est, & in ea Diabolus inhabitat. At verò nomen eius, quod sibi vsurpat, quod nisi quis cõfessus fuerit, vendere, aut emere non poterit, Deus est. Aduersatur namq; & extollitur supra omne quod dicitur Deus, adeo vt in Tẽplo Dei sedeat, ostẽdens se tanquam sit Deus, & non sit alius præter eũ. Duos ergo numeros hic intelligi oportet, alterum nominis eius, quod illa bestia sibi vsurpat. s. Dei, alterũ bestiæ. i. hominis ei⁹, quod ipsa erit. Alius nãq; est numerus Dei, & alius hominis; immo omnis creaturæ rationalis, quæ ad Creatoris gratiam non pertingit, siue hominis, siue Angeli. Debuerat quidẽ vnus esse numerus Creatoris, & creaturæ; sed creatura numerum sibi alium elegit, dissentiendo à Creatore Creatoris,
Gen. 2. siquidẽ numerus est septenarius, quia compleuit Deus opus suum die septimo, & benedixit diei septimo, & sanctificauit illum, de quo hæc scribit Philo Iud. lib. de vita Moysis: Moyses diem sacratum septimum veneratus est, cuius eximiam pulchritudinẽ cernebat acutioribus oculis, expressam cælo, Mũdoq; vniuerso, ipsa natura preferẽte eius simulacrũ. Inueniebat. n. ante omnia matre carere hũc numerũ, expertem fœminini generis è solo patre satum absq; semine, & absq; partu genitũ. Animaduertit præterea septimam semper virginẽ, nec è matre natã, nec matrẽ ipsam, nec è corruptione oriundã, nec ipsam corruptibilem: deniq; intellexit hanc esse Mundi natalem, cælo terræq. festã, et omnibus terrestribus exhilarantẽ cuncta concinnissimo septenario. Hactenus Philo. Quis est autẽ numerus creaturæ? senaGen. 1. rius. Senario namq; dierũ numero vniuersa creauit summus artifex Deus, et in sexta die; immo & sextus dies creaturæ est hominis, et ille quidem ad hoc fuit conditus, vt post obedientiæ opus consummatum cum Deo in septimo sabbathizaret. i. requiesceret, eoq. cõpleretur bono, quod significat dicendo: Compleuitq. Deus die septimo opus suũ, quod fecerat. Significat namque dies septimus, siue sabbathũ aterHebr 4. nam requiem, Apostolo teste, qui dicit: Ingrediemur. n. in requiem

qui

Digitized by Google

qui credimus, quemadmodum dixit: Sicut iuraui in ira mea si introibunt in requiem meam. Nam secundum legem cum non plus quam mille passus in sabbatho extra portam progredi liceret, Dominus, apud quem tota lex spiritalis est, statum, vel seculum illud, quod præsenti vitæ succedit, sabbathi nomine voluit intelligi, dum apud Matthæum inquit: Orate, ne fiat fuga vestra hyeme, vel sabbatho. Est enim sensus, Orate ne finis omnium mors vos comprehendat in infidelitatis hyeme; vel ne tunc primum conuerti, & per pœnitentiam velitis effugere iram Dei quando iam non licet operari. Quoniam ergo homo, vt in illam Dei requiem introiret, vt in illius numeri septenarij sabbathismo cum Deo sabbathizaret, conditus est; sed neque homo tunc introiuit, neque diabolus, qui illum decepit, vnquam introibit (namque vterque sine Deo, immo contra Deum, in creatura Mundi, & in semetipso voluit gloriari) ideo nos admonet veritas dicens: Si quis habet sapientiam, cum viderit illum hominem peccati, filium perditionis magnificè gloriantem, cogitet, quia quicquid loquitur vel agit, non pertinet ad illam requiem, non est de illa septima Creatoris, sed totum de creatura Mundi, de concupiscentia oculorum, ac proinde quasi certo confirmatus argumento, sciat, & dicat, quia ille homo non est ipse, quem se esse dicit: non est Deus, sed fallaciter se ostendit tanquam sit Deus: numerus enim hominis est: & homo ille, homo quidem natura, sed diabolus in illo totus erit cum omni sua astutia, & tota plenitudine: & eiusdem hominis aduentus erit, secundum operationem Sathanæ: quare, non senarius simplex, siue singularis, numerus illius erit: sed numerus eius Sexcenti sexaginta sex. Nam senarius, qui numerus hominis est, ad septimum, ad sabbathum, ad requiem Dei, propter suam præuaricationem, non pertingentis, secundi & tertij limitis transgressione multiplicatus est; & de primo, id est, singulari limite, in secundum, id est, decimum transgressus, sexaginta facit; idemque in tertium, id est, centenum traductus, sexcentos efficit; qui simul positi conficiunt 666. Quid est hoc, nisi

Psal. 94.

Act. 1.

Cap. 24.

1. Ioan. 2.

Digitized by Google

quia diabolus Sathanas, qui in illo homine totus habitauit, postquam semel à requie Dei, à cælesti sabbathismo sese excussit, secundo & tertio laborem suum multiplicauit? Vis scire quomodo, quando, vel vbi transgressor antiquus numerum suum multiplicauerit? Dicam. Primò, vbi perfectis cælo, & terra, & omni ornatu eorum, die septimo compleuit Deus opus suum, quod fecerat, & requieuit ab omni opere quod patrarat; ille cum requiescente Creatore in septimo eius die non requiescebat: quin etiam iamdudum propter inquietudinem superbiæ suæ de cælo in istum caliginosum aërem proiectus, in circuitu ambulabat & laborabat. Erat ergo in numero senario singulari, in ista sex dierum creatura, in quo quippe senario se detineri dolens homo pœnitens, septimumque diem suspirans dicit in Psalmo: Notum fac mihi Domine finem meum, & numerum dierum meorum, quis est, vt sciam quid desit mihi. Ille autem impius, & præuaricator angelus non sic, sed cum esset foris à requie, siue septima die, & senarius ei adhuc simplex siue singularis esset, non contentus fuit labore suo, sed adiecit per inuidiam vt genus humanum in eundem laborem traheret secum decipiẽdo protoplastum. Hoc agendo vtique transgressionem auxit, & rectè sicut proprius, ita & hominis labor imputatur illi. Multiplicatus est ergo primus eius senarius, & factus est iam numerus eius sexaginta sex. At nec isto contentus, adijciet adhuc tertia transgressione senarium eius multiplicare, quando qui hominem deceperat, rursus dolo, & in prodigijs mendacibus manifestus hostis apparebit. Appositè igitur numerus eius Sexcenti sexaginta sex, quia videlicet labor peccati, qui in homine cum Deo nõ sabbathizante simplex est, in illa bestia notis incrementis secundo, ac tertio multiplicatus est. Auctoritate fulcitur nostra sententia, quando plagam mortis Antichristi ter commemorat, primo quidem cum dicitur: Vidi vnum de capitibus suis quasi occisum in mortem, & plaga mortis eius curata est; secundo cum dicitur: & fecit terram, & inhabitantes in ea, adorare bestiam primam, cuius curata est plaga mortis; tertio cum dicitur: vt faciant

Psal. 11.

Psal. 38.

Apoc. 13.

Ibidem.

Digitized by Google

imaginem beſtiæ, quæ habet plagam gladij, & vixit. Ter namque malignus ille plagatus eſt: primò, quando iudicatus in cælo, ſententiam damnationis accepit; ſecundò, quando in ſerpente, per quem deceperat hominem, maledictione mulctatus eſt: tertiò, quando Dominus IESVS interficiet eum ſpiritu oris ſui, & deſtruet illuſtratione aduentus ſui. Hic eſt verus beſtiæ numerus Sexcenti ſexaginta ſex. Si quis huic expoſitioni contrarius eſt, quærat aliam ſolutionem, & tunc rectè ea, quæ à nobis dicta ſunt, improbabit. Ibidem. Gen. 3. 2. Theſſ. 2

DE NVMERO DCC.

A Numero Septingenteſimo Diuina panditur ſapientia, quæ vſq; adeo vniuerſa numeris diſpoſuit, vt Monarchias ac Ciuitates ipſas poſt Septingentos annos ab earum primo ortu, aut magna detrimenta pati, aut penitus fatali quodam ordine cadere videamus. Cum enim quatuor fuerint Regnorum principatus ineffabili ordinatione per quatuor Mundi cardines diſtinctis gradibus eminentes, horum quemlibet terminat Septenarius per centenarium multiplicatus. Quandoquidem Macedonicum regnum, quod ſub Septentrione fuiſſe cum ipſa cæli plaga docent Alexandri Magni aræ ſub Riphai montibus collocatæ, à Carano cõditore vſque ad Perſen annos numerat Septingentos. Africanum verò ſiue Carthaginenſe vniuerſæ præcelluiſſe Africæ, & non ſolum in Siciliam, Sardiniam, cæteraſque adiacentes inſulas, verùm etiam in Hiſpaniam regni terminos extendiſſe, hiſtoriarum monumenta declarant. Hoc autẽ Meridianum regnum annos ſtetit Septingentos. Diruta ſiquidem Carthago à Scipione & à Romanis poſt annos Septingentos, quã fuerat extructa. Orientis quoq; & Occidentis regnum æquè Babylonicum, & Romanum vocitari neminem vnquam dubitaſſe ſcio. Paulus Oroſius lĩ. 7. Eutropius hiſt. lib. 4. de pun. bello. Raph. volater li 13. Oroſius præf. lib. 7 Nicolaus Cuſ. excitat. lib 8. Alcluida. 5.

Digitized by Google

Cæterum constat Babyloniam caput regni Assyriorum, postquam incommoda multa perpessa fuisset, post annum Septingentesimum, quam fuerat à Semiramide instaurata, tandem altero Septingentesimo anno scilicet 1400. à Cyro primo Persarum Rege subuersam. Ipsa denique Roma, in qua per Septem Reges primò regnatum est, licet ad IESV Christi aduentum perfecto proueheretur imperio, dictu tamen lacrymabile quanta fuerit passa anno sui natalis Septingentesimo. Namq; contra Parthos missus M. Licinius Crassus, consulatu secundo occiditur, exercitusque deletur, & inter hæc Roma repentino correpta incendio concrematur: incertum autem vnde concretus ignis plurimam Vrbis partem inuaserit, neq; vnquam antea tanto correptam, ac vastatam Ciuitatem ferunt. Nam quatuordecim vicos cum vico Iugario consumptos memoriæ traditum est, adeo vt post aliquot annos Cæsar Augustus ad eorum reparationem, quæ tunc exusta fuerant, magnam pecuniæ quantitatem ex ærario publico largitus sit. Hic iam Pompei & Cæsaris bellum ciuile successit execrandum, quo præter calamitates, quæ prælijs acciderant, etiam Romani nominis fortuna mutata est. Nam Cæsare aduersus patriam cum exercitu veniente, Consules Pompeio duce, Senatusque omnis, atque vniuersa nobilitas ex Vrbe fugit in Græciam. Ipse quoq; Iulius Cæsar oppressa Repub. primus singulare imperium obtinuit. Præterea (sicuti Byzantijs annalibus scriptum legimus) Constans XXIV. Constantinopolitanus Imperator cum Romam se è Thracia contulisset, licet benignè, honorificéque à S. P. Q. R. exceptus, quinta post die tanta Vrbem ipsam impietate diripuit ac deuastauit, quanta nusquam Barbari vsi sunt. Hoc autem accidit annis A. V. C. 1400. & à Iulij Cæsaris Imperio Septingentis. Illud etiam ex Historicis colligimus à Punico incendio à Romanis facto anno Vrbis conditæ 602. quousq; Totila Gothorum Rex immanissimus Romam igne consumpsit, annos intercessisse Septingentos. Totidem Xenophon. lib. de Æquiuocis supputat annos ab vniuersali diluuio sub Noe, ad ortum Deucalio-

Diodorus lib. 2. ca. 7

Eutrop. li. 6. cap. 6. Paul. Oras. lib. 6. cap. 12. & lib. 7. c. 1. Henricus Glar. in chronologia Cōsulum.

Digitized by Google

nis secundo anno Sphæri, quo tempore Thessalicum diluuium factũ est. Et si tempora singularum rerum publicarum rectè supputarentur, neq; Historici in temporũ supputatione inter se dissentirent, innumeris penè exemplis, modo à nobis vsitato, earũ durationes, detrimẽta,

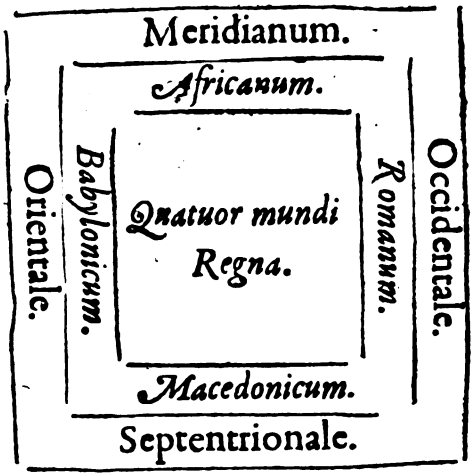

& casus certa ratione per annos 700. colligi, nedũ conijci possent. Verum cum Scriptorum discordia veritati sæpe tenebras offundat, id negotij alijs relinquemus, minimè tamen silentio prætermittentes Astrologorum dogma, omnes inquã Ciuitates & Resp. proprias habere rerum vicissitudines, statutumq; ac definitum illis esse durationis tẽpus. Quod ex constitutione stellarum, tempore illarum inchoationis, cognosci putant. Quocirca Constantinus cognomento Magnus cum animo statuisset vrbem sui nominis ædificare, primum in Asia in Sardico agro, post ad Sigæum Troadis fundamẽta iecit, tertio transtulit opus Chalcedonem: sed vbi iam muri erecti erant, aquilæ funiculos regulares ter quaterque rapientes, transmisso mari abiecerunt Byzantium, quod à Seuero Pertinace ferè totũ euersum fuerat triennali obsidione. Itaque translati Byzantium Architecti, ductis ritè fossis, vrbem in medio spacio cõdidere. Cumq; Imperator desiderio teneretur scire vrbis ætatẽ: hanc prouinciam Valenti Mathematico dedit: qui inspecto vrbis horoscopo, nunciauit opus dura-

Digitized by Google

turum annos sexcentos nonaginta sex (numerus vel minimũ distans à septingentis) intelligens quod tandiu futuri Principes rebus imperij nihil essent detracturi, & tandiu consilio Senatus Respub. esset gubernanda, post quod tempus Tyranni essent imperaturi, qui Remp. dissiparent, atque ad priuatos vsus transferrent.

DE NVM. DCCC.

OCTINGENTENVS numerus, futuræ resurrectionis gerit indicium, quod octaua die à mortuis resurrexit Christus, & placidæ itidẽ quietis in superna ciuitate Hierusalem perpetuò habendæ, post peractum iudicium in anima & corpore glorificato. Siquidem hæc intermina quies & finem nunquam habitura, dicta est iam superius per 8. & 80. designari. Quinimo quoties maioris numeri, & in amplam crescentis summam, significationem quærimus, minorem illi respondentem, & à quo denominationem sortitur, attendamus oportet, quoniam consimilis, & penè eadem in minori, & suo maiori comperietur designatio. Inde aliquando præsens numerus significat statum perfectorum, sicut dicitur Genesi cap. 5. Vixit Iareth Octingentis annis. Item signat statum beatorum 2. Reg. cap. 24. Inuenti sunt de Israel Octoginta millia virorum fortium. Nonnunquam etiam statum notat impiorum, qui .s. æternaliter morti dantur, 2. Reg. c. 23. Octingentos interfecit impetu vno: quem locum mysticè exponens Galfridus: Ego (inquit) hos Octingentos vniuersitatem intelligo vitiorum, quorum octo sunt principalia, sed ad perniciem hominum numerosus quidem exercitus sub signis militat singulorum. Longum opus esset singulos statim duces verborum iaculis persequi, sed etiam eorum distinguere acies & impugnare quam longius. Illud commemorasse sufficiat, non incongruè sub eiusmodi numero vitia vniuersa concludi. Quia .n. quinq; sunt corporis sensus, & vis animæ tripartita, corporalia perinde vitia ad eorumdem sensuum corruptelam

Petrus Berchorii

in quinque partito distribuuntur exercitu, & aduersus animam rationalem, irascibilem, concupiscibilem insidiantes Chaldæi tres turmas faciunt spiritualium vitiorum.

DE NVMERO CIↃ.

MILLENARIVS numerus, vltra quẽ nulla nostra succrescit computatio, plenitudinem rerum, de quibus agitur, indicare consueuit: est.n. denarij cubus, nam denarius in se ductus producit centum, quæ iam figura quadrata profunditate carens, vt autem in altitudinem surgat, & solida sit, rursum centum decies multiplicantur, & Mille fiunt vltra quem numerus nequit extendi, cum sit extensus in longum, latum, & profundum. Homerus inter Græcos Poëtas facilè princeps, Achillis iram scribit Mille dolorum causſam fuisse Græcis, Millenario pro perfecto, & absoluto numero posito, quem imitatus est Virgilius dum Iunonem describit irim de cælo dimisisse ad Didonem moribundam:

Beda in Ioan. c. 6.

August. in Ciu. lib. 2. cap. 7.

Iliad. Rhapſ. 1.

Ergo Iris croceis per cœlum roscida pennis,
Mille trahens varios aduerso Sole colores
Deuolat.

Æneid. l. 4

Huiusmodi mille alia inuenies apud Poëtas. Cæterum in Diuinis litteris licet infinitæ rei per finitam designatio ipsius Millenarij nuncupatione frequens occurrat, vt Psal. 89. Mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesterna quæ præterijt: & Psal. 90. Cadent à latere tuo Mille: hic enim copiosa, sed numero indeterminata cadentium esse multitudo significatur: illic verò indefinita multorum annorum duratio, quæ apud Deum tanquam dies vnus reputatur: non tamen quælibet est notata perfectio, sed cælestium præcipuè, id est, incorporeorum, quæ est illorum, qui habitationẽ super nos sortiti sunt, quæ est excedentium corruptionem, & consequentiũ incorruptionem: propter quod Dei spiritus dicit in Canticis:

Isychius Hieros. in cap. 27. Leuit.

Digitized by Google

Cant. Cant.8. *Vinea fuit pacifico, in ea quæ populos habet: tradidit eam custodibus: vir affert fructum eius Mille argenteos. Quis vir? neque enim possunt omnes hunc offerre fructum. Ex sequentibus discе: Mille tui*

Ibidem. *pacifici, & ducẽti his qui custodiunt fructum eius. Mille tui pacifici, id est, Salomon, qui pax sibi ipsi interpretatur, & est ille verus Rex pacis IESVS Christus, qui habet pacem à semetipso, id est, à Diuinitate in seipso existente: nam aliunde, quam à vero Deo vera pax haberi nequit, iuxta illud ab Ecclesia celebratum: Da nobis illam, quam mundus dare non potest pacem. Huic itaque, qui est pax sibi*

Coloss.1. *ipsi, & omnia (teste Paulo) pacificauit in cælo, & in terra, & cuius prouincia fuit perducere nos ad hunc finem, perfectissimus deputatur Millenarius: hic enim iure optimo, in eo quod finis, & vltimus numeri vltimi, et consummati verè Christo conuenit soli, qui primus est secundum Diuinitatem, ante quem nullus; nouissimus*

1.Cor.15. *autem, quia vt dicit Apostolus: Factus est primus homo Adam in animam viuentem; nouissimus Adam in spiritum viuificantem.*

Esa.41.44 *Vide clementiam Christi: ipse est primus, & nouissimus. Qui primus erat, propter nos se nouissimum fecit; primus, quia per ipsum resurrectio: descendit enim & proiecit se, vt caderet, infra omnes se faciens, vt omnes iacentes leuaret. Docuerunt hoc & Hebræorum sapientes, asserentes Aleph א primam Hebraici alphabeti litteram, sigillum esse Dei patris, quæ vnitatem significet, & si apex ei supponatur, Millenarium omnium numerorum periodum, hoc est principium, & finem numerorum: quemadmodum apud Græcos α est prima littera, significans vnitatem, cui subiecta virgula toni acuti, vt hic ά, significat Mille: sic & Deus æternus fons, origo, & principium primum est, & finis vltimus omnium bonorum: quod de*

Apoc.21. 22. *seipso testatus est in Apocalypsi, dicens, Ego sum* Αλφα & Ωμεγα

Exod.20. & 34. Deut.5.& 7. *primus, & nouissimus. Immensam igitur misericordiam Dei ostendens Diuini Verbi Scriba, dicit de Deo: Ego Dominus faciens*

Ierem.32. *misericordiam in Millia, his qui diligunt me, & custodiunt præcepta mea. Tempus est etiam Euangelicæ gratiæ à Christi resurrectione*

ctione vsque ad diem vltimum, quo militaris regnat Ecclesia. Nã Apoc. 20. Victorin. Pictauien.
postquam consummati fuerint Mille anni: soluetur Sathanas, vt habetur in Apoc. quod exponens August. Millenario, inquit, vniuersum pro perfectione sua, hoc quantumlibet sit Ecclesiæ sanctæ tempus exprimitur. Ad eandem Millenarij numeri significationem refert Primasius locum illum Apocalypseos cap. 20. Tenuit draconem illum serpentem antiquum, qui cognominatus est diabolus & Sathanas, & alligauit eum Mille annis: Mille (inquit) anni duobus modis intelligi possunt, aut quia in vltimis annis Mille ista res agitur, id est, sexto annorum Millenario, quantumcunq; vsque ad finẽ seculi proteletur, cuius nunc spacia posteriora voluuntur, secuturo deinde sabbatho quod non habet vesperam, requie scilicet Sanctorũ, quæ non habet finem: vt huius millenarij, tanquam diei nouissimam partem, quæ remanebit vsq; ad terminum seculi, Mille annos appellet, eo loquendi modo quo pars pro toto significatur. Aut certè Mille annos pro annis omnibus huius seculi posuit, vt perfecto numero notaretur ipsa temporis plenitudo. Vnde nec illud melius intelligitur quod Dauid dicit de Deo: Memor fuit in seculum testamenti sui, verbi quod mandauit in Mille generationes, id est, omnes. Cum enim nequaquam credendum sit quod ad centum generationes Mundus extenditur, quid aliud Mille generationibus, nisi vniuersitas generationum figuratur? Accedit eidem sententiæ Augustinus dum ait: Mille generationes, propter numeri perfectionem, pro omnibus intelligendæ sunt, id est, quandiu generatio generationes sequendo succedit; tandiu mandatum est, viuendum esse ex fide: quod obseruat populus Dei, filij promissionis; nascendo venientes, & moriendo abeuntes; donec omnis generatio finiatur, quod Millenario numero significatum est. Alia huius loci expositio in medium adducitur à Greg. Pontifice dilucidante verbum illud, Iob cap. 9. Si voluerit contendere cum eo, non poterit respondere ei vnum pro Mille: In scriptura, inquit, sancta Millenarius numerus pro vniuersitate solet intelligi: Hinc etenim Psalmista ait, Verbi

Lib. 1. in Apoc.

Aug. in Ciuit. Dei lib. 20. c. 7.

Gregor. Mor. li. 18. cap 27 & lib 32. c. 12 Psal. 104.

August. in Psal. 104.

Mor. lib. 9 cap. 1.

Digitized by Google

quod madauit in Mille generationes: perfectionem diuinæ legis, & eorum qui legem percipiebant, per Mille generationes ostendes: cum profectò constet quod ab ipso Mundi exordio vsq; ad Redem-
Cap.3. ptoris aduentum per Euangelium Lucæ non amplius, quam septuaginta septem propagines numerentur. Quid ergo in Millenario numero nisi ad proferendam nouam sobolem, perfecta vniuersitas præscitæ generationis exprimitur? Quia verò monas decies multiplicata in denarium ducitur, denarius per semetipsum ductus, in centenarium dilatatur, qui rursus per denarium ductus in Millenarium
e tenditur, cum ab vno incipimus, vt ad Millenariũ veniamus, quid hoc loco vnius appellatione, nisi benè viuendi initium? Quid Millenarij numeri amplitudine, nisi eiusdem bonæ vitæ perfectio designatur? Vnde & per Ioannem dicitur: Et regnabunt cum eo Mille annis: quia videlicet regnum Sanctæ Ecclesiæ vniuersitatis perfectione solidatur. Aliter ex commentarijs Aretæ: Mille anni, non hi dicuntur, qui decies centum multiplicati, id numeri præstant: sed quia denarius numerus, primus; numerus perfectus est, ex vnitatibus constans; itemq; rursus idẽ decies multiplicatus, centũ constituit; & iterum hic per decẽ multiplicatus, aceruum conficit Millenarium, de perfecto ad perfectius ascendens, merito ipsi Deo, qui omnium perfectionem longè superat, perfectionem conuersationis cũ hominibus seposuit; non quod omnino tantus sit annorum numerus; sed hoc est quod per perfectum numerum indicat, quod vniuersum, quidquid illud fuerit temporis spacium, quo Christus cum hominibus conuersatus est, neutiquam imperfectioni sit adscribendum. Hæc ibi. Alibi rursus cum vellet Psalmographus infinitatem
Psal. 118. ostendere precij dixit: Bonum mihi lex oris tui, super Millia auri & argenti, hoc est, super omnes diuitias Mundi, quæ huic veræ
2.Esd.3. sapientiæ non valent æquiparari: sic Mille cubiti muri Hierusa-
2.Par.1. lem perfectam operationem designant. Quod verò Salomon obtulit Domino Mille hostias, & circa Ciuitates Leuitarum debebat esse spacium Mille passuum pro pecoribus pascendis: per Mille hostias,

Digitized by Google

& Mille passus intelligere debemus plenitudinem virtutum, quæ scilicet Deo à fidelibus offerri debent; & in quibus pecora, id est, Christi fideles, impinguari continuè debent, vt sic cuilibet dicatur, quod dictũ est Rebeccæ: Soror mea paruula es: crescas in Mille milia. Præsignat adhuc Millenarius vniuersitatẽ Beatorum. Quare Balthazar Rex, vt habet prophetia Danielis, fecit grande conuiuium optimatibus suis Mille: & vnusquisque secundum suam bibebat ætatem. Balthazar enim qui interpretatur absorbẽs diuitias, Deum signat, qui diuitias æternæ beatitudinis in seipso continet, & absorbet, qui pro certo in patria Paradisi Mille optimatibus, id est, Electis omnibus facit magnum conuiuium & immensum, ita quod vinum æternæ fœlicitatis secundum ætatem propriorum meritorum bibunt, & recipiunt vniuersi. Millenarius etiamnum collati muneris plenitudinem notat: nam Mille, quibus præest vir fortis, æternam requiem signant. Gen. 24. Dan. 5. 1. Paral. 12.

DE NVMERO CIↃXCV.

TACITVRNITATEM significabant Ægyptij numero 1095. hanc afferentes caussam, quod compertum sit eo dierum numero, qui annos tres complectitur constituto anno ex diebus tercentis sexaginta quinque more Ægyptiorum, nisi cœperit puer affari linguam eius præpeditã esse, nec vllã superesse spem, vt amplius loquatur. Extat adagium apud Suidam in planè tacentes Σιωπαλώτερος ἔσομαι ἢ τῶν Πυθαγορικῶν πλειόνων, i. Taciturnior ero his etiam, qui Pythagoræ sunt initiati. Nam Pythagoræ discipuli præceptum habebant exercendi silentij per annos tres: quod quidem triennale silentium (vt est apud Origenem) hinc ĩnstitutionem habuisse dicunt, vt naturæ species exprimeretur in discipulis, quos vt tunc primum natos alendos, educandosq; animi cibo suscepissent. Pierius in Hierogl.

Digitized by Google

DE NVMERO CIↃCC.

Iustus Ep. Orgelitan⁹. in Cāt.

NVMERVS 1200. qui ascendente duodenario per cētenarium adimpletur, Apostolis, vel apostolicis viris, qui ex eis spiritualiter per Euangelium in Christo sunt geniti, conuenit: qui in summa perfectione constituti, tāquam illa terra optima centesimum fructum auctori suo respondet. De quibus in Canticis scriptum est: Mille tui pacifici, & ducenti his qui custodiunt fructus eius. Meritò autem pacifici, id est, Christi Discipuli describuntur, quia ipsi Ecclesiæ fructus custodiunt, cum vel malos foris doctrinæ suæ voce deterrent, vel suis orationibus, de improbis canibus & bestiarum morsibus Ecclesiam, quam Christus plantauit, defensare non cessant. Ad quam sub nomine Hierusalem dicit Dominus per Prophetam, Super te, & super muros tuos posui custodes tuos, tota die & nocte, vsque in finem non tacebunt.

Cant. 8.

Esa. 62.

DE NVM. CIↃCCLX. ET CIↃCCXC.

OMNIVM Philosophorum eadem est sententia, similitudinem in numeris superfluis, non virtutis esse, sed vitij: quod tamen rata ferie, præcipuè in sacris Oraculis, intelligendum videtur. Qui enim magis partibus suis excrescit, is maximè vitiorum est æmulator: huiusmodi est numerus 1260. quem non sine mysterio D. Ioannes taxauit in sua Apocalypsi dicens de Ecclesia: Mulier fugit in solitudinem, vbi locum habebat paratum à Deo, vt ibi pascant illam diebus Mille ducentis sexaginta. Quod perinde est ac si dixisset: Spiritalia seminantes pascunt Ecclesiam quamdiu peregrinando in hoc seculo persecutiones tolerat. Porro quia tanto tempore agitanda est summa persecutionis

Cap. 12.

Digitized by Google

in illo filio perditionis Antichristo notas effundente inimicitias, appositè tot dierum numero vniuersa persecutionum tempora intelliguntur. De persecutione Ecclesiæ verba faciens Daniel, vsurpauit numerum 1290. qui licet quidem paulò maior, quam 1260. & vterque superabundet partibus: de partibus tamen minoris huius, quam de partibus maioris illius excrescit multò numerosior quantitas: numerus enim 1290. his partibus continetur. 1. 2. 3. 5. 6. 10. 15. 30. 43. 86. 129. 215. 258. 420. & 645. quibus in vnum redactis conficitur numerus 1878. At verò numerus 1260. habet partem dimidiam 630. tertiam 420. quartam 315. quintam 242. sextam 210. septimam 180. nonam 140. decimam 126. duodecimam 105. decimam quartam 90. quindecimam 84. decimam octauam 70. nec caret vigesima 63. vigesima prima 60. vigesima octaua 45. trigesima 42. habet trigesimam quintam 36. & ab his denominatas videlicet trigesimam sextam 35. &c. fiunt omnes in vnum collectæ 3108. Ita numerus 1260. superfluit, & vltra mensuram suæ originis crescit partibus, tanquam si quis multis super naturam manibus natus sit, vt centimanus Gigas, vel quicquid vnquam monstruosum naturæ in partium multiplicatione surripuit. Illud etiam de hoc mysterio dici potest, numerum 1260. ob sexagesimum, vniuersam persecutionem insinuare. Non. n. dumtaxat nouissima est Ecclesiæ persecutio intimata; sed & omne tempus quo Gentes & Hæretici illam odio prosequuntur. Quemadmodum prophetia Danielis numerum 90. accepit aptiorem ad insinuandam magnitudinem persecutionis Antichristi, quæ tanta erit, vt penè sola debeat agnosci, ac præ vniuersis persecutionibus sola computari, quasi cæteræ persecutiones illi comparatæ, persecutiones non sint, aut fuerint. Atque hic licet scrutari immensam Dei misericordiam, qui vires inimicorum in oppugnãda Ecclesia, mirabiliter temperet, ad vtilitatem Sanctorum suorum. Siquidẽ omni hoc tempore presentis seculi, vsque ad finem Mundi longissimum illis concessit spacium oppugnandi, sed exiguam dedit lædendi potestatem. At verò prope finem ampliſſimam accipiet per Anti-

Cap. 12.

Auguſt. in Ciuit. Dei lib. 20. c. 8.

Mar. 13.

Auguſt. in Ciuit. lib. 20. cap. 8. Gregor. mor. lib. 33 cap. 12.

Digitized by Google

christum potestatem; sed ad id tamen breuissimum ei tempus erit
Matt. 24. praefinitum: nisi enim illa saeuissima persecutio esset breuissima, multi perirent, qui non sunt perituri, Vnde & Dominus ait; Nisi breuiati fuissent dies illi, non fieret salua omnis caro.

DE NVM. CIↃIↃC.

MILLESIMVS sexcentesimus à quadragenario tetragonus est: nam quadragies quadraginta totidem faciunt. Hunc etiam componunt quater quadringēti. In diuinis scriptis totum insinuat Mundum, cuius partes quatuor esse constat. Apoc. capite decimo quarto scriptum legitur, quod manauit sanguis vsque ad fraena equorum per stadia Mille sexcenta, quasi dixeris, per quatuor Mundi partes, Ortum, & Occasum, Septentrionem & Meridiem. Vnde & Lamentationes Ieremiae carminibus Hebraicis compositae, quatuor sunt, & quadruplici alphabeto distincta, quia in illis Ieremias non solum Iudaeorum, sed etiam totius Mundi scelera deplorat, & omnes ad deplorandum inuitat.

F. Hector Pintus mom. in Ier. c. 1.

DE NVM. CIↃIↃↃCCXXIIX.

DICTVRI de numero 1728. referemus mirum quoddam commentum de numero, ordine que intelligentiarum animarum, quod veteribus Theologis tribui potest. Est enim hic numerus duodenarij cubus, porro exploratum apud nos est, numerum cubum plenitudinem, firmitatemq; significare, vnde etiam numerus in cubum procedens, vniuersam expli-

Digitized by Google

cat perfectionem. Cum enim vltra tres terminos non sit procedendū ex Pythagoræorum sententia, quasi tribus terminis longo, lato, profundo sit quiescendum, cubus numeri vltimus processus est, ac perfectio. Hanc processionem Pythagorei tam rebus seiunctis & æternis, quam corporeis, caducisque diuinè accommodabant. Ergo duodenarius primus numerus fœcundus (cuius plenam consummatamque virtutem proprio tractatu prosecuti sumus) in superficiem, cubumque procedens, numerum 1728. constituit, qui vniuersam plenitudinem firmitatemque procedentem ex duodenario numero continet. Hac itaque ducti ratione, cum duodecim sint principes animę in vniuerso, nonnulli existimarunt, harum singulas duodenis alijs præesse, quarum singulis duodenæ pareant animarum legiones, vt in numerum 1728. excrescant: quarum singulæ totidem habeant numero animas, quot habet stellas postremus Orbis. Hunc, de quo agimus, numerum Vniuerso potissimè conuenire sentiunt Pythagorei, quod millenarius, in ipso numero latenter incluſus, significet Firmamentum in stellis quodammodo latens; numerus verò septies centum, planetis septem sequentibus Firmamentum congruat; additus autem est 28. ad Lunarem circumitum exprimendum: reditus siquidem Lunæ ad idem Heliophori punctum, 28. numero designatur. Competit numerus 28. Lunæ alia quoque de cauſſa, quoniam Luna viginti octo mansiones habet insignes. Mystica autem ratione millenarius quadratus, ex centenario pariter æquilatero procreatus, Firmamento præcipuè competit propter motum eius æqualem, simplicem, simpliciter circularem. Planetis, propter inæqualem ac multiplicem motum, iure optimo congruit numerus 728 qui inæquilaterus est, nec solum propterea longus, sed insuper est oblongus: nam numerus septies centum extra controuersiam est oblongus, quippe cum latitudo eius sit septem, longitudo verò centum: si huic oblongo addideris 28. nihilominus oblongus erit. Hęc ex doctrina Pythagoræorum. Cæterū Diuinus Plato li. de Rep. 8. duode-

Franciſcus Diacetus Floren. de amore lib. 2. c. 1.

Digitized by Google

narium tanquam diuinum celebrans, illum asserit magnam Ciuitatibus portendere mutationem, si quando multiplicari contigerit, atq; ad 144. suum quadratum peruenire. Poterunt autem in melius demutari, si prudenti disciplina regantur: nec fato tunc; sed imprudentia collabi poterunt. At cum peruenerit ad solidum numerum 1728. tanquam finem suum contigerit, declinabit postea, tuncq; fatali numero, non imprudentia, collabetur: tanta est huius numeri vis. Hoc autem breuitati consulens, quatuor dumtaxat exemplis comprobabo: A Nino primo Assyriorum Rege, vsque ad Darium postremum Regem Persarum, qui scilicet post Arbela conflictum ab Alexandro illo magno profectum, fugiens occisus fuit, 1728. anni interfuerunt: at quoniam Herodotus, Diodorus, Trogus Pompeius, & Iustinus suam à Nino historiam contexunt, hinc ego Philonis Hebræi subductam sum rationem secutus. Praterea historici hunc ipsum numerum cucurrisse à diluuio, vsque ad regni Iudæ destructionem, & Hierusalem vastatam, ac Templi incendium absolutum testantur. Eodem temporis spacio Ægyptij ab Assyrijs Regibus desciuerunt: Athenienses à Pisistratorum se tyrannide vindicarunt. Qui plura desiderauerit, legat Scriptores historiarum, quorum intentio fuit scriptis suis mandare primos ortus, incrementa, declinationes, deinde interitus Regnorum & Rerumpublicarum.

Io. Bodinus lib. de Rep.

DE NVMERO CIↃ CIↃ.

Cap. 5.

NVMERVS Duo millia à diuina scriptura celebratur, eo potissimum in loco Euangelij apud Marcum, vbi refert Duo millia spirituũ immundorum, qui introierant in porcos, fuisse in mari præcipitatos, & suffocatos ob vnius hominis salutem. Symbolicè enim, vt Glossa adducit ordinaria, porci significant homines immundos, qui vocis

& ar-

Digitized by Google

& rationis expertes in monte superbiæ pascuntur, & lutulentis actibus oblectantur; quibus per cultum idolorum possunt dæmones dominari. Nam nisi quis porci more vixerit, in eum diabolus potestatem non accipit, nisi fortè ad probandum, non autem ad perdẽdum. Beda com. in Mar. eundem Euangelij locum explanans: Significat (inquit) quia iam clarificata Ecclesia, & liberato populo gentium à dominatione dæmoniorum, in abditis agunt sacrilegos ritus suos, qui Christo credere noluerunt, cæca & profunda curiositate submersi. Valerius Probus notat hunc numerum littera Z, quam semper in sortibus inauspicatam, & mali euentus fuisse refert Alexander ab Alex. Genialium dierum lib. 3. ca. 5. Ἰσσα, id est, Issa (inquit Suidas) vox est de his quibus littera Z, obuenit, & omnia malè cadũt. Martianus Capella in nuptijs Philologiæ & Mercurij testatur hoc elementum inuisum fuisse Appio Claudio, quod dentes mortui, dum exprimitur, imitetur. Lib. 1. c. 21

DE NVM. CIↃ CIↃ CIↃ.

MILLENARIO terrepetito variæ Beatorum perfectiones designantur. Saul tria millia virorum de Israëlitico populo elegisse dicitur, quia prædicator veritatis ad defensionem sanctæ Ecclesiæ nõ infimos ac debiles, sed robustos & validos bellatores inducit, vt Virgines, Continentes, & Defensores veritatis. Dum. n. exemplo Virginum ad summam incorruptionis alios accendunt: dum Continentiũ vita alios à seculi corruptionibus auferunt: dum humilium debilitatem per auxilia potentium defendunt, contra hostes sanctæ Ecclesiæ boni Doctores, quasi cum tribus electorum virorum millibus veniunt. Viri autem dicuntur pro fortitudine. De Israel quoq; esse referũtur pro diuina contemplatione. In summo. n. perfectionis numero contineri nõ potest, qui aut virtute caret magni operis, aut notitia internæ 1. Reg. 15. & 24.

Digitized by Google

visionis. Est item sacratus hic numerus quod in illo anima, & corpus
Gen. 22. Exod. 3. & spiritus, vel triformis doctrinæ scientia in scripturis diuinis, siue sacramentũ sanctissimæ Trinitatis intelligi potest, pro eo quod omnis credentium multitudo trium dierũ viam ambulans, ad perfectionẽ
Beda. æternitatis peruenire desiderat: hinc vbi primum Ecclesiæ celebratũ est Baptisma, dispensatoriè pietas diuina, ad beatissimæ Trinitatis confessionem, parem numerum collegit animarum, attestante Spiritu
Act. 2. sancto, & dicente Vna die, prædicante Petro, apposita animarum
Iob. 1. circiter Tria millia. Quid porro in Tribus millibus camelorũ Iob, nisi
Gen. 24. ad plenitudinem fidei veniens tota Gentilium vitiositas designatur? In scriptura.n. sacra cameli nomine est Gentilitas figurata. Vnde et Rebecca ad Isaac veniens, dorso cameli deducitur, quia ad Christum ex Gentilitate Ecclesia properans, in tortis vitiosisq; vitæ veteris cõuersationibus inuenitur: quæ viso Isaac descendit, quia Domino co-
Chromatius Episcopus Romanus tractat. in Matt. 5. gnito, vitia sua Gentilitas abiecit. Iam verò quod legimus apud Matth. dicente Domino: Quicumque te angariauerit mille passus, vade cum eo adhuc & alia duo: hunc sensum quidam spiritualiter intelligendum crediderunt, vt qui angariatus fuerit mille passus, id est, vt quicumq; infidelis, vel necdum veritatis cognitionem consecutus, de vno Deo patre rerum omnium conditore, velut per iter legis ingressus fecerit mẽtionem, vadas cum illo adhuc alia duo .i. vt post Patris professionem, per viam veritatis hunc eundem vsque ad cognitionẽ Filij, & Spiritus sancti perducas, ostendens illi non solũ Patrem, sed & Filium, & Spiritum sanctum esse credendum. Eo-
3. Reg. 5. Hieron. in Psal. 89. dem mysterio Salomon, hoc est, pacificus, qui est Christus Dominus, quando ædificauit Templum Domino, elegit Tria millia virorũ, qui
2. Reg. 4. præessent operibus & Templo, quia qui præsunt operibus, Trinitatẽ prædicant. Scriptũ est itidem edidisse Salomonem quæstionum Tria millia. Quid enim per Tria millia quæstionum, nisi plenitudo fidei in lege, & in Euangelijs à Christo tradita designatur? Quæ dum tota multipliciter per allegoricos sensus sub mysterio Trinitatis describitur, quasi Tres mille quæstiones nuncupantur.

Digitized by Google

DE NVMERO CIↃIↃↃ.

NVMERVS Quatuor millium, quemadmodum docet Theophilus Antiochenus lib. 1. Allegoriarum, propter quatuor notissimas Mundi partes, vniuersitatem designat. Quod.n. Dominus noster apud Mat. cap. 15. et apud Mar. cap. 8. de septem panibus .i. doctrina Spiritus septiformi, & paucis piscibus .i. Apostolis, quatuor hominum millia satiauit, significat in quatuor Mundi cardines verbum Dei cucurrisse: vt legimus Psal. 18. In omnem terram exiuit sonus eorum. Atq; idcirco forsan minimè errabimus à recta sententia, si illo hominum numero dixerimus insinuari Gentiles ex quatuor Orbis partibus ad fidem adductos, & ad nouum Testamentum pertinentes: vel etiam spirituales viros perfectionis quatuor generalium virtutũ rationem ac doctrinam habentes. Eodem mysterio Quatuor millia Israelitarum cæsa à Philistæis, designare possunt eos, qui mortui sunt; quia Quatuor Euangeliorum veritatem recipere recusarunt.

Hilarius in cap. 15. Matth.

Ambr. in Luc. cap. 5

1. Reg. 4.

DE NVMERO IↃↃ.

AD corporeos sensus refertur numerus Quinque millium. Vnde lorica conserta hamis, qua indutus erat Goliath .i. diabolus, designat simulat iustitiam, quando diabolus transfigurat se in Angelum lucis; quare habebat in pondere Quinque millia siclorum æris. Quinque millia quæ erant prophana extra templum, ex sententia D. Hieronymi designant deditos quinq; sensibus. Carmina Salomonis Quinquies mille, pro quinque sensibus intelliguntur, quos qui in diuersis virtutibus benè regit, beatus est: rectus.n. vsus horum & moderatio, est quasi ratio canendi Domino laudes: quo circa etiam per eos quasi

1. Reg. 17. In Ezech. cap. 48. 3. Reg. 4.

Digitized by Google

Matt. 14. *Quinque millia carmina Domino Salomon canit. Quinque millibus virorum satiatis à Christo designantur qui sunt perfecti quinq; sensibus, qui scilicet viriliter agere, & confortari satagunt sobriè, & piè, & iustè viuendo, vt cælestis sapientiæ mereantur dulcedine recreari. Virorum quippe nomine solent in diuinis scripturis perfectiores quiq; figurari, quos scilicet fœminea mollities nulla corrumpit, quales cupit eos esse, de quibus dicit Apostolus: Vigilate, state*

1. Cor. 16. *in fide, viriliter agite, & confortamini. Hinc in Euangelica historia mulieres, & paruuli non computantur in numero, quia in Dei populo numerari digni non sunt, qui vel paruulos in stultitia, & fatuitate, vel mulieres in mollitie, & debilitate imitãtur: vnde Apo-*

1. Cor. 14. Nicetas *stolus: Nolite, inquit, pueri effici sensibus; sed malitia paruuli estote.*

Seruouius. *Vel vita intellige. Quinq; panes reficientes Quinq; hominum millia, allegorico sensu sunt naturalis illa de Deo doctrina, quæ ex quinque sensibus innascitur, qua nutriuntur, qui sensualem dumtaxat vitam agunt, neq; mentis alis ad sublimiorem speculationẽ euehuntur. Vnde etiam per hordeaceos panes significatur hanc naturalem doctrinam promptam atq; obuiam esse, & imperfectam habere speculationem; quandoquidem nec hordeaceo pane quidquã est vilius. Quod autem cum mulieribus & pueris comedunt, id significat eos à voluptatum cupiditatibus, atque imperfecta rationis infantia non planè liberos atque solutos esse. Deniq; cophini duodecim, qui multitudine satiata supersunt, naturalem, & moralem, & theologicam doctrinam significant. Hæ.n. superfuerunt, quia nullam harum subierunt, hoc est, intellexerunt, nimirum ex solis sensibus, velut crassi & stupidi, Creatoris cognitionem assecuti. Ternaria enim est theologica doctrina, propter sanctam vnius diuinitatis Trinitatem. Quadruplex autem moralis dicitur, propter quatuor primarias & generales virtutes: prudentiam, fortitudinem, temperantiam, & iustitiam. Quinaria autem naturalis propter materiam, quæ ex quatuor elementis conflata, formam quintam adiunctam habet: neq; n. aliud quidquam est natura in sensum cadens, quam materia formæ*

Digitized by Google

conuestita. Tales autem sunt eorum epulæ, qui simpliciter ad Deum tendunt, nec ab inueterata & in habitum perducta animi affectione erga eam animæ partem, quæ perturbationibus agitatur, atq; à ratione auersa est, plenè adhuc expurgati sunt. Est adhuc alia huius numeri ratio: possunt.n. quos Dominus mysticis dapibus aluit, significare homines veteris legis, qui asperitate legis vtebantur. Ad Judæos.n. referri quandoq; solet hic numeri calculus propter pentateuchum. Nam post ascensionem Domini, loquente D. Petro, Quinq; millia hominum baptizata sunt. Sed audiamus quæso D. Hieronymum suis verbis hunc locum exponentem. Puer, inquit, qui habet quinque panes, mihi significare videtur Mosen; duos autem pisces, quia par numerus, ad legem refertur. Igitur Apostoli ante passionem Saluatoris, & coruscationem Euangelij fulgurantis, non habebant nisi quinque panes, & duos pisciculos, qui in salsis aquis, & in amaris fluctibus versabantur. Et rursus. Iuxta numerum quinque panum, & comedentium virorum, Quinque millium multitudo est. Necdum enim secundum superioris signi narrationem ad septenarium sacratum & perfectum numerum venerat, quem qui comedunt, quatuor millia sunt, qui numerus semper in laude ponitur; & quadrangulus lapis non fluctuat, & non est instabilis; & ob hanc causam etiam Euangelia in eo numero consecrata sunt.

Act. 4.

Ioan. 6.

Matt. 14.

in Mat. 15.

Hæc de numero Quinque millia dixisse sit satis, si illud superaddatur. De iure triumphandi extitisse apud Romanos legem. Ne quis triumpharet, nisi qui hostium Quinque millia vna acie cecidisset.

Digitized by Google

DE NVMERO IↃↃXL.

VMERVM Quinquies mille & quadraginta ſummopere commendat Plato in Magiſtratuum, domiciliorum, agrorumq; partitione, vtpote omnium cõmodiſſimum, multas in ſe diſtributiones partium integrãs continentem. Quandoquidem ſi vniuerſum hunc numerum in binas ſecemus partes, pars dimidia, 2520. continebit; ſi in partes tres, pars tertia erit 1680. ſi in quatuor, quarta pars 1260. ſi in quinque quinta quælibet pars 1008. continebit; ſi in ſex, ſexta quælibet 840. ſi in ſeptem, ſeptima pars 720. ſi in octo, octaua, 630. ſi in nouẽ, nona 560. ſi in decem, decima 504. huc vſq; partes omnes ſunt integræ. Sed ſi in vndecim ſecemus, vndecima 458. atq; inſuper duæ vndecimæ portiunculæ; quod ſi in duodecim, duodecima, 420. Sed ipſum Platonem audiamus. Quinquies mille & quadraginta ſint conuenientis cuiuſdam numeri gratia agrorum participes diſtributioniſque defenſores. Ager autem & habitationes ſimiliter eaſdẽ in partes diſtribuantur, vt vir, & portio cum diſtributione conueniãt. Et in primis duas in partes totius numeri partitio fiat: deinde in tres, licet & in quarta, & in quinta, & vſque ad decem deinceps. Oportet certè legislatorem tantum de numeris intelligere, vt quis qualisq; numerus ſingulis Ciuitatibus commodiſſimus ſit, non ignoret. Dicamus autem eum numerum qui plurimas & præſertim deinceps ordine diſpoſitas in ſe ipſo diſtributiones recipit. Porro vniuerſus numerus omnes in omnia partitiones habet; ſed Quinquies millium & quadraginta numerus, & ad bellum, & ad pacem, ad contraria omnia, ſocietates, tributa, diſtributiones, non in plures, quam vnam de ſexaginta partes incidi poteſt. Hactenus Plato lib. 5. de legibus. Amplius autem libro ſequenti, hæc affert. Oportet repetere quot numerus Quinque millium & quadraginta partitiones commodas habuit, atque habet, tum totus ipſe numerus, tum

qui per tribus ipſas porrigitur, quem totius partem duodecimam poſuimus, vnam & viginti vigeſies rectiſſimè natam. Atque vt totus numerus duodecim conſtat partibus: ita tribus ipſa in duodecim ſcinditur: ſingulas itaque partes ſacrum eſſe Dei munus exiſtimare debemus, cum & menſes, & circuitum vniuerſi ſequantur. Quapropter, & Ciuitatem omnem ducit, quod ipſis innatum eſt, ad eas ſacrandas. Alij forſan rectius, quam alij partiti ſunt, ac Dijs partitiones ſuas fœlicius dedicarunt; nos autem nunc rectiſſimè arbitramur Quinque millium & quadraginta numerum elegiſſe, qui omnes ab vna vſque ad duodecim deciſiones habet, vndecimo numero ſolum excepto, qui minimo quodam remedio redintegratur: reſtituitur enim ſi duæ ad alteram partem domus acceſſerint.

R. Iſaac in primũ ca. Geneſ.

DE NVM. IↃↃCIↃ.

Irenæus lib. 5. c. vlt. Lact. Fir. li. 7. ca 14. Tichoni' Reg. 5. Q. Iulius Hilarion li. de Mũdi duratione. Raban' in Deut. li. 1. cap. 11. D. Cyprianus ad Fortunatũ de cohortatione martyrum. Iuſtin' in Dialogo quem habuit cum Tryphon. Victorin' in comment. Apocalypſ. Auguſt. in Ciuit. Dei lib. 20. c. 7. Hilar. c. 17 in Matth.

NON prætermittendus eſt numerus Sex mille, cum nonnullos veterum Scriptorum tam ex Hebræis, quam Chriſtianis in hanc ſententiam deueniſſe conſtet, huius Mundanæ machinæ ætatem Sex annorum millibus eſſe concluſam. Quod eos dixiſſe putarim per coniecturam ad animi recreationem, non autem definiendo. Neque enim ignorarunt eum qui dicit: De die illo & hora nemo nouit, nec Angeli Dei; ſed verum exitum & finem ſeculi ſolus ſcit creator temporum & vniuerſorum. Cæterum Deus (inquiunt) abſcondit ipſum diem & horam: poſſunt autem tẽpora conijcere hi qui habent ſanctum Spiritum, qui cognoſcit & profunda Dei. Conijcimus ergo ex rebus, & verbis Dei, & Scripturæ quæ de conſummatione dicta ſunt, ænigmaticè & occultè. Sic autem argumentamur.

Primus verſus Geneſis, quo continetur ſumma operum Dei, ſex vicibus litteram א exprimit, Aleph autem millenarium notat. Sex primi parentes Adam, Seth, Enos, Cainan, Malaleel, Iared

Digitized by Google

mortui sunt, septimus Enoch viuus in cælum translatus est: quia post millenarios sex, quibus labor, & mors viguerit, septimus initium erit quietæ & immortalis vitæ. Isidorus adductus in Gloß. ord. Gen. 5. Enoch, inquit, septimus ab Adam placens Deo, qui & translatus est, septimam requiem significat, ad quam transfertur qui tanquam sexta die, id est, sexta ætate seculi per Christi aduentum formatur: transactis autem sex millibus annis, facto iudicio & renouato cælo & terra, transferentur Sancti in vitam æternam. Deus sex diebus totius Mundi fabricam absoluit, septimo quieuit, ac sabbathum consecrauit: est autem inter decreta veteris Hebraicæ disciplinæ per illos sex dies Geneseos Sex mille annos Mundi sic designari, vt sint quæ dicuntur opera primi diei, vaticinium eorum, quæ primo Mundi millenario futura erant vt contingerent; opera item secundi, eorum quæ in secundo, & sic deinceps: cui sententiæ atteſtatur etiam Moses Gerundinensis Theologus primæ celebritatis apud Hebræos. Meminit & D. Hier. Epistola ad Cyprianum exponens Psalmum 89. Moysi inscriptum: videturque opinio hæc præcipuè illi fundamẽto inniti quod mille anni (vt dicitur 2. Petr. 3.) sunt apud Deum sicut Dies vnus. Eidem argumento innititur Anastasius Synaita hæc scribens in Hexameron: Perfecta & plena nox est quingentesimus annus dici; nox autem dimidia est annus ducentesimus quinquagesimus. Suffragatur Gaudentius Episcopus Brixiensis dicens: Expectamus illum verè sanctum septimi millesimi anni diem, qui adueniet post istos sex millium videlicet annorum seculi, quibus completis requies erit veræ sanctitatis, & fideliter credentibus in resurrectione Christi: nam nulla erit ibi pugna contra Diabolum, qui tunc vtique detinebitur supplicijs religatus. Hæc ille. Accedit oraculum Heliæ Iudæi, quod habetur in Talmud: ששת אלפים שנה העולם שני אלפים תוהו שני אלפים תורה שני אלפים ימות חמשיח *: quod Latinè interpretatum sonat: Sex mille annorum Mundus. Duo mille inane, duo mille lex, duo mille dies Messia. Quod propemodum insinuare videtur: ad legem duo millia;*

Tract. de idololat.

duo

duo item millia à lege ad Christum; & duo supersunt millia à Christo ad Vniuersi terminum. Naturæ siquidem tempus, quod vocant inanitatis, ab Adam ad Abraham, cui successit Moyses. (Erasmo Reinholdo supputatore) 2023. annis absoluitur. Legis deinde tempus ab Abraham, cui datum fœdus circunciſionis totius antiquæ legis radix & firmamentum, vsque ad Christum, per quẽ nobis gratia, comprehendit annos 1939. Quo fit vt à prima rerum creatione ad Christum fluxerint anni 3962. Consentit Ioannes Lucidus apud quẽ ab Adam ad Abraham numerãtur anni 1948. ab Abraham, ad Christum 2012. Est eiusdem sententiæ Ioannes Picus Miran. qui ab Adam ad Abraham cõnumerat annos 1948. ab Abraham ad Dauidis regnum 940. testimonio vtriusq; editionis, & Rabani; à Dauidis regno ad initium eius captiuitatis, quæ ex vaticinio Ieremiæ annis quinquaginta durauit, 480. idem Beda, & Rabano consentientibus: ab ea verò captiuitate, id est, ab eo quo cœpit tempore, ad Christum 590. quos si colligas, inuenies tempus legis annorum 2010. Et totidem annorum coniecturalis duratio gratiæ: quod idem Picus sentire videtur hæc scribens conclusione nona Cabalistica: Si qua est, inquit, de nouissimis temporibus humana coniectura, inuestigare possumus per secretissimã viã cabalæ, futurã esse cõsummationem seculi hinc ad annos quingentos & quatuordecim, & dies viginti quinq;. Porro quando hæc scribebat Picus, annus agebatur redemptionis nostræ 1486. vt ex illius vita conijcitur: quibus si addas annos 514. perficitur numerus 2000. Alij hanc in lucem prognato generi humano, post Adæ lapsum, ad Mundi finem sex millia annorum assignata fuisse probãt ex verbis Mosis, apud quẽ cum vniuersa caro abominandis se flagitijs penitus tradidisset, terramq; contaminasset, dixit Dominus: Non permanebit spiritus meus in homine in æternum, quia caro est, eruntque dies illius centum viginti annorum, mysticorum scilicet, seu magnorum Mosaycorum, qui spacium quinquaginta annorum ciuilium nostrorum contineant (vt docuit Nicolaus Cusa) quibus per nu-

Lib. 5 c. 10 in Astro.

Gen. 6.

Digitized by Google

merum 120. ductis, exactissimo calculo Sex annorũ millia pœnitẽtiæ generali assignata exurgant. Idem confirmauit ætas Mosis, quæ præterquam quod centum viginti annorum fuerit, mysticè Sex annorũ millia ætatis Mundi arguens, etiam duo millia legis, & duo millia annorum Christi magno mysterio triplici vitæ suæ varietate adumbrauit. Quadraginta siquidem annis in aula Pharaonis agens, tempus inanitatis, quod legem præcessit, præfigurauit, cum Ietrone quadraginta annis vitam ducens, exilio suo exilium Iudaïci populi ab exitu Ægypti ad Christum vsq; significauit: quadraginta verò posterioribus annis, quibus populum rexit, tempus à Christi aduentu vsq; ad Mundi consummationem manifestissimo typo declarans: Eandem sententiam caput duodecimum Leuitici cõprobare videtur, Mulier. n. si suscepto semine masculum peperisset, immunda erat septem diebus, iuxta dies separationis menstruæ, & die octauo circuncidebatur infantulus, ipsa verò triginta tribus diebus manere debebat in sanguine purificationis. Quod si secũdum hanc scripturam, septem dies immunditiei addamus, triginta tribus diebus purificationis, quadraginta dies masculi, tẽporis mystici corporis Christi, Ecclesiæ scilicet duorum annorum millium, exurgunt. Sin autem fœminã peperisset, immunda erat duabus hebdomadibus, iuxta ritum fluxus mẽstrui, & sexaginta sex diebus manebat in sanguine purificationis suæ. Quod si duas hebdomadas sexaginta sex diebus coniungamus, octoginta dierum mysticorum efficiemus duplicem matris Euæ prolificationis, & mariti sorte condemnatæ numerum, scilicet inanitatis & legis, quatuor annorum millium, cui si mysticos illos numeros quadraginta, masculi scilicet duorum annorum millium addamus, annos Sex millia durationis Mundi exactissimo calculo conficiunt. Addamus obiter Tyrrhenam fabulam de Mundi ætate à Suida desumptam. Apud Hetruscos, quos & Tyrrhenos & Thuscos nuncupamus, historiam scripsit vir peritus: hic Opificem rerum omnium Deum duodecim annorum millia impendisse rebus omnibus à se conditis, eosq; in duodecim quæ vocentur domos distribuisse ait, ac

Act. 7. Deut. 34.

Exod. 7.

Digitized by Google

primo millenario feciſſe cælum & terram altero feciſſe firmamentum id quod appareat, & vocaſſe cælum; tertio mare & aquas in terra omnes; quarto lumina magna Solem, & Lunam, & ſtellas; quinto animam omnem volucrum, & reptilium, & quadrupedum in aëre, terra, & aqua degentium; ſexto verò hominem. Videntur itaq; primi ſex millenarij ante formationem hominis præteriiſſe, & reliquos Sex millenarios duraturum eſſe genus humanum.

DE NVM. IOO CIO CIO.

NVMERO Septem millium vniuerſitas ſignificatur illorũ, qui etiam in illo tẽpore malo, regnantibus Achab & Iezabel, impietati non conſenſerunt, latentes apud ſemetipſos, & colentes Deum verum. Cum .n. Helias conſediſſet in monte Horeb, in quo audiuit arcana Dei conſilia, & futuras immutationes temporum in his quæ facturus erat Deus poſt ipſum, poſtulatus à voce Dei ſe palam alloquentis, quidnã tibi ſedẽs ageret? reſpondit: Zelo Zelatus ſum pro Domino Deo exercituum, quia dereliquerunt Dominum Deum patrũ ſuorum filij Iſrael. Prophetas tuos occiderunt gladio, & ego derelictus ſum ſolus, & quærũt animã meam vt auferant eam: hæc Helias arbitratus fortè præter ſe vnum, omnes ſui temporis Iſraelitas declinaſſe cum Rege ſuo poſt ſimulachra & idola: ſed audiunt mox à Deo ſui caſtigationẽ reſponſi, dicente Domino: Dereliqui mihi Septem millia virorũ in Iſrael, qui non curuauerunt genua ſua ante Baal. Vt cum ſeptenarius ſignificet requiẽ, ſint figura conuerſorum, qui peccati onere depoſito, ad Chriſti requiem venerũt ad menſuram viri perfecti. Septẽ millia ouiũ Iob, auctore D. Hier. plebẽ Chriſti deſignant, propter innocentiã, quæ in Baptiſmo ſordes peccatorũ depoſuerunt: apud Greg. li. 2. Mor. ſignificant conuerſos ex Iudæis. Vel Septẽ millia ouium poſſidemus, cum cogitationes innoxias perfecta cordis mũditia intra noſmetipſos inquiſito veritatis pabulo, paſcimus. Par. 1. c. 29. dicit Dauid ſe paraſſe 7000. talentorũ argenti probatiſſimi ad deaurandos parietes templi.

Rupertus in Amos.

3. Reg. 19.

Origen. in cap. 11. ad Rom.

Hier. in cap. 8. Zachar.

Rom. 11.

Digitized by Google

DE NVM. CCIↃↃ.

VMERVS Decem millium numeroſam notat multitudinem, certo tamen numero nobis indefinitam. Quod.n. apud Matthæum cap. 18. ſub numero Decem millium talentorum ſeruus adducitur, atque omni ære alieno à Domino liberatur, quid aliud ſub hoc myſtico numero inſinuat euangelica lectio, quàm vniuerſa prorſus peccata dimittenda eſſe, vt viciſſim nobis à Domino remitti poſtulemus? cum vnuſquiſque noſtrum correctioni & pœnæ obnoxius ſit, ac ſecum lutea hæc maſſa plurimum æris alieni circumferat: ſic Pſalmographus dicens: Pſal. 90. *Decem millia à dextris tuis cadent: huius numeri expreſſione copioſam & minimè nobis conſtantem innuit cadẽtium à dextris Dei* Pſal. 67. *turbam. Et in alio Pſalmo cum dicit: Currus Dei decem millibus multiplex: eo numeri calculo ſignificatur innumera Sãctorum multitudo. Sed illud animaduertendum videtur, huius numeri ſupremam perfectionem, non in terra, ſed in cælo reperiri poſſe: cuius rei argumentum eſt quod de viris, qui erant cum Saul, non ſcriptum* 1. Reg. 14. *eſt, eos fuiſſe Decem millia, ſed: Quaſi decem millia. Quaſi enim* Gregor. *Decem millia virorum illa ſunt, quæ in iſtius adhuc ſeculi exilio poſita, illius beatæ ſocietatis formam in moribus ſuſceperunt. Quia enim nouem ſunt Ordines Angelorum, & ad illorum ſocietatem Electorũ illa multitudo ſuſtollitur, Decem millia virorum illa ſunt, quæ in ſanctis Angelis & electis Hominibus in æternæ gloriæ ſede gratulantur. Nec eſt abſq; ſignificatione myſterij quod Angelorum Ordines nouenario, non quidem ſimplici, ſed aliquo modo cõpoſito, conſummantur; quia & ipſi ab intellectu ſimplici primo ſeiuncti, aliquam compoſitionem admittunt, quia in illis eſt eſſentia, & virtus ipſos perficiens, vel materia, vt aiunt, metaphyſica, & forma. Cæterum quia in ipſis ſunt gradus perfectionis, Deo proximiores, nouenario ternarij quadrato deſcribũtur, manifeſtiſſimam ſimplicis*

Digitized by Google

ternarij gerentes imaginem. Hoc etiam dignum est, mea quidem sententia, spiritali consideratione, maximam esse & mortalibus incomprehensibilem Angelorum multitudinem: docet hoc Iob cap. 25. dicens: Nunquid est numerus militum eius? Et Paulus ad Hebræos cap. 12. Accessistis (inquit) ad cælestem Hierusalem multorum millium Angelorum: Athanasius libro quæstionum ad Antiochum c. 6. quosdam ait opinatos ita se habere numerum Angelorum, ad numerum hominum, vt nonaginta nouem, ad vnum: alios verò vt se habent nouem, ad vnum: id autem eos argumentari, ex duabus illis Domini parabolis, vna de nonaginta nouem ouibus in deserto relictis, & vna oue, quæ amissa fuerat, quæsita: altera de nouem drachmis seruatis, & vna perdita: subdit eodem loco Athanasius nonnullos existimasse, tot esse Angelos, quot sunt homines, propter illud, quod est in Deut. cap. 32. Constituit numerum populorum secundum numerum Angelorum eius. Ita.n. verterũt eum locum Septuaginta interpretes. Albertus cognomento Magnus (si tamen ex eius officina prodijt liber cui titulus Compendium Theologiæ) scribit quemlibet Angelorum ordinem suas habere legiones, legionem verò Angelorum habere 6666. vnitates, atque in singulis ordinibus tot esse legiones, quot in legione sunt vnitates. Quare in quolibet choro, prædicto numero in semet ducto, extabunt quadraginta quatuor millia millium, & quadringenta triginta quinque millia, quingenti & quinquaginta sex. Quo sanè numero per nouem ordines cælestium spirituum multiplicato, resultabũt trecenta & nonaginta nouem millia millium, nongenta viginti millia, & quatuor. At verò Daniel, vt Angelorum & cæli copiosam multitudinem perfectionemque designaret: Mille millia (inquit) ministrabant Domino, & decies millies dena millia assistebant ei. Hoc modo supremos humanos numeros, semel & iterum designatos, in seipsos conuoluens ac multiplicans. Horum.n. primus scilicet Millia millium ex ductu ternarij in centum millia enascitur, nempe decies decem millia constituent centum millia; & rursum decies centum

Luc. 15.

Li. 2. c. 23

Vide Bartholomæũ Cassanæũ in catalogo gloriæ mundi part. 3. cõsid. 18. 44.

Cap. 7.

Digitized by Google

millia componunt mille millia, cubum decem millium, & tetragonum millenarij: quandoquidem mille si in se fuerint multiplicati, dicendo: millies mille, constituunt millia millium. In qua quidem multiplicatione millenarius radix est; mille millia verò siue millia millium eius quadratus. Numerus quoque assistentium quadratus est, sicut & ministrantium, consurgens ex decem millibus in se reuolutis: mysticè exercitibus militiæ cælestis aptans numerum quadratorum numerorum, quorum radices, & tetragonica latera, mille inquam & Decem millia, rerum humanarum supremi sunt summique numeri. Illud autem neutiquam prætermittendum videtur omnes quidem libros in priore numero ex septimo Danielis cap. adducto conuenire atque conspirare, habereque Millia millium ministrantium; in secundo verò numero scilicet assistentium ipsi antiquo dierum, diuersos quidem libros inter se discrepare: cum nonnulli nõ habeant decies millies dena millia, sed Decies centena millia. Alij etiam codices in secundo illius sententiæ Danielis contextu habent Decies millies cẽtena millia: qui sanè numerus est omniũ multò maximus, reddens millies mille millia, nam decies centena, constituunt mille, & ipsa adiecta millies millibus, procul dubio aggregant millies mille millia. Atq; his planè declarantur cælestium naturarum, qui à nobis numerari non possunt, ordines. Multi sunt. n. beati cælestium mentium exercitus, qui infirmum & contractum numerorum corporeorum, quibus vtimur, modum superant & transeunt, atque scienter definiuntur à sola earum summa cælestiq; intelligentia ac scientia, quæ eis fœliciter conceditur à diuina sapientum effectrice, qua vniuersarum rerum singulari modo & principium est, & causa efficiens essentiæ, & vis continens, & complectens determinatio, his verbis attestante Eusseb. Cæsarien. Cum Daniel numerum videatur aliquem nominare, numeratas illas ostendit esse virtutes à Deo: cum verò tantam numeri quantitatem dixerit, ignotum nobis illum numerum propter innumerabilitatem suam esse ostendit.

Dionysius de cælesti hierar. ca. 14.

De præp. euang. li. 7 cap. 15.

Gregor. Mor. li. 17. cap. 7.

Hier. in c. 7. Daniel.

Digitized by Google

DE NVM. CCIↃↃ CIↃ CIↃ.

ÆLESTIVM diuinorumq; ſupremam perfectionem notari Millenario per duodenarium complicato, teſtatur D. Ioannes in ſua Apocalypſi, vbi numerus Duodecim millium ſeruorum Dei, atque ex ſingulis Tribubus ſignatorum in frontibus ſuis, ſanctam vnius ordinis Beatorum cæleſtis Hieruſalem inſinuat multitudinem. Quare & Ciuitas illa ſuperna magna & immenſa Duodecim millibus ſtadiorum in longitudine, latitudine, & altitudine concluditur. Quod ad myſterium potius, quam ad numerum terminatum referri debere docent qui talia ſcrutantur Theologi. Cælum enim & cæleſtia omnia duodenario menſurauimus: diuina, millenario cubo ſupremi, & diuini denarij.

Cap. 7.

Apoc. 21.

DE NVMERO XXXM.

E Rege Dauid ſcriptum legitur, quia congregauit omnes electos ex Iſrael Triginta millia. Quoniam Dominus Eccleſiam primitiuam ex Iſrael inſtituit, non quidem omnem Iſrael, ſed electos quoſque ſibi conſocians: non enim omnes qui ex Iſrael, hi ſunt Iſraëlitæ; ſed filij promiſſionis deputantur in ſemine, qui Triginta millia eſſe referuntur, id eſt, fidei, operis, & ſpei firmitate perfecti: tria enim propter confeſſionem ſanctæ Trinitatis, ad fidem pertinent; decem, propter decalogum legis, ad opera; mille, propter ſui perfectionem, ad ſpem vitæ æternæ, qua ſuperius aliquid non eſſe poteſt: ſicut numerus millenario nullus eſt maior: & ſi enim decem millia, ſi quadraginta millia, ſi etiam mille millia dixeris, non ipſum mille numerando tranſcendes;

2. Reg. 6.

Digitized by Google

sed vel per se, vel per minores numeros sæpius ducendo multiplicas. Tria ergo per decem multiplica, ne fides sine operibus mortua sit: item triginta, per mille multiplica, vt fides quæ per dilectionem operatur, non alibi, quam in cælis speret retributionem. Electi igitur ex Israel, populos rectè credentes, operantes, sperantes, insi-
1. Reg. 5. *nuant. Eundem ad modum Triginta millia virorum quos ex Israel elegit Salomon, vt cederent ligna cedrina ad opus tabernaculi, sunt Doctores in fide Trinitatis perfecti. Hac etiam mysterij ratione libro 1. Regum cap. 11. filiorum Israel trecenta millia; virorum autem Iuda Triginta millia à Rege Saul recensita fuisse perhibentur: quem locum mysticè declarans Greg. Mag. Tricenarius, inquit, numerus ad rectitudinem fidei, & studium pertinet bonæ operationis, quia nulla sunt præcepta legis, si ad contemplationem non tendunt summæ Trinitatis. Aptè ergo viri Iuda dicuntur, qui Triginta millibus continentur; quia confessionem habent rectæ fidei, & robur bonæ operationis. Patres autem nostri eiusdem fidei, atque operationis fuere; sed in contemplatione diuinitatis, quo longè altius, quam nos profecerant, eo & opera fidei fortiora exhibebant. Quare etiam filiorum Israel Trecenta millia recensentur. Triginta quidem à tribus, & decem in Triginta veniunt; sed in Tricenario numero tam denarius, quam ternarius simplex est, sed vt vsque ad trecentos numeremus, & denarium triceſies, & tricenarium decies multiplicamus, quia & si magna est contemplatio, magna sunt opera subiecta plebis: illa tamen, quæ in Patribus nostris præcesserunt, incomparabilia fuerunt.*

DE

DE NVM. CXLIVM.

ENTVM quadraginta quatuor millia, completum Sanctorum numerum ex Duodecim Tribubus conflatum & collectum insinuant. Duodecim .n. millium numerus in se ductitatus quadratum suum 144000 conficit. Qui sanè numerus 144000. tanquam tota signatorum ex duodecim Tribubus completaq; summa, expressus habetur septimo Apocalypseos capite: itidem & decimo quarto, vbi dilectus Deo discipulus in Spiritu vidit illum Sanctorum numerum stantem cum agno super montẽ Sion, Sanctorum, inquam, quos numerus ille significat (vt ait Glossa) in virginitate perfectissimos, & in fide Trinitatis in quatuor Mundi partibus collectos. Huius etiam sacri numeri rationem assignans Rupertus Tuitiensis in septimo eiusdem libri capite, ait: Duodenarius, qui numerus erat primorũ filiorum Israel, ita disponitur, vt in deceno vnitas, in singulari verò limite binarius constituatur, vt hic 12. Verùm vt isti duodecim primigeni in duodecim millia succrescãt, vnitas illa decena vnum & alterum limitem transit, & in tertio consistit, & decem millia fiunt, vt hic 10000. Item binarius singularis, qui coniũctus eidem decenæ vnitati duodecim perficiebat, vnum & alterum limitem transit, & in tertio consistit, & duo millia sunt, vt hic 2000. Qui videlicet duo millia, decem millibus iam dictis in secundo ab eis limite constitutis connumerãtur, & duodecim millia fiunt, vt 12000. Ita qui duodecim tãtum erant filij Israel, iã in duodecim millia multiplicati, rursus duodecies multiplicantur, & fiunt centum quadraginta quatuor millia. Qui quidem numerus ita disponitur vt tribus limitibus distinguatur. Nam in centeno milleno, vnitas; in deceno milleno, quaternarius; in milleno item, quaternarius collocatur. Nota mysterium: duodecim primi vel singulares, vt duodecim millia fiant, tres limites ascendunt, & eadem duodecim millia duode-

Digitized by Google

cies secundum eundem numerum filiorum Israel ductitata, centum quadraginta quatuor millia conficiunt, numerum videlicet tribus limitibus distributum vt 12. 12000. 144000. Quid ergo sanctam huius reuelationis gratiam intendere arbitramur, nisi id quod omnis legalis, prophetica, euangelica atque apostolica veritas testatur,

Rom. 9. Nulli prodesse ad salutem quod sit Israel, aut Abrahæ filius per carnem, nisi sit etiam filius eiusdem per eam, quæ non minus, quam trium nominum confessione perficitur, fidem? Fidei namq; confessio nunc reuelatæ gratiæ tempore manifestas necessario personas exprimit Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Dudum autem in illa vmbra Mosaycæ legis arcana professione significabatur, totidem nomi-

Exod. 3. num paternorum illo populo Dei, Deum Abraham, Deum Isaac, Deum Iacob palam confitente atq; inuocante. Hæc igitur in decuplum trina multiplicatio fidem nobis pulchrè innuit sanctissimæ Trinitatis: primò.n. duodecim in decuplum transducti fiunt 120. rursus centum viginti in decuplum promoti fiunt 1200. item mille ducenti

Iac. 2. decies multiplicati fiunt 12000. Verum quia sola fides sine operibus ad perfectionem, siue ad vitam non sufficit, rursus per duodenarium multiplicantur duodecim millia, & fiunt 144000. Quo numero & fidei confessio, & bonorum operum multiplicitas significatur. Hactenus Rupertus. Eiusdem numeri mysterium aperiens Ven. Beda hæc scribit in c. 14. Apoc. Numerus (inquit) centum quadraginta quatuor millia finitus pro infinito debet intelligi, & secreti significatione mysterij virginali aptus examini; quod Deum ex toto corde, tota anima, totaque mente diligens, corporis quoque, quod ex quatuor qualitatibus subsistit, illi est integritate sacratum. Ter enim terni nouem, & quater quaterni sedecim, sedecies autem nouem, centum quadraginta quatuor adimplent. Eo numero significatur totius Ecclesiæ multitudo, quæ de Patriarchis vel prosapia carnis, vel fi-

Gal. 3. dei est imitatione progenita. Si.n. (inquit) vos Christi, ergo Abrahæ semen estis.

Digitized by Google

DE MILLENARII CVBO.

DECIES millies centena millia, vel vt nunc mos est loquendi, millies millena millia, seu mille millia millium, siue mille millies (hæc enim sola voce discrepant) chaldaïcis notis hoc modo depicta 1000000000. mirabile mysterium proferunt. Ex vno enim decem characteribus tanquam perfectis triplicata perfectione perfecti, per vnitatis simplicitatem, & numeri quandam humanam incomprehensibilitatem, vniuersa in Deo constare comprehendique ostendunt. Et sicut posteriores nouem litteræ, ad primam comparatæ, per se nihil sunt: ita quæ à Deo ipso sunt, & prodeunt, quanquam immensa eius bonitate maximam & multitudinem & perfectionem ostendunt, eius attamen comparatione nihil sunt omnino, ac sine eo omni priuata virtute, ad eius tantum ornamentum constituta creduntur, vt quæ vnitate fuerat simplicissima Deitas, comparatione cæterorum omnium, infinita etiam esse cognoscatur. Afferunt sacri Scriptores alteram huius numeri præstantiam: cum .n. sit millenarij cubicus, tum magnam designat copiosamq; multitudinem, tum rei de qua habetur sermo solidam perfectionem insinuat. Quare Iustinus in Dialogo quem habuit cum Tryphone, Greg. Hom. 34. in Euangelia, & lib. 17. Mor. cap. 9. & Sanctes Pagninus ad hunc numerum referunt locum illum Danielis cap. 7. de Angelis antiquo dierum assistentibus: ad hunc .n. modum legunt. Millia millium ministrabant ei, & decies millies centena millia assistebant ei. Quæ fortassis lectio illi anteponenda videtur, quæ habet decies centena millia, seu centum myriadas (millionem vocat vulgus) Hic.n. numerus coincidit in summa cum præcedente numero Angelorum ministrantium Domino .s. millibus millium; cum decies centum reddant mille: quemadmodum annotauit Scholiastes Dionysij c. 14. de Cælesti hierarchia. Quare mẽdosus censeri poterit ea in parte textus

Digitized by Google

qui eundem secundo loco enuntiat numerum, quem primo, cum ex natura copulæ, & ratione enuntiandi, alter videatur potius posteriore sententia innui, quam priore.

DE MAIORIBVS NVMERIS.

VM præter à nobis descriptos, numerus aliquis legitur in diuinis litteris millenarium superans, perditorum multitudinem ostẽdit, quemadmodum fuit præfiguratum in pestilentia Dauidica, qua à matutino tempore vsq; ad horam prandij, percutiente Angelo conciderunt homines 7000. Et in castris Sennacherib Regis Assyriorum vna nocte cæsa 185000. fortissimorum virorum. Et in combustione librorum in Actib. Apostolicis, vbi propter nefandum scelus magicæ artis, legitur inuentam fuisse pecuniam denariorum quinquaginta millium. Decem millia inimicorum fugari dicuntur à cẽtum bonis: Leuit. 26. Quadraginta duo millia de Ephraim percussit Iephte, qui interpretantur omnes rebelles condemnandi in fine Mundi: Iudic. 12. Viginti tria millia plebis internecioni dantur, quod vitulum in Horeb fecerint, & adorauerint sculptile, mutantes gloriam Dei in similitudinem vituli comedentis fœnum: Exod. 32. & Psal. 105. Iterum quinquaginta millia virorum fortium ex Israel, qui corruerunt vulnerati, eo quod vidissent arcam Domini, designant hæreticos, qui præter errorem in fide, etiam in quinque sensibus peccauerunt.

2. Reg. 24.

1. Mach. 7. Cap. 19.

Aug.

Greg. Papa cõm. in 1. Reg. 6.

DE MVLTITVDINE.

ED hactenus de numero disseruimus, nunc autẽ, quod superest de multitudine agamus. Discrimen enim maximum est inter multitudinẽ, & numerum, licet idem videantur esse. Numerus quidem certam dicit quantitatem discretam sub aliqua specie ipsius numeri contentam, vt decem, cen-

Digitized by Google

tum, &c. At multitudo dissimilitudinis & incõstantiæ faciẽ habet, suopte ingenio indefinita, neq; pari ratione vnquam fit obuiam indagantibus eam; sed veluti Proteus, interim quidem vt status occurrit, quatenus extrinsecus cohibetur; interim verò vt motus, nil certũ indicans, cum nullo pacto per se deprehendi queat, contrarietatem vbiq; præ se ferens: & cum credideris eam illaqueare, protinus euanescens, semper fluitans, semper instabilis: nec vnquam, nisi sub confusa notitia comprehenditur; adeo vt animalia ratione carentia huius cognitionis haud videantur expertia, cum tamen ad numeri notitiam nequeant peruenire. Gallina .n. multitudinem nouit pullorum, non tamen numerum. Adde omnem numerum ideo perfectionis imperfectionisq; participem, quia numerus omnis vnitatem habet, ac multitudinem. Vnitatem, quoniam numerus ternarius vnus est ternarius, & vna trinitas. Multitudinem, prout dicimus ternarium habere trẽs vnitates. Ergo numerus omnis vnitatem habet, habet & multitudinem. Vnitas cõsensum ac perfectionem: multitudo diuisionem & imperfectionem dicit. Itaq; multitudo, vtpote, quæ ab vnitate recedit, & habet confusionem sine ordine numerali, in malam partem plerunq; sumi solet: vt .n. ait Origenes Adamantius, principiũ malorum omnium est multitudo. Psal. 32. Multitudo fortitudinis gigantis, est fortis virtus diaboli. Esa. cap. 13. Multitudo in montibus, sunt dæmones & hæretici cum superbia. Exod. cap. 19. Multitudo plurima, malorũ indicat sectatores Ezech. c. 27. Multitudo Tyri, est vulgus malorum. Iob. c. 39. Multitudo ciuitatis quã cõtemnit onager, sunt homines terreni viam latã sequentes. Ose. c. 8. Multiplicauit Ephraim altaria ad peccandum. Ezech. c. 16. Multiplicasti Hierusalẽ omnes fornicationes tuas: & iterum: Multiplicasti fornicationem tuam ad irritandum me. Esa. cap. 57. Hierusalem humiliata est vsq; ad inferos, quia in multis vijs laborauit. i. diuersis vitijs, & erroribus: sic enim exponit D. Hier. cuius hæc sunt verba. Hoc de hæreticis possumus dicere, qui derelicto Deo suo, sequuntur errores, & putant se aliquid plus habere, cum sequentes mendacia,

Digitized by Google

perdiderint veritatem, & multiplicauerint fornicationem suam, nõ in vno dogmate, sed in plurib. Et paucis interiectis, subdit. Qui ambulat in via vna & regia, non laborat, de qua per Moysen præcepit
Deuter. 5. Deus: Via regia ambulabis, & non declinabis ad dextram, neque ad sinistram: Vna via est veritatis, quæ dicit in Euangelio: Ego via,
Ioan. 14. veritas, & vita: & multæ mendaciorum viæ per quas nunc ambulasse arguitur Hierusalẽ. Hæc ille. Gen. c. 6. Videns Deus quia multa malitia hominum esset in terra, pœnituit eum quod hominẽ fecisset. In eodem capite, Arca quæ à Nohe constructa est, vbi mensuratur, in inferioribus lata describitur; vbi verò textus eius ad altiora consurgit, paucorum cubitorũ conclusione colligitur, quia Ecclesia, cuius figurã tenebat arca, dilatatur in carnalibus, angustatur in spiritualibus. In inferioribus .n. vbi lata & spaciosa habebantur loca, vel bestiæ, vel pecudes erant locatæ; in superioribus verò aues; in summis autem, quæ angustiora erant & arctiora, ibi Homo rationabilis &
Cap. 7. Dei capax positus fuerat. Sic & apud Matthæum testatur veritas latam esse viam ducentem ad mortem, & multos per eam ingredi.
Cap. 6. Ioannes itẽ in Euangelio suo scriptum reliquit, quod Discipuli multi abierunt retro, & iam cum Domino non ambulabãt. Sic Propheta Regius ostensurus maiorẽ esse numerum infidelium, quam deuotorũ, dixit Psalmo 68. multiplicatos esse perfidos Iudæos supra numerũ
Cassiodorus Senator in Psalm. capillorum .i. rectè credentium. Quemadmodum .n. capilli nostri ad decorem capitis sunt concessi, sic Ecclesiæ Apostoli sunt attributi: &
1. Reg. 2. omnes fideles Ecclesiam decorant. De Synagoga quoq; scriptum legitur, quod Phenenna multa erat in filijs, & infirmata est. Esaiæ verò cap. 54. Multi filij desertæ magis, quam eius quæ habet virũ.
Io. Picus. Et de Idololatris Psal. 15. dicit Propheta multiplicatas esse infirmitates eorum; per infirmitates intelligens Idola: & ita habet textus hebræus. Sicut .n. bonus vnum habet Deum quẽ colit vita mali multos habent Deos & Idola, quia multas .s. voluptates, multa desideria vana, passiones diuersas quibus seruiunt: ideo autem multas quærunt voluptates, quia nullam inueniunt, in qua quiescant. Angelomus

Digitized by Google

monachus in 1. Reg. cap. 1. Vnusquisque insipientium non est vnus, sed multi: vnde scriptura: Stultus vt Luna mutatur. Luna cum videtur vna esse per substantiam, per mutationem dierum semper ipsa alia est, & diuersa. Sic & peccatores qui mutantur à sapientia, & scientia, diuersa concupiscunt, & instabiles efficiuntur in omnibus vijs suis: hæc ille. Non dissimili modo multipedes animantes diuersam & variam doctrinam atque inconstantem notant, ideoq; inter animalia immunda cõputantur. Pari ratione Leprosi, qui dogmata erroribus permixta profitentur, insinuant, interprete D. Augustino. Apud Ecclesiastem capite primo: In multa sapientia multa est indignatio, & qui addit scientiam, addit & dolorem. Et in Ecclesiastico capite vndecimo. Fili ne in multis sint actus tui. Adeo ferè semper multitudo vitiosa. Prouer. cap. 16. Melior est parua acceptio cum iustitia, quam multa genimina cum iniquitate. Et in Psal. 36. Melius est modicum iusto, quã diuitias peccatorum multas: & Psal. 55. Multi bellantes aduersus Christum. Ose. cap. 3. Dies multos sedebunt filij Israel sine Rege, & sine principe, & sine sacrificio, & sine altari, & sine ephod. Gen. 4. Dies multi post quos offert Cain munera, signant negligentiam, & tarditatem conuertendi se ad Deum. Leuit. cap. 15. Diebus multis pati fluxum sanguinis, est perseuerare in peccato, aut idololatria. Luc. cap. 8. Temporibus multis arreptus à diabolo, designat Gentiles, qui à diluuio vsque ad Christi aduentum possessi sunt à dæmonio. Ioel. cap. 2. Populus multus, sunt ipsi dæmones. Matth. cap. 10. Passeres multi, designant multitudinem confusam infidelium. Aquæ multæ de quibus in Psal. 143. Esa. cap. 8. & 23. sunt multitudo malorum omnium, & dæmonum, & tentationum. Ioel. cap. 2. Multa castra Dei, dicuntur dæmones, & mali qui eius voluntatem puniendo exequuntur. Esa. c. 30. Ligna multa, perpetuitatem insinuant pœnarum inferni. Cum verò per eundem Prophetam dicitur, quod claudentur impij in carcere, & post dies multos visitabuntur, qui modum loquendi non intelligunt, putant post multa tempora terminati iudicij saluãdos impios,

Eccl. 27.

Leuit. 11. Luc. 17.

D. Hier.

Digitized by Google

cum Esaias è contra nullam ipsis salutem tribuat; sed eos qui hoc tempore mortui, pro enormitate flagitiorum, claudi merentur in carcere pœnarum, tempore resurrectionis ad modicum visitandos esse significet, tantum vt receptis corporibus in iudicio grauius damnentur, & post iudicium continuè atrocioribus perpetuò claudantur in pœnis. Nunc quid de septem Gentibus, quarum Israel accepit terras, scriptum sit, videamus. Deuter. cap. 7. Cum introduxerit te dominus Deus in terram, quam possessurus ingredieris, & deleuerit Gentes multas coram te Æthæum, & Gergesæum, & Amorræum, & Chananæum, & Pherezæũ, & Euæum, & Iebusæum septem Gentes multò maiores numero, quam tu es, & robustiores te, traduxeritq; eas Dominus tibi, percuties eas vsq; ad internecionem. Exodi rursus cap. 3. vbi Dominus loquitur de populo Israel: Deducam (inquit) eum de terra illa in terram, quæ fluit lacte & melle, ad loca Chananæi, & Ethæi, & reliqua. Porro bella filiorum Israel aduersus septem illas robustissimas Gentes, bellorum spiritualium figuras esse nemo qui ambigat. Quare terra promissa fluens lacte & melle, nil aliud esse dicimus, quam Regnum cælorum: Sicut enim illa plebem à iugo Pharaonis: sic Ecclesiam à vinculo diaboli solutam Regno cælorum restituit. Sed delendæ sunt septem Gentes, id est, vniuersi maligni spiritus; Chananæus, qui secũdum hebraicã translationis virtutem idem est quod possidens; Amorræus, amarus; Gergesæus, colonum eijciens; Iebusæus, calathus; Ethæus, formidans; Euæus, ferus; Pherezæus, separans. Possederat. n. Mundum Diabolus, in amaritudine sua, colonum Paradisi eijciens, gustum mortis in calatho malitiæ offerens, ne homo altiora peteret formidans, sicq; suasu feritatis à Deo separans. Etiam septem istæ Gentes, septem sunt principalia vitia, nempe Superbia, Auaritia, Ira, Luxuria, Inuidia, Acedia, Gula, quæ per gratiam Dei vnusquisque spiritalis miles exuperans, exterminare penitus admonetur. Porro quod multò maioris numeri dicuntur esse, quid aliud insinuat, quam vitia virtutibus numerosiora? Et quod dicit Ecclesiastes, stultorum

Rabanus in Deut. lib. 5 c. 13. & Isidorus

Eccles. 1.

esse

esse numerum infinitum? In catalogo namque septem nationes dinumerantur: in expugnatione autem earum absq; numeri adscriptione ponuntur, ita.n.dicitur: Et deleuerit Gentes multas coram te: numerosior est.n. quam Israel carnalium passionum populus de hoc septenario fomite vitiorum, ac radice procedens. Exinde.n.pullulant contemptus, inobedientiæ, blasphemiæ, murmuratio, detractio, contentiones, hæreses, iactantia, præsumptio nouitatum, mendacium, fraudulentia, furtum, periuria, turpis lucri appetitus, falsa testimonia, violentia, inhumanitas, rapacitas, homicidia, clamor, indignatio, fornicatio, scurrilitas, turpiloquia, otiositas, somnolentia, importunitas, inquietudo, peruagatio, instabilitas mentis, & corporis, verbositas, curiositas, rancor, pusillanimitas, amaritudo, desperatio, tentatio, comessationes, ebrietates, aliaque quamplura similia, quæ cum sint multò maioris numeri, quam virtutes; deuictis tamen illis septẽ principalibus vitijs, ex quorum natura ista procedũt, vniuersa protinus conquiescunt, ac perpetua pariter cũ his internecione delentur. Hactenus de vitiorum multitudine: ad reliqua accingamur. Quemadmodũ qui in aliquo precio haberi incipiunt, in numerũ aliquem peruenire dicũtur: & in aliquo numero esse dicuntur, qui sant alicuius existimationis: Ita quẽ nullius precij, nullius esse momenti intelligimus, hunc numero indignũ, hunc esse nullo numero ferimus. Hac quasi paræmia vsus est Ruffinus lib. 2. Apolog. in D. Hieronymum. Quid (inquit) mirum si me minimum, & nullius numeri hominem laceret? Homerus omniũ disciplinarum fons vberrimus.

Deut. 7. Cassianus in collationib. li. 5 cap. 16. Host. summa de pœnit. & remissi. §. quis debet confiteri. Gal 5.

Nusquam in consilijs, nusquam numeratur in armis. Iliad lib. 2

Cui simile est illud Euripidis Poëtæ magna in primis doctrina, & elegantia ornatissimi.

Formidolosi nullum habent in prælio
Numerum, sed absunt, licet ibi adsint maximè.

Cum his faciunt & dicta Theocriti in Catellæ amore.

------ At neque nos ratione videmur,
Nec numero digni, velut infausti Megarenses,
Sortis in extrema miserandæ parte locati. Idil. 14.

Digitized by Google

Quis verò nõ exploratissimam deputauerit hanc veritatem, qui Iob maledicta non tam dolenter, quam diuinitus iacta legerit? Non numeretur (inquit) in mensibus nox in qua natus sum .i. interprete D. Greg. deleatur Iudas de numero Apostolorum. Eadem significatione, non computari noctem illam in diebus anni, est non agi memoriam Iudæ, vt Sanctorum; sed ipsum deleri de libro viuentium. Dicuntur itidem aliqua Innumerabilia, quasi indigna numero, vt Exod. cap. 10. Innumerabiles locustæ. Item cap. 12. Innumerabile vulgus promiscuum. Iudith. cap. 5. Innumerabilis exercitus. Iudic. cap. 6. 7. Iudith. c. 2. Innumerabiles cameli. Esai. cap. 2. Innumerabiles quadrigæ. In Ecclesiaste cap. 5. Vbi multa sunt somnia, plurimæ sunt vanitates, & sermones innumeri. Et per Ieremiam dicit Dominus: Populus meus oblitus est mei diebus innumeris. Hac ratione mysterij, mali dicuntur innumerabiles, quia intra Electorum numerum non habentur, vt eo sint innumerabiles, quo extra numerum currunt. Iob. cap. 34. Conteres multos & innumerabiles. Innumerabiles homines, quos rapit ante se diabolus, Job. c. 21. sunt carnales ab exordio Mundi vsq; ad tempora Antichristi. Innumerabilis gens, Iohel primo, sunt dæmones & mali homines: Adhuc & Propheta Regius de se ipso verba faciens Ps. 19. Circundederunt (inquit) me mala, quorum non est numerus. Item Psal. 103. Hoc mare magnum & spacioſum, illic reptilia, quorum nõ est numerus. Mare quippe (auctore Cassiodoro) præsentem mundum significat, vbi Dæmonum malitia, velut quibusdam fluctibus, voluntas animarũ instabilis commouetur. Reptilia .n. ista sunt spiritus maligni innumerabiles nobis: Et ipsorum sunt innumeræ insidiæ, quæ in hoc seculo reperiuntur, & incautos occupant. Prætereà in alio Psalmo refert venisse Ægyptijs locustam & brucum, quorum non erat numerus. Quod verò de Diuina Trinitate dicit idem Propheta: Sapientiæ eius non est numerus: hunc habet sensum. Hoc ipsum quod Trinitas dicitur, non nisi numerum significat, & secundum personas discernitur & numeratur, quia tres personæ Trinitas Pater & Filius &

Iob. 3.

Mor. lib. 4 c. 10. & 11.

Cap. 2.

Iob. Gre. Mor. 15. 30

Augustin. in Psal.

Glo. in Ps.

Psal. 104.

Psal. 146.

Io. Maxẽtius Dialog. iib. 2.

Digitized by Google

Spiritus ſanctus. Quam tamen ſecundum naturam, quæ vna & ſola eſt, minimè numeramus, quia vnitas ſiue ſingularitas Diuinitatis nec diſcernitur, nec numeratur: Huius rei teſtis locupletiſſimus eſt Cerealis Epiſcopus, cuius hæc ſunt verba libro aduerſus Maximinum: Cum Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus ſit, nemo Chriſtianus tres Deos poterit dicere, quia in nullo à ſe diuina diſtat natura. Numerus ſiquidem ordinem efficit, æqualitas non admittit: alter .n. primum ſequitur, alteri tertius applicatur. Sed cum gradus fieri non poſſint ex paribus, qui ſubdi poſſint quemadmodum cum numeratur, vnus ergo erit, quia non habet ſecundum; ſecundus quippe minoris ordinem tenet, & minor alterum facit, alter poſteriorem indicat, poſterior imparem ſignat. Remoue diſtantiam, & quod numeres non habebis, Propheta dicit: Sapientiæ eius non eſt numerus: ſi ſapientia eius non numeratur, quomodo Filius numeratur, qui eſt ſapientia Patris, ſicut Apoſtolus dicit? Hactenus ille. Dicitur etiam non eſſe numerus militum Dei Job cap. 25. quia ſoli Deo cognitus: ſimili modo in Canticis, Adoleſcentularũ, hoc eſt, animarum vagarum, quæ vana huius Mundi ſectantur, dicitur non eſſe numerum, quia dum per vanitatem quam diligunt, in numerum Electorum non currunt, extra remanentes, quaſi in cognitionem diuinam non veniunt. Quibus ipſa veritas in futuro iudicio dictura eſt: Neſcio vos, diſcedite à me omnes qui operamini iniquitatem. Vnde & in Pſalmo myſtico dictũ eſt in perſona Chriſti de his quorum Deus non eſt pars hæreditaria: Nec memor ero nominum eorum per labia mea. Iam verò quando iuſſit Dominus in principio ſuæ prædicationis laxari retia, illa piſcium multitudo copioſa & indefinita, inſinuat bonos & malos, quos nunc habet Eccleſia: quare non in dexteram, ne ſolos bonos, nec in ſiniſtram, ne ſolos malos inſinuaret; ſed indifferenter miſſa ſunt retia. Quando verò mittuntur retia in dextram nauigij, poſt reſurrectionem dominicam, ſignificans nos reſuſcitatos (quemadmodum vocatos alteta) intimat eos qui ſtant à dextris, ſolos videlicet bonos, quorum

Cant. 6.

Matth. 25.

Cap. 7.

Pſal. 15.

Luc. 5.

Ioan. 21.

Digitized by Google

Matth. 22. certus & definitus numerus habetur, nempe 153. In prima igitur piscatione, quia multi sunt vocati, pauci verò electi, non exprimitur numerus, tanquam illud ibi fiat quod prædictum est per Prophetam: Psal. 39. Annunciaui, & locutus sum, multiplicati sunt super numerum: ac si diceret, multis Ecclesiam intrantibus etiam hi ad fidem specie tenus veniunt, qui à numero Regni cælestis excluduntur, quia Electorum summam sua nimirum multiplicitate transcendunt. Porro quod Electorum numerus apud Deum sit constitutus, manifestat 2. Tim. 2. Apostolus Paulus qui ait: Nouit Dominus qui sunt eius. Et per Ioan. 13. semetipsum Dominus ait: Ego scio quos elegerim: quos quia non imperfectè scit, sed perfectè nouit, procul dubio & numerum in quo eliguntur, agnoscit, de quibus per Paulum dicitur: Quos enim præ- Rom. 8. sciuit & prædestinauit conformes fieri imaginis filij sui. Et in Psalmo 146. scriptum est quia Deus numerat multitudinem astrorum, & illa omnia nominatim compellat. Quem locum dilucidans Aug. Manifestum, inquit, est fratres aliquid velle Deum intelligere nos in eo quod ait: Qui numerat multitudinem stellarum: sunt stellæ quædam lumina in Ecclesia consolantia noctem nostram omnes, de Phil. 2. quibus dicit Apostolus: In quibus apparetis tanquam luminaria in Mundo. In ista, inquit, natione tortuosa & peruersa, in quibus apparetis tanquam luminaria in Mundo verbum vitæ habentes, illas stellas numerat Deus: omnes secum regnaturos, omnes aggregandos corpori vnigeniti sui numeratos habet, & numerat eos. Item Psal. 138. de Electis, dicit Dominus: Dinumerabo eos, & super arenam multiplicabuntur: vbi licet multiplicari dicantur super arenam, id tamen est sub certo numero Deo cognito, cum dicitur eos dinumerandos. Itaq; illi in numero habentur apud Deum, quorum est veluti præsens memoria apud ipsum, vt illis benefaciat. Huius rei euidens indicium continet liber Numerorũ, in quo cap. 1. refertur quod ex præcepto Domini, neq; mulieres deducantur ad numerum, fœminæ sine dubio infirmitatis obstaculo; neq; seruorũ quisquam, vtputa vita moribusq; degeneres; nec Ægyptiorum quidem

vllus, ex his qui erant admixti, numeratur, profectò vt alienigenæ & barbari, sed soli numerantur Israëlitæ. Et isti non omnes, sed à viginti annis & supra; nec sola ætatis habetur obseruatio, sed quæritur si & aptum bellis robur ostendat. Designatur.n. per verbũ Dei, vt numeretur omnis qui procedit in virtute. Sed quid videtur? possunt hæc vacua esse mysterijs? Atque hoc solum procurasse creditur Spiritus sanctus qui hæc scribenda dictauit, vt sciremus qui diuinis numeris digni fuerint; quique sine numero manserint. Et quis dabitur ex hoc profectus his qui sacris libris cupiunt erudiri? Quid enim prodest ista didicisse, aut quid animæ confertur ad salutem? Si verò sequentes Pauli sententiam, legem spiritalem esse credamus, & spiritaliter, quæ continet, audiamus, ingens profectus animæ apparebit. Non enim numeratur populus in Ægypto, sed postquam trãsierit mare rubrum, post columnam ignis, in mansione iuxta montem Syna: quia manentes in tenebris peccatorum non sunt Dei, sed emundati Baptismo, & armati manus impositione. Nec inter eos qui erant proseliti & alienigenæ, nec ex Israelitis pueri, vel fœminę, sed duntaxat viri qui bello apti, diuinis numeris digni habiti sunt. Qui enim transcenderit puerilis ætatis insipientiam, vir factus deposuerit quæ sunt paruuli, & factus fuerit iuuenis, qui vincat malignum, aptus videbitur his qui procedunt in virtute Israel, & diuinis numeris dignus. Cui autem inest puerilis & lubricus sensus, vel fœminea, & resoluta segnities, vel Ægyptij, vel Barbari mores, apud Deum in sancto numero non habetur? Quare vbi in Hebræo de peccatoribus scriptum est, dicente Domino: Numerabo vos in gladio. Septuaginta interpretum translatio habet: Ego tradam vos in gladio, omnes interfecti corruetis: & ita legit D. Hieronymus. Esa. 65.
Vis maiora mysteria? Pascha Domini, hoc est, agnum ita patres epulari iubentur, vt secundum numerum animarum epulentur suarum, neque plures, neque pauciores. Plures sunt, inquit D. Ambrosius, quando aliqui extra numerum sunt, Sancti numerati sunt omnes, cognouit Dominus qui sunt ipsius. Porro quid aliud est Exod. 12.

Digitized by Google

Gen. 14. Luc 12. Matth. 10 *numerare, quam eligere? Vnde Abraham numerasse dicitur seruos suos vernaculos. Quare quod in Euangelio dicit Dominus: Capilli vestri numerati sunt: non solum ad scientiam Dei refertur, sed etiam ad gratiam lustorum. Idem sermone 26. Quomodo potest obliuisci nostri Deus, qui etiam capillos capitis nostri apud se dicit esse numeratos? Si enim capillorum nostrorum meminit, multò magis nostrarum animarum meminit: per numerum enim curam circa nos solicitudinemque cognoscimus. Nemo enim numerat nisi quod* Matth. 18. *vult diligentius custodire: nemo numerat nisi quod veretur ne fraudem absque numero patiatur. Pastor, vt saluum gregem habeat, eum frequenter annumerat. Hinc illud Theocriti.*

De grege non ausim quicquam deponere tecum;
Idyll. 8. Nam mihi difficilis pater est, & prouida mater;
Solis ad occasum numero pecus omne recensent.

Et Dominus, qui est bonus pastor, cum vna ouicula de centum ouibus aberrasset, recurrens ad numerum, proprijs eam ad gregem humeris reportauit, vsque adeo habetur sub tutela, qui habetur in numero, vt errans proprijs apportetur humeris, ne quid de numero minuatur.

FINIS.

PARISIIS. Ex typographia FRANCISCI IACQVIN. 1617.

Digitized by Google

Plato Epiſtola ſecunda, quæ eſt ad Dionem.

CAue ne excidant hæc vnquam in aures hominum diſciplinæ, eruditioniſque expertium. Nulla ſunt enim, vt mea fert opinio, quæ dicta ad populum, magis ridicula videantur, neque, quæ apud doctos prolata, magis mirabilia & diuina.

Anaxarchus lib. de regno, ex Clemente Alexan. ſtrom. 1.

MVlta ac varia doctrina, multum quidem iuuat, multum autem lædit eum qui eã poſsidet. Iuuat quidem eum qui dignus eſt, lædit autem eum qui quibuis dicit vel in vniuerſo populo. Oportet autem ſcire menſuram temporis, hic eſt autem finis ſapientiæ Quicunque verò canunt pro foribus, etiam ſi quid doctum cecinerint, non reputati ſapientes, opinionem ſubeunt ſtultitiæ.

Digitized by Google

SALVSTII BVCELLENI
IN ZOILOS
HENDECASYLLABON.

DOCTOS inuidia viros carere
O quam difficile est, fuitque, eritque.
BVNGVS doctiloquum, lepore, sale,
Doctrina, sophia librum repletum
Quamuis ediderit, suo lepore
Illa non potuit carere peste.
Non hunc Doctiloqui viri reprendunt,
Quod doctrinam animo libri penetrent;
Sed qui Grammaticas scholas frequentant,
Hoc opus nitidis carere verbis
Dicunt, iudicio carentque docto.
Quis potest sophicos modos referre,
Vtatur sophicis nisi ille verbis?
Alter, hic aliquid deest: Acutum
Magni iudicium viri, atque rarum,
Plura includere non videt sub vno
BVNGVM, sed temerè locum esse mancum
Retur: BVNGE tamen leues loquelas
Sperne: Doctiloqui Sophi & Poetæ
Summo iudicio probant libellum.
Quid cum Grammaticis decus Sophorum?

Digitized by Google

PETRI BVNGI

AD EA QVÆ DE

NVMERORVM

MYSTERIIS EGIT

Appendix.

A. addendum. L. legendum.

PRÆFATIO.

MIHI vitio verti non debet, si quæ ex lectione varia mutuabor, ipse sæpe verbis, quibus ab ipsis autoribus enuntiata sunt, explicabo: quia Pythagoricorum, nostræque religionis mysteria non orationis lenocinio, & exquisito elegantiæ fuco sunt obscuranda, sed suis verbis, suisque proprietatibus explicanda. pagina 1. vers. 16. perierit. A. Hoc ipsum aliquando testatus est Anaxagoras, nam sciscitanti quamobrem homo cæteras animantes præcelleret doctrina & ingenio: Quoniam, dixit, manus habet. (reliqua enim animantia, quæ manum habere videntur, non habent, sed quippiam simile, cum in his non sint musculi manus, velut in homine) sunt autem manus digiti arythmeticæ disciplinæ in sacris Aegyptiorum litteris imagines & nuncij, sicut enim manus duæ, quæ ex digitis aecem componuntur, qui summus est numerus, vim habent agendi; ita sane numerus in-

Digitized by Google

ſtrumentum eſt vniuerſa intelligendi. quod multò clarius expreſsit Propheta Regius, qui cum diuinæ iuſtitiæ immenſitatem, & ſalutem in ſe collatam celebrare pollicitus eſſet, intellexiſſetque eam promiſsionem humanas vires lõge ſuperare, in hæc verba erupit, interprete Symmacho: Quoniã non ſcio numerare: tales enim diſciplinas mea natura minime didicit, ingrediar tamen in potentia Domini, & prout humana natura poterit, laudibus te proſequar. Cum igitur numerare ſit opus rationis, hinc eſt quod Samius ille, &c.

Theodoretus in pſal. 70.

DE VNITATE.

pag. 14. 4. L. Vnitas numerorum omnium principium eſt, vt potè à qua omnis fluit numerus, eáque omnium finis, vt in quam numerus reſoluatur omnis, nec ab aliquo ſuam trahit originem, aut in aliquem ſecatur numerum (adeo ſine numeris eſſe poteſt: numeri autem ſine illa tantum abeſt, vt ſint, quòd illis ſit vel quam maxime intima:) ita melior natura Deus omnium rerum initiũ, & finis eſt, vt non ab re dicatur Alpha, & Omega, omnia aperiens, & claudens omnia: ante quem, & poſt quem, nihil. & tantum abeſt, vt à creaturis ſuam ſumpſerit originem, vt qui illas æterno præceſſerit interuallo, ſine illis exiſtens: creaturæ contra non ſine ipſo. Et quemadmodum Vnitati id nihil confert ad eius perfectionem, quòd principium ſit numeri (nam etiam ſi numeri principium non eſſet, perfecta tamen eſſet, & cum principium eius facta ſit, non aucta tamen eſt:) ſic Deus quoque ante creationem perfectus erat, nec poſt creatam naturam vlla in eo acceſsio conſecuta eſt, quoniam Dei perfectio in eo eſt, quòd ſit idem, nec quidquam eorum, quæ per creatam naturam ſunt, Deum adauget. Tu enim (inquit Pſalmographus) idem ipſe es: ſed ratione quam habet ad creatam naturã, multis vtique modis. Nam & vt Pater, & Dominus, & Iudex, & Paſtor, & his ſimilibus ad creatam naturam refertur. Præterea ſicut ab vnitate, &c. pag. 32. 11. in marg. A. Plutar. de garrulitate. pag. 41. 8 ſeruiamus. A. Creaturæ quippe rationali alia beatitudo eſſe non poteſt, niſi, vt agnoſcens à quo non ſolum facta, ſed etiam à quo rationalis eſt facta, maiorem dilectionem exhibeat bono Creatori, quàm ſibi. Neque enim illi ineſſe poſſet vllatenus ratio, niſi ei poſſet Creatoris ineſſe dilectio: quia nec eſt alia, quæ vera ſit ſapientia, vel intelligentia creaturæ rationalis, niſi dilectio Creatoris, in qua tanto magis minusue eſt dilectio ſui, quanto magis minusue dilectionem ſuo exhibet Creatori. pag. 42. 11. L. Imperatoris, hoc eſt Dei, ex hac vita, tamquam ſtatione, & præſidio deceſsiſſent. Vnde declamantibus celebrata lex: Qui ſibi manum admouerit inſepultus eſto. Digniſsimum. 20. eſt. A. Clemens: Qui inimicos diligere iubet,

Apocal. 21.

Iuſt. Mart. q. 113.

Pſal. 101.

B. Fulgen. ad Monimum lib. 1.

Digitized by Google

non malum vult diligi, neque impietatem, aut adulterium, aut furtum, sed furem, & adulterum ipsum, non quatenus peccat, & opere suo polluit hominis appellationem, sed quatenus homo est, ac factura Dei. pag. 52. 7. in marg. L. de falsa relig. cap. 3. & de ira Dei. cap. 11. pag. 61. 1. veniunt. A. & de legitimo matrimonio procreatus dicit in eodem Psal. In iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis mater mea me in vtero aluit. non dicens, In iniquitate, vel peccato, cum & hoc recte dici potuisset. 14. tuam. A. In Apoc. cap. 11. Iacebunt in plateis ciuitatis magnæ, ideſt, in vna platearum. Mattheus. Fran. Rib. in Apocal.

DE BINARIO.

pag. 63. 15. reprobum. A. Abel enim primos ouium fœtus Deo offerebat, se Dei, quàm sui amantiorem esse declarans, eaque de causſa voluntas eius probata fuit. Cain autem per impietatem primitias sibi vendicabat, Secundas fruges offerens Deo quare & repudiatus. ait enim Scriptura: Factum est post multos dies, vt Cain de terræ fructibus Deo offerret. Itaque Cain eo nomine reprehenditur, quòd non primitias, sed Secundas fruges, post dies aliquot natas, obtulisset Deo. 28. desciuerunt. A. Hæc discordiæ labes etiam in filijs Iahacob exarsit, dum aduersum vnum Ioseph (nempe & à Deo, & à patre plus omnibus dilectum) cæterorum fratrum odia concitauit. Deinde in Zaram, & Phares, filijs Iudæ, nonnihil vigoris ostendit. Rursum in Saule, & in Dauid latissimas discordiæ vires effudit. Postremò in nationibus gentium, & in populo Hebræorum manifestam vitæ dissimilitudinem exercuit. pag. 65. 28. deputantes. A. Et quamquam id ipsum ex singulorum Psalmorum virtutibus intelligi vel facile possit, tamen absolutissimè in gestorum & temporum historia docemur, Psalmorum scilicet collationes secundum perfectorum numerorum esse efficientiam ordinatas. Psalmus. n. primus titulo pag. 67. 18. Domini. A. regno in Duos diuiso. pag. 72. 12. in marg. A. Iustinus Philosophus idemque Martyr oratione ad Antonium Pium. pag. 73. 9. afferret. A. Non prætereundum, Castorem & Pollucem bis hostes Imperij Romani profligasse bello Latino, & bello Macedonico, dicet quispiam superstitiosos Gentiles id persuasisse. at verò quis ambigat vera esse quæ à Christianis historicis tradita sunt de Licinio, & Athila? Dum. n. M. Iulius Licinius Christianis infensus, ad Hadrianopolim pugnaret, fertur Constantinus vidisse Duos equites cædentes legiones hostium, & in agro Byzantino vidisse lumen satis coruscans supra castra. Cum verò Athila metus Orbis, & flagellum Dei ex antiquis titulorum inscriptionibus nominatus, in Italiam excurreret, prædaretur, atque Vrbi pararet excidium, Leo Pon. Max. ei occurrit, Gen. 4. Pomp. Lætus comp. Rom. hist. Iac. Phil. Sup. chr. lib. 9. P. Iouius eleg. lib. 1. quid Athila Baptista Plat. in vita Leo. 1. Alphon. Villeg. in Flor. Sanctorum.

Digitized by Google

ac ne vlterius progrederetur, rogauit, monuitque vt Alarici exemplo moueretur, qui statim direpta, & cremata Roma occubuisset. Athila in Pontificis supplicationem inclinauit, rediens in Pannoniam. sciscitantibus autem Hunnis, cur nam ita facilè Leonis postulatis annuisset, respondit se duos viros illi astantes vidisse, qui ferro euaginato mortem minabantur, ni quæsita compleuisset. 17. in marg. A. Mor. lib. ix. cap. xxxiij. 20. in mar. A. Act. xij. 22. ostendebant. A. Pilatus quoque qui in Saluatorem iniqui iudicis functus est officio, eo deuenit miseriarum, vt tandem exsul propria se manu transuerberans, nephariam vitam vi abiecisse referatur. Quid de Maximino Romanorum Imperatore? qui persecutione crudeli & inhumana contra Christianos per omnes prouincias excitata, in qua plurimi celebres viri martyrium obierunt, Duplici pœna dignus, in morbum atrociſsimum incidit. Vehementes dolores omnem illius carnem vexabant, intestina eius ex acerrima inflammatione interna corrumpebantur, caro tota ceræ instar liquescebat, quo incendio aucto, ipsa ĕt ossa tosta sunt, vt & humanæ formæ character deleretur, exiguoque spiritu præditus, cum gemitu obiret. Hos & similes Deus ab hoc tem-
Act. 12. 21. porali cruciatu in barathrum æterni supplicij deturbauit. pag. 74. 28. decimoquinto. A. Duo milites custodiunt in carcere D. Petrum vinctum cathenis
2. Tim. 3. Duabus. Apostolum quoque Paulum iussit Tribunus ligari Duabus cathenis pag. 75. 7. Hester. x. A. Duo Magi Iannes, & Mambres, qui coram Pharaone diuinum numen, quo Moyses vtebatur, prodigiorum magnitudine ausi sũt
7. Reg. 17. lacessere. Exh. cap. vij. 10. Reg. jv. A. In medio Duorum Latronum cruci affixus Christus Luc. c. xxiij. pag. 78. 3. extendit. A. Sareptensis Sydoniorum vidua, quæ typum habebat Ecclesiæ gentium: vti filius eius Ionas populi Christiani, & Helias Christi, veniente Helia exijt colligere Duo ligna, quia Eccle-
Iudic. 16. sia in eum, qui in Duobus lignis pependit, creditura erat, dixit Vidua illa: Colligo Duo ligna, vt cibum coquã mihi, & filio meo, & manducabimus, & mo-
Auguſt. de Tem ſer. 107. riemur. nemo in Christum crucifixum credere merebitur, nisi huic sæculo moriatur. filius viduæ defunctus iacebat, quia & filius Ecclesiæ, id est, populus gẽtium multis peccatis, & criminibus mortuus est. orante Helia, filius Viduæ suscitatur: veniente Christo filius Ecclesiæ populus Christianus de carcere mortis educitur. Samson quoque, qui multa operatus est in persona Christi, expressas manus ad Duas columnas, quasi ad Duo ligna Crucis extendit, & aduersarios suos interemptos oppressit; & illius passio persequentiũ facta est interfectio; & plures mortuus occidit, quàm viuus occiderat. Nonne hoc mysterium in Domino IESV impletum est? qui mortuus redemptionem nostram consummauit, quam viuens minime celebrauerat. Tollit portas ciuitatis, idest, Inferni, & mortis imperium remouet. ablatis portis mortis, in cacumen

Digitized by Google

montis aſcendit, reſurgens. ſ. & in cœlum aſcendens. idem in typo Samſon Gazæ fecit. 24. L. repleti ſe contemplationi dare nequaquam poſſunt. Corpus. n. pinguefactum, iter ad mentem impedit, animam (vt ita dicam) corpoream reddit, & ad id, quod diuerſum eſt, deflectit 28. ſoli. A. Hic illud annotare non inutile fuerit, cum quinque ſint ſenſus exteriores, viſus, auditus, odoratus, guſtus, & tactus, per quos voluptas animo, aut corpori quæri videtur, ex his omnibus, quæ immodica voluptas capitur, ea ſane turpis, atque improba exiſtimatur; ſed enim quæ nimia ex guſtu, atque tactu eſt, ea rerum omnium fœdiſſima iudicatur. Ceteræ enim, quæ ex tribus aliis ſenſibus proficiſcuntur voluptates, hominum duntaxat propriæ ſunt: at iſtæ Duæ, guſtus, tactus, hoc eſt, libidines in cibos, atque in Venerem prodigæ, ſolæ ſunt cum beſtijs communes. Eoſque qui Duabus iſtis belluinis voluptatibus ſe dediderunt, grauiſſimi vitij vocabulo libidinoſi & incontinentes appellantur, ac in pecudum, atque ferorum animalium numero habentur. pag. 80. 19. *adorari. A. Homerus, quem nulla præterit doctrina Iliados N. huius more verſiculo notat hominis inconſtantis ingenium.*

Verum claudicat, inque pedes vtroſque vacillat.

Accedit Mathematicorum aſtipulatio, apud quos Bicipitium eſt inconſtantiæ hieroglyphicum. Nam tertio ſupra vigeſimum Leonis gradu Bicipitis hominis ſimulacrum oriri confinxere, quod eo aſcendente gradu natum, inconſtantis ac leuiter mutabilis voluntatis atque ſententiæ fore præſagiant. pag. 82. 13. *faciunt. A. Augures quoque ſi impari numero ex cœlo intonuiſſet, proſperos euentus & ſummam fœlicitatem nunciari putabant. Si autem ab Occaſu tonitrua increpitaſſent, aut per Septentrionem in Occaſum tranſcurriſſent, aut multiplicati ictus pari deſiſſent numero, diros euentus, & calamitates portendebant. Sic Marco Craſſo caſtra, quæ trans Euphratem metatus fuerat, Bis icta fulmine eladem, quam paulo poſt perpeſſus eſt, deſignauere. Refert Iohann. Roſinus libr. Roman. Antiquit. In volatu etiam auium numeri ratio obſeruata. Binarius enim ingruentem calamitatem, aut fatale exitium afferre præmonet & vaticinatur. Conſiderabant ſiquidem Augures quot inuicem volaſſent, hoc modo Grues, quando Binæ ſimul conuolaſſent, mala minitari dicebant, rationem de numero hic transferendo. Quare Bubo Bis conſpectus, publicis auſpicijs dirum fuit mortalibus omen. quod & Agrippæ exitus comprobauit, qui Tiberio imperante, cum iuxta palatium in vinculis ad arborem teneretur, inſigni amictus veſte, vt eius fortuna ferebat, Germanus augur qui in vinculis etiam tenebatur, cum ſupra Agrippæ caput in arbore, cui alligatus erat, Bubonem vidiſſet,*

Digitized by Google

ad colloquium eius admissus, affirmauit illum præsentem vinculorum iniuriam euasurum, & Iudæorum regno feliciter potiturum, item liberos quibus regnum relinqueret procreaturum: sed si in posterum capiti suo iterum eiusmodi auem impendere vidisset, sciret morti se propinquum fore. quæ paulo post omnia, vt Augur prædixerat, euenerunt, vt refert Baptista Fulgosus Memorabilium lib. 8. c. 11. transcripsit autem ex Iosephi Antiquitatum Iudaicarum lib. 18. c. 13. & rursus eiusdem operis lib. 19. c. 7. Bubo Bis auditus anno scilicet Vrbis conditæ 619. & sequēti, exercitus Romani oppressionem ad Numantiam portendisse creditus est. Laocoon Neptuni sacerdos, & eius filij a Duobus serpentibus sunt deuorati, siue quòd sacrificijs Græcorum ad Troiam aduentum non prohibuerit, siue quod sacrum cuspide robur læserit, & tergo scelerato intorserit hastam. sic. n. Virgilius Aen. lib. 2.

Ecce autem Gemini serpentes agmine certo
Laocoonta petunt: & primùm parua duorum
Corpora natorum serpens amplexus vterque
Implicat, & miseros morsu depascitur artus.
Post ipsum, auxilio subeuntem, ac tela ferentem
Corripiunt, spiniscque ligant ingentibus: & iam
Bis medium amplexi, Bis collo squammea circum
Terga dati, superant capite & ceruicibus altis.

Lib 1. c. 6. & lib. 8. c. 6. *Pag. 83. 9. dies. A. Iuliæ Kalendæ Venetis, ob receptam Ligustico bello Clodiam auspicijs Andreæ Contareni ducis iam octogenarij, sacræ habentur, vt refert Egnatius 10. in marg. A. lib. xxvi. 27. Cæsar A. Optimatum conspiratione in Senatu. pag. 85. 15. A. in marg. Afranius Fratrijs. 21. dixerunt. A. Quinquatria apud Romanos quinque diebus post Idus Palladi fiebat. Nam dies post Idus ater erat, inde quinquatria, quasi quinque ab atra die. pag. 88. 12. importarit. A Hæc autem non eo consilio obseruata sunt, quasi inde auspicium a nobis captandum sit rei præclaræ, vel infeliciter gerendæ, vt inde sciamus quid aggredi, quid detrectare debeamus, quam obseruationem*

cap. 4. *Paulus ad Gal. protestatur non sine graui crimine exerceri: sed ideo has obseruationes commemorauimus, vt ex rerum euentis appareat numerorum, &*

Vlyss. 12. *temporum conditio atque differentia. Ad reliqua. 30. L. Atqui ista sunt Duo celeberrima Siculi maris pericula Scylla & Charybdis, quorum vno naues tractæ absorbentur, altero illisæ franguntur. Idem poëta secutus Homerum, vtrumque scopulum describit his carminibus. pag. 91. 4. distinxit. A. Cicero: Sicut vna (inquit) eademque natura Mundus omnibus partibus inter se congruentibus cohæret ac nititur, sic omnes homines inter se natura consuli, prauitate dissentiunt, nec se intelligunt esse consanguineos, & subiectos omnes sub vnam eandemque tutelam, Quod si teneretur, deorum professo vitam*

Digitized by Google

homines viuerent. 5. in marg. *A. Plin. Lib. XVIII. cap. XXIIX.* pag. 94. 14. *Vult. A. Quæ tamen Apostoli verba sic intelligi volumus, quod habuerit vnam tantum vxorem: non autem quod habeat, vt inepte intelligunt, qui cœlibatum sacerdotum ab Ecclesia excludere volunt. De coniugio sacerdotali hæc habet Epiphanius contra Catharos: Non recipit sancta Dei prædicatio, post Christi in terris conuersationem, eos qui à primo matrimonio coniuge eorum defuncta, Secundis copulantur nuptijs, propter eminentem sacerdotij dignitatem: atque hoc ipsum firmiter & accurate sancta Dei Ecclesia, seruat.*

DE NVM. III.

pag. 96. 8. *apparet. A. Experimento quidem nouerunt Pythagorici imparem ad agendum aptiorem (vt masculinum sexum decet esse) pari numero. ideo par fœmina vt materia, impar masculus vt forma sese in rebus exhibent: Hinc catapotia, quæ vulgus, ob formam paruarum pilarum, pilulas nuncupat numero impari exhibita, paribus efficacius operatur, & ponderis & materiæ æqualitate seruata. nam ex eadem mixtura octo aut septem præbeas magni refert. numerus hoc, & non pondus materiæ præstat, quandoquidem in vtroque æqualitas posita. Virgilius cum summum conatum, vltra quem transire non liceat, intendit exprimere, primo impari peractum narrat, vt in his versibus. Georg.* 1.

De potentia imparis. Numeri M. Varro de rustl. li 3. c. 9. Colum. lib. 8. c. 5. Palladius li. 3 tit. 25. Plin. nat. hist. lib. 30. c. 6. Galeotus Martius c. 23 de doct. prom. Iaco. Mazonius Cesen. con. 1390. 1391. Her. Farn. Simulac. reip. li. 4. Raph. Volater. com. vrb. l. 32. de conuiuis. Aug. Niph. diuc. Mes. disp. lib. 14

Ter sunt conati imponere Pelio Ossam,
Scilicet atque Ossæ frondosum inuoluere Olympum.
Ter pater exstructos disiecit fulmine montes.

&. Aen. 8.

Ter totum feruidus ira
Lustrabat Auentini montem, Ter saxea tentat
Limina nequicquam, Ter fessus valle resedit.

item.

Ter conatus vtramque viam: Ter maxima Iuno
Continuit.

Aen. 10.

rursus.

Ter sese attollens, cubitoque innixa leuauit,
Ter reuoluta thoro est.

Aen. 5.

& alibi.

Ter conatus ibi collo dare brachia circum,
Ter frustra comprensa manus effugit imago.

Aen. 2. 86

sequutus Homerum Vlyss. lib. xi.

Digitized by Google

Ter quidem irrui, rapereque me animus iussit,
Ter autem mihi ex manibus vmbræ similis & somno
Euolauit.

Aen. 2. *In quo quidem numero vis est; cum numero pari insit debilitas, & malum omen, vt*

Quater ipso in limine portæ
Substitit, atq; vtero sonitum Quater arma dedere.

17. *principium. A. Non solum autem Ternarius est primus imparium numerorum, sed & primus perfectus; non eorum quidem perfectorum, quorum primus est senarius, qui suis partibus restituuntur, sed perfectorum, id est totorum & consummatorum, quos plenarios, vniuersos, integrosque nuncupare solent Arythmetici. Vnitas enim est vt medietas simpla, sine extremitate; dualitas verò extremitas est diuisibilis, sine medij vnitate. Porro Ternarius mirabili complexu, vtramque se priorem apprehendit, ac circumuallat vnitatem dualitate, & dualitas cornua iungit nectitque vnitate. Indiuisibilis vnitas simplices rerum actus ac formas exprimit: rerum verò potentiæ à dualitate bifulca designantur; at tota & perfecta entia, Trina aliquo pacto sunt, & in ipso Ternario congrue exprimuntur, vtpote quæ actuum vnitate, & potentiarum dualitate conflantur. Est itaq; Ternarius primus totorum, perfectorum, & consumatorum entium numerus. Adhuc etiam primo Ternario.* pag. 97. 22. *iubet. A. de sacrificijs, quæ fiebant Deo Termino, hæc canit Ouid. Fastorum lib. 2.*

Inde vbi Ter fruges medios immisit in ignes,
Porrigit incitos filia parua fauos.

31. *deputatur. A. Deus enim quoniam est mens simplicissima, & in seipso perfecta, dotibus animi potissimum delectatur. Nam quæ corporis sunt, composita vtique sunt, ac propagatione in immensum multiplicantur; cum animus sit simplex, immortalis, & se ipso contentus, Quamobrem Homerus.* pag. 98. 5. *Troianos. A. & de nouem, quos habebat canibus, duos rogo injecit, vt sibi septem seruaret.*

Iliad. 23. quattuor procera ceruice equos
Festinanter iniecit pyræ grauiter suspirans.
Nouem huic regi conuiuæ canes erant,
Atque pyræ geminos iugulatos tradidit horum.
Magnanimum Troum bis senaq; pignora ferro
Occidit.

Huius disciplinæ, & c. 9. constituit. A. Et lib. 10.

Quattuor hic iuuenes, totidem quos educat Vfens,

Viuentes

Digitized by Google

Viuentes rapit, inferias quos immolet vmbris,
Captiuoq; rogi perfundat sanguine flammas.

13. *sacro. A. At verò in sexto imparem numerum Dijs gratum designans, inducit Sibyllam, quæ septenario sacrificio Phœbum placatum iri monet, talibus affata Aeneam.*

Nunc grege de intacto septem mactare iuuencos
Præstiterit, totidem lectas de more bidentes.

pag. 99. 4. L. impares, nam fieri quidem aiunt, vt recto in templum pede ingrediamur, quod ad religionem facere arbitrantur. In his etiam animaduertimus bonos Architectos obseruasse, vt gradus nunquam ferme plures vnum in ordinem continuos, quàm aut quinque, aut septem, aut nouem adigerent, atque ad huiusmodi seu quinos, seu septenos, seu nouenos quosque gradus consultissime areolam subtexuisse, quo fessi & imbecilles ad conscendendi laborem intermissas haberent quietes, vt si quis casus incidisset, vt scandentes ruerent, haberent illi quidem spacia, vbi corruendi impetum sisterent. pag. 100. 16. *narratur. A. quam hominum multa millia trahere nequiuerant.* pag. 103. 4. *perhibetur. A. Mos enim antiquorum fuit, vt per Triduum vita functos ante lugerent, quàm iusta persoluerent, sicuti testatum reliquit Apollonius lib. 2. Arg. in his.*

At circum steterant curantes funera tristes,
Assiduos luxere dies Tres, lumine quarto
Magnifice exsequias struxerunt.

Illud quoque Pontificalibus libris sepulturæ genus tradebatur, vt, si manu plena non obrueretur cadauer, iniecto Ter puluere pro sepultura haberetur. Horat. lib. 1. Carm.

Quamquam festinas, non est mora longa, licebit
Iniecto Ter puluere curras.

Etiam fato &c. pag. 104. 13. *A. Abraham cum veniisset in locum, quẽ dixit ei Deus, vt faceret ex Isaac sacrificium, Tertio die suspiciens, videt locum eminus. Genes. cap. 22. Nam primus quidem dies est, qui fit per aspectum rerum pulchrarum & honestarum; secundus est optimæ animæ desiderium; tertio verò mens perspicit spiritalia, apertis oculis à Magistro, qui die Tertio resurrexit. Fuerint autem tres quoque dies mysterium signaculi, per quod, is qui verè est Deus creditur. Eminus ergo consequenter videt locũ. Est enim Dei regio captu difficilis, quam Plato idearum regionem appellauit.* pag. 105. 5. *L. lib. vij. Ioannem abbatem in superioris Thebaidis eremo sub quadam cauæ rupis fornice annos Tres perseuerasse in oratione refert Marulus. Syrus quoque Elpidij abbatis discipulus, in quodam satis grandi lapideo mon-*

Clemens Alexand. Strom. 5.

Lib. 2. c. 1.

Digitized by Google

mento se occludens, per Triennium semper rectus orasse dicitur, neque interim aut sedisse, aut iacuisse, aut inde pedem extulisse. Isaac Syrus, tunc quidem monachus, deinde etiam abbas, postquam Spoletum Picenti oppidum appulisset, presbyteros rogauit, vt ibidem orandi quandiu vellet, copiam sibi concederent, nec sinerent interim oranti quenquam impedimento esse. Ea re impetrata, dies Tres continuos, & totidem noctes genibus innixus orauit. Sara Raguelis filia in superiori cubiculo se recludens, Tres dies in oratione perseuerauit. Tob. cap. iij. Tobias filius cum vxore sua, priusquam copulæ coniugali operam darent, Tres noctes in cubiculo simul orando consumserunt. Tob. viij. Vir desideriorum Daniel Ter in die statutis horis genua sua flexisse, & adorasse Deum dicitur. Dan. vi. Ionas propheta de ventre ceti ad Deum clamauit, & die Tertia Domini iussu, à pisce in aridam ad Euxinum mare vomitu effusus est. Ion. ij. Helias typus Christi, Ter inclinatur in oratione, & viuificatur Sareptanæ viduæ filius: Et Christus procumbit in passione, & suscitatur populus Christianus. Viduæ enim filium, populum gentium, nec solus Pater sine Filio, nec Pater & Filius sine Spiritu sancto, sed tota Trinitas suscitauit. Ter idem Propheta infundit. 11. L. Ionatham i. Reg. xx. cum ab Angelo Domini Samuel bis vocatus fuisset, Tertiam vocationem expectandam duxit Sacerdos Heli, vt vocem diuinam esse cognosceret. Dualem numerum pessimi spiritus esse suspicatus, vti Dei Ternarium. Quamobrem Ter excitatus legitur Samuel capite tertio primi Regum. Terque à Deo. 14. prebuit. A. Budæ Pannoniæ vrbe duo aleatores ita conuenerant, vt alter in Dei nomine, alter in nomine Diaboli luderet. Qui Deum nequitiæ fautorem faciebat, pecunias omnes, ipsas quoque vestes amisit: intempesta nocte desperabundus domum rediens, per cœmeterium iter facit, ibi Saluatoris Crucifixi imaginem conspicatus, ira & furore plenus, saxum arreptum violenter fonti illisit (mirabile dictu) saxum in vulnere hæsit, & copiosus sanguis profluxit. Cœmeterio vicinus habitabat Lanius senex podagricus, is per quietem vocem incertam audit; surgeret, & culto proximum quemuis sibi obuiam factum confoderet. Quam vocem Ter iteratam multis cum minis instanten, audiens, parere decreuit. Itaque cum prius ne mouere quidem se lecto posset, impigre surgens, laniario cultro arrepto, in cœmeterium descendens aleatorem infœlicem furibundum sibi obuiam factum, cultro confixit. Hoc patrato facinore, iudicis ædes accendens, aditum & colloquium postulat. Iudex non credit, sed phantasma dæmonis arbitratur. Tandem admissus, somnium & cædem indicat. Cum iam illuxisset, ad cœmeterium conueniunt, cadauer circunstant, interim dæmones cum terribili vlulatu, in sublime raptum cadauer, ex hominum conspectu abstulerunt. Ea res præter vulnus Crucifixo

Sabellic. L. 2. c. 4.

3 Reg. 17 Aug. de Temp. ser. 201.

Digitized by Google

illatum, aleatoris perfidiam arguit, & Lanium à periculo liberauit. Narratio est Marci Frytschij in suis Meteoris. Tiberius Constantinus, qui Romanorũ regum quinquagesimũ suscepit imperium, cum in pallatio deambularet, humique crucem in marmorem sculptam videret, illam velut indigne ibi positã, tolli iussit, quod cum Tertio, noua semper apparente, factũ esset, thesaurum ingentẽ subtus reperit, quem pauperibus distribuit. Gregorio dũ adhuc Abbatis officio fungeretur, venisse quendam atq; eleemosinam Ter popposcisse legimus, quod se naufragium fecisse diceret, atq; ab eo accepisse. non multo post pontifex designatus, cum duodecim tantũ peregrinos pauperes (in illis Apostolos Domini veneraturus) inuitari præcepisset, discumbentes intuitus, præstituto numero vnum superesse animaduertit, quem facie mutari, conspexit, & modo iuuenis, modo senis speciẽ vultu preferre. Quem cum Gregorius interrogasset, se non hominem, sed angelum esse respondit, cui Ter sumpta naufragi forma, mendicanti ipse eleemosynam dedisset, è vestigio tenues dilapsus in auras, conspectum eius dereliquit. Hinc fortasse (neq; n. ausim affirmare) emanauit consuetudo, vt summus põtifex in Cœna Domini tredecim pauperibus, quibus pedes lauit pro eleemosyna det aureos papales tredecim duplices, seu viginti sex simplices, & totidẽ numos argenteos. 16. Petrum. A. Pauli Apostoli caput à corpore dissectum, Ter per humũ prosiliit: Ter Iesu Christi nomen inuocauit: Tres fonticulos, qua saliẽdo terram contigit, scaturire fecit. Moyses eremita & eius monachi cum puteum aliquando foderent, & nec venam aliquam reperirent, nec amplius fodere altitudo permitteret, medio die superuenit Pior, qui oratione facta, descendit in foueam, cumque Tertiò percussisset terram, mox emanauit aqua. Tres linguæ, quibus sacramentum voluntatis Dei, & beati regni exspectatio prædicatur, Hebræa, Græca, Latina. Ex quo illud Pilati fuit, vt his tribus linguis regem Iudæorum Dominũ Iesum Christum esse præscriberet. Quamuis. n. multæ barbaræ gentes Dei cognitionem secundum Apostolorum prædicationem, & manentiũ hodie illic Ecclesiarum fidem adeptæ sint, tamen præcipue euangelica doctrina in Romani imperij (sub quo Hebræi, & Græci continentur) sede consistit. Ceterum quod Spiritus apud Hebræos genere fœminino dicatur, apud Græcos neutro, apud nos masculino, eò respicit vt ostendatur nullum esse in Diuinitate sexum. Quod agnoscit & D. Hier. hæc scribens: In Tribus principalibus linguis, quibus titulus Dominicæ passionis est scriptus, Tribus generibus appellatur Spiritus, vt sciamus nullius esse generis quod diuersum est. Huc referendum quod scribit Guido Fabritius Boderianus, ex Hebraica fluxisse Tres linguas, Babylonicam siue Chaldaicam, Syram siue Hierosolymitanam, & Arabicam, quam Iudæi vocant linguam Hismael; quemadmodum ex Romana, quæ & Latina deriuatæ sunt Italica, Hispanica, Gallica. Mirabile verò quod de Hebræa lingua Sa-

Paul. Diaconus de gestis Longobar. Lib 3. c. 6.

Iohannes Diaconus de vita S. Gregorij l. 1. c. 10. & l. 2 c. 23.

Ex lib fac. cer. Rom. Eccl.

Martinus l. 6. cap. 16. Sozomenus hist. Eccl. l. 8. cap. 1.

Ioan. 19. Hilarius præfat in Psalm.

Comm in Esa. cap. 40.

Digitized by Google

pientes docent, & refert Bellarminus initio suæ grammaticæ Hebrææ, nempe meritò hanc linguam dici sanctam, quòd in illa sanctissima Trinitas vbique tam aperte reluceat, vt nullum sit thema, hoc est, radix, quod Tribus litteris suis quædam diuinæ Trinitatis vestigia aspicientibus non referat, cum etiam qui vocum Hebraicarum etymologicam energiam perceperit, plus (inquiunt) profecturus sit in vera naturalium rerum cognitione, quàm qui plurimum doctrinæ Aristotelis, Theophrasti, Plinij, Dioscoridis, & huius generis aliorum memoriæ mandauerit. 27. A. Tribus. n. modis quis se corrigit à vitijs, atque ea resecat, nempe cum cessat ab actibus eorũ, sed non confitetur ea; secundo cum cessat ab actibus eorum, atque ea detestatur, ita quod confitetur ea, sed non ex charitate, nec cum charitate, cum occultet aliquod mortale peccatum; tertio cum quis peccata, & vniuersa errata ex charitate, & deuotione detestatur, eaque confitetur, ac pro eis satisfacit. pag. 107. 1. A. Sub Heli Sacerdote bis debellati filij Israel à Philistæis, & arca Domini capta, Tertiò sub Samuele victoria potiti sunt; nec apposuerunt vltra Philistæi vt venirent in terminos Israel. Quin 5. solitũ. A. Launoniariaco abbati Carnotensi noctu orãti lucernam Ter à nequitiæ spiritu extinctam, & Ter ab angelo rursus accensam fuisse retulit Marulus: Potuit lætus abbas concinere cum Dauid. Quoniam tu illuminas lucernam meam Domine, Deus meus illumina tenebras meas, Inteeripiar à tentatione. pag. 108. 25. nominamus A. Semper autem existit, aeternaliterque Deus ipse fuit personis distinctus tribus, essentia verò vnus; quæ quidẽ personæ nec tres sunt substantiæ, nec tria accidentia; sed essentiæ diuinæ tres addimus relationes, quibus constituuntur tres personæ, quæ comparatæ ad essentiam, transeunt in substantiam, substantiæque dicuntur. comparatæ inter se differunt re, non quidem re essentiæ vel substantiæ, sed relationis. Trẽs autem duntaxat dicimus esse diuinas personas, quia in essentia diuina duo principia, & duo actus esse possunt. Voluntas quippe à qua amor, Intellectus è quo sapientia; at quoniam duo producta possunt esse ab vno tanquam è primo fonte, hac ratione sunt tantum tres, vt persona prima Patris, in qua duo illa principia continentur, & à qua personæ ceteræ procedunt: secunda Filius, quæ à Patre procedit tantùm ratione principij, quæ est Intellectus: tertia Spiritus sanctus, quæ ab vtroque procedit, quatenus in vtroque voluntas reperitur, estque amor vtriusque mutuus. Est autem Filius prima persona producta, quia intellectus est ante voluntatem, & intellectio ante amorem. pag. 116. 13. in marg. A. cap. xij. Isidorus Etymol. lib. vij. & habetur dist. xxi. Cleros. pag. 117. 32. A. Trinitas in Cœlesti hierarchia. pag. 120. 16. L. Ad quod raptus Paulus vas electum Dei, ea vidit quæ oculis auribusque humanis concipi nequeunt, neque voce exprimi. Quorum admiratione simul,

Glo. de pœni di. f. 3. Pluit. ver. corrigit.

1. Reg. 4. & 7.

Lib. 2. c. 3

Psalm. 17

Digitized by Google

& desiderio ducti, fide & pietate ad ea bona percipienda festinemus. pag. 121. 10. L. Plato sexto de Rep. Vt solet mysterijs suis inhærescens, & prophetarum, quos adyt & audiuit, oracula depromens, Solem aspectabilem. pag. 125 31. Velit. A. Erant enim primi parentes nostri inter Gangem & Acesinem fluuios cum excciderunt à Deo propter pomi esum, quæ regio (vt in Indoscythicis refert Goropius) nobis est orientalis. Quamobrem vbi. pag. 126. 9. Hierusalem. A. Christianorum ritus orandi ad Orientem, adducit mihi in memoriam capitis tegumenta elegantissima, quibus plurimum vtuntur Sacerdotes, & qui Romæ togati incedunt Iureconsulti & Medici, pilea scilicet ex consutis panni frustulis quattuor, tam ad ornatum capitis, quàm etiam ad vmbellæ vsum facta, quattuor veluti costis ad quattuor instar Mundi cardinum assurgentibus diuisa, ita tamen vt, quæ ad Aquilonem respicit, sinistra costa desideat in plicam, quasi Aquilonem describat, quem

Sub pedibus styx atra videt manesque profundi. *Virg Geor. 1.*

Illud postremo adnotandum Apollini, qui idem cum sole est, Tripodem datum esse. pag. 133. 22. in marg. A. Trinitas in natura. pag. 135. 17. L. circundat aliud, & quò subtilius, eò maiorem locum occupat; infirma pag. 137. 15. A.

Trinitas in orbe terrarum.

Aristot. de Mund c. 2. Hyginus poet. ast. lib. 1. cap. vlt.

Vniuersum Orbem terrarum maiores nostri tres in partes diuisere, Africam scilicet, Europam, & Asiam. Quorum sententiam cum sequuti fuissent Lactantius Firmianus, & Aur. Augustinus, ille lib. iij. cap. xxv. de Falsa sap. antipodas negans, terram planam non rotundam esse affirmauit: hic autem lib. xvi. cap. ix. Ciuit. Dei, terram quidem sphæricam, sed antichthonas esse negauit, quod inferiora terræ aqua obtineret, eo potissimum innixus argumento, quod qui antipodas statuerent, immenso maris spacio nos ab illis disiungi assererent. Neque enim nouerat Carthaginenses anno ab v. c. trecentesimo octogesimo octauo, cum eorum regnum floreret, Oceanum Atlanticum fuisse dimensos, terrasque aperuisse, in quibus erant arbores pulcherrimæ, & cœlum saluberrimum. Quare cum multi eò nauigarent, & capti amœnitate loci, non reuerterentur in patriam, eius ob bella, & asperitatem pertæsi, pœna capitis cautum ne quis deinceps in eas terras nauigaret, nempe ne Africa habitatoribus exhauriretur, atque ita huiusmodi nauigatio desiit; sed ea iterum patrum nostrorum ætate, nempe anno Domini nonagesimo septimo supra millesimum & quadringentesimum, ab Americo Vespucio reperta, & Americæ nomine donata. Nos igitur Girardum Mercatorum geographorum nostri tẽporis Coryphæum sequemur. Hic enim in sua nunquam satis laudata vniuersali tabula hunc Orbem terrarum in Tres continentes distin- *Arist. de Mirabilib. auditionib.*

Digitized by Google

quens, primam vocat eam, quam à veteribus diximus tres in partes fuisse distinctam, & vnde humanum genus originem sumsisse ex sacris litteris constat: secundam quam Plato vocat Atlanticam insulam orbi nostro & situ, & magnitudine oppositam (licet eam vehementi terræ motu, & aquarum eluuie absorptam fabuletur in Timæo ex Ægyptiorum sacerdotum sententia) nos Americam vel Indiam occidentalem vocamus: tertiam dicit terram Australem, quam nonnulli Magellanicam nuncupant, paucis hactenus littoribus detectam pag. 139. 22. L. Ipse enim est lux, qua caliginem & nebulas mentisque errores dispellit, atque animos tenebrosos veritatis ac cognitionis suæ lumine illustrat. Sic apud Iohan. cap. viij. Ego (inquit Christus) sum lux mundi, qui sequitur me non ambulat in tenebris. Ipse est ianua. pag. 151. 7. comparantur. A. Præterea si locum spectes, alsera Trinitate sensus gaudere videbis. eorum enim duo Tactus & Gustus in corde positi sunt: duo Visus & Auditus in capite: Olfactus autem medium tenet, vt Aristoteles scriptum reliquit lib. ij. de partibus animalium. pag. 154. 4. adepta. A. Hoc exemplo, ab hominibus sumpto, vtitur Damascenus in primo de Orthodoxa fide libro; genus constandi Euæ & Seth exponens, vt ex modis tribus, quibus illi exstiterunt, modi etiam quibus tres personæ diuinæ cõstiterunt, intelligãtur. Vt enim Adam ingenitus est; sic pater ingenitus: atque vt Seth genitus est, sic genitus Filius: & quemadmodum Eua non est genita, sed ex Adamo quasi prodijt; sic Spiritus S. ex Patre processit: ad distinctionem modorũ quibus Diuinæ personæ exstiterunt, patefaciendam, hoc exemplo vsus est. Iustinus autem philosophus idemque martyr libro de expositione fidei, & ad distinctionem modorum, & ad communionem essentiæ demonstrandam, illud ipsum adhibuit. Vt enim inquit, si quis & rationem qua Adamus exstiterit, consideret, eum ingenitum reperiet, & naturam ipsam qua cum his qui ab illo orti sunt, coniungitur, eum hominem esse inueniet, sic etiam in Deo & Patre reperiemus. si. n. modum quo exstitit quæras, eum ingenitum appellabis, cum eum à nullo ortum videas: si verò essentiam ipsam, qua cum Filio, & Spiritu communione copulatur, Dei nomine expresseris. Idem lib. Quæstionum à Gentibus propositarum Christianis, probans in Diuinitate essentiæ vnitatem, & exsistentiæ Trinitatem, hæc scribit quæst. cxxxix. Vnus Deus est, coexsistentia Trium diuinarum subsistentiarum, quæ inter se distant non essentia, sed exsistentiæ modis: differentia autem exsistentiæ modorum, non distinguit essentiæ vnitatem. Et quemadmodum in Adam, & Eua, atque Seth vna est quidem essentiæ ratio, anima scilicet rationalis, & corpus mortale, modi verò exsistentiæ diuersi (nam Adam è terra factus est, Eua è latere, Seth ex semine, & in diuersis exsistentiæ modis, manet essentiæ ratio vna, in quam distinctio &

Digitized by Google

mutatio non cadit) : Sic & in Deo, eò quod eadem sit personarum essentia, vnus Deus esse creditur Pater, Filius, & Spiritus sanctus. Nihil enim momenti ad essentiæ rationem confert existentiæ modus. Proinde quæ de diuinis tribus subsistentijs eodem immutabili modo dicuntur, in eis vnitatem intellige: quæ verò non eodem modo dicuntur, ex eis rationem personarum exsistentiæ cognosce. Hactenus ille. 9. A. Illud minime commentitium vtriusque naturæ homines inueniri, masculo feminas dicere possis, qui partem inter se vtramque peragant, cuiusmodi sunt populi supra Nasamonas, confinesque illis Maclias, Calliphanis testimonio satis cogniti, ac in reliqua etiam Europa deprehensi, ne apud solos Lunenses Hermaphroditum existimet annalium commentator Fenestella; seueraque admodum lege cautum, vt quem maluerint sexum eligant, altero si abutantur, capitali supplicio puniendi. Ex abundanti adiecero, legentibus obfuturum nihil, nonnullos comparasse mulierem, & virum diametro, & coste. Vir enim cum Deo semper gaudet impari numero, quorum primus est Ternarius; mulier autem numero pari est addicta. Et quemadmodum quadratus ex diametro deductus, habet duplam proportionem ad quadratum ex costa deductum, ex qua dupla proportione resultat consonantiarum perfectissima diapason: sic ex deducta prole per diametrum, & costam, id est, per marem & feminam, resultat in coniugibus Symphonia, & delectatio maxima. pag. 155. 6. *L. est (vase namque non penitus pleno, vinum fere vappa fit; in fine quoque à fece infestatur; in meditullio autem optimum censetur) sapientes.* pag. 158. 6. in marg. *A.* 10. *Picus in Hept.* pag. 159. 3. *finalis. A. Tres etiam homines in qualibet arte consideramus, opificem, architectonicum, & in arte institutum, eruditũque. Mouens enim illam quæstionem Aristoteles lib. tertio Politic. an eiusdem sit mederi, & an recte medicina adhibita sit, iudicare, & itidem de alijs artibus: Quemadmodum igitur, inquit, medicum approbare actiones suas inter medicos tantum oportet, sic & alios artifices inter sui similes. Medicus porrò est & opifex, & architectonicus, & tertius ille in arte eruditus.*

Trinitatis effigies in speculo.

Ant. Possenius Biblioth. selec. l. 10 cap. 8.

Fingamus hominem ante se habentem speculum, cum primum is seipsum in speculo intuetur, imprimitur in illo effigies, in qua se ipsum repræsentatum cernit; quæ quidem hominis effigies figura est accidentalis, quippe quæ substantia caret: at verò si effigies illa, quæ in speculo impressa conspicitur, sicut eandem figuram & similitudinem habet, eandem quoque naturam, & substantiam repræsentati hominis retinuisset, essent profecto duæ personæ in eadem natura, & substantia. nam vna persona fuisset ea, quæ se in speculo intuetur, altera ea quæ in speculo apparet expressa, & tamen substãtia vtriusq;

Digitized by Google

persona fuisset eadem; ac ita esset vna substantia in duabus personis existens: hoc quod in speculo fingimus, reuera est in ipsa diuina natura. Deus enim in se ipso tanquam in speculo quodam purissimo se ipsum intelligit, & ita in se repræsentat suam diuinam substantiam, sapientiam, potestatem, bonitatem, & cæteras omnes diuinæ maiestatis perfectiones, quas habet; & hæc imago in diuino intellectu repræsentans Patrem æternum, qui se ipsum in se videt, & intelligit, non est figura aliqua accidentalis, qualis est imago hominis in speculo apparens, & se ipsum ibi intuentis, sed & ipsa Patris æterni substantia, & natura; quia Deo nihil accidit, nihil in eo accidentis rationem habet; quare hæc imago Dei se ipsum in se intelligentis est Filius Dei naturalis, qui est alia persona à Patre æterno, sed non est alterius naturæ, vel substantiæ, nec est alius Deus à Patre, sed est vnius, & eiusdem naturæ, substantiæ, maiestatis, & diuinitatis cum Patre, & ita vnus, & idem Deus, atque Pater. Et ex hac communicatione, qua Pater se ipsum intelligens Filium generat, & Filius diuinitatem eandem, quam Pater habet, accipit, Fit vt Pater se ipsum diligat, & Filium, & Filius se ipsum, & Patrem amet, & ita producitur amor, in quo Pater Filium, & Filius, Patrem diligit, & hic amor infinitus accidens in Deo esse nequaquam potest, sed est ipsamet substantia, & natura Filij, & Patris: hunc itaque amorem procedentem in Deo à Patre, & Filio Spiritum sanctum vocamus: vnde fit, vt tres sint personæ diuinæ, & vna substantia, natura, & diuinitas, Tres personæ, vnus tamen Deus pag. 165. 22. *L. Cuiusmodi fuerint litterarum characteres apud Aegyptios si quæsierit quispiam, putarim ego animalium effigies fuisse. Illud enim ex Plutarcho constat, Mercurium, qui primus litteras Aegyptijs communicauit, Ibin primam esse litteram voluisse quod huiusmodi alites A litteram incessu pedum, interstitio ad æquales trianguli lineas deducto, figurare videatur; quæ quidem cum prima sit apud Italos, Latinos, Græcos, & ceteras linguas littera, eaque ad isosceli trianguli faciem accommodata, meritò Dei symbolum dici posse perspicuum est. Quemadmodum enim A primum in Alphabeto &c.* pag. 166. 13. in marg. *A. Greg. inuect. prima in Iulianum.* pag. 167. 10. *L. partes. Constant quippe demonstrationes, & vniuersi syllogismi geminis principijs seu præmissis, & illatione vna, quibus humana ratio, per ea, quæ seipsis dilucida sunt & aperta, in eorum scientiam defertur, de quorum veritate prius, nutitabat. Vnde fit vt quidquid scitum est, cognitum sit & demonstratum in ternario, ac tertio dumtaxat loco quidquid obscurum & ignotum sciri expetitur, perfecta ratiocinatione amborum principiorum præcognitione, è tenebris in lucem emergat, fiatque deinceps clarum, quod prius erat imperuium. Est autem prima.* pag. 173. 5.

Digitized by Google

173. 5. *purgatorium. A. Quidam heremita præsente Innocentio Pont. Max. dum Cardinalem ageret, testatus est se vidisse animas in Orcum vt niues densissimas; in purgatorium ignem vt rarissimas descendisse; ad paradisum tres tantum euolasse.* 14. *irrefragabili. A. rerum omnium originem, eandemque bonorum omnium causſam esse dicens, per allegoriam vnum Deum esse docet. Id verò sic se habere ex eo putet, quod monada id est, vnitatem, & vnum differre inter se ait. Vnum quippe in numeris esse: at verò vnitatem in his quæ ratione & animo intelliguntur. Atque hanc trinam* pag. 178. 3. *A.*

Trinitatis diuinæ effigies in numero Tricenario.

Esse Deum trinum & vnum Trigenario numero declaratur. Is namque ter continens decem, tres in Deo personas sibi per omnia coæquales notat. Ternarius qui tricenarij radix est, essentiam diuinam designare videtur, cum sit primum fundamentum ex quo tricenarius consurgit, & in quod redit; sicut in diuina essentia, à qua tres personæ prodeunt, & in illam reuertuntur. Est etiam quælibet Dei persona sigillatim denario numero similis. Quemadmodum enim vltra denarium nullus est numerus, sed omnes in ipsum penitus rediguntur, & omnes denarij numeri æqua vnitatum distributione quiescunt, ex eisdemque vnitatibus surgunt: Sic tres diuinæ personæ omnium rerum visibilium & inuisibilium perfectionem efficiunt, & quasi sui scintillam in semetipsis singulæ, & simul omnes continent abundantius, & perfectius, quàm ipsæ creaturæ in seipsis exsistant. Neque in efficiendi continendi ve ratione vna est in Deo persona copiosior altera; sicut nec denarius primus secundo aut tertio abundantior esse potest. Adhuc quemadmodum nullus denarius numerus extra decem potest intelligi habere aliquam sedem, & nihilominus duo denarij numeri verè sunt duo: Ita tres diuinæ personæ denarij numeri perfectioni assimilatæ, sibi inuicem intimæ sunt, ac penitus impartibiles, numerum tamen ternarium adimplentes pag. 183. 24. *impos. A. cum in ea figura neque principium neque finem inueniri sit, quod æternitatis est proprium, cuius etiam principij finisque nusquam apparentis ratione habita Aegyptij Deum ex hieroglyphico Circuli intelligebant. Sarraceni quoque & pleraque aliæ nationes Deum appellabant Circulum, atque hinc sempiternum exprimi contendebant.* pag. 184. 25. in marg. *A. lib. xxviij. cap. ij. Suetonius in Vitellio cap.* 11. pag. 185. 24. in marg. *A. Macrius Mutius de recta poëseos ratione.* pag. 186. 1. *fulmini. A. tres dentes fuscinæ,* 22. *potestatem. A. Hinc Iouem tres habuisse oculos finxerunt, duos quidem qua in parte Homini eos natura locauit, tertium in fronte. Cuiusmodi fuisse signum illud ligneum dicitur, ad quod, capta Troia, fama est Priamum confugisse, vt testatum reliquit Agatharchides in Asiatico, & Pausanias in Corinthiacis, his*

Digitized by Google

autem tribus oculis vnum, & eundem significabant Deum tribus mundi partibus imperare. pag. 188. 4. *animam. A. de quibus mox dicemus*, 25. in marg. *A. Psalm. lxv.* pag. 189. 2. *accedebant, A. quod nullis vocibus tam plene Deum significemus, illiusque naturam aperiamus, quàm his quæ nostrã indicant ignorantiam, nimirum vbi Deum dicimus non ens, infinitum, supra essentiam, supra intelligentiam, & id quod nostram fugit cognitionem. Quæ negationes in Deo nequaquam defectum significant, sed excessum; quẽadmodum si aliquando affirmationibus vtebantur, eas semper intelligebant ad res habere comparationem. 23. principium. A. Nec illud inter prætereunda ponemus, Orpheum & poëtas alios, diuino oraculo maximum aliquid prouidente, pro Patre, Filio, & Spiritu sancto, Phanetem, Vranon, & Chronon dixisse; Sabinos verò Sanctum, Fidium, & Semipatrem nuncupasse, idque numen verbis Trinum, re vnum dixisse. Vnde licet Tribus ipsis templum esset in Quirinali colle dicatum, vnius nihilo tamen minus Dei vocabulo appellabatur, de quo Ouidius lib. sexto Fastorum.*

l. 8. c. 15.

Quærebam nonas Sancto, Fidione referrem,
An tibi Semipater: tunc mihi Sanctus ait:
Cuicumque ex illis dederis, ego munus habebo.
Nomina Terna fero; sic voluere Cures.
Hunc igitur veteres donarunt æde Sabini,
Inque Quirinali constituere iugo.

DE NVM. IV.

pag. 202. 1. *L. Quattuor sigillatim in Quattuor considerantur. 9. hominum. A. Quamobrem in Euangelio Quarta pars totius mundani corporis, id est, Terra mystice Quadrantis nomine censetur, cum mittendo in pœnam peccatori dicitur: Non exibis inde, donec reddas nouissimum Quadrantem, id est, donec tuas terrena peccata, vt beatus exponit Augustinus. 32. A.* in marg. *Hippocr. de natura hominis* pag. 203. 1. *inferunt. A. Atra bilis, quam vocamus melancholiam, Saturno tardissimo planetarum subiecta inter humores tardissimo motu infestat, quarto enim quoque die exasperatur, & recrudescit. Bilis flaua, id est, cholera, Martis motum sequens, tertianam facit, vt Mars tertius à Saturno. Continuam febrem sanguis Ioui subiectus efficit, namque in venis versatur accessio, & sanguis calidus humidusque Iouem sequitur, qui viuificantibus qualitatibus pollens, vt humor calorque concipiunt, & ab his oriuntur cuncta duobus. Saturno ad-*

Matth. 5.

Digitized by Google

uersatur, qui & frigido & ſicco infeſtat; ſed Iouis benignitas nequitiam Saturni ſuperat. Quotidianam febrem pituita, id eſt, phlegma, quam Lunæ tribuimus, procreat, quæ celerrimi motus eſt, de die enim in diem mouetur, ſui planetæ celeritatem imitata, eſt etenim Luna inter planetas motus celerrimi; Veneris autem bonitate (nam & hæc quoque pituitam auget) febris celerem quidem, ſed interpellatum motum retinet. pag. 204. 26. L. amor heri ſui Phutipharis uxorem adegerit ad inſaniam. Non prætermittendus Pythagoras noſter, quem Laertius tam formoſum fuiſſe narrat, vt illum diſcipuli opinarentur Apollinem eſſe, qui ex Hyperboreis veniſſet. Auguſtum quoque virum mitem, gratum, & ciuilis animi, ſcribit Sex. Aurelius toto corpore fuiſſe pulchrum, ſed oculis magis, quorum acies clariſſimorum ſiderum modo promicabat. Homerus heroum præſtantiſſimus Hectorem & Achillem pulcherrimos facit, ſciens veram & virilem pulchritudinem cum omnium actionum bonitate coniungi. Virgilius. pag. 205. 2. Aeneas. A. & libro primo. pulchritudinem Aeneæ extollens, hæc canit.

Claraque in luce refulſit,
Os humeroſq; Deo ſimilis, namq; ipſa decoram
Cæſariem nato genitrix, lumenque iuuentæ
Purpureum, & lætos oculis afflarat honores.

4. in marg. A. eadem Plato de repub. lib. quinto. 24. præſtantiſsim. A. Bartholomæus Capranus Mediolanenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus idcirco ſe miniſtros forma præſtantes quæſiuiſſe dicebat, quoniam turpes animi turpia corpora incolerent; pag. 206. 31. operetur. A. huius rei non ignarus Boetius docet non admittendos ad diſciplinas monſtruoſos: Cauendum, inquit, ne membrorum indecens ſit diſpoſitio vtpote integralium. Legitur enim Timothei filium lepra incumbentem, caſtratum, loripedem, gibbo tumentem, doctrinæ mancipatum plebeiam exſtitiſſe abiectionem, ſuorumque ſociorum detractionem ridiculoſam. Vbi D. Thomas: Hæc membrorum inepta monſtruoſitas monſtrum in anima indicare neceſſe eſt, vti Philemon, Palemon, Loxus, & Ariſtoteles, & alij retulerunt, quoniam animæ ipſæ ſequuntur corpora, & ſecundum ſe non ſunt impaſſibiles à corporum motibus; & hoc manifeſtum ſit valde in ebrietatibus, & in ægritudinibus, multum namque animæ mutatæ videntur à paſſionibus corporeis. Ex quo illud vulgare ſumpſit exordium, Ruſticus in corpore, ruſticus & in anima. cum membrorum figura & habitudo & generentur, & nutriantur ex ſanguine, ſimiliterquoq; & ſpiritus, qui vehicula ſunt virtutũ animæ, ex humore ſangui- *Lib. de diſciplina ſcholarium cap. 1.*

nis generantur; consequens est vt ex ipsa membrorum habitudine inclinationes passionum cognoscantur, ipsamque animam vectam in multis motum sui vectoris sequatur, propter quod sapiens Ptolomæus dixit quod diuinans melius & verius pronunciat accipiens indicium à stellis secundus. Secundas vocans stellas figuras & accidentia inuenta in rebus physicis, quæ à superioribus impressa sunt. Hoc enim iam impressum scimus materiæ. Quare pro certo pronunciamus totum ad accidentia illa esse inclinatum, quo & fit vt molles quidem carne, aptos mente dicamus, distortumque vultum sequi distortia morum. Hactenus verba Angelici doctoris. pag. 208. 25. L. qui deformes; sed quemadmodum formosiori occurrisse cuipiam omen censebatur præstantissimum, sic deformi inauspicatissimum. Hinc 32. illius. A. (sunt enim huiusmodi homines simi, nigri, labeones, alioue modo prodigiose affecti) simile pag. 209. 1. L. ex occursu Mauri, ingruere sibi extrema coniecit. Quandoquidem natiuus ille Aethiopum nigror, non à regione, ob Solis ardores, nec ex vicini syderis vapore prouenit, vt Plinius scribit, quoniam sub Aequatore, & locis vtrique Tropico vicinis inter istos nigerrimos sparsi reperiuntur albi vel cinericij, qui illic in sua albedine perseuerant, nec in Indiæ littoribus sub eodem climate, immò verò parallelo (nisi ex traducta aliunde stirpe) eo colore tinguntur; sed origo nigredinis à stirpe, & sanguine Cham prouenit, qui paterna benedictione destitutus, haud paruam plagam posteritati suæ attulit, vt & ipsa nigredine, indignationem Dei in suum parentem testaretur. 32. fluctu. A. Cum Medon & Neleus Codri filij de regno dissiderent, negaretque Neleus regnum se Medonis ferre posse, qui pede altero claudicaret, rei cognitione Delphico oraculo permissa, respondit vates, deberi Medoni Athenienſium regnum. Ingens hoc exemplum satis videri posset, nisi longe grauiora restarent. In Baioaria, vt in descriptione Europæ retulit Pius secundus, Ludouicus Ludouici filius gibbosus, & struma deformis, impia contra patrem bella suscepit, venerandumque senem, & authoritate insignem, qui quondam regnum Franciæ gubernasset, in arce munitissima obsedit; sed superioris vltionem tanti sceleris petentibus, prius febre percussus est, quàm patris animum in suam traheret sententiam. Dignus qui hoc loco locetur & Colomannus. Cum enim Victor Vngariæ rex, increbrescente qua laborabat ægritudine, Almum minorem filium designasset successorem anno Domini nonagesimo quinto post mille, is Colomanno fratri maiori luſco, claudo, & giberro, ductus iure primogenituræ, regnum cessit, qui ingratissimus donatorem cum filijs excæcari, & in monasterium trudi iussit; cuius ingratitudinem Deus optim. Maxim. æqua compensauit remuneratione, ille enim morbo repentino correptus, infœlicem exegit animam. Accedat 8. L. accu-

Ant. Possevinus Bibliotheſelec. lib. 15 cap. 19.

Pausanias lib. 7.

cap 40.

Ex summario Lotharingiæ Franc. de Rosieres.

Digitized by Google

minato, raro capillo, & eo impetigine astricto. pag. 212. in marg. A. Plutarc. in Publicola, & Parallelis. pag. 215. 27. in marg. A. Auicen. prima primi cap. de complexionibus 7. debilitatis. A. eandem distributionem sequutus est Horatius ad Pisones, vbi etiam cuiusque ætatis mores, naturamque describit. 16. & v. A. Palladius rei rusticæ autor. & Plautus, cum horam æstiuam pro longa dixit. pag. 218. 16. perflatur. A. Subsolanus ab Ortu; Zephyrus ab Occasu; Auster à Meridie; à Septemtrione Aquilo, vel septemtrio. Quatuor hos ventos, vt autor Plinius lib. 2. cap. 47. veteres seruauere, ideo nec Homerus inquit, plures nominat, atque in ijs ceteri qui intermedij sunt, intelliguntur. pag. 219. 17. vnum. A. vt enim vnaquæque res secundum se absolute accipitur, vna cognominatur. pag. 224. 15. in marg. A. Tranquillus in Oct. Aug. 29. inuitanti. A. sic Deus apud Ieremiam: Patrem vocabis me, & post me ingredi non cessabis. Rursus: Factus sum Israeli pater, & Effraim primogenitus meus est. Et adducam eos per torrentes aquarum in via recta, & non impingent in ea. Deus igitur à pietate ac paterno affectu, quo suos complectitur, illorumque saluti & commodis prospicit, Pater dicitur. Magistri denique nomen imponendum est pag. 225. 22. in marg. A. Nicol. de Cus. Lib. 1. cap. xxiv. de Doct. ignor. pag. 226. 13. L. Oraculum ederet Moysi, quæreretque ille, quo nomine vocaretur? ita se ipsum appellauit, edicens videlicet ei, vt ad populum his verbis vteretur: Ego pag. 228. scriptum 6. in marg. A. Tranquillus in Augusto 8. L. Æ S A R. Responderunt Aruspices centum eum dies non amplius victurum, qui per conuulsam significarentur litteram, eundemque inter deos referendum, quod reliquum percussi nominis indicaret, quoniam Æ S A R diceretur Deus Hetrusca lingua. Explodenda autem quorundam opinio existimantium Cæsarem Dictatorem nomen sortitum vel ab elephanto, qui lingua Maurorum cæsa dicitur, in prælio cæso, vel quia mortua matre ventre cæso sit natus, vel quod oculos cæsios habuerit, vel à cæde hominum, quoniam præter victorias ciuiles, vndecies centum & nonaginta duo millia hostium occisa prælijs ab eo narrat Plinius, veluti nomina propria fatalis quædam ratio imponat, quòd multos ea habere nomina videamus, quæ eorum affectus, & futuras actiones indicarunt, ita vt in die lustrico, quo nomen imponebatur, omnem vitæ seriem pictam quodammodo in denominatione gesserint. At verò à Romanis hoc nomine decorati sunt principum filij viri, & designati Augustæ maiestatis hæredes, sic Diocletianus Augustus fuit, Maximianus Cæsar dictus, & Fridericus tertius Augustus fuit, & Maximilianus Cæsar. Adde Cæsaris nomen, ante Iulium Dictatorem, pro Rege iam diu à Dalmatis, Macedonibus, Russijs, Missisque vsurpatum fuisse, vt

Cap. 3. Cap. 31.

Li. 7. c. 25.

Spartianus in Helio Vero. Introd. in Chall. ingeam ca 5.

Digitized by Google

Excit.li.1. in princip. crat. narrat Theseus Ambrosius. Sclaui, autore Nicolao de Cusa, Deum vocant BOEG, seu BOOG. A bonitate ac munificentia, qua vtitur erga suos, quos non sustinet premi vlla rerum egestate, aut inopia tabescere; sed de omnibus affatim illis prospicit, atque affluenter ad vsum necessaria largitur cum externa bona, tum animi tranquillitatem, ac pacatam mentem. Huc adde Sarmatarum BOVH, Boemorum BVVH, Polonorum BVOG, Slauinorum BVOH, Pannonum ISTV. Germani sua lingua pronunciant GOTT, Belgæ GODT, Peones ac Tartari ITGA. ab Italis 29. L. asserit, cum se inuicem salute præposita compellarent, allocutoriamque esse vocem, qua boni omnis caussa Deum in primis ita venerantur. Et cum principem pag. 229. 20. perueniendi. A. Nonnulli qui in hoc genere sibi arguti videntur, ab ἀιδεῖν hoc est, ab vrendo rationem originis suæ ducunt, propter vim illam vitiosarum affectionum consumptricem (nam hinc quoque ignis consumens dicitur) 30. deriuatur. A. (quanquam sunt qui putent Deum dictum quòd ei nihil desit, vel quod det mortalibus omnia quæ commoda illis sint. pag. 230. 13. in marg. A. Cyprian. in expos. symb. pag. 234. 27. cæterum. A. Diodorus pro numine tetragrammaton, id est, quatuor litterarum, quod est Ieoua, IAVM Græca forma IAON, quod interpretatur exsistens, Iudæorum Deum appellauit, quod eis est ineffabile, quippe quibus sanctæ Trinitatis mysterium reuelatum non est. Ludouicus pag. 238. 17. iustorum. A. per crucem (ait Chrysostomus) perfecta redduntur omnia, Baptisma quoque per crucem datur, oportet enim signaculum hoc sumere, & manus imponuntur per crucem, & cruce vtimur siue in itinere, siue in domo, aut certe vbicumque sumus. Cyrillus Hierosolymitanus catechesi quarta in eundem sensum ita scribit: Quod si aliquis id occultet, tu manifeste signa te cruce in fronte, vt dæmones, signum crucis videntes, trementes procul fugiant. Fac autem hoc signum & manducans, & bibens, & sedens, & stans, & loquens, & ambulans, in summa in omni tuo negocio. Maxima (inquit Iustinus Martyr) est crucis potentiæ & imperij significatio, quemadmodum etiam ijs, quæ sub aspectum cadunt, docetur. Considerate res in Orbe cunctas an absque forma ista administrare quidquam, aut commercium aliquod habere homines queant, Mare enim non secatur, nisi vexillum illud, quod antenna siue velum vocantur, in naui integrum maneat, Terra absque hoc non aratur, fossores, itemque illiberalium & sordidarum artium homines opus non faciunt, nisi his instrumentis adhibitis, quæ hanc figuram præferant Præterea verò facies humana non alia re ab animalibus ratione carentibus magis differt, quàm quod rigida directaque sit, & extensionem manuum habeat, atque in vultu

Deut. 4. Heb. 12.

Schol. in orat. Iustini Martyr ad Gentiles.

Hom. 13. in Philip.

Apolog. 2. ad Ant.

Digitized by Google

à fronte prominentem proferat naſum qui dicitur, per quem eſt reſpiratio animanti, non aliud quam crucis formam oſtendentem. Quin etiam ſigna & notæ, quæ apud nos ſunt, figuræ huius vim præferunt & declarant, vexillorum ſigna dico aliorumque inſignium, & tropheorum, per quæ progreſſus in publicum quouis locorum fiunt, imperij & poteſtatis indicia in hiſce oſtendentibus. Hactenus Iuſtini verba. Denique ſacratiſſimum ac ſalutiferum hoc ſignum æquiſsima ac perpetua obſeruatione receptum eſt, quod & in Moyſe comprobatur, dum obſecrationem in monte faciebat ad Dominum proiecto in crucis formam corpore, expenſisque brachijs, quæ dum in myſticam figuram erigeret, vincebat Iſraeliticus Dei populus; ſi deorſum mitteret, ſuccumbebat. Exho. 17.

Quid de Conſtantino Magno? qui contra Maxentium pugnaturus, in cælo ſuſpiciens, cruciſque ſignum videns, ſtatim audiuit: In hoc ſigno Conſtantine vinces. Mutata igitur omni militiæ ratione, inſignibusque militaribus omnibus cruce inſignitis, Maxentio oppreſſo, & vrbe Roma recepta, præclaram incruentamque victoriam conſequutus eſt. Turcæ à Capijs portis erumpentes, Armeniamque infeſtantes, cùm peſtilentia fuiſſet grauiſsima, ſuaſu Chriſtianorum in modum crucis ſe totunderunt, & per hoc ſignum ſalus patriæ reddita eſt. Ant. Sacell. lib. 9. cap. 9. Sigeber. in chronicis.

Apud Greg. Nazianzenum eſt in priore inuectiua in Iulianum, eundem ex ſubterraneis adytis, vbi oracula Dæmonum conſulebat, propter horrenda illorum ſpectra profugientem, in ſubito terrore & motu, ſignaculo crucis, eo quo in Chriſtianiſmo aſſueuerat modo, ſe muniuiſſe, & opitulatorem, quem proſequebatur, feciſſe. Illud fuerit auctarij vice quod de cruce cecinit Aur. Prudentius Clemens.

Crux iſta Chriſti, quam nouellam dicitis,
Naſcente Mundo, factus vt primum eſt homo,
Expreſſa ſignis, expedita eſt literis.
Aduentus eius mille per miracula
Prænunciatus ore Vatum conſono.
Reges, prophetæ, iudices, & principes,
Virtute, bellis, cultibus ſacris, ſtylo,
Non deſtiterunt pingere formam crucis.
Crux prænotata, crux adumbrata eſt prius:
Crucem vetuſta combiberunt ſecula.
Tandem retectis vocibus propheticis,
Ætate noſtra comprobata antiquitas,

Digitized by Google

Coram refulsit ore conspicabili,
Ne fluctuaret veritas dubia fide,
Si non pateret teste visu cominus.

Aegyptij & Arabes per crucis &c. pag. 241. 6. in marg. *A. in Timæo,* 242. 3. *L. Sacerdotes. est enim primus numerus multitudinis, propterea Chrysostomus cum exponeret illud Matthæi cap. xiij. In farinæ satis tribus hom. xlvij. in Matth. Tria, inquit, sata pro multis hic posuit. ad quam &c.* pag. 245. 28. in marg. *A. Hugo à S. Vict. lib. ij. Erudit. didasc. cap. v.* pag. 247. 30. *L. antecedere; nos autem dicimus animam* pag. 248. 2. in marg. *A. Greg. Nyssen. lib. de Homine.*

DE NVM. V.

pag. 250. 19. in marg. *A. Ammonius in Comment. quæ edidit in Aristotelis prima resoluteria.* 9. *volatilia. A. Nec absque huius numeri mysterio factum censeo, Quinario scilicet contineri quæ facta sunt ad id simpliciter vt viuamus, cerebrum, cor, pulmo, hepar, & venter. Horum enim aliquo læso, necessariò moritur animal; oculi autem, manus, & pedes ad id, vt bene viuamus, facta sunt, quandoquidem his læsis, viuit quidem animal, non autem bene. Alia denique ad propagationem posteritatis pertinent* pag. 253. 16. in marg. *A. Agellius noct. Attic. lib. x. 29. Polonorum. A. & Herburtum hist. Pol. lib. vij. cap. xiij. 32. 1270. A. Simile & in Holandia, sed numero maius exstitit, à Virginis enim partu.* 1314. *vt annotauit Bapt. Fulgosius memorabilium lib. primo cap. vi. nec tacuit Genebrardus Chronicorum libro iiij. cum Henricus Lucemburgensis imperaret, Margarita Holendiæ comes, qua parte Rhenus Oceanum illabitur, trecentos ac sexaginta quinque filios vnus vno partu edidit, qui omnes sub nomine Ioannis, & Helisabethæ baptismi characterem cum accepissent, mortui, sepulturæ dati sunt in monasterio monialium sancti Bernardi.* pag. 254. 13. *L. numerum, nata inde paræmia illa, Amphidromiam agis, in eos qui pueros ostentant, ac circumferunt, aut munuscula captant, ambiuntque. Huc accedit* pag. 255. 25. *accommodans. A. ex Timæi Locrensis Pythagorici philosophi disciplina, Quinque* pag. 256. 1. *L. Cubus hoc est tessera, ob superficierum stabilitatem, quòd hæc figura sit octo angulorum, & sex laterum terram exhibens ob eius stabilitatem grauedinemque; quia quemadmodum cubus, quocumque voluatur, semper iacet; consimili modo terra per se immobilis, si aliqua fortuita vi commoueatur, statim rursus iacens quiescit. Pyramidis igneam vim, & ad motum agilitatem quinis in laterum, & angulorum acumine deprehende-*

Annales Holandiæ Matei historiarum Ioannis de Colũba.

henderit, cum enim ignis in imo latus sit, circa materiam & fomentum quo pascitur, in acutam flammam, quæ cælum spectat, desinit. Dodecahedri pag. 258. 21. L. minora. Ac sensus quidem immoderata sensibilia corrumpunt, mentem autem maiorum intelligibilium apprehensio acutiorem facit Exho. 26. pag. 259. 29. pascerentur. A. Quinque vectes, qui tabulas tabernaculi continent, interprete Beda adducto in Glo. Ordin. sunt quinque libri legis, quorum munimine Ecclesia ab omni impulsione sustentatur. Et hoc in vtroque latere; quia non solum priorem Dei populum littera legis erudiuit ad fidem & bona opera; sed & nos in nouo testamento Deo seruientes, eadem littera Spiritualiter intellecta, maioris gratia dulcedinis in præsenti ad fidem, & virtutum operationem instituit; & ad spem perpetuæ remunerationis accendit. pag. 260. 23. moritur. A. Quid enim est puer centum annorum, nisi senex puerilis, insipiens, & inconstans? qui morietur morte æternalis miseriæ, sicut iam mortuus est morte culpæ. Dionys. Carth. com. in 1. Petr. 2.

DE NVM. VI.

pag. 269. 12. in marg. A Plato in Philebo. pag. 270. 8 ternario. A. Quamobrem Senarius Trinitatis signaculum dici potest, adeò à triade omnis in rebus pendet perfectio; estque omne perfectum trinum. Et cum quidquid est in imagine, id longe insigniore modo in veritate ipsa comperiatur, sitque imaginis perfectio omnis triade restituta, constat summam perfectionem omnis perfectionis veritatem, triade definitam esse. 22. suscipit. A. hinc sumpta metaphora: Circulum absoluere, hoc est rem omnibus numeris, omnibus partibus perfectam reddere. pag. 274. 1. testantur. A. ex Macario Aegyptio luculentissime scribente de hominis dignitate & nobilitate, quædam hic placuit annotare: Magnæ, inquit, dignitatis est homo. Respice quantum sit Cælum, & Terra, Sol, & Luna: & non beneplacitum est in eis Domino, sed in solo homine is conquieuit. Honorificentior ergo est homo creaturis cunctis, fortasse verò dicere audebo, non solum visibilibus creaturis, verum etiam inuisibilibus, videlicet Spiritibus ministris. Non enim de Michaele, & Gabriele Archangelis dixit, Faciamus secundum imaginem, & similitudinem nostram, sed de intellectuali substantia hominis, immortali inquam anima. Scriptum est enim Castra Angelorum in circumitu timentium eum. Porro quæ apparent creaturæ, natura quadam immutabili deuinctæ sunt; Cælum sicut pellem extensum siue ordinatum est; Sol item, Luna, terra, & non complacitum est eis Domino; sed neque ad aliud illa se conuertere possunt, præter id quod creata sunt, neque voluntatem habent: Homo verò propterea est se- Genes. 1.

Digitized by Google

cundum imaginem & similitudinem Dei, quoniam sicut Deus est liberi arbitrij, & quod vult facit (quòd si enim vellet pro potestate sua mitteret iustos in gehennam, & peccatores in regnum, verùm id non deligit, neque suscipit, Iustus namque iudex Dominus): ita & humanus intellectus liberi est arbitrij, ac si velit interire, conuertibilis est naturæ, &c. Præterea sicut Deus nec 26. præsidet. *A.* In hominis enim vsum, commoditatem, obsequium vniuersa creata sunt quæcumque cœli ambitu, terræque, ac maris com-
Psalm. 8. plexu continentur; quod his versibus Dauid operum Dei admirator vnicus testatur: Quid est homo, quod memor sis eius, aut filius hominis, quod eius rationem habeas? Minuisti eum paulominus ab Angelis; gloria & honore coronasti illum, & præfecisti eum operibus manuum tuarum. Omnia subiecisti pedibus eius, &c. quibus sane verbis commonstrat, quanti æstimet Deus hominem, quantaque sit apud illum eius existimatio, cui naturæ vni-
Num. 7. uersitas subseruiat, ac sit obsequiosa, adeo vt res omnes creatæ commodis vsibusque eius sint expositæ. Hinc pag. 278. 4. tempus. *A.* Sex plaustra, quæ filij Israel Leuitis ad subuectionem tabernaculi obtulerunt, significant solatia temporalia, quæ deuoti populi prædicatoribus compensant, quò sine cura & impedimento, diuino vacent obsequio; vt qui Euangeliũ annunciant, de Euangelio viuant, 5. in marg. *A.* Rup. in Esaiam lib. 1. cap. xxviij. pag. 280. 21. paradiso. *A.* Adam enim, vt ait Apostolus, modo quodam contrario fuit forma Christi futuri, quandoquidem cunctis primi parentis
Rom. 5. nostri debitis Christus se subiecit, cum ille dicto non fuerit obediens, vicissim hic obedijt vsque ad crucem & mortem. Ille tentatus per Euam, cum illa iam à tentatore superata esset, gustauit de vetitis: hic tentatus ieiunat, pro delicijs ad inopiam nos excitans. Ille Deus fieri volens, frustratus spe sua, etiam id mutatus amisit, quod prius erat, ex immortali mortalis factus, & ex beato damnatus: hic pro illo damnatus fit, manens Deus ratione naturæ non mutatus, neque factus alius ratione diuinitatis. Ille ex paradiso in hunc ærumnosum, laboriosumque locum detrusus est: hic eius caussa de cælis aduenies, illius assumit vitam, pro luce inaccessa, tenebrosam hanc & obscuram speluncam inhabitans; vice intellectilium & ratione præditorum animalium, animalibus ratione carentibus circundatus; loco potestatum omnium, à quibus gestabatur, in vlnis sanctæ quidem mulieris, & cuius intacta perpetuaque virginitas esset, communis tamen nobiscum naturæ portatus: pro Angelicis Hymnis & canticis, petitus calumnijs, quasi dæmonium haberet, & per dæmoniorum principem dæmonia eijceret, & populũ seduceret. Pro loco mulieris, nimirum Euæ, perpetuam Virginem sanctam matrem suam suscitauit: pro illius pœna, huic salutem per proprium seruũ Gabrie-

Digitized by Google

lem misit in hac sanans quæ ille deliquerat. Pro ligno transgressionis lignum resurrectionis in medio terræ, salutarem suam crucem fixit. In eadem hora hominem per lignum crucis redimens, qua eum per lignum hostis deceperat, ars &c. V. 22. pag. 281. 9. in marg. *A. Ireneus lib. 5. aduersus hæreses 31. L. excidisse; & si nonnulli contendant Adæ mansionem in paradiso ne vnius quidē fuisse diei; a nostra tamen stare videntur Iosephus lib. 1. antiquit. cap. 3. Ioan. Damascenus lib. 2. de fide orthod. cap. 10. Basilius homilia de Paradiso, quippe qui scriptum reliquerint, serpentem in paradiso præter cæteras animantes frequenter ad primos illos homines adire, & cum eis blande ac quasi familiariter versari solitum; indeque postea diabolum ansam decipiendi mulierem rapuisse. In eadem sententia fuisse Augustinum testantur verba illa lib. 11. cap. 3. de Gen. ad litteram: Tale, inquit, pomum in arbore illa vetita credendum est fuisse, cuius generis poma iam in alijs arboribus innoxia sibi senserant. Idem lib. 20. de ciuit. Dei. cap. 26. licet primos homines non longo tempore mansisse in paradiso censeat, diutius tamen quàm vnum diem eo in loco fuisse non obscure indicat. Cui suum calculum addens Greg. Papa lib. 4. Dialog. cap. 1. In paradiso, ait, assueuerat homo verbis Dei perfrui & beatorum Angelorum spiritibus cordis mundicia ac celsitudine visionis interesse. Testatus denique super cap. 13. Gen. à qu. 606. vsque ad 611. hac de re disputans, nobiscum sentit. Benedictus Pererius lib. 6. comm. in Gen. dicit primos parentes fuisse in paradiso octo dies, & octaua die quàm fuerant creati, qui dies fuit feria sexta hebd. eiectos esse paradiso, quod multis probat rationibus. sexta hora.*

DE NVM. VII.

pag. 283. 7. in marg. *A. Plutar. sympos. 3.* pag. 289. 20. *L. erga terram, & acra. Septem homini munera à planetis totidem tribui seu roborari videntur; contemplationis acumen, gubernandi potestas, animi robur, claritas sensuum, amoris ardor, interpretandi subtilitas, fœcunditas generandi. Contemplationis donum Saturnus ministrat; imperandi potentiam, Iupiter; Mars, animi magnitudinem; sensum opinionisque claritatem, Sol; amorem Venus inspirat; pronuntiandi & interpretandi solertiam Mercurius adiuuat; generationis officium Luna* 26. in marg. *A. Galeotus Martius cap. xiv. de Doctr. promisc.* pag. 293. 28. in marg. *A. Hippocrates lib. de carnibus.* pag. 294. 15. *L. In Gallia Tullensis agri iuxta Commercium quod est oppidum Lotharingiæ* 25. *L. inspexit. Proh diuini corporis inuiolabilis vbertas, qua non solum naturalis imbecillitus sustentata est, sed & immortalis indulgentiæ vis demonstrata remansit. Eugenij quarti Pontificatus & huic simile exemplum vidit, quando Gallus quidam Iacobus nomi-*

Digitized by Google

ne, cum ex voto à Hierosolymis reuersus esset, neque comedere, aut quidquam bibere reperiri potuit: quod biennio fecisse iureiurando affirmauit. Id certe non aliqua naturæ caussa, sed diuinitus factum esse videtur, quemadmodum & de nonnullis monachis scribit Greg. pag. 295 6.17. in marg. A. De Nic. Subsyluano natione Heluetio opus edidit Petrus Numagen Treuerensis. 20. comedit. A. Quanto mare ingentius est Eridano, tanto prædictus subsequens mirabilius. Aristoteles namque omnis veritatis excussor, quendam numquam dormisse, numquam potasse, nunquam comedisse quoad vixerit, se vidisse prodidit. Cum verò Henricus quintus Imperator Romani nominis maiestatisque potitus esset, in Vermendesio miles repertus est, qui duplici suo miraculo, indigenis stuporis ansam præbuit. Ille siquidem cum semel extinctus reuixisset, diuque post inter viuos permansisset, nunquam post resumptam vitam aut bibere, aut edere visus est. pag. 296. 12. pereuntibus. A. Quæ ratio etiam afferri potest quòd Deus apud Iudæos octauo die Circunciſionem administrare voluerit, & simul imponi nomina, vtpote corpusculo infantis per dies iam octo confirmatiore. pag. 297. 1. sumant. A. Conferunt quæ habentur digestis de Adult. L. si minor. vbi textus dicit minorem quattuordecim annis nequaquam posse accusari de adulterio, quod huiusmodi crimen post pubertatem incipiat. Tertio &c. 7. impingat. A. Antè hunc quidem ætatis annum pueri, ob caloris naturalis abundantiam, copiosiore alimento indigent, ac proinde non sunt inedia nimia, ieiuniisque affligendi, nec alimentis crassis & noxijs difficilisque concoctionis cibandi, (quod tamen à nonnullis puerorum non tam educatoribus, quàm tortoribus atque carnificibus lucri quæstusque gratia fieri consueuit.) Ex his enim vitiosi humores, & animus stupor, stoliditasque ingenerantur. Nam qualis est cibus, talis sanguis esse solet, qui quidem seruit Spiritui: Spiritus, sensibus, rationi & intellectui. 21. in marg. A. Var. lib. 11. de vita patrum. 30. L. ingrederentur. Apud Chalcidenses lex erat ne qui annos natus esset infra quinquaginta, vel magistratum gereret, vel legationem obiret. Aeschines etiam oratione contra Ctesiphontem, testatur apud Athenienses olim fuisse morem, vt præco facturus dicendi facultatem, ita sonaret: Quis vult concionari ex ijs qui quinquagesimum excesserunt annum? octauo. pag. 298. 24. putarunt. A. Derbices similiter gens Scythica Hircanis proximi, eos qui septuagesimum annum iam excessissent, iugulabant, & in conuiuijs appositos, necessarios & propinquos ad epulas conuocabant. pag. 302. 20. suboriri. A. Omnis siquidem pueritia (C. Celso testante lib. 2. cap. 1.) Septimo anno periclitatur, postmodum circa pubertatem. Plurimos autem noui qui ætatis anno altero, & vigesimo sint periclitati, deinde vigesimo octauo, nec vnquam post re-

Heraclides Ponticus in Politi. Plutarli. Anseni sit gerendare sp. Alexand. Genialiũ dierum l. 3. cap. 2.

Digitized by Google

uolutum annum vel septimum vel nonum ab ancipiti morbo fuisse immunes, qui annorum decursus, tametsi non nimis anxie ac superstitiose obseruandus, metuendusque sit viris Christianis: nihil tamen vetat circa ea tempora moderate, ac circunspecte vitam, victusque rationem instituere, ne qua humorum copia coaceruetur, quæ his annis fomitem ministret, morborumque seminaria præbeat, Leuinus Lemnius lib. 2. cap. 32. de occultis naturæ miraculis. Ex hac autem annorum obseruatione mos inoleuit apud pleraſque gentes, vt herus fundique Dominus nouos contractus ineat cum colonis Septimo quoque anno. Eadem ratione syluæ, quæ ex dura materia consistunt, vt sunt quercus, ilex, robur, vlmus, fraxinus, Septimo anno mutilari truncarique postulant. pag. 383. 2. in marg. A. in hist. Anglic. lib. viij. 9. cremato. A. Quemadmodum & Osualdi Britanniæ regis eleemosynarij manus, quam cum Episcopus Indisranensis osculatus, dixisset, tam promptam in dando manum senescere prorsus non debere, hinc aiunt adhuc integram in monumento illibatamque ostendi. pag. 304. 22. L. quandoquidem punctum refertur ad vnitatem, linea ad binarium, vtpote quæ ab aliquo tendat ad aliquid, superficies verò in ternario numero constituitur. pag. 306. 11. neque enim. A. vt Origenes, Hieronymus, Augustinus, Chrysostomus, Theophylactus, & alij notarunt. pag. 311. 2. in marg. A. Pier. Valer. l. 36. pag. 312. 5. L. diem adscripsit Moyses in quiete celebrandum, quod Saturni dies actionibus ciuilibus belliciſque ineptus, contemplationibus aptus esset, eoque die diuinum contra discrimina patrocinium obsecrandum. Indicat idem planeta millenarium septimum, quo teste. 32. sunt. A. Huc referendum videtur quod Leuinus Lemnius annotauit de viribus Oceani maris in morsu canis: Belgæ, inquit, qui mari finitimi sunt, atque Oceani accolæ demorsos à cane rabido certatim ad mare rapiunt, etiam brutas pecudes, ac Septenis vicibus immergunt; quo fit vt omnis aquæ metus, quo maxime vrgeri solent, prorsus eximatur, nam sic affecti & aquam appetunt, & expaueſcunt ob mentis alienationem, & quod ratione destituti sint; ex quo efficitur vt nullo rerum delectu ac discrimine salutaria respuant, atque auersentur, appetant autem ac ferantur ad noxia, siquidem si bibant affatim, saneſcunt: quocirca tametsi aquam omniaque liquida exhorreſcant, ad potum tamen cogendi sunt, quò virus minus ad internas partes properet, ac diluatur. Hæc Lemnius. Quando hic pag. 314. 4. in marg. A. Ruper. lib. 2. in Numer. cap. 28. pag. 316. 3. interfici. A. vel vt legit glo. 31. q. 1. Quomodo. Maior est iniquitas mea, quàm vt veniam merear: omnis ergo qui inuenerit me, occidat me, pag. 318. 13. translatum. A. Timæus Pythagoricus libro de Mundo & anima differens de Pythagorica metempsychoſi, Mutationem in bestias, in-

Marulus li. 1. ca. 2.

De occultis naturæ lib. 3. ca. 5.

Digitized by Google

duci falso ad terrorem hominum impiorum, quò pœnæ saltem formidine, & specie absurda immanique à vitijs inquinamentisque, quibus candori animæ labes inuritur, retraherentur, proficerentque in bonam frugem. Non defuerunt qui illam non ad speciem, sed ad animam referrent, vt non species, sed habitus intelligatur. Vt miluus fiat, qui raptu viuit per concupiscentiam; leo, qui egregie militabit; draco, qui crudeliter in humanum genus debacchabitur, talis enim fit animus, qualem induit habitum. Multos attamen maximè di-

De ciuit. l. 18. cap. 18. *storquet quod ab Aur. Augustino relatum est, quendam scilicet Prestantium nomine iumenti effigiem induisse, qui mox pristino sumpto habitu, se inter cætera iumenta annonam in exercitum detulisse, expressis fideliter locis, enarrauit. Illud quoque (licet summo cum horrore) persequar, quod Annalibus Gallicis perscriptum est, In Belluacensi regione rusticus quidam, cum ab vxore sibi caput ablueretur, ex ore, pueruli digitos articulosque euomuit, quo argumento satis innotuit illum sæpius in lupum permutari, quod & prius omnium ore fama testabatur. Mitto quæ apud Augustinum Varro tradi-*

De ciuit. Dei. l. 18. cap. 17. *dit de Arcadibus, quibus peculiare id fuit, vt transpaludem quandam prouecti in lupos abirent; & si carne non vescerentur humana, rursus post nouem annos eodem reuerti, vnde transuecti fuerant, ac in homines redire, decem annorum addito senio; sed hæc Pausanias in Arcadibus, & Plinius libro octauo cap. 22. falsa esse testantur. Ita enim comparatum est, vt qui huiusmodi figmentorum portentis aures præbent, & ipsi mox aliquid adfingant; quo efficitur vt mendaciorum quasi colluuie veritas vitiata, suam prorsus authoritatem perdat. Institutum repetamus.* pag. 320. 17. eius. *A. Orpheus coniugem Eurydicem ab inferorum carceribus educens, legem accepit ne eam conuersus aspiceret, quam conuersus aspiciens, cum iterum perdidisset,*

Maro Georg 4

Septem illum totos perhibent ex ordine menses
Rupe sub aëria, deserti ad Strymonis vndam
Fleuisse.

pag. 321. 3. peccauit. *A. Quare in Canonicis decretis dist. 44. præcipitur vt nullus presbyter ad Septimana defuncti solēnia celebranda vocatus, se inebriari nullatenus audeat. Nos videmur Septimo die sacrificium pro mortuis facere, sicut in nuptijs apud priscos Septima dies instaurationem voti habebat, vt quemadmodum hoc die initium propagandi generis celebre erat, sic etiam eodem die finis cuiusque solennis haberetur.*

Digitized by Google

DE NVM. VIII.

pag. 323. 25. *radicem. A. Producuntur etiam omnes cubi, si dispositis naturaliter post vnitatem imparibus, duo primi coniungantur, post quos alij tres, post quos quattuor, & hoc pacto consequenter, tot impares numeros assumendo quot sunt & ipsorũ cuborum latera. Duo enim primi 3 & 5 simul iuncti constituunt cubum 8. cuius latus est 2. Deinde cæteri tres 7. 9. 11. vna collecti sequentem componunt cubum 27. cuius etiam latus est 3. Sicque in reliquis.* pag. 324. 26. *L. constituens. Huc spectat quòd dum Pythagorici signis Zodiaci numeros assignarent, Libræ Octonarium dicarunt, quod sub eo decurrens Sol æqualiter tempora diei noctisque distribuat. Vnde Poëta nobilis,* Boetius Arythl. lib. 1. cap. 29.

Libra die, somnique pares vbi fecerit horas,
Et medium luci, atq; vmbris iam diuidet Orbem. Georg. 1.

Est quidem huius signi facies statera, quæ olim æquitatis symbolum fuit. Hinc eorũ, quæ à Moyse dicta sunt de Iustitia, compendium faciens Pythagoras, stateram non esse transiliendam præcipit, hoc est, non prætergrediendam æqualitatem, quæ versatur in distributionibus honorando iustitiam. Nec illud ignoretur oportet etiam in diuinis litteris Octonarium fuisse iustitiæ hieroglyphicum, cuius rei argumentum 31. L. tribuitur. Fuit & Neptuno sacer, Plutarchi ad hoc accedente testimonio, ita dicentis: Neptuni celebritatem Octauo quoque die mensis agunt. Octonarius enim numerus, cum sit primus talus ex paritate confectus, & geminum quadratum numerum cum in se contineat, stabilitatem & immobilitatem Dei potentiæ significare videtur, quem nos firmum, & minus errantem, ac terram continentem appellare solemus. Bacchо etiam seu Dionysio assignatur, quod. pag 325. 25. *L. Surdos, Octo raucos, Octo insigniter nigros, Octo insigniter longos, Octo præpingues & obesos, & Octo nasutos,* pag. 328. 2. progressus. *A. Videtur siquidem Octaua consonantia eodem modo se habere in genere consonantiæ, quo se habet denarius in genere numeri. Quemadmodum. n. supra denarium non datur nouus numerus, sed fit vnitatis repetitio; non dissimili modo, licet extra Octauam inueniantur consonantiæ variis constantes proportionibus, tamen ex sensu, & aurium iudicio nullam fere diuersitatem hæ habere videntur ab illis quæ infra Octauam continentur consonantijs, verum Octaua mira quadam ratione similitudinis ad primam redit, nona ad secundã, eodemque modo dissonans, ita deinceps. Illud autem à multis quæsitum video, quamobrem solius consonantiæ diapason soni, vnum fere & eundem videãtur* In Tess.

Musicæ theoricæ sect. 2. c. 4 habere sonum? Ludouicus Folianus huius rei caussam dicit vnitatis prædominum in eius constitutione, quod in cæteris non contingit consonantijs. Diapason enim in duplici habitudine reperitur, quare minus eius extremum ab vnitate, & maius à binario commensuratur, qui quidem binarius, cum sit numerorum minimus, & vnitati proximus, & sapit & ipse quodammodo vnitatis naturam; adhuc extrema hæc per vnitatem ab inuicem differunt. Cum ergo extrema, à quibus tanquam à suis caussis oritur diapason, vnitate potissimum innitantur, rationi consentaneum videtur, quòd soni eius inde prouenientes, vnum & eundem videantur resonare sonum, nam semper suarum caussarum naturam effectus imitantur. In modorum igitur Octonario &c. pag. 329. 2. L. peccatum, & per peccatum mors, quæ cum contra naturam ingressa esset, resurrectio secundum naturam successit. Nam protoplastus ante lapsum immortalis fuit, id est, potens semper viuendi & nunquam moriendi, si non peccasset. Dicitur aut resurrectio, quòd plasma peccato perditum, per iustitiam instauratur. Quamobrem humanus intellectus cum sit immortalis & incorruptibilis, natus est iterum corpori restitui. pag. 330. 15. immortalitatem. A. Apud Cyprianum alia est Octaui huius diei theoria: Hoc (signo circuncisionis) cum Octaua die iussum sit celebrari, & nomen circuncisio aptari, intimatum est his qui digni sanctorum consortio censebantur, quòd eorum nomina scriberentur in cælis, & æternæ beatitudinis quam post huius vitæ septimanam, octaua consequitur, hæredes fierent & consortes, quicumque vitæ innocentia, & cœlibatus sanctimonia sese Domino consecrassent.

Serm. de rõne circuncisionis. Genes. 17.

DE NVM. IX.

pag. 334. 2. Babylonis. A. tempore Sedechiæ regis Iudæ. In hoc rursus facta desolatio templi & Hierusalem à Vespasiano, vt videre est apud Iosephum de bello Iudaico. 2. in marg. L. iv. Reg. xxv. 6. nouenarius. A. Athenienses Nonam diem mensis Metagitnioinis, quem Maium vocant eruditi, pluribus calamitatibus inuisum & detestabilem habuere, quo magnis infelicitatibus & infortunijs oppressi sunt. 31. porrigitur. Eodem libro proceram staturam gigantum describens, qui contemptores deorum ausi fuerant manibus rescindere cælum superisque Iouem detrudere regnis, Nouenario vtitur numero.

Nouem annorum cum essent, Nouem cubitorum erant
Latitudine, at longitudine erant Nouem Passuum.
Hi superis, pugnamque grauem, bellumq; minati

Ossam

Digitized by Google

Ossam Olympo prompti erant ponere, & Ossæ
Peleum excelsum, vt cœlum peruium esset.

pag. 337. 6. *A. At quando in manibus est Ouidius, illud neutiquam negligendum quod lib. 4. Transform. de Elytie in Heliotropium versa cecinit his carminibus.*

Sub Ioue nocte dieque
Sedit humo nuda nudis incompta capillis,
Perque Nouem luces expers. Vndeque cibique
Rore mero, lacrymisque suis ieiunia pauit.

Idem lib. quintodecimo eiusdem operis asserit in Affrica in lacu Triconico, vbi Pallas Sapientiæ dea primum visa est, tale contingere prodigium. Si quis ibi Nouem vicibus se immerserit, extemplo in auem mirabiliter transformari, sumptisque pennis euolitare.

Esse viros fama est in Hyperborea Pallene
Qui soleant leuibus velari corpora plumis:
Cum Tritoniacam Nouies subiere paludem.

Ad Nouenarij mœstitiam demonstrandam illud non omittendum quod de Phyllide fabulatur Hyginus dicens: Demophoon Thesei filius in Thraciam ad Phyllidem venisse dicitur, & ab ea esse amatus, qui cum in patriam redire vellet, fidem ei dedit se ad eam rediturum. Qui die constituta cum non veniisset, illa eo die dicitur Nouies ad littus cucurrisse, quo ex ea Enneados græce appellatur, & ob desiderium Demophoontis expirasse. Ad diuina pag. 339. 11. *L. sed quia per peccatum Adæ, sub potestate diaboli dicimur esse constituti. Ille enim ex hoc iure potestatem habuit in omnes existentes in originali, vel mortali peccato; vt si qui in eo decederent, eos in infernum deturderet. Neque sine &c.* pag. 340. 16. *deturbasse. A. Vsque eo Infernali mundo addictus est Nouenarius, vt Gregor. super illud Matth. cap. viij. Ejicientur in tenebras &c. totidem damnatorum pœnas enumeret, dicens: In inferno erit frigus intolerabile, ignis inextinguibilis, vermis immortalis, fœtor intolerabilis, tenebræ palpabiles, flagella cœdentium, horrida visio dæmonum, confusio peccatorum, desperatio omnium bonorum. Nonnulli ex diuinis litteris hæc colligunt inferorum supplicia, nempe carcerem, mortem, iudicium, iram Dei, tenebras, indignationem, tribulationem, angustiam, fletum, & stridorem dentium. Totidem quoque faciunt inferorum habitacula, Gehennam, portas mortis, vmbram mortis, puteum interitus, lutum fecis, perditionem, foueam, infernum inferiorem, lacum in quo non est aqua.* pag. 344. 27. *enatare. A. Corpus enim cum vndique humore opple-*

Lemn. Lemn. de Occul. nat. lib. 2. cap 6.

Digitized by Google

ri contingat, atque aquarum pondere degrauari, ſurſum eniti nequit, quandoquidem nihil aëris in ſe continet, omniſque ſpiritus per aquæ gurgitem excuſſus eſt, atque euanuit, intra Noni verò diei ſpatium corpus diffluit, ſoluitur, ac tabeſcit, multumque aeris pulmo concipit. pag. 345. 17. L. quippe quod in eo magnam mutationem ſubeant homines. Nam vel calumnijs impeti ſolent, vel grauiſſimis morbis diuexari, vel periculis obijci, vel denique aliquod perpeti detrimentum, ac iacturam vel facultatum, vel valetudinis, vt qui &c. pag. 347. 21. L. Martis ex humani corporis partibus pudenda ſunt dedicata. Et 24. in marg. A. Perſius ſat. 1. 31. in marg. A. lib. 4. pag. 348. 9. L. improbitatem, vt Apuleius acerbitatem morum per Scorpium notet, vbi illa: Noſti quendam barbarum noſtræ ciuitatis Decurionem, quem Scorpionem, præ morum acritudine, vulgus appellat. De inſidijs verò, quæ poſt aliquam fœlicitatem ſubſecutæ fuerint, Sidonius de fortuna loquens ait: Quæ virum, vt Scorpius, vltima ſui parte percuſſit. Quin & Mathematici, vel Ambroſio teſte, percuſſorem, & ad inuadendum ex inſidijs promptum eum futurum dicunt, quem Scorpius naſcentem exceperit. Diuina verò oracula Scorpij nomine quandoque intelligunt deſperationem, quod doceri poteſt verbis Chriſti apud Lucam cap. 11. dicentis: Si quis patrem petierit ouum, nunquid porriget illi ſcorpium? Vbi Diuus Auguſtinus ad Probam: Ouum, inquit, eſt ſpes, quia ex ouo ſperatur pullus. Si quis ergo à Patre cœleſti petierit ouum, hoc eſt, donum & gratiam ſpei, nunquid porriget illi ſcorpium, hoc eſt finalem deſperationem? Aliquando etiam per ſcorpium indicant diabolum. pag. 349. 5. L. Marti vt res bellicoſa habeatur hic numerus, quod ab Homero ſignificatum arbitror Iliad. H.

De Aſino aureo l. 9.

Surrexere Nouem ad pugnam, ſic Neſtore fato.

Virgil. Aen. 6.

Sed id magis colligitur in ſacris oraculis ex Nouem regnis. 27. in marg. A. Georg. 4. & Aen. 6. pag. 350. 1. L. animarum ſedes, quas Virg. Nouem circulis complexus eſt. Primus circulus, infantium animas continet. Alter eos qui falſo damnati ſunt mortis crimine. Tertius qui vitam peroſi, ſemet ipſis mortem conſciuerunt. Quartus, qui amore capti perierunt. Quintus, viros fortes. Sextus fontes ſceleſtosque homines complectitur. In ſeptimo circulo animæ ſunt beatorum. In octauo purgantur animæ. Nonus circulus purgatas animas recipit. Hic 20. celebrabant. A. Nicolaus Leonicenus in Varijs ex Athenæo lib. 3. 64. Meminit etiam Aelianus ſophiſta in Varijs; & in Animalium hiſtoria poſt reliqua: Nouem (inquit) diebus lapſis, vnam forma inſignem ex pelago Lybico ſpectari aiunt reuolantem, quæ non ſit quemadmodum reliquæ gregales liuiæ columbæ (ſic habet Gillij tranſlatio) ſed rubra, qua-

Digitized by Google

lem nobis Anacreon canit esse Venerem; cum eam quodam loco purpuream, & auro similem canit. Hanc cæterarum greges sequuntur, & rursus Erycini reuersionis dies celebrant. Scribit idem Aelianus quod Formica 23 L. O quam Petrus Diaconus mortem designare scribit. Nam cuius nomini Imperatores eam apponebant, supplicio afficiebatur. Eandem quoque in sepulchris poni solitam refert Isidorus, quod 27. Vt. A. cum suorum numerum recenserent 30. in marg. A. lib. 7. Epigr. pag. 351. 32. fuit A. Adhuc etiam hunc dierum numerum adhibuerunt Romani in supplicationibus ad deorum iram placandam; auxiliumque impetrandum in rebus aduersis ob certum euentum, de quo ritu scribit Liuius decadis primæ lib. primo: Nunciatum Regi Patribusque in monte Albano lapidibus pluisse. Romanis ab eodem prodigio Nouendiale sacrum publice susceptum. mansit autem solenne, vt quandocumque hoc prodigium nunciaretur, feriæ per Nouem dies agerentur. Vt patet tum alibi, tum decadis tertiæ lib. 1. 3. 5. 6. & 9. Rursus lib. 1. dec. 4. Animalium obscœni fœtus pluribus locis nunciabantur. In Sabinis incertus infans natus masculus an fœmina esset. Alter sexdecim iam annorum item ambiguo sexu inuentus. Iussi in mare extemplo portari: sicut proxime C. Claudio M. Liuio Coss. deportatus prodigij fœtus erat. Nihilominus decemuiros adire libros de portento eo iusserunt. Decemuiri ex libris res diuinas easdem, quæ proxime secundum id prodigium factæ essent, imperarunt. Carmen præterea ab ter Nouenis virginibus cani per vrbem iusserunt. Carnem sicut patrum memoria Liuius, ita tum condidit P. Licinius Tegula. Hactenus verba Liuij. Nundinam pag. 352. 7. in marg. A. Festus dict. Faba. & Nonius dict. Lemures. 14. L. scribit Haiton Armenus historia de Tartaris cap. 3. sic enim ait: Cangius primus Can. pag. 354. 30. L. de hoc ritu loquitur Apuleius de Asino aureo lib. 9. dicens: Iamque Nouo die rite completu apud tumulum solennibus. Et poeta nobilis: pag. 355. 5. cænam illam. A. ceu lessum plane tum foret factum.

DE NVM. X.

pag. 358. 3. rei. A. quemadmodum enim dicatæ sunt aures memoriæ, frons pudori seu genio, digiti Mineruæ, genua misericordiæ (nam & supplicantes ad genua cadunt, eaque tangunt), eodem mysterio dextera fidei consecrata. pag. 358. 17. confirmantur. A. Cæterum quod ad dexteram pertinet manum, illud notandum (vt alibi attigimus) morem adorantium esse, & hunc quidem vsitatissimum, vt manum dexteram ori admoueant in veneratione deorum, & cultu. Apuleius in Apologia in hunc sensum sic scribit: Seruius in Eclog. 6.

Digitized by Google

Si fanum aliquod prætereat, nefas etiam adorandi gratia manum labris admouere. Plinius lib. 28. In Adorando, inquit, dexteram ad oſculum referimus. Idem lib. 11. refert religionem quandam eſſe in dextera, quæ, vt diximus, in fide porrigitur, & oſculis auerſa appetitur, & nunc quoque ſolent Antiſtites, dexteram auerſam adeuntibus religioſe oſculandam porrigere. pag. 360. 5. *coarctarunt. A. Vnam quidem formarum, habituum, &*
Gellius l. 10. c. 4 *bonorum; alteram priuationum, malorum, & eorum quæ habent indefinitam, & indeterminatam naturam,* pag. 365. 25. *L. transferendæ; ſed vt ſunt ſuis characteribus, veluti diuinis quibuſdam notis religioſe conſeruandæ, quod Magi etiam diuinorum periti præceperunt in vnaquaque lingua. Vniuerſam enim Zoroaſtris ſapientiam, quam Plato in Alcibiade diuinam appellat, & in Charmide animorum corporiſque curatricem, non alia re magis, quam nominibus conſtare dicunt. Quare in Cratylo,* pag. 370. 9. in marg. *A. Lib. 6.* pag. 372. 23. *poſſumus A. dum in Timæo phyſica naturalique ratione de filio Dei verba faciens, inquit: Decuſſauit eum in vniuerſo, ſeu in Mundo eum* X *litteræ inſtar poſuit, Decuſſare enim eſt ad decuſſis ſignum redigere, & res eo ordine collocare, vt inter ſe litteræ* X *ſpeciem præbeant, & quattuor propoſitis, tertium ſecundo, & quartum primo reſpondeat (S. Andreæ crucem vulgò nominant.) Hoc autem à libris Moyſis mutuatus protulit, in quibus ſcriptum eſt, cum ex Aegypto Iſraelitæ exiſſent, eſſentque in ſolitudine, eis beſtias, quæ venenum euome-*
Num. 21. *rent, occurriſſe viperas, aſpides, omniumque ſerpentum genera, quæ populum interficerent. Moyſenque ipſum afflatu viique diuina æs ſumpſiſſe, ex eoque figuram crucis feciſſe, fixiſſeque in ſancto Tabernaculo, tumque dixiſſe populo, Si figuram reſpexeritis, & credideritis, eius vi ſalui & incolumes eritis. Quod cum à populo perfectum eſſet, ſerpentes quidem periiſſe ſcribit, populum autem effugiſſe mortem.* 30. in marg. *A. Socrates lib. 5. cap. 17. Sozomen. lib. 7. cap. 15. Nicephor. lib. 21. cap. 26.* pag. 373. 30. *eſſem. A. Liuius ſcribens de matre filium initiatura bacchanalibus, ſic refert: Decem dierum caſtimonia opus eſſe. Decimo die cænatum deinde pure latum in ſacrarium deducturam. Idem docet eum qui initiari volebat per aliquot noctes ſecubuiſſe à fœminæ complexu, religionis cauſſa. Hinc illud Propert.*

Cynthia iam noctes eſt operata Decem.

pag. 376. 2. *L. Adhuc & primo Reg. xvij. Dauid à patre ſuo cum*
Aug. de Tempore Ser. 197. *ephi, trium ſcilicet modiorum menſura polentæ, cui myſterium ſanctæ Trinitatis ineſt, & Decem panibus, & Decem formellis caſei ad requirendos fratres ſuos miſſus eſt: quia Chriſtus cum decalogo legis, & myſterio*

Digitized by Google

Trinitatis venturus erat ad membra sua visitanda, & genus humanum de potestate diaboli liberandum, capite xxv. Dauid 22. L. diebus. Decima die mensis agnus sumebatur electus de grege, ad significandum quòd sanctissimam Eucharistiam suscipere volens, Decem legis præcepta obseruare tenetur Luc. Exho. 12.

DE NVM. XI.

pag. 379. 3. *notans. A. Adam*

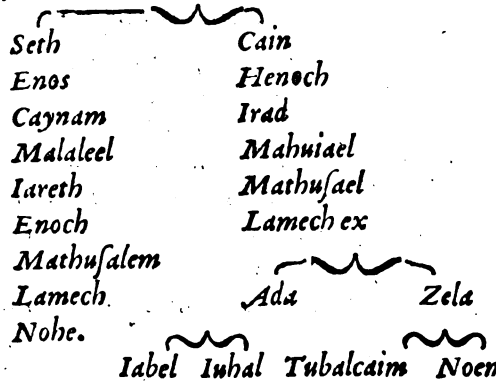

21. *benefacientem. A.*

Deterior omnis est coniunx viro suo,
Vel si celebrem habeat deterrimus.

Concinit Menandri pag. 380. 6. *matrum. A. Obiter illud in transcursu notauero bonos ac beatos spiritus nisi in specie viri in Mundo, & nunquam in specie muliebri apparuisse, quod sæpe malignos spiritus facere testatum reliquit Gulielmus Parisiensis.* pag. 381. 29. *L. iustus. Decem tribus, & rex Syriæ conuenerunt in vnum ad regem Iuda funditus extirpandum. Quemadmodum fuerat prophetatum per Esaiam, sic enim intelligitur illud cap. vij. positum: Requieuit Syria super Ephraim. Psalmo.* pag. 384. 5. *imperfecti. A. Quapropter quem Dauid, ex ea quæ Vriæ fuerat, per adulterium susceperat filium, eum neci dedidit Deus, vt filij adulterorum (velut imperfectissimi) non essent vitales. Post istum verò progenitos haud sustulit, eò quòd hanc, post Vriæ cædem, vxorem domum duxisset. 8. inhabiles. A. Videas & Moysen sacrum veritatis interpretem iubentem, vt is, qui natus est ex meretrice, non ingrediatur Ecclesiam, significans eum, qui pro vno solo, qui est Deus, multos falso nomine Deos sibi adscribit; sicut is qui natus est ex meretrice, multos adscribit sibi patres, ob veri patris ignorationem. 9. in*

Iustinus Martyr qu. 78. 2. Reg. 12. Deut. 22.

Digitized by Google

marg. *A. Deut. xxiij. dist. lvi. sigens Anglorum. 17. L. est illud Horatij carminum lib. iiij. Ode quarta.*

Fortes creantur fortibus,
Est in iuuencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenuerunt Aquilæ columbam.

Et Atticismus. 28. L. detur. Muli enim cognomento adulterino conceptu natum nemo non appellat, quod non tam seculi nostri mos est, quàm remotioris etiam ætatis. Quandoquidem prisci ea de caussa Mulos Lunæ vehiculo adhibuerunt; quia veluti Mulus, non suo, sed alieno genere creatur; sic ea Solis, non suo fulgore lucet. Antiquitus autem inter portenta Eleis Muli fuerunt, vsque adeo, vt animal id intra fines ali religio esset, quemadmodum in prioribus Eliacis memoriæ tradidit Pausanias. Iam verò cum claudi nomen plerique omnes & infœlicem habeant, & in negocijs obeundis horrescant, vtpote contrarium efficaciæ, scite admodum Lacedæmonij. 29. in marg. A. Plutarc. in vita Lysandri. 32. audiret. A. Hæc sunt Oraculi carmina à Romulo Amasæo in Latinum conuersa.

Pomp. Festus.

Pausan. in Laconis.

Sparta caue, quamuis te maxima gloria tollat,
Heu tibi ne claudus recti cruris noceat rex;
Tunc inopinatos longum patiere labores,
Letiferique vndam miscentem cuncta duelli.

Quæ quidem in Agesilaum ab Apolline dicta contendebat Leotychides, quod altero ille pede claudicaret. At Agesilaus in Leotychiden retorquebat, quod non legitimus esset. pag. 385. 7. *ponderari. A. & mensurari. 12. L. Spatium. Sane quidem Aegyptij mensuram ex digito posito ideo significabant, quod tota metiendi ratio à digito principium capiat. Mensura enim (vt apud Aristotelem) à minimis ordiri debet; atqui digiti sunt omnium membrorum minimi. Veteres enim ab humanis membris mensuram inchoarunt, quo fit, vt certa exactaque digiti dimensio, quæ pari sit apud omnes mensura, nusquam reperiri possit, sed proportionis potius regulam, modumve quendam, quam certum vllum mensuræ terminum ostendere videtur digitus, & quæ ab eo Spithame mensura desumitur. Quippe quod à digiti auricularis vngue ad extremum vsque pollicem occupamus, id spithame dicitur, quam quidem.* 13. in marg. *A. Budæus lib. 1. de Asse.*

Digitized by Google

DE NVM. XII.

pag. 393. 21. *ponit. A. Acanthis auis minima Duodenos ſimul parit pullos, Plinius.* pag. 394. 6. *conſtitutum. A. Neque tamen omittendus eſt Onager aſinus ferus. Hic enim (vt retulit Albertus magnus) decimoquinto die menſis Martij Duodecies rudit in nocte, & Duodecies in die æquinoctium indicans.* pag. 397. 4. *fidelium. A. in bobus enim prædicatores Euangelij ſignari Paulus aperte teſtatus eſt, dicens: Qui bene præſunt presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo, & doctrina. Dicit enim Scriptura: Non alligabis os boui trituranti. &, Dignus eſt operarius mercede ſua.* 29. *ſeptimo. A. Apoſtolorum ſacramentum habebant Duodecim gemmæ, cum ſuis ſculpturis, quæ in Aaronis ſacerdotis tunica talari circum rationale, quod vocant, intexebantur. Quibus inſculpta fuerant Duodecim Patriarcharum nomina, notata Diuinis litteris naturarum Diuinarum monimenta, quia Apoſtoli, vt Gemmæ illuminaturi erant ſacram Eccleſiæ veſtem, quam induit Chriſtus Pontifex Patris. Quin illud etiam quod traditum eſt Exhodi cap.* 39. *Duodecim Tintinnabula ex eadem Pontificia veſte talari ſuſpenſa eſſe, Duodecim Apoſtolorum à virtute æterni Sacerdotis Chriſti dependentium (quorum voce vniuerſa terra, gloria, & gratia Dei, & Chriſti eius repleta eſt) ſymbolum, ſignumque fuere. Quamobrem & Dauid ait: In omnem terram exiuit ſonus eorum, & in fines Orbis terræ verba eorum. Verumenimuero ad eundem modum deſignatus.* pag. 398. 32. *maluerunt. A. Hæc de Duodenario dixiſſe ſit ſatis, ſi illud ſuperaddatur, Duodecim, loquendi compendio, intelligi leges Duodecim tabularum, quæ verſibus erant compoſitæ. Vnde Cicero lib. ij. de Oratore: Diſcebamus enim pueri XII. vt carmen neceſſarium, quas iam nemo diſcit. & alibi apud eundem: Iam cætera in Duodecim, minuendi ſunt ſumptus, lamentationeſque funeris, tranſlata de Solonis fere legibus.*

De anima. libuli lib. 22

1. Tim. 5. Deut. 25. Matt. 10. Luc. 10. Exho. 28. Philo. lib. quis rerum diuin. hæreſ. Hier. epiſt. 58. ad Dam. Tertull. lib. 4. in Marcio. Iuſtin. Martyr. l. de veritate Chriſt. relig. Pſalm. 18.

DE NVM. XIII.

pag. 399. 19. *L. Vſus eſt Homerus Gentilium Theologus, dum Martem belligerantium Deum canit Tredecim menſibus in vincula coniectum.*

Et Mars ſuſtinuit cum Otus, fortiſque Ephialtes
Hunc nati rigido vinxerunt vinculo Aoli,
Menſibus his dolio Tredecim vinctus aheno eſt.

Iliad. li. 5.

Digitized by Google

eundem numerum taxauit Theocritus. pag. 400. 11. huomazzo. A. eodem id pertinet, quod à Cicerone dictum est oratione pro A. Cecinna, vbi Cesennium testem, non tam auctoritate, quàm corpore grauem dicit: nempe volens intelligi hominem ignauum fuisse, & qui non plus sapiat, quàm rana gyrina. Ad huius numeri infœlicitatem illud etiam referri potest, quod apud Gallos Decimus tertius mali & infausti ominis habetur in conuiuarum, seu inuitandorum numero, ita vt vnum aliquem conuiuam eo anno moriturum esse superstitioso mentis errore nonnulli sibi persuadeant, vt testatur Petrus Menenius in Eunucho Terentij. Quamobrem si quando accidit, vt Tredecim ad vnam mensam accumbant, vnus illorum surgere, atque discedere mali illius ominis euitandi caussa cogitur. Vidi ego quoque, cum Venetijs essem, nonnullos qui eò id ad conuiuantes duodecim numquam accedebant, ne numerum dictum complerent. Hæc adnotare malui, quàm præterire, quæ si cui leuia, superstitiosaque videntur, is putet idem me sentire, sed cui nihil leue placet, graues opinor sibi compedes optaret. Ab his igitur receptui &c. 12. in marg. A. G. Genebrar. chron. lib. 1. 18. dicentes. A. Quis dabit nobis carnes ad vescendum? venerunt. 23. L. consumpsit. Interea ventus, arreptas trans mare coturnices in castra Israelitarum detulit, qui cum se coturnicum ingluuie intemperantius ingurgitassent, carnesque essent inter dentes eorum nondum concisæ, & confectæ, tum furor Dei exarsit in populum, percussitque eum plaga grauissima, & vocatus est locus Cibroth Hathaauah, seu Sepulchra concupiscentiæ, quia ibi sepelierunt populum, qui concupierat. Et quia.

DE NVM. XIV.

pag. 401. 18. in marg. A. Virg. Georg. primo. 23. L. cur Synodus Nicena decretum fecit, vt festum Paschatis non celebraretur Decimaquarta Luna, sed Dominico die, qui plenilunium, seu Decimamquartam Lunam primi mensis (quem terminum Paschalem vocant) proxime sequeretur, quòd non.

DE NVM. XVI.

pag. 411. 28. solebant. A. Huius numeri perfectionem expressit, & Seruius in libro commentariorum in Aeneid. Virg. vij. dicens morem Romanum fuisse, vt post pubertatem pueri armis exercerentur, vt anno Sextodecimo militarent. Nec omittendum, quod pueri impuberes, & ingenui, quasi

Digitized by Google

quasi pueritiæ annos egressi, posita toga puerili, siue purpura prætextata, aliud togæ genus, quæ & virilis, & pura, siue candida fuit dicta sumebant Sextodecimo ætatis anno, qui annus tyrocinij dicebatur, vt coniectura consequi possum ex Tranquillo, qui sic in Augusto scribit. Quadrinus patrem amisit, duodecimum annum agens auiam Iuliam defunctam pro concione laudauit, quadriennio post virili toga sumpta, militaribus donis triumpho Cæsaris Africano donatus est. Admonebantur autem pueri veste illa candida, vt puerilibus nugis, atque ineptijs vale dicentes, vitæ, morumque candori, ac puritati studerent. Erudite. pag. 412. 8. in marg. *A. Horatius in Arte poët. 18. anno, A. illud non est visum silentiò prætermittendum Iunonem ab Antiquis matrimoniorum præsidem appellatam, vt apud Virgill. Aen. lib. 4.*

Iunoni ante omnes, cui vincla iugalia curæ.

Et Ouid. in Phyllidis Epist.

Iunonemque thoris, quæ præsidet alma maritis.

Cum verò multis in locis magna religione coleretur hæc Dea, præcipue tamen apud Elios (vt lib. quinto tostatum reliquit Pausanias) quinto quoque anno matronæ xvi. ludos instituebant, qui Iunonia dicebantur. In his cursus certamen Virginibus proponebatur, in classes ex ætate descriptus. Primæ enim currebant impuberes puellæ, tum grandiores, postremò natu maximæ. Matronæ xvi ludis præerant, totidem his ministræ attributæ erant. Idem lib. vi. refert in foro Eliorum Sexdecim fœminarum (tot enim erant, & sic appellabantur) domus exstitisse, quæ Iunoni peplum contexebant. pag. 413. 12. *argumentum. A. Hoc autem magis peruium fiet, si mensulam Pythagoræ descripserimus.*

Digitized by Google

1.	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	4.	6	8	10	12	14	16	18	20
3	6	9.	12	15	18	21	24	27	30
4	8	12	16.	20	24	28	32	36	40
5	10	15	20	25.	30	35	40	45	50
6	12	18	24	30	36.	42	48	54	60
7	14	21	28	35	42	49.	56	63	70
8	16	24	32	40	48	56	64.	72	80
9	18	27	36	45	54	63	72	81.	90
10	20	30	40	50	60	70	80	90	100.

Qui in hac numerorum dispositione inueniuntur angulares, hoc est, qui ab Vnitate posita in primo angulo ad angulum directe oppositum, quo signatus est 100. *diametrum numeralem complent, quique in ea reperiuntur semita, qua ab Vnitate ad* 100. *directa, & nusquam se deflectens fieret progressio, & per quos transiret linea, quæ ab angulo Vnitatis ad angulum centenarij contrapositum protraheretur, sunt tetragoni, puncto notati, quo ab alijs discernantur. Circum ipsos verò, qui sunt, id est, circum angulares longilateri numeri sunt. Ex hac, inquam, proprietate Pythagoras ostendit quadratos Virtutis propemodum esse æmulos, quod ab Vnitate numerorum omnium fonte sumentes exordium, neque ad dextrum, neque ad sinistrum se se deflectunt, sed mediam viam rectitudinemque diametralem tenentes, in Vnitatem centenariam decumbunt, à qua rursum eadem via ascendendo, in primam individuamque Vnitatem reuocantur. Quæ quidem series via Vitæ, & Virtutis appellari solet. Vt enim Virtus omnis in mediocritate, æqualitateque consistit; sic quadrati æqualibus sunt contenti lateribus. Altera autem parte longiores Vnum habent latus abundantius; alterum verò contractius, non aliter quàm Vitia in exsuperatione, defectioneve consistunt. Hinc Vir bonus à Pithagoræis vocabatur tetragonus: Quippe, qui à medio Virtutis calle, quem vndique Vitiorum circumstant anfractus, ne alba quidem linea discedit; quemadmodum neque tetragoni, quos vndique in hoc diagrammate circunstant longilateri, à sua eaque media absunt semita.* pag. 414. 18.

Digitized by Google

L. Sextum decimum, agens annum (vt Suetonius tradit) reipublicæ munera gerere aggressus est. In Genesi. pag. 415. 29. L. Hieronymus. Hæc sane plusquam satis videri possent ad numeri, quo de agimus, præstantiam demonstrandam, nisi quæ ad eius laudem pertinent, duo adhuc alia nobis obuiam fierent. Aegyptijs siquidem sacerdotibus fœlicitatis symbolum fuit numerus Sextodecimus, idque non leui de caussa. Sexdecim enim cubitis crescit amnis Nili ad fœlicitatem. Exstat Romæ marmoreus Nili colossus, cuius gestus est, vt corpore reliquo decumbente, caput manu dextera sustineat; cubito ad basim appresso; manu altera aquam ex tribus vrnis, vna tantum ansa coniunctis effundat; ad hæc pueri numero Sexdecim circumfusi, hæc & illac per vniuersum corpus lusitantes. Profecto tres vrnæ, tres significant caussas incrementi Nili. Pueri Sexdecim, totidem cubitis fertilitatem pollicentes. Si enim infra quindecim subsederit auctus, bona Aegypti pars non irrigatur, ac perinde redditur ad serendum inutilis; si supra Sexdecim attollatur, quanto altius insurgescit, tanto magis fames exspectatur, quia diutius aquis immorantibus, serendi præterit tempus, neque sata possunt ad frugem maturitatem ve peruenire. Auctu demum in Sexdecim cubitis consistente, omnia ex voto succedunt, seminibus late iactis, & opportuno tempore maturatis. Hunc denique numerum constat ex illorum esse classe, qui multitudinem excessum ve significent. Vt si quis prælocutus Ciceronem longo interuallo reliquos omnes post se relinquere, dicat, Opulentam quidem, & vberem esse Quintiliani dictionem, verum hanc Sexdecim pedibus superare, sumpta nimirum metaphora à stadijs cursorum. Aristides in communi defensione quatuor Rhetorum, Eupolin comicum hæc de Pericle scripsisse refert: Eupolis quasi non iam comicus, sed ex optimis viris vnus esset, integrum dedit Pericli, ac sincerum testimonium, dicens illum Oratores Sexdecim pedibus in dicendo superasse, atque in vnius illius labijs insedisse suadelam quandam. Cætera verò omnia nugas præ hoc fuisse. Locus autem hic de Pericle est apud Eupolin in Demis, cuius hæc est Latina sententia, Pier. Valer. l. 46.

Hic inter homines plurimum vnus polluit
Dicendo, quoties præteribat, vultbonus
Agilisque cursor, Sedecim spacio pedum
Liquebat à se cæteros iam Rhetores.
Sermone celer erat, celeritati aderat huic
Suadela quædam illius insidens labijs.

Digitized by Google

DE NVM. XVII.

pag. 416. 11. *Fastis. A. Diem quoque Decimum septimum mensis Martij inter tristes numerabant, in quo cultores matris deorum plangere & lamentari incipiebant, vt annotauit Alexand. Neap. lib. iiij. cap. xx. Genialium dissertationum.* 12. in marg. *A. Alexand. lib. 3. cap. 7.* pag. 418. 13. *cap. xi. A. Eandemquoque mensis die post natum Christum anno vigesimotertio supra millesimum quingentesimum Neapoli tantæ fuere tempestates cum pluuijs & tonitruis, vt arces multæ, & pagi, atque ingentes arbores corruerent, & loco amouerentur.* 25. *Veneratus. A. fuerat.* pag. 419. 2. *Contremuere A. Anno 1361. cum Italiam horridissima frigora vexassent afflante perpetuo Septentrione, quem Boream nuncupamus, tandem die xvij. Ianuarij Galliæ Cisalpinæ ac Tarui sinæ regiones niuium copia glacieque riguerunt vsque adeo vt Padus iumentis ac bobus oneratis plaustris & thrais Ferrariæ peruius esset, multisque diebus innauigabilis. Quin & Venetijs canales, stagna, & paludes circumquaque quàm vnquam post hominum memoriam fuissent rigida effecta sunt, nec non germina magna ex parte præ nimio frigore sunt exusta.* 7. in marg. *A. Hist. tripart. lib. 12. cap. 10.* pag. 420. 1. in marg. *A. lib. 4. cap. 22.*

Cyp. Manen. hist. lib. 8.

DE NVM. XVIII.

pag. 423. 21. *mereretur. A. Hic igitur numerus liberationis à malo cum corporis tum animæ potentifica Dei virtute nobis innuit beneficium. Addamus & illud Octauo supra denarium numero significari Trinitatis fidem cum operibus, vt Rupertus Abbas declarat cap. 19. libri tertij comment. in libros Regum eo loco: Finxit duas columnas æreas Decem & octo cubitorum altitudinis. Vbi ait: Numerus iste ab omnibus adorantibus in templo Domini, fidem simul & opera certatim exigit. Decem quippe præcepta sunt legis, octauo die Christus Resurrexit, octauo inquam die quo & circumcidebatur infans, quæ circumcisio signaculum erat iustitiæ fidei, quam in Abraham Deus amicitia sua remunerauit. Item numerus iste altitudinis sub ternario, senarioque continetur. Ternarius Trinitatis fidem, senarius, quo Deus opus Mundi explicuit, operationem significat. Vt ergo & recte credamus, & bonum ad omnes operemur, singulæ columnarum communibus exsurgunt numeris.*

3. *Reg. 7.*

Digitized by Google

DE NVM. XX.

pag. 426. 25. *dediſti A. Denique Vlyſs. lib. 22. deſcribens Scyllam & Charybdim periculoſos Siculi maris ſcopulos, hæc canit.*

Hic duo ſunt ſcopuli, præacuto vertice cœlum
Hic adit, aſſiduè tegitur qui nubibus atris.
Nulla ſerena dies hic eſt, non tempore meſſis,
Nec quando apricis liuent in collibus vuæ,
Nec ſi viginti manibus, pedibuſque vir vllus
Scandere nitatur, poterit: non inde redire.

Græci quibus, vt ſæpe diximus, litteræ numeros faciunt, Vicenalem notant elemento K, quod mali ominis nota fuit, vnde in prouerbio tranſiit, Duo Kappa hominem malum indicant (nam gemino Kappa ſcribitur κακκ, quod malum ſignificat) tria Kappa peſſima ſunt, peſſimi ſcilicet hominis indicia. Quo quidem ænigmate trium gentium mores notati, nempe Cappadocum, Cilicum, & Cretenſium. Eſt vetus & cunctis iactata paræmia vulgo, Cretenſis Cretenſem, ſcilicet, prouocat, quoties inquam improbus agit cum improbo, perfidus cum perfido. Quod palam teſtatur Epimenidis verſiculus, quem Paulus Apoſtolus aduocat, Cretenſes ſemper mendaces, malæ beſtiæ, ventres pigri. Infames fuerunt & Cilices immanitatis, & crudelitatis nomine, ob aſſiduas hoſpitum deprædationes, & piraticam quam ſemper exercebant, vſque adeo vt cum omne internum mare latrocinio inſediſſent, purpureis ſint velis vſi, auratis rudentibus, remis argento prædictis. Antiquorum traditur mos, vt in capitis iudicio per K, ſeu Ω in vrnam coniectas litteras, ſignum mortis, & capitis ſupplicio afficiendum notarent; per T, *& A, abſolutionis; per Λ, & N, prolationis, & diem diffundi, cum parum ſibi liquere de cauſſa ſignificarent. Ne quid ſcitu dignum prætereamus quod ad Kappa pertineat, illud adiecero quod annotauit Valerius Probus lib. de litteris antiquis, nec tacuit Iſidorus lib. 1. Etymol. cap. 22. duplici KK vel* KC, *ſignificari Calumniæ cauſſa. Quod fit vt huiuſmodi nota calumniatorum frontem ignominiæ cauſſa inuſtam exiſtimemus; qua ſignificaretur accuſatorem fuiſſe calumniatum. Pœnam ſiquidem calumniæ fuiſſe fronti inuſtam notam ſignificat Plinius in Panegyrico dicens: Neque vt antea exanguem illam, & ferream frontem nequicquam conuulnerandam præbeant punctis, & notas ſuas rideant, ſed ſpectent paria damno præmia. Cicero litteram illam, quæ calumniatoribus affigebatur, dicit accuſatoribus inimicam in oratione pro Sex. Roſcio: Si ego, inquit, hos bene noui, litteram il-*

Tit. 1. *A Sabel. L. 8. cap. 7.*

Alexand. aduer. lib. 3. cap. 5.

Turneb. aduer. li. 8. c. 22.

Digitized by Google

lam, cui vos vsque eò inimici estis, vt etiam & alias omnes oderitis, ita vehementer ad caput affigent, vt postea neminem alium, nisi fortunas vestras accusare possitis. Ex his plane pag. 428. 10. Chanaam. A. Viginti seruos habebat Siba, ij. Reg. ix. 30. in marg. A. Theodoretus comment. in cap. 4. Ezech. pag. 429. 6. L. quantitatem. Certe illud manifestum est Septuaginta interpretes existimasse siclum sanctuarij, & vulgarem pares fuisse pondere, & vtrumque duarum drachmarum pondus habuisse; cum tamen ex authoritate Iosephi, Diui Hieronymi, & aliorum constet siclum sanctuarij drachmas quattuor appendisse. Adeoque Septuaginta interpretibus arrisit didrachmæ vocabulum, vt si drachma esset nunciandum, didrachmæ dimidium potius, quàm drachmam vnam, aut sicli dimidium ponerent, cuius facti rationem legas apud Hesychium Hierosol. libro eius septimo in cap. 27. Leuit. Viginti virorum &c. 11. L. annos ad resipiscendum Deus hominibus dedit; sed cum nihilo meliores euaderent, noluit Deus 14. L. amputatis, anno centesimo agendæ pœnitentiæ destinato, cataclysmum illum terribilem induxit, & omnes aquarum inundatione submersit. 29. reliquissent. A. Quapropter id per admirationem Diuina scriptura designauit, dicens: Et mortuus est Aran ante Thare patrem suum in terra natiuitatis suæ. Genes. cap. xi. Nec. pag. 431. 4. Superentur. A. Adde Viginti stipendia militem facere veteranum, & vacationem militiæ præstare. 29. sunt. A. D. Thomas ad illud Apocal. cap. ix. ex vulgata editione. Numerus equestris exercitus, vicies millies dena millia. Hic (inquit) agitur de numero equitum diaboli, & ponitur iste numerus propter mysterium. Equites enim huius exercitus sunt dæmones: equi sunt praui homines. Quandoquidem equites faciunt hæreticos; quibus præsident, simulare se perfectos in obseruantia præceptorum, cum hæretici transgrediantur præcepta, per hoc ergo quod dicitur: Dena milia, ostenditur simulatio perfectionis in obseruantia decalogi. Per millenarium enim perfectio, per decem verò decalogus præceptorum, at verò per numerum additum, scilicet, Vicies milies, ostenditur defectus perfectionis, quia Vicenarius numerus eò quod recedat à denario, sicut binarius ab vnitate, signat transgressionem decalogi, & omissionem perfectionis significatæ per milies. Vel ita intellige cum Glo, per dena milia signari bonos, qui verè habent perfectionem obseruantiæ decem mandatorum: per Vigies, malos, quia plures sunt bonis mali, & quia vicenalis numerus sic se habet ad denarium, sicuti binarius ad vnitatem. Vnde sicut binarius ab vnitate recedens, signat transgressionem; pari analogia numerus de quo agimus, recedens à denario, signat transgressiones decalogi. Hæc quidem hactenus de Vigenarij tristitia ex mente nostra dicta sint, si illud adnotauero, in cruen-

Digitized by Google

ne adulterij deprehensum posse per Viginti horas detineri. Vt legitur digestis de adulter. capite.

DE NVM. XXI.

Archan. de Burgo nouo dogm. 46.

pag. 435. 15. *diebus. A. panem desiderabilem non comedi, & caro, & vinum non introierunt in os meum. Tres 22. &c. A. Porro princeps regni Persarum est intelligentia præsidens. Angeli enim (qui cuique creaturæ à Deo prout diuinæ prouidentiæ libet, pro custodibus dantur) defendunt creaturas sibi creditas contra alios Angelos datos alijs creaturis. Et qui ex illis victor exstiterit, statim creatura commissa victori superat creaturam creditam Angelo victo. Ad quod spectat conclusio illa cabalistica. Io. Pici: Non ponitur rex terræ in terra, quin prius humilietur militia cœlestis in cœlo. Quãobrem Angelus custos Persarum per dies vnum & viginti restitit Gabrieli, ne populus Hebraicus à seruitute Persarum subduceretur.*

DE NVM. XXII.

pag. 439. 13. *Excedat. A. multiplicato enim numero circumferentiæ per septem, & diuisio per xxij. nascitur in quotiente diametri numerus; quemadmodum multiplicato numero diametri per xxij. & producto diuiso per vij. prouenit circumferentia. Quo plane mysterio Hebraicum quoque.*

DE NVM. XXIII.

pag. 441. 27. *initiati. A. seu consecrati fuerant Baali Peor, id est, idolo nudo, seu Priapo (de quo Diuus Hieronymus cap. 4. & 7. Oseæ.)* 29. in marg. *A.* 1. Cor. 10. pag. 442. 19. in marg. *A. De numero litterarum consule Origenem Hom. 2. in Num.*

DE NVM. XXIV.

pag. 448. 19. in marg. *A. Hostien. Rub. de Ferijs.* 20. *mancipauerimus. A. vel hinc ostendentes non esse cur amplius corporeum Solem, vt olim Gentes, colamus, quasi regem cœli, & Dominum, atque moderatorem, postquam Sol inuisibilis coæternus Patri, per quem cœlum, & terra condita sunt, sitos in vmbra mortis homines illuminauit.*

Digitized by Google

DE NVM. XXV.

pag. 449. 20. *existimantes.* A. *Hinc quidam principium anni assumunt à Vigesimaquinta die Decembris, authore D. Thoma. 3. par. qu. 35. artic. vltim. idque ab Ecclesijs, cuius authoritas certissimam fidem habet, traditum est ex ipso Christianæ religionis exordio, quod apud Hispanos, & in Romana Curia seruatur, vt notat Ioannes Lucidus lib. de vero die Passionis Christi, cap. 3. licet vsus obtinuerit in plerisque regionibus, vt anni à Natiuitate assumant exordium à Kalen. Ianuarij. Sunt & qui à Vigesimaquinta die Martij annos dinumerent, cuius moris meminit tex. in cap. In nomine Domini. dist. 23. & Alphonsus rex Castellæ in proœmio Regiarum constitutionum, quod Septempartitum appellamus; sed id frequentius apud Venetos seruatur, quod dies Natalitius Venetiarum, teste Ioan. Baptista Egnatio, sit* Lib. 1. *Vigesimus quintus Martij.* pag. 450. 20. *temporis.* A. *Virgilij doctrina non paruam his authoritatem adiungit, dum ita super Verni temporis amœnitate canit Georg. lib. 1.*

Non alios prima crescentis origine Mundi
Illuxisse dies, aliumve habuisse tenorem
Crediderim: Ver illud erat, ver magnus agebat
Orbis, & hybernis parcebant Flatibus Euri,
Cum primum lucem pecudes hausere, virumq;
Ferrea progenies duris caput extulit aruis;
Immissæque feræ syluis, & sydera cœlo.
Nec res hunc tenere possent perferre laborem,
Si non tanta quies iret, frigusque caloremque
Inter, & exciperet cæli indulgentia terras.

21. in marg. A. *Columella de Arboribus cap. v. 22. luminum.* A *Quemadmodum enim reuolutio annorum alicuius ædificij, est reuersio Solis ad eundem locum in Zodiaco, in quo fuit in principio fundationis, quando scilicet ponebatur primus lapis; non dissimili modo reuolutio annorum Mundi est introitus Solis in signum Arietis.* pag. 452. 18. *L. producit. Vnde etiã omnia sterilia nasci dicuntur quinta Luna, veluti orcus, furiæ, gigantes.* 32. *L. ordinis. Obiter illud in transcursu notauero, ab ijs qui iam impatientes præsentium malorum, minantur semet in quoduis potius malum præcipitaturos, quàm vt perpetiantur, vsurpari solitum adagium, A quinque scopulis desilire in fluctus. Exstat Hesiodi lucubratiuncula.* pag. 453. 2. in marg. A. *Galeottus Martius de doctr. prom. cap. xxxxi* 23. *exsuperans.* A *Hieronymus*

Digitized by Google

ronymus Fracastorius lib. de diebus criticis, aliam affert quintæ Lunæ infœlicitatem dum ait: at Circa maris crementa, & decrementa, quos æstus vocant, maiores & ventos, & tempestates circa quintum Lunæ diem exsurgere nautis omnibus notum est. pag. 454. 8. L. sensuum, qui contagio quodam vitiantur, vnusque alterius vitio libidineque socium se præbet, vbi modum à natura præscriptum excedunt. Sic visus noster, qui principem inter sensus locum tenet, lingua Ægyptia loquitur, quando mulieres ac concupiscendum aspicit, cædesque & mortes hominum, vulneraque & pugnas spectaculum sumptuosissimum sibi parare didicit. Gustus. 29. L. abducunt, quemadmodum olim & primos parentes. Menses quinque quibus data est potestas locustis vt nocerent hominibus, significant quinque sensus, per quos carnales excruciantur. Quinque sunt ciuitates, quæ imbribus igneis conflagrarunt, illud (ni fallor) pag. 455. 31. admittentes. A. Altitudo maris æneiin quo lauabantur Sacerdotes templum ingressuri, quinque cubitorum fuisse describitur, vt videlicet hi quoque accedere vel admitti debeant ad baptismi lauacrum, quibus nulla vis vel ingenij vel scientiæ sublimitas inest, nulla præter quinque sensus corporis est potentia, quales paruulos eadem die natos vix ipsis corporis sensibus functos Christiana fides baiulans ad matrem Ecclesiam currit, & properat; nec eis hoc mare magnum accessibile esse nullatenus dubitat. pag. 456. 10. L. porticus probaticæ piscinæ in quibus periclitantium turba languebat. Ipsi 15. conuiuium. A. Iuga siquidem boum sunt curiositas sensuum, quæ non absque magno labore acquiritur, vaga inuestigando, atque in eis delectando. Sicut enim iugum premit ceruicem; consimili quoque modo sensus rationem, singuli autem sensus iugum suum imponunt. pag. 457. 7. Euangelium. A. In veteri testamento, quod fuit hircorum & vitulorum sanguine dedicatum, promittebantur temporalia: in nouo autem Testamento, quod ex Christi sanguine consecratum, promittuntur æterna. Tunc perscriptum erat de homicidio: nunc vero ne cædere quidem ac verberare quemquam vlla de caussa licet. Tunc mali facinoris finis saltem in iudicium veniebat: verùm modò id etiam quod ad finem mouet. Hoc confirmant 19. L. adfirmantis. Quò magis enim accedit finis Mundi, eò crescunt.

Apocal. 9. Obertinus de Casali. Genes. 19. Paul. orosius. l. 1. c. 5. 3. Reg. 7. Rupertus, abbas cou. in libros Reg. L 3. cap. 22.

De Celebr. miss. cum marte ver. ceterum.

DE NVM. XXVII.

pag. 459. 13. L. Quemadmodum autem Fortunæ sedem pingere volubilem veteres instituerunt: pari ratione sapientiam in quadrato statuebant, vt hanc firmam, & inconcussam indicarent. Cumque apud antiquos Mer-

Digitized by Google

curius ſapientiæ Deus haberetur, ideo Athenienſes. pag. 460. 19. vitietur. A. adeo vt digna Cedro dicamus quæ promerentur immortalitatem, pag. 463. 27. cubis. A. Apud Celium in antiquis lectionibus illud eſt obſeruatum: Pythagoram, inquit, memoriæ proditur, eiuſque hæreſin ſequutos cubicis rationibus præcepta voluminibus eſſe complexos, conſtituiſſeque cubum ducentorum ſedecim verſuum, eoſque non plures tribus in vna conſcriptione eſſe oportere putauiſſe. Hanc autem ſimilitudinem ex eo ſumpſiſſe, quod is verſuum numerus (vti cubus) in quemcunque ſenſuum inſederit, immotam efficiat ibi memoriæ ſtabilitatem. pag. 464. 3. tonus A. Vnum adhuc de hoc numero cubo conſiderandum, quemlibet geometricum cubum habere puncta ſiue ſolidos angulos octo, quattuor ſcilicet ad quadratum ſuperius, quattuor ad inferius; lineas vero ac latera geſtare duodecim, quattuor in ſuperiori quadrato, quattuor in inferiori, & quattuor in medijs; ſuperficiebus autem ſex ambi ſuperiore, inferiore, dextra, ſiniſtra, antica, poſtrema, ipſum denique corpus vnum. Vniuerſi igitur cubi numerus eſt xxvij. Quo fit vt geometrici cubi numerus & menſura ſit arithmeticus cubus. Quod ſi hanc numerorum diſpoſitionem expenderis, illus inuenies harmonicas proportiones quas numero xxv deſcripſimus.

Lib. 18. cap. 17.

Latera	Anguli	Superficies
12	8	6

Seſquialtera — Seſquitertia

dupla

DE NVM. XXVIII.

pag. 469. 3. ſingulares. A. Hinc veterum memorabilis ſcientia, paucorum numerum pro bonis ponere, multos contra appellare malos. Terent. in Eunucho. Si quiſquam eſt, qui placere ſe ſtudeat bonis, quàm plurimis. Lucan. Saty. l. 13. Vnus modo de multis, qui ingenio ſit. Affranius in Suſpecta: Noli ex ſtultitia multarum credere eſſe animum meum. Actius in Epinauſimache: Probis probatum potius, quàm multis forem. 20. in marg. A. in Trinummo. 32. receptus. A. quemadmodum enim in Chio Dianæ facies de ſublimi vertice ſpectabatur, quæ intrantibus triſtis, & ſeuera; exeũtibus hilaris, & iucunda videbatur: ita virtus in primo ſuo ingreſſu ſubacerba; in extremo ſuauis redditur, & iucunda. Nam virtus non Dianæ iam, ſed Dei veluti quoddam eſt ſpeculum, ad quem nemo poteſt niſi per ardua & difficilia aſpirare. Anguſtam autem.

Digitized by Google

DE NVM. XXX.

pag. 474. 4. *L. numeraſti Plinius nat. Hiſt. lib. xxxiiij. ſcribit Iani bifrontis ſimulachrum à Numa Rege dicatum, ad demonſtrandam anni dimenſionem, digitis ita figuratum, vt manu dextera trecentorum, & ſiniſtra quinquaginta quinque numerum teneret. Ad hanc digitis ſubducendi rationem alluſit Orontes Artaxerxis regis gener, qui cum ab irato Rege reiectus, & condemnatus eſſet, Quemadmodum, inquit, computandorum digiti nunc decem millia, nunc vnum ſignificare poſſunt: eodem modo & Regum amici, nunc quiduis pollent, nunc quam minimum. Patet.* 10. *L. Hieronymus tum in Euangelicæ tractatu ſententiæ, tum libr.* 1. *in Iouinianum huius diſciplinæ adiumentum aſſumere non dubitauit, xxx. Lx. C. tribus his numeris, tres in Euangelio expreſſos ordines, nempe coniugatorum, viduarum, & virginum, hac numerorum per digitos intus deſcriptione, ſcripto relinquens. Vt enim virginum corona, quæ centenario numero ſignificatur, ex circulo, quo in dextera vnguis indicis in mediis artibus pollicis figitur. Et viduitas, viduarumque afflictio exprimitur ex indicis ſupra pollicem læuæ depreßionem: non diſſimili myſterio Trigeſimum numeri calculum ideo matrimonio addicunt, quod in eo numero leui contactu pollicis indicisque vngues veluti exoſculantes ſe coniungantur. Hæc enim* 17. *L. Vigentis ætas Trigeſimus eſt annus, quod ſane tempus Genean Græci id eſt* vocant, *quia orbis ætatis in eo ſit ſpatio. Orbem autem vocant ætatis, dum natura humana ad ſementem reuertitur, quod ex Zenonis, & Heraclitii ſententia annorum Triginta periodum conficit. Quibus aſſentire videntur Heſiodicum illud libri ſecundi eius operis, quod inſcribitur Opera, & dies:*

Cap. 7.

Plutar. in Apophth. regum.

Matt. 13. Mar. 4.

Ætate matura vxorem domum ducito,
Neque multo maiorem natu Triginta annis,
Neq; multo minorem. Iſtæ enim tempeſtiuæ ſunt nuptiæ.

Licurgus cum & ipſe certum tempus præſcripſiſſet, quo puellæ nubere, iuuenes ducere deberent, interrogatus quamobrem id ſtatuendum putaſſet: Vt, inquit, ſoboles ex adultis perfectæ ætatis parentibus nata, valida ſit, & vegeta. Ex coitu ſiquidem præpropero non ſolum lædi corpora gignentium, verum etiam prolem naſci imbecillam. Tum qui ante tempus dant operam liberis, carere apud illos authoritate, quam ætas conciliat; rurſus qui vergente iam ætate, nec frui liberis ſuis, nec eos poſſe ad

Plutar. in Laconicis.

Digitized by Google

perfectam institutionem perducere morte senioque præuenti. Licurgo concinit. pag. 477. 9. *duceret. A. Suetonius de Oct. Augusto: Iudices à Tricesimo ætatis anno allegit, id est, quinquennio maturius quàm solebant. Alexand. Neapol. lib. iiij. cap. xi. Genialium dissertationum: Apud Bethynos, inquit, minorem annis Triginta in Senatum ascribere nequaquam licebat.* pag. 478. 18. *L. ingressuri, decem cubitorum fuit à labio vsque ad labium, & circuitus eius Triginta cubitorum. (Hæc enim est geometricæ disciplinæ speculatio naturalis, vt cuiuslibet circularis amplitudinis diametrum triplicatum, totam fere perficiat eiusdem mensuram circuli, quod alibi.* pag. 182. & 439. *demonstrauimus.) His quidem numeris fides subintelligitur, quam necesse est confiteatur quisquis lauandus accedit. Vnitas enim in secundo limite est 10. vti ternarius est 30. nos autem hac fide ante omnia opus habemus, quæ Catholica est, vt vnitatem in Trinitate, & Trinitatem in vnitate confiteamur, qua in confessione baptizati sumus in Christo Iesu. Igitur decem cubiti latitudinis in triginta cubitorum circuitu, fides vel confessio est, sine qua nullus, aut nihil est baptismus. Vnum quippe Deum in Trinitate, & Trinitatem in vnitate baptizandus (vt iam dictum est) necessariò confitetur. Nec ab hoc mysterio alienum, quod vas illud æneum fuerit trium millium batorum capax, quia corde creditur.*

Rom. 10.

pag. 482. 22. *Hactenus ille. A. Pythagoræi latinis litteris Tricenarium numerum afferunt littera M. quam cum Virgilius lachrimis commiserationique mouendæ aptissimam iudicasset, duas aut plures voces ab eodem elemento incipiendas continuauit, (Metacismum vocat Martianus libro quinto) vt in his*

Nascim. in Virg. lib. 2.

Quid iaM Misero Mihi denique restat?
Miseros Morsu depascitur artus.

Æneid. 2.

Diuerso interea Miscentur Mœnia luctu,
Ipse Manu MorteM inueniam: Miserabitur hostis.
Mortemque Miserrimus opto.
Quin Morere, vt Merita es, ferroq; auerte doloreM.

Æn. 4. 5.

Me liceat casuM Miserari insontis amici.
Multis cuM Millibus ibat
Ad tumuluM, Magna Medius comitante caterua.
Me fata Mea, & scelus exitiale Lacenæ
His Mersere Malis.

6.

Alijs exemplis ne longum faciam supersedeo. Friuola hæc fortassis cuipiam, & nimis leuia esse videbuntur, sed curiositas nihil recusat. pag. 483. 20. *Theodosii. A. quem retulit Gratianus. xiij. q. ij. c. quia alij.*

Digitized by Google

DE NVM. XXXII.

pag. 487. 8. *Videantur. A. Nec illud habendum insuper, quod ad hunc numerum spectat, Veteres olim, quoniam quattuor essent Cœli regiones, ac limites, totidem constituisse discrimina Ventorum. Nostram verò ætatem nautarum nauigatione edoctam, ob vastum ac spaciosum Oceani ambitum; marisque mediterranei longissimos tractus, Duos & triginta ventos distinguere, singulis quadrantibus octo ventos applicantes, quos in pendula pyxidis tabula, magnetis vi perpetuò ad omnes Mundi plagas directa, continenter intuentur, atque intempesta nocte etiam, cœloque nubilo, ac caliginoso, illius vsu ac commoditate cursum dirigunt, portusque destinatos assequuntur.*

DE NVM. XXXIV.

pag. 488. 20. in marg. *A. Hieronym. in cap. ix. Dan. 25. L. natum quadragesimo secundo Imperij Aug. Cæsaris anno (initio sumpto ab eo anno, quo C. Iulius Cæsar est cæsus, quo tamen Augustus nec solus, nec pacatum obtinuit imperium) testes idonei sunt Eusebius hist. Eccleſiaſ. lib. 1. cap. 2. 10. & 22. & lib. 8. de præparatione. cap. 2. Niceph. lib. 1. cap. 29. Origenes libro 2. in Iob. Beda lib. de nat. rerum, cap. 47. & Epiphanius* pag. 489. 7. *L. super se. Cæterum quod Christus anno ætatis suæ Trigesimo quarto inchoato sese pro peccatorum nostrorum expiatione Deo Patri victimam obtulerit, ex Euangelistis vel facile colligitur, quoniam per Iudæam, Galilæam, & Samariam, cœlestem illam & salutiferam doctrinam spargendo, quinquies Pascha à baptismo ad mortem interceſit: primum id est, de quo nihil habetur scriptum in Euangelio, inter Baptismum, & Nuptias. Secundum quod Ioannes statim post nuptias commemorat, cap. 2. vbi Christus ementes, & vendentes de templo primum eiecit. Tertium de quo fit mentio Ioan. cap. 5. cum sanauit paralyticum. Quartum cuius idem Euangelista meminit cap. 6. dicens: Erat autem proximum Pascha, &c. quintum in quo passus est Christus, de quo Ioan. cap. 12. & 13. nam quod tertium illud, de quo dubitari potest, festum Paschæ fuerit, non modo Rupertus, sed Irenæus etiam testantur, ac re vera nomen Festi simpliciter pro Pascha solet in Euangelijs accipi, vt ibi: Non in die Festo. Item: Eme ea, quæ opus sunt nobis ad diem festum. Quamobrem hac ratione ad Tiberij principatus decimum octauum annum perueniemus. Approbantur. 19. L. Beda aduocat A-* Matt. 26. Ioan. 13.

Digitized by Google

pocal. respexisse crediderim ad cap. xi. vbi legitur: Dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta. & cap. sequenti. Mulier. 29. ille. A. Hanc expositionem sequuti sunt D. Thom. comment. in Apocal. Franciscus Ribera lib. 1. de Templo. cap. 19. necnon & alij primæ classis Doctores. Notandum tamen, quod hic dierum numerus non complet per integrum tres semis annos, immo deficiunt dies xxi. vt notat Glo. quemadmodum & Christus non compleuit dimidium annum post tres annos, quibus prædicauerat; sed pro dimidio anno tantum temporis computatur, quantum intercedit ab Epiphania ad Pascha. pag. 490. 6. futuræ. A. Nec omittendum, quod Christus Dominus noster sexto die mundum sua passione redemit. Ex qua pendet omnis triumphus, omnis item perfectio. At quod Dominus octauo die resurrexit gloriosus, omni corporea & passibili exutus affectione, huiusque magnificata eius magnificentia super cœlos, prout exprimit Psalmus octauus, liquido exprimit futuram illam perfectionem nulli imperfectioni immersam, æternam beatorum requiem. Nec aliud est dies octauus Dominicæ resurrectionis, quàm post senarium completi, & perfecti in hoc Mundo laboris atque humana perfectione impleta, post item septimum requietionis in tumulo, ad octauum diem resurrectionis, & secun-
Ioan. 12. dæ perfectionis symbolum. Ita septenarius inter senarium, & octonarium vtramque perfectionem medius. Ita granum frumenti cadens in terram emori oportet, vt nouam induat perfectionem, & fructus suscipiat incrementum. Adeo caro & sanguis regnum hæreditare nequaquam possunt. Est itaque septenarius inter vtrumque non ab re medius. Et quid mirum? cum senario habito mox occurrit impar primus, in quem ductus quaternarius xxviij.
Luc. 10. producit, qui secundus est perfectus. Septenarius igitur quies, & resolutio terrenæ molis, quaternario designatæ, donat secundam & æternam perfectionem. Conspicis ergo per hos duos perfectos numeros duplicem approbari perfectionem. Atque hoc est, quod exprimit Christus nomine Mariæ, & Martha, quarum prima, actiua est fœlicitas; secunda, contemplatiua, verum quæ præsentis seculi absolute non sit, sed futuri. Nec esse absque mysterio crediderim, quod duorum perfectorum primus sit senarius, quoniam actiua, & huius vitæ perfectio, alteri est præuia, vt per quam aliam assequimur. Sunt adhuc quædam de numero XXXII. non iniucunda, quæ commemoremus. Si enim licet audire, &c.

Digitized by Google

DE NVM. XXXV.

pag. 492. 2. L. *Habet numerus Tricenarius quinarius nonnulla ſuæ nobilitatis indicia. Conflatur enim ex duobus primis cubis. VIII. & XXVII. quorum hic impar, & maſculus: ille par eſt, & fœmina. Quemadmodum autem his numerus animæ Mundi compoſitionem factam fuiſſe noſter Plato aſſeuerabat; conſimili modo humani partus ſeptem menſium ratio ſub aſciti numeri XXXV. multiplicatione procedere perhibetur. Vt enim ex Varrone annotauit Cenſorinus, Pythagoras duo cenſebat eſſe genera partus, alterum ſeptimeſtrem, qui decimo poſt ducenteſimum die exeat ab vtero: alterum nouimeſtrem, qui veniat in lucem die 270. at priorem Trigintaquinque dierum numero conformari, quadragintaquinque poſteriorem. Eos vero numeros, qui in vnoquoque partu aliquid ferunt mutationis, dum aut ſemen in ſanguinem, aut ſanguis in carnem, aut caro in hominis figuram conuertitur, inter ſe collatos, vniuerſas harmoniæ ſpecies complecti. Nam quod ex ſemine conceptum eſt, ſi partus futurus ſit ſeptimeſtris, ſex primis diebus humor eſt lacteus, deinde proximis octo ſanguineus, tertio gradu nouem dies accedunt iam carnem facientes, tum deinceps ſequentibus duodecim diebus fit corpus iam formatum. Sex autem, octo, nouem, duodecim coniuncti, producunt XXXV. quem ſi multiplicauerit ſenarius huius ordinis primus, procreabit CCX. qui dierum numerus menſem ſeptimum claudit. Vſque adeo eſt natura fecundus hic numerus, vt primam partus humani perfectionem, quaſi arbiter quidam maturitatis, abſoluat. Eſt etiam hic numerus maxime harmonicus, omnes harmonias diateſſaron, diapente, diapaſon, vniuerſas item proportiones, ſcilicet, Arithmeticam, Geometricam, & inſuper harmonicam in ſe complectens. Nam*

DE NVM. XXXVI.

pag. 498. 4 peccati. *A. prima mors animæ, quam ſibi homo intulit, ſecundæ mortis eſt cauſſa. & ſecunda mors, quam Deus homini reddidit, primæ mortis eſt pœna. Chriſtus verò quia.*

DE NVM. XXXVIII.

pag. 499. L. *Omni Mathematica dignitate deſtitutus numerus* XXXVIII. *in diuinis ſcripturis ſemper infœliciter poſitus legitur. Quandoque enim*

Digitized by Google

peccata, & quæ illa consequuntur, pœnas designat. Quemadmodum de Zacharia, qui fecit malum coram Domino, nec recessit à peccatis Hieroboam
4. Reg. 15. patris sui idololatræ, dictum est, super Israel regnasse anno xxxviij. Azariæ Regis Iuda. & de Achab filio Amri regnante super Israel anno Trigesimo octauo Asa Regis Iuda, legitur, quòd non solum ambulauit in pec-
3. Reg. 16. catis Hieroboam, verumetiam seruiuit idolo Baal, faciens mala super omnes qui fuerunt ante eum. Cum verò reuersis exploratoribus à terra Chanaam, murmurassent Hebræi contra Moysen, & Aaron, culpa prævaricationis exigente, Triginta octo annis per desertum vagari, & passim cadere meruerunt. Castra enim vel mansiones xlij. per quas de Aegypto migrantes vsque Iordanem habuerit, trium tantummodo curriculis annorum congruunt, primi scilicet, secundi, & quadragesimi. Primus annus mansiones duodecim, secundus vnam & viginti complectitur, venientes in desertum Pharam, quod est Cades, vltimi nouem. Tempus igitur quo ambulauerunt de Cades Barnea vsque ad torrentem Zaret, Triginta octo annorum fuit,
Deut. 2. donec consumeretur omnis congregatio hominum bellatorum de castris, sicut iurauerat Dominus. Idem quoque numerus humanæ vitæ miseriam, vanitatem, & breuitatem nobis ostendit, quod Propheta Dauid Psalmo etiam Trigesimo octauo designare visus est. Vbi enim vulgata editio habet: Ecce mensurabiles posuisti dies meos, alius vertit, Ecce mensura pugillorum terminasti dies meos, & æuum meum tanquam nihilum coram te; veruntamen vniuersa vanitas omnis homo viuens. Augustinus tractans illud Iacobi: Quænam est vita nostra? Vita (inquit) hæc vita dubia, quam humores tumidant, dolores extenuant, ardores exsiccant: aer morbidat, escæ inflant, ieiunia macerant, tristitiæ consumunt, infirmitas frangit, & quæ sequuntur. Eò referri potest Paralyticus, quem Euangelica hist. octo & Triginta
Ioan. 5. annos in infirmitate ad Piscinam sedisse refert. Quo quidem numero imperfectam & languidam charitatem erga Deum & homines significari idem Augustinus his verbis probat, quia binario &c. pag. 500. 8. sint. A. Hic enim Physica, quoniam omnes omnium naturarum caussæ in Deo creatore sunt: Hic Ethica, quoniam vita bona & honesta non aliunde formatur, quàm cum ea, quæ diligenda sunt, quemadmodum diligenda sunt, diligantur, hoc est, Deus, & proximus: Hic Logica, quoniam veritas, lumenque animæ rationalis non nisi Deus est: Hic laudabilis reipublicæ salus, neque enim conditur, & custoditur optima ciuitas, nisi fundamento, & vinculo fidei, firmæque concordiæ, cum bonum commune diligitur, quod summum ac verissimum Deus est; atque in illo inuicem sincerissime se diligunt homines, cum propter illum se diligant, cui quo animo diligant occultare vequequam possunt.

possunt. pag. 501. 6. habebat. A. Hæc de numero xxxviij. dixisse sufficiant. At verò quoniam dum illius mysteria dilucidat Augustinus, in binarium incidit, quem dilectioni addixit, ideo illud superaddere non inutile fuerit, Binarium à nonnullis dici amicitiæ symbolum. Est enim primus par, & numerus par diuidenti facilè cedit, ita vt quattuor in bis duo sine labore abeant. Nihil etenim impedit; at imparem numerum nullus profecto secabit in partes æquales. In numero pari pax est, & concordia, partes enim pares iustitiam imitantes, concorditer agunt; in numero impari, quia vnus intercidit linearem longitudinem (vt ait Boëtius) non potest esse concors diuisio. Nam quattuor in bis duo, linea interposita, in partes æquales secat, duo in singulas vnitates; in tribus autem lineam termini fugat vnitas intercidens. Hinc aiunt amicitiam inter tres numquam esse posse. Tertius enim sese opponit ne ea, quam vis amicitiæ expostulat, consummata animorum coniunctio fiat. Quapropter initio repetito ex ipsa antiquitate, tot à priscis temporibus sæculorum decursum, testem & consiliarium rei huius adhibentes, considerantesque de veris amicis quæ fama sit ad nos propagata, inueniemus binos semper amicos memoriæ perhibitos, Achillem & Patroclum; Theseum & Pirithoum; Orestem & Piladem; Epaminondam & Pelopidam; Pythiam denique & Damonem, quorum amicitiam cum cognouisset Dionysius tyrannus, irrisus est, dum se tertium inter eos amicum annumerari postulasset. dicitur enim amicus alter ipse, quod nihil significat, quàm binarium esse amicitiæ mensuram.

DE NVM. XL.

pag. 501. 14. in marg. A. Lact. Firm. de opific. Dei lib. I. cap. 12. pag. 504. 15. L. tantum priorum pedum suctu se sustentans, quod libenter ab ea fieri tradit Aelianus, cum se præpinguem senserit, ac pleniore corpore grauatam, quò pinguedine concocta, fiat agilior. serpens. pag. 507. 12. L. Quadraginta diebus post resurrectionem suam Dominus cum Discipulis fuit, vt primum. Actor. Apostolicorum caput meminit, quatenus nos sua membra pius Magister edoceat, vt per capitis nostri vestigia gradientes, & mortui mundo, & velut peregrini hospitemur in sæculo. Mystice quoque hic dierum numerus. Quo Discipulis seipsum viuum ostendit Dominus, conresurgentem Christo. pag. 508. 4. deprecandi. A. sed illud prius absoluamus per Quadraginta dies Cathecumenos instrui solitos. Quod & Cyrillus Hierosol. omnis quoque testatur antiquitas, nec tacuit Hieronymus Epistola ad Pammachium, cuius hæc sunt verba: Consuetudo apud nos istius. Damian. Episcop. Epist. 10.

Digitized by Google

De conſ. diſt. 4. ne quod abſit.

modi eſt, vt his qui baptizandi ſunt per Quadraginta dies publice tradamus ſanctam & adorandam Trinitatem. Hæc Hieronymus. 21. L. impetrari. Tempore Nohe antequam diluuio genus humanum diſperderet Deus, indulſit reſipiſcenti mundo pro pœnitentia agenda, tempus centum viginti annorum, vti ſextum Geneſ. caput atteſtatur. Quod ſane tempus ter Quadragenarium numerum integre ac æque complectitur. Quadraginta, &c. pag. 510. 24. L. dicentem vrbem eorum poſt dies Quadraginta cum vniuerſa multitudine interituram eſſe. Ieiunium animantium ſimul omnium, hominum videlicet, & irrationalium indixerunt; atque vt omnes in ſaccis eſſent, & cum vehementi eiulatu, veraque animorum pœnitentia, iniquitati omni nuncium remitterent, mandatum propoſuerunt, perſuaſione illa concepta, miſericordem eſſe Deum, humanumque & benignum in eos, qui à prauitate deficiunt. Quamobrem Dominus miſertus eſt ſuper malitiam quam locutus fuerat, vt faceret eis, & non fecit.

Prudent.

Mollitus his & talibus, breuem Deus
Iram refrenat, temperans oraculum
Proſper ſiniſtrum, prona nam clementia;
Haud difficulter ſupplicem mortalium
Soluit reatum, fitque fautrix flentium.

Quadraginta annis non habitata &c.

DE NVM. XLII.

pag. 515. 8. L. ſignificatiuus. Quandoquidem in Britannia inſula triduo cruenta pluuia aerem, terrã irrigaſſe ſemel, & mox per Quadraginta duos mẽſes eam caruiſſe pluuijs eius inſulæ annales prodidere. Diebus etiam Heliæ Thesbitis propter peccata Achab, & populi Iſrael, clauſum fuit cœlum annis tribus, & menſibus ſex, vt legitur 3. Reg. 17. & Luc. c. 4. quod perinde eſt ac ſi dixiſſet, menſibus Quadraginta duobus. Onia Pontificatum gerente Antiochus Epiphanes Hieroſolymam cepit, prædam multam egit, temploque Deiſpoliato, Idolum quoque Templo impoſuit, religionem omnem cum victimis & ceremonijs ſuſtulit ad menſes Quadraginta duos. Tanto enim tempore perſecutionem eam duraſſe legenti primum & quartum cap. libri Machab. manifeſtum eſt. Denique ver. 17.

Ioſeph. antiquit. l. 12. c. 6.

DE NVM. XLV.

pag. 517. 8. L. vt plurimum autem mares præſertim formari volunt Qua-

Digitized by Google

dragintaquinque diebus, vbi nono mense lucis huius auspicia sunt accepturi, atque hos superuiuere. Quod si formatio transisset ad quinquagesimum. Quod accidit in feminis, quarum natura magis flaccida, decimo mense nasci, eiusmodique difficilem vitam agere. Atque hanc. &c. 15. conceptionem. A. Hæc sunt Hippocratis verba lib. de natura fœtus: Si marem (inquit) trigesimo die perfici contingat, motum accipit lx. menseque sexto in lucem prodit. Quod si quinto & trigesimo die formam acceperit, motu potitur lxx. mense septimo nascens: si verò die Quadragesimoquinto legitimam formam adeptus fuerit, nonagesimo die mouetur, ac nono mense natiuitatem consequitur. Ex quo dierum mensiumque decursu ac serie liquido apparet formationis diem duplicatum motus diem constituere; motionis verò triplicatum nascendi tempus commonstrare. Verbi caussa vbi xlv. formam perficit, is duplicatus, diem motus nonagesimum constituit, qui rursus triplicatus, bis centum septuaginta dies seu nouem menses Græcos, hoc est vulgares conficit, cuique mensi. 30. dierum numerum assignando. Pari modo de reliquis ratiocinandum. Inter omnes igitur pariendi fines, qui maxime videntur, iuxta id quod deprehenditur experimento, naturales sunt menses nouem. Quare &c. 25. L. Musis, quibus omnia recta studia sunt dedicata, hunc numerum adscribunt, quem arbitrantur esse perfectum, & ad amplificationem pertinere. Itaque Horatius de poematis non præcipitanda editione leges statuens.

Nonum (*inquit*) prematur in annum.

Id est, donec fuerit maturum, & omnibus suis partibus absolutum, ac perfectum. Et Virgilius Aen. lib. 1. de Timauo.

Vnde per ora nouem vasto cum murmure montis

It mare præruptum. *i. per multa ora. Item lib. 5. Aen. cum Poeta ob nouæ vrbis conditionem, dicit omnem gentem nouem perpetuos dies epulatam, multos dies haud dubie innuit.* pag. 519. 6. *L. est in aliqua eius particula quem propriè vocant locum conceptionis. Sunt autem hæ particulæ in vnoquoque signo tricenæ. Sol. 31. aspectus. A. eius enim linea nullius polygoni efficit latus.* pag. 522. 4. in marg. *A. Varro lib. Rerum humanarum. 5. feciſſe. A. quod etiam hodie apud Gallos, Germanosque plerisque in locis est in vsu. 6. sequentes. A. cuius rei indicio sunt sacra publica, & auspicia etiam magistratuum, quorum si quid ante medium noctis est actum, diei qui præterijt, adscribitur; si quid autem post mediam noctem, & ante lucem factum est, eo die gestum dicetur, qui eum sequitur. 9. decimum Kal. A. Gell. lib. xv. ca. xxviij. scribit M. Tullium natum esse A. D. iij. id est, ante diem tertium nonas Ian. At constat eum natum esse tertio non. Ian. sic enim ipse lib. 7. ad Att. Tertio*

Digitized by Google

nonas natali meo. & Philipp. Vlt. 12. liquet. A. quam orationem cum Cicero in Senatu haberet kalen. Ianuarij: Recordamini, inquit, qui dies nudiustertius decimus fuerit: quantus consensus Vestrum, quanta Virtus. Dies enim tertiusdecimus à Kalen. Ianuarij retro numerum agendo, est dies quo dicitur. xiij. kalen. Ianuarij qui est xx. Decemb. Fuit quidem creber apud antiquos hic loquendi mos. Nam 23. augeatur. A. quod veteres quidam his etiam carminibus complexi sunt.

Sex in lacte dies, ter sunt in sanguine trini,
Bis seni carnem, ter seni membra figurant.

Et aliter. Iniectum semen, sex primis certe diebus
Est quasi lac: reliquisq; nouē fit sanguis; at inde
Consolidat duodena dies: bis nona deinceps
Effigiat: tempusque sequens producit ad ortum.

pag. 526. 15. L. in diuinis scripturis mysticas habet significationes præsens numerus. Domus saltus Libani Quadragintaquinque columnis sustentabatur, quia Patrum, ex quibus Christus secundum carnem, ab Abraham Vsque ad Christum generationes Quadragintaquinque numerantur. Ciuitas enim Hierosolyma mystice sancta est Ecclesia, & Templum illud manufactum, templum Domini corporis significat. Quamobrem hæc domus saltus Libani, domum generationis eiusdem Iesu Christi filij Dauid filij Abraham figurat, Ruperti ad hoc accedente testimonio, ita dicentis: Quid domus huius columnæ Quadragintaquinque, nisi totidem significant generationes ab Abraham Vsque ad Christum? Nam secundum Euang. non plus quidem, quam quadraginta duæ sunt; sed secundum fidem historiæ, Quadragintaquinque sunt. Tres quippe Euangelium certi gratia mysterij prætermisit, dicendo, Ioram genuit Oziam. Ioram quippe non genuit Oziam, sed Ochoziam, qui Ochozias genuit Ioam, de quo natus est Amasias, qui genuit Oziam. Videlicet quia Euangelistæ propositum erat tres tessaradecades in diuerso temporum statu ponere; & Ioram generi se miscuerat impiissimæ Iezabelis, idcirco Vsque ad tertiam generationem eius memoria tollitur, ne in sancta Natiuitatis ordine poneretur. Hactenus Rupert. ex Hieronymo. Hoc etiam numero designari possunt, qui corpus 18. L. se fore Vt parceret Sodomitis. Quod verò Abraham ab hoc numero perueniens ad X. insertas effudit numerorum diminutiones XL. XXX. & XX. illud præclarum diuinitus prouisum animaduertit idem Rupertus, his numeris omnem consonantiarum vim fuisse conclusam. Quandoquidem Quadragintaquinque ad quadraginta comparati Epogdoum, id est sesquioctauam proportionem reddunt, quam vocant Tonum. Quadraginta ad triginta collati Epitritum, id est, sesquitertiam es-

Com. in Reg. l. 3. cap. 7.

Matt. 1.

Gen. 18.

Lib. de scientia.

Digitized by Google

ficiunt, in consonantia Diatessaron. Triginta ad viginti, Hemiolion, id est, sesquialteram, quam dicimus Diapente. Viginti ad decem collati, dupli sunt, quam maximam consonantiam Diapason nuncupant. Triginta cum decem, triplarem. Quadraginta cum decem, quadruplarem efficiunt proportionem, quarum altera Diapason diapente, altera reddit Bisdiapason. Quid igitur hi numeri nisi tanti intercessoris veram indicant dignitatem, nempe quod ita dumtaxat Dominus peccatoribus parcere cupit, vt proficiat ad nominis ipsius laudem & honorem? Cantabilem vamque misericordiam decet illum facere, quæ non discrepet à iudicij veritate, testante Psalmographo, Psal. 100. *& dicente: Misericordiam, & iudicium cantabo tibi Domine. Atqui de hoc satis.*

DE NVM. XLVI.

pag. 527. 23. in marg. *A. Coloss. ij.* 29. in marg. *A. Psalm. xiix.* 30. *L. processit ad similitudinem humani generis habit asse monstratur, id est, à die octauo Kalen. Aprilium, vsque in diem octauum Kalen. Ianuarij.* pag. 531. 3. in marg. *A. Greg. Moral. lib xviij. cap. xxxv. Damascenus lib. de fide orthodoxa. August. lib. de Fide ad Petrum.*

DE NVM. L.

pag. 532. 6. *remissionis. A. Et si corde puro dicatur, delicta dissoluit, chirographum nostræ obligationis euacuat, & nos à debitis delictorum præstante Domino reddit immunes.* pag. 538. 11. in marg. *A. ij. Pet. iij.* 24. *mixturus. A. Sophocles itidem apud Iustinum Martyrem de exustione, & iudicio extremo, hæc canit:*

Venient enim illa seculorum tempora
Cum soluet imbres ignis æther aureus.
Cremabit ergo flamma vi grassans sua,
Et hic, & illic summa, & infima omnia.
Sic vniuersitate cuncta perdita
Vndis carebit omnis alueus suis,
Sedes requiret terra. nec posthac aues
Gestabit aër igne vastatus leues.

Iustin. de Monar. Dei.

32. *L. Circunciſio carnalis, & noster Baptismus, qui circuncidit à peccatis, & in nomen Dei nos obsignat. Eorum.* pag. 539. 3. *Christus. A. pro nobis & mundo vniuerso sacrificatus.* 14. *L. essentia, quia Spiritus sanctus*

Digitized by Google

est ignis, quo pios inflammat, vritque amore diuinitatis, atque illorum mentes salutari viuidaque doctrina imbuit: aduersarios verò, & qui nulla ducuntur erga Deum reuerentia, nullo metu consumit, atque vt ignis arida nutrimenta, ac fomitem in nihilum redigit. Quamobrem suadet Paulus reuerenter, ac religiose Deum colendum, quo illi simus accepti. Est enim Deus noster, inquit, ignis consumens. Præter & c. 26. *remittetur. A. non propter malitiam peccati, quasi superet misericordiam Dei, sed propter qualitatẽ adiunctam, videlicet perseuerantiam ad mortem vsque.* pag. 540. 7. *tardat. A. Non oportet aliquem tẽpus præstolari in sua ipsius correctione, quod nemo sit crastini certus. Multi enim multa consultantes, crastinum non tenuerunt. Ipsa quidem res est, quæ multos occidit, cum dicunt, cras cras: & subitò ostium clauditur. Remansit foris cum voce coruina, quia non habuit gemitum columbinum. Cras, cras, corui vox est. Crastinum diem quis tibi promisit? Si semper hodiernum diem præteriens, crastinum obserues, malignus ille te huiusmodi paullatim dilationibus furtim surripiet, sicut eius mos est, Mihi des tempus præsens, Deo futurum; mihi voluptatem, illi res nullius vsus, & vtilitatis; mihi iuuentam, illi senectam. O quantum penes te est periculum. Castitas in senectute, non castitas est, sed luxuriantis libidinis impotentia. Quoad tibi suppeditat, peccato impera. Hoc enim ipsum virtus est. Cum enim impotentia efficit vt peccare desinas, infirmitatis ea est gratia. Laudamus autem eos qui delectu boni sunt, non illos quos necessitas quæpiam distinet.*

Deut. 4. Hcb 12. Basilius. August.

Gregorius Nazianz. Boni consulat pius lector hos pœnitentiales cauones.

Non fit sponte bonus, cui non est prompta potestas
Velle aliud, flexoque animi conuertere sensus.
Quoniam probitate coacta,
Gloria nulla venit, sordetque ingloria virtus.

DE NVM. LX.

pag. 541. 32. *sequutus est. A. De quibus ita Proclus in Sphæra: Sed nec interualla circulorum in toto Orbe à seinuicem stata sunt, verùm pro Sphærarum descriptione ad hunc modum dispensari solent. Diuisio in Sexaginta partes meridiano quouis circulo, Septentrionalis circulus à polo Sexagesimarum partium quisque interuallo notatur. Aequator ab vtroque tropico Sexagesimus quaternis distat. Hæc ille, Qua de re videat qui velit etiam Hyginum lib.* I. *poet. Astronom. cap. vlt.* pag. 542. 12. *Crocodili. A. Sexaginta vertebras habent in spina, quam totidem neruis alligatam esse refert Aelianus.* pag. 543. 2. *L. Mortalis, verùm ipse immensus respicit omnes: cui concinit Philemon Comicus apud Iustinum Mart. lib. de Monar.*

Digitized by Google

Qualis Deus, mihi dicito, cẽsendus est?
Qui cuncta cernit ipse, sed non cernitur.

pag. 545. 8. *Vniuersitatem ac perfectionem notare videtur numerus Sexagesimus. Cum enim à senario primo perfecto multiplicatur denarius primus numerorum limes, vniuersitatisque significatiuus, Sexagesima perfectionis oritur numeratio. Cũ igitur ex senario, & denario surgat Sexagenarius perfectionis, & vniuersitatis significationem habebit. Ex veris, inquit Dialecticus, nil nisi verum. Bona arbor (dicit summa veritas) bonos fructus facit. Perfecti numeri nonnisi perfectum facere possunt numerum. In Sexagenario igitur sicut in senario, & denario perfectis numeris perfectionem intelligere debemus.* 21. *exsistere. A. M. Varro, vt est apud Non. Marcell. scripsit Sexagenarios à negocijs pub. liberos, atque ociosos esse debere. Ideoque in prouerbium, vt quidam putant, res deducta est, vt diceretur, Sexagenarios de ponte deijci oportere, id est, quod in creandis Magistratibus suffragium non ferant, quod per pontem ferebant. Inde depontanos eleganti vocabulo Senes appellatos legimus, ab ista nempe pontis deiectione, hoc est ferendi per pontes suffragij ademptione. In ponte quidem suffragia ferri solita significat autor Reth. ad Heren. lib.* 1. *Cœpio, inquit, vi illum contra S. C. intercedentibus collegis, aduersus Remp. videt ferre, cum viris bonis impetum facit, pontes disturbat, cistas deijcit, impedimento est, quo secius feratur lex. Non tempero mihi quin parte ista efferatam inseram consuetudinem. Sunt qui putant post Vrbem Romam à Gallis liberatam, ob cibatus inopiam, Sexagenarios in Tyberim de ponte eijci cœptos. Ad quem morem alluſit Cic. in oratione pro Sex. Roscio, dicens hominem quendam, contra morem maiorum, minorem annis lx. à Capitone de ponte in Tyberim præcipitatum. In Ceo quoque insula recepti moris fuit, sicuti prodit Strabo, Menandrique suffragio comprobatur, vt Sexagenarij bene poti, ac coronati, re diuina confecta, cicutam hauriant, ne reliqui cibarijs deficerent. Sexagesimum quidem humanæ &c.*

DE NVM. LXXII.

pag. 548. 24. in marg. *A. Psalm.* 89. pag. 550. 32. *tradidit. A. Vt habetur Iudic. cap.* 9. *Neque tamen me fugit huic numero duo deesse, ipsum. s. Abimelech, & Ioathan natu minimum, qui fuga salutem sibi quæsiuit; sed quoniam Septuaginta vulgo dicebantur, numerus mutatus non est; quemadmodum Iansenius in Concord. Euang. cap.* 146. *censet Apostolorum collegium, post Iudæ discessum, dictum esse Collegium Vndecim, atque ideo quamuis Thomas absens erat, dictum esse à Luca: Et inuenerunt congregatos Vndecim. & Paulus* 1. *Cor.* 15. *ait: Post hoc apparuit Vndecim. Pro quo in Græco est duodecim.*

Digitized by Google

pag. 551. 1. in marg. *A. Iudic. cap. xij. 12. gubernarent. A. qui quidem Senatus, seu suprema Iudicum decuria duravit in populo Iudaico annis mille quingentis, Vsque ad Herodem, qui anno regni sui penult. hoc iudicium penitus sustulit. 27. L. suis ore tenus traderent, tum & illi alijs. Quare ea doctrina Cabala fuit dicta à Cabal Hebraica voce, quod recipere significat. Hebræos autem Græci tanquam simiæ imitati, fabularum inuolucris Cybelem (parum immutato nomine) deorum matrem finxerunt; mysticas sacrorum ceremonias, quia initiatis duntaxat communicare fas erat, introduxerunt, vt arcano silentio authoritatem sacris parerent. Ceterum postquam Iudæi à captiuitate.* pag. 536. 16. *L. Assyria. A. quemadmodum igitur in constructione Turris Babel vna lingua in Septuaginta duas est confusa: consimili modo Christus Sol iustitiæ, cum hierarchicam Ecclesiæ suæ politiam constitueret, vltra duodecim Apostolorum numerum delegit duos & Septuaginta Discipulos, quos misit in omnem ciuitatem, & locum, quo erat ipse venturus, vt horum ministerio Septuaginta duas nationes, totidemque linguas, ad vnam fidem, vnam Euangelicam legem, vnumque baptisma sub vno Deo, & vno Pastore vndique colligeret. Et sicut duodecim Apostolos formam Episcoporum præmonstrare nemo qui nesciat: pari modo & hos lxxij. Discipulos formam presbyterorum, id est, secundi ordinis sacerdotum gessisse constat. pag. 577. 10. in marg. A. Petrus Galat, lib. ij. cap. 17. in Synagoga. A. Hasce præclaras numeri lxxij. prærogatiuas Anthonius Possev. complectitur cap. v. lib. ij. Bibliotec. select. cum ait: Confusio Septuaginta duarum linguarum diuersa genera in totum Orbem disseminauit, qui ob eam caussam in lxxij. nationes diuisus est per totidem duces & viros principes ex filijs, & nepotibus Nohe, qui lxxij. colonias ex Armenia Saga in varias Mundi partes deduxerunt, vt vniuersam terram denuo replerent, Quò pertinere potest etiam illud Moysis: Quando diuidebat Altissimus gentes, quando separabat filios Adam, constituit terminos populorum, secundum numerum filiorum Israel, (vel vt interpretati sunt Græci, secundum numerum filiorum Dei.) Constat enim populum Israeliticum, qui populus electus peculium Dei, Deique hæreditas appellatur, primo ordine in duodecim semper diuisum fuisse, ac postea in Septuaginta duos. In duodecim quidem Tribus, ac Polemarchos totidem, quorum vnusquisque sex Præfectos alios sibi subditos habebat, qui simul collecti lxxij. efficiunt. Eundem prorsus numerum, quo continebantur Israelitæ, quando ingressi sunt Aegyptum, vt ex hoc loco manifestissime patet: Omnes animæ domus Iahacob, quæ ingressæ sunt Aegyptum fuere lxx. quibus addendi sunt duo filij Ioseph, quos Sephara filia sacerdotis Heliopolcos in eadem prouincia ei pepererat. Nam quemadmodum*

totus

Digitized by Google

totus illius gentis politicus ordo à maximo illo Legislatore, qui ad supremi montis contemplationem ascendebat, oreque ad os cum Deo loquebatur, tanquam homo aliquis cum socio suo, descriptus, & distinctus fuit. Sic etiam ad formam & ideam tam mundi archetypi, quàm cœli spectabilis, cuius exemplum ostensum ei fuerat in monte, suis omnibus numeris constans, effectus est, & absolutus. Archetypi quidem mundi, in quo sacrosanctæ, ac semper adorandæ Trinitatis imperio, ac legibus subsunt nouem Angelorum Hierarchiæ, ac Septuaginta duo præcipui custodes Septuaginta duarum nationum, qui vniuersum Orbem terrarum inhabitant, vt ex Daniele probatur, vbi mentionem facit Angeli Persarum, & ex Apocal. per Angelos Ecclesiarum Asiæ tutores, prout & inter Hebræos antiquiores Simeon BenIochai in Zohare clarissime ac luculenter explicat. Cœli autem spectabilis, in quo sub duodecim signis Zodiaci, Septuagintaduæ distinguntur partes, quæ à Græcis dodecatemoria vocantur, & quarum vnicuique signa sex in mathematicis tribuuntur. Hinc duodecim lapides preciosi in Pontificali veste Aaronis, quibus insculptæ erant duodecim Tribuum nomina. Hinc septuaginta seniores siue magnæ Synagogæ viri, qui à Græcis Synedri dicuntur, quippe cum duobus filijs Aaron Septuaginta duo capita conficiunt. Hactenus Possevini verba reddidimus.

DE NVM. LXXVII.

pag. 558. 27: *A.* in marg. *glo.* 31. *quæst.* 1. *quomodo*, *versi. septuagies septies* pag. 560. 8. in marg. *A. Rupert. lib. ij. cap. xli. in Leuit.* 29. *eandem interpretationem sequutus Theodoretus quæst.* 44. *in Genes. scribit Lamech non occidisse duos homines, nec Cain, sed alium quempiam ætate adolescentem; ob idtamen homicidij pœnam euasisse, quod crimen suum vehementer doluit, & maiori supplicio, quàm ipsius Cain dignum se iudicauit: Pœnam, inquit, euasit, propter peccati confessionem, & contra se ferens sententiam, euitauit sententiam diuinam.* pag. 562. 2. *L. significat omnem peccatorum veniam, & condonationem à Spiritus sancti gratia proficisci, cuius &c.*

DE NVM. XXC.

9. *L. Quando enim Moyses legislator, & Aaron sacerdos locuti sunt ad Pharaonem, Moyses ætatis erat Octoginta annorum, Aaron verò octoginta trium. Quia lex, quando ad salutem Gentibus per sanctos Doctores oblata* Exho. 7.

est, circunciſionem ſpiritualem docuit, & ipſi perfecte mundari ſtudebant, ſicque fidem Sanctæ Trinitatis prædicabant. Notat. 15. L. Geneſ. cap. xli. & l. Hanc ogdoadis perfectam ſacramentis cœleſtibus virtutem, dignum eſt in Pſalmo eo, qui in octauo numero diſpoſitus eſt, intueri, cui pro torcularibus titulus adiectus eſt, vaſculis in nouos fructus præparatis, & ad feruentis muſti liquorem continendum innouatis. Euangelij ſiquidem gloria coruſcante, gentium torcularia nouo muſto exuberabant, dilatato in diem octauum Moſaicæ legis ſabbato. In tribus autem numeris hæc torcularium ſuperſcriptio reperitur. Nam præter octauum, quem modo diximus, & octogeſimus, & octogeſimus tertius pſalmus hunc habent titulum, vt in numeris perfectis perfectæ huius beatitudinis ordo conſiſteret; ita tamen vt ſimplicem ogdoadem, & ogdoadis decadem, ſacramentum Triadis concluderet. Octogenarij quidem numeri myſterium dilucidare dignatus eſt Dominus, &c. verſ. 21. pag. 564. 29. phariſæos. A. Apud Hilarium in Pſal. Iuriſperitos totidem inueniuntur & ſupplicium genera, mulcta, carcer, queſtio, talio, exſilium, ſeruitus, infamia, & mors. pag. 565. 31. L. maledictioni. Octoginta concubinæ in Canticis, hæreticos notant, hus verbis teſtante Primaſio: Sicut à ſenarij numeri perfectione ſexagenarius bonorum nobis ſpecimen præfigurat; vnde ſcriptum legimus, Sexaginta ſunt reginæ: ita Octogenarius in malo nonnumquam poni ſolet. Surgit enim à quaternario propter quattuor perturbationes, quibus immanè ſæpe vita vexatur, metum, cupiditatem, dolorem, & gaudium; quæ propter ſexum geminum duplicata, octo faciunt. Hic numerus per denarium ſimiliter ſurgens, octogenarium conficit, in quo Hæretici deſignati, idcirco & illic ſequitur: Octoginta ſunt concubinæ, tanquam non legitimè ſociatæ coniugio, ſed potius fraudulento. Quod omnibus proprie hæreticis congruit, qui ſic temporaliter fidei ſacramenta, Chriſti nomine palliati, pertractant, vt ſicut concubinæ non ſemper in domo manſuræ, ſic & iſti momentaneum vel commodum, vel principatum, vel humanæ laudis plauſum de Chriſti nomine habere deſiderent: nec laboris eſt inter merita reginarum, & concubinarum recta ratione diſcernere, cum ipſis quoque nominibus reginarum eluceat dignitas, & concubinarum deformitas pareat. Hactenus ille. Poſſunt etiamnum concubinæ deſignare animas.

Hilarius in Pſal.

Cant. 6.

DE NVM. XXCI.

pag. 567. in marg. A. Cenſorinus de die natali cap. quarto. 2. L. ex anni climactericis Genethliaci alios alijs difficiliores eſſe dixerunt. Nonnulli. n. om-

Digitized by Google

nium difficillimum climactera prodiderunt, anno scilicet vnde quinquagesimo 24. pertulisse. A. quàm vltra non pertulisse.

DE NVM. XXCVI.

pag. 568. L. Senarius post octogenarium significat generationem vitæ carnalis. Abraham enim sex & octoginta annorum fuisse legitur, quando genuit Hismaelem. Gen. xvi. quia nondum peruenerat ad spiritualis vitæ perfectionem; cum verò in hanc lucem editus est Isaac, pater centenarius est. Porro Octoginta sex annorum quantitas (vt Ruperti verbis vtamur) duobus disponitur terminis. est enim in deceno limite octonarius: in singulari, senarius. L. contra centum annorum quantitas simpla est, & tertia vnitas, eademque tetragona. Quid hoc aliud, quàm quod ait Apostolus: Qui de ancilla, secundum carnẽ natus est: qui autem de libera, per repromissionem? Nam ex conueniente naturaliter viri & feminæ carne, vel sanguine natus est Hismael, quia videlicet natura fert vt de viro, quamuis sene, iuuencula concipiatur, qualis erat Agar. E contra vt anus, qualis erat Sarai, de viro sene concipiat, natura ferre non solet. Quamobrem nascitur Hismael sub numero composito. Senarius quidem perfectus numerus in singulari limite quodam modo est Abram perfectorum vir operum, sed parui, & frigidi sanguinis: Octonarius autem, qui femina dicitur, in deceno limite, quodam modo est Agar infirmior quidem, quia femina, sed fœcundior viro, quia iuuencula. Sub his igitur numerorum calculis recte naturalis secundum carnem generatio Hismaelis inuenitur: at verò nascente Isaac, cuius generatione vnica Dei gratia operata est, paternæ ætatis numerus plenus, & sub vnitate centena contentus est. Vnitas namque apud Pythagoræos neque mas, neque femina dicitur, & proinde recte sub centena vnitate paternorum annorum Isaac nascitur, cuius generationem neque viri, neque feminæ natura, sed sola diuinæ promissionis veritas operatur.

Rupert. in Gen. lib. 5. c. 27.

Gal. 4.

DE NVM. XC.

pag. 570. 21. L. authoribus Festo, & Petro Diacono, diem nefastum notabat in fastis. Sunt. 26. L. dicti. ex quo & festiue Lucianus ait apophradi similem posse dici hominem periurum, nullam Numinis rationem habentem corpore non integrum, conflatum ex impostura & mendacijs, nullis non adobrutum flagitijs, ac tanquam occursaculum abominandum, atque auertruncandum.

Digitized by Google

DE NVM. XCVI.

pag. 571. 8. *A. Quamquam de numero Nonageſimo ſexto nihil traditum reperias in diuinis litteris, à pictoribus tamen, & ſtatuarijs magnopere commendatus habetur numerus. Cum enim tres in humanis corporibus ſtaturæ conſiderentur, rotunda, ſcilicet, quadrata, teres, illa vna primas tenet quæ Sex & nonaginta digitorum numerum æquat, quippe quod quattuor cubitorum altitudinem æquet. Quattuor autem ſupra viginti digitos cubito adſcribi manifeſtum eſt. A. quattuor igitur cubitis quadratum corpus denominatum, quod laudatiſſimæ ſtaturæ ſit. Vnde Tranquillus tradit Veſpaſianum fuiſſe ſtatura quadrata. Infra horum digitorum numerum, quos forte ab vniuſcuiuſque corporis proportione accipimus, quò quis magis contrahi, ac propemodum deſidere videtur, eò magis ad rotundam ſpeciem accedit; & corpus illud poteſt appellari rotundum, quod digitis aliquot eſt quadrato breuius; vel cuius altitudo extremos brachiorum quam maxime porrectorum digitos haud exequat. Teres verò cuius proceritas ſupra Sex & nonaginta digitos aſcendit, altior ve ſit eo menſuræ modo, quem vti dictum eſt, exporrecta brachia deſignant. Staturam hanc alij oblongam, alij gracilem appellauere; rotundam verò obeſam dixere. Cornelius Celſus Medicinæ lib. ſeptimo, corpus illud quadratum dicit quod eſt ſtaturæ mediæ: Corpus, inquit, habiliſſimum quadratum eſt, neque gracile, neque obeſum. Nam longa ſtatura vt in iuuentute decora eſt, ſic maturiore conficitur ſenectute. Solere enim homines huiuſmodi ſupra modum mox incuruari tam philoſophorum rationes, quam hiſtoriarum exempla oſtendunt. Eſtque corpus gracile infirmum: vt obeſum, hebes. Neque tamen inficiabor proceriores ſtatuas illis erigi ſolitas, qui vel victoria aliqua vel præclaris alijs facinoribus ſupra reliquorum mortalium gloriam euecti ſunt, veluti quam ſibi Aegypti rex Seſoſtres erigi curauit, ſtatua ſupra quattuor cubitorum magnitudinem, vt ita mortales reliquos ſuperaſſe geſtarum rerum gloria teſtaretur. Quemadmodum & Diagoræ Rhodio ſtatuam decretam fuiſſe legimus digitis ſupra quaterna cubita quinque: & Damageto eius filio paterna vno minorem, ceteris ſcilicet maiorem digitis quattuor. Quæ de menſura adducta ſunt, nos excitant vt etiam de pondere aliquid à Iureconſultis mutuemur. Licet enim in Cæſarum conſtitutionibus, ita taxatus fuiſſet aureus, vt ſeptuaginta duo aurei libram conficerent, qui tamen nunc in vſu eſt aureus, adeò minoris eſt æſtimationis, vt Nonaginta ſex ex eis libra contineat. Vnde aliqui exiſtimarunt, quamuis ſi conſtitutum ſit donationem vltra quingentos, niſi inſinuata ſit, nequaquam valere; eam tamen in qua ſexcenti*

L. quoties C. de ſuſcep. lib. 10.

sexaginta sex nostrates aurei erogati sint, validam esse. & ita Iasoni visum est l.y. §.ex hu, in fi. de verb. obl. Quo efficitur, vt aureus pendat drachmam, & Nonaginta sex aurei libram constituant, cum libra Romana constet vncijs duodecim, quarum quælibet continet drachmas octo, quæ per duodenarium multiplicatæ, Nonaginta sex conficiunt. Tametsi Gul. Bud. vir quidem hac in re vt in plerisque alijs diligentissimus l. 2. & 3. de Asse, nullo sane autore fretus, dixerit Romanam libram habere vltra duodecim vncias semunciam, & sic duodecim vncias, & quattuor drachmas. illius siquidem opinionem multis probatissimis testimonijs, & authoritatibus refellit Georg. Agric. lib. 4. & 5. de mensuris & ponderibus.

Alcias. de verb. sig. li. 232. l. Semissis C. de don.

DE NVM. XCVIII.

Octauus supra nonagenarium cum binario deficiat à centenario denarij numeri quadrato, significat aliquid deesse ad perfectam alicuius maturitatem. Hunc ætatis annum agebat sacerdos Heli, quando supremum clausit diem, qui quidem perfectæ maturitatis exstitisset, si sacramentum geminum in Redemptoris nostri incarnatione cognouisset, veram scilicet diuinitatem in humanitate eius, & veram humanitatem in diuinitate. At verò, quia multa de lege veteri, plurima de mandatis cœlestibus rectè intellexit, sed non omnia necessaria, ideò Nonaginta & octo annorum erat, quando excessit ex humanis.

1. Reg. 4. Greger. propter.

DE NVM. XCIX.

21. L. pœnitentia. Vel forte ouis vna, homo intelligendus est; & sub homine vno, vniuersitas sentienda; sed in vnius Adæ errore omnium genus aberrauit. Ergo nonaginta nouem errantes, multitudo Angelorum cœlestium opinanda est, quibus in cœlo est lætitia, & cura salutis humanæ. Igitur quærens hominem Christus est; & Nonaginta nouem relicti, cœlestis gloriæ multitudo est, cui cũ maximo gaudio, errans homo in Domini corpore est relatus. Ab hac expositione nequaquam dissentit Greg. Magnus cum ait. Quia, &c.

Hilar. in Matt. can. 18.

DE NVM. C.

pag. 572. 7. describit. A. Sed antiqui. pag. 574. 10. prouecta. A. prædictam Esaiæ prophetiam dilucidans Hieronymus hunc in modum scribit: In tali vrbe, scilicet superna Hierusalem, diuersæ ætates non erunt, in-

In Esai. cap. 65.

Digitized by Google

fans & senex, paruus & magnus, qui non impleat dies suos; sed quasi filij resurrectionis omnes perueniant in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi; vt nec desint alicui annorum spacia, nec superfint, & alio necdum solidas habente vires, alius desinat esse quod fuerit, & decrepita ætate marcescat, peruenientque omnes ad Centenarium annorum numerum. Deinde quibusdam interpositis de huius numeri laudibus, subdit: In illo igitur tempore, quando ætas fuerit vna cunctorum, & sanctus, & peccator erunt simili resurrectione perfecti, nec inter se variabũt tempore. sed sanctus ad præmia, peccator ad supplicia pertrahetur, & in eo peccator maledictus erit, quòd incorrupto corpore pœnas patietur æternas. Illud quoque. pag. 577. 7. L. Pater. Quod enim infinitæ est naturæ, & extra omnia, maiusque omnibus, nullam potest recipere differentiam situs, aut positionis; sed dextera Patris, præcipua eius bona sunt, beatitudo, clementia, bonitas, munificentia, ac tantorum bonorum super sanctas, & beatas, Angelicas, & humanas mentes effusio; quorum Dominus Christus est administrator, & dispensator. De qua re illud dictum est Psalm. xv. Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei, tu es qui restitues hæreditatem mihi. Sic B. Stephanus cum esset plenus Spiritu sancto, intuens in cœlum, legitur vidisse IESV stantem à dextris virtutis Dei. Quod plus est, quàm sedere, aut stare à dextra Dei. Optimum rei est virtus eius; præcipuum hominis est virtus ipsius; in virtute honestas, & decorum; in virtute fœlicitas, & beatitudo. Virtus bonum; summa virtus, summum bonum. Dicitur ergo Christus sedere, aut stare à dextra virtutis Dei, quia eò exaltatus est vt primas habeat in summo, in optimo, in fœliciſsimo Dei & totius gloriæ eius. Nil aliud igitur est Christũ sedere à dextris Dei, quàm in cœlos ascendere, cœlos penetrare, super omnes cœlos euadere, omnia implere, omnipotentiam Dei assumere, adeoque æqualem cum Deo honorem, & maiestatem occupare, atque possidere. Ad hanc fœlicitatem spectat quod apud Matth. dicit Christus bonos &c. pag. 580. 22. frui. A. Neque tamen omittendus hoc loco Beda, qui dati numeri mysticas significationes breui sic constringit: Constat Centenarius, qui in computo digitorum à læua transit in dexteram, sæpe in Scripturis cœlibem significare vitam, quia sicut dextera læuæ, ita cœlestis præfertur præsenti vitæ. Aedificationem Arcæ Nohe Centesimo anno compleuit. Quia Ecclesiam in hac vita edificat Dominus, in futuro perficiet. Abrahæ Centenario nascitur Isaac filius promissionis. Quia benedictio hæreditatis, quæ in semine eius omnibus familijs terræ promittitur, in futura, & cœlesti patria reddetur. Centum annos peregrinatur ipse in terra promissionis. Quia qui filij Abrahæ per fidem efficimur, in spe supernæ hereditatis debemus in præsenti peregrinari. Semi-

Actor. 7
Frá. Son. demonst. vel. Christia. tr. 5. cap. 8.

Gen. 5. 7.

Gen. 21.

Digitized by Google

nauit Isaac in Geraris, quod interpretatur incolatus, & inuenit in ipso anno Centuplum. quia quicunque promissionis filij in hac vita peregrinantes bona operamur, mox egressi de corpore in cœlesti vita recipimur. Centum cubitos habet latus Tabernaculi in longum. Quia omnes, qui ad Ecclesiæ membra pertinent, necesse est pro æterna in cœlo vita laborem pœnitentiæ, & continentiæ temporalis assumant. Hactenus Beda. His, &c. Gen. 26. Exho. 27.

DE NVM. CXX.

pag. 586. 31. in marg. *A. Hieronym. in Daniel. cap. 9. pag. 587. 24. L. hic ob sua scelera inuisitur. Non enim vt quidam æstimant, Deus peccatores punit iratus; sed si sic expedit loqui, magna ira est à Deo tormenta non perpeti. Quandoquidem qui punitur, etiam si ab ea, quæ vocatur Dei ira corripitur, ad hoc tamen punitur vt emendetur. Ad quod confirmandum satis erit ex Osea testimonium, apud quem iratus Dominus de quibusdam dicit: Non visitabo filias eorum cum fuerint fornicatæ; nec sponsas earum cum adulterauerint; in Psalmo autem octogesimo octauo, populo Christiano misericordiam nuncians: Si, inquit, dereliquerint legem meam, & in iudicijs meis non ambulauerint, si iustitias meas prophanauerint, & mandata mea non custodierint, visitabo in virga &c. pag. 588. 8. permittendum. A. nam vt morbus leuatur medicina, eaque neglecta ingrauescit: ita improbitas, nisi expiatur supplicio, serpit longius, deteriorque redditur. Præterea quicunque calamitates ipsimet perferunt, non solum in se, verumetiam in alios insignem vtilitatem transfundunt; vsque adeo vt solis exemplis ad perfectum Dei timorem multis addant calcaria. Dauid enim vt ad exempla deueniamus, eò diligentius diuinis legibus, atque voluntati se submittebat, quò diutius à circunstantibus malis infestabatur. Alij Dauidis exemplo terrefacti, timendi Deum materiam arripuerunt. Quot putas hominem illum Numer. xv. lapidibus obrutum, suo exitio à colligendis in sabbato lignis deflexisse? Quot Nabucho donosor suo malo nullam in Deum blasphemiam torquere docuit? Quantam multitudinem Holofernis, Iezabelis, & filiorum Heli interitu à tantis vitijs cauisse sibi arbitrarijs? Plena sunt huiusmodi paradigmatum scripturarum volumina; vnde velut in speculo, similium peccatorum pœnas contemplantes, iracundiam Dei non aspernari discimus. 15. augeremus. A.* Orig. hom. 2. in Hier. cap. 4.

Cl. Mar. Victor.

mille per annos.

Aut prope, maiores cum viuere consueuissent,
Ne peruersi hominum mores crescentibus annis

Augmentum acciperent, vitijs & terminus esset
Maxima vita hominum lustra ad duodena redacta est.
Nam Deus auerso tam multa ob crimina mundo
Confestim infensus voces erumpit in istas:
Nequaquam post hæc humana in gente manebit
Spiritus ille meus, vitam nec proferet vltra,
Viuere bissenos decies contenta per annos
Vita nocens hominum, longæ ne tempora vitæ
Criminis augendi caussam præstare valerent.

24. in marg. *A. Philo Iud. lib. Quis rerum diuin. hæres.* pag. 589. 4. *L. decem. Suggeruntur ad hoc ex veteribus memorijs exempla plura, documentum vnum præsigne in primis præterisse nequeo. Fuit Athila Hunnorum rex, qui crudelitate insignis, anno incarnati Verbi quadringentesimo quadragesimo septimo, decessit, cum annos ætatis suæ centum viginti quattuor implevisset. Tamdiu fortasse Dei numine seruatus, vt corruptos Imperij mores, postea quam leniter non corrigebantur, Athilæ sæuitia multaret. Versa vice Abraham patriarcham, cui bonam.*

Bap. Fol. l. 8. c. 14.

DE NVM. CXXIIX.

pag. 589. 16. *A. Est numerus CXXVIII. pariter par, quem militum numero Aelianus adiudicauit, ad acies commodius permutandum. Itaque phalangis numerus à tacticis exoptatur XVIM. CCCLXXXIV. quadratus ipsius numeri CXXIIX. Milites enim apud Græcos in phalange numerabantur, cuius quidem numerum voluerunt aptissimum ad mutandas aciei figuras, & hanc ob caussam cum scirent in scientia numerorum excogitatos numeros, qui vsque ad vnitatis distributionem in suam medietatem diuidi possent, propterea maior pars, eorum, qui de ratione instruendi aciem scripserunt, 16384. militibus peditum grauis armaturæ phalangem esse debere statuerunt.*

DE NVM. CL.

pag. 590. 13. *Deum. A. De huius numeri Sacramento hæc habet Hilarius præfat. in Psalm. Tribus quinquagesimus Psalmorum liber continetur, & hoc ex ratione, & numero beatæ illius nostræ expectationis exsistit. Namque qui & primæ quinquagesimæ, & secundæ deinde quinquagesimæ Psalmum, & tertiæ rursum quinquagesimæ, in qua finis est libri, consummationem diligenter*

Digitized by Google

genter aduertat, prouidentiam dispositorum in hunc ordinem Psalmorum cum dispensatione salutis nostræ intelliget conuenire. Cum enim primus gradus sit ad salutem in nouum hominem post peccatorum remissionem renasci, sitque post pœnitentiæ confessionem regnum illud Domini in sanctæ illius ciuitatis, & cœlestis Hierusalem tempora reseruatum, & postea consummata in nos cœlesti gloria in Dei patris regnum per regnum Filij proficiamus, in quo debitas Deo laudes vniuersitas Spirituum prædicabit; facilè intelligimus in singulis psalmorum virtutibus sub quinquagenario numero collocatis, sacramentum dispensationis huius quinquagenariæ contineri. Hucusque Hilarij verba. Est eiusdem numeri, de quo agimus, aliud. pag. 591. 28. annorum. A. Fuere, qui non idem vbique obseruandum putarent, sed variè per diuersas regiones, prout in singulis sit cœli ad circulum finitorem inclinatio, quod vocatur clima. hinc.

DE NVM. CC.

pag. 593. 21. in marg. A. 1. Cor. 15. Act. 9. pag. 598. 6. L. argenti sustulit Achan ex deuoca Hierechuntis præda, qua re demũ cognita lapidibus obrutus est. 28. L. sacrificare. Nam & Sacerdotes Aegyptiorum Isidi, qui numinis vice colebatur, sacra fecisse capitibus derasis traditum est. hinc Satyrographus caluos hos Sacerdotes appellat hoc carmine.

Cum grege linigero circundatus & grege caluo. & Martialis.

Linigeri fugiunt calui sistrataque turba.

Quin & Lampridius de Imperatore Commodo scribens, sic ait: Sacra Isidis coluit, vt & caput raderet. Herodotus: Deorum, inquit, sacerdotes in Aegypto derasi sunt. Idem refert solitos eos totum corpus alternis diebus deradere, ne quid sordis, cum sacra facerent, intercideret. purum enim. 28. in marg. A. Plutarc. de Isde, & Osiride. pag. 599. 5. in marg. A. Plutarc. in Lysandri vita. 9. venustiorem. A. Speciosissima sane spectatur cæsaries, reuerenda in senibus, veneranda in sacerdotibus, in mulieribus compta, dulcis in pueris, decora in adolescentibus, in bellatoribus terribilis. Quamobrem Iulius Cæsar circa corporis curam morosior, caluitij deformitatem iniquissimè ferebat, obtrectatorum sæpe iocis obnoxiam expertus, ideoque & deficientem capillum reuocare à vertice assueuerat, & ex omnibus decretis sibi à Senatu, populoque honoribus, non aliud aut recepit, aut vsurpauit libentius, quàm ius laureæ coronæ perpetuò gestandæ. Ceterum. 14. in marg. A. 1. Cor. xi. 21 fiant. A. Cum igitur comatos in nequitiæ, turpitudinisque notam tam Græci, quàm Latini semper acceperint, hoc prospiciens Pythagoras optimè iudi-

Digitized by Google

cauit Dei ministros, non modò vitijs, verùm etiam vitiorum suspicione carere volentes, detonso esse capillo. 24. in marg. L. distinct. xxiij. cap. prohibete & c. non liceat. il ij. vita. A. Hieronymus, quod & in decretis canonicis. xxij. quæst. 1. scriptum legas, rationem capitis signare autumat temporalium dominium depositionem; capillos verò, qui remanent, designare aliqua sacerdotibus esse retinenda ad sustentationem, vt qui Euangelium annuntiant, de Euangelio viuant. pag. 600. 1. in marg. A. Ioan. Beleth. cap. 39. Rat. diuin. off. 32. sordes. A. illud si libet superaddas, coronam virginibus vita functis imponi solitam, tamquam vitæ certamine perfunctis. Nisi illud magis consonum videatur, capitis coronam ex Romanæ Ecclesiæ institutione, regnum, præferre, quod in Christo exspectatur. Vnum denique de hoc numero monendum videtur, Ducenta cum significare voluissent Magi, impudici digiti dexteræ manus summitatem inter nodos indicis & pollicis arctè figebant, atque eodem gestu, digitoque quo in dextera Ducentesimum, in sinistra vicenalem numerum significabant. Huiusmodi digitorum gesticulatione prædictorum numerorum infamiam, immunditiáq; subnotantes.

DE NVM. CCC.

pag. 603. 8. Tercentos. A. Tercenti argentei dantur Beniamin, quos à Christo accipit, qui Trinitatem, vel Christi crucem prædicat. Vnde Paulus ait: Non iudicaui me aliquid scire inter vos, nisi Christum IESV, & hunc crucifixum. pag. 604. 12. sicut serpentes. A. Dignum verò quod parte hac minime transiliamus, Sacerdotes Aegyptios, qui per institutas ab eis notas & figuras sensus effingebant, si quem memorem significabant, vulpem auritu & arrectis auribus, quod summi sit auditus, & insignis memoriæ effinxisse. pari ratione, si voluissent hominem discursu mentis, & ratiocinatione vtentem indicare, vulpem fecisse, quæ aurem ad terram apprimeret, quòd ea paludosam aliquam regionem peragratura, si de soli firmitate dubitat, aure admota terræ contatur, an strepitum sentiat exploratura, quem vbi percepit, non esse soli firmitudinem coniectat, sed infirmum & voraginosum locum, ideoque non progreditur. Videtur autem inde vti ratiocinatione, vt obseruauit & Plutarc. lib. de soler. animalium, perinde ac si quod strepit, moueri cognoscat, quod mouetur infirmum esse, quod verò infirmum, inaccessibile. Neque nos minime fugit. pag. 605. 27. in marg. A. Ezech. 9. pag. 606. 3. in marg. A. in Talmud tract. Senedrim. cap. secundo. 24. hæc ille. A. Præterea sicut omnium elementorum finis est Tau, quod ex antiquorum relatione signum significat: sic omnium librorum Veteris testamenti, qui totidem

Genes. 45. D. Hier. 1. Cor. 2.

Alex. ab Alexand. l. 2. c. 19.

Digitized by Google

numero, quot alphabeti litteræ sunt, Crux Christi finis est. Ipse enim finis est legis ad iustitiam, & omnia illa librorum signa, Dominicæ incarnationis & nostræ Redemptionis sunt sacramenta, & signa, per quæ hoc vnum annuntiatur, in quo omnia referuntur signa. Tau (inquit Hieron.) extrema est vigintiduarum litterarum apud Hebræos, & perfectam in viris gementibus, & dolentibus scientiam monstrat. Hebræi verò autumant, quia apud eos lex Thorath dicitur, & in principio nominis sui scribitur hæc littera, eos hoc accipere signaculum, qui legis præcepta compleuerunt. pag. 607. 14. in marg. A. Petrus Diaconus de notis litterarum. pag. 608. 8. L. qui cum Lothum fratris filium à quinque Regulis, qui Sodomam, & Gomorram expugnarent, & optimam prædam cœperant, captiuum abduci audiuisset, ipse Trecentis vernis secum raptis aggressus, nepotem fœlici successu liberauit, & ingentem hostium multitudinem in fugam conuertit. 11. L. possum. Cum enim Xerses regum omnium, qui Medis, & Persis imperarunt, animi elatione, & operum magnificentia longè præstantissimus, in Græciam cum infinito prope hominum numero irrueret, Leonidas cum Trecentorum militum cohorte, ad Termopylas occurrit, castra eius inuasit, factoque repente in barbaros impetu, multis confixus telis in Xerxem contendit, eiusque caput diademate vi spoliauit; nec visurus ille quidem Græciam, nedum Athenas incensurus fuerat, nisi per proditorem Ephialtem Trachinium hominem Hydarnis copiæ per Oetæ montis tramites circumductæ, à tergo Græcos oppressissent. Non omittendi Troilus, & Paulus Molariani fratres Rom. qui (vt refert Blondus lib. vigesimoprimo) cum equitibus Trecentis facta eruptione, hostium stationes turbauerunt, illæsique receperunt sese, pluribus secum pertractis hostium captiuis. pag. 609. 1. L. mirabile quod quarto de bello Gallico lib. scriptum reliquit Cæsar, Trecentos. s. Legionarios sex millium Morinorum impetum sustinuisse, atque amplius horis quattuor fortissime pugnasse, & paucis vulneribus acceptis, complures Morinorum trucidasse. Sed illud magis mirum, & quod vix impetret fidem, ab equitibus Triginta Gallis Maurorum equitum duo millia loco expulsos, ac fugatos fuisse, vt in bello Africano Hircius. Ad Trecentesimi numeri virtutem respexisse visus est Mutius, qui obsidente Romam Porsena, facta à Senatu potestate, in castra ad inimicos processit, scribaque occiso, quem Regem esse putabat, comprehensus, impositam altaribus manum, in quibus sacrificatum erat, exuri passus est, dicens tales Trecentos esse coniuratos in mortem ipsius Regis. Ex quo territus Porsena, coactus est, omisso bello, pacis conditiones ferre. Nec à recta via aberrabimus, si Poëtarum omnium. 9. adiuuares. A. Sunt denique Trecentesimi numeri vires potentissimæ etiam ad debellandas spirituales nequitias, obtinendaque

Digitized by Google

diuina ſuffragia. Quod Paulum Lybicum minime fugit, de quo hæc narrat
Hiſto. trip. lib. 8. c. 1. *Sozomenus: Sub imperio Valentis fuit Paulus de Lybia in Scyti, non pauciores quingentis monachos habens. Nihil autem operabatur, ſed orationi ſolummodo deditus, Trecentas ſingulis diebus orationes reddebat. Et ne numero forte delinqueret, Trecentos lapides ponebat, & ſingulis orationibus lapidem mittebat in ſinum. Expenſis verò lapidibus, orationes cognoſcebat eſſe completas.*

DE NVM. CCCXIIX.

pag. 609. 29. *Varijs. A. Vitijs.* pag. 611. 6. *ſignificant. A. Platode Legib. lib. Vltimo: Itaque cum hoc in loco res fuerint, quid faciendum cenſes hoſpes? Iuxta quod vulgo dicitur, amici viſum eſt nobis par eſſe, vti rem in publicum & in commune conferamus, velimuſque de Vniuerſa republ. ſupremum ſubire diſcrimen, nihilque non facere, ita vt vel Ter ſex, vel tres talos iaciamus.*

DE NVM. CCCL.

pag. 612. 3. *L. cap. xi. corpora ſanctorum iacebunt in plateis ciuitatis magnæ, vbi & Dominus eorum crucifixus eſt, & videbunt corpora eorum per tres dies, & dimidium. Tandiu enim poteſtati Antichriſti permiſſi ſunt ſancti Adhuc 7 intelligantur, A. cui tempori reſpondent apud Sibillam* Λυκάβαντες *id eſt, anni trecenti quinquaginta vnus, quæ Romam, ſiue Rom. imperium ita alloquitur.*

Luſtra decem, atq; vnam & tercentum implebis atiſtas,
Cum tibi tam miſeræ venient crudelia fata.

DE NVM. CCCLXV.

pag. 614. *il* 1. 5. *L. Sed C. Iulius Cæſar cum Remp. in ſuam redegiſſet poteſtatem, nouam emendationem inſtituens, neglecto menſtruæ Lunæ curſu, periodico motu Solis anni metas conſtituit dierum CCC. ſexaginta quinque, quibus vt iuſtus & vertens annus conficeretur, nec æquinoctia & ſolſtitia ab his diebus, quibus ſemel adhæſiſſent, recederent in præcedentia, ſuperaddidit quadrantem &c.* 17. *Verſ.* 31. *peractus. A. ne ſtatæ eorum ceremoniæ confunderentur.* pag. 615. 10. *tempore. A. experientia mathematicaque ratione* pag. 614. *il* 2. 21. *procedatur. A. illud ſilentio hic præterire non debeo*

Digitized by Google

quòd huius anni Iuliani ratio, & si non sane eruditissima, tamen præ ceteris aliarum gentium annis; propriam hanc habet commoditatem, quòd cum æquinoctia & solstitia, vt nuper diximus, quotannis propemodum statis diebus recurrant, solus ex ciuilibus aptissimus est ad numerandam Mundi durationem, & vt res gestæ singulorum hominum & ætatum annis suis rectè attribuantur. At verò Aegyptij æquabilem annum nempe dierum 365. sine vllo intercalari amplexi sunt, quem etiam Vulturis simulachro significabant, quoniam hæc ales Trecentos illos ac sexaginta quinque dies, quibus annum conficitur tempus, ita distribuit, vt centum quidem ac vicenis diebus prægnans maneat, totidem pullos enutriat, reliquis verò centum & viginti diebus sui curam gerat, neque vterum ferens, neque alendis addicta liberis; sed se ipsam dumtaxat ad aliam parans conceptionem; quinque autem illos qui supersunt anni dies in venti compressionem & coitum insumit. Cum enim amore concipiendi exarserit, vulnam ad Boream ventum aperiens, ab eo velut comprimitur per dies quinque, quibus nec cibum nec potum omnino capit, fœtus procreationi intenta. Ad huiusmodi partitionem Aegyptij annum suum accommodabant, per tres tantum qualitates illum dimetientes, Ver quippe, Aestatem, & Hyemem, quæ singula tempora centum viginti diebus constare voluerunt, ac vti Theopompus ait, Hymen, Saturnum, Aestatem Venerem, Ver autem Proserpinam appellabant. Quinque insuper dies addiderunt, quos vocabant intercalares, vt eorum summa fieret Trecentorum sexaginta quinque dierum. Quam sane æquabilem anni rationem Aegyptij ab egressu populi Israel inierunt. Nam ante illam calamitatem, sanctorum patrum exemplo, ipsi quoque vsi videntur anno Lunari, quem iam inde vsque ab initio Mundi Ecclesia semper obseruauit. Porro ita pertinaciter hanc anni formam secuti sunt Aegyptij, vt cum sæpe à Romanis Imperatoribus defecissent, tandem à Diocletiano coacti sint præter patrium morem, tot seculorum vsu confirmatum, vti die intercalari, & menses suos aptare Romanis mensibus, vt palam hoc etiam argumento se profiterentur subiectos Romano imperio. Aegyptios secuti sunt Persæ, eaque de caussa igni illi suo, quem sacrum & æternum vocabant, totidem Sacerdotes iuuenes instituti, qui canentes, ignem quaqua gestaretur, sequerentur. Hinc Q. Curtius describens agmen Darij Persarum regis cum Alexandro M. congressuri: Erant, inquit, in eo Trecenti sexaginta quinque iuuenes punicis amiculis velati, qui Magos sequebantur, totidem anni diebus numero pares, quippe Persis annus in totidem dies descriptus est. Tantum ille. Quemadmodum autem hic tam æquabilis annus conuenientissimus fuit obseruationibus cælestium motuum, quibus primùm Chaldæi, postea horum imitati exemplo Aegyptij summo studio incubuerunt: ita nec

Digitized by Google

æquinoctia, nec solstitia stabilia esse potuerunt; sed propter defectum quadrantis diei progressa sunt in consequentia. Neque tacendum circulum solarem in vsu fuisse apud Hebræos & Græcos, diuersa tamen mensium obseruatione, siquidem duodecim lunationes apud eos simul additis vndecim diebus, conficiunt annum solarem: qua de caussa ipsi moti tertio quoque anno tredecim menses adscribunt aut octauo quoquo anno tres menses intercalant. Vt notant Suidas, & Africanus apud Eusebium lib. vij. Demonstr. Euang. cap. ij. & Damascenus de Fide orthodoxa lib. ij. cap. vij. Hinc colligunt Cabalistæ Enoch fuisse translatum anno ætatis suæ Trecentesimo sexagesimo quinto, quot sunt dies anni solaris, vt eius in rebus cælestibus peritia indicaretur. Nam & Eusebius libro nono præpar. Euang. cap. iiij. ex Eupolemi libro de Iudæis, ipsum testatur fuisse inuentorem Astronomiæ, & à Græcis Atlantem nominatum. Accedit & Origenis astipulatio, apud quem hom. xxviij. in Num. libri Enoch plurali numero citantur, quibus comprehensa fuisse ait secreta de nominibus non solum plagarum cæli, sed etiam omnium stellarum. Ne rem seriam inanibus, & ridiculis fabulis infarciam, non commemorabo Basilidis deliramenta, qui Trecentos sexaginta quinque cœlos, per successionem & similitudinem ab inuicem factos pronunciauit, & horum ostensionem esse numerum dierum anni, atque singulis illorum certa principia, & virtutes & Angelos assignans, ac illis nomina adfingens.

Platoin o & Tima de Legib. lib. 8. in princ.

Genes 5.

DE NVM. CD.

pag. 615. il 2. 4. L. numerus significat euersionem muri, 6. anguli. A. Notat peccatum Ephron vendentis Abrahæ sepulchrum Quadringentis siclis. Ideo postea remota est littera Vau de eius nomine, nempe ad eius imperfectionem demonstrandam. Hieron. & habetur xiij. q. ij. Postquam precio victus est Ephron, vt sepulcrum venderet, & acciperet argentum, licet cogente Abraham, Vau littera, quæ apud illos pro O legitur, ablata de eius nomine est, & pro Ephron appellatus est Ephran, significante Scriptura non eum fuisse consummatæ perfectæque virtutis, qui potuit vendere memoriam mortuorum. Hactenus fuerunt verba Diui Hieronymi.

Gen. 23.

Gen. 25.

DE NVM. CDXXX.

pag. 619. il 1. 2. sed CCCL. A. Scio quidem Iosephum lib. secundo cap. 5. scribere Israelitas consumpsisse in Aegypto annos quadringentos; sed illud ipse labefactat sequenti capite sexto; dum ab Abraham ad exitum de

Digitized by Google

Aegypto annos quadringentos triginta percenſet.

DE NVM. cIↃ XXC.

Octogeſimus poſt quadringenteſimum totum tempus veteris legis, & ſtatũ Synagogæ complectitur. Anno ſiquidem Octogeſimo ſupra quadringẽteſimum egreſſionis Iſrael ex Aegypto ab Hebræis & Gentilibus, accerſitis ſcilicet à rege Salomone Tyrijs, & Sidonijs, & Giblijs artificibus fundatum eſt templum, quod figura fuit Eccleſiæ ex Gentibus congregandæ. Quemadmodum Synagogæ figura fuerat Tabernaculum, quod principe Moſe legiſlatore factum eſt, dum tempus veniebat faciendi templum, & vt aduenit, ceſſauit honor Tabernaculi, templumque ab omnibus viſebatur; ſicut lex vetus data fuit donec veniret noua; & Synagoga ſtabat donec tempus ſuccederet ædificandæ Eccleſiæ, & ſtatim abrogata veteri lege, deſiuit in honore eſſe Synagoga, & omnes Gentes confluere cæperunt ad Eccleſiam.

DE NVM. CD.XC.

pag. ead. 20. conſtrictus (*A. dum enim venationem exerceret, iudicio pueri, qui eum oculis caligantem ducebat, ſagittam dirigens, Cain occidit, quem feram eſſe exiſtimabat. quo comperto, etiam adoleſcentem, qui eum ducebat, morti tradidit.*) *proinde.* Glo. 32. q. 1. quomodo.

DE NVM. IↃ.

pag. 620. 26. in marg. *A. Origen. in Numer. homil. v. 27. L. caput; illos verò qui in caſtris remanſerant, quinquageſimum.* pag. 621. 2. *L. fuiſſe notam. Romanis enim in ſubſellijs ſedentibus ternæ tabulæ dabantur quarum vna. A. littera notatæ abſolutionem; alteræ C. condemnationem; tertiæ quibus N. L. inſcriptæ erant, comperendinationem, per quam non liquere ſignificabant. De quibus hæc ſcribit Aſconius 8. liquere. A. Ab huiuſmodi iudiciorum more dictum eſt illud à Cicerone in oratione pro Milone, cum de Pompeio loqueretur, qui illi quæſtioni iudicioque præfuerat: Vidit, inquit, in confeſſione facti, iuris tamen defenſionem ſuſcipi poſſe. Quod niſi vidiſſet poſſe abſolui eum qui fateretur, cum videret nos fateri, neque quæri vnquam iuſſiſſet, nec vos hanc tam ſalutarem in iudicando litteram, quàm illam triſtem dediſſetis.*

Digitized by Google

DE NVM. DC.

pag. 622. 4. L. ostendere sexta die creatum fuisse Adam. pag. 623. 3. L. sex mille annis dicitur posse concludi ex prophetia Heliæ 7. L. Vtebantur cũ prægrandem numerum explicare volebant. Gregorius 24. progrediar. A. Magnas quidem hoc annorum numero contigisse mutationes, præter ceteros autores retulit Gulielmus Aluernus Episcopus Parisien. parte secunda primæ partis de Vniuerso cap. vij. qui hac de re præclare locutus, fecit vt eius verba hoc loco inscribenda poneremus. Ille autem sic inquit: Seculum dicitur spacium quod est inter quascumque duas magnas mutationes, ex his mutationibus, quæ sæpe fiunt in mundo isto terreno. Magnas autem mutationes istas intelligo mutationes regnorum, sectarum, legum, renouationes etiam, quemadmodum renouatio generis humani per diluuium, quod fuisse dicitur anno Sexcentesimo vitæ Nohe. Fuerunt autem aliqui, qui considerantes totum tempus ab initio Mundi, inuenerunt mutationes magnas factas in eo à Sexcentis in Sexcentos annos ferè. Et intelligo mutationes magnas exortus regnorum magnorum, & destructionem ipsorum, aut in toto, aut in magna parte. Similiter & legum magnarum, atque sectarum constitutiones, & destructiones. Sicut manifestum est de regno Hebræorum, & lege, quando exterminata sunt à principe, & exercitu Romanorum. Deinde Sexcentesimo ferè anno exorta est lex Mahometis, & regnum eius, & destructa lex Christianorum, & regnum in Arabia, Persida, Media, Syria, Aethiopia, & Aegypto, & Hispaniarum, quæ sunt vltra mare, & quæ sunt citra mare, parte maxima. Similiter Aquitania, & Galliarum parte. Postmodum autem inualescente regno Franciæ, destructum est regnum Saracenorum, & secta eorum exterminata vsque ad fines Hispalis, quæ vulgo Siuilia vocatur, & percussum est grauiter regnum illud, & secta etiam in capite suo, scilicet in vrbe Maroquensi, & finibus eius. Per idem verò tempus, quo secta Saracenorum orta est, imperium Romanum penè destructum est, partim per gentes sectæ Saracenorum, partim per barbaras nationes multas. Simul mutatio facta est in regno seu imperio Græcorum, quod Constantinopolitanum vocatur. Et istæ omnes mutationes vltimo Sexcentenario, in cuius fide sumus, factæ sunt. In præcedenti verò cum Sexcentenario, & ferè quadraginta annis ante, exorta est lex Christianorum, & regnum ipsorum. Vtrum autem ista se habeat veritas per omnes Sexcentenarios annorum, qui fluxerunt ab initio Mundi, scire potes ex chronicis. Hucusque verba Gulielmi.

DE

Digitized by Google

DE NVM. DCLXVI.

pag. 633. 2. *L. vixit. Tres namque plagæ improbo illi inflictæ sunt, prima quando, &c.*

DE NVM. DCC.

pag. 633. 28. *L. Romanis anno postquam condita fuerat Septingentesimo. Orientis &c.*

DE NVM. DCCC.

pag. 636. 22. *L. qui scilicet æternæ morti addicuntur. ij. Reg. xxiij. & 1. Machab. iij.* pag. 637. 14. *L. Græcorum excercitui, dum cum Troianis congredi recusat,* 17. in marg. *A. & lib. v.* pag. 638. 28. *L. Ego sum rerum omnium summa. Omnia à me proficiscuntur, velut à fonte, & ad eundem omnia referuntur, tanquam ad fœlicitatis portum. Nam Græcis magnum postrema est litterarum. Immensam.*

DE NVM. cIↃ XCV.

pag. 641. 23. *loquatur. A. Triennio Mœcenatem Melisium refert Plinius lib. xxiix. naturalis hist. silentium sibi imparauisse à conuulsione reddito sanguine.* 24. *L.* Σιωπιλόπερος. 26. *L. habebant vt priusquam quæstionibus, & altercationibus implicarentur, triennio tacerent, audire, & meminisse contenti; nec à temeraria procacitate; sed à sobrio, & attento silentio sapientiam auspicarentur, quod quidem.*

DE NVM. cIↃ CC.

pag. 642. 6. *L. constituti, instar sunt illius terræ optimæ centesimum fructum autori suo reddentis. De* 16. *tacebunt. A. Illud commemorare non inuucundum fuerit, ter hunc, quo de agimus, numerum in tribus maximis imperijs, æquo propemodum temporis sui curriculo, insignes admodum rerum mutationes adduxisse. primam quidem qua caput imperij & gentium domina Roma imperantibus Cæsareis Constantijs, in prædam & direptionem fuit exposita, ingruentibus in Italiam Hunnis, Vandalisque, & Gothis, qui præterid quod vrbem post homines natos potentissimam, omnibus opibus spoliarunt; & in ciues omnes occidione, aut misera captiuitate sæuitum, Imperialia e-*

Digitized by Google

tiam ornamenta, & insignia duce Genserico, secum in Africam transtulerunt, scribente id Iustiniano C. de offic. præ. præt. Africæ. Mille enim ducenti, & octo circiter anni ab ea condita ad vsque Gensericum numerantur, vt Paulus Diaconus in his, quæ addidit Eutropio, nec non Paulus Orosius recensent. Vt verum tandem sit quod M. Varo lib. xviij. Antiquit. apud Censorinum scriptum reliquit, Vectium se Romæ in augurio non ignobilem, & ingenio cuiuis doctori in disceptando parem, audiuisse disceptem. Quoniam viginti & centum annos incolumis præterijsset populus Rom. ad M. & CC. peruenturum, Si modo inquit, verum foret, quod de Romuli augurio in historijs annalibusque Romanis traditur in condenda vrbe deque duodecim vulturibus, quas poëta Ennius corpora sancta appellat. Annorum enim centena per singulas vultures significantur, quod eu ad centum vsque annos viuere compertum sit apud antiquiores. Quibus astipulatur Diuus Ambrosius. Octauiano etiam primo Consulatu augurium captante, duodecim se vultures, vt Romulo ostenderunt, atque iam ex eo tempore, anno quippe vigesimo ad monarchiam aspirabat, quæ longa annorum serie ad nos vsque permanauit, si non imperij viribus, saltem titulotenus; & licet aliquando interrupta, in eundem tamen titulum postmodum restituta, pro vt temporum vicissitudines permisere. Quorum quidem temporum historias si perpenderimus, ad annos circiter M.CC. ab Augusto inueniemus Pontificum, totiusque Senatus decretis magnum id Imperij nomen abolitum, perque annos multos adulterinam fuisse Imperatoris nuncupationem. Quanquam ne tam venerabili titulo defrauderemur, aliquot post annis sanctissimo Gregorij quinti Pont. Max. decreto, noua quadam ratione ansa præbita est, vt illa Maiestas per Electores certos conseruaretur. Cuiusmodi suffragiorum ratione post Othonem Othonis secundi filium, primus omnium Henricus est Imperator declaratus. Tertia imperij mutatio fuit Constantinopolitana à Fl. Constantino ad eum Constantinum, qui anno Christi 1448. oppressus à Mahomete secundo, Amuratis filio, Turcarum Imperatore septimo vitam & Imperium finiuit. Qui etiam eiusdem nominis matrem habuit cum Imperij conditore. Nam inter duos hos Byzantij principes anni mille centum supra vnum & nonaginta decurrerant. Nec obstat quod superius attigimus à Valente scilicet mathematico, inspecto vrbis horoscopo, prædictum fuisse Imperium Constantinopolitanum annos non amplius DCXCVI. duraturum, quia post illam annorum summam, qualescunque fuerint Principes, siue viri, siue fœminæ, à Maximi tamen Constantini institutis pendere videbantur; sub Turca verò longe alia imperij forma, longe aliæ leges, longe alij ritus superinducti. In hac igitur MCC.

Censor. de die natal. c. 5.

Digitized by Google

annorum ſupputatione, tres conſtat euenisse Imperij mutationes, primam à Romulo ad Genſericum; alteram ab Octauiano Aug. ad Fridericum primum, qui primus in Romanum pontificem, antipapam creauit; poſtremam à M. Conſtantino ad Othomanum. Nec illud omiſerim conferre quæ Gulielmus Pariſien. annotauit de numero D C. cum hic per binarium ductus, veniat in M C C.

DE NVM. CIↃ CIↃ CIↃ.

pag. 647. 17. *L. Millenarius ter repetitus, potentiſsimus habetur in Sacroſanctis ſcripturis, plurimum in bello conferens ad aſſequendas victorias. Eſt quippe quædam in numeris cognatio, dum quilibet ſuam ſeruat natiuam ſignificationem. Quemadmodum enim Triginta Gallos bello Cæſaris Africo, duo millia Maurorum in fugam coniecisse, & Abraham patriarcham cum Trecentis vernis Aſſyrios adortum, ex ipſis centum millia occidisse, Gedeonem quoque Trecentis viris non minorem exercitum inuasisse, de eoque cæſis centum milibus victoriam peperisse narrauimus. Non* 1. Mac. 3. *diſsimili ratione cum ſocij Iudæ Machabæi exercitum inimicorum videntes, dixisſent: Quomodo poterimus pauci pugnare contra multitudinem tantam, & tam fortem? reſpondit Iudas: Facile eſt concludi multos in manus paucorum; & non eſt differentia in conſpectu Dei liberare in multis, aut in paucis; quia non eſt in multitudine exercitus victoria belli, ſed de cœlo fortitudo eſt. Pugna certauit, ergo & Tribus milibus virorum* 1. Mach. 4. *pene inermium, Gorgiæ exercitum quinque millium peditum, & mille equitum, nec minus armis, quàm viris munitum, ad Amaum fudit, fu-* 1. Mach. 7. *gauitque. Iterum in Bethoron non pluſquam Tria millia bellatorum ſecum habens, cum validiſsimo Nicanoris exercitu fœliciter conflixit. Ea ſiquidem pugna aduerſariorum caſtra euerſa, Nicanor interfectus, reliqui fugientes à perſequentibus cæſi. Simon pater Iudæ iturus in Galilæam, aſſumptis Tribus pugnatorum millibus, contra alienigenas prælio decertat &* 1. Mach. 5. *victoria potitur.* 1. Mac. 11. *Tria millia virorum miſit Ionathas Demetrio Antiochiam in auxilium contra Anthiochenos tentantes Demetrium morti tradere, & occiſa vna die de Antiochenis centum millia. Timoleon Corinthus Tribus millibus militum fretus ad Crimiſſum amnem, cum ſeptuaginta millibus Carthaginenſium non ſolum acie conflixit, ſed ita etiam prælio vno hoſtem afflixit, vt pars multo maxima Carthaginenſis ſit nobilitatis ibi loci deſiderata. Iudas commiſſurus prælium contra Bachidan & Alchimum, delegit Terna pugnatorum millia. At ipſi cum ingentem*

Sabellicus lib. 6. cap. 7.

1. Mach. 9.

Digitized by Google

vidissent multitudinem hostium (erat enim peditum numerus viginti millia, equitum verò duum millium) subtraxerunt se, præter octingentos, qui & ipsi desperantes, in bello ceciderunt. Tria millia virorum elegit & Ionathas; sed duobus millibus relictis in Galilea, ipse cum ceteris ingressus Ptolemaidam

1.Mac.12. *occiditur. Tria millia pugnatorum de Israel misit Iosue contra viros vrbis Hay; sed statim terga vertentes, grauiter afflicti sunt. Nec enim poterant*

Ios. 7. *stare contra hostes occasione præuaricationis Achan, qui in castris Iosue ex deuota Hierichuntis præda paludamentum sustulerat. Post expiationem au-*

Ios. 8. *tem peccati, ad præceptum Domini capta fuit ciuitas, & subuersa. Tria millia virorum de Iuda vinctum Samsonem tradunt in manus Philistinorum.*

Iudic.15. *In hac exemplorum caterua recensere non piget rem sane memorabilem, quæ habetur lib. xij. hist. tripart. cap. iiij. Quædam insula vltra Rhenum fluuium est Burgundionum. Isti vitam quietam agunt, & pene omnes fabri lignorum sunt, ex qua mercede pascuntur, quorum regionem Hunni crebra inuasione vastabant, & plurimos occidebant. At illi licet anxietate constricti, ad nullum se tamen hominem contulerunt, sed alicui Deo se committere cogitabant. Tum audientes quòd Romanorum Deus fortiter adiuuat se timentes, omnes communi consilio ad credulitatem Christi confugiunt. Venientesque in vnam ciuitatem Galliarum, rogabant, vt ab Episcopo Christianorum baptisma mererentur. At ille eo septem diebus imbuens fide, baptizatos octauo die abire præcepit. Qui sumpta fiducia contra tyrannos alacriter festinabant, & spe sua frustrati non sunt. Nam cum rex Hunnorum nomine Suptarus per noctem fuisset ciborum nimia voracitate corruptus, Burgundiones gentem inimicam sine duce reperientes, & pauci plurimis resistentes, facta congressione vicerunt. Nam cum essent istorum Tria millia, circa decem millia peremerunt. Saul tria millia.*

DE NVM. CIↃ IↃↃ.

pag. 649. II. eorum. *A. & Psalmo supra centesimum vicesimo sexto: Sicut sagittæ in manu potentis, ita filij excussorum. Per sagittas enim Eucherius Apostolos significari tradit, qui Orbem terræ volatu perniciss imo peragrantes, doctrina sua mortalium, qui nondum Deum nouerant, corda penetrauerunt; filij verò excussorum, quia de prius excussis telis, hoc est, prophetis, Apostoli geniti sunt. Neque fortasse errabimus* 25. in marg. *A. Val. Max. lib. II. cap. VII.*

DE NVM. IↃↃ. CIↃ.

Digitized by Google

pag. 653. 30. *L. ſex primi parentes in generatione Adam, Vnde genus humanum propagatum eſt, ſcilicet, Adam.* pag. 654. 4. in marg. *A. Auguſtin. in Ciuitat. Dei lib. V. cap. XIX. 9. æternam. A. Seculum ſiue ætas priſcorum, ab Adam Vſque ad Heliam, iuxta ſeptenarium numerum ſic habet, Adam, Mathuſalem, Sem, Iacob, Amram, Ahias Silonites, Helias Thesbites ex Vita hac, morte non guſtata, ad immortalitatem, tranſlatus.* pag. 655. 4. in marg. *A. Gaſpar Veſpergenſis 10. 20 12. A. Alexander Scultetus Prutenus, qui Annales omnium fere principum, & potentatum ab Orbe condito Vſque ad annum Domini 1541. confecit, ab initio Mundi Vſque ad natum Chriſtum annos numerat. 3959.* pag. 657. 7. *A.*

DE NVM. Iɔɔ. cIɔ. Iɔ.

Germanus Conſtantinopolitanus Epiſcopus prædictis ſex mille annis ætatis Mundi quingentos ex auctoritate illuſtrium Græciæ patrum adiecit. Is enim cum in lib. quem de Theoria Eccleſiaſticarum rerum, inſcripſit, cauſſam inquireret, cur Pontifex, populo benedicens, digitos attollat, ad ſupputationem numeri Sex milleſimi & quingenteſimi accõmodatos, ſic loquitur: Quod Pontifex obſignet populum, id ſubindicat, futurum aduentum Chriſti anno Sexies milleſimo quingenteſimo fore, ex ſupputatione digitorum, ſignificante Sexies milleſimum quingenteſimum. Id & Hippolytus è Roma, & ſanctus Cyrillus dicunt in libris ſuis de Antichriſto, itemque Chryſoſtomus. Videat quẽ velit etiam Theodorum Grãminæum in Eſaiam fol. 14. & F. Sixtum lib. Bibliot. ſanctæ. pag. 658. *lin. 1. A.*

DE NVM. ccIɔɔ.

Decem millium numerus in Sacris eloquijs myſticè poſitus legitur. Quandoque enim eius nuncupatione decalogi mandata ſignificat. Quamobrem Iudicum cap. 4. cum mortuo Aioth peccaſſent filij Iſrael, traditique fuiſſent Iabin regi Chanaan, tandem poſt annos Viginti, cum eos ſceleris pœnituiſſet, clamaſſentque ad Dominum, Delbora prophetante, Barach tantummodo cũ Decem millibus armatorum, Siſaram regij exercitus ducem, cum nongentis falcatis curribus, & ingenti militum copia [illegible] ælium deſcendentem fudit fugauitque. In Decem millibus decalogus Vtiq. [illegible] merus habetur, quo ſi pœnitens ſe munierit, vitiorum multitudinem contra inſurgentem vel facile ſuperabit. Interdum etiam hic numerus numeroſam, &c.

Digitized by Google

DE NVM. ccIↃↃ. cIↃ. cIↃ.

pag. 661. 14. *Denarij. A. cui plura hoc de numero nosse cordi est, is adeat Origenem. hom. xxv. in Num. & Ficinum lib. x. ac Rep. Platon.*

DE NVM. CXLIV. cIↃ.

pag. 663. 9. *L. septimo Apocalypseos capite. Quo sane numero D. Thomas intelligit omnes electos existentes sub tempore gratiæ vsque ad finem mundi, tam ex Iudæis, quàm ex Gentibus. Neque hunc numerum positum censet ratione numeri, sed ratione mysterij. Non enim, inquit, signatur quot sint electi, sed quales esse debeant, & quæ sint necessaria iusto, scilicet perfectio in diligendo, quæ signatur per millenarium, qui est numerus perfectus, quia ad eum terminatur plenus cursus numerorum. Item perfectio in operando, quæ per centum, quia numerus est completus, vsque ad ipsum enim decurrit numerus, licet millenarius sit perfectior. Item labor in sustinendo, scilicet pœnalia & difficilia, vt in statu pœnitentiæ, quæ per quadragenarium signatur, qui numerus est pœnitentium. partes enim aliquotæ quadragenarij faciunt quinquaginta, qui est numerus remissionis, quia pœnitentia ducit ad remissionem peccatorum. Item doctrina in regulando, quæ continetur in quattuor Euangelijs, vnde signatur per quaternarium. Omnia enim prædicta fieri debent secundum regulam, quæ ex quattuor Euangelijs habetur. Vel aliter. Numerus Centum quadraginta quattuor millium, colligitur ex duodecim millibus per duodenarium in se ductis, millenarius signat perfectionem. duodenarius, qui colligitur ex tribus quater sumptis. signat fidem Trinitatis per quattuor partes Orbis. per alium verò duodenarium, per quem fit reuolutio duodenarij, intelligi potest doctrina Apostolorum secundum quam debent homines regulari in perfectione vitæ & in ipsa fide. Hæc ille. Huius sacri numeri rationem assignans Glossa in septimo eiusdem libri capite: Ter, inquit, duodecim, habemus eos, qui fide Trinitatis in quattuor Mundi partibus sunt signati, & vt hos perfectos ostendamus, duodecim per quattuor multiplicamus, & fiunt quadraginta octo. vt verò ad Trinitatem hæc perfectio referatur, quadraginta octo per tria multiplicamus, & sic fiunt centum quadraginta quattuor. Rupertus verò loco nuper aduocato, aliam affert præfati numeri speculationem, dicens, Duodenarius, &c.* pag. 664. 13. *inuocante. A Diuinæ siquidem vocationis electio primum in tribus Patriarchis, Abraham, Isaac, & Ia-*

Digitized by Google

hacob, ad numeri ternarij mysterium, singularis & collecta, in monade stetit, priusquam à triplici vno, in capita duodenarium tribuum, subsignati etiam numeri ratione [nempe sub filiali quater triadu propagatione & prosapia.] sese effundens, immensæ deinceps generationis venturæ primordia, & initia spargeret 21. *Rupertus. A. Hic itidem numerus, quem tractamus, positus legitur Apocal. cap. xiv. vbi dilectus Deo discipulus, in spiritu vidit illum sanctorum numerum stantem cum agno super montem Sion. quam prophetiam declarans D. Thomas: Cum agno [inquit] stabant centum quadraginta quatuor milia, id est, virgines in integritate plena desudantes, in pœnitentia feruentes, ad documenta euangelica perfecti in perseuerantia. per centum. n. signatur integritas perfectæ virginitatis, quia fructus centesimus est perfectio status virginum. numerus enim centenarius quia terminat numeros, & est numerus completus, signat perfectionem, & virginitatis statum. numerus autem quadragenarius significat feruidam pœnitentiam. licet autem Virgines sanctam virginitatem seruent. attamen propter aliqua venialia pœnitentiam agunt. per quaternarium signatur euangelica doctrina, quam attente obseruant per millenarium, qui est numerus completissimus, signatur perfectio perseuerantiæ, quæ omnia prædicta perficit. Hucusque verba D. Thomæ. Non habendus insuper Beda, qui huius numeri mysterium aperiens, hæc scribit: Numerus Centum quadraginta quattuor* pag. 665. 18. *L. præstantiam. cum enim sit millenarij cubus tum maxime ingentem copiam numerosissimamque multitudinem, ac propemodum infinitam designat, tum rei, &c.*

De Maioribus numeris.

pag. 666. 20. *Psal. CV. A Triginta quinque hostium millia occisa à Iuda Machabæo, dum cum exercitu suo contra Nicanorem ducem Antiochi Epiphanis, & Eupatoris patriam religionem fortiter defendit.* 11. *Mach. xv. Abia rex Iuda, & exercitus eius occiderunt vna die de exercitu Hieroboam idololatræ quinquaginta millia virorum. ij. Paral. xiij. Asa rege Iuda pugnante, decies centena millia Aethiopum, Domino cædente, perierunt. ij. Paral. xiv. Centum viginti millia virorum bellatorum de Iuda occidit rex Israel Phacee, eò quòd dereliquissent Dominum ij. Paral. xxviij. Quinquaginta millia.*

Digitized by Google

De Multitudine.

pag. 667. 18. L. diuisionem, imperfectionem, seditionemque dicit, quã-
3. Reg. obrem filius Solominis dictus est Roboam, quod interpretatur à multitudine populi, præsignans sub eo futuram seditionem in regno. Itaque multitudo vt-pote qua ab vnitate recedit, & habet confusionem sine ordine numerali, in malam partem plerumque sumi solet. Vt enim ait Origenes Adamantius, principium malorum omnium est multitudo. Exho. cap. xix. Multitudo plurima, malorum indicat sectatores &c. 23. ve. 28. me A. Psal. xxxvj. Multitudo fortitudinis gigantis, est fortis virtus diaboli. Esa. cap. viij. Multitudo in montibus, sunt dæmones & hæretici cum superbia. Humanæ siquidem salutis, veræque pietatis hostis diabolus omnia molimina contra familiam Christi versans, cum eam externis persecutionibus oppugnasset, non destitit eandem malignis quibusdam viris seductoribus repertis, intestinis bellis
Cap. 12. quatere, vt fraudulenti homines simulato tantum nomine christianæ religionis induto, si quos fidelium persuasionis suæ fraudibus deciperent, mortiferis errorum laqueis implicatos, perderent, de quibus dicit Dominus apud Hieremiam: Pastores multi demoliti sunt vineam meam, conculcauerunt partẽ meã, dederunt portionem meam desiderabilẽ in desertum solitudinis. Pastores. n. intelligit Propheta multos, quales esse in populo Christiano Beatus Iacobus nolebat, cum scriberet: Nolite plures magistri fieri fratres mei, scientes quoniam maius iudicium sumitis. Magistri siquidem plures tunc fiunt cum diuersa, atque inter se aduersa sentiunt: cum vero id ipsum dicunt omnes, & verum dicunt, ab vnius magistri sententia minime recedunt. In Catholica enim Ecclesia vnus prædicatur pastor, quia per adhærentes ac subiectos vni multos, vnitas fidei conseruatur: illi verò multi sunt, quia distracti atque
Cap. 57. diuisi. Hanc multitudinem deplorabat Dominus per Esaiam dicens: Hierusalem humiliata &c. pag. 668. 19. ambulabant. A. Eodem sensu Propheta regius Psalm. septuagesimo: Quasi prodigium factus sum multis, hoc est, imprudẽtibus, insipientibus, & ignobilibus. Psalmo rursus sexagesimo octauo ostensurus multitudinem impiorum: Multiplicati sunt, inquit, super capillos capitis mei qui oderunt gratis. Quem locum exponens Hilarius hac scribit: Numerus odientium vltra capillos capitis est multiplex, siue ob impiorum copiosam multitudinem, siue quia indigni sint Dei cura. Iam Apostolorum capillos, cum tanta eorum Deo cura esset, scimus esse numeratos; siue quia infidelium numerus vltra numerum sit fidelium. Nam decus capitis in capillis est, & Ecclesiæ, quæ est corpus Christi, in Apostolorum, & omniũ fidelium

Mat. 10. Luc. 12.

fidelium decore omnis ornatus est. hæc ille. Eodem mysterio de Synagoga scriptum &c. pag. 669. 15. multas. & A. Psal. quinquagesimo primo, de diuite insolente, Iusti timentes & ridentes dicunt, Ecce homo qui non posuit Deum adiutorem suum; sed sperauit in multitudine diuitiarum suarum. Rursus Psal. LV. Multi 27. tentationum. A quo significato Dauid Psalmo xvij. canit se de aquis multis eductum: Assumpsit (inquit) me Dominus de aquis multis; eripuit me de inimicis meis fortissimus. pag. 670. 15. & reliqua. A. Item Ios. cap. 3. Hæ sunt gentes quas Dominus dereliquit, vt erudiret in eis Israelem, & omnes qui non nouerunt bella Chananæorum, & postea discerent filij eorum certare cum hostibus, & habere consuetudinem præliandi. dimisitque eos vt in ipsis experiretur Israelem vtrum audirent mandata Domini, quæ præceperat patribus eorum per manum Mosis, an non. Itaque filij Israel habitauerunt in medio Chananæi, &c. 18. L. melle, nihil aliud quàm futuri seculi delicias beatitudinemque designat, quòd ex cibis quibus hic vtimur, nihil iis suauius neque dulcius inueniatur, tum quia sine labore comparantur, & nulla indigent præparatione. nam bona illa absque vlla solicitudine, sine dolore, studio nullo, apparatu nullo, condituræ nullius egentia, tanquam effuso copiæ cornu fluxerunt. Et sicuti terra illa plebem pag. 671. 17. L. accingamur. Vsque adeo inoleuit opinio Pythagoræorum asserentium vniuersa numero constare, vt cum consummatæ perfectionis aliquid factum putaretur, Numero constare dicerent; vnde & Occasionem, quam deam Ausonius Gallus lepidissime describit, Numeri nomine veteres intellexerunt. Hinc illud est Actij poetæ: Numero te expurgasti. & illud: Ne istum Numerum amittas subito oblatum. hinc etiam, In numerum aliquem peruenire dicuntur, qui in aliquo precio haberi incipiunt. Et in aliquo numero esse asserimus, qui sunt alicuius existimationis. Cicero Valerio: Ibi malis esse, vbi aliquo numero sis, quàm istic vbi solus sapere videare. pari ratione quem &c. vers. 20. pag. 672. 12. L. cameli. Diuus Hieronymus illustrans locum illum Esa. cap. 2. Repleta est terra eius [scilicet Iudeæ] equis, & innumerabiles quadrigæ: Non est [inquit] dignum numero, quod contra Dei imperium possidetur. hinc & in Psalmis dicitur: Fallax equus ad salutem. & in Exhodo: Equum & ascensorem proiecit in mare. In Ecclesiaste &c. 24. L. numerus. Mare quidem Aegyptius hieroglyphicum est perniciei. Id enim cum proprium est maris significatu, vt perditionis indicium sit, ob ipsam quippe profunditatem, vt pote quæ idonea admodum sit ad suffocandum. Ceterum Theologus [teste Cassiodoro] mare præsentem mundum significat, vbi Dæmonum malitia, velut quibusdam fluctibus, voluntas animarum instabilis commouetur. Reptilia verò ista pag. 674. 15. sui. A. Esa. cap. 40. Qui educit in numero militiam eorum, [scilicet cælorum] & ex nomine vocat omnes stel-

In Onomas. In Antigona.

Psal. 32. Exho. 15.

Digitized by Google

las. De quibus etiam Dauid dicit Psalm. CXLVI. Deus numerat multitudinem stellarum, & omnibus appellationes suas tribuit. Quorum vtroque cognitio quædam accurata significatur. Nam de hominum consuetudine nouisse dicimur eos maxime, quos nominatim compellamus. Itaque Christus hoc significare volens: Oues (inquit) meas nominatim voco. Quod autem subdit

Iohan.10. *Vates sublimius quiddam continet. Nam quæ eximia diuinaque sunt, censentur apud Deum digna quæ numerentur, & nominatim vocentur; cum vilia & ignominiosa sacris in litteris neque numerentur, neque nominentur. Nec*

Matth.5. 1.Tess.5. Phil. 8. *ab errabit qui siderum appellatione accipiat omnes quotquot in religiosa pietate claruerunt, iuxta dictum illud: Vos estis lux mundi, & tanquam luminaria lucetis in mundo. Audi Augustinum: Manifestum (inquit) 25.L.eos. Hactenus Aug. Psal.138. pag. 675.1. obstaculo. A. neque pueri, tanquam comptentui expositi, 12.L.ad salutem, si sciat quòd pars aliqua populi numerata est in deserto: pars vero innumerata relicta est? pag. 676.17. recensent quem imitatus Virg. Eclog.3. Menalcam canentem inducit.*

De grege non ausim quicquam deponere tecum.
Est mihi namque domi pater, est iniusta nouerca,
Bisque die numerant ambo pecus, alter & hœdos.

FINIS.

Digitized by Google

Index Generalis

RERVM AC VERBORVM MEMORABILIVM.

His, quæ in Appendice continentur, adiecimus litteram a.

A Dei ſymbolum. 161. & a.
A numeri nota. 620. 625
A nota abſolutionis. 426. a. 621
A ſalutaris littera, 621
A litteræ libera pronuntiatio. 165
Aaronis ætas octoginta trium annorum, quando locutus eſt Pharaoni, quid myſtice. 562. a.
Aaron deplangitur triginta diebus. 482
Abbatiſſa fieri non debet, quæ trigeſimum ætatis annum non attigerit. 477
Abdi nomen Dei, & apud quos. 228
Abel à fratre occiſus. 315. 364
Chriſtum ſignificat à Iudeis morti traditum 364
Dei, quàm ſui amantior. 63. a.
luctus interpretatur. 364
Abi melech quamobrem dicitur fratres ſuos interemiſſe 550
Abiſai quare vna littera dempta. 528
Abiſai conſcius necis Abner. ibid.
Ablactatio Salomonis, quando facta 521
Abortus fieri intra quadraginta dies 506
Abraham tres vidit, & vnum adorauit. 186. & ſeq.
Abraham apud Nemrod à patre accuſatus. 429
brævioris ævi, quàm vllus maiorum ſuorum. 574. 589
Babylonico incendio vallatus, quia illud adorare nolebat, Dei auxilio liberatur. 429
primus qui cultum vnius Dei aduerſus idola hominibus ſuaſit. ibid.
pater credentium. 434
a quinquaginta, ad decem deſcendit. 551
decimas Deo dedit rerum omnium. 332 375
dictus, tanquam pater multarum gentium. 434
de terra Chaldæorum, & cognatione ſua egredi iuſſus. 395
paſſus eſt tribulationem, & perſecutionem Chaldæorum ob veri Dei confeſſionem. 429
primus Eccleſiæ fundator. 434
filium offerens, typum Dei patris habuit. 64
fœderatos profligat. 608. a. 609 610
hæres diuinæ promiſſionis. 434
hæres Mundi à Paulo dictus. ibid.
intercedit pro Sodomitis. 432
duos filios habuit, vnum innocentem, alterum fratris perſecutorem. 63
moralé innuit Philoſophiam. 164
nomen myſterij, Abrã naturæ. 528

Digitized by Google

Abraham primus Patriarcha. 434
in senectute bona mortuus. 589
centum annos natus genuit Isaac. 580
quandiu vixerit. 589
Abrahæ interpretatio 434
filij omnes fideles. 664
hospitalitas. 186
vincentis quattuor reges allegoria. 349.375
nomini adiecta littera he. 528
ab Abrahamo ad Christum tempus legis. 434.655.
ad Christum quot anni interceserint. 655
legis initium sumendum. 655
ad Dauidis regnum quot anni fluxerint. 655
Absalon mota contra patrem Dauidem seditione, in bello tribus hastis à Ioab confixus. 104
conclamatus 104
patris pax interpretatur. 598
eius coma quantum quotannis penderit. 598
hunc quidam Iudam proditorem accipiunt. 598
Absolutionis nota apud Romanos quæ 621
Abstracta, vel concreta quæ dicantur. 226
quid significent. ibidem
Abundans numerus quis. 388
Abundantes numeros dici vitales ac fœcundos 388
esse vitiorum æmulatores. 642
esse perfecti numeri multiplices. 465
cetera vide Numerus abundans
Abundantia iniquitatis per superfluos numeros designata. 642
Acâtis duodenos simul parit pullos. 393.app.
Accessus & recessus maris. 291
Accipere centuplum quid. 578
Accidens vox à disciplinis repudiata. 222
Accidentale nihil est in Deo. 159. app. 108. app.
Accidentia generalia nouem, eorumque in prædicamentis ratio. 344
Accidentia necesse est esse in subiecto. 344
Accidentia conferunt ad intelligendam rerum essentiam. 139
Acedia vitium. 92
Achan quare lapidibus obrutus. 598.a
Achilles cur à matre in aquas stygias intinctus. 56
inuiolabilis, præter pedes. 56
parentat Patroclo paribus numeris. 98
cur Hectorem superauerit. 528
quot diebus à diis defletus. 416
pro libidine mortuus. 56
Achillei numeri. 528
Achillis talus solus inuulnerabilis. 56
& Patrocli amicitia. 169. 501. a. ita caussa omnium malorum quæ exercitui Græcorum euenerunt. 637
pulchritudo ab Homero commendata. 204.app.
Aerostichis quaternarij. 192
Aceus Solis equus. 218
Actiones angelicas tres esse iuxta Dionysium. 115
Actione in qualibet perfecta tria correlatiua reperiri. 108
Actionum nostrarum nos esse dominos. 346
Actionum nostrarum caussæ tres. 128
Actiuam & contemplatiuam vitam simul decalogi mandatis coniunctam esse. 573
Actiua qualis humanæ vitæ pars 164
Adad Dei nomen Assyriis, interpretatur vnus. 227
A.D. ideſt, ante diem, non ad diem. 521.a
Adagia, a bis septem vndis. 312
adorato circumactus 184
ætate prudentiores reddimur 475
a furiis oriundus. 192
alpha & ω. 638
aliud in ore, aliud in corde. 79
amas te ipsum, ideo nullus tibi amicus. 435
amphidromia agit. 254.a
a patre improbo non nascitur bonus filius 384
aquilę nõ gignunt columbas 384.a

Digitized by Google

a quinque scopulis desilire in fluctu. 452.app.
Adagia aurea æreis permutare. 336
aurum igni probatum. 310
aut Plato philonissat, aut Philo platonissat. 5
aut tres vniones, aut ter sex. 611
bis ac ter quod pulchrũ est. 618.il.2
bibunt vt sitiant, in auaros. 92
cæcus, & claudus non intrabunt templum. 210
kappa tria pessima 426.2
cedro digna. 460.2
circulum absoluere 270.2
conatus omnis & cinædus. 599
coma virũ, rhetorẽ indicat vox 599
corde & corde loqui 79
Charybdim vitans, in Scyllam incidit. 89
computatorum digiti. 474.2
corpus nullum sine nævo. 313
Cretensis Cretensem. 426.2
decies repetita placebunt. 618.il.2.
decumanum. 360
demens qui longus. 399
despuere malum. 161
digitorum vndecim. 385
Diomed. & Glauci permutatio 336
duobus dominis seruire. 43.80.
duplex kappa. 426.app.
duplices viros. 80
fodere non didici. 563
fortes creantur fortibus. 384
ignis, mare, mulier, tria mala. 379 app.
impari numero superis sacrificandum. 98
in numerum peruenire. 671
instar omnium. 7
ipse dixit. præfat. ad Lect.
issa 647
iustitia in se virtutes complectitur omnes. 35
iuxta aquarũ flumina deducit 224
Luna quinta nati. 452
mali corui malum ouum. 384
medianum vinum. 155.app.
mendaciũ breues habet pedes 459
nemo sibi nascitur. præf. ad Lect.
nimis te ipsum amans, amicum non habebis. 433
Adagia nix niui similis. 22
nihil pestilentius femina. 379
nihilo rana gyrina prudentior. 400 app.
non omnia eidem dij dederunt. 20
non nocet bis dicere quod benè dicitur 618.il.2.
nullo in numero esse. 671
numeris Platonicis obscurius. 2
nullius numeri homo. 671
numero indignius. 671
numerare nouit. 1
numero constat. 671.app.
omnia octo. 325
omnibus numeris. 305.307.
optimum non nasci, vel natum subita morte tolli. 316.588.
palinodiam canere, recantare opprobria. 211
per manus tradere. 552
plumbeum ensem ex eburnea vagina exerere. 204
primas tenere. 323
primas ferre. 57
primus, & nouissimus. 638
principium, medium, finis. 189
prudentia senum. 475
quadratus homo. 414
quintæ classis, pro postremo. 452
questi è vn' homazzo. 400
qui te conspexerit, augurium capere poterit. 208
Regnum non patitur duos. 54
resecare ad viuum. 433
rude donare. 297
rusticus in corpore: rusticus & in anima. 206.app.
sedecim pedib. superauit. 415.ap.
septimæ decoctionis saccharũ. 311
sexagẽarios de põte deiicere. 545.2
si leonis exuuium non sufficit, addas vulpinum. 608
sibi quisque amicus est, 41

Digitized by Google

sinui inspuere. 101
stateram ne transgrediare 324.ap.
taciturnior Pythagoræis 641
ter. 242
ter absterfis dij donãt meliora.101
ter sex iecit. 611
Adagia Thersitæ facies. 210
O præfigere. 351
Tredecim cubitorum. 399
Trenta in nome d'Iddio 481
Tristis littera. 621.a
Vates optimus, qui bene conijcit. 108
Vbi mulier, ibi mala. 379
Vbi leonina pellis non attingeret, eò contendendum assuta vulpina. 608
Via regia incedere. 470
Vindicta tarda, sed grauis. 540
Vita hominis peregrinatio. 89
Vlnarum tredecim homo. 399
Vnciarum vndecim homo. 385
Vnum è tribus malis. 317.570
Vnus multorum instar. 7
Vt ita loquar. 448
Vtroque poplite claudicat. 80
in Vtrosque pedes vacillat. 80
Adam interpretatur caro facta. 529
homo. 364. terra ibidem
sexto die procreatus, & sexto die transgressus est: ideo Christus sexto die cõceptus est; & passus, quò eius lapsum repararet. 280
ante peccatum immortalis erat. 329 app.
quomodo fuerit forma, & similitudo Christi. 280.a.
quo sermone vteretur ante ruinam. 31
æmulatione diuinitatis præceptum Dei infregit. 280.a.
ab vxore se decipi passus est. ibid.
quia confessus est peccatum, supplicium à se depulit. 560.a.
quando peccauerit. 280
assueuerat verbis Dei perfrui, & beatis spiritib. interesse. 281.app.
duos filios habuit, vnum electum, alterum reprobum. 63
quanto tempore commoratus fuerit in Paradiso 281.a.
qua hora eiectus è paradiso. 280 & seq.
vtrum per octo dies fuerit in paradiso. 281.a.
Adam post peccatũ suũ credidit, & speranit in Christũ, vt Mũdi redeptorẽ. 231
Eua, Seth vnam habebant essentię rationem, constãdi autem modum diuersum. 153. & seq. app.
Adæ nominis litteræ quattuor græcæ, quattuor Mũdi partes significãt. 529
nomen apud Græcos conficere quadraginta sex. 528.530
peccatũ fuit amor inordinatus 40
peccatum, & pœna. 280.app.
peccato sub potestate diaboli fuimus constituti. 339.app.
Administratio sacerdotij perfectam doctrinam, & ætatem requirit. 440.476.477
Adolescens anno sextodecimo indicat quisnam futurus sit. 411
Adolescentiæ ætas 215.299
Adolescentiæ copulari stultitiam. 475
ad Mercurij sidus ratio. 412
Adolescentia incrementum corporis. 297
consilij inops. 475
à Magistratu arcenda. ibidem
Adolescentes quamobrẽ minus sapiãt. 475
Adolescentium animi mutabiles. 412
Adolescẽtiũ cibus qualis esse debeat. 297.a.
Adolescentulæ quæ dicantur. 566.673
Adonai quid. 233
Adõ sacrum Dei nomen apud Hebræos. 233
Adorantes idola, occidebantur. 441
Adorãtes christiani cur Oriẽtẽ respiciãt 125
Adorantibus spectandus ortus, Pythagoræ symbolum. 125
Adorandi prisca ratio. 184
Adorationis in diuino cultu ratio 96
Adorantium conuersiones variæ. ibid.
Adriani superstitio ex Mauri occursu. 209
Aduentus Christi manifestè per Danielis hebdomadas prædictus. 618.il.2

Digitized by Google

Aduentus Christi primus per quadraginta duas generationes est adductus 512
Aduentus Christi ad iudicium extremum quando futurus. 490.653 & deinceps.
Aduentus Christi ad iudicium quare ignorandus. 491
Christi ad iudicium forma ostenditur. 71
Christi ad iudicium horror. 71
Aduersis læta subiũgũtur in sacris literis. 431
Aduersarij vnitatis ecclesiæ binario notati. 67
Adulterij quamobrem accusari non possit minor annis decem quattuor. 297.a.
in Adulterij crimine deprehensus quot horis detineri possit. 431.a
Adulterorum filios non esse vitales. 384.a
Ægritudines animę, ignorãtia & insania. 91
Ægritudines animæ, corporis morbis graviores. 91
Ægritudinum periodi per septenarium plerumque. 301
Ægrotum corpus quando dici possit. 91
Ægyptia Iudæorum seruitus. 601.615
Aegyptiæ litteræ. 165.a.372
Aegyptiaca lingua loqui. 454
Aegyptiaci dies. 83
Aegyptij Mathematic. artiũ studiosissimi. 4
Deũ vnius nomine appellarũt. 236
cur mensuram digito posito, significarent. 385.a.
sacerdotes per institutas ab eis notas & figuras, sensus effingebant. 604.a
quid senserint de Cruce. 238
bouis simulacrum colebant. 312
quintas, Israelitæ verò decimas obtulere. 455
astrum pingebant, quinarium significantes. 264
tertio signo cur defecerint. 107
quo ætatis anno circũcidãtur. 296
annum ciuilem cur CCCLXV. diebus constare voluerunt. 97
quot dies luxerint Iahacob. 320
quibus characteribus numeros notarent. 372
Aegyptium interfecit Moyses. 7
Aegyptiis fuit crocodilus exemplũ Dei. 542
Aegyptiis quot annis seruierint Israelitæ, 601
quis primus litteras communicauerit. 165.a
Aegyptiorum plagæ cur decem. 374
condendi cadauera mos. 482.511
sapientia eruditũ fuisse Moysen. 6
sacerdotes per crucis effigiẽ, venturæ salutis spẽ intelligebãt. 372
annus æquabilis. 614.il.2.a
in Aegyptiorum sacris litteris digiti manus sunt imagines arithmeticæ. 1.a
Aegyptus domus seruitutis. 601
statũ qualitatẽq; peccati notat. 602
huiꝰ Mũdi speciẽ tenet. 513.553.558
tenebræ vel afflictio interpretatur. 602 675
Aegypto quando egressus est Israel. 618
egredi, est ascendere; ingredi, descendere 333
Aegypto vbertas naturalis ex Nilo. 415.a
Aemilius Paulus, & Terẽt. Varro cõs. cõtra Annibalem apud Cannas male pugnant. 86
Aello vna ex Harpyis. 186
Aeneas à dignitate formæ commendatus. 204. & seq. a.
Aequalitas est mater iustitiæ. 195
est æterna. 174
Aequinoctia duo æquis spatiis direpta. 292
quibus mensibus fiant. ibid.
Aequinoctiales horæ. 393. & seq.
Aequinoctialis circulus. 264
Aequinoctij die singulis horis cynocephalos vrinam facere.
Aër circa terram qualis. 135
fit igne extincto. 198
figuram octaedron refert. 256
sanguini respondet. 202
cælestis. 240
quale elementum. 135
habet tres regiones, nomine & natura distinctas. 135
Aera esse oportere. 200
Aerem non esse elementum sentiunt Hebræorum rabini. 133

in

Digitized by Google

in aëre tria considerari. 201
Aere attenuato fit ignis 198
Aeris locus frigidissimus. 135
Aeris in Mundi creatione locus. 198
Aeris suprema pars dicitur æther, & Olympus. 135
Æsar hetrusca lingua Deum significat. 228.a
Aesculapius sanitati restituit Hippolytum. 106
Aestati adolescentia similis. 215
Aestiui circuli signa quæ. 214
Aestus maris quæ causa. 291
Aestas apud Aegyptios Venere designata. 614.il 2.a
Aetas contrahendi matrimonij. 474.&a.
fungendi magistratum quæ fuerit apud Platonem. 298.474
ab Augusto decreta. 476.a
opportuna militiæ. 431
triginta annorum accommoda ad præclara officia 476.a
sexdecim annorum Veneri sociatur. 411.& seq.
vigentis trigesimus annus. 474
quadraginta annorum perfecta. 515
prætextata 297.a
octaua Mundi, in qua homines resurgent, 327
Mundi prima quot generationibus absoluta. 364
Aetatis humanæ breuitas. 548
gradus quot. 154.411
annus sexagesimus tertius formidabilis. 298.345
annus octogesimus primus. 345. 567
cuiusque ratio pulcro carmine à Solone descripta. 298
diuisio per septennia studiorũ. 300
maturitas quæ. 297
Moysis mystica consideratio. 586
Aetate prudentiores reddimur 475
Aetatum vocabula. 215
humanæ vitæ distributio. 215. 216. 411.
Aetatum Mundi singularis descriptio. 279
Ætates huius seculi sex. 279.316
Aeterna plura esse non posse. 174
Aeternæ naturæ fons quaternarius. 238
Aeternitas est vnus dies principio fineque carens. 536
in Aeternitate triadem considerari. 169
Aetherea regio. 135
Aetij Amideni medici sententia de ætate contrahendi matrimonij virorum, & feminarum. 474
Aethiopes trigesimo anno consenescere. 591
Aethiopes vnde nigredinem contrahant. 209.a
Aethiopes regem constituebant qui forma reliquos excelleret. 205
Aethiope viso, Brutus infaustum pugnæ exitum apud Philippos sibi significari putauit. 208
Aethiopis occursus, mortis portentum. 208
Aethiopum corpora rariora, quia relaxantur calore Solis. 591
matura senectus vnde. 591
origo. 209.a
Aeuo similes circulares numeri. 263
Aeuum duplex. 169
in Aeuum futurum tria introducenda. 169
Affabilitas virtus, & eius extrema. 89
Affectus & voluntas, appetitus intellectiuus 143.& seq.
Africanum seu Carthaginense regnum quot annos steterit. 633
Agendorum initia tria. 118
Agesilaus magnus Lacedæmoniorum rex altero pede claudicabat, 209.384.a
Agnorum, & hœdorum in iudicio discretio. 79.177
Agnus paschalis cur decimaquarta Luna comedebatur in veteri testamento. 403. & seq.
Agnus legalis figura Christi. 539
Agnus legalis sumebatur decima die mensis. 376
Agnus Dei dicitur ter in sacro Missæ. 100
Agnus innocens, Christus immolatus, & præfiguratus. 539

Digitized by Google

Agnus cur in quintâ diem asseruaretur. 455
Agrippæ Iudæorum regi vincto à Tiberio, bubo liberationem vinculorum primò portendit, deinde mortem. 82.a
Agrorum lustrationes. 102
Agrorum diuisio. 389.652
Aioth Israelitarum dux, laus interpretatur. 423
Aioth ambidexter, typus Christi. ibidem
Aius locutius Deus. 227
Albategnius astronomus. 615
Alæ animalium senæ in Apoc. 446
Alecto. 286
Alcoranus Mahometi. 628
Alcorani Mahometici, & legis Christi collatio. 628
Alpha, vnum significat, & mille. 638
Aleph in arithmetica quem numerum notet. 625.638
Aleph sigillum Dei patris. 638
Alcestes Admeti vxor, quantum virum suum adamauerit. 168
Alcibiades à Socrate amatus. 214
Alexander qui & paris dicitur. 165
Alexander Magnus. 414
veneno necatus. 359
Alexandri M. aræ sub Ripheis montibus. 633.
epitaphium. 359
dictum. 54
Alla Dei nomen, & apud quos. 228
Allienſis pugnæ dies. 85
Alimentationis corporeæ ad animi pastum analogia. 148
Alligatio diaboli. 639
Alleluia, cur nouem hebdomadibus intermittatur. 337
Alleluia, idest, benedic nos Deus simul in vnum. 68
Alleluia quis possit cantare. ibid.
Alliteratione quomodo vsus Virgilius. 482.a
Alphabetum Latinum, Græcum, Hebraicum. 625
Alphonsus Rex Hispaniæ quantum quarto quoque anno intercalandum censuerit. 615.616
Altarium gradus quot. 98
Aloysius Lilius autor Calendarij Gregoriani. 614.il.1
Altera parte longiores numeri, continuò ex quadratis vno detracto latere, nascuntur. 413
Alteritas, & inæqualitas sunt simul natura. 174.& seq.
Alytherſæ vaticinium de reditu Vlyxis. 425
Amantium animos insania & ignorantia laborare. 91
Amicabiles numeri qui dicantur. 529
America est illa insula athlantica, quam Plato absorptam putauit terræmotu. 137.a
Amicitia huius mundi deuitanda. 450
Amicitiæ extrema. 89
Amicitiæ ideam in Achille, & Patroclo expressit Plato. 169
triplex genus. 168
principium studiorum similitudo. 168
genus præstantissimum quod. 168
symbolum binarius. 501.a
descriptio ex Hippodamo Pythagoræo. 168
Amicitiam inter tres esse non posse. 501.a
Amici Regum nunc quiduis pollent, nunc quàm minimum. 474.a
Amicos duntaxat binos semper memoriæ perhibitos. 500.a
Amor, & libido faciunt peregrinari mentes hominum. 56
cur nudis pedibus à Platone descriptus. 92
est pulchri desiderium. 169
non patitur diuisionem. 43
huius mundi separat à Deo. 451.
sui nimius, est peccatorum fons, & causſa. 433
vide Charitas.
Amoris exempla tria apud Platonem. 168
Amoris productio in diuinis quomodo. 108.a.159.a

Digitized by Google

Amicos dumtaxat binos semper memoriæ perhibitos. 500.a
Amore qui perierunt, sub quo circulo inferorum contineantur. 350
Amorrhæus interpretatur amarus. 670
Ampliationis littera quæ. 351.621
Amphidromia. 254
Amun quid Ægyptiis. 228
huius vocis significatio. 228. & seq.
Anaxagoras cur se natum arbitraretur. 118
illius sapienter dictum. 1.a
Andracles annus quis. 345.567
Andreas Contarenus octuagenarius Clodiam expugnauit. 83.a
S. Andreæ crux. 372.a
in Andro insula fons mirabilis. 312
Androgynos reperiri, qui masculo feminæ dici possunt. 154.a
Androginū genus Platoni quale fuerit. 154
Analogia magna inter Deum & vnitatem enarratur. 13.& seq.
elegans inter ea quæ Adamo, & ea quæ Christo domino contigerunt. 280.a
Angeli an futuri immortales. 237
aliquam compositionem admittunt. 658
ignis, & spiritus dicuntur 55.110
Deo propinquiores sunt hominibus. 55.110.658
ministri edictorum Dei. 55
secundi à Deo creati. 110
corporei, si ad Deum conferantur; si ad hoīnes, incorporei. 196
creati ante corporeum Mundum. 110.169.273
cur ab initio creati. 273
singulis prouinciis singuli præponuntur. 115
custodes monarchiarum. 435
cuique creaturæ pro custodibus dati. 435.a
significati per nonaginta nouem oues. 571
Angeli post primū casum nō peccarunt. 338
in futurū æuū introducendi. 169
& homines electi, qui in æternæ glorię sede gratulātur, significati per numerū decē millium. 658
non erimus in resurrectione, sed quasi angeli. 330
nunquam in specie muliebri apparent, quod sæpe faciunt dæmones. 380.a
tres veniunt ad Abraham, duo Sodomam perdunt. 72
Angelicæ gloriæ imago vnitas. 55
hierarchiæ in partes tres deductio apud Dionysium. 114
Angelicam naturam Deus mutabilem condidit. 338
Angelicus intellectus est esse omnium, sine specie intelligens omnia. 111
Angeli voluntas facta à Deo inconuertibilis. 338
& hominis collatio. 111.112
Angelis aptati numeri quadrati. 659.660
similes sunt virgines. 58
in Angelis quomodo sit maioritas, æqualitas, & minoritas. 113.114
in Angelis mobilitas triplex. 115
Angelorum ministerio an vsus Deus in creando Mundum. 110
quotus sit numerus. 659
Domino assistentiū numerus. 665
numerꝰ nobis incognitꝰ. 659.666
actiones tres, & quæ. 115
cognitio. 115
distinctio in assistentes, & ministrantes. 659
chori cur noueni. 113.658
hierarchiæ. 113
motus. 115
officium varium. 115
ordo de cœlo lapsus, replendus ex hominibus. 338.658
status. 115
studium in procurāda hominum salute. 115.338.435.a
septuaginta duo millia. 555
reproborum ruina à poetis decantata. 626
Angelorū decima pars duce Lucifero, lapsu luctuoso de sua felicitate cecidit. 337
Angelus secundum lumen, vt Deus primum, homo tertium. 110

Digitized by Google

est magis ad imaginem Dei, quam homo. 362
in Angelum lucis trãsfigurat se Satanas. 80
Angelus propter superbiam cadens, versus est in diabolum. 338
Angel⁹ nomẽ est spirituũ infimi chore. 114
Angelus Persarum princeps contradicebat angelo Danielis. 435.a
Anglorum reges, occulta quadam vi, morbum vulgò, Noli me tangere appellant, est autem carcinomatis species, curare perhibentur. 303
Anguli rectilinei tres species. 182
Anguli recti ad iustitiam, & virtutem collati. 304
Angusta bonorum via. 469.& seq.
Anguis senex exuuium deponendo, redit ad iuuentutem. 504
Anima hominis ad Deum creata. 358
ex nihilo producta 358
animus appellatur, intellectus, mens, sensus. 139
cor dicitur. 166
circulus. 241
tetragono rectangulo à Pythagoræis significata. 241
vnde dicta. 139 est omnia. 112
est in toto corpore tota, & in qualibet corporis parte tota. 139
numer⁹ harmõic. Platoni. 241.247
multa agit absque corporis adminiculo. 143
est harmoma ex quattuor complexionibus Philolao. 203
compacta ex quattuor elementis spiritalibus. 242
tota in suis potentiis consistit. 246
quomodo sit immortalis 237.329
rationalem facultatem explicat post primum septennium. 296
sequitur corpus. 206.a
pro homine ponitur. 557
est imago diuinę trinit. 140.& seq.
Anima corpore antiquior an sit secundum Philosophos. 247.& seq.
nata est in corpore subsistere. 329
quomodo præcedat corpus. 247
quando dicatur infirma. 91
quomodo morti subditur. 237
melior potest quandoque corpus inferius inhabitare, deteriorq; superius. 213
tribus speciebus pascitur, & eruditur 149
à spiritu quid differat. 156
post huius vitæ terminum ad vnitatem regreditur. 247
naturaliter habet potentias suas priusquã corporis cõmisceat 247
Animæ affectiones quattuor. 245
simplex essentia cur monade expressa. 245
diuersæ appellationes. 139.257
cognitiones. 257
definitio quælibet, qualis. 139
& Dei collatio. 138.& seq.
quaternari⁹ progress⁹. 245.& seq.
à corpore separatio, contra naturam esse. 329
partes tres & quæ. 144.246
potentiæ tres, & quæ 140
passiones, quibus mens in varia diuellitur. 92
orbes tres, quibus præsidet. 160
sedes. 145. quaternitas. 241
pulchritudine ornari corpus. 203
ad sapientiam quinq; gradus. 250
substantiam nemo nouit. 138
ægritudines, quæ. 91
vitam, esse cogitationem. 91
motus non organicus. 144
essentiam ac formam assequi neminem posse 139
operationes non organicæ. 143
tres facultates, quibus per totum corpus ipsa insinuatur. 145
terti⁹ diuinit. grad⁹ est assignat⁹ 189
compositioni quinarium multifariam conuenire. 250
potẽtię secũdũ Medicos trinę. 145
Animæ Mundi generatio facta in cubo ternarij. 462
Mundi geminam inesse vim 462
prĩcipes in Vniuerso duodecĩ. 645
in Anima Mundi exstare omnes rationes harmonicas. 463

Digitized by Google

Animæ & corpori, communes operationes. 145
iustorũ fruuntur visione Dei. 172
cur apud inferos religantur 349
iustorum die iudicij corporis etiam beatitudinem consequentur. 328.
post mortem habent diuersas receptiones. 172
nunc ante diem resurrectionis aut in cœlo, aut in purgatorio, aut in inferno sunt. 172
Anima terræ, reliquorumq; elementorum; Lunæ item necnon reliquorum planetarum, extimique cœli enumerantur. 390
ad Animam quamobrem ternarius referatur. 141. & seq. 245. & seq.
Animam conditam esse ex ea natura quæ indiuidua est, atque ex ea quæ circa corpora diuiditur, quomodo apud Platonem intelligatur 251
esse numerum qui per se ipsum mouetur, quid significationis habeat apud Pythagoræos. 251
Animam quæ tenetur in peccatis, dici ficum. 156
Dei iniussu è corporis præsidio decedere, nefas. 42
rationalem fuisse ante corpus, & propter peccata detrusam in corpore, error Origenis fuit. 248
de Anima motiua. 390
de Anima vegetatiua. 146
Animales affectus turbidi. 250
meræ operationes, quæ. 143
Animalia amphibia seu dubia, quæ. 79
Animalia omnia sequi quaternarium numerum. 318
Animalis facultas. 145
sedem habet in cerebro. 145
est trium generum. 146
Animalium genera quattuor. 202
species quinque 250
quattuor facies apud Ezechielem, & Iohannem quid mystice. 243 & seq.
Animalium quattuor vultus etiam Euangelistis haud incõgruè aptari. 244
mundorum & immundorum in arcam ingressorũ numerus. 69
Animantia multiplicia cur interimmunda computentur. 669
Animarum transmigratio in varia corpora quomodo sit intelligenda. 318
sedes apud inferos, quæ. 350
receptacula. 172
resurrectio. 316
impiarum cruciatus. 71. 75
purgatorium esse, & eis viuorum prodesse suffragia 173
Animas quorundam vagari è corpore solitas, & redire, autores scribũt. 144
beatorum, & damnatorum motu non organico ferri, & appetere etiam. 144
Animata num sint corpora cælestia. 390. & seq.
ab inanimis discernit sensus. 154
Animis purgandis qui numeri apti. 373. & sequen.
Animus talis fit, qualẽ induit habitũ. 318. 2
est qui aut sanctificat, aut polluit corpus. 57
Animum nobilissimum specioso corpore condonatum. 203
Animi pascendi tria officia 148
Annibal oculo orbatus. 212
Annibal prope Cannas L. Paulum cons. cum quadraginta quinque Roman. millibus occidit. 86
Anni solaris ratio à Iulio Cæs. instituta. 614
à Gregorio XIII. emendata. 616
vera supputatio, 615
tempora quattuor. 214. 218
mundani hyems est cataclysmus, æstas autem empyrosis. 558
Iuliani commoditas. 614. 2
principium apud diuersas gentes. 449. 2
Anni qui fluxerunt ab Adam vsque ad Abraham. 655

Digitized by Google

Anni ab Abraham ad Christum. 655
ab Abrahã ad Dauidis regnũ ibid.
à Dauide ad Christum quot fuerint. ibid.
non superstitiosè obseruãdi. 302.a
Ægyptiorum quot dierum fuerint. 6
ætatis Mundi. 490
ætatis Mosis centum viginti sunt mystici. 586.655
hebdomatici, & enneatici periculis obnoxij. 344
decretorij. 344
climacterici. 345
vitæ humanæ. 344.& seq.
septuaginta captiuitatis. 549
dormitionis Ezechielis. 569
& menses Hebræorum exponuntur. 616.a
centum viginti consecrati vitæ hominum, eorum qui fuerunt tempore Nohe. 586
ab Anno vicesimo ætatis cur annumerentur, qui ad prælium eliguntur. 431
Anno 1700. post natiuitatem Christi an expectandus nouissimus dies. 490
Annorum computatio de Mundi fine, & principio multũ variat. 490.655
ratio vna eadẽq; sẽper non est. 615
triginta eligebantur Leuitæ, & sacerdotes. 451
Annum vertentem cur CCCLXV. diebus Ægyptij constare voluerint. 97.616.a
Annus Aegyptius cur mutatus à Diocletiano Imp. 614.il.2a
septingentesimus ciuitatibus & regnis fatalis. 634
ætatis quadragesimus nonus climactericus. 567
ætatis quadragesimus nonus. Vide septenarij quadratus.
ætatis octogesimus primus formidabilis. 345.567
ætatis sexagesimus tertius, senibus formidabilis. 298.& 345
intercalaris. 614
Lunaris quot diebus constet. 614
Annus Platonicus seu notæ sphæræ. 537
Mundi magnus quantus sit. 537
bisextilis infaustus. 83
Iulianus reformatus 616
Pompilianus quot diebus constiterit. 614
à martio quandoq; incepit. 449.a
tyrocinij. 411.a
quinquagesimus cur Iubileus vocatus. 534
septimus. ibid.
quisque septimus aliquid noui affert. 302
recte appellatur tempus simpliciter, & præcise. 514
Aegyptius æquabilis 614.il.2.
quisque septimus vitæ periculosus. 301.& seq.
Antæus ab Hercule victus. 55
tacta terra fortior surgebat. 56
cur in modum libidinis positus. ibid.
cur de terra natus dicatur ibid.
Antarcticus circulus. 264
Antichristi ambitio. 627
arrogantia. 626
asperitas. 627
nequitia. 628
nomen Nego quomodo illi conueniat. 627.& seq.
tribulatio an tribus annis cum dimidio duratura. 489
tyrannis in sanctos in vltimis temporibus 171
à morte quadraginta quinq; dies concedũtur ad pœnitentiam. 527
de Antichristo propheticus psalmus. 337
Antichristo resistent Enoch, Helias, Iohannes. 171
Antichristum fuisse Maometem. 628
Martinum Lutherum. 624.626
Antichristus appellatur bestia. 625
gigas. 626
gentium seductor. ibid.
honori contrarius 627
homo futurus, in quo totus sata-

Digitized by Google

nas habitaturus. 628
cur numero DCLXVI. voluerit insigniri. 627
per vndecimum cornu bestiæ signatus. 381
Antigoni in filij curiositatem scomma. 32
Antiochia terræmotu concutitur. 86
Antipater Sidoni⁹ poeta singulis annis vno tantũ die, quo genitus erat, febre corripi solitus, eoque tandem consumptus est. 83
Antiphraxis quid. 416
Antipodes negãt Lactãtius, & August. 137.a
Antonini Imperat. in Philiscũ scomma. 599
in comatos dictum. 599
Apes regem habent. 52
Apis bos quibus maximè cultus. 312
Apologia Dauid cur 50. loco cõstituta. 532
Apollo cũ cithara apud veteres pictus. 371
cur Musis præficiatur à veteribus Theologis 371 idẽ cum Sole. 126
Pythagoricis vnitas. 95 Vide Sol.
Apollini cur tripos datus. 126
cur nouẽ Musas deputẽt Græci. 371
quam ob caussam quadriga adscribatur. 218
Apollinis cithara decachordos. 371
sagittæ pestem inferunt. 334
pedibus serpens triceps subiiciebatur. 126
Apollinem ex tripode vaticinari. 126
Apollonij Tyanei ad Deum precatio. 90
Apophrades nefasti dies à Græc. vocati. 570
Apostatæ fidei quo numero designati. 431. 451
Apostoli dicuntur fundamenta muri Ierusalem. 397
duodecim gẽmis significati 397.a
designati per boues mare æneum portantes. 396
lapides Iordanis. 397
panes propositionis. ibid.
patriarchas. ibid.
portas Ierusalem. 398
principes tribuum Israel. 397
prophetas minores. 397
Apostoli designati per duodecim Stellas, quib. coronata est Ecclesia. 397.a
tintinnabula duodecim, quæ ex pontificis veste pẽdebant. 397.a
Apostoli qõdo repleti fuerint Spiritu S. 266
pleni Spiritu sancto vocabantur passim ebrij. 216
quamobrem duodecim sunt selecti ad prædicandum. 396
linguis externis locuti. 31
pro Iesu contumeliam passi. 509
Apostolorum duodecim legatio. 396
prædicatio Mũdũ ipleuit 397.649
capilli à Deo numerati. 668.a
sedes in iudicio. 398
numerus sacer. 396
quos præsignent. 444
numerus multis antiquæ legis figuris adumbratus. Vide Apostoli designati.
Apotheosis Imperatorum, quibus ritibus apud Rom. fieri consueuerit. 321
Apostolos persequuti Iudæi. 509
Apostolus interpretatur missus. 396
Paulus vsus est sentẽtiis poẽticis. 426.a
Appetitus intellectiuus. 144
Appius Cl. quãobrẽ inuisã habuerit Z. 647
Aqua quale sit elementum. 136
curritad mare, à quo traxit originem. 358
Diuinæ trinitati quomodo conformis. 135
cælestis. 138 super cœlos. 138. 240
pituitæ respondet. 201
icosahedron Platoni refert. 256
Aquæ proprietates. 201
& ignis sacramento sancita fœdera nuptiarum. 252
Aquam esse oportere. 200
Aquarum præsul Neptunus cur tridentem ferat. 135
motus triplex. 136
significatio in scripturis. 669.a
triplex natura. 135
Aquario Iunonem præesse. 359
Aqua emanauit ter Piore percutiente terram. 101.a
Aquilo 217. in sinistra parte locatur. 125
mala in mundum immittit ibidem
cætera vide Septentrio.
Arabes quãti fecerint figurã crucis. 238. 372

Digitized by Google

Aræ Athenienſium inſcriptio. 235
Arbitrij libertas an ſit in angelis. 338
Arbitrium in homine liberum. 274.a
Arbor tria profert. 137
Arca cur ſexcenteſimo anno vitæ Nohe completa. 622
quare vno cubito conſummata. 668
tãtæ fuit molis, vt centũ annos Nohe in ea perficiẽda conſumpſerit. 580.a
eccleſiæ typus. 460.531.622.668
in inferioribus lata deſcribitur. 668
ex quadratis lignis cur fieri præcepta. 460
ex cedro conſtructa. ibidem
cur menſe ſeptimo reſederit. 461
in Arca Nohe ſeptena animalia munda, bina immunda. 69
quot animæ ſaluatæ. 324
Arcæ tectum cur ſexcenteſimo & vno anno vitæ Nohe aperiatur. 623
Arcæ latitudo 531. altitudo 478. longitudo. 602.605
Arcadib. peculiare fuit in lupos cõuerti 318.a
Arcenale Venetorum comburitur. 87
Architas in circulo poſuit animæ definitionem. 241
Arcta via, quæ ducit ad vitam. 469
Arcticus circulus. 264
Arcturi noïe intelligi Eccleſ. vniuerſalẽ. 307
Arete commentaria in Apocalypſim. 443
Argentum pro eloquio in Scriptura. 310
Aries ſignorum Zodiaci primus. 450
Arietis primum ſcrupulum tenebat Sol quando creatus eſt Mundus. ibid.
Arimanius quid. Magis. 188.
Ariſtocratia quid. 52
Ariſtoteles animi virtute naturalem ſtomachi infirmitatem diu ſuſtentauit. 567
Ariſtotelis cõſẽtio cũ Platone, & Orpheo, quòd Deꝰ ſit principiũ, mediũ, finis. 189
mors anno ſexageſimo tertio. 567
Arithmeticę diſciplinę laus. & virtꝰ. 1. & ſeq.
Arithmeticæ qui præcipue ſtuduerint. 1
Pythagoricæ origo. 3
diſciplinæ imagines ſunt digiti. 1.a
Arithmetica. 223
Philoſophantium à vulgari differt. 3
Arithmetica proportio qualis, vide Proportio.
Arithmeticum cubum eſſe numerum Geometrici cubi. 464.a
medium. 524
Armamentariũ locus vbi arma ſeruãtur. 87
Arrianorum error circa diuinitatem. 609
Arriana hæreſis deſtructa. 609 610
Artis medendi ſcopus. 91
Artium tutela Mineruæ attributa. 283
in Arte qualibet tres hoïnes cõſiderãti 159.a
triniatis myſterium conſiderari. 158
Aſcendere, & deſcendere, quid. ibid.
Aſcendimus Ieroſolymam, deſcendimus in Ægyptum. 333
Aſcẽſus Iesv in Cęlũ pręsẽtib. diſcipulis. 74
Aſiæ ſeptem eccleſiæ, vniuerſæ eccleſiæ typus. 307
Aſininum caput in horrenda Iudææ fame, væniit 80. nummis argenteis. 564
Aſpectuum rationes vnde veteres attulerint. 519. & ſeq.
Aſpectus ſtellarum ab Aſtronomis obſeruati. 519.568
Aſpectus oppoſitionis potentiſſimus. 292
Aſrael Mathematicus. 615
Aſſatio quid. 147
Aſſimilatio cauſſa dilectionis. 50
Aſſyriorum regnũ MCCCC. annorũ. 634
Aſſyrij Deum vocant Adad, quod vnum ſignificat. 227
Aſtra errantia ſeptem. 289
Aſtrum pingentes Ægyptij, quinarium ſignificabant. 264
Aſtrologiæ definitio. 213
Aſtrologiam circa quattuor verſari. ibid.
Aſtrologorum dogma, Ciuitatib. & Reip. definitum eſſe durationis tempus. 635
Aſtrologi reprehenduntur aſſerentes Stellas omnia efficere. 346
Aſtrorum parem eſſe numerum, & animarum. 645
Aſtutia in Scriptura laudabiliter poſita. 604
Athenienſes cur quadrata figura Hermas fecerint. 459
cur ſecundum diem Boedromioni menſi eximant. 86
Athenienſium mos in concionari volentibus. 297.a

Athe-

Digitized by Google

Athenis prædicauit Paulus. 235
ignoti Dei ara. 235
Athesis fluuius Veronæ mœnia euertit. 418
Atlantica insula, quam Plato fabulatur absorptam terræmotu, est nouus orbis nuper inuentus America dictus. 137.a
Athila Hunnorum rex, flagellum Dei dictus, Vrbi parans excidium, vidit duos viros sibi mortem minitantes. 73.a
Attali præclarum de Deo responsum. 225
Atri seu nefasti dies 83.85.& seq.
Atropos. 186
Attractio, seu atractiua vis. 146
quot modis fiat. 146.& seq.
Auari nunquam satiantur 92
Auaritiæ vindices Erinnyes. 453
Auaritiæ detestatio. 92
in Auem transformari posse hominē. 337.a
Augmētatio quid 146. eius operationes 147
Augmentatiua. dicitur naturalis crescendi virtus. 147
Augur vlcus habens, quare prohibitus aues obseruare. 207
Augures quid senserint de binario, & numero impari. 82.a
Auditus sensus aëreæ naturæ. 256
Auditus ad doctrinam maxime peculiaris homini sensus. 150
Auenzoaris Babylonici sapienter dictum. 1
Augustinus Steuchus existimat tria diuina principia re vnum, & idem esse, ad Platonis opinionem. 190
Augustus Cæsar quo ætatis anno toga virili indutus. 411.a
à Sybilla edoctus quòd in terris nasciturus esset se maior. 224
lætatur se annum euasisse quo senes infortunio agitari solent. 345
pumilos, & distortos, & cæteros id genus vt ludibria naturæ, malique ominis abhorrebat. 209
Augusti modestia, ne dominum quidem se appellare sinentis. 224
forma eximia. 204.a
oculorum acies mira. 204.a
Augusto principi mors prænunciata. 228
sub Augusto Cæsare natus Christus. 488
Augusti qui dicantur. 218.a
in Auium volatu, numerorum ratio obseruata. 82.a
Auris memoriæ dicata. 358.a
Auricularis digitus, quibus breuior sit. 385
Auses antea vocatus, qui postea dictus est Iesus. 230
Austera & tristia per vicenalem numerum designata. 431
Autumno iuuentus assimilata. 216
Autumnum quando Sol efficiat. 214
Azyma, & Pascha quid differant. 402
edere septem diebus quid. 309
Christianis sēper comedēdū. 309
Azymorum solennitas. 402
primus dies quis. 402
Azymo pane apud Latinos, & in fermētato apud Græcos cōficitur sacramētū. 401.403
Azymis cœptis fermentatum habere apud Hebræos non licebat 309

B

Babylonia à Semiramide instaurata. 634
à Cyro Persarum rege quando subuersa. 634
caput regni Assyriorum. 634
confusio interpretatur. 549
typus huius Mundi. 549
Babylonica turris exædificata. 30.555
captiuitas septuaginta annorum mystica 548
Babylonicum regnum Orientale dici. 633
Babyloniæ seruitus Iudæorum. 548
Bacchi cognomina. 390
singuli singulis præsunt Musis. 390
Baccho quamobrē dicatus octonarius. 324
Bacchus quid apud Orphæū significet. 390
Bagathan. 75
Baldasar quid interpretetur. 641
Baptismi disciplina à Christo tradita. 478
figura, circuncisio. 330
Baptismo deleri præterita peccata. 622
Baptismus diluuio adumbratus. 622
quid conferat. 330
mari rubro adumbratus. 615
Baptisma quibus verbis conficiatur. 478
Bartholomæus Capra Archiepiscopus Mediolanensis 205.a

Digitized by Google

Bartholomæus Colleo. 212
Basã regnũ Og, interpretatur turpitudo. 88
Beatitudo cælestis significata per septimum diem. 285
per terram fluentem lac, & mel. 670 a
constat in visione Dei. 75. 118
segregata ab omnibus malis, & cumulata in omnibus bonis. 172
trinitate perfecta erit. 118
duodenaria quantitate distincta. 581
post vniuersalem resurrectionem erit in anima, & in corpore. 329
ad Beatitudinem cælestẽ anheladũ. 278. 285
Beatitudinis priuatio. 349
Beatorum diuersa præmia. 581. 641
Beatam esse non posse rationalẽ creaturam, nisi creatorẽ plus diligat, quã seipsam. 41. a
Bedy Deus Macedonum. 228
Belgi Deum dicunt Godt. ibid. a
Bellum Iouis cum Titanibus. 340 626
inter corpus, & animam. 40
nauale inter Christianos confœderatos, & Turcam. 83
ciuile Pompeij & Cæsaris. 634
Bellaturi quanta cura dies obseruarint Romani. 84. & seq.
Bene agendi via acclivis, mali verò declivis. 470
faciens homo, beneficio afficitur. 168
operari non est humanæ virtutis, sed muneris diuini. 332. 366
Benedictiones triginta custodientibus diuina mandata. 480
Benignitas Dei in peccatores. 586
Bergomum semper viris floruit omni virtutum genere ornatissimis. 211
in Bestias an transeant homines 318
Bestiæ numerus. 623
Bestia affligens sanctos qualis. 630
Bethania quindecim stadiis distans à Ierusalem. 410
Bethleem ciuitas Domini. 506
Bethleemiticorum puerorum cædes. 76
Bicipitis hominis simulacrum esse hieroglyphicum inconstantiæ. 80. a
Bigami à sacerdotio repulsi. 94
Bigamia, & trigamia non ex lege, sed indulgentia propter incontinentiã, eõcessæ. 94
Bilinguis pro maledico. 80
Bilis ignem refert. 202
Bilis atra, & eius constitutio in homine, qualis. 202
Bili atræ terra respondet. ibid.
Binarius numerus. vide Numerus binarius.
Bissextilis annus infaustus. 83
Bissextus dies Romanis rebus infaustus, atque ater erat. 83
Bissexti diei ratio. 614
Bissexti diem cur in Februario placuerit Romanis intercalare. 614
Blancus Bongus, & eius dictum. 380
Blasphemia in Spiritum sanctum. 539
in Bobus designati Euangelij prædicatores. 397. app.
Boeg seu Boog Dei nomen Sclauis. 228. a
Boemi Deum vocant Buuh. 228. a
Bonum appetunt omnia. 190
Bona sunt quæ hic sunt omnia. 219
caduca fortunæ munera. 459
vide Hominis bona.
huius vitæ, tripartita. 149
naturaliter intus esse dicebat Plotinus, quæ extrinsecus verè forent pulchra. 204
Bonam dici quamlibet rem quando sit vna. 48
Boni attributa quot, & quæ sint. 236
summi triplex conditio. 236
cognomen Dei proprium. 237
& mali in Ecclesia præsenti militanti permixti. 673
Bonitas summa. 237
à Bono summo demanant omnia, & in vnum finem tendunt, in bonum scilicet, quod omnia appetunt. 359
Bonorum exiguo numero cedit multitudo malorum. 469
hominum exiguus numerus. ibid.
præmium. 118
discrimen à malis in futuro seculo. 63
pro Bonis positus exiguus numerus ab antiquis. 469. a
Bonum, & vnum vnde nomen sortita sint. 185

Digitized by Google

Bonum, vnum, ens, verum quomodo insint omnibus. 229
Bonus vir solido corpori similis. 459. & seq.
cur quadratus. 414
dicitur pater, mens filius, potentia Spiritus sanctus. 190
ille solus per se dicitur, qui alios facit implere quòd boni sunt. 237
Bougorum familia nobilis. 381
Bouh Dei nomen Sarmatis. 228.a
in Britannia quamobrem serius senescant homines. 591
in Britannia siccitas. 515.a
Bruta cur non habeant charitatem. 42
Bruta non numerant. 1.a
Bruta quomodo Deũ laudare dicantur. 394
quomodo dicantur obedire Deo. 395
Bulgarus derisus quòd viduam desponsasset. 95
Buog & Buoh Dei nomina, & quibus. 228.a
Bullam exuebant Romani deposita adolescentia. 297.a
Bubo lethalis auis. 82.a
in Burgundia aquarũ inundatio insolita. 417

C

K Græcum elementum condemnationis signum. 426.a
K mali ominis nota fuit. ibid.
K vicenalem numerum notat Græcis. ibid.
K in capitis iudicio, mortem significare. ibid.
KK. & KC. quam antiquis habuerit mysticam significationem. ibid.
C. nota condemnationis. 621.a
centum significat in numerorum notis. 228.a
tristis litera. 621.a
à dictione Cæsar detracta, quid ipsi Cæsari portenderit. 228
Cabala septuaginta tantùm senioribus communicata 551. propriè est scientia, quæ à maioribus per manum recepta fit. 551 vnde dicta. 551.a
Cabalæ septuaginta libri quando scripti. 551. & seq.
Cabalistæ quomodo interpretentur Danielem asserentem regem Babylonis inter boues fuisse translatum 318. noluerunt animam humanam induere ferarum corpora 318. eorum commentum de veritate, & mendacio 458. quid sentiant de Spiritu sancto. 539
Cabalisticæ artis in suas partes diuisio. 551
Cacodæmonũ distinctio 339. vide Diabolus.
Cadauera quamobrem non tangebant sacerdotes antiquæ legis. 319
Cæcus, & claudus non intrabunt templum. 210
Cædes Hierosolymis factæ. 510
Celestia cœnobium virginum Venetiis funditus euersum. 88
Cælestia corpora inanimata. 390
corpora necessitatem non imponunt, sed inclinationem. 346
an influant inferioribus. 346. 518
Cælestis Aer 239. Aqua 240. Ignis 239. Terra 240
Cælestis iniuriæ nomina duo. 91
Cælestium corporum distinctio. 110
Cælestibus terrena nomina indita. 240
Cælestes influentias magis vim habere in hominum conceptu, quàm in illorum natiuitate scribit Ptolemæus. 518
Cæli peripheria in CCCLX. cur distributa 392. 612.
Cælorum triplex differentia. 110
in Cælo triplicem reperiri dimẽsionem. 119
Cæli octo Aristoteli, & Ciceroni. 537
Cælum empyreũ in quo Deus inhabitat. 110
Cælum perfectissimum, simplicissimum, capacissimum esse. 270
Ioui obtigisse. 185
Cælum cuius figuræ sit. 256. 270. & seq.
Ceremoniæ denariæ. 573
Ceremonias veteris legis an liceat obseruare. 405
Cæsar à coniuratis in Senatu confoditur. 85
quomodo annum direxerit. 614
post vnum ancipitem vehiculi casum semper securitatem itineris carmine certo aucupari solitus.

Digitized by Google

martiis idibus interfectus. 83
regnat. 634
vnde dictus. 228.a
Cæsaris, & Pompeij ciuile bellum. 634
Cæsaris ductu quot hominum millia occisa. 228.a
Cæsaris nomine decorati à Romanis principum filij, & designati Augustæ maiestatis hæredes. 228.a
nomen à multis pro rege vsurpatum etiam ante Iulium dictatorem. 228.a
forma. 228.a
cultus. 599.a
cætera vide Iulius.
Cain sui, quàm Dei amantior 63. a. anno Mundi decimo tertio nascitur 400. à Deo maledicitur 315. fratre suo occiso, non implorauit misericordiam Dei, sed in desperationem lapsus est 315. 560. 618. il secondo. à Lamech septimæ generationis nepote occiditur 315. à Deo reprehensus de cæde fratris 315. eo nomine reprehensus quòd fruges secundas, hoc est post dies multos natas, non primitias obtulerit Deo 63. Ap. septenis multatus est pænis 315. primus reproborum exemplar 40. ne interficeretur notam habuit sibi à Deo impositam. 206
De Cain vltio danda septies, de Lamech vero septuagies septies, quomodo intelligendum. 619.618. il secondo.
De Cain vindicatum esse diluuio id est septima generatione. 558.559
De eo, quòd eius successio in septem ab Adam generationibus clauditur, & in posteris ab eodem patre Adam, Noha decimus numeratur. 378.379.589
Cain peccatum indissolubile. 560. 618. il secondo.
septem vindictæ quomodo intelligendæ. 315.558.619
generationes terminantur in fœmina. 379
mortem cur Deus tamdiu distulerit. 316
in Cain generationibus quare fœminæ nominantur, non autem in generationibus Seth fratris sui. 379
posteritas tota diluuio absorpta est. 558
Caiphas Christum iudicaturus, stat. 208
C. Marius, vide Marius.
Chalcidensium lex de ætate gerendi magistratum. 297.a
Calchas vates. 336
Calendæ Iuliæ Venetis sacræ. 83 a
Calendas intercalares esse infaustas. 83
Calendarum dies fausti. 84
Calendarij correctio. 615. & seq.
Calendarium melius corrigi non potuisset, quàm vt vnà simul incederent menses, & signa. 615
Calumniæ pœna frontis inustio. 426.a
Calliope Musa 390. anima totius. 390
Calliope quid apud Orphea. 390
Calore triplici præparari alimentariam hominis substantiam. 149
Caluus erat Iulius Cæsar. 599.a
Camelus ad duodecimum diem sine potu perdurat. 393
ieiunij symbolum Ægyptiis. 393
Camela duodecim mensibus fœtum gerit. 393
Cameli nomine, quid designetur in Scriptura. 648
Campanæ bis pulsantur in morte mulieris, ter viro vita functo. 153
Candelabrum septem luminum in Mosaico tabernaculo. 138
Candelarum benedictio in Februario. 82
Canenses nuptiæ typus Ecclesiæ. 104
Cangij primi Can Tartarorum historia mirabilis. 352
Cannensis clades. 86
Canis rabiosus aquam timet. 312
Canis rabidi morsus quomodo sanandus. 312.a
Canonica disciplina. 164
Canes rabidi quomodo sanitati restituantur. 312.a

Digitized by Google

Canonicorum librorum veteris instrumenti catalogus. 440
in Cantabria tres fontes duodecies in die exsiccati 394
Cantica Salomonis quinque millia. 649
Canticum canticorum amorem cælestium tractat. 162
Cantici canticorum liber adolescentibus interdictus. 476
Canticum graduum. 409
Cantores psalmorum. 371
Cantus tria genera. 178
Capillis positis sacrificandum, Pythagoræ symbolum. 598
Capilli ad decorem capitis concessi. 599. 668.a
Capilli nostri numerati. 676
Capillorum nomine quid in Sacris litteris intelligendum. 600.668
in homine ratio. 598.599.a.668
ornatus. 599
Capitibus derasis Isidi sacrificasse Ægyptios. 598.a
Cappadoces mali. 425.a
Caprarum pili, dura pœnitentiæ afflictio. 377
Capricorno vestam præesse. 389
Capricornus cur mobile signum nuncupetur. 214
Captiuæ quomodo ab hostibus tractabantur. 484
Captiuitatis Iudaicę mystica interpretatio. 548.549
Caput humani corporis cur non in orbem coactum. 599
quamobrē dij esse raro texerunt. 589
cur pilosum. 598
Capitis tegumentum quo vtuntur Sacerdotes. 116.a
humani corporis præstantia. 589
textura qualis. 589
Caput curraderetur in sacrificiis. 598.a.599
Carminum aureorum autor Philolaus. 238
Carnales delectationes renib. significari. 56
in Carne præter carnem viuere, angelicum est. 56
Carne molles aptos mente dici. 206.a
à Carnis congressu cur Dominus abstinendum docuit. 58
Carnis circumcisio. Vide circumcisio.
resurrectio possibilis probatur. 319
Caro concupiscit aduersus spiritum. 40
Carolus Borromæus Cardinalis quanti fecerit imparem numerum. 98
Carolo quinto Imperatori auspicatissimus dies Sancti Matthiæ. 83
Carthaginense regnum quot annos steterit. 633
Carthaginenses Oceanum Atlanticum fuisse dimensos. 137.a
Carthago à Scipione Africano euersa. 633
per decem, & septem dies arsit. 420
Caspij parentes inclusos fame necant, cum annum 70. ætatis excesserint. 298
Castigat quando Deus, paterno affectu corrigit. 587
Castimonia nouem dierum 351
decem dierum. 373.& a
Castor, & Pollux filij Iouis dioscori. 71
bis hostes Imperij Romæ profligarunt. 73.a
Cataclysmus sub Noe. vide Diluuium.
Catapotia cur impari numero exhibenda. 96.a
Catechumeni per dies 40. instruendi. 508.a
Categoriæ. vide Prædicamenta.
Cathei in matrimoniis contrahendis formæ tantùm rationem habebant. 205
Catilina pernicioſus vir. 34
Catilinæ probro datum, quòd eius incessus modò citus, modò tardus foret. 207
Catulus Leonis Christus quomodo dicatur. 107
Caudæ nomine designari operis consummationem. 603
Causſæ substantialis ad suos effectus nullam extare proportionem. 14
Caynan dicitur lamentatio. 365
ex Cedro arca Nohe fabricata. 460
Cedri natura, & proprietates. 460
Cedrus ad classes ædificandas aptissima. 460
Celæno vna ex Harpyis. 186
Centenarius numerus, vide Numerus centenarius.

Digitized by Google

Centuplum reponi his, qui patrem, aut matrem reliquissent, vt intelligatur. 578
Centrum in circulo, medium quod est appellatur. 16
Centro collatus Deus. 17.184
Centrum Vniuersi terra. 198
Centumuiri. 552
Centumuiralia iudicia. 552
Centurio gentilis in Euangelio electos ex gentibus mysticè notat. 574
intra Centum viginti annos cur vita hominis coarctata. 588
Cephas idem, quod petra. 461
Cerberus triceps Plutoni dicatus. 185
Cereris sacrificia. 351
Cerealibus sacris sacerdotes, & fœminæ per nouẽ dies ab omni libidine abstinebãt. 351
Chalcidensium lex de gerendo Magistratu. 297.a
Chaldæi vitam nostram stellis subiectam esse contendunt. 518
Chaldæi vnius nomine Deum appellarunt. 236
Chaldæorum opinio de hominum natiuitate. 518
Cham Nohe filius qua parte mundum possederit. 555
Cham posteritas maledicta, & nigra. 209
Chananæorum terra cur data filiis Israel. 670.a
Chananæus quid interpretatum sonet. 670
Charilai de coma nutrienda dictum. 599
Charitas Dei diffunditur in cordibus nostris per Spiritum Sanctum. 37
Dei non est sine charitate proximi. 41
Deus est. 37
doctrinæ Christianæ caput. 36
quomodo ordinanda. 41
prima incipit à seipso. 42
est finis præcepti. 37
mandati latitudo. 36.37
debet in omnes expandi, etiam inimicos. 42
quomodo omnia mandata instauret. 37
est mater omnium virtutum 500.a
homines Deo reddit proximos. 36
vbi est, ibi Spiritus sanctus est. 37
est primus fructus spiritualium donorum. 37
à Charitate omnium charismatum dona profluunt. 36
Charitate manente non peccamus. 41
in Charitatem peccans, fit omnium mandatorum reus. 36
Charitatem esse sine Spiritu Sancto est impossibile. 37
Charitatis donum à Deo quomodo sibi conferri postulet Ecclesia. 37
Charitatis effectus. 36
præcepta duo sunt Dei amor, & proximi. 499.500
ordo quamobrem sæpe commendatus. 40
Charybdis quoties in die vndas absorbeat. 242
Charybdis, & Sylla scopuli periculosi. 88
Chimeræ descriptio. 166
Chimera ad rhetoricen accommodata. 166
Cholera ignem refert. 202
Chori Angelorum. vide Angelorum.
Chordæ decẽ sunt decẽ præcepta legis. 371
Christianorum de Turca victoria. 83
Christianam disciplinam quis dixerit esse pythagoræam. in præfat.
Christiani nomine, & factis esse debemus. 505
nomen à quo sortiti simus. 505
Christum imitari tenemur. 78.a.505
Christus multifariam adumbratus in Adam 93.a. Abel 364. Aioth. 423. Dauid 66. 376.a. 445; 593. Gedeone 604. Helia 75.78.a
Heliseo 64. 516. Iosepho Patriarcha 428.481. Iosue 105.585. Isaac. 64.648
Salomone 597.638. Sansone. 78.a
Christus quando aduenerit. 655
quo die conceptus, natus, crucifixus. 280.449.583
quot diebus manserit in vtero matris. 521
sine semine ex Virgine natus, ex testimonio libri Hebræorum. 437
qua feria natus credatur. 280

Digitized by Google

duos parietes coniunxit in vnum. 39
humanam septenario expressam assumpsit naturam. 328
cur septuagesimus septimus inuenitur in generationibus. 232.559.
anno Octauiani quadragesimo secundo natus. 488.a
è Maria natus, Virginitatem non læsit. 438
quamobrem circumcidi voluerit. 331
factus homo vt nos Deo iungeret. 39
speciosus forma præ filiis hominum. 204
quomodo se subiecerit primi parentis nostri debitis. 280
pax nostra dualitatem populorū respuens, illam vertit in vnitatem. 38
duodecim annos natus, cur doctores interrogabat in templo, non docens. 396.477
vnus ex viginti duobus Sacerdotibus Iudæorum. 437
Christus ante tricesimum ætatis annum noluit esse hominum magister in terra. 477
à Satana tentatus. 502
baptizatus est anno ætatis suæ tricesimo inchoato. 477.489
cur Apostolos ad prædicandum misit binos, & binos. 500
cur ieiunauerit quadraginta dies, 505
quo die terminauerit ieiunium. 280
Moysis legem seruauit quandiu vixit. 331
Apostolos tentat. 595
obseruauit ceremonias phase. 401
Luna decima quarta fecit vltimam cænam, & Luna quintadecima passus est. 402
sub duobus principibus cur pati voluerit. 64
in cæna vltima comedit azyma. 402
nihil fere absque Scripturarum authoritate loquebatur. 560
à baptismo ad crucem prædicauit tres annos & semis. 489.& a
venditur. 428.482
morte naturali nostram mortem æternam destruxit. 498
cur vna die, & duabus noctibus iacuit in sepulchro. 498
triginta sex horis fuit in sepulchro. 497
qua die, & hora morti traditus. 280. 490.a
cur pati voluerit, & pro nobis mori. 584
passus non fuisset, nisi primus homo deliquisset. 280
duos impleuit perfectos num. 490
tertia die surrexit à mortuis. 104.a
cicatrices vulnerum rediuiuus cur conseruauit in suo corpore glorioso. 258
post dies XL. ascendit in cælum. 502
primus, & nouissimus. 638
in secūdo aduētu qualis apparebit. 71
ad dexteram Patris quomodo sedere dicatur. 577.& a
cur post resurrectionem xl. diebus fuerit cum discipulis suis. 507.a
Christus est magni consilij angelus. 499
charitas. 139. dies 394. ianua 139
lapis angularis. 288.461
leo 107.604. lux 139.& a 287
mediator veteris, & noui testamenti. 328
mediator secundum vtramque naturam. 238. veritas. 287
ostium. 287
pax nostra. 38.39.
princeps remissionis. 532
propitiatorium. 8. serpens. 604
Sol nos illuminans. 448. Sol iustitiæ. 12. veritas. 2. 7.
ouis. 287
Christi incarnatione nobis pax, & vnitas cum Deo est. 38
incarnatio quare tamdiu dilata. 232
incarnatio, nostra fuit exaltatio. 561
aduētus quomodo certis hebdomadarum spatiis præfinitus. 618.d.2
aduentum exspectauerunt omnes Sancti. 231

Digitized by Google

conceptio qualis. 438
cur facta die xxv. Martij 449
natiuitas ex virgine 280.438
actio, nostra est instructio. 505
fides quo numero demonstrata. 605. 664
fuga metu Herodis in Ægyptũ. 76.314
interrogationes quid significẽt. 595
prædicatio. 489
sanctitas. 204
transfiguratio in monte, 326
& Adæ collatio. 280.a
mors simpla. 498
sepultura 498. 507
vulnera. 258
ætas. 488.489
resurrectio. 490.a
resurrectio post triduum. 107
ascensio in cælum. 71
de Christi ætate nõ cõsẽtiunt authores. 488
ante Christi aduentum quomodo homines saluabantur. 231
Christi aduentus ad iudicium, quo die futurus. 449
in Christi generatione, quid significent tres distinctiones. 405
Christo competere numerum millenarium. 638
in Christo duæ naturæ, & vna persona. 65.233
Christum incarnari non oportebat, nisi homo peccasset. 231
Christum sedere à dextris Dei, quomodo intelligendum. 577.a
Christum nolunt Iudæi esse principem quinquagenarium. 532
per Christum solum omnes homines saluatos, & saluandos. 231
Chronicos morbos quadraginta diebus terminari. 508
Chronologia peregrinationis Israelitarum 601
Cibo qui penitus abstinuerint longo tempore. 294.a
Cibus adolescentium qualis esse debeat. 297.a.295. & a
Cibus hominis trino calore cõcoquitur. 156
cibi, & veneris voluptas turpissima. 78.a
sine Cibo quousq; humana vita duret. 293
Ciborum temperantia à Platone commendata. 78
Ciceronis dies natalitius. 522.a
Cidaris describitur. 234
Cilices immanes piratæ. 426.a
in Cilicio peccati asperitas significata. 378
Cilicium habitus pænitentium, & pro peccatis mœrentium. 377.561
Circularis figura omnium isoperimetrarum capacissima, perfectissima, simplicissima. 270
Circulares numeri æuo similes. 264
virtutes morales. 33.34
Circularium numerorum radices. 263
Circuli nouem inferni. 350.a
Circulus siue corona quam habeat significationem in diuinis litteris. vide Corona.
est finis omnium figurarum. 534
est æternitatis hieroglyphicum. 182. & a.
sex sibi æqualibus circulis circumscribitur. 271.27
Astrologis est Solis figura. 542
Deus dictus à Sarracenis. 182.a
Circuli definitio apud Geometras. 270
centrum est punctum. 182
mensura. 182.439.a
totum spatium implent sex isopleurici anguli. 271 272
circunstantiam esse senariam. 271.393
semidiameter totius circumferentiæ ambitum senario terminat. 271
Circuli centrũ cũ Deo habere analogiam 16
Circuli paralleli in cælo. 264
Circuli cælestes cur in cccl x. gradus diuisi ab Astronomis. 612
& cur in partes duodenas. 612
Circulos cælestes Græci, non vt nunc in 360. sed in 60. tantùm æquales partes diuisere. 541
in Circulo facta diuina operatio. 275
Circularis motus cæli proprius. 185
imago æternæ felicitatis. 184
Circularem figuram cælo conuenire. 270
Circulum absoluere, quid sit. 270.a

Digitized by Google

Circumcisio carnis typum gessit circumcisionis spiritalis. 330
figura baptismi. 330.538
signaculum erat iustitiæ fidei Abrahæ. 423.a
in genitali membro cur celebrari præcepta. 330
cur octauo die fieri instituta, mystica ratio. 330.a
cur apud Ægyptios facta anno quartodecimo. 296
Circumcisionis naturalis ratio. 296.a
abrogatio. 330
dies, dominicę resurrectionis typum præfert. 330
Circumferentiam per diametrum cognoscere. 439.a
Cithara in sacris litteris, quid. 299
Apollini dicata. 371
Ciuilis rationis tres formæ. 52
Ciuilis dies. vide Dies ciuilis.
Ciuitatem in quadro positam, quomodo intelligendum. 460
Ciuitates proprias habere rerum vicissitudines, Astrologorum dogma. 635
Ciuitatis numerus duodenarius. 646
Ciuitatem volebat Plato constare potioribus, & deterioribus. 387
Ciuitatibus qui numeri mutationem portendant, 633.646
Ciuitatibus nihil pernicio sius diuisione. 48
Ciuitates quinque imbribus igneis conflagratæ, quid significent. 454
Classis quintæ homines, infimæ notæ. 452
Claudia virgo Vestalis de stupro accusata, miraculo suam innocẽtiam probauit. 100
Claudi à sacerdotio arcendi. 207
Claudi nomen plerique horrescunt in negociis obeundis. 384.a
Claudi occursus ominosus, & improsper. 210
Claudorum exempla. 209.211.384.a
Claudis interdictum ne ingrediantur templum Dei. 210
Claues regni cælorum Petro concreditæ à Christo. 46
Clazomeni anima rursus in corpus rediit. 144
Clementia quid indicet, & quomodo fortitudini iungatur. 34
Clades Caruagiensis Venetorum Rempub. valdè afflixit. 211
Clementis Alexandrini locus de duobus mundis intelligibili, & sensibili. 267
Clericis cur vetitum comam nutrire. 600
Clericorũ tõsura cur in modũ coronæ. 600
sub eodem Climate an homines sint eiusdem coloris. 209.a
Climactericus annus quis. 345
Climacterici anni an sint obseruandi. 302.a
Clio quid apud Orphea. 390
Clodia quando à Venetis recepta 83.a
Cochlis cognomẽ Horatio impositum. 211
Coctio. 147
Cœmeterium Innocentij Parisiensis intra nouem dies humana corpora reducit in pulucrem. 355
cogitatio est vita animæ. 91
cognoscitur Deus per negationes potius, quàm per affirmationes. 189
Cognitio omnis quot distincta gradib. 220
Cognitio tribus perficitur. 160
Cognitionum opifices quinque. 250
Cognitiones materiales quot. 151
Coitum venereum cur Hippocrates comitiali morbo æquiparauerit. 283
Coitus venereus vires corporis, & ingenij labefactat, vitam abbreuiat, nocet cerebro, & memoriæ. 283
Collectæ numero impari dicendæ, & quot in Missæ sacrificio dici possint, de quibus Alex. de Ales. 3. q. 37. par. 1. 4. 99
Colluctatio inter carnem & spiritum vnde orta. 40
Colomanni Vngariæ regis in fratrem ingratitudo. 209.a
Coloniæ LXXII. ex Nohe filiis. 555.557.a
Color visus obiectum. 254
Colores planetis addicti. 169
Colores præcipui, ad trinitatẽ reducti. 169
Colores tribus cæli gratiis à Platonicis dicati. 169
Colorum species septem. 193
Columbæ Veneri dicatæ. 350.a
Colũbæ in arca Nohe reditus, quid. 318.502

Coma-

Digitized by Google

Comatus omnis, etiam cinædus. 599
Comæ nutricendæ ratio ex Licurgi instituto. 599
Coma virum, rhetorem indicat vox. 599
in Comatos dictum Antonini Imperatoris. 599.
Comam qui nutriant. 598.599
comam qui nutrire prohibentur. 599
cometa non est stella. quomodo fiat. & quid portendat. 347
commercium, & cognatio linguæ Italicæ cum Græca. 385
commodum anni Iuliani 614. il secondo.
communia si forent omnia, quietissima esset humana vita. 90
compositi numeri qui dicantur. 14
compositi seu commixti numeri qui. 178
computatorum digitis similes, qui 473. a
concentus omnes quibus numeris contineantur. 387
conceptio similis generationi. 518
conceptio humana qua die perfecta. 516
conceptionis humanæ ratio. 501.516.517
conceptui, quàm genituræ plus tribui à Ptolemæo. 518
conceptum Elisabeth cur Angelus Mariæ nunciauerit. 543
concoctio vide coctio.
concordia. 35
concordiæ exemplum. 29.
concordiæ quanta vis, & vtilitas 49.51
concretum quid dicatur. 226
concubinæ in Canticis, quæ dicantur 565 & Ap.
concumbendum ei, qui se infirmiorem esse vult. 283
concupiscentia. 144
confessionem peccatorum consequitur remissio. 560
conflagratio Mundi ab ethnicis Poetis prædicta. 538
coniugali vitæ nihil salutarius vnitate. 29
coniugatorum ordo quo numero designatus. 116.117
coniugium à Pythagoricis dicitur Senarius 267
de coniugio Sacerdotum Epiphanij auctoritas. 54.a
consecrandi Imperatores mos quis. 321
Corporum resurrectio quamobrem futura. 328.329
Consensus præsumitur ex patientia decem annorum. 359
Conscientia cuiusuis in iudicio accusatrix. 72
Consonantiæ diapason soni, cur vnicum videantur habere sonum. 328.a
consonantiarum vim conspici in numeris quibus Abraham pro Sodomitis deprecatus est. 526.a
constans Constantinopolitanus imperator, Romam deuastat. 634
constantia rerum omnium absoluit perfectionem. 459
Constantinus M. contra Maxentium pugnaturus, in cælo crucis signum vidit, quod in militaribus signis posuit, audita quoque voce, quæ ei victoriam promitteret. 238.a
Constantino M. suî nominis vrbem ædificare paranti, quid acciderit. 635
Constantinopoli incendium. 419
terræmotus. 87
grando. 86
Constantinus vi. Imp. à matre oculis priuatus. 420
consuetudo lauãdi pedes tredecim pauperibus in cæna Domini, vnde orta. 105.a
consuetudines locorum seruandæ. 403
consul fieri nequaquam poterat, qui trigesimum ætatis annum non impleuisset. 476
contemplatiua qualis vitę humanę pars. 164
contemplatiua-ne, an actiua vita præstantior. 164
continentium ordo qualis. 116.117
contrarietates decem. 360
conuiuium vltimum cur cum septem tantùm discipulis peregit Christus. 308
copula apud dialecticos quid. 167
cor primum membrum vitam capiens, & vltimum moriens. 54
cor pro omnia. 166
à corde pendet membrorum vita. 54.166
corde duplices. 79

Digitized by Google

Corona virginum. 474.a
Coronæ figura quam habeat mysticam significationem. 575.576.600
Corona mortuis, tanquam vitæ certamine perfunctis, imposita. 600.a
Corpora mortuorum cremabantur. 354
Corpora deformia inesse dæmonibus asserit Porphyrius. 203
Corpus nostrum post resurrectionem quale. 367
corpore graui plerumq; sunt ignaui. 420.a
corporis ex forma conditionem mentis coniici. 399
corpora totius prima quinque numero ex Timæi sententia. 255
corpori solido quaternarius numerus addictus. 193
corpus à Geometris vocatur, quod tres obtinet dimensiones longitudinem, latitudinem, profunditatem. 304
corporum quinque solidorum collatio ad quinque sensus. 256
corporis solidi triplex dimensio. 458
corporis superficies trina. 181
corporis quaternarius progressus ex proportione dupla. 248
Corporis deformitas, quæ fortuito contigerit, nemini vitio verti debet 211. & seq.
corporis incompositio, mentis indicat inæqualitatem. 207
corporis humores quattuor ac eorundem affectiones. 202
mensura. 399
corporum resurrectio quamobrem futura. 328.329
corporum concinnitas vnde. 464
Corpus quando ægrum dicatur. 91
Corpus Mariæ Virginis in vellere Gedeonis adumbratum. 604
Corpus pinguefactum, iter ad mentem impedit. 78.a
in Corpore septenarij ratio. 292.293.
Corporis partium proportio. 464
bona in medio constituta. 90
motus septem dupliciter, & qui. 293
excrementa septem. 292
tres partes principes. 156
Corporum concinnitas vnde. 464
Correlatiua tria reperiri in omni actione perfecta. 108
Cras cras vox coruina. 540.a
Crater secundus, & tertius quibus sacri. 97
Creata vniuersa in senarij trigono. 441
quædam principium habuerunt, sed nunquam finem habitura, 169
Creata sunt omnia quæ bona sunt. 39.69.76. 131.220.269
Creatio rerum cur non simul, sed ordine facta. 266
est infiniti operatio. 265
Creationis Dei similitudo relucet in omni opere intellectualis naturæ. 159
Creator an videri possit à creaturis. 241
Creatoris numerus est septenarius, creaturæ senarius. 636
Creaturæ nullæ inest propensio ad malum, quæ non sit conflata ex duplici natura. 76
Creaturarum ordo quo ab artifice profectæ sunt. 275
in Creatura qualibet conspici diuinæ Trinitatis in vnitate vestigium. 129
Creatura quælibet subsistit fœcunditate, prole & amore. 127
Creaturas omnes Deo offerre preces singulis diebus. 394
Deo collatas, nihil esse. 665
à Deo conseruari. 15
nos ducere ad creatorem. 109
Creaturarum Dei species intra 22. numerum colligi. 440
Creatum omne in hoc subsistit, quòd estimago creationis. 127
Creaturam omnem Deus sex diebus operatus est. 265
Cremabãt Romæ mortuorum corpora. 354
Cretenses perfidi. 426.a
Crimen etiam vnum excludit à regno. 37
Criminosum in domo sua repertũ cuilibet licet detinere spacio xx. horarum. 451.a
Crocodili ab Ægyptiis culti. 311. 542. ex ouo generantur. 542. apud Ægyptios cur exemplum Dei fuerint. 542. quanta futura sit Nili inundatio denuntiant. 542.

Digitized by Google

mãsuefacti.312.542.quot annis viuãt. 542
de Crocodilis plura notatu digna. 542
Crucem accipere, & post Christum ire debemus. 605
Euangelicam portauit Isaac. 64
Cruciatus malorum post mortem. 72
Crucis signum inter sacras Ægyptiorum litteras, ac eius interpretatio. 372
in cęlo apparitio, & eius effectus. 238.a
charactere apparente Serapidis templo, & alia, quæ colebantur finem habitura. 373
Christi virtus. 238
cornua. 238
dominicæ ligna duo. 78
figura in fronte signanda. 238.a
figura præstantissima. 238.& a. potentissima. 292
figuram quanti fecerint Arabes 238. a. 372
figura expressa in x. verbis legis. 372
forma multis exprimitur. 202
maximus vsus in rebus humanis. 238.a
miraculum. 105.a
nobilis consideratio. 238.& a
nostræ similitudinem habebat Thau in antiquis Hebræorum libris. 371
similitudine manus erigendæ. 202
species ipsa est forma Mundi. 292. 238
signo se munit Iulianus. 238.a
trophæum olim præfiguratum, 238.a. 371.a
ad Crucis figuram referri Pythagoræ iusiurandum. 238
Crux denarium numerum significat. 239
perpetuum scutum aduersus cacodæmonis impetum. 238.& a
erat hieroglyphicũ vitæ vent. 372. 373
Christi per Mosẽ figurata. 238.a. 372.a
Sancti Andreæ. 372.a
Crystallus aqua congelata. 136.a
in media aeris regione quandoque generatur. 136
Cubica figura describitur. 256.a
figura semper recta. 256.a. 456.a. 459. 460
Cubicam figuram Plato terræ tribuit. 256.a
Cubicis rationibus complexa Pythagoræorum præcepta. 463.a
Cubi vniuersi numerum esse xxvij. 464.a
Geometrici numerum, & mensuram esse arithmeticum cubum. 464.a
Cubicos geometricos numeros esse harmonicos. 464.a
Cubus signum quietis. 255
Cubi numeri duabus eiusdem proportionis medietatibus iunguntur. 199.20
Cubum constituit numerus ter ductus. 372
non transgrediuntur Pythagorici. 176
in cultu Dei tria posita. 96
Culpa cur doloribus aboleatur. 373
Cuniculus duodecies in anno generat. 393
Cybele mater deorum. 324. 551.a
sibi dicatus numerus cubus. 324
vnde dicta. 551.a
Cyniphes non factæ à Magis Ægyptiis. 107
Cynocephalus Serapidi dicatus ab Aegyptiis. 394
duodecies in die meiere solitus. 393
cur in hydrologiis sedens pingitur. 393

D

DLittera cur vsurpata pro quingentis vide in præfatione.
Dactilogia. 473
Dęmon princeps mũdi à Christo dictus. 339
nos ad peccandum hortatur. 76.81
quam habeat significatiouem in nostra religione. 76
Dæmones ab vnitate ceciderunt in dualitatem. 76.77
porcos intrant. 646. corpora habent deformia 203. sub variis speciebus illudunt. 80
ab initio boni creati. 76
Dęmones multos Ioui rebellasse. 626
Dæmones esse innumerabiles. 669
repelli vexillo crucis. 238.a
& orationibus Sanctorum. 608.a
Dæmones septentrionales mali. 125
Dęmones subterranei, à Iuliano cõsulti. ibi.
Dæmonibus cur addictus binarius. 7
Dæmonum nomen quamobrem Platoni-

Digitized by Google

eis non odiosum. 76
virtutem in lumbis esse. 56
duces duo. 76
è cælo lapsus 15.76.74.337.340.539
varia nomina. 339
nouem gradus, etiam à Pythag. designati. 339
Damon, & Pythias Pythagoræi, amicique firmissimi mutua fide effecerunt vt Dionysius eorum admiratus amicitiam, tertium se in amicitia adscribi petierit. 501.a
Dalila typus diaboli. 288
Damageti statua qualis. 571.a
Damnationis littera. 351.426.a
Damnatorum pœnæ æternæ 669. post recepta corpora atrociores erunt. 670
Dan tribum Io. Euang. in Apoc. in enumeratione aliarum tribuũ cur omiserit. 280
Danielis hebdomades exponuntur. 618.il.2
Daniel puer Prophetiæ donũ accepit. 476
continentes in Ecclesia significat apud Ezechielem. 117
Dare dextras quid. 358
Dauid Chrysti typus 445.502.593.376.a
incredibili fletu Absalonis mortem deplorat. 104
quibus modis Saulis gener factus. 598. septuagenarius regnum cum vita deposuit 548. tricenarius gubernacula regni attigit. 476
à formæ dignitate, & aliis virtutibus commendatus. 204
singulare certamen iniit contra Goliath. 502
Dauidis astutia commendata. 604
liberatio typus resurrectionis Christi. 66
peccatum in populi recẽsione quam grauiter vindicatum. 317.570
victoria adumbrauit victoriam Christi. 502
Dauidi triplex datur optio. 317.570
Dearum trium certamina. 165
Debitor decem milium talentorũ quis. 658
Debitores duo fœneratori obstricti qui sint. 563.619.il secondo.
Decachordum significat decalogum. 371
Decachordũ psalteriũ est verbum Iesu. 371
Decalogi mandata non nisi per gratiam Sp. sancti perfici posse. 547
primum mandatum tribuitur Patri, secundum Filio, tertium Sp. S. 369
binæ tabulæ lapideæ. 379
septem postrema præcepta ad proximum spectare. 369
in Decalogo actiua, & contemplatiua vita coniuncta est. 572
Decalogus ad vnitatem reducitur. 41
dilectione dei, & proximi constat. 369
in imagine cęli, terræ, & hominis. 369
in veteri testamento traditus, in nouo declaratus. 432.443
Decas omnium rerum generalissima. 359
Decennij effectus. 359
Decies repetita placere, Adagium 618.il.2
Decima. vide Numerus denarius.
Decumanus fluctus. 360
Decumanum ouum 336. scutum. 360
Decumana pro maximis. 360
Decussare quid sit. 371
Decussis pro decade positus. 357
Platonis ad crucem referenda. 371
Decussare apud Platonem, quid. 371.a
Decussationis forma, crucis Christi mysterium contineri. 371
Definitionis genera tria. 133
deformitas corporis ad animi vitia refert. 207
ad sacros ordines promoueri impedit. 207
Deformes nõ esse idoneos ad felicitatẽ. 205
Deformes, & manci morti tradebantur. 205
Deformi, & distorto occurrere, infelix omen. 208.209
Deformitates insignes tribuit Martialis Zoilo cnidam. 210
Deformes omnes esse item malos. 209
Deformes à schola Platonica repulsi. 206
Defunctorum parentalia. 320.355.358.383.416.482.483.
Defuncti quandiu lugendi. 103.a
Defunctorum. vide Parentalia.
Defunctos vita ter acclamatos antiquitus. 103

Digitized by Google

Defuncti omnes in vnam ex tribus classibus abeunt. 172
Delictorum genera duo. 77
Demonstratio quibus constet. 167.a
Domocratia quænam sit. 52
Demophoontis in Phyllidem amor. 337.a
Denarij decem conficiunt vnum coronatum gallicum. 596
Denarius numerus, vide Numerus denarius.
Denarius census in Euangelio operariis datus, vita æterna. 367.369.559
Dentire infantes septimo mense. 296
Dentium numerus. 487
Dentium præsagia. 487
Dentes quo anno infanti excidunt. 296
Derasi Sacerdotes. 598
Derbices populi septuagenarios iugulabant. 298.a
Descendere quid mysticè. 333
Descendimus in Ægyptum, ascendimus Ierosolymam. 333
Deosculatio, pro adoratione. 184
Depontani senes. 545.a
Desperatio per scorpionem figurata. 348.a
Deucalionis diluuium. 634
Deus Abrahæ vsus hospitio. 185
à nullo intellectu creato potest exacte comprehendi. 122.189
summæ actionis est. 108
Deus author omnium. 14
beneficia confert pro viribus accipientium. 265
bonitatem suam promisit statim primo homini peccanti. 231
bonus non secundum honorem, sed ex natura. 190.237
charitas perfecta. 137.139
circulus, cuius centrum vbique. 183
centro circuli collatus. 16.183.184
circuma ctu corporis colendus. 184
in creatione Mundi quamobrem vsus numero. 265
disciplinæ tempus numerat à sua sententia, non à rerum euentu. 618. il primo.
diebus sex cur perfecit opera sua. 268
Deus vt vnus, & amator vnitatis, ita in vno viro Adam humani generis primordia iecit. 29
ortus expers. 14.a
vni nondat omnia. 20
vniuersum mouens, ipse immobilis est. 16
longanimiter sustinet peccata hominum; sed tandem quando venit ad pœnam, horribiliter punit. 840
quomodo diligendus à nobis. 105
expers est cuiuscunque corporis, & materiæ. 356
vere existens. 263
cur factus homo. 280.& a
flagellat, vt emendet 327.431.587.
gaudet quibusdam numeris imparibus. 98
imaginem suam, in hominibus præsertim, impressit. 138.& seq.
iratus maximè est, cum peccatores non flagellat. 587
iustitia est. 324
semper idem. 14.a
immutabilis. 16.17
solus incorporeus. 196
lapsum à se mundum à multitudine reuocauit in vnitatem. 38
dotibus animi potissime delectatur. 97.a
mali non est author. 588
misericordiam suam in mille generationes extendit. 76
momento vno creauit vniuersa. 265
mora interposita, cur prauis hominibus pœnas infligat 510.587
nec principium habet, nec finé. 226
non sapiens, non iustus, non ens; sed est sapientia ipsa, iustitia ipsa, esse ipsum. 227
nomina sortitur ab operibus, non ab essentia. 139
quo modo dicatur habere omnia nomina. 232
quomodo nullum nomen habere dicatur. 232
tot nomina habet quot eius bene-

Digitized by Google

ficia. 557
Deus dicitur Alpha & O. 14.a
vocatur pater & similibus nominibus. 224
est primum vnum, & primum ens. 13
est principium primum, & finis vltimus omnium bonorum. 359.638
est principium rerũ omnium 14.& a puncto expressus à Pythagoricis. 368
punit citra condignum, parcit vltra condignum. 306
quid sit, non quærendum. 225
quid sit, an sciri possit. 13
quanta nobis contulerit. 224.a
in sex illis primis diebus, quid per singulos condiderit. 441
in tenebris posuit latibulum suum. 188
rerum omnium principium, medium, & finis. 189
sphæra intelligibilis. 183.184
semper est. 226
solus ante Mundum conditum. 108
silentio colendus. 185
summum obtinet gradum diuinitatis. 189
sicut numquam totus cognosci voluit, sic numquam totus voluit ignorari. 109
trinus quamobrem vocetur. 108.& a
tribus modis inuitat ad se peccatorem. 106
tribus modis gubernat tres partes vniuersitatis. 144
videri non potest. 188.265 542
vnitissimus, non indigens nomine. 239.225.232.557.
vnus substantia, trinus personarum differentia. 108.& seq. 123
quomodo & quamobrem vnum dicatur. 236
vnus quomodo dicatur. 13.17
vnitati collatus. 368
vnitas prima. 359
vnitas simplicissima. 236
cur vnum, & bonum dicatur. 185
vnius nomine quamobrem à Chaldæis vocatus. 236
Deus visibilium, & inuisibilium rerum creator. 22
vniuersa continet. 356
in Verbo vniuersa creauit 265.283
non vindicat bis in idipsum. 559
vnde dicatur. 229.& a
Dei synonyma, eorumque interpretatio. 225.& seq. 233.a
diuersæ appellationes diuersarum gentium. 227.& seq.
appellationes vnum, & bonum. 185
bonitas in quo eluceſcat. 189
beneficentia erga genus humanum in quo eluceat. 106
clementia in puniendo. 76.586
cognitio ex operibus. 108
nomen quattuor literarum quo modo scribatur. 446
descriptio perdocta. 188
dies magnus. 614
dextera beatitudo est. 577
eadem cum monade ratio. 80.188
allegorica definitio per Sphæram. 183
imago est homo benefaciens. 168
ignoti ara Athenis. 235
laus silentium, vt intelligendum. 188
misericordia demonstrata. 587
omnia nomina significare æquiuoce, præter tetragrammaton. 234
natura verius, & euidentius exprimitur nominibus negantibus, quàm affirmantibus. 189.& a
nomen. 224
nomen non quærendum. 225
nomen quattuor tantùm literis pronuntiatum per omnes gentes 225. & deinceps.
nomina omnia prouenire ab operibus diuinis, præter tetragrammaton. 238.234
nomina aptius enuntiantur abstractè, quàm concretè. 227
nomina ad quid referantur. 14.a
nomina duo, & septuaginta. 517

Digitized by Google

Dei nomina singula quidnam significent. 232.557.
patientia, malorum hominum pœnitentiam quærit. 510
perfectio in eo est, quòd sit idē. 14. a
proprium nomen nullum esse. 226
proprium esse vnitatem. 188
vnitas genuit multitudinem entium. 14
& vnitatis analogia 13. & seq. 14. a
voluntas est summa perfectio, vtpote cum voluisse, & perfeciſse vno eodemque temporis puncto compleatur. 25
in Dei circuitu nubes, & caligo. 188
in Dei cultu tria posita à Philosophis. 96
Deo adhærens vnus spiritus efficitur cum illo. 16.559
quomodo obediant bruta. 395
collatus angelus, est immundus, & materialis. 196
quæ competant. 224.226
competit esse, vnum, verum, bonum. 236
propter Deum est seruiendum. 43
mundi nomen cur à Platonicis non fuerit attributum. 236
an nomen aliquod conueniat. 225
trinus cultus exhibendus. 105
cur offerantur decimæ, & primitiæ frugum. 332
quomodo insint ens, vnum, verum, bonum. 236
Pythagorici tria offerebant in sacrificiis. 96
trinum cultum exhibent Christiani. 105
adscribendum omne opus bonum, non nobis. 332
de Deo nullum nomen propriè dici. 226
de Deo, & intelligentiis per vnitatem philosophandum. 194
in Deo vniuersa constare probatur. 665
omnia esse immutabilia. 16
vniuersa vitam habere. 15
quattuor substantialiter considerari. 257
in Deo nihil acquisitum. 191
nihil accidentale. 159. a
negationes nequaquam defectum sed excessum significant. 189. a
Deum adorantes quam in partem conuerti debeant. 125
diligere quid sit. 41
formasse simul Adam, & Euam cohærentes sibi alternis lateribus, figmentum Platonis. 154
à brutis inuocari. 394
Saraceni appellant circulum. 182. a
Chaldæi vnius nomine appellarunt. 236. a
è numeris constare, Pythagoræ placitum. 1
Deum super omnia diligendum. 41.42
nescire, reprobare est. 343
percutere cum misericordia. 587. a
tribus vicibus homines castigare, quomodo intelligendum. 106
extra Deum nihil simplex. 368
in Deum tria referenda. 96
Deos tres venerabatur prisca gentilium theologia. 185
Deorum tres ordines à Platone positi. 188
Deuteronomium repetitio quattuor librorum legis. 381
Dexteras duas habent iusti. 423
Dexteræ absolute positæ, quid significet. 576.577.674
Dextera osculanda porrigitur. 358. a
Dextera Christi quid. 308
& sinistra quid symbolice notent. 576 259
& sinistra si in bono accipiantur, quid significent. 576
& sinistra Dei patris. 577
Dextras in fide porrigi. 358
Dextras iungendi mos. 358
à Dextris iusti collocandi. 577.674
Dexteræ cur in pactis, & conuentis porrigi solitæ. 358
Dextrum, & sinistrum in principiorum numerum referunt Pythagorici. 577
Diabolus crucem timet. 238. a
hominis saluti inuidet. 76.667. a

Digitized by Google

Diabolus pardo comparatus. 106
princeps huius mundi cur à Christo appellatus. 339.a
serpens. 442
sponte sua à Deo defecit. 76
ter Christum tentauit. 107
ter plagatus. 633
tentat hominem vsque ad tertiam vicem, quem si non capiat, confusus discedit. 106
Diabolicæ tentationis tres modi. 442
Diaboli versutia. 667.a
sub Diaboli potestate quamobrem constitutus homo. 339.a
Diagoræ Rhodio qualis statua decreta. 571 a
Dialectica cuiuslibet institutionis ministra. 166.
Dialecticæ partes. 166
Diametros quid. 182
Diametra radiatio. 519.520
Diametros omnis cuiuscunque orbis triplicata cum additione septimæ partis, mensuram facit circuli. 182.439.a
Diana sterilis 62.a
significata per dualitatem. 62
Dianæ Ephesinæ templum quando datum incendio. 86
Dianæ facies intrantibus tristis, exeuntibus hilaris videbatur. 469.a
Diana, vide Luna.
Dianæ effigies optica ratione. 469.a
Diapason symphonia duplam constituit proportionem. 223.387.492
Diapente consonantiam quibus attribuat Plato. 387
Diapente ex sesquialtera constituitur. 213. 387.492
Diapente cum Diatesseron octauam constituit. 387
Diapason, & diapente. 223
Diatessaron ex sesquitertia constituitur. 223.387
Diatessaron quibus à Platone attributa. 387
Dicere Dei est facere. 25
Dicæarchus Messenius ad animum referebat corpoream pulchritudinem. 203
Didrachmæ vocabulum quantum arriserit. LXX. interpretibus. 429.a
Dies dominicus post septimum, est octauus, & ipse primus habendus. 536
primigenitus cur vnus, non primus dictus. 27.28
vnus in æternitate est, qui nullo termino finietur. 28.536
in singulari positus, venturum diem significat qui vnus est, & æternus. 536
primus cuiusque mensis similis dictus à Pythagoræis. 28
intercalaris. 614
tertius pro nouissimo tempore positus. 170
tertius est tempus gratiæ 170.171
vnus, sensu anagogico pro mille annis positus. 654
mala dies est iudicij, & æternum supplicium. 71
pro anno ponitur. 118. il secondo.
Dies longiores horas diurnas longiores efficientes. 394
Diem veteris quacumq; anni parte in duodecim partes diuidebant. 216.394
Dies tertius quo Abraham filium immolauit quid indicaret. 171
Die octaua cur nomina infantibus imponerentur. 296.a
Dies atri. 83. & seq.
Ægyptiaci. 83
apophrades nefandi. 570
fausti. 83.84
suspecti nauticis. 417
ante idus Martij cur natalis Vrbis habitus. 83
primi post kalendas, nonas, & idus atri. 84
fasti cõtrarij nefastis, seu nefandis. 570
tres quibus Ionas fuit in ventre ceti, quid. 8
tres ante Pascha, quid mystice. 590
tres quibus turba Dominum sequebatur. 170
quindecim cohabitationis Pauli cum Petro. 407
postriduani mali, ominosi. 84.85

quibus

Digitized by Google

quibus Senatum habere non liceret. 84
septimi, in morbis suspecti. 302
Dierum obseruatio apud Romanos. 84.85
Dies Romanorum. 522
Dies nefasti. 570
Diem vnum cur Moyses dixerit factum in opere primi diei, & non diem primum. 28
Dies fastos vel infastos habet quælibet natio. 83
Saturni actionibus ciuilibus ineptus. 312.a
Diem Solis, dominicam dictam, & Dei cultibus iure addictam. 448
Diebus atris, & infastis, nec sacra facere licuisse. 85
sex quare constructus Mundus. 265. & seq.
Diei secundæ opus cur Deus non appellauerit bonum. 69
Diei septimæ sanctificatio. 283.285
ciuilis partes quattuor. 216
ciuilis in duodecim partes diuisio. 216
naturalis in quattuor partes sectio. 215
naturalis partes respondere partibus quattuor anni. 215
Diem iudicij scire non expedit nobis. 491
nouissimum quo genere locutionis filius hominis ignorare dicitur. 491
Dierum numerus cur à Mose assumptus in creatione Mundi. 23
Diesis quo numero notatus à Pythagora. 399
Dieu Dei nomen, & quibus. 228
vnde dictum. 228
Digamia quibus non concessa. 94
ethnicis quoque infamis. 95
Digamus cur non possit fieri clericus. 94
Digestio, & eius operationes tres. 147
Digiti dimensio certa cur nusquam reperiri possit. 385.a
Digiti manus arithmeticæ disciplinæ nuncij. 1.a
arithmetices vermiculati. 473
Digitis loqui. 473
Digiti Mineruæ sacri. 473.358
naturam seruat articulus. 424.544. 562 569
Digitis computatorum similes qui. 474.a
Digito posito Ægyptij mensuram significabant. 385.a
Digitorum vndecim homo. 385
Digitorum gestu supputasse veteres. 473
ex Digitis palmus, à palmo inuentus pes. 357
Digitus mensuratum omnium minima. 357. & 385.a
Digitus numerus quis. 177
auricularis quibus breuior sit. 385
Dei est Spiritus Sanctus. 107.157
Dei dicitur diuinæ operationis effectus. 107.370
Diligant quæ se mutuò. 529
Dilectio sui. 42
inimicorum est supra naturam. 58
prima Deo debetur. 41.42.105
Diligendus quomodo sit Deus. 35.105
Dilectionis causa, est assimilatio. 50
ordo. 41
Dei, & proximi coniunctio. 43
Dilectioni addictus binarius. 101.a
Diligit quisque seipsum. 41.433
Dilectio proximi quamobrem demandata. 42
Diligendi inimici quatenus creaturæ Dei. 42.a
Diligendus quomodo sit proximus. 42
Diligere Deum quid sit. 41
Deum primum, & vltimum mandatum. 42
est rationalis naturæ proprium. 42
Diligitur proximus in Deo, Deus autem propter se. 43
Diligentes mundum arguuntur. 39
visibilia, inuisibilia non diligunt. 450. 451
Diluuium generale cur factum anno sexcentesimo vitæ Noheæ. 622
cur fuerit à Deo missum. 558
typus baptismi Christi 622
Thessalicum. 635

Digitized by Google

ante Diluuium longæui homines. 588
Dimensionem quamlibet tribus distingui interuallis. 181.304.356
Diminuti numeri, vide Numeri.
Dimittenda esse vniuersa peccata. 561
Dionysius tyrannus irrisus à Pythia, & Damone. 501.a
Dionysio dicata Naxos insula. 325
Dionysius octauo mense in lucem editus. 324
Diogenis Cynici mors. 567
dictum in adolescentem impudicum. 204
Diomedis cum Glauco congressus. 336
Dioscurorum historia. 72
Dios quid Hispanis. 228
Diplois quid mystice. 73
Disciplinares actus tres. 160
Disciplina quælibet incipit à genere, terminatur in specie. 222
Disciplinæ generales tres. 162
sapientia tripartita. 161
Disciplinarum voces quattuor. 222
ordinem primus excogitauit Salomon. 162
Disciplinarum in tres partes sectio. 162.164
ad Disciplinas non admittendos monstruosos. 206.a
à Disciplinis tres voces repudiatæ. 222
Discipulorum Christi mysticus numerus. 555.556.a
varia dona. 20
& septuaginta duorum interpretum collatio. 554
Discipulos ad prædicandum cur Dominus binos, & binos misit. 500
Discordia post peccatum. 40.365
Discordiæ labes in filiis Israel. 63.a
pomum. 165
Disdiapason. 223
Distortum vultum, sequi distortia morum. 206.a
Dissolutioni obnoxium esse, quod à dissolubilibus suscipit compositionem, arithmetica ratione probatur. 249
Diuinas res dissimulanter scriptas ab antiquis. 6
Diuinâ à quibus percipi possint. 6
essentia vna, cuius nomen, Iod. 54
principia tria. 188.189
circumstantia quid. 272
trinitas probatur. 108. & deinceps.
in Diuina essentia non esse ocium. 108
à Diuina trinitate nihil descendit, quod non sit vestigium trinitatis. 183
Diuinæ benignitatis signum esse quando peccatores non sinit sua malefacta ad exitum perducere. 587
trinitatis substantia incomprehensibilis. 190
trinitatis in trinitate substantiæ vestigium conspici in rebus omnibus. 108. & deinceps.
trinitatis mysterium in cælesti claritate conspici. 119
in Diuina natura, necnon in qualibet creatura sunt fecunditas, proles, & amor. 127.128
in Diuinis aliquatenus designatur generatio, & processio. 159.a.128
Diuinitas in tribus personis adoranda. 153
Diuinitas vna est Patris, & Filij, & Spiritus Sancti 153
Diuinitatis gradus quot, & qui. 189
Diuinitatis imago in creatis rebus an conspici possit. 108
Diuinans melius pronunciat accipiens iudicium à stellis secundis. 206.a
Diuisio est vnius negatio. 62
mors est. 49
fugienda. 49
& pugna in homine pœna peccati est. 40
Diuisionis fons binarius. 62
Diuisio linguarum. 30
Diuisus à Romana Ecclesia saluari non potest. 46
Diuitiæ quandoque noxiæ. 90
Diuitiæ, & paupertas longe sint à nobis. 90
Diuitiarum amor insatiabilis. 91
Diuortiũ in lege cur à Mose concessum. 457
Docendi ætas qualis requiratur. 477
Dodecahedron quomodo cælum referat. 256.392

Digitized by Google

quomodo entis effigiem præ se ferat. 256
Doctores cur nunc duodecim dicti. nunc vigintiquattuor. 444
Doctrina quælibet trino subiacet numero. 162
Doctrinæ insignia tria. 160
Dolio è summo,& imo,medio parcens,cur vinum bibere iusserit Hesiodus. 155
Domini appellationem respuit Octauianus. 224
Domini nomen vnde Deo impositum. 224
Dominicus dies primus,& octauus. 327
in Domos duodecim secari Mundum ab Astrologis. 565
Domus saltus Libani quid mystice. 526.a
Dona septem Spiritus Sancti. 286
Dos est sua forma puellis. 205
Drachmæ perditæ,atque repertæ parabola exponitur. 364
Dualitas. vide Numerus binarius.
Duplam in numeris, in tonis esse diapason. 223.387.492
in Dupla proportione consistere quaternarij corporis progressum. 249.249

E

ECaussatur in gutture. 165
Ecclesia ex gentibus adoptata. 280
vna est. 46.52.259
semper virgo permansit. 95
corpus Christi. 593
Paradisus. 244
sponsa Christi. 597
in quadro posita. 460
facta de latere Christi dormientis. 93
habet bonos,& malos. 561.673
multa mala vltima persecutione patietur. 643
tribus constat ordinibus. 117
super petram quamobrem ædificata. 461
persecutionem patitur. 461.643
sterilis primò,deinde fœcunda. 307
dum Spiritum Sanctum sibi cælitus mitti postulat, donum sibi charitatis,& vnanimitatis postulat à Deo conferri. 37
cur duodenario numero figurata. 396
Ecclesia designata patrum antiquorum vxoribus. 485
Arcæ vocabulo. 46.461
Luna. 308.404.435
Arcturo. 307
domo Raab. 46
retibus. 673
veste Christi. 47
Rebecca. 64
Anna. 307
Ecclesiæ perfectio septenario demonstrata. 307
soliditas figurata. 460.461.396
vnitas non deserenda. 46
labores in obseruanda Dei lege. 503
porta significat Saluatorem. 451
caput Christus. 461
caput Petrus. 461
Ecclesiarum consuetudines seruandæ. 403
Ecclesiastes comprehendit naturalem philosophiam. 162
Ecclesiasticæ res verbis Ecclesiasticis tractandæ. 1.a
Ecclesiasticæ Hierarchiæ ordines,& chori. 116
in Ecclesiasticis officijs imparis numeri frequentia. 100
Ecclesiasticus liber cuius sit. 440
Eclipsis Solis contra naturam Christo patiente facta. 401
Eden Paradisi terrestris locus. 126
Edendi vices,quot Platoni. 78
Editio septuaginta interpretum magni nominis. 557
Eduardus tertius Angliæ rex clarus fuit miraculis. 303
in Educatione liberorum ætatis eorum distributio apud antiquos. 300
Eleazaro Pontifice Sacra Biblia in Græcum translata. 552
Electorum exiguus numerus. 674
certus numerus. 674
vniuersam multitudinem numero xvii. notari. 593

Digitized by Google

Electorum super arenam multiplicandus numerus 67.674
Electorum in extremo iudicio sors describitur. 544
Eleemosinæ defunctis prosunt. 173.300
Eleemosinæ promissiones maximæ. 504
Eleemosinas Deo gratas exemplis comprobat. 105.a
Eleemosinis temperari cruciatu tartareos. 504
Eleemosinam sibi primo quisque facere debet. 42
Elementa Mundi esse quattuor probarunt Pythagoræi ratione analogiæ. 199. & deinceps.
Elementa quomodo sint in cælo ex Platonis sententia. 239
ex se mutuo fieri, & in se inuicem transmutari. 198.254
omnibus inesse rebus. 198
duo media esse oportere inter ignem, & terram. 199
quattuor esse in archetypo. 240
singula in quattuor considerari. 202
situ & natura differentia. 198
in humano corpore 202
veterum Hebræorum. 303
Elementaria corporis natura. 340
Elementaria expositio circa numerorum notas. 258.551.624
Elementis singulis geminæ assignatæ qualitates. 391
Elementaria regio millenario numero expressa. 369
Elementorum figuræ, & effigies. 256
ratio in humano corpore. 202
inclinatio ad locum proprium. 198
quattuor qualitates. 391
qualitates in cælo. 520
Elementorum ratio vnde pendeat. 239
in Elemento quolibet tria considerari. 201
Elementata tribus dimensionibus constare. 181
Elias. vide Helias.
Eliorum ludi in honorem Iunonis. 412.a
Elim fontes duodecim quid mystice. 395
Eliseus pueros paruulos ei illudentes deuouit. 64.516
cætera vide Heliseus.
Elysiis quæ animæ missæ. 350.a
Elytie in heliotropium versa. 337.a
Elixatio. 147
Emollitio. 147
Empyreum cælum locus beatorum. 120
dicitur tertium cælum. 120
Enoch Deo placuit, translationis honore affectus, ne gustaret mortem, Heliæ, & Iohanni socia. dus, vt tres testes idonei secundo Christi aduentui præparentur in confutationem Antichristi, & in gloriam iudicantis filij Dei. 171
reliqua in verbo Henoch.
Enneatici anni. 344
Enunciata multa pro eisdem, & pro sibi inuicem pugnantibus rebus reperiri in diuinis litteris. 603.604
Ens, idem, diuersum, motus, & status principia Platonica. 255
non dicitur de Deo. 226
& esse quid differant. 226
vnum, verum, bonum quomodo omnibus insint. 219
Entia Mundi prima cognitione prædita quot. 220
Ephesianę Dianę templum quà nocte combustum. 86
Ephi mensura trium modiorum. 376.a
Ephron quamobrem dempta litera de eius nomine. 614. il secondo.a
Epicharmi comici præclare dictum. 194
Epicureorum philosophia. 65
Epicurus tres in partes diuidit disciplinas. 164
Episcopus qua ætate ordinandus. 477
Episcopi dextram auersam adeuntibus osculandam porrigunt. 358.a
Epistolæ Pauli Apostoli. 307
Epulum nouendiale. 355
Epulum septimæ diei. 321.a
Equites triginta Galli Maurorum equitum duo millia fugarunt. 647.a
Equorum solis nomina. 218
Erato quid apud Orphea. 390

Digitized by Google

Eratosthenis geographi ætas. 567
Erramus duobus modis, vno si quod oportebat, non fecimus, altero si id fecimus, quod non oportebat. 75
Erinnyes quinta Luna natæ. 453
auaritiæ, & periurij vindices. 453
Ermaphroditi. 154
Erraticæ stellæ. 289
Erythræus equus Solis. 218
Etar Dei nomen Hetruscis. 228
Etau post benedictionem patris, inuidiæ stimulis concitatus necem fratri suo Iahacob excogitat. 426
pro vna esca vendidit primogenita. 427
cur quadragenarius vxorem duxit. 501
reprobos, Iahacob electos figurabat. 469
Esdræ liber quartus quanti faciendus. 552
Esdras Spiritu Sancto plenus totius diuinæ legis monumenta restaurauit. 65.551
Esdras arcana in septuaginta libros digessit. 552.
Esgiabir, quid Indica lingua. 228
Essentia omnis naturaliter est potentia sua. 246
Esse aliquid, & esse aliquid in eo quòd est quid differant. 226
Esse nomen Dei. 226.236
Esse quid sit. 226
Ethæus formidans interpretatur. 230
Ethicæ disciplinæ scopus. 161.162.164
Ethicæ species. 161
Ethnicos multa Hebræorum in suos libros transtulisse. 330
Eua cur de viri latere formata. 29
Eua qua ratione Adamo in Paradiso copulata. 57
Euæ ædificatæ è costa mysterium. 29.93.153
Euander scripsit octo esse Deos. 324
Euangelia cur quattuor. 651.218.244
Euangelia quattuor in decalogo computari. 244
Euangelium docere Christus cœpit à baptismo. 477
Euangelium audituri in Missa cur aperiant caput. 606
Euangelij authoritas fulcitur libris veteris testamenti. 446
Euangelij, & legis collatio. 457
Euangelij gloria octonario numero significata. 325
Euangelij doctrina cum lege coniũcta. 244
Euangelij prædicatores in bobus designati. 397.a
Euangelij ordines tres quibus numeris expressi. 474.a
Euangelistarum facies. 244
Euangelistarum quattuor vnum esse Euangelium. 244.245
Euangelium annunciantes, de Euangelio viuere debent. 278.a.599.a
ad Euangelium spectare tricenarium numerum. 457
Eucharistiam suscepturis decem præcepta obseruanda. 376.a
Eucharistia sumpta puella plenum biennium sine cibo vixit. 294. alia septem annis. 294
Eueus interpretatur ferus. 670
Euripus maris æstus inter Eubœam, & Atticam. 292
illius reciprocatio. 292
Eusebius Cæsariensis tria diuina principia sentit esse re vnum, & idem. 190
Euterpe quid apud Orphea. 390
Excessus in omnib. damnandus. 465. & seq.
Excussorum filij qui. 649.a
Exequiæ defunctorum. 320
Exequiarum ritus. 320.353. & seq.416
Exustio suprema. 538
Expiatis bona obtingunt. 108
Exteriores sensus. vide Sensus.
Exploratio virginitatis D Mariæ 438
Ezechielis principia difficilia intellectu. 476.

F

FAbij trecenti à Veientibus trucidati. 608
Fabius Maximus. 608
Facere omnia quæ velit, soli Deo competit. 265

Digitized by Google

rices in nuptiis tenendi ritus, & quot numero. 253
Faciem Dei nemo videre potest. 188.265
Faciem Moysis cornutam fuisse. 6
cætera vide Moyses.
Facta Christi, sunt mera præcepta. 505
Factorum compensatio in resurrectione. 544
Faleg diuidens interpretatur. 76
Falsi genera duo. 93
Fata quot, & quæ. 186
Familiis singulis, quæ tunc erant, singulas attributas linguas in diuisione linguarum 555
à Febre sanatus filius Reguli hora septima. 286
Febris continua, tertiana, quartana. 203.a
Februarij secunda die Vrbem lustrabant. 82
Februario mense mortuis parentabant. 82
Februario mensi præfectus Pluto. 82
Februarius mensis intercalaris. 614
cur inferis dicatus. 82 98
vnde dictus. 82
Fecunditate, partu, & amore vnum esse Mundum. 127
Fecunditas, proles, & amor in diuina natura. 128
Felicitas quid. 184
quale summum bonum. 185
nume. xvi. significata. 412.415.a
omnis non contingit vni. 20
Felicitatis supremæ duas naturas esse capaces. 45.169
Femina in generationibus Cain. 379
nulla in progenie Seth. 379
in sacrificiis pro crimine posita. 379
peccati symbolum. 309.310.379
quæque septima, modo nullus intercesserit masculus, partum adiuuare censetur. 302
nihil pestilentius. 379
Femineæ naturæ vera pictura. 379
Feminarum nomine quid intelligendum in sacris litteris. 675
Feminas in rationalium, an in brutorum genere ponat, Plato dubitat. 380
Reliqua. vide Mulier.
Feralia sacrificia. 383
Fermentum in bonum, & in malum dicitur. 603
in Fermento cur Græci conficiant. 402
Fermentum quando è domibus abiicere tenebantur Hebræi. 309.402
quid in sacris habeat mysterij. 309. 603
Ferraria terræmotu concutitur. 418
Festi nomen pro Pascha sumi solet. 489.a
Ficus sterilis est anima, quæ tenetur in peccatis. 156
Fidelium certus numerus. 676
tres distinctiones, quæ figurantur per Nohe, Daniel, & Iob. 117
vitæ status duplex. 353
Fides eadem nostra, quæ patrum. 231
sine operibus mortua. 605.662.664
vna Catholica. 46.47
quib. numeris designata. 178.a 478.a
Nicena. 609
Fidei confessio, & bonorum operum multiplicitas quo numero demonstrata. 605. 664
Fidei symbolo consecrata dextra. 358.a
Fieri omnia ex materia, & forma. 48
Figura circularis capacissima, simplicissima, & perfectissima. 270
Cælo maxime conuenit. 270
Figura Mundi qualis Platonicis. 392
Figuræ Geometricæ Deorum nominibus dicatæ. 182
Filiis illegitime natis cur Sacra interdicta. 384
Filij similes parentibus esse solent. 384
Filius hominis in sacris litteris laudabiliter positus in singulari, secus in multitudinis numero. 59
in diuinis est notitia genita, qua se pater cognoscit. 141
Finis vitæ legitimus. 567.588
Finis quomodo Christo conueniat. 638
Finem mundi calculantes falli. 633
Firmamento vnum tantùm motum tribuit antiquitas. 537
Firmamento competere millenarium numerum. 645

Digitized by Google

Firmamenti motus triplex. 537
Firmamenti nomen cur octauæ Sphæræ inditum. 537
Firmamentum esse extremum credidit antiquitas. 340.537
Flagella in lege Mosis non excedebant quadragenarium numerum. 508.509
Flagellat Deus, vt emendet. 327
Flagellatus Paulus Apostolus. 509
Flagitia, quæ in hoc mundo nullo supplicio constringuntur, in alia vita acerbius castigantur. 540.a
Flamen, & flaminia monogami, ad sacerdotium admitti soliti, digami non item. 95
Fluctus decumanus. 360
Fluuius, & fons exempla generationis diuinæ. 137
Fluxus, & refluxus maris Lunæ adscribendus. 291
Fluxus muliebres. 293
Fons septenis quotannis diebus vini saporem habens. 312
Fontes in Cantabria singulis diebus duodecies exsiccati. 394
Fontes duodecim ad Elym reperti, Apostolorum typus. 553
opera pietatis notant. 395
Fœmina. vide Femina.
Fœneratoris parabola exposita. 533.619
Fœcunditas diuinæ naturæ. 118
Foramina nouem in humano corpore. 246
Fœtus quoto dierum numero absoluatur. 516
ex Forma, & materia constare vniuersa. 255
ex Forma est omne esse in rebus creatis. 48. 362.
Forma est vnitas. 255
cælestem imitatur naturam. 255
an prodierit post materiam. 387
dat esse rei. 387
Formæ reipublicæ tres. 52
Formæ adscriptus ternarius numerus. 386. 387
à Forma omnis procedit vnio. 387
à Formæ dignitate commendati. 204
Formas dari secundum merita materiæ. 387
Formica die à coitu Lunæ nono non egreditur, si inauspicatum viderit. 350
Formosa virgo abunde dotata est. 205
Formosæ solæ nuptui datæ. 205
Formosi occursus boni hominis habitus. 208.a
Formosi olim in Reges ante cæteros delecti. 205
Formosi cur præstantioribus sunt animi dotibus præditi, quàm deformes. 203
Fortes viri sub quo circulo inferorum contineantur. 350.a
Fortes creantur fortibus. 384
Fortitudo virtus. 243.471
Fortitudinis officium. 53
extrema. 89.471
Fortunę in rebus humanis inconstantia. 459
Fortunæ sedes rotunda. 459.&a
Fortunæ sapientem dominari. 213
Fortunæ suæ vnusquisque est artifex. 213
in Frisia tempestas horrenda. 417
Frons pudori dicata. 58.358
Frons genio sacra. 358.a
Frons crucis signo notanda. 238.a
in Fronte signati. 58
Froe Vpsalensis Deus. 227
Fructus eleemosinæ. 504
Fructus sexagesimus viduitati collatus. 116. 542.575
Fructus centesimus collatus virginitati. 116 574
Euangelio. 575
Fructum, & dignitatem virginalis candoris notari numero centesimo. 575
Fructus centesimus significat bonorum operum perfectionem. 575
Fructus trigesimus collatus nuptiis. 116. 474.574
significat legem. 575
perseuerantiam. 575
Fuga in hyeme, & Sabbato. 631
Funebres ceremoniæ gentilium. 103.483
Funerum septimana. 321.a
Funiculus triplex, fides, spes, charitas. 106
Funus familiare ducentem in ius vocari non posse. 355
Furiæ tres scelerum vltrices, & eorum nomina. 186

Digitized by Google

Futura cognoscere non est hominis. 491
in Futuro seculo non proderit pœnitentia. 539

G

GAlilæa interpretatur transmigratio facta. 377
Galli Senones occupant Romam. 85
Galli triginta bello Cæsaris Africo in fugam duo millia Maurorum coniiciunt. 647.a
Gallico morbo laborantes cur quadraginta diebus decoctum ligni guaiaci potare iubentur. 508
Gamaliel præceptor Pauli Apostoli. 562
Gedeon bis tentauit Dominum. 70
Gedeon Israelis dux cum trecentis Amalechitas adortus, ex ipsis centum millia occidit. 604.647
Gedeon cuius teneat imaginem. 604
Gedeoni Angelum apparuisse. 604
Gedeonem tercenti sequentes, quid designent. 605
Gedeonis etymon. 604
Geminis Apollinem præesse. 389
Geminorum quintusdecimus gradus, quid innatis. 311
Geneas à Græcis dictus trigesimus ætatis annus. 474.a
Genealogia Christi nume.xlij.sacra. 512
Genera decem generalissima. 359
Genera quinque, quibus à Deo componuntur omnia. 250
Generatio vegetatricis animæ operatio. 146
Generationes duæ bonorum vna, malorum altera. 63
Generationes septuaginta septem ab Adam ad Christum. 559
Generationis vis quando in homine incipiat. 296
Generationis excrementa quo tempore finiantur in feminis. 543
Generationum tessaradecades, quid habeant mysterij. 405
à Genere incipere omnem disciplinam. 222
Generatiuæ potentiæ definitio. 147
eius tres operationes 147
Generis masculini, feminini ratio in nominibus. 126
Genus masculinum, femininum, promiscuum. 154
Geneſis libri principium non permittebatur legi apud Hebræos ante annum tricesimum. 476
Geneses diurnæ 567
Genij mali, qui nuncupati. 340
Genio frons dicata. 358.a
Gentiles fieri Abrahæ filios per regenerationem. 39
ex Mose multa hausisse. 439
Gentes à Deo diuisæ. 555
Gentes, quæ tribus knotatæ. 426.a
Gentiles coluerunt imaginem trinitatis. 185
Gentilis populus cum Iudaico per Christum vnitus. 38.39
Gentilis populus per paralyticum adumbratus. 500. per Camelum. 648
Gentium vocabula 556
de Gentium septem internecione, quas Dominus tradidit Israeli. 670
Gentium multitudo centenario numero signata. 563.594
Genua misericordiæ sacra. 358.a
Geometria. 223
Geometrica rosa septem se contingentium circulorum. 272
Geometrica proportio. 524.525
Vide Proportio.
Geometricæ proportionis excellentia. 466
Geometrico medio teneri virtutem. 466
Geometricum medium, quod. 525.466
ex Geometricis figuris fieri principia rerum naturalium. 534
Gerardus quidam septimum in diem abstinens cibo. 294
Gergesæus quid interpretetur. 670
Germanam quandam mulierem sexaginta filios peperisse, quolibet partu quinque 253
Germanis Deus dicitur Gott. 228.a
Gibberosus homo qualis. 192
Gignendi apta ætas, quæ. 412.474
Gigantum vis. 354.a
arrogantia. ibid.
quo numero descripta. ibid.
Glacies quomodo generetur. 91
Glauci versutia 336. eius commutatio cum Diomede

Digitized by Google

Diomede. ibid.
Globi in Mundo tres omnibus conſpicui. 126
Goliath Diaboli typus. 502.649
Gothi Romam inuadunt. 419
Gotd nomen Dei Belgis. 228
Gott nomen Dei, apud quos. 228.a
Grabati nomine dilectio proximi deſignata. 500
Gradus vnde dicti. 613
triginta cuique ſigno cæleſti aſſignati. 613
ecclx. cuiuſque circuli. 612.613
in Pſalmis, ſignificant mentis aſcenſum. 409
Gradibus quindecim cur ad templum aſcenderetur. 460
Gradus quinque ætatis. 411
Græcæ linguæ præſtantia. 607
Græcis litteris expreſſi numeri. 625
Græci defunctorum ſuorum corpora antequam cremarentur. xvii. diebus ſeruabant. 416
Græcorum Philoſophia ab Ægyptiis, & Hebræis deſumpta. 551.a
Græci quomodo numerent. 624
in celebratione vltimæ cænæ diſſentiunt à Latinis. 401
Græcorum, & Latinorum contentio de materia Euchariſtiæ vnde orta. 401
Et quid habeat myſterij, quòd Græci in fermentato conficiunt. 402
Græci 24. litteras habent. 446.625
Grandinis generatio. 91
Gratia Dei tantum infunditur, quantum haurire valemus. 265
abſque Gratia diuina nihil boni facere poſſumus. 332.366
in Gregibus dux vnus. 52
Gregorij Nazianzeni præſagium de Iuliano Imper. ex eius phyſiognomia: 208
Gregorius Nazian. cum Iuliano Athenis conuerſatus eſt. 208
Gregorius Papa ter à Domino tentatus, liberalis comprobatur. 105.a
Grues vnam ſequentes, triangulum efficiunt. 52
ad Gubernationem magnarum rerum, quæ requirantur. 475
Gulæ vitium. 92
Gulielmus Budæus exiſtimat Romanam libram drachmis centum conſtare. 571.a
Gulielmus de Franchis Monachus vallis vmbroſæ. 528.
Guſtatus locus. 151.a
Guſtatus ſenſus aquæ collatus. 256
Guſtus voluptas maxime beluina. 78.a

H

HAbere pauca, & nullius indigere quidam precatus. 90
Habitatores Mundi. 250
Hædi à ſiniſtris ſtatuendi in iudicio extremo. 377
Hædus pro peccato offerebatur in veteri lege. 377
Hæres per nouem dies ab obitu defuncti, non tenetur reſpõdere creditoribus. 355
Hæreſim dici ab electione. 67
Hæreſis ideſt mala opinio. 343
Hærens quid ſit. 342
Hæretici binario deſignati. 67
qui hodie dicantur. 343
habent aliqua, quę non ſunt mala. 342
vnitatem fidei non habent. 342
quare leproſorum nomine figurati. 342
Hæreticis collatæ concubinæ. 565.a
Hæreticos quoque veritatis ſemina habere. bona malis permiſcere. 342
Hannibal. vide Annibal.
Harmonia Vniuerſi duodenario diſtincta. 387
Harmoniam quamobrem Philolaus vocet octonarium. 327
Harmonicæ proportionis duplex diiudicatio. 492
Harmonica proportio. vide Proportio.
Harmoniæ mater Venus. 261
Harmoniæ ſymbolum perfectus quilibet numerus. 465
Harpyiæ quæ, & cuiuſmodi fuerint. 186
Hebdomadæ Danielis quomodo ſuppu-

Digitized by Google

tentur. 618.il secondo.
Hebdomadarum Danielis anni an solares sint. 618.il secondo.
Hebdomadæ annorum. 534
Hebdomadam pro septem annorum spacio accipi. 534
Hebdomades. 295
Hebrea quędam nomina cur retinet Ecclesia. 365
quædam nomina interpretata. 364. 365.670.
lingua orta cum hominis creatione. 31
lingua loquentur omnes in resurrectione. 31
lingua cur dicta Sancta. 105.a
Hebraicis litteris expressi numeri. 625.
Hebraicum alphabetum viginti duobus elementis comprehenditur. 439
Hebræorum impietas in Deum. 400
de Hebraica lingua, quid sentiant sapientes. 105.a
ex Hebræa tres linguas fluxisse. 105.a
Hebræi annum suum vnde inceperint. 449
quot anni egerint in Ægypto. 601. 617
septuaginta annis captiui in Chaldea. 548.549
secundum Lunam numerant. 436.521
à dextera in sinistram scribunt. 362
Hebræorum annus. 521
Hector pulcherrimus Homeri testimonio. 204.a
quamobrem ab Achille superatus. 528
Hectoris cadauer Priamo restitutum. 354
Heli sacerdos, quo ætatis anno hominem deposuit. 571.a
Heliæ oracula Hebræis manifesta, quid prædicant. 654
Heliæ Thesbitis duplex spiritus prophetiæ, scilicet, & miraculorum. 76
Helias Christi typus. 75.78.a.105.a
Enoch & Iohannes in immortalitate manent. 171
Enoch, & Iohannes erunt præcursores diei iudicij. ibid.
Helias quomodo hospitalitatem viduæ Sareptanæ remuneratus sit. 73.a
ieiunij obseruator. 295.504
Iezabelis persecutionem patitur. 504
tres semiannos pluuiam continuit. 515
Heliæ cuiusdam rabbini Iudæorum Cabalici commentum de Mundi duratione 654
Heliodorus ad spoliandum templum Hierosolymitanum missus, diuina vltione punitus est. 73
Heliogabalus quales conuiuas cænæ adhibuerit. 325
Heliotropium ex Eletie. 337.a
Helisæus figuram Christi gessit. 64.516
typus populi Christiani. 75
maledicit paruulis, qui eum deridebant. 516
salus Dei interpretatur. 516
Helisæi derisores qui. ibid.
in Helisæo duplex Heliæ spiritus. 75
Helisabetis conceptus cur pro miraculo adducitur. 543
Helym interpretatio. 395
Henoch in Paradisum translatus, quorum typus sit. 548
Henoch translatus, septimam requiem designat. 654
Henoch Heliam, & Iohannem Euangelistam à multis Catholicis viuere creditum est. 171
Herculanea pars. 367
Herculi dicatæ decimæ bonorum. ibid.
Hercules virtutis idea, suffocat Antæum. 56
quamobrem multum desudasse dicitur pugnans cum Antæo. 56
Heremitæ cuiusdam visio. 173.a
Hermaphroditus, eiusque forma. 154.a
Hermes. vide Mercurius.
Hermotini Clazomeni anima emissaria. 144
Herodes Antipatri filius, qui pueros innocentes occidit, quas suæ insolentiæ, & persecutionis pœnas dederit. 73
Herodis in pueros Bethleemiticos crudelitas. 76

Digitized by Google

Herodis insidias designauit Iesus perductus in Ægyptum. 314
Herus Armenius pyra impositus, reuixit, vt fingit Plato. 329
Hexagonus geometricus cur cæteris figuris præstet. 271
Hexagonum in cælo quid. 520
Hexecontalithos lapis sexaginta colores habens. 545
Hiemalis circuli quæ signa. 214
Hiems apud Ægyptios Saturno significatus. 614.il secondo.a
Hiems in zodiaco quomodo ostẽdatur. 214
Hiemis, & senectutis collatio. 216
Hierarchia Angelica. vide Angelica.
Hierarchia ecclesiastica. vide Ecclesiastica.
Hiericho. vide Iericho.
Hieroboam fecit altare Idolis in Bethel. 67
Hieroglyphicæ notæ crucis forma in Serapidis templo repertæ. 372
Hieronymo quanta sit, adhibenda fides. 438
Hierosolymitani templi fabrica, cælestis templi similitudinem gestabat. 409
Hierosolymorum episcopus S. Iacobus. 510
Hierosolymis vndecies cẽtena millia fame, & gladio perierunt. 510
Hierusalem quando in manus Saracenorum reuersa. 88
Hierusalem mystice S. est Ecclesia. 526.a
Hilaria Romanorum festa quando celebrata. 450
Hippocratis de ætatib. hominis sentẽtia. 299
Hippolytus ab Æsculapio vitæ restitutus. 100
Hirundo quot pullos pariat. 250
Hismael cur anno xiij. circumcisus. 401
Historia de Iesu Christi diuinitate ex Maria semper virgine memoranda omnibus seculis, maxime contra Iudæos. 437
Historiarum in Chronologicis dissensio. 635
Historia de duobus aleatoribus. 105.a
Historia Cangij primi Can Tartarorum. 352
Hoedus vide Hædus.
Hollandia à mare inundata. 417
Hollandiæ comes Margarita trecentos sexaginta filios vno partu edidit. 253.a
Homerus omnis doctrinæ artifex. 334
à pulchritudine heroes laudat. 204
quo nomine cælum vocauerit. 255
vnitatem, & disparem numerum in sorte boni posuit. 51.98
parem numerum inferis dicauit. 98
vnitatem sæpe dicit bonum, dualitatem verò vitiositatem. 51
male audit de nouenario. 334. & seq. & vicenario. 425
Homicidæ qũo suas vestes abluerint. 512
Homo ex anima & corpore concinnatus. 23.151.365.
Homo constat tribus. 356
septenario conflatus. 369.388.559
quibus constet. 111.202
quare capite piloso creatus. 598
quare cætera animantia præcellat doctrina, & ingenio. 1.a
quare sit animal omnium sapientissimum, & diuinum. 1
quare à Deo potissimum formatus. 364.630
cur post aliarum rerum creationem conditus sit. 268
cur sit ad Dei imaginem factus. 274.a
adorans crucis imaginem habet figuratam. 202
quomodo ad imaginem, & similitudinem Dei conditus. 29.274.a
duodenario numero expressus. 388
septenario numero significatur. 560
positionibus tribus variatur. 154
ciuis est Ierusalem. 549
est tertium lumen. 110
est decima creatura inter intellectuales. 337.366
omnis creatura. 275
quædam Mundi effigies, vnde microcosmus. 270
est Mundus magnus in paruo sensibili. 111
est templum Dei. 275
vniuersa in se continet. 273
vinculum est, quo extrema vinciuntur. 110.111
est animal sociale. 29

Digitized by Google

Homo quamobrem formatus sexto die. 272 & seq.
est sexta dies. 283
non solùm exterius, sed interius patitur mutabilitatem. 16.17
honorificentior angelis. 274.a
est rex omnium, Mundus regia eius. 29.274
in suis operibus obeundis liberam habet facultatem. 274.a.346
pœnitentiam agẽdo fit venia dignus. 5
Homo cur à conditore suo post culpam non periit. 364
post diluuium fuit breuioris vitæ. 588
post peccatum Adæ sub diaboli potestate constitutus est. 339.a
Homo corporis & animæ proportione carens quis. 399
iusto longior, insipientiæ indicium præ se fert. 400
primus duos habuit filios, vnum electum, alterum reprobum. 63
Homines caro sunt. 587
magna ex parte mali. 469.587
quàm procliues sint ad vitia. ibid.
tot ascenduntin cælum, quot angeli ceciderunt. 338.363.366
effeminati comam componunt. 599
quomodo per Orbem dispersi post linguarum diuisionem. 556
mutili natura mali. 209
mali ecquid sit, cur tarde quandoque puniantur. 540.a
post resurrectionem neque nubent, neque nuptui tradent. 33
ratiocinatione, & numero conseruantur. 194
mali suppliciis plerumque afficiuntur. 73
cur ab vno omnes orti. 29
quomodo deorum vitã viuerent. 91.a
vtriusque naturæ. 154.a
absque cibo viuentes. 295
immortales futuri. 169
in lupos conuersi quando pristinam hominis figuram recipiebant. 318.a
stellarum cursu gubernati. 518
Homines tres in omni arte considerandos. 159.a
Homines natura omnes genuit æquales. 91
Hominis ætates. 588
cætera vide Aetas.
& angeli collatio. 111.112
in bestiam transitus quomodo intelligendus. 318
bona vtilia, vel honesta, vel delectabilia. 149
bona sunt in corpore, vel mundo, vel anima. 150
corporea pars quaternario constat. 559
diuisio iuxta Paulum. 156
est decimas soluere. 366
& Dei collatio. 274
& characteris denarij collatio. 361
expulsio à Paradiso quãdo facta. 281.a
Hominis imago in denarij figura Chaldaica. 361
fabrica constat nu. septenario. 295
felicitas. 184
gratia omnia à Deo producta. 273
pars incorporea ternario numero significata. 559
membra omnia septenaria. 292
misertus Deus post lapsum. 364
causa mũdus à Deo cõditus. 273.274.a
mores à cælo non fieri. 346
in tres partes sectio. 140
partus. 516. & seq.
præstantia. 273.274.a
numerus senarius 273. septenarius. 594
vitam numero conseruari. 194
vitam an Deus ad annos. cxx. reduxerit. 588
vita quamobrem abbreuiata. ibid.
tres positiones. 154
cuiusque mensura. 297
quanta sit apud Deum existimatio. 274.a
Hominũ tria genera pro vitæ institutis. 164
impiorum pœnæ apud inferos. 72
custos angeli. 338
tria genera in exordio mundi fuisse

Digitized by Google

ſcripſit Plato. 154
ætates ſeptem iuxta Hippocratem. 299
Homini cur magis credendum, quàm cæteris animantibus. 1
non licere hinc emigrare, niſi quando Deo placuerit. 42
vita à Deo indita. 111
omnia ſeruire. 274.a
poſt peccatum vtile fuit obnoxium eſſe morti. 316
ſeptem munera à planetis tribui. 289
Hominem ſurſum Deus creauit ad ſe. 283
Hominem, & Angelum ſolos ad veram factos felicitatem. 45.338
Hominem vidit Ariſtoteles, qui nunquam comedebat, nec bibebat, nec dormitabat. 295.a
in Homine denarij numeri præſentia. 370
in Homine tria inuiſibilia. 159
in Hominis creatione trinitas. 153
in Hominis vſum vniuerſa creata. 274.a
de Hominibus non admittendis ad ſocietatem. 209
de Hominibus tria prædicantur. 58
Honoris appetitio hominem in tres ſcopulos impellit. 92
Hora tertia in Actis Apoſtolicis, quæ. 216
ſexta apud Euangeliſtas, quæ. 216
Hora ſexta crucifixus Chriſtus. 281
ſexta Adam peccauit, & expulſus paradiſo. 281
ſexta, qua Dominus ad puteum ſedit, quid deſignet. 279
ſeptima filius Reguli cur à febre relictus. 286
nona cur Chriſtus paſſionis ſuæ agonem conſummauerit. 337
nona cur inuenti ociоſi in foro. 332
decima cur diſcipuli Iohannis venerint ad Chriſtum. 376
nona cellas aperiebant meretrices. 347
nona effunduntur ad Deum ſupplicationes. 353
æſtiua. 215.a
Horæ duodecim in Euangelio, quid ſignificent. 394
Horæ diei artificialis duodecim quomodo adinuentæ. 394
canonicæ ſeptem. 310
planetariæ. 216
quales apud Romanos, & Hebræos. 216
Horam mortis cur voluit Deus homini eſſe incognitam. 491
Horarum diſtinctio apud antiquos. 216.347
Hordeum ſignificat legem Moſaicam. 259
Horoſcopum nati inuenire. 346.625
Hortum in qua Orbis parte condiderit Deus. 125
Hoſpitalitatis exempla. 186.187
Hoſpitem ſuſcipiens, ſuſcipit Chriſtũ. 105.a
Horatius Cocles vnde hoc cognomen ſortitus. 211
Hoſtiæ Sacræ oblatio vtilis animabus, quæ ſunt in purgatorio. 173
Humana figura, non niſi figuram crucis præbet. 202
Humanæ vitæ partium ad quattuor anni tempora collatio. 215
vitæ gradus quinque Varroni. 411
vocis decem modulamina. 371
vita. vide vita.
ætas. vide Aetas.
mentis notas ternario comprehendi. 160
Humanæ ſtaturæ modus eſt ſeptem pedum. 297
formationis rudimenta. 522
Humana natura ſeptenario expreſſa. 328
Humeni capitis tres ſuturæ. 157
corporis tres partes principes. 156. & cur principes appellentur. 156
corporis tres partes analogæ mundo angelico, cæleſti, elementari. 158
corporis venas numero ſeptenario moueri. 293
corporis prauitatem ſequitur animus vitioſus. 106
corporis longitudo quanta. 399
corporis exceptiones. 292
generis in carne generatio quo fiat modo. 436
generis ſocietas per linguam. 29

Digitized by Google

partus genera duo. 491.a
intellectus, & denarij formæ analogia. 362.363
Humanus intellectus post corpus creatus. 273
Humanitas vnitrina. 151
in Humano corpore trinitatis vestigium. 157.158
Humano corpori, quæ morbos inferat. 202
Humanum caput tribus futuris distinctum. 157
statum in quodam biuio consistere. 388
genus oui confertur. 571
corpus cur post omnes sensibiles creaturas creatum. 273
corpus animi vmbra. 206
Humanus spiritus an post corpus creatus. 247.248
intellectus natus est iterum corpori restitui. 329
Humationis, vel combustionis tempus. 321. 416
Humores quattuor in homine quattuor imitari elementa. 202
Humorum in homine distinctæ species, & nomina. 202
Hydra infernalis nouem capitum. 348
quid significet. 349
Hydrologiis cur insculpi soleant cynocephali. 393
Hyems vide Hiems.
Hymnus trisagius. 100
Hymnos iussit Orpheus sexta generatione finiri. 269
Hypocrytæ animalibus ancipitis naturæ collati. 79
quo numero designati. 79
Hyrei hospitalitas. 186

I

INumeri nota. 571.615
nomen beatum significat. 371
in capite gutturis caussatur. 165
Iacobus quidam Gallus Romæ biennium vixit absque cibo, & potu. 294.a
Iacobus frater Domini Ierosolymis episcopus. 510
Iahacob Patriarcha electorum, Esau reproborum figura. 469
cur minor natu, quàm Esau dicatur. 469
seruit viginti annis. 416
domũ rediens non dicitur Israel. 417
cur appellatus non Israel. 417
inspectiuæ scientiæ locum tenet. 164
mittit munera Esau. 417
septies ante fratrem Esau procubuit, vt eum sibi placaret. 313
duodecim filios habuit, vnum innocentem, cæteros fratris venditores. 63.a
pro Rachele seruit Laban bis septem annis. 39.313
ad euitandam fratris Esau iram, in Mesopotamiam proficiscitur. 416
quando in Aegyptum descenderit. 601
in septuaginta animas descendit in Aegyptum, & quomodo Lucas ponat septuagintaquinque. 553. 557
Iacobi cum angelo colloquium. 417
Iaho Dei nomen. 234
Iaue quid Samaritanis. 233
Iannes & Mamres Magi Aegyptiorum cum Mose prodigiorum magnitudine. ausi sunt contendere. 107
Ianus quomodo olim pictus. 474.a
Ianuarium, & februarium menses quis anno addiderit. 613
Ianuarius mensis quamobrem superis dicatus. 97
IAON Dei nomen, & eius interpretatio. 234.a
Iaphet qua parte Mundum possederit. Iareth interpretatio. 365
Ibin primam esse litteram apud Aegyptios. 165.a
Icosahedrum diuersi ideæ conuenit. 256
aquæ attributum à Platone. 256
Idearum regio apud Platonem, quæ sit. 104.a

Digitized by Google

Idibus Martij interfectus Iulius Cæsar. 83
Idio Dei nomen Italis. 228
Idola dici infirmitates. 668
Idolis quis primum sanguinem immolauerit. 404
Idololatræ quo numero designati. 341
Idus diis superis dicati. 84
Iebusæus quid interpretetur. 670
Iecur sedes concupiscentiæ. 144
Iehoua Dei nomen quamobrem ineffabile. 234.a
nomen à summo tantùm Sacerdote poterat proferri. 333
cur tetragrammaton dicatur. 234
nominis mysteria. 234
Ieiunamus quadraginta diebus, quatenus in ciborum ieiunio ieiunium corporis demonstremus, & in dierum numero cordis ieiunium demonstremus. 505
Ieiunare quadraginta diebus cur voluerit Dominus. 505
Ieiunij quadragesimalis ratio. 503
sanctissima obseruatio. 505
vtilitas. 504
Ieiunij dandam esse decimam Deo totius anni. 499
Ieiunio curari venereas voluptates. 504
fieri peccatorum emundationem. 504
spiritus virtutibus renouari. 504
temperantur tartarei cruciatus. 504
Ieiunia longa per Camelum significata ab Aegyptiis. 393
Ieiunium cur à maioribus institutum. 505
quod Deo gratum sit. 504.505
est supra naturam. 58
serpentis quadraginta dierum. 504
vrsæ fœtæ xl. dierum. 504
ad Ieiunium Ecclesiæ teneri quemlibet anno ætatis primo post vigesimum. 297
Ieiunus tres dierum hebdomadas permansit Daniel. 435
Ieremiæ lamentationes quamobrem quadruplici alphabeto distinctæ. 644
Iericho typus omnium vitiorum. 279
Ierusalem. vide Hierusalem.
Iesu puer in Ægyptum reportatur. 314
Iesu quattuor litterarum nomen. 230
hebraicè salutem dans interpretatur. 230 331
quomodo Hebraice scribatur, & Græce. 230
quem numerum exprimat Græcè. 331
quoto millenario apparuerit. 490.655
nomen cur à quibusdam cum aspiratione scribatur. 230
apud Hebræos incipit à littera Iod 230.371.373
nomen cur Hebræi nostrates tribus litteris scribant. 230
nominis ius, & efficacia. 231
Christi reuelatio diuina in monte. 326
Iesu Naue Christi typus. 230
Iesus à Moyse dictus qui prius vocabatur Auses 230
Iesu nomen Adæ ab Angelo repromissum. 231
ΙΕΣΟΥΣ nomen græcum, mysterium habet. 331
Igneis linguis descendit S. Sanctus. 539
Ignis, & aqua quamobrem afferebantur in sacris nuptialibus. 252
Igne Spiritus Sanctus significatus à Cabalistis. 539.a
& cur Deus dicitur ignis consumens. 227.a
Ignis symbolum Dei. 134 539.a
sacrificij sub aqua latens stetit septuaginta annis. 550
trium cælorũ quomodo differat. 138
Ignis pyramidem refert Platoni. 256.a
num statim in aquam, an prius in aera mutetur. 198
amor est. 603
& terra, Platoni prius ab opifice facta. 200
& terra quomodo sibi qualitatibus omnino pugnent. 198. & seq.
elementorum summus cingit alia elementa. 198
bili proportione respondet. 202
sacer apud Persas. 614.a
apud Chaldæos. 429.& a

Digitized by Google

Ignis inferni noxiorum vindex perpetuus. 72
sine luce. 367
Ignis triplex esse. 134
tria interstitia. 135
mors, aeris generatio. 198
proprietates tres. 134.201
& aquæ sacramento cur sancita fœdera nuptiarum. 252
Igne trino atque calore concoqui hominis cibum. 149
Ignem necessariò esse, siquidé terra sit. 199
Ignominia in flagris. 509
Ignorantia, animæ ægritudo. 91
Ignorare Dei, maximum hominibus malum est. 673
Ignorantia duplex. 89.92
Illegitime natis cur Dei interdicta Ecclesia. 384
Imago Dei est mundus, & quæ in eo sunt. vide pag. 108. & deinceps vsque ad 190
Immobilis Deus. 16
Immortalis Deus solus. 237
Immortalitas animæ nostræ. 329
Immunda in Sacris litteris significari per binarium. 69
Immutatiua generationis ius. 147
Imperatoris appellatio apud Pythagoram. 42
Imparia cur semper superis tribuat Homerus. 98
Impar numerus vide Numerus.
Imperatores consecrandi mos. 321
Imperator exercitus cæteris formosior deligendus. 205
Imperatorum Romanorum apotheosis 321
Imperium non patitur consortium. 53.54
Imperij Romani insignis vicissitudo 634. 642.a
Impij ad sinistram sistendi in die iudicij. 125
Impij sunt arbores bis mortuæ. 74
Impœnitentia peccatum in Spiritum Sanctum. 539
Impiorum pœnæ apud inferos perpetuæ. 74.574.a
Impœnitens æterna morte damnabitur. 539
Inanitatis tempora. 654.655
Incarnationis mysterium, angelis fuit ignotum. 231
in Incarnationis dominicæ mysterio, quid factum sit. 38
Incendium Constantinopoli longe maximum, quod biduum durauit. 419
Incendium Mechliniæ in Brabantia. 86
Incendium Venetiis. 57
In Incessu leuitas. 207
Incompositio corporis, inæqualitatem indicat mentis. 207
Inconstantis ingenij nota. 80.a
Indi populi Pedalij nihil in sacrificiis à diis petebant quàm iustitiam. 35
Inedia non letalis ante septem dies. 293
Infanti cur nomen ante diem septimum, non imponi solitum. 296
Infantes cur nouimestres, & septimestres vitales, octimestres non item. 517.& seq.
Infantes A litteram omnium primò proferunt. 165
Infantibus imposita nomina nona die. 351
Infantium locus apud inferos. 340
Infantum lustrici dies, qui. 351
Infantibus quando vox concedi credita priscis. 641
Infantis triplex status. 154
Infans quandiu in vtero formetur. 295.522
Infernali mundo addictus nouenarius. 340. & a.
Infantis oblatio in templo cur ante quadragesimum diem non fiebat. 506.507
Infantes quales futuri in resurrectione. 574.a.
Infausti dies. 83.84
Inferis diis quis numerus gratus sit. 98
Inferorum locus. 172
supplicia. 72.75. 363
Inferorum viæ duæ. 88
victimæ nigræ. 97.& seq.
Infernales cruciatus eleemosinis, ieiunio, & oratione temperari. 177
Infernus. 172
Inferni diuersa loca. 570.a
In inferno nulla confessio, vel pœnitentia. 71 539
Inferorum circuli. quot sint, & quos contineant.

Digitized by Google

tineant. 350.a
Infinita duo Deus,& nihil. 386
Infinitum, vnum, & numerum esse prima rerum principia. 14
Infirmitates nostras Christus susceþit 280.a
Infirmitatis nomine, quid in Psalmis intelligendum. 668
Ingredi duabus viis. 80
Ingenij vigor qua ætate euanescat. 298
Ingenij hebetis & stupidi homo quo numero demonstretur. 399
Inimici cur sint diligendi. 42.& a
Iniquitas ex inordinato amore mundi. 39
Iniquitates separant nos à Deo. 39
Iniquorum maior numerus, quàm iustorum. 469
Ingratitudinis exempla. 209.a
Iniquum eò acrius punit diuina seueritas, quò diutius pertulit. 540
Iniusti binario collati. 67
Innumerabilia quæ dicantur. 672
Innumerabiles mali. 682
Inopia est supra naturam. 50
Insania est animæ agritudo. 91
Insipiens quisque non est vnus, sed multi. 669
Insociabilia signa, quæ dicantur Astrologis. 520
Inspectiua disciplina. 162
Inspuere in sinum. 101
Intellectiuus appetitus. 144
Intellectus duo creati. 110 111
Intellectus angelicus, & humanus cur adimaginem Dei creati. 364
Intellectus symbolum monas. 241
Intellectus, voluntas, & affectus. 143
Intelligibilis mundus. vide Angeli.
Intellectus, virtus. 90
Intercalatio Gregoriana seu Liliana. 616
Intercalatio Cæsariana. 614
Intercalatio trium mensium. 614. il secondo.a
Intercalationi alius esset assignandus dies. 615
Intercalares calendas infaustas esse. 83
Intercalarius annus 615. mensis. 614
Interpretes septuaginta subinde variant ab Hebræis. 430.557
Interpretes septuaginta à Ptolemæo conuocati. 552
Interpretes septuaginta. 552
Interpretum septuaginta translatio. 430
Interrogatio Christi difficultatem, non impossibilitatem arguit. 595
Interpretum septuaginta auctoritas quanta apud Græcos fuerit. 557
Inuidia. 92
Inundatio ingens ex incremento nimio fluuiorum. 417.418
Iob coniugatus quos in Ecclesia designet. 117
diem natiuitatis suæ quomodo execratus sit. 672
Iod apud Hebræos, & Iota apud Græcos decem notant. 361.625
Iod principium interpretatur, & Patrem refert. 233
Iohannes Abbas tres annos in oratione perseuerans. 105.a
Iohannes Euangelista non est mortuus, sed repente cum corpore euanuit. 171
venturus cum Henoch,& Helia. 171
Iohannis Baptistæ sanctitas commendata. 477
Ionas typus populi Christiani. 78.a
Ioseph Patriarcha fratres pascit meridie. 281
sexdecim annos natus gregem pascit. 414
pulcher visu,& decora facie. 204
reipublicæ administrator. 476
typus Christi fuit. 428
tricenarius stat in conspectu Pharaonis prorex Aegypti. 476
venditus à fratribus per inuidiam. 428.481.615.
Ioseph quot annis præfuit Aegypto. 601
quando mortuus. 601
Iosue idem & Iesu dictus. 230
Iosue typus Christi. 105.585
Iota litteræ significatio. 361
Iota & Heta Iesum significat, & octodecim. 610
Ióua Dei nomen. 234

Digitized by Google

Iouiales quandiu viuant. 591
Ioui cælum obtigit. 185
Ioui cur sacer octonarius. 324
dicatus numerus sextodecimus. 345
ternarius. 346
Iouis spiritus Zachariel. 290
Iouis stellæ ambitus. 391
Ira. 89.92
Ira Dei magna est, quando peccantibus non irascitur. 587
Irascibilis appetitus in corde. 144
Iris Iunonis nuncia. 637
Isaac typus Christi. 64.648
quadragenarius Rebeccam duxit vxorem. 501
naturæ philosophiam indicat. 164
cur tres puteos fodit. 163
centuplum accepit. 573
duos filios habuit vnum delectum, alterum odiosum. 63
ab Isaac natali ad annum egressionis ex Ægypto anni quinque, & quadringenti. 618
Isaac Syrus tribus diebus totidemque noctibus orauit. 105.a
Isidis sacris initiandi decem dies carnibus. & vino abstinebant. 373
Isidis sacra faciebant Ægyptij capitibus derasis. 598.a
Israel ex Iacobo dictus. 427
Israel falsò interpretatur vir videns Deū. 428
Israel vnde dictus. 427
ex Israele delecti quorum typum gerāt. 662
Israelitæ contra tribum Beniamin bis certamine prostrati, tertiò conualuerunt. 107
Israelitas cur voluerit Dominus habitare in medio Chananæi. 670.a
Israelitæ manna abhorrentes, cibaria Ægypti desiderabant. 400
Issa quæ vox sit. 647
Istu Dei nomen Pannonibus. 228.a
Itga Dei nomen, & apud quos. 228
Iter Sabbati. 631
Iubilæus annus. 534
Iubilæus Hebræorum figura nostri iubilæi. 538
Iubilæi requies quinquagenarij numeri mysterio continetur. 538
Iubilæo, & septimo anno cautiones irritari 534
Iubilæis triginta quattuor duraturam Ecclesiam. 490
Iudas Iscariotes impulsu diaboli, Christum perdidit. 45
Iuda Machabæus exiguis copiis Anthiochi exercitum fudit. 666
Iudæi colloquium cum Christiano de Messia nato. 437
Iudæi cur in duabus tabulis lapideis legem acceperint. 63
Iudæi captiui sub Vespasiano, & Tito. 65. 509.516.
Iudæi qua mensura mensi sunt Christo, eadem est eis repensum. 510.516
Iudæi quare non statim post Christi mortem puniti sunt, sed post annos quadraginta captiuitatis. 510
Iudæorum magna strages in Paschæ festo. 509.510.516
Iudæorum pontificatus in duas partes diuisio quid. 64
Iudæorum seruitus. 601
Iudiciales potentiæ in rebus existentibus quattuor. 441
Iudæorum obstinatio. 65.510
à Iudæis quinquies quadragenas vna minus accepit Paulus Apostolus. 509
Iudæos ad fidem conuersos notari numero quinquagenario. 574.594
Iudæos post passum Christum, quæ pœna sit secuta. 509.510
Iudaicus populus per aquam significatus. 259
Iudices priores duodeni, totidem posteriores. 444
Iudicij diuini aduersus impios seueritas. 72
Iudicij vniuersalis diem quomodo solus Pater scire dicatur. 491
Iudicij vniuersalis dies iræ, & furoris. 327
Iudicij extremi tempus cur absconditum. 491
Iudicium extremum quoto die mensis futurum. 449
in Iudicio futuro quomodo fiet discretio. 398

Digitized by Google

Iudicium extremum poetæ ethnici futurum cognouerunt. 538
Iuga boum quinque quid mystice. 456
Iuliæ Calendæ cur Venetis sacræ habentur. 83.a
Iuliani anni quantitas correctione indigebat. 615
anni commoditas. 614.il secondo a
Iuliani apostatæ consilium in opprimenda pietate. 208
causæ peregrinationis ad Athenienses. 208
Imperatoris physiognomia nil boni Gregorio Nazian. portendit. 208
in Iuliani corpore nulla futura pietatis signa. 208
Iulius Cæsar quando imperium arripuerit. 634
quo adiutore emendauit mensium supputationem. 614
annum ad Solis cursum redegit. 614
Cætera vide Cæsar.
Iulij Cæsaris laus. 414
Iungere dextram quid. 358
Iuno actiuam vitam significat. 165
apud Eleos magna religione colebatur. 412.a
nuptiis præfecta. 412.a
cur dicta Lucina. 253
vnde dicta. 165
quid apud Orphea. 390
Iunonis Indi. 412.a
Iupiter aeri comparatus. 239
annis duodecim suam peragit conuersionem. 391
qualis planeta. 518
cæli rex, Neptunus aquæ, Pluto inferum rector es. 185
vnde optimus maximus dictus. 186
cur principium, medium, & finis Vniuersi dictus Orpheo. 189
Iupiter cur tres habeat oculos. 186.a
Saturni & Rheæ filius. 185
cæli rex, maris arbiter, inferum rector. 186
è cerebro Mineruam peperit. 165
Iurius vocari non posse funus familiare decentem, iustaue mortuo facientem. 355
Iusiurandum Pythagoræi qua ternario sunt complexi. 235.238.496
Iusta funebria. 103.320.353.& seq.
Iustitia legitima principalis virtus. 35
quid sit. ibid.
vbi non est, ibi desunt fides, & charitas. 35
distributiua quid sit. 33.243.324
Iustitiæ effectus. 36
nomen quamobrem Deo adscriptum. 324
numerus denarius. 373
symbolum octonarius in diuinis literis. 324
titulo cur ternarius numerus à Pythagoræis insignitus. 95
pro effectu aliud atq; aliud nomen. 35
Iustitiam diuinam obtestari volens Orpheus per numina octo iurabat. 324
octonario significari Pythagoræis. 324
apud Pythagoræos, esse charitatem apud Christianos. 36
omnibus virtutibus esse perfectiorem. 35
qui in sacrificiis à Deo exposcerent. 35
Iusti merces, visio Dei. 75
omnes, vnus est. 17
soli ad dextram Dei collocandi. 577
Iustus quando efficiatur vnus. 17.18
sinistra caret. 423
Iustorum certus est, atque definitus numerus; at perditorum inconstans, & inordinata multitudo. 673.674
Iustus monachus à pœnis inferni liberatus per oblationem hostiæ. 484
Iuuenem in sacris litteris dici habentem animam temerariam. 574
Iuuenci septuaginta mactati ad epulum festi tabernaculorum. 550
Iuuentus à magistratu gerédo arcenda. 475
Iuuentus ad mala procliuis. 475
arida. 216

Digitized by Google

K

K. Vide C.
Kalendæ. vide Calendæ.

L

L in iudiciis nota. 621.a
L in arithmetica cuius numeri nota. vide Romanor. numer. & pag. 625
L in iudiciis significat ampliationem. 351. 426.a
Labarum Constantini nota crucis insignitum. 238
Labeo Platonem inter semideos retulit. 566
Labium vnum omnibus ante Babylonicam turrim. 29
Laborandum nobis in hoc seculo. 278
Lacedæmoniorum tondendi mos. 599
Respub. à Lycurgo instituta. 383
Lactátius Firmianus antipodas negat. 137.a
Lactantius Bongus tormentorum Venetorum præfectus. 212
eius pro Veneto Imperio res gestæ 212.213
ad Lactantium Bongum honestandum posita equestris statua. 213
Lacte, & melle fluens terra est regnum cælorum. 670
Lætitiæ sensum in infantibus vsque in diem à natali quadragesimum protrahi. 506
Læua manus quosnã indicet numeros. 576
Læua manus quid in diuinis litteris. 576
Læua manus. vide siniſtra.
Lagenæ quinquaginta, cur Iudæis fiant viginti. 533
ex Lamech progenie animas septuaginta septem diluuio extinctas. 558
Lamech peccatum esse remissibile demonstratur. 560
Lamech an occiderit Cainum. 560 a
Lamech impietas soluta septuagesima legitima generatione. 232.558
punitio. 558
Lamech an maiora tormenta inferenda, quam Cain. 618.618. il secondo.
Lamech quamobrem homicidij pœnam euaserit. 560
Lamech minus peccauit, quàm Cain. 618 il secondo.
peccauit plus, quàm Cain. 619
confessus est peccatum suum, & pœnitentiam egit. 560
interpretatur humiliatus. 365.559
Lamina aurea in fronte pontificis, in qua scriptum erat nomen Dei. 234
Lampas equus Solis. 238
Lampades in Euangelio quid. 260
Lana notatur simplicitas innocentiæ. 79
Laocoon sacerdos Troianorum, & eius filij à serpentibus necantur. 82.a
Laocoontis necis causſa. 82.a
Lapis philosophorum. 54
angularis Christus. 288.461
quo Dauid Goliam prostrauit. 260
quadratus. vide Quadratus.
Lapides quinque de torrente à Dauid collecti, quid habeant mysterij. 260
ex Latina lingua quænam linguæ fluxerint. 105.a
Lactantius Firmianus antipodas negat. 137.a
Lactantius Bongus tormentorum Venetorum præfectus. 212
eius pro Veneto Imperio res gestæ. 212.213.
ad Lactantium Bongum honestandum posita equestris statua. 213
Lacte, & melle fluens terra est regnum cælorum. 670
Lætitiæ sensum in infantibus vsque in diem à natali quadragesimum protrahi. 506
Læua manus quosnã indicet numeros. 576
manus quid in diuinis litteris. 576
manus. vide Siniſtra.
Lagenæ quinquaginta, cur Iudæis fiant viginti. 533
ex Lamech progenie animas septuaginta septem diluuio extinctas. 558
Lamech peccatum esse remissibile demonstratur. 560
Lamech an occiderit Cainum. 560 a
Latomi in constructione domus Dei. 40
Latomorum numerus in mysterio. 40
Latrones cum Christo crucifixi. 71.a

Digitized by Google

Laudandus Deus septies in die. 310
Laudem Deo quomodo, & quatenus bruta animalia tribuant. 394
Laus Dei silentium vt intelligendum. 188
Lazari anima quo motu in corpus regressa. 144
Lectulus Salomonis est Ecclesia Christi. 546
Legio sex millibus hominum complebatur ex D. Hieronymi sententia. 556
Lemuralia quid Romanis. 352
Lemures quomodo placabant Romani. 352
Leo in sacris litteris quid. 107.604
in bonam, & in malam partem positus. 604
Leonis catulus rugitu tremefactus, tertia die à natali suo excitatur. 107
Leonis catulus tribus diebus, & noctibus cum natus fuerit, dormit. 107
Leonis gradus vigesimus tertius. 80.a
Leonis primi Pont. oratione Athila persuasus, in Vngariam rediit. 73.a
Leonidas Spartæ rex cum ccc. ad Thermopylas Xerxis exercitum sustinuit. 608.a
Leonina pelle deficiente, sumenda vulpina. 608
Leotychides, & Agesilaus de interpretatione Delphici oraculi disceptant. 384
Lepra infecti per quot dies suspecti haberentur. 319
Lepræ, & peccati collatio. 342
Leprosi decem mundati. 341
Leprosi significant hæreticos. 319.342.669
Leprosorum nomine signatur infideles. 341
Leprosorum vnus ad Christum reuersus, quorum figuram prætendat. 341
Leprosos nouem ad Christum non rediisse, gratiasque non egisse, quid sit. 341
Leprosus quicumq; doctrinas erroris profitetur. 342
Lepus duodecies in anno generat. 393
Lernæus serpens. 348
Leuitæ cur iussi abradere pilos omnes carnis. 600
Leuitæ electi in ministerium Dei. 438
Leuitarum mysticus numerus apud Mosen. 436
Leuitæ qua ætate deligendi. 533
Leuitas iussit Dominus dinumerari. 436
Leuitis dumtaxat sacrarum cura demandata. 533
Lex vetus mysteriorum plena. 512
digito Dei scripta. 370
in duabus tabulis lapideis scripta. 370
Lex quinque libris scripta. 434
per litteram significatur. 593
recapitulatur post mortem duorum regum Amorræorum. 88
futurorum vmbra. 512
præfigurabat euang. Sacramenta. 434
sine gratia facit præuaricatores. 595
spiritaliter intelligenda. 412.675
denario numero notata. 593
quinario numero signata. 456
quomodo non bona. 456
quomodo bona dicit possit. 457
vno præcepto charitatis perficitur. 260
decem verbis cur absoluatur. 372
tota pẽdet ex duob. præceptis. 500.a
Lex de luctu. 388
pappia poppea, ne sexagenarij vxores ducerent. 544
Chalcidensium de gerendo magistratu. 297.a
Legem duplicem Moysi fuisse datam. 551
totam qui seruauit, offendit autem in vno, quo efficitur omnium reus. 36
Legis ceremonias Christus transgredi noluit. 330
& euangelij differentia. 457.a
obseruatio quando sublata. 330
literam spiritualiter intellectam nobis prodesse. 259.a
præcepta duplicia. 369
principium non à Moyse, sed ab Abraham sumendum. 655
tempus ab Abrahã ad Christum. 655
Leges tabularum, loquendi compendio, duodecim appellatas. 398.a
Liberalitas 464. eius extrema. 89.464.471
Liberæ potestatis à Deo factus est homo. 274.a.346

Digitized by Google

Libido reprehenditur. 91.283
virorum in lumbis. 56
coercēda quādo incipit excitari. 401
super omnia vitia maiores menti tenebras ingerit. 92
quàm sit menti contraria. 283
post consummationem vulnus dat pœnitentiæ. 283
Libræ cælesti signo cur dicatus octonarius numerus. 324.a
facies statera. 324.a
Libra quot vncias complectatur. 385.571
Libram Romanam drachmis nonaginta sex constare. 571.a
Libri veteris testamenti cur duo, & viginti. 439
Libri inter canonicas scripturas à sanctis patribus connumerati. 439.446
In Libris sacris Sacerdoti meditandum. 440
Licinius Christianis infensus. 73.a
Licurgi lex de non educandis mancis, & deformibus. 205
Licurgi institutum comæ nutriendæ. 599
Ligandi, & soluendi potestas non tantum Petro, sed & cæteris Apostolis tradita. 46
Ligna arcæ cur quadrata. 460
Ligna cedri imputribilia. 460
Ligna duo crucis figura. 78
Linea quid. 193
Lineæ sunt ex punctis. 356
Linea cum sit tantùm producens, refert in diuinis Patrem. 180
Linea ad binarium refertur. 304.a
Linea vnicum habet sui dimensus terminum. 368
Lineas latitudine profunditateq; carere. 193
Lingua cur dentibus obuallata. 32
vna primitus in terra. 29
Lingua constare societatem humani generis. 29
quanam homines in futuro æuo loquentur. 31
Linguam qua vsi sunt primi hominum fuisse Hebræam. 31
Linguam vallo coercuit natura. 32
Linguam vnam, aures duas, oculos totidem, cur natura dederit. 32
Linguæ seu dialecti præcipuæ tres 105.a
Linguas seu dialectos vt vocant, & sermones generales esse septuaginta duas, & totidem gentes esse cœpisse de filiis Noe. 555
Linguarum diuersitate orta inter homines dissidia. 29
cognitio ad quid necessaria. 30
diuisio, & confusio vnde orta. 30
imperitus multas interdum patitur difficultates. 30
vnitas in Babylonis constructione scissa. 30
Linguis variis quomodo locuti Apostoli in missione Spiritus Sancti. 31
Lingua Hebræa cur sancta dicatur. 105.a
Linguas tres fluxisse ex Hebræa. 505.a
Lino subtilitas malitiæ demonstrata. 79
Litem, & audaciam Pythagorici vocant diadem. 95
Littera salutaris quæ. 621
Littera tristis θ. 350.351.621. vide Theta.
Litteræ numeros. præ se ferunt. 528. 624. 625
apud Græcos. 446
apud Hebræos quot, & earum mysterium. 440.445.446.625
apud Latinos quot. 442.625
Litterarum forma apud Hebræos an mutata. 605.606
origo. 165.166
in iudiciis notæ. 351
Litteras Aegyptiis quis primus communicauerit. 165.a
Litteris latinis expressi numeri ex Valerio Probo. 571
Litteræ Aegyptiorum. 165.a
Locus homini deputatus quotuplex. 172
Loca pœnarum pro pœnarum varietate varia. 350
Loca mortuorum tria. 172
Loci animalium capaces quinque. 250
Locus genus generalissimum. 359
Logica omnib. scientiis est communis. 162
Logica. vide Dialectica.
Longæui ex doctis qui. 567
Longanimitas habet prudentiæ laudem. 33
Longanimitas virtus quid, & eius officiū. 34

Digitized by Google

Loquacitatis hieroglyphicum dualitas. 32
Loqui corde, & corde. 79
Lucæ facies vitulus. 244
Lucretij Rothæ epigramma. 380
Lucinam Iunonem partui præesse, 253
Lucta Iahacob cum Angelo. 427
Luciferæ faces tres. 119
Luciferi de cælo casus causſa. 15
Lucis, & scientiæ collatio. 194
Lucernas septem tabernaculi præfiguraſſe planetas. 137
Luctus tempus, vide Luctus vita functi.
Luctus vita functi apud Lacedæmones. 383
Luctus mortui, septem dierum. 320
mortui apud Hebræos. 320.482
vita functi apud Ethnicos. 353. 416. 483
captiuarum apud Hebræos. 484
Ludouicus gibbosus, & strumosus impia contra patrem bella susceptit. 209.a
in Lumbis gladium habet virginitas. 56
in Lumbis virtus diaboli. 78
Lumbos pro delectatione accipi. 56
Lumen procreationis signum. 253
Luminaria Mundi tria. 119
Luminaria cur quarta die creata. 202
Luna à sole mutuato lumine euadit conspicua. 497
à plerisque cur aquea putetur. 240
duodecies in anno ad Solem reuertitur. 276.612
ducit aquas. 126
frigida, & humida. 518
qualis facta sit. 584
mutat figuram septies. 218.290
cur masculo femina dicta ab Aristophane in conuiuio Platonis. 127
cur fœminini generis apud nos. 126
cur masculini generis apud Aegyptios. 126
ratione primæ lumen à Sole excipiēs, illud postea per refractionem in terram transmittit. 127
quot partes quotidie peragat in Zodiaco. 391
terra cælestis. 240
terræ proxima. 240
in principatum noctis posita. 403
quattuor facies monstrat. 218
typus ecclesiæ. 404.435
Luna decima tertia an Christus fecerit cænam. 401
decima quarta Christus fecit cænam cum Discipulis suis. 402
decima quarta cur non celebremus Paschа. 401
quinta nati, steriles, & damnosi. 452. & a.
Lunam creatam fuisse in plenilunio, Bedæ opinio. 584.a
Lunæ ad pueritiam ratio. 412
crebra mutatio, hominis inconstantis symbolum. 17.669
Lunæ mensis illuminationis est viginti octo dierum. 290.645
mensis coniunctionis seu communis habet viginti nouem dies, & duodecim horas. 521
cursus quot diebus absoluatur. 388. 645
qui numeri sint adscripti. 345.346
mansiones duodecim partium. 391
mansiones viginti octo. 290. 645
incrementa, & decrementa. 290
in maris reciprocatione vis. 290. 291
motus per septenaria. 290.291
locus in hora infusionis spermatis in matricem, est horoscopus in natiuitate. 518
locus in natiuitate est gradus oriens in conceptione. 518
varietas admirabilis. 290
Spiritus Gabriel. 290
nomine quid in sacris litteris significetur. 669
ad Lunæ cursum Romanos ante Iulium Cæsarem menses accommodaſſe. 522
per Lunam Iudæi computant tempora. 521
Lunæ similis quadratus. 497

Digitized by Google

Lunaris annus ex trecentis quinquaginta quattuor diebus constat. 291.614
Luna quinta peierantes, totidem commori diebus. 453
Luna quinta in mari tempestates exsurgere. 453.a
in Lupos homines conuerti. 318.a
Lustrabant Vrbem Romani die secunda Februarij. 82
Lustrationes agrorum. 102
Lustrationis ritus apud Ethnicos. 101.102
Lustrici infantium dies, qui. 351
Lustrici dies qui dicerentur à Rom. 351
Lustrum quinque annorum. 82
Lux quando accensa. 195
Lux quid conferat. 194
Luxuria carnem corrumpit. 92
Luxuriam, & superbiam humano genere immaniter dominari. 92
Luxuriæ seminarium in lumbis inesse viris dicitur. 56
Lycnosis sanata tactu digiti. 303
Lyra septem fidibus constabat. 300
significat humanæ vitæ rationem. 299
Lyræ primum vsum apud Thebas fuisse. 299
Lysander Aristocriti F. Agesilaum in adipiscendo regno iuuit. 384

M.

M. Litteralugentibus valde accommodata. 482.a
ab M. voces inchoantes quibus rebus aptæ sint. 462
M. numeri nota. 641.a
Machabæorum libros esse canonicos. 417
Macedonicum regnum quot annis steterit. 633
Madian iniquitas, seu contradictio interpretatur. 604
Magi Persarum cur immolarint Platoni vita functo. 566
Magi Pharaonis cur defecerint in tertia plaga. 107
Magici libri combusti. 666
Mæstitiæ symbolum nouenarius. 350
Magister nomen Dei. 224.225
Magistri plures, quando fiant. 667.a
Magistratui gerendo, quæ ætas idonea. 474
ad Magistratum legendi forma decenti. 205
Magnificentiæ extrema. 89
Magnanimitas & eius extrema. 89
Magnitudinis totam perfectionem corpore contineri. 184
Magnitudinē decremento infinitam dici. 15
Magnitudinum interualla. 180
Magnitudinis virtus in partium sectione. 15
Magnitudines, & continuæ qualitates quot 180
in Magnitudinibus cum philosophamur texenda per corpus philosophia. 194
Magnitudo quælibet triade perfecta. 96
Magnus annus Platonis. 537. & seq.
Magorum sententia de nouenarij quadrato 566
Mala omnia ex dissidio oriri. 48
Malalchel dicitur laudans Deum. 365
Mala ter abstergendo depellebant antiqui. 101
Maledictio terræ facta. 560
Maledictiones inobedientibus 480. in Iudam. 480
Maledictum crucis Moses manibus suis passis orans, in Amalecino bello expressit. 238.a
Malos quomodo Christus ignoraturus sit in die iudicij. 673
Mali bonis permixti in Ecclesia. 673
Malos multitudinis nomine appellatos ab antiquis. 469.a
Malorum discrimen à bonis in futuro seculo. 602.125.544
Malorum hominum infinitus numerus. 469
Malorum hominum pœnæ. Vide Impiorum pœnæ.
Mali nullam esse substantiam. 210
authorem non esse Deum. 588
genera duo. 88
Mali aliquando miracula faciunt. 419
Malis cedere bonos. 469
cur Deus inferat supplicia. 587
Malum à sexu femineo caussam inuenit. 133
Mali Deo permittente, iustos persequuntur. 670.a

Digitized by Google

Malos Deus viuere permittit, vt per eos boni exerceantur. 670.a
Mala præsentia quos non corrigunt, ad futura perducunt. 73
Malum de altero facile suspicantur, qui ad malum facile impelluntur. 213
idem bonum, & malum ex variis causis. 603
Manasses cur pro Dan inter Patriarchas insertus. 280
Mandata Dei dilectione impleri. 41.42
Mandata charitate instaurantur. 42
Mandatum primum, & vltimum, quod 42
Manes ad sepulchrum quot vicibus vocarentur. 103
Manna pascitur Ecclesia. 503
Mansio Hebræorum in Aegypto ccccxxx. annorum computandorum à promissione facta Abrahæ. 601.617.618
Mansione duodecima media pars Exhodi, totus Leuiticus liber, & Numerorum præcepta descripta sunt. 395
Mansionum filiorum Israel exeuntium de Aegypto mysticus numerus. 512.& seq.
Mansiones Hebræorum quot annorum curriculis congruant. 499.a
Mansuetudo eiusque extrema. 89
Manus parua indicat exiguitatem sensus & rationis. 400
dextra quem numerum indicet. 575
læua quos numeros signet. 576
Manus Mosis passæ in bello Amalecino, crucis figuram præferebant. 238.a
Manum inter preces exosculandi ritus. 184 358.a
Manuatus homo ideo prudentissimus. 1.a
in Manu dextera religionem quandam inesse. 358.a
Marco Crasso, quid portenderint bis victa fulmine castra. 82.a
Marcus Sergius cur à Sacris amotus. 207
Euangelista quam teneat faciem. 107. 244
Marc Neptuno obtigit. 185
est mundus iste plenus fluctibus. 672
per nouem passus remotus. 352
baptismi forma. 396
non sine vexillo illo, quod vesum dicitur, secatur, quod crucis figuram habet. 238.a
pro vase. 396
Margaritam comitissam Holandiæ referunt vno partu peperisse cccIxIII. liberos eosque viuos omnes fuisse baptizatos. 253.a
Maometes est antichristus. 628
Christo contrarius. ibid.
Maris æstus quomodo fiat. 361
significatum. 672.a
fluxus, & refluxus ad quam causam referatur. 291
& Lunæ sympathia. 291
Marina aqua in purificationibus vsi sunt Sacerdotes. 312
B. Marina quomodo in vtero suo concepcrit, & filium Dei pepererit. 438
quomodo inuenta est in vtero habens de Spiritusancto. 38
cur benedicta inter mulieres. 313
virgo Christi mater post partum, & mortem Iosephi virgo permansit. 438
Mariæ Virginis annunciatio. 449
virginitas cum fecunditate. 313
Mariæ narratio de ortu filij sui. 437
exploratio virginitatis. 438
Maria soror Mosis ob lepram à cæterorum consortio ejecta, significat pœnitentem. 319
amatorem sonat. 39
Mariæ, & Marthæ nomine vtraque felicitas designata. 490.a
Maribus nona die nomina imponebantur. 351
Maris fluxus quando augeatur. 291
inundatio improuisa. 417
Maritali copulæ aptus annus quadragesimus. 501
Marij immaturus consulatus. 475
Marius miram fortunæ inconstantiam expertus. ibid.
Mars ab Oto, & Ephialte in vincula coniectus. 399.a
Mars in fortuna. 345. bellicosus. 349. adulte-

Digitized by Google

riorum infamia notatus. 347
ignis cæleſtis. 239
Martis vis in ſeptentrionales 125
ſpiritus Samael. 290
proprietas. 345
& Scorpij collatio. 347
Mars Philoſophis binarius. 345
Pythagoricis nouenarius. 346
Magis quinarij tetragonus. 345
Martinus Luter hæreſiarcha. 624.626
Martius Romanis olim primus menſis. 449 613
Martium Mũdo dediſſe principiũ. 446.584
Martyres centenario fructu gloriari. 576
Maſculinum omne comparere debebat coram Deo ex lege Moſis. 105
Maſculi vocabulum in ſacrificiis pro inſonte poſitum. 379
Maſculi, & fœminæ partus, tempusque purificationis myſtice exponuntur. 487.565
Maſculini feminini generum ratio. 126
Maſculo femina Luna. 127
Maſculo fœmini homines. 154.a
Maſculus quiſque ſeptimus abſque fœmina intermedia natus, vim habet curandi ſtrumas. 302
Materia totius entis defectus. 78
poteſtate omnia, nihil actu obtinet. ibid.
Materia complexionis neceſſitudo appellata. 387
omnium rerum deſpicatiſſima. 78
prima rerum productio. 387
quattuor elementis conflata. 650
binario exprimitur. 78.269.386
ſemper informis, & qualitatis propriæ vacua. 78
non habet eſſe, niſi per vnionem ſuĩ cum forma. 48
in futurum æuum introducenda. 169
Materia & forma conſtare vniuerſa. 255
cætera, vide Natura.
Mathemata naturalium exempla. 200
anſæ philoſophiæ. 3
Mathematicarum ſcientiarum commendatio. 2.3
Mathematicas diſciplinas in quattuor partes ſecari. 21;
Matheſis triplex. 173
Mathias Apoſtolus in locum proditoris electus. 382
operarius in vinea Domini. ibid.
quamobrem duodecim Apoſtolorum locum ſortitus. ibid.
Mathuſalem interpretatur mortis remiſſio. 365
Matrimonia quare contrahantur. 251
Matrimonia ſecunda damnari. 94
Matrimonij ineundi tempus conſtitutum à Platone. 412.474
hieroglyphicum dualitas. 95.595
commendatio. 57.93
præſes Iuno. 412.a
in Matrimonio contrahendo forma, & corporis proceritas attendebantur. 205
Matrimonium contrahẽtes Romani, quinque Deorum patrocinio ſe indigere putabant. 253
Matrimonium quando neceſſarium. 57
intemperantis eſt libidinis argumentum. 55
ſacramentum nouæ legis. 93
mortalitatis remedium. ibid.
quamobrem tricenario numero demonſtratum. 474.a
Matthæus vt homo. 244. vt leo. 244
cur tres omiſerit generationes in genealogia Chriſti. 420.526.a
Maometes cum Sergio monacho Alcoranum compoſuit. 618
Maometis lex qualis. 618
Maurorum duo millia in fugam conicta à triginta Gallis. 647.a
Mauri occurſus Hadriano fatalis. 209
Maurorum deformitas. 208.a
Maximini Imper. ſæuitia in Chriſtianos, quomodo à Deo vindicata ſit. 73.a
Mazmer non intrabat Eccleſiam. 384.a
Mechlinæ clades memorabilis. 86
Medendi artis ſcopus. 51
Mediator Dei, & Hominum. 318
Media duo inter duos cubos. 199.200
Medietas triplex arithmetica, harmonica, geometrica. 456

Digitized by Google

Medietatem geometricam virtuti competere. 466
Medietate vnica copulantur planæ figuræ, quæ nulla crescant altitudine. 199.200
Meditatio mandatorum Dei. 438
Medium vniuersi ani ma. 250
Medium tenendum. 470
Medium vniuersi numeri quinarius. 250
Melle, & lacte fluens terra, quid symbolice. 670.& a
Mellis infima laudatur pars. 155
Melpone quid apud Orphea. 390
Memoria quid. 191
Memoria Venere læditur. 283
Memoriæ lumen affert ordo. 73
Membra quædam vulgus superstitiose certis rebus dedicauit velut auré memoriæ, nasum irrisioni, genua misericordię. 358.a
Membrorum inepta monstruositas, monstrum in anima indicat. 206.a
Membrorum hominis, & Mundi pulchra analogia. 158
Membris à natura mutilati, vitandi, præcipue qui altero claudicant pede. 209
Memorem significabant Ægyptij vulpe arrectas habente aures. 604.a
Mendacium quibus litterarum formis scribatur apud Hebræos. 458
vanum est, & multiplex, nec sibi constans. 459
Mendaciorum multæ sunt viæ. 470
duplex genus. 93
Mensem circuitus Lunæ ostendit hominibus. 276
Menses Hebræorum. 521
Mensis qui est mensura cursus Lunæ. vide Lunæ.
lunaris. 521
octauus partui ineptus. 519.520
Menses nouem quibus Christus fuit in vtero, quomodo computentur. 521
Menses Hebræorum fuisse lunares. 436
Mensis primus dies, non primus à Pythagoræis, sed similis appellatus. 28
Mensibus xlij. Orbis deuastabitur. 514
Menses singulos suum habuisse numen. 389
Menstrua mulierum. 293
Mensula Pythagoræ. 413.a
Mens vnitas est Pythagoræ. 241
cur vnitatis nomine afficiatur. ibid.
à Deo facta, ad eúdem reuertitur. 358
vna homini ante peccatum. 40
Mentis nomine affecta anima. 139
proprius est ordo formarum. 188.190
humanæ notæ, & expressiones tres. 160
nostræ mutabilitas. 16.17
Mente carentia non numerant. 1
Menti secundus gradus diuinitatis est assignatus. 189
tres species ab Aristotele attributæ. 160
Mentem facit acutiorem apprehensio maiorum intelligibilium. 258.a
Mensuram inchoarunt veteres ab humanis membris. 385.a
Mensura digitorum filia. ibid.
à quibusnam principium sumere debeat. ibid.
Mensura duplici non vtendum. 79
Mensuram omnium esse trinitatem. 189
Mensurarum, & ponderum ratio incerta. 385.a.429
Merces nostra, quæ. 45
Mercuriales statuæ quali forma. 459
Mercuriales puros breué vitam sortiri. 591
Mercurij sideris motus. 391
spiritus Raphael. 290
in Mercurij sigillis cur vsurpata quadrangula figura. 459
Mercurialis syderis ad adolescētiā ratio. 412
Mercurij syderis inconstantia. 412
Mercurio sacer quinarius Pythagoræis. 346
consecratus quaternarius. 241
quis ex quadratis numeris sit attributus ex Magorum sententia. 345
binarius addictus à Philosophis. 345
cur alata talaria. 32
sacra fiebant die trigesimo ab obitu defuncti. 483
Mercurius morientibus præfectus. ibid.
sapientiæ Deus. 459.a
aquæ similis. 240
vndæ arbiter dictus à Lucano. ibid.

Digitized by Google

quarta die natus. 241
animarum custos. 241.483
sermonis præses. 32
filius Iouis, & Maiæ, ideſt, mentis, & prudentiæ. ibid.
Mercurij Triſmegiſti de æternitate animæ auctoritas. 247
Mercurius Trismegiſtus, quid de Diuina Trinitate ſentiat. 183
Meretrices nonariæ nuncupatæ. 347
Meretricum filij in Dei Eccleſiam non intromittendi. 384.a
Meridies hora ſexta dicitur. 281
Meridie Deus apparet Abrahæ. 72
Ioſeph fratres ſuos paſcit. 281
ad Meridiem adorat lex Hermetis, & Maometis. 125
Metaciſmus. 482.a
Metagitnion menſis idem qui Maius. 334
Metallis ſingulis planetarum nomina attributa. 289
Metelli ſapienter dictum de continentia linguæ. 32
Metempſychoſis quamobrē inducta. 318.a
de Metempſychoſi Cabaliſtarum opinio. 318
Meum, & tuum turbant humanū ocium. 91
Michael Archangelus prælatus erat populo in Iudææ terra remanenti. 435.& a
Miles quidam duplici ſuo miraculo ſtuporis anſam præbuit. 295.a
Miliare quot ſtadiis conſtet. 71
Militaris rei dux vnus. 52
Militiæ vacationem quæ præſtent. 431.a
Militiæ conuenire vigeſimum ætatis annum. 431
Milites veterani qui dicerentur. 431
Minerua Pallas eadem. 162
triplici veſte ſubnixa. ibid.
virgo fingitur. 283
vitam contemplatiuam deſignat. 165
vtilis dea formandis adoleſcentium ingeniis. 283
cur de Iouis vertice nata. 165.187
nata quinta Luna. 452
trigemina. 182
Mineruæ quinarius ſacer. 452
ſeptenarius addictus. 283
Mineruæ Sartæ inſcriptio templi. 121
Mineruam Pythagoræi cur triangulum æquilaterum nuncuparint. 182
Minuta duo, quæ vidua miſit in gazophylacium, quid. 500
Minuta prima, & ſecunda. 541
Miracula fieri in hæreticorum eccleſiis permittit Deus. 419
etiam faciunt quandoque mali. 419
Miraculum de dæmonibus ob crucis ſignationem fugientibus. 238.a
de duobus aleatoribus. 105.a
de tribus fonticulis. ibid.
de theſauro reperto. ibid.
in Miraculis à Chriſto corporaliter geſtis ſecreta myſteria conſideranda. 286
Miphiboſeth interpretamentum. 207
Miſeri in præſenti, & futuro ſeculo. 73
Miſeria quid ſit. 90
ex dualitate naſcitur. ibid.
Miſericordia diuina in pœnitentes. 510
Miſericordiam Dei in mille generationes iuſtitiam in altera demonſtrati. 76
Miſericordiæ opera recenſentur. 544
commendantur. 395
diuinæ eſt, quòd hic homines à Deo puniuntur. 587
diuinæ locus tantùm in præſenti vita. 539
de Miſericordiæ operibus fiet mentio in iudicio. 544
Miſſæ ſacrificium prodeſſe defūctis. 173.320
triplicis in die Natiuitatis Domini myſterium. 171
in Miſſæ ſacrificio quinarij multiplex vſus. 258
imparis numeri frequentia. 99.100
Mithra Perſis. 314
quam habeat ſignificationem apud Magos. 188
Mithridates Ponti rex, viginti, & duarum gentium, quas ſub ditione habuit, linguas percalluit. 30
Moabitis Domini Eccleſiam ingredi non datum erat. 353
Mobilia ſigna in cælo quæ dicantur. 114
Mobile primum. 537

Digitized by Google

Modestiæ extrema. 89
Modus virtus est, nimiũ vitiositas. 414.464
Modus seruandus in omnibus. 304
Molles per comęsymbolũ demonstrati. 599
Mollitiei taxatio. 599
Monas cur ad Deum referatur. 13
& deinceps. 173
vnde dicta. 32
cætera vide in verbo Numerus.
Monachi amasiarũm cõtubernium vitẽt. 55
Monachorum quorundam ieiunium. 294
Monachorum septem voces quibus pia deuotio consolatur. 310
Monachi celibes sint. 55
à Monachismo societas abhorret. 55
Monarchę debent plures callere linguas. 30
Monarchia quid. 52
Monarchiam esse optimam reipublicæ formam. ibid.
Monarchiam vbique extollit Homerus. 51
Monogamią religiose culta apud Ethnicos 95
Monomachia Goliæ, & Dauid. 502
Monstra nequaquam alenda. 209
Monstruosos non admittendos ad disciplinas. 206.a
Monumentum Domini quale. 297
Moralis disciplina. 162
in Prouerbiis à Salomone descripta. 162
Moralis virtus vitæ actionib. occupatur. 161
Moralis virtutis definitio. 34
tres species. 161
Morales virtutes. vide Virtutes.
Morbos quæ inferant. 202
Morbi acuti mouentur per dies impares, diuturni per pares. 301
Morsus canis rabidi quomodo sanandus. 312.a
Morsi à cane rabido timent aquam. 312.a
Mores boni. ibid.
mali. ibid.
ex incessu. 207
Mos antiquus orandi ad Orientem, vnde ortum habuerit. 125
adorantium, ori manum admouere. 184.358.a
Mors Augusto principi prænunciata. 228
Mors beneficij loco Christianis est. 316.588
contra naturam est ingressa. 329.a
discretio corporis, & animæ. 49
Christi simplex. 498
non debet pœnitentiam præuenire. 539.540
nostra duplex. 498
medium horrendi transitus. 353
immortalem non permittit esse peccatorem. 316
præsens est pœna peccati. 498.a
prima secundæ mortis caussa. ibid.
prima animæ ab homine, secunda à Deo infertur. 41.a
trium malorum Dauidi propositorum minimum, ab eodẽ electa. 317
Mori optimum omnibus. ibid.
Moritur iuuenis, quem dij amant. 588
Mortis Christi fructus. 498
duplæ pœna astringimur. 498.a
symbolum Oheta. 350
vmbra in diuinis litteris quid. 588
Mortem intrare per fenestras nostras. 454
post Mortem Deum facie ad faciem videbimus. 353
Morti duplex ad nos aditus patet. 77
Mortuum tangentes polluti. 319
Mortuorum animæ vt vocabantur. 103
Mortui vt vrebantur. 354
Mortui quamdiu lugebantur. 482.a
Moyses è muliere Iudæa nascitur. 569
à parentibus ob edictum Pharaonis in flumen proiectus. 569
Ægyptium quomodo interfecerit. 7
exit è carceribus virtute diuina. ibid.
antiquior omnibus historicis qui apud Græcos fuerunt. ibid.
quantus fuerit in omne doctrinæ genere. ibid.
cur rudis, nõ philosophus videatur. 6
quot annis Aegyptum coluerit. 585. 656
Regem Aegypti suscitat. 7
diuinam faciem videre non potuit. 188
cur faciem velaret, ad populum verba facturus. 6

Digitized by Google

Moyses pastor ouium soceri sui. 585
quadraginta dies, & noctes in monte cum Domino moratur. 504
duplicem à Deo accepit legem. 551
posteriora Dei quomodo viderit. 219
ad crucis signum manus extendens vincit. 372.a
ad aquas cõtradictionis peccauit. 69
Iordanem quamobrem transire prohibitus. 69.70
quandiu præfuerit populo Israel. 585. 656
quot annis vixerit. ibid.
cur diem in quo facta est lux, appellauerit diem vnum, & non primum. 27
Moysis facies radiata. 6
ieiunium quadraginta dierum. 295
ingenium, & artificium. 6
virtutes 6. mors. 482
quinque libri quid contineant. 259
quando ex Hebræo in Græcum tralati. 4
serpens æneus quid mystice. 372.a
tabulæ lapideæ. 370
ex Mosis libris philosophos multa surripuisse. 45
Motiua ius in neruis, & musculis sedem habet. 146
de Motrice anima quid sentiendum. 390
Motus circularis. vide Circularis motus.
Motus septem corporei. 293
Muli alieno genere creantur. 384.a
cur vehiculo Lunæ adhibiti sũt. ibid.
dicuntur qui nothi. ibid.
Eleis inter portenta. ibid.
Mulier in bello inuenta, qua lege viro copulabatur. 485
ad delinquendum procliuis. 380
prima de viro sine femina est facta. 29
hebræa cum nixa fuerat, post quot dies templum ingrediebatur. 565
in solitudinem fugiens, quid. 489
incuruata, sanata à Christo quid. 422
numero pari est addicta. 154.a
nupta, solicita est, quæ sunt mundi. 57
Mulier in ortu suo duplici subiacet maledictioni. 565
peccati symbolum. 379
an sit ad imaginem Dei. 153
Muliebri specie sæpe apparuisse malignos spiritus. 380.a
Muliere vita functa, bis pulsantur campanæ. 153
Mulierem quinque vno lecto parere posse. 253.254
primam cur Deus formauit de homine. 29
Mulieres sintne in genere rationabilium, an irrationabilium animalium ponendæ, dubitat Plato. 380
virgines, an corruptæ sint in venerem magis pronæ. 544
& pueri quamobrem in turbæ multitudine non annumerentur. 650. 675
Mulieris ætas ad contrahendum. 412
Mulieris vera descriptio. 379. 380
Mulieri quando menses deficiant. 543
Mulierum septimanæ. 293
Multiplicari super numerum quid. 674
Multiscius quo signo in lucem editus. 311
Multitudo deuitanda. 45. 46
Protheo similis. 667
quamobrem in malam partem sumatur. 667. & seq. a
principium omnium malorum. 45. 667. a
aliquando statui, aliquando motui similis. 667
per se deprehendi nequit. ibid.
diuisionem dicit, & confusionem. ibid.
copiosa impiorum. 668.a
in montibus, quid. 667.a
fortitudinis gigantis, quid. ibid.
Multitudinem ibi esse, vbi sunt peccata. 45
habet quilibet numerus. 667
perditorum ostendentes numeri. 666
in Multitudine diuitiarum sperans, deridetur. 669.a
in Multitudine exercitus non esse victoriam belli, sed è cœlo venire. 647.a

Digitized by Google

Multitudinis origo, & principium binarius. 386
& numeri collatio. 666
proprium est habere faciem dissimilitudinis, & inconstantiæ. 667
Multi pastores, qui. 667.2
Multorum regimen, non esse bonum. 51
Multos ab antiquis vocari malos. 469.2
Mundus ex nihilo creatus. 27
vnico momento à Deo creatus. 22. 24.25.26.265
initio temporis creatus. 24
quo anni tempore conditus. 449.450
an cum tempore factus. 26.27
ex quinq; corporibus perfectis constat. 255.256
omnia continet. 27
quomodo perfectus dicatur. 266
quamobrem admirabilis. 21
an complectatur vniuersas perfectiones. 265
naturam non haberet, neque naturalium perfectionem si trinitate destitutus esset. 127
vnus fœcunditate, partu, & amore. ibid.
quamobrem sex dierum spacio à Moyse dicatur ornatus. 23.24.264
num sex mille annis duraturus. 653
quanto tempore duraturus. 490.491. 653. & deinceps.
duplici exitio obnoxius. 538
igne consumendus. ibid.
an sit anima præditus. 26.390
quomodo dicatur habere animã. 391
numeris est dispositus. 2
Ægyptus dicitur. vide Ægyptus.
decas à Pythagoricis nuncupatus. 359
vnius Dei domicilium appellatus. 21
vnus, quia vnus est illius opifex. 21.27
vnus, quia vnus motus cœli regularis. 21
vnus, quia ex tota sua materia constat. ibid.
decem Spæris mouetur. 359.537
nec soles duos, nec duo regna patitur. 54
Mundus diuinum refert intellectum. 22
docet inuisibilia de visibilibus. 109
ad Dei nos deduxit cognitionem. 108.109
ad imaginem Dei creatus. 27
ob multiplicem partium distantiam, qualitatum repugnantiam, effectuum diuersitatem, materialium deformitatem, neque maximè vnus, nec in vnitate creatus. 265
duobus corporibus conflatur. 340
senario attributus. 267
despiciendus, ac minimè diligendus. 450
Mundi intelligibilis creatio. 110
sensibilis creatio. 22.110.264
sensibilis in nouem partes sectio. 340
sensibilis diuisio in tres regiones. 185
sensibilis vniuersa machina nuncupatur, quod est à cento terræ ad ambitum firmamenti. 340
amor, & Dei in vno corde habitare non possunt. 450
amicus, Dei constituitur inimicus. 451
creatio matura ætate legenda. 476
anima ex eodem, & diuerso contemperata. 255
consumatio quando futura. 490.653
nomẽ quamobrem à Platonicis non fuerit Deo attributum. 236
& quam late accipiatur. 39
finis. 490
ætates sex. 279
cardines. 503
contemptus suadetur. 450
dies natalitius. 449
forma. 256
partes quo numero demõstratæ. 644
partes quænam dextræ, & quæ sinistræ. 125
princeps cur appellatur diabolus. 339
principes præcipui tres Magis. 188
à Mundi exordio ad Abraham, & Christum quot anni fluxerint. 655. & a
de Mundi ætate fabula. 656

Digitized by Google

in Mundi creatione, cur Deus vsus est numero. 265
Mundi quinque apud Platonem. 255
tres à Deo creati. 110
tres ad tres hominis partes collati. 158
tres à Moyse figurati in tabernaculi constructione. 137
tres angelicus, materialis, humanus. 111
Mundos duos nouit barbarica philosophia. 267
plures esse fieri non potest. 21
Mundum quamobrem Deus fecerit. 108. 110
ex tota materia constare. 21
non visi vnum esse quibus argumentis probetur. ibid.
conditum fuisse verno tempore coniectantur Ouidius, & Sanctus Ambrosius. 450
Mundum cur necesse sit esse Sphæricum. 27. 270
eò quòd sex tantùm diebus conditus fuerit, sex annorum millibus duntaxat duraturum, habuit vetus multorum traditio. 654
die vigesimaquinta Martij conditum. 449
conditum fuisse totum in vno instanti senserunt Aurelius Augustinus. R. Moyses Ægyptius,
Hugo à Sancto Victore. 24
Procopius Gazeus. 23
S. Nicolaus Cusa pag. 23
Ambrosius. 25
Philo Iudæus. 27
appellant Pythagorici numerum triginta sex constanté vnitatibus. 496
sine fœcunditate, prole, & amore perseuerare non posse. 127
putare sex diebus conditum esse, rusticanæ est simplicitatis. 26
sensibilem tres in partes diuidunt poetæ. 185
Munda in impari numero, & immunda in pari arca Nohe. 69
Mundi, & immundi, notitiam habuit Nohe. ibid.
Musa quid apud Orphea significet. 390
Musas à Ioue, & memoria genus ducere. 161
cur antiqui tres solùm esse voluerint. ibid.
Musæ cur nouem, 162
quomodo nouem Sphæris cœlestibus attributæ. 390
Musarum nomina. ibid.
Musis nouem cur Apollinem præposuerint veteres Theologi. 297. 371
Musis singulis singuli præsunt Bacchi. 390
Musicæ decem modi apud Hebræos. 371
pars est poetica. 173
in tres partes diuisio. 178
elementum vnisonus. 223
proportiones. 463
Musicas rationes implet quaternarius. 223
Mutabilia quæ sint. 237
Mutantur omnia præter Deum. 16
Mutatio in bestias cur inducta. 318.a
Mutationes magnæ quæ, & quando fiant. 623.a
Mutius Scæuola manum foculo accenso iniicit, ac torret. 212. 609.a
sua fortitudine Porsenam regem induxit ad pacem cum Romanis faciendam. 609.a
Mutio cur Scæuolæ nomen inditum. 212
Mysteria non indiscrete vulgo tradenda. 1.a

N

N. Quid in numeris. 570. 571
N. quid apud Romanos significet. 570
N. L. quid veteribus significarunt. 426.a. 621
Naaman Syri septena lauatio. 319
Naaman Syrus in Iordane sanatus. ibid.
Nabuchodonosor Hierosolymã cepit. 334
in amentiam versus septem annos fœno vixit. 318
in bouem mutatum, de mente, non forma intelligimus. 318
Natalis dies Caroli quinti Imperatoris Austriaci. 85
Christi. 449
Mundi. 449

Digitized by Google

Natali suo Plato vitam obiit. 566
Antipater Sidonius hominem depoſuit. 83
Natis nomina quomodo darentur. 529
Natiuitas cum generatione concordat. 518
Nationes totius terræ in quot partes diuiſæ. 555.556
Natum futurum lentoris mucoſi oppletum, & cute fœda. 565
Natura in formam, & materiam diſtributa. 650
amat vnitatem. 52
omnes homines genuit æquales. 91
progreditur ab imperfecto ad perfectum. 274.275
In ſenſum cadens nil aliud eſt, quàm materia forma conueſtita. 650
Natura quomodo à Paulo Apoſtolo dicamur filij iræ. 77
Natura humana ad vitium procliuis. 469
Naturæ duplicis diabolus. 76.77
tempus ab Adam ad Abraham. 655
Naturam corpoream ſignificat binarius. 93
Naturalium rerum principia fieri ex geometricis figuris. 534
Naturalis doctrina quinaria propter materiam, & formam. 650
philoſophia. 162
virtus, quæ & vegetatiua ſedem habet in iecore. 146
Naturalia compoſita indigere naturæ diuerſæ mediis duobus. 199.200
Naufragium fecit Vlyſſes. 335.425
Naupactea victoria contra Turcas. 83
Nauale Venetum incendio datum. 87
à Nauigando quando abſtinendum. 417
Nauis agitata fluctibus Eccleſiam ſignificat. 457
Nauis immobilis ab vnius mulieris zona trahitur ad ſuæ pudicitiæ teſtimonium. 100
Naulum. 33
Nauticis qui ſint ſuſpecti dies. 417
Naxiarum mulierum octimeſtria puerperia. 325
Naxos inſula Dionyſio dicata. ibid.
Nazareni quare capillos nutriebant. 600
Nazarenorũ nomine quid ſignificetur. 600
Nazareorum hæreſis. 403
Neapoli tempeſtates horrendæ. 418
Neceſſarium vnum. 50
Nefaſti dies. 570
Negationibus ad Deum accedendum. 189. &a.
Negationes in Deo non ſignificare defectum, ſed exceſſum. 189.&a
Neminem vnum in multis excellere. 21
Nemo ex omni parte felix. 21
Nemrod gigas turris Babylonicæ ædificandæ author. 30
Neptuno Amphitrite in coniugium data. 135
ſacer octonarius. 324
Neptunus aquarum præſul. 185
tridentem cur ferre dictus. 135.185.186
Saturni filius. 185
ſecundus Iupiter. 185
& Pluto vocati Ioues. 185
Neſcire Dei ad perditionem pertinet. 343. 673.674
Neſcire Chriſti quale ſit. 491
Neſtoris longæuitas. 576
Nicænum concilium in quo damnata hæreſis Arriana. 609.610
Nicænæ ſynodi decretum de tempore celebrandi paſcha. 401.a
Nicolaus Subſiluanus quidam ſine cibo vixit viginti annos. 295
Nigredo in filiis Cham non fluxit à regione. 209.a
ſed vnde. 209.a
Nicopolis antea Emaus, quo myſterio dicitur diſtare ab Ieruſalem ſexaginta ſtadiis. 71
Nihil & Deus infinita duo. 386
Nihil in rerum natura inane vel ocioſum. 326.
Nili amnis quot cubitis crefcat ad felicitatem. 315.a
coloſſus Romæ. 415.a
inundationis magnitudinem Crocodili vt denuncient. 542
ſimulachrum quale. 415.a
Nilus cur cum tribus vnis figuretur. 415.a
Nilus Ægyptum inundat. 542
Niniue euertenda prædicitur. 510

Digitized by Google

Niniuitarum resipiscentia. 510.a
à Nino primo Assyriorum rege ad Darium Persarum regem quot anni intercesserint. 646
Niobes filiorum cædes. 354
Nisan mensis hebræorum. 449. Martio nostro respondet. 449
Niuis generatio, & effectus. 91
Nix quæ spem vini, & aliorum fructuum ademit. 418
Nobilitatis elogio Bongorum familia decorata. 381
Noctis vigiliæ collatæ quattuor anni temporibus. 217
Noema filia Lamech voluptas interpretatur. 379
ex Nohe tribus filiis Lxxij. gentes, totidemque linguæ ortum duxerunt. 557
Nohe arca. vide Arca Nohe.
diluuium vide Diluuium.
Nohe decimus ab Adam computatus. 364
iustitiæ præco. 324
octauus nuncupatus, ibid.
pastores in Ecclesia designat. 117
post diluuium quamdiu vixerit. 611
requies interpretatur. 364
tres filios habuit, duos electos, & tertium reprobum. 63
Nomen infanti ante diem septimum cur non imponi solitum. 296
Antichristi quibus numeris constet. 623
Antichristi & nomina iisdem numeris constantia. 626. & seq.
ineffabile Dei an ignotum Gentibus. 235
tetragrammaton ab Athenienſibus cultum. ibid.
imponebant Romani infantibus nona die. 351
Nomenclatorem rerum fuisse sapientem. 126
Nomēclaturam omnem cur à primo principio eximendam putauerit Attalus. 225
Nomina Dei singula, quid significent. 232. 234
Dei quattuor litterarum. 225. & seq.
Nomina propria an fatalis ratio imponat. 228.a
quamobrem aliquibus mutata. 230. 528. 615.a
abstracta, & concreta quid habeant significationis. 226
abstracta aptius enunciari de Deo, quàm concreta. 227
cur imponantur. 225
nascentibus consona dabantur. 364. 365. 529
patribus ab euentis indita. 365. 529
quædam propria ab interpretibus non mutata. 231. 365
Nomina nationum filiorum Cham. 670
quibusdam mirabili Dei prouidentia imponi, quæ etiam aliquid euenturum præsignificant. 529
Nominatim compellare. 67. 42
Nominis Adæ numerus. 528
Dei Tetragrammaton litteræ, quid habeant mysterij. 232
Iesu mysterium. 230
Nominum impositionem Dei iudicio factam. 365
de Nominum positione, quid senserit Plato, ibid.
Nonæ, dies fausti. 85
Nonæ vocis dissonantia. 346
Nonariæ dictæ meretrices. 347
Nonagenarius aspectus. 568
Non liquere de causa. 611
Nonis nuptiarum solennitas cur vetita Romanis. 85
Notæ tres quas iudices in vrnam mittebant. 621.a
Nothi vndecim vnciarum. 385
vndecim digitorum. 385
Notariacon, quando littera ponitur pro integra dictione. 551
Nothi nomen opprobrio datum. 384
Nothis breuior digitus auricularis. 385
interdicta sacra Ecclesiæ munera. 384
ex Nothis nothos sæpe gigni. 384
Nothos dici mancos, & claudos. ibid.
dici mulos. 384.a

Digitized by Google

quomodo cognoscant Chiromantici. 385
Nothus est quasi numine priuatus, & à diuinitate alienus. 384
Nouendiale sacrum Romæ susceptum, & cur. 351.a
Nouit Deus quos diligit. 343.674
Nouus orbis veteribus incognitus exploratus est. 137.a
Nouum testamentum notari numero octonario. 325
Nox in quattuor vigilias distincta. 216
Nox pro morte. 498
Nubendi tempus à Platone constitutum. 474.& a
à Licurgo decretum. 474.a
à Solone statutum. 299
ex Philonis Iudæi sententia. 501
Nubes in tria resoluitur. 136
Nubes, & caligo in circuitu Domini. 188
Nulla nostra iustitia per se est meritoria vitæ æternæ. 377
Nulli prodesse ad salutem quòd sit Israel aut Abrahæ filius per carnem, nisi sit etiam filius eiusdem per fidem. 664
Numa anno Romulis duos addidit menses 613
Numæ annus quot dierum fuerit. 614
Numerandi per digitos antiquus mos. 473
scientia diuina. 2
à philosophis exculta. 2
scientiam quanti fecerit Plato. 2
Numerare significat habere accuratam quandam cognitionem rei numeratæ. 674.a
est eligere. 676
est opus rationis. 1.& a
qui nouit, omnia nouit. 1
Numerari capillos capitis nostri, quid. 676
non Numerari, quid. 672
Numerata sunt tantum primogenita Israelis. 436
Numerati cur non fuerint paruuli, serui, fœminæ. 674.675
Numeratio Græcorum qualis. 624
Numeratos habet Deus omnes secum regnaturos. 674
Numeratorum à Dauid numerus, superueniente indignatione Dei, fusus est. 317.636
non Numeratur populus in Ægypto. 675
cum Numeratur populus cõtra præceptum Domini, numeri notantur infausti, cum verò præcipiente Domino numeratur, sacratus, & Deo gratus censetur numerus. 430
Numerus Sanctorum à Deo numeratus est 676
Numerus electorũ certus, & definitus. 674
non est in Deo. 675
numeratorum à Dauid superueniẽte indignatione Dei fusus est. 317.636
Iudæorum venditorum, & ferro percuntium. 510
gratus Deo, & sacratus censetur, cum Domino præcipiente populus numeratur. 430
instrumentum est vniuersa intelligendi. 1.a
est principium eorum, quæ ratione attinguntur. 1
infinitus fit mensurabilis denario. 357
potentia, vel actu. 19
differt à multitudine. 666
taxatur infaustus cum contra dominicum præceptum quis numerare contendit. 430
vnitatis participatione, numerus est. 14
transpositus in secundum, vel tertium limitem, suam seruat significationem. 569.622
quilibet multitudinem habet, & vnitatem. 667
omne id quod est, vnitas est. 15
quomodo perfectionis sit particeps, & imperfectionis. 667
quomodo oriatur. 194
multiplicatus retinet suæ radicis significatum. 452
& ratiocinatio cõseruãt homines. 194
creandarum rerum in animo conditoris principale exemplar fuit. 2
singularis pro plurali, & pluralis pro singulari mystice positi in Scripturis. 59.60.61.

Digitized by Google

Numeri citra denarium similes sunt angelicis spiritibus. 363
ingenium acuunt. 3
in Sacris litteris referti sunt multis arcanis. 8
in diuinis scripturis sacratissimi. 7.8. 498
quibus litterarum notis expressi apud varias gentes. 472.624
quibus Pythagorici assurgebant ad triplicem mundum. 368
Numeri singuli vim quandam habent in rebus. 439
signis cælestibus assignati. 324.a.346
maiores suorum minorum à quibus denominantur, seruant significationem. 424.569.622.627.636.647.a
Numeri cognitio quam vtilis. 3.7.8
definitio. 1
ratio non contemnenda Theologis. 7.8
vsus, & necessitas, itemque præstantia. 7.8
ratio obseruata in fulmine, & tonitru, & volatu auium. 82.a
& multitudinis collatio. 666
Numeris vniuersa constare Pythagoræ sententia. 1.671.a
dispositum mundum. 2
diuinis quis dignus. 674.a.675
septem constituta anima. 462
in Numeris exempla indagandarum rerum per intellectum sapientes quæsiuisse. 2
in Numeris positis, atque definitis virtutes omnium psalmorum conuenire. 66
in Numeris tres reperiri vnitates. 177
in Numeris vnicum reperiri actum, vnamque potentiam. 263
Numero sublato perire rationem. 1
Numero indignus, & nullo numero esse quis dicatur. 671.672.a
in Numero aliquo esse, quid sit. 671.a
in Numero haberi apud Deum quid sit. 674 675
sub Numero aliquo constare omne creatum. 529.671.a
Numerorum consideratio fert in contemplationem diuini exemplaris. 3
multarum rerum causas reddit. 3
omnium semina in vnitate. 19
fons vnitas. 13
natura quomodo demonstrata. 194
cur in bonis primas obtineat. 194
imperitia, multa non intelligi facit obscurè tradita. 266
notæ eleganter explicatæ. vide Rom. Nume. ratio.
ratio minime spernenda. 3
sectio in digitum, articulum, & compositum. 177
scientiam, quis diuinã appellauerit. 2
scientia Philosophi propria. 2
vis Pythagoræ quanta. 1
Numerorum variæ appellationes. 356
Numerum aliquem amplius, quàm trine duci, non contingit. 175
augmento infinitum dici. 15
paucorum pro bonis posuit antiquitas. 469.a
ratione explicare, quid sit. 1
nullum seipsum secundum se metiri, sed id soli tribui vnitati, quid habeat mysterij. 15
non extare diuinæ sapientiæ quomodo intelligatur. 672.673
infinitum, & vnum esse prima rerum principia. 14
super Numerum multiplicari, quid. 674
in Numerum aliquẽ peruenire, quid. 671.a
Numerus par vnde dictus. 62
potentia, & materies est. 265
Diis manibus sacer. 82
femina cur dictus. 96.& 2.251
inferis gratus. 67.98.& 2
imperfectus est ex sententia Pythagoræ. 96
quamobrem dicatur par. 62
in auguriis infaustus habetur. 82.a
Numeri paris definitio. 251
humana laus. 96
Numero pari inesse debilitatem, & malum omen. 66.a
inesse pacem, & concordiam. 500.a
Numerus impar.

Digitized by Google

Numerus Deo gratus. 97.98
ad omnia efficacior. 97
actus & forma quædam est. 263.388
cæteris vehementior, & in omnibus præponendus. 97
mundus est, vt par immundus. 69
ab Architectis obseruatus. 99.a
fecundus. 96
ad agendum aptior. 96.a
masculus cur nuncupatus. 96.& a
pari cur fecundior. 252
quomodo perfectus. 96.a
cur pari perfectior. 96
similis est rebus incorporeis. 95.96
superis sacratus in sacrificiis. 96.99 a
in sorte boni ab Homero positus. 68
in auguriis prosperum euentum significabat. 82.a
Numeri imparis frequentia in sacro missæ. 99
obseruatio in constructione ecclesiarum. 98
Numeri imparis frequens vsus in ecclesiasticis officiis. 100
definitio. 251
diuina laus. 96
de Numeri imparis potentia qui scripserint. 96.a
Numero impari Superis sacrificandum. 97
Numerum imparem quanti fecerit Carolus Borromeus. 98
Numerum imparem appellari indiuisibilem. 96
Numerorum imparium primum esse ternarium. 267
Numerus impariter impar. 517
Numeri impariter paris procreatio. 388
pariter paris generatio. 413
pariter paris partes constituunt progressionem geometricam in proportione dupla. 413
Numeri pariter pares vnitate sola cadunt à perfectis. 413
Numerus triplex apud Pythagoræos. 177. 367
Numerorum circularium radices. 263
Numeri circulares. 262
Numeri æuo similes. 274
Numeri sphærici. 264.265
amicabiles. 529
apti purgandis animis. 374
simplices. 14
compositi. 14
abundantes, & diminuti vitiorum symbola. 382.383.423
apti ad plures distributiones. 389.652
Numerus primus quis. 383
cur sic dictus. 213
quomodo inueniatur. 399
quid mystice. 356.453
infructuosos in vinea Domini notat. 452
Diuinæ vltionis super peccatores est significatiuus. 423.442
Numeri primi proprietas. 76
Numerus perfectus quilibet ipse est & trigonus. 270
virtutis hieroglyphicum. 382.464
signum est omnis perfectionis. 464
totius harmoniæ symbolum. 465
quis dicatur. 464
medius est inter abundantem, & diminutum geometrica medietate. 466
gignitur imparis numeri in parem ductu. 471
Numeri perfecti notæ in vnum redactæ, nouenarij multiplicem vnica superant vnitate. 343
perfecti multiplices esse abundantes, submultiplices verò diminutos. 465
perfecti nullam exstare substantiam, nisi vnitas nouenario copuletur. 343
perfecti mirabilis ratio ex Euclide. 471.472
Numeros omnes perfectos vi. & xxiix. terminari. 471
ad Numerorum perfectorum procreationem soli tetragoni accommodati. 413
Numerorum perfectorum exiguus numerus. 467
Numerus trigonus quis. 412
Numeri trigoni quomodo consurgant. 410 496.582

Digitized by Google

duo trigoni se subsequentes, constituunt quadratum. 412
altera parte longiores vitiorum significatiui. 413.a
inæquilateres quomodo procreentur. 413.582
Numeros quadratos esse virtutis æmulos quomodo probetur. 413.a
Numerorum planorum, vnum tantum esse medium; solidorum verò plura. 199
Numeri quadrati soli constituunt perfectos numeros. 413
potentissimi ad vitã succidẽdam. 567
angelis aptati. 656.660
dicati sunt cælestibus siderum errantium globis. 345
Numerorum quadratorum generatio. 582
perfectio demonstrata. 413.414
Numerus quadratus, si proprium latus ei addatur, vel ab eo subducatur, fit altera parte longior. 413
quadratum multiplicans, quadratum constituit. 496
Numerus cubus vt fiat. 323.& a
cubus tot habet vnitates in latere, quot habuit tetragonus. 458
cubus est quilibet productus à duobus cubis. 463
cubus omnis ab æquilateris quadratis proficiscitur. 322.458
Numerus cubus omnis originem habet à senario, vel eius multiplici. 323
Numerus cubus quamobrem plenitudinem, soliditatemque significet. 458.644
Numerus cubus vniuersam explicat perfectionem. 645
Numeros cubos duabus eiusdem proportionis medietatibus iungi. 199.201
Numerum cubum constituit numerus ter ductus. 322
vltra Numerum cubum non progrediuntur Pythagorici. 176
Numerorum cuborum latera reperire. 323.& a.
princeps octonarius. 322
productio. 323.& a.458
Numeris cubicis constat Vniuersum, ex sententia Pythagoræorum. 462

Nume. I.

Vnitas ab vno quomodo differat. 28
fons & origo numerorum, quid habeat mysterij. 13.14
omnium principium, & radix. 13
omnem numerum continet, à nullo contenta. 14
omnem numerum gignit, à nullo genita alio numero. ibid.
distat in infinitum à numerorum serie ibid.
numerorum vim, & semina continet. 322
est quadratus numerus. 19.261
actu trigonus. 412
intellectualis numerorũ abyssus. 322
à se perfectissima est, & absolutissima. 19
nullam sectionẽ recipit. 28.322.367
est vt punctum. 367
neque par neque impar. 14
imperfecti nihil admittit. 19
dat esse numeris. 14.15.19
Apollo nuncupata à Pythagoræis. 95
totam numerorum perfectionem in se astringit. 193
angelicis spiritibus nos facit virginitate similes. 55
angelicæ gloriæ est imago. 55
de Deo & intelligentiis philosophatur. 13.194
Vnitas à Sisseniis quamobrem adorata. 173
à Christo nobis commendata. 47
ad Deum cur referatur. 13.& seq.
est animæ essentia. 245.246
in nobis cessauit post peccatũ. 40.365
in rebus. 51
in creaturis triplex. 119
immutabilis. 18
mundanæ fabricæ conditori quamobrem competat. 269
æqualitas, & connexio pondus habent ad comprobandam diuinæ trinitatis æternam vnitatem, æqualitatem, & connexionem. 137

Digitized by Google

Vnitas trina quam Pythagoras adorandam docuit. 173.174
Gentilium,& Iudæorum. 38
& virtus conuertuntur. 45
terreni principis. 51.52
Ecclesiæ seruanda 46. figuris adumbrata. 46
in trinitate,& trinitas in vnitate adoranda. 113
& vnum inter se differunt. 173.a
Vnitatis,& animæ collatio. 245
adipiscendæ omnium intentio. 48.49
commendatio in vna omnium lingua. 29
commẽdatio in vnius hominis creatione. 29
internam fæcunditatem triade absolui. 174
& multitudinis collatio. 667
naturam Homerus posuit in sorte boni. 51
ratio ex Pythagoræ placitis. 47.51
virtutem in numeris haud euacuari, quid habet mysterij. 15
Vnitatem esse trinam. 173
in diuinis litteris laudabiliter poni. 59
solam perfectam,ac simplicé esse. 19
non esse numerum, sed numerorum principium. 95.196
da re cœlo temperiem, animis virtutem,corpori sanitatem. 47
spiritus seruant boni. 69
ad Vnitatem peruenire necesse est, volenti veram cõsequi felicitatem. 45.46
ad Vnitatem redegit Christus Ecclesiam suam. 46
ad Vnitatem seruandam nos hortatur Apostolus. 47
per Vnitatem res ad esse deduci, & per eam in suo esse conseruari. 48
ab Vnitate quælibet res in se habet bonitatem suam. 48
quilibet numerus habet esse. 14.&a
ab Vnitate generari virtutem. 56
in Vnitate esse veram requiem. 595
in Vnitate esse summam perfectionem. 265
in Vnitate nihil esse quod extra producat,cuius ipsa non sit particeps. 322
ex Vnitate nasci quaternarium, & ex quaternario denarium. 38
Vnum est quidquid est, & nihil est præter vnum. 48.112
& bonum. vnde appellationem hanc habeant. 185.236
in rerum principiis Pythagoræ quid sit. 14
primum,& trinum,quod. 129
ens, verum, bonum quomodo insint omnibus. 219
infinitum,& numerum esse prima rerum principia. 14
qui non dicit,nihil dicit. 219
maxime necessarium. 50
sunt Pater,Filius,& Spiritus S. 45
cum Deo sunt beati. 45
differt ab vnitate. 173.a
Vnus & immutabilis est Deus. 16.17
quis,& quis plures. 16.27
quomodo dicatur Deus. 13
quamobrem à principio creatus est homo. 29
ecclesiæ pastor. 49
pro primo. 28
Vno præcepto charitatis perfici legẽ. 260
Vnius dominatio in Repub. administranda omnium optima. 52
vocabulum quomodo sit in Deo. 236
perfectio virtus,quam multorum. 52

Num. II.

Dualitas audacia,& lis Pythagoræis. 62.95
dæmon ac malum. 51
destructio vnitatis. 62
Diana appellata. 62
dilectioni addicta ab Augustino. 500. a.& Gregorio. 432
discordiæ, & confusionis elementum. 48.67.95
dissectionis numerus in omni disciplina. 62
diuersitas prima. 96
diuisionis fons,& causa. 32.174
diuisionis numerus bonorum à malis. 62.63

Digitized by Google

inæqualitatis principium. 62
inferis dicata. 82
infinitatis socia. 241
lis & audacia Pythagoræis. 62.95
loquacitatis hieroglyphicum. 32
Lunæ & Marti addicta. 345
materiæ primę similis. 76.78.269.386
mortis symbolum. 49
multitudo, ac multitudinis initium. 386
perniciosa. 48
primus vnitatis partus. 386
sola inter pares numerus primus. 76
Sathanæ addicta. 76.80
Saturno assignata. 345
vitiorum symbolum. 88
& vnitas numerorum principia Platoni. 196
vnitatis destructio. 62
terrena & corruptibilia designat. 78
efficiendi caret facultate. 62
aeri tempestatem, animis vitia, corporibus ægritudinis præbet. 48
ab vnitate cadit. 35.36
mortalem corporum coniunctionem demonstrat. 55
quandiu viguerit in mundo. 38
à Domino non approbata. 69
an dici possit charitatis, & amicitiæ symbolum. 432.501.a
designat titubantem fidem 69. Hæreticos 67. Hypocritas 79. Idololatras 67. Iudæorum obstinationem 65. peccatorum castigationem. 67. 73
corpoream naturam. 93.248
intemperantes. 78
tunicas pelliceas significat. 78
ostendit ad schismata faciles. 69
illis congruit, qui ab vnitate fidei dissentiunt. 68
aduersarios Christi exprimit. 68
Dualitas demonstrat à charitate, & vnitate Ecclesiæ recedentes. 67
eorum repræsentat imaginem, qui relicta Dei Ecclesia priuatas eligunt societates. 67
Dualitatem populorum respuens Dominus, illam vertit in vnitatem. 38
ex Dualitate nasci omnem miseriam. 90
à Dualitate Iudaica Dominus nos reuocauit in vnitatem fidei Christianæ. 69
in Dualitate constat quaternarius corporis progressus. 248.249
Dualé pessimi spiritus numerũ esse. 105.a
Duo Angeli Sodomis portendunt interitum. 72
cæci in Iericho. 75
quæ comminatur Christus damnatis. 75
contra tres diuisi, quia mali bonis aduersantur. 68
contra vnum. 76
cornua bestiæ. 79
cubiti crepidinis altaris, quid. 78
debitores fæneratori. 75
delictorum genera. 77
discipuli Petrus, & Iohannes in fide hæsitantes, ad monumentum currunt. 70
discipuli de resurrectione Iesu Christi dubitantes. 71
dracones Mardochæus, & Aman. 75
duces dæmoniorum. 76
falsi genera. 93
falsi testes contra Christum. 74
contra Naboth. 74
contra Susannam. 74
vitia humano generi immaniter dominantia. 92
filij Heber. 76
frigida verba Meum, & Tuum à natura omnium rerum tollenda. 91
hædi quos Iahacob obtulit patri, significantes peccatores ex duobus populis. 77
iudicandorum ordines depromuntur in illo districtionis die. 63
infortunæ planetæ. 345
iuuenes euntes cum Abraham. 77
iuuenes opprimunt scopam ruentis domo. 73
iuuenes flagellant raptores thesauri Ecclesiæ. 73

Digitized by Google

Duo latrones crucifixi cum Christo 75.a
ligna dominicæ crucis. 78.& a
magi Iannes,& Mambres. 75.a
mala perpetrauit populus Iudaicus. 67
mali Eunuchi. 75
milites custodientes in carcere D.Petrum. 73.a
nomina cælestis iniuriæ. 91
populi qui consenserunt in mortem Christi. 77
principes latronum. 75
principes apostatarum fidei. 76
pugilli labore pleni. 78
ligna collegit Sareptensis Sydoniorum vidua. 78.a
pulli columbarum, vel duo turtures quos offert qui iuramentum non seruauit. 73
reproborum genera in die iudicij. 77
serui Abrahæ non peruenientes ad locum sacrificij. 64
scopuli Scylla,& Charybdis. 88.& a
viri quos viderunt mulieres, quæ venerant ad monumẽtum Christi. 70
vituli aurei, quos condidit Hieroboam. 67
serpentes Laocoontis filios deuorant. 78.a
vrsi interficientes quadraginta duos pueros. 65
equites cędentes hostes Constantini. 73.a
viri qui ferro euaginato mortem Athilæ minabantur. 73.a
Duæ animæ ægritudines. 91
animæ passiones. 91
filiæ sanguisugæ. 92
gentes in vtero Rebeccæ. 63
manus labore sunt plenæ. 78
meretrices altercantes coram Salomone. 75
mulieres fornicatæ. 75
tabulæ legis, designantes vnitatem populi diuidi in duas partes. 63
columnæ ad quas Sanson extensas tenebat manus. 78.a
Duæ vxores Dauid captiuatæ, figurantes duos populos à dæmonibus in seruitutem adductos. 77
voluptates libido. scilicet in cibos,& venerem, solæ bestiis,& homini communes. 78.a
Duas iniquitates commiserunt, qui Barrabam petierunt. 75
Duas turmas fecit Iahacob timens occursum Esau. 427
in partes scidit Heliseus vestimenta sua. 74
in partes scissum velum templi. 78
in partes non natura, sed tyrannis homines distinxit. 91
in Duas naturas diuisus diabolus. 76.77
in Duas partes diuisus pontificatus quid Iudæis mali portenderit. 64
Duabus catenis vincti Petrus,& Paulus. 73.a
Duabus tunicis nevtamur. 78.79
Duabus horis clamans turba: Magna Diana Ephesiorum. 75
Duobus funibus vinctus Sanson. 74
modis impediri orationem peccatoris. 77
sub Pontificibus Anna,& Caipha passus Christus. 64
Duos annos Ioseph detentus in carcere. 74
menses filia Iephte fleuit virginitatem. 75
Duorum Discipulorum euntium in Emaus desperatio. 71
oppositorum, quod præstantius, vnum est; quod imperfectum, duale reperitur. 93
in Duorum vitiorum oppositorum mediocritate constare virtutem. 89
Duplex animo vir. 79
contritio super peccatores. 73
damnatio impiorum. 73
ignorantia. 92
iniquitas super peccatores. 73
mente, perpetuos belli tumultus patitur. 80
morti ad nos aditus patet. 77

Digitized by Google

peccantium damnatio. 73.74
percussio petræ in deserto quid. 69.77
plaga à regno Dei segregari. 75
signum sanguinis agni. 77
mors nostra. 498
Duplicia duplicare. 74
de manu Domini suscipere. 74
sic se habent, quòd vnum est contra vnum. 80
Duplicis formæ Satan. 80
Duplici natura conflatus diabolus. 76
natura non constans creatura, nullam habet ad malum propensionem. 76
mensura non vtendum. 79
vestimento ne vtamur. 78
corde vir. 80
Duplicem fletum in pœnitentia habere debet peccator. 75
Bicipitium apud Mathematicos inconstantiæ hieroglyphicum. 80.a
Binarius suam retinet significationem, etiam in secundo tertio, & quarto limite. 424
primus par. 62.96.251.267
immundus numerus. 68.69.78
est casus primus ab vno. 96
non est numerus. 95.196
quamobrem fœmina nuncupatus. 251
de Binario quid sentiant Augures. 82.a
ad Binarium referturlinea. 304.a
ad Binarium pertinet quicumque facit diuisionem in Ecclesia. 69
à Bimatu, & infra occisi infantes ab Herode. 76
Bina & bina immunda animalia in Arca Noe introducta. 69
Bis conspectus bubo mortem portendit Agrippæ. 80
acuta rõphea est omnis iniquitas. 74
clamans alter ad alterum, spiritus pessimus est. 81
mortui dicuntur peccatores. 74
icta fulmine castra Marci Crassi 81.a
Gedeon tentauit Dominum. 70
Secunda die Februarij mensis Romani Vrbem lustrabant. 82
Secunda die non fuit dictum, & vidit Deus,, quia bonum. 69
in Secunda generatione iustitiam demonstrat Deus. 76
Secunda vox in harmonia dissona. 346
Secundæ nuptiæ carent benedictione. 94.& a
Secundæ nuptiæ concessæ propter incontinentiam. 94
Secundo Psalmo Iudæorum in Christum insidiæ taxatæ. 65
Secundus crater dæmonibus tribuebatur. 97
Secundum diem mensis Februarij vt Athenienses extraxerint. 86
Secundas fruges offerebat Deo Cain. 63.a

Num. III.

Trinitas diuina adumbrata in nominibus Abrahæ, Isaac, & Iahacob. 664
Trinitas diuina quomodo probari possit. 108
Trinitas diuina multis explicatur similib. 110. & inde per totum trac. de Trinitate.
à Trinitate diuina nihil descendere, in quo non eluceat trinitatis simulacrum. 183
à Trinitate omnis in rebus pendet perfectio. 270.a
Trinitate absolui internam vnitatis fœcunditatem. 174
Trinitas Pythagoræis in ceremoniis adhibita. 96.& seq.
Trinitatem esse rerum omnium mẽsuram, quomodo apud Pythagoræos intelligendum sit. 189
Trinam esse vnitatem. 178
Trinum omne perfectum. 270.a
Tria esse omnia. 96
Trium deorum vnitas apud gentiles reperta. 186
Tres præcipue Deos habuit antiquitas. 185
Tres Angeli veniunt ad Abraham. 72.187
Ternarius ad animam quamobrem pertineat. 245

Digitized by Google

Ternarius creatorem significat. 303
corporum solidorum initium est. 181
diis per omnia attributus. 185.186
Dei symbolum. 96.181
in expiationibus adhibitus. 101
funeribus, & vita functis consecratus. 99.a.103.104
gratiæ largiendæ præsens. 72
ad fidem Trinitatis refertur. 68
idealibus formis aptatur. 248.269
iustitia nuncupatus à Pythagoræis. 95.96
libaminibus adhibetur. 97
ligationibus aptissimus. 102
masculus quamobrem appelletur. 251
pro multitudine qualibet adhibitus. 242
perfectus ob dimensiones corporum. 180
potentissimus. 97
primus impar numerus. 96.& a.181. 251.267
primus incompositus. 399.461
primus numerus multitudinis. 242.a
primus numerorum. 95
quomodo primus perfectus numerus. 96.a
in purificationibus adhibetur. 101
sacer numerus. 97
solidorum corporum est initium. 181
& quaternarius, ex quibus septenarius constat, quid designet. 303
adhibitus in sacris feralibus. 102
sanctam Trinitatem significat. 287
summæ Trinitatis perfectam, quantum in creaturis conspicua est atq; spectabilis, repræsentat imaginem. 110.& seq.
vehementior ad omnia reliquis imparibus. 96.a
in rebus magicis plurimum pollebat. 102
Ternarij obseruatio in Ecclesiis construendis. 98
nomine expressa forma. 386
præstantia, & ratio. 96
perfectio. ibid.
in sacrificiis vsus. 97
in sacris litteris frequentia. 104.105
vis in tentationibus. 106
in Ternario peccatorum triplex ratio demonstrata. 441
Ter abstergere. 101
Ter clamans alter ad alterum per noctem vel in meridie angelus Dei est. 82
expuere in admouendis remediis habebatur salutare. 101
in sinum inspuebant antiqui contra improbæ spei fascinum. 101

Num. IIII.

Quaternarius æqualitatis iustitiæ omnisque virtutis, est symbolum. 195
apotelesmaticus appellatur. 197
omnium caussa à Hierocle nuncupatus. 198
corporibus ortum, & interitum habentibus maxime competit. 3
decadem mirabiliter continet. 197
ex eisdem solus consistit. 195
ad Euangelium pertinet. 444.473. 505.663.a
primus generat, & generatur. 3
muticas symphoniarum rationes implet. 223
corpoream, incorporeamque naturam comprehendit. 195
numerus corporis. 193
vniuersarum rerum ordines numerat. 198
amplissimus quadrangulorum numerus. 195
primum parem, ac primum imparem in se complectitur. 196
fons rerum nuncupatus. 239
sensibili mundo addictus. 199
legem nouam significat. 287
Pan ab antiquis vocatus. 233
Quaternario constare animam, dogma pythagoricum. 241
absolutam omnè perfectionem. 239
perfici omnem progressionem. 197
emergit corpus, quod magnitudinum perfectio corpore contineatur. 194

Digitized by Google

in Quaternario primam solidam demonstrationem reperiri. 193
Quaternarij numeri dignitas. 193
ad Quaternarij potentiam attributum Pythagoræ iusiurandum. 239
Quattuor animæ affectiones. 245
animalia visa ab Ezechiele, quorum quo dlibet habebat quattuor alas, quattuor facies, quattuor manus, quattuor incessus. 243
angeli quattuor Mundi partibus præpositi. 244
animantium genera. 202
Crucis rectæ lineæ. 238
gradibus distincta omnis cognitio. 220
prima Mundi entia cognitione prædita. 220
primis cubis constitui centenarium. 197
in Deo substantialiter considerari. 237
nostra nomina erga Deum. 225
erga nos Dei appellationes. 224
diei naturalis partes. 215
diei ciuilis partes. ibid.
cardines cœli apud Astronomos. 217
quæ vniuersa continent. 219
Euangelistæ. 244
elementa in humana conditione. 220
elementa Mundi 198. & eorum, quodlibet in quattuor considerari. 202
flumina Paradisi. 244
prima rerum genera generalissima. 221
quæ Deus habet à se. 236
humoribus compositus homo. 202
litteris pronunciatum Dei nomen per omnes gentes. 225
Lunæ facies. 218
Monarchiæ. 244
mathematicarum artium partes. 223
quæ ortum, & interitum à se excludunt. 220
ordines rerum naturalium. 221
permutationes. ibid.
quibus nos ratione prediti sumus. 241
regiones orbis terræ. 217. 218
semina in creatura super terram agnoscuntur. 202
signa mobilia in Zodiaco. 214
Solis equi. 218
tempora anni. 214
virtutes cardinales. 243
excellentes diuinæ virtutes. 244
virtutes creatæ, quas præfecit Deus elementis. 244
voces, quibus constat omnis scientia, & disciplina. 221
venti. 202. 218. 2
humanæ vitæ partes quattuor anni temporibus similes. 215
vigiliæ noctis. 216

Num. V.

Quinarius ex primo pari, primoque impari procreatur. 251
confit ex primis duobus quadratis. 262
est perfectum vniuersi numeri medium. 250
pari multiplicatus, denarium gignit, in imparem ductus seipsum refert. 262. & seq.
idem natura dicitur. 262
æuo persimilis. 264
sphæricus appellatur. 262
Mineruæ sacer. 452
nuptiis addictus. 252
matrimonium nuncupatur. 251
sesquialteram proportionem constituit. 262
ad bona, & mala refertur. 260. 453. & seq.
in sacris litteris quinque sensuum est significatiuus. 254. 255. 259
vitam sensibilem suo calculo monstrat. 453. & seq.
totius legis doctrinam, & scientiam notat. 259. 456
præcipuorum Christi vulnerum speciem expressionem. 258
Quinarij ad quindenarium societas. 262
Quinarij numeri vis. 249
proprietates. 262

Digitized by Google

Quinarij origo nobiliſſima. 249.262
vſus in ſacris litteris. 454.& ſeq.
vſus frequens in ſacrificio miſſæ. 258. 259
infelicitas. 452
natura. 264
Quinarium dixerunt Philoſophi primum compoſitum ex materia & forma. 255.387
animæ compoſitioni multifariam conuenire. 250
Ægyptij aſtro ſignificabant. 264
Quinario compoſitus viſibilis Mundus. 255
deſignari qui ſenſus optime regunt. 259
Quinque amicos in nuptiis conuocandos ex Platonis ſententia. 253
animales affectus turbidi. 250
animæ cognitiones. 257
animæ facultates. 450
animæ ad ſapientiam gradus. 250
animalium genera in mundo habitantia. 450
ani aurei. 454
baſes templi. 259
circuli in cælo æquidiſtantes. 264
ciuitates in terra Ægypti loquentes lingua Chanaan. 454
ciuitates, quæ imbribus igneis conflagrarunt. 454
cognitionum opifices. 250
cõuerſiones ſtellarum vagarum. 264
corpora angularia regularia. 255
dies, quibus conſenſit Ozias, vt traderet Aſſyriis ciuitatem. 456
dij matrimonio præfecti. 253
in domo vna. 454
faces accendebantur in nuptiis. 253
filiæ Salphaad. 454
fratres epulonis. 456
geminos vno partu gignere poſſe mulierem. 253
genera, quibus à Deo compoſita ſunt omnia. 250
genitacula ſpermatica genituræ gratia comparata. 254
in homine. 454
iuga boum. 456
lapides Dauidis. 260
libri Moſis. 259.456
loci capaces animalium. 250
membra ad id ſimpliciter facta, vt viuamus. 250.a
mundis diſpartitur Homerus Vniuerſum. 255
mundi apud Platonem. 255
organa ſenſus communis. 254.257
panes hordeacei. 250.456
principia Platonica. 255
porticus piſcinæ. 259.456
pullos parit hirundo. 450
reges aduerſus Gabaonitas bello decertantes. 455
reges Madianitarum regnantes in vitiis. 455
reges à quattuor ſuperati. 455
ſubſtantiarum genera. 256
ſenſus trina gaudent collectione. 151. 261.
ſtolæ datæ Beniamin. 259
talenta Euangelica. 260
vectes, tabulas tabernaculi continentes. 259.a
verba, quæ loquutus eſt Apoſtolus. 260
virgines ſapientes. 260
viri Samaritanæ. 456
viuentium genera. 449
Quinta die quamobrem creata animalia. 254
Luna ab Heſiodo reprobata. 452
Luna nati filij Titanis. ibid.
Luna nata Minerua. ibid.
Luna peierantes, totidem commori diebus. 458
Luna natæ Erynnies Rixæ filiæ. 453
Luna nata, ea & damnoſa. 452
Luna natus homo, nullius numeri cenſendus. 452
die à nato infante Amphidrome agebatur. 254
pars tradita Sacerdoti, quid habeat myſterij. 260

Digitized by Google

vectigal. 455
Quintæ classis homo. 452
in Quintam diem asseruatus agnus paschalis. 455.
Quinto anno fructibus nouæ arboris vescilicebat. 260
ad Quintum vsque annum offerebantur sicli quinque. 161
Num. VI.
Senarius primus harmoniæ genitor. 268
proportionem duplam in se proxime continet. 268
primus actu perfectus. 266
masculafeminaq; natura prædit°. 267
Mundi figuram tenet. 621.622
in anni cursu, mense, & die quantum valeat. 276.277
in Mundi constructione plurimum valet. 276
mystice positus in ædificatione dominici corporis. 277
operum significat perfectionem. 272
continet sacramẽtum omnium creaturarum. 277
reparationis humanæ nota est. 280. 490. a. illique cum cruce magna cognatio. 281
significat huius vitæ tempus. 278. 284. 285. 490. a
tempus seculi demonstrat. 278
trinitatis signaculũ dici potest. 270. a
laborandi in hac vita nota est. 278. 490. a
cur primus perfectorum. 490. a
æuo similis. 263. 264
sphæricus appellatur. 262. 263
ter trinus. 270
vberrimam segetem adcontemplandum præbet. 264
sacer Veneri. 267
nuptiis addictus. 266. 267
fundamentum gignendi. 492. a
generationi cõueniẽtissimus. 266. 522
est numerus hominis. 273
creaturæ numerus. 630
est diuinæ circumstantiæ numerus. 272. 273
Senarius boni operis perfectionem designat. 422
perseuerantiæ boni operis est significatiuus. 279
diem notat in qua conditus homo. 422
passionis Christi nota est. 490. a
vniuersarum rerum virtutem designat. 544
sextam sæculi ætatem notat. 280. 422
ex Senaria radice quâ arte elicere possis humanum numerum. 275
Senarij partes denominatæ. 266
perfectio. 266. 463
Senarij trigono creata vniuersa. 441
Senario permeat totius circumferentiæ ambitu circuli semidiameter. 271
Hexagonus geometricus cur cæteris præstet. 271
Sex isopleuricos angulos totum circuli spacium implere. ibid. 272
sibi æqualibus circulis circumscriptus circulus. 372
ætates Mundi. 279
dies Geneseos, sex mille annos designare. 654
dies hebdomadæ in boni operis studio concessi. 278. 621
diebus cur perfecit Deus opera sua. 268
Sexta creatura diuinum consummauit opus. 272
Sexta die cur mannæ duplum colligendum in deserto. 278
Sextus mensis labori deputatus. ibid.
Num. VII.
Septenarij perfectio. 287
in rebus cœlestibus præsentia. 292
in hominis generatione vis. 295
in humano corpore. 292. & seq.
in ægritudinibus. 301. 302. a
vires in purgandis sceleribus. 213
ratio in fluminibus, & maris æstu. 291. 292
Trigonus est numerus. XXIII. 473
quadratus ad vitam succidendam potentissimus. 567

Digitized by Google

quadratus nocturnis geneſib. præeſt. ibid.
partes plenitudinem quandam ſignificare. 305
Septenarius quamobrem dictus abſolutorius. 305
Deo collatus. 282
creatoris eſt numerus. 630
Eccleſiæ tribuitur. 435
in precio habitus apud Hebræos propter ſabbatum. 534
& apud nos propter Sp. ſanctũ. ibid.
quietis cum Deo poſt laborem, futuræ gerit expreſſionem. 284.285.535
ſeptiformem ſpiritum inſinuat. 286
remiſſioni eſt addictus. 534.311
iuramenti numerus eſt. 312
& libertatis. 311
ad Moſaicam legem pertinet. 312
humiliationi dicatus habetur. 313
iniquos præſignat. ibid.
quatenus ſanctus. 285
vniuerſitatis rerum præfert indicium. 435
matre caret. 630
Minerua & Pallas nominatus. 283
nec generat, nec generatur. 3.282
cuiuſque figuræ, & qualitatis fons exiſtit. 304
Lunæ motum lumenque diſpenſat. 290.346
plenitudinem quandam myſteriorum ſignificat. 282
quibus maxime competat. 3
ſterilitatem demonſtrat. 313
ſemper virgo. 282.283.630
ad corpus pertinet. 567
Apollini attributus. ibid.
Saturno addictus. 312.346
vita functis quamobrem exhibitus. 320.321.a
compoſitus ternario, & quaternario. 287.303.387
rationalis fabricæ numerus. 303
Creatoris, & materiæ primarias ſubſtantias exprimit. 303
quod in rebus ſecundum naturam rectum eſt, exprimit. 303
Sept. rerum tum corporearum, tum corpore vacantium principium eſt. 304
purificationi accõmodatus. 318.319
luſtrationi addictus ethnicis. 312
in nuptiis Ethnicorum voti inſtaurationem habebat. 321.a
Spiritum ſanctum ſignificat. 473.534
ætati humanæ notam imprimit. 302
veteris teſtamenti ſtatum nonnunquam ſignificat. 407.408
multis priuilegiis à natura honoratus. 302
ſeptimam requiem deſignat. 622
Septenario diuidi humanæ vitæ gradus. 296. & ſeq.
Septenario vtitur Eccleſia ad optandam diuinam gratiam. 320
Septenario perpetua, & inſolubilis vltio deſignata. 314. & ſeq.
Septima decoctio perfectionem indicat. 310
Septima dies in nuptiis voti inſtaurationem habebat. 321.a
Septima quæque femina partum adiuuari putatur. 302
Septimæ diei ſanctificatio. 285
Septimus dies ſignificat ſpem futuræ quietis. 284
Septimus quiſque maſculus vim habet curandi ſtrumam. 302
Septimi, & octaui numeri myſtica deſignatio. 407.408.590
Septimo anno terram quieſcere, Hebræos libertate donare lege Moſaica cautum. 534
poſt Septimum quemque annum naturam in homine noui aliquid oſtendere. 302
Septimeſtres infantes cur vitales. 520
Septimeſtris partus diebus xxxv. conformatur. 492.a
Septem dies defunctis iuſta perſolui. 320 321.a
Septies vſque peccare, eſt abſque pœnitentia peccare. 561
Septies in die laudandus Dominus. 310

Digitized by Google

Num. VIII.
Octonarius cubus matri Deum Cybele dicatus. 324
Octonarius Dionysio assignatus à Plutarcho. ibid.
geminum quadratum numerum in se complectitur. 324.a
Ioui sacer. 324
iustitia nuncupatus à Pythagoricis. 323.517
Libræ cælesti signo quamobrem dicatus. 324.a.346
Neptuno additus. 324.a
pariter par pariter. 356
perfectus appellatus. 325
primus actu quadratus nuncupatus. ibid.
solidorum primas tenet. 322
stabilitatem diuinæ potentiæ significat. 324.a
vitæ ominosus. 565
Vulcano quamobrem dicatus. 322
iustitiæ symbolum in diuinis litteris. 324.a
iudicij extremi diem typicè exprimit. 327
noui testamenti gratiam notat. vide Testamentum. 328. 590.
futuræ resurrectionis gerit indicium, & notam. 366.490.a
perpetuæ iustorum requietis est significatiuus. 586
terrena, & corruptilia designat. 566
Octonarij numeri fatale excidium. 565
caussa & ratio. 326
mysteria quis ex sacris doctoribus accuratè scripserit. 327
Octonario delectatus Heliogabalus Imperator. 325
delicta purgantur. 564
defectus nostros ploramus. ibid.
Deum placamus. ibid.
peccator significatur. ibid.
Octaua consonantia perfectissima redit ad primam. 328.a
ad æternam pertinet requiem. 325. 326.329
die Christus resurrexit. 71.327.490.a
die purificatur mulier enixa masculum. 309
pro Octaua psalmorum titulus, quid significet. 327
Octauæ diei in circumcisione mysterium. 330.423.a
Octauus dies. vide Dies Dominicus.
Octauus mensis cur Saturno, & Parcis addictus. 335
mensis an partui aptus. ibid.
Octimestres partus vbi vitales. 335
Octimestris partus infelicitas cui adscribenda. 519.520.565
Octo Deorum nomina inscripta in Ægyptia columna. 324
dij, quos venerabantur Persæ. 324
numina per quæ iurabat Orpheus. 324
peccandi modi. 564
omnia, prouerbium vnde ortum. 335
Num. IX.
Nouenarius deficit à perfectione denarij. 331
indiget vno, vt effigies vnitatis compleatur. 331
Marti adscriptus à Pythagoricis. 345
Saturno dicatus à Magis. 345
Scorpio cælesti signo addictus. 346
res est bellicosa. 346.& a.375
supplicationibus adhibitus à Romanis. 351.a
expiationi dicatus. 351
lustrationi deputatus. 351
deprecationi aptus. 351
extremæ mœstitiæ numerus. 351
dissolutioni obnoxius. 345
ad res tristes, ac homini infestas adhibitus à Platone. 334.& seq.
humano generi infestissimus. 344
mortalibus, non diuinis conuenit. 333
pœnarum numerus. 334
infernali mundo addictus. 340.& a
mœstitiæ symbolum. 337.& a
infaustus apud Iudæos. 332.& a
nunquam laudabiliter positus in scriptura. 332.333

Digitized by Google

angelorum ruinam designat. 337
gigantum mensura. 334.a
idololatras, & infideles notat. 341
hæreticos complectitur. 342
horam transitus Christi in cruce demonstrat. 337
Nouenarius Musarum numerus. 517. 567
diuinis geneſibus adscriptus. 567
ad animum pertinet. 567
pro multiplici vsurpatus ab antiquis. 517.a
est latus trigoni quadragenarij quinarij. 518
quamobrem perfectus censeatur. 517
Nouenarij numeri partes aliquotæ. 266
vires potentissimæ. 517
quadratus potentissimus ad vitam succidendam. 567
quadratus scansilis cur appellatus. 345
quadratus Lunæ dicatus. 345.346
multiplicem vnitate superant perfecti numeri. 343
& Scorpij cœlestis consensus. 348
Nouem accidentia per se subsistere nequaquam posse. 344
annos à nectare, & ambrosia, atque deorum consuetudine peierantes abstinuisse. 349
cubitorum Ogtypus diaboli. 338
dies latet homo in aqua submersus. 344
diebus abstinebant sacerdotes ethnicorum ab omni libidine, sacra tractaturi. 351
dies Vlysses in mari fuit ab vndis, & ventis agita tus. 335
dies indicitur luctus in morte summi Pontificis, & Cardinalium. 353
dies Venus ab Ericis monte digreditur. 350.& a
ex Nouem complexionum discordia relegari animas ad inferos. 349
glorificationes esse in diuinis 113
humani corporis foramina. 346
gradus cacodæmonum. 339
gradus dæmonum Pythagoricis. 340
apud inferos animarum sedes. 340. a. 350. a
damnatorum pœnæ. 340.& a
leprosi effecti reprobi, amittunt regnum Dei. 341
passus remotũ fuit quãdoq; mare. 352
sub Nouem partibus regnorum condemnati aduersarij cælestis Ierusalem. 341
temperamenta resultantia ex quattuor qualitatibus humorum, quibus anima à diuinitate arcetur. 349
Nouenæ totius sensilis mundi partes. 340
Nouenj ætatis anni malefici. 344
Nouenis hauſtibus expiari animas à grauibus delictis in purgatorio S. Patritij. 350
à ter Nouenis Virginibus carmen Romæ decantatum. 351.a
Nona die submersi, emergunt. 344
die à natali nomina imponebantur infantibus. 351
dies mensis Metagitnionis pluribus calamitatibus inuisa. 334.a
hora effundũtur ad Deum preces. 353
Nonæ vocis dissonantia in musica. 346
Nonariæ dictæ meretrices. 345
Nouendiale sacrum. 351.a
Nouendiales puluere. 354
Nouendiales ludi. 354
Nouẽdialia pro vita functis celebrata. 353
an ab Augustino damnata. ibid.
Nouendialis cæna. 355
Nundina dea. 351

Nume. X.

Denarius numerus quibus signis demõstretur à Chaldæis, Hebræis, Græcis, & Latinis. 361.371.625
est secunda vnitas perfecta. 361
magis similis est primæ vnitati, quàm vllus numerorum simplicium. ibid.
circularis est. 358
dicitur omnis. 197
totius numeri processio est. 357
vniuersos singillatim numeros includit. ibid.
rest it in vnitatem, sicut & omne

Digitized by Google

fluens reuertitur ad principium sui fluxus. 358
quaternario mirabiliter contentus. 356.357
quamobrem à Græcis decas vocetur. 357.359
vniuersalis numerus. 374
millenarij radix, pariter par, vt linea. 367
cæteris numeris perfectior. 356.411
prima quadratura à Pythagoræis appellatus. 357
pro multitudine qualibet positus. 374.375
cælum, & omen nuncupatus à Pythagoricis. 197
numerandi genera omnia in se continet. 356
omnium rerum est mensura. 357
complectitur naturam tum indimensam, tum dimensioni obnoxiam. 356
iustitiæ numerus. 373
supercælesti mundo à Pythagoræis collatus. 367
animabus purgandis accommodus, 373
perfectionem exprimit. 573.619. il secondo.
iunctus quadragenario, constituit tempus felicitatis. 507
rationalis animæ in hoc corpore vallatæ, numerus est. 362.363
diuinam, & humanam naturam designat. 369
in Scripturis mysticus. 375. & seq.
est Angelici chori restaurator, completum electorum numerum indicans. 367
cœlestia præmia designat. ibid.
beatitudinis perfectionem significat. 559
vitam æternam designat. 353.503
Iesum significat. 371
delendæ culpæ idoneus. 373
totius scientiæ plenitudinem intimat. 544.566
veteris legis est significatiuus. 432.503 593
decalogi est symbolum. 377
Denarij numeri complexio- 341.356
præstantia. 256. & seq.
partes aliquotæ. 266
partibus restitui ipsum denarium. 356
ad humanum intellectū analogia. 361
vsus frequens in diuinis scripturis. 375. & seq.
Denariæ ceremoniæ. 373
Denario mensurabilis fit quilibet numerus. 377
cum Denario, & per denarium omnia gyrum faciunt. 358
Decas vnde dicta. 357.359
Decem sunt numeri qui quaterna progressione arcentur. 197
ad Decem vsque numerandi mos omnibus obseruatus. 357
in Decem proportionibus quattuor cubici numeri consummationem accipiunt. 356
Decem diuina nomina. 359
cantores psalmorum. 371
modi musicæ. 371
Sphæræ. 359
annorum numero circumscriptæ præscriptiones. 359
verbis absolui legem, vt per hunc numerū figura crucis exprimeretur. 372
Decennium propriè longum tempus appellari. 359
Decima bonorum Herculi sacra. 397
Decimæ Deo datæ ab Ethnicis. 366.367
quomodo Deo sint dandæ. 366
quamobrem Deo debeantur. ibid.
Decimis suis homo decimus redimitur. ibid.

Num. XI.

Vndenarius ad res seculi pertinet. 381
nullam cum diuinis, nec cœlestibus habet communionem. 377
luctui sacer. 383
vitia designat Pythagoricis. 383
nothis cur attributus. 384
figuram tenet omnis peccati. 377.561

Digitized by Google

transgressionem decalogi notat. 377. 378. 559. 561
Iudæ regi infaustus. 381.a
nouissime à Deo vocatos ad salutem exprimit. 382
Vndecim notarum numerum perfecto numero carere. 383.384
diebus vmbras errare credidit antiquitas. 383
digitorum vir. 385
vnciarum. vide Adagia.
Num. XII.
Duodenarius primus est vitæ numerus. 388
abundans. 465
à Platone commendatus. 389
est perfectissimus. 289
numerus est totius sphærici ambitus. 393
Mundo competit. 256
perfectissimum exprimit mistum. 388
plenæ consumataque virtutis numerus. 386
vniuersitatem rerum designat. 398
primus est impariter parium. 388
gratiæ, & perfectionis est symbolum. 377
à Moyse laudatus, descripta sua natione in totidem tribus. 581
& institutis duodecim propositionis panibus, & totidé lapillis cum suis sculpturis in pontificali veste. 397
est numerus eorum quos Christus ad docendum euangelium selegit. 581
significat futuram beatitudinē duodenaria quantitate distinctam. 581
sacrum Apostolorū numerū multis præfiguratū modis designat. 397.398
cætera. vide Apostoli.
Duodenarij fœcunditas. 393
partes denominatæ. 267.388.461
cubus significat vniuersam plenitudinem, & firmitatem procedentem ex duodenario. 645
cubus conuenit Vniuerso. 645
quadratus ciuitatibus mutationem portendit. 646
vsus frequens in diuinis litteris. 395
ad Duodenarij cubum cum peruenerint ciuitates collabi necesse est, si Platoni danda fides. 646
Duodenario intelligi duodecim tabulas 398.a
Duodecim principes animæ, quæ duodecim partibus Vniuersi præsunt. 390
partibus diuisum seculum. 398
signa cælestia, authores vt diuidant. 214
in Duodecim domos diuisus vniuersus globus. 392
Num. XIII.
Tertius supra decimū numerus à Pythagoræis dictus leimma seu diesis. 399
primus incompositus. 399
in conuiuiis euitandus. 400.a
ingenij hebetis est nota. 399.400.a
doctrinæ Apostolorum transgressionem notat. 401
Iudæorum taxat impietatem. 400
Tredecim annos natus cur circumcisus Hismael. 401
Tredecim mensibus in vincula coniectus Mars. 399.a
Tertiadecima luna quomodo passus dicitur Christus. 401
Num. XIV.
Decimusquartus est numerus diminutus. 465
habet cognationem cum denario numero. 405.465
designat duplicatum in homine Sancti Spiritus munus. 406
aduentus Christi in carnem continet sacramentum. ibid.
notat immolationem Christi in cruce. 401. & seq.
vtriusque testamenti habet significationem. 404
significat transgressores legis, & Euangelij. 405
Decimaquarta luna cur immolatus agnus. 403.404
quamobrem festum paschatis non celebretur. 401.& a

Digitized by Google

Quartodecimo anno Paulus ad cælum raptus. 405

Num. XV.

Quindenarius est latus trigoni cxx. 410. 585
pro quinque sensibus positus legitur in Scripturis. 262
vtriusque testamenti tenet significationem. 407.408.584
notat vitam quæ nunc est, & futuram 406
sabbatum animarum in futuro, & carnis resurrectionem. 407.586
plenæ scientiæ, consummatæque doctrinæ est significatiuus. 406
perfectionem vitæ in præsenti incolatu designat. 409
spiritualem ad cælos ascensum per virtutis iter mystice signat. 409
Quindenarij ad quinarium societas. 261. 262
Quindecim anni additi Ezechiæ, perfectæ vitæ cursum indicant. 409
Quindecim graduum ratio in Psalmis. 409.584

Num. XVI.

Sextodecimus duobus resultat perfectis numeris. 411
est quadratus, duobus constans trigonis. 412
Ioui consecratus. 345
Iunoni sacer. 412.a
est numerus felicitatis. 413
Ægyptiis fertilitatē prænunciat. 415.a
multitudinem, excessumve exprimit. ibid.
veneream voluptatem significat. 411. 486
virtutes iusti viri continet. 415
vitæ, doctrinæque perfectionem designat. 414
cum veteris testamenti Prophetas, tum noui Apostolos, & Euangelistas sua summa cōplectitur. 414.415
Sextodecimus ætatis annus adolescentium profert animos. 411
Sextodecimo ætatis anno militiæ operam dabant Romani. 411.a
posita toga prætextata virilem sumebant. 411.a

Num. XVII.

Septimus supra denarium priscis Theologis inuisus numerus. 416
mortem portendit apud Onirocritas. 416
Osyridis mortem signat Ægyptiis. 416
notat anniuersalia parentalia Romanorum. 416
apud Pythagoræos malè audit. 416. 417
est primus incompositus. 417
quatuor primorum summam æquat. 417
Romanis semper infaustus. 420
Iudæis ater. 420
portendit terræmotus, incendia, diluuia. 417.& seq.&a
à Matthæo Euangelista deuitatus. 420
Hoc dierum numero cultores matris deorum plangebant. 416.a
Græci defunctorum corpora seruabant, antequam cremarentur. 416
omnis nostra virtus, & operatio quandoque comprehenditur. 594
vniuersa Sanctorum expressa multitudo. 593
Decimaseptima regio caret perfecto numero. 417

Num. XIIX.

Decimus octauus liberationis à malo, beneficium à Deo susceptum designat. 276.423
significatiuus est nominis Iesu. 619
sub ternario senarioque mystice continetur. 423.a
est hieroglyphicum victoriæ. 610.611
perfectionem indicat operum in triplicis legis statu. 422
decalogi, & resurrectionis mysteria continet. 422.423.a
fidem trinitatis, cum operibus nostris ostendit. 423.a.609
non agentibus pœnitentiam, mor-

Digitized by Google

tem comminatur. 421
Num. XIX.
Decimus nonus nullam habet mathematicam elegantiam. 423
est numerus primus incompositus. 423
vitiis & castigationi addictus. 423
notat desolationem templi Ierosolymitani. 424
Num. XX.
Vicenalis numerus binarij naturam imitatur.. 424
quo digitorum gestu formetur 600.a
condemnatorum fuit nota. 600.a
ad res dumtaxat tristis ac diri ominis ab Homero adhibetur. 425.426
taxatur in muneribus Esau. 427
est numerus seruitutis. 426.428.481
notat venditionem Ioseph, quæ typus fuit venditionis Christi. 428. 481
futuram Ierosolymis famem præsignabat. 428
est immundus. 600.a
Vicenario numero taxati apostatæ. 431
calumniatores notati. 600.a
in Vicenario austera, & tristia nunciata in sacris litteris. 431
Vicenalem numerum formidarunt septuaginta interpretes ponere in atrio interiori. 431
numerum notant Græci elemento k, 426.a
à Vicesimo ætatis anno numerantur, qui ad prælium eliguntur. 430.431
Viginti horarum spacio detineri posse criminosum in domo aliena repertum. Barbatia de Iudiciis c. cum non ab homine. 431.a
Vicenarius quandoque vnum vtriusque testamenti auctorem innuit. 432
significat obseruationem mandatorum Dei, cum geminæ dilectionis affectu. 432.433
aptatur sanctis Doctoribus. 434
Num. XXI.
Vicesimus primus senarij trigonus est, quo disposita sunt opera Dei. 441
apud Pythagoræos celebris habetur. 434
humanæ perfectionis absolutionem insinuat. ibid.
subsidium post tribulationem à Deo impetratam, demonstrat. 435
ad Vicesimam vsque primam diem cur Pascha obseruemus. ibid.
Num. XXII.
Secundus supra virgenarium complectitur sacros veteris testamenti libros, cuius numeri mystica redditur ratio. 439
continet Hebraicum Alphabetum. ibid.
Leuitas comprehendit. 437
omnium creaturarum species mystice complectitur. 440
omnium creaturarum summam colligit. 436
Num. XXIII.
Vicesimus tertius numerus infelix apud Pythagoræos. 431
apud Moysen notat diuinam vltionem super peccatores. 441
humanæ salutis complementum designat. 442
significat perfectionem sapientiæ, litterarum latinarum adminiculo traditæ. 442
Viginti triũ millium interfectorum numerus quid designet. 441
Num. XXIV.
Vigesimus quartus ex quibus numeris consurgat. 443.444
Legis plenitudinem notat. 446.602
doctorum vtriusque testamenti collegium mystice continet. 444
sacrum Deo seruientium cœtum complectitur. 444.443
perfectam diuinæ paginæ cognitionem designat. 602
vniuersas cathedrales ecclesias innuit. 444
suo calculo monstrat Regna Mundi. 444

Digitized by Google

Iudices. 444
litteras hebraici alphabeti. 446
libros prophetarum, & legis. 445
horas, quibus sol Mundum illuminat. 448

Num. XXV.

Vicenarius supra quinarium tetragonus 451.583
est Mundi natalis. 449.584
pertinet ad Christi incarnationē. 449
natiuitatem. 449. mortem. 584
nunquam in bonam partem repertus in sacris eloquiis. 451
ad exteriores sensus refertur. 451.453
apostatas à fide designat. 451
Marti addictus. 345
eos notat, qui mundo dediti se rebus creatis manciparunt. 450.453
prauorum in malitia obdurationem ostendit. 451
Vigesimus quintus dies mensis multis mysteriis refertus. 449
Vigesima quinta die mensis Martii Hilaria celebrabant Romani. 450
Vigintiquinq; viri dorsa habentes contra templum Domini, quid habeant mysterii. 450

Num. XXVII.

Vicesimus septimus est ternarii cubus. 458
notat Ecclesiæ soliditatem, & requiem. 461
in hoc facta Mundi generatio. 462
quomodo ad animam referatur. 247
hoc numero Pythagorici tonum notabant. 399

Num. XXVIII.

Vicesimus octauus cur perfectus. 464
trigonus septenarii. 290
totius harmoniæ symbolum. 465
hieroglyphicum totius perfectionis. 464
virtutis æmulator. 464
eius exiguus vsus in diuinis litteris. 472
lunæ aptatus ob totidem eius mansiones. 645
huius numeri procreatio mystica 490.a

Num. XXX.

Tricenarius quo digitorum gestu formatus. 474.a
quamobrem matrimonio addictus. 474.a
perfectam diuinæ trinitatis repræsentat imaginem. 178.a
vitæ præsentis perfectionem suo calculo notat. 501
ad rectitudinem fidei, & studiū bonæ operationis pertinet. 478.575.662
significat spem seculi venturi. 478
ad Euangelium spectat. 457
luctui dicatus habetur. 481.& seq.
Trigesimum humanæ vitæ annum Genean vocant Græci. 474.a
ante Trigesimum ætatis annum non licebat Leuitis operari in tabernaculo testimonii. 476
Rabini non permittunt legi Cantica canticorum, nec primum caput Geneseos, neque primum & octo capita Ezechielis. 476
Episcopus nec presbyter ordinandi. 477
Abbatissa fieri nequaquā potest, ibid.
Bithini in Senatum non adscribunt. 476.a
Romani non permittebant aliquem fieri Consulem, nec triumphum ducere. ibid.
Tricesimo ætatis anno viro ducenda vxor. 474.a
Tricenarius annus plena viri ætas. 474.501
orbis ætatis quamobrem appellatus. 474.a
ad Iesu Christi baptismum refertur. 488. & eius venditionem. 480. 481
Triginta dierum numerus dicitur tempus plenissimum ad deliberandum super quolibet negocio. 485
Triginta dierum mensis lunaris. 276
Triginta in nomine Domini. 481

Num. XXXII.

Secundum supra tricenarium numerum

Digitized by Google

Hebræi adscribunt sapientiæ. 486
Pythagorici iustitiam nuncuparunt. ibid.
Ægyptij maritalem copulam, seu maris & feminæ congressum appellabant. ibid.
Medici ad hunc numerum dentes in in homine crescere asserunt. ibid.
Nautæ hoc numero ventorum discrimina notarunt. 487.a

Num. XXXIII.

Tricesimus tertius numerus quid mysterij contineat in lege veteri. 487. & seq.

Num. XXXIV.

Tricesimus quartus ad mysterium ætatis, qua Dominus in carne versatus est, refertur. 488.489
Dominicę resurrectionis est demonstratiuus. 489.490.a
præsentem, & futuram vitam designat. 490
duobus perfectis numeris constat. 490.a
Triginta quattuor iubilæis an duratura sit militaris Ecclesia. 490

Num. XXXV.

Tricenarius quinarius habetur ex ea, quæ fit ex duplis discreptione arithmetica, geometrica, & harmonica. 583
à Pythagoræis harmonia nuncupatus. 492
quomodo vniuersas harmonias in se complectatur. 492.& seq.& a
primam partus humani perfectionem sub huius multiplicatione prouenire. 277.492.a.495.a

Num. XXXVI.

Trigesimus sextus mysteriis refertus. 496
commendationem habet apud sanctos patres. 497
est numerus hominis pœnitentis 498
tetractis est Pythagorica. 496
trium cuborum summã æquat. ibid.
primus duorũ quadratorũ. qui vnius in alterum ductu nascatur. ibid.
trigonus est ab octonario. ibidem
tetragonus cuius latus est senarius. ibid.
radix est vestigandi humani numeri ibid.
parallelogramum facit, aliisque virtutibus decoratur. 497
Soli consecratus. 345
Mundus à Pythagoræis appellatus. 496
Triginta sex horoscopij Trismegisti. 499

Num. XXXVIII.

Trigesimus octauus quàm male audiat in scripturis sacris. 499.500
quomodo ad languores spectet. 499
imperfectæ, & languidæ charitatis significatiuus. 499.a
omni mathematica dignitate destitutus. 499.a
peccata designat. 499.a
pœnæ & castigationi addictus. 499.a
mansionum tempus complectitur quib. Hebręi ambulauerunt de Cades Barnea ad torrentẽ Zaret. 499.a
Humanæ vitæ miseriam, & breuitatem designat. 499.a

Num. XL.

Quadragenarius vnde constet. 503.505
integrum humanæ vitæ cursum designat. 499.501
nuptiarũ index est & significatio. 501
iustitiæ plenitudinem confert. 499
nostri corporis castigationem, omnemq; expiationem significat. 503
multifariam à Domino commendatus. 506
sanctorum patrum ieiunio sanctificatus. 500.504
totum præsentis seculi curriculum notat. 502.502
conuenit orationi, lacrymis, & sacco 508.510
expiationi peccatorum, & pœnitentiæ in hoc vitæ incolatu subeundæ accõmodatus. 508.a.509.587.663.a
est numerus afflictionis, & pœnæ. 508 509

Digitized by Google

significat laborem in sustinendo pœnalia. 663.a
Quadragenaria in homine ab ipsa fœtus conceptione incipiens. 506
Quadragenaria in hominis partu. 506
Quadragenarium numerum in flagris & plagis excedere ignominiosum apud Hebræos. 509.a
Quadragenarij partes conficiunt quinquaginta quia pœnitentia ducit ad remissionem. 663.a
Quadragenarij vsus in parentalibus. 511.
Quadragenarij mystica ratio in luctu. 512
Quadragesima ieiuniorum quando instituta. 505
cur ante pascha habuit institutionem 499
vnde auctoritatem habeat. 500.505
Quadragesimus dies motuum naturæ, ac morborum, & medicinæ terminus est. 508
Quadragesimo post partum die incipiunt infantes ridere. 506
Quadraginta diebus post resurrectionem suam Christus cum discipulis fuit. 502.507.a
diebus cathecumenos instrui solitos in fide Sanctæ Trinitatis. 505.a

Nume. XLII.

Quadragesimus secundus huius vitę peregrinationem significat. 513
Christi ad nos in carne descensum nota est & expressio. 512
expectationem nostri ad pœnitentiam innuit. 515
tempus ostendit quo regnaturus Antichristus. 514
multarum calamitatum est significatiuus. 515.& a

Num. XLV.

Quadragenarius quinarius humani corporis formam perficit. 277.516.522
constat ex descriptione quæ fit ex triplis. 583
in diuinis scripturis mysticas habet significationes. 526.a
eorum est nota qui corpus pœnitentia castigant. 516
Quadraginta quinque dies concedentur ad pœnitentiam post mortem Antichristi. 516
columnis sustentata domus saltus Libani. 516

Num. XLVI.

Quadragesimus sextus habitationis Christi in castissimo virginis matris vtero, & moræ illius mansionis est significatiuus. 277.527.530
Dominicam passionem declarat. 530
Quadragenarij senarij partes quæ. 465

Num. XLIX.

Quadragesimus nonus septenarij quadratus. 567
ætatis annus Climactericus. 567
Veneri addictus. 345
nocturnis geneſibus adscriptus. 567
Vide Septenarij quadratus.
Quinquagenarius consurgit ex partibus denominatis quadragenarij. 507
Iudæos ad fidem conuersos significat 594
Iubilæi requiem notat. 577
ad pœnitentiam refertur. 579
futuram quietem denunciat. 503.619
remissionis atque relaxationis peccatorum est significatiuus. 65.531
notat quinque sensus. 531
significat bona opera, quæ quinque sensibus perficiuntur. 531
est numerus remissionis, & indulgentiæ. 531.533
significat libertatem, & restitutionem. 534
hieroglyphicum vitæ præsentis. 579
est naturæ gratissimus. 534
quomodo constare dicatur ex rectangularis trianguli. 531
Quinquagenario numero cur apud nos designetur æternæ vitæ requies post resurrectionem, in qua vnus quisque reuertitur ad patriam. 531
Quinquagenario significata denarij merces. 507

Digitized by Google

Quinquagenarij principes qui. 532
Quinquaginta annorum Sacerdotes à Romulo instituti. 297.542
ætas gerendi magistratum. 297.a
Quinquaginta annorum electi ad magistratum à Platone. 29
Quinquagesimæ dominicæ sacramentum. 531
Quinquagesima pars prędę danda Sacerdotibus. 533
in Quinquagesimo est sabbatum sabbatorum. 66
Quinquagesimo die ab immolatione Christi descendit Spiritus sanctus. 539
Quinquagesimus dies quo Spiritus sanctus accipitur, significat perfectionem quietis beatæ. 507
Quinquagesimum diem Cabalistæ attribuunt Spiritui sancto. 539
Quinquagesimum diem quamobrem Christiani habeant sacrum. 538.539

Num. LIV.

Quinquagenarius super quaternarium quadratus, idemque cubus. 402

Num. LVII.

Quinquagesimi septimi mysterium. 462

Num. LX.

Sexagenarius numerus perfectionem operum demonstrat. 545.546.576
eos notat, qui sensus optime regunt. 546
vniuersitatis gerit indicium, & notam. 545
infinitam diuinarum virtutum copiam significat. 544
quo digitorum gestu formetur. 543. 474.a
quamobrem viduis addictus. 474.a
religioni sacer Aegyptiis. 542
magnarum rerum sacramenta continet. 543
significat viros veteris testaméti. 546
vidualis cœlibatus, atque continentiæ nota est, & expressio. 543
Astronomis familiaris. 540
significat perfectionem obseruationis mandatorum Dei. 544
in tenuissimas partes rumpi potest. 540
aptissimus diuisionibus conficiendis. 541
Sexagenarius numerus dierum est sexta pars anni. 276
Sexagenaria mulier à nuptiis arcenda. 543
Sexagenaria diuisione ab Astronomis partiti circulorum gradus, & temporis distributio inita. 541
Sexagesimus ætatis annus est vita spiritualis. 545
Sexagesimus ætatis annus est fatalis. 545
Sexagesimus fructus viduarum, & eorum, qui sunt in cœnobio. 543
Sexagenarius senectuti adscriptus ab Hebræis. 545
Senatores Romani sexagenarij inuiti non cogebantur ad Senatum venire. Alexan. Neap. lib. iv. cap. xi. 545.a
Sexagenarij à publ. muneribus liberi. ibid.

Num. LXIII.

Sexagesimus tertius ætatis annus periculis insignis. 298.345.& a
Sexagesima tertia numerorum sedes perfecto numero caret. 345

Num. LXIV.

Sexagesimus quartus Mercurio sacer. 345
Sexagenarius quaternarius mysticus. 462

Num. LXX.

Septuagenarius numerus annos Babylonicæ captiuitatis definiens, totum præsentis vitæ curriculum, temporisque decursum insinuat. 548. 549
Euangelicam Spiritus sancti gratiam, & legis veram designat scientiam. 547
propter septimam Sabbati, eorum legem significat, qui iuuante Christi gratia decalogum impleuerunt. 547
significat perfectam pœnitétiam. 550

Digitized by Google

perfectæ quietis exantlatis huius mundi laboribus, futuræ, demonstrationem habet. 550
Septuaginta sicli phialæ argenteæ. 547
Septuagesimus Enoch à Christo. 548
Septuagenarius Dauid regnum compleuit. 548
Septuaginta anni Tyri quid significent. 550.
Septuaginta annis completa desolatio Ierusalem. 550
Septuaginta palmæ ad fontes. 553
Septuagesimi numeri frequens vsus in Scriptura. 550.551
Septuagenarij ad publica negotia non admissi à Platone. 298
Septuagenarij vbi Saturno sacrificati. 298
à quibus iugulati. 298.a
Septuaginta anni ætas hominis. 298.548. 549
seniores quibus datus spiritus Dei propheticus. 557
interpretes à Ptolomæo conuocati. 552
iuuenci mactati in festo tabernaculorum. 550
filiorum Gedeonis interfector. 550

Num. LXXII.

Secundus post septuagenarium numerus totidem Christi discipulorum, nonnullis ante figuris signatorum, præfert indicium. 554. & sequen.
Septuaginta duo interpretes quomodo dicantur septuaginta. 554
nomina Dei. 557
humani corporis artus. 556
seniores synagogæ. 557
quinarij in cælestibus. 556
Septuaginta duæ linguæ. 555
Septuaginta duorum numerus communionem habet cum duodenario. 556

Num. LXXV.

Quinarius post septuagesimum animarum ex Iahacob progenie in Ægyptum descendentium, demonstrationem habet. 557
natura sensibilis, & insensibilis, corruptibilis, & incorruptibilis per numerum LXXV. significata. 558

Num. LXXVII.

Septimus post septuagenarium generationum à Christo baptizato ad Deum, summam continet. 559
vniuersalem peccati reatum designat. 559
Septuagesima septima generatione Christus descendit in terram, quia aboliturus erat omnia peccata. 232. 559 561
Septuaginta septem animæ ex Lamech progenie diluuio deletæ. 558
Septuagies septies peccare, est peccatum pœnitentia soluere. 561
Septuagies septies remittere, est remissionem omnium peccatorũ facere. 561

Num. LXXX.

Octogenarius significat sacramentum legis propter circumcisionem. 562
Christi resurrectionem notat. 562
Euangelij, nouique testamenti suo calculo monstrat gratiam. 563
designat statum gloriæ, & salutis. 563
peccati statum repræsentat. 564
Octoginta annorum ætas, humanæ vitæ terminus. 216.247
annorum numerus fatalis. 545
diebus ab ingressu sanctuarij arcebatur mulier, quæ enixa fuisset feminam. 565
Octogenarij ratio quæ. 565.a

Num. LXXXI.

Octogesimus primus diurnis genesibus addictus numerus. 567
Magis perfectissimus habetur. 566
nouenarij tetragonus. 566
Lunæ consecratus. 345
in quo Plato hominem deposuit. 566 567.
ætatis annus formidabilis. 445
scansilis appellatus. 345
Octogesima prima sedes perfecto numero carer. ibid.

Digitized by Google

Num. XXCVI.
Octogenarius senarius quid spiritualis significantiæ habeat in scriptura sacra. 568.& a
Num. XC.
Nonagenarius numerus altera parte longior. 568
Mathematicis inuisus. 568
nota est persecutionis quam agitat Antichristus. 569
indicatiuus est sæuitiæ Pharaonis in Iudæos. ibid.
Num. XCVI.
Senarius post nonagesimum à pictoribus, & statuariis commendatus. 571.a
Romanæ libræ pondus exprimit. ibid.
Num. XCIIX.
Octonarius supra nonagenarium suo calculo monstrat aliquid deesse ad perfectam alicuius maturitatem. ibid.
Num. XCIX.
Nouenarius post nonagesimum tum Iustorum index est, & significatio, tum Angelicæ hierarchiæ demonstrationem habet. 571
Num. C.
Centenarius numerus duplam recipit diuisionem, superficiei collatus. 367
sinistra manu separatus, dexteræ principium tenet. 576.580.a
eodem digitorum gestu figuratur, quo denarius. 576.620
est quadratura denarij radicis. 197
consurgit quattuor primis cubis simul adactis. 198
à Poetis ponitur pro summa multiplicatione, quæ singularem dignitatem indicet rei cui adiecta est. 572
in sacris litteris multiplici gaudet significatione. 579.580
plenus in omnibus, & perfectus ostenditur. 573.602
significat perfectionem. 573
totius rationabilis creaturæ continet sacramentum. 602.603
cælibem vitam designat. 580.a
significat complementum virtutis, & gratiæ. 578
cum fidelium, tum infidelium præfert imaginem. 260
notat perfectionem operis. 663.a
Centesimus fructus significat perseuerantiam, quæ ad æternam ducit remunerationem. 575
virginalis fructus gerit imaginem. 116.474.575
fructus martyrum est. 576
Centenario numero gentium multitudo demonstrata. 574.594
merces sanctorum in cælo designata. 575
Num. CXII.
Duodecimus post centenarium totius sanctorum in cæleſti ciuitate multitudinis habet expressionem atque significantiam. 580
Num. CXX.
Vigenarius supra centenarium trigonus quindenarij. 262
tot restituitur partibus quot ipse trigonus est. 581
tempus pœnitentiæ hominibus ante diluuium concessum indicat. 586
est terminus humanæ vitæ. 588
electorum æternam beatitudinem designat. 586
doctrinæ legali conuenit propter annos legislatoris. 585
typum figuramque vtriusque legis præ se fert. 585
illorum est significatiuus qui vel in veteri, vel in nouo testamento legis, & Euangelij præcepta implere studeant. ibid.
Num. CXXIIX.
Centesimus vigesimus octauus pariter par pariter. 589.a
à tacticis exoptatur illius quadratus. ibid.
aptus ad mutandas aciei figuras. ibid.

Digitized by Google

Num. CXL.
Centesimus quadragesimus quid sacramenti in Scripturis contineat. 405
Num. CXLIV.
Quid centesimus quadragesimus quartus mysticum designet in vsu sacrarum litterarum. 601
Num. CL.
Quinquagenarius post centenum numerus totam psalmorum summam, & vtrumque legis diuinæ testamentum complectitur. 590. & seq.
mystice triplum in se continet quinquagenarium. 589
centum quinquaginta diebus cur exaltata aqua cataclysmi. 408
Num. CLIII.
Centesimus quinquagesimus tertius, sanctorum electorum Ecclesiam in cœlo beatam, per piscium post resurrectionem capturam, exprimit. 592.593
Centum quinquaginta trium numerus progressione vnius ad septemdecim constituitur. 594
Num. CC.
Ducentenus numerus semper in malam partem legitur in diuinis litteris. 595
titubantis fidei est significatiuus. ibid.
fœdera nuptiarum designat. 597
dolos, fallacias, & proditionem sapit. ibid.
taxatur in muneribus Esau, & Abigail. 596
quo digitorum gestu formetur 600.a
Num. CCXV.
Quindenarius post ducentesimum significat oppressionem hominis sub onere, & sarcina vitiorum. 601. 602
tempus designat quo Patriarchæ peregrinati sunt in terra Chanaan. 601
duræ seruitutes filiorum Israel in Ægypto gerit indicium, & notam. ibid.
Num. CCXVI.
Ducentesimi decimisexti mathematica dignitas. 276.463
Num. CCLXXIII. & CCLXXVI.
Ducentesimi septuagesimi tertij, & ducentesimi septuagesimi sexti potestas in humano partu. 277.436.527
Num. CCC.
Trecentenus figura trigonus. 527
pro magno numero ponitur à Poetis. 602
plenitudinem perfectionis insinuat. ibid.
crucis mysterium repræsentat. 481. 605
sensus vtriusque hominis iam repressos explicat. 607
trinitatis diuinæ mysterium suo calculo monstrat. 603.605
fidem trinitatis cum decalogi custodia mystice continet. 605
gentes in crucifixum creditoras designat. 607
in bello ad assequendas victorias potentissimus demonstratur. 608
Trecenti argentei dati Beniamin. 603.a
Num. CCCXIIX.
Decimus octauus post trecentenum mysterium suum ostendit in Abrahæ vernaculis, & Patribus concilij Niceni, illi enim hostilem fudêrunt insigni victoria exercitum, hi quoque væsanam hæreticorum cohortem debellarunt. 609.611
Num. CCCL.
Quinquagesimus supra trecentesimum quandoque persecutiones designat quibus militaris subdita est ecclesia, quandoque perfectus est numerus remissionis, & gratiæ, in quo iustus Noha à diluuio liberatus impleuit huius vitæ curriculum. 611
Num. CCCLX.
Trecentesimus sexagesimus Astrologis familiarissimus. 276.512
in multas æquales partes secatur. 613

Digitized by Google

accommodus ciuili distributioni 612
Num. CCCLXV.
Trecentesimus sexagesimus quintus dierum numerus solarem annum dimetitur. 614
Num. CCCXC.
Trecentesimo post nonagesimum captiuitas domus Israel designata. 569
Num. C. D.
Quadringentenus nunquam laudabiliter positus legitur in diuinis litteris. 614. il secondo.
est quadratus vicenarij. 427. 614. il secondo.
eorum est significatiuus qui sequebantur magiam Theode. 614. il secondo.
notat oppressos ære alieno. 614. il secondo.
prophetas lucorum innuit ab Helia interfectos. 615. il secondo.
complectitur prophetas Baal, quos consuluit rex Israel. ibid.
notat destructionem muri Ierusalem. ibid.
virostaxat qui persequebantur Iahacob. 426. 615. il secondo.
peregrinationem, & duram seruitutem populi Israelitici notat. 615. il secondo.
oppressionis hominum sub iugo peccati est expressiuus. ibid.
Quadringentis annis an seruitute continua oppressi Israelitæ in Aegypto. 615. il secondo.
Num. CDXXX.
Quadringentorum, & triginta annorum numerus quomodo terminandus, & eius mystica significatio. 615. il secondo, & 618. il primo.
Num. CDLXXX.
Quadringentesimus octogesimus tempus veteris legis, & status synagogæ suo calculo monstrat. 618. il primo. a
Num. CD. XC.
Quadringentenus nonagesimus relaxationi peccatorum, & animaduertendis atque vlciscendis flagitiis addictus est. 619. il primo. 618. il secondo.
hebdomadas Danielis complectitur. 618. il secondo.
Num. D.
Quingentenus perfectionem quietis, quę post duros huius vitæ labores præstatur, spiritualiter figurat. 619. il secondo.
remissionis, & indulgentię sacramentum tenet. 619. il secondo.
salutis est hieroglyphicum. 620. 621
Num. DC.
Sexcentenus perfectionis operũ, quemadmodum & senarius, præfert imaginem. 621
pro multitudine ponitur. 623
Sexcentorum annorum numero notari totum tempus sextæ ætatis. 623
Sexcentesimo anno Nohe cur factum diluuium. 622
Sexcenti quasi viri cum Saule, quid habeant mysterij. 621
Num. DCLXVI.
Sexcenta sexaginta sex quomodo ex humana radice elicias. 275
Sexcentesimus sexagesimus sextus significat perfectionem. 627
continet pondus auri, quod offerebatur Salómoni. ibid.
trigonus est, cuius latus trigesimus sextus. 496
interuallum annorum ab aduentu Christi vsque ad bestialis Maometis ortum explicat. 629
Antichristi varia nomina complectitur. 623. & seq.
Num. DCC.
Septingentenus numerus Planetis conuenit. 645
Septingentis quibusque annis Ciuitates & Monarchias magna detrimenta pati. 633. & seq.
Num. DCCXXIX.
Septingenta viginti nouem quid mysti-

Digitized by Google

cum signent. 462
Num. DCCC.
Octingentenus futuræ resurrectionis, & perpetuæ post eam requietis iustorum, gerit indicium, & notam. 636
significat statum perfectorum beatorum, & impiorum. 565.636
vniuersorum vitiorum nota est. 636
Num. C. M.
Nongentenus numerus vitiorum multitudinem exprimit. 569.658.a
Num. M.
Millenarius elementarem regionem exprimit Pythagoricis. 369
trinam recipit sectionem. 367
corpori collatus à Pythagoræis. 368
est cubus æternitatis. 197
indicat plenitudinem rerum de quibus agitur. 637
significat Firmamentum. 645
Christo quamobrem deputatus. 638. 640
cælestis perfectionis gerit indicium. 637
spem vitæ æternæ designat. 661
vniuersitatis beatorum est significatiuus. 641
non temporis quantitatem, sed qua ecclesia regnat, vniuersitatem designat. 638.639
significat perfectionem in diligendo. 693.a
Millenarij radix cubica est denarius. 637. 640
Num. MXCV.
Nonagesimus quintus post millesimum taciturnitatis hieroglyphicum ab Ægyptiis iudicatus. 641
Num. MCC.
Ducentesimus post mille Apostolis, & apostolicis viris conuenit. 642
Imperiis maximas mutationes induxit. 642.a
Num. MCCLX. & MCCXC.
Millenarium subsequentes ducentesimus sexagesimus, & ducentesimus nonagesimus summæ persecutionis agitandæ per Antichristum tempus notant. 642
vniuersa persecutionum tempora designant. 643
Num. MCD.
Quadringentesimus supra millesimum Monarchiis infaustus. 634
Num. MDC.
Sexcentesimus post mille quadragenarij tetragonus est. 644
totius mundi gerit indicium, & notam. ibid.
Num. MDCCXXIIX.
Millesimus septingentesimus vigesimus octauus cubus est duodenarij. 644
vniuersam plenitudinem firmitatemque procedentem ex duodenario numero continet. 645
Vniuerso conuenit ex sententia Pythagoræorum. ibid.
magnam Ciuitatibus, & Regnis mutationem portendit ex Platonis sententia, quod exemplis comprobatur. 646
Num. MM.
Duum millium numerus notatur littera Z. in sortibus inauspicatissima. 647
Duorum millium malorum spirituum introeuntium in porcos mystica expositio. 646
Num. MMM.
Trium millium numerus varias beatorum perfectiones designat. 647
Trium millium numerus potentissimus ad assequendas victorias in prælio. ibid.a
Trium millium numero anima, corpus, & spiritus significantur. 648
triformis doctrinæ scientia demonstrata. 648
trinitatis sanctissimæ sacramentum insinuat. 478.a.648
Num. IIIIM.
Quaternarius per millenarium multiplicatus vniuersitatis gerit indicium, & notam. 619

Digitized by Google

semper in laude positus. 651
Gentiles ex quattuor Orbis partibus ad fidem adductos, & ad nouum testamentum pertinentes demonstrat. 649
spirituales viros perfectionis cardinalium virtutum rationem, ac doctrinam habentes figurat. 649

Num. VM.

Quinque millium numerus quid habeat mysterij. 456
refertur ad quinque sensus. 649
ad naturalem doctrinam. 650
ad Iudæos. 651

Num. VMXL.

Quinquies mille & quadraginta numerus à Platone commendatur in vrbis, & agrorum diuisione. 389.652
in multas partes diuisibilis. 652

Num. VI.M.

Huius mundanæ machinæ ætatem sex annorum millibus concluſam. 653
Sex millia camelorum Iob, quid mysterij habeant. 622

Num. VIM.D.

De Numero sex millium quingentorum quid sentiant Germanus Constantinop. & Hippolitus à Roma. 657.a

Num. VIIM.

Septem millium numerus notat vniuersitatem eorum qui tempore Achab impietati non consenserunt. 657
octauæ Sphæræ naturalem motum complectitur, quem trepidationis vocant. 537
Christi mortem, & sepulturam spiritualiter figurat. 71
Septem millia ouium Iob. 657
Septem millia talentorum argenti congregata à Dauide ad deaurandos parietes templi. 657

Num. XM.

Decem millia infinitam rem per finitam designandi, & indeterminatum numerum per terminatum, habent officium & vsum. 658
decem præcepta exprimunt. 658.a
notant perfectionem in obseruatione decalogi. 431.a
Decem millium numeri supremam perfectionem, non in terra, sed in cælo reperiri. 658
Decem millium numero significati Angeli, & Homines electi. ibid.

Num. XIIM.

Duodecim millium numerus signat cælestium perfectionem. 661
Duodecim millia ex singulis signata tributus, sacram vnius ordinis beatorum insinuant multitudinem. ibid.
Duodecim millia seruorum Dei. 661

Num. XXM.

Viginti millium numerus ostendit defectum perfectionis. 431.a
malorum hominum est significatiuus. ibid.
notat transgressores legis. ibid.

Num. XXXM.

Triginta millium numerus in diuinis litteris notat fidei, operis, & spei firmitate perfectos. 661
significat doctores in fide trinitatis perfectos. 662

Num. XXXVIM.

Triginta sex millium numerus significat annum Mundi magnum, in quo Mundi anima suum circuitum per firmamenti motum peragit. 389
Triginta sex millium annorum numerum fieri ex tribus annis magnis animæ hominis, qui constat ex duodecim millibus annis. 389

Num. CXLIVM.

Centum quadraginta quattuor millium numerus totam ex duodecim tribubus signatorum turbam, cunctumque cœlestis curiæ cœtum comprehendit. 663
significat fidei confessionem, ac bonorum operum multiplicitatem 663.664
aptus est virginali examini. 664

Digitized by Google

signat Virgines in integritate plena desudantes, in pœnitentia feruentes, ad documenta Euangelica perfectas. ibid.
totius Ecclesiæ multitudinis index est, & significatio. ibid.
rem infinitam finito expressam numero declarat. ibid.
ostendit quales esse debeant electi, & quæ iustis sint necessaria. 664
Millenarij cubus.
Millies millena millia Chaldaicis notis picta, vniuersa in Deo constare, comprehendique ostendunt. 665
creaturas Deo collatas nihil esse suo calculo monstrat. ibid.
copiosam notant multitudinem, & solidam rerum perfectionem explicant. ibid.
Angelorum antiquo dierum assistentium numerum notant. ibid.
Numina octo quæ rerum summæ imperare dicebat Euander. 324
Numina octo in columna Ægyptia. ibid.
Nuptiæ primæ sub benedictione Dei celebrantur. 94
secundæ quatenus probentur. 94
per tricenarium numerum signatæ. 474
secundæ carent benedictione. 94
in Cana factæ, quales. 104
in Nuptiis septima dies voti instaurationem habebat. 321.a
Nuptias quinario signari Pythagoricis. 252
Nuptiarum fœdera cur sacramento ignis & aquæ sancirentur. 252
tempus. 474.& a.501
mysteria. 93
fœdera significata dualitate. 93
item vicenario, & ducenteno numero. 596
ad Nuptiale conuiuium quot admissi à Platone. 253
Nuptiis quæ dea præsit. 412.a
in Nuptiis cur quinque faces accenderentur. 253
Nutritio animalis tribus perficitur membris. 148
Nutritio quid, & eius operationes. 146 147

O

O In faucibus caussari. 165
Obiectum excellens corrumpit sensum. 258.a
Oblatio hostiarum mortuis est vtilis. 173. 484
Obsurdescere hominem in aliena lingua. 29.30
Occasio numeri appellatione insignis. 671.a
Occidens. 217
Occidentis regnum Romanorum. 633
Occidens seipsum sepulturæ honore priuabatur. 42
Occidere se ipsum maximum scelus. ibid.
Occulta non omnibus esse communicanda. 2
Oceanus Lunæ comes à Gellio dictus. 291
Oceani æstus à Luna dependet. 291
perennis fluxus, & refluxus. 291
vires in morsu canis rabidi. 312.a
Ocios notati numeris primis incompositis. 452
Ocium non esse in Deo. 108
Octahedron aerem Platoni refert. 256
Eiusdem ideæ conuenit. ibid.
Octauio oblati vultures, quale augurium. 642.a
Octauius Augustus respuit Domini appellationem. 224
Octauius. vide Augustus.
Octimestria Naxiarum mulierum puerperia. 315
Octimestres quamobrem minime vitales. 519. & seq.
Octimestris partus mortalis. 565
Oculi reliquos sensus antecellunt. 194
Oculorum obiecta, colores. 258
vsus quamobrem homini datus. 118 194
Oculos tres cur Iouem habuisse finxit gentilium theologia. 186.a

Digitized by Google

Oculum non nisi beneficio lucis videre posse. 194
Ocypete harpyia. 186
Odoratus. vide Olfactus.
Oden quid Gothis. 227
Odorum suauitate immodice vtentes, ad venereum congressum redduntur propensiores. 454
Oeconomia. 161
Offendens in vno quomodo omnium efficitur reus. 37
Og rex Basan, typus diaboli. 338.545
interpretatur congregans, vel absconditus. 338
eius longitudo. 338
ad eum cur nullus ab Israelitis missus nuncius. 338
Oleum superfluens optimum. 155
Olfactus quid, & eius organum. 151.a
Olfactus sensus igneæ naturæ. 256
quæ nobis ingerat. 254.454
Oligarchia seu Aristocratia. 52
Oliua symbolum pacis. 318
Omen præstantissimum esse formosiori occurrisse, vt deformi inauspicatissimum. 208.a
Omnes dici primum de tribus. 96
Omnia in idem redeunt. 358
Omnia nouit qui numerare nouit. 1
Omnis creaturæ nomine hominem intelligi. 273
Onirocritarum commentum de numero XVII. 416
Onager agrestis asinus æquinoctium indicat. 394.a
Opera bona gratiæ Dei adscribenda, non virtuti hominis. 332
Opera bona si desint, mortua est fides. 478. 664
de Operibus, & fide mysterium. 605
in Opere quolibet intellectualis naturæ relucet similitudo creationis Dei. 159
Opera misericordiæ. 395
Operatio omnis & virtus nostra, per decem, & septem plenè cõprehenditur. 495
in Operibus bonis nobis est laborandum. 278
Operum discretio est in hac vita. 539
Operum ac rerum imperfectionem designari nouenario numero. 332
Opinionem significarunt Pythagorici per ternarium. 242
Ophioneus dæmon. 340
Oppositio in cælis quid. 519
Oppositorum duorum quod præstantius, est medium & vnum, quod verò deterius, geminum. 93
Optica effigies Dianæ. 469.a
Optio trium calamitatum Dauidi proposita. 317
Optimatum in ciuitate gubernatio. 52
Opus secundæ dici cur non fuerit pronunciatum esse bonum. 69
Oraculum de Romano imperio, quod ex augurio XII. vulturum per M C C. annos futurum esset. 641.a
Orare septies in die quid sit. 310
Orandum pro omnibus. 47
sine intermissione. 310
Orandi tempus opportunum est hæc vita. 155.540.a
Orandi gestus varij. 125
Orantes cur ad Orientem conuertimur. 125.126
Oratio sit communis & publica. 47
Oratio vnanimis. ibid.
Orationem peccantis quæ impediant. 77
Orationi instandum exẽplis docetur. 105.a
Orationibus, & eleemosinis viuorum defunctos adiuuari. 173
Oratio Mosis victoriam contra Amalecum non faciebat, sed crucis Iesu signum. 238.a
Orationis tempus. 124
Oratio Socratis tesseris similis. 459
Oratio mentis, & prudentiæ filia. 31
Oratoriæ tres facultates. 166
Oratoriæ partes. ibid.
Orbem terræ quomodo inter se diuiserint filij Noh. 555
in quot partes diuidant Astronomi. 392.
octauum vltimum esse putauit antiquitas. 537

Digitized by Google

Orbem nonum, & decimum veterum inuentis recentiores certis adducti rationibus addiderunt. 537
Orbes cæleſtes infimis corporibus præſtant. 355
cæleſtes decem. 537
duodecim. 390
tres animæ noſtræ. 160
Orbicularis figura qualis. 270
Orbis octauus cur firmamentum nuncupatus. 537
Orbis ſolidam circumſtantiam eſſe duodenariam. 393
in Orbis deſcriptione deceptos veteres. 137.a
Orbis octaui motus tres. 537
noni proprius motus. 537
terrarum in tres partes ſectio. 137.a
terrarum quattuor partes. 217.218
Orbium cæleſtium motus. 537
Orbis ætatis annus trigeſimus humanæ vitæ. 474.a
Ordines maiores & minores eſſe in Eccleſia, inſtar Angelorum in cœlo. 116
Ordo numerum requirit. 265
Ordo charitatis. 41
Ordo hiſtoriæ plerumque ponitur non ſecundum exiſtentiam temporum, ſed pro qualitate dictorum. 65.66
Ordo rerum à Deo conditarum. 275
Oriens. 217
ad Orientem quamobrem adorent Pythagorici. 125
ad Orientem cur conuertant Chriſtiani Deum deprecaturi. 125.352.
in Oriente ſtare pedes Domini. 126
Orientis regnum Babylonicum. 633
Origeniſtarum error. 248
Originis peccatum genus humanum polluit. 55
Originis peccatum ſola baptiſmi gratia tolli. 305
Oromaſis quid ſignificet Magis. 188
vnde dictus. 227
Orontis pulchrum dictum de regum amicitia. 474.a
Orſi, Dei nomen, & apud quos. 227
Ortus ab adoratoribus ſpectandus Pythagoræ ſymbolum. 115
Ornamenta cœlorum ſpiritualium. 20
Orpheus cur ſolem appellet Mundi oculum. 111
Orpheus Deum vocabat monada. 28
Orphei in Eridicem amor. 320.a
Orpheus vxorem cum ab inferis reuocatam iterum perdidiſſet, eam fleuit ſeptem menſes. 320.a
Orpheus quamobrem dixerit Iouem eſſe principium, medium, & finem. 189
Orpheus in ſexta progenie cantilenam finiendam cecinit. 269
quid per Muſas vel Bacchum ſignificet. 390
dedit ſphærarum animabus duas vires, vnam cognoſcendi, alteram animandi. 390
per numina octo quãdo iurabat. 324
voluit ſingulis Muſis Bacchum aliquem præſidere. 390
Orthogonij trianguli deſcriptio, & myſterium. 535
Oſſa mons. 95.a.334.a
Oſualdi regis Britannorum liberalitas in pauperes. 363.a
illius manum dexteram in monumento integram ſeruari. ibid.
Oſculandi dextram, adorantium mos. 184. 358.a
Oſyrim Deum Aegyptiorum in die infauſto periiſſe. 416
Othus & Ephialtes gigantes ſinguli ſingulis menſibus nouem digitis crescebant. 334.a
in cœlum aſcendere conati, montem Oſſam ſuper Pelion ponentes. 96.a.334.a
Ouidij de Mundi exuſtione auctoritas. 518
Ouidius cecinit Mundum fuiſſe conditum verno tempore. 410
Oues centum de quibus Dominus in Euangelio, quid ſignificent. 571
Oues nonagintanouem ſunt iuſti, vel angeli. 571
Oues quos præſignarent in ſacris litteris. 657

Digitized by Google

Ouile sanctæ Ecclesiæ hædos cum agnis recipit. 673
Oui totum hominum genus comparatur. 571
Ouis deperdita ex centum signat hominis peccantis conditionem. 571
Ouium septem millia quid designent. 657
Ouum in Euangelio significat spem, donum, & gratiam spei. 348.a

P

Pax nostra Christus. 39
Pacis commendatio. 48
Pacis symbolum oliua. 318
Padus innauigabilis quādoq; effectus. 419.a
Pæderastiæ detestatio. 214
Paganorū sacerdotes ad fidē conuersi. 373
Palladis nomine significari tres theoreticæ disciplinæ partes. 162
Pallas sapientiæ dea. 162
triplici veste subnixa. 162
cur triplici colore distinctum habeat pallium. 162
ex Iouis capite nata. 165.187
per septenarium numerum demonstrata. 283
semper virgo. ibid.
Palmæ septuaginta. 552
Palmi dimensio cur varia. 385.a
Palumba Interamnensis septem annos vixit absque cibo. 294
Panis Ecclesiæ spiritualis, azymus. 402
Panis fermentatus à sexta hora decimæ quartæ diei mensis primi ab Hebræis cremari solitus. 402
Pannoniæ rex Colomanus luscus, claudus, gibbosus, lingua blesus, ore improbo, Almo fratri oculos eruit. 209.a
Pannoni Deum vocant Istu. 228.a
Pappia poppea lex. 544
Par numerus. vide Numerus par.
Parabolarum, siue prouerbiorum liber moralem philosophiam complectitur. 162
Paradisus locus beatorum. 172
Paradisus contra Orientem à Deo collocatus. 125
Paradisi flumina typus Euangelistarum. 244
Paradisi fluuius typus Christi. 245
de Paradiso quo die expulsus Adā. 280.281
in Paradisum an raptus Paulus Apostolus. 120.a
Paradisus terrestris vbi fuerit. 125
de Paralytico in piscina sanato, & lectum suum ferente. 499
Paralleli circuli in cælo quinque, & eorum nomina. 264
Parcæ tres in quorum manu est omnium mortalium vita. 186
Parcis quare addictus octauus mensis partus. 325
Pardi & diaboli collatio. 106
Parentes primi si non peccassent, nullum mortis experti fuissent genus. 329.a
Parentes honorandi, & quomodo hoc primum mandatum in lege. 369
Parentalia ethnicorum. 103.321
quod in primis Parentibus primò actum est, hoc in nobis peccatum quotidie agit. 442
cætera vide. Adam.
Parentalia Christianorum cur fiant die tertio. 104
septimo 320
trigesimo. 482.484
quadragesimo. 511.512
& centesimo. 577
Paria inferis, vt imparia superis semper tribui. 98
Paria amicorum quinque. 501
Paris Alexander iudex deorum. 165
Paries maceriæ à Christo solutus. 39
Pars numeratiua, seu quota quid sit. 266
Partes numeri pariter paris cōstituere progressionem geometricam. 413
Partus humani genera duo. 492.a
Partu vno quot homines nasci possint. 254
Partus legitimi qui. 516. & seq.
nouimestres felicissimi. 517.518.
octimestres lethales. vide Octimestris.
septimestres, & nouimestres cur viuidi. 519.520

Digitized by Google

Partus quorundam animalium. 393
Mariæ virginis. 437.438
numerosi. 253.&a
humanus quo ordine in lucem prodeat. 295 522
varius Ecclesiæ,& synagogæ. 307
Paruuli quare occisi in Bethlæem. 76
Paruuli sunt aliqui ætate,aliqui mente. 675
Pascendi corporis,& animæ officia. 148
Pascha Iudæorum quamobrem Luna decimaquarta celebretur. 403
cur vsque ad vigesimam primam diem obseruatum. 435
qua hora celebraretur. 401
æternæ vitæ imaginem habet. 499
nostrum die dominica celebrandum post decimam quartam Lunam. 401.&a
Paschatis festum competit Patri, vt Pentecostes Filio, & Tabernaculorum Spiritui sancto. 105
Pascha verum Christus, in agno figuratus. 539
Luna plena celebratum à Christo,ergo præter naturam obscuratus est Sol. 401
in Paschatis celebratione, & materia eucharistiæ dissentiunt à Latinis Græci. 401
Pascha, & Azyma quid differant. 402
Pascha quinquies à baptismo ad mortem Christi intercessit. 489.a
ex Passere & pullis octo à serpente deuoratis, annos nouem intellexit Chalcas apud Homerum. 336
Passiones animi geminæ. 92
Passio carnis Adæ. 530
Passus est Christus oct. Cal. Apr. 449.583
ex Passione Christi pendet omnis triumphus. 490.a
Pastor bonus,Christus. 676
Pastor sæpe gregem numerat. ibid.
Pastor vnus omnium à Deo præfectus. 38
Pastores multi qui. 67.a
Pastores septem apud Micheam quid insinuent. 407
Patris similitudo in filiis. 384
Pater,Filius,Spiritus Sanctus vnus est Deus, personæ tres. 123.141
Pater, Filij, & Spiritus Sancti principium. 124
est causa eorum quæ fiunt, Filius effectrix, Spiritus Sanctus perfectrix. 110
dicitur principium sine principio. 233
vnicum venerauit ante secula Filium 124 183.
ab æterno se intelligit, & intelligendo se diligit. 183
Patrem vocat Plato supremum Deum. 214
à Patre & Filio procedit Spiritus Sanctus. 124.140
Patris nomen quomodo Deo competat. 224.&a
Patres concilij Niceni. 610
Patriam suam laudat Author. 111
Patriarchæ triplicem philosophiam designant. 163
D Patritij antrum in Hybernia. 350
Patroclj,& Achillis amicitia. 501.a
Patroclus cur ab Hectore interfectus. 528
Patroclo iugulat Achilles omnia paria. 98
Pauci multorum victores. vide Victores pauci.
Pauent aquam rabidi. 312.a
Pauli Apostoli agones pro Christo. 509. 604.
astutia. 604
disputatio Athenis. 235
epistolæ septem Ecclesiis. 307
mors. 105.a
Paulus cur permanserit apud Ephesios vsque ad pentecostem. 533
in cœlum tertium raptus. 110
constitutus prædicator vtriusque testamenti. 407
villicus Dei. 562
ter virgis cæsus. 509
sequitur editionem Lxx. interpretum. 441
Pauo quot oua ponat. 393
Paupertas bestia pernicioßissima, & morte omnium dignissima. 90
Pauperibus tredecim in cœna Dominißimus Pontifex pedes lauat. 105.a
Pax nostra Christus est. 39.638

Digitized by Google

Pectandi modi quot,& qui. 564
Peccans non est vnus. 16
tribus modis à Deo inuitatur. 106
octonario numero demõstratus. 564
per multa diuiditur. 16.17
quòd hic à Deo punitur, misericordiæ est. 587.& a
terrena cogitans, sursum respicere nequit. 422.451
Peccantes vbi sint ignorat Deus. 673
prosperè sua peccata perpetrare, & hoc conniuere Deum ad tempus, magnum est eius iræ ac vltionis sequturæ indicium. 587
quamobrem Deus diutius toleret. 540.a
Peccantium duplex damnatio. 74
pœnæ perpetuæ. 75
fletus duplex. 75
tres gradus, cogitationis, sermonis, & operis. 441
Peccanti patri semper remittendum. 306
Peccantibus Deum non irasci, ira Dei est. 587.a
Peccata vbi sunt, ibi est multitudo. 44.45
patrum quomodo redundant in filios. 305
multis modis remittuntur. 320
septem principalia delenda. 670
principalia octo,& quæ. 564
separant nos à Deo. 39
remitti, tegi, non imputari. 106
tribus modis remitti. ibid.
sepeliuntur per pœnitentiam xl. dierum. 511.512
septem modis remitti posse. 320
quis resecat tripliciter. 105.a
Peccata committi, & ingredi in animam per sensus malè custoditos. 455
Peccata committi, & ingredi in animam per sensus malè custoditos. 455
Peccat nemo nisi faciendo contra charitatem. 37
Peccati definitio. 40
initium factum à muliere. 379
initium inordinata dilectio. 40
initium quale fuerit. ibid.
Peccati murus diuidit inter nos, & Deum. 39
pœna, est diuisio, & pugna in animo. 48
Sodomitici detestatio. 214
Peccato Adæ sub diaboli potestate sumus. 339.a
Peccato subiecta fragilitas carnis. 587
in Peccato originali decedentes, à diabolo detrudi in internum. 339.a
Peccatorum remissio significata per numerum CDXC. pag. 619
& per numerum LXXVII. 558
purgatio fiat in hac vita per pœnitentiam. 539
Peccatum in Spiritum sanctum est peccatum impœnitentiæ. 539
in Spiritum sanctum nunquam remittitur. 539
originale à parentibus trahimus. 305
omnẽ vndenarium esse. 377
primum Angelorum quale fuerit. 338
est superfluitas concupiscentiæ. 330
aut facto, aut verbo, aut consensu mentis admittitur. 441
Pede vtroque claudicare. 80
Pediculus quot diebus viuat. 344
Peierantes Luna quinta, totidem commori diebus. 455
Pelignæ anus. 316
Pentecoste numerus quamobrem post resurrectionem Domini celebretur. 539
Pentecostes festum Hebræorum. 534.539
Pentecostes Hebræorum, & nostri differentia. 538
Pentecostes festum Filio competere. 105
Peones ac Tartari Deum vocant Itga. 228.a
Percussio omnis diuina est purgatio vitæ præsentis, aut initium pœnæ subsequentis. 73
Peccans non est vnus. 16
tribus modis à Deo inuitatur. 106
octonario numero demõstratus. 564
per multa diuiditur. 16,17
quòd hic à Deo punitur, misericordiæ est. 587.& a
terrena cogitans, sursum respicere

Digitized by Google

nequit. 422.451
Peccantes vbi sint, ignorat Deus. 673
prosperè sua peccata perpetrare, & hoc conniuere Deum ad tempus, magnum est eius iræ ac vltionis sequuturæ indicium. 587
quãobrẽ Deus diutius toleret. 540.a
Peccantium duplex damnatio. 54
pœnæ perpetuæ. 75
fletus duplex. 75
tres gradus, cogitationis, sermonis, & operis. 441
Perditorum inconstans, & inordinata est multitudo. 672
Perditorum multitudo quibus numeris demonstrata. 996
Perfecta ætas in homine annus trigesimus. 474.
Perfecti numeri nullam exstare substantiã, nisi vnitas nouenario copuletur. 343
Perfectionis summam in vnitate consistere 26.266.
Perfectis scripta esse Cãtica canticorũ. 476
Perfectorum numerorum radices sunt impar primus, & pariter par. 471
Perfectorũ numerorũ primus senarius. 266
Perfectorum numerorum raritas, virtutis exemplum. 468
Perfectio vltima per numerum cubum significata. 644
Perfectio demonstrata per numeros. vide Numerus.
Perfectio remissionis & gratiæ fuit in Noe. 611
Perfectio in rebus creatis tota terminatur in Senario. vide Numeros Senarius.
Perfectio vitæ præsentis, & futuræ fuit in Christo. 490
Perfectionis cuiuslibet signum esse perfectum numerum. 464.472
Perfectus numerus virtutis symbolum. 464
harmoniæ hieroglyficum. 465
quis dicatur. 464
gignitur imparis numeri in parem ductu. 471
Perfectus quilibet numerus trigonus est. 270
Perfectus num. medius inter abundantem, & diminutũ geometrica medietate. 461
Perfectus in hac vita nemo. 313
Perfectum quodque in suo genere quando dici possit. 57
Pericles quantum oratione valeat. 415.a
Periclis eloquentia qualis. ibid.
Peripheria cæli in trecentos sexaginta gradus dispartita. 276
Periurij vindices Erinnyes. 453
permutationis vsus ante nummum. 336
perpetua quæ sint. 169
persarum annus æquabilis. 614.il.2.a
vltimus rex Darius ab Alexandro superatus 646
Magi Platoni defuncto immolarunt 566
perse deos octo venerabantur. 324
persecutio nouissima Eccl. grauissima. 643
perseuerentia in bono operando necessaria ad salutem. 459
in persona Domini saluatoris duas esse naturas. 65
Personę tres in vna diuina natura. 108. & se.
Personarum diuinarum proprietates. 108. & seq.
Pestilentia Romæ. 418
Pestis contagione suspectos post quadraginta dies absolui. 508
Petitiones septẽ in oratione dominica. 99. 311
Petra bis à Mose percussa. 69.77
Petra Christus est. 461
petrus vniuersam significabat Ecclesiã. 461
petrus princeps Apostol. & caput Eccle. 46
solus Apostolorum Pastoris nomen accepit. ibid.
quãobrẽ à Domino hoc nomine donatus, qui prius Simõ dicebatur. 461
die Pentecostes tria millia hominum conuertit ad fidem 478. 648. Et alia vice quinque milia. 651
Petri denominatio. 461
visio immundorum animalium. 281
Phaleg diuisionem significat, quia in ortu eius facta linguarum diuisio. 76(569
Pharao Moysen extinguere frustra conatus

Digitized by Google

Pharaonis in filios Hebræor. crudelitas. 569
Pherezeus dicitur separans. 670
Pherecides dixit principē dæmonū qui cæli deturbati sunt à Ioue appellatum esse ophioneum id est serpentinum. 340.626
Pherecidis dictum in comatum iuuenem. 599
Philastrij episcopi Brixiensis error. 31
Philippum quamobrē Dominus interrogabat, cū ipse sciret quid esset facturus. 595
Philo platonissans. 5
Philonis liber Sapientia Salomoni inscribitur. 5
Philogeus equus Solis. 218
Philolai de anima opinio. 203
Philolai de Deo sententia. 282
Philolaus Pythagoricus harmoniam geometricam vocabat octonarium. 327
Philosophiæ ansæ mathemata. 3
in tres partes diuisio. 161.& seq.
triplex partitio indicata in Abrahā Isaac & Iacob. 163
tria genera in sacris litteris reperiri. 500.a
Philosophorum sectæ seu hereses nouē. 342
Philosophi Deum per creaturas agnoscere potuerunt. 109
Phœbus in dict. Apollo.
Physiognomia. 208
quando cadat à veritate. 213
Physiognomi quomodo valetudinis argumenta perspiciant. 302
Phyllis. 337.a
eiusdem ex amore interius. ibid.
Piacularia tempora quæ. 83
Pietas, & eius extrema. 471
Piladis, & Orestis amicitia. 501.a
Pilatus mortem sibi conscisiuit. 73.a
Pili excrementa sunt corporis. 598
ex Pilis caprarū contexebātur cilicia. 377
Pinguis venter iter ad mentē impedit. 78.a
Pisanis faustus dies Sancti Xisti. 83
Piscatio Apostolorū ante passionē Christi, & post eius resurrectionem quid habeat mysterij. 593
Piscatoris retia quid mysticè. 673
in Piscationibus duabus Apostolorum tota figuratur Ecclesia. 673.674
Piscinæ probaticæ ingens miraculum. 499
quinque porticus quid habeāt significationis.
Piscium nomine qui designati. 593. 456
multitudo copiosa quid significet. 674
ab Apostolis captorum mysticus numerus tractatur 593
Pituita, & eius in homine constitutio. 202
Plaga duplex, ab æterno regno separari. 75
in Plaga tertia cur defecerint Magi Pharaonis. 107
Plagæ Aegyptiorum cur decem. 374
septem quæ Hebræos in deserto deseuerunt. 314
vltimi temporis multò reliquis grauiores. 643
Plagarum modus in antiqua lege. 508
Plagis decem afflicti Aegyptij quadraginta diebus. 508
Plagæ terræ quattuor. 217
inter Plana duo contraria vnum sufficere medium vt copulentur. 199
Planetarum animæ. 289.290
Planetis singulis attributi singuli quadrati numeri. 345
singuli spiritus addicti. 290
singulæ corporis humani partes dicatæ. 289
singula metalla addicta. 289
dicati colores tres. 169
à Planetis septē homini munera tribui. 289
Planetarum ordo. 340
Planetæ cuiuslibet circuli. 119
Planetæ statio, directio, aut retrogradatio. ibid.
Planetarum conuersiones quinque. 264
Planetæ cur septem. 3
Plantarum vna tantum anima, vegetatiua nempe, 146
Plasmatiua generationis vis. 147
Plato in Aegypto eruditus. 4
arithmeticam Pythagoricam reddidit clariorem. 1
discipulus Sechnuphidis Heliopolitani. 4
de Dei filio verba fecit. 352.a

Digitized by Google

Plato ex Hebræis philosophus. 4
à barbaris suam philosophiam hausit. 4.5
philosophiam in tres partes diuisit. 164
ciuitatem suam sub duodenario & diuidi, & regi iussit. 389.646.652
ex libris Moysis multa didicit. 5.164. 372.a
Mundum ex perfectis corporibus quomodo constituat. 255
posuit numeris à Deo fabricatum fuisse Mundum. 462
Plato Pythagorica suis inseruit libris. 2
prophetarum multa dicta in suos libros transtulit. 4
natalitiis propriis diem obiit. 566
inter semideos relatus. ibid.
vno & octogesimo anno scribens moritur. ibid.
Platonem vel aliud esse, quàm Moysen Attica lingua loquentem, quidam dixit. 5
Platonici de tribus diuinis principiis cum Christianis sentiunt. 190
Platonis annus. 538
decussis. 372
de finali iudicio sententia. 577
de resurrectione authoritas. 329
opinio de rerum principiis. 133
peregrinatio discendi studio. 5
lex in matrimonio contrahendo. 474
error in eo quòd olim Antipodas fuisse, sed non amplius esse existimauerit. 137.a
à Platonis schola qui excluderentur. 206
Platonicis numeris nihil obscurius. 2
Plaustra leuitis oblata quid mystice. 278.a
Plotinus quid de trinitate senserit. 187
Pleiades stellæ magnorum commodorum causa. 289
Pluralis pro vno ex singularibus. 60
Pluto iudicans animas. 82
lustrationum parens. 82
quid apud Orphea. 82
& Neptunus vocati Ioues. 185
Plutoni destinata tria fata. 185.186
infera obtigerunt. 185
Plutonem dici Iouem stygium. 186
Poematis genera tria. 179
Poemata non esse præcipitanda. 517.a
Pœnas quo consilio irroget Deus hominibus. 587.588
Pœnæ impiorum apud inferos perpetuæ. 669
Pœnæ & vltionis diuinæ præsentis reuelatio. 73
Pœnarum quibus animæ afficiuntur genera duo. 74.75
Pœnitentia religiosa pro peccatis non differenda. 539.a.540
nulla sera in hoc mundo. 155
peculiare munus hominis. 586
septenis debetur pro peccato mortali finiti temporis. 319
tribus partibus constat. 105
numero cxx. significata. 508.a.587
Pœnitentiæ centum viginti anni breuiantur. 586
vox est psalmus quinquagesimus. 535 & seq.
locus in hac tantum vita concessus. 539.540.a
sacramento attributus quadragenarius. 505
Pœnitentiâ est tertia proprietas in diuinis. 539
Pœnitentia saluantur etiam lapsi post baptismum. 505
mutatur diuina sententia. 586.510.a
ira Dei placatur. 586.510.a
in Pœnitentia duplex gemitus debetur. 35
Pœnitentium psalmi cur septem. 510
tardè Pœnitentium interitus. 539.540.a
Peste mortui. 666
Politica. 161
Politiæ tres species. 52
Pollex dextri pedis Pyrrhi in dicti Pyrrhi.
Polluti qui essent. 351
Polluti non tangebant aras. 351
Poloni Deum appellant Boog. 128.a
Poloni superati à Tactaris habentibus pro vexillo figuram crucis. 573
Polymnia quid apud Orphea. 390
Polyxene vnde sic dicta. 56

Digitized by Google

Pomum in arbore illa vetita quale fuerit. 281.a
Pondera adulterina in lege veteri prohibita. 79
in Ponte suffragia ferri solita. 545.a
Pontifex celebrans quot diaconos secum habere teneatur. 99
Pontificibus sub duobus quare passus Christus. 64
Populus Israël quandiu in Aegypto seruierit. 601
Populus Iudaicus regis Dauid peccatum luit. 317
Populi Lxxij. totius Mundi. 556
Porciæ dictum. pudica semel nubit. 95
Porcorum nomine, homines immundos adumbrari. 646
Porphyrij de dæmonibus sententia. 203
Porsena bellum infert Romanis. 609.a
Porsena Romanis pacem offert. 609.a
Potæ duodecim Ierusalem, Apostolorum typus. 398
Portæ quinquaginta nos intromittentes ad diuinorum cognitionem. 188
Portenta. 351.a
Possumus nihil boni nisi quod à Deo nobis indultum fuerit. 332.547.610
Posteriora Dei vidit Moyses. 188.219
Posteriora Dei quæ sint. 220
Postulata quamobrem non semper recipiamus. 265
Potentes peccatores potêter puniêtur. 574
Potestas omnis consortis impatiens. 51.52.
Potestati, sapientiæ, & amore à Deo moueri, illustrari, & perfici vniuersa. 119
Præcepta legis qualia. 456
primæ tabulæ. 369
secundæ tabulæ. ibid.
non bona data Iudæis. 457
nisi per gratiam Spiritus sancti perfici non posse. 20.332.366.547
Prædestinatorum numerus 338
Prædicamenta decem rerum naturalium principia. 359
distincta in substantiam, & accidentia. 344.
ad Prædicandum ter quaterni Apostoli cur missi. 396
Prælia diuina virtute confecta. 107.606 608, & a. 609.a.647.a
Præputia ducenta, quæ dedit Dauid Saulo pro Michol. 597
Præputij nomine, uitia intelligi. 330
Præputium cur amputari præceptum in lege. 330
Præscriptionum maiorem partem decem annorum numero circumscribi. 359
Prætexta puerilis. 297.a
Prætextæ anni. 297.a
Præuaricatio primi hominis qualis fuerit. 40
Preces impiorum quales. 351
offerri Deo ab vniuersis creaturis duodenario numero. 394
pro defunctis. 373
septem horariæ quotidie à clericis recitandæ. 310
Precum nullus post mortem locus. 539
Præstantius quidã bruti effigiê induit. 318.a
Primitias cur sibi Deus offerri præcepit. 332
Primùm cor in homine fingitur. 54
Primi & incompositi numeri. vide Numerus primus.
Primus & nouissimus. 638
Primogeniti filiorum Israel dinumerati in deserto. 436
Principatus vnius melior, quã multorũ. 52
Principes super quinquaginta. 532
à Principe iuuene, quæ sequantur incommoda. 475
Principia generationis, & corruptionis. 133
rerum naturalium tria. ibid.
rerum naturalium fieri ex figuris geometricis. 534
rerum prima Pythagoræ. 14
diuina quot, & quæ sint. 189
quinque Platonis. 255
in Principijs rerum quid sit vnum. 14
Principio suo, quod est vnum, singula desiderant assimilare. 50
Principium quomodo dictus Deus. 359
Principes multas debent callere linguas. 30
Principis oratio nihil prodest ad subditorũ aũos conciliandos, si non intelligatur. 30

Digitized by Google

principiũ, mediũ, & finem in Deo referenda. 96
Principũ amici vt calculorũ digiti. 474.a
Priuationem esse principium rerum naturalium. 133
Procas à strigibus obsessus in diuinis liberatur. 100
Processio, quid. 175
Procedentis appellatio Spiritum sanctum indicat. 175
Prodigia exhibere bonis & malis cõe. 419
Prodigia. 73.a
Profunditas seu corpus. 181
Proles stellarum cælestium numerum exequatura, promittitur Abrahamo diuinitus. 430
Promethei votum. 316
Prophetæ duodecim minores. 444.440
Propitiatorium qua longitudine fieri demandatum. 8
Proportio dupla. 268
Proportio nulla est substantialis causæ ad suos effectus exteriores. 14
Proportio inter circumferentiam circuli, & eius diametrum. 439
Proportionum genera tria, & eorundem examen. 387. 466. 492.a 523.& seq.
Proportionales quantitates quatuor, permutatim quoque esse proportionales. 523
Propositionis partes quæ. 167
species quot. ibid.
Proserpina quid Aegyptijs. 614. il secõdo. a
Proteus mutabilis. 667
Protoplastus. vide Adam.
Prouerbiorum liber comprehendit moralem philosophiam. 162
Prouerbia. vide Adagia.
Prouidentia. 35
quid. 33. 244
Proximi dilectio cur nobis mandata. 42
quãobrẽ per grabatũ designata. 500
Proximi dilectione diligitur Deus. 43
Proximum diligens legem implet. ibid.
Proximus quomodo diligendus. 42
Prudentia, & eius extrema. 90
sine Prudentia, reliquarum virtutum nullus est vsus. 33.
Prudens nimis esse caueto. 470
Pruinæ generatio. 91
Psalmi in numerũ, & ordinem redacti à septuaginta interpretibus iuxta significationem numerorum. 65
Psalmi pro torcularibus. 561
pœnitentium septem. 532
graduum, cur numero quindenario prænotati, & conscripti. 584
in Psalmis prolatum esse ordinem cælestis philosophiæ. 163
in Psalmis non quærendus ordo historiæ. 65.66
in Psalmis numerorum mysteria. 65.&c
Psalmorum librũtres in partes secari. 589. 590
liber quæcumque vtilia sunt ex prophetis, ex historijs, ex lege, & ex prouerbijs continet. 591
liber in duo diuiditur. 548.590
vnicus liber. 65
ordo quamobrem secundum res gestas non seruetur. 65.a.66
liber decachordon. vide Psalterium.
præcentores decem. 571
num. apud Hebræos indiscretus est. 65
Psalmorum numerus centum quinquaginta quid mystice. 589.&seq.
numerum quindecim decadibus cõstare. 590
septẽ decades referũtur ad Sabbatũ, quia ad primam pertinent culturã, octo verò nostro tempori deputãtur, qui resurrectionẽ veneramur. 548.590.591
in Psalmorum singulis virtutibus, sub quinquagenario numero collocatis, dispensationis salutis sacramentũ continen. 589
Psalmi octaui titulus quid habeat mysterij. 562
Psalmus primus quamobrẽ titulo careat. 65
secundus titulo primus est. 65
tertius secundum historiã, quinquagesimo est posterior. 65.66
nonus eorum primus qui Antichristi aduentum prophetant. 337

Digitized by Google

exponit aduentum, Iesu Christi ad iudicium. 337
de passione Domini loquitur. ibid.
Angelorum peruiciem notat. ibid.
decimustertius Iudæorum impietatem demonstrat. 400
vigesimus quatus ad Cathechumenos spectat. 447
trigesimus Domini passionem, & resurrectionem intimat. 489
quinquagesimus pœnitentiũ est. 532 589
quamobrem hunc teneat locum. 66
centesimus est de misericordia. 589
centesimus quinquagesimus est de laude Dei in sanctis eius. 589
Psalterij nomine animam intelligi. 299
Psalterium decachordum mystice Iesum significat. 371
in Psalterio decem chordarum Deo psallendum. 371
Ptolemæum plus conceptui, quàm genituræ tribuisse. 518
Ptolomeus Philadelphus leges Mosaicas ex Chaldaica in Græcam linguam trans-ferri fecit. 552
Pubescentibus à Venere abstinendum, 474
Pubertatis ætas anno bis septimo. 296
Pudica semel nubit, Porciæ dictum. 95
Pudenda quamobrem circuncisa. 330
Puella ieiunans ad bienniun à sumpta Eucharistia. 294
Pueri & iuuenis nomen quam late in scripturis sacris accipiatur. 650.675
Pueri centum annorum qui. 260.a
Pueri principes. 475
Pueri quadraginta duo ab Eliseo Propheta maledicti, quid præfigurent 516
Puerilis, & immatura Regis ætas. 475
Pueri non sunt ieiunijs affligendi, nec alimentis crassis cibandi. 297.a
Pueri quamdiu prætexta toga vterẽtur. 411
quando puerilẽ togã sumpserint. ibid.
Pueris nona die, cur nomina imposita. 351
Pueritia. 215. septimo anno periclitatur. 302.a
Puerperij numerus ex Aristotele. 253
Pugillus quid mystice. 80
Pugillus vnus quid. 78
Pugnantium quis futurus victor. 528
Pugna exterioris hominis cum interiore. 40.80
contra vitiosas affectiones. 455
Pulchra bis & ter repetenda. vide Adagia.
Pulchra verè foris, intus quoque bona. 204
Pulchram animam in pulchro corpore residere. 203. & seq.
Pulchritudinem corporis in membrorum symmetria consistere. 169.464
Pulchritudinis apud Indos veneratio. 205
Pulchritudo triplex. 169
exterior index interioris. 203
facit virtutem gratiorem. 206
numeris omnibus absoluta, quæ dici possit. 303
quomodo moueat animum. 206
quid, & eius commendatio. 203.464
Pulchrum corpus quod dici possit. 203.464
vocabulum, sæpe idem significat quod bonum. 204
Pulsatio corpori triplicé præstat vsum. 146
Puluueris terna iniectio pro sepultura olim habita. 103.a
Puluis vnus omnes sumus, sed tyrannis in duas nos partes secuit. 91
Punctum quid Mathematicis. 179.194
in linea, quod vnitas in numeris. 193 304.a
Deo collatum. 368
reperiri trinum. 180
Punit Deus gratia boni, si aliqué punit. 587
Puniri hic præstat, quã in altero seculo. 587
Pura toga. 297.a
Purgatio antiquorum. 101
Purgatoria vis inest aquis marinis. 312
in Purgatorio exurenda plane omnia, quæ in hac vita non correximus. 172. & seq.
à Purgatorij pœnis quibus modis liberentur defuncti. 173
Purgatorij reuelatio. 173.a
Purificationis festum cereis illustratum. 82
Purificatio omnis fit per septenarium. 318
Purificatio quamobrem facta quadragesimo die à partu mulieris. 506

Digitized by Google

Putei tres, quos fodit Isaac, quid mystice. 163.& seq.
Puteus, S. Patritij in Hibernia. 350
Pyramis prima solidarum figurarum. 193
quatuor triangulis basibus subnititur. 193
signum motus. 256
ignem refert Platoni. 256.a
Pyramidis descriptio. 256
Pyrrhi regis pollex dextri pedis vim diuinã habuit. 303
Pythagoras Mnesarchi filius, discipulus Iudei Nazareti. 4
cabalista fuit nuncupãdus, in præfat.
quamobrem circumcisus. 4
discipulos nihil prius docuit, quàm tacere. 641.& in præfat.
dogmata plurima ab Hebræis accepit. 4.5
genere Hebræus. 4
inquisitionem omnem veritatis posuit in numeris. 1
numeros, rerum principia posuit. 47
suam doctrinam hausit ab Aegyptijs & Chaldæis. 4.5
philosophiam ad numeros traxit. 47
primus nomine philosophus. ac de eo plura. 1
Syrius appellatus. 4
ob pulchritudinem Apollo iudicatus. 204.a
vetat iniussu Imperatoris. i. Dei de præsidio, & statione vitę decedere. 42
Pythagoræ opinio quantum valeret apud eius discipulos. in præfat.
in Aegyptum profectio, discendi studio. 4
obseruatio in orantibus. 125
philosophiam ad Mosis disciplinas pertinere. 4
placita de monade, & diade. 47
de principijs rerum opinio. ibid.
schola qui iudicarentur indigni. 206
dictum de vsu veneris quando conueniat. 283
mensula graphicæ descripta. 413.a
Pythagorica tetractijs. 496
Pythagoræi animam definiunt numerum, qui a seipso mouetur. 251
denarium numerum cur cœlum & omen appellarint. 197
figuras dedicarunt deorum nominibus. 182
imperatorum huius vniuersitatis immotum manere senserunt. 282
mentem cur vocarint vnitatem. 241
Mundum cur appellent decada. 359
principia boni & mali, quibus nominibus nuncupauerint. 360
cubicis rationibus præcepta complectebantur. 463.a
in ceremonijs cur Trinitatem adhibendam censeant. 96
vt intellexerunt Trinitatem rerum omnium mensuram esse. 189
Pythagoræorum discipulorum silentiũ. 641
physiognomia. 206.a
de Iside, & Diana sententia. 61
mos est celare mysteria. 13
Pythogorica mysteria suis verbis explicanda esse. 11
metempsychosis. 311.a
pythagoricum iusiurandum relatũ ad animæ perfectionem. 240
ad crucem. 238
ad ipsam quatetnarij potentiam. 238
ad diuinam essentiam. 235
pythiæ, & Damonis amicitia, de quibus Valer. lib. 4. c. 7. 501.a
pyxis nautica duos & triginta ventos statuit. 487.a

Q

Quadrangulari figura rationalis significatã Sanctorum constantiam. 459.
Quadrangulus sui similis 460
Quadrantalis aspectus 368
Quadrantis nomine terrãintelligi in Euangelio. 202.a
Quadrata radiatio. 50
Quadrata ciuitas in Apoc. 460
Quadrati lapides. 186
Quadrata ligna, ex quibus fuit constructa Arca, mystice quid significent. 460.a
ex Quadratis lignis cur Arca Noe fabrica-

Digitized by Google

ta. 460
Quadratum corpus habilissimũ dici. 571.a
Quadrati numeri perfectio. 413
Quadratus numerus solus ad numerorum perfectorum procreationem accommodus. ibid.
quomodo procreetur. 195
cætera in dict. Numerus quadratus
Quadratus vt Luna. 497
Quadratus vt quadrãtalis aspectus infelix. 519.568
Quadratus & triangulus est vna trigesimus sextus numerus. 496
Quadratus si proprium latus ei addatur, vel ab eo subducatur, fit altera parte lõgior. 413
Quadratus pro constanti positus. 459
Quadratum dici corpus solidum. 460
Quadratum tantum posse, quantum coniuncta faciunt duorũ quadrata numerorum, qui ipso proxime priores sunt. 262
Quadratum constare rectis angulis. 195
Quadrato Christianus similis. 460
Quadrati septem primi numeri planetis dicati. 345
Quadratus vir quis intelligendus apud sacros autores. 414.459. & seq.
Quantitatum trium continue proportionalium cubus secundæ quantitatis est æqualis ductu: omnium quantitatum inuicem. 463
Quies æterna & perennis.
Quinquatria vnde dicta, & quando fierent 85.a
Quis scit crastinum. 540

R

RAbula forensis claudus pede, moribus improbus. 211. septies fustibus cæsus. ibid.
Radicis, tetragoni, & cubi ad diuinam Triadem collatio. 175. & seq.
Rana gyrina. 399.a
Raritas bonorum. 469.a
Rasuræ capititis vsus in sacris, vnde 598.599
Ratio in cerebro residet ex sententia platonis. 144
Rationalis anima, in dict. Anima rationalis
Rationalis creatura quomodo efficiatur beata. 41.a
Ratione numerum explicare quid sit. 1
Ratio est ordinata dilectio. 43
Ratio pars animæ. 144
Ratio recta perennis virtutum fons. 195
Rationem præcedit autoritas. præf. ad lect.
Rationem periturã si numeros tollas à natura hominis. 1
Rationem in homine septimo anno absolui. 296
Rationalis creaturæ dignitas. 273. & seq.a
Rationale antiquæ legis cur quadrangulãre. 459
Rebecca figura Ecclesiæ, Isaac Christi. 64. 648
Recantare opprobria. 211
Recensetur populus in deserto. 411. 675
Redemptio generis humani cur tandiu dilata. 232
Regia via. vide Via regia.
Reginæ in Canticis sexaginta quid. 546
Reginarum & concubinarum quæ, & quã. ta differentia. 565
Regiones Orbis terræ habitationi humanæ assignatæ. 217
Regiones tres fecit prisca theologia. 124
Regna quattuor Mundi principalia. 633
Regno deiecti. 209.a
Regnorũ mutationes. quãdo fiant. 633. 646
Regnorum partitio, & sortitio. 186
Regnum Christi est vnio infinita. 45
Regnum Dei quid. ibid.
Regum Dei octonario designatum. 325
Regnum Dei. vide Beatitudo.
Regnum non patitur duos. 54
Regnum quomodo debile fiat. 53
Regnum vitæ in charitate. 49
à Regno Dei vnum etiã. crimẽ excludi. 37
Regum amicitiæ fragiles. 474.a
Reipublicæ administrationes vel formæ. 52
status quis optimus. 52
Religionem dominari fato. 347
Remedium ad morsum canis rabidi. 312.a
Remigem esse prius oportere, quàm ad gubernacula dimouere manus. 475
Remissionem peccatorum fieri septem

Digitized by Google

modis. 320
tribus modis. 106
Remissionem peccatorum fieri per gratiam Spiritus sancti. 562
Remissionum, & tabernaculorũ diem cõpetere Spiritui sancto. 105
Repletio corporis deuitanda 618. il secõdo
Reprobos quõ Deus non nouit. 673
Reprobos Deus quasi sine flagello dimittit. de Reproborum miraculis. 419.(587
Requies ea demum grata quam præcessit labor. 507
ad Requiem æternam qui transferendi. 566
per Requiem septimæ diei quid adumbretur. 285
Requies æterna octonario. num. designata nostra quando vera. 364.(325
nulla écordi ingrediẽti duabus vijs. 80
nulla sanctis in hoc mundo. 502
vera est in vnitate. 595
Rerum cognitionem quattuor modis apprehendi. 220
naturalium ordines quattuor. 221
prima genera. 221
principia tria Aristoteli, Orpheo, Platoni. 133
omnium positio trina. 150
copula quor modis constet. 129
publicarũ formæ. vide Reipublicæ.
species sunt sicut numeri. 356
an ijdem Resurgemus qui morimur, 363
Resurgentis corporis qualitas. 330.363
Resurgent omnes in mensuram ætatis plenitudinis Christi. 574.a
Resurgentium à mortuis status. 330
Resurrectio Dñi triduana 331. simpla. 498
Resurrectio generalis mortuorum. 329
non est contraria rationi. 328
nostra quomodo dupla. 498
secundum naturam, peccato, contra naturam ingresso, successit. 329. a
quomodo octauo numero designata. 71.325.490.a
nostra in ætate perfecta. 574. a
in Resurrectione neque nubent, neque nubentur. 330
in Resurrectione humana corpora restituenda. 329
de Resurrectione philosophica ratio. 329
Resurrectione reparati sumus ad æternitatem. 590
Resurrectionem mortuorum diuinare videtur Plato. 329
tam piorum, quàm impiorum futuram. 574.a
esse necessariam. 328
per singulas hebdomadas die octauo celebrat Ecclesia. 390
Resurrectioni diuinæ congaudentes numeri. 331
in Resurrectionis festo cur legatur Euangelium Marci. 107.
Resurrectionis futuræ statum exprimi numero quinquagenario. 535
Christi post triduũ sepulturæ, egregia similitudo ex catulo leonis. 107
Resurrecturi an sua figura & forma excitabuntur. 574.a
Rete ad piscandum in dexteram, vel sinistrã mittere quid differat. 593.673.674
Rete rumpi, est ecclesiam hæresibus scindi. 591
Retia quare non fuerint rupta quãdo Christus a dextra partes eleuari mandauit. 593.
Reuelabuntur omnia mala in die iudicij. 72
Deus omnium vnde fiat, si in vno offendat, qui totam legem seruauerit. 56
Rex mundi vnus. 52
Rheam quinque Deos peperisse cur fabulentur Aegyptij. 255
Rhetoricæ partes per chimæram symbolice intelligi. 164
Rhetoricorum facultates tres. ibidem.
Roboam Salomonis filius regnum a patre relictũ perdidit, intempestiuo ad populum responso. 471
cur dictus est Roboam. 667.a
Roma a Cæsare subiugata. 632
a Constante Cõstantinopolitano deuastata. 632
a Gothis direpta. 4
ab Henrico occupata. 8
incendium patitur. 49

Digitized by Google

Romæ triginta quinque tribus. 552
post Tybris inundationem & defuncta corpora sequitur inguinaria. 418
Romani nominis fortuna mutata. 634
Romani Imperij à barbaris vastati ruina. 419
Romani ante Iulium Cesaré ad Lunæ cursum menses accommodauerant. 522
Romani deducebant dies suos à nocte media ad sequentem mediam noctem sicut & initium anni Iuliani non pendet à meridie Calendarũ Ianuarij, sed à media nocte antecedente iuxta Romanam consuetudinem. 522
Romani armis exercebantur, vt anno sexto decimo militarent. 411.a
à Gallis Senonibus deuicti. 85
maribus nona die nomina imponebant. 351
Romanam libram drachmis constare nonaginta sex. 571
Romanorum antiquorum legibus sacerdotem nulla corporis parte truncum esse oportebat. 542
vitæ distinctio per horas. 347
ad Cannas clades. 86
Romani Imperij terminum futurum post annos Mcc. Vectius augur peritissimus affirmauit. 642.a
Imperij mutatio. 634
populi multæ stragis. 85.634
Romuli annus decem mensium. 613
Romuli lex de publicis sacerdotibus eligendis. 542
Romulus cur fratrẽ Remũ interfecerit. 53
Romulo oblati vultures, quale augurium. 642.a
Roris miraculum. 70
Rude donatus. 297
Rudimenta humanæ perfectionis. 522
Ruptionis retium in piscatione Apostolorum ante passionem Domini, mystica significatio. 673.674

S

Sabbati dies quamobrem instituta. 285
inter mille passuum. 631
loco cur dominicũ diẽ [illegible] 448
sanctificatio. 285
significatio. 283
Sabbaticus fluuius. 291
Sabbato ne fuga ineatur quid mystice. 631
futura quies significata. 285. 630. 631
in Sabbato cur non colligerent manna Iudæi. 284
Sabbatum vnde dictum. 285
cur quietis dies. 285
est lux quæ non legitur creata. 283
supremum. 284
Sacerdotes litteræ Aegyptiorum. 373
Sacerdotes Aegyptij sacra faciebant Isidi capitibus derasis. 598.a
Aegyptij quamobrem calui nuncupati. 598.a
cur totum corpus alternis diebus deraderent. 598.a
nonnihil præsciebant de Christo venturo. 372
publici à Romulo instituti. 542
Sacerdotum Ethnicorum castitas. 351
ætas. 297
Sacerdotes antiquæ legis viginti duo. 437
docti in lege Domini. 440
Sacerdotes nouæ legis carere debent omni vitio, & labe. 384
comam non nutriant. 599
quales eligendi. 542
in azymis aut fermentato pane secundum ecclesiæ consuetudinem, conficere debent corpus Christi. 403
membro mutili sacrificijs non admittendi. 207.542
Sacerdotum electio varia. 542
tonsura cur in modum coronæ. 600
corona capitis quid signet. 600
in Sacerdotum ordinem cooptatus Iesus. 438.
in Sacerdotem qua ætate ordinandus. 477
in Sacerdotibus non tantum corporis, sed

Digitized by Google

animæ potissimũ puritas requiritur. 207
Sacerdotibus cur vetitum erat ad obeuntes ingredi nec mortuos tangere. 319
Sacerdos viduam ducere prohibetur. 94
Sacerdos nulla deformitate sit insignis. 207
à Sacerdotio reprobati. 207
ad Sacerdotium quandoque admissi coniugati. 94
Sacerdotiorum Iudęorum discissum. 64
Sacerdorum cælibatus. 91.a
Sacram scripturam mysticis numeris inseruire. 333
Sacrarum litterarum consensus. 79
à Sacris arceri mutilatos. 207
Sacrificantibus puritas necessaria. 351
Sacrificia Cereris. 351
cælestium. 97
inferorum. 97.98.& a
in Sacrificijs cur Pithagoræi tria Deo offerrent. 96
ternarius potentissimus habetur. 97
Sacrorum veterum abrogatio. 330
Saga cilicina vndecim in templo Dei. 377. 561
Saga cilicina cur quinquaginta ansulis sociata. 532
Sagittæ Apollinis pestem inferunt. 334
Sagittæ Apostoli. 649.a
Salomon edidit quæstionũ tria millia. 648
cecinit Domino quinque millia carminum. 649
pacificus Christum refert. 638.648
pax sibi ipsi interpretatur. 638.
typum Christi fert aliquot rationibus. 648
tribus libris descripsit moralem, naturalem, & theoricam disciplinã. 162
quot mẽsibus mãserit in vtero matris 521
Salomonis liber sapientiæ Hierosolyma lingua conscriptus. 5
Salomonis lectulus. 546
Saluari nemo sua dextra, nisi Dei adiutorio potest. 620
Saluari hominem tribus modis. 166
Saluandorum ordines tres filiorum, mercenariorum, & seruorum. 116
exiguus numerus. 173.a 469.470
mysterium in inundinatione extitit. 46
ad Salutem operibus bonis opus esse. 664
Saluator Christus Iesus. 230.331
Saluator mox homini morienti promissus 231
Salutaris littera A. 621
Salutis nostræ mysterium Adæ reuelatum 231
apud Samaritanos quamobrem duos dies transegit Christus. 500
Samson Christi nostri liberatoris in multis typus fuit, præcipuè dum mortem sibi pararet, vt Israelitas seruaret. 78.a
fortissimus à Dalila captus. 288
gratiam spiritus in septem crinibus mystico numero possidebat. 288
quo stratagemate Philistæorum segetes combusserit. 603
Samuelem quomodo Deus vocauerit. 81 105.a
Samuel à Deo ter excitatus. 82.105.a
Sanatus paralyticus grabatum tollit. 500
Sancti angelorum consortio sociabuntur. 338
Sancti reperiuntur in Ecclesia Dei mixti cũ improbis. 561.593.673
Sancti dextram habent non sinistram. 423
iudicabunt cum Christo. 398
impugnantur ab vndecim gentibus. 381
vicenarium, & vndenarium numeros habent. 382
Sanctorum dotes post resurrectionem. 118
numerus certus. 593
vniuersa multitudo quo numero designata. 593
Sanctus cur dicatur spiritus. 286
Sancti spiritus septem dona. vide Spiritus sancti.
Sanctificatio nulla vera nisi à Spiritu sancto. 286
Sanguis quamobrem pluraliter dictum 60 & cur per corpore humano positus. 60

Sanguini

Sanguini aer respondet. 202
Sanitas humanorum bonorum pulcherrimum, est quattuor corporis facultatum conuenientia. 202
Sanguinis natura. 202
Sanguisugæ duæ filiæ. 92
Sapientem fortunæ dominari. 213
Sapientia virtus. 90
vera est à multitudinis imperfectione redigi in vnitatem. 45
pro Iesu. 37.338
summa est alienare se à corpore. 44
Sapientum veterum celebre institutũ. 300
Sapiens tetragono similis. 460
dominatur astris. 347
Sapientia quid. 35
quandoque pro astutia ponitur in scriptura. 604
Sapientiæ sedes cur quadratæ. 459.a
liber an sit Salomonis. 5
genera tria. 161
Deus Mercurius. 459.a
Saporum species septem. 293
Sara Raguelis filia dies tres in oratione perseuerauit sine cibo, & potu. 105.a
oratura Deum, ascendit in superius cubiculum domus suæ. 105.a
Tobiam maritum triduano ieiunio seruauit incolumem. 105.a
Sara vxor Abrahæ nonagenaria Isaacum peperit. 543
Sarai nomen quamobrem immutatum. 528
Sarmatæ Deum appellant Bouh. 228.a
Sarephana vidua typus ecclesiæ gentium. 78.a
Sarephtanæ filius fuit typus populi gẽtilis. 105.a
Satan quomodo nos tentet. 106
Pardo collatus. 106
transfigurat se in angelum lucis. 80
duplicis est formæ. 80
in Goliat præfiguratus. 649
soluetur tempore Antichristi 639
Satisfactionis partes tres. 105
Saturno splenem tribuunt Arabes. 289
plumbum ex metallis à Platonicis tribui. 289
qui numeri adscribantur 345.346
quamobrem cõstitutus octauus mẽsis partus. 325
Saturnos & Iouiales homines tardiorem vitam sortiri. 591
Saturnini cauendi. 209
Saturni spiritus Horiphiel. 290
dies actionibus ciuilibus ineptus. 312.a
dies ocio destinatus. vide Sabbatum.
Saturnia vnitas. 185
Saturnus aquæ naturam æquat. 240
qualis planeta. 240.345.518
indicatiuus est septimi millenarij. 312
proxime octauum orbem tangit. 340
apud Aegyptios significat hyemem. 614. il secundo a.
Scæuolæ cognomen Mutio impositum. 212
Sceleratorum pœnas cur differat Deus. 540
Scientiæ symbolum binarius. 241
extrema duo. 89
& lucis collatio. 194
Scientiam, & artẽ in tria genera diuidi. 162
Scalarum gradus impares esse debere. 99.a
Scientiam esse de numero bonorum honorabilium. 128
omnem, & disciplinam quattuor dictionibus constare. 221
esse vnam. 92
Scientiarum diuisio in philosophicas, oratorias, & mathematicas. 161. & seq.
Scipio Africanus. 414
baculus cui senes innitentes, gradum stabiliunt, similis T Græcorum. 607
Scire est rem per causſam cognoscere. 190
Dei ad saluationem pertinet. 343.674
Scopæ Thessali dictum. 72
Scopuli duo Scylla, & Charibdis. 88
eorum descriptio. 426.a
Sclaui cur Deum vocent Boeg, seu Boog. 228.a
Scorpij gradus decimus ascendens, quid portendat. 207
Scorpij nomine acerbitas morum insinuata. 348.a
horoscopus quid præsignet. 348.a
Scorpij cunda quot habeat compages. 348

Digitized by Google

Scorpio cæleſti ſigno pudenda aſſignata. 347
Scorpio cœleſti ſigno addictus nouenarius 346.
Scorpius in diuinis litteris, quid ſymbolice ſignet. 348.a
Scorpius in cælo eſt domus, & gaudium Martis. 347
Scorpionum proprietas. 348.a
Scriptura ſacra ex qualitate temporis, & numeri, fines exprimit, effectuſque cauſſarum. 72
Scripturæ ſacræ idioma eſt numerorum calculis notare myſteria. 65
pluralem numerum pro ſingulari ponere, & ſingularem pro plurali. 59.60
in ſcriptura ſacra per quamlibet rem licite diuerſa figurantur. 603
Scrupula ſexageſima. 541
Scrupula cur à Græcis grammata dicta. 446
Scuta decumana. 360
Scylla ſcopulus. 88
Sechnuphides Platonis in Aegypto præceptor. 4
Sectæ philoſophorum nouem. 342
Seculi futuri ſeptima ætas. 326
futuri octaua ætas. 326
futuri delitias ſignificat terra fluens lac & mel. 670.a
præſentis contemptus ſuadetur. 450
Seculum ætas ſeptuaginta annorum. 542
duodecim diuiſum partibus. 398
Sedes in iudicio finali Apoſtolis aſſignandæ. 398
Sedere ad dexteram Dei quid. 577
in platea. 72
Sedilia vigintiquatuor. 443
Sem quã mundi portionem ſit ſortitus. 555
Semegad in ſexcentis viris percutit Allophilos. 621
Sementis tempus, vita præſens. 278.539
Seminatiua operatio. 147
Seminis triplex differentia, & comparatio. 116.574
Seminis effluxus fieri intra ſeptem dies. 506
Semina quattuor in creatura ſuper terrã agnoſcuntur. 202
Semiramis vxor Nini muros Babyloni extruxit. 634
Senarius numerus. vide Numerus ſenarius.
Senatus legitimus, & indictus. 84
Senectutem bonam bonis dumtaxat viris contingere. 588
Senectutis bonæ deſcriptio. 588
Senectus frigida. 216
Senectutis ætas. 299
Senatus ſeptuaginta virorum à Moyſe inſtitutus. 551
Seniorum appellatio late in Scripturis vſurpata. 574
Seniores in Apocalypſi cur ſic dicti. 443
Sennacherib quali ſtrage vaſtatus. 666
Senſibilis mundus tres in partes diuiſus. 157 185
mundus nouenario conflatus 340
geminis corporibus conſtat. 340
Senſibilis mundi partes tres humano corpori analogæ. 157
vita quibus numeris deſignata. 453
Senſibus animata ab inanimatis ſecernuntur. 254
Senſibile excellens corrũpit ſenſum. 258.a
Senſibus exterioribus cura ſumma adhibenda. 455
ex Senſibus pendet omne vitium regnans in corpore. 455
Senſum corrumpi obiecto excellẽte. 258.a
Senſus ſymbolum quaternarius. 242
hominis cur quinque. 254
corporis ſecundum quattuor elementa diſtincti. 256
humani corporis, portæ mortis. 454 455
communis organa quinque 254
in Senſu quolibet elucet veſtigium trinitatis. 151
à Senſu omnem noſtram cognitionem incipere. 259
Senſuum quinque certa officia. 254
ſedes. 151
trinæ trinitates. 151.152
obiecta. 253
organa. 254.257

Digitized by Google

vitia,& contagium. 454.a
curiositas bobus significata. 456.a
distinctio in honestos, delectabiles, vtiles. 150
voluptas quæ turpissima. 78.a
Septem & octo in Ecclesiaste significant vitam præsentem,& futuram. 408.536
hebdomadam,& dominicũ diem 407
Septenarij quadrato cur dies vnus additus à Spiritusancto. 535
reliqua. vide Numerus septenarius.
Septentrio. 217
male audit in diuinis litteris. 124. 125
Septentrionales dæmones esse malos. 125
in Septẽtrionalibus regionibus humana corpora densiora, ideoque & viuaciora. 592
in Septentrione esse sinistram. 125
inferos locari. 124
ad Septentrionẽ nulla gẽs fundit preces. 125
Septimana funerum. 321.a
Septimi Seuerus Imperator ex Aetiopis occursu mortẽ sibi ingruere cõcepit. 208.a.
Septuaginta interpretes subinde variant ab Hebræis. 430.557
interpretibus quantum arriserit didrachmæ vocabulum. 429.a
interpretationem quanti fecerit D. Lucas. 557
virorũ Senatus à Moyse institut⁹. 551
Sepulchra concupiscentię locus cur sic dictus. 400
Sepulchri dominici corporis forma. 297
in Sepulchro quandiu iacuit Christus. 498 507
Sepulturæ genus per ternam iniectionem pulueris. 103.a
Sepultura priuati qui sibi manus iniecissent 42.& a
Sepulturæ dari nona die ab obitu. 354
Serapia Alexandrina vno fœtu quinque liberos enixa. 253
Serapidis responsio quis beatior. 187
Serapidis templo apud Alexandriam destructo inuenta figura crucis. 372
Serpens æreus palo suspensus, & in tabernaculo fixus ad spectantium salutem, Dominum de cruce pendẽtem, salutis omnis authorem, & causſam repræsentabat. 372.a
est Christus. 604
quomodo imitandus 504 604
diaboli symbolum. 604
quomodo senectutem abjiciat. 504
hydra nouem capitibus prædita. 348
Serpentis prudentia,& ieiunium. 504
Serpentis dira execratio. 633
Serpentes pellem veterẽ solent exuere. 504
à Sapientibus occisi. 82.a.372.a
Seruituti addictus numerus vicenarius. 426 428
Serui indigni diuinis numeris. 675
Sesostres qualem sibi erigi curauerit statuã. 571.a
Sesquialterã porportionem primus quinarius continet. 262.387
Sesquitertia proportio, vide Proportio.
Sesquioctaua proportio. 416
Seth qui interpretatur resurrectio, significat resurrectionẽ Christi à mortuis. 364
per Seth ab Adam vsque ad Noe, cur numerus reperiatur denarius, per Cain verò vndenarius. 378.379
Sextilis aspectus in cœlis quid. 519
Sexagenaria diuisio quamobrem celebris apud Astronomos. 540
Sexus tres in homine. 154. & a
Sexus vtriusque resurrectio. 330
Sexus nulla diuersitas in spiritualibus. 330
Sibyllæ de Christo vaticinium. 331
Siclus siue stater, vulgaris duabus æstimatur drachmis. 428
Siclus sanctuarij habet quattuor drachmas non duas vt opinati sunt Lxx. interpretes 429. a
Siculorum luxus. 38
Sidera an animata. 390.391
Sidera non esse signa actuum nostrorũ. 346
cur formata quarta die. 202
Siderum tres status. 120
Siderum appellatio in diuinis litteris, quid mystice. 674. a
Simulachra armatorum virorum in cœlo pugnantium apparuerunt. 509.a
Signa Zodiaci cur duodena. 39

Digitized by Google

vt diuidantur ab authoribus. 214
sociabilia quæ. 520
quomodo agant in elementa. 392
Signifero quomodo competat duodenarius. 391
Signorũ Heliophori proprietates. 392.520
ordo. 217
quæ dicantur mutabilia seu mobilia. 214
sexus, & natura. 520
quodlibet in gradus xxx. diuiditur. 392
Signo thau conspicui fiunt pij ne pœnarum participes fiant. 606
Signum crucis inter hieroglyficas litteras interpretatur vita ventura 372
Silentium Pithagoræ ad trienniu.n. 641
Silentij commendatio. 32
Silentium. vide Taciturnitas.
Similia claudicant vno pede. 428
Similitudo causſa dilectionis. 50
Simonides lyricus, artis memoriæ primus inuentor, & qua occasione eam inuenerit, vel obseruarit. 73
Simonides beneficio duorũ iuuenum qui postea non apparuerunt, mirabiliter seruatus à ruina ædis, conclaui in quo conuiuium agitabatur, collapso. 73
Simonis transnominatio. 461
Simplices numeri qui dicantur. 14
Simplicitas innocentiæ per lanam significata. 79
virtus rationalis animæ partis. 35
Singularis numerus. vide Numerus singularis.
Siniſtra in Septentrione locata. 125
Siniſtra peccatores intimat à siniſtra collocandos. 124.577
in siniſtra constituta sunt mala. 577
Siniſtram non habet iustus. 423
Siniſtra. vide Dextera.
Sisara interpretatur visio equi. 569
Sisinius per triennium semper rectus orasse dicitur, neque interim sedisse aut iacuisse. 105.a
Sisyphi votum. 316
Sissenios adorasse vnitatem. 173
Slauinis deus dicitur Buoch. 228.a
Societas malorũ hominum quantum obsit. 209
Socrates omnium sapientissimus à Pythio oraculo iudicatus. 214
pulchros præ cæteris ad philosophiã admittebat. 214
proxime ad Christianam sapientiam accessit. 213
à Zopyro physiognomo libidinosus iudicatus. 213
Socratẽ sequutus est Plato in rebus ciuilibus. 164
de Socrate quamobrem male senserint plerique. 214
Socratis disputationes cur tesseris similes dixerit Hierocles Alexãdrinus. 459
temperantia. 213
Sodoma vt & Gomorra cur diuino igne absumpta. 72
pro Sodomitis Abrahæ deprecatio. 516.a
Sol Appollo dictus. 116
vide Apollo.
virili genere nuncupatus. 116
Sol à gentibus adoratus. 124.448
colores efficit. 122
inter planetas principem locum tenet. 111
fons cælestis lucis. 119.448
visibilis filius Dei secundum Platonem. 111
reliquis stellis suum fœneratur lumẽ. 119.120
factus ad temporis discrimina definienda. 194
viginti quattuor horis Mundum illuminat. 448
tribus differentijs oculis reuelatur. 124
est vnus in vno mundo. 53.113
singula signa perlustrat tricenis diebus, & denis horis ac semisse. 614
imago diuinæ maiestatis. 121
est imago Dei filij 121.122
Christi typus. 448
hieroglyphicum prosperitatis, & consolationis. 122

Digitized by Google

ſymbolum calamitatum. 122
perſpicua Dei ſtatua in hoc Mundo. 121.448
rex ſenſilis naturæ Platoni. 121
ignis cæleſtis. 239
ſanctæ trinitatis imago. 123.124
Mithra Perſis. 324
in Mundi exordio primam Arietis partem tenebat. 450
quarta die ab Opifice conditus. 202
cur obſcuratus in paſſione dominica. 448
Solarem circulum in vſu fuiſſe etiam apud Hebræos. 521
Solis æqui. 218
aſpectus trinus. 124
ſphæram Plato ſecundam facit à terra. 195
curſus per Zodiacum, anni circulum perficit. 214
& Dei collario. 121
Veneris ac Mercurii eadem conuerſio. 391
per Zodiacum iter quomodo quattuor anni tempora deſignet. 126. 214
dies cur dominicus appellatur. 448
Spiritus Michael. 290
Solem & Lunam cur Græci θεὰς dixerint. 229
quamobrem Dei filii inaſpectabilis filium appellat Plato. 121
cur Orpheus æternum Mundi oculum dixerit. 121
contra Solem orantes. 451
nec Soles duos, nec duo regna Mundus patitur. 53.54.
Soli cur adſcribatur quadriga. 218
addicti vnum, & quattuor à Pythagoreis. 346
dicatus numerus trigeſimus ſextus à Magis. 345
Solennitates Hebræorũ tres, Paſcha, Pentecoſtes, Tabernaculorum. 105
Solida niſi duplici medio copulari poſſe. 199
Solida compoſita ſunt ex ſuperficiebus. 356
Spiritum ſanctum referunt in diuinis. 181
Solidi numeri qui. 322
& quid ſymbolice notent. 644
Soliditas quaternario conficitur. 193
Solidum nihil ſine terra. 200
Solitudo commendata. 29
Solonis de ætatum omnium differẽtia carmen elegiacum. 298
Solſtitia quando fiant. 292
Sophodis de exuſtione, & iudicio finali ſententia. 538.a
Sortium in iudiciis notæ triplices. 621
infra Speciem nihil concipit humana diſciplina. 222
Species rerum ſunt ſicut numeri. 356
Spe ſalui facti ſunt Patriarchæ. 231
Specioſus præ filiis hominũ Chriſtus. 204
Specioſi in diuinis litteris dicuntur boni. ibid.
in Speculo trinitatis effigiem conſiderari. 159.a
Sperandum in miſericordia Dei, non in meritis noſtris. 203.32
Spermatica virtus. 147
Spermatica vaſa quinque. 254
Spes per ouum figurata. 348.a
Sphæræ definitio. 270
Sphæra figura capaciſſima, ſimpliciſſima, perfectiſſima. 270
in ſexaginta partes diuiſa. 54
eandẽ ad cætera ſolida habet comparationem, quam circulus ad reliqua plana. 270
octaua Firmamentum. 537
nona veteribus ignota, ſicut & decima. 537
Sphæra Dei adumbratio. 183
Sphæræ octauæ circuitus. 389.537
Sphæræ ſingulæ an habeant proprias animas. 390
Sphærarum animę duas vires obtinent, vnã cognoſcendi, alteram animandi. 390
Sphæras cæleſtes habere animas quomodo intelligatur. 391
Sphærarum tres eſſe ſtatus. 120
Sphæricus mundus. 27

Digitized by Google

Sphæræ Mundi duodecim. 390
Spiritus sanctus apud Cabalistas est tertia proprietas in diuinis, 539
Deus esse probatur, Patri consubstantialis. 108.123.539
à Patre Filioque procedit. 123.124. 140.187.539.
septimum diem sanctificauit. 369
multis antiquæ legis figuris adumbratus. 287.& seq.
requieuit super Iesum Christum. 287
spirat omnem virtutem in omnia. 233
est amor Patris, & Filij, quo se vicissim amant. 141.233
per septenarium numerum designatus. 287
est tertia in trinitate persona. 539
quinquagesimo die cur missus Apostolis. 69.539
in igneis linguis apparuit. 539
secundum priscos Hebræos per ignem significatus. 539
in septiformi operatione commendatus. 69
quare dicatur sanctus. 286
super quos requiescat. ibid.
ad mensuram datur hominibus. 265
est digitus Dei. 157
Spiritus sancti blasphemia quare non dimittatur. 539
dona multis figuris adumbrata. 287. 288
septem munera. 286.287
dono requies nobis æterna promissa 369.
à Spiritus sancti gratia prouenit omnis remissio peccatorum 562.a
Spiritu sancto quomodo repleti fuerint Apostoli. 266
in Spiritu sancto est remissio peccatorum credentibus 286
in Spiritum sanctum peccare, quid. 539
per Spiritum sanctum charitas diffunditur in viscera nostra. 37
per Spiritum sanctum colligimur in vnum. 38
de Spirituum malorum vel dæmonum deceptione. 80
Spiritus duo creati. 273
Spiritus & anima quid differant. 156
Spiritus & carnis pugna. 40
Spiritus humanus in corpore subsistere natus. 277
Spiritus tribus generibus appellatur. 105.a
Spithame est mensura extentæ palmæ à fine pollicis vsque ad finem digiti minimi. 385. & a
Spithame mensura duodecim digitorum. 385
Sponsa Christi Ecclesia. 597
Spurij quamobrem sacris nõ initiãtur. 384
Spurij ecclesia Dei interdicta in veteri lege. ibid.
Sp. Caruilio ex vulnere claudo quid mater dixerit. 211
Stabile præter Deum, nihil. 16
Stabilitate notari perfectionem. 459
Stadium Italicum quid. 71
Stater mensuræ genus. 428
Statera æquitatis symbolum. 324.a
Statera non transilienda. 324.
Staturas tres in humanis corporibus considerari. 571.a
Statuæ proceriores quibus erigi solitæ. 571.a
Status coniugatorum, continẽtium ac virginum discrimen. 116
Stellæ in quem vsum à Deo conditæ. 194
vnde splendorem suum accipiãt. 497
in quatuor Cardinibus Mundi cõstitutæ, Adam componunt. 539
non omnia efficiunt. 346
Stellas Deus numerat, suisque nominibus vocat. 674
Stellarum nomine quid intelligendum in sacris litteris 674
Sterilitatem efficientia. 451
Stesichori poëtæ conditoriũ artificiosũ 335
Stesichorius numerus. 335
Stesichorites tali iactus. ibid.
Stipendia viginti faciunt emeritum. 431.a
Stoicorũ opinio de virtutũ connexione. 343
Stoici virtutes Cardinales fontes omnium officiorum astruunt. 343

Digitized by Google

Strumas sanat rex Angliæ hæreditaria virtute. 303
Struma quomodo sanetur. 302
Stultorum immensa turba. 571
Stultus tot personas habere videtur, quot mores. 16.17
Stygia palus nouies inferno circumfusa. 349
per Stygiam paludem iurabãt gentiles. 349
Styx peierantium pœna. 349
in Subiecto esse quid apud Logicos. 544
Submersi cur statim non emergant. 344.a
Submersi quoto die emergant. 344.a
Substantia, & accidens. 344
per se existit. 344
quæ ad Deum redeat. 185
Substantiæ tria genera. 132
Substantialis causæ ad suos effectus nulla est proportio. 14
Substantiam dialecticam sine accidentibus percipi posse. 344
in substantiam, & accidentia diuidi decem prædicamenta. ibid.
Substantiarũ vniuersa genera quæ sint. 256
Sudor ante virtutem positus. 469
Sufficientiam nostram ex Deo esse. 332
Suffragium nemini potè sexagesimum annum ferre licebat. 545.a
Summa genera decem. 334.359
Superbiæ detestatio. 92
Superbiam humano generi immaniter dominari. 92
Superbia diminutus Angelorum numerus. 337.366
Superficies corporis trina. 181
Superficies quid. 193
Superficies filium refert in diuinis. 181
Superficiem ad ternatiũ spectare. 193.304.a
Supplicationes. 351.a
Supplicia impiorum acerbissima apud inferos. 350.373 374
Supplices genua tangere solebant. 358.a
Surgere quid mystice notet. 500
Suturis tribus distinctũ humanũ caput. 157
Syllogismi partes. 167. & a
necessarij seu demonstratiui genera tria. 168
quamuis in cæteris artibus valere putẽtur, tamẽ frustra Theologis, & Pythagoricis afferuntur, quia non vrgent. præfation.
Syllogismorum tres species. 168
figuræ tres. 167
Syluas ex dura materia septimo anno mutilari. 302.a
Symmachi singularis interpretatio illorum verborum. Non cognoui litteraturam. 1.a
Synagoga quæ multos habebat filios, infirmata est. 306
Sxnagogæ typus Pheenna. 307.a
tabernaculum. 619. primo a
Synagogæ successit Ecclesia. 619. il primo a
& veteris legis status quo numero notatus. 619. il primo a

T

T Latinum elementum significat in arithmetica centum. 625
T Græcum elementum salutis symbolum. 350. 351. 607.
quam innumeris habeat significationem. 610. 625
absolutionis nota. 351
T. Scipio. 607
Tau gallicum apud Virgilium. 607
Tau apud Hæbræos signum significat. 606.a
apud Hebræos antiquos crucis similitudinem gerebat. 605. 372. 606. 609.
quem numerum teneret. 605. 609
figura à Masoretis immutata odio crucis. 606
Tabernaculi prima pars cur aperta, cæteræ vero duæ tectæ 137
Tabernaculorum solennitas competit spiritui sancto 105
Tabernaculum è sagis cilicinis confectum, humani corporis formam præ se ferebat. 370
totius Mundi mysteria continet. 137
Mundi figura fuit. 137
Tabulæ duodecim quæ versibus erãt compositæ. 398.a
legis digito Dei scriptæ. 370

Digitized by Google

binæ quid designent. 370
Tabellæ ternæ iudicum. 351.621.a
Tacitum quod est, aliquando dici potest, non item quod dictum est tacere. 32
Taciturnitas quo numero significata. 32. 641
Taciturnitatis commendatio. 32
Taciturnior Pythagoræ initiatis, cur de planè tacentibus vsurpetur. 641
Tacendi tempus Pythagoricum. 641
Tactarorum vexillum habens figuram crucis. 373
Tactus sensus per totum corpus. 257.454
sensus in corde positus. 151.a
eorum quæ tanguntur. vnũ quoddã genus non habet certum. 258.
& gustus maxime communes homini cum bestijs sensus. 78.a
voluptas belluina. 78.a
terræ rationem habet. 256
Tantali votum. 316
Tartareos cruciatus eleemosyna, & ieiunio temperari. 173
Teitan in dict. Titan.
Temperantiæ officium. 33.243
Temperantiæ extrema. 89
Templa cur Orientem spectent. 125
Templi Salomonis instauratio. 527
Templum Salomonis Ecclesiæ typum gerebat. 502
Templum Serapidis apud Alexandriã. 372
Tempora duos annos significant. 513.512
ad Tẽpora dimetienda natas esse stellas. 194
Temporis definitio. 26
mensuram ternario concludi. 171
naturam quis indicauerit. 26
nouissimi miseriæ. 171
Temporum initia vnde. 194
supputatio in dict. Anni
mutationes cur institutæ. 53
Tempus omne ad salutem quærendam cõmodum est. 155.539
redit in æternitatem. 358
naturæ circumcisionis, & Euangelij. 170
ante legẽ, sub lege, sub gratia. 170.610
est Mundo posterius. 26
simpliciter prolatum significat decennium. 359
pro anno. 514.612
numerat Dens a sua sententia, non à rerum euentu. 618
omne apud Deum breuissimum, ac nihil. 654
Humationis. vide humationis.
Temura, id est permutatio, cum vna littera pro altera substituitur. 511
Tenebras posuit Deus, tabernaculũ suũ. 188
Tentatio diaboli ternario consummata. 106
Tentationis diabolicæ tres modi. 442
Terminus certus est omnium ætatum, senectutis nullus. 299
Terminalia quo tẽpore celebrarentur. 614
Termini Dei victimæ. 97.a
Ter & Ternarius numerus. vide numerus. ternarius.
Terquaterque. 305
Terpsicore quid apud Orphæa. 390
Terra cælestis. 239
Terra obtusa. 201
immobilis. 201
primò creata ex Timæi sententia. 200
Terra à capiẽda Solis luce cur alienissima. 113
atræ bili respondet. 208
cubum refert Platoni. 256.a
elementum omnium grauissimum. 21. 198
die vigesima septima secundi mensis cur dicatur siccata. 401
quamobrem femino generis. 126
vniuersi centrum immobile. 153
repromissionis fluens lacte, & mel. 670
Terram pro matre, cælum pro patre antiquitas habuit. 229
ignemque contraria esse. 198
totius esse medium, à quo leuia recedãt, & ad quod grauia cõfluãt. 198
Planã esse cẽsuit Lactantius Firmianus. 137.a
Terræ facies in tres partes distincta. 137.a
huius maledictio. 560
situs, & functio. 138
Terræ motus Antiochiæ ingens. 86
in ciuitatibus iuxta Rhenum. 418

Digitized by Google

prodigiosus Ferrariæ. 418
Venetijs horribilis. 419
Tesserarum ludus antiquis qualis. 610.611
Tesserę octodecim victoriam certissimam, tres cladem significant. 611
Tessara coston in grauidis tempus quodnã. 506
Tessaradecades tres in generatione Christi quo gaudeant mysterio. 405
Tesseræ cum terra cognatio. 256.a
Tesseris similes Socratis disputationes. 459
Testamenta duo per septem, & octo intelliguntur. 591.407.408
Testamenti noui prędicatio fide caret, nisi veteris testamenti testimonio roboretur. 449
Testamentum vetus, spiritualiter intelligendum. 675
quot absolutum libris. 446
cur septenario exprimatur. 328 325.590.407
nouum annunciat. 64.328.405
Testamentum nouum octonario designatur. 328.590
inuocat vetus. 405.591
eget auxilio veteris, vetusque noui. 590
Testamentum nouum in veteri figuratum, & vetus in nouo reuelatum. 64.405. 590
vtrumque quasi vnum habetur. 405. 591
in Testamento veteri temporalia promittuntur, in nouo æterna. 592
Testamenti veteris res gestæ, spiritualium rerum figuras habent. 512
Testamentum vetus per numerum Lxx. significatum. 548
Testimonium qui perhibent tres sunt. 137
Testes iniquitatis. 74
Testes tres falsitati resistent in fine mũdi. 131
Tetractys Pythagoreorum quale habeat in se mysterium. 235.238.241.237.496
Tetractys nomen sanctum. 235
cur per y scriptum. 235
generis masculini. 235
iuramenti loco assumebatur. 235
aspectus in cælo quomodo fiat. 519 vide Quadratus
Tetragonus tetragonum multiplicans, tetragonum procreat. 496
Tetragrammaton Dei nomen continet mysterium diuinitatis, & humanitatis Christi. 234
quamobrem ineffabile. 233.234.235
cur est appropriatum creatori. 234
cur capitibus Sacerdotum imponeretur. 234
pronunciabatur die expiationis, & in solẽnibus benedictionibus. 233
Thalia quid apud Orphæa. 390
Thare Abrahæ patriarchæ pater, statuarius cum esset, è diuersa materia statuas à se confectas deos adorandos esse dixit. 429
Thare sæuus in filium Abraham. 429
primus vidit morientem filium. 429
Thares eunuchus. 75
Theodas magus. 614 il secundo
Theodosij Iudæi de Christi sacerdotio, & diuino de virgine ortu, narratio. 437
Theodosii Imperatoris lex de dilatione vindictæ. 485
Theologiæ tria apud ethnicos genera. 185
Theologica doctrina triplex. 650
in Theologia veterum philosophorum ternarij numeri diligens obseruatio. 185.&
Theologicæ virtutes. 106
Theologi dæmonum genera quot numerauerint. 339
Theoreticæ disciplinæ tres partes. 161
Dei nomen Græcis. 229
cur diis inditum. 229
vnde dictum. 229.& a
Therſites vt forma fœdissima, ita animo vecordi. 210
Therſitis deformitas. 210
Thesauri miraculosa inuentio. 105.a
Theta græcũ elementũ nouẽ significat. 350
damnationis est signum. 351.426.a
mortis hieroglyphicũ. 350.& a.607
in sepulchris poni solitum. 350.a
nomini militis positi appositum, cæsum significat. 350

Digitized by Google

Theut qui & Mercurius. 229
Platoni quis. 230
Thor quid Gothis. 227
Tiberij anno quintodecimo Saluator baptizatus. 489
Tiberij Constantini regum quinquagesimi liberalitas. 105.a
Timoleon Cotinthus exigua manu septuaginta millia Carthaginensium proflagrauit. 647
Tintinnabulorum in veste Pontificis mysterium, 397.a
Titan nomen antichristi. 626
Titanes filij quamobrem Luna quinta nati dicantur. 452
Titulus Christi cur scriptus Hebraicè, Græce, & Latine. 105.a
Titus & Vespasianus duo vrsi contra Iudæos missi. 65.509.516
Titus quadraginta annis à Christi morte Ierosolymã expugnauit, vndecies centum hominum milibus gladio consumptis, & nonaginta milibus publice in mancipia venundatis. 509.510
Tityi procera statura. 334
apud inferos supplicium. ibid.
Toga prætextata ephœbis data 411.a
Togæ virilis quando vsus erat. 411.a
Toni proportio sesquioctaua. 223.492
Tonum Pythagorici notarunt numero. xxvij.399.416
Tonitrua quæ diros euentus, & calamitates portendant. 82.a
pro Torcularib' inscripti quidã psalmi. 562
Tormenta plerosque cruciant, sed non emendant. 73
Totius anima Callioppe. 390
Totum trinitate subnititur. 96
Totum non est suæ partes. 62
Totila Gothorum dux Romam igne consumpsit. 634
Translatio Septuaginta. 552
Transfigurationis Christi locus expositus. 326
Trepidationis motus in octaua sphæra. 537
Tranguli duo in figuris quadratum vnũ faciunt, & in numeris duo trigoni æquilaterum numerum conficiunt. 412
Triangulus rectãgulus quomodo dicatur principiũ generationis rerũ omnium. 534
Triangulus rectilineus triadis diuinæ character. 181
Triangulus est prima omnium figurarum. 281.182.497
omnis figuræ principium est. 534
Minerua & tritogenia nuncupatus à Pytag. 181
Triangulus quomodo Solem imitetur. 497
Triangularium numerorum originem esse tria, & quatuor. 304
Triangulus æquilaterus diuinitatis character. 181.182
Triangulus æqualium laterum Minerua nuncupatus. 182
Triangulus rectis constans angulis, quibus numeris conficiatur. 303
Triãgulorum maximũ esse rectangulũ. 534
Tribus quot Romæ. 552
Tribus Dan quamobrem Ioannes Euangelista in Apoc. omiserit in enumeratione aliarum tribuum. 280
duodecim Israel. 581
decem scissæ à tribu Iuda & Beniamin quid portendant. 67
Triginta equites Galli, duo millia Maurorum equitum repellunt. 609.a
Trigonos numeros inuenire. 410.412
Trigoni numeri qui dicantur. 412
numeri quomodo formentur. 496.602
latus est aggregatorum supremus. 602
à Trigono promanare omnes mathematicas figuras. 497
Trigonum in cælo quid, 519.520
Trigonus aspectus omniũ validissimus. 520
in Trinitate diuina per substantiã sunt tria, per consonantiam verò vnum. 123. & deinceps. 154
in Trinitate tres personæ Pater, Filius, Spiritus sanctus nõ nominibus tantum, sed vere & re ipsa sunt distinctæ 108. & inde per totum trac. de ternario.
Trinitas non essentia, sed personis distinguitur. 108.123
Trinitas. vide Numerus Ternarius.

Digitized by Google

Trismegisti triginta sex horoscopij. 499
orandi gestus. 125
de diuina Trinitate sententia. 183
Tristis littera. 621
Tritogenia. 182
Trium quantitatum continue proportionalium cubus secundæ quantitatis est æqualis ductui omnium quantitatum inuicem. 463
Triumphum ducere non licebat Romanis ante trigesimũ ætatis annũ. 476
nec qui hostium quinque millia vna acie non cecidissent. 621
Troili & Pauli Molarianorum fratrum facinus præclarum. 608
Tropici æstiualis, & hyemalis. 264
Tunica Christi incõsutilis, figura Ecclesiæ. 47
Tunicas duas quis habere dicatur. 79
Tunicis duabus ne vestiamur. 78
Tunicæ duæ prædicaturis discipulis à Christo interdictæ, quid habeant mysterij. 79
Turbido flumen Nursiæ, quod septem annis fluit, & totidem occultatur. 292
Turcæ signo crucis à pestelliberati. 238.a
Turris casu oppressi. 421
Tus cur additum sacris à Philosophis. 96
Tuum, & meum omniũ malorũ origo. 91
Tyberis prodigiosa inundatio. 88.41
Tybris alueum suum gressus, multa Romæ exitia affert. 418.
Tyrocinium. 411.a
Tyrrheni qui postea Tusci. 218

V

V littera quid in arithmetica. 625
& in Rom. num.
V caussatur in labijs. 166
Væ in Euangelio super quos. 564
Vacationes muneris quibus concessæ. 431.a
Valetudo prospera. 35
Vandalorum in Italiam irruptio. 642.a
Vectigal, quid. 333
Vectigal quod Aegyptij impendebant Pharaoni. 455
Vectij vaticinium de Romani Imperij perseuerantia, ex vulturum ratione Romulo qui sunt oblati. 642.a
Vectes quinque quid significent. 259.a
Vegetatiuæ animæ definitio. 146
organum. ibid.
potentiæ seu operationes. ibid.
Vegetatiua anima naturalis virtus. 146
Vela tabernaculi cilicina cur vndecim facta. 377
Velum templi cur scissum in passione Christi. 138
Venditorum Iudæorum numerus. 510
Venerea voluptas apud Aegyptios quo numero designata. 411
Venerea exercenda esse, cum te ipso infirmior fieri velis. 283
Venereorum intemperantiam animæ obesse. 283
à Venere pubescentes abstineant. 474
Venerem ærì comparari. 239
Veneri planetæ addictus Senarius numerus. 267.346
sacer septenarij quadratus. 345
attribuitur adolescentia. 410
Veneris & cibi voluptates esse turpissimas. 78.a
frequens vsus facultatem naturalem debilitat. 283
spiritus Anael. 290
Solis & Mercurij eadem conuersio. 391.
Veneti à Iulio II. Pont. anathemate percussi. 212
Venitiæ terræmotu concussæ. 419
Venetiarum dies natalitius. 449.a
Venia à nobis sine modo & numero danda. 619.
Venti cardinales quatuor, & eorum appellationes. 218.a. 487.a
Venti triginta duo. 487.a
Venus significat ætatem apud Aegyptios. 614. il secondo.
Venus voluptuariæ vitæ index est & significatio. 65
Venus ab Ericis monte digreditur per nouem dies. 350. & a
Venus quamobrem dicta mater harmo-

Digitized by Google

niæ. 267
Ver ab Aegyptijs Proserpina nuncupatus. 614.il secundo.
Verba alata Homerus vocare solitus. 32
semel elocuta, non rursus indicta fieri posse. 32
Verbo Dei creatus Mundus. 25.26
Vergiliæ in dict. Pleiades.
Virgilius latinus Homerus. 572
Veris descriptio. 450
Veris initium quomodo ostendatur in Zodiaco. 214
Veri pueritia assimilata. 215
Veritas vndecumque sibi similis. 459
& figura non sibi per omnia perpetuo respondent. 428
soliditatem exigit. 458
summa Deus. 470
vna. 60.470
Veritatis splédor quomodo amittatur. 318.a
via simplex, & ardua. 470
omnis exquisitio in numeris posita à Pythagora. 1
Vermiculati arithmetices numeri. 473
Vernaculorum Abrahæ mysticus numerus. 609
Verni temporis amœnitas. 450
Verno tempore creatio Mundi facta. 449
Vernum æquinoctium est vertex temporis, & lucis principium. 584
Veronæ magnam mœnium partem euertit Athesis fluuius excrescens. 418
Verum non separatur ab esse. 236
vnum, esse, bonum quomodo sint in Deo. 236
vnum, ens, bonum quomodo omnibus insint. 219
Vespasianus & Titus dicti sunt vrsi. 516
Iudæos bello afflixerunt. 65.516
Vespera, quæ erat finis diei decimiquarti immolabatur agnus. 402
Vespera. 72
Vestalis virgo Claudia de stupro accusata, quo miraculo pudicitiam suam probauerit. 100
Vestimentum duplex quomodo intelligendum. 78
Vestis Christi cur non scindatur. 47
Veste ex lana linoque contexta non induédum. 79
Veterani milites apud Romanos qui. 431.a
Vetus testamentum. vide Testamentum.
Via est Christus. 470.668
ad interitum spacioſa & lata. 470
ad vitam ducens, difficilis. 470
veritatis angusta, & à paucis inuenta. 470
ad virtutem ducens, vnica. 469
vitæ & virtutis, quæ. 413.a
regia ambulandum. 470.668
in Vijs multis laborare quid sit. 667
Viæ mendaciorum multæ. 668
Vicissitudo imperij. 633. & seq.
Victimis vina infusa. 95
Victimæ candidæ diuis cælestibus mactandæ. 57
Victimæ nigræ inferis gratæ. 97 98
Victor Vngariæ rex cur Almum minorem filium designauerit successorem. 209.a
Victores pauci multorum. 607. & a. 609.a 647.a
Victoriæ symbolum. 610
Victoria ex Iouis capite nata. 283. vide Miuerua.
Victoria naualis parta contra Turcas. 84
Victor quis futurus ex duobus prœliãtibus. 528
Vidualis continentia laudatur. 543
Vidua cur ab Apostolo sexagenaria eligitur. 543
Vidua pudica nunquam nubet, præterquam semel. 95
Viduam vxorem ducere, vulgo ridicula res est. 95
Viduitas sexagenario numero cur à Physicis designata. 543
Viduitati sacer sexagenarius. 144.116.543
Viduarum afflictio quo digitorum flexu notata. 474.a.543
Vigiliæ vndæ dictæ, & quamobrem institutæ. 216
singulæ ternas horas continent. 216
tres ad tres humanæ vitæ gradus relatæ. 153

Digitized by Google

noctis quatuor,& quales. 216
Vigiliarum varietas diuersitatem diuinæ vocationis notat. 155
Viduitas miserior cælibatu. 543
Villicus iniquitatis commendatus, quod centum reduxerit ad quinquaginta. 533
Villicus iniquitatis quis fuerit. 568.a
vindicta diuina erga iniustos. 73.a
Vindictam differt Deus. 540.& a
Vini fons in Andro insula. 312
Vinum in medio saluberrimum. 155.& a
Vinum sacris additum. 97.98
Vinea est hic mundus. 382
Vir gaudet impari numero. 154.a
Vir bonus cur tetragonus nũcupatus. 413.a 460
Viri nomen quam late accipiatur in scriptura sacra. 647.650.675
Viri cordati descriptio. 459
Vir, & mulier diametro, & costæ comparati. 154.a
Vir sanguinum. 60
Virgilius cecinit Mundum fuisse conditum verno tempore. 450.a
Virgilius heroas à forma laudauit. 204
è Virgine solus Christus cur procreatus. 55
Virginis conceptio,& partus. 437.449 530.531
Virgines cur nomina Dei,&agni frontibus inscripta habeant. 58
Virgines centeno fructu gloriari. 116
Virginem formosam, quantumlibet pauperem, abunde tamen esse dotatam. 205
Virginum numerus tempore Antichristi. 58.663
continentium,& nuptarum ordo. 116
status quibus numeris significatus. 474.a.596.
decem appellatione quid in Euangelio significetur. 375
Virgo mater quo nomine potissimum beata. 313
cogitat quæ Dei sunt,nõ hominũ. 57
Virginitas cum fecunditate Deo grata. 313
coniugio præstantior. 55
corporis sine castitate mentis nihil prodest. 57
supra naturam corpoream. 58
ex hominibus Angelos faciat. 55
Virginitatis præconium. 55
hieroglyphicum vnitas. 55.596
Virginitati honorem addit licentia nuptiarum. 58
Virginitas D. Mariæ explorata, & deprehensa. 437
Virilis toga. 411.a
Virilitas quousque duret. 299.411.a
Virtus in affectuum moderatione constituitur à Peripatetics contra Stoicos. 243
res est præstantissima. 33
vna est,cuius vsus multiplex. 35
gratior in corpore pulchro. 206
in medio excessus, & defectus conseruatur. 89.383.413.a.464..470.
moralis quid. 243
quoddam est Dei speculum. 469.a
vnum ad se habet ingressum. 44
vbi, ibi vnitas est. 45
semper rara est. 469
medium duorum vitiorum. 95
& iustitia angulo recto; collata vitia verò duobus extremis angulis. 304
in primo ingressu acerba, in extremo suauis. 469.a
Virtutis definitio. 95
proprium. 466
adeptio rara & ardua. 469
vnica ratio. 88
varius vsus varia sortitur nomina. 33
symbolũ est numerus perfectus. 464.
æmuli sunt numeri tetragoni. 413.a
& vitæ via quæ. 413.a
Virtuti competere geometricam medietatem. 466
Virtute vna carens, omnibus caret. 33
Virtutem vnam habens moralem, omnes habet. 34
Virtutibus nihil vtilius in humana vita. 243
Virtutes quatuor cardinales à Solomone descriptæ. 243
omnes mutua amicitia vinciri. 33
morales omnes iustitiæ nomine cõprehendi. 38

Digitized by Google

sedecim iusti viri. 415
theologicæ nos Deo iungunt. 106
habemus non ex nobis, sed gratia Dei. 19.20
omnes quomodo habere dicamur 34
vsque ad mortem exercendæ. vide Perseuerantia,
Virtutum omnium catalogus. 89
omnium inter se concentus. 33.34
funiculus triplex. 106
Virtus perfecta, quæ. 35
Visibilia imago inuisibilium. 109
Visio quomodo fiat. 194
Visus sensuum præstantissimus. ibid.
ad doctrinam maxime peculiaris homini sensus. ibid.
cæteros sensus vsu superat, ac dignitate. ibid.
colores dijudicat. 254
æthereæ cuiusdam naturæ. 256
cur ex Sole in opacum venientibus hebetior. 258
Visus locus. 151.a
ex Visu solo philosophia habet initium. 194
Vita crastini incerta. 540
præsens negotiationis tempus. 278
præsens cur dicatur medium. 171
præsens per numerum Lxxx. designata. 247
humana non à stellis, sed à Deo gubernatur. 346
hominis ratiocinatione numeroque indiget. 191
hominis quamobrem abbreuiata. 588.
hominis longior initio constituta. ibid. (548
hominis naturalis quot annorũ sit. 164
hominis tripartita. 164
hominis nauigatio inter varias molestias. 89.
hominis militia contra diabolũ. 502
perennis. 328
nostra stellis subiecta. 518
longua non prodest homini. 588.589
ante mortem corrigenda. 538
quæ in peccatis est, mors appellatur in Scripturis. 588
simplex vna tunica designata, 79
contemplatiua per Magdalenam figuratur. 490
contemplatiua, & actiua. 164
actiua per Martham designatur. 490.a
futura cruce præfigurata. 239
contemplatiuæ perfectio. 387
Viæ actiuæ, & humanæ duplex via 470
humanæ miseria describitur. 499.a
quo numero demonstrata. ibid.
humanæ partes quatuor. 215
humanæ septem spatia. 299
humanæ cur termini diuersi fuerint constituti. 491
humanæ rõ per lyrã significata, 299
Vitæ terminus curignotus. 491
humanæ longioris, aut breuioris rationes. 591
humanæ gradus quot. 296
humanæ meta, quæ statuatur à plerisque. 298.588
ratio triplex. 164
Vitam breuem, melioremque diuturnã, & deteriori ante posueruut dij de nostro genere consultantes. 589
ad Vitam qui sibi consulit, sit velut quadratum lignum, vt intret in fabricam sanctã. 460
Vitam in crastinum nemo sibi polliceri potest. 540
Vitalis vis. 146
facultas sedet in corde. 146
facultatis actio est pulsatio. 146
vt Viuamus simpliciter quæ membra facta, quæ item vt bene viuamus. 250.a
Vitia in procliui sunt. 469
qua ratione contraria sint virtutibus 89
multos ad se habent ingressus. 44
sibi ipsis contraria. 89
virtutibus numerosiora. 89.670.a
binario designata. 81
duo vni virtuti opponuntur. 83
duplicis generis. ibid.
sunt duo scopuli Scylla, & Charib. 83

Digitized by Google

quæ humano generi immaniter dominantur. 92
capitalia quæ. 92.670
ad Vitia facilis cursus patet. 469
in Vitia propensio humani generis. 466
à Vitijs quisq; se corrigit trib⁹ modis. 105.a
Vitio vt fruatur quisque multis opus habet. 44
Vitiorum duplex præcipitium. 88
Vitiorum delectationem perfectè destruẽdam. 545
Vitium quodque esse contra naturam. 58
Vitiorum octo esse principalia. 564.636
Viuentium quinque genera à Philosophis tradi. 249
Viuorum fidelium suffragia prodesse existentibus in purgatorio. 173
Viuere in carne præter carnem, longe præstantissimum. 55
Vlna qualis mensura. 399.400
Vltio Cain insolubilis, Lamech verò solubilis. 618. il secundo.
Vltio Cain in septenario, Lamech in CDXC posita. 618. il secondo.
Vltio diuina in irrisores Helisei. 64
in Heliodorum. 73
in negligentes sacerdotem Eucharistiæ sacramentum ferentem. 418
Vltionem peccatorum quamobrem Deus differat. 540
Vltionis diuinæ reuelatio. 73
Vlysses Homericus quot annis errauerit. 425.
quot dies in summis fluctibus iactatus fuerit. 335.425
Vmbilicum infantibus septima die decidere. 296
Vmbra mortis est in litteris sacris idẽ, quod mala vita ad mortem ducens. 588
Vnanimitati plurimum tribuendum. 47
Vncia habet drachmas atticas octo. 428
Vnda decumana. 360
Vnguentorum & odorum vsus veneri flãmas addit. 454
Vnitas. vide Numerus.
Vniuersitas quibus numeris demonstrata. 242.306. & seq. 374. 415.a 572. 637. 645. 658. 665.
Vniuersa in Deo constare. 665
procreari ex monade, diade, triade. 269
Vniuersi centrum terra. 198
harmoniam duodenario distingui. 390
Vocales vnde caussentur. 165
Vocat nos Deus tribus modis. 106
Vocatio trina quid. 82
in voce tria versari. 159
Voces ad Minchoantes quibus rebus aptæ sint. 482.a
voces illas psalterij, Nõ cognoui litteraturã quomodo Symmachus sit interpretatus. 1.a
Vocis humanæ decem modulamina. 371
Vocis mutationes septem. 293
Vox ad Constantinum cælitus data. 238.a
audita à Lanio in lecto. 105.a
à Samuele. 81
à Romanis de Gallorũ aduentu. 227
Voluntas hominis libera. 274.a
Voluntas vna sit in pugna. 51
Voluptates cibi, & veneris esse turpissimas. 78.a
Voluptates quomodo puniantur. 373.374
Voluptatibus in vniuersum dediti. 165
Vrania Musa. 390
quid apud Orphea. 390
Vrna iudicialis. 351.621
Vrbis arcem quamobrem Plato Vestæ, Ioui, Palladique consecret. 188
Vrsa sidus cæleste non occidit nobis. 289
Vrsa cur Septentrio dicta. 289
Vrsa sidus commerciorum caussa præcipua 289
Vrsam aliquandiu cibi nihil omnino sumere. 504.a
Vrsi duo Helisei Vespasianus, & Titus fuerunt. 516
Vteri gerendi mensibus singulis, singulos præesse planetas. 518
Vtile homini post peccatum, obnoxium esse morti. 316
Vtilitas mathematicarum vide in Proæmio
Vulcano cur dicatus octonarius. 322
Vulcanus toto corpore deformis, & claudus. 207
de cælo præcipitatus. 207

Digitized by Google

Vulcanum præesse Libræ. 389
Vulgi sententiam carere iudicio. 470
Vulnera Christi quinque. 258
Vulneratis, intereuntibusque vltra xl. dies curillatores vulnerum haud censeantur præbuisse causſam mortis. 508
Vulpes arrectis auribus significat hominem memorem. 604.a
Vulpes trecentas à Sanſone captas, designare Ecclesiæ doctores. 603
Vulpem quæ aurem ad terram apprimat pinxerunt Aegyptij pro homine diſcurſumentis vtente. 604.a
Vulpium astutia. 604
Vulpium pellem, deficiente leonina, induendum. 608
Vultur anni ſimulacrum Aegyptijs. 614. il ſecundo a
Vulturum duodecim Romulo, & Octauio oblatorum quale augurium. 642.a
Vultus ab animo diſcrepans. 79
Vulua in mulieribus quando claudatur. 543
cum Vxore quando res habenda Pythagoræ iudicium. 283
Vxoris quæ pro marito mori voluit, exemplum. 168
Vxor quo ætatis anno ducenda. 474.&a

X

X Sancti Andreæ crux. 372.a
X quid in arithmetica. vide Rom. numeratio. & pag. 625
Xenocrates Platonicus quo ætatis anno hominem depoſuerit. 567
Pythagoricos imitatus quomodo finiuerit animam. 251
Xerxes Perſarum rex Græciam inuadit. 608.a

Z

Z littera in ſortibus inauſpicata, & mali euentus. 647
quamobrem Appio Claudio inuiſa. 647
quem numerum notet. 647
Zeno philoſophus linguam dentibus abſciſſam in tyranni faciem conſpuit. 32
Zitræ effectus. 361
Zimi Dei nomen quibus. 218
Zodiacus quamobrem in trecentos ſexaginta gradus diſtinctus. 276.611
quot Minuta, Secunda &c. comprehendat. 541
ſeptenario inſignis. 292
duos pertingit Tropicos. 116
cur in duodecim ſigna diſtribuatur. 612
Zodiacus duplex apud Aſtrologos, octaui ſcilicet, & noni orbis. 537
Zodiaci gradus. 611
ſigna duodecim. 392
triplicitates. 392
partes & ſigna mutarunt locum. 537
duodecim ſignis dicati numeri. 346
duodecim ſignis numina præſſe duodecim. 389
initium cur ab Ariete ſumatur. 450
Zodiacum ſecat Sol annuum motum conficiens. 116
Zoilus à Martiale deſcriptus. 210
Zopyri Phyſiognomi de Socrate iudicium. 213
Zoroastres poſuit tres Mundi principes. 188
Zoroaſtris ſapientia à Platone diuina nuncupata. 365.a
ſapientia non alia re magis conſtabat, quàm nominibus. ibid.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google